

Gu ñio'ki'ñ gu Dios na
bhaan tu a'ga guch xoi'kam

Southeastern Tepehuan New Testament

Contents

MATEO	1
MAARKOS	82
LUUKAS	133
JUAN	215
GU NOONBI'Ñ GUCH XOI'KAM	279
ROOMA KAM	355
1 KORIINTO KAM	390
2 KORIINTO KAM	423
GALAASIA KAM	443
EEPESO KAM	456
PILIIPOS KAM	468
KOLOOSAS KAM	476
1 TESALOONIKA KAM	484
2 TESALOONIKA KAM	491
1 TIMOTEO	495
2 TIMOTEO	504
TIITO	510
PILIMOON	515
ISRAEL KAM	517
SANTIAGO	547
1 PEEGRO	559
2 PEEGRO	572
1 JUAN	579
2 JUAN	590
3 JUAN	592
JUUDAS	594
NAT JAX TH TH GU JUAN	598

Gu ñio'ki'ñ gu Dios na bhaan tu a'ga guch xoi'kam

New Testament in Tepehuan, Southeastern (MX:stp:Tepehuan, Southeastern)

Language: Tepehuan, Southeastern

Provided by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

0f8d31b9-5dd5-5a02-bb46-c2fd0a544e81

ISBN: 978-1-5313-0607-6

**GUX BHAI'M KAI'CHDHAM ÑI'OOK
NA BHAAN TU A'GA GUCH
XOI'KAM NAT TU UA'NAK GU**

MATEO

Gu bopxi'n guch Xoi'kam

(Lk. 3:23-38)

1 Gu Dabii gio gu Abraam jir di' pix am gu bopxi'n guch Xoi'kam. Ja'pni ja'k moo tu tu'ii':

²Gu Abraam maa'n tu mar kat na Isaak tiigich. Mi' dhir ba' moo gu Isaak maa'n jup tu mar kat na Jakob jup tiigich. Mi' dhir ba' moo gu Jakob ji'kchip tu maamar kat, maadit jir di' gui' na Judaa tiigich. ³Mi' dhir ba' gu Judaa gook jup tu maamar kat, maa'n Paaris tiigich, gu jumai ba' Saara, gu ja naan ba' Tamaar jup tiigich. Ba' gu Paaris maa'n jup tu mar kat, Isroom jup tiigich. Mi' dhir ba' gu Isroom maa'n jup tu mar kat, Araam jup tiigich. ⁴Mi' dhir ba' gu Araam maa'n jup tu mar kat, Aminadaa jup tiigich. Mi' dhir ba' gu Aminadaa maa'n jup tu mar kat, Nasoon jup tiigich. Mi' dhir ba' gu Nasoon maa'n jup tu mar kat, Salomoon jup tiigich. ⁵Ba' gu Salomoon mi' dhir maa'n jup tu mar kat na Boos jup tiigich, gu di'ii'n ba' Raab jup tiigich. Ba' gu Boos mi' dhir maa'n jup tu mar kat, Obed jup tiigich, gu di'ii'n ba' Rut jup tiigich. Mi' dhir ba' gu Obed maa'n jup tu mar kat, Isayii jup tiigich. ⁶Mi' dhir ba' gu Isayii maa'n jup tu mar kat na pui' tiigich Dabii. Mi' dhir ba' gu Dabii maa'n jup tu mar kat na Salomoon jup tiigich, gui' nar di'ii'n gui' na biipi' dir jir binga'n kat gu Uriiyas.

⁷Ba' gu Salomoon mi' dhir maa'n jup tu mar kat, Roboam jup tiigich. Mi' dhir ba' gu Roboam maa'n jup tu mar kat, Abiiyas jup tiigich. Mi' dhir ba' gu Abiiyas maa'n jup tu mar kat, Asaa jup

tiigich. ⁸Mi' dhir ba' gu Asaa maa'n jup tu mar kat, Josapaat jup tiigich. Mi' dhir ba' gu Josapaat maa'n jup tu mar kat, Joraam jup tiigich. Mi' dhir ba' gu Joraam maa'n jup tu mar kat, Usiiyas jup tiigich. ⁹Mi' dhir ba' gu Usiiyas maa'n jup tu mar kat, Jotaam jup tiigich. Mi' dhir ba' gu Jotaam maa'n jup tu mar kat, Akaas jup tiigich. Mi' dhir ba' gu Akaas maa'n jup tu mar kat, Esekiiyas jup tiigich. ¹⁰Mi' dhir ba' gu Esekiiyas maa'n jup tu mar kat na Manasees jup tiigich. Mi' dhir ba' gu Manasees maa'n jup tu mar kat, Amoon jup tiigich. Mi' dhir ba' gu Amoon maa'n jup tu mar kat, Josiiyas jup tiigich. ¹¹Mi' dhir ba' gu Josiiyas ji'kchip tu maamar kat jano' na mit pai' dhuuk ja u'uuk gu Israel kam ja'tkam mu ja'k Babiloonia. Ba' maadit Jekoniyyas tiigich gui' ji' nam jir maamra'n kat.

¹²Ba' mikkat gatuuk nam pai' dhuuk mu ja'k xi oi'ñkat Babiloonia, maa'n jup tu mar kat gu Jekoniyyas na Salatial jup tiigich. Mi' dhir ba' gu Salatial maa'n jup tu mar kat, Robabeel jup tiigich. ¹³Mi' dhir ba' gu Robabeel maa'n jup tu mar kat, Abiot jup tiigich. Mi' dhir ba' gu Abiot maa'n jup tu mar kat, Eliakiim jup tiigich. Mi' dhir ba' gu Eliakiim maa'n jup tu mar kat, Asoor jup tiigich. ¹⁴Mi' dhir ba' gu Asoor maa'n jup tu mar kat, Sadook jup tiigich. Mi' dhir ba' gu Sadook maa'n jup tu mar kat, Akiim jup tiigich. Mi' dhir ba' gu Akiim maa'n jup tu mar kat, Eliob jup tiigich. ¹⁵Mi' dhir ba' gu Eliob maa'n jup tu mar kat, Eliasaar jup tiigich. Mi' dhir ba' gu Eliasaar maa'n jup tu mar kat, Mataan jup tiigich. Mi' dhir ba' gu Mataan maa'n jup tu mar kat, Jakob jup tiigich. ¹⁶Mi' dhir ba' gu Jakob maa'n jup tu mar kat na Josee jup tiigich, gui' nar binga'n kat gu Mariiya gui' nar di'ii'n guch Xoi'kam gui' na Jesusu ti', gui' na saak Dios pu'ñi bha jootsa' jix dhaam dir.

¹⁷ Ba' jano' dir nat pai' dhuuk maaxir gu Abraam, mambhiix daman maakob ai mit gu ja'tkam nat ba'p ba maaxir gu Dabii. Gio ba' mi' dhir gatuuk ja'kbui' aixkam jup ai mit na mit maaxir jano' dir nat pai' dhuuk gu Dabii maaxir mi' juugit na mit pai' dhuuk ja u'uuk gu Israel kam ja'tkam mu ja'k Babiloonia. Gio ba' mi' dhir jano' nam pai' dhuuk mu ja'k xi oi'ñkat Babiloonia gu Israel kam ja'tkam, ja'kbui'p ai mit mambhiix daman maakob na mit maaxir gu ja'tkam mi' juugit nat pai' dhuuk maaxir guch Xoi'kam gui' na saak Dios pu'ni bha joot-sa' jix dhaam dir.

Nat jax ja'k maaxir guch Xoi'kam

(Lk. 2:1-7)

¹⁸ Ja'pni ja'k jum duu guch Xoi'kam jano' nat pai' dhuuk maaxir. Gu di'ii'n Mariiya tu taanda' am na sap biima'n tu kiicha' maa'n gu chio'ñ na pui' tii' Josee, gu' ji na gu' biipi' dir nat chakui biima'n tu kiicha, diilh pix bar alhi'ch kiikam ka' gu Mariiya, sia kum tii chakuir jum bipnagim, na gu' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' nat pui' ja'k bhaan jum taja' na ba' diilh pix ba tigia' maa'n gu alhii. ¹⁹ Gu' ba' na gu' gu Josee jup jir jix bhai'kam ka', gui' na biima'n jix chu kiicham ka' gu Mariiya, pui' bam aagit nam jix xi'lhim xim ji'dilhkada' git cham tu' bhaan ji chu a'gat, na gu'x joi'gi'n gu Mariiya, ba' cham aa' na ba ji iattulhdha' ja bui gu ge'gerkam jum aa'ndam, nam ba' cham tu chi'nia' nam mu'aa'. ²⁰ Ba' pui' bam aagik na moo mai' ba bua' git gu Mariiya, gu' ji nat gu' ba tii maa'n gu nobii'ñ guch Gi'kora' tiitki' bhaan na sap jup titda:

—Aapi' Josee nap jir boxii'ñ gu Dabii, cha'p jax jum aagit biima'n xi chu kiichai gu Mariiya, na gu' gu alhii gui' na tigia', dhi' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' pix nat pui' ja'k tu duu nat bhaan jum taja'. ²¹ Ba' gui' ji' gu alhii na tigia'

gu Mariiya, Jesusu jap tiitgi', na gu' dhi' ya ja'p ua'ñchuda' gu ja ua'tulhdhara' gu Israel kam ja'tkam. Pui' ku ba'r am na pu'ni ja'k tii'nka'.

²² Ba' dhi' pu'ni ja'k tum duu jano' nat tum kuugalh gu pui' nat jax ja'k ti'ii'k bijik guch Gi'kora' nat bhaan jim ua'rgidhak maadit gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik, nat pui' ja'k tu ua'nak na ja'pnim kai'ch:

²³ Diilh pix ba tigia' gu alhii maa'n gu ubii tiyaa.

Emanoil jam ba' tiitgi'.

Ba' dhi' ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch: Jich a'm ti nii'ñ gu Dios.

²⁴ Ba' nat pai' dhuuk ba ñi'nia gu Josee, cham jax ji chi'ii'k bhai'p ji bhii gu Mariiya na jax ba titda gu nobii'ñ gu Dios. ²⁵ Ku gu' chakui maap jix bhai' tu oi'ñcha mit ji ja'p na moo na jax no'm jir jum bipnagim. Dai gatuuk nat pai' dhuuk ba tii gu alhii gu Mariiya na mit ba' maap ba tu oi'ñcha. Ba' gu Josee, Jesusu tiit gu alhii nat jax chia na tiitgi' gu nobii'ñ gu Dios.

Nam ba tii'mpu' guch Xoi'kam gui' nam jix maatit ja nii'ñdha' gu chiichia'

2 Ba' gu Jesusu bhammi maaxir na pai' pui' ti tii' Beleen gui' na bhaan bip-io' gu Judea dibiir, ba' jano' maaxir na pai' dhuuk jir ge'kam ka' gu Eroodis na ji'x jir Judea. Ba' jano' ji'kchi bhammip ba ji bubua mit Jerusaleen gui' nam mu ja'k oi'ñka' xia'lhui, gui' nam jix maatit ja nii'ñdha' gu chiichia', na mit mui' ba tiigim guch Xoi'kam nat ba maaxir. ² Ba' bhai' ba ti tikka am na sap pa ja'k jax chu'ii', jup kai'ch am:

—¿Pa ja'k jax chu'ii' guch Xoi'kam gui' nat ba maaxir, gui' na saak jir ja ge'kam tuk ka' gu ya' kam dhi Israel? Maa'n tii chich gu ge' chi'ii' na pui'r jum duukam nat ya' pai' ba maaxir guch Xoi'kam. Pui' ku chich ba' aach moo

bhai' xi jii na chich bhai' bha tu daañim buiñor.

³Ba' gampai' ji dhuu gu Eroodis nat pui' ji' ja kai, panaas kut giilhim jix buam jum ilh, gio gu jai' nam ji'k bhai' oi'dha' Jerusaleen ba pui' ip. ⁴Ba' ba ja bai gu Eroodis gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios, ba' bhai' ba ja tikka na pai' ba' pui' maaxilhia' guch Xoi'kam gui' na saak Dios bha jootsa' jix dhaam dir. ⁵Ba' gui'p titda am:

—Dho mi' dho saak na pai'r Beleen gui' na bhaan bipio' ya' dhi Judea dibiir, na gu' pui'm kai'ch gu ñio'ki'n gu Dios mi' nat pai' tu ua'nak maadit gui' nam bijik bhaankamu'n tu a'gimik, na ja'p-nim kai'ch:

⁶Ba' aapi'm na pim ji'k mi' oi'dha' na pai' pui' ti tii' Beleen, gui' na bhaan bipio' gu Judea dibiir, cham tu' gampai' bipio' pim, sia ku gu' jai' kap tii ge'ger jir kikcham ya' dhi Judea, na gu' mi' aapi'm jam bui maa'n maaxilhia' gui' nar ge'kam ka' ja bui guñ ja'tkam tuk Israel kam.

⁷Ba' ba ja bai ip gu Eroodis gui' nam jix maati' nii'ndha' gu chiichia', ba' mu ja'p dilhkob jix xi'lhim ba ja tikka nam pai' ba' duuk mu pai' pu nii'n gu ge' chi'ii' na bhaan jix maati' nat ba maaxir guch Xoi'kam. ⁸Ba' daipu' nat xi ja tikkak mui' xi ja joot mu ja'k Beleen, jup ja titda:

—Ea na pim mu jimia' mu Beleen. Mi ja'p japim nai' tu gaa'ngimii' tigia' gu alhii gui' na pui'r jich Xoi'kam. Ba' no' pimit mi' pai' tii, ya' pim xiñ aa'ndhidhat na pim pai' dhuuk gio ja'k jup ba suulhgia' na pai' silh jup tui'ka', nañ ba' aañ mui'p jimia' nañ tu daañmira' buiñor.

⁹Ba' gui' daipu' nat jax pu'ni xi ja tii'n gu Eroodis, pu jii mit. Ba' gamai' gu biix

boi nam mu jiim, biipi' gamai' ba jim gu ge' chi'ii' bha ja'p jix dhaam, gui' na mit biipi' dir mummi ja'k tii ja ki'aam na bha ja'p daa jix dhaam, ba' mui' pu jim bha ja'p jix dhaam gammiji nam jax jiim gu biix boi. Ba' na mit pai' dhuuk ba ai mummi Beleen, bhai' pix ja'p ji dhaibu gu ge' chi'ii' silh mi' na pai'p tu'ii' gu alhii gui' nar jich Xoi'kam. ¹⁰Ba' joidham jix bhai'm ilh jamit gui' nam jix maati' ja nii'ndha' gu chiichia' na mit ba tii gu ge' chi'ii' nat bhai' pix ja'p ji dhaibu, nam gu'x maat na mi' bap tu'ii' guch Xoi'kam. ¹¹Ba' na mit mui' ji baap miji ba'k chir, mi' pix ji chii mit gu alhii na mi ja'p daa, gio gu di'ii'n. Ba' nam jax jiim, ja o'lhia ki'n gu'kik bhai' ji chu daani mit buiñor gu alhii gui' nar jich Xoi'kam, gio na mit xi chu kukpio'kak mi ja'p xi chu dalhxi gui' na mi' tu jim gui' nax dha'ram tu namiik, pui' na jax gu di'oor, gio gui' na joidham uub, gio ba' gui' na ki'n tum kubhionda'. ¹²Gatuuk ba' dai na mit mi ja'p ba tibia. Ba' ba ti tiitki mit na sap cham bhaai' nam mu ja'k ka jimda' buiñor gu Eroodis, na gu'x bhaam buiñor gu alhii gui' nar jich Xoi'kam. Ba' maakam ja'k bhii mit na mit pai' dhuuk ba jii mu ja'k ja ki'aam.

**Gu Josee na mai' ba dai'ñña' mu
ja'k Ejipto na bhiika' guch
Xoi'kam nam ba' cham mu'aa'**

¹³Ba' gatuuk na mit pai' dhuuk ba jii gui' nam jix maati' ja nii'ndha' gu chiichia', ba tii gu Josee maa'n gu nobii'n gu Dios tiitki' bhaan, ba'p titda:

—Xi bamii' Josee, jix kii' bim duuñ kup mai' dai'ñña' mu ja'k Ejipto, xi bhiiji ap dhi alhii, gio gu di'ii'n jap biix jup xi baidhai. Mummip ba' moo pix daaka', aañ diilh bam aagi'ndha' na pai' dhuuk jix bhaai'n ka' nap gio bhai'p ba jimia', na gu' ya' gu Eroodis bha jimda' jia na bha gaa'mira' dhi alhii na ba' ya' mu'aa'.

¹⁴ Ba' nat pai' dhuuk ba ñiña gu Josee, pu tukaa'ñ cha'm mi' bhii nat mai' ba mii mu ja'k Ejipto, xi bhii gu alhii gio gu di'ii'n biix jup xi baidhak. ¹⁵ Mu ja'k ba' pu daaka' na ji'x duakat gu Eroodis. Ba' dhi' pu'ni ja'k jum kuugalh gu pui' nat jax ja'k ti'ik gu Ge'kam jich Gi'kora' bhaan jim ua'rgidhak maadit gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik, nat pui' ja'k tu ua'nak na ja'pnim kai'ch: "Mummi dir Ejipto ñich bha ja'k bai guñ mar."

Gu Eroodis na ba ja chiña' gu sandaarui'x chugi'ñ nam ja kooda' gu a'aalh, katti sap maadit jir di' ka' git guch Xoi'kam

¹⁶ Ba' nat pai' dhuuk pui' ba ti kai gu Eroodis na mit maakam ja'k pix ba bhii gui' nam jix maatit ja nii'ndha' gu chi-ichia', giilhim bhai' ji bhaam, na gu' tii ka ja niirat nam saak gio bhai' bhiiya' git nam bhai' xi aa'ndhidha' git na pai'p tu'ii' guch Xoi'kam. Ba' mu ja joot gu sandaarui'x chugi'ñ mu Beleen nam sap ja kooda' biix gu a'aalh nam ji'k mi' jai'ch ka', sia gui' nam mu ja'p oi'ñka' ju'ndharan. Ba' dai gui' nam ji'k jix io'm jir a'lhich tu chia nam ja kooda', gio gui' nam ji'k gook oidha' ba bia', na ji'x il-hii'ñ na bar ge' guch Xoi'kam jano' dir nam pai' dhuuk tu aagi'ñ na mit tii gu ge' chi'ii' gui' nam jix maatit ja nii'ndha' gu chiichia'. ¹⁷ Ba' dhi' pu'ni ja'k jum kuugalh gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Jeremiiyas gui' na bijik bhaankamu'n tu a'gimik na ja'pnim kai'ch:

¹⁸ Mu na pai' pui' ti tii' Ramaa pix giilhim tim tii nat bhai' ji chum susuani, panaas kum giilhim jix buam jum aagit ge'ger ki'n suan, gu' bak gu Rakeel na suak na mit ba ja koi gu maamra'n. Ba' cham ji'x ti jijikgir na gu' giilhim jix buam jum aa', nam gu' ba ko'iix gu maamra'n na xi ja nii'ñ.

¹⁹ Ba' gatuuk nat pai' dhuuk ba muu gu Eroodis gio buiñor jup bam maax gu Josee gu nobii'ñ gu Dios na mu ja'k ka daa Egipto, ba'p titda:

²⁰ —Xi bamii' Josee. Xib ba' bax bhaai' nap giop ba jimia' bhammi ja'k Israel, xi bhii ap dhi alhii gio dhi di'ii'n jap biix jup xi baidhai, na mit gu' ba koi gui' nam jaroi' kax bhaamkidhat dhi alhii.

²¹ Ba' gu Josee nat jax jup bam pu jii ip bhammi ja'k Israel, xi bhii gu alhii, gio gu di'ii'n biix jup xi baidhak. ²² Gu' ji na gu' nat chakui bhammi ai, pui' ba ti kai na gu Arkelao bhai'p bar ge'kam na ji'x jir Judea, gui' nar maraa'n gu Eroodis kat. Ba' pui' cham mui' ka ai gu Josee, na gu'x iibhi'ñ. Ba' gio buiñor jup bam maax gu nobii'ñ gu Dios tiitki' bhaan, ba' pui' titda na mu ja'k bhiiya' Galilea. Ba' gu Josee pu silh bhii ip mu ja'k na pai' tu aagi'ñ. ²³ Ba' nat jax mummi ai, mi' dhir mu ja'k jup bhii na pui' ti tii' Nasareet. Ba' dhi' pu'ni ja'k jum kuugalh gu pui' na mit jax ja'k tu ua'nak gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios, na saak guch Xoi'kam pui' ja'k jix mat ka' am gu ja'tkam: Jesuus Nasareet kam.

Gu Juan ja'tkam bopkondam na ba tu ja a'gidha' gu ja'tkam maa'n kap na pai'r gampix jix chu gak kir

(Mr. 1:1-8; Lk. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

3 Ba' jano' mu ja'p gampix jix chu gak kir gui' na bhaan bipio' gu Judea dibiir, pix ba kai'ñka' gu Juan ja'tkam bopkondam na oirit tu ja a'gi'ndha' gu ja'tkam, ² jup ja titdada':

—Ya' mam ai na pai' dhuuk maaxik jum maaxdha' gu Dios aapi'm jam bui. Mi' pim sap pui' ba jimia' na jax jix aa'.

³ Ba' gu Juan ja'tkam bopkondam jir di' na aagit jup kai'ch gu Isaiiyas gui' na bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios nat pui' ja'k tu ua'nak na ja'pnim kai'ch:

Maa'n gu maa'nkam mu ja'p gampix jix
chu gak kir pix oirit ba tu ja a'gi'nd-
ha' gu ja'tkam,

jup ja titdada':

“Gor jix kii' bim duuñ,

ja'p pik bhai' bar jimdam gu Ge'kam.

Mi' pim sap pui' ba jimia' na jax jix aa'.”

⁴ Ba' gu Juan gu tii'dhar ga'n, kameeyo bapoo jir jup duiñxim ka', gio gu bhiisparu'n jir jo' ka' ip. Gio ba' gu koi'dhar ga'n, gu sossoi ip na ja da'ngit ja kua'da' gio ba' gu miibat gui' na mu ja'p gampix jix jai'ch ka'. ⁵ Ba' mui' ja'tkam mi' aajidha' am mi' na pai' oirida' gu Juan nam jix kaim ka' na jax tu a'gada', pui' na jax gu Jerusaleen kam, gio ba' gui' nam mu ja'p jup oi'ñka' biix kap gui' na dhi' pix bhaan jup bipio' gu Judea dibiir, gio ba' gui' nam ji'k mi ja'p amuub jup oi'dha' na pai'r Jordaen Ak. ⁶ Ba' pui' ba titdada' am gu Juan nam sap cham ka aa' nam pui' ja'k tu jimda' na jax biipi' dir nam biix aixim jum ua'tulhi'ndha', ba' gu Juan dai na xi ja bopkonda' suudai' ki'n mi' na pai'r Jordaen Ak.

⁷ Ba' jano' mui' mi'p ba ai mit gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gio ba' gui' nam saduseos jup jum tiiti'nda' nam pui'p xim bopkonamtu'. Ba'p ja titda gu Juan:

—¿Jaroo jam aagi'ñ na cham xiim jam tulhiinçhuda' gu Dios ku pim ba' ga'm ba jiim na pim jix aa' nañ jam bopkona' na ba' cham jam tulhiinçhuda'? Giilhim gu' na pim jix bhaa'mna' ja'p na gu kooko'. ⁸ Gu' dhi' jam a'm jum aa' ji na pim ya' dir ja'p ja'k jix kii'p jum duukam bap tu buada' na ba' bhaan jix maati' ka' na pim silhkam mi' pui' ba jiim na jax jix aa' gu Dios. ⁹ Cha'pim jax jum aa'nda': “Aach matgim jich a'm ti nii'ñ ji gu Dios, nach gu'r bopxi'ñ gu Abraam.” Jax dhui na gu' gu Dios sia gu'ñi joodai jix bhaai' na pui' ja duña' nam jir bopxi'ñ ka' gu Abraam, aapi'm ba' ja'p xi jam dui no' pimit cham mi' pui' jii na jax jix aa'. ¹⁰ Ba' amuub

ba kaat gu baiñdhas gui' na ki'n jum i'kia' gu takaa'n gu i'ix, na gu' gu jax chu'm i'ix no' cham kii' tu i'bhainchar, jix bhaai' nam iikii mu baas buaji bhai' xi miidha'. ¹¹ Ba' aañ nañ xib ya' tu bopkon, jir suudai' ki'n pix, ja'ppix na bhaan jix maati' ka' nam ji'k mi' pui' jimiim na jax jix aa' gu Dios. Ba' gui' na gatuuk bha jim, gui' dho gi gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' ji na ki'n jam bopkona', gio ba' na biix miidha' gu jam ua'tulhdhara' ja'p tu'm na gu tai ki'n. Ba' gui'x io'm bixchu'x aichu'n na pu tu duña', cham tu' pui' na jax aañ. Pu cham ji'x jir jupaabkamun iñ dho moo nam iam tu' suuska'n mui' ba ui'dhika' git. ¹² Ba' na pai' dhuuk bha jimda', pu ua'ka' gui' na ki'n jilhbida' gu tiriik, ba' xi kii'mpigai dai ba ulhña' gui' na ji'k jix kii', gu tanaara' ba' mu ja'k xi ñu'aa' na pai' cham ji'xkat tuutki gu tai.

Gu Jesusus na bam bakuana'

(Mr. 1:9-11; Lk. 3:21-22)

¹³ Ba' jano' ji' na mummi gampix jix chu gak kir oirit ja bopkon gu Juan gu ja'tkam, mi' dhir mui' ma jii Galilea gu Jesusus nat ba chiañim ip na pui'p bakuana'. ¹⁴ Ba' nat pai' dhuuk mummi ba ai, ja'kbui' kat bhai' bax aa' gu Juan na bakuana' gu Jesusus, jup titda:

—Gu' aañ pui' ilhii'ñ ji nap aap ja'kbui' kat jiñ bakuana', gu' aap ja'kbui' kat bhai' bañ chiañim nañ jum bakuana'.

¹⁵ Ba'p titda gu Jesusus:

—Dho gu'r am kat dho jia, gu' pix ji na gu'ch a'm jum aa' nach pui' ja'k tu kuugalhdha' na jax tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios.

Ba' pui' cham jax ka tii gu Juan, dai nat ba bakua gu Jesusus. ¹⁶ Ba' nat jax mi' dhir gamai' ji buus gu Jesusus suudai' chir, panaas kut joidham bhai' jim kukpio' gux dhaam, ba' ba tii gu Jesusus nat maaxik bhammi dir bhai' ji chim gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' ja'p

tu'm na gu gioda'. ¹⁷Mi' dhir ba' bhai' ji chum ñio bhammi dir jix dhaam, jup tum kai'ch:

—Dhi'ñir di' guñ mar nañ jix io'm jix dha', na ñich gu' pu bijik dir bhaan ti tii.

**Gu ja'ook na tiix
mai'chim ka' gu Jesusus**

(Mr. 1:12-13; Lk. 4:1-13)

4 Ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' pui' ja'k xi jurtuda gu Jesusus na mu jimia' mummy gampix jix chu gak kir na sap ba' mi' mai'chia' git gu ja'ook.

²Ba' mam saabu gook oo'm tanoollh gio gook oo'm tukaa' nat pu cham tu' juu, ba' gatuuk jix io'm tii bax bhio'.

³Ba' mi' ba ai gu ja'ook na tii bax mai'chim, jup titda:

—Eap pui' xi ja tii'n dhi joodai na paan jup jum duñia' no'p baabui' silhkam Dios jir Maraa'n.

⁴Ba'p titda gu Jesusus:

—Jax dhui nap jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' na pai' tu ua'ñix na cham tu' dai tu' koi' ki'n dua gu maa'nkam, gu' ja'pji sia ji no' mi' pui' jim na ji'k jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios.

⁵Ba' gatuuk ma baidhak gu ja'ook gu Jesusus bhammi Jerusaleen na tii ilhdhat na ma mai'chia' git. Ba' bhijimmi daam dir kuugaran gu ge' chiop xi chisaa'ñd-hak bhai' na pai'x io'm jix chu xid-huu ka', ⁶jup titda ba' bhai' xi kiisak kookba'n:

—Eap ya' dir mui' xi chuudaiñ no' pich moo baabui' cham muu, na ba'x maati' ka' no'p baabui' moo silhkam Dios jir Maraa'n. Na gu'p jum kai'ch mi' u'uan ta'm na tu ua'ñix na ja'pni mui' jim kiksa:

Gu Dios bham joochxidha' gu noonbi'ñ nam ba'm nuukdaidha',

gio nam jum noonob am tu daagii tē'kob jum ua'ka' nap ba' cham jodai cha'm jutbui ilhia'.

⁷Ba'p titda ip gio gu Jesusus:

—Jax dhui na moo ja'pni jum kai'ch ip mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na ja'pni mui' jim kiksa: “Cham jir am nap mamai'chikda' gu Ge'kam jich Gi'kora', na gu'x io'm jix xidhuu.”

⁸Ba' gatuuk maakam ja'k tiip baidhak gu ja'ook gu Jesusus maa'n kap na pai' tē'kob jir oidha' ta'm, ba' bhammi kook-ba'n xi kiisak mu ja'p nai' xi chu joo-joi'ñchuda biix kap na ji'x jir oi'ña'n na ba' ti tigia' na ji'k tu' nai' ja'p jix chu jai'ch. ⁹Mi' dhir ba' moop titda:

—Dhi' biix nap ji'k tu' mu ja'p nii'ñ nax chu jai'ch, dhi' biix jir aañ ga'n. Ba' aañ biix tum makia' no' pich mi'ñi ja'p jum o'lhia ki'n xi kikbok bhai' xiñ dhaani.

¹⁰Gu' ji na gu'p titda pix gu Jesusus:

—Mu bi jim ja'ook. Cha'p tu' ki'n kañ juanda'. Na gu'p jum kai'ch ip mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na ja'pni mui' jim kiksa: “Xi chu daanit ap buiñor gu Dios gui' nar ge'kam. Ba' dai gui' buiñor jap pix tu daanda', cham tu' ju-mai buiñor ip.”

¹¹Ba' pui' ma jii gu ja'ook, nat gu' cham ji'xkat ma'lich gu Jesusus. Ba' mi' ba ai mit gu noonbi'ñ gu Dios nam ba' palhbuidha' gu Jesusus gu tu' na a'miram jum aa'nda'.

Gu Jesusus na tu ja a'gidha' gu ja'tkam

(Mr. 1:14-15; Lk. 4:14-15)

¹²Ba' nat pai' dhuuk pui' ba ti kai gu Jesusus na mit ba kuu gu Juan ja'tkam bopkondam, pu jii mu ja'k Nasareet gui' na bhaan bipio' gu Galilea dibiir. ¹³Ba' mi' dhir mu ja'k jup bhii na pai' pui' ti tii' Kapernaum gui' na mummy bipio' na pai' ge'ger susda'ka' gu suudai', mi' na pai' jax bhaan bipio' gu ja dirba' gu bopx-i'ñ gu Sabuloon gio ba' gu Neptalii. ¹⁴Ba dhi' pu'ñi ja'k jum kuugalh gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Isaiiyas gui' na bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios na ja'pni kai'ch:

¹⁵ Ba' mummi na pai' jax ti dirba' gu Sabuloon,
gio ba' mi' na pai' jax jup ti dirba' gu Neptalii,
mummi na pai' baasi'n dir ja'k bipio' mi' na pai'r Jorda'an Ak,
mummi nam pai' oi'dha' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam.

¹⁶ Gu ja'tkam gui' na ja'p ji buusan nam jix chu tuktam tir ka oipot na pai'x chu muuki',
ampix ja a'm ton gui' na ja'p ji buusan nax chu maax.

¹⁷ Ba' jano' dir mi' ji' dir bhai' ji chib-gai gu Jesus nat bhai' ji chu ja a'gi gu ja'tkam, jup ja titdada':

—Ya' mam aĩn jaaduĩn na pai' dhuuk saak maaxik jum maaxdha' gu Dios aapi'm jam bui. Ba' dai na jam a'm jum aa' na pim mi' pui' ba jimia' na jax jix aa'.

**Gu Jesus na ba ja baidhika'
maakob gu boptop bhiadam
nam sap kaichgida'**

(Mr. 1:16-20; Lk. 5:1-11)

¹⁸ Ba' na mu ja'p ka jim gu Jesus biix ju'ndharan gu ge' suudai' gui' na Galilea bhaan bipio', ba' mi' ba ja tii gook gu ja'tkam daim sispidhim nam mu ja'p buppaid suudai' chir maa'n gu ge' asaak nam mi' tu bhibhia gu boptop. Ba' maadit dhi' ji' Simoon tii', gui' nam Pee-gro ki'n jup jix mat ka', gu jumai' ba' Anrees jup tii'. ¹⁹ Ba' ba ja baidhim gu Jesus nam sap kaichgida', jup ja titda:

—Aaĩ pui' ilhii'ĩn jiĩn jaaduĩn na pim xib dir ja'p ja'k baĩ kaichgida' na pim ba' bar ja'tkam bhiadam ka', na pim tu ja a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook. Ba' gui' nam ji'k ti ji'ndha', pui' ji buus-nia' na pim ba ja bhia' ja'p na gu boptop.

²⁰ Ba' gui' cham jax ji chi'ik jup ma oi mit. Mi' pui' pup tu tu'ii' gu ge'ger ja a'sak gui' nam ki'n ka tu bhiadat gu boptop.

²¹ Ba' gammiji gu biix ju'ndharan gu ge' suudai' nam gamai' jiim, jai' mi'p ba ja tii gu Jesus gook gu ja'tkam nam pui'p jir jum sispidhim. Ba' maadit jir di' gu Jakoobo, gu jumai ba'r Juan, gui' nam jir maamra'n gu Sebedeo. Ba' bhai' ge' kanuub ta'm ji dharaat jix bhai' ka ja bua am gu ge'ger ja a'sak gui' nam ki'n tu bhiada' gu boptop. Ba' gu Jesus pui'p ba ja titda nat jax ja tiidak ja baidhak gu jai'. ²² Ba' gui' pui' cham jax ji chi'ik jup ma oi mit. Mi' pui' pup tu'ii' ip gu ge' ja kanuub gui' nam bhaan ka tu bhiadat gu boptop, dai ba' gu ja taat mi' pup oiri.

**Gu Jesus na mui' kap ba
tu ja a'gidha' gu ja'tkam**

(Lk. 6:17-19)

²³ Ba' mi' dhir biix kap nai' ji chu a'ga gu Jesus na ji'x bhaan bipio' gu Galilea dibiir mu ja'p nam pai' jax tu daanda' gu dai Israel kam ja'tkam, na ja aa'ndhidha' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook nam jax ja'k duuji buiĩor aaya' gu Dios, gio ba' na xi ja dudua'ndhidhat gui' nam ji'k jix kako'k ka' na biix aixim tu'm ja eeka' gu ko'kdai'. ²⁴ Ba' pix ja'x pui' tu a'gada' am gu ja'tkam biix na ji'x bhaan bipio' gu Si-iria dibiir na gu Jesus mu pai' pix oirit jix kii'p jum duukam jup tu bua. Ba' jai' dhit na biix aixim tu'm ja eeka' gu ko'k-dai', mui' ma ja u'uuk jamit mummi na pai' oirida' gu Jesus na mit ba chiaĩnim na ja dudua'ndha', pui' na jax gui' nam jix ñanaanbi' ka' na ja a'm jup tui'ngi-da' gu cham kikiĩ' i'ii'mda', gio ba' jai' gui' nam ampix tu kaammukda', gio ba' jai' gui' nam jix mama'mkulhi' ka'. Ba' biix ja dudua'ĩn gu Jesus. ²⁵ Ba' mu ja'p na jax jimda' gu Jesus, mui' ja'tkam pix chibiip kattu'nda' am nam oi'ĩchu'nda', pui' na jax gu mi' kam Galilea, gio ba' jai' gu Dekapolis kam, gio ba' gu Jerusaleen kam, gio ba' gui' nam mu ja'p jup oi'ĩka' na pai' jax bhaan bipio' gu Judea dibiir, gio ba' gui' nam baasi'n dir

jup oi'ñka' mi' na pai'r Jordaán Ak, na pai' xia'lhbui ja'k bipio' gui' gu díbiir.

Gu Jesusus na oidha' ta'm jimii ba tu ja a'gidha' gui' nam kaichu'

(Lk. 6:20-23)

5 Ba' na nai' xi ja nii'ñ gu Jesusus gu ja'tkam nam jix io'm nammi xi ju' nam mui' mi'p tu'ii', ba' maa'n kap oidha' ta'm xi jimiik bha ja'p ji dhaibo. Ba' gu noonbi'ñ mui' ji ai mit amuub, ²ba' gu Jesusus bhái' ji chu ja a'gi, jup ja titda:

³—Ja'p moo joidham jix bhái' tu ja jim gui' nam ji'k jix maat na ja a'm jum aa' nam mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios, na gu' gammiji ja a'm ti niidhidha'.

⁴'Ja'p moo joidham jix bhái' tu ja jim gui' nam ji'k jix buam jum aa', nam gu'x maat na gu Dios gammiji ja guguuxi'ñdha'.

⁵'Ja'p moo joidham jix bhái' tu ja jim gui' nam ji'k cham ge'gerkam jum taat, na gu' gu Dios ja makia' gui' nat tu' ja iimchuda.

⁶'Ja'p moo joidham jix bhái' tu ja jim gui' nam ji'k ja'p ji buan nam jix bhio' gu ja i'ii'mda' am bhaan, nam jix aa' nam gammiji mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios, na gu' pui' tu duñia' na pui' ji busnia' nam jax ilhii'ñdha'.

⁷'Ja'p moo joidham jix bhái' tu ja jim gui' nam ji'k jix chu joi'gi'n, na gu' gu Dios pui'x joi'mdaip ja tigia'.

⁸'Ja'p moo joidham jix bhái' tu ja jim gui' nam ji'k cham u'ua'tulhdhix gu ja jujur am bhaan, nam gu'x maat nar tu'p tu'm da' gu Dios.

⁹'Ja'p moo joidham jix bhái' tu ja jim gui' nam ji'k gammijir jix bhabhai'kam ka', na gu' gu Dios pui' ja iim nam jir maamra'n.

¹⁰'Ja'p moo joidham jix bhái' tu ja jim gui' nam giilhim jum tulhiin nam jix ja bhaamki'ñ gu ja'tkam nam mi' pui' jiim na jax jix aa' gu Dios, na gu' gammiji ja a'm ba ti niidhidha'.

¹¹'Ja'p moo joidham jix bhái' tu jam jimia' no' pim cham jax jum aa' nam pai' dhuuk giilhim jam titdada' gu ja'tkam, piam no'm buam pix jam bua, piam no'm biix aixim jam iattulhi'ñ nam xi jam bhaamkidhat na pim ti jiigi'ñ aañ jiñ bui.

¹²Ba' aapi'm cham jax jum aa'nda' sia kum cham jam kiigalhi'ñ gu ja'tkam, jix bhái' pim pix jum taat ka', na pim gu' mai'chia' gux dha'ram namkim bhammix dhaam. Na gu' sia gui' nam ji'k bijik ya ja'p bhaankam jup tu a'gimik gu Dios pu'ñi cham jup ja kiigalham jamit gu ja'tkam, dai na mit biix aixim ja buimik ja koi nam cham ja kaim ka' nam tii tu ja aagi'ñdha' na jax ja'k jix aa' gu Dios.

Gu Jesusus na bhaan ji ua'rgidhai tu a'ga' gu on gio gux chu maax

(Mr. 9:50; Lk. 14:34-35)

¹³'Ba' aapi'm ja'p ji buan ya' dhi oi'ñ-ga'n na jax gu on. No' gu on mi' jotmoda' cham ka onkak, ¿jax japim dui ilhii'ñ na giop ka onkalia'? Aañ pu kai'ch na cham ji'xkat ka onkalia', pu cham tu' ka bhái' ka' dho ba', dai na mu ja'p xim nu'aa' diirap. Mi' dho gu' pu kiiyasa' am gu ja'tkam nam mi ja'p oipoda'.

¹⁴'Gio ba' moo ja'pnip ji buan japim ya' dhi oi'ñga'n na jax gux chu maax, na gu' na pim jax bax maat jia pai' jax chu'm oidha' ta'm no' daa'ñxim jir ge' ki-icham, na gu' mik dir ja'p bhammix chu maax ka', ba' cham ji'xkat jum ixchu'.

¹⁵Ni na cham jaroi' jai'ch gu maa'nkam na xi miichdhai gu kañdhiir miji ja'p pai' xi chaa'bidha' tu' ki'n, gu' ja'ppi na bhammi ja'p xi kiisa' ji tē'kob na ba'x chu maax ka' mi' nam pai'p tui'ka' gui' nam mi' darka'. ¹⁶Ba' aapi'm pu'ñi ja'k jup ji buan, jam a'm jum aa' na pim jir jix bhabhai'kam ka' ja bui gu ja'tkam nam ba' ji jam tiigii jai' bhái'p ji chu dañia' buiñor guñ Gi'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii'.

Gu Jesusus na ja aagi'ndha' gui' nam kaichu' nat bhai' pix tu kuugalhdham na jax tu daaxix gu ñio'ki'ñ gu Dios

¹⁷ 'Aañ cham tu' pu kai'ñkam bha jii ji nañ ya' ja soo'mchulhdha' gu ja'tkam gu pui' nat jax ja'k ja chianik gu Moisees nam mi' pui' jiiimda' gio gu pui' na mit jax ja'k ja aa'ndhak gui' nam bhaanka-mu'n tu a'gimik gu Dios, gu' aañ ji ba'r di' na ñich bhai' ba tu kuugalhdham na mit jax tu daasak. ¹⁸ Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam titda, no' gux dhaam ka pup jai'ch gio dhi dibiir, chakui dho ji'xdhat jum pataasa' gu pui' nat jax ja'k ja tiidak gu Moisees nam mi' pui' jiiimda' gu ja'tkam, jano' ji ba' na pai' dhuuk biix ba tum kuugalhdha'. ¹⁹ Ba' no' jaroi' cham tu' ka'm nii'ñ gu pui' nat jax ja'k ja tiidak gu Moisees nam mi' pui' jiiimda' gu ja'tkam, sia ku moo mi' pai' maa'n kap tii cham pik jum aa', gio no' cham ja aagi'ñ gu ja'tkam nam ba' tu' ka'm nii'ndha', dho gu' palhiip jup jum duukam bhaan ji bi'ya' dho jix dhaam ja'k buiñor gu Dios. Ba' gu jaroi' no' tu' ka'm nii'ñ, gio no' xi ja aagi'ñ gu ja'tkam nam tu' ka'm nii'ndha', dho gu' ge'p jum duukam bhaan ji chu bi'ya' dho jix dhaam ja'k buiñor gu Dios. ²⁰ Ba' aañ pu jam titda, no' pim cham ja bhai'bchichu' gui' nam sap jix maat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios gio gui' nam pariseos jum tiiti'nda', no' pim gu' cham mi' pui' jiiim na jax jix aa' gu Dios, dho gu' pu cham ji'xkat aaya' pim dhox dhaam na pai' daa gu Dios.

Gu Jesusus na ba ja aagi'ñ gui' nam kaichu' na cham jir am nam jix ja bhaamki'ndha' gu ja'tkam

(Lk. 12:57-59)

²¹ 'Na gu' na pim jax bax maat jia gu pui' na mit jax ja'k tu ja daaxdhak gu jam bopxi kat nam ja'pni ja titda: "Cha'p ja koo'nda' gu ja'tkam, na gu' gu jaroi' na pu'ñi ja koo'nda' gu ja'tkam, giilhim

tulhiinñchuda' gu Dios, na gu' bam ua'-tulhdha'." ²² Ba' aañ ya' pu jam titda na sia ji nar ua'tulhdhara' gu jaroi' no'x bhaam pix buiñor gu jax chu'm ja'nni'ñ, piam no' giilhim titda na jax cham jir am. Pui' pix bax bhaai' nam daagii mu bhiika' buiñor gu jax chu'm ge'kam nam ba' mi' maap jum jumpadai tu a'gidha'. Piam no'x bhaamut jax titda gu ja'nni'ñ na cham juraa'n bia', dho gu' pu jimia' dho mu ja'k na pai' gammiji mi' pup jum tulhiinñchuda'.

²³ 'Ba' no' aapi'm maadit bax chu makgixidham gu Dios, no' pich gu' am-pik ba ti'ñcho nam buix bhaam gu jax chu'm jum jaduun, ²⁴ jum aa' nap biipi' mu jimii xi chu a'gi'ñmirai na ba' cham ka bhaam ka'm bui. Gatuuk jap ba' mi' eeji ba tu makgixidha' gu Dios.

²⁵ 'Piam ku gu' no' jaroi' ba xim iat-tulhdham buiñor gu jax chu'm ge'kam, jum aa' nap biipi' dir pu ba tu a'gidha' na ba' cham kam iattulhdha'. Na gu' no't pu mummi bam aich buiñor gu ge'kam, dho gu' dai dho na ba ja chiñia' gu sandaarui'x chugi'ñ nam jum kuupa'. ²⁶ Ba' aañ ya' pum titda nap cham ji'xkat busnia' mi' pai' nam jum kuupa' no' pich cham tu namki nam ji'k bham taanda'.

Gu Jesusus na pui' ba ti'ya' na cham jir am nam jix bhai' ja titdada' gu u'uub gui' nam ti bipna'

²⁷ 'Gio ba' moo ja'pni ja'k jup jum tii ip na pim jax bax maat jiñ jaaduñ: "Cha'p jix bhai' ja titdada' gu u'uub gui' nam ti bipna', na gu'r ua'tulhdhara' buiñor gu Dios."

²⁸ 'Ba' aañ ya' pu jam titda na sia ji nar ua'tulhdhara' gu jaroi' no' tii ti biina' no'x joidhat nii'ñ gu jax chu'm jumai ubii, na gu' pui' ji busnia' na pu biima'n ba bo'ya' sia kut pui' pix jum aa.

²⁹ 'Ba' no'p gu' gu jax chu'm jum bui ki'n jum ua'tulhi'ñ, jir am nap jupnai baas bua'. Cham jax bua sia kup maap

dir pix ba tu bui, na gu' cham jir am no' mit binkam mu ja'k xim bua nap pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'.³⁰ Piam ku gu' gu jax chu'm jum nob ki'n jum ua'tulhi'n ap, jir am ip nap iikii baas bua'. Cham jax bua sia kup maap dir pix tu nob, na gu' cham jir am no' mit binkam mu ja'k xim bua nap pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'.

Gu Jesus na pui' ba ti'ya' na cham jir am nam mai' ja iabuda' gu ja bipna' gui' nam kaichu'

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lk. 16:18)

³¹ 'Gio ba' moo ja'pni ja'k jup jum tii ip na tu aagix ka': "Gu jaroi' no't mai' ba bua gu binga'n, jum aa' na biipi' xi chu ua'nai makia' na ba' bhaan jix maatit ka' nam cham kar jum bipnagim ka'." ³² Ba' aañ ya' pu jam titda na cham jir am na mai' bua' gu jaroi' gu binga'n no't cham jumai biima'n tii. Ba' gu ubii no't jumai tii xi oi gu chio'n, dho gu' dai na bam ua'tulhdha' buiñor gu Dios, gio gu chio'n ba pui' ip no't tii jumai bhai'p ji bhii gu ubii no' jumai ti biina'.

Gu Jesus na pui' ba ti'ya' na cham jir am gu jaroi' buiñor tu da'nsada' gu Dios jax ñax tu duñiim ka'

³³ 'Gio ba' moo ja'pni ja'k jup ja tiidak jamit gu jam bopxi kat: "Moop mi' pui' xi dhuñiidhat nap jax ja'k tu daasa' buiñor gu Dios nap tu duñia'." ³⁴ Ba' aañ ya' pu jam titda na cham jir am na pim tu da'ñxi'ndha' gu Dios na pim pu tu duñia' gu tu', na gu' giilhim jix xijai, cham pik jaroi' mi' pui' xi dhuñia'. Cha'pim jax kai'chdha' na gux dhaam bhaan jix maati' ka' na pim pui' tu duñia', na gu' cham jir am, na gu' dhi'r di' na bhaan daa guñ Gi'kora'. ³⁵ Ni dhi oi'nga'n ku pim bha aa'nda' na bhaan jix maati' ka' na pim pui' tu duñia', na gu' dhi' ya ja'p bhaan ti kiisap guñ Gi'kora'. Ni

bhai' Jerusaleen ku pim cham bhai' tu aa'nda' na bhaan jix maati' ka', na gu' bhai'r kia'mi'n guñ Gi'kora'. ³⁶ Ni sia gu aapi'm diilh jam mo' ku pim cham bha aa'nda', na pim gu' cham maat na pim jax dhui jix chuap duñia' gu jam kuup piam jix chuk, nim maa'n kuup dho moo kux bhaai' na pim maakam tu'm jup duñia'. ³⁷ Ba' no' pim jax kai'ch na jii', pur maa'n ip na pim jax ti'ya', cham tu' na pim gatuuk maakam jup ba kai'chdha'. Piam no' pim jax kai'ch na cham, pur maa'n ip na pim jax ti'ya'. Na gu' no' pim biix aixim kai'ch, dhi' gux buam jum duukam pix pui' ja'k jix aa'nda'.

Gu Jesus na pui' ba ti'ya' na cham jir am na jaroi' pui'p dooda' jax no't dooda gu jumai

(Lk. 6:29-30)

³⁸ 'Gio ba' moo ja'pni ja'k jup jum tii ip na pim jax bax maat jiñ jaaduñ: "Gu jaroi' no't jum bui am jum gii', jir am nap aap pui' bhai'p gii'bia' bui'ran. Piam ku gu' no't jum chiñ am jum gii', jir am ip nap aap pui' bhai'p gii'bia' chii'ran." ³⁹ Ba' aañ ya' pu jam titda na cham jir am na pim pui' bhai'p gii'bia' gu jaroi' no't jam gii', gu' ja'pji na pim pix am jix bhai' titdada' ji. Pui' na jax no't jum kaam am jum gii', ja'p dir jap mu ja'k jup xi dhaa'ndha' ku bham gii'bia'. ⁴⁰ Piam kut gu' jaroi'm iattulh buiñor gu jax chu'm ge'kam, no' gu' bham taan gum kutuun nap makia', aap biix mu ja'k jup xi bhiidha' gu daam dir kam jum kutuun. ⁴¹ Piam no't gu' jaroi' jam chia na pim bhiidhika' ji'x juugit gu tu', aapi'm jix io'm gama ja'k pup xi aichulhdha'. ⁴² Piam ku gu' jaroi' tu' jam taan, aapi'm cham jax ji chi'ji xi makia', cham tu' na pim dai mi'p ka ji ñiokbo'. Piam ku gu' no' tu'm taiñbui'n, aapi'm cham jax ji chi'ji xi chaiñbuidha'.

**Gu Jesuus na pui' ba ja tiida' gui' nam
kaichu' nam jix bhai' pix ja titdada'
gui' nam ji'k jix ja bhaamki'ndha'**

(Lk. 6:27-28, 32-36)

⁴³ 'Gio ba' moo ja'pni ja'k jup jum tii ip na tu aagix ka' na pim jax bax maat jiñ jaaduñ: "Dai gui' nam cham jam bhaamki'ndha' pim jix bhai' ja titdada', gui' ba' nam xi jam bhaamki'ñ cham."

⁴⁴ Ku ba' gu' aañ ya' pu jam titda ji na cham jir am gu dhi' pu'ñi ja'k na pim tu jimda', gu' ja'pji na pim ja'kbui' kat pix am jix bhai' ja titdada' ji gui' nam ji'k xi jam bhaamki'ndha'. Gio ba' pui' na jax gui' nam ji'k xi jam koodak ka', aapi'm ja a'mkam pix xi chu ja daañxi-da' buiñor gu Dios. ⁴⁵ Ba' dhi' pu'ñi ja'k jir maamra'n ka' pim guñ Gi'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii', na gu' gui' pu'ñir jix bhai'kam jia, biix maa'n na jax ja ilhi-i'ñ gu ja'tkam. Tii' na biix ja bi'ñxi'ñ ki'n gu tanoolh gui' nam jix u'ua'tulhdhix gio gui' nam cham u'ua'tulhdhix, gio na biix ja dukxi'ñ ip, cham tu' ji'k pix. ⁴⁶ Na gu' no' pim aapi'm dai gui'x bhai' ja titda nam ji'k cham jam bhaamki'ndha', dho gu' pu cham jam a'm ti niidhidha' dho guñ Gi'kora', na pim gu' ja'p pix ba ji buanda' na jax gui' nam jir tuumiñ tu-taandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam. ⁴⁷ Piam ku gu' no' pim dai gu jam jaaduñ pix ja ñio'ki'ñ, dho gu' pu cham dho jam a'm ti niidhidha' dho guñ Gi'kora', na pim gu' ja'p pix ba ji buanda' na jax gui' nam cham tu' ka'm nii'ñ gu Dios. ⁴⁸ Ba' dhi' pu'ñi ja'k jam a'm jum aa' na pim gammijir jix bhabhai'kam ka', ja'p na jax guñ Gi'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii' na gammijir jix bhai'kam.

**Gu Jesuus na pui' ba ja tiida' gui'
nam kaichu' na cham jir am nam
maaxik ja nii'ñchudat gu ja'tkam tu
ja maakda' gu tu' na ja a'm jum
aa'nda' gui' nam cham tu' bia'**

6 'Cha'pim maaxik ja nii'ñchudat gu ja'tkam tu ja maakda' gu tu' gui' nam ji'k cham tu' bia'. Na gu' no' pim pu'ñi ja'k tu jim, cham ji'xkat jam makia' guñ Gi'kora' jix dhaam ja'k gux dha'ram namkim. ² Ba' na pim pai' dhuuk tu ja maakda' gu tu' gui' nam cham tu' bia', cha'pim jaroi' aagi'ndha' na pimit tu' ja onbai', na gu' dhi' gui' nam sap pik ba' tu' ka'm nii'ñ gu Dios na pu'ñi ja'k ja ko'raar nam mu ja'p pui' ba tu a'gidha' na pai' jax tum daanda' gio ba' mu ja'p irban gu ge' kiicham nam pai' oipoda' gu ja'tkam, sap nam ba' pui' ja bia'ka' gu ja'tkam nam joidham jir jix bhabhai'kam. Ba' aañ ya' pu jam titda na daipu' dhi' ki'n bar ja namki' gu pui' nam ji'k jax tu jim, cham tu' ka mai'chia' am jix dhaam ja'k gux dha'ram namkim buiñor gu Dios. ³ Gu' ba' na pim pai' dhuuk tu ja maakda' gu tu' gui' nam cham tu' bia', cha'pim jaroi' aagi'ndha', ni gu jax chu'm mia'n jam bhai' kai'chdham tuk dho moo. ⁴ Gu' ja'pji jix ix-chuixim ji na pim tu ja maakda', na ba' gu' guñ Gi'kora' maaxik jam makia' gu tu' na jam a'm jum aa'nda' na pu'ñi ji jam tiigii na pim jix ixchuixim jix bhai' tu bua.

**Gu Jesuus na ba ja aagi'ndha' gui'
nam kaichu' nam jax ja'k
tu daanda' buiñor gu Dios**

(Lk. 11:2-4)

⁵ 'Gio na pim pai' dhuuk tu daanda' buiñor gu Dios, cha'pim pui' ja'k tu daanda' na jax gui' nam sap pik ba' tu' ka'm nii'ñ gu Dios, na ja ko'raar nam gu'kat tu daanda' mu ja'p na pai' jax tum daanda' gio ba' mu ja'p irban gu ge' ki-

icham nam pai' oipoda' gu ja'tkam, nam sap ba' xi ja nii'ndha' nam sap pik ba' tu daanda' buiñor gu Dios. Ba' aañ ya' pu jam titdañ jaaduñ na daipu' dhi' ki'n bar ja namki' ka' gu pui' nam ji'k jax tu jim, cham tu' ka mai'chia' am jix dhaam ja'k gux dha'ram namkim buiñor gu Dios. ⁶Ba' no' jaroi' aapi'm maadit bax chu daañim, jum aa' nap mu pai' dilhkob xim kuupai jax chu'm ba'k chir na ba' cham jaroi'm nii'ndha' nap tu daanda' buiñor gu Dios. Ba' no' pu'ñim nii'ñ guñ Gi'kora' nap jix ixchuixim tu daan, jum makia' dho jix dhaam ja'k gux dha'ram namkim.

⁷Ba' na pim pai' dhuuk tu daanda', cha'pim pix pui' ji kai'chdha' jax ña pim ja'k tu daanda', na gu' dhi' gui' nam cham tu' ka'm nii'ñ gu Dios na pu'ñi ja'k ja ko'raar nam tu daanda', nam gu' ja'p jum aa'nda' na pu'ñi ja'k jix io'm jix bhai' ja kaaya' git gu Dios. ⁸Ba' aapi'm cham pui' ja'k tu daanda' nam jax ja'k tu daan gui'am. Jax dhui na gu' guñ Gi'kora' pu biipi' dir jix bhai' bax maat ka' na tu' jam a'm jum aa'nda', sia ku pimit chakui pu tii. ⁹Ba' ja'p japim kai'chdha' na pim pai' dhuuk tu daanda' buiñor gu Dios:

Aapi' Ge'kam jich Gi'kora' nap jix dhaam jup tu'ii',

nap jix io'm jir jix uañ,

¹⁰iam jap ja mattuda' gu ja'tkam ya' dhi oi'nga'n nam jax ja'k duuji mi' pui' jimia' nap jax jix aa',

ba' gammiji ja a'm ba ti niidhidha' ap.

Pui' tiich aa' ich ip nap git pui' joidham jix bhai'm duukam jup tu buada' ya ja'p dhi oi'nga'n bhaan,

ja'p nap jax jix bhai'm duukam jup tu bua jix dhaam ja'k.

Ku gu' aap diilh ji no'p moo pui'p jix aa'nda' git,

aach pui' pix tiip jum kai'chu'n ji.

¹¹Gio ba' dhich chutku' nam tu' ki'n jup dudua,

aap gammiji nabap tanoolh xi ja maakid-hat nam ba' ki'n jum guguuxi'ndha'.

¹²Gio ba' nap iam tuch uañi'ñka' ip nach ji'x mach ua'tulhdha' aap jum bui, nach gu' aach pui'p tu ja uañi'ñ gui' nam pui'p jum ua'tulhi'ñ aach jich bui.

¹³Gio ba' nap gammiji jich a'm ti niidhidha' na ba' cham jich mai'chia' gux buam jum duukam.

Ja'pni daipu'.

¹⁴'Na gu' no' pim pu'ñi tu ja uañi'ñ gui' nam jum ua'tulhi'ñ aapi'm jam bui, dho gu' pui' dhop tu jam uañi'ñka' guñ Gi'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii'. ¹⁵Gu' no' pim cham tu ja uañi'ñ gui' nam jum ua'tulhi'ñ aapi'm jam bui, dho gu' pui' dho cham jup tu jam uañi'ñka' guñ Gi'kora'.

Gu Jesus na ba ja aagi'ndha' gui' nam kaichu' na jax ja'k jir am nam jum saabda'

¹⁶'Gio ba' moo ja'p jañ jup xi jam tiidam jiñ jaaduñ na pim cham tu' pui' ja'k tui'ka' na pim pai' dhuuk jum saabda' na jax gui' nam sap pik ba' tu' ka'm nii'ñ gu Dios, na ja ko'raarda' nam ja'p tui'ka' no'm jum saab na jax no'm jix buam jum aa', nam sap ba' xi ja nii'ndha' gu ja'tkam nam jum saab. Ba' aañ ya' pu jam titda na daipu' dhi' ki'n bar ja namki' gu pui' nam ji'k jax tu jim.

¹⁷Ba' no' pim aapi'm pai' dhuuk ba xim saabum, jum aa' na pim jix bhai' xim ikoimdhai, gio ba' na pim jix bhai' xim dui, ¹⁸nam ba' cham machia' gu ja'tkam na pim jum saab, gu' ja'ppi daipu' guñ Gi'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii' na ba'x mat ka' na pim jum saab. Ba' na pu'ñi jam nii'ndha' na pim jix ixchuixim jum saab, jam makia' dho jix dhaam ja'k gux dha'ram namkim.

**Gu Jesus na ba ja aagi'ndha' gui'
nam kaichu' nar am nam daix dhaam
ja'k jir jix chutumñigam ka'**

(Lk. 12:33-34)

¹⁹'Gio ba' moo ja'pni ja'k jañ jup xi chu jam a'gidham jiñ jaaduñ, na pim cham tu jumpadidha' gu tu'x dha'ram namkim ya' dhi oi'ñga'n bhaan, nam gu' ya ja'p jix jai'ch gui' nam xi chu xibua na ba' mi' dhir cham tu' ka bhaai'ñ ka', gio nam jix jai'ch gu i'xkum. ²⁰Jix dhaam ja'k dho gi gu'r am ji na pim jir jix chutumñigam ka', nam gu' cham jai'ch gui' nam pu'ñi xi chu xibua, gio nam cham jai'ch gu i'xkum. ²¹Na gu' pai' na pim tu bia'ka' gu tu'x dha'ram namkim, mi' ja'k jup jujurtika' pim.

**Gu Jesus na bhaan ba tu a'ga' gu
buupui na ja'p ji buusan
na jax gu tu' no' ge' tanoor**

(Lk. 11:34-36)

²²'Ba' gu jam buupui ja'p ji buan na jax gu kañdhiir no' miim, na joidham ge' tanoorda' na nammix chu maax ka'. Ba' no' gu jam buupui joidham jix kikii', no' gu' cham ji'x jam ee gu buupui ko'k, dho gu' joidham dho jix bhai'x chu maax ka' na pim nai' xi chi nii'ndha'. ²³Gu' ji no' gu' gu jam buupui cham kikii', no' gu' jam ee gu buupui ko'k, dho gu' pu cham tu maax ka' dho na pim nai' tii xi chi nii'ndha', ba' pu cham bhaai'ñ ka' dho na pim pai' ja'k bhiiya', na gu' ja'p ji buusanda' na pim jix chu tukgam kir oipoda'.

**Gu Jesus na pui' ba ti'ya' na dai gu
Dios pix buiñor jix bhai' nach tu
daanda', cham tu' nach ji'x gu
tuumiñ bhaan jup jujurtika'**

(Lk. 16:13)

²⁴'Gio ba' moo ja'pni ja'k jañ jup xi jam tiidam jiñ jaaduñ, na pim dai gu Dios pix buiñor tu daanda', cha'pim gu

tuumiñ bhaan jup jujurtika'. Na gu' na pim jax bax maat na cham tu' jaroi' jai'ch gu maa'nkam na gook kap tu juañ, na gu' jumai pix jix bhai'p ti'ya' gu ge'kam, gio gu tujuandam jumai pix jix bhai'p tu juañxidha', gio mikkat jumai ip. Mi' pum buada', pu cham ji'xkat jax chu'm jix bhai' tu juañxidha'. Ba' aapi'm pu'ñip ji buanda' no' pim tii buiñor tu daan gu Dios gio no' pim ji'x tuumiñ bhaan jup jujurtik.

**Gu Jesus na ba ja aagi'ndha' gui'
nam kaichu' na gammiji ja
a'm ti nii'ñ gu Dios**

(Lk. 12:22-31)

²⁵'Gio ba' moo ja'pni ja'k jañ jup xi jam tiidam ip jiñ jaaduñ, na pim cham jax jum aa'nda' sia ku pim cham ka bia' na pim tu' jugia', piam no' pim cham ka bia' na pim tu' i'ya', ni ku pim cham jax jum aa'nda' na pim tu' ti'ya' no't ma saaski gu jam jajannulh. Na gu' cham pik jum aa' gu jajannulh gio gu koi', gu' gui' ji nax io'm jum aa' na pim mi' pui' duñiidha' na jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ²⁶Gu' matgim gu tu' na pim jugia', diilh jam makia' ji guñ Gi'kora'. ¿Jax japim gi ja nii'ñ gu'ñi u'ji' nam bha ja'p nini' jix dhaam? Jaiñ nam cham pai' ti isdat tu kua', ni nam cham pai' tu ba'p-kichat miji nammi ji chi kiis gu tu' nam kua', na gu' tu ja maak guñ Gi'kora' gui' nat ya' ja do'ñcho dhi oi'ñga'n bhaan. Gu' gi ba' aapi'm nax io'm xi jam da' na pim jir ja'tkam, matgim jam makia' ji gu tu' na jam a'm jum aa'nda'. ²⁷Gio na gu' cham ji'xkat jaroi' ja'kbui' oidha' duaka' na ji'k tii xi ilhii'ndha' diilh, sia chi moo tii biix juraa'n ki'n pui'm aa' na ja'kbui' oi'dha' duaka' git, na gu' cham jaroi' ji'xkat diilh jup duñia' gu ii'mda'.

²⁸'Ba' cha'pim jax jum aa'nda' sia ku cham ka jai'ch na pim tu' ti'ya' no't ma saaski gu jam jajannulh, na gu' diilh jam makia' guñ Gi'kora'. ¿Jax japim gi nii'ñ

gu'ni yooxi' na mi'ni ja'p tuut? Diilh pix na joidham tu'm ba yoota' no' bar ge'ger, cham tu' nam gu' ka jip tu du'nia' gu ja ti'aa, piam kum gu' mu pai' ka ji chu juanpu' nam ba' joidham jix a'bhar ma tim tiidha'. ²⁹ Jax dhui na gu'r sai' pix na pim jax ba nii'n, ni kut iam pu'ni joidham tu'm jix a'bhar tim tiidhak gu Salomoon gui' na bijik jir ge'kam kat. Sia ku moo ti' gux io'm jix a'bhar jajannulh xi chim titii'ndha', matgim gu yooxi' jix io'm ji nax a'bhar. ³⁰ Gu Dios dho mi ja'p ja i'xcha gux a'bhar yooxi'. Ba' no't ba yoo, ja'p ji buusnia' na joidham jix a'bhar ba tu ja tiidha'. Tiir sai' pix gu' na pim jax ba nii'n, dai ji na gu' cham mui' juruuxi'n. Ji'k gook tanoolh pix juruundha' piam ji'k baik, jumai buimgidhak jix gak mi ja'p tuutka'. ¿Gu ba' aapi'm cham pu'ni joidham jix a'bhar jup tu jam tiidha' aa guñ Gi'kora' no' pim biix jam jur ki'n ti jiigi'n buiñor? ³¹ Gu' ja'pji na pim cham jax jum aa'nda' ji jiñ jaaduñ sia ku cham ka jai'ch na pim tu' jugia'. Cha'pim jax kai'chdha': “¿Tu'ch ba' jugia' chi?” Piam ku gu' no' cham ka jai'ch na pim tu' i'ya', cha'pim jax kai'chdha': “¿Tu'ch ba' ka i'ya' chi?” Piam ku gu' na pim tu' ti'ya' no't ma saaski gu jam jajannulh, aapi'm sia cham jax jum aa'nda'. ³² Na gu' diilh jix maat gu Dios na jax dhuuji jam makia' gu tu' na jam a'm jum aa'nda'. Na gu' no' pim jix buam jum aa', cham jir am, na gu' dhi' gui' nam cham maat gui' na jaroi' tu maak gu tu' nañ a'm jum aa'nda' nam ba' pu'ni ja'k tu jim. Mi' cham ka bhaai'n ka' nam jax jum du'nia' no'm cham ka bia' gu tu' nam jugia'. ³³ Dai pix ji na pim gammiji mi' pui' jiidma' na jax jix aa' guñ Gi'kora' na ba' jam makiidha' gu tu' na jam a'm jum aagidha'. ³⁴ Cha'pim tu' bhaan jax jum aa'nda', dai gu Dios japim pix buiñor jix biiñak ka' gammiji nabap tanoolh na ba' jam a'm ti niidhidha'.

Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' nach cham tu' ki'n juanda' gu jaroi' sia kut jix buam jich dhuu

(Lk. 6:37-38, 41-42)

7 'Gio ba' moo ja'pni ja'k jañ jup xi jam tiidam jiñ jaaduñ, na pim cham juanda' gu jaroi' sia kut jix buam jum duukam jup tu duu jam bui. Tu uañi'ñka' pim pix. ² Na gu' no' pim cham tu uañi'ñ gu jaroi', gu Dios pui' cham jup tu jam uañdha'. Ja'xbui' pui'p jam tiida' na pim jax tiida' gu jaroi'. ³ Aapi'm jax jix nii'ndha' gu jax chu'm jam jaduun no't palhiip buupuiram suulh gu tanaara', aapi'm diilh gu' pu cham nii'ndha' ji na ge'ger iam bha bitka' jam buupui am. ⁴ Ba' cham jir am na pim jax tiida': “Bha ja'k jiñ jaduun kuñ xim boosgidha' dhi tanaara' na bha biit jum buupui am”, no' pim gu' aapi'm diilh pu cham nii'ñ na ge'ger iam bha biit jam buupui am. ⁵ Biipi'm aa' na pim xi boosgai na pim ba'x bhai' nii'ndha' na pim jup boosgidha' gu jax chu'm jam jaduun.

⁶ Cham jir am na pim ja aagi'ndha' gux kii'p jum duukam gui' nam ja'p ji buan na jax gu go'ngox nam giilhim jix bhaa'mna', nam ba' cham bhaakui ta'tak jup jam dooda', ni gui' nam ja'p ji buan na jax gu tatooxkolh ku pim cham jax ja titdada'.

Gu Jesuus na ba ja aagi'ndha' gui' nam kaichu' nam sap tu daanda' jix dhaam ja'k

(Lk. 11:9-13; 6:31)

⁷ 'Gio ba' moo ja'pni jup xi jam tiidam jiñ jaaduñ na pim tu daanda' buiñor guñ Gi'kora'. Ba' gu tu' na pim mu taanda', jam makia' dho, gio gu tu' na pim jix maachim ka', machia' pim dho, na gu' gui' diilh jam makia' gu matda'. Na gu' dhi' ja'pni ji buusan jia na jax no'ñ mu pai' kiicham paxiaraim nañ mui' xi chu ñio'kdha', na gu' bañ kupio'kdha' gu

ki'ngob gu kiokam, mi' dhir ba' dai na bañ chiña' nañ mu ja'k ba bakia'. ⁸ Ba' pu'ni ja'k ji buusan no' pim tu' taan guñ Gi'kora' soi'm ilhdhat, jam makia' dho, na gu'x chu joi'gi'n. Gio gu tu' no' pim jix maachim, machia' pim dho, na gu' gui' diilh jam makia' gu matda'. Na gu' dhi' kai'nkam ja'p ji buusan jia na jax no'ñ mu tu ñio'ki'ñ ki'ngob, dai na bañ kupio'kdha' gu kiokam, mi' dhir ba' bañ chiña' nañ mu ja'k ba bakia'.

⁹ Na gu' na pim jax bax maat jia na cham jaroi' jai'ch gu maa'nkam na jodai pix mu makia' gu maraa'n no' tu' taan nar jum kua'dam. ¹⁰ Piam ku gu' no' tu' batoop taan, ¿ka' ko' aa pix mui' ba daagi'ñka'? ¿Jia na gu' cham jaroi' jai'ch na pu'ni ja'k tu bua? Nam gu' biix pix jix ja da' gu ja maamar. ¹¹ Dho jaña nam jax joidham jix bhai' tu ja maakda' gu ja maamar gu ja'tkam, sia kum gu' cham tu' ka'm ti nii'ñ. Gu' gi ba' guñ Gi'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii' na joidham jir jix bhai'kam, matgim bha jam joochxidha' ji gux kii'p jum duukam no' pim taan.

¹² Ba' pu'ni jam a'm jum aa' na pim jix bhai' ja buada' gu ja'tkam, sia kum mu dir bha ja'k cham bhai' jam bua, na gu' pu'ni ja'k tu aagix ja bui gu ya' kam dhi Israel, na mit gu' pui' ja'k tu ua'nak gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios.

Gu Jesusu na pui' ba ti'ya' na gu ilhi'ch ki'ngob bhaan mu tum bapki nañ ba' aaya' buiñor gu Dios

(Lk. 13:24)

¹³ Ba' no' pim jix aa' jin jaaduñ na pim buiñor aaya' gu Dios, jum aa' na pim gu ilhi'ch ki'ngob ka'm bhaan mu baapkia' na pim ba' aaya' buiñor gui'. Na gu' jumaip jix jai'ch jia gu ki'ngob gui' nax io'm jir ge' na bhaan mu ja'k jup tum bapki na pai' gammijir tu tulhi-ñara', gio ba' maa'n jup jix jai'ch ip gu komarak gu boi, na dhi' pix jir di' na

bhaan mu tim bhibhii mu ja'k. Ba' mui' gu ja'tkam dhi' ka'm bhaan mu baapkim am gu ge' ki'ngob mu ja'k na pai' mai'x chi giixi'. ¹⁴ Ba'r ilhi'ch gu ki'ngob gui' na bhaan mu tum bapki mu ja'k na pai' gammiji cham jir tu tulhiñara', gio gu boi jir irdi'ch gui' na bhaan mu tim bhibhii. Ba' cham pik jaroi' xim guguuxi'ñ na dhi' ka'm bhiya'.

Gu Jesusu na bhaan ji ua'rgidhai ba tu a'ga' maa'n gu i'ixx gui' na tu i'bhai'ñchar

(Lk. 6:43-44)

¹⁵ Moo pim cham ja kekeeda' gui' nam sap pik ba' bhaankamu'n tu a'gada' gu Dios, na ja ko'raarda' nam ja'p xim buada' nam panaas cham bhaa'mna' ja'p na gu kakasnir, gu' gu ja jujur am bhaan giilhim ji nam jix buam tomaat ja'p na jax gu sisi' gux bhaa'mnagim. ¹⁶ Na gu'x maati' ka' jia nam jax ja'k tu jimda' na pim xi ja nii'ñdha'. Na gu' na pim jax bax maat na cham jax chu'm jai'ch gu i'ixx nax maikak tu i'bhai'ñchar na moo gatuuk jix maimdagim jup ba iibhai'ñcha', ni gu jax chu'm i'ixx gui' na pux maimdagim tu i'bhai'ñchar ku moo joidham jix maikak jup ba iibhai'ñcha' gatuuk. ¹⁷ Na gu' gui' nar jix kii' i'ixx ka', joidham pux maikak tu i'bhai'ñcharda', gio gui' na cham kii' ka' gu i'ixx, pu maa'n na jax jix maimdagim jup tu i'bhai'ñcharda'. ¹⁸ Ba' pu maa'n na jax jix maikak tu i'bhai'ñcharda' gux kii' i'ixx, gio gui' na pux maimdagim jup tu i'bhai'ñchar gu i'ixx, pu maa'n ip na jax chu'm tu i'bhai'ñcharda'. ¹⁹ Ba' gu jax chu'm i'ixx no' pu'ni cham kii' tu i'bhai'ñchar, jir am nam soiñchi mu baas buaji bhai' xi kiixdha' gu tai. ²⁰ Ba' pu'ni ja'k jup ji buan am gui' nam sap pik ba' bhaankamu'n tu a'gada' gu Dios, jix maati' ka' nam jax ja'k tu jimda' na pim xi ja nii'ñdha'.

**Gu Jesusus na pui' ba ti'ya'
nam cham tu' biix aaya' gu
ja'tkam buiñor gu Dios**

(Lk. 13:25-27)

²¹ Ba' cham tu' biix aaya' am buiñor gu Dios gui' nam pui'n chitdada' nañ aañ jir ge'kam, gu' ja'ppi dai ji gui' nam ji'k mi' pui' jimia' na jax jix aa' guñ Gi'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii'. ²² Mui' pui'n chiida' am jano' na pai' dhuuk ba tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n, jup kai'chdha' am: “Aach jum a'mkam tu a'gimik aapi' Ge'kam jich Gi'kora', gio nach jum a'mkam mai' ja jootsaimik gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam, gio ba' nach jum a'mkam joidham jix bhai' xi chu buimik nam tu' cham pai' niidhat gu ja'tkam.” ²³ Ba' aañ ya' dir mu ja'k jup ja tiida': “Chaam ji nañ jam maat. Mu pim baas oipoda', na pim gu' cham tu' ka'm ti nii'n.”

**Gu Jesusus na bhaan ji ua'rgidhai ba
tu a'ga' maa'n gu maa'nkam
gux chu matda' kam gio ba'
gui' na cham tu matda' ka'**

(Lk. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴ Ba' gu jaroi' no't jiñ keek mi' pui' ba jii gu dhi' pui' nañ jax kai'ch, ja'p ji buusnia' na jax gu jaroi' no'x chu matda' na mi' kiisa' gu ba'ki'n na pai'r ai' cha'm. ²⁵ Ba' na pai' dhuuk jibiilh ki'n bhai' ji dhuuduya' gio na mui' ji milhia' gu suudai', pu cham ji'xkat ilhia' gu ba'aak, na gu'x bhai' mi' kiika' bhaan gu ai'. ²⁶ Gu' ba' gu jaroi' no't cham mi' pui' jii gu dhi' pui' nañ jax kai'ch, dhi' ja'p jup ji buusnia' na jax gu jaroi' na cham tu matda' ka' na mi' kiisa' gu ba'ki'n na pai'x chu moik bhaan gu o'ya. ²⁷ Ba' na pai' dhuuk jibiilh ki'n bhai' ji dhuuduya' gio na mui' ji milhia' gu suudai', pu maa'n na jax ilhia' gu ba'aak, na gu'x chu moik ka' mi' na pai' kiika' bhaan gu o'ya.

²⁸ Ba' nat pai' dhuuk tiimo gu Jesusus na pu'ni xi chu ja a'gidhimik, biix mi' pui' pup tu'ii' am gu ja'tkam, na mit gu'x io'm joidham kai. ²⁹ Na gu' joidham jix bhai' xi bua na tu a'ga, cham tu' pui' na jax gui' nam sap pik ba'x maat ka' gu ñio'ki'n gu Dios nam pui' tiip tu ja a'gi'ndha'.

**Gu Jesusus na ba dua'ndha'
gui' na tootolhidhat bha
gakiidha' gu tukga'n**

(Mr. 1:40-45; Lk. 5:12-16)

8 Ba' nat pai' dhuuk ba jii gu Jesusus bhai' dhir oidha' ta'm, mui' ja'tkam pix chibiip kattu' am nam oi'ndhu'. ² Ba' maa'n mi' ba ai buiñor gu Jesusus gui' na tootolhidhat bha gakiidha' gu tukga'n, ba' mi ja'p biipi' dir o'lhia'n ki'n xi kikbok jup titda:

—Aañ ja'p tii soi' bham tiidam jiñ jaduun' no'p moo pui'p ilhii'ndha' git nap iam jiñ dhua'ndha' git nañ ee dhi ko'kdai'.

³ Ba' gu Jesusus bhai' xi dhaagik jup titda:

—Ea, jum dua'ndha' iñ dho.

Ba' mi' jotmoda' jix kii'p jum duu gui' na tootolhidhat bhai' ka gakiidhat gu tukga'n. Mi' dhir ba' moop titda ip gio gu Jesusus:

—Jaña, bax kii' ap dhoñ jaduun'. Cha'p jax kam aa'nda'.

⁴ Ba' xi soo'mchulhdhak ip na sap cham jaroi' aagi'ndha' nat dua'n, jup titda:

—Dai nap moo cham jaroi' aagi'ndha' na ñich aañ jum dua'n. Dai nap silh jimia' pix mu na pai'r chiop na pai' daa gui' na ja palhbui'n gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, na ba'm tigia' nap bax kii'. Xi chikkada' ap. Ba' no' jax kai'ch nap bax kii', dho gu' dai dho nap tu makgirta' na jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees nam ba'

bax mat ka' gu ja'tkam na pich ba dua na kam eekat gu ko'kdai'.

Gu Jesus na ba dua'ndha' gu tujuandam tugi'n gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x gu Rooma kam

(Lk. 7:1-10)

⁵Ba' nat jax mummi ai gu Jesus na pai'r Kapernaum, mi' ba ai buiñor maa'n gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x Rooma kam. Ba' soi' ba titda gu Jesus, ⁶jup titda:

—Aañ ja'p tii soi' bham tiidam jiñ jaduun' no'p moo pui'p ilhii'ndha' git nap iam dua'ndha' git guñ chujuandam tuk nax io'm jix ka'ook. Pu cham bhaai' na bamgia', na gu'x io'm jix chu ko'k.

⁷Ba' gu Jesus jup titda:

—Ea, mu jimia' iñ dho nañ dhua'ndhara'.

⁸Ba' gio mui'p ji ñio gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x, jup kai'ch:

—Gu' pix ji nañ gu' cham jir jum ju-paabkam jiñ jaduun' nap iam mu bakia' git jiñ ki'aam, nap gu' aap jix io'm jir ge'kam. Ku ba' gu' aañ jix maat ji na dai no' pich pui' ba tii sia ya' dir, pu dodhia' guñ chujuandam tuk. ⁹Nañ gu' aañ cham ge'kam jiñ chaat, nañ gu' bita'n jup tu'ii' ja bui gu ge'gerkam na mit ya'n dhai. Gui' pix mu ja'k jup ja kaichu' iñ. Ba' pui'p ja bia' iñ ji'kchi gu sandaarui'x nañ pui'p tu ja chian, ba' xiñ kee am. No'n jaroi' maadit mu pai' jootos, mu jimia' cham jax ji chi'ji. Piam no'n mu pai' dhir bai'n, mu jimia' ip. Biix guñ chujuandam tuk mi' pui' duñiidha' am nañ tu' ja chianda'.

¹⁰Ba' mi' pui' pup tu'ii' gu Jesus nat pu'ni kai gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x. Mi' dhir ba' moop ja titda gu ja'tkam gui' nam oi'nchu':

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam titdañ jaaduñ na cham jaroi' jai'ch gu Israel kam na ja'xbui' pui' biix juraa'n ki'n jix biñak buiñor gu Dios na jax dhiñ

jaduun'. ¹¹Ba' aañ pu kai'ch nam mui' ka jai'chdhilhia' mu ja'k na pai' dhir jir xi-a'lhui gui' nam pu'ñix biñak ka' buiñor gu Dios, gio ba' jai' mu dir ja'k jurnip. Ba' gatuuk na pai' dhuuk ba tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n, maap ba daraibu' am gu Abraam, gio ba' gu Isaak, gio ba' gu Jakob, nam ba tu jugia' gu koi' jix dhaam ja'k na tu ja makia' gu Dios. ¹²Gu' ba' gu Israel kam ja'tkam nam tii aagix nam buiñor aaya' git gu Dios, mu ja'p pix ji bi'ya' am diirap dir na pai' giilhim jix chu tukgam, ba' tii bhai' ji susuaña' am nam giilhim jix buam jum aa'nda' na mit cham mi' pui' jii na jax jix aa' gu Dios.

¹³Mi' dhir ba' moop titda gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x:

—Ea ku gi na moo pui' tu tui'ka' nap jax kai'ch jiñ jaduun'. Ba jimia' ap jum ki'aam ja'k cham jax jim aagit.

Ba' moo jano' pu dua gu tujuandam tugi'n, jix kii'p jum duu.

Gu Jesus na ba dua'ndha' gu daada'n gu Peegro

(Mr. 1:29-31; Lk. 4:38-39)

¹⁴Ba' gatuuk ma paxiaram gu Jesus mu ja'p na pai' kioka' gu Peegro. Ba' mi' pix ji chi' gu daada'n nam bakxidhat mi ja'p bo' na ee gu toiñdhi'. ¹⁵Ba' amuub xi eek mi' xi dhaa nobi'ran. Ba' jotmoda' jix bhai' ji chu tatdat, jix kii' dho gu'p jum duu na ka eekat gu toiñdhi'. Mi' dhir dho gu' dai nat bamgik ba tu ja onbai'.

Gu Jesus na ba ja dudua'ndha' gux kako'kkam

(Mr. 1:32-34; Lk. 4:40-41)

¹⁶Ba' ja'xpix nat ba ji chuk, jix io'm mui' mi' ba aichulh jamit gu Jesus gu ja'tkam gui' nam ampix pui'x ñanaanbi' ka' na pui' ja'k ja duuka' gu cham kiki' i'ii'mda' na ja a'm jup tui'ka', gio ba' jai' gui' nam ja'ppix jix kako'k ka'. Ba' gu Jesus pix ja'x jup ji ja dudua'n, pu biix

jix kikii'p jum duu mit. ¹⁷ Ba' dhi' pu'ni ja'k jum kuugalh gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Isaiiyas gui' na bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam na ja'pnm kai'ch: "Pu biix bhaan ji chu bii gu ko'kdai' na kach eekat."

**Nam tiix aa'nda' gu ja'tkam
nam kaichgida' gu Jesus**

(Lk. 9:57-62)

¹⁸ Ba' na mi ja'p nai' xi ja nii'n gu Jesus nam jix io'm mui' mi' ba'p tu'ii' gu ja'tkam, nam gu' pix mi' ji aajim, ba ja baidhim gui' nam kaichu' nam sap baasi'n dir ja'k bhiiya' gu jumai ju'ndharan gu ge' suudai'. ¹⁹ Ba' jotmoda' maa'n mi' ba ai gui' na sap jix mat ka' gu nio'k-i'n gu Dios, ba'p titda:

—Aañ ja'p ilhii'n jiñ jaduun nañ aañ biix jup bam kaichgida' pai' nap ja'k oilhidha'.

²⁰ Ba' gu Jesus jup titda:

—Jax dhui na gu' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora' ya' dhi oi'nga'n bhaan, pu cham pai' bhaai' nañ git joidham xiñ jii'pi'ñka', cham pui' na jax gu kaxio, na gu' silh jimia' mu pai' nar chiob ka' no' bax kooxim. Gio gu u'ii' na gu' pui'p tu kos ka', dai na ba koxia' na pai' dhuuk ilhii'ndha'.

²¹ Ba' maa'n mi' dhir ja'p mui'p ji nio gui' nam kaichu', jup kai'ch:

—Aañ dho pui'p ilhii'n jiñ jaduun nañ gammiji bam kaichgida'. Dai nap ka xiñ niira' nañ ka xi yaaspai guñ chaat no't ba muu.

²² Ba' gu Jesus jup titda:

—Aap moo cham tu' bhaan jim tukgidhat xiñ kaichgida'. Matgim gu ja'tkam gammiji ko'iidhat jum yaaspaidha' am ji.

**Gu Jesus na ba ñiokdha' gu
jibiilh gio gu suudai'**

(Mr. 4:35-41; Lk. 8:22-25)

²³ Ba' gatuuk na mi' pui' ji' xi chu ja a'gidhimik gu Jesus gu ja'tkam pu jii, dai nat jax bha tis bhaan gu ge' kanuub, ba' biix jup oi'ñchu' am gu noonbi'ñ. ²⁴ Ba' nammi gama ja'k irban gu ge' suudai' nam ba jiim, ba koi gu Jesus. Ba' jotmoda' pix jix io'm bhai' jib, bhai' ji gu'nguki gu suudai', pix bhai' ba jim tu'aim kanuub ta'm. ²⁵ Ba' gu noonbi'ñ mu jimiik ba ñiññichu'n am gu Jesus, jup titda am:

—iXi ñiña jich jaduun! iYa' chich ba ji bha'iik! iIam xich palhbui'ñ nach ba' cham bhai'ko'!

²⁶ Ba' ñiñiak jup ja titda gu Jesus:

—iKux moo ja'p chakui biix jam jujur ki'n jix biiñak japim aa aañ jiñ bui ku pim ba' moo ja'p jup bax chotdontu'?

Ba' pui' xi chi'iik bamgik xi ñiok gu jibiilh gio gu suudai'. Ba' mi' jotmoda' nai' ampix ji chu juu, pu cham pai' ka jibiir, ni gu suudai' ku ka gu'nguk. ²⁷ Ba' gu noonbi'ñ mi' pui' pup tu'i'dhi' am, dai nam jup jum ti titdaim jix dhu'np'i'ñ ki'n: —iJa'p moor ge'kam ji bak jia dhich jaduun na ba' gam jibiilh gio suudai' jix jii'gi'ñ!

**Gu Jesus na ba ja dudua'ndha' gook
gu ja'tkam na ja a'm kap
tui'ngida' gu cham kikii' i'ii'mda'**

(Mr. 5:1-20; Lk. 8:26-39)

²⁸ Ba' pui' jim buidhat bhammi dir ba ai mit jumai ju'ndharan gu ge' suudai' gui' na Gadaara dibiir bhaan bipio'. Ba' bhai' dhir ja'p mui' ba boopo' am gook gu ja'tkam nam jix ñanaanbi'chu', nam pui' ja'k ja duuka' gu cham kikii' i'ii'mda' na ja a'm jup tui'ngida', ba' mi ja'p ji guguu mit na pai'p tu'ii' gu Jesus. Mu dir ja'k xi boopo' am nam pai'm yassapda' gu koi'nga'n, nam gu' mi'x joi'nd-

ha' nam oipoda', gio pui'x dha'npakat ip. Ba' cham jaroi' mi ja'p bhibhiida' nam gu'x ja iibhi'ndha', nam gu' giilhim jix bhaa'mna' ka'. ²⁹ Ba' ge' ki'n jiiñkit jup titda am gu Jesusus:

—Jaapi' Jesusus nap jir Maraa'n gu Dios, chakuip jich chulhiin'chu'nda', nat gu' chakuim ai jano' nap pai' dhuuk jich chulhiin'chuda'!

³⁰ Ba' mui' gu tatooxkolh amuub bha ja'p jum tum bipia'. ³¹ Ba' soi' ba titda am gu cham kikii' i'ii'mda' gu Jesusus na sap bhammi ja'k ka xi ja jootsa' nam ja a'm ka xi baapkia' gu tatooxkolh, nam ba' cham jimia' mu ja'k nam pai' giilhim jum tulhiina'.

³² Ba' gu Jesusus bhammi ja'k jup xi ja joot. Ba' gu cham kikii' i'ii'mda' jotmoda' bhai' dhir bubuakik bhammi ja'k pu baap jamit. Ba' gu tatooxkolh bhai' dhir ji boop jamit nai' gu a'nsap, pu mijimmi ji baap jamit suudai' chir, pu koi mit dho gu' bhai'kuk.

³³ Ba' gui' nam bhai' ka tu bipia'dat gu tatooxkolh, totdonik pu jiboi'nñor jamit mu ja'k na pai' mui' daa'nxim jir kikcham ka', ba' ba ja aagi'n am gu ja'tkam na mit jax jum duu gu tatooxkolh gio gu gook gu ja'tkam na mit dudua nam kax nanaanbi' kat na ja a'm jup tui'n'git gu cham kikii' i'ii'mda'.

³⁴ Ba' biix gu ja'tkam nam ji'k mi' maap oi'nka', mui' ma jii mit na mit mu tiigim gu Jesusus. Ba' mu ji eek soi' ba titda am na sap ba jimia' mi' dhir, nam gu'x iibhidhat nii'n.

**Gu Jesusus na ba dua'ndha'
maa'n gux ma'mkulhi'**

(Mr. 2:1-12; Lk. 5:17-26)

9 Ba' gu Jesusus pu jii ip nat jax bha tis bhaan gu ge' kanuub gui' na pu bhaan jim na mi ja'p se' amuub suudai' juii'n, ba' silh pu bhi bhammi dir ja'k

na pai' kioka'. ² Ba' cham ji'x miikim na mit maa'n mi' ba aichulh gux ma'mkulhi' bhaan gu bakxidhara'. Ba' gu Jesusus nat ba ja tii nam buiñor jix biiñaktu' gui' nam mu ua', jup titda gux ko'kkam:

—Cha'p jax kam aa'nda' jiiñ jaduun. Ba uañchudhix ji matgim gum ua'tulhdhara'.

³ Ba' ji'kchi mi'p tu'ii' am ip gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios, ba'p jum aa' am ja jujur am bhaan: “¿Jax ba' ilhdhat jup kai'ch? ¿Ja'xbui' aa sap tii ge'kam jup xim ilhii'n na jax gu Dios?”

⁴ Gu' ji na gu' gu Jesusus jix bhai'x maat nam jax jum aa' gu ja jujur am bhaan, ba'p ja titda:

—Ni ji'x iam kur pui' na pim jax jum aa' gu jam jujur am bhaan. ⁵ Na gu' cham pik xijai jia no'n jax kai'ch: “Ba uañchudhix ji matgim gum ua'tulhdhara'”, na gu' cham maati' ka' no' moo pui' ji chu busnia' ka' ba' gu' cham. Gu' ji no'n jax kai'ch: “Xi bamii', munip ja'p ba oirida'”, dho gi gu'x xijai ji, na gu'x maati' ka' no't cham pui' ji chu buus. ⁶ Ku ba' gu' aañ xib ya' dua'ndha' ji dhiñ jaduun nax ma'mkulhi' na pim ba'x mat ka' nañ aañ jir ge'kam nat bhañ joot gu Dios jix dhaam dir nañ ba' ya' uañchuda' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam.

Ba' pui' xi chi'ik jup titda gux ma'mkulhi':

—Xi bamii'n jaduun. Ba jimia' ap jum ki'aam ja'k bhiiji ap dhim bakxidhara'.

⁷ Ba'x kii' bhai' ji bam gui' na kax ma'mkulhi' kat nat jax pu tii'n gu Jesusus. Mi' dhir ba' dai nat ba jii xi bhiik gu bakxidharu'n, mi' ba buus ja saagi'n gu ja'tkam, gaammiji ji dhuu. ⁸ Ba' biix mi' pui' pup tu'ii' am gu ja'tkam na mit pui' ji' ti tii, na mit gu' bax chooto'n. Mi' dhir ba' dai na mit ma tu daani buiñor gu Dios, nam gu' cham ji'xkat jaroi' pui' niidhat na tu dududhi'n.

Gu Jesusus na ba baidhika' gu Mateo

(Mr. 2:13-17; Lk. 5:27-32)

⁹ Ba' ja'xpix nat mi' dhir buusnik ba jii gu Jesusus, na mu ja'p ka jim, mi' ba tii maa'n gu maa'nkam, Mateo tiigim, gui' nar tuumiñ tutaandam tugi'ñ ka' gux io'm ge'kam Rooma kam, na mi' daakat pix ji dhaagim gu tuumiñ gui' nam ji'k mi chu namkidhim. Ba' gu Jesusus mia'n xi øek jup titda:

—Aañ pui' ilhii'ñ jiñ jaduun nap xib dir gammiji bañ kaichgida'.

Ba' gu Mateo nat jax jup kikbo pix mi'p daibu cham jax ji chi'ik, gammiji pix jiim am.

¹⁰ Ba' mikkat mu ja'k daakat jup ba tu kua' gu Jesusus na pai' kio gu Mateo ja biim gu noonbi'ñ, gio ba' mui' gui' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ ka' gux io'm ge'kam Rooma kam, gio ba' jai' gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ndha' gu ja'tkam.

¹¹ Ba' gui' nam pariseos jum tiiti'nda', am jix bhaak am na mit pui' ji' tii gu Jesusus, ba'p ja titda am gu noonbi'ñ:

—¿Jax ku ba' ja biim tu kua' dhi jam ge'kam tuk dhi' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam, gio dhi jai' ja'tkam nam cham tu' ka'm ti nii'ñ? Giilhim nam jix u'ua'tulhdhix.

¹² Ba'p ja titda gu Jesusus, na gu' ja kœ nam jax kai'ch:

—Dho na gu' dhi' ja'pni ji buusan jia na jax gu ja'tkam no'm jix kikii', na gu' cham tu' ja a'm jum aa'nda' na jaroi' ja dudua'ñdha', gu' gui' ji nam jix kako'k ka' na ba' ja a'm jum aa'nda' na jaroi' ja dudua'ñdha'. ¹³ Pu kagit na pim moo mu pai' jimii xi chu jiñkuidha' mi' na pai' tu ua'ñix, mi' dhir japim ba' xim ga'ngada' na jax kai'ñkam pui'm kai'ch mi' na pai' ja'pni tu ua'ñix: “Gu' aañ nañ jix aa' ji na pim jix chu joi'gi'nda', cham tu' na dai na pim tuñ makgirxi'ñdha' gu sasoi'.”

Ba' aañ na ñich bha jii ya' dhi oi'nga'n bhaan, cham tu' pu kai'ñkam bha jii ñich nañ ba' ja baidhika' gui' nam pui'm aa' nam tu' ka'm ti nii'ñ, gu' gui' ji nam jix u'ua'tulhdhix na ñich bha ja baidham.

Gu Jesusus nam ba tikkada' na sap jax kum ba' cham jum saabda' gu ja'tkam tugi'ñ

(Mr. 2:18-22; Lk. 5:33-39)

¹⁴ Ba' mi' ba ai mit gui' nam kaichgida' gu Juan ja'tkam bopkondam, ba' bhai' ba tikka am gu Jesusus na sap jax kum ba' cham jum saabda' gu ja'tkam tugi'ñ, jup titda am:

—¿Jax kum ba' cham jum saabda' dhim ja'tkam tuk? Nach ba' aach gammijich xaabda', gio gu pariseos ba pui' ip.

¹⁵ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho na gu' dhi' ja'pni ji buusan jia na jax gu jaroi' no' mu pai' ba xim tiimom, nam gu' cham ji'x jum saabum jum ilhii'ñdha' gu ja'tkam mi' jotmoda', nam gu'x chu nak ka' gu koi'. Mi' dhir ba' no't ba jii gui' na mi' xim tiimui nam dho gi ba' xim saabum bam ilhii'ñdha' ji gu ja'tkam.

¹⁶ Cham jaroi' jai'ch gu maa'nkam na alhi'ch iikii gu xibkam jannulh bhai' ja'k daaxdha' bhaan gu kilhii'nga'n, na gu' maa'n na jax sarnia' biix xikoolh dhir na pai' dhuuk bhai' ji so'lhka' gu xibkam jannulh, mi' dhir dho gi ba' gu'x io'm bam duñia' ji, cham pui' kia' na jax biipi' dir. ¹⁷ Ni gu biin gux o'jo' ku cham mim tua'ba bhaan gu kiklhi'nga'n jajo' bopko, na gu' pu xi xipñia' no't jax dhuukat mim tua gux o'jo', bar tu' kub ka' ba' gu biin na bam nu'aa', gio gu jajo' bopko ba pui' ip na gu' ba saaskia', pu cham tu' ka bhain ka'. Pui' ku ba'm aa' na xixiibkam jajo' bopko bhaan jum tu'aidha' gu biin gux o'jo' na ba' cham jax jum duñia'.

Gu Jairo na ba baidhidha' gu Jesusus na dua'ndhara' gu maraa'n

(Mr. 5:21-43; Lk. 8:40-56)

¹⁸ Ba' na mi' ka tu ja a'gi'n gu Jesusus gu ja'tkam, mi' ba ai maadit gui' nam jir ja ge'gerkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam. Ba' mi ja'p o'lhia'n ki'n ji kik-bok soi' ba titda gu Jesusus, jup kai'ch:

—Aañ ja'p tii soi' bham tiidam jiñ jaduun' no'p moo pui'p ilhii'ndha' git nap mu jimia' git jiñ ki'aam nap dua'ndhara' guñ maraax nat ma muu xib kia'pix.

¹⁹ Ba' gu Jesusus nat jax kikbo cham jax ji chi'ik pix mi'p daibu ja biim gu noonbi'n. ²⁰ Ba' maa'n gatuuk dir mui'p ja oi'nchu' gu ubii na mambhiix daman gook oidha' bax ka'ook ka' na ampix mirda' gu i'ra'n. Ba' gatuuk dir mia'n xi eek bhai' xi dhaa ju'ndharan gu jannulhi'n gu Jesusus gui' na daam dir tii'chu', ²¹ na gu' ja'p jum aa': "Dai no'n ba dagia' git pix sia ju'ndharan gu jannulhi'n gui' na daam dir tii'chu', pu dodhia' iñ." ²² Ba' gu Jesusus ja'k xi giisik jup titda gu ubii:

—Cha'p jax kam aa'nda'n jaduun'. Pu ba dua pich ji matgim, nap gu' aañ jiñ bui bax biiñak.

Ba' mi' jotmoda' joidham jix bhai' bhai' ji chu tatdat gu ubii nat jax pu tii'n gu Jesusus, jix kii' dhop jum duu na ka mirdat gu i'ra'n.

²³ Ba' nat pai' dhuuk mu ba ai gu Jesusus mu na pai' kio gu Jairo, jix io'm tum suan, gio gu sasabdam nam mi'p tu'ii' nam bax yaaspapuk gu alhii tiyax na mi' muukix. ²⁴ Ba' gu Jesusus jup ja titda:

—Ea na pim alhio ka xi bubuakia'n jaaduñ, na gu' cham tu' muukix jia dhi alhii tiyax, gu' mi' pix ji na koos.

Ba' gui' dai na mit xi a'sik. ²⁵ Ba' biix xi ja bubuaxdhak gu Jesusus, diilh ba' miji ji baa na pai' kaat gu alhii tiyax. Ba' mi' pix xi dhaa nobi'ran, pu joidham jix kii' bhai' ji bam. ²⁶ Ba' biix kap nai' pui' ba

tii' na ji'x bhaan bipio' gui' gu dibiir gu dhi' pui' nat jax tum duu.

Gu Jesusus na ba ja dudua'ndha' gook gu ja'tkam nam cham niñña ka'

²⁷ Ba' nat jax kia'pix mi' dhir gamai' ji buus gu Jesusus, gook gu ja'tkam cham niñña kam gatuuk dir mui' ba jinkuidhim am, jup titdaim am:

—iAapi'ch jaduun' nap jir boxii'n gu Dabii, iam jap xich joi'mdai xich chiigii xich dhudua'ndhai nach cham niñña!

²⁸ Ba' nammi gama ja'k nat miji ba baa jumai ba'k chir gu Jesusus, mui' ji ai mit mia'n gui' nam cham niñña ka', ba' bhai' ba ja tikka gu Jesusus no'm sap moo ti jiigi'n nax bhaai' na ja dudua'ndha' nam cham niñña. Ba' gui'p titda am nam sap ti jiigi'n. ²⁹ Ba' gu Jesusus bhai' xi ja daagik ja buupui am jup ja titda:

—Ea ku gi na moo pui' tu tui'ka' na pim jax kai'ch jiñ jaaduñ, na pim gu' aañ jiñ bui bax biiñak.

³⁰ Ba' mi' jotmoda' bhai' ji niñniata mit nat jax pu ja tii'n gu Jesusus, jix kiki' dho gu'p jum duu mit. Ba' xi ja soo'm-chulhdhak nam sap cham jaroi' aagi'ndha' nat ja dudua'n, jup ja titda:

—Dai na pim moo cham jaroi' aagi'ndha' na niñ jam dudua'n.

³¹ Gu' ji na gu' moo jano' na mit jax mi' dhir bubua, mi ja'p pix ja'x pui' tu ja a'gi'n am gu ja'tkam. Biix pui' bax chu maat am nam ji'k mi ja'p oi'dha' bhaan gui' gu dibiir.

Gu Jesusus na ba dua'ndha' maa'n gu maa'nkam na cham tu niokda'

³² Ba' moo jano' na mit jax kia'pix mi' dhir gamai' ji bubua gui' nam cham niñña kat, ji'kchi gu ja'tkam mi' ba aichulh jamit gu Jesusus maa'n gu maa'nkam na cham tu niokda', na pui' ja'k duuka' maa'n gu cham kii' ii'mda' na bhaan jup tui'ka'. ³³ Ba' gu Jesusus pu mai' joot gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir

bhaan gu maa'nkam. Ba' jotmoda' bhai' ji chu ñiokcha, jix kii' dho gu'p jum duu. Ba' mi' pui' pup tu'ii' am gu ja'tkam na mit pui' ji' ti tii, dai nam jup jum ti titda:

—Mooch pik ja'p cham ji'xkat pui' ti niidhat ji ya' dhi Israel nach jax ti nii'n xib.

³⁴ Gu' ba' gui' nam pariseos jup jum tiiti'nda' jup kai'ch am ip:

—Ja ge'kam tuk dho gu cham kiki' i'ii'mda' na bhaan jup tui'dhi' dhi maa'nkam, pui' ku ba'x bhaai' na mai' ja jootos gu bipnaga'n tuutu'm cham kiki' i'ii'mda'.

Gu Jesus nax joi'mdat ja nii'ndha' gu ja'tkam

³⁵ Ba' biix kap ai gu Jesus mu ja'p na pai' jax i'lhich daa'ñxim jir kikcham ka', gio ba' mu ja'p na pai' jax ji'dilh jup jir kikcham ka', tu ja a'gidhidha' gu Israel kam ja'tkam mu ja'p nam pai' jax tu daanda', na ja aa'ndhidha' nam jax ja'k mi' pui' jimia' na ba' ja a'm ba ti niidhidha' gu Dios, gio ba' na xi ja dudu-a'ndhidhat gux kako'kkam na biix aixim tu'm ja eeka' gu ko'kdai'. ³⁶ Ba'x joi'mdat ja niidhidha' gu Jesus gu ja'tkam mu ja'p na pai' jax a'jidha', na gu' sap cham bhaai'n ka' nam jax xim buada', gio na cham jaroi' jai'ch na ja guguuxdha'. Ja'p ji buusan am na jax gu kakasnir no' cham jaroi' ja bipia'. ³⁷ Ba' pui' xim aagit jup ja titda gui' nam kaichu':

—Umri moo ge'r gaa tir ya ja'p, gu' ba' gu ordam jir gook alh am. Nam gu'r mui' gui' nam tiix kaim gu ñio'ki'ñ gu Dios, gu' ba' gui' nam tu a'ga, jir gook alh am.

³⁸ Ba' jam a'm jum aa' na pim pu tiida' gu Dios gui' na ja'p ji buusan na ya' tu gaa, na jai' bhai'p ja jootsa' gui' nam ya ja'p tu ja a'gidha' gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ.

Gu Jesus na ba ja aaga' mambhiix daaman gook gui' nam jir noonbi'ñ ka'

(Mr. 3:13-19; Lk. 6:12-16)

10 Ba' ba ja bai gu Jesus gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ, ba' pui' ba ja titda na sap bax bhaai' nam pui' mai'p ba ja jootosda' gu cham kiki' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam gui' nam ampix pui'x ñanaanbi' ka', gio sap ba' bax bhaai'n ka' ip nam pui'p ba ja dud-uadhi'ndha' gux kako'kkam gui' na biix aixim tu'm ja eeka' gu ko'kdai'.

² Ba' dhi' nam jir jaroi' dha' gu noonbi'ñ gu Jesus: Moo gu Simoon gui' nam Peegro ki'n jup jix mat ka', gio ba' gu ja'nni'ñ Anrees. Gio ba' moo gu Jakoobo ip, gio ba' gu ja'nni'ñ Juan, gui' nam jir maamra'n gu Sebedeo. ³ Gio ba' moo gu Piliip ip, gio ba' gu Bartolomee, gio ba' moo gu Tomaas ip. Gio ba' gu Mateo gui' na biipi' dir jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ kat gux io'm ge'kam Rooma kam. Gio ba' moo gu jumai na pui'p ti' Jakoobo gui' na Alpeo jir maraa'n, gio ba' moo gu Tadeo ip. ⁴ Gio ba' moo gu jumai na pui'p ti' Simoon gui' na biipi' dir ka ja kaichgida' gui' nam Kananiistas jum tiiti'nda'. Gio ba' moo gu Juudas Iskariot ip gui' na gatuuk ja aa'ndhara' gu ge'gerkam jum aa'ndam na pai' oirida' gu Jesus nam ba' daagii tu chiñia' nam mu'aa'.

Gu Jesus na nai' ba ja jootsa' gu noonbi'ñ nam tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam gu ñio'ki'ñ gu Dios

(Mr. 6:7-13; Lk. 9:1-6)

⁵ Ba' mu ja'p nai' ba ja jootos gu Jesus gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ nam sap tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam gu ñio'ki'ñ gu Dios, jup ja titda:

—Chakui pim mu ja'k jimmida' ja bui gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, ni mu ja'k ja bui gui' nam jir Samaaria kam.

⁶Nai' ja'p ji na pim jimia' ja bui gui' nam jir Israel kam ja'tkam, gui' nam ja'p ji buan na jax gu kakasnir nam mai' su-ulhgix. ⁷Xi ja aagi'ndha' pim nat bam ai nam pai' dhuuk machia' nam jax ja'k mi' pui' jimia' na ba' ja a'm ba ti niidhidha' gu Dios. ⁸Gio ba' na pim xi ja dudua'ndhidhat ip gux kako'kkam pui' na jax gui' na tootolhidhat bha gakiidha' gu ja tutku'. Gio gui' nam ba ko'iix ka' pim sia xi ja dudua'ndhidhat. Gio ba' gu cham kikii' i'ii'mda' na pim mai' ja jootsaidha' ja a'm dir gu ja'tkam gui' nam ampix pui'x ñanaanbi' ka'. Ba' na pim pai' dhuuk pu'ni xi ja dudua'ndhidhat, cha'pim bha ja taanda' gu tuumiñ, na gu' dhi' na pim tu' ki'n ja dudua'ndha', dhi' pui' pix jam maa jia gu Dios.

⁹'Ba' cham jum aa' na pim ua'ka' gu tuumiñ gux uam totbikdam, ni gux chooto totbikdam, piam gui' nax chii-do' totbikda'. ¹⁰Nix chu' asaak dho moo ku pim kusbioda', gio gu jam sussak pu daipu' ip na pim jax ja aa'ntu'nda', cham tu' na pim gu' jai'p ja ua'ka' na pim mu pai' ba aada' no't ma juu. Ni gu oxia ku pim ua'ka' na pim ki'n oxiakkidha', na gu' gu jaroi' na pu'ni tu juanda' bhaankam gu Dios, pu biix tu makiidha' am mu ja'p na jax a'jidha' gu tu' na a'miram jum aagidha'.

¹¹'Ba' mu pai' jax chu'm kiicham na pim aaya' na pai' mui' maap daa'ñxim jir kikcham ka', mi ja'p japim nai' xi gaaga' gu jaroi' nar jix bhai'kam ka', mi' pim ba' xi juruunidhai buiñor na pim ji'x juugit tiimo' na pim tu ja a'gidhimii gu ja'tkam gui' nam mi ja'p oi'ñka'. ¹²Ba' na pim jax mui' ji baapkia' mi' pai' jax chu'm kiicham, xi chu ja daa'ñxidhai pim mui' xi ja ñio'kdha' gui' nam mi' oi'ñka'. ¹³Ba' no' mit jix kiigalh gu pui' na pim jax ti'ya', dho gu' pui' dho ji chu buusnia' na pim jax ja'k tu ja daa'ñxidha'. Piam no' mit gu' cham kiigalh gu pui' na pim jax ti'ya', dho gu' pu cham dho pui' ji

chu buusnia'. ¹⁴Piam ku gu' no' ni ji'x kum cham jam kiigalhi'ñ, gio no'm pu cham jam kaim, pu jimia' pim mi' dhir maakam ja'k, dai na pim mi ja'p xi xiixkai gu jam tooton nat ji'x mi' bam ti gu dibiir na ba' bhaan jix maati' ka' na mit cham jam kiigalh. ¹⁵Ba' aañ ya' pu jam titda nax io'm cham bhai' tu ja jimia' dhi' dhi ja'tkam jano' na pai' dhuuk tum kuugalhda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, nam gu' giilhim jum tulhiña', cham tu' pui' na jax gu Sodooma kam gio gu Gomorra kam.

Gu Jesuus na ba ja aagi'ndha' gu noonbi'ñ nam jax ja dooda' nam ka tu a'gada' gu ñio'ki'ñ gu Dios

¹⁶'Ba' aañ mui' xi jam jootsa' ja'p na kakasnir mu ja'p ja bui gui' nam ja'p ji buan na jax gu sisii' nam giilhim jix bhaa'mna'. Ba' jam a'm jum aa' na pim jix chu matda' ka' na pim jax dhuim palhbuidha' ja'p na jax gu kooko' gui' nam jix chu mamatda', gio ba' na pim cham bhakkuda' ja'p na gu giokda' nam cham bhaa'mna'. ¹⁷Moo pim cham jax jum aa'nda', nam gu' jam da'ngii jam ui'ka' ji ja bui gu ge'gerkam jum aa'ndam, gio ba' nam jam gi'bia' mu ja'p nam pai' jax tu daanda'. ¹⁸Gio ba' gux io'm ge'gerkam ja buim jup jam ui'ka' no'm xi ilhii'ñ. Ba' dhi pu'ni ja'k jiñ a'mkam tu ja a'gidha' pim gu ge'gerkam jum aa'ndam gio ba' gui' nam cham tu' ka'm nii'ñ gu Dios. ¹⁹Ba' nam pai' dhuuk mu ba jam aichdha' ja bui gu ge'gerkam, cha'pim jax jum aa'nda' na pim jax ja'k ti'ya', na gu' jam makia' jia gu matda' gu Dios na pim jax ja'k ti'ya' na pim pai' dhuuk mui' ji chu a'ga'. ²⁰Ba' cham tu' aapi'm mu tu a'ga', gu' gui' jix Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n guñ Gi'kora' na jam makia' gu matda'.

²¹'Ba' gui' nam ji'k ti jii'ndha' aañ jiñ bui, bhai' ji ja bhaamkidha' am gu ja jaaduñ. Pui' na jax gu ja maamar no'

mit ti jii'ñ aañ jiñ bui, gu ja tataat jam bhai'p ji ja bhaamkidha'. Piam ku gu' no' mit gu ja tataat jiñ bui ti jii'ñ, gu ja maamar jam bhai'p ji ja bhaamkidha', ja kooda' am dho gu' no'm xi ilhi'i'ñ. ²² Ba' biix pix xi jam bhaamki'ñdha' am gu ja'tkam na pim ji'k ti jii'gi'ñ aañ jiñ bui. Ku ba' gu' gu jaroi' no' gammiji cham jax jim aagit pu ti jii'gi'ñ aañ jiñ bui, jix bhai' tu jimia' ji, na gu' jimia' jix dhaam ja'k na pai' dhuuk mukia'. ²³ Ba' nam pai' dhuuk bhai' ji jam o'bhai'ñdha' mu pai' jax chu'm ge' kiicham, aapi'm mi' dhir pu ji jimia' maakam ja'k jumai ge' kiicham, na gu' aañ nañ xib bhaankamu'n ya' oiri guñ Gi'kora', cham xiim gio bhai'p jim iñ, aapi'm chakui biix tiimo' na pim tu a'gimii na ji'k kap jir kikcham ya' dhi Israel.

²⁴ 'Na gu' na pim jax bax maat jiñ jaaduñ, na cham jaroi' jai'ch gu maa'nkam na moo ja'xbui'p xim taat na jax gu jax chu'm ge'kam tugi'ñ, ni na cham jai'ch gu tujuandam na moo ja'xbui'p pui'p xim ilhii'ñdha' na jax gui' na mi' buiñor tujuanda'. ²⁵ Gu' dai ji na keejidha' pix na jax ja'k tiidaidha' gui' na kaichgida', cham tu' na gu' mi' biipi' kat ge'kam jup bam taat ka', gio gu tujuandam na jax ja'k tiidaidha' pix ip gu ge'kam tugi'ñ, mi' pui' duñiidha'. Gio pui' na jax gu kiokam no'm jax titda na ja'ook bhaan jup tu'ii', ¿cham aa pim ilhii'ñ nam giilhim jix buam ja titdada' gui' nam ji'k maap mi' oi'ñka'? Ba' aapi'm pu'ñip jam titdada' am gu ja'tkam na pim ti jii'gi'ñ aañ jiñ bui.

Gu Jesus na pui' ba ja tiida' gu noonbi'ñ na dai gu Dios jix bhaai' nam jix iibhi'ñdha'

(Lk. 12:2-9)

²⁶ 'Ba' aañ ya' pu jam titda na pim cham ja iibhi'ñdha' gu ja'tkam, na gu' pui' pix cham ji'xkat jup jum ixchu' gu

tu' na jax jum kai'chdha' ya' dhi oi'ñ-ga'n bhaan, pu maa'n nam jax machia' gu ja'tkam. ²⁷ Ba' nañ jax jam titdada' gux ixchuixim, aapi'm maaxik bhaami ja'p ba'bhak dhaam xi gu'kii ge' ki'n pu ja tiida' gu ja'tkam. ²⁸ Cha'pim ja iibhidhat gui' nam xi jam koodam ka', na gu' dai gu jam tutku' nam jam kooda', gu' gu jam i'ii'mda' pu cham ji nam jax ja dooda', na gu' pu cham bhaai' nam jax dhuu ja kooda'. Gu' gui' ji Dios na pim ba'x iibhi'ñdha', na gu'x bhaai' na mu ja'k ja jootsa' gu jam i'ii'mda' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhii'ñdha' no' xi ilhii'ñ.

²⁹ 'Na gu' na pim jax bax maat jia, nam panaas cham mui' namiik gu u'ji' gui' nam mu ja'p jum ga'ra. No't jaroi' ji'k maakob tumñix ka'm ja saba'llh, mui' ja aichdha'. Ku gu' biix ja niidhat jup tu'ii' ji guñ Gi'kora', sia kum gu' tii cham mui' namiik. ³⁰⁻³¹ Ba' aapi'm jix io'm jix dha'ram jam ilhii'ñ gu Dios, cham tu' pui' na jax gu u'ji'. Biix sia jam kuup jix maat na ji'k aix, sia ku gu' tiix bii alh. Ba' aañ ya' pu jam titda na pim cham jax jum aa'nda' sia kum giilhim jam titda gu ja'tkam, na gu' jam a'm ti nii'ñ jia gu Dios.

Gu Jesus na pui' ba ja tiida' gu noonbi'ñ nar am nam ja aagi'ñdha' gu ja'tkam nam silhkam kaichu'

(Lk. 12:8-9)

³² 'Ba' no'm ba jam tikka gu ja'tkam no' pim moo silhkam ti jii'gi'ñ aañ jiñ bui, ba' no' pimit cham jax ji chi'iik jup xi ja aagi'ñ nar silhkam, dho gu' aañ pui' dhop aagi'ñdha' guñ Gi'kora' nax dhaam jup tu'ii' na pim maaxik silhkam jiñ bui ti jii'gi'ñ na ba' jam a'm ti niidhidha'. ³³ Gu' ji no' pim gu'x ja iibhidhat cham ja aagi'ñ na pim ti jii'gi'ñ aañ jiñ bui, dho gu' aañ pui' pix jup tiida' dho guñ Gi'kora' nax dhaam jup tu'ii' na pim maaxik pu cham ti jii'gi'ñ aañ jiñ bui.

**Gu Jesus na pui' ba ti'ya' nat cham
tu' pu kai'ñkam bha jii na ba' ya'
maa'n ñi'ook jup ja duña' gu ja'tkam**

(Lk. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ 'Cha'pim jax jum aa'nda' jiñ jaaduñ na ñich aañ panaas pu kai'ñkam bha jii ya' dhi oi'ña'g'n bhaan nañ ba' ya' maa'n ñi'ook jup ja duña' gu ja'tkam nam ka xim bhabhaakui'ñdha', gu' ja'k-bui' kat ja'p ji buus ji na ñich bha ja kookdhichdham. ³⁵ Na gu' jai' dhit no'm tii ba ti jiigi'ñ aañ jiñ bui, bhai' ji ja bhaamkidha' am gu ja maamar, piam gu ja maamar gu ja gi'kora'm bhai'p ji ja bhaamkidha', jai' ba' gu ja kaka'mda'm bhai'p ji ja bhaamkidha' gu ja dadaa'n. ³⁶ Diihl dho gu' daim oi'dhagim nam cham maa'n ñi'ook jup duuka'.

³⁷ 'Ba' gu jaroi' no' aañ jiñ bui tii ti jiigi'ñ, no' gu' dai gu taata'n pix jix io'm jix dhaan, dhi' ja'p ji buusan na pu cham ti jiigi'ñ aañ jiñ bui, na gu' cham pik jiñ buix biiñak ka'. Piam mu dir bha ja'k gu ja gi'kora' no'm dai gu ja maamar pix jix io'm jix ja da', pui' ja'p jup ji buusan nam pu cham ti jiigi'ñdha' aañ jiñ bui. ³⁸ Gio gu jaroi' no't dai ba ji choo'n no'm bax mu'aam na ti jiigi'ñ aañ jiñ bui, pui' ja'p jup ji buusanda' na pu cham ti jiigi'ñdha' aañ jiñ bui. ³⁹ Na gu' gu jaroi' no' tiix aa' na gammijix bhai' tu jimda' ya' maaxik bhaan, gatuuk cham bhai' tu jimia', na gu' jimia' mu ja'k na pai' gammiji mi' pup jum tulhiñdha'. Gu' cham ji no' gu' cham tu' ji kekedat gammiji pu ti jiigi'ñ aañ jiñ bui sia ku mit ma mua, dai na ba jimia' pix jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora'.

**Gu Jesus na bhaan ba tu
a'ga' gux dha'ram namkim**

(Mr. 9:41)

⁴⁰ 'Ba' gu jaroi' no't jix bhai' jam tiidak jix bhai' ba jam duu, dhi' ja'p ji buusnia' nat aañ jix bhai' bañ dhuu.

Piam ku gu' no't aañ jiñ bui ti ji'iñd-hak jix bhai' ba jam duu, dhi' ja'p jup ji buusnia' nat gui'x bhai' ba duu nat jaroi' bhañ joot jix dhaam dir. ⁴¹ Ba' gu jaroi' na pu'ñix bhai' tiidaix bhai' ba duña' gui' na bhaankam tu a'gada' gu Dios, no' gu'x maat pix nat Dios bha joot, dho gu' pu chu'm dhop mai'chia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios na jax chu'm mai'chia' gui' na bhaankamu'n tu a'gada' gu Dios. Piam pui' na jax gu jaroi' no'r jix bhai'kam, no't jaroi'x bhai' tiidak jix bhai' ba duu, dho gu' pu chu'm dhop mai'chia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios na jax chu'm mai'chia' gui' nar jix bhai'kam ka'. ⁴² Ba' gu jaroi' no't pu'ñix bhai' tiidak jix bhai' ba duu maadit gui' nam pu'ni ti jiigi'ñdha' aañ jiñ bui, sia tu' suudai' pix no't ba toi', dhi' ki'n ba mai'chia' gux dha'ram namkim jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora', aañ moo ya' pu jam titda.

**Gu Juan ja'tkam bopkondam na ja
jootsa' ji'kchi gu ja'tkam tugi'ñ nam
titkapu' gu Jesus no'r di' guch
Xoi'kam gui' na saak bha
jootsa' gu Dios jix dhaam dir**

(Lk. 7:18-35)

11 Ba' nat pai' dhuuk tiimo gu Jesus na tu ja a'gidhimik gu mambhiix daman gook noonbi'ñ, pu jii mu ja'p na pai' i'lhich jir kikcham ka' gui' na dhi' pix bhaan jup bipio' gu dibiir.

² Ba' bhammi na pai' kuupka' gu Juan ja'tkam bopkondam, pui' ba ti kai na mu pai' pix oirit jix kii'p jum duukam jup tu bua gu Jesus. Ba' mui' ma ja joot ji'kchi gu ja'tkam tugi'ñ gui' nam kaichgida' ³ nam sap titkapu' no' sap moor di' guch Xoi'kam gui' na saak bha jootsa' gu Dios jix dhaam dir, piam ku gu' sap no' jax kai'ch nar jumai nam ba' niirada' gui'.

⁴ Ba' mummi jiimdat pui'p ba titdaim am gu Jesus. Ba' gui' cham ja aagi'ñ mi'

jotmoda', dai nat xim jotma'n pix nat mi ja'p nai' xi ja dudua'n gux kako'kkam. Mi' dhir ba' moop ja titda:

—Ea na pim aa'ndhapu' gu Juan ja'tkam bopkondam gu pui' na pimit jax bañ chi na ñich ja dudua'n dhiñ jaaduñ nam kax kako'k kat, gio ba' pui' na pimit jax bañ kai nañ ja aagi'n nam jax ja'k duñia' nam ba' jimia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios. ⁵Ja'p japim tiida' na ñich tu ja tiñichoda gui' nam cham ñiñña kat, gio ba' gui' na tootolhidhat ka gakiidhat gu ja tutku' na ñich biix jup ja dudua'n. Gio ba' gui' nam kax mama'mkulhi' kat nam pu cham tu oipot, biix japim jup xi aagi'ndha' na ñich ja dudua'n, gio ba' jai' gui' nam cham te keeket. Gio ba' jai' gui' nam ba ko'iix kat na ñich biix jup ja baapmi' ja dudua'ndhak. Gio ba' nañ tu ja a'gi'ndha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n gu Dios gui' nam cham tu' bia' nam gampai' tu'm, nam soi' pix jum ilhii'n, nañ ja aagi'ndha' nam jax ja'k duñia' nam ba' jimia' jix dhaam ja'k buiñor. ⁶Ja'p moo joidham jix bhai' tu jimia' gu jaroi' no' pu gammiji ti jiigi'n aañ jiñ bui.

⁷Ba' pu jii mit gu ja'tkam tugi'n gu Juan ja'tkam bopkondam daipu' nat pu'ni xi ja ti'n gu Jesus. Mi' dhir ba' moop ja titda gu Jesus gu ja'tkam gui' nam ji'k mi'p tu'ii':

—¿Tu' pimit mu tii'mpuk mummii gampix jix chu gak kir jano' na pimit pai' dhuuk mu jimiik? ¿Gu junbo' aa na mi' joidham jum bua na bhai' xi jibiir? ⁸¿Ka' tu' ji pimit mu tii'mpuk na pimit ba' moom dikoo'n na pimit mu jii? ¿Ka' jaroi' aa mi oiri ji chim tii'dhat gu jajannulh jix a'bhax jix dha'ram namkim? Moo chi gu' cham ji, na gu' na pim jax bax maat bo jia na gui' nam pu chu'm tim ti'ii'ñka', dai mummix joi'ndha' am nam darka' ja bui gux io'm ge'gerkam jum aa'ndam. ⁹Moo chi gu' gui' ji na pimit mu tiigim gui' nax io'm jix bhai'

xi buada' na tu a'gada', cham tu' pui' na jax gui' nam bijik bhaankamu'n jup tu a'gimik gu Dios. ¹⁰Gui' dho Juan ja'tkam bopkondam jañ aagat jup kai'ch, na gu' dhi' aagat jup kai'ch guñ Gi'kora' mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'n na ja'p-nim kai'ch:

Jumaiñ biipi' mu jootsa' na ba' ba ja mattuda' gu ja'tkam nap jootom mui' ba jim.

¹¹Ba' gu Juan ja'tkam bopkondam, aañ ge'kam ki'n bia' ja bui gu ja'tkam, nat gu' ge'kam ki'n bhaan ti tii guñ Gi'kora'. Ku ba' gu' gu jaroi' no' mi' pui' ba jim na jax jix aa' guñ Gi'kora', pui' pix ge'kam ki'n jup bia'ka' iñ ji, na gu' ja'xbui' pui' bhaan jup ba ti niidhidha' guñ Gi'kora'.

¹²Ba' tiix mu'aam ka' am gu ja'tkam gu Juan ja'tkam bopkondam jano' dir nat pai' dhuuk ya ai, nam gu' tii cham kaim ka' na tii ja aagi'ndha' nam jax ja'k duñia' na ba' ja a'm ba ti niidhidha' git gu Dios, gu' ji nam gu' dai xix bhaakut.

¹³Ba' pu'ni tii pu tu ja a'gi'ndha' am gu ja'tkam gui' nam bijik bhaankam jup tu a'gimik gu Dios na jax ja'k tu ja a'gidhimik gu Juan ja'tkam bopkondam, gio ba' na mit tii tu ua'nak gu ñio'ki'n gu Dios nam ba' jiñkuidhai mi' pui' ba jimia' git, gu' ji nam gu' ba pui' pix cham jup ti jiigi'ndha'. ¹⁴Ba' gu Juan ja'tkam bopkondam jir di' pix gu Eliiyas gui' na bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, na gu' pui' ja'k tu ua'ñix gu ñio'ki'n gu Dios na saak pu'ni gio ya'p ba aaya'. ¹⁵Moo pim jix bhai' xim ga'ngada' na jax jir jum duukam gu dhi' pui' nañ jax jam titda na pim ba' mi' pui' jimia' no' pim ti jiigi'n nar silhkam.

¹⁶¿Tu'n git bhaan ji ua'rgidhai tu jam aagidha' nam jax ja'k ji buan gu ja'tkam gui' nam xib jix jai'ch? Ja'p ji buan am dho na jax gu a'aalh no' mit mui' maap xim daagik mu pai' ma titbim jax chu'm giotir. Ba' no' mit jai' bha ja'p ji dharaibuk ma tu saas, ba' nam pai'

dhuuk xi saasbichui jup ja tiida' am gu jai' ja bipna' a'aalh: ¹⁷ "Ni ji'x ku pimit iam ti nii na chich tii ma tu saas, ni ku pimit xi susuani na tii joi'mdam jum kai'chit gu saasab." ¹⁸ Pu'ni ja'k ji buan am gu ja'tkam gui' nam xib jix jai'ch. Tii' na gu' gu Juan ja'tkam bopkondam nat tii ya' xi eek ja bui, pui' ai'chux jamit na ja'ook bhaan jup tui'ngida', sia ku gu' gammiji tiim saabda' gio na tii cham pai' dhuuk io'da' gu biiñ. ¹⁹ Gio ba' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora', maakam jup jiñ ai'chux jamit, sia kuñ gu' tii cham pai' dhuuk jiñ xaabda'. Pui' kai'chdha' am nañ sap giilhim ge' tu kua' gio sap nañ giilhim jix i'muk, jix ja oi'n iñ sap gui' nam cham tu' ka'm ti nii'n gio gui' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'n gux io'm ge'kam Rooma kam. Ku ba' gu' gu Dios pix mattuda' ji gu jaroi' na tu' silhkam jix maachim ka' nañ jir tu'p tu'm da'.

**Nam cham mi' pui' jimia' na jax
jix aa' gu Dios gu Korasiñ
oi'ñkam gio gu Betsaida kam**

(Lk. 10:13-15)

²⁰ Ba' bhaan bhai'p ji chu a'ga gu Jesus gook kap na pai' mui' maap daa'ñixim jir kikcham ka', mi' nat pai' pik jix io'm mui'x kii'p jum duukam jup tu duu, gu' ji na mit gu' cham mi' pui' jii na jax jix aa' gu Dios. Ba'p kai'ch:

²¹ —;Ja'p moo cham bhai' tu jam jimia' aapi'm na pim Korasiñ oi'dha' gio ba' aapi'm na pim Betsaida ja'k jup oi'dha', na pimit gu' cham mi' pui' jii na jax jix aa' guñ Gi'kora'! Tii ñich jam nii'ñchudat joidham jix kii'p jum duukam jup tu duu jam bui na pim tu' cham pai' dhuuk niidhat. Iam chi na pimit gu' tiigik mi' pui' ba jii. Na gu' no'ñ mu ja'k Tiuro pui' joidham jix bhai'm duukam jup tu duña' git, gio mu ja'k na pai' Sidoon jup ti tii', moo jano' git nam ti jii'ndhai gu ja'tkam buiñor guñ Gi'kora' mi' pui' ba jimia' na jax jix aa', ba'

dai nam ba tim tii'dha' git gu jajannulh jix xaasak, ni kum bar tu batbiadam ka' git, gio nam mu ja'p pix ba daraaka' git na pai' jax kaat gu matai, ba' dhi' bhaan jix maati' ka' git nam jix io'm soi' bam il-hii'ñ. ²² Ba' xib tu' na jax chui'ka', jano' na pai' dhuuk tum kuugalhda' ya' dhi oi'nga'n bhaan, na pai' dhuuk guñ Gi'kora' ja aagi'ndha' biix gu ja'tkam nam ji'k tu' jax buimii, aapi'm giilhim jam tulhiinchuda', cham tu' pui' na jax gu Sidoon kam ja'tkam gio gu Tiuro kam. ²³ Ba' aapi'm na pim Kapernaum oi'dha', ja'p jum aa' pim aa na pim aaya' jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora'? Mat-gim mu ja'k ji na xi jam jootsa' jix io'm tuukab ja'k na pai' ge' ti di', na pimit gu' cham mi' pui' jii na jax jix aa'. Na gu' no'ñ mu ja'k Sodooma pui' joidham jix kii'p jum duukam jup tu duña' git, moo jano' git nam ti jii'ndhai mi' pui' jimia' na jax jix aa' guñ Gi'kora', xib dho pui' mi'r kiicham ka' git. ²⁴ Ba' aañ ya' pu jam titda na jano' na pai' dhuuk ja aagi'ndha' guñ Gi'kora' biix gu ja'tkam nam tu' jax buimii, aapi'm giilhim jam tulhiinchuda', cham tu' pui' na jax gu Sodooma kam kat.

**Gu Jesus na ba ja a'gi'ndha' gu
ja'tkam nam jax ja'k duña'
nam ba' cham kam tulhiña'**

(Lk. 10:21-22)

²⁵ Ba' mi' pui' xi kai'chimik gu Jesus, bhai' ji chu daani jix dhaam ja'k, jup kai'ch:

—Taxchaab ba'ñ Gi'kora' nap jir Ge'kam jix dhaam gio ya' dhi oi'nga'n bhaan, na pich gu' ba ja mattuda gu ja'tkam gui' nam cham ge'gerkam jum ilhii'ñ na tu'r jix bhai'm duukam. Ja'p xi ja duuk japich gui' nam pui'm aa' nam panaas jix io'm jix maat gum ñi'ook, na gu' dai nam bhaan pix ge'gerkam jum il-hii'ñ. ²⁶ Pui' dhoñ Gi'kora', pui' ja'k jix aa' ap.

²⁷ Mi' dhir ba' moo ja'pni bhai'p ji chu ja a'gi gu ja'tkam, jup ja titda:

—Aañ bhañ joot guñ Gi'kora' jix dhaam dir nañ ba' bhaankam ya ja'p ja aagi'ndha' gu ja'tkam na tu'r jix bhaim duukam. Ba' diilh pix jix maat guñ Gi'kora' nañ jir tu'p tu'm da', nañ gu'r Maraa'n, gio aañ ya' dir mu ja'k diilh pix jup jix maat ip guñ Gi'kora' nar tu'p tu'm da'. Ku ba' gu' gu jaroi' no' moo ja'p tu' silhkam ki'n jix maachim nach jir tu'p tu'm da' gook dit guñ Gi'kora', aañi' dho aagi'ndha'. ²⁸ Bañ kaichgida' pim biix na pim ji'k jix xijaim tu jim, aañ jam aagi'ndha' na pim jax ja'k duñia' na pim ba' cham pui' ja'k ka tu jimda'. ²⁹ Mi' pim pui' xi jimii nañ jax jam titda, cha'pim dai ge'gerkam jum taat ka', ja'p na jax aañ nañ gu' gampai'n ilhii'n, cham tu' ge'kam jiñ chaat iñ. Ba' aapi'm pu'ni ja'k jam a'm jup jum aa' na pim mi' pui' jimia' na pim ba'x bhaim taat ka'. ³⁰ Ba' dhi' pui' nañ jax ja'k jam aagi'n na pim jiñ kaichgida', cham tu' pui'x xijai na pim mi' pui' jimia'.

**Gu ja'tkam tugi'n gu Jesus nam tu
kaipgaidhat tu ko'iidha' gu
tiriik sia ku jano' tii aagix
na cham tum juanda'**

(Mr. 2:23-28; Lk. 6:1-5)

12 Ba' maa'nnim na pai' dhuuk aagix ka' na cham tum juanda' ja bui gu dai Israel kam ja'tkam, ma jii gu Jesus, moo mi' buusnichu' na pai' ti ix ka' gu tiriik. Ba' gu ja'tkam tugi'n na ja biim mu jim, tu kaipgaidhat tu ko'iim am gu tiriik, nam gu' bax bhio'. ² Gu' ba' nam gu' jai' mui'p jiiim jia gui' nam pariseos jum tiiti'nda', ba' am jix bhaak-tu' am nam ja nii'n nam pui' ji' tu buim gu ja'tkam tugi'n gu Jesus, ba'p titda am:

—¿Jax kum ba' tu kaipgaidhat tu ko'iim gu tiriik dhim ja'tkam tuk? ¿Kux cham maat am aa na xib aagix na cham tum juanda'?

³ Ba'p ja titda gu Jesus:

—¿Kux aapi'm cham ji'xkat tu jiñkui'n aa mi' na pai' tu ua'nix gu ñio'ki'n gu Dios nat jax tu duu gu Dabii gio gu ja'tkam tugi'n jano' nam pai' dhuuk ba ua'maim? ⁴ Na mit tu juu bo gu paan gux xidhuu kam gui' na mi' tikiix kat ge' chiop na saak dai gui'x bhaai' nam kua'da' gui' nam mi' ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, cham tu' gu tu' ja'ppix ja'tkam. ⁵ Gio ba' mi' nat pai'p tu ua'nak ip gu Moisees nap jum kai'ch ip na saak gui' nam bhai' ge' chiop ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, saak cham tu'm ua'tulhi'ndha' am sia kum pu tu juañ jano' na pai' dhuuk aagix na cham tum juanda' git. ⁶ Ba' aañ ya' pu jam titda na maadi' ya oiri nax io'm jum aa' na pim tu' ka'm nii'ndha', cham tu' pui' na pim jax tu' ka'm ti nii'n bhai' ge' chiop. ⁷ Cham dho bak maati' kee pim jia gu pui' na jax ja'k tu ua'nix gu ñio'ki'n gu Dios na ja'p-nim kai'ch: “Gu' aañ nañ jix aa' ji na pim jix chu joi'gi'nda', cham tu' na pim jax jum aa'nda' nañ aañ jix aa' na pim dai na pim tuñ makgirxi'ndha' pix gu tu' sasoi', dhi' ki'n mi' pui' ba jiiim japim nañ jax jix aa'.” Na gu' no' pim jix maati' kee' git gu dhi' pui' ji' na jax ja'k jum kai'ch, cham tu' pui' kai'chdha' pim git nam jum ua'tulhi'n dhiñ ja'tkam tuk, sia kum gu' tii cham tu'm ua'tulhi'n. ⁸ Ba' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora' ya' pu jam titda na cham jax bua gu tu' no'n jax jix dhuñiim jano' na pai' dhuuk aagix na tii cham tum juanda' git.

**Gu Jesusus na ba dua'ndha'
maa'n gu maa'nkam nax
muuk ka' maap dir gu nobii'n**

(Mr. 3:1-6; Lk. 6:6-11)

⁹ Ba' na mi' ji' pui' xi chu ja a'gid-himik gu Jesusus gu ja'tkam, ma jii maa'n kap mu ja'p nam pai' tu daanda' gu Is-rael kam ja'tkam. ¹⁰ Ba' moo maa'n mi'p jai'ch ka' gu maa'nkam na maap dir jix muuk ka' gu nobii'n. Ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios gio ba' gui' nam pariseos jum tiiti'nda', ba tikka' am gu Jesusus no' sap jix bhaai' na dua'ndha' gu maa'nkam gui' na maap dir jix muuk gu nobii'n jano' na pai' dhuuk aagix na cham tum juanda', sap ba' no' jax kai'ch nax bhaai' na dua'ndha', dhi' bhaan jix bhai' bhiya' am nam iattulhd-hai tu chiñia' nam mu'aa'.

¹¹ Gu' ji na gu'p ja titda gu Jesusus:

—¿Kux aapi'm jaroo maadit moo daas na mi' pix xi nii'ndha' gu soiga'n no't mi' pai' ba gii jax chu'm ti di'n kir, no' gu' jano' pik na pai' dhuuk aagix na cham tum juanda'? ¿Cham aa gu' moo jano' mu jimii xi bhiaji ap, cham tu' nap gu' mi' pix xi nii'ndha'? ¹² Gu' gi ba' dhi' nar maa'nkam, ¿cham aa gu'x io'm jum aa' nañ jix bhai' dhuñia', cham tu' pui' na jax gu tu' soi'? Ja'pji na moo pu cham jax bua ji no'n jax jix dhuñiim gux bhai'm duukam, sia ku cham tum juan.

¹³ Ba' pui' xi chi'ik jup titda gui' nax muuk ka' gu nobii'n:

—Ea nap xi silhña' dhim nob jiñ jaduun.

Ba' gui' ja'p jup xi silh, jix kii'p jum duu mi' jotmoda' ja'p na jax gu ja'p dir kam nobii'n, panaas ku moo pu cham pai' muuk kat. ¹⁴ Ba' gu pariseos bhaakuk mi' dhir pu jii mit, ba' ba tu a'ga mit nam jax ja'k duñia' nam ba' tu chiñia' nam mu'aa' gu Jesusus.

**Na jax ja'k jix maati' na gu
Jesusus jir di' guch Xoi'kam**

¹⁵ Gu' ji nat gu' pu jii gu Jesusus nat jax pui' ti kai nam bax mu'aam, ba' mui' ja'tkam pix chu'p jum duu mit na mit ba oi. Ba' gammiji kikcham na jax a'jim, xi ja dudua'ndhidhat biix gux kako'k kam nam ji'k mi ja'p jix jai'ch ka'. ¹⁶ Ba' xi ja soo'mchulhdhidhat nam sap cham jaroi' aagi'ndha' nat jaroi' ja dudua'n. ¹⁷ Ba' dhi' pu'ñi ja'k tum kuugalh gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Isaiyas gui' na bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios, na ja'pnim kai'ch:

¹⁸ Dhi'ñi jir di' guñ mar na ñich bhaan ti ti,

ba'x io'm jix dha' iñ gio nañ jix bhai'n chaat buiñor.

Ba' tajaanxidha' iñ gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ jiñ li'mda',

mi' dhir ba' dai na ba tu ja aagi'ndha' gu ja'tkam nam jax ja'k duñia' na ba'x bhai' tu ja jimia'.

¹⁹ Ba' cham pai' dhuuk jaroi' kokda', ni na cham pai' dhuuk am ge' ki'n jiñkui'ndha' gu jaroi',

ni mu ja'p dho moo na pai' jax ge' daa'ñxim jir kiicham ka' ku cham pai' pix am jaroi' ke'ke' na am bhaamda' ki'n tu a'gada'.

²⁰ Gio ba' na biix pix jix ja kiigalhi'ndha' gu ja'tkam,

cham tu' jaroi' maadit gampai' bia'ka'.

Gio na gammiji pu tu ja aagi'ndha' gu ja'tkam nam jax ja'k duñia' na ba'x bhai' tu ja jimia'.

²¹ Ba' biix na ji'x jir oi'nga'n bax mat ka' am nax bhaai' nam dai gui' buiñor pix jix biiñak ka' nam ba' jimia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios.

Gu Jesusus nam pui' ba ai'chuxdha' gu ja'tkam na ja'ook bhaan ti niidhim

(Mr. 3:19-30; Lk. 11:14-23; 12:10)

²² Ba' ja'xpix mi' ba ai'chulh jamit gu Jesusus maa'n gu maa'nkam na bhaan jup tui'ngida' gu cham kii' ii'mda' na pui' ja'k duuka' na cham ñia ka' gio na cham tu ñiokda'. Ba' cham jax ji chi'ik jup xi dhua'n gu Jesusus, jix kii' dho gu'p jum duu, ba tu ñiok gio na bax ñia. ²³ Ba' gu ja'tkam na mit pui' ji' ti tii, mi' pui' pup tu'ii' am, dai nam jup kai'ch:

—¿Dhi' aa chi ba' saak bar di' guch Xoi'kam gui' na saak bha jimda' git, nar boxii'n ka' gu Dabii?

²⁴ Ba' gui' nam pariseos jum tiiti'nda' na mit pui' ji' ja kai nam kai'ch, jup ja titda am:

—Chaam tu' ji nar pui' na pim jax il-hii'n. Ja'pji ja ge'kam tuk ji gu cham kikii' i'ii'mda' na bhaan jup tui'dhi' dhi maa'nkam. Pui' kum ba'x jiigi'ndha' na mai' ja jootosda' gu bipnaga'n tuu-tu'm cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam.

²⁵ Ba'p ja titda gu Jesusus, na gu'x bhai'x maat nam jax jum aagit jup kai'ch:

—Matgim cham tu' ji nar pui' na pim jax ilhii'n jiñ jaaduñ. Jax dhuu na gu' gu ja ge'kam tuk gu cham kikii' i'ii'mda' ja'p pix ji buusan na jax pai' ge' ki-icham no'm cham maa'n ñi'ook jup duuk gu tu' no'm tii jax jix dhuñiik. Piam pai' no' palhiip jir kiicham piam ku gu' gu dai maap jum oi'dhagim, no'm cham maa'n ñi'ook jup duuk, dho pu cham tu' dho jax ji dhuñia' am, nam gu' daix bhaak ka'. ²⁶ Ba' pu'ni ja'k jup ji buusan gu ja ge'kam tuk gu cham kikii' i'ii'mda' no't tii bhai' ji bhaam ja bui gu bipnaga'n tuutu'm cham kikii' i'ii'mda', nam gu' cham maa'n ñi'ook kap duuka' nam gu' ba bhaaku' buiñor. ²⁷ Gu' ba' aapi'm na pim pui' kai'ch na pui' aañ jiñ a'm jup

tui'dhi' gu ja ge'kam tuk gu cham kikii' i'ii'mda', ¿aapi'm ba' moo pu'ni ip aa gu jam ja'tkam tuk gui' nam jam kaichu', pu'ni aa ja ge'kam tuk gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm jup tui'dhi', nam ba'x ja jiigi'ndha' nam pu'ni mai' ja jootosda' gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam? ¿Piam aa na gu' cham? Na gu' pu'ni pix ja'k ji buusnia' nañ jax ba kai'ch. ²⁸ Gu' aañ matgim gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n ji gu Dios nañ a'm jup tui'dhi', pui' ku ba'x bhaai' nañ mai' ja jootos gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam, na pim ba' ba machia' na dhi' ja'p jir jup duukam nat ya' bam ai na pim pai' dhuuk machia' na pim jax ja'k duñia' na ba' gammiji jam a'm ba ti ñi'ndha' gu Dios.

²⁹ Na gu' cham jir am gu jaroi' na mu baakii ba'kiram ti iixdha' gu bixchuga'n gu maa'nkam jix oogim no'm gu' gook dit maa'n ñi'ook jup duuk. Dai no'm cham maa'n ñi'ook jup duuk na ba'x bhaai' na xi buuprai ti ixdha' gu bixchuga'n.

³⁰ Gio pui' na jax gu ja'tkam ji'k gook no'm mu pai' tu or no'm cham maa'n ñi'ook jup duuk. Ba' maa'n no' biix gaamuim gui' na ji'k oraidha', dhi' ja'p ji buusnia' na tu ja a'gidha' gu ja'tkam nañ jax ja'k ilhii'ndha' aañ. Gu' ba' gu ju-mai no' mai' xi iabuidhat gui' na ji'k tiip oraidha', dhi' ja'p jup ji buusnia' na cham ji'xkat pui' tu ja a'gidha' gu ja'tkam nañ aañ jax jup ilhii'ndha', gu' ja'kbui' kat maakam xi ja iatgi'ndha' ji na diilh jax jup ilhii'ndha'. Dhi' ba' ja'p jup ji buusanda' na cham maa'n ñi'ook jup duuk aañ jiñ bui.

³¹ Ba' aañ ya' pu jam titda na gu Dios jix bhaai' na tu ja uañdha' gu ja'tkam biix nam ji'k jax jix u'ua'tulhdhix ka' no'm soi'm ilhii'n buiñor. Piam no'm gu' gampai' pix bia' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios, no' gu' tii ja mattu'n nam jix u'ua'tulhdhix, dho gu'

pu cham dho tu ja uañdha' gu Dios gu ja ua'tulhdhara', nam gu' cham soi'm il-hii'ñdha' buiñor. ³² Ba' no'm gu' gampai' pix jiñ bia' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora', siax bhaai' na tu ja uañdha' gu Dios gu ja ua'tulhdhara' no'm soi'm ilhi-iñ buiñor. Gu' ba' no'm gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mdaga'n gu Dios gampai' pix bia', dho gi gu' pu cham ji'xkat tu ja uañdha' ji gu Dios gu ja ua'tulhdhara' sia pik nar jax ka' git, nam gu' cham soi'm ilhii'ñdha' buiñor.

**Gu Jesusus na bhaan ji ua'rgidhai
ba tu a'ga' maa'n gu i'iix
na cham kii' i'bhai'ñcha'
no' mit cham bhai' moikxi**

(Lk. 6:43-45)

³³ 'No' pimit jix bhai' moikxi gu jax chu'm jam i'iix, joidham jix kii' i'b-hai'ñcha' dho. Piam ku gu' no' pimit cham bhai' moikxi, cham kii' i'b-hai'ñcha' dho. ³⁴ Ba' aapi'm pu'ñi ip no' pim gu' cham jir kiki' ja'tkam, cham bhaai' na pim jax dhuix bhai' tu ñiokda' na jax ja'k jir am ka', na gu' dai pui' ja'k jam chiñ am dir buusnidha' na pim jax ja'k jum aa'nda' gu jam jujur am bhaan. ³⁵ Na gu' gu jaroi' no' diil pur jix bhai'kam, joidham jix bhai' tu ñiokda', na gu' dai pui' ja'k jum aa'nda' jura'ran bhaan. Gu' ba' gu jaroi' no' pu diil cham jir kii' maa'nkam, giilhim jix buam tu ñiokda', na gu' dai pui' ja'k jum aa'nda' jura'ran bhaan. ³⁶ Ba' aañ ya' pu jam titda na biix matgilhia' jix dhaam ja'k na pim ji'k jax jix buam tu ñiokda', jano' na pai' dhuuk guñ Gi'kora' ja aagi'ñdha' biix gu ja'tkam nam ji'k tu' jax buimii ya' dhi oi'nga'n bhaan. ³⁷ Na gu' no' pimit cham soi'm ilh buiñor na ba' tu jam uañdha' gu jam ua'tulhdhara', dai na pim pix am ti'ñchoka' na jam aa'ñdhai giilhim jam tulhiñchuda', no' pimit cham ja'p xi dhuuk gu dhi' pui' na pim jax jix buam tu ñiokda'.

**Gu ja'tkam gui' nam cham tu' ka'm ti
nii'ñdha' nam tiix aa'nda' nax
bhai'm duukam jup tu duñia'
gu Jesusus ja nii'ñchudat**

(Mr. 8:12; Lk. 11:29-32)

³⁸ Ba' jai' dhit gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ba chian am gu Jesusus na sap maa'n jup tu duñia' jix bhai'm duukam ja nii'ñchudat. Jup titda am:

—Eap jix bhai'm duukam xip duuñ nach tu' cham pai' dhuuk nii'ñ.

³⁹ Gu' ji na gu'p kai'ch gu Jesusus:

—Tiix aa' am dhi ja'tkam nam cham tu' ka'm ti nii'ñ nañ jix bhai'm duukam jup tu duñia' ja nii'ñchudat nam tu' cham pai' dhuuk pu chu'm nii'ñ, gu' ji nañ gu' aañ cham tu' pui' tu duñia', nam gu' cham tu' mi' pui' jimiik kat jup kai'ch na jax jix aa' guñ Gi'kora'. Dai gatuuk nam jiñ chigia' nañ pui' ja'k jup jiñ dhuñia' nat jax jum duu bijik gu Jonaas. ⁴⁰ Ba' pu'ñi nat jax jum duu gu Jonaas nat baik tanoolh jup duu gio baik tukaa' na miji pu jim irban dir gu ge' batoop, ba' aañ pu'ñi ip nat bhañ joot guñ Gi'kora', baik tanoolh gio baik tukaa'ñ mi' pu yaasapka' diñir bita'. ⁴¹ Ba' jano' na pai' dhuuk tum kuugalhda' na ja aagi'ñdha' guñ Gi'kora' biix gu ja'tkam nam tu' jax buimii ya' dhi oi'nga'n bhaan, gui' nam Niinibe oi'ñkat xi gu'kii pu ti'ya' am na pim maaxik pu cham tu' ka'm ti nii'ñ. Na gu' gu Niinibe oi'ñkam kat moo jano' cham jax ji chi'ñk mi' pui' jii mit na jax jix aa' guñ Gi'kora' na pai' dhuuk pui' ba tu ja a'gi'ñ gu Jonaas. Ba' aañ nañ xib ya' oiri aapi'm jam bui, jix io'm jir ge'kam iñ, cham tu' pui' na jax gu Jonaas. ⁴² Gio gui' na bijik jix io'm jup jir ge'kam kat gu ubii na muni ja'k kiokat jurnip, pui'p xi kikboi pui' xi chi'ya' na pim maaxik pu cham tu' ka'm ti nii'ñ. Na gu' gui' ji' gu ubii jum dikoo'ñ nat mik dir bha jii

nat bha kaim gu Salomoon gui' na ya'r ge'kam kat, na pui' te keeke' nax io'm jix chu matda' ka'. Ba' aañ nañ xib ya' oiri aapi'm jam bui, jix io'm jix chu matda' iñ, cham tu' pui' na jax gu Salomoon.

Gu Jesus na bhaan ba tu a'ga' maa'n gu cham kii' ii'mda'

(Lk. 11:24-26)

⁴³Gu cham kii' ii'mda' no't ba buus bhaan dir gu maa'nkam, ba jimia' mummi ja'p pai' gampix jix chu gak kir, tu gaagidha' na pa ja'k jix bhaai' na ki-icha'. Ba' no't cham pai' ji chii nar joidham na kiicha', jup jum aa'nda': ⁴⁴“Gi no' ñich moo gio mui'p jii mummi nañ pai' kiokat.” Ba' na gio bhaan jup ba bakia' gu maa'nkam, joidham ti tigia', na gu' ja'p ti ilhii'ndha' na cham ka tu tanaara' ka' no' bax kii' gu maa'nkam. ⁴⁵Ba' xi dhai'ñña' na jai'p ja bai'ñmira' gu bipnaga'n tuutu'm cham kikii' i'ii'mda' ji'k xijum gook pup aixim gui' nam giilhim xi chu xibua. Ba' nam pai' dhuuk gio maap bhai'p ba baapkia' bhaan gu maa'nkam, giilhim bhai' jim naanbicha' dho gi ji ba', cham tu' pui' kia' na jax biipi' dir. Ba' pu'ñi ja'k jup tu ja jimia' gu ja'tkam gui' nam ji'k cham tu' ka'm ti nii'ndha'.

Gu jajaa'nni'ñ gio gu di'ii'n gu Jesus nam mi' ba aaya' na pai' ka oirida'

(Mr. 3:31-35; Lk. 8:19-21)

⁴⁶Ba' na pui' mi' ka tu ja a'gi'ñchu' gu Jesus gu ja'tkam, mi' ba ai mit gu jajaa'nni'ñ gio gu di'ii'n nam jix chu a'gidhamtu', ba' mummi ja'p diirap dir pix ji guguu mit. ⁴⁷Ba' maadit mu ba aa'ñdhim gu Jesus, jup titda:

—Muni mit ba ai gum jaaduñ gio gum naan. Mui'p sap xi jimda' nam tum a'gidha'.

⁴⁸Ba'p titda gu Jesus gui' na mi' pui' ji' kai'ch:

—Jax dhui nañ aañ cham tu' pui' ilhi-i'ñ nam dai gui'r jiñ jaaduñ gio na dai gui'r jiñ ñaan.

⁴⁹Ba' nobii'ñ ki'n mui' xi ja aa' gui' nam kaichu' nam mi ja'p daraa, jup kai'ch ba':

—Gu' biix ji sia dhi'ñi nam ji'k jiñ kaichu' nañ pui' ja ilhii'ñ nam jir jiñ jaaduñ gio nam jir jiñ ñaan. ⁵⁰Na gu' gu jaro'i na pu'ñi mi' pui' ba jimda' na jax jix aa' guñ Gi'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii', dhi' pui' ji buusanda' na bar jiñ jaaduñ ka' gio na bar jiñ ñaan ka'.

Na jax jum duñia' gu tiriik na tu gii'ndha' maa'n gu maa'nkam

(Mr. 4:1-9; Lk. 8:4-8)

13 Ba' moo jano' pu jii gu Jesus mi' dhir kiicham mu ja'k na pai' ge' suu'nka' gu suudai', ba' mi ja'p ju'ndharan daakat bam jii'pi'ñ. ²Ba' cham ji'x miikim na mit jix io'm mui' mi' mam jumaap gu ja'tkam, alh nammi ba xi ju' am. Ba' pui' bhai' ma tis gu Jesus bhaan gu ge' kanuub na mi ja'p jup se' amuub suudai' jugi'ñ, ³bhai' ba' ji dhaakat ma tu ja a'gi gu ja'tkam bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhak na tu' ya ja'p jix chu jai'ch dhi oi'nga'n bhaan, jup ja titda:

—Maa'nnim maa'n gu maa'nkam ma tu gii'ndham gu tiriik. ⁴Ba' nat pai' dhuuk mui' ji chu gii', jai' mu ja'k suulh na pai' pix am boi ba katka' na mi ja'p tum oipoda' gu tu', ba' maa'n na mit jax jugio gu u'ji' nam mi ja'p nini'-da'. ⁵Ba' jai' nat ja'p ja'k iam jup suulh na pai'r ai' cha'm nax komaalhim jir dibii'r, dhi' dho gi gu' tii jotmoda' bubua ji, nat gu' daaman jum yaas. ⁶Gu' ji na gu' nat pai' dhuuk bhaan mi' ji chotnorimi, maa'n nat jax gaa, nat gu' cham tuukab takta. ⁷Ba' jai' nat ja'p ja'k iam jup suulh na pai' tuutka' gu tu'x bii u'uux jix jo'ii', maa'n nat jax bhai'bich, jix u'uam mi' pup tuut gu tiriik, ba' pu cham tu' ka bhai'. ⁸Ba' jai' nat ja'p ja'k

iam jup suulh na pai'x kii' gu dibiir, dhi' dho gi gu' joidham jix bhai'm duu ji. Alh ja'p sa'sbar xim kaip, ji'ma'n moom kaip maa'n oo'm daman mambhiix, jai' ba' baik oo'm, jai' jix chamaam oo'm, mi' pix pui'. ⁹ Moo pim jix bhai' xim ga'n-gada' na pim ji'k jiñ kēē na jax jir jum duukam gu dhi' pui' nañ jax jam titda.

Gu Jesus na ba ja aagi'ndha' gui' nam kaichu' na jax jir jum duukam gu tiriik nat tu gii' gu maa'nkam

(Mr. 4:10-12; Lk. 8:9-10)

¹⁰ Ba' pui' ba titda am gu noonbi'n gu Jesus na sap ja aagi'ndha' na jax kai'nkam pui' ja'k tu ja a'gi'n gu ja'tkam na bhaan ji chu ua'rgidhat gu tu' na ya'x chu jai'ch dhi oi'nga'n bhaan. ¹¹ Ba'p ja titda gu Jesus:

—Matgim aapi'm saalh ka jam mat-tuda' ji gu Dios na pim jax ja'k duñia' na ba' gammiji jam a'm ba ti niidhid-ha', na pim gu' bañ kaichu'. ¹² Na gu' gu jaroi' no' pu'ni ti jiigi'n, jix io'm ba mattuda' guñ Gi'kora', ba'x io'm bax mat ka', cham tu' pui' na jax biipi' dir. Ba' gu jaroi' no' cham maachim, sia ku tii pal-hiip am jix maat, saalh pui' dho cham ka ti'nchoka', mikkat pu cham ka mat ka'. ¹³ Pui' kuñ ba' aañ pu'ni pix ja'k tu ja a'gi'n gu ja'tkam bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhat na tu' ya ja'p jix chu jai'ch dhi oi'nga'n bhaan, na gu' sia kum tiin nii'n gux bhai'm duukam nañ jup tu bua, pu cham maati' nii'ndha' am, gio ba' no'm tiin kēē nañ jax tu ja a'gi'ndha', pu cham maatit jup jiñ kēēke' am. ¹⁴ Ba' dhi' ja bui pui' ba tum kuugalh nat jax tu ua'-nak gu Isaiiyas gui' na bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios na ja'pnim kai'ch: No'm tii tē kēē, cham maatit kaaya' am, gio no'm tii jax ti nii'n, cham maatit tigia' am na jax jir jum duukam ka'.

¹⁵ Nam gu' diilh cham maatit tē kēēke' dhi' dhi ja'tkam, panaas ba' ku ja'p ji buusanda' nam pu cham niñnia' ka' gio nam pu cham tē kēēke',

gu' na ba' jax dhui pix cham bhaai'n ka' nam jix maatit tē kēēke', gio na cham bhaai'n ka' nam jix maatit ti nii'ndha', nam ba' cham maatii mi' pui' jimia' nañ jax jix aa',

ba' aañ cham tu'p jiñ buixi'ndha' ja bui.

¹⁶ Ku gu' aapi'm jix bhai' tu jam jim ji, na pim gu'x maatit tē kēē gio na pim jix maatit ti nii'n. ¹⁷ Tu' silhkam ki'n jañ pu jam titda nam mui' gui' nam bhaankam tu a'gimik gu Dios gio gui' nam ja'ppix jir jix bhabhai'kam kat, pu chu'm tiip jix chi tiigik kat am na pim jax ti nii'n gu xib, gu' ji na mit gu' cham pu chu'm ti tii, gio nam pu chu'm tiip jix chi kaik kat na pim aapi'm jax tē kēē gu xib, gu' ji na mit gu' cham pu chu'm ti kai.

Gu Jesus nax bhai' ba tu aa'nda' na jax jir jum duukam gu tiriik nat tu gii' gu maa'nkam

(Mr. 4:13-20; Lk. 8:11-15)

¹⁸ Ea na pim jix bhai' xiñ kaaya'n jaaduñ nañ jam aagi'ndha' na jax jir jum duukam gu tiriik nat tu gii' gu maa'nkam. ¹⁹ Ja'p jañ dho kai'nkam jup kai'ch: Gu ja'tkam no' mit tii kai gux bhai'm kai'chdham nio'ki'n gu Dios na jax ja'k ja a'm ba ti niidhidha' git, no' mit gu' cham maatit kai, dhi' ja'p ji buusnia' na jax gu tiriik nat mi' suulh boi cha'm na pai'x chu kabaak. Ba' na pai' dhuuk mi' ji eēji gu ja'ook, maakam xi jurtu-da', mi' pu cham tu' bhaan ka titii'n-choka'. ²⁰ Gu' ba' gui' nat mi' ja'k jup suulh na pai'x komaalhim jir dibiir nar ai' cha'm, dhi' gui' nam jotmoda' tii ti jii'ndha' jix bhai'm ilhdhai, ²¹ gu' ji nam gu' pui' ji bubuakia' na jax gu tiriik nat cham tuukab takta. Ba' no' tu' jax ba

ja duiñchu', mummi pui' giop suulhgia' am, nam gu' cham biix ja jujur ki'n ti jii'gi'ndha'. ²² Ba' gui' nat mi' ja'k jup suulh na pai' tuutka' gu tu'x bii u'uux jix jo'ii', dhi' gui' nam pui' tii joidham jup kaaya', gu' ji na gu' bhai' ji ja tukgidha' gu tu' na ya'x chu jai'ch dhi oi'ñ-ga'n bhaan. Tu' nam pix bax joi'ndha' nam bia'ka' jix dha'ram namkim, piam ku tu' nam pix jax bax dhuñiim ka' na tu' cham jum aagidha'. ²³ Ba' gui' nat mi' ja'k jup suulh na pai' joidham jix kii' gu dibiir nat jum kaip jix chamaam oo'm, gio jai' baik oo'm, gio ba' jai' maa'n oo'm daman mambhiix, dhi' gui' nam biix ja jujur ki'n ti jii'ndhai mi' pui' ba jimia' na jax jix aa' guñ Gi'kora', ba' cham ji'xkat ja'k ka suulhgia' am, nam gu' gammiji buiñor bax biiñak ka'.

Gu Jesus na tu a'ga' gio bhaan jup ji ua'rgidhai gu tiriik

²⁴ Ba' gio bhaan jup ji ua'rgidhak gu tiriik bhai' ji chu ja a'gi gu Jesus gu ja'tkam, jup ja titda:

—Gu jaroi' na bhaan ti niidhidha' gu Dios ja'p ji buusnia' na jax gu jaroi' no't mu pai' tu gii' gu tiriik pai' na tu ga'mbhar ka'. ²⁵ Ba' no't gu' moo jano' pu gui' gu tukaa' bhaan na pai' dhuuk biix ka tum kookos ka', mi' ji eek gui' nax bhaamki'ñ daam dir mi'p xi gii'ndhak ba jii gu sai' gu kai'ñ gui' na cham bhai' bua gu tiriik. ²⁶ Ba' nat pai' dhuuk bhai' ji bubua gu tiriik, gatuuk dir bhai'p ji bubuakia' gu sai' gui' na cham bhai' bua. ²⁷ Ba' na mit pai' dhuuk ba tii gui' nam mi' tu juanda', mu jimiik ba aagi'ñ am gui' nat mi' tu gii' gu tiriik, jup titda am: “Aapi'ch jaduun, gu tiriik na pich mu tu gii', ¿sai' binkam aa pich mi' ii na ba' jai' mi'p tuut na cham bhai' bua gu tiriik? ¿Ka' jaroo ji chi mi' ii?” ²⁸ Ba' gui' na mi' tu gaa jup kai'ch: “Jaroi'

dho na xiñ bhaamki'ñ nat ba' mi' ii dhi' pu chu'm.” Ba' gu tujuandam tugi'ñ ba tikka am, jup titda am: “¿Cham jir am aa no' chich boopnik mu baas iabu?” ²⁹ Ba' gui' na mi' tu gaa jup kai'ch: “Cham ji nar am, na gu' na pim pai' dhuuk bhai' ji boopñia', biix bhai'p jim takbona' gu tiriik. ³⁰ Mi' pui' ji na ba gi'llhia' binkam, gatuuk ba' nañ pai' dhuuk ba ji chu oraa' nañ ba' tu chiñia' nam a'lhiok buuprai miidha', dai gu tiriik jañ ba' tu chiñia' nam ulhña' mi' na pai'm ulhiis.”

Gu Jesus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gui' na mostaasa jum tiiti'

(Mr. 4:30-32; Lk. 13:18-19)

³¹ Ba' jumai bhaan ji ua'rgidhak gio bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesus gu ja'tkam, jup ja titda:

—Ja'pni ja'k jup ji buusan gu jaroi' no' bhaan ba ti niidhim gu Dios, na jax gu jaroi' no't mu pai' ii gu mostaasa kai. ³² Cham jax chu'm ja'xbui'x jai'ch dho gu kaichuk na ji'x jir ilhi'ch gui', ku gu' no' ñich mi ja'p xi ii, joidham ge' gigi'r ji, cham tu' ja'xbui' na ji'x jup ti gigi'r gu jai' i'iix gui' na pui'p jir jum isdam. Jix bhai' nam bha ja'p maamragaran tu kakos ka' gu u'ji'.

Gu Jesus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gui' na ki'n jappukar gu paan

(Lk. 13:20-21)

³³ Ba' ja'pni ja'k bhaan ji ua'rgidhak gio bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesus gu ja'tkam, jup ja titda:

—Ja'pni ja'k jup ji buusan ip gu jaroi' no' bhaan ba ti niidhim gu Dios, na jax gu jax chu'm ubii no't ba jip duu gu paan na palhiip binda' gui' na ki'n jappukar, sia ku gu' tiir ge' gu tui'.

**Na jax ja'k bhaan ji chu
ua'rgidhimik gu Jesus na tu
ja a'gidhimik gu ja'tkam**

(Mr. 4:33-34)

³⁴ Ba' dhi' pu'ni ja'k tu ja a'gidhimik gu Jesus gu ja'tkam bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhimik na tu' ya ja'p jix chu jai'ch dhi oi'nga'n bhaan. Dai pu'ni ja'k pix tu ja a'gi'ndha' nam ba'x maatit kaaya'. ³⁵ Ba' dhi' pu'ni ja'k jum kuugalh gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak maadit gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios, na ja'pnim kai'ch:

Aa'n biix aixim bhaan ji chu ua'rgidhai tu a'ga' na tu'x maax dhi oi'nga'n bhaan,

ba' dhi' bhaan pix tu a'gat jup kai'chdha' iñ gui' nam tu' cham maat gu ja'tkam jano' dir nat jax jup duu gu Dios dhi oi'nga'n.

**Gu Jesus nax io'm jix bhai' ba tu
aa'nda' na jax jir jum duukam gu sai'
gui' na cham bhai' bua gu tiriik**

³⁶ Ba' mi' dhir ba jii gu Jesus xi ja ñio'kdhak gu ja'tkam, nammi ja'k gama ja'k ji baa ba'k chir. Ba' gui' nam kaichgi-da' mia'n xi eek pui' ba titda am na sap ja aagi'ndha' na jax jir jum duukam gu sai' gui' na cham bhai' bua gu tiriik nat ba' pui' bhai'p ji bubua mi' na pai'm gii' gu tiriik. ³⁷ Ba' gu Jesus jup ja titda:

—Dho gu tiriik giigi'ndham, dhi' aa'n diilh jiñ aagat jup kai'ch, aa'n nat bhañ joot guñ Gi'kora'. ³⁸ Gu' ba' gu gaabhar, dhi' gu oi'nga'n jañ aagat jup kai'ch, gio ba' gu tiriik, dhi' gui' na ji'k ja a'm ba ti niidhidha' gu Dios jañ ja aagit jup kai'ch. Gu' ba' gu sai' gui' na cham bhai' bua gu tiriik, dhi' gu ja'tkam gui' nam cham tu' ka'm ti ni'iñ jañ ja aagit jup kai'ch. ³⁹ Gu' ba' gui' nat mi'p ii gu sai' gui' na cham bhai' bua gu tiriik, dhi' gu ja'ook jañ aagat jup kai'ch. Gio ba' gu maa'nkam gui' na tu oraa', dhi' jano' tu aagit jup kai'ch

iñ na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n bhaan. Ba' gui' nañ jup ja aa' nam jix bhai' dhui ba ulhña' gui' na ji'k jum oraa' gu tiriik, dhi' gu noonbi'ñ guñ Gi'kora' nañ ja aagit jup kai'ch ip.

⁴⁰ Ba' pui' na jax gu sai' nam maap xi jumpadai bhai' xi kiixdha' gu tai, pu'ni ja'k jup tum duña' jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n bhaan.

⁴¹ Ba' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora', nai' ja jootsa' iñ gu noonbi'ñ nam maap ja jumpada' gui' nam ji'k ja chianda' gu jai' ja'tkam nam pu tu duña' gu tu' nar jix buam jum duukam, gio ba' biix nam ji'k jix buam tu buada'. ⁴² Mi' dhir ba' dai nam mu ja'k xi ja iabu' na pai' gammiji cham tutki gu tai, ba' mi' pu tii suanda' am gammiji na giilhim tiix buam tu tatda'ka' na ja miidhidha' gu tai. ⁴³ Gu' ba' gui' nam ji'k gammiji mi' pui' jiimdat na jax jix aa' guñ Gi'kora', joidham tu'm jix a'bhar totbikdam jup jum duña' am jano' nam pai' dhuuk buiñor bap tui'ka', ja'p tu'm jum maaxi'ndha' am na jax gu tanoolh. Moo pim jix bhai' xim ga'ngada' na pim ji'k jiñ kee na jax jir jum duukam gu dhi' pui' nañ jax jam titda.

**Gu Jesus na bhaan ji ua'rgidhai tu
a'ga' maa'n gux dha'ram
namkim no' mi' pai' ixchuix**

⁴⁴ Ba' gu jaroi' no' bhaan ti niidhim gu Dios, ja'p ji buusan na jax gu jaroi' no't mu pai' ba tii gux dha'ram namkim na mu pai' ixchuix ka' jax chu'm dirbagan gu jaroi'. Ba' jotmoda' gio mi'p xi ixchui xi dhai'ñña' na tu ga'rara' gu bixchuga'n na ji'k tu' bia'ka' na ba' ki'n ba saba'da' gu dibiir mi' na pai' ixchuix ka' gux dha'ram namkim.

**Gu Jesus na tu a'ga' bhaan ji
ua'rgidhai gux a'bhar joodai
jix dha'ram namkim**

⁴⁵ Gu jaroi' no' bhaan ti niidhim gu Dios, ja'p ji buusan na jax maa'n

gu maa'nkam no' mu ja'p pai' jimdat tu saba'daim gu joodai gux a'bhar jix dha'ram namkim. ⁴⁶ Ba' no't maa'n mi' pai' ba tii gux io'm jix dha'ram namkim, xi dhai'nñia' na tu ga'rara' gu bixchuga'n na ji'k tu' bia'ka' na ba' ki'n ba saba'da' gu joodaix abhaar jix dha'ram namkim, na ba' mi' dhir ja'p ja'k ga'ra' jix dha'ram iam.

**Gu Jesusus na tu a'ga' bhaan ji
ua'rgidhai maa'n gu ge' asaak gui'
nam ki'n jum bhia gu boptop**

⁴⁷ 'Gio ja'pni ja'k jup ji busaak gu jaroi' no' bhaan ti niidhim gu Dios, na jax gu ja'tkam no'm mu pai' tu bhia gu bop-top, no' mit mui' xi bua suudai' chir gu ge' asaak nam biix aixim tu'm mim gaa-mu' gu boptop. ⁴⁸ Ba' nam pai' dhuuk su-uduya' gu boptop bhaan gu ge' asaak, ba bhiika' am gui' nam mi' tu bhiada' mu ja'p ju'ndharan gu ge' suudai'. Ba' mi ja'p daraibui xi gaamuimii am baalh cha'm dai gui' na ji'k jix kii' gu bop-top, gu' ba' gui' na ji'k cham tu' bhai' ka', mummi pai' baas xi iabui am. ⁴⁹ Ba' pu'ni ja'k jup tum du'nia' jano' na pai' dhuuk tum kuugalhda' ya' dhi oi'nga'n bhaan. Nai' ja'p ji jimia' am gu noonbi'ñ guñ Gi'kora' nam ja boosgapu' gui' nam ji'k cham tu' ka'm ti nii'ndha' mi' dhir ja bui gui' nam tu' ka'm ti nii'ñ. ⁵⁰ Mi' dhir ba' dai nam mu ja'k xi ja iabu' na pai' gammiji cham tutki gu tai, ba' mi' pu tii suanda' am gammiji na giilhim jix buam tu tatda'ka' na ja miidhidha' gu tai.

**Na jax jir jum duukam gu jaroi' no'
mi' pai' tu bia' gu bixchuga'n**

⁵¹ Mi' dhir ba' moo bhai' ba ja tikka gu Jesusus, jup ja titda:

—¿Jix maatit aa pimit kai gu dhi' pui' na ñich jax tu jam a'gi?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Jix maatit jachich dho kai.

⁵² Ba' gio mui'p ji ñio gu Jesusus, jup ja titda:

—No' maadit gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' pui' ba jii na jax pik ja'k bhaan ba ti niidhidha', ja'p ji buusanda' na jax gu jaroi' no' mi' pai' tu bia' gu bixchuga'n, na gu' biix pix joidham ti nii'ndha', sia ku jai' tiir kiklhi'nga'n.

**Gu Jesusus nam cham kiigalhda'
gu Nasareet oi'ñkam
(Mr. 6:1-6; Lk. 4:16-30)**

⁵³ Ba' pu jii gu Jesusus nat pai' dhuuk tiimo na mi' pu'ni xi chu ja a'gidhimik gu ja'tkam bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhimik na tu' ya ja'p jix chu jai'ch dhi oi'nga'n bhaan, ⁵⁴ mummi ja'k ba' ba ai nat pai' pik ja'k gi'hir. Ba' mi' bhai'p ji chu a'ga mi' nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam gui' nam mi' oi'ñka' jano' na pai' dhuuk aagix ka' na cham tum juanda'. Ba' mi' pui' pup tu'ii' am na mit ba kai na joidham jix bhai' xi bua na tu a'ga, ba'p jum ti titda am:

—¿Paa chi ba' ji chum mamtuxdhak pui' pik joidham jix bhai' xi bua na xi chu a'ga dhich jaduun? ¿Jax moo duukat jix aichu'n nap tu bua gux bhai'm duukam? ⁵⁵ ¿Cham aa pin jir di' nar maraa'n gui' na u'uux tu jiiibdat jup tu buada' gu bixchu', na Mariiya jir di'ii'n, nam jir jum jajaa'nnim gu Jakooobo, gio gu Josee, gio gu Simoon, gio ba' gu Juudas? ⁵⁶ Gio gu u'uub jajaa'nni'ñ, ¿cham ja pin ya' tu oi'dha' am aach jich bui? ¿Gu' jax ji chi ba' duukat jix chu matda' dhich jaduun?

⁵⁷ Ba' pui' xi kai'chimik mi' pui' cham tu' kap jum buixi'ñ am. Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Gu jaroi' na tu a'gada' bhaankam gu Dios, cham kiigalhi'ndha' am gu ja'tkam mi' nar pai' kam ka', sia ji gu' gu mi' ki-a'mi'ñ kam. Dai no'r maakam ja'k kam nam ba' biix kap jix kiigalhi'ndha'.

⁵⁸ Ba' cham tu' mui'x bhai'm duukam jup tu duu gu Jesus mi' na pai'r Nasa-reet, nam gu' cham ti jiigi'n gu mi' kam no' moop jir di' guch Xoi'kam.

**Gu Eroodis na ba tu chiñia'
nam ikia' gu ma'oo'n gu
Juan ja'tkam bopkondam**

(Mr. 6:14-29; Lk. 9:7-9)

14 Ba' jano' pui' ba ti kai gu Eroodis gui' na mi'r ge'kam ka' Galilea na mu pai' pix oirit tu ja a'gi'n gu Jesus gu ja'tkam. ² Ba'p ja titda gui' nam maap mi'r ge'gerkam ka':

—¿Jir di' dho bak jia gu Juan ja'tkam bopkondam nat duadik giop ba bam mu dir koi'nga'n tir? Pui' ku ba' pui' joidham jix bhai'm duukam jup tu bua.

³ Gu' nax choo'nnit jup kai'ch gu Eroodis, nat gu' biipi' dir tu chia nam daagii kuupa' gu Juan buuphlhixim ki'n gu bapaiñum titropiñ, nat tu'm da'p duu gu Erodiyas gui' nar binga'n kat gu Piliip ja'nni'n gu Eroodis, gu' ji nat gu' bhai' ji chi iix. ⁴ Ba' na pui' tii xi chit-dada' gu Juan gu Eroodis na cham jir am na biima'n tu kioka' gu Erodiyas na gu' ja'nni'n jir binga'n, gu' ji nat gu' dai bhai' ji bhaam.

⁵ Ba' cham bhaai'n ka' na jax dhui tu chiñia' gu Eroodis nam mu'aa' gu Juan na gu'x ja iibhi'ndha' gu ja'tkam, nam gu' biix pix jix bhai'x mat ka' na gu Juan bhaankamu'n tu a'gada' gu Dios. ⁶ Gu' ji na gu' nat pai' dhuuk jum ai nar pai' dhuuk kam gu Eroodis, ma tu chia nam tu bhaidha' gu koi' nam ba' tu jugia'. Ba' nam mi' ka tu kua', mi' ba ai gu tiyaa maraa'n gu Erodiyas, ba' mi ja'p ma ti nii ja nii'ñchudat gu ja'tkam nam mi'p tu'ii'. Ba' iam ko'raaro gu Eroodis gu pui' nat jax ja'k ti nii, ⁷ ba' pui' ba titda na makia' na tu' ilhii'ndha'. ⁸ Ba' gu tiyaa xi mii nat tikkam gu di'ii'n na tu' bha tañia', ba' ja'xpix gio mi'p ba ai, jup titda ba' gu Eroodis:

—Dho aañ jix aa' nap jiñ makia' joox-ia' ta'm gu ma'oo'n gu Juan ja'tkam bopkondam.

⁹ Ba' nai' soi' jim duu gu Eroodis, gi-ilhim jix buam jum ilh. Gu' ji nat gu' moo pui'p ba tii'n mi' ja kaixdhat gui' nam ji'k mi'p tu'ii' na makia' na tu' ilhi-i'ndha', ¹⁰ ba' pui' ma tu joot nam iikpu' gu ma'oo'n gu Juan mu na pai' kuupka'.

¹¹ Ba' ja'xpix mi' ba aich jamit jooxia' ta'm, mi' xi maa mit gu tiyaa. Mi' dhir ba' gu tiyaa mu ja'k jup xi bhiidhak gu di'ii'n.

¹² Ba' na mit pui' ba ti kai gu ja'tkam tugi'n gu Juan na mit ba mua, mui' ma jii mit na mit bhiim gu tukga'n nam ba' yaaspa'. Mi' dhir ba' mu ja'k jup bhii mit na pai' oiri gu Jesus na mit aa'ndham na mit ba mua gu Juan ja'tkam bopkondam.

**Gu Jesus na mui'dhalhdhai gu paan
tu ja makia' mui' gu ja'tkam**

(Mr. 6:30-44; Lk. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Ba' pu jii gu Jesus nat pai' dhuuk pui' ba ti kai na mit ba mua gu Juan ja'tkam bopkondam, baasi'n dir ja'k pu bhii na pai'r gampix ka' na cham jaroi' oirida', dai nat jax bha tis bhaan gu ge' kanuub na mi ja'p jup se' amuub suudai' jugii'n. Ba' na mit ba maat gu ja'tkam gui' nam mi ja'p oi'ñka' ji'dilh kikcham nat pa ja'k bhii gu Jesus, bhammi dir ja'p gakoolh jamit ji bhiik biix dibii' ta'm bhammi dir ba dar biipi' dir. ¹⁴ Ba' nat pai' dhuuk bhammi dir ba ai gu Jesus, nat jax mui' ji chim bhai' dhir bhaan gu ge' kanuub, bhai' pix ji ja tii gu ja'tkam nam jix io'm mui' nammi ju' nam bhai'p tu'ii' ju'ndharan gu ge' suudai'. Ba'x joi'mdak ba ja tii, ba' bhai' ji ja dudua'n gux kako'kkam gui' nam ja ua'. ¹⁵ Ba' ja'xpix nat pai' dhuuk ba ji jur, mu jimik jup titda am gu Jesus gu noonbi'n:

—Ya' ba ji jur jich jaduun. ¿Jax jach jich dhuñia', na gu' ya ja'p jir gampix? ¿Cham jir am aa nap ba ja jootsa' dhi ja'tkam kum ba jimia' mu ja'p pai' nar kikcham kum ba tu taañpu' gu tu' nam jugia'?

¹⁶ Ba' gu Jesusus jup ja titda:

—Yaa' pim dho ka tu ja makia' aapi'm, ¿tu' gi pik ip? Cham jum aa' nam moop jimia'.

¹⁷ Ba' gui'p kai'ch am:

—¿Tu'ch gip ja makia', nach gu' cham tu' ua' gu tu' koi'? Dai siamri ji'k jix chamaam gu paan muni pai' pix ua' maadit, gio ba' gook gu boptop.

¹⁸ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dhii' dho ki'n ba kokba'n am. ¡Ka gor bhañ u'ii'ñ!

¹⁹ Ba' xi ja chia gu ja'tkam nam mi ja'p xi dharaibu' sai' dhaam, ba' xi dhaagik gu paan jix dhaam ja'k xi chi tiigik xi chu taxchaabgi buiñor gu Dios. Mi' dhir ba' dai nat pix ta'tak mui' ji ja maa gu noon-bi'ñ, gui' ba' mi' dhir pix mu ja'k jup ji ja maa mit gu ja'tkam. ²⁰ Ba' biix tu juu mit nam ji'k mi'p tu'ii', sia kum gu'x io'm tiir mui', tu koi'mik am nam ji'x ilhii'ñ. Jai' mit pu cham ka jugio. Pui' mit giop ma tu jumaap nat ji'k bii, mambhiix daman gook bapaalh dho moo giop suusu'n gu paan. ²¹ Ba' biix dhi' na mit ji'k mi' tu juu gu ja'tkam, aix am jix chamaam mambhiix jix cha'tmam oo'm (5000) gu dai chichio'ñ, gu u'uub gu' cham aagix kam ji gam a'alh.

**Gu Jesusus na joidham
suudai' dhaam pix jimda'**

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²² Mi' dhir ba' dai nat ba ja chia gu Jesusus gu noonbi'ñ nam bha tiisdia' bhaan gu ge' kanuub, biipi' ba' gamai' xi ja joot nam bhammi dir ba aaya' baasi'n dir ja'k jumai ju'ñdharan gu ge' suudai'. Diilh ba' mi' pup oiri, na gu' mi ja'p ka tabuimgi'ñ gu mui' ja'tkam nam mi'p

tu'ii'. ²³ Ja'xpix ba' nat pai' dhuuk biix xi ja tabuimgidhak, pu jii maa'n kap na pai'r oidha' ta'm bhammi na pai' cham jaroi' oirida' nat ba tu daañim buiñor guch Gi'kora'. Diilh ba' bhai' pu tu daan, sia ku bax chukgam. ²⁴ Ba' gu noon-bi'ñ jiiim am gammiji biix suudai' dhaam bhaan gu ge' kanuub. Ba' na mit jix io'm mik ba bhii nammi pai' na bar irban gu ge' suudai', jix io'm bhai' ji jib mu dir ja'k nam pai' ja'k jiiim, ba' bhai' ji gi'nduki gu suudai', nai' te'kob ba baap-migim gu ge' kanuub. ²⁵ Ba' nammi na pai' bar katukgab, mui' ma jii gu Jesusus, bhammi dir pix chu'm duu nai' gu biix a'nsap, mummi ba' ba ai ip gio ju'ñdharan na pai' ge' suu'nka' gu suudai'. Mi' dhir ba' gamai' biix suudai' dhaam pix chu'm duu nat ba jii mu ja'k nam pai' jiiim gu noonbi'ñ bhaan gu ge' kanuub. ²⁶ Ba' nat mi ja'p jupaaban ji bhii nam pai' jiiim gu noonbi'ñ, ba tii mit gu Jesusus na mi ja'p ba jim suudai' dhaam. Ba'x chotdonit ge'ger ki'n ba jiiñ jamit, jup kai'ch am:

—¡Kani gu tu' mi ja'p ba jim!

²⁷ Gu' ji nat gu' jotmoda' mu ñio gu Jesusus, jup ja titda:

—Cha'pim totdon ka'. Aañi' pix jup tui'dhi'.

²⁸ Ba' mui' ji ñio gu Peegro, jup kai'ch:

—No'p baabui' silhkam aap jir di'ñ jaduun, pui'p xi chi'ya' nañ aañ ya' dir mui' xi jimia' biix suudai' dhaam mi' nap pai' dhir bha jim.

²⁹ Ba' gu Jesusus jup titda:

—Dho kap bhai' xi jim.

Ba' gu Peegro nat jax jup tim bhai' dhir bhaan gu ge' kanuub, gamai' pix chu'p jum duu biix suudai' dhaam mu ja'k na pai' dhir bha jim gu Jesusus. ³⁰ Gu' ji nat gu' gama ja'k bhai' ji choo'n, na gu'x iibhidhat nii'ñ gu suudai' na bha silh gu'n-guk. Ba' mi' gamai' ba ji baa gu Peegro, jup titda gu Jesusus ge' ki'n:

—¡Xiñ dhaa'ñ jaduun!

³¹ Ba' gu Jesusus jotmoda' xi dhaa ip, jup titda ba':

—¿Jax ku pich ba' dai ba ji choo'n? ¿Moo chakui biix jum jur ki'n ti jügi'n ap aa aañ jiñ bui?

³² Ba' ja'xpix bhai' ba tiitis jamit bhaan gu ge' kanuub, ba' jotmoda' nai' pix ji kikbo gu jibiilh na jix io'm bhai' ka jibiir-dat. ³³ Ba' gui' nam ji'k bha jiim bhaan gu ge' kanuub, jotmoda' mi ja'p ja o'lhia ki'n gu'kik jup titda am gu Jesusus:

—Tu' silhkam ji bak aap jir di' gu Dios gu Maraa'n.

Gu Jesusus na ba ja dudua'ndha' gux kako'k kam Genesareet kam

(Mr. 6:53-56)

³⁴ Ba' ja'xpix bhammi dir ba tiitis jamit na pai' Genesareet bhaan bipio' gu dibiir. ³⁵ Ba' gu ja'tkam gui' nam bhai' oi'ñka' jix maatit tii mit na maadit jir di' gu Jesusus, ba' jotmoda' nai' xi boop jamit miji ja'p kikcham gui' na dhi' pix bhaan jup bipio' gu dibiir na mit tu aagam nat bhai' ba ai gu Jesusus. Ba' cham ji'x miikim jix io'm mui' bhai' ba aichulh jamit gu Jesusus gux kako'k kam, ³⁶ ba' soi' ba titdaim am nam sap palhiip bhai' xi dhagia' gu jannulhi'n nam ba' ba dududhia'. Ba' na mit pai' dhuuk bhai' xi dhaa, pu dudua mit, biix jamit dho gu'x kikii'p jum duu.

Gu Jesusus na ba tu aa'nda' na tu'r ua'tulhdhara' ja bui gu ja'tkam

(Mr. 7:1-23)

15 Ba' jano' ji'kchi mi'p ba ji bubua mit buiñor gu Jesusus bhammi dir ja'k Jerusaleen gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios, ba'x bhaakut bhai' ba tikka am gu Jesusus, jup kai'ch am:

²—¿Jax kum ba' cham mi' pui' ka jiim dhim ja'tkam tuk gu pui' nam jax ja'k tu jimdat guch bopxi kat? Tii' na mit cham mui' kim jum ikoimdhak ba ji chu juu.

³ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho pui' na jax aapi'm na pim gu' cham mi' pui' jiim na jax ja'k tu daaxix gu ñio'ki'n gu Dios, dai diilh na pim jax ilhii'n na pim ba' pu tu bua. Gu' na jax pik ja'k jum kai'ch gu ñio'ki'n gu Dios, pu cham ji na pim mi' pui' jiim. ⁴ Pui' na jax maa'n kap na ja'pni tii tu ua'ñix gu ñio'ki'n gu Dios: “Tu' ka'm jap niidhat gum taat gio gum naan.” Gio ba' moo ja'pnip jum kai'ch ip: “Gu jaro'i na cham tu' ka'm nii'ndha' gu taata'n gio gu di'ii'n, am ti'ñchoka' na joodai ki'n mai'yaxix kam muukix ka'.” ⁵⁻⁶ Gu' ji na pim gu' aapi'm maakam ja titdada' gu ja'tkam na jax cham pui' ja'k tu daaxix gu ñio'ki'n gu Dios, na pim pui' ja titdada' na cham kam aa' gu jaro'i na palhbui'ndha' gu taata'n piam gu di'ii'n, dai sap na ja'pni pix xi chiidai: “Ja'p moo cham jax kax bhaai' ji gu' nañ jax dhuim palhbuidha', na ñich gu' pui' ba tii'n gu Dios nañ biix mu tu'aa' chiop gu tu' nañ ji'k bia'ka'. Cham jax kax bhaai' nañ jax dhuim taiñbuidha', sia ku ja'p moo tiim a'm jum aa'.” Jaiñ na pim gu' maakam ja aagi'ndha' gu ja'tkam, gu' ba' gu pui' na jax pik ja'k tu daaxix gu ñio'ki'n gu Dios, biix ja'p xi dhuukat japim, diilh japim ba' pu tu bua na pim jax ilhii'n. ⁷ Bak gu'r pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Isai-iyas gui' na bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios na aapi'm jam aagit jup kai'ch, na ja'pnim kai'ch:

⁸ Dhi ja'tkam pui' tii xi kai'chdha' am nam sap aañ jiñ bui tu daan, gu' ji nam gu' cham tu' aañ jiñ bui ju-jurtikat jup kai'chdha'.

⁹ ¿Tu'm gi mi'p tigia' sia kum biix aixim tii tu jim?

Na gu' dai nam jax pix ja'k ja aagi'ndha' gu ja'tkam nam ba' pu tu bua.

¹⁰ Ba' pui' xi chi'ik biix maap xi ja jumpadak gu ja'tkam gu Jesusus, jup ja titda:

—Ka na pim moox bhail' xiñ kaayañ jaaduñ nañ jax jam tiida'. ¹¹ Jax dhui na moo cham tu' xidhuu gu tu' koi' no' moo tu kua' pix gu jaroi'. Gu' ji no' giilhim kai'ch na jax cham jir am na ba' pui'm kai'ch nax xidhuu, na gu'r ua'tulhdhara'.

¹² Ba' gui' nam ji'k kaichu' mia'n xi eek jup titda am gu Jesusus:

—¿Jix maat ap aa na na mit giilhim bhaak gu pariseos na mit jum kai gu dhi' pui' ji' na pich jax tu a'ga?

¹³ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—¿Dho jax gip bua? Na gu' gu i'ix gui' nat cham ya i'xcha guñ Gi'kora', jix bhaai' na takbonai mu baas bua'.

¹⁴ Cha'pim jax jum aagit ja nii'ndha' dhi' dhi ja'tkam, nam gu' dhi' ja'p pix ji buan na jax gu cham ñiñña kam nam ja bai'ñchu' gu jai' cham ñiñña kam. Ba' gu jax chu'm cham ñia kam no' tii bai'ñchu' gu jumai cham ñia kam, maap jam dho mi' pai' suulhgia' jax chu'm ti di'n kir.

¹⁵ Ba' gu Peegro pui' ba titda gu Jesusus na sap ja aagi'ndha' na jax jir jum duukam gu pui' nat jax ja'k tu ja a'gi biipi' dir. ¹⁶ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—¿Kux aapi'm aa pui' cham maatit jup jiñ kee nañ jax kai'ñkam jup kai'ch?

¹⁷ Ja'p jañ dho kai'ñkam jup kai'ch: Na cham xidhuu gu tu' koi' no' moo tu kua' pix gu jaroi', na gu' silh bhiiya' bookaran ja'k, mi' dhir gatuuk dai na giop ba busnia'. ¹⁸ Gu' ja'pji no' giilhim kai'ch ji gu maa'nkam na jax cham jir am na ba' pui'm kai'ch nax xidhuu, na gu'r ua'tulhdhara'. ¹⁹ Na gu' ja jujur am dir bhaan gu ja'tkam nam gigi'lhi'ñ gux buam jum duukam, pui' na jax gu ja'tkam nam jix ja koodam ka', gio gui' nam jai' ja bi-a'ka' gu u'uub sia kum tii ti bipna', gio gui' nam jir ganai' pix ka', gio ba' gui' nam ti iixi'ndha', gio ba' gui' nam iat-da', gio gui' nam giilhim ja titdada' gu ja'tkam na jax cham jir am. ²⁰ Dhi' ji' na ba' pui'm kai'ch nax xidhuu, na gu'r ua'-

tulhdhara' no'm pu tu bua. Gu' gu koi' pix no'm tu kua', chaam ji nax xidhuu, sia ku mit cham mui' kim jum ikoimd-hak tu juu.

Gu ubii na buiñor jix biiñak ka' gu Jesusus sia ku cham jir Israel kam

(Mr. 7:24-30)

²¹ Mi' dhir ba' ma jii gu Jesusus mu ja'k na pai' bhaan bipio' gu Tiirro dibiir gio ba' gui' na bhaan jup bipio' gu Sidoon.

²² Ba' maa'n mi' ba jimchu' gu ubii gui' na pur mi' kam ka', ba' soi'm ilhdhat suakit jup titda ge' ki'n gu Jesusus:

—Aapi'ñ jaduun nap jir boxii'ñ gu Dabii, iam jap jix joi'mdai xiñ chiigii xi dhua'ndharai guñ maraax na ampix pui'x ñaanbi' ka' na bhaan jup tu'ii' gu cham kii' ii'mda'.

²³ Ba' gu Jesusus cham tu'p jum buixi'ñ sia ku jax kai'ch gu ubii. Ba'p titda am gu noonbi'ñ:

—Mu xi jootos dhi ubii ku mu ba jimia'. Bha ja'k jix oodam kai'ch.

²⁴ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho gu' aañ gu Dios bhañ joot ji nañ bha ja gaa'mira' dai gui' nam ji'k jir Israel kam ja'tkam nam ja'p ji buan na jax gu kakasnir no'm mai' suulhgix.

²⁵ Gu' ji nat gu' gu ubii jix io'm mia'n xi eek mi ja'p o'lhia'n ki'n xi kikbok jup titda gu Jesusus:

—No' pich gi moo iam dua'ñ guñ maraax.

²⁶ Gu' ji na gu'p titda pix gu Jesusus:

—Ja'pji na gu' cham jir am no' ñich tiip xi dhua'ñ gum maraax jiñ jaduun, na gu' biipi' aagix gu Israel kam ja'tkam nañ jix bhail' ja duñia'. Na gu' no' ñich aap biipi' jix bhail'm duu, ja'p ji busnia' na jax gu a'aalh no'm mu pai' ka tu kua' gu tu' no' ñich mi' dhir ja boppoidhak mu ja'k xi ja maa gu go'ngox.

²⁷ Ba'p kai'ch ip gio gu ubii:

—Dho gu'r pui' dat dho jia tiñ jaduun, gu' pix ji nañ gu' aañ soi'ñ ilhii'ñ. ¿Cham

aa gu' cham jax jup bua no'p moo xiñ joi'mdaip jiñ chigia' git? Na gu' ja'p ji buusnia' na jax gu go'ngox no'm mi' pai' ti tiitib gu biimñiga'n gu koi' na iigisda' nam tu kua'da' gui' nam jaroir' ja go'n-goxi' ka'.

²⁸ Ba'p titda ip gio gu Jesusus:

—Aa gu' moo ja'p tu' silhkam soi'm il-hii'n ap ji jiañ jaduun'. Ea ku gi na moo pui' tu tui'ka' nap jax kai'ch.

Ba' moo jano' nat jax pui' ji' tii gu Jesusus, jix kii'p jum duu gu tiyyax, pu dua na kax ñaanbi' kat na bhaan jup tui'ngit gu cham kii' ii'mda'.

Gu Jesusus na ba ja dudua'ñdha' mui' gux kako'k kam

²⁹ Ba' mi' dhir giop ba jii gu Jesusus mu ja'k ju'ñdharan na pai' ge' suu'nka' gu suudai' na Galilea bhaan bipio'. Ba' maa'n kap oidha' daam xi jimiik bha ja'p bam jiipi'ñ. ³⁰ Ba' cham ji'x miikim mui' gu ja'tkam pix ja'x ji ai mit mi' na pai'p tu'ii' ji ja ua'dat am gux kako'k kam, pui' na jax gui' nam jix mama'mkulhi' ka' nam cham tu oipoda', gio gui' nam cham ñiñña ka', gio ba' gui' nam jix mumuuk tu noonob ka', gio gui' nam cham tu ñiokda', gio ba' jai' mui' gui' na biix aixim tu'm ja eeka' gu ko'kdai'. Ba' biix ja dudua'ñ gu Jesusus, jix kiki' mit jup jum duu. ³¹ Ba' gu ja'tkam nam ji'k mi'p tu'ii', mi' pui' pup tu'ii' am na mit ja tii na mit bhai' ji chu ñiokcha gui' nam cham tu ñiokdat, gio gui' nam jix muuk tu noonob kat na mit jix kiki'p jum duu, gio gui' nam jix mama'mkulhi' kat nam cham tu oipodat, gio gui' nam cham ñiñña kat. Ba' biix dhit bhai' ji chu daani mit buiñor gu Dios, nam gu'x bhai'm taat gu dhi' pui' ji' na mit jax ti tii.

Gu Jesusus na mui'dhalhdhai gu koi' tu ja makia' ip gio mui' gu ja'tkam

(Mr. 8:1-10)

³² Ba' ba ja bai gu Jesusus gu noonbi'ñ, jup ja titda:

—Jix joi'mdat ja nii'ñ iñ dhi ja'tkam, na gu' cham jai'ch nam tu' ka jugia', na mit gu' baik tanoolh ya' ba juruun aañ jiñ bui. Gio gu' cham jup jir am no' ñich tiip xi ja joot nam ba jimia' ja ki'aam ja'k, nam gu' mu pai' tu kaamui mi' pup bitka' boi cha'm.

³³ Ba'p titda am gu noonbi'ñ:

—¿Dho tu'ch gip ja makia' aach ya', nach gu' cham ge' ua' gu koi'? Gio gu' ya ja'p jir gampix, ¿paach gip tu tañia'? Gio gu'r mui' am dhi ja'tkam, cham tu' tu'r gook alh am.

³⁴ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—¿Gu' aapi'm ji'k pix ua' gu paan na pim saak ua'?

Ba' gui'p titda am:

—Dho xijum gook dho pix, gio ba' ji'kchi ip gu boptop.

³⁵ Ba' xi ja chia nam pu ja tiida' gu ja'tkam nam mi ja'p xi dharaibu'. ³⁶ Mi' dhir ba' dai nat xi dhaagik gu xijum gook gu paan gio ba' gu boptop, jix dhaam ja'k xi chi tiigik xi chu taxchaabgi buiñor gu Dios. Mi' dhir ba' dai nat pix mui' ji ja maa ta'tak gu noonbi'ñ, gui' ba' mi' dhir mu ja'k pix mui'p ji ja maa mit gu ja'tkam. ³⁷ Ba' biix tu juu mit nam ji'k mi'p tu'ii' sia kum jix io'm tiir mui', tu koi'mik am nam ji'x ilhii'ñ, jai' mit pu cham ka jugio. Ba' pui' giop ma tu ju-maap jamit gu ta'tak ga'n nat bii, xijum gook bapaalh dho moo giop suusu'n. ³⁸ Ba' biix dhi' na mit ji'k mi' tu juu gu ja'tkam, aixim am maakob mambhiix jix cha'tmam oo'm (4000) gu dai chichio'ñ, gu u'uub gu' cham aagix kam ji gam a'aalh. ³⁹ Ba' daipu' nat mi' pui' xi chu ja maakak gu Jesusus gu mui' ja'tkam, pu jii xi ja ñio'kdhak, dai nat jax bha tis bhaan

gu ge' kanuub na mi ja'p jup se' amuub suudai' jugii'n, silh bhii mu ja'k na pai' bhaan bipio' gu Magdaala dibiir.

**Gu pariseos nam tiix mai'chim
ka' gu Jesus no't sap moo
baabui' silhkam Dios bha joot**

(Mr. 8:11-13; Lk. 12:54-56)

16 Ba' ji'kchi mummip ba ji bubua mit buiñor gu Jesus gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gio ba' gui' nam saduseos jup jum tiiti'nda'. Ba' tii bax aa' am na ja nii'nchudat jup duñia' git gu tu' nar jix bhai'm duukam, gu' nam jax dhui pix jix mai'chim no't sap moo baabui' silhkam Dios bha joot. ²Gu' ji na gu'p ja titda pix gu Jesus:

—¿Gu' jax dhuukat jix mat ka' pim na jax chu'm oidha' jimiidha' na pim ba' gu'p kai'chdha' pai'ji jax chu'm jurnik: “Xib moox kii' oidha' jimiim, tii' na gu'x bi'm maaxi'n gux dhaam”? ³Gio ba' moop kai'chdha' pim ip pai'ji jax chu'm kabuimuk: “Xib moo cham kii' oidha' jimiim. Jaiñ na gu'x bi'm maaxi'n gux dhaam gio nax chibaa'.” ¿Gu' ba' cham pu'nix maatit jup jiñ nii'n japim aa aañ nañ jir tu'p tu'm da'? Tii' na pim ba' gu'x maatit nii'ndha' gu tu' na jax chu'm oidha' jimiidha'. ⁴Pu chuutu'm gu ja'tkam nam cham tu' ka'm ti nii'n, aañ cham tu' ja tii'nchuda' gux kii'p jum duukam, sia kum bhai' tii aa'. Dai gatuuk nam jiñ chigia' nañ iampix pui' ja'k jup jiñ dhuñia' na jax gu Jonaas.

Ba' daipu' xi ja tiidak pu jii.

**Gu Jesus na ba ja aagi'ndha' gu
noonbi'n nam cham ja kekeeda' gui'
nam pariseos jum tiiti'nda' gio gui'
nam saduseos jup jum tiiti'nda'**

(Mr. 8:14-21)

⁵Ba' na mit pai' dhuuk mi' dhir ba jii baasi'n dir ja'k jumai ju'ndharan gu ge' suudai', cham ka ti'ncho am gu paan gu noonbi'n gu Jesus nam git xi gaa-

mui nam mu pai' ba jugia'. ⁶Ba' tu ja a'gidhim gu Jesus gu noonbi'n, jup ja titdaim:

—Moo pim cham ja kekeeda' gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gio gui' nam saduseos jup jum tiiti'nda', nam gu' joidham jix bhai' xi buada' nam tu a'gada', ja'p ji buusan na jax gui' na ki'n jappukar gu paan na giilhim jix chu ia'ndhara'.

⁷Ba' gu noonbi'n gu Jesus dai paan bhaan jup tu a'gim am, jup kai'chim am:

—Bak gu' cham bhai' xi gaamuk jachich gu paan nach mu pai' ba jugia' git.

⁸Ba' ba ja kai gu Jesus nam jax kai'chim, ba'p ja titda:

—¿Jax ku pim ba' moox buam jup bam aa'ntu' gu tu' paan na pim cham ua'? ¿Moo chakui biix jam jujur ki'n ti jiigi'n japim aa aañ jiñ bui nañ aañ jir ge'kam? ⁹¿Chakui aa pim maatit jiñ nii'n nañ jir tu'p tu'm da'? ¿Cham aa pim ti'ncho na ñich aañ mui'dhalh gu paan gux chamaam na ñich tu ja maa gu mui' ja'tkam aixkam jix chamaam mambhiix jix cha'tmam oo'm? Na mit jai' cham ka jugio bo na pimit ba' aapi'm giop ma tu jumaap bapaalh cha'm. ¿Cham aa pim ti'ncho na pimit ji'k ja susdui'? ¹⁰Gio ba' gatuuk na ñich giop mui'dhalh gu xijum gook gu paan na ñich giop tu ja maa bo gu ja'tkam gu maakob mambhiix jix cha'tmam oo'm aixkam, ba' jai' pui' cham jup ka jugio mit, ba' aapi'm giop ma tu jumaap bapaalh cha'm. ¿Cham aa pim ti'ncho na pimit ji'k giop ja susdui'? ¹¹¿Gu' jax ji ku pim ba' cham maatit jiñ kee nañ aañ cham tu' paan aagidhat jup kai'chim? Gu' ja'pji gui' nam pariseos jum tiiti'nda' ji gio ba' gui' nam saduseos jup jum tiiti'nda' nañ ja aagit jup kai'chim na pim cham mi ja kekeeda', nam gu' joidham jix bhai' xi buada' nam pai' dhuuk tu a'gada', ja'p ji buusan na jax gui' na ki'n jappukar gu paan na giilhim jix chu ia'ndhara'.

¹² Ba'x maatit ba kai mit gu Jesus na cham tu' gui' aagit jup kai'ch na ki'n jappukar gu paan, gu' ja'pji gui' ji nam pariseos jum tiiti'nda' gio ba' gui' nam saduseos jup jum tiiti'nda' na ja aagid-hat jup kai'chim nam cham ja *kekeeda'* gu pui' nam jax ja'k tu a'gada'.

Gu Peegro na pui' ba ti'ya' na gu Jesus jir di' guch Xoi'kam

(Mr. 8:27-30; Lk. 9:18-21)

¹³ Ba' mi' dhir giop ba jii gu Jesus mu ja'k na pai' Sesarea Piliipo ti tiigim bhaan bipio' gu dibiir. Ba' ba ja tikka gu noonbi'n, jup ja titda:

—¿Jax jam kai'chdha' gu ja'tkam? ¿Jaroo sap da' iñ aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora'? ¿Tu'n sap jir jup tu'm da'?

¹⁴ Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho ji'ma'n jup kai'chdha' am nap sap aap jir di' gu Juan ja'tkam bopkon-dam. Jai' ba'p kai'chdha' am ip nap sap aap jir di' gu Eliiyas gui' nat saak pui' maaxik duakam jii jix dhaam ja'k. Jai'p ba'p kai'chdha' am ip nap sap aap jir di' gu Jeremiiyas, gio ba' moo ji'x jup kai'chdha' am ip nap sap aap maadit jir di' gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios.

¹⁵ Ba' diilh jup xi ja tikka gu noonbi'n gu Jesus, jup ja titda:

—¿Aapi'm gi, xiñ maat japim aa nañ jir tu'p tu'm da'?

¹⁶ Ba' mui' ji ñio gu Simoon gui' nam Peegro ki'n jup jix mat ka', jup kai'ch:

—Dho aapi' dhor di' guch Xoi'kam gui' na saak bha jootsa' git gu Dios.

¹⁷ Ba'p titda gu Jesus:

—Ja'p moo joidham jix bhai' tum jii Simoon aap nap jir maraa'n gu Jonaas, nat gu' cham tu' jaroi' ya' kam dhi oi'n-ga'n jum aa'n gu dhi' pui' na pich jax ja'k tii nañ jir tu'p tu'm da' aañ, gu' guñ Gi'kora' ji gui' nax dhaam jup tu'ii' nat jum aa'n. ¹⁸ Ba' xib aañ pum titda, aap nap Peegro ki'n jup tii', na ja'p kai'nkam

jup jum kai'ch nap jir jodai, aap ya' ka ja silhka'nda' gui' nam ji'k jiñ bui ti jiigi'n gu ja'tkam nam ba' gammiji mi' pui' ji-imda' nañ jax tu jam a'gi'n. Ba' dhi' ja'p ji buusnia' nañ jodai cha'm ba kiisa' guñ chiop. Ba' cham ji'xkat jax dhooda' gux buam jum duukam, sia ku jax tii ilhii'nd-ha' git. ¹⁹ Jum makia' iñ gui' na bhaan jix maati' ka' na biix jum a'm ji chu bi'ya' gu tu' nap jax jix dhuñiim ka', jix dhaam dir jañ ya' tum aichulhdha'. Ba' jax nap ti'iidha' ya' dhi oi'niga'n, pui'p tu tui'ka' jix dhaam ja'k, gio gu tu' nap jax jix dhuñiim ka', pui' ja'k jup tu tui'ka' jix dhaam ja'k.

²⁰ Mi' dhir ba' dai nat xi ja soo'mchul-hdhak gu Jesus gu noonbi'n nam sap chakui jaroi' aagi'ndha' na dhi'r di' guch Xoi'kam gui' na saak bha jootsa' git gu Dios.

Gu Jesus na ba tu aa'nda' nam mu'aa'

(Mr. 8:31–9 :1; Lk. 9:22-27)

²¹ Ba' ba ja aagi'n gu Jesus gu noon-bi'n na sap bhammi ja'k jim Jerusaleen, sap ba' no't bhammi ba ai, tu chini'a' am nam tulhiinchudai mu'aa' gu ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam, gio gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'k-i'n gu Dios. Ku ba' gu' sap baik tanoolh ki'n duadii mi' ji na jax ba oirida'. ²² Ba' gu Peegro mu ja'p dihkob xi baakuk jup titda gu Jesus na sap cham jir am gu pui' na jax kai'ch, jup titda:

—Cham ji nar am gu pui' nap jax kai'ch jiñ jaduun. Jax dhui na moo cham pui' aa' gu Dios.

²³ Gu' ji nat gu' jotmoda' ku' xi kikbok gu Jesus jup titda:

—Moop cham tu' ki'n jiñ juanda' toobilhik, nap gu' cham pui' ilhii'n na

jax jix aa' gu Dios, dai nam jax pix ja'k ilhii'ñ gu ja'tkam.

²⁴ Mi' dhir ba' moop ja titda biix gu noonbi'ñ gu Jesusus:

—No' jaroi'x aa' na gammiji bañ kaichgida', jum aa' na ja'p xi dhuuji na diilh jax ilhii'ñdha', dai na pix bhaan ji bamgia', cham jax bua sia kum jix mu'aam. ²⁵ Na gu' gu jaroi' no' tiix aa' na git jix bhai' tu jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, cham bhai' tu jimia' gatuuk. Gu' cham ji no' gu' cham tu' ji kekeedat gammijiñ kaichu' sia ku mit ma mua, na gu'x bhai' tu jimia' mi' dhir ja'p ja'k. ²⁶ ¿Tu' gi mi'p tigia' gu jaroi' sia ku ti bixchu' tu bia' gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch? Na gu' cham ji'xkat palhbuidha' na tisdia' jix dhaam ja'k no't jotmoda' am xi muu. ²⁷ Na gu' aañ nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, jix io'm ge'kam ki'n bha jimda' iñ, na gu'ñ a'm ti niidhidha' guñ Gi'kora', sia gu noonbi'ñ jam jiñ biim jiimda'. Ba' ya' ja makia' iñ biix gu ja'tkam gu tu' nar ja mai'chik ka' biix ji'ma'n nam tu' jax buimii ya' dhi oi'ñga'n bhaan, no'm mi' pui' jiimdat na jax jix aa' gu Dios piam ku gu' cham. ²⁸ Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam titdañ jaaduñ na pim ji'k ya'p tu'ii' gu xib, na pim jai' dhit pui kapup duduaka' nañ gio ya' eeji bar ge'kam ka' dhi oi'ñga'n bhaan, aañ nañ bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora'.

**Gu Jesusus na maakam tu'm
jup jum duñia' gu buibsa'n
gio gu jajannulhi'ñ**

(Mr. 9:2-13; Lk. 9:28-36)

17 Ba' gatuuk ji'k xijum maa'n ju-rni'ñ ki'n ma jii gu Jesusus maa'n kap na pai'r oidha' ta'm nax io'm jir te'kob, xi ja baidhak baik gu noonbi'ñ, moo gu Piegro, gio gu Jakoobo, gio ba' gu Juan ja'nni'ñ dhi' ji' dhi Jakoobo. ² Ba' na mit pai' dhuuk bhijimmi ba tiitis daam dir gu oidha', jotmoda' maakam

tu'm jup jum duu gu buibsa'n gu Jesusus, ja'p tu'm jum maaxi'ñ na jax gu tanoolh, gio gu jajannulhi'ñ joidham jix chooto totbikdam jup jum duu, ja'p tu'm jum maaxi'ñ na jax gu tu' no' miichdhix na joidham tanoorda'. ³ Ba' ba ja ti mit gu noonbi'ñ gu Jesusus gook gu ja'tkam na mit mi' bam maax, maa'n jir di' gu Moisees, maa'n ba'r Eliiyas. Ba' mi' gu'kat tu a'gi'ñ am gu Jesusus nam mui' xi chi nii'ñ. ⁴ Ba' gu Piegro jotmoda' cham jum matda' ir mui' ba ñio, jup titda gu Jesusus:

—Umri moor am jiñ jaduun nach kapbhai' ya'p tu'ii' aap jum bui. Ji'ma'n jach jam tuttuidha' gu o'nam, maa'n moor aap ga'n ka', maa'n ba'r Moisees ga'n ka', maa'n ba'r Eliiyas ga'n ka'.

⁵ Ba' na mi' pui' ka kai'ch gu Piegro, jotmoda' bhai' ji chibgir, jix chutuap tum duu mi' nam pai'p tu'ii'. Ba' bhiji dir ja'p tibaa'ñ cha'm bhai' ji chum ñio, jup tum kai'ch:

—Dhi Jesusus aañ jir jiñ mar, ba'x io'm jix dha' iñ. Aañi' ya' dir mu joot na pim ba' mi' pui' xi jimii na jax jam tiida'.

⁶ Ba' na mit jax pui' ti kai gu noonbi'ñ guch Xoi'kam, mi ja'p ja o'lhia ki'n pu guguu mit na mit bax chooto'n, diirap xi chu siisap gu ja moom. ⁷ Ba' gu Jesusus ja'xpix mu jimii'k mi' xi ja joiñdhak jup ja titda:

—Xi baapmi' gor. Cha'pim totdon ka'.

⁸ Ba' na mit pai' dhuuk gio mui'p ji chi ti, cham pai' tu jai'ch am gu ja'tkam gui' nam mi' ka gu'kat, dai diilh gu Jesusus mi ja'p kiik.

⁹ Ba' giop ba jii mit bhai' dhir oidha' ta'm. Ba' nammi pai' a'nsap nam ba jurkichu', jup ja titda gu Jesusus nam sap chakui jaroi' aagi'ñdha' gu pui' na mit jax ti ti, jup kai'ch:

—Moo pim chakui jaroi' aagi'ñdha' gu dhi' pui' na pimit jax ti ti. Dai no' ñich muukik giop ba dua na pim ba' ba tu aa'nda'.

¹⁰ Ba' moo ja'pni bhai'p ba tikka am gu Jesusu gu noonbi'ñ, jup kai'ch am:

—¿Jax kum ba'p kai'chdha' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios na gu Eliiyas biipi' ya' aaya' na ba' guch Xoi'kam ya'p ba aaya'?

¹¹ Ba'p ja titda gu Jesusu:

—Dho gu'r pui' dho na biipi' ya' aaya' gu Eliiyas na ya' ja silhkada' gu ja'tkam na ba' mi' dhir ya'p ba aaya' guch Xoi'kam. ¹² Ku ba' gu' ja'p moo gu tu'x matgim nañ ya' jam aagi'ñdha', matgim gu Eliiyas ya' ba ai ji, gu' ji na mit gu' cham ji'xkat maat gu ja'tkam no' moop jir di', dai na mit tu' pix ilh. Ba' aañ nañ xib ya' oiri aapi'm jam bui nat bhañ joot guñ Gi'kora', pu'ñi tu' pix jup jiñ ilhdha' am gu ja'tkam.

¹³ Bax maatit ba kai mit gu Jesusu gu noonbi'ñ na gu Juan ja'tkam bopkondam aagit jup kai'ch nar di' gu Eliiyas.

Gu Jesusu na ba dua'ñdha' maa'n gu biapma' na kax ñaanbi' ka' na bhaan jup tui'ñgida' gu cham kii' ii'mda'

(Mr. 9:14-29; Lk. 9:37-43)

¹⁴ Ba' na mit pai' dhuuk mummi ba ai nam pai' daraa gu mui' ja'tkam, maa'n mi' dhir ja'p mui' ji ai buiñor gu Jesusu, ba' mi ja'p o'lhia'n ki'n xi kikkok soi' ba titda, jup kai'ch:

¹⁵ —Aañ ja'p tii kai'chidhat jiñ jaduun nap git iam dua'ñdha' dhiñ alhii chuk na giilhim jum tulhiiñ na tu kaammukda'. Ji'x tai chir ba gixia' piam suudai' chir.

¹⁶ Tii ñich ya ja aichulh dhi' nam jum kaichu', gu' ji na mit gu' cham ji'xkat du-a'ñ, na gu' chix xijai jax ña ja'k.

¹⁷ Ba'p kai'ch gu Jesusu:

—¿Moo ja'p chakui biix jam jujur ki'n jix biiñak japim aa buiñor gu Dios? ¿Ji'x jañ ba' ya' pu oirit jup jam aagi'ñdha'? Bhai' gor jiñ bai'ñxi'ñbop gux ko'kkam ya'ni ja'k.

¹⁸ Ba' gui' xi bai'ñpuk mi'p ba aichulh jamit. Ba' ba ñiok gu Jesusu gu cham kii'

ii'mda' na bhaan jup tui'dhi' gu biapma', jup titda:

—Mup buusnia' bhai' dhir bhaan dhi biapma'. Cha'p bhai' pu tui'ñgida'.

Ba'x kii'p jum duu gu biapma' mi' jotmoda' nat jax pu tii'n gu Jesusu.

¹⁹ Ba' gatuuk mu ja'p dilhkob ba tikka am gu Jesusu gui' nam kaichu', jup titda am:

—¿Jax ba'r jum duukam chi ku chich ba' aach cham ji'xkat mai' joot gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan gu biapma'?

²⁰ Ba'p ja titda gu Jesusu:

—Dho na pim cham biix jam jujur ki'n ti jiigi'ñ dho buiñor guñ Gi'kora'. Na gu' no' pim biix jam jujur ki'n ti jiigi'ñdha' git buiñor, sia ku pim gu' panaas cham tu' bhaigim tu'ii', ja'p na jax gu mostaasa kai na panaas cham tu' bhaigim tu'ii', aañ pu jam titda na sia dhi oidha' jix bhaai' na pim pu tiida' na maakam ja'k jimia', pui' dho ji chu buusnia' no' pim moo tu' silhkam ti jiigi'ñ buiñor guñ Gi'kora'. ²¹ Ba' gu pu chuutu'm cham kikii' i'ii'mda', saabuix kam jum aa' na ba'x bhaai'n ka' nañ mai' ja jootosda', gio ba' nañ gammiji xi tu daanit buiñor gu Dios.

Gu Jesusu na gio pui'p ba ti'ya' nam mu'aa'

(Mr. 9:30-32; Lk. 9:43-45)

²² Ba' nam pui maap mi' ka oipo na pai' bhaan bipio' gu Galilea dibiir, jup ja titda gu Jesusu gu noonbi'ñ:

—Jum aaya' nam pai' dhuuk jiñ dhagia' gui' nam jiñ o'bhagi'ñ aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora'. ²³ Mi' dhir ba' dai nam ba tu chiñia' nam jiñ mu'aa', ku ba' gu' aañ baik tanoolh ki'n ya' ji nañ jax ba oirida'.

Ba' bhai'x buam jim ilh jamit gu noonbi'ñ na mit pui' ji' kai gu Jesusu.

**Nam jaroi' aagix nam
tu namki'ndha' gui' na ji'k
bhaan bipio'da' gu ge' chiop**

²⁴ Ba' nat pai' dhuuk mummi ja'k jup ba ai gu Jesuus na pai'r Kapernaum ja biim gui' nam kaichu', mi' ba ji bubua mit buiñor gu Peegro gui' nam tu taanda' gu tuumiñ na ji'k aagix nam tu maakda' bhammi ge' chiop. Ba' ja'pni bhai' ba tikka am:

—¿Tu namki'ñ aa gui' na pim kaichu' na ji'k bhaan bipio' gu ge' chiop?

²⁵ Ba'p ja titda gu Peegro:

—Tu namki'ñ ji matgim.

Ba' xi mii nat tikkam gu Jesuus na jax ja'k jix bhai' gu dhi' pui'. Ba' na kia'pix mui' ji baakim miji ba'k chir, biipi' kat bhai' ba ñio gu Jesuus, jup kai'ch:

—¿Aap jax ilhii'ñ Simoon ja bui gux io'm ge'gerkam jum aa'ndam nam jix jai'ch ya' dhi oi'nga'n bhaan? ¿Jaroom aagix nam ja namki'ndha', gu diilh ja ja'tkam tuk aa, ka' gu jai' aa momkoran kam no'm ja daam kiik?

²⁶ Ba'p kai'ch gu Peegro:

—Dho gui' dho nam jir momkoran kam.

Ba'p titda ip gio gu Jesuus:

—Jir pui' dho nap jax kai'ch, gu' ba' gui' nam jir ja ja'tkam tuk tii cham tu' aagix nam ja namki'ndha' git. ²⁷ Ba' aach pu'ñi ip, tii cham tu' aagix nach tu namki'ndha' git, nach gu' pui'p jir ja ja'tkam tuk. Ku ba' gu' ea nap mu jimia' mummi na pai' ge' suu'n gu suudai' xi bhiji ap gu bhai'chdhakar, mup ba' xi bua' suudai' chir. Ba' gu jax chu'm na biipi' mi' sa'ya' gu batoop, maa'n tigia' ap gu tuumiñ na mi jimda' chiñi'ran, aixkam na ji'k jum aa' nach ki'n tu namkidha' aap gio aañ. Ba' xi bhiji ap ki'n mu xi ja namki'ñmira' gui' nam pui' bham taan nam ba' cham tu' ki'n kach juanda'.

**Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' nam aa'
na gampai'm ilhii'ndha' gu
jaroi' na ba'r ge'kam ka' jix
dhaam ja'k buiñor gu Dios**

(Mr. 9:33-37; Lk. 9:46-48)

18 Ba' moo ja'pni bhai'p ba tikka am gu Jesuus gu noonbi'ñ, jup titda am:

—¿Jaroo chi ba'x io'm jir ge'kam ka' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios?

² Ba' xi bai'ñmirak gu Jesuus maa'n gu alhii mi ja'p ja saagi'ñ xi kiisak ³ jup ja titda:

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam titda, gu jaroi' no' cham pui'm ilhii'ñ na jax dhi'ñi alhii, cham ji'xkat jimia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios. ⁴ Ba' gu jaroi' na pui'm ilhii'ndha' na jax gu alhii na soi'm ilhii'ndha', dhi' ji' na bar ge'kam ka' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios. ⁵ Gu' ba' gu jaroi' no't jix bhai' ba duu gu jax chu'm alhii aañ jiñ a'mkam ja'p na jax dhi'ñi nañ ya' daa', ja'p ji buusnia' nat aañ jix bhai' bañ dhuu.

**Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' na cham
tu jimchu'n gu ua'tulhdhara'**

(Mr. 9:42-48; Lk. 17:1-2)

⁶ Ba' gu jaroi' no't maakam iatgidhak jix buam ba tu mamtux gu jax chu'm alhii pui' na jax dhi'ñi nañ ya' daa', no' gu' tii ka ti jii'ndhat aañ jiñ bui, jir am kat nam kuxboran buulhdhai gu mattur mu nui'ñña' mu pai' na ge' suu'nka' gu suudai'. ⁷ Ja'p moox buam iam ja bui gu ja'tkam, nam gu' gammiji jai'ch ka' ja bui gui' nam ja baidhidha' nam jix buam jum duukam jup tu duiñpu'. Ku ba' gu' gu jaroi' na pu'ñi ja baidhidha' gu ja'tkam nam jum u'ua'tulhdhapu', gi-ilhim joi'mdam jum duñia' ji gatuuk na pai' dhuuk tulhiñchuda' gu Dios.

⁸ Gu' ba' no'p gu' aap gum nob ki'n jum ua'tulhi'ñ piam gum toon ki'n, jix bhai' nap iikii mu baas bua' nap ba'

cham gammiji ki'n pup jum ua'tulhi'ndha', cham jax bua sia kup maap dir cham tu nobtu' piam kup cham tu toontu' nap pai' dhuuk ba aaya' jix dhaam. Na gu' xi' cham jir am no' mit gu' binkam mu ja'k xim bua na pai' gammiji cham tutki gu tai nap mi' pup jum tulhi'ndha' gammiji, sia kup biix gook tii xi chu noonobtu' piam kup biix gook tii tu tootontu'.

⁹Piam ku gu' no'p gu' maap dir gum buupui ki'n jup jum ua'tulhi'ñ, jix bhai' ip pui' nap jupnai mu baas bua' nap ba' cham gammiji ki'n pup jum ua'tulhi'ndha'. Na gu' xi' cham jir am no' mit binkam mu ja'k xim bua na pai' gammiji cham tutki gu tai nap mi' pup jum tulhi'ndha' gammiji. Gu' cham ji no'p maap dir pix tu buupuichu' nap pai' dhuuk ba aaya' jix dhaam, cham jax bua, na gu'x bhai' ba tum jimia'.

**Gu Jesus na ba tu a'ga'
bhaan ji ua'rgidhai maa'n gu
kakasnir bipia'dam**

(Lk. 15:3-7)

¹⁰'Ba' aañ ya' pu jam titdañ jaaduñ na pim cham tu' pix ja ilhii'ndha' gu a'aalh ja'p na jax dhi'ñi nañ ya' daa', ni jax chu'm dho moo, nam gu' dhi' ja a'm ti niidhat jup tu'ii' jia gu noonbi'ñ guñ Gi'kora' gui' nam jix dhaam jup tu'iii' buiñor. ¹¹Nat gu' aañ pu kai'ñkam bhañ joot jia guñ Gi'kora' ya' dhi oi'nga'n bhaan nañ ya' ja palhbuidha' nañ ja boosga' gui' nam ji'k mu ja'k bhiichu' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhi'ndha'.

¹²'¿Jax japim ilhdhat jiñ kee? Pui' na jax maa'n gu maa'nkam no' ja bia' gu kakasnir ji'k maa'n jix chamaam oom aix kam. Gu' ba' no't gu' jax dhuukat maa'n mai' ma bua mu pai' gampix no' ka tu bipia', ¿cham japim ilhii'ñ na mi' ka xi ja do'ñchoi gu jai' xi dhai'ñña' na tu gaa'mira'? ¹³Ba' na pai' dhuuk tigia', jix io'm jix dha'dam dagia', cham tu' pui'

ilhii'ndha' na jax gu jai' na mu pai' xi ja do'ñchoi. ¹⁴Ba' pu'ñi ip guñ Gi'kora' nax dhaam jup tu'ii', cham aa' na jaroi' maadit mai' gixia' dhi' dhi a'aalh.

**Gu Jesus na pui' ba ti'ya' na
cham jir am nam jix bhaak
ka' gu ja'tkam ja bui gu jai'**

(Lk. 17:3)

¹⁵'Gu' ba' no' jax dhuukat aapi'm maadit tu' jax ma jam duiñ gu jax chu'm jam jaduñ, jix bhai' nap mu ja'p dilhkob xi baabui xi chu a'gidha' na cham bhai' na pui' tu buada'. Ba' no' jax kai'ch na cham pui' ka tu buada', dho gu' pui' dho na pim jax jix bhai' ba kai'chdha' na jax biipi' dir. ¹⁶Piam ku gu' no't gu' jax dhuukat cham jum kai gu pui' nap jax tu a'gidha', jir am nap jumaip xi bai'ñmirai gu jaroi' piam ji'k gook na pim ba' baik dit tu a'gidha', katti iam jam keeji mi' pui' ba jimia'. ¹⁷Piam ku gu' maa'n nat jax cham jam kai, dho gu' jai'p dho giop xi ja bai'ñmirai biix nam ji'k ti jiigi'ndha' aañ jiñ bui na pim ba' mui' dhit tu a'gidha'. Ba' no' gu' maa'n nat jax cham jam kai, dho gu' pui'p dho cham ka juanda', dai nap pui' pix ba bi-a'ka' na jax gui' nam cham ti jiigi'ñ aañ jiñ bui, piam pui' na jax gui' nam jir tumiñ tu taandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam nam cham tu' ka'm ti nii'ñ.

¹⁸'Ba' jax ña pim jix aa'nda' ya' dhi oi'nga'n bhaan, pui' ja'k jup tu tui'ka' jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora', aañ moo ya' pu jam titda. Piam na pim jax ti'iidha' gio na pim tu' cham aa'nda' na pui' tu tui'ka' ya' dhi oi'nga'n bhaan, pui' ja'k jup tu tui'ka' jix dhaam ja'k.

¹⁹'Ba' no' pimit ji'k gook maap xi chu a'gak ma tu daani buiñor guñ Gi'kora', jam makia' dho na pim tu' taanda', aañ moo ya' pu jam titda. ²⁰Na gu' no'm ji'k gook piam ji'k baik mi' pai' tu daan gu ja'tkam aañ jiñ bui, aañ mi'p tui'ngida' ja bui.

²¹ Ba' gu Peegro mu jimiik amuub bhai' ba tikka gu Jesus, jup titda:

—¿Gu' ba' ji'kim jix bhai' nañ pu tiida' gu jax chu'm jiñ jaduun' no't tu' jax jiñ duiñ nañ pui' pix ka tu uañi'ñka', ji'k xijum gookim aa?

²² Ba' gu Jesus jup titda:

—Ja'pji mui' kim ji nax bhai' nap pu tiida' nap pui' pix ka tu uañi'ñka', cham tu' gu tu' xijum gookim pix, gu' ja'pji ji'k baik oo'm daman mambhiix ja'kbui' kim ji.

**Gu Jesus na ba tu a'ga' bhaan ji
ua'rgidhai maa'n gui' nam
palhbui'ñdha' gu jax chu'm
ge'kam gu tu' na jax buada'**

²³ Ba' gu jaro'i no' bhaan ba ti niid-him gu Dios, ja'p ji buusan na jax maa'n gu jax chu'm ge'kam no't mu pai' ba ji chu ja'kilh nam ji'k ua'tu'nda' gui' nam ji'k palhbui'ñdha' gu tu' na jax buada'.

²⁴ Ba' nat jax kia'pix mui' ji chu ja'kilh, ba ti na maa'n jix io'm mui' tuumiñ ua'tu'n. ²⁵ Ba' ba tu chia nam daagii ga'ra' biima'n gu binga'n, gio gu maamra'n, gio ba' na ji'k tu' bia'ka', nam sap ba' pui' pix tujuandam ki'n ji bi'ya' cham ji namkidhat na sap ba' pu'ñi ja'k cham ka ua'tu'nda', na gu' cham bia'ka' na tu' ki'n tu namkidha' dhi' dhi maa'nkam.

²⁶ Gu' ji nat gu' jotmoda' mi ja'p o'l-hia'n ki'n xi kikbok bhai' soi' ji chii'n gu ge'kam gui' ji' gu maa'nkam na mui' tuumiñ ua'tu'nda', jup titda: “Ka tuñ uañi'ñka' ap jiñ jaduun'. Aa' matgim jum namkidha' ji biix nañ ji'k jum ua'tu'n.”

²⁷ Ba' gu ge'kam jix joi'mdak ma kai, pui' cham ka juan sia ku ua'tu'n, dai nat ba tu chia nam giop do'ñcho'. ²⁸ Gu' ji na gu' moo jano' nat jax mi' dhir buus gui' ji' gu maa'nkam na tu ua'tu'ndat, maa'n mi ja'p jup ba ti gui' nam maap tu juanda' na palhiip jup ua'tu'nda'. Ba' bhai' pu ji dhaa kuxboran, bhai' xi bhiikchu'ntu' jup xi chitdat: “Bhai'p jiñ ñamkidha' gui'

nap jiñ ua'tu'n.” ²⁹ Ba' pui' tiip xi chum uañ buiñor gui' na mi'x bhaam, jup titda: “Ka tuñ uañi'ñka' ap jiñ jaduun'. Aa' matgim jum namkidha' ji biix nañ ji'k jum ua'tu'n.” ³⁰ Gu' ji na gu' cham pui' ilhii'ñ gui' na mi'x bhaam, ja'pji na bha taan ji na ji'k ua'tu'n. Tu chia dho gu' nam kuupa' na sap ba' namkidha'. ³¹ Ba' na mit pui' ji' ti nat tu dooda gui' nam pui'p jir tujuandam tugi'ñ ka' gu ge'kam, giilhim jix buam jum ilh jamit, ba' mu jimiik ba aagi'ñ am gu ge'kam. ³² Ba' gu ge'kam mu tu joochxi na mu jimda' buiñor. Ba' nat pai' dhuuk mi' ba ai, jup titda: “Ja'p moo alh jix buam tomaat ap. Tii' aa na ñich aa' cham jax jum dooda nap jix io'm mui' tuumiñ jiñ ua'tu'ndat, na ñich gu'x joi'mdak jum kai na pich bhai' soi' jiñ chii'n. ³³ ¿Moo cham bhaai' aa nap pu'ñix joi'mdaip kaaya' gui' na pui'm ua'tu'n na ñich aa' jax xim joi'mdak jum kai nap soi' bañ chitda?” ³⁴ Ba' bhaamuk tu chia gu ge'kam nam tulhi-iñchuda' na ba' namkidha' ip gio gui' nat ji'k pui' ti ba tiidak na cham ka namkidha' git.

³⁵ Ba' mi' pix juugit tu a'ga gu Jesus gu dhi' pu'ñi ja'k. Mi' dhir ba' moop ja titda:

—Ba' aapi'm pu'ñip jam dooda' guñ Gi'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii' no' pim cham tu ja uañi'ñ gu jam jaaduñ biix jam jujur ki'n.

**Gu Jesus na pui' ba ti'ya' na
cham jir am nam mai' ja
iabuda' gu ja bipna' gu ja'tkam**

(Mr. 10:1-12; Lk. 16:18)

19 Ba' gatuuk na mi' pui' ji' xi chu ja a'gidhimik gu Jesus gu noon-bi'ñ, pu jii mi' dhir na pai' bhaan bipio' gu Galilea dibiir, mu ja'k jup bhii na pai' bhaan jup bipio' gu Judea dibiir, maa'n kap na pai' iampix xia'lhui ja'k bipio' mi' na pai' bhiix gu Joraa'n Ak. ² Ba' cham ji'x miikim jix io'm mui' mi' mam

jumaap jamit gu ja'tkam ji ja ua'dat am gux kako'kkam, ba' gu Jesusus cham jax ji chi'ik pix ja'x jup ji ja dudua'n. Biix jamit dho gu'x kii'p jum duu.

³Ba' moo ji'kchi mi'p ba ai mit gui' nam pariseos jum tiiti'nda', ba' bhai' ba tikka am gu Jesusus nam mi' pix jix mai'chim no' sap moo jax kai'ch na cham jir am nam ba' pui' ja'k iattulhdhai tu chi'nia' nam mu'aa', jup titda am:

—¿Jix bhaai' aa gu jaroi' no' cham ka joi'n gu binga'n na mai' xi buaji jumai bhai'p ji bhiiya', ka' gu' cham aa?

⁴Ba'p ja titda gu Jesusus:

—¿Kux aapi'm aa cham ji'xkat tu ji'nkui'n mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam nap jum kai'ch nat guñ Gi'ko-ra' pu kai'nkam jup duu gu chio'n gio gu ubii nam ba' gammiji maap tu oi'ñka'?

⁵Gio ba' moo ja'pni'p jum kai'ch ip: “Ba' diihkob ja'k ba tu kiicha' gu chio'n na pai' dhuuk bhiiya' gu ubii, cham tu' mi' ka tu kioka' nam pai' oi'ñka' gu gi'kor-ga'n. Ba' dhi gook ja'p ji buan am nam jir maa'n maa'nkam ka' pix gu chio'n gio gu ubii.” ⁶Pui' kuñ ba'p kai'ch nam cham tu' kar gooka'n ka', gu' maa'n pix ji. Ba' cham jir am na jaroi' ja'p xi dhu-uji gu pui' nat jax ja'k duu gu Dios nam gammiji maap tu oi'ñka' gu chio'n gio gu ubii.

⁷Ba'p kai'ch am gui' nam pariseos jum tiiti'nda':

—¿Gu' jax ji nat ba' gu Moisees pui' ja'k ja chianik gu bijik dir kam na sap jix bhaai' gu jaroi' na palhiip xi chu ua'nai mi' xi makia' gu binga'n na ba' mi' dhir bhaan jix maati' ka' nam cham kar jum bipnagim ka'?

⁸Ba'p ja titda ip gio gu Jesusus:

—Dho na gu' nam jax bar tuutu'm ka' ja'p na jax aapi'm nam cham maati' tē kēēke' ni ji'x, na gu'x kaapak ka' gu ja ju-jur, cham aa'nda' am nam mi' pui' jimia' na jax jir am. Pui' kut ba' pu'ni' ja'k ja chianik gu Moisees nax bhaai' gu jaroi'

na mai' bua' gu binga'n, gu' biipi' dir cham tu' pui' ja'k tu jimdat am ji. ⁹Ku gu' ja'p moo gu tu'x matgim nañ ya' jam aagi'ndha', ja'pji na cham jir am ji na mai' bua' gu jaroi' gu binga'n no't cham biipi' jumai biima'n tii na bo'ka'. Na gu' no't jumai tii bhai' ji bhii gu chio'n gu ubii, cham tu' pui' ka ji buanda' am nam jir jum bipnagim, nam gu' ja'p pix ba tu jimda' panaas na jax gui' nam jir ganai' pix.

¹⁰Ba' gu noonbi'n gu Jesusus jup titda am:

—Dho bak gu'r am kat ji na pu cham jaroi' maadi' bhibhiida' gu ubii, na gu' no't jaroi' pu'ni' ma tii na jumai biima'n bo'ka' gu binga'n, cham jir am na gio mai'p ba bua'.

¹¹Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Jax dhui nam gu' cham tu' biix gu ja'tkam jix maat no'r am nam ti bip-na' ka' piam ku gu' cham, dai ji'k pix ji gui' nat pu pui' ja'k ja a'm ti tii gu Dios nam ba'x maat. ¹²Ba' jai'p jix jai'ch am gu ja'tkam nam diilh jir pu chu'm nam cham ti bipna' ka', jai' ba' nam ja'p pix cham ja do'ñchoka', jai' ba' ja'p kai'nkam cham jup ti bipna' ka' am nam gammiji mi' pui' duiñchu'nda' na jax ja'k jix aa' gu Dios. Aapi'm ba' diilh jix bhai' xim gaagidha' na pim jax ja'k tu't tu oi'ñka'.

**Gu Jesusus na ja a'mkam ba tu
dañia' gu a'aalh jix dhaam
ja'k buiñor guch Gi'kora'**

(Mr. 10:13-16; Lk. 18:15-17)

¹³Ba' moo ja'xpix gu ja'tkam mi'p ba aichulh jamit gu Jesusus gu ja a'aalh chuk nam jix aa' na bhai' xi ja daagii tu ja daa'ñxidha' jix dhaam ja'k buiñor guch Gi'kora'. Gu' ji nam gu' cham aa' gu noonbi'n, dai na mit bhai' ji ja ñiok, jup ja titda am nam sap cham mu ja'k ja ua'-da' gu ja a'aalh chuk. ¹⁴Gu' ji na gu' cham pui' ilhii'n gu Jesusus, jup ja titda:

—Cha'pim ja ñioki'ñdha' dhich jaaduñ nam bha ja ua' gu ja a'aalh chuk, na gu' dhi' pik jix io'm ja a'm ti ñii'ñ gu Dios.

¹⁵ Ba' bhai' xi ja daagik ma tu daani buiñor guch Gi'kora'. Mi' dhir ba' dai nat ba jii.

Gu biapma' jix chumñigam na ba tikkada' gu Jesus na jax ja'k jix bhai' na tui'ñgida' na ba' jimia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios

(Mr. 10:17-31; Lk. 18:18-30)

¹⁶ Ba' moo maa'n mi'p ba ai gu biapma' mi' na pai' oiri gu Jesus, ba' ja'pni bhai' ba tikka:

—Aañ ja'p tu'm bham tikkam jiñ jaduñ nañ ja'p tē kēē nap jir jix bhai'kam, nañ tiix maachim nap jiñ aagi'ñdha' git nañ tu'x kii'p jum duukam pu duñia' nañ ba' jimia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios.

¹⁷ Ba'p titda gu Jesus:

—¿Gu' jax duukat jap jix maat jiñ jaduñ nañ jir jix bhai'kam? Na gu' jumai'p jix jai'ch jia gui' na pui'p jir jix bhai'kam, gui' dhoñ Gi'kora' nax dhaam jup tu'ii'. Ba' no'p jix aa' nap jimia' buiñor, jum aa' nap biipi' mi' pui' jimia' na jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ mi' na pai' tu ua'ñix.

¹⁸ Ba'p kai'ch gu biapma':

—¿Jax gi ja'k tu ua'ñix?

Ba' gu Jesus jup xi aagi'ñ jup titda:

—Dho mi' na pai' ja'pnim kai'ch: “Cha'p ja koo'nda' gu ja'tkam. Gio nap cham mai' xi buaji gum biina' jumai bhai' ji bhiya' gu ubii. Gio nap cham nai' ti iixi'ñdha'. Gio nap cham nai' ja iatgi'ñdha' gu ja'tkam, ni jaroi' dho moo. ¹⁹ Gio ba' nap tu' ka'm niidhat gum taat gio gum naan. Gio ba' nap biix pix jix ja joi'gi'nda' gu ja'tkam sia nar jaroi' ka' git, ja'p nap jax xim joi'gi'nda' aap diilh.”

²⁰ Ba'p kai'ch ip gio gu biapma':

—Dho gu' aañ biix mi' pui' tii duiñchu' ji gu dhi' pui' nap ji'k jax kai'ch jiñ jaduñ. ¿Chi gu' moo cham ji jia?

²¹ Ba'p titda ip gio gu Jesus:

—Dho gu' maa'n kam bi'iix ji nap pu tu duñia', pui' na jax gui' nap ji'k tu' bia' nap tu ga'rai ja makia' gu tuumiñ gui' nam cham bia' nam pai' dhir u'ji ki'n tu saba'da'. Ba' dhi' pu'ni ja'k jir jix chumñigam ka' ap jix dhaam ja'k. Mi' dhir ba' dai nap gammiji bañ kaichgida' cham tu' bhaan jim tukgidhat.

²² Ba' giilhim bhai'x buam jim ilh gu biapma' nat pui' ji' kai gu Jesus, jix buam jum aagit pix ba jii, na gu' tii cham aa' na tu ga'ra' gu bixchu' na tu bia', na gu' giilhim jir jix chumñigam ka'.

²³ Ba'p ja titda gu Jesus gu noonbi'ñ:

—Dho jaña nam jax jix xijaim ilhii'ñ gux chutumñigam nam mi' pui' jimia' na jax jix aa' guñ Gi'kora' na ba' ja a'm ba ti niidhidha' git. ²⁴ Gu kameeyo chi iam cham xijaim jup ilhii'ñ ji na buupuiram baakii gu soomkar ja'p dir ja'k buusnia', cham tu' pui' na jax gux chutumñigam nam giilhim jix xijaim ilhii'ñ nam mi' pui' jimia' na jax jix aa' guñ Gi'kora', nam gu' dai mu ja'k bhaan jix chutkagix ka' gu tu' nam bia'ka'.

²⁵ Ba' gu noonbi'ñ mi' pui' pup tu'ii' am na mit pui' ji' kai, cham bhaai' nam jax xim duñia', dai nam jup jum ti titda diilh:

—Dho bak gu' cham ji'xkat jaroi' aaya' ji buiñor gu Dios, na gu' bak pui' giilhim jix xijai nañ mi' pui' jimia' na jax jix aa'.

²⁶ Ba'p ja titda gu Jesus mui' xi ja tiigik:

—Jax dhui na cham tu' xijai kam ilhii'ñ gu Dios gu tu' nam jix xijai kam ilhii'ñdha' gu ja'tkam ya' dhi oi'ñga'n bhaan.

²⁷ Ba' gu Peegro mi' dhir ja'p mui'p ji ñio, jup kai'ch:

—¿Aach ba' tu' mai'chia' jix dhaam ja'k, na chich gu' cham tu' kap jich buix

gu tu' nach bia'kat jano' dir na chich pai' dhuuk jum kai?

²⁸ Ba' gu Jesus jup ja titda biix nam ji'k jir gu noonbi'n:

—Dho gu' dai dho na pim jiñ biim ba daraibu' mambhiix kap daman gook bhai' nañ pai' ba daibu' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora' nañ pai' dhir nai'r ge'kam ka', na joidham jix chu abhaar, jano' na pai' dhuuk jum aaya' na biix tixiibkam jup tum duña' gu tu'. Ba' ba ja aagi'ndha' pim gu ja bopxi gu mambhiix daman gook maamra'n gu Israel nam tu' jax buimii ya' dhi oi'nga'n bhaan. ²⁹ Gu' ba' gu jaroi' no't cham tu'p jim buixdhak gammiji bañ kaichu', na cham bhaan ka titi'ndhoka' gu ba'ki'n, piam gu sispid-hi'n, piam gu taata'n, piam gu di'ii'n, piam gu maamra'n, piam gu dirbaga'n, cham jax bua dho, na gu'x io'm mui' bhaan ba tu bi'ya' gatuuk, gio na pu jimia' jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora'. ³⁰ Gu' ba' gui' nam xib jir ge'gerkam ya' dhi oi'nga'n bhaan, kam aaya' gatuuk nam jir cham tu' ka', gu' ba' gui' nam xib jir ja'ppix ja'tkam ya' dhi oi'nga'n bhaan, gatuuk ge'gerkam ki'n ji bi'ya' am jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora'.

Gu Jesus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gu tujuandam nam maa'n nam ji'k ja namkidha' sia ku mit jai' gatuuk ka tu jua

20 'Ba' gu jaroi' no' bhaan ba ti niid-him gu Dios, ja'p ji buusan na jax gu jaroi' no' mu pai' ti i'ix gu bhaidha'. Ba' no' bar am na pai' dhuuk tu u'ya', kapbhuimuk ba ja umua'ndhara' gu tujuandam nam tu u'ya' gu bhaidha'. ² Ba' na pai' dhuuk ba ja tigia', xi ja aagi'ndha' na ji'k ja namkidha' gu maa'n tanoolh, ba' xi ja baidhai mi' xi ja chiña' nam ti i'kia' gu bhaidha' na pai' ti i'ix ka'. ³ Ba' moo ja'xpix te'kob pa' duuk iam, gio jai'p ma ja umua'ndham gu tujuandam, ba' ba ja ti i'p ji'kchi nam mummu

ja'p pix daraa irban gu ge' kiicham nam cham tu' jax bua. ⁴ Ba' pui'p ba ja titda, jup kai'ch: “Aañ bha jam umua'ndham jiñ jaaduñ na pim jiñ palhbuidha' na pim ti i'kia' gu bhaidha' mu nañ pai' ti i'ix.” Ba' gui' cham jax ji chi'ik jup ma oi mit na mit tu juanam. ⁵ Ba' nat mi' xi ja do'ñchok, ja'xpix jix dhaam duuk jai' giop ma ja umua'ndham. Ba' pui'p ba ja titda nat pai' dhuuk ba ja ti nat jax ja tiidak ja baidhak gu jai'. Ba' xi ja baidhak mu xi ja do'ñchok ip. Mi' dhir ba' ja'xpix mia ji dhuniik, gio jai'p ma ja umua'ndham. Ba' ba ja ti i'p jai', ba' pui'p ba ja titda nat jax ja tiidak ja baidhak gu jai'. Ba' pui'p xi ja baidhak mu xi ja do'ñchok ip. ⁶ Mikkat ba' nat jix io'm ba ji jur, jai' giop ma ja umua'ndham mu ja'p irban gu ge' kiicham. Ba' ba ja ti i'p jai' nam mi' pix ja'p daraa nam cham tu' jax bua. Ba' ba ja tikka' na sap jax kum ba' cham tu juan, jup ja titda: “¿Jax ku pim ba' cham tu juan jiñ jaaduñ? Ya' pix pu daraa japim bix chanoolh.” ⁷ Ba' gui'p kai'ch am: “Dho na cham jaroi'ch umuagi'n dho.” Ba' gui'p ja titda ip gio: “Dho gu' aañ bha jam umua'ndham dho na pim jiñ palhbuidha' na pim tu u'ya' gu bhaidha' mu nañ pai' ti i'ix.” Ba' gui' cham jax ji chi'ik jup ma oi mit na mit tu juanam. ⁸ Ba' gatuuk nat pai' dhuuk ba ji chuk, jup titda gu tujuandam tugi'n gui' na mi' ti i'ix ka' gu bhaidha': “Eap ba' xib bhai' xi ja bai'n gui' na mit jich palhbui na mit ti i'ki gu bhaidha', mi'p xi ja namkidha'. Biipi'p bhai' ji ja namkidha' gui' na mit ji'k jix io'm gatuuk ya' ai, mu ja'k jap ji chiimo' ja bui gui' na mit ji'k kabuimuk dir bhai' ji chu jua.” ⁹ Ba' moo mi' ba ai mit gui' na mit ji'k jix io'm jurnik ka tu jua, ba' mi' xi ja namki mit. Ba' maa'n na mit ji'k ja namki na ji'k tum namki'ndha' gu maa'n tanoolh sia ku mit ti palhiip pix tu jua. ¹⁰ Ba' moo ja'xpix mi'p ba ai mit gui' na mit kabuimuk dir bhai' ji chu jua. Ba' ti ilhdhat am

nam mui' pa' ja namkidha' git, gu' ji na mit gu' ja'kbui' pix jup ja namki na ji'k tum namki'ndha' gu maa'n tanoolh.

¹¹ Ba' gatuuk na mit biix xi ja namki, bhai' ji ñiokbo mit buiñor gui' na mi' ti i'iix ka' gu bhaidha', ¹² jup titda am: “¿Jax ku pich ba' dhi' ja'kbui' pix jup ja namki na pich ji'k jich ñamki aach? ¿Cham bhaai' aa nap mui' pa'ch ñamkidha' git aach, na chich gu' bix chanoolh jich chulhii na chich tu jua, gio na bhax chatoñ? Gu' dhi' tii palhiip pix tu jua mit, na mit gu' jurnik ya' ka ai.” ¹³ Ba'p kai'ch gui' na mi' ti i'iix ka' gu bhaidha': “Aañ cham pai' jax kai'ch jiñ jaaduñ nañ cham biix jam namkidha', nañ gu' pu jam aagiñ nañ pu ja'kbui' pix jam namkidha' gu maa'n tanoolh. ¹⁴ Ja'ppi na pim cham jax ji kai'chit xi gaamui dhi tumiñ na ñich jam maa, na gu' dhi' aañ diñh jup jix maat na ñich ba' ja'kbui'p ja namki na ñich ji'k jam namki aapi'm. ¹⁵ Na gu' diñh jir jiñ chumñi' siañ jax bua. ¿Ka' pim ji xiñ jiigam aa nañ jir jix bhai'kam ja bui dhi jaaduñ?”

¹⁶ Ba' mi' pix juugit tu a'ga gu Jesusus gu dhi' pu'ni ja'k, mi' dhir ba' moop ja titda:

—Ba' pu'ni ja'k jup tu ja jimia' gui' nam xib jir ge'gerkam ya' dhi oi'nga'n bhaan, gatuuk cham tu' ki'n ji bi'ya' am. Gu' ba' gui' nam xib jir cham tu', gatuuk ge'gerkam ki'n jup ji bi'ya' am jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora'.

Na bar baikim ka' na gio pui'p ba ti'ya' gu Jesusus nam mu'aa'

(Mr. 10:32-34; Lk. 18:31-34)

¹⁷ Ba' na pai' dhuuk gamai' ba jimchu' gu Jesusus bhammi ja'k Jerusaleen, mu ja'p xi ja boosgak diñhokob gu mambhiix daman gook noonbi'ñ, jup ja titda:

¹⁸ —Xib jach ba' moo ba jiimchu' bhammi ja'k Jerusaleen nach jax ya' ba jiim gu xib. Ba' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora', jiñ dhagia' am gui' nam xiñ

bhaamki'ñ gu ja'tkam, mi' dhir ba' dai nam jiñ bhiika' mu ja'k nam pai' darka' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios gio ba' gui' nam jir ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. Ba' maap xim daagii ja chiñia' am gu jai' ja'tkam nam cham jir Israel kam nam jiñ mu'aa'. ¹⁹ Ba' gui' biix aixim xiñ buimii kuruus ta'm jiñ sisapai xiñ mu'aa' am. Ku ba' gu' aañ baik tanoolh ki'n ya' ji nañ jax ba oirida', nañ gu' duadii giop bamgia' mi' dhir koi'ñ-ga'n tir.

Gu binga'n gu Sebedeo na tiix aa'nda' nam sonpan darka' git gu maamra'n na pai' daaka' gu Jesusus

(Mr. 10:35-45)

²⁰ Ba' gu binga'n gu Sebedeo xi ja baidhak gu maamra'n mui' ji ai mi' na pai'p tu'ii' gu Jesusus, ba' mi ja'p o'lhia'n ki'n xi kikbok soi' jim duu. ²¹ Ba' gu Jesusus xi chikka na tu' ba'x aagit mi' soi' ba tu'ii', ba' gui'p kai'ch:

—Dho nañ pui' tii ilhii'ñ dho nap pui' xi chi'ya' git nam jum sanoop darka' dhiñ maamar jano' nap pai' dhuuk ge'kam ki'n ba daaka', maa'n kii'n dir ja'k nap chiñia' na daaka', maa'n ba' o'n-sop dir ja'k.

²² Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Matgim giilhim jix xijai ji na ba' pui' tu tui'ka' gu dhi' pui' na pim jax ilhii'ñ, na gu' biipi'm aa' na pim giilhim jum tulhiiña', ja'p na jax aañ. ¿Ka' pim jix ñakoo' aa na pim jum tulhiiña'?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Jix ñakoo' ich ji matgim.

²³ Ba'p ja titda ip gio gu Jesusus:

—Dho gu'r am dho no' pim gu'x ñakoo' na pim jum tulhiiña'. Ku ba' gu' aañ cham jax jam tiida' ji na moo pui' tu tui'ka' gu dhi' na pim tu' bhaan tu a'ga, na pui' maa'n kii'n dir ja'k jiñ xanoop daaka', gu jumai ba' o'n-sop dir ja'k. Na

gu' dai jano' na pai' dhuuk tum kuu-galhdha' ya' dhi oi'nga'n bhaan na ba'x maati' ka' na jaroi' bhai' ji aaga' guñ Gi'kora'.

²⁴ Ba' gu jai' mambhiix noonbi'n gu Jesus am bhaak jamit ja bui gu jai' gook nam pui'p jir noonbi'n nam jir jum sispidhim na mit pui' ji' ja kai. ²⁵ Gu' ji nat gu' gu Jesus jotmoda' maap xi ja jumpadak jup ja titda:

—Jax dhuu na cham jir am na pim moo ki'n jup bax bhaak na pim jix aagit na pim jir ge'gerkam ka'. Na gu' dhi' ja'p pix ba ji buusan na jax gui' nam cham tu' ka'm ti nii'n, pui' na jax gui' nam jix kakai' ki'n dadarri nam xi' ge'gerkam jum taat ka' ja bui gu ja ja'tkam tuk, sia ji gu' no'm jir miamdaga'n pix, ge'gerkam bam taat ka' am. ²⁶ Gu' aapi'm matgim cham jir am ji na pim moo pui' ja'k jup tu jimda' na jax gui' am. Gu' matgim no' pim moo baabui'x aa' na pim jir ge'gerkam ka', jum aa' ji na pim soi'm duukat ja palhbui'ndha' gu ja'tkam sia nar jaroi' ka' git. ²⁷ Ba' no' pu'ni aapi'm maadit jix aa' na pim jir ge'gerkam ka', jum aa' na pim pui'm ilhii'ndha' na jax gui' nam pui' pix tu juanda' nam cham ja namki'ndha'. ²⁸ Na gu' sia aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora', cham tu' ge'kam jiñ ilhii'n iñ, na ñich gu' cham tu' pu kai'ñkam bha jii ya' dhi oi'nga'n bhaan nam ba' ya'ñ palhbui'ndha' gu ja'tkam tu' na pix ki'n. Gu' ja'pji na ñich ja'kbui' kat bha ja palhbuidham ji nañ ja a'mkam mukia' na ba' mi' dhir ba tu namkix ka' gu ja ua'tulhdhara'.

Gu Jesus na ba ja dudua'ndha' gook gu ja'tkam nam cham ñiñña ka'

(Mr. 10:46-52; Lk. 18:35-43)

²⁹ Ba' nat pai' dhuuk mi' dhir gamai' ji jii gu Jesus na pai'r Jerikoo ja biim gu noonbi'n, mui' ja'tkam pix chu'p jum duu mit na mit ba oi. ³⁰ Ba' palhiip gama ja'k nam ba bhiichu', mi' ba daraa am

boi jugii'n gook gu ja'tkam nam cham ñiñña ka'. Ba' na mit pui' ba ti kai na gu Jesus mi ja'p jim mui' ja biim, mui' ji jiñkui mit, jup titda am:

—iAapi' jich jaduun nap jir boxii'n gu Dabii, iam jap xich joi'mdai jich chigia'!

³¹ Ba' gu ja'tkam nam mui'p oi'ñchu' gu Jesus, am jix bhaaktu' am, jup ja titda am nam sap cham ñiokat darka'. Gu' ji na mit gu' gui'x io'm ba xi jii nam ge' ki'n mu jiñak, jup kai'ch am:

—iAapi' jich jaduun nap jir boxii'n gu Dabii, iam jap xich joi'mdai jich chigia'!

³² Ba' gu Jesus mi' gan ji kikbo, dai na mui' pup ti nii'n mu nam pai' dhir bha jiñak gu ja'tkam gui' nam cham ñiñña ka', ba' xi ja bai nam mu jimia'. Ba' na mit pai' dhuuk mi' ba ai, jup ja titda:

—¿Tu'ni aa jam duuk jiñ jaaduñ na pim ba' bhañ jiñkui'ñ?

³³ Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho nach pui' tii ilhii'n dho nap xich dhudua'ndhai git nach cham ñiñña.

³⁴ Ba' gu Jesus cham jax ji chi'ñik jix ja joi'mdak jup xi ja dudua'ndhak, dai nat bhai' pix xi ja daa ja buupui am, pux kikii'p jum duu mit mi' jotmoda'. Mi' dhir ba' dai na mit jai'p ma oi mu ja'k na pai' jim.

Gu Jesus na Jerusaleen ba aaya'

(Mr. 11:1-11; Lk.

19:28-40; Jn. 12 :12-19)

21 Ba' bhammi amuub ba ai gu Jesus na pai'r Jerusaleen, maa'n kap na pai' pui' ti tii' Betpajee, sonpan gu oidha' gui' nam Oliibus ki'n jup jix mat ka' gu ja'tkam. Ba' ba ja jootos gook gu noonbi'n nam tiimilhdhapu' maa'n gu bhuru'x, ²jup ja titda:

—Ea na pim mu jimia' bhammini na pai' pix ji'dilh jir kikcham na pim jiñ chiimilhdhapu' maa'n gu bhuru'x. Mi' moo bulhka' na pim jax ya' dir mu aajidha'. Ba' dai na pim jax xi buphlio'kai bhai' pu tiimirika', biix sia gu maraa'n.

³Gu' ba' no' gu' jaroi' ampi' ba jam tikka na pim jax dhuñia' gu bhuru'x, ja'p japim tiida': "Dho gu Ge'kam nat bhach joot. Cham maat ich na tu' mi bhiñnora', ku ba' gu' sap ja'xñi gio ya'p bam aichul-hdha' ji."

⁴Ba' dhi' pu'ñi ja'k tum kuugalh gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak maadit gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios na ja'pnim kai'ch:

⁵Xi ba aagi'n gor gu Sion oi'nkam na soi' jim duiñchugit bhuru'x cha'm mui' ba jim gu ja ge'kam tuk.

Jir bhi'nñordam gu bhuru'x na bhaan jim.

⁶⁻⁷Ba' gu noonbi'n cham jax ji chi'iik mui'p ma jii mit mu nat pai' ja joot gu Jesus. Ba' pui' ji chu buus na jax ja titda, mi' bulh gu bhuru'x na pai' tu ja aagi'n, ba' gui' dai na mit jax buphio' xi chiimirak jamit binkam gu maraa'n. Ba' mu ja aichdhak bhai' xi ja bakxi mit gu ja kuktun, ba' gu Jesus maa'n bhai' xi dhaibuk gamai' pix chu'm duu biix boi. ⁸Ba' gu ja'tkam joidham jix bhai' jim taatugit biipi' dir bapoi'dhat ja kookosidhat mi' ja iabuim am boi cha'm gu ja kuktun, nam gu'x io'm mui' mu jiim nam oi'nchu' gu Jesus, gam jai' gu tua jaaja' nam omsaidhat mi' iabuim mi' na pai' jax bhiijim gu Jesus. ⁹Ba' nam pui' xi chu buidhat pix jiiñak bittu am biix gui' nam ji'k biipi' dir jiim gio gui' nam gatuuk dir jup jiim, jup kai'chim am:

—iTaxchaab ba' guch Gi'kora' nat bhai' bach joochxi gu boxii'n gu Dabii gui' na bijik ya'r ge'kam kat!

¹⁰Ba' ja'xpix nat pai' dhuuk bhammi ba ai gu Jesus na pai'r Jerusaleen, cham maat am gu bhai' oi'nkam nar jaroi' dha'. Nai' tiim ti tikka am, jup kai'ch am:

—iJaroo chi ba' da' dhi maa'nkam?

¹¹Ba' jai' dhit jup kai'ch am:

—Dho dhi' dhor di' gu Jesus gui' na bhaankamu'n tu a'ga gu Dios, gui' na

mummi kio Nasareet gui' na mi' bipio' na pai' jax jir Galilea.

Gu Jesus na ja'k ba ja jootsa' gui' nam bhai' ka tu ga'rada' ge' chiop

(Mr. 11:15-19; Lk.

19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹²Ba' ja'xpix mu ja'k jup ba ai gu Jesus na pai'r ge' chiop, ba' mi' pix ji ja tiñ gu ja'tkam nam jix io'm mui' miji tu ga'ra gu bixchu'. Ba' biix mi' dhir ja'k ji ja aadi nam ji'k bhai' ka tu ga'ra gio gui' nam bhai' ka tu saba'n, ja ia'lhxichulh gu ja memees gui' nam bhai' bhaan ka tua' gu tuumiñ nam bhai' ja pataaxi'n gu ja'tkam ki'n gu jai' tuumiñ, gio ba' gui' nam giokda' bhaan bhai'p ka ja kuup nam bhai' ka ja ga'ra, biix jup ja ia'lhxichulh. ¹³Ba'p ja titda pui' xi ja doodak:

—iKux cham maat japim aa nap jum kai'ch gu ñio'ki'n guñ Gi'kora' mi' na pai' tu ua'ñix: "Dhi chiop nat mi'm kii, mi' dhir jix bhaai' nam bha tuñ a'gi'ñdha' gu ja'tkam soi' jim ilhdhat"? Aapi'm gu' ya ja'p tu'ii' na jax pai' no'm jum jumpa'n gu i'xkum.

¹⁴Ba' na pui' bhai' ka oiri gu Jesus na pai'r ge' chiop, bhai' ba ai mit ji'kchi gu ja'tkam nam cham ñiñña ka' gio ba' jai' gui' nam jix mama'mkulhi' ka', ba' soi' ba titda am na ja dudua'ñdha'. Ba' gui' cham jax ji chi'iik jix ja joi'mdak jup xi ja dudua'ñ, jix kiki' mit jup jum duu. ¹⁵Ba' giilhim bhai' ji bhaak jamit gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios, na mit ti gu Jesus nat ja dudua'ñ gux kako'k kam. Gio gu' gu a'alh mi' dhir ja'p pix jiiñak jup biit am nam jix bhai'm taat buiñor gu Jesus, jup kai'ch am: "Taxchaab ba' guch Gi'kora' nat bhai' bach joochxi gu boxii'n gu Dabii gui' na bijik ya'r ge'kam kat." ¹⁶Ba'p titda am gu Jesus gu ge'gerkam jum aa'ndam:

—Ja'p xi ja tii'n nam cham ñiokda' dhi a'aalh. Moo ja'p ja kēē ap pix nam jax kai'ch.

Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho jax gip bua siam jax kai'ch, na gu' pui'm kai'ch gu ñio'ki'ñ guñ Gi'kora' mi' na pai' tu ua'ñix na saak siax bhaai' gu a'aalh nam tu daanda' buiñor gu Dios, sia gui' nam ka xio'da'. ¿Cham aa pim ji'xkat tu jiñkui'ñ mi' na pai' pu'ñim kai'ch?

¹⁷ Ba' daipu' xi ja tiidak gu Jesusus mi' dhir pu jii mu ja'k na pai'r Betaania, mi' ba' gan ji chibia.

Gu iigix na ba gokia' na ñiokdha' gu Jesusus

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Ba' kabuimuk nat giop ba xia', ma jii ip gio gu Jesusus bhammi ja'k ge' ki-icham. Ba' na gamai' ka jimchu', am jix bhigim ba tu tatdatu'. ¹⁹ Ba' ba tii na mu ja'p kiik boi jugii'ñ maa'n gu iigix, ba' mui' ma jii nat tiigim. Ba' na bha ja'p tii xi ñini'ñ, pu nim maa'n kut tii gu iibhai'nga'n, ba'p kai'ch:

—Alh moo cham ji'xkat ka iibhai'ñcha' dhi iigix.

Ba' moo jano' nat jax pu tii'n, pu mi' nai' ji gaa gu iigix. ²⁰ Ba' mi' pui' pup tu'ii' am gu noonbi'ñ na mit pui' ji' ti tii, ja'xpix ba' ba tikka am gu Jesusus nat jax dhuukat nai' ji gaa gu iigix nat jax pu tii'n na cham ka iibhai'ñcha', jup titda am:

—¿Jax chi kut ba' moo jotmoda' nai' ji gaa dhi iigix na pich jax pu tii'n na cham ka iibhai'ñcha'?

²¹ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho na bhaan jix maati' ka' na cham tu' daipu' pu'ñix bhaai' na pim pu tu duñia' no' pim jix biiñak buiñor guñ Gi'kora', gu' ja'pji sia ji gu'ñi oidha' no' pim jax titda: “Eap ya' dir ja'k jim muni ja'k na pai' ge' suu'n gu suudai'”, dho gu' pui' dho ji chu buusnia' no' pim biix jam

jujur ki'n ti jiigi'ñ na pui' ji chu buusnia' na pim jax ti'ya'. ²² Gu' ba' pu'ñi ip no' pim biix jam jujur ki'n jix biiñak buiñor guñ Gi'kora', jam makia' dho tu' na pim taanda'.

Gu Jesusus nam tii ba tikkada' na jax kai'ñkam pui' tu bua bhai' ge' chiop

(Mr. 11:27-33; Lk. 20:1-8)

²³ Ba' gio mi'p ba ai gu Jesusus na pai'r ge' chiop. Ba' na mi' ka tu ja a'gi'ñ gu ja'tkam, mi' ba ai mit gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja palh-bui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gui' nam jir ja ge'gerkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam. Ba' bhai' ba tikka am, jup titda am:

—¿Jax jap ba' kai'ñkam ya' pu tu bua? ¿Jaroom chianik bham joot nap ya' pu tu duñia' nap diilh jax ilhii'ñ?

²⁴⁻²⁵ Ba' gu Jesusus jup ja titda:

—Dho ea nañ aañ maa'n jup xi jam tikka' gu tu'x buadam na jax jir jum duukam. ¿Jaroo bha joot saak gu Juan na ja bopkona' gu ja'tkam? ¿Dios aa, ka' diilh aa mit chia gu ja'tkam na ja bop-kona'? Ea gor xiñ aagi'ñ nañ ba' aañ jup jam aagi'ñdha'.

Ba' gui' dai na mit ba jim ti tikka diilh, jup kai'ch am:

—¿Jax jach ja'k tiida'? Na gu' no'ch jax kai'ch nat gu Dios bha joot gu Juan, pui' dho ji chi'ya': “¿Gu' jax ji ku pimit ba' cham mi' pui' jii na jax tii pup tu jam a'gidhimik?” ²⁶ Gio no' chich jax tiip xi chii'ñ na mit diilh chia gu ja'tkam na ja bopkona', bhaakuim dhoch ma'yasai joodai ki'n jich kooda', nam gu' biix pix ti jiigi'ñ na gu Juan bhaankam tu a'gimik gu Dios.

²⁷ Ba' pui' cham bhaai' nam jax tiida', dai nam jup titda pix:

—Chaam ji nach maat nat jaroi' bha joot gu Juan.

Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho bak aañ pui' cham Jup jam aag-i'ndha' ku gi nat jaroi' bhañ joot nañ ba' ya' pui' tu bua.

Gu Jesus na bhaan ji ua'rgidhai ba tu a'ga' maa'n gu maa'nkam na mu pai' ja jootsa' gook gu maamra'n nam tu Juanpu'

²⁸ Ba' moo mi' dhir ja'pni bhai'p ba ja tikka gu Jesus, Jup kai'ch:

—¿Aapi'm jax ilhdhat kē? Pui' na jax maa'n gu maa'nkam no' gook tu maamar, ba' no' maa'n jax titda: “Ea nap mu jimia' mu gaa tir nap tu Juanmira'.”

²⁹ Ba' no' gu' jax kai'ch pix gu maraa'n: “Aañ cham. Aañ moox oo'n. Cham pai' jimiim jiñ ilhii'ñ iñ.” Ba' na pui' xi kai'chimik ja'xpix siamri dikoo ma jii.

³⁰ Gu' ba' gu jumai pui'p ba titda ip, gui' dho gi gu'x bhai'm taatit Jup kai'ch ji: “Ea ku gi nañ moo mu jimia'.” Ba' daipu' xi chi'ik pu cham mui' ba ji jii, pu cham ji'xkat dho gu' mu jii mu nat pai' joot gu taata'n.

³¹ Ba' mi' dhir Jup ja titda gu Jesus:

—¿Jax chu'm gu gook jii mu nat pai' joot gu taata'n nam tu Juanpu'?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho gui' nat jax biipi' dir pu tii'n dho.

Ba'p ja titda ip gio gu Jesus:

—Dho aapi'm pu'ñip ji buusan na jax gui' nat pu cham jii mu nat pai' joot gu taata'n. Gu' ba' dhi' ja'p jir jum duukam nam biipi' jimia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios gui' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam, gio gu u'uub gui' nam jir ganai' pix ka'. Gu' ba' aapi'm cham, sia ku pim pui' tii xi ilhii'ñ na pim aapi'm biipi' jimia' git jix dhaam ja'k, ³² na pimit gu' cham mi' pui' jii na jax tii pup tu jam a'gidhimik gu Juan ja'tkam bopkondam, dai na pimit tu' pix ilh. Gu' gu tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam, sia kum giilhim tiix u'ua'tulhdhix, gio gu

u'uub gui' nam jir ganai' pix ka', moo jano' soi' jim ilhdhak mi' pui' jii mit nat jax tu ja a'gi gu Juan. Gu' aapi'm pu cham mi' pui' jii ji, sia ku pimit tii kai nat jax tu a'ga gio na pimit jax tii nat joidham jix bhai' tu duu.

Gu Jesus na tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gu tujuandam na mit buam pix tu dooda

(Mr. 12:1-12; Lk. 20:9-19)

³³ Mi' dhir ba' moo ja'pni bhaan ji ua'rgidhak bhai'p ji chu a'ga gu Jesus, Jup ja titda:

—Kani na pim moo jumaip xiñ kaaya' nañ tu' bhaan Jup tu jam a'gidha'. Maa'n-nim maa'n gu maa'nkam tu darsak gu uubas gio ba' nat tu kuu mi' nat ji'x juugit tu darai. Mi' dhir ba' moo tu echkai ip mi' na pai'x bhai'n ka' nam ba kii'-da', gio ba' nat mi' kii ip maa'n gu tēb bhi'ñbak na ba' bhai' dhir bhaan daakat nai' ti nii'ndha' na tu nuuka'nda'.

'Gu' ji na gu' moo ampik Jup bar jimdam mik ja'k. Ba' mi' ka xi ja do'ñchok ji'kchi gu ja'tkam nam mi' ka tu juanda' pu jii ba'. ³⁴ Ba' nat pai' dhuuk ba bhai gu uubas, mui' ba ja joot gu tujuandam tugi'ñ mu nat pai' ka xi ja do'ñchok gu jai' tujuandam tugi'ñ nam ua'pu' gui' na ji'k bhaan bipio'. ³⁵ Gu' ji na gu' na mit pai' dhuuk tii mu ba ai gu tujuandam gui' nat mu ja joot, dai na mit bhai' ji ja da'ngi, ja gibiimik am, jai' mit pu ja koi, jai' ba' dai na mit joodai ki'n xi ja ma' yasak gio pui' mijip xi ja joot. ³⁶ Ba' gatuuk jai' mui' tiip ja joot, mui' pa' iam, cham tu' ja'kbui' nat ji'k mu ja joot biipi' dir, gu' ji na gu' maa'n na mit jax ja dooda.

³⁷ 'Gu' ba' mikkat na cham ka jai'ch na jaroi' mui' ka jootsa', dai gu maraa'n pix ba bii gui' nax io'm jix dha'da'. Ba' pui' mui'p ma joot Jup xi chi'ik: “Dhi' dho gi gu' chi jiigi'ndha' am ji, nam gu'x maat na aañ jir jiñ mar.” ³⁸ Gu' ji nat gu' cham

pui' ji chu buus nat pai' dhuuk mu tiip ba ai gu maraa'n. Jup kai'ch am diilh jix dhu'npin' ki'n gu tujuandam: "Dhi' moo bhaan ji chu bi'ya' biix na ji'k tu' ya'x chu jai'ch no't ba muu gu taata'n. Ja'pji nar am ji nach mu'aa' na ba' aach jich a'm ji chu bi'ya' kapbhai' nat diilh ya' ka ai." ³⁹ Ba' pui' xi chi'iiik bhai' ji dhaa mit, baas dir ja'p koraar biibhi' mit xi baidhak xi mu'aak.

⁴⁰ ¿Gu' ba' aapi'm jax ilhii'n na ja dooda' dhi' dhi tujuandam na mit buam pix tu dooda na pai' dhuuk mi' aaya' gui' nat mi' tu darsak gu uubas?

⁴¹ Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho gu' ja kooda' dho jia, jai' ba' mi' ja iabu' gu tujuandam, nam ba' mi' dhir ba maakidha' gui' na ji'k bhaan bipio'da' na pai' dhuuk bax bhai' ka' gu uubas.

⁴² Ba'p ja titda ip gio gu Jesus:

—¿Cham aa pim ji'xkat tu jiñkui'n gu ñio'ki'n gu Dios mi' na pai' tu ua'ñix na ja'pnim kai'ch:

Gu jodai na mit mai' xi buak gu bhibhi'ñbakchadam,

gu' ji nat gu' gio mi'p dai guch Gi'kora' na ba' bhaan darka' gu jai' joodai,

na gu' pui' ja'k jix aa',

ba' aañ joidham jix bhai'n chaat buiñor gu dhi' pui' nat jax tu duu?

⁴³ Ba' aapi'm pu'ñip ji buusan na jax gu bhibhi'ñbakchadam na mit mai' xi buak gu jodai gux kii', ba' cham ji'xkat aaya' pim jix dhaam ja'k buiñor gu Dios. Dai gui' nam ji'k mi' pui' jiim na jax jix aa' nam ba' jimia' buiñor. ⁴⁴ Ba' aañ ya' pu jam titda na pu ta'tak jup jum duñia' gu jaroi' no't bhaan jutbuk ia dhi' dhix kii' jodai. Piam ku gu' no't jax dhuukat bhaan gii gu jaroi' no' mi' pai' ka oiri, pu matai dhop jum duñia'.

⁴⁵ Ba' tiix dhaagik am gu Jesus gu ge'gerkam jum aa'ndam, nam gu'x maat na dhi' ja aagit jup kai'ch nat tu a'ga bhaan ji ua'rgidhak gu tujuandam na mit buam pix tu dooda. ⁴⁶ Gu' ji nam gu'

moop jix ja iibhi'n gu ja'tkam, nam gu' biix pix jix bhai'x mat ka' na gu Jesus silhkam Dios bhaankamu'n tu a'gada'. Ba' pui' cham ji'xkat jax dhooa mit gu mi' jotmoda'.

**Gu Jesus na ba tu a'ga'
bhaan ji ua'rgidhai maa'n
gu maa'nkam nam tiimo'**

22 Ba' gio bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesus gu ja'tkam bhaan ji ua'rgidhak maa'n gu maa'nkam nam tiimo', jup ja titda:

²—Ba' na jax ja'k ja a'm ti niidhidha' gu Dios gu ja'tkam, ja'p ji buusan na jax maa'n gu ge'kam no' mu pai' ba xim tiimom gu maraa'n, ³ na ba ja jootsa' gu tujuandam tugi'n nam ja bai'ñpu' gu ja'tkam nam tu jugia' gu koi'. Gu' ji na gu' ni ji'x kum cham aa' nam pai' dhuuk mu ja'p pui' tii ba ja titdaim, pui' mit giop ba jii gu tujuandam tugi'n gu ge'kam. ⁴ Ba' gatuuk jai' gio mui' tiip ja joot jup xi ja tiidak: "Ea na pim aapi'm mui'p jimia' na pim ja bai'ñpu' gu ja'tkam nam ya'ni tu jugia' gu koi'. Ja'p japim ja tiida' na ya' bax chu bhai, na ñich gu' tu chia gu tutuur gux dhudua kam nam ja koodai tu jidhoora' gu bakaax." ⁵ Gu' ji na mit gu' sia cham aa gu ja'tkam nam mu tu koi'po' nam pai' dhuuk mu ja'p pui' tii ba ja titdaim gu tujuandam tugi'n gu ge'kam. Maa'n dai nat mu ja'k ji dhuu na pai' tu ga'mbhar, maa'n ba' mu ja'k jup ji dhuu na pai' tu juanda'. ⁶ Gu jai' ba' dai na mit bhai' ji ja da'ngi gu tujuandam tugi'n gu ge'kam, ja gibiimik jamit mi ja'p xi ja koodak. ⁷ Ba' gu ge'kam giilhim bhai' ji bhaam na mit ja koi gu tujuandam tugi'n. Mu ja joot dho gu' gu sandaarui'x chugi'n nam pui'p ja kooda' gui' na mit jup tu dooda, gio nam pup xi ja mimiidha' gu ja ba'bhak. ⁸ Mi' dhir ba' moop ja titda gu jai' tujuandam tugi'n: "Dho gu' ya' tii bax chu bhai dho dhi koi', gu' ji

na mit gu' cham aa gui' na ñich mui' tii tu ja joochxi nam bha tu koi'po' git. ⁹ Ea na pim aapi'm mui'p jimia' mu ja'p irban gu ge' kiicham na pim ja bai'ñpu' gu ja'tkam nam ya'ni tu jugia'. Biix japim bha ja baidhika' na pim ji'k mi ja'p ja tigia'." ¹⁰ Ba' mui'p ma jii mit gu tujuandam tugi'ñ gu ge'kam mu ja'p irban gu ge' kiicham, ba' biix ja baidhak jamit na mit ji'k mi ja'p ja tii, sia gui' nam giilhim jix buam tomaat ka' gio gui' nam jir jix bhabhai'kam ka'. Suu'n jamit miji ba'k chir mi' na pai'r koi'cham ka'.

¹¹ Ba' ja'xpix nat pai' dhuuk mi' ba baa gu ge'kam, ba tii na maa'n cham pu chu'm ti tii'chu' na jax chu'm tim titi' na ba'x bhaai'n ka' nañ mu bakia' mi' pai' no' pu'ñir koi'cham ka'. ¹² Ba'p titda: "¿Jax japich dhuuk ya baañ jaduun? Nap moo cham pu chu'm ti tii'chu' na jax chu'm tim titi' na ba'x bhaai'n ka' nañ mu bakia' mi' pai' no' pu'ñir koi'cham ka'." Ba' cham ñiok gui' na mi' pui' titda. ¹³ Ba'p ja titda gu ge'kam gui' nam mi' tu bhiijim gu koi': "Ea gor buuprak gu tootna'n gio gu noonbi'ñ mu bua'ñ diirap dhi maa'nkam mi' na pai' giilhim jix chukgam na tii suakda' na giilhim jix buam jum aa'nda'." ¹⁴ Ba' pu'ñi tiip jix aa' gu Dios nam git mui' ti jii'ñdhai gu ja'tkam mi' pui' jimia' na jax jix aa', gu' ji na gu' ji'k pix nam ba'x aa' nam mi' pui' jimia'.

Gu Jesus na pui' ba tiida' nar am nam gook kap tu namki'ñdha' gu ja'tkam

(Mr. 12:13-17; Lk. 20:20-26)

¹⁵ Ba' bhaakuk mi' dhir pu jii mit gui' nam pariseos jum tiiti'nda'. Ba' tii biix maap xim jumpadak ma tu a'ga mit nam jax dhui mai'chia' git gu Jesus na pu ti'ya' git na jax cham pui' ja'k tu aagix ka' nam ba' pui' ji chi'ji iattulhdhai tu

chi'nia' nam mu'aa'. ¹⁶ Ba' mui' tii ja joot jamit ji'kchi gu ja ja'tkam tuk ja biim gu Eroodis gu ja'tkam tugi'ñ nam sap tikka-pu' gu Jesus, katti sap iam maakam pix ti'ya' git na jax cham pui' ja'k tu aagix ka' nam ba' pui' ji chi'ji iattulhdhai tu chi'nia' nam mu'aa'. Ba'p titda am mu ji eek:

—Jiñ jaduun, aach ti jii'gi'ñ nap silhkam jup kai'chdha' nap pai' dhuuk tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam, jir silhkam nap jax ja titdada' na pui' ja'k jix aa' gu Dios, gio na maa'n nap jax ja ilhi-i'ñ gu ja'tkam sia nar jaroi' ka' git. ¹⁷ Ba' aach ja'p tu'm bham tikkam jich jaduun, ¿jir am aa nach namki'ñdha' gux io'm ge'kam Rooma kam Seesar tiigim na ji'k aagix nach namki'ñdha', ka' cham aa?

¹⁸ Gu' ji na gu'x bhai'x maat gu Jesus nam jax kai'ñkam jup titda, ba'p ja titda:

—¿Jax ku pim ba' moo ja'p tii xiñ mai'chim jiñ jaaduñ? ¹⁹ Ea gor maa'n bhañ chainbui'ñ gu tuumiñ gui' na ki'n tum namki'ñ na ji'k aagix nam namki'ñdha' gux io'm ge'kam Rooma kam.

Ba' gui' maa'n jup xi bhiidham jamit gu tuumiñ. ²⁰ Ba' gu Jesus xi dhaagik mi' xi chiigik jup ja titda:

—¿Jaroo da' dhi' na ya' jupñix bhaan dhi tuumiñ, gio na jaroi' mi' ua'ñix na jax chi'?

²¹ Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho gux io'm ge'kam Rooma kam dho.

Ba'p ja titda ip gio gu Jesus:

—Dho pim xi maakidhat ku gi gux io'm ge'kam Rooma kam na ji'k bhaan jup bipio'da', gio gu Dios japim jup xi maakidhat na ji'k bhaan jup bipio'da'.

²² Ba' pu cham ka ñio mit gui' nam mi' tikka, dai nam mi' pui' pup tu'ii' ji'x juugit. Mi' dhir ba' dai na mit ba jii cham jax ji chi'ii'k.

**Gu Jesusus nam tii ba tikkada' gu
saduseos nam jax ja'k tu ja
jimda' gu koi'nga'n nam pai'
dhuuk gio mu pai'p ba oipoda'**

(Mr. 12:18-27; Lk. 20:27-40)

²³ Ba' moo jano' mi'p ba ai mit ip gui' nam saduseos jum tiiti'nda', gui' nam cham ti jiigi'ndha' nam gio mu pai'p ba oipoda' gui' nam ji'k ba ko'iix ka' gu ja tutku' am bhaan. Ba' bhai' ba tikka am gu Jesusus, jup titda am:

²⁴ —Aach bhai' ma jii jich jaduun na chich bham tikkam gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Moisees, na sap no't maa'n ba muu gu maa'nkam, no't diilh mi' ji bii gu binga'n, no' cham maa'n bhaan tu mar kat, jix bhai' na bhai' ji bhiya' gu sipdhi'n gui' na mia'n oi'ndha' na ba' bhaan ba tu mar ka', na ba' ja'p ji busnia' nar dhi' ka' gu xio'gi'n gui' na ba mukia'. ²⁵ Gu' ji nam gu' moo ja'p-nip tu a'gada' gu ja'tkam nam sap mu pai' oi'nikat xijum gook gu ja'tkam daim sispidhim. Sap ba' moo tii ba ti biina' kat gui' nar biipi' kam, gu' ji nat sap gu' am xi muu, pu cham sap maa'n bhaan tu mar kat gu ubii. Sap ba' gu sipdhi'n gui' na mia'n oi'n gui' nat ba muu, tiix bhai' ba tiidak gu nuuchixi'n. ²⁶ Gu' ji nat sap gu' pui' am jup xi muu, pui' sap cham maa'n jup tiigik jamit gu alhii. Gio gu ti'iraab kam sap pui' tiix bhai'p ba tiidak ip, gu' ji nat sap gu' pui' am jup xi muu. Pu biix dho sap koi mit gu xijum gook tii pup bhibhiijimik, pu cham sap jaro'i maadit bhaan tiigik gu alhii. ²⁷ Mikkat sap biix am jup xi muu gu ubii. ²⁸ Gu' ba' gu xijum gook gu ja'tkam nam tii pup bhibhiijimik gu ubii, jax chu'm ba' pik gio bhai'p ji bhiya' jano' nam pai' dhuuk saak gio mu pai'p ba oipoda' sia ku mit tii ba koi gu ja tutku' am bhaan?

²⁹ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho jax dhui na pim gu' cham maat gu pui' na jax tu ua'nix gu nio'ki'n gu

Dios, ni na pim jix maat na jax jir ge'kam na pu tu du'nia' na jax ilhii'ndha'. ³⁰ Gu' matgim gui' nam ji'k ko'iim nam gio mu pai'p ba oipoda', cham tu' bhaan ka titii'ndhoka' am ji, na gu' dai ya' dhi oi'n-ga'n bhaan nam ba'x aa'nda' nam ti bip-na' ka'. Gu' no'm maakam ja'k ba oipo, ja'ppix ba ji buanda' am ji na jax gu noonbi'n guñ Gi'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii'. ³¹ Gio gu'x bhai'x maati' nam bhai' pai' aajim maa'n kap gui' nam ji'k ko'iim gu ja tutku' am bhaan, na gu' pui'm kai'ch bo gu nio'ki'n gu Dios mi' na pai' tu ua'nix bhaan gu u'uan. ¿Cham aa pim ji'xkat tu jiñkui'n? Na ja'pnim kai'ch bo: ³² “Aañ jir di' gu Dios tugi'n gu Abraam, gio ba' gu Isaak, gio ba' gu Jakob.” Cham tu' na jax kai'ch: “Aañ jir ja Dios tuk kat”, gu' ja'pji na pui'm kai'ch ji na puir ja Dios tuk ji. Dhi' bhaan jix maati' nam pui mu pai' oipo dhi' dhi ja'tkam, sia ku mit ba koi gu ja tutku' am bhaan.

³³ Ba' pu cham ka nio mit biix gu ja'tkam, dai nam mi' pui' pup tu'ii' na mit pu'ni kai gu Jesusus, na gu' joidham jix bhai' xi bua na tu a'ga.

**Gu Jesusus na ba tu aa'nda' na jax
chu'm jix io'm jum aa' nañ mi' pui'
dui'chu'nda' na ji'k jax tu
ua'nix gu nio'ki'n gu Dios**

(Mr. 12:28-34)

³⁴ Ba' gu pariseos maap xim jumpadak giop ma tu a'ga mit na mit pai' dhuuk pui' ba ti kai nat maa'n nat jax ja ma'iich gu Jesusus gu saduseos. ³⁵ Ba' maadit gui' nam sap jix mat ka' gu nio'ki'n gu Dios mu jimiik amuub na pai'p tu'ii' gu Jesusus, mi ja'p ji kikbok bhai' ba tikka, gu' na mi' pix tiix mai'chim ku ba'p kai'ch, jup titda:

³⁶ —¿Jax chu'm pik jix io'm jum aa' nañ mi' pui' dui'chu'nda' na ji'k jax tu ua'nix gu nio'ki'n gu Dios?

³⁷ Ba'p titda gu Jesusus:

—Dho mi' na pai' ja'pnim kai'ch: “Biix jum jur ki'n jap tu daanda' buiñor guch Gi'kora', gio nap ji'x jup jum taat.”
³⁸ Dhi' ji' ji na biipi' kat jix io'm jum aa' nap mi' pui' duiñchu'nda'.³⁹ Gatuuk ba' moo mi' na pai' ja'pni' jum kai'ch: “Jix ja joi'gi'nda' ap biix gu ja'tkam sia nar jaroi' ka' git, ja'p nap jax xim joi'gi'nda' aap diilh.”⁴⁰ Na gu' dhi' biix na ji'k jax tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios, dai dhi' pik dhi' gok kap nax io'm bhaan tum a'-gada', gio gui' nam bijik bhaankam jup tu a'gimik gu Dios, dai dhi' bhaan jup tu ja a'gi'ñdha' am gu ja'tkam.

Gu Jesus na ba ja tikka' gu pariseos na jaroi'r boxii'ñ guch Xoi'kam

(Mr. 12:35-37; Lk. 20:41-44)

⁴¹ Ba' nam pui' mi' kap tu'ii' gu pariseos, ⁴² ba ja tikka gu Jesus na sap jaroi'r boxii'ñ guch Xoi'kam, jup ja titda:

—¿Aapi'm jaroo ilhii'ñ jiñ jaaduñ nar boxii'ñ guch Xoi'kam?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho saak gu Dabii dho.

⁴³ Ba'p ja titda ip gio gu Jesus:

—¿Gu' jax ji na ba' gu' diilh gu Dabii nat pui' ja'k jurtuda gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' pui' ja'k iim guch Xoi'kam nar ge'kam tugi'ñ? Mi' pai' na tu ua'ñix bhaan gu u'uan na ja'pni kai'ch gu Dabii:
⁴⁴ Jup titda gu Dios guñ ge'kam tuk:

“Ya'ni kii'n dir jiñ xanoop jap ka xi dhaibu' nañ ka xi ja tulhiñchuda' gui' nam xim bhaamki'ñ,

nam ba' soi' bam ilhdha' aap jum bui.”

⁴⁵ ¿Gu' ba' jax dhuukat pui' Dabii jir boxii'ñ ji guch Xoi'kam na ba' gu' diilh gu Dabii pui' ja'k iim nar ge'kam tugi'ñ guch Xoi'kam?

⁴⁶ Ba' pu cham jaroi' ka ñio, dai nam mi' pix pui' pup tu'ii'. Jano' dir ba' pu cham jaroi' tu' ka tikkada' gu Jesus, nam gu'x maat na maa'n na jax ja mai'chia'.

Gu Jesus na ba tu aa'nda' nam buam pix tu jim gu pariseos gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios

(Mr. 12:38-40; Lk. 11:37-54; 20:45-47)

23 Mi' dhir ba' moop ja titda gu Jesus gu ja'tkam gio gu noonbi'ñ, jup kai'ch:

²—Gui' nam sap pik ba' tii xix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios gio gui' nam pariseos jum tiiti'nda', gammiji bhaan tu a'gada' am gu pui' na jax ja'k tu aagix mi' nat pai' tu ua'nak gu Moisees. ³ Ba' aapi'm cham jax ji kai'chit tu' ka'm xi ja niidhat nam jax jam titdada', dai ji na pim gu' cham pui' ja'k jup tu jimda' nam jax ja'k tu jim diilh, na gu' jax ñam xi chi'ji maakam tu buidha' am nam diilh jax ilhii'ñdha'. ⁴ Giilhim jix xijaim ja chianda' am gu ja'tkam nam mi' pui' jimia', sia kum gu' diilh pu cham mi' pui' jiidmat jup kai'chdha', ni palhiip dho moo. ⁵ Ja'p pix ba' dai nam bhaan pix ge'gerkam jum taat ka' nam sap pik ba' panaas mi' pui' xi jiim nam xi ja nii'ñdha' gu ja'tkam, gu' pu paa gi mi' pui'p jiidma' am gu tu' silhkam. Gio na ja ko'raarda' ip nam bha ja'p ja kokobtai' am xi ja buupratu'nda' gu bapket gui' na mi' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios, piam bha ja'p ja noonob am. Gio nam te'teb tim ti'i-i'ñka' gui' na am tu bhabha'salh ka' gu jajannulh. ⁶ Gio no' mu pai' tum kua', jix aa'nda' am ip nam jix kikii' a'toxkar ta'm xi dharka', gio mu ja'p na pai' jax tum daanda', jix aa'nda' am ip nam biipi' dir xi dharka'. ⁷ Gio nam jix aa'nda' ip nam soi'm duukat ja ñio'ki'ñdha' gu ja'tkam mu ja'p irban gu ge' kiicham, gio nam jix aa'nda' ip nam pui' ja tiiti'nda' nam jir jix chu mamatdagim.

⁸ Ba' aapi'm cham pui' ja'k jup tu jimda' nam jax ja'k tu jim gui'am. Cha'pim jix aa'nda' nam pui' jam tiiti'nda' gu ja'tkam na pim jir jix chu mamatdagim, na pim gu' aapi'm ja'p ba ji buan na

pim jir jum jajaa'nnim. Ba' maa'n pix jix jai'ch gui' nax dhaam jup tu'ii' na jam buir jix chu matdagim. ⁹ Gio na pim cham jaroi' pui' tiiti'nda' ya' dhi oi'n-ga'n nar jam gi'kora', na gu' maa'n pix jix jai'ch gui' nax dhaam jup tu'ii' nar jam Gi'kora'. ¹⁰ Ni na pim cham pui'm aa'nda' nam git ge'gerkam jam bia'ka' gu ja'tkam, na gu' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora' nañ ba'r jam ge'kam tuk. ¹¹ Ba' no' jaroi' aapi'm maadit jix aa' nar ge'kam ka', jum aa' nax bhai' ja buada' gu ja'tkam sia nar jaroi' ka' git. ¹² Na gu' gu jaroi' no' dai ge'kam jum taat, pu cham tu' dho tu' ki'n ji bi'ya', gu' no' gammiji soi'm ilhii'n, dho gi gu' ge'kam ki'n ji bi'ya' ji.

¹³ Gu' ba' aapi'm na pim ji'k sap pik ba' tiip xix maat gu ñio'ki'n gu Dios gio aapi'm na pim pariseos jum tiiti', cham bhai' tu jam jimia' na pim gu' cham silhkam ja aagi'n gu ja'tkam nam jax ja'k mi' pui' jimia' na ba' ja a'm ba ti niidhidha' git gu Dios, ni aapi'm diilh dho moo ku pim mi' pui' jiiim, ni na pim cham aa' nam mi' pui' jimia' jai' dhit gu ja'tkam gui' nam ji'k mi' pui' tii xix jimiik.

¹⁴ Jam aagi'n in moo na cham bhai' tu jam jimia' aapi'm na pim sap pik ba' tii xix maat gu ñio'ki'n gu Dios gio aapi'm na pim pariseos jum tiiti', na pim gu' ja iixi'ndha' gu ja ba'bhak gu di'dilhdhim u'uub, ba' giilhim mik tu daanda' pim pui' xi chu bua't na ba' jax dhui cham maati' ka' git na pim tu' jax buada'. Ku ba' gu' kam aaya' ji na pim pai' dhuuk giilhim jum tulhiina'.

¹⁵ Cham bhai' tu jam jimia' moo aapi'm na pim sap pik ba' tii xix maat gu ñio'ki'n gu Dios gio aapi'm na pim pariseos jum tiiti', na pim gu' mu ja'p nai' jiimdat ja chiniidha' gu ja'tkam nam mi' pui' jimia' na pim jax ja'k tu jim aapi'm diilh. Gu' ba' no't jaroi' maadit mi' pui' ba jii na pim jax ja aagi'ndha', aapi'm jix io'm maakam xi chini'a na mi'

pui' jimda' sia ku jax cham pui' aa' gu Dios, gu' na ba' jax dhui mu ja'k bhiya' na pai' cham tutki gu tai na ba' giilhim jum tulhiina', cham tu' pui' na jax aapi'm.

¹⁶ Cham bhai' tu jam jimia' moo aapi'm na pim sap pik ba' tii xix maat gu ñio'ki'n gu Dios gio aapi'm na pim pariseos jum tiiti', na pim gu' pui' kai'chdha' na cham jax bua sia kut cham pui' duu gu jaroi' no't pui' xi chi'ik na gu ge' chiop bhaan jix maati' ka' na pui' tu duña' jax ña ja'k jix chu duñiim ka' buiñor gu Dios. Gu' sap ba' no' jax kai'ch na gu di'oor gui' na miji jai'ch ka' miji irban dir gu ge' chiop bhaan jix maati' ka' na pui' tu duña', dhi' dho gi gu' sap pik ba'x io'm jum aa' ji na pui' tu duña' sia nar jax ka' git. ¹⁷ Cham jam jur bia' pim dho jia ku pim ba' pui' kai'chdha', ja'p ji buan japim na pim cham ñiñña. Jax dhui na moox io'm jum aa' gu ge' chiop, cham tu' pix gu di'oor na miji jai'ch ka' irban dir. ¹⁸ Gio na pim jup kai'chdha' ip na sap pik ba' cham jax bua no't cham pui' tu duu gu jaroi' jax ña ja'k tu daasa' buiñor gu Dios na pu tu duña', sia kut gu' pui' xi chi'ik na bhaan jix maati' ka' git gui' na bhaan bha tum makgirxi'n gu Dios. Gu' sap ba' no' gu' jax kai'ch na sap pik ba' bhaan jix maati' ka' gui' na ji'k bhaan bipio'-da' gu Dios gu tu' gui' na bhai' bitka' bhaan gui' na bha tum makgirxi'n, na sap pik ba' dho gi gu'x io'm jum aa' ji na pu duña' sia nar jax ka' git. ¹⁹ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ na pim ja'p ji buan na pim cham ñiñña, jax dhui nax io'm jum aa' gui' na bhaan bha tum makgirxi'n gu Dios, cham tu' pik gui' nam bha makgirta'. ²⁰ Na gu' gu jaroi' no't pui' tii na bhaan jix maati' ka' gui' na bhaan tum makgirxi'n gu Dios na tu' silhkam pui' tu duña' jax ña ja'k jix chu duñiim ka', cham tu' dai gui' aagit jup kai'chdha' na bhaan bha tum makgirxi'n, gu' ja'pji biix

ji sia na aagit jup kai'chdha' gui' na ji'k tu' bha ti bitka' bhaan. ²¹ Piam gu jaroi' no' jax kai'ch na gu ge' chiop bhaan jix maati' ka' na silhkam pui' tu duñia' jax ña ja'k jix chu duñiim ka' buiñor gu Dios, cham tu' dai gu ge' chiop aagit jup kai'chdha', gu' ja'pji sia biix ji gu Dios gui' na bhaan mi' ti nii'ñdha'. ²² Piam gu jaroi' no' jax kai'ch na gux dhaam bhaan jix maati' ka' na pui' tu duñia' jax ña ja'k jix chu duñiim ka' buiñor gu Dios, sia biix aagit jup kai'chdha' bhammi na pai'r ge'kam gu Dios.

²³ 'Ba' cham bhai' tu jam jimia' aapi'm na pim sap pik ba' tiix maat gu ñio'k-iñ gu Dios gio aapi'm na pim pariseos jum tiiti', na pim gu' cham biix mi' pui' duiñchu' na ji'k jax jum kai'ch gu ñio'k-iñ gu Dios, dai gui' na ji'k bhaan bi-pio'da' gu tu' gu Dios na pim ba' mi' aichdhidha' ge' chiop. Gu' gu jai' bi'iix ji na pim pu duñia', pui' na jax na pim silhkam tu a'gada', gio na pim jix chu joi'gi'nda', gio na pim biix jam jujur ki'n buiñor jix biiñak ka' gu Dios. Dhi' ji' na biix jum aa' na pim mi' pui' duiñchu'nda', gio gu jai' na jax tu daaxix ba pui' ip. ²⁴ Ba' aapi'm na pim cham silhkam tu a'gada', jix nii'ñ japim gu jaroi' no' am jum ua'tulhi'ñ, gu' aapi'm diilh pu cham jum nii'ñdha' na pim giilhim jum ua'tulhi'ñ.

²⁵ 'Cham bhai' tu jam jimia' moo aapi'm na pim sap pik ba' tii xix maat gu ñio'ki'ñ gu Dios gio aapi'm na pim pariseos jum tiiti', na pim gu' dai daam dir xi ja bopkonat gu jam bapaas gio gu jam jajooxia'. Aapi'm jañ dho jam aagit jup kai'ch na pim giilhim jix u'ua'tulhdhix, na pim gu' tu ja iixi'ñdha' gu ja'tkam gam na pim biix aixim tu buada' na jax cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ²⁶ Gu' dhi'm aa' ji na pim sia biix irban dir ja'k ja bopkonda' gu jam bapaas na ba' pu'ñi ja'k jix kiki' ka' sia daam dir ja'k.

²⁷ 'Cham bhai' tu jam jimia' moo aapi'm na pim sap pik ba' tii xix maat

gu ñio'ki'ñ gu Dios gio aapi'm na pim pariseos jum tiiti', na pim gu' ja'p ji buan na jax mu nam pai'm yassap gu ja'tkam, na daam dir joidham jix chua ki'n xi mamxidhix ka' na ba'x abhaar ka', gu' irban dir ja'k jix io'm mui' mi chi bitka' ji gu kokkoidha' ja a'oo gam bixchu' gu tu' na cham kiki' na mix chu jai'ch ka'. ²⁸ Ba' aapi'm pu'ñi ja'k jup tu jim, panaas ku pim joidham jir jix bhabhai'kam ka' ja bui gu ja'tkam, gu' gu jam jujur am bhaan ni ji'x ji iam kur gu pui', gio na pim giilhim jix buam tomaat.

²⁹ 'Cham bhai' tu jam jimia' moo aapi'm na pim sap pik ba' tii xix maat gu ñio'ki'ñ gu Dios gio aapi'm na pim pariseos jum tiiti', na gu' jam ko'raar na pim jix bhai' tu buada' mi' nam pai' yassap gui' nam bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, am tu yooxma'nda' pim ji gu' mi' nam pai' jax yassapka' gui' nam ji'k jir jix bhabhai'kam kat. ³⁰ Jup kai'chdha' pim ba' moo: "Jir am kat no'ch git aach jano' biix mi'p oipoda' git na mit pai' dhuuk gu bijik dir kam ja koi dhi' nam bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios. Aach ja a'mkam nokia' git ji nam ba' cham ja kooda' git." ³¹ Gu' ji na gu' sia ku pim pu'ñi tii kai'ch, jax dhui na gu'x bhai'x maati' na pim aapi'm jir ja bopxi gui' na mit ja koi, ³² gio na pim pui' ja'k tu kuugalldhim na mit jax ja'k bhai' ji chibgai gu jam bopxi kat nam buam pix tu buada' na jax cham pui' aa'nda' gu Dios.

³³ 'Jax japim dui ilhii'ñ na pim cham mu ja'k bhiya' na pai' gammiji cham tutki gu tai na pim mi' pup jum tulhiiñdha' gammiji? Na pim gu' giilhim jix bhaa'mna' ja'p na kooko'. ³⁴ Ba' aañ bhai' ka jam joochxidha' gui' nam bhaankam tu a'gada' gu Dios, gio ba' jai' gui' nam jix chu mamatda' ka', gio ba' jai' gui' nam biix aixim jup jix chu mat ka'. Ba' aapi'm ja da'ngii ja kooda', jai' ba' na pim kukrus ta'm ja sissapai

ja kooda' ip pui', gio ba' jai' na pim ja gii'bia' mu ja'p na pai' jax tum daanda', jai' ba' na pim mu ja'p nai' ba ja gaagidha' na pai' jax ji'dilh i'lhich jir kikcham ka'. ³⁵ Ba' aapi'm jam a'm ji jimia' na ja a'mkam gu jam bopxi kat jam tulhiin'chuda' gu Dios, na ba' pu'ni ja'k biix tu namkix ka' na mit ji'k ja koi gui' nam jir jix bhabhai'kam kat na bhai' tii ja jootosda' ya' dhi oi'nga'n bhaan nam ba' ya ja'p bhaankam tu a'ga'. Mummi dir bhai' ji jam kusbidha' na mit pai' dhuuk mua gu Abeel, mi' juugit na mit pai' dhuuk jup mua gu Sakariiyas maraa'n gu Berekiyas gui' na mit mi' saa'ndhan mua na pai' kiik gui' na bhaan mi chum makgirxi'n gu Dios, mi' na pai' kiik gu bhi'nbak na mi chum daanda'. ³⁶ Jam aagi'n in moo na aapi'm jam a'm ji jimia' na ja a'mkam gu jam bopxi kat jam tulhiin'chuda' gu Dios aapi'm na pim xib ya' dudua.

Gu Jesusus nax buam bam aa'nda' ja a'mkam gu Jerusaleen oi'nkam

(Lk. 13:34-35)

³⁷ Ba' bhai' joi'mdara' ji ai gu Jesusus ja a'mkam gu Jerusaleen oi'nkam, jup kai'ch:

—Aapi'm Jerusaleen oi'nkam na pim ja koo'n gui' na bhai' tii jam joochxi'ndha' gu Dios nam ba' ya ja'p tu jam a'gidha' bhaankamu'n, gu' ji na pim gu' aapi'm joodai ki'n ma'yasimii mu'aa' gu jaro'i no't pu'ni chu'm bhai' tii ba ji buus aapi'm jam bui. Ba' aan tii pup xi jam aa'ndhimik na jax ja'k jam a'm ba ti niidhidha' git gu Dios, ja'p na jax gu pippilh no' ja bai'n gu ja naan nam mu ja'k xi boopoya', gu' ji na pimit gu' diilh cham aa. ³⁸ Ba' aan ya' pu jam titda na cham ya' ka ti nii'ndha' gu Dios ya' na pim pai' oi'dha'. ³⁹ Gio nañ gu' aan jup ba jimia' nañ pai' dhir jup jim, ba' cham pai' kañ chigia' pim. Dai jano' nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda' na pim ba' giop bañ chi-

gia', na pim pai' dhuuk jup ti'ya': "Ja'p moo joidham iam na bhai' ba jim gui' nat bhach joochxi guch Gi'kora'."

Gu Jesusus na pui' ba ti'ya' nam iara' gu ge' chiop

(Mr. 13:1-2; Lk. 21:5-6)

24 Ba' gatuuk na mi' pu'ni xi chu a'gimik gu Jesusus, ba buus mi' dhir ge' chiop. Ba' nat gamai' ba ji jii, mi ja'p amuub ji eek jup titda am gu noonbi'n na sap joidham jix abhaar gu ge' chiop na jax ja'k tu't bha bhi'nbakchix. ² Ba'p ja titda gu Jesusus:

—¿Jia na joidham jix abhaar na pim jax ba nii'n? Ku ba' gu' kam aaya' ji na pai' dhuuk am xim iara', pu nip pai' maa'n kap ku tukdhixim bi'ya' dhi joodai, aan moo ya' pu jam titda.

Gu Jesusus na ba tu aa'nda' na jax ba tum buidha' na pai' dhuuk bar mia'n ka' nam tiimo' dhi oi'nga'n

(Mr. 13:3-23; Lk. 21:7-24; 17:22-24)

³ Ba' nam mi' pui' xi chu a'gimik, moo silh bhii mit baasi'n dir ja'k oidha' ta'm bhai' nam pai' Oliibus ki'n jix chu mat ka' gu ja'tkam. Ba' jimdat bha ja'p ji dhaibu gu Jesusus, ba' gu noonbi'n mui' ji ai mit nam diilh jix chikkam, jup titda am:

—¿Paa ba' pik duuk pui' ba jim iara' gu ge' chiop, gio na jax ba tum buidha' na pai' dhuuk bar mia'n ka' nam tiimo' dhi oi'nga'n, gio nap pai' dhuuk aap saak gio bhai'p ba jimda'?

⁴⁻⁵ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho gu' dai nam mui' ya' ba aaya' dho gui' nam pui' kai'chidha' nam sap aan jir gui' ka'. Moo pim cham mi ja kekeeda' nam cham jam iatgidha'. Nam gu'p kai'chidha': "Aañ jir di' guch Xoi'kam." Ba' mui' ja'tkam pui' ja titdaimii ja iatgidha' am. ⁶ Gio ba' na pim pui' ba te keeke' na ba jigialhcha' ya ja'p gio ba' jai' kap, ku ba' gu' aapi'm cham

totdon ka' ji. Na gu' dhi' biipi'm aa' na pui' tum duñia' na ba' pik moo bam tiimo' dhi oi'nga'n, ku gu' chakuir jano' ka' ji na pai' pik duuk jum tiimo'. ⁷Na gu' biipi' ka xim kuugalhdha' nam bhai' ji bhaaku' gu ge'gerkam jum aa'ndam ja biim gu ja ja'tkam tuk nam ja kokda' gu jai' ge'gerkam gui' nam jumai momkoran ja'k jup tui'ka'. Gio ba' na mui' kap bhiogi' ba jimia', gio ba' jai' kap na ba joñia' dhi oi'nga'n. ⁸Ku ba' gu' dhi' na bhaan pix jix maati' ka' ji na ba miamlhidha' na pai' dhuuk pik tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n bhaan.

⁹Ba' aapi'm na pim ji'k ti jiigi'ndha' aañ jiñ bui, jam da'ngii jam ui'ka' am nam jam tulhiin'chuda', gio ba' nam jam kooda' no'm xi ilhii'n, gio ba' nam biix cham jam kiigalhi'ndha' gu ja'tkam no' pim aañ jiñ bui ti jiigi'n. ¹⁰Mui' dho gu' cham ka ti jiigi'ndha' am jano' aañ jiñ bui na pai' dhuuk pui' tum duñia', dai nam diil' bhai' jim bhabhaakuidha', ja kooda' am jai' dhit. ¹¹Gio ba' nam mui' ya' ba aaya' gui' nam sap pik ba' Dios bhaankamu'n tu a'gidha', ba' mui' ja'tkam ja iatgidha' am. ¹²Gio nam biix pix giilhim jix buam ba tomaat ka' gu ja'tkam, cham tu' jaroi' kar jix bhai'kam ka' jano'. ¹³Ku ba' gu' gu jaroi' no' moo cham tu' bhaan jax jim aagit pu ti jiigi'n aañ jiñ bui, cham tu' kam tulhiina' ji gatuuk, na gu' pu jimia' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios. ¹⁴Ba' dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga na jax ja'k bhaan ti niidhidha' gu Dios gu jaroi', dhi' biix kap na ji'x oi'nga'n pui' ba tum a'ga' nam ba' biix kaaya' gu ja'tkam nam ji'k jix jai'ch, na ba' mi' dhir dho gi ba' am xim tiimo' ji dhi oi'nga'n.

¹⁵Gio ba' moo ja'pni ja'k jup tum duñia' nat jax tu ua'nak gu Dania' gui' na bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios nap jum kai'ch na sap jano' na pai' dhuuk pik ba jim tiimo' dhi oi'nga'n, maa'n ya' ba aaya' gu maa'nkam giilhim

jix bhangim, ba' miji ji baakii ge' chiop pu tu dooda' na jax ilhii'ndha'. ¡Moo pim xi chi'ñchokat dhi' pui' na ji'k jax tu ua'ñix na pim ji'k tu jiñkui'ndha'! ¹⁶Ba' gui' nam ji'k ya ja'p amuub ka oipoda' na pai' jax jir Judea, jum aa' nam ba ji boi'ñgia' mu ja'p u'xchir na ba' cham jax ja dooda'. ¹⁷Pui' na jax gu jaroi' no' bhai' pai' ka daa ba'k dhaam, jir am na bhai' dhir timnii pu jimiññolhia', cham tu' na mijip ka bapkida' ba'k chir na ba' tu' xi bhiiji. ¹⁸Piam no' jaroi' mu pai' ka oiri gampix, jir am na mi' dhir pu jimiññolhia', cham tu' na tu' jajannulhi'n jai'p ka xi chu ua'rai na ba' pik ba jimiññolhia'. ¹⁹Ja'p moo joi'mdam jum duñia' am gu u'uub gui' nam a'aal' ki'n cham bhai'm taat ka' jano', gio gui' nam ilhi'ch xio'dam ka tu maamar ka' ba pui' ip. ²⁰Ba' aañ ya' pu jam titda na pim gammiji tu daanda' buiñor gu Dios, na ba' cham jano' pik pui' tum duñia' na pai' dhuuk jix io'm jix jiipi'n ka', piam na pai' dhuuk aagix na cham tum juanda'. ²¹Na gu' jano' na pai' dhuuk pui' tum duñia', giilhim jir tulhiin'ara' ka' jia, cham tu' pui' na mit jax jum tulhiin'ak ba bubua gu jai' jano' dir nat gu Dios jup duu dhi oi'nga'n ya' juugit, gu' ja'p jix io'm ji na pui' tum duñia' na ba' pik pu bar daipu' ka'. Mi' dhir ba' cham ji'xkat pai' dhuuk gio pui'p ka tum duñia' gatuuk, na gu' pu biix ba tum kuugalhdha'. ²²Nat gu' moo pu pui' tii ip gu Dios na sap jano' na pai' dhuuk ba ji chum kuugalhdha', cham tu' mik jir tulhiin'ara' ka', na gu'x ja joi'gi'n gui' nam ji'k ti jiigi'ndha' buiñor, pui' ku ba' cham aa' nam mik ya' oipot giilhim jum tulhiin'ndha'. Na gu' no' cham tu daasa' git na ji'x juugit jir tulhiin'ara' ka', pu biix jam dho git ko'ya', na gu' cham jaroi' nakoo' na giilhim jum tulhiina'.

²³'Gu' ba' jano' na pai' dhuuk bar mi-a'n ka' na pai' dhuuk tum kuugalhdha', no' jaroi' jax ba jam titda: "Muni ba ai guch Xoik'am. Maik gor jach kaipu'",

piam no' jax kai'ch: "Muni dhaa guch Xoi'kam", aapi'm cham jiigi'ndha', na gu' cham tu' silhkam aañ jir di' ka'.²⁴ Nam gu' kai'ñkam mui' ka jai'chd-hilhia' jia gui' nam sap pik ba' Dios bhaankamu'n jup xi chu a'gidha'. Ba' pui'x bhai'p xi chu buidha' am gui' na tu'r jix kii'p jum duukam ka', gu' nam jax dhui pix ja iatgidha' ji gu ja'tkam, sia ji gu' gui' nam ji'k ti jiigi'ndha' aañ jiñ bui, jai' dhít mu ja'k jup ji ja kaaya' am.²⁵ Mooñ pu ba jam aagi'ñ xib dir na pim ba' moox mat ka'.²⁶ Piam no' jaroí jax ba jam titda: "Maik gor jach kaipu' guch Xoi'kam. Muni sap pai' oiri gampix jix chu gak kir", aapi'm moo cham mi kekeeda', na gu' cham tu' silhkam aañ jir di' ka' jia kai'ñkam. Piam no' jax jam titda: "Muni o'ñchix guch Xoi'kam. Maik gor jach kaipu'", aapi'm moo sia cham mu jimmida', na gu' kai'ñkam cham tu' aañ jir di' ka'.²⁷ Na gu' aañ nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda' ya' dhi oi'nga'n bhaan, aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora', ja'p jiñ dhuñia' iñ na jax gu duuk na bipgia', na bhammini dhir xia'lhui bhai' pu bhüya', mummini ja'k ji aaya' na pai'r jurnip. Dhi' bhaan jix maati' ka' nañ aañ jir di' ka'.²⁸ Na gu' na pim jax bax maat bo jia na jax gu nunnui no'm bhai' pai' pix xikoolh jiim, na gu' bhai' tu muukix ka'. Ba' aañ pu'ñi ip nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda', dhi' bhaan jix mat ka' pim nañ aañ jir di' ka' no't bhai' ba tim bipgi.

Na jax tum duñia' jano' na pai' dhuuk gio bhai'p jimda' guch Xoi'kam

(Mr. 13:24-37; Lk. 21:25-33;
17:26-30, 34-36)

²⁹ Ba' gatuuk na pai' dhuuk pu'ñi biix xi chum tulhiñaimii, nai' ji chukia' gu tanoolh gio gu masaa'n, jix chukgam jup tum duñia'. Gio gu chiichia' na bhai' ji ii'ñxia' bhammi dir jix dhaam, gio nax io'm nai' ji gi'ndukia' dhix dhaam.

³⁰ Ba' gu ja'tkam giilhim totdonii bhai' ji susuañia' am. Mi' dhir ba' dai nam bañ chigia' aañ nañ xib bhaankamu'n ya' oiri guñ Gi'kora' nañ jix io'm ge'kam ki'n bhai' ba jimda' bhammi dir jix dhaam bhaan gu tibaa', gio na ge' joidham nammi tum tonnichu'nda'.³¹ Mi' dhir ba' dai na ge' ki'n ba tum kuichdha', ba' aañ jotmoda' nai' ja jootsa' gu noonbi'ñ guñ Gi'kora' mu ja'p na ji'x jir oi'nga'n na ji'x juugit ju' kam tu'ii' dhix dhaam, nam ba' biix maap ja jumpada' gui' nam ji'k ti jiigi'ndha' aañ jiñ bui.

³² Ba' dhi ja'p ji buusnia' na jax gu i'ix na pai' dhuuk bhai' ji i'puñia' na joidham pix ti'ñgilhidha' gu jaaga'n. Dhi' bhaan jix maati' ka' na bar mia'n ka' na pai' dhuuk ba ji chi'ngia'. Moo pim xi chi'ñchokat dhi' pui' nañ jax jam titda.³³ Na gu' no' pu'ñi joidham ba tum buim nañ jax ba tu jam a'gi'ñ, dhi' bhaan jix maati' ka' na bar mia'n ka' jano' nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda' ya' dhi oi'nga'n bhaan, aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora'.³⁴ Ba' dhi' biix na pui' ka xi chum kuugalhdhai nam ba' mi' dhir am xi ko'ya' biix gu ja'tkam nam ji'k ka duduaka' jano'.³⁵ Ba' cham ji'xkat jugia' dhiñ ñi'ook, dai dhi oi'nga'n dho gi gu'm tiimo' ji gio dhix dhaam.

³⁶ Ba' dhi' pui' nañ jax ba tu jam a'gi'ñ, cham maati' na pai' pik duuk pui' tum duñia', na gu' dai diilh guñ Gi'kora' nax maat nat pai' dhuuk tu dai na pui' tu duñia'. Sia gu noonbi'ñ gui' nam jix dhaam jup tu'ii' pu cham maat am, ni sia aañ nañ jir Maraa'n cham maat iñ, dai gui' diilh ji na ba'x maat.

³⁷ Ba' jano' nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda' ya' dhi oi'nga'n bhaan, aañ nañ xib ya' oiri bhaankam guñ Gi'kora', pu'ñi ja'k jup tum duñia' nat jax tum duu jano' na pai' dhuuk gu Noee ti pup tu ja a'gidhimik gu ja'tkam na ti ja aagi'ndha' na jax ja dooda' gu Dios, gu' ji na mit gu' cham ji'xkat kai.³⁸ Dai nam

xi chu kua'dat ge'gerkam jum taat ka', gio nam jix maik ka', gio nam jum titmodat tu oi'nchaidha' jano' juugit nat pai' dhuuk tisaa'n gu Dios gu suudai', nat pai' dhuuk bha tis gu Noee bhaan gu ge' kanuub gui' nat jup duu. ³⁹ Ni ji'x kum cham pum aagit gu ja'tkam na jax jup tum duña', na gu' jotmoda' pix nat bhai' ji dhuu'n nam cham pum aa', ba' pu biix koi mit bhai'kuk. Ba' pu'niip tum duña' jano' nañ pai' dhuuk aañ gio bhai'p jimda' ya' dhi oi'nga'n bhaan, aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora'. ⁴⁰ Ba' jano' gook gu ja'tkam mu ja'p ka oipoda' am gampix, ba' maa'n am xi baidhai iñ, gu jumai ba' mi' pup oirida'. ⁴¹ Gio ja'p ja'k gook gu u'uub maap jup ka tu tua'da' am, maa'n am jup xi baidhai iñ, gu jumai ba' mi' pup bi'ya'.

⁴² Ba' aapi'm gammiji cham kooksit darka', na gu' cham maati' nañ pai' dhuuk bha jimda' ya' dhi oi'nga'n bhaan. ⁴³ Na gu' dhi' ja'pni jia na jax gu jaroi' no' moox maat na jax chu'm tukaa' mi bakia' kia'mi'n gu ixkum, na gu' ti ni'i'ndha' bix chukaa' na tu nuuka'nda' na ba' cham mi' baakii ti iixdha' gu tu' na mi' bia'ka'. ⁴⁴ Ba' pu'ni ip aapi'm, jum aa' na pim gammiji cham kooksit darka', na gu' aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora', pu'niñ jotmoda' pix ya' ba aaya' na pim pai' dhuuk cham ilhii'ndha'.

**Gu Jesusu na tu a'ga' bhaan ji
ua'rgidhai maa'n gux kii'
tujuandam gio ba' maa'n gui' na
cham bhai' tu juanda' ip**

(Lk. 12:41-48)

⁴⁵ Ba' gui' na jaroi'r jix kii' tujuandam ka' gio nax chu matda' ka', pui' na jax maa'n gu jax chu'm ge'kam no' ampik mu pai' bar jimdam, na mi' ka xi dho'nchoi maa'n gu tujuandam tugi'n na bhaankam mi' ka tu ja maakda' gui' nam mi' pup bi'ya' kia'mi'n na ji'x juugit

gio mi'p aaya'. ⁴⁶ Ja'p moo joidham jix bhai' tu jimia' gu tujuandam no' mi' pui' tu dui'chu' na jax xi chianii gu ge'kam tugi'n na pai' dhuuk ba tigia' na gio mi'p ba aaya'. ⁴⁷ Ba' aañ ya' pu jam titda na gu ge'kam tugi'n joidham jix bhai'm ilhdhai pui' ja'k tu'm ki'n ba daasa' na biix ba tu nuukxi'ndha' gu tu' na ji'k bi-a'ka'. ⁴⁸ Gu' ji no' gu' dhi' dhi tujuandam buam pix tomaat na jax cham jir am, no' gu' jax jum aa' na cham ob mi' aaya' gu ge'kam tugi'n, ⁴⁹ ba' dai na bhai' ji ja gibichpaga' gu jai' tujuandam, gio ba' na bhai' ji maimu' ja biim gu jai' maikkam, gio na xi chu kua'dat na ji'x ilhii'ndha'. ⁵⁰ Ba' na pai' dhuuk cham pum aa'nda', jotmoda' mi' pix ba kiika' gu ge'kam tugi'n, ⁵¹ dho gu' giilhim tulhiinchuda' dho, pui' xi chiidai na pui' pix ja'k jup tu jimia' na jax gui' nam cham tu' ka'm ti ni'i'n gu ja'tkam. Ba' giilhim tiix buam jum aa'nda'.

**Gu Jesusu na ba tu a'ga' ja
a'm ji ua'rgidhai ji'k
mambhiix gu u'uub titiyya**

25 Ba' no' ja a'm ba ti niidhim gu Dios gu ja'tkam, ja'p ji buusan na jax ji'k mambhiix gu titiyya no' mit xi chi bi'ndhak mi' pai' dhir gamai' ji jii, no' mit ba namkim maa'n gu biapma' na mi' aaya' na mi'm tiimo'. ² Ba' jai' ji'k jix chamaam gui' ji' gu titiyya ampix pui' cham tu mamatda' ka' am, dai ba' gu jai'x chamaam joidham jup jix chu mamatda' ka' am. ³ Ba' gui' nam cham tu mamatda' ka' gu titiyya, cham jai' pup xi bhiik jamit gui' nam mi ja toi'dha' gui' nam ki'n ti bi'ndhatu' no't am xi juum, pu daipu' gui' na ji'x mi jimchu'. ⁴ Gu' ba' gui' nam ji'k jix chu mamatda' ka' gu titiyya, dhi' dho gi gu' jai'p xi chu'aak jamit ji gui' nam mi ja toi'dha' no't ba ji chutki gui' nam ki'n ti bi'ndhatu', gio ba' jai' na mi' pu jimchu'. ⁵ Gu' ba' nat gu' cham ob mi'p ji ai gu biapma' gui'

na mi'm tiimo', mi' pui' ma kookoi mit gu titiia nam tii ti niira. ⁶ Nammix io'm iraab tukaa' nat ba' pui' ba tim tii, jup tum kai'ch: "Xib ba' bhai' ba jim gu bi-apma' gui' na ya'm tiimo'. Mui' gor xi namkibop." ⁷ Ba' gu titiia jotmoda' na mit jax baapam jix bhai' ba ja duu mit gui' nam ki'n ti bi'ndhatu'. ⁸ Ba' gu jai'x chamaam titiia jup ja titda am gui' nam jix chu mamatda' ka' gu titiia: "Alhi'ch japim jich choi'dha' dhi' na ki'n mimiim-tu' dhi' nach ki'n ti bi'ndhatu'. Jai'n nat gu' ba ji chutki dhi' nach aach ja ua'." ⁹ Ba'p ja titda am gui' nam jix chu mamatda' ka' gu titiia: "Chaam ji nach jam toi'dha', na gu' ja'p moo diil'h jich a'm kam aa'. Mu ja'p japim xi chu taañpui na pai' jax jum ga'ra na ba' pu'ni ja'k biix dhit cham jich a'm jum aa'nda'." ¹⁰ Ba' na mit mu ja'k ka tu taañim na pai' jax jum ga'rada', mi' ja'k ba ai gu biapma' gui' na mi'm tiimo'. Ba' gui' nam ji'k mi'p tu'ii' gu titiia, gui' nam jix matda' na mit jax ja'k duu na ba' cham tutkia' gui' nam ki'n ti bi'ndhatu', biima'n mui' ji baap jamit mu ja'k ba'k chir mi' na pai'r koi'cham ka'. Mi' dhir ba' dai nat jix bhai' bhai' xim kuu gu ki'ngob. ¹¹ Ba' ja'xpix mi' tii ba ai mit gu titiia gui' na mit tu taañpuk gui' nam mi ja toi'dha' gui' nam ki'n ti bi'ndhatu', gu' ji nat gu' pux bhai' bhai' bam kuu gu ki'ngob. ¿Jax gi dhui mui' ka baapkia' am? Ba' tii mui' ba tu soon am jup xi kai'chit: "¡Xich kupio'ki'n jich jaduun kuch aach mui'p xi baapkia'!" ¹² Gu' ji na gu' gui' miji dir jup ja titda: "Jax dhui na gu' cham jax kax bhaai' na pim bha baapkia', na pimit gu' mik dir ba suulh."

¹³ Ba' aapi'm pu'ni cham kooksit darka' —jup ja titda gu Jesus—, na pim gu' pu'ni cham mat ka' nañ pai' dhuuk bha jimda' ya' dhi oi'nga'n bhaan aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora'.

Gu Jesus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gu tuumiñ

¹⁴ Mi' dhir ba' ja'pni ja'k gio bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesus gu ja'tkam bhaan ji ua'rgidhak gu tuumiñ, jup ja titda:

—Gio ba' moo ja'pni ja'k jup ji buusan ip no' ja a'm ti niidhim gu Dios gu ja'tkam na jax maa'n gu maa'nkam no' mik ja'k bar jimdam jumai momkoran, no't ja baidhak gu tujuandam tugi'n xi ja maakak gu tuumiñ pui' ba ja titda nam ki'n tu juana' na gui' ka jimia'.

¹⁵ Maadit mi' xi maa jix chamaam mambhiix jix cha'tmam oo'm gu bapainum tuumiñ, gu jumai ba' gook mambhiix jix cha'tmam oo'm mi'p xi maa ip, maa'n ba' maa'n mambhiix jix cha'tmam oo'm pix maa, na gu' na jax ja nii'n nam jax jix chu juuanara' biix ji'ma'n. ¹⁶ Ba' gui' na mit jix chamaam mambhiix jix cha'tmam oo'm maa gu bapainum tuumiñ ki'n bhai' ji chu jua, ba' ja'kbui' aixim mi' pu buusai' na mit ji'k mi' xi dho'nchidhak, ba'x io'm mui' bap jum duu gu tumñiga'n gui' nat mi' do'nchidhak. ¹⁷ Gio ba' gui' na mit gook jix chamaam mambhiix jix cha'tmam oo'm jup maa, pui' ki'n bhai'p ji chu jua ip, ba' ja'kbui' aixkam mi'p buusai' na mit ji'k mi' xi dho'nchidhak. ¹⁸ Gu' ba' gui' na mit maa'n mambhiix jix cha'tmam oo'm maa, dai nat xi u'uuk mu ja'p dibiir bita' xi chi di'rak miji xi baapai, pu cham dho gu' ki'n ji chu jua gu tumñiga'n gu ge'kam tugi'n.

¹⁹ Ba' mikkat jix io'm mui' jurni'n ki'n gio mi'p ba ai gu ja ge'kam tuk dhi' dhi tujuandam, ba' giop ba tu ja joochxi nam sap mu ua'tulhi'ndha' gu tumñiga'n na ba' tu ja'kilhdha' na mit ji'k mi' ba buusai' nam ki'n tu juan. ²⁰ Ba' moo biipi' mi' ba ai gui' nat jix chamaam mambhiix jix cha'tmam oo'm mi' xi dho'nchidhak gu bapainum tuumiñ, ba' mi ja'p ji kikbok jup titda gu ge'kam tugi'n:

“Pin jix chamaam mambhiix jix cha't-mam oo'm ya' xiñ dho'ñchidhak japich jia jiñ jaduun. Dho jaña, ja'kbui' aixim jañich pup mui'dhalh na pich ji'k ya' xiñ dho'ñchidhak.” ²¹ Ba'p kai'ch gu ge'kam tugi'ñ: “¡Aa gu' moo ja'p joidham jir jix kii' tujuandam ap ji jia! Ea nañ moo ge'kam ki'n jum daasa'. Jabaak bha ja'k ba'k chir nach ba' maap ya' joidham jix bhai'ch chaat ka'.” ²² Mi' dhir ba' moo mi'p ba ai gu jumai tujuandam tugi'ñ gui' nat gook mambhiix jix cha'tmam oo'm mi' xi maakak gu bapaiñum tu-umiñ, ba' mi ja'p ji kikkob pui'p ba titda ip gu ge'kam tugi'ñ, jup kai'ch: “Pin gook mambhiix jix cha'tmam oo'm ya' xiñ dho'ñchidhak japich jia jiñ jaduun dhi bapaiñum tuumiñ. Dho jaña, ja'kbui' aixim jañich pup mui'dhalh na pich ji'k ya' xiñ dho'ñchidhak.” ²³ Ba'p titda gu ge'kam tugi'ñ: “¡Aa gu' moo ja'p joidham jir jix kii' tujuandam ap ji jia! Ea nañ moo ge'kam ki'n jum daasa'. Jabaak bha ja'k ba'k chir kuch ya'ni maap joidham jix bhai'ch chaat ka'.” ²⁴⁻²⁵ Ba' ja'x-pix mi'p ba ai gu jumai tujuandam tugi'ñ gui' nat mambhiix jix cha'tmam oo'm pix mi' xi dho'ñchidhak gu bapaiñum tu-umiñ, ba' pui' mi ja'p ji kikkob pui'p ba titda gu ge'kam tugi'ñ, jup kai'ch: “Ya'ni ba' gum tumñi' jiñ jaduun. Cham jañich moo ki'n ji chu jua, nañ gu' xim iibhi'ñ, nañ gu'x maat nap giilhim jix bhanaa' sia palhiip pix tu', pu duña' ap jax no' pich ba ilh, sia kum gu' tii cham pu kai'ch gu ja'tkam. Pui' ku ñich ba' aañ mi ja'p xi chi di'rak dibiir ta'm miji xi baapai dhim tumñi' na ba' cham mai' suulh-gia'.” ²⁶⁻²⁷ Ba'p titda gu ge'kam tugi'ñ na mi' pui' titda: “Dho bak cham jir kii' tujuandam ap aañ nañ pai' jax kai'ch. ¿Moo cham bhai' aa nap muñ dho'ñchidha' git nam pai' mumui'dhalhi'ñ gu tu-umiñ, na ba' mi' mui'dhidha' git nap ba' mi' dhir giop xi ua'rai ya' bañ do'ñx-idha' git mui' pa' iam? Jaiñ nap gu'

moo pui' tiix maat nañ pui' giilhim jix bhanaa' sia palhiip pix tu', gio nañ pu tu duña' nañ jax ilhii'ñdha', sia kum tii cham pu kai'ch gu ja'tkam.” ²⁸ Ba' pui' xi chi'iik jup ja titda gui' nam mi ja'p jup guguuk: “Ea gor bha boosgi'ñ dhi tu-umiñ na mi' dhaa', mu ja'k japim makia' dhi' nat mambhiix ja'kbui' aixkam pup mui'dhalh. ²⁹ Na gu' gu jaroi' na pu'ñi joidham jix bhai' tu juanda', nam gu' dai dhi' pix ba ji umuagi'ñdha' gu ja'tkam. Gu' ji no't gu' gu palhiip jup jum duukam cham mi' pui' duu no't mit tii umua', dho dhi' bhaan jam dho cham ka ninii'ñdha' gu ja'tkam. ³⁰ Gu' ba' dhiñ chujuandam tuk nat cham pu dhuu nañ jax tii ilhdhat, ea gor daagik mu buañ diirap mi' na pai' giilhim jix chukgam, mi' na pai' tii suak-da' na giilhim jix buam jum aa'nda'.”

**Gu Jesus na ba tu aa'nda' na jax
ja'k tu ja jimia' gu ja'tkam jano'
na pai' dhuuk gio bhai'p
jimda' ya' dhi oi'nga'n bhaan**

³¹ Mi' dhir ba' moo ja'pni bhai'p ji chu ja a'gi ip gio gu Jesus gu ja'tkam, jup ja titda:

—Ba' aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora', jano' nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda' ya' dhi oi'nga'n bhaan ja biim gu noonbi'ñ guñ Gi'kora', joidham mik ja'p tum tonnichu'nda'. Mi' dhir ba' dai nañ bhai' ba daibu' bhai' nañ pai' dhir nai'r ge'kam ka', na pai' joidham jix chu abhaar. ³² Ba' biix gu ja'tkam nam ji'k jix jai'ch ka' ya' dhi oi'nga'n bhaan mi' bam jumpada' am aañ jiñ bui, ba' aañ xi ja chiña' nam jai' dilhkob ja'k xi gu'kuya', ja'p na jax ja'k tu buada' gu bipia'dam no't dilhkob ja'k xi ja sai gu dai kakasnir gio ja'p ja'k ip gu dai kakar-bax. ³³ Ba' aañ pu'ñip tu duña', xi ja chiña' iñ gui' nam ja'p ji buanda' na jax gu kakasnir nam mi' dhir ja'k xi gu'kuya' kii'n dir ja'k mi' nañ pai' daaka', gu' ba' gui' nam ji'k ja'p jup ji buanda' na jax

gu kakarbax, mi' dñir ja'k o'nsop dir ja'k jañ jup xi ja chiñia' nam gu'kuya' mi' nañ pai' daaka'. ³⁴ Ba' gui' nam ji'k kii'n dir ja'k gu'kuya' jup ja tiida' iñ: “Gor ja ee bha ja'k aapi'm nat ji'k jam a'm ti tii guñ Gi'kora'. Ya' pim ba' oi'ñka' na pai' jax jir ge'kam, ya' na pim pai' pu iimchudhix jano' dir nat pai' dhuuk jup duu gu Dios dhi oi'ñga'n. ³⁵ Na pimit gu' joidham jix bhai' dhuu na pimit tuñ onbai' jano' nañ pai' dhuuk ba uamaidhat, gio na pimit jiñ choi' gu suudai' jano' nañ pai' dhuuk ba tonmoidhat, gio na pimit jiñ chibiaptuda nañ mu ja'p ka paxiaraim aapi'm jam bui, ³⁶ gio ba' na pimit tuñ onbai' gu jajannulh jano' nañ pai' dhuuk cham ka bia' nañ tu' ti'ya', gio na pimit muñ chiigim jano' nat pai' dhuuk ma tuñ ai gio na mit mañ kuu.” ³⁷ Ba' biix dhi' ji' nam ji'k pu'ñir jix bhabhai'kam ka' jup jiñ chiida' am: “¿Paa chi ba' duuk pui' mu pai' tum onbai' chich jich jaduun nap pui' ba uamaidhat, nach gu' moo cham pai' dhuuk mu pai'm niidhat, dai xib na chich ba' ya' bam tii, gio na chich pui'm toi' gu suudai' nap pui' ba tonmoidhat, ³⁸ gio ba' na chich pui'm tibiaptuda nap pui' mu ja'p ka jim aach jich bui, gio ba' na chich pui' tum onbai' gu jajannulh nap cham ka bia' kat nap tu' ti'ya', ³⁹ gio na chich pui' mum tiigim mu pai' nat ma tum ai gio na mit jum kuu?” ⁴⁰ Ba' aañ jup ja tiida' ip gio: “Dho gu' aañ gui' ji nañ ja aagit jup kai'ch nam gampai'm il-hii'ñdha' gui' nam jiñ bui ti jiigi'ñdha' na pimit pu'ñix bhai' ja duu, pui' kuñ ba'p kai'ch na pimit aañ jix bhai'ñ dhuu. Na gu' dhi' pui' na pimit jax tu duu, dhi' aañ jiñ a'mkam na pimit pui' tu duu.”

⁴¹ 'Gu' ba' gui' nam o'nsop dir ja'k jup gu'kuya' jup ja tiida' iñ ip: “Ba' aapi'm na pim cham tu' ka'm ti nii'ñ, na pim cham tu joi'gi'n, mu pim jimia' mu na pai' gammiji cham tutki gu tai, mi' na

mit pai'p duiñ gu ja'ook na ba' mi'm tul-hiiña' ja biim gu noonbi'ñ jix io'm, ja biim ba' aapi'm na pim cham tu' ka'm ti nii'ñ. ⁴² Na pimit gu' cham tuñ onbai' jano' nañ pai' dhuuk tii ba uamaim, gio na pimit cham jiñ choi' gu suudai' jano' nañ pai' dhuuk tii ba tonmoim, ⁴³ gio na pimit cham jiñ chibiaptuda jano' na ñich pai' dhuuk mu ja'p tii bhii aapi'm jam bui, gio na pimit cham tuñ onbai' gu jajannulh jano' nañ pai' dhuuk cham ka bia' nañ tu' ti'ya', gio na pimit cham muñ chiigim jano' nat pai' dhuuk ma tuñ ai gio na mit mañ kuu.” ⁴⁴ Ba' gui' mu dir bha ja'k jup jiñ chiida' am ip: “Dho jax dhuip tum onbai'ñdha' ich, nach gu' cham ji'xkat pai' dhuuk mu pai'm niidhat na jax xib na chich ya' bam tii. ¿Jax gi dhuip tum onbai'ñdha' ich pai' nap duuk mu pai' tii pui' ba uamaim, gio na chich pui' cham jum toi' gu suudai' nap pui' tii ba tonmoim, gio na chich pui' cham jum tibiaptuda nap pui' mu ja'p pai' tii paxiaraim aach jich bui, gio na chich pui' cham jum onbai' gu jajannulh nap pui' cham ka bia' nap tu' ti'ya', gio na chich pui' cham mum tiigim nat ma tum ai gio na mit jum kuu?” ⁴⁵ Ba' aañ jup ja tiida' ip gio: “Dho gu' aañ gui' ji nañ ja aagit jup kai'ch nam gampai'm il-hii'ñdha' nam aañ jiñ bui ti jiigi'ñdha' na pimit cham pu'ñix bhai' ja duu, pui' kuñ ba'p kai'ch na pimit cham bhai'ñ dhuu aañ. Na gu' no' pim pu'ñi jix bhai' ja duñia' git, dhi' pui' ji buusnia' git na pim aañ jiñ a'mkam jix bhai' ja duñia' git.” ⁴⁶ Ba' biix dhi' nam ji'k pu'ñi buam pix tomaat ka', mu ja'k bhiiya' am na pai' gammiji cham tutki gu tai, mi' nam pai' pup jum tulhiñdha' gammiji. Gu' ba' gui' nam ji'k jup jir jix bhabhai'kam, mu ja'k jup bhiiya' am nam pai' joidham gammiji jix bhai' bam taat ka'.

**Nam ba tu a'ga' gu ge'gerkam
jum aa'ndam nam jax ja'k
duñia' nam dagia' gu Jesusus**

(Mr. 14:1-2; Lk. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

26 Ba' gatuuk na mi' pu'ñi xi chu a'gimik gu Jesusus jup ja titda gu noonbi'ñ:

²—Xib moo gook tanoolh pix ba bii na pai' dhuuk jir piasta ka' bhaan Paaskua ta'm, na pim jax bax maat jiñ jaaduñ. Ba' aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora', ampix jiñ dhagia' am gui' nam jiñ o'bhagi'ñ, gio ba' nam tu chiñia' nam jiñ xissapa' kuruus ta'm.

³⁻⁴ Ba' jano' ji' na pui' ji' tu a'ga gu Jesusus, biix maap bam jumaap jamit gui' nam ji'k o'bhagi'ñdha', pui' na jax gu ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam, gio ba' gu ja ge'gerkam tuk ip gui' nam bhai' ge' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. Ba' ma tu a'ga mit mi' na pai' daaka' gu Kaipaas gui' nax io'm jir ja ge'kam tuk ka', ba' pui' ja'k maa'n ñi'ook jup duu mit nam jax ja'k duñia' nam dagia' gu Jesusus, gio nam jax ja'k iattulhdhai tu chiñia' nam mu'aa'. ⁵ Ku gu'p kai'ch am ip ji nam sap chakui juanda' jano' na pai' dhuuk jir piasta ka', na ka xi buusnia' sap nam ba' ba dagia', jup kai'ch am:

—Dai ji nach gu' chakui juanda' jano' na pai' dhuuk jir piasta ka'. Na ka xi buusnia' nach ba' ba dagia', nam ba' cham bhai' ji bhaaku' gu ja'tkam.

**Gu ubii na bhai' ba toi'dha' mo'ran
gu Jesusus gui' na joidham uub**

(Mr. 14:3-9; Jn. 12 :1-8)

⁶ Ba' mu ja'k Betaania daakat jup ba tu kua' gu Jesusus buiñor gu Simoon gui' nam pui' ja'k jup jix mat ka' gu ja'tkam na tootolhidhat bha gakiidha' gu tuk-ga'n. ⁷ Ba' cham ji'x miikim mi' ba ai maa'n gu ubii ji ua'dat maa'n gu alhi'ch ja'aa na mi jimchu' gui' na joidham uub

nax io'm jix dha'ram namiik. Ba' na jax jim xi kupio'kak bhai' xi choi' mo'ran gu Jesusus na mi' daakat ka tu kua'. ⁸ Ba' gu noonbi'ñ am bhaak jamit na mit pui' ji' tii, jup kai'ch am:

—¿Cham jir tu' kub aa dhi' na joidham uub nat ya' ba nua dhi ubii? ⁹ Aixim nat mu ga'rak ja maa gu tuumiñ gui' nam cham bia' nam pai' dhir u'ji ki'n tu saba'da'.

¹⁰ Gu' ji nat gu' ba ja kai gu Jesusus nam jax kai'ch, ba'p ja titda:

—Cha'pim tu' ki'n juanda' dhiñ jaduñ, nat gu' dhi'x bhai' ba duu nat bhai' bañ choi' dhi' na joidham uub. ¹¹ Matgim gu' dhi' na pim jaroi' ja aa' nam pui' cham bia' gu tuumiñ na pai' dhir u'ji ki'n tu saba'da', dhi' gammiji pix ya'x jai'ch ka' am ji aapi'm jam bui. Gu' aañ dai xib ji nañ ya' oiri aapi'm jam bui, nañ gu' aañ bar boi cha'm kam. ¹² Pui' kut ba' bhai' bañ choi' dhiñ jaduñ dhi' na joidham uub, na ba' cham xijai ka' nam jiñ yaaspa' nam pai' dhuuk jiñ mu'aa'. ¹³ Ba' aañ tu' silhkam ki'n ya' pu jam titdañ jaaduñ, na pai' dhuuk tum a'gada' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook mu ja'p pai', biix jai' mi'p xim a'gada' dhiñ jaduñ nat jax tu duu nat bhañ choi' dhi' na joidham uub.

**Gu Juudas na maaxik bax
kiisam ka' gu Jesusus**

(Mr. 14:10-11; Lk. 22:3-6)

¹⁴ Ba' maadit gui' nam jir mambhiix daman gook noonbi'ñ gu Jesusus gui' nam Juudas Iskarioti ki'n jix mat ka' gu ja'tkam, xi mii nat ja tikkam gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, ¹⁵ jup ja titda mu ji eek:

—¿Ji'k japim jiñ ñamkidha' no' ñich jam aa'ñ na pai'r am ka' na pim dagia' gu Jesusus?

Ba' gui' mi' xi aagi'n am nam makia' maa'n oo'm daman mambhiix gu ba-paiñum tuumiñ jix chooto totbikdam. ¹⁶ Ba' jano' dir pix am niidhidha' gu Judas gu Jesusus na pai' ja'k jax jimda' na ba' giop xi ja aa'ndhara' gu ge'gerkam jum aa'ndam no't mi' pai' tii na oiri na pai'r am ka' nam dagia'.

**Gu noonbi'n guch Xoi'kam
nam ba tu bhaidha' gu koi'
nam ba tu jugia' jurnik ja'k**

(Mr. 14:12-25; Lk. 22:7-23;

Jn. 13 :21-30; 1Co. 11:23-26)

¹⁷ Ba' nat pai' dhuuk kia'pix mui' ba jim bhii na pai' dhuuk jir piasta ka', jano' na pai' dhuuk jum kua'da' gu paan gui' na cham binka' gui' na ki'n jappukar, ba tikka am gu Jesusus gu noonbi'n na sap pa ja'k jix aa' nam tu bhaidha' gu koi', jup titda am:

—¿Paap ja'k jix aa'ch jaduun nach tu bhaidha' gu koi' nach ba' tu jugia' xib nat kapbhai' ya' bam ai gu piasta bhaan Paaskua ta'm?

¹⁸ Ba' gui'p ja titda:

—Dho bhai' dho ge' kiicham na pai' kio maa'n gui' nañ jix maat. Ka na pim mu jimia' na pim pu tii'npu' na pim bhai' tu bhaidha' gu koi'. Ja'p japim tiida': "Aach ja'p jich chiidak bhach joot gu Ge'kam nap sap ya' pai' maa'n kap ka taiñbuidha' gum ba'aak pai' nax chu bhaai'n ka' nach sap ba' ya' tu bhaidha' gu koi' na tu jugia' na bha jimda' ja'xñi ja biim gu noonbi'n, nat gu' ya' bam ai gu piasta bhaan Paaskua ta'm."

¹⁹ Ba' gui' cham jax ji chi'ik mui'p ma jii mit na jax ja titda gu Jesusus, pui' dho ji chu buus na jax kai'ch. Ba' gui' dai na mit ba tu bhai'n gu koi' mi' na mit pai'm taiñbui gu ba'aak.

²⁰ Ba' ja'xpix nat pai' dhuuk ba jur, mi' ba ai gu Jesusus ja biim gu noonbi'n, ba' mi ja'p ji dharaibuk ma tu juu mit. ²¹ Ba'

nam mi' ka tu kua', jup ja titda gu Jesusus gu noonbi'n:

—Xib dhi tukaa' maadit aapi'm maaxik jiñ kiisa' nam jiñ dhagia' gui' nam jiñ o'bhagi'n.

²² Ba' nai' soi' jim duu mit gu noonbi'n nat pui' ji' xi ja tii'n gu Jesusus. Ba' gatuuk jix bhai' bhai' ba tikka am na sap jaroi' pik jir di' na maaxik kiisa', jup titda am:

—¿Jaroo chi ba' moo pui' pik maaxik jum kiisa'n jaduun? ¿Ka' ba' moo aañi' aa chi?

Gio gu jumai pui'p kai'ch ip:

—¿Ka' moo aañi' aa chi?

Gio gu jai' biix nam ji'k jir noonbi'n maa'n nam jax kai'ch.

²³ Ba' gu Jesusus jup ja titda:

—Dho gu' maa'n pix ji gu' na maaxik jiñ kiisa', maadit dhi' nach ji'k maap ti sissi bhaan dhi jooxia'. Dhi'r di' ka' na maaxik jiñ kiisa'. ²⁴ Ku ba' gu' dhi' na mi' pix pui' ba jim ji na jax dhui pix pui' ja'k tum kuugalhdha' na mit jax tu ua'-nak gui' nam bijik ya ja'p bhaankam tu a'gimik gu Dios nam aañ jiñ aagit jup kai'chdha' nam saak pu'ni bañ dhooda' aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora'. Ba' gui' na jaroi' maaxik jiñ kiisa', giilhim jum tulhiña'. Jir am kat na moo pu cham jai'ch ka' git na ba' cham pu'nim ua'tulhdhai bam tulhiña'.

²⁵ Ba' gu Judas gui' na maaxik kiisa' gu Jesusus, jai' pui' xi kai'ch nam jax kai'ch gu jai' noonbi'n gu Jesusus na sap ba' jax dhui bhaan cham xi maati' ka' git na tu' jax dhuña', jup titda gu Jesusus:

—¿Ka' moo aañi' aa chi pui' pik maaxik jum kiisa'n jaduun?

Ba'p titda gu Jesusus:

—Dho aapi' dhor di' nap jax ba kai'ch jiñ jaduun.

²⁶ Ba' nam pui' mi' daraat ka tu kua', jotmoda' nat jax dhaa gu Jesusus maa'n gu paan, xi chu taxchaabgidhak buiñor

gu Dios mui' xi ja maa gu noonbi'n ta'tak jaisak, jup ja titda:

—Dhi'nī pim mui'p xi jugia', na gu' dhi'r jīn chuuku'.

²⁷ Gio ba' moo maa'n mi' dhir ja'p bhai' ji bhī ip gu alhi'ch ja'aa na mi suu'ntu' gu biīn gui' na uubas ki'n jup duñiix, ba' pui'p xi chu taxchaabgidhak buñor gu Dios mu ja'k xi ja maa nam bha i'ya', jup ja titda:

—Dhi'nī pim mui'p xi i'ya', ²⁸ na gu' dhi'r jīn i'hiir na ba' bhaan jix maati' ka' na xib dir ja'p ja'k maakam ba tu aagix ka' na jax jix aa' guñ Gi'kora', na mil-hia' guñ i'hiir na ba' pu'ni ja'k tu namkix ka' biix gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam.

²⁹ Ba' cham pai' dhuuk giop ka i'ya' iñ dhi ja'p tu'm gu uubas baraa', nañ gu' aañ bar boi cha'm kam. Dai jano' nach pai' dhuuk gio maap bap tui'ka'x dhaam ja'k buñor guñ Gi'kora' nañ ba' giop ba i'ya', ku ba' gu' gux uañ ji gu uubas baraa', cham tu' dhi' ja'p tu'm.

**Gu Jesus na ba aagi'ndha' gu
Peegro na gatuuk pu ti'ya'
na cham tu' kaichu'**

(Mr. 14:26-31; Lk.
22:31-34; Jn. 13 :36-38)

³⁰ Ba' gatuuk nam mi' xi chu laalag-imik buñor gu Dios, ma jii mit bhammi ja'k oidha' ta'm bhai' nam pai' Oliibus ki'n jix chu mat ka' gu ja'tkam. ³¹ Gu' ji na gu' gama ja'k nam ba jiimchu', jup ja titda gu Jesus gu noonbi'n:

—Ja'xñi tukaa' pu biix ji boi'ngia' pim nam pai' dhuuk jīn dhagia' gui' nam jīn o'bhagi'n nam tu chiñia' nam jīn mu'aa'. Na gu' pui' ja'k jum kai'ch gu ñio'ki'n gu Dios mi' na pai' tu ua'ñix na ja'pni mui' jim kiksa: “Mu'aa' iñ gu bipia'dam, ba' gu kakasnir nai' pix ta'tak boopoya' am.”

³² Ku ba' gu' aañ nañ pai' dhuuk duadii giop ba bamgia' mi' dhir koi'nga'n tir, biipi' kat mummi ba oirida' iñ ji Galilea na pim ba' aapi'm gatuuk mup ba aaya'.

³³ Ba'p kai'ch gu Peegro:

—¿Cham aa gu' aañ moo chakui pik jup jimiññolhia'n jaduun? ¿Dai chi dhi jai' jia no'm jiboi'ngia'? Aañ dho gi gu' cham ji.

³⁴ Ba'p titda gu Jesus:

—Pui'p dho kai'ch gu xib, nat gu' chakui tu' jax jum duu. Gu' ja'xñi tukaa' pui' ji na ji chu buusnia' nañ jax jam titda, pui' na jax aap na kia'pix maa'n-nim ba jiiñkia' gu takaarui', aap baikim pui' ba ti'ya' nap cham tu'n kaichu'.

³⁵ Gu' ji na gu' xi kiik gu Peegro na pui' kai'ch, jup titda gu Jesus:

—Aañ dho gi gu' pu ti'ya' dho gi ji nañ jum kaichu'n jaduun. Cham jax bua sia ku mit jum bindak jīn mua.

Ba' biix sia gu jai' noonbi'n pui'p xi kai'ch am.

**Gu Jesus na mi' ji eegi Getsemanii
ba tu daanda' buñor guch Gi'kora'**

(Mr. 14:32-42; Lk. 22:39-46)

³⁶ Ba' mi' pix ji ai mit na pai' Getsemanii ti ti'. Ba' gu Jesus jup ja titda gu noonbi'n:

—Aapi'm moo ya'ni pix kañ ñiirada'n jaaduñ. Aañ moo bha'ni ka jimia' nañ tu daanmira' buñor guñ Gi'kora'.

³⁷ Ba' gammiji pix chu'm duu dai gu Peegro xi baidhak, gio ba' gu Jakooob, gio ba' gu Juan. Ba' baasi'n na mit ba ai, bhai' gampai' jim duu gu Jesus nam bhai' xi ni'i'n gu noonbi'n gui' na ja bai'ñchu', panaas kux buam bam aa'.

³⁸ Ba'p ja titda:

—Aañ moo cham pui' ka tu tatda' ji, bax chaat iñ nam jīn mu'aa'. Ba' aañ pui' ilhi'i'n na pim aapi'm ya' pix jup kañ ñiirada', aañ moo bha'ni ka tu daanmira' buñor guñ Gi'kora'. Dai na pim moo jai' xi chu daanda' ja'p na jax aañ, cha'pim koksoda'.

³⁹ Ba' palhiip baasi'n iam xi jimiik mi ja'p o'lhia'n ki'n xi kikkok jix io'm xi dhumaartik na diirap xi chu siisap gu

ma'oo'n bhai' ji chu daani buiñor guch Gi'kora', jup kai'ch:

—Aapi'n Gi'kora' nap jix dhaam jup tu'ii', jiñ palhbuidha' ap nam ba' cham jiñ mu'aa' gui' nam jiñ o'bhagi'n, na gu' dhi' ja'p ji buusnia' nañ i'ya' gu tu' na giilhim jix xibu'. Ku gu' cham tu' ji na moo pui' tu tui'ka' nañ jax kai'ch aañ, gu' ja'pji nap jax ilhii'ndha' ji aap jiñ Gi'kora'.

⁴⁰ Ba' daipu' pu'ni ja'k xi chu daanik ba jii ip gio gu Jesusus mu ja'k nam pai' pup dar gu noonbi'n. Ba' nat mu ba ai, kookos am. Ba'p titda gu Peegro:

—¿Moo cham bhaai' aa na pim ti nii'ndha' sia ji'x juugit na ñich jam chianik na pim jai' xi chu daanda' ja'p na jax aañ? ⁴¹ Gu' pim ji ti nii'ndha' ji, cha'pim koksoda'. Tu daanda' pim na ba' cham jam mai'chia' gu ja'ook. Na pim gu' aapi'm diilh tiix aa' jia na pim mi' pui' jiiinda' git na jax jix aa' guñ Gi'kora', gu' pix ji na pim gu' giilhim jix xijaim ilhii'n na pim jum tulhiiña'.

⁴² Ba' daipu' xi ja tiidak gio mu ja'k jup ji dhuu nat ba tu daañim ip gio. Ba' maa'n na jax kai'ch na tu daan na jax biipi' dir, jup kai'ch:

—Aapi'n Gi'kora' nap jix dhaam jup tu'ii', jiñ palhbuidha' ap nam ba' cham jiñ mu'aa' gui' nam jiñ o'bhagi'n, na gu' dhi' ja'p ji buusnia' nañ i'ya' gu tu' na giilhim jix xibu'. Ku ba' gu' cham tu' ji na moo pui' tu tui'ka' nañ jax kai'ch aañ, gu' ja'pji nap jax ilhii'ndha' ji aap jiñ Gi'kora'.

⁴³ Ba' daipu' nat pu'ni ja'k xi chu daanik giop ba jii mu ja'k nam pai' pup daraa gu noonbi'n. Ba' maa'n nam jax kookos nat gio mi'p ba ai, na gu' giilhim jix buam tu tatda' nam jix kookxik. ⁴⁴ Ba' gui' mi' pix xi ja tiigik giop ba jii nat ba tu daañim ip gio buiñor gu Dios, ba' maa'n na jax kai'ch nat jax ja'k tu daañmirak biipi' dir. ⁴⁵ Mi' dhir ba' giop

ba jii mu ja'k na pai' gu noonbi'n, ba'p ja titda mu ji øek:

—¿Jir maa'n aa na pim jax kookos? ¿Moo ja'p jix momgon japim aa? Aañ nañ xib bhaankam ya' oiri guñ Gi'kora', ya' bam ai nam pai' dhuuk jiñ mu'aa' gui' nam cham tu' ka'm nii'n. ⁴⁶ Muni dhir bhai' ba jim mui' ja biim gui' na maaxik jiñ kiisa'. Xi baapmi' gor jach mui' xi ñamkia'.

Gu Jesusus nam daagii ba bhiika'

(Mr. 14:43-50; Lk.

22:47-53; Jn. 18 :2-11)

⁴⁷ Ba' na mi' pui' ka ja titda gu Jesusus gu noonbi'n, mi' ba ai gu Juudas gui' na maadit jir di' gu mambhiix daman gook gu noonbi'n, ji ja baidhat mui' gu ja'tkam kukxir ji chu ua'kat gam u'uux jix kaapak na mit mui' ba daagim gu Jesusus, na mit mu ja joot gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gu jai' ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam. ⁴⁸ Ba' biipi' dir pu xi ja aa'ndhak gu Juudas nam baas dir bhai' ka jiiim, jup ja titda:

—Gui' nañ jaroi' mi' xi ñio'kdha', dhi' ji'r di' ka' gu Jesusus. Moo pim mi' pu dagia', jix bhai' pim buuprai pu bhiika'.

⁴⁹ Ba' pui'm duu ip jia, na jax jim gu Juudas pix jix bhai' kai'chim, jup titda gu Jesusus:

—¡Aach bha ja'k ip jiñ jaduun!

Gio ba' nat mi' xi ñio'ki pui' xi chiidak.

⁵⁰ Ba'p titda gu Jesusus:

—¿Pu'ni ja'k japich maaxik bañ kiin jaduun?

Ba' gui' na ja bai'ñchu' gu Juudas mi' pu daa mit gu Jesusus.

⁵¹ Ba' maadit gui' nam kaichu' gu Jesusus, jotmoda' nat jax baabu gu kuxiir bhai' pu soñiich naakaran maadit gui' na mit mi' ba daa gu Jesusus, gui' nar tujuandam tugi'n ka' gux io'm ja ge'kam tuk

gui' nam bhai' ge' chiop ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. ⁵² Gu' ji nat gu' jotmoda' soo'mchulh gu Jesusu, jup titda:

—Pui' pix ka tui'ka'n jaduun. Cha'p juanda'. Xi ulhña' ap dhim kuxiir. Na gu' gu jaroi' na pu chu'm ki'n tu kokdada', pu chu'm ki'n jup mu'aa' am jia. ⁵³ ¿Cham maat ap aa na aañ jix bhai' nañ pu tiida' git guñ Gi'kora' na bhañ joochx-idha' mui' gu noonbi'n nam ba'n a'mkam tu kokda' git? ⁵⁴ Gu' ji na gu' dhi' mi' pix pui' ba jim na jax dhuu pix jum ku-ugalhdha' na mit jax ja'k tu ua'nak gui' nam bijik bhaankam ya ja'p tu a'gimik gu Dios nam aañ jiñ aagit jup kai'chdha' nam saak pu'ñi bañ dhooa'. Pui' kuñ ba'p jum titda nap cham ja juanda' dhi' na mit ya' bañ dhaa.

⁵⁵ Mi' dhir ba' moop ja titda gui' na mit mi' ba daa:

—¿Gu' aapi'm jax ku pim ba' bixchu' kukxir ji chu ua'kat bha ja'k jiim gam u'uux jix kaapak? ¿Tu' ixkum jiñ ilhi-i'n japim aa? ¿Moo cham bhaai' aa na pim bhammi puñ dhagia' git ge' chiop nañ moo bhai' pu oirit tu jam a'gi'ndha' gammiji nabap tanoolh? ⁵⁶ Ku ba' gu' na gu' dhi' mi' pix pui' ba jim na jax dhuim kuugalhdha' gu pui' na mit jax ja'k tu ua'nak gui' nam bijik ya ja'p bhaankam tu a'gimik gu Dios nam aañ jix aagit jup kai'chdha' na pim saak pu'ñiñ dhaagii tu chiñia' nam jiñ mu'aa'.

Ba' gu noonbi'n gu Jesusu diilh mi' xi buak pu jiboi'ññor jamit.

Gu Jesusu nam mu ja'k ba aichdha' na pai' tum a'gada'

(Mr. 14:53-65; Lk. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Ba' mu ba aich jamit gu Jesusu mi' na pai' daaka' gu Kaipaas gui' nax io'm jir ja ge'kam tuk ka' gui' nam bhai' ge' chiop ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios.

Ba' biix mi'p tu'ii' am gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios, gio ba' gu jai' ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam. ⁵⁸ Ba' biipi' dir na mit chakui mu aich gu Jesusu mu na pai' gu Kaipaas, gatuuk dir jum a'oo'ñchoidhat mui'p jimchu' gu Peegro, na gu'x ja iibhi'n nam dagia'. Ba' mi' pix ji ai nam pai' tu naadat juuka' gu o'rosiiris tugi'n gu Kaipaas, na gu' tiix chiigim gu Jesusu nam jax ba' ba ji dhooa'.

⁵⁹⁻⁶⁰ Ba' biix gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gu jai' ge'gerkam jum aa'ndam nam mi'p tu'ii', bhai' ji chu a'ga mit nam jax ja'k dui tu chiñia' nam mu'aa' gu Jesusu. Gu' ji na mit gu' biix aixim pix bhai' ji chii, jai' maakam jup kai'ch am, gio jai' maakam ip, nam gu' cham ji'xkat pai' dhuuk nii'n na mu pai' pix jix buam jum duukam jup tu bua gu Jesusu. Mui' mi' tiip tu'ii' am ip jai' gui' nam pui' tiip iattulhi'n. Mikkat jai' gook mi'p ba ai mit ip gu ja'tkam, pui' mi ja'p gu'kik bhai' tiip ji iattulh jamit, ⁶¹ jup kai'ch am:

—Dho gu' aach mi' pai' pui' kēē ji dhi maa'nkam nap kai'ch: “Alh jañ moo iara' dhi ge' chiop ga'n gu Dios, baik tanoolh ki'n jañ ba' moo gio ya'p kiisa'.”

⁶² Ba' gu Kaipaas xi kikbok ba tikka gu Jesusu, jup titda:

—¿Jax jap ilhdhat ja kēē dhi ja'tkam? ¿Jir pui' aa nam jax kai'ch, ka' cham aa?

⁶³ Gu' ji na gu' cham ñio'k gu Jesusu, mi' pix pu tu'ii'. Ba'p titda ip gio gu Kaipaas:

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pum titda buiñor gu Dios nap jich aagi'ndha' no'p moo silhkam aap jir di' guch Xoi'kam gu Dios gu Maraa'n gui' na saak bha jootsa' git jix dhaam dir.

⁶⁴ Mi' dho gi gu' mui' ji ñio ji gu Jesusu, jup kai'ch:

—Jir pui' dho nap jax kai'ch jiñ jaduun. Aa'ñ jir di'. Ka na pim moo bañ chigia' gatuuk aa'ñ nañ xib bhaankamu'n ya' oiri guñ Gi'kora', nañ bhammi sonpan kii'n dir ja'k ba daaka' buiñor gui' na jaroi' bixchu'x chu aichu'n na pu tu duña', gio ba' na pim bañ chigia' ip jano' nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda' ya' dhi oi'nga'n bhaan gu tibaa'.

⁶⁵ Ba' gu Kaipaas xi saassa gu kutuuna'n na sap ba' bhaan jix maati' ka' na giilhim cham jir am gu pui' nat jax ja'k tii gu Jesusu. Jup ja titda ba' gu ja'tkam gui' nam ji'k mi'p tu'ii':

—Dho jaña na jax kai'ch dhi maa'nkam. ¿Jarooch ba'p ka niira na tu aa'nda' na tu' bhaan kuiñcha bia', na chich gu' diilh jich ñaanak ki'n ba kai nat ya' bam ua'tulh buiñor gu Dios? ¿Cham aa gu' giilhim jir ua'tulhdhara' gu dhi' pui' nat jax ja'k tii? ⁶⁶ ¿Ka' cham aar pui'ñ jaaduñ?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Jir pui' ji matgim, ja'ppi na pim mu tu chiña' nam mu mu'aa' dhi maa'nkam, na gu' giilhim bax ua'tulhdhix.

⁶⁷ Ba' pui' xi chi'ik bhai' ji dhaa mit, jai' mit bhai' ji xixbuidhimi buibsaran, jai' ba' na mit bhai' xi bulhdhak gu jannulh buupuiram bhai' xeegegib, ⁶⁸ jup titda am ba' moo:

—Eap xich aagi'ñ na jaroi' bham gib no'p baabui' silhkam aap jir di' guch Xoi'kam gui' na saak Dios bha jootsa' jix dhaam dir.

Gu Peegro na pui' ba ti'ya' na cham tu' kaichu' gu Jesusu

(Mr. 14:66-72; Lk. 22:56-62;

Jn. 18 :15-18, 25-27)

⁶⁹ Ba' gu Peegro mi' daakat juuka' mi' nam pai' tu naadat juuka' gu o'rosiiris. Ba' ja'xpix maa'n mi' ba ai gu ubii nar tujuandam tugi'ñ gu Kaipaas, ba' bhai' xi ñiidhimik jup titda:

—Aap dho maadit jir di' jia gui' nam kaichu' gu Jesusu Galilea kam.

⁷⁰ Gu' ji na gu' cham tu aa' gu Peegro, dai nap kai'ch pix:

—Chaam tu' ji matgim jiñ jaduun. Pu cham maat iñ gu jaroi' nap aa'.

⁷¹ Ba' jotmoda' nat jax kikbo gu Peegro mi ja'p bhii, gama ja'k ki'ngob ji kikbo. Gu ba' na gu' mi ja'p tum oipo jia gu ja'tkam, jumai mi'p ba tii na mi' kiik. Ba' bhai' xi ñiidhimik jup ja titda gu jai' nam mi ja'p jup oipo:

—Gu'ñi dho bak maadit jup jir di' gui' nam kaichu' gu Jesusu Nasareet kam.

⁷² Gu' ji na gu' maa'n na jax kai'ch gu Peegro, jup kai'ch:

—Chaam tu' ji matgim jiñ jaduun. Aa'ñ diilh ji nañ jup oilhim. Pu cham maat iñ gu jaroi' nap aa'.

⁷³ Ba' ja'xpix jup titda am ip jai' gu Peegro gui' nam mi'p tu'ii', jup kai'ch am:

—Aap dho maadit jir di' gui' nam kaichu' gu Jesusu. Tii' nap ba' moo ja'p pui' tu ñiok nam jax tu ñiok gu mu kam nar pai' kam gui'.

⁷⁴ Gu' ji na gu' xi kiik gu Peegro na pui' kai'ch na cham maat gu Jesusu, jup ja titda:

—Chaam tu' ji matgim jiñ jaaduñ. Pu cham maat iñ gu jaroi' na pim aa'.

Ba' na mi' pui' ka kai'ch gu Peegro, ba kai gu takarui' nat maa'n ba jiiñ. ⁷⁵ Ba' jotmoda' bhai' pup ti'ñcho na bak pin biipi' dir jup titda gu Jesusu: “Ki-a'pix maa'n ba jiiñkia' gu takarui' nap aap baikim pui' ba ti'ya' nap cham tu'ñ kaichu'.” Ba' giilhim bhai'x buam ji chu tatdat gu Peegro, baas dir ja'p xi buusnik ma susua.

Gu Jesusu nam mu ba aichulhdha' gux kai' Pilaato

(Mr. 15:1; Lk. 23:1-2; Jn. 18 :28-32)

27

Ba' buimgidhak nat pai' dhuuk ba xia', biix maap bam jumaap

jamit gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gu jai' ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam. Ba' pui' ja'k ma tu a'ga mit nam sap tu chiñia' nam mu'aa' gu Jesus. ²Ba' ba tu chia mit nam buuphia' gu Jesus, mi' dhir ba' dai na mit mui' ba baidhak buiñor gux kai' Pilaato gui' na mi'r nobii'n gux io'm ge'kam Rooma kam.

Gu Juudas nax buam jum ilhdhai ba mukia'

³Ba' gu Juudas gui' nat maaxik kii gu Jesus, giilhim jix buam bhai' jim ilh na xi ñiñ' gu Jesus na mit ba bhiik. Ba' giop xi u'uuk gu bapaiñum tuumiñ jix chooto totbikdam gui' na mit biipi' dir maa, xi mii nat ja do'ñchidham gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gu jai' ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam. ⁴Ba'p ja titda mu ji eek:

—Aañ tak ge'kam ki'n mañ ua'tulh buiñor gu Dios na ñich maaxik jam kiix gu Jesus na pim ba' tu chiñia' nam mu'aa', sia ku gu' tii cham tu' jax bua gu tu' nar jix buam jum duukam.

Ba' gui'p titda am:

—¿Cham aa gu' dhi' aap diilh jir jum kuiñcha, cham tu' aach?

⁵Ba' gu Juudas mi ja'p xi iabuk gu tuumiñ miji ge' chiop ba jii nat bam sai'chdham mu ja'p gampix, pu muu dho gu'.

⁶Ba' gu ge'gerkam jum aa'ndam maap xi jumpadak giop xi u'uuk jamit gu tuumiñ, jup kai'ch am ba':

—Cham kar am nach gio mi'p tu'aa' dhi tuumiñ mi' na pai'm tua'ba na ji'k

bhaan bipio' gu Dios, na gu' cham ka kii', na gu' ki'n ba tu namkix gui' nach jaroi' tu chiñia' nam mu'aa'.

⁷Ba' pui' ja'k maa'n ñi'ook jup duu mit nam sap dibiir ki'n saba'da' mi' na pai' pui' ti tii' Bhi'n Kaat, nam sap ba' mi' ja yassapda' gu jai' ja'tkam nam cham jir mi' kam ka' gui' nam mi ja'p ko'da' ja bui. ⁸Ba' mi' na mit pai' saba'lh gu dibiir, Jix I'rma' Dibiir pup ti tiiti' am gu ja'tkam, sia gu xib maa'n nam jax ti tiiti'. ⁹Ba' dhi' mi' pix pui' ba jim na jax dhuim kuugalhdha' gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Jeremiyas gui' na bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios na ja'pnim kai'ch: “Ba' giop xi u'uuk jamit gu bapaiñum tuumiñ gui' na mit tii ja maakak gu Israel kam ja'tkam, ¹⁰ba' dibiir ki'n saba'lh jamit mi' na pai' pui' ti tii' Bhi'n Kaat pui' nat jax jiñ chia guñ Gi'kora'.”

Gu Jesus nam mu ba aichdha' buiñor gux kai' Pilaato

(Mr. 15:2-5; Lk. 23:3-5; Jn. 18 :33-38)

¹¹Ba' mu ba aich jamit gu Jesus buiñor gux kai' Pilaato gui' na mi'r ge'kam ka'. Ba' bhai' ba tikka gu Jesus, jup titda:

—¿Aapi' aar di' nap saak jir ja ge'kam tuk gu ya' kam dhi Israel?

Ba'p titda gu Jesus:

—Jir pui' dho nap jax kai'ch jiñ jaduun. Aañ jir di'.

¹²Ba' gu ge'gerkam jum aa'ndam biix aixim bhai' ji iattulh jamit gu Jesus, gu' ji na gu' gui' cham ñiok sia kum jax kai'ch. ¹³Ba'p titda gu Pilaato:

—¿Jir pui' aa ba' nam jax kai'ch dhi ja'tkam nap ba' moo ja'p cham ñiok?

¹⁴Gu' ji na gu' sia cham ñiok gu Jesus. Ba' mi' pu cham maat gu Pilaato na jax dhuñia' na tii xim ga'nga.

**Gu Pilaato na ba ja chiñia' gu
sandaarui'x chugi'ñ nam
kuruus ta'm sissapa' gu Jesusus**

(Mr. 15:6-20; Lk. 23:13-25;

Jn. 18 :38-19:16)

¹⁵ Ba' gu Pilaato jix joi'ñdha' ip na maa'n ba ji dho'ñcho' gui' nam mi kuupka' nabap maa'n oidha' na pai' dhuuk jum aajidha' gu piasta bhaan Paaskua ta'm, jax ñam tu'm jix aa'nda' gu ja'tkam. ¹⁶ Ba' jano' maa'n mi'p kuupka' gu maa'nkam Jesusus Barrabaas tiigim. ¹⁷ Ba' gu Pilaato bhai' ba ja tikka gu ja'tkam gui' nam ji'k mi'x bhaak, jup ja titda:

—Aañ pui' ilhii'ñ nañ maa'n do'ñcho' dhi' nam ji'k ya' kuup dhi ja'tkam. ¿Jaroo pim jix aa', gui' aa na Jesusus Barrabaas tii', ka' gui' aa jumai na pui'p tii' Jesusus gui' nam jich Xoi'kam jup tiiti'?

¹⁸ Ba' gu Pilaato, guch Xoi'kam pik na tiix aagit jup kai'ch na do'ñcho' git, na gu'x bhai'x maat na ja'p pix nam jix bhaamki'ñ na mit ba' mi aichulh, cham tu' na moo gu tu' nat jax dhuu nar jix buam jum duukam.

¹⁹ Ba' moo jano' na pui' mi' ka daa gu Pilaato mi' na pai'r ge'kam ka', mui' ba tu joochxi gu binga'n nam sap jup tiida' na cham juanda' gu Jesusus, nat gu' sap pui' ti tiitki tukaa' na cham bhai' tu jimia' no't tu chia nam mu'aa'.

²⁰ Gu' ji na gu' gu ge'gerkam jum aa'ndam biix pui' ja'k ba ja tii'n jamit gu ja'tkam nam sap gu Jesusus Barrabaas tiigim bhai' ji aaga' na do'ñcho' gu Pilaato na pai' dhuuk gio bhai'p ji ja tikka', dai sap ba' gu Jesusus gui' nar jich Xoi'kam tu chiñia' nam mu'aa'. ²¹ Ba' pui'm duu dho, nat pai' dhuuk gio bhai'p ji ja tikka gu Pilaato, jup ja titda:

—¿Gu' jaroo pim bax aa' nañ do'ñcho'?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho gu Barrabaas dho.

²² Ba'p ja titda gu Pilaato:

—¿Gu' dhi' gi ba' Jesusus nam jich Xoi'kam tiiti', jax jañ dhuñia'?

Ba' gui'p kai'ch am ip gio:

—Dho nap tu chiñia' dho nam kuruus ta'm sissapa'.

²³ Ba'p kai'ch ip gio gu Pilaato:

—¿Gu' tu' gi moo ge'kam ki'n jix buam jum duukam jax jam duiñ ku pim ba' moo ja'p jup jix bhaamki'ñ?

Gu' ji nam gu' gui' cham tu' kekeë, dai nam jup kai'ch ge' ki'n:

—¿Tu chian kum mu sissapa' kuruus ta'm!

²⁴ Ba' ba tu joot gu Pilaato nam alhi'ch bhii'ñpu' gu suudai' na ba' ki'n jum ikoimdha' na bhaan jix maati' ka' na cham tu'r kuiñcha'n ka' na tu chiñia' nam mu'aa' gu Jesusus, jup ja titda ba':

—Aapi'm diilh jir jam kuiñcha ka' nam mu'aa' dhi Jesusus, cham tu' aañ.

²⁵ Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho cham jax bua dho sia ku aach jir jich kuiñcha ka' ja biim guch maamar.

²⁶ Ba' ba ja chia gu Pilaato gu sandaarui'x chugi'ñ nam do'ñcho' gu Barrabaas, dai ba' gu Jesusus xi chu chia nam gibliu' gio nam sissappu' kuruus ta'm.

²⁷ Ba' pui'p tu buim am gu sandaarui'x nat jax ja chia gu Pilaato, ba baidhak jamit gu Jesusus maa'n kap na pai' ge'x chi gi'iir. Ba' biix maap ba ja jumaap jamit gu jai' sandaarui'x gui' nam ji'k miji ja'p jup tu'ii' nam sap ba' tigia' nam jax dhooda' gu Jesusus. ²⁸ Ba' jax ña mit pix bhai' ji buimi, jumai mit ba tii' gu jannulh jix ñakaabma' xi chu kookoxdhak jamit gu diilh jajannulhi'ñ. ²⁹ Gio ba' gu tu'x jo'ii' xi xikoolhkadak jamit bhai' xi dhaax mo'ran ja'p na kuruun, gio ba' maa'n gu oxia mit mi'p xi dhaa'ñchuda nobi'ran. Gio ba' na mit mi ja'p ja o'l-hia ki'n xi gu'kik jax ñam pix titda, jup kai'ch am:

—iJa'p moo joidham jix bhai'ch chaat ich na ya'p tu'ii' dhi ja ge'kam tuk gu ya' kam dhi Israel!

³⁰ Gio ba' nam bhai' xi xixbui'n pui' xi chitdat, gio nam bha gib mo'ran ki'n gu oxia gui' na mit mi' xi dhaa'nichudak. ³¹ Ba' gatuuk nam pu'ni biix aixim xi buimik giop xi kuañdhak jamit gu janulh gux ñakaabma', gu diilh jajannulhi'n jamit ba' giop xi chi ti' dhak. Mi' dhir ba' dai na mit ba baidhak bhammi ja'k nam pai' sissapa' kuruus ta'm.

**Gu Jesus nam kuruus
ta'm ba sissapa'**

(Mr. 15:21-32; Lk.
23:26-43; Jn. 19:17-27)

³² Ba' nam gama ja'k ba bai'nichu' gu Jesus na pai' bar diirap dir mi' gu ge' kiicham, mi' ba ja nam maa'n gu maa'nkam Simoon tiigim nar mu ja'k kam ka' Sireene. Ba' gu sandaarui'x mi' dhir ja'k buak gamai' chia mit na mootika' gu kuruus, nat gu' ba magoo gu Jesus na tii mooto'.

³³ Ba' na mit bhammi ba ai oidha' ta'm bhai' na pai' pui' ti tii' Golgota, na ja'p kai'nkam jup jum kai'ch: Kakol' Mo' Daa, ³⁴ ba' bhai' tii i'chu'n am gu Jesus gu uubas baraa' na sap ba' ki'n cham pik tu taat ka' git nam sissapa', gu' ji nat gu' ba dii nar tu' da', ba' cham bha ii.

³⁵ Ba' gatuuk na mit pai' dhuuk bhai' xi sissapak bhaan gu kuruus, xim maimai'chik jamit gu sandaarui'x a'lhio'k xi chu u'uuk gu jajannulhi'n. Pui' ji chu buus nat jax tum ua'nak bijik, nap jum kai'ch: "A'lhio'k jamit xi chu u'uuk guñ jajannulh."

³⁶ Mi' dhir ba' dai nam mi ja'p daraat ba tu nuuka'n nam ba' cham mu aaya' gu ja'tkam. ³⁷ Ba' amuub daam dir ja'p na pai' mo'tik gu Jesus, maa'n bha siis jamit gux komaalhi'k taa'mla na ge'ger ki'n bha tu ua'ñix na bhaan jix maati' na jax kai'nkam bhai' sissap gu Jesus, jup

jum kai'ch: "Dhi'ñir di' gu Jesus gui' nar ja ge'kam tuk gu ya' kam dhi Israel."

³⁸ Ba' gook bixxik dir jup ja sissapa mit gu i'xkum jai' kukrus ta'm, maa'n kii'n dir ja'k, jumai ba' o'nosop dir ja'k. ³⁹ Ba' gui' nam ji'k mi ja'p amuub buan gu ja'tkam, jax ñam pix xi chitdaidhat gu Jesus, ⁴⁰ jup kai'chdha' am:

—iJaña nap jax chu'ii'! Nap saak iara' gu ge' chiop, gio nap saak baik tanoolh ki'n gio jumai bhai'p kiisa'. Eap xi chimiiñ bhai' dhir bhaan dhi kuruus nach xim nii'ndha' no'p baabui' moo silhkam Dios jir Maraa'n, ka' ba' gu' nap pui' pix kai'chdha'.

⁴¹ Sia ji gu' jai' gu ge'gerkam jum aa'ndam gui' na mit tu chia nam sissapa', jai' pui'p xi chitda am gu Jesus, jup kai'ch am:

⁴² —iGu' ba' moo cham jup bhai' ji jia na diilh bhai' dhir ji chimña' bhaan dhi kuruus, nat ba' gu' gu jai' ja'tkam jix bhai' ja duu? No' baabui' pui' silhkam jir ja ge'kam tuk gu ya' kam dhi Israel. ⁴³ Na gu'p kai'chdha' na saak Dios jir Maraa'n, nat gu' sap pik ba' bhaan ti tii nar jix kii' maa'nkam. iCham bhaai' aa na bha jimii bhai' dhir ji chibaañdha' gu Dios no' baabui' moo silhkam jix io'm jix dha' na jax ba kai'chdha'?

⁴⁴ Biix ji gu' sia jai' pui'p xi chitda am gu i'xkum gui' nam mi' dhir ja'p bixxik dir jup sissap jai' kukrus ta'm.

Gu Jesus na ba mukia'

(Mr. 15:33-41; Lk.
23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Ba' nat jix dhaam ba ji dhuu, nai' ji chum tukgamta, pu cham ka tu maax, nammi jix io'm mia ji dhuniik nat ba' gio bhai'p jix chu maaxir. ⁴⁶ Ba' jotmoda' ge' ki'n ba jiiñ gu Jesus, jup kai'ch:

—Elii, Elii, i lama sabaktani? —na ja'p kai'nkam jup jum kai'ch: Aapi' Dios jiñ Gi'kora', panaas kup cham jiñ a'm ka ti niidhim.

⁴⁷ Ba'p kai'ch am jai' dhīt gui' na mit kai nam ji'k mi'p tu'ii':

—Kani na tii bai'ñ gu Eliiyas gui' na bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios.

⁴⁸ Ba' maadit jotmoda' xi mii nat bhiim maa'n gux moik ja'p tu'm na tok, ba' xi ba'nnidhak ki'n gu uubas baraa' gux ji'ik uux cha'm xi buraak kuugaran mui' xi ñamkich chiñi'ran gu Jesus na sap ba' xio'pna' git na ki'n kapup xi dhuatgida' git ji'x juugit. ⁴⁹ Gu' ji na mit gu' xi soo'mchulh gu jai' nam mi'p tu'ii', jup titda amch:

—Cha'p juanda'. Ya'ch pix ka ti niirada', ea no't moo ya' ba ji ai gu Eliiyas na tibiaañdha' bhai' dhir bhaan dhi kuruus.

⁵⁰ Ba' gio ge' ki'n jup xi jiiñkik gu Jesus dho gi ba' nai' ji muu ji. ⁵¹ Ba' gu jannulh gui' na bhai' ge' chiop se'ka', daam dir mui' pu sar silh irban. Gio ba' nat jix io'm bhai' ji gi'nduki gu oi'nga'n, jai' pu jaiki gu joodai, ta'tak mi ja'p pup daraa. ⁵² Gio ba' na mit duduadik pu baapam gu koi'nga'n mi' dhir nam pai' yassapkat gui' na mit ji'k ti jii'gi'ndhak ba ko'ik buiñor gu Dios. ⁵³ Ba' nat pai' dhuuk duadik giop bam gu Jesus mi' dhir koi'nga'n tir, maap mui' ji ai mit bhai' ge' kiicham na pai'r Jerusaleen, ba' mui' ja'tkam ja tii mit.

⁵⁴ Ba' gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x ja biim gui' nam maap mi' tu nuuka'n, giilhim bhai' ji chooto'n jamit nat pai' dhuuk bhai' ji gi'nduki gu oi'nga'n gio na biix aixim tum bua nam nai' xi chi nii'ñ, ba'p kai'ch am:

—Bak ji gu' moo silhkam Dios jir Mara'a'n ji dhich jaduun na chich ya' ba mua.

⁵⁵ Ba' mui' gu u'uub mik pa' gu'kat mui'p ti nii'ñ am, gui' na mit mummi dir Galilea mui' pu oi nam palhbui'ñchu'nda' gu Jesus tu' na pix ki'n, ⁵⁶ na maadit jir di' gu Mariiya Magdaleena, gio ba' gu jumai Mariiya gui' nar di'ii'n gu Jakoobo

gio gu Josee, gio ba' gu jumai gui' nar ja naan gu Sebedeo gu maamra'n.

Gu Jesus nam ba yaaspa'

(Mr. 15:42-47; Lk.

23:50-56; Jn. 19 :38-42)

⁵⁷ Ba' mikkat nat pai' dhuuk ba ji chuk, mi' ba ai maa'n gu maa'nkam nar jix chumñigam ka' Josee tiigim, nar mu ja'k kam ka' Arimatea, na maadit jir di' gui' na pui'p kaichu' gu Jesus. ⁵⁸ Ba' dhi' ji' dhi Josee mui' ma jii buiñor gux kai' Pilaato nat tikkam no' moox bhaai' nam tibiaañdhai yaaspa' gu Jesus. Ba' pix cham jax jup tii gux kai' Pilaato na pai' dhuuk pui' ba titda. ⁵⁹ Ba' gu Josee mu jimiik ba tibiañ gu Jesus bhai' dhir bhaan gu kuruus, mi' dhir ba' dai nat ba bhiib ki'n gu ge' jannulh jix dha'ram namkim. ⁶⁰ Mi' dhir ba' dai nat mu ba tikaam gai di'n kir mi' nat pai' kia'pix tu chia nam ti di'ra' jix moik ai' cha'm, nat chakui jaroi' maadit mi'm ja'bsu gu tukga'n. Ba' miji xi chikaak maa'n ge' jodai ki'n bhai' xi kuupak ba jii. ⁶¹ Ba' biix jup jiiim am gu Mariiya Magdaleena gio gu jumai Mariiya, ba' mi' pup daraa am mi' na pai' dhir mu tum bapki mi' na mit pai' tii gu Jesus.

Gu sandaarui'x nam mi' tii tu nuuka'nda' na pai' yaasapka' gu Jesus

⁶² Ba' buimgidhak na pai' dhuuk aagix ka' na cham tum juanda', gio mui'p ma jii mit gu ge'gerkam jum aa'ndam ja biim gu pariseos na mit ñio'kdham gux kai' Pilaato, ⁶³⁻⁶⁴ jup titda am mu ji eek:

—Aach moo gio bhai'p ma jii jich jaduun na chich bhai' pui'm tiidam nap ja chiñia' gum sandaarui'x chuk nam mi' ka tu nuuka'nda' mi' nat pai'm tii gu tukga'n gu Jesus gui' na nai' ja iatgi'ndha' gu ja'tkam, na chich gu' ba ti'ñcho na bak pin jup kai'ch na sap baik tanoolh ki'n duadii giop bamgia' mi' dhir koi'ñ-

ga'n tir. Pui' kuch ba'p kai'ch nap ka tu chiñia' nam mi' tu nuuka'nda' sia gu baik tanoolh pix juugit nam ba' cham tukaa' mi' ji eëji gu noonbi'ñ xi bhiiji gu tukga'n pui' ba ti'ya' nat giop dua. Na gu'x io'm bhai' jim gi'lhda' nam nai' pui' ji ja iatgidha' gu ja'tkam, cham tu' pui' na jax biipi' dir.

⁶⁵ Ba' gu Pilaato pix cham jax jup tii, dai nat xi ja chia nam ja baidhai gu sandaarui'x chugi'ñ ja biim mu xi chu nuukdapu' mu na pai' yaasap gu Jesusus. ⁶⁶ Ba' gui' dai na mit xi ja baidhak mu jii na mit tu nuukdam. Ba' mu ji eëk jix io'm jix bhai' bhai' xi kuu mit gu ki'ngob, gio ba' na mit bhai' pup xi matgilh na bhaan jix maati' ka' na cham bhai' na jaroi' mu ja'k bapkida'. Mi' dhir ba' giop ba jii mit pui' xi chu duuk, dai ba' gu sandaarui'x jamit mi' xi ja chianik nam tu nuuka'nda'.

Gu Jesusus na duadii giop ba bamgia' mi' dhir na pai' ka yaasapka'

(Mr. 16:1-8; Lk. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

28 Ba' na bar jumai buimgidhak nat kia'pix ba ji chu maaxir, nat pai' dhuuk ba buus jano' na pai' dhuuk aagix ka' na cham tum juanda', nat kia'pix mui' ba jim bhii gu maa'n simaan, mui' ma jii gu Mariiya Magdaleena gio gu jumai Mariiya na mit ba ti tiigim mu na mit pai' yaas gu Jesusus. ² Ba' na mit chakui mu ai, jotmoda' jix io'm bhai' ji chum gi'nduki mi' na mit pai' yaas gu Jesusus. Bak gu' gu nobii'ñ guch Gi'kora' nat mi' ba ai jix dhaam dir, ba' mui' ji ai mu ja'k na pai'r ki'ngob, ba' daagik ja'p ja'k xi nu'ya gu ge' jodai gui' na ki'n bha kuup, ba' mi ja'p xi chikaak daam dir bhaan bhai' ji dhaibu. ³ Ba' gu buibs'a'n jix chua totbikdam jum maaxi'ñ ja'p tu'm na jax gu duuk na bi'gia', gio ba' gu jajannulhi'ñ pui'x chooto ip, ja'p tu'm jum maaxi'ñ na jax gu jabook

kib. ⁴ Ba' gu sandaarui'x gui' nam mi' ka tu nuuka'n, giilhim jix chooto'n jamit na mit tii gu nobii'ñ guch Gi'kora' nat mi' bam maax, ba' ji gi'bokik mi ja'p nai' ji ia'ri mit, mi ja'p pup biit am na mit ba tu kaam. ⁵ Ba' na mit pai' dhuuk mummi ba ai gu u'uub mi' na pai' ka yaasapkat gu Jesusus, jup ja titda gu nobii'ñ guch Gi'kora'.

—Cha'pim totdon ka'ñ jaaduñ. Aa'ñ jix maat jia na pimit gu Jesusus bhai' ba gaagam gui' na mit kuruus ta'm sissapa. ⁶ Xib cham tu' ya' kap tu'ii', nat gu' duadik giop bam pui' na jax ba jam titda biipi' dir. Ka gor miji tii xi chi tii' na cham tu jai'ch mi' na mit pai' ka tikaak. ⁷ Ba' gu xib dai na jam a'm jum aa' na pim xi boopoya' na pim ja aa'ñdhapu' gu noonbi'ñ, ja'p japim ja tiida': "Jup jich chitda gu nobii'ñ guch Gi'kora' nat sap duadik giop bam gu Jesusus, sap ba' biipi' kat mummi ba oirida' na pai' Galilea dibiir bhaan bipio', mummi sap ba' ti-gia' pim." Ba' aa'ñ dhi' pu kai'ñkam pix bha jii na ñich bha jam ti'ñchoixdham gu dhi' pu'ñi.

⁸ Ba' gu u'uub jotmoda' na mit jax bubua miji dir na pai' ka yaaspich gu Jesusus, xi boop jamit na mit ja aa'ñdham gu noonbi'ñ ji gi'bokidhat nam gu' pui'p jix chotdontu', ku gu'x bhai'm taatu' am ji. ⁹ Ba' gamai' gu biix boi nam mui' ka boopo', mi ja'p biipi' dir jim maaxdhak gu Jesusus mui' xi ja ñio'ki. Ba' gui' amuub xi eëk mi ja'p ja o'lhia ki'n xi gu'kik mi' xi komkik jamit gu tootna'n bhai' ji chu daani buiñor. ¹⁰ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Cha'pim totdon ka'ñ jaaduñ, nat gu' pu cham tu' jax jum duu. Cha'pim jax jum aagit xi boopoya' na pim pu ja tii'n-pu' gu jai'ñ jaaduñ gui' nam pui'p jiñ kaichu' nam mu jimia' Galilea nam ba' mummiñ chigia'.

**Gu sandaarui'x nam ba ja aagi'ndha'
gu ge'gerkam jum aa'ndam
nat jax jum duu gu Jesusus**

¹¹ Ba' na mit chakui ai gu u'uub mu na mit pai' ja'k ba ja aa'ndham gu noonbi'ñ gu Jesusus, ji'kchi gu sandaarui'x ki-a'pix jum titii'ñchok mi' dhir baapmigik xi boop jamit bhammi ja'k ge' kiicham na mit ja aa'ndham gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. ¹² Ba' gui' mi' dhir jotmoda' xi boop jamit ip na mit ja aa'ndha' gu jai' ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam. Ba' biix maap xim jumpadak maa'n ñi'ook bap duu mit nam sap mui' tuumiñ ja namkidhai ja soo'mchulhdha' gu sandaarui'x nam cham tu aa'nda' nat giop dua gu Jesusus. ¹³ Ba' pui' ba ja titda am gatuuk, jup kai'ch am:

—Aapi'm moo ja'p ja tiida' gu ja'tkam na mit diilh gu noonbi'ñ gu Jesusus jam iix gu tukga'n tukaa' na pim pai' dhuuk ka kookos. ¹⁴ Gu' ba' no't jax dhuukat ma maat gux kai' Pilaato gu dhi' pui' nach jax jam titda, aach pu tiida' na cham tu' aapi'm jir jam kuiñcha na ba' cham jax jam dooda'.

¹⁵ Ba' gu sandaarui'x pui'p tu duu mit nam jax ja titda gu ge'gerkam jum aa'ndam, dai na mit xi gaamuk gu tuumiñ gui' na mit ja maa. Ba' gammiji mi' pui' pup tu daa'ñchu' am gu Israel kam

ja'tkam, sia gu xib pui' pui' kai'chdha' am nat sap cham tu' giop dua guch Xoi'kam.

**Gu Jesusus na nai' ba ja jootsa' gu
noonbi'ñ nam tu a'gapu' gux
bhai'm kai'chdham ñi'ook**

(Mr. 16:14-18; Lk.
24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Ba' gu noonbi'ñ gu Jesusus mui' ma jii mit ip mummi Galilea, maa'n kap na pai'r oidha' ta'm mi' na pai' tu ja aagi'ñ nam tigia'. ¹⁷ Ba' jotmoda' pix mi ja'p bam maax ja bui, ba' gui' mi ja'p ja o'l-hia ki'n xi gu'kik bhai' ji chu daani mit buiñor, sia kum gu' jai' cham pik ti jiigi'ñ no' moo silhkam jir di' gu Jesusus ka' ba' gu' cham. ¹⁸ Ba' gu Jesusus amuub xi eek jup ja titda:

—Guñ Gi'kora' ge'kam ki'n jiñ dhai jix dhaam ja'k gio ya' dhi oi'ñga'n bhaan. ¹⁹ Ba' xib dai na jam a'm jum aa' na pim nai' xi chu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam biix kap na ji'x oi'ñga'n nam ti jii'ndhai aañ jiñ bui mi' pui' jimia' nañ jax jix aa', gio ba' na pim xi ja bopkonidhat bhaankam guñ Gi'kora', gio ba' aañ nañ jir Maraa'n, gio ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' ip. ²⁰ Gio ba' na pim xi ja aa'ndhidhat ip nam tu' ka'm xi niidhat gu pui' na ñich jax ja'k jam aa'ñ aapi'm na pim mi' pui' jii'mda'. Ba' aañ gammiji nabap tanoolh jam buip tui'ñgida' siat ba' am xim tiimo dhi oi'ñga'n.

**GUX BHA'I'M KAI'CHDHAM ÑI'OOK
NA BHAAN TU A'GA GUCH
XOI'KAM NAT TU UA'NAK GU**

MAARKOS

**Gu Jesusus na mi' ba aaya' na pai' ja
bopkonda' gu Juan gu ja'tkam**

(Mt. 3:1-12; Lk. 3:1-9,
15-17; Jn. 1:19-28)

1 Ja'pni ja'k bhai' jim tibgai dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, Maraa'n gu Dios, ²nat tu ua'nak bijik gu Isaiiyas jano' nat pai' dhuuk bha ñio'kdhak gu Dios, na sap jup titda guch Gi'kora' gu Maraa'n: Jumaiñ biipi' mu jootsa' na ba' ba ja mattuda' gu ja'tkam nap jootom mui' ba jim.

³Na mu ja'p pix ba tu ja a'gi'ndha' gu ja'tkam gampix jix chu gak kir nap ja titdada':

“Gor jix ki' bim duuñ.

Ja'p pik bhai' bar jimdam gu Ge'kam. Mi' pim sap pui' ba jimia' na jax jix aa'.”

⁴Ba' pui'p jum duu ip, mummu ja'p pix ba oirida' gu Juan na pai'r gampix jix chu gak kir, ja bopkonda' gu ja'tkam pui' xi ja titdat na sap jir am nam xim bopkonai mi' pui' ba jimia' na jax jix aa' guch Gi'kora', na sap ba'x ja joi'mdai ba uañchuda' gu ja ua'tulhdhara'. ⁵Ba' mui' ja'tkam mi' aajidha' am gu bhammi dir kam Jerusaleen na pai'r ge' kiicham, gio ba' jai' mui' kap dir na ji'x Judea dibiir bhaan bipio', nam jix kaim ka', na gu' giilhim joidham jix bhai' xi buada' na tu a'gada'. Ba' gui' nam ji'k ti jiigi'ndha' na silhkam jir pui' na jax tu ja a'gi'ndha', pui' ba titdada' am nam sap cham ka aa' nam jix ua'tulhdhix ka'. Ba' gu Juan dai na xi ja bopkonda' mi' na pai' mirda' gu suudai' Jorjaan Ak.

⁶Ba' gu Juan gu tii'dharga'n, kameeyo gu bapoo'n jir jup duiñxim ka', gio ba' gu bhisparu'n jir jo' ka' ip. Ba' na pai' dhuuk bax bhio'n ka', dai gu sossoi na tu da'ngit tu kua'da' gio ba' gu miibat gu gampix kam. ⁷Ba' na tu ja a'gi'ndha' gu ja'tkam jup ja titdada':

—Gatuuk dir bha jim gui' nax io'm jir ge'kam, cham tu' pui' na jax aañ, na ni ji'x kuñ cham jir jupaabkamun' nañ dhumartii tu' suska'n jup ba kookoxdha' git. ⁸Ba' aañ xib suudai' ki'n pix ka jam bopkon, gu' ba' gui' na pai' dhuuk ya' aaya', pui'p ji buusnia' na jam bopkona', na gu' ba jam tajaan'dha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios.

**Gu Jesusus na ba chiñia'
gu Juan na bakuana'**

(Mt. 3:13-17; Lk. 3:21-22)

⁹Ba' jano' mui'p ma jii gu Jesusus mummu dir Nasareet na pai' Galilea dibiir bhaan bipio'. Ba' mummu ba ji buus Jorjaan Ak mi' na pai' oirit ja bopkon gu Juan gu ja'tkam, ba' mi' pui' ba titda ip na sap bakuana'. ¹⁰Ba' nat pai' dhuuk mui' ji buus mi' dhir suudai' chir gu Jesusus na ba bakuañixchu', ba tii nat bhai' jim kupio' gux dhaam, gio ba' nat bhai' ji chim gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' ja'p tu'm na gioda', ba' nai' ji jaa bhai' bhaan. ¹¹Gio ba' nat ba kai nat bhai' ba tum a'ga bhammi dir jix dhaam, jup tum kai'ch:

—Aap jir di' nap jir jiñ mar nañ xim kiigalhi'n, gio nañ ge'kam ki'n jix bhai'n chaat aap jum bui.

**Gu ja'ook na tiix
mai'chim ka' gu Jesusus**

(Mt. 4:1-11; Lk. 4:1-13)

¹²Ba' gatuuk mi' dhir ma jii gu Jesusus mummu ja'k maa'n kap na pai'r gampix, nat gu' pui' ja'k jurtuda gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. ¹³Ba' mi' juruun maa'n masaa'n daman mambhiix

tanoolh, miji ja'p pu oirida' diilh na pai' cham jaroi' oirida'. Dai gu tu' ji'ngiarum na mi ja'p tum oipoda', gio ba' guch Gi'kora' gu noonbi'n nam guguuxi'ndha'. Ba' mi' ba ai gu ja'ook na ilhdhat na moo mi' mai'chia' git, gu' ji nat gu' cham jax dhooda.

Gu Jesusus na kia'pix ba ji chu ja a'gidha' gu ja'tkam

(Mt. 4:12-17; Lk. 4:14-15)

¹⁴ Ba' mikkat na mit pai' dhuuk ba kuu gu Juan, ma jii gu Jesusus bhammi ja'k Galilea nat ba tu ja a'gidham gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n gu Dios.

¹⁵ Ba'p ja titdada' bhammi ja'p ji oirit:

—Ya' mam aiñ jaaduñ na pai' dhuuk tu daaxix na maaxik jum maaxdha' gu Dios aapi'm jam bui, na pim ba' bax mat ka' nax chu joi'gi'n sia kux io'm jir ge'kam. Ba' dai na jam a'm bam aa' na pim mi' pui' ba jimia' na jax jix aa', gio ba' na pim ti jii'ndha' na bhai' ji chu jam a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n.

Gu Jesusus na ba ja baidhika' maakob gu boptop bhiadam

(Mt. 4:18-22; Lk. 5:1-11)

¹⁶ Ba' ma jii gu Jesusus mummu ja'p ju'ndharan na pai' ge' suu'nka' gu suudai' gui' na Galilea dibiir bhaan bipio'. Ba' mi' ba ja tii gook gu boptop bhibhiadam daim sispidhim nam mi ja'p bupaim suudai' chir maa'n gu ge' asaak. Maa'n Simoon tiigim, jumai ba' Anrees.

¹⁷ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Aañ pui' ilhii'n jiñ jaaduñ na pim xib dir gammiji bañ kaichgida', na pim ba' jai'n palhbuidha' nañ tu ja a'gidha' gu ja'tkam. Bar ja'tkam bhibhiadam ka' pim pix ba', cham tu' boptop bhibhiadam kia', na gu' gui' nam ji'k ba ti jii'ndha' na pim ji'k jax tu ja a'gidha', dhi' ja'p ji buusnia' na pim ba ja bhia'.

¹⁸ Ba' gui'p ma oi mit cham jax ji chi'ik. Mi' xi iabok jamit gu ja a'sak.

¹⁹ Ba' palhiip gama ja'k iam xi jii mit biix ju'ndharan, mi'p ba ja tii mit gu Jakoobo gio gu Juan, maamra'n gu Sebe-deo, nam mi' daraat kanuub ta'm ka ja jiisom gu ja a'sak gui' nam ki'n tu bhibhia gu boptop. ²⁰ Ba' pui'p ba ja titda nat jax ja tiidak ja baidhak gui' na ja biim ba jim. Ba' gui' pui' cham jax ji chi'ik ma oi mit ip, mi' xi buak jamit gu ja taat Sebe-deo ja biim gu tujuandam tugi'n.

Gu Jesusus na ba dua'ndha' maa'n gu maa'nkam na kax ñaanbi' ka'

(Lk. 4:31-37)

²¹ Moo mit mummu ja'k bhii Kaper-naum na pai'r kikcham na ba' moo bam aaya' na pai' dhuuk cham ka tum juanda'. Ba' jano' nat pai' bam ai, mui' ma jii gu Jesusus mu nam pai' tu chiopi' gu Israel kam ja'tkam. Ba' mi' baakik bhai' ji chu ja a'gi. ²² Alh ni jaroi' ku ñio'k, mi' pui' pup tu'ii' am na mit ba kai, na gu'x io'm bhai' xi bua na xi chu a'ga, cham tu' pui' na jax gui' nam jup kai'chdha' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios. ²³ Ba' maa'n mi'p oirida' gu maa'nkam na ampix jix ñaanbi' ka', na bhaan baax ka' gu cham kii' ii'mda'. Ba' na mi' ka tu ja a'gi'n gu Jesusus gu ja'tkam, mi' baakik chiop ge' ki'n mui' ba ñio gux ñaanbigim, na gu' pui' ja'k jurtu'ntu' gu cham kii' ii'mda', jup kai'ch:

²⁴ —¿Jax japich bhai' bach dhooam Jesusus Nasareet kam? ¿Ka'p ti bhai' bach koodam aa? ¡Aañ jix maat jia nap aap jir di' gu Dios gu maaxik duakam!

²⁵ Gu' ji na gu' maa'n nat jax ñio'k gu Jesusus, jup titda:

—¡Cha'p ñio'kda' cham kii' ii'mda' nap naanbichu'n dhiñ jaduun! ¡Mup buusnia' bhai' dhir bhaan! ¡Cha'p bhai' pu tui'ngida'!

²⁶ Ba'x io'm xi bhii gu maa'nkam nat pai' ba ji buus gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan. Ge' xi jiin'kik nat ba' pik ba buus. ²⁷ Ba' dappaam mi' pui' pup tu'ii'

am dho gi ji ba'x io'm gu ja'tkam, dai nam nai' tiim ti tikka'n diilh jix dhu'n-pi'n ki'n, jup kai'ch am:

—¿Jax ba'r jum duukam chi dhi' pui'? Gi nach cham ji'xkat pai' dhuuk pui' chi niidhat na jax tu buim dhi Jesusus. Ti'i na sia gu cham kiki'i i'ii'mda' tu' pix ja ilhii'n, jix jiigi'n am.

²⁸ Ba' cham miikim na mit biix pui' ba ti kai gu ja'tkam na ji'x jir Galilea na ji'k jax tu buim gu Jesusus.

Gu Jesusus na ba dua'ndha' gu daada'n gu Simoon Peegro

(Mt. 8:14-15; Lk. 4:38-39)

²⁹ Ba' ja'xpix nat ba buus gu Jesusus mi' dhir chiop, na xi chu ja a'gidhimik gu ja'tkam, silh jii mummu gama ja'k nam pai' tu ba'aak gu Simoon gio gu Anrees. Ba' biix jai' xi jiim am gu Jakoobo gio gu Juan. ³⁰ Ba' gu daada'n gu Simoon miji ka bo' ba'k chir jum bakxidhat na ee gu toiindhi'. Ba' nat jax mu ai gu Jesusus, ba aagi'n am gu mi' oi'nkam nax ka'ook. ³¹ Ba' mui' ji ai gu Jesusus mi' na pai' bo', ba' daagik nobi'ran xi bamii'. Jix kii' bhai' ji bam mi' jotmoda' pix, ba' dai nat ba tu ja onbai'.

Gu Jesusus na ba ja dudua'ndha' mui' gux kako'kkam

(Mt. 8:16-17; Lk. 4:40-41)

³² Ba' nat pai' ba bhi'n gu tanoolh, na pui' bax dhidimpui', mui' ja'tkam pix ja'x ji ai mit mi' ba'aak kiik na pai' daa gu Jesusus ji ja baidhat gux kako'kkam, jai' gui' nam ampix jix nanaanbi' ka' na ja a'm jup tui'ka' gu cham kiki'i i'ii'mda'. ³³ Giilhim mui' mit mi' mam jumaap ki'ngob gu mi ja'p oi'nkam na ji'x jir kicham. ³⁴ Ba' pix ja'x ji ja dudua'n gu Jesusus gux kako'kkam, na gu' mi ja'p moo biix aixim tu'm jup te eeka' gu ko'kdai'. Jai' gui' nam ampix jix nanaanbi' ka', biix ja'k ja joot gu cham kiki'i i'ii'mda' ja a'm dir. Pu cham ja do'ncho nam jax

bha tu a'ga gu cham kiki'i i'ii'mda', na gu'x bhai'x maat na no't jax dhuuk xi ja do'ncho nam bha tu a'ga', mi' maaxik ba kiisa' am nar tu'p tu'm da'.

Gu Jesusus na ba jimia' mu ja'p na ji'x jir Galilea na tu ja a'gi'nmira' gu ja'tkam

(Lk. 4:42-44)

³⁵ Ba' bijik ba bam gu Jesusus na ka-pup jix chukgam, ba' ma jii nammi gama ja'k na pai'r gampix. Mi' ba' bhai' ji chu a'ga jix dhaam ja'k bui'nor guch Gi'ko-ra'. ³⁶ Ba' ja'xpix nat pai'x bhai' ba xia', mui'p ma gaagam gu Simoon bamgik ja biim gui' nam takaab dir maap jii mit gu Jesusus. ³⁷ Ba' nammi pix ji chii mit na pai' ka oiri, ba'p titda am:

—Bhammi tiim ga'nga' am mui' gu ja'tkam.

³⁸ Gu' ji na gu'p ja titda gu Jesusus:

—Gatuuk jach dho gio bhai'p aaya', na gu' ka tum aagim. Maik gor kia' mijini ja'p na jax jir kikcham, sia dai ya ja'p mi-a'n kia', nam ba' gu' biix jup jix mat ka' gu ja'tkam nañ ji'k jax tu a'ga, na niich gu' pu kai'nkam bha jii.

³⁹ Bhai' ba' pu oirida' na ji'x jir Galilea na tu ja a'gi'ndha' gu ja'tkam bha ja'p nam jax tu chichiopi'. Gio ba' na ja'k ja jootsaim gu cham kiki'i i'ii'mda' ja a'm dir gui' nam jix nanaanbi' ka'.

Gu Jesusus na ba dua'ndha' maa'n gux ko'kkam na tootolhidhat bha gakiidha' gu tukga'n

(Mt. 8:1-4; Lk. 5:12-16)

⁴⁰ Ba' maa'nnim mu ba ai maa'n gux ko'kkam na pai' oirida' gu Jesusus, na tootolhidhat bha gakiidha' gu tukga'n. Ba' mi' o'lhia'n ki'n ji kikbuk biipi' dir jup titda:

—Aañ ja'pni moo soi' bham tiidam jiin jaduun nañ ja'p te kee nap bixchu'x aichu'n nach chu' cham pai' nii'n, nap

iam jiñ dhua'ndha' no'p moo pui'p ilhi-
i'ndha' git.

⁴¹ Ba'x joi'mdak ba tii gu Jesusus, ba'p
titda bhai' xi dhaagik:

—Jir am dho, nañ gu' pu kai'ñkam ya
oiri. Jaiñ, ba dua pich. Cha'p jax kam
aa'nda'.

⁴² Ba' dai nat pui' ji' xi chii'n, jot-
moda'x bhai' bhai' ji chu taatdat. Jix
kii'p jum duu, pu cham pai' ka tu ko'k.

⁴³ Ba' gu Jesusus tii xi soo'mchulhdhak ba
joot na cham tu aa'nda' nat jax dhuuk
dua, jup titda:

⁴⁴ —Dai nap moo cham jaroi' aagi'nd-
ha' na ñich aañ jum dua'ñ. Dai nap silh
jimia' bhammi na pai' daa gui' na jai' ja
palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam
tu daanda' buiñor gu Dios, na ba'm tigia'
na pich ba dua. Xi chikkada' ap. No' jax
kai'ch nap bax kii', dai nap tu makgirtai
titikia' na jax ja'k aagix nat tu ua'nak gu
Moisees, nam ba' bax mat ka' gu ja'tkam
nat ba buus gu ko'kdai' dhi' nap ki'n kax
ka'ook kat.

⁴⁵ Gu' ji na gu' gui' moo jano' nat jax
jii, pix ja'x ja aagi'ñ gu ja'tkam. Giilhim
biix pui' bax chu maat am. Ba' pui' mi'
pup oiri gu Jesusus gampix, miji ja'p tibi-
appuda', na gu' cham ka aa' na maaxik
bhammi ja'p oirida' ge'ger kikcham. Ku
gu' pui' pix mui' mi'p aajidha' am ji na
pai' oirida'.

Gu Jesusus na ba dua'ndha' maa'n gux ma'mkulhi'

(Mt. 9:1-8; Lk. 5:17-26)

2 Ba' gatuuk ji'kchi jurni'ñ ki'n gio
mi'p ba ai gu Jesusus Kapernaum. Mi'
pai' maa'n kiicham pix ba kaidha' na
tibiap. ² Ba' jotmoda' pix ja'x ji ai mit
gu ja'tkam, giilhim mui' mi' mam ju-
maap jamit. Jix kabkam suu'n jamit miji
ba'k chir, pu cham jir buusan mi ki'ñ-
gob, na gu' mi' dhir diirap dir nammi
ja'p jup xi ju' am. Gu Jesusus ba' dai na
tu ja a'gi'ñchu'. ³ Ba' ja'xpix maa'n mi'

ba aich jamit gux io'm jix ma'mkulhi'
maakob dit. ⁴ Ba' ilhdhat am nam jiimit
miji pu baapkia' git ba'k chir na pai'p
tu'ii' gu Jesusus, gu' ji na gu' cham bhaai',
nam gu' giilhim jix kabkam suuda' gu
ja'tkam. Pui' mit alhi'ch ma digaar gu
ba'aak daam dir na mit ba' mu tisaa'nd-
hak bhai' dhir mu tibiañ bakxidhar ta'm
miji na pai'p tu'ii' gu Jesusus. ⁵ Ba' nat ba
ja tii gu Jesusus nam buiñor jix biñaktu',
jup titda gux ma'mkulhi':

—Cha'p jax kam aa'nda'ñ jaduun. Ba
uañchudhix ji matgam gum ua'tulhd-
hara', na ñich gu' aañ pui' ba tii.

⁶ Ba' ji'kchi mi'p daraa am gui' nam
sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ba'p
jum aa' am ja jujur am bhaan: ⁷ “¿Jax ba'
ilhdhat jup kai'ch? ¿Ja'xbui' aa sap tii
ge'kam jup xim ilhi'ñ na gu Dios? ¿Ja-
roo gip ba uañchuda gu tu' ua'tulhdhara'
gu jaroi' ya' kam pu chu'm ip jix ua'tul-
hdhix kam? Dios dho gi jii' ji.” ⁸ Gu' ji
na gu'x bhai'x maat gu Jesusus jura'ran
bhaan nam jax jum aa', ba'p ja titda:

—Ni ji'x iam kur pui' na pim jax jum
aa' gu jam jujur am bhaan. ⁹ Na gu' cham
pik xijai no'ñ jax kai'ch: “Ba uañchud-
hix ji matgam gum ua'tulhdhara'”, na
gu' cham maati' ka' no' moo pui' ji bu-
usnia' piam ku gu' cham. Gu' ji no'ñ jax
kai'ch: “Xi bamii', munip ja'p ba oirida'
bhiji gum bakxidhara'”, dho gi gu'x xi-
jai ji, na gu'x maati' ka' no't cham pui' ji
buus. ¹⁰ Ku ba' gu' aañ xib ya' dua'ndha'
ji dhiñ jaduun nax ma'mkulhi' na pim
bax mat ka' na aañ nat bhañ joot gu Dios,
jir ge'kam iñ nañ ba' ya' tu uañchuda' gu
ua'tulhdhara' ya' dhi oi'nga'n.

Ba'p titda gux ma'mkulhi' pui' xi
chi'ik:

¹¹ —Aapi'ñ jaduun nap jix ma'mkulhi',
xi bamii'. Ba jimia' ap jum ki'aam, bhiji
ap dhim bakxidhara'.

¹² Ba'x kii' bhai' ji bam gui' na kax
ma'mkulhi' kat nat jax pu tii' gu Je-
susus. Ba' dai nat ba jii xi bhik gu bax-

idharu'n, mui' ba buus ja saagi'n gu ja'tkam gaammiji ji dhuu. Ba' mi' pui' pup tu'ii' am biix, mi' dhir ba' ma tu daani mit buiñor gu Dios, jup kai'ch am:

—¡Mooch pik cham ji'xkat pui' ti niid-hat ji jich Gi'kora'!

Gu Jesusus na ba baidhika' ip gu Lebii

(Mt. 9:9-13; Lk. 5:27-32)

¹³ Ba' mikkat gio'p ma jii gu Jesusus mummu ja'p ju'ndharan na pai' ge' su-u'nka' gu suudai'. Ba' mui' ja'tkam mi' mam jumaap jamit na pai' ka oiri, ba' xi chu ja a'gidhimik. ¹⁴ Ba' ja'xpix nat giop ba jii, nat nammi ba ji bhii jupaa-ban na pai' tum namki'n no'n ge' tu bhi-iñor, mi' pix ji chii gu Lebii, maraa'n gu Alpeo, gui' nar tuumiñ tu taandam tugi'n ka' gux io'm ge'kam Rooma kam, Seesar tiigim, na mi' daakat pix ji dhaagim gu tuumiñ gui' nam mi' tu namkidhim. Ba' mui' ji ai gu Jesusus, mi ja'p amuub xi kikkuk jup titda:

—Aañ pui' ilhii'n jiñ jaduun nap xib dir gammiji bañ kaichgida'.

Ba' gui' nat jax kikkuk pix chu'p jum duu cham jax ji chi'ik, gammiji pix ko'k-mar jiim am.

Gu Jesusus na ja biim ba tu jugia' gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ndha' gu ja'tkam

¹⁵ Ba' gatuuk ma ja baidhak gu Lebii gu ja'tkam mummu kia'mi'n nam mi' tu jugia' buiñor. Moo jimchu' gu Jesusus gio gu ja'tkam tugi'n, gio jai' gui' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'n ka' gux io'm ge'kam Rooma kam Seesar tiigim, gio gui' nam pui' ja bia'ka' gu ge'gerkam jum aa'ndam nam sap cham tu' ka'm ti nii'n. Ba' gu Jesusus jix bhai'm taatit bhai' ji chu juu ja biim, nam gu' mui' ba kaichu'. ¹⁶ Ba' ji'kchi gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios gio gui' nam pariseos jum tiiti'nda', am bhaak jamit na mit tii gu Jesusus na ja biim tu kua'

gui' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'n ka' gux io'm ge'kam Rooma kam, Seesar tiigim, gio gui' nam pui' ja bia'ka' nam sap cham tu' ka'm ti nii'n. Ba' ja'p ja'k xi ja boosgak jamit gu ja'tkam tugi'n gu Jesusus, jup ja titda am:

—¿Jax ku ba' ja biim tu kua' dhi jam ge'kam tuk dhi tuumiñ tutaandam gio dhi' nam cham tu' ka'm ti nii'n?

¹⁷ Gu' ji na gu' ja kœe gu Jesusus nam jax kai'ch, ba'p ja titda:

—Dho na gu' dhi' ja'pni jia na jax gu ja'tkam no'm jix kiki', na gu' cham ja a'm jum aa'nda' na jaroi' ja dudua-dhi'ndha', na gu' dai nam ge'gerkam jum taat ka'. Gu' gui' ji nam ji'k jix kako'k ka' na ba' ja a'm jum aa'nda', nam gu' soi'm ilhii'ndha' nam jix dhuduadhim ka'. Ba' aañ na ñich bha jii ya' dhi oi'n-ga'n bhaan, cham tu' pu kai'nkam bha jii ñich nañ ba' ja baidhika' gui' nam ge'gerkam jum taat, nam pui'm aa' nam tu' ka'm ti nii'n, gu' ja'pji gui' ji nam ji'k bax maat nam jix u'ua'tulhdhix, nam gu' soi'm ilhii'n buiñor gu Dios. Dhi' ji' ji nañ ba' ja baidhika'.

Gu Jesusus nam ba tikka' na sap jax kum ba' cham jum saabda' gu ja'tkam tugi'n

(Mt. 9:14-17; Lk. 5:33-39)

¹⁸ Ba' maa'nnim ji'kchi gu ja'tkam mui' ma tikkam jamit gu Jesusus na sap jax kum ba' cham ji'xkat pai' dhuuk ja nii'n nam jum saab gu ja'tkam tugi'n. Na gu' gui' nam kaichu' gu Juan gio gui' nam pariseos jum tiiti'nda', gammiji pix ja nii'ndha' am nam jum saabda'. Ba'p titda am mummu œek:

—¿Jax ku ba' aap gum ja'tkam tuk cham ji'xkat pai' dhuuk ja nii'n ich nam jum saab?

¹⁹ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho na gu' dhi' ja'pni ji buusan jia na jax no' jaroi' mu pai' ba xim tiimum, nam gu' cham jum saabum jum ilhii'nd-

ha' gu jajaa'nni'n, nam gu'x chu nak ka' gu koi'. Ba' pu'ñip ji buusan ja bui dhiñ ja'tkam tuk, cham jum saabum jum ilhi-i'n am gu xib, nam gu'x bhai'm taat nañ ya' kap tu'ii' ja bui. ²⁰ Ku gu' kam aajim ji nam pai' dhuuk jiñ dhagia' gui' nam boiñ bhiichdha', jano' dho gi ba' bam saabu' am ji.

²¹ Na gu' dhi' ja'pni ji buusan jia na jax gu jaro'i' no't alhi'ch iikik gu xibkam jannulh tii xi dhaax gu tii'dharga'n no'r kilhii'nga'n. Maa'n na jax giop sarnia' biix xikoolh dhir, na gu' bhai' ji so'lhka' gu xibkam jannulh na pai' dhuuk xi bakuana'. ²² Piam ja'p na jax gu biiñ, nam gu' xixiibkam jajo' bopko bhaan tu aidha' gu buusai'ndham, na gu' no'r kikli-hi'nga'n, maa'n na jax xixiipña', pu biix jum nu'aa' dho gu', na gu' giilhim jix o'jo' ka'. Pui' kum ba' xixiibkam jajo' bopko ta'm bhaan tu aidha' gu biiñ gui' na kia'pix buusnidha'.

**Gu Jesusus gu ja'tkam tugi'n nam
tu kaipgaidhat tu ko'iidha'
gu muraa'n ga'n gu tiriik**

(Mt. 12:1-8; Lk. 6:1-5)

²³ Ba' maa'nnim na pai' dhuuk cham tum juanda', ma jii gu Jesusus nammi gama ja'k maa'n kap, moo mi' buus-nichu' na pai' ti ix gu tiriik. Ba' gu ja'tkam tugi'n na ja biim jimchu', xi u'i-idhat gu muraa'n ga'n xi kaipgaidhat tu ko'iim am. ²⁴ Ba' pix am bhaak jamit ji'kchi gui' nam pariseos jum tiiti'nda', na mit gu' ja tii nam ka tu u'iim gu tiriik muraada'. Ba' mu boopok jup titda am gu Jesusus:

—¿Jax kum ba' pui' tu buim dhim ja'tkam tuk? ¿Kux cham maat am aa na xib cham tum juan?

²⁵ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—¿Kux aapi'm cham ji'xkat tu jiñkui'n aa mi' u'uan ta'm nat jax tu duu gu Dabii gio gu ja'tkam tugi'n jano' maa'nnim nam pai' dhuuk ba ua'maim? ²⁶ Na mit

tu juu bo gu paan gui' na mi' tikiix kat ge' chiop, nat ja maa gu Abiatar gui' na mi'r ja ge'kam tuk ka' jano' gui' nam jai' ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, na saak dai gui'x bhaai'n ka' nam kua'da' git.

²⁷ Ja'pni ba' moop ja titda jia:

—Pui' kuñ ba' aañ cham pai' jax ja titda dhiñ ja'tkam tuk, sia kuñ ja nii'n nam jax tu buim. Na gu' na pai' dhuuk cham tum juanda', dai nañ jiñ jiipi'ñka' no'n jix aa' cham jax ji kai'chit. Piam kuñ gu' tu' jax jup jix dhuñiim, ¿jax gip bua? Na gu' dhi tanoolh cham tu' jax kai'ñkam pui' ja'k jum duu nañ bix-chu' jix chu xidhuutu'n ka'. ²⁸ Na gu' pur cham tu' gu pui' na pim jax ja'k tii xi il-hii'n aapi'm. Aa'ni' ji nañ jix maat, nat gu' pu kai'ñkam bhañ joot guñ Gi'kora' nañ ba' ya' ja aagi'ndha' gu ja'tkam biix nam ji'k tu' jax buada', sia na pai' dhuuk cham tum juanda'.

**Gu Jesusus na ba dua'ndha' maa'n gu
maa'nkam nax muuk ka' gu nobii'n**

(Mt. 12:9-14; Lk. 6:6-11)

3 Ba' mikkat nat giop bam ai na pai' dhuuk cham tum juanda', gio mui'p ma jii gu Jesusus maa'n kap nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam, ba' jimdat miji ji baa. Ba' maa'n mijip daa gu maa'nkam nax muuk ka' gu nobii'n.

² Ba' pix niidhim am gu Jesusus gui' nam pariseos jum tiiti'nda', ea no't sap moo ba ji dhua'ñ gui' nax muuk ka' gu nobii'n, na sap ba' dhi' bhaan jix bhaai'n ka' nam jax ti'ya' nam iattulhdha'. Na gu' jano' aagix ka' na cham tum juanda', nam cham tu' jax buada' gu ja'tkam. ³ Ba' mui' ba bai'ñ gu Jesusus gui' nax muuk ka' gu nobii'n, jup titda:

—Eap bhai' xi jim jiñ jaduun. Ya'ni ja'p jap xi kikbu' amuub.

⁴ Ba' pui' xi chiidak jup ja titda ip gu jai' gui' nam mi'x bhaamut nii'n:

—¿Jax pin jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' na pai' tu ua'ñix? ¿Tu' pin jix bhaai' nach jax buada' na pai' dhuuk cham tum juanda', nach jix bhai' tu buada' aa pin, ka' pin nach jix buam tu buada' aa? Pui' na jax gu jaroi' no'x io'm jix ka'ook, ¿jax ja'k jum aagidha', nañ dhua'ñdha' aa, ka' nañ mi' pix xi ñii'ñdha' aa no' mi ja'p ba mumki jiñ chaagiob?

Alh pu ni jaroi' ku ñiok, mi' pix pu tu'ii' am. ⁵Ba' nai' xi ja ñii'ñ gu Jesusu biix xikoolh gu ja'tkam jix buam jum ilhdhat, ji'x tii am jix bhaamum jum ilhi-i'ñ, na gu' ni ji'x ku ja jujur am baapak na jax tii tu ja a'gi'ñ. Ba'p titda ip gio gu maa'nkam gui' nax muuk ka' gu nobii'ñ:

—Eap xi silhiñ dhim nob jiñ jaduun.

Ba' gui' ja'p jup xi silh, jix kii'p jum duu na ja'p xi joiñi'ñ, panaas ku moo pu cham pai'x muuk kat. ⁶Ba' bhaakuk jotmoda' jii mit gui' nam pariseos jum tiiti'nda' bhammi ja'k ja bui gu ja'tkam tugi'ñ gu Eroodis gui' na sap jir ge'kam ka', nam sap ba' bhai' xi chu a'gai maap nam jax ja'k duuji mu'aa' gu Jesusu.

Gu Jesusu na ba ja dudua'ñdha' mui' gux kako'kkam mummu ju'ñdharan na pai' ge' suu'nka' gu suudai' gui' na Galilea bhaan bipio' gu dibiir

⁷Gu' ji nat gu' ba jii gu Jesusu ja biim gu ja'tkam tugi'ñ mummu ja'k na pai' ge' suu'nka' gu suudai' na Galilea bhaan bipio' gu dibiir. Ba' mui' ja'tkam pix chu'p tui'dhi' am nam mu oi'ñchu', moo gu Galilea oi'ñkam gio gu Judea kam. ⁸Gio jai'm mui'p jimchu' gu bhammi dir ja'k kam Jerusaleen, gio gu Idumea kam, jai' gu baasi'n dir ja'k kam xia'lhui na pai' bhiix gu Joraaan Ak, gio gui' nam biix xikoolh oi'dha' mummu na pai' ge'ger jir kikcham na pai' Tiirio ti'ñ gio ja'p ja'k na pai' Sidoon ti'ñ, nam gu' pui' tē kē na ge'ger jup jum duu'nkam jix bhai' tu buim gu Jesusu. ⁹Ba'p ja titda gu

Jesuus gu ja'tkam tugi'ñ nam sap maa'n jix io'm ju'ñdharan ja'k xi buusaichulhdha' gu kanuub, na sap ba' bhaan bha tisdia' nam cham mi' ki'spa' gu ja'tkam no' mi' pix ja'p kiik diirap. ¹⁰Nam gu' giilhim mui' pix ji aajim gux kako'kkam, gio nam gu' alh na ji'x ki'n nam amuub jix aik na pai'p tu'ii', pix am jum tutki'ñ am, aa'nda' git nam jax pik jum duñia', nam gu' pui' tē kē nat mui' ba ja dudua'ñ.

¹¹Ba' ji'ma'n mi'p oipo am gu ja'tkam na ja a'm jup tui'ñgida' gu cham kikii' i'ii'mda' na ja naanbichu'nka'. Ba' nam jax tigia' gu Jesusu, mi' ja o'lhia ki'n ji gu'nguk am biipi' dir, ba' ge' ki'n mui' pu nokia' gu maa'nkam, na gu' pui' ja'k jurtu'nda' gu cham kii' ii'mda', jup ti'ya':

—Aap jir di' nap jir Maraa'n gu Dios.

¹²Gu' ji na gu' pu ja sosbhichulhi'ñ gu Jesusu nam mui' tii ji ñokia' nam sap cham mi' maaxik kiisa' nar tu'p tu'm da'.

Gu Jesusu na ba ja aaga' mambhiix daman gook gu ja'tkam tugi'ñ nam jir noonbi'ñ ka'

(Mt. 10:1-4; Lk. 6:12-16)

¹³Ba' gatuuk ma jii gu Jesusu maa'n kap na pai'r oidha' ta'm, xi ja baidhak ji'kchi gu ja'tkam tugi'ñ na jax chu'm jix aa' diilh na ja biim jimda', ba' gui' ma oi mit ip. ¹⁴Ba' na mit pai' dhuuk bhammi tiitis oidha' daam, bhai' ji ja aa nam jax chu'm bar noonbi'ñ ka' gammiji, mambhiix daman gook moo aich. Dhi' sap ba' bhaankamu'n nai' ja jootsa' nam tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam gu ñio'ki'ñ gu Dios, ¹⁵gio nap ja titda nam pui'p ba ja dudua'ñdha' gux kako'kkam, gio nam mai' ja jootosda' gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam gui' nam jix ñanaanbi' ka'. ¹⁶Ba' gu Simoon maadit jir di' na bar nobii'ñ, gui' na gook ki'n jix mat ka' gu Jesusu, Simoon Peggro tiiti'nda'. ¹⁷Mi' dhir ba' moo gu Jakoobo gio gu Juan, daim sispidhim, maamra'n gu Sebedeo, gui' nax joi'ñdha' na Boarnerjes ja tiiti'n-

da' gu Jesusus, na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch: Jix bhaa'mnagim. ¹⁸ Gio ba' mi' dhir moo gu Anrees, Piliip, Bartolomee, Mateo, Tomaas, gio gu jumai Jakoobo, maraa'n gu Alpeo, gio gu Tadeo, gio ba' gu jumai Simoon, gui' na ja kaichgida' gui' nam kananiistas jum tiiti'nda', ¹⁹ gio ba' gu Juudas Iskariote, gui' na gatuuk ja aa'ndhara' gu ge'gerkam jum aa'ndam na pai' oirida' gu Jesusus nam ba' boi bhiichdha'.

Gu Jesusus gu jajaa'nni'ñ nam ja'p jum aa'nda' na cham juraa'n ka bia'ka'

(Mt. 12:22-32; Lk. 11:14-23; 12:10)

Ba' gatuuk na mit ja'k suulhgik bhammi dir na mit pai' jimiik, gio mi'p ji ai mit nam pai'x joi'ndha' nam tibi-appuda'. ²⁰ Ba' cham ji'x miikim gio pix ja'x jup ji ai mit gu ja'tkam, giilhim mui' mi' mam jumaap jamit, pu cham jax jix bhaai' na tu jugia' gu Jesusus ni gu noon-bi'ñ, na gu' dai nam tii ja palhbui'ñchu' gux kako'kkam. ²¹ Ba' pui' ba ti kai mit gu jajaa'nni'ñ gu Jesusus na cham bhaai' na jax tu jugia'. Ba' bhai' ma jii mit mummu dir nam pai' oi'dha' na mit bhai' ba baidham, nam gu' ja'p jum aa' na cham juraa'n ka bia'.

Gu Jesusus nam maakam ba ai'chuxdha' gu ja'tkam na sap jajo'k gu ja ge'kam tuk bhaan jup tui'ngida'

²² Gu' ba' gu Jerusaleen kam na mit mi'p ai gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'k-i'ñ gu Dios, maakam jup ai'chuxi'ñ am gu Jesusus, jup kai'ch am na sap jajo'k gu ja ge'kam tuk bhaan jup tui'dhi', pui' sap kum ba'x jiigi'ñ gu cham kiki' i'ii'mda' na mai' ja jootos ja a'm dir gu ja'tkam jix ñanaanbigim. ²³ Gu' ji na gu'x maat gu Jesusus nam jax kai'ch, ba' maap ja jumpadak bhai' ji chu ja a'gi bhaan ji chu ua'rgidhidhat gu tu' na ya' dhi oi'nga'n jix chu jai'ch nam sap ba'x maatit kaaya'. Jup ja titda jia:

—Ni ji'x iam kur pui' na pim jax kai'ch. Jax dhui na cham ji'xkat mai' ja jootsa' gu ja'ook ge'kam jum aa'ndam gu biima'n tuutu'm jajo'k, nam gu' maa'n ii'mda'p duuk. Na gu' no't maadit tii mai' xi joot, ja'p ji buusnia' na diilh mai'm jootsa'. ²⁴ Na gu' dhi' ja'pni na jax gu dai ge'gerkam jix kakai' no'm cham maa'n ñi'ook jup duuk, no'm ji'-ma'n tu' tii jax jix dhuñiim na jax ja'k jir joidham, no'm gu' jai' maakam jup kai'chim, mi' pu cham tu' jax ji dhuuji mam pataasa' am. ²⁵ Piam ja'p na jax gu ja'tkam no'm jir maap jum oi'dhagim no'm daim kokda, nam gu' mi' pui' xi kai'chimii gammiji pix ta'tak jimia'. ²⁶ Pu'ñip jum duñia' git gu ja'ook ge'kam jum aa'ndam no' jax dhuukat bhai' ji bhaamu' git ja bui gu biima'n tuutu'm jajo'k, na gu' mi' pix ja'p ji bi'ya' git ba', cham ka nini'i'ndha' am git gu noonbi'ñ, nam gu' ba bhaaku' git buiñor.

²⁷ Gu' matgam gu ja'ook ge'kam jum aa'ndam cham aa' ji na jaroi' tu' ki'n ja juanda' gu biima'n tuutu'm jajo'k. Na gu' dhi' ja'pni ji buusan na jax maa'n gu maa'nkam jix oogim jix bhangim no' mi' pai' kio, nam biix pix jix iibhi'ndha' gu ja'tkam nam amuub aaya', sia kum tiix chi iixdham gu bixchuga'n. Dai gu jaroi' no'x maat nax io'm jix oo' na ba' mu jimii xi buuprai bha ja'p xi dhaasai na ba' ba ti iixdha' gu bixchuga'n. Ba' aañ xib pu'ñip ji buusan na jax gui' nax io'm jix oo', na gu' pur cham tu' aañ jiñ bui gu ja'ook ge'kam jum aa'ndam, pu ni ji'x dho moo kur jiñ jupaabkam.

²⁸ Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida', biix na ji'k ja'tkam jix bhaai' na jax ja'k duuji uañchudhix ka' gu ja ua'-tulhdhara', sia kum giilhim jix buam tu ñiok, dai na biipi'm aa' nam soi'm ilhdha' buiñor guñ Gi'kora'. ²⁹ Gu' ba' gui' nam ji'k jix ki'ii'n gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda', dai nam pix am ti'ñchuka'

nam gammijim tulhiina', na gu' cham ji'xkat ka oña' gu ja ua'tulhdhara'.

³⁰ Ba' dhi' na pui' ji' ja titda, na mi' pix ja aagi'n na gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' bhaan jup tui'dhi', cham tu' na tu' jajo'k gu ja ge'kam tuk nam jax ai'chuxi'n gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios.

**Nam mi' ba aaya' gu Jesusu
gu jajaa'nni'n gio gu di'ii'n**

(Mt. 12:46-50; Lk. 8:19-21)

³¹ Ba' ja'xpix mi' ba ai mit dho gi ji ba' gu jajaa'nni'n gu Jesusu gio gu di'ii'n, mummu ja'p ji guguu mit gama ja'k, na gu' cham bhai' nam jax mia'n aaya', nam gu' giilhim mui' mi jumpax gu ja'tkam biix xikoolh dhir mi' na pai'p tu'ii'. Ba' mi'ji xi chu joochxi mit na sap mu jimda'.

³² Ba' pui'p ba titda am gui' nam mi ja'p mia'n daraa biix xikoolh dhir:

—Mi' sap pai' ba ai mit gum jaaduñ gio gum naan, sap jum gaagim am.

³³ Ba'p ja titda gu Jesusu:

—Jax japim ba' ilhdhat pui' kai'ch? Jax dhui nañ aañ cham tu' pui' ilhi'i'n nam dai gui'r jiñ jaaduñ gio guñ ñaan.

³⁴ Ba' pui' xi chi'ii'k nai' xi ja tiigik gui' nam mi ja'p daraa biix xikoolh dhir, jup ja titda:

—Na gu' aapi'm jai' dhit na pim ya' daraa, pui'p bar jiñ jaaduñ japim. ³⁵ Na gu' gu jaroi' no' mi' pui' ba jimchu' na jax jix aa' gu Dios, dhi' bar jiñ jaduun ka' gio nar jiñ ñaan ka'.

**Gu Jesusu na bhaan ji ua'rgidhai tu
a'ga' gu tiriik giigi'ndham**

(Mt. 13:1-9; Lk. 8:4-8)

4 Ba' mikkat ji'kchi jurni'n ki'n gio bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesusu gu ja'tkam, mummu eek ju'ndharan na pai' ge' suu'n gu suudai' na Galilea bhaan bi'pio' gu dibiir. Ba' gook alh mi' ka jumpax

am nat jax bhai' ji chu a'ga, gu' ji na gu' cham ji'x miikim giilhim mui' mi' mam jumaap jamit. Pui' bhai' ma tis kanuub ta'm, na gu' mi ja'p amuub jup se' suudai' jugi'n. Bhai' ba' ji dhaakat bha tu ja a'gi'n gu mui' ja'tkam nam mi'p tu'ii' diirap. ² Bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhat na ya' dhi oi'nga'n jix chu jai'ch nam sap ba'x maatit kaaya'. Ba' maa'n ja'pni moo mui' ji kii nat mui' ji chu a'ga:

³ —Ea na pim moo biix jam jujur ki'n xiñ kaaya' nañ jax jam tiida'. Maa'n-nim maa'n gu maa'nkam xi chu moikdak mummu pai'p ka jii, ji'kchi moo xi jur na mi' pix katka' gu moikda'n. Gu' ji na gu' mi ja'p tum oipoda', jotmoda' pix am boi ba kaat mi moika'n tir. ⁴ Ba' gatuuk nat mui' ji chu gii' gu tiriik, maa'n na mit jax jugio gu u'ji' nam mi ja'p nini' gui' nat mi' suulh na pai'p pix am boi ba kaat, na gu' maaxik pix dharaat, na gu' bax chu kabaak. ⁵ Ba' jai' ja'p ja'k ai' cha'm jup suulh ip na pai'x komaalhim jir dibiir. Dhi dho gi gu' tii jotmoda' bubua ji, nat gu' daaman jum yaas. ⁶ Gu' ji na gu' maa'n nat jax mii'n gu tanoolh nat bhaan mi' ji chotnorimi, nat gu' cham tuukab takta, dai nat ba gaa pix. ⁷ Ba' jai' nat ja'p ja'k jup suulh na pai'x joi'ndha' na tuutka' gu tu'x bii u'uux jix jo'ii', ba' pui' tii bhai'p ji bubua. Gu' ji na gu' jotmoda' bhai'p ji i'pu gu u'uux jix jo'ii', maa'n nat jax bhai'bich, jix u'uam mi' pup tuut gu tiriik, pu cham tu' ka bhaai'. ⁸ Ba' gu jai' nat ja'p iam jup suulh na pai'x kii' gu dibiir, dhi' dho gi gu' joidham jix bhai'm duu ji, alh ja'p sa'sbar jum kaip. Ji'ma'n moom kaip maa'n oo'm daman mamb-hiix, jai' baik oo'm, jai' jix chamaam oo'm, mi' pix pui'.

⁹ Ba' mi' dhir na pui' ji' xi chu ja a'gid-himik, jup ja titda ip gio:

—Mi' pim pui' ba jimia' ji'k na pim jix maatit jiñ kee.

**Gu Jesusus na ba ja aagi'ndha' gui'
nam kaichu' na jax jir jum duukam
gu tiriik nat tu gii' gu maa'nkam**

(Mt. 13:10-17; Lk. 8:9-10)

¹⁰ Ba' ja'xpix na mit pai' ba jii gu mui' ja'tkam gui' na mi' tu ja a'gidhimik gu Jesusus, ba tikka'n am gu mambhiix daman gook gu noonbi'n gio gu jai' gui' nam pui'p kaichu' na sap ja aagi'ndha' na tu' aagit jup kai'ch gu tu' tiriik gi-gi'ndham. ¹¹ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Matgam aapi'm saalh ka maachim ji na jax ja'k jix bhaai' na jam a'm ti nii'ndha' gu Dios, na pim gu' bañ kaichu'. Gu' ba' gui' nam ji'k cham jin kaim nañ bhaankam tu a'ga guñ Gi'kora', pu'ni pix ja'k jañ tu ja a'gi'ndha' bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhat ya' kam dhi oi'nga'n.

¹² Na ba' sia kum tiin ñii'n nañ jax tu buada', pu cham maatit ji ñii'ndha' am, piam no'm tiin kee nañ jax tu ja a'gi'ndha', pu cham maatit jin keeka' am. Ja'pni dhuuji ba' matgilhia' nam pu cham aa' nam mi' pui' jimia' na jax jix aa' gu Dios, ba' dai nam pix am ti'ñchuka' na ja tulhiinchuda' gu ja ua'tulhdhara'.

**Nax bhai' ba tu aaga' gu Jesusus
na jax kai'nkam jup jum
kai'ch gu tiriik giigi'ndham**

(Mt. 13:18-23; Lk. 8:11-15)

¹³ Mi' dhir ba'p ja titda ip gio:

—¿Cham aa pim maatit jin kee? ¿Jax japim ba' duuji jix maatit jup kaaya' gu jai' nañ pai' dhuuk giop tu ja a'gidha' gu ja'tkam bhaan ji chu ua'rgidhai gu tu' ya' kam dhi oi'nga'n? ¹⁴ Ja'pniñ dho kai'nkam jup kai'ch: Gu jaroi' na tu ja a'gidha' gu ñio'ki'n gu Dios gu ja'tkam, ja'p ji buusnia' na jax no't ba tu gii' gu tiriik. ¹⁵ Ba' ji'ma'n no' mit cham biix ja jujur ki'n kai sia kum ji'x tii kapup xi chi'ñchutgit palhiip, na pai' dhuuk mi' eaji gu ja'ook maakam xi jurtuda', mi' pu cham tu' kap jum buixi'ndha'. Dhi

ja'p ji buusnia' na jax gu tiriik gui' nat boi cha'm suulh. ¹⁶ Gu' ba' gui' nam jotmoda' ti jii'ndha' jix bhai'm ilhdhai, dhi' ja'p ji buusnia' na jax gui' nat mi' suulh na pai'x komaalhim jir dibiir nar ai' cha'm nat tii jotmoda' bubua, dai nat cham tuukab takta. ¹⁷ Ba' maa'n nam jax gio mummu pui'p suulhgia' no' tu' ba ja duiñchu', nam gu' palhiip pix niirda', na gu' mi' pix tu ja mamai'chikda' no'm baabui' moo tu' silhkam ti jiigi'n buiñor guñ Gi'kora'. ¹⁸ Gio gu jai' gui' nam pui' tii joidham jup kaaya', dhi' ja'p ji buusnia' na jax gui' nat mi' suulh na pai'x joi'ndha' na tuutka' gu tu'x bii u'ux jix jo'ii'. ¹⁹ Na gu' no' mit tii ba ti jii'n, bhai' ji ja tukgidha' gu tu' na ya' dhi oi'nga'n jix chu jai'ch. Tu' nam pix bax joi'ndha' nam bia'ka' jix dha'ram namkim, piam ku tu' nam pix jax bax dhuñiik ka' na tu' cham jum aagidha', nam jax dhui pix mi' bhaan jim iatat cham mi' pui' ka tui'ngida' na jax jix aa' guñ Gi'kora'. Ba' cham tu' pui' ka' kia', na gu' nai' pix ji jugidha' gux Uañ Ii'mda'. ²⁰ Ba' gui' nam biix ja jujur ki'n ti jii'ndha', mi' pui' ba jimia' am na jax ja'k jix aa' guñ Gi'kora', cham ji'xkat ja'k ka suulhgia' am, nam gu' gammiji buiñor bax biñak ka'. Dhi' ja'p ji buusnia' na gui' nat mi' suulh na pai' joidham jix kii' gu dibiir, nat jum kaip maa'n oo'm daman mambhiix, gio jai' ja'p na jax gui' nat baik oo'm jum kaip, piam ja'p na jax gui' nat jix chamaam oo'm jum kaip.

**Gu Jesusus na ba tu a'ga'
bhaan ji ua'rgidhai maa'n gu
kañdhiir miimdam**

(Lk. 8:16-18)

²¹ Ja'pni ba' moop ja titda:

—¿Jaroo pim nii'n nat xi miichdhak gu kañdhiir miji ja'p pai' xi kii tu' ki'n xi chaa'bidhak no'x chukgam? ¿Piam aa na cham? Jax dhui na gu' cham tu maax ka' no' miji pai' taa'bidhix, dai no' te'kob

kiik tu' ka'm na ba'x bhai'x chu maax ka'. ²² Ba' xib pu'ni pix ilhii'ñ am gu mui' ja'tkam, nam gu' cham maatit jiñ kēē nañ jax kai'ñkam jup ja titda. Ja'p jum aa' am nañ iam pix jix ixchuixim tu a'ga, gu' tii cham ji. Ku ba' gu' kam aaya' ji nam pai' dhuuk biix ka machia' na jax jir jum duukam. ²³ Mi' pim pui' ba jimia' ji'k na pim jix maatit jiñ kēē.

²⁴ Ba' mi' dhir nat pui' ji' xi chi'iik, jup ja titda ip gio:

—Jix bhai' pim moo xim ga'ngada' na pim jax ja'k duuji jix maatit kaaya' no'ñ pu'ni pai' tu a'ga ja'p na xib. Na gu' no' pim moo soi'm ilhdhat jix maachik, diilh pix bhai' ji machia' pim, na gu' xi jam joi'mdai ba jam mattuda' gu Dios na jax jir jum duukam ka'. ²⁵ Gu' ba' gui' nam ji'k cham soi'm ilhii'ñdha', no'm cham maachik, mi' pix ganai' jix ooda' am, panaas kum ja'p jix xijaim ilhii'ñdha', nam gu' cham biiñak ka' buiñor guñ Gi'kora'.

Na cham mat ka' gu isdam na jax ja'k bhai' ji gi'lhia' gu tu' ixchuk

²⁶ Ja'pni ba' moop ja titda mi' na pai' tu ja a'gidhimik gu Jesusu gu ja'tkam:

—Iam pix pui' ji buusan na pai' dhuuk ja a'm ba ti nii'ñdha' gu Dios gui' nam ji'k buiñor bax biiñak ka', ja'pni na jax gu jaroi' no't ba ti ii gu ixchukga'n, no' mi' pai' bia'kat. ²⁷ Na mi' pix xi isai, mi' dhir dai na ka niirda' ji'k tanoolh, diilh bha bubuakia', tukaa'ñ cha'm piam tataab, pai' na pix dhuuk cham daaxix kam. Mi' pix ba tuutka' na pai' dhuuk ba tigia' gu isdam, pu cham mat ka' na jax ja'k bhai' jim duñia' na jax kia'pix bhai' ji bubuakia', piam na jax bua't gi'lhidha'. ²⁸ Na gu' mi' no't ba bubua diñir ta'm dir, mi' dhir dai na bhai' ji sa'sarka' gu jaaga'n, gio na ba mura'nta', gio na ba kaicha', suuduya' bhai' na ji'x jir mura'nga'n ka'. ²⁹ Ba' na pai' bax kabaak ka', dai na jiikai xi kaipgai ba' ulhña'.

Gu Jesusu na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gui' na mostaasa jum tiiti'

(Mt. 13:31-32; Lk. 13:18-19)

³⁰ Ba' mi' dhir gio mui'p ji chu ja a'gi gu Jesusu gu ja'tkam, jup ja titda:

—¿Tu'ñ git bhaan ji ua'rgidhai jam aa'ñdha' na jax ja'k duuji ja a'm ti nii'ñdha' gu Dios gui' nam buiñor bax biiñak ka'? ³¹ Ja'pni dho ji buusan na jax gu mostaasa kai nar ilhi'ch alh, pu ni jax chu'm kaichuk kur ja'xbui'. ³² Ku ba' gu' no' ñich mi ja'p xi ii, giilhim ge'p jum duñia' ji na pai' dhuuk bhai' ji buusnia', jix io'm te'kob tu jimmi, cham jax chu'm ja'xbui' tu jimmi gu jai' na pui'p jir jum isdam. Joidham xi boorak jup jum bua, gu u'ji' ja ko'raar nam bha tu kakos ka'.

Gu Jesusu na bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhimik tu ja a'gidhimik gu ja'tkam

(Mt. 13:34-35)

³³ Ja'pni ja'k ba' tu ja a'gidhimik gu Jesusu gu mui' ja'tkam bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhimik na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch. Nam pai' cham ka kaim nat ba' cham ka tu a'ga. ³⁴ Pu cham maa'n-nim tu ja a'gi nat cham tu' bhaan ji chu ua'rgidhak, gu' ja'pji pu biix nat ji'x juugit tu a'ga na bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhimik. Ku ba' gu'x bhai' ja aagi'ñ ji dai gui' nam ji'k kaichu' na jax jir jum duukam.

Gu Jesusu na ba ñiokdha' gu jibiilh gio gu suudai'

(Mt. 8:23-27; Lk. 8:22-25)

³⁵ Ba' moo jano' jurnik nat pai' ba ji dhidimpu, jup ja titda gu Jesusu gu noonbi'ñ:

—Maik gor jach jimia' bhammi baasi'n dir ja'k dhi ge' suudai'.

³⁶ Ba' gamai' ji jii mit biix suudai' dhaam pu gui' gu kanuub ta'm na bhai' dhir bhaan daakat bha tu ja a'gidhimik

gu Jesusus, dai na mit jax xi ja tabuimgid-hak gu mui' ja'tkam. Ba' gatuuk dir mui'p ji jii mit gu jai' gui' nam pui'p kaichu' pui' kaknub ta'm ip. ³⁷ Ba' na mit nammi ba ji bhii irban, giilhim jix io'm bhai' ji jib, gio nat bhai' ji gu'nguki gu suudai', pix bhai' jim tu'aim kanuub ta'm. ³⁸ Ba' gu Jesusus mi' dhir ja'p kuu' dir gu kanuub kooxchu' jim mo'xdhat. Ba' ma ñiñiich jamit gu noonbi'ñ, jup titda am:

—Aapi'ñ jaduun, ¡bi ñiñia! ¡Tii' na jax jum bua gu suudai'! ¿Cha'ch ba' ya' bhai'ku'?

³⁹ Ba' gu Jesusus bamgik ba ñiok gu jibiilh, jup titda:

—¡Cha'p bha ja'k buam jum buada'!

Gio ba' gu suudai' jup titda ip:

—¡Cha'p joiñat suu'nka'!

Ba' jotmoda' nai' ampix ji chu juu, pu cham pai' ka jibiir. ⁴⁰ Ba' mi' dhir jup ja titda gu noonbi'ñ:

—¿Jax ku pim ba' ja'p xi' pik jup jix chotdon? ¿Moo chakui biix jam jujur ki'n jix biiñak japim aa aañ jiñ bui?

⁴¹ Ba' mi' pui' pup tui'dhi' am, ja'x moo xi miikim pa', na gu' cham bhai' nam jax ti'ya'. Dai nam jup kai'chim jix dhu'npin' ki'n:

—¡Ja'p moor ge'kam ji bak jia dhich jaduun na ba' gam jibiilh gio suudai' jix jiigi'ñ!

Gu Jesusus na mai' ja jootsa' mui' gu cham kikii' i'ii'mda' bhai' dhir bhaan maa'n gu maa'nkam

(Mt. 8:28-34; Lk. 8:26-39)

5 Ba' bhammi dir ba ai mit na pai' giop bar ju'ñdharan, Gadaara ti tiigim. ² Ba' nat jax mui' ji chim gu Jesusus bhai' dhir kanuub ta'm, ba tii na mu ja'p ba jim maa'n gu maa'nkam na cham kii' tu ii'mda', ampix jix ñaanbi' ka'. Mu dir ja'k jim nam pai'm yassap gu koi'nga'n, ³ na gu' pui' ti ilhii'ñdha' nar kia'mi'ñ pai' no'm jum yassap gu koi'nga'n. Pu cham

bhaai'n ka' ip moo nam jax dhui buuphia' sia tu' baiñum tirbiñ ki'n, na gu' giilhim jix oo' ka'. ⁴ Pai'ji tii ma buuphia' am baiñum tirbiñ ki'n sia tootnaran, gu' ji na gu' maa'n na jax i'kida', ba' pui' cham ka juanda' am. ⁵ Ba' nabap tanoolh gio nabap tukaa' mummu ja'p oirit ji iñakda' u'xchir gio nam pai' jax jum yassap gu koi'nga'n, gio na diilh jum ko'k-tolhdhidha' joodai ki'n. ⁶ Ba' nat ba tii na mu ja'p oiri gu Jesusus, jotmoda' mu miraak mi' o'lhia'n ki'n ji kikbu biipi' dir, ⁷ jup titda ge' ki'n:

—¿Jax japich bhai' bañ dhoodam Jesusus nap jir Maraa'n gu Dios gux io'm Ge'kam? Cha'p tu' ki'n jiñ juanda'. Ka tuñ uañi'ñka' ap gu xib.

⁸ Gu' nax choo'nnit na ba' pui' kai'ch, nat gu' maa'nnim pu ba ñiok gu Jesusus, jup titda:

—Mu buusaiñ cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan dhiñ jaduun.

⁹ Ba' ba tikka'n gu Jesusus gux ñaanbigim, jup titda:

—¿Jax jap tii'?

—Lejion jañ dho tii' —jup kai'ch gux ñaanbigim—, nach gu'r mui' gu cham kikii' i'ii'mda'.

¹⁰ Ba' soi'm duuk gio bhai'p ji ñio mit gu cham kikii' i'ii'mda' bhai' dhir bhaan gux ñaanbigim nam jup kai'ch na sap chakui mu ja'k ja jootosda' mu pai' nam giilhim jum tulhiña'. ¹¹ Ba' ampik mi-a'n oipot jup ka tu kob am mui' gu tatooxkolh bha ja'p juurap oidha' ta'm. ¹² Ba'p titda am gu cham kikii' i'ii'mda' gu Jesusus:

—Bhammini gu'ñi tatooxkolh bhaan jap ka xich jootsa' nach ja a'm ka xi baapkipu'.

¹³ Ba' siamri pui' ma ja tii'n gu Jesusus nax bhaai' nam bhammi ja'k ka xi baapkipu'. Ba' gu cham kikii' i'ii'mda' jotmoda' bubuakik bhai' dhir bhaan gu maa'nkam bhammi ja'k pu baapkim jamit. Ba' bhai' dhir ji boop jamit

gu tatooxkolh na mit jax bha baap ja a'm, bha ja'p bhii mit gu biix a'nsap, boopok mijimmi pu baap jamit na pai' ge' suu'nka' gu suudai', mi' mit pu koi dappaam bhai'kuk. Gook mambhiix jix cha'tmam oo'm kat am gu tatooxkolh.

¹⁴ Ba' gui' nam ka ja bipia'dat gu tatooxkolh, totdonik pu jiboi'nñor jamit na mit ja aa'ndham gu ja'tkam gu mummu ge' kiicham oi'ñkam, gio gui' nam mu ja'p oi'dha' ji'dilh mi'mik. Ba' bhai' ma jii mit ip na mit bha ti tiigim no' baabui' moor silhkam na jax tum kai'ch. ¹⁵ Ba' na mit mi' ba ai na pai'p tu'ii' gu Jesus, mi' pix ji chii mit nax kii' juraa'n bia'kam mi ja'p daa gui' nam mui' bhaan kap tui'ngit gu cham kiki' i'ii'mda', bam ti'ii'n, na gu' gammiji jix dhaapkat mu ja'p ka oirida'. Ba' giilhim bhai' ji chooto'n jamit. ¹⁶ Ba' gu jai' gui' nam ji'k nii'n nat jax ja'k dua'n gu maa'nkam gui' na kax ñaanbi' kat, gio na mit jax dhuuk koi gu mui' gu tatooxkolh, mi' dhir jup ba ja aagi'ndha' am gui' nam ji'k kia'pix mi' aajidha'. ¹⁷ Mi' dhir ba' biix na ji'k ja'tkam nam mi'p tu'ii' soi'm duuk jup titda am gu Jesus na ba jimia' mi' dhir.

¹⁸ Ba' nat jax bha tis kanuub ta'm ba jii ip. Ba' tiix oidhamit gui' nat dua'n na kax ñaanbi' kat, ¹⁹ gu' ji na gu' cham aa' gu Jesus, dai nat jup xi chiidak:

—Ja'p ji nap ba jimia'n jaduun jum ki'aam ja bui gum jaaduñ. Ja aagi'ndha' ap nat maadit jix joi'mdak jum tiigik jum dua'n gui' na bhaankam ya oiri gu Dios.

²⁰ Ba' ma jii ip gu maa'nkam nat tu aagam nat jax dhuuk dua'n gu Jesus, mu ja'p ji bhii mui' kap na Dekapolis bhaan bipio'. Ba' biix nat ji'k kap ai, mi' pui' pup tui'ka' am na ba ja aagi'ndha'.

Gu Jairo na ba umuagi'ndha' gu Jesus na dua'ndhara' gu maraa'n

(Mt. 9:18-26; Lk. 8:40-56)

²¹ Ba' nat gio bhammi dir jup ba tis gu Jesus baasi'n dir ja'k mi' na pai' ge' suu'nka' gu suudai', giilhim mui' mi' mam jumaap jamit ip gio gu ja'tkam, ba' mi' pup oiri ju'ndharan. ²² Ba' mi' ba ai maa'n gu maa'nkam Jairo tiigim gui' na mi'r ge'kam ka' maa'n kap nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam. Ba' mi' o'lhia'n ki'n ji kikbu biipi' dir gu Jesus, ²³ ba'p titda soi'm ilhdhat:

—Aañ ja'p tii kai'chit jiñ jaduun nap iam mu jimia' git jiñ ki'aam nap dua'ndhara' guñ maraax, umri moo ba muukim. Aañ jix maat na dai no' pich xi dhaa, pu dodhia'.

²⁴ Ba' gu Jesus cham jax ji chi'ik mui'p ma oi.

Gu ubii na pu dodhia' na bhai' pix xi dhagia' gu jannulhi'n gu Jesus

Ba' mui' ja'tkam pix chu'p tui'dhi' am, pix am kiki'spaim am. ²⁵ Ba' maa'n mui'p jimchu' gu ubii na mambhiix daman gook oidha' bax ka'ook. Nat pai' dhuuk ai gu masaa'n, pui' ja'k pu bii, cham ka duduarda', gammiji pix ba mir-da' gu i'ra'n. ²⁶ Mui' ko'kdai' mamtim tii ba ja umua', pui' na jax ba tu'ii'. Biix tii ba tu ga'ra gu tu' na bia'kat na tiix dhuadhim ka', gu' ji na gu' jix io'm bhai' ji bhibhiida'. ²⁷ Gu' ji na gu' pui' ba te kee gu ubii na tu dudua'ndhim gu Jesus, ba' xi' mui' xi jimchu' miji ja'tkam tir na mia'n jix bhiim na pai' jax jimchu'. Ba' mia'n bhiik bhai' xi dhaa gu jannulhi'n, ²⁸ na gu' pui' pix kai'ñkam ba' xi' mui' xi jii nap jum aa': "Dai pix no' ñich ba daa gu jannulhi'n gu Jesus, pu dodhia' iñ." ²⁹ Ba' jotmoda' pu kikbu gu i'ra'n, gio nat jix bhai' bhai' ji chu tatdat na kax chu ko'k kat. ³⁰ Gu' ji na gu'x bhai'x maat gu Jesus nat maadit ba

dua'n gu jaroi' nat jax bha dhaa jannulhiran, na gu'x io'm jir g'e'kam. Ba' ja'k giisik jup ja titda gu ja'tkam:

—¿Jaroo bhañ dhaa jiñ jannulh am?

³¹ Ba'p titda am gu noonbi'n:

—¿Jaroo bhañ dhaa jiñ jannulh am sap! ¿Jax jap gi dhuip machia'? Na gu' mui' ja'tkam ya tum jiimchu', pix am jum kiki'spaim am.

³² Gu' ji na gu' gu Jesusus jix bhai' gan xi ja niñ'n, panaas ku cham xi maat nat jaroi' bha dhaa. ³³ Ba' gu ubii jix choo'n-nit gi'bukidhat mi' o'lhia'n ki'n ji kibbu biipi' dir gu Jesusus, na gu'x maat na dhi' aagit jup kai'ch. Ba' biix ba aagi'n nat jax kai'nkam bha dhaa jannulhiran. ³⁴ Ba'p titda gu Jesusus:

—Pu ba dua pich ji matgam jiñ jaduun, nap gu' aañ jiñ bui bax biñak. Ba jimia' ap, cha'p jax kam aa'nda'. Cham tu' ja'k ka gixia' gu ko'kdai' nam eekat.

Gu Jesusus na ba dua'ñdha' gu maraa'n gu Jairo

³⁵ Ba' na mi' ka tu a'gichu' gu Jesusus, mi' ba ji bubua mit ji'kchi gu ja'tkam mummu kam nar pai' kam gu Jairo, ba'p titda am:

—Ba muu ji matgam gum mar. ¿Jax gip kax bhaai' sia kup mui' tii ba bai'ñchu' dhi g'e'kam?

³⁶ Gu' ji na gu' gu Jesusus ja kēē nam pui' ji' titda gu Jairo, ba'p titda:

—Aap moo cham jax jum aa'nda'. Diilh jup kai'ch am ji matgam. Aañ jiñ bui pix jap jix biñak ka'.

³⁷ Ba' mi' cham ka aa' gu Jesusus na ja biim ka jimda' gu mui' ja'tkam. Dai gu Piegro, gio gu Jakoobo, gio ba' gu Juan sipdhi'n gu Jakoobo, xi ja baidhak mu ja'k ji dhuu na pai' kio gu Jairo.

³⁸ Ba' na mit mummu ba ai, giilhim tum kai'ch, g'e' ki'n tum suan, gio nam giilhim jix buam jum aa' nat ba muu gu tiyax. ³⁹ Ba' gu Jesusus mu baakik ba'k chir jup ja titda:

—¿Tu' ma jam duu jiñ jaaduñ na pim ba' moo ja'p giilhim kai'ch? G'e'ger suan japim. Jax dhui na cham tu' muukix gu tiyax, matgam mi' pix ji na koos.

⁴⁰ Ba' dai na mit xi a'sik nat pui' ji' xi ja ti'n, nam gu' cham jiigi'n, ja'p jum aa' am na pix ja'p kai'ch. Ba'p ja titda nam sap ka xi bubuakia' mi' dhir ba'k chir. Ba' gui' pix jup ji bubua mit, dai ba' gu taata'n gio gu di'ii'n gu tiyax mi' ji bii mit, gio ba' gu noonbi'n gui' na pu ja biim jimchu'. Ba' mui' ji ai mit mi' na pai' kaat gu mukdha'. ⁴¹ Ba' gu Jesusus nobi'ran xi dhaagik jup titda:

—Talita kumi —na ja'p kai'nkam jup jum kai'ch: Xi bamii' tiyax.

⁴² Ba' nat jax pu ti'n, bhai' ji bam gu tiyax, mi ja'p pix gan ba oiri na gu' bar g'e', mambhiix daman gook oidha' bi-a'kam. Ba' mi' pui' pup tum tu'ii' na mit pui' ti tii, am cham bhaai' nam jax jum duña', nam gu'x io'm jix bhai'm taat. ⁴³ Ba' xi ja soo'mchulhdhak gu Jesusus nam sap cham jaroi' aagi'ñdha' nat jax dhuuk dua'n gu tiyax, dai nat xi chianik gu diidi'n na ba tu makia'.

Gu Jesusus nam cham kiigalhdha' mummu Nasareet

(Mt. 13:53-58; Lk. 4:16-30)

6 Ba' giop ba jii gu Jesusus ja biim gu noonbi'n mummu ja'k Nasareet nar pai' kam. ² Ba' nat bam ai na pai' dhuuk cham tum juanda', mui' ma jii maa'n kap mu nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam. Ba' mi' eek bhai' ji chu ja a'gi gui' nam ji'k mi'p tu'ii'. Biix mi' pui' pup tu'ii' am na mit kai, na gu' giilhim jix bhai' xi bua na xi chu a'ga. Ba'p kai'ch am diilh:

—¿Paa ba' ji chum mamtuxdhak pui' pik joidham jix bhai' xi bua? ¿Jax moo duukat jix aix na jax ti'ya'? Ti'i' na gu' bixchu' pix nar jix bhai'm duukam jup tu buim. ³ ¿Cham aar di' gui' na u'uux ka tu jibda' na bixchu' kap tu buada', na

Mariya jir di'ii'n, nam jir jum sispidhim gu Jakoobo gio gu Josee gio gu Juudas gio ba' gu Simoon? Gio gu u'uub sispidhi'iñ, ¿cham aa pin ya' tu bipna' am?

Mi' pui' xi kai'chimik gan ji i mit, nam gu' ja'ppix maa'nkam ilhii'ñ. ⁴ Gu' ji na gu'p ja titda gu Jesusus:

—Cham dho jiigi'ñdha' am gu mia'n jum oi'dhagim gu jaroi' no' tii xi chu ja a'gi'ñ bhaankam gu ñio'ki'ñ gu Dios, gu' chi ba' pik no'm jir jum jaja'nnim. Dai no'm jir mik kam nam ba' siamri jiigi'ñdha'.

⁵ Ba' mi' xi ja dudua'ñdhak ji'kchi gux kako'kkam, dai na bhai' pix xi ja da'ngi, pu duduar am. Cham pai' moo maa'n jup duu gu tu' nax io'm jix bhair jum duukam, na gu' ampix jix chum bhaak. ⁶ Gampai' ji dhuu gu Jesusus, na gu' ni ji'x kum buiñor jix biiñak gu mi' oi'ñkam. Pui' ma jii mi' dhir mummu ja'p jai' kap, na ji'x jir mia'n pa', na pai' jax jir kicham, na tu ja a'gidhim gu ja'tkam.

**Gu Jesusus na nai' ba ja
jootsa' gu noonbi'ñ nam
tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam**

(Mt. 10:5-15; Lk. 9:1-6)

⁷ Ba' maa'nnim maa'n kap maap ja jumpadak gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ gu Jesusus, nai' ja joot go'gok nam jai' nai'p xi chu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam. Jup ja titda na sap ja palhbuidha' guch Gi'kora', na ba'x bhaai'n ka' nam bhaankamu'n mai' ja jootsaidha' gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam gui' nam ji'k jix ñanaanbi' ka'. ⁸ Gio nap ja titda na cham bhaai' nam kus-bioda' tu' asaak, nich chu' koi' kum ua'-da', nich chu' tuumiñ, dai uux tapoorak nam ki'n oxiakkidha'. ⁹ Gio gu ja sus-sak daipu' nam jax aa'ntu'nda', gio gu ja jajannulh pu daipu' nam jax ti tiichgi-da', cham bhaai' sap nam jai'p tu ua'da'.

¹⁰ Ja'pni ba' moop ja titda:

—Pai' kicham na pim aaya', no' am-pik maadit jam tibiapputu'n gu jaroi', mi' pim xi juruun'dhai, na pim pai' tii-mu' tu ja a'gidhimii gu mi' oi'ñkam na pim ba' giop ba jimia'. ¹¹ Piam ku pimit gu' mi' pik ai nam pai' cham jam kiigalhi'ñdha', nam cham ji'x jam kaim ka', pu jimia' pim maakam ja'k, dai na pim xi xiixkai gu dibiir mi jam tooton am na pim jax gamai' ji jimia', na ba' bhaan jix maati' ka' na mit cham jam kiigalh. Tu' silhkam ki'n jañ ya' jam aagi'ñdha', cha'pim jax jum aa'nda' sia kum jai' cham jam kaim. Na gu' jano' na pai' dhuuk jum aaya' na tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n nam ba' pui' tii bam aa'nda', nam gu' giilhim jum tulhiiña' jix io'm, cham tu' pui' na gu Sodooma kam gio gu Gomorra kam.

¹² Ba' gui' ma jii mit ip nai' ja'p na jax jir kicham na mit tu ja a'gidham gu ja'tkam, jup ja titdaim am nam sap mi' pui' ba jimia' na jax jix aa' guch Gi'kora'. ¹³ Gio ba' na mit mui' mai' ja joot gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gux ñanaanbigim, gam na mit mui' ja dudua'ñ gux kako'kkam, dai nam bhair pix xi ja julhii'ñdham gu tu' joidham jix xuu'ngi'.

**Na mit jax dhuuk mua gu
Juan ja'tkam bopkondam**

(Mt. 14:1-12; Lk. 9:7-9)

¹⁴ Ba' gu Erodis gui' nar ge'kam ka' pui' ba ti kai na mu pai' oirit jix bhair tu bua gu Jesusus, nam gu' pix ja'x pui' tu a'ga gu ja'tkam. Ba'p kai'chdha':

—Dhi' bak gu Juan ja'tkam bopkondam gio duadik jup ba buus mu dir koi'ñga'n tir, pui' ku ba'x io'm jix bhair ba tu buim gu tu' nax bhair jum duukam.

¹⁵ Jai'p kai'chdha' am:

—Ja'pji Eliiyas ji chi, gui' nat saak maaxik tis jix dhaam ja'k.

Jai' maakam jup kai'chdha' am:

—Ja'pji chi maadit pix jir di' gui' nam bijik ya ja'p bhaankam tu a'gimik gu Dios.

¹⁶ Ba'p kai'ch gu Eroodis na pui' ba tē kēē nam pui' ji' kai'chdha':

—Ja'pji Juan ji nat gio duadik jup ba buus mu dir koi'nga'n tir, gui' na ñich tu chia na mit ii gu ma'oo'n.

¹⁷ Ba' giilhim bax choodon pui' xi kai'chit, nat gu' dhi' tu'm da'p duu na mit pai' dhuuk daa gu Juan jano' nat baiñum tirbiñ ki'n buuprak tu chia nam mu kuuppu' nam pai'm kukpa gu ja'tkam, na mit gook dit maap jim daagik gu binga'n Erodiyas tiigim, gui' na biipi' dir kar binga'n kat gu Piliip nam jir jum sispidhim gu Eroodis, gu' ji nat gu' bhai' ji iix, sia kum tiir jum sispidhim. ¹⁸ Ba'p titdada' gu Juan:

—Cham jir am nap biima'n tu kioka' dhi ubii jiñ jaduun, na gu' moo mia'n jir jum jaduun ga'n.

¹⁹ Ba' giilhim bhai' ji bhaam gu Herodiiyas buiñor gu Juan nat pui' ti kai na sap pui' ji' kai'chdha', tiix chu chi-añim ka' nam mu'aa'. ²⁰ Gu' ji na gu' soo'mcholhi'ñka' gu Eroodis, na gu'x iib-hi'ñdha', na gu'x mat ka' na bhaan ti nii'ñdha' guch Gi'kora' gu Juan, na gu' gammiji tu' ka'm ti nii'ñdha', gio na gu'x io'm jix bhai' xi buada' na xi chu a'gi'ñdha'. Ba' joidham kēēkē' gu Eroodis, sia ku tii cham pik maatit kēēka' na jax kai'ñkam jup titdada', pui' ku ba' cham aa' nam mu'aa', pui' pix tii ka xi kuu. ²¹ Gu' ji na gu' moo jano' pik bhai'p jir koi'cham kat nat bhai' tu chia gu Eroodis nat tum bhai'ñ gu koi' nat sap jum ai gu oidharga'n. Ba' ma tu juu ja biim gu o'rosiiris tugi'ñ, gio gu sandaarui'x chugi'ñ, gio jai' gu Galilea kam gui' nam pui'p jir ge'gerkam jum aa'ndam ka'. Ba'x bhai' pix jum ilh gu Herodiiyas, na gu' bax maat nat noonbiran ba gii gu ki'-darga'n. Ba' dai na mit xi chu a'gak gook dit gu tiyaa maraa'n nam jax ja'k duuji

jix bhai' bhiya' gu Eroodis na ba' mi' bhaan jim tukgidhai aaga' na tu chiña' nam boi bhiichdha' gu Juan. ²² Ba' mi' dhir ja'xpix nam mi' ka tu kua', mi' ba baa gu tiyaa, ba' mi ja'p ma chi nii ja nii'ñchudat gu ja'tkam. Alh iam ko'raaru gu Eroodis pui' nat jax ja'k ti nii, gio gui' nam mi'p tu'ii' biima'n ba pui' ip. Ba'p titda gu Eroodis:

—¿Tu'm a'm jum aa'? Ya'ñ dhop tu'ii' no'p tu'x aa' nañ jum makia'.

²³ Jix bhai' moo xi chitda na ba' jiigi'ñdha', jup titda:

—Ja'p ji moox gi'm jañ ya' pum titda. Jum makia' iñ dho nap tu' ilhii'ñdha', sia dibiir jañ dhom makia' irban juugit gui' na ji'x bhaan bipio' ya' nach pai'p tu'ii'. Cham jax bua, nañ gu' biix ja daa' gu ja'tkam.

²⁴ Ba' xi mii gu tiyaa nat tikkam gu di'ii'n, jup titda mu eek:

—Jup jiñ chitda gu ya' kiokam na sap jiñ makia' nañ tu'x aa'nda'. ¿Tu'ñ bha taña'?

Ba'p titda gu di'ii'n:

—Ja'p jap tiida' na iikii bham makia' gu ma'oo'n gu Juan ja'tkam bopkondam.

²⁵ Ba' jotmoda' gio mijip xi mii gu tiyaa mu na pai' daa gu Eroodis, ba' mu eek jup titda:

—Aañ jix aa' nap jiñ makia' jooxia' ta'm gu ma'oo'n gu Juan ja'tkam bopkondam, xib ip moo.

²⁶ Ba' nai' soi' jim duu gu Eroodis, giilhim jix buam jum ilh. Gu' ji nat gu' moo pui'p ba tii'n mi' ja kaichdhat gui' nam ji'k mi'p tu'ii' na makia' na tu' ilhii'ñdha'. ²⁷ Ba' pui' tiix buam jim aagit mui' ma joot maa'n gu sandaarui'x chugi'ñ na iikdhara' gu ma'oo'n gu Juan. ²⁸ Ba' mui'p ma jii maa'n gu sandaarui'x nat iikim gu ma'oo'n. Ba' ja'xpix mi' ba aich, mi' xi maa gu tiyaa. Mi' dhir ba' gu tiyaa mu ja'k jup xi bhiidhak gu di'ii'n. ²⁹ Ba' pui' ba ti kai mit gu noonbi'ñ gu Juan

na mit ba mua, ba' mui' ma jii mit na mit bhiim gu tukga'n nam yaaspa'.

Gu Jesusus na mui'dhalhdhai gu paan tu ja makia' gu mui' ja'tkam

(Mt. 14:13-21; Lk. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰ Ba' gio maap jup bam jumaap jamit gu noonbi'n gu Jesusus na mit ja'k suul-hgik mu ja'p pai' nam jax oipimik, ba' ba aagi'n am na mit ji'k tu'x bhai' tu duu, gio nam jax ja'k ja titdaim gu ja'tkam nam tu ja a'gidhim. ³¹ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Maik gor pai' na cham jaroi' oiri na pim ba'm jiidpha'.

Nam gu' giilhim mui' ja'tkam mi'p oipo, jai' jimiim am, jai'm mi'p aajim, pu cham bhai' nam jax tu jugia'. ³² Ba' diilh dai na mit jax bha tiitis kanuub ta'm na mi ja'p jup se' suudai' jugii'n, pu cham xi chu tabuimgidhak pu jii mit jotmoda' baasi'n dir ja'k na pai'r gampix. ³³ Gu' ji na mit gu' sia ja tii mui' jai' dhit, jix maatit tii mit na biix gu Jesusus bhammi pix daichu' nam mui' xi chi nii'n. Ba' bhiji ja'p pu boop jamit biix ju'ndharan gu suudai', biipi' kat bhammi dir bap tu'ii' am na mit ba' gui' bhammi dir jup ba ai. Ja'x xikoor jumpax am, nam gu' jano' pik mui' mi'p oipo jai' kap dir, sia mik dir kam. ³⁴ Ba' nat mui' ji chim gu Jesusus bhai' dhir kanuub ta'm, nammi ja'p xi ju' am gu ja'tkam nat ba ja tii. Ba'x ja joi'mdat ja tii, nam gu' sap ja'p ji buusan na jax gu kakasnir no' cham jaroi' ja bipia'. Ba' bhai' ji chu ja a'gi biix aixim na jax ja'k jir am nam tui'ngida'. ³⁵ Ba' ja'xpix jurnidhak mu ja'p ba baabu mit gu noonbi'n gu Jesusus, jup titda am:

—Jax jach jich dhuñia'? Tii' nat ya' pix ba ji jur. ¿Cham aach ba jimia' nach ba tu koi'po'? Na gu' ya' cham bhaai' nach pai' tu jugia', na gu' ya'r gampix. ³⁶ Dai nap xi ja jootsai dhi jaaduñ kum ba tu taañpu' gu koi' miji ja'p pai' na jax jir kikcham, nam gu' cham tu' ua' gu tu'

nam jugia', gio na gu' ya' cham bhaai' nam pai' tu saba'da'.

³⁷ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Yaa' pim dho ka tu ja makia' aapi'm. ¿Tu' gi pik?

Ba'p kai'ch am ip gio:

—Jax dhui na gu' sia kut maadit tii ma chu jua ji'k xijum baik masaa'n, pu cham ja aix nam tu jugia' siat tii ma chu saba'lh biix ka'm na ji'k mai'chia' gu tuumiñ.

³⁸ Ba' ba ja chia nam ja tikka' no'm sap cham jai' dhit iam ua' gu koi', jup ja titda:

—Ea gor xi ja tikka no'm iam jai' dhit ua' gu koi'.

Ba' gui' miji ja'p jup xi ja tikkapuk jup titda am gu Jesusus:

—Muni tii ua' maadit, dai nar gook alh, jix chamaam gu paan gio ba' gook gu boptop.

³⁹ —Dhii' dho ba ja kokba'nchu'n —jup kai'ch gu Jesusus.

Ba'p ja titda gu noonbi'n nam sap xi ja chiñia' nam mi ja'p xi dharaibu' xi'xkor gu ja'tkam sai' dhaam na joidham jix chi tiidu'. ⁴⁰ Ba' pui'p xi ja tii'n jamit, ba' mi ja'p jup ji dharaibu mit xi'xkor. Ji'kchi kap moo gui' na mit maap daraibu nam aix jix chamaam oo'm, jai' kap ba' gook oo'm daman mambhiix, mi' pix pui'. ⁴¹ Ba' gu Jesusus nat jax dhaa gux chamaam gu paan gio gu gook gu boptop, jix dhaam ja'k xi chi tiigik xi chu taxchaabgidhak pix mui' ji ja maa gu noonbi'n ta'tak jaisaidhat, ba' gui' mi' dhir nai'p ji ja maa mit gu ja'tkam. Na mit pai' biix xi ja maakak gu paan, gio gu boptop nai'p ji ja maa mit. ⁴² Biix chu juu mit nam ji'k mi'p tu'ii', tu koi'mik am nam ji'x ilhii'n. ⁴³ Jai' mit pu cham ka jugio, pui' mit ma chu jumaap ip gio, mambhiix daman gook bapaalh jamit ja susdui', ku gu' binkam ji gu bop-top, cham tu' moo dai gu paan. ⁴⁴ Alh moo mui' ja'tkam na mit mi' tu juu, jix

chamaam mambhiix jix cha'tmam oo'm (5000) aixim gu chichio'n, gu u'uub gu' cham daaxix kam ji gam a'alh.

**Gu Jesusus na joidham
suudai' dhaam pix jimda'**

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵ Mi' dhir ba' nat jax ja chia gu Jesusus nam bha tisdia' kanuub ta'm gu noon-bi'n, mi' xi ja joon biipi' kat nam ba jimia' Betsaida ja'k. Ba' gui' mi' ji bi, na gu' mi ja'p ka ja tabuimigi'n gu mui' ja'tkam. ⁴⁶ Ba' ja'xpix nat pai' biix xi ja tabuimgidhak, pu jii bhijimmi pai' oid-ha' daam nat tu a'gam jix dhaam ja'k bui'nor guch Gi'kora'. ⁴⁷ Ba' kia'pix ir-ban ba ji bhiik jamit gu noonbi'n nat ba tuk, gu Jesusus pui bhammip tu'ii' oid-ha' daam. ⁴⁸ Ba' na bhammi dir mui' xi chi nii'n, ba ja tii nam mummu tii ti bhi, cham ka jimmi gu kanuub, nat gu' giilhim jix io'm bhai' ji jib mu dir ja'k nam pai' ja'k tii ka jiimit. Ba' nammi na pai' bar katukgab, mui' ma jii gu Jesusus, bhammi dir pix tu tui'dhi' biix a'nsap, mi' ba ai ip gio na pai' ge' suu'nka' gu suudai'. Mi' dhir ba' biix suudai' dhaam pix chu'm duu, ja'p gai dhir pa' moo bhiichu' nam pai'p tu'ii' gu noonbi'n kanuub ta'm. Ba' nat mi ja'p jupaaban ji bhi, ⁴⁹ ge'ger ba jii'n jamit jix xusua'nim na mit ba tii na mi ja'p ba jimchu' suudai' dhaam. Ja'p jum aa' am na tu' mi' bax ja naa. ⁵⁰ Giilhim jix chotdonit mui' ba ti nii'n am, gu' ji nat gu' jotmoda' bha nio, jup ja titda:

—iCha'pim totdon ka'! iAa'ni' pix jup tui'dhi'!

⁵¹ Ba' mui' ji ai. Ba' nat jax bha tis kanuub ta'm, nai' ji kikbu gu jibilh. Ba' gui' mi' pui' pup tu'ii' am, nam gu' giilhim jix juraapgix, ⁵² nam gu' chakui maat no'r ge'kam gu Jesusus, sia kum tii nii'n nat mui'dhalh gux chamaam gu paan, nam gu' cham biix ja jujur ki'n xim ga'nga na jax jir jum duukam.

**Gu Jesusus na ja dudua'ndha' gux
kako'kkam mu Genesareet**

(Mt. 14:34-36)

⁵³ Ba' ja'xpix bhammi dir ba tiitis jamit ju'ndharan na pai' Genesareet ti tii', mi-a'n Betsaida. Ba' bha ja'p xi buraak jamit gu kanuub ⁵⁴ mui' ji chiitim. Gu' ji nam gu' ampik mui'p ti nii'n gu ja'tkam, jix maatit tii mit na maadit jir di' gu Jesusus. ⁵⁵ Jotmoda' mit nai' xi chu aagam mi' ja'p na jax jix chum kako'k, gio jai' na mit mui' ji ja u'uuk na pai' oiri gu Jesusus. ⁵⁶ Ba' nat mi' ja'p xi jii na jax jir kikcham, pup xim ja booso' am gux kako'kkam mi' dir ja'p ba'pki chir, ba' soi' titdada' am na sap sia palhiip nam bhai' xi dhagia' ju'ndharan gu jannulhi'n, pu dudua'ndha' am. Pui' ba'p ji buus, pu dudua mit biix gui' na mit ji'k daa gu jannulhi'n sia gu palhiip.

**Gu Jesusus nap kai'ch na cham jir am
nam jax tu jimdat gu bijik dir kam**

(Mt. 15:1-20)

7 Ba' jano' na mi' ka oiri gu Jesusus, mi' ba ai mit bhammi dir ja'k Jerusalem gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu nio'ki'n gu Dios. ² Ba' moo ampik jup ba ji chu juu mit gu ja'tkam tugi'n gu Jesusus, ba' ba ja tii mit na mit jai' dhit cham mui'kim jum i'koim, na gu' sap jix xidhuu ka' no' cham mui'kim ikoimdhix gu jaroi'. ³ Na gu' gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gio gu jai' Israel kam ja'tkam, pui' mi' pui' tu daa'ndhu' am nam jax ja'k tu jimdat gu bijik dir kam kat, na sap no'm cham mui'kim ikoimdhix, cham jir am nam gan tu kua'da', nam gu' sap jum ua'tulhdha'. ⁴ Gio jai' cham daaxix kam, pui' na jax gu jaroi' no't jii pai' na bixchu' tum ga'ra, jum aa'nda' sap na mui'kim batbia' ja'k giisii, na gu' sap jix xidhuu na tu jugia' no't jax dhuuk cham mui'kim batbia. Gio gam gu tu' na bhaan

tu io'da' na mui'kim ja bopkonda', gio gu bhi'mkar, gio ba' gu tu' na bhaan dadarida' na pai' dhuuk ba ji chu jugia'. ⁵ Mi' dhir ba' bhai' ji chikka mit gu Jesusus gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, jup titda am:

—¿Jax kum ba' dhim ja'tkam tuk cham mi' pui' ka jimchu' nam jax tu jimdat guch bopxikat? Tii' nam cham mui'kim jum i'koimdhath tu kua'.

⁶ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho pui' na jax aapi'm na pim gu' cham tu' mi' pui' jiim na pim jax ja'k tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam nam tui'ñgida'. Bak gu'r pui' nat jax tu ua'nak mi' u'uan ta'm gu Isaiiyas gui' nat mui'kim bha ñio'kdhak guñ Gi'kora', nap jum kai'ch: Dhi ja'tkam pui' xi kai'ch am nam sap tu' ka'm jiñ ñii'ñ,

gu' ji na gu' gu ja jujur mik ja'k jup tu'ii' aañ jiñ bui.

⁷ ¿Tu'm gi mi'p tigia' siam biix aixim tu daan?

Nam gu' cham tu' mi' pui' jiim nañ jax jix aa',

gio na gu' nam ji'k jax tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam,

diilh pix nam jax ilhii'ñdha'.

⁸ Jix matgam dho —jup kai'ch gu Jesusus—, na pim gu' ja'p xi dhuukat na jax jix aa' gu Dios. Dai na pim mi' pui' tu daa'ñchu' nam jax tu jimdat gu bijik dir kam kat nam mui'kim ja bopkondat gu tu' nam bhaan tu io'da', gio jai' cham aagix kam ku pim pu tu buim.

⁹ Gu' ba' na jax jix aa' gu Dios, tu' pix ilhii'ñ japim. Dai na pim mu ja'k jix chutkagix na pim jax ilhii'ñ diilh.

¹⁰ ¿Moo ja'p cham jam a'm baapak aa? Gi nat ja'pni tu ua'nak bo gu Moisees nap jum kai'ch mi' u'uan ta'm: “Tu' ka'm jap niidhat gum taat gio gum naan.” Gio ba' moo ja'pni jum kai'ch ip: “Gu jaroi' na cham tu' ka'm ñii'ñdha' gu taata'n piam gu di'ii'n, pix am ti'ñchoka' na joodai

ki'n ma'yaxix kam muukix ka'.” ¹¹ Gu' ji na gu' aapi'm jix io'm maakam ba xi buim, ja'p jum aa' pim nar am na ja'p tiida' gu jaroi' gu taata'n piam gu di'ii'n: “Pui' ba ti'i'n jañich gu Dios nañ biix mu tu tu'aa' chiop nañ ji'k tu bia'. Cham ka bhaai' nañ jax dhuim taiñbuidha', sia ku ja'p moo tiim a'm jum aa'.” ¹² Dai no't pu'ñi ba ti'i'n gu taata'n piam gu di'ii'n, aapi'm pui' ba ti'ya' na mi' pui' ba jimchu' na jax jix aa' guñ Gi'kora', ja'p moo silhkam xi kai'chdha' pim. ¹³ Ba xi jii pimit na pim biix aixim tu bua bhaan jim iatat nam jax tu jimdat gu bijik dir kam. Gu' ba' na jax jix aa' gu Dios, gam-pai' pix bia' pim, panaas ku pu cham tu' bhai', gio jai' cham aagix kam ku pim pu tu buim.

Gu Jesusus nap kai'ch na cham xidhuu gu jax chu'm koi'

¹⁴ Ba' gu Jesusus maap ja jumpadak gu mui' ja'tkam jup ja titda:

—Ka na pim moox bhai' xiñ kaaya' biix na pim ji'k ya'p tu'ii' nañ jax jam tiida'. ¹⁵ Jax dhui na gu' cham tu' xidhuu no' moo tu kua' pix gu jaroi', gu' ji no'x bhaamut nai' titii'ñcho, piam ku jax ña pix jum aa' na jax cham jir am na ba'x xidhuu, na gu'r ua'tulhdhara'. ¹⁶ Mi' pim pui' ba jimia' ji'k na pim jix maatit jiñ kēē.

¹⁷ Ba' mi' pui' xi ja titdaimik pu jii mummu na pai' tibiapka'. Ba' nat mu ba ai, ba tikka am gu noonbi'ñ na jax kai'ñkam jup kai'ch gu pui' na jax ja titda gu mui' ja'tkam. ¹⁸ Ba'p ja titda:

—¿Aapi'm aa pui' cham maatit jup tē kēē? Ja'p jañ dho kai'ch na cham tu' xidhuu no' moo tu kua' pix gu jaroi', ¹⁹ na gu' silh bookaran ja'k bhiiya' gu koi', mi' dhir dai na giop ba buusnia', cham tu' na jura'ran ja'k baapkii mi'x buam ba jurtu'nka'.

Ba' dhi' na pui' ji' kai'ch gu Jesusus, ja'p kai'ñkam jup kai'ch na sap cham tu'

xidhuu gu tu' koi', pu ni jax chu'm. ²⁰ Ba' ja'pnip ja titda:

—Gu' ji no'x bhaamut nai' titi'ñchu gu jaroi' piam ku jax ña pix jum aa' nax buam jir jum duukam na ba'x xidhuu, na gu'r ua'tulhdhara'. ²¹ Na gu' kai'ñkam ja jujur am dir gu ja'tkam na bhai' jim gigi'lhi'ñ gux buam jum duukam, jax ñam pix bam aa'nda', ja'p na jax gui' nam jai' jix bhai' ja titdada' gu u'uub sia kum tii ti bipna', gio gu u'uub ba pui' ip. Gio gui' nam cham tiimuix' ka', siam tii maap tu oi'dha'. Gio gui' nam ja'tkam ja koo'nda'. ²² Gio gui' nam ti iixi'ñdha'. Gio gui' nam jix bhaamut nii'ñdha' gu jaroi' no' tu' bia', nam jai' pui'p jix aagit. Gio gui' nam jax ñam pix tu buada' na jax cham jir am. Gio gui' nam iatda'. Gio gui' nam jotmoda' pix jix bhai' tiida' gu ubii, mi' dhir jumai ip. Gio gui' nam jix chi jügak ka'. Gio gui' nam giilhim tu ñiok. Gio gui' nam jix buam ja a'gada' gu ja'tkam. Gio gui' nam ge'gerkam jum taat ka'. Gio gui' nam biix aixim tu buada', panaas kum cham ja jujur bia'ka'. ²³ Biix dhi'ñi na ji'k jix buam jir jum duu'nkam, ja jujur am dir jum gigi'lhi'ñ gu ja'tkam. Dhi' ji na ba' pui'm kai'ch nax xidhuu, na gu' giilhim jir ua'tulhdhara'.

Maa'n gu ubii na cham jir Israel kam na umua'ñdha' gu Jesus na dua'ñdha' gu maraa'n

(Mt. 15:21-28)

²⁴ Mi' dhir ba' ma jii gu Jesus mummu maa'n kap, mia'n pix iam na pai' ge'r kiicham Tiio ti tiigim. Ba' mi' nat pai' ai, tii cham pai' jimmida' na tii cham aagit na jaroi'x mat ka' na pa ja'k jax chui'ka'. Gu' ji nat gu' cham pui' ji chu buus, moo jano' pui' ba tim tii. ²⁵ Mi' ba jimchu' maa'n gu ubii nat jax pui' ti kai, na sap cham kii' tu ii'mda' ka' maa'n gu maraa'n, ampix pui'x ñaanbi' ka', ba' mi' o'lhia'n ki'n ji kikbu biipi' dir gu Je-

suus. ²⁶ Gui' gu ubii cham tu'r Israel kam ka', pur mi' kam ka' Peniisia, na Siiria bhaan bipio' gui' gu dibiir. Ba' soi' xi chitda, jup titda na sap iam mai' jootsa' gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan gu tiiyax. ²⁷ Gu' ji na gu'p titda gu Jesus:

—Ea nañ biipi' ka xi ja palhbuidha' gu Israel kam ja'tkam nañ ba' aap jup bam palhbuidha'. Na gu' no' ñich aap biipi'm palhbui, ja'p ji buusnia' na jax gu a'aalh no'm ka tu kua' gu tu' koi' no' ñich mi' dhir ja boppoidhak mu xi ja maa gu go'ngox.

²⁸ Ba'p kai'ch gu ubii:

—Dho gu' pui' dat do jia tii, gu' ji nañ gu' aañ soi'ñ ilhii'ñ. ¿Cham aa gu' cham jax jup bua no'p moo xich joi'mdai jich palhbuidha' git? Na gu' ja'p ji buusnia' na jax no'm ti tiitib gu go'ngox gu biimu'nga'n na iigisda' pai' nam tu kua'da' gu a'aalh.

²⁹ Ba'p titda gu Jesus:

—Ja'pji moo silhkam jia nap soi'm ilhii'ñ jiñ jaduun. Ba buus ji matgam gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan gum maraax. Cha'p jax kam aa'nda', ba jimia' ap.

³⁰ Ba' ba jii ip gu ubii. Nat pai' dhuuk mu ai kia'mi'ñ, jix kii' mi ja'p bo'm bakxidhat gu tiiyax, pu ba buus gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan na ki'n kax ñaanbi' kat.

Gu Jesus na ba dua'ñdha' maa'n gui' na cham te keeke' gio na cham tu ñiokda'

³¹ Ba' mi' na pai' daakat gu Jesus mia'n ge' kiicham Tiio ti tiigim, mi' dhir giop ma jii, moo bhai' buus na pai' Sidoon ti tii', na pui'p jir ge' kiicham. Bhai' dhir ja'p gakoolh bhiik mummu ba buus na pai' Dekapolis bhaan bipio' gu dibiir. Mu ji ai mia'n na pai' ge' suu'nka' gu suudai', na Galilea bhaan ba bipio'. ³² Ba' mi' ba bai'ñchu' am gu ja'tkam maa'n gux ko'kkam na cham te keeke'

gio na cham tu ñiokda', ba' soi' titda am na sap palhiip bhai' xi dhagia' na ba' dodhia'. ³³Ba' gu Jesusus ja'p ja'k xi baidhak diilhkob palhiip bhiji xi kii'mpi naankaran, gio ba' nat xi xixbuidhak gu nobii'n palhiip bhai' xi dhaa niiniran. ³⁴Gio ba' nat jax jix dhaam ja'k xi chi tiigik ii'mdaga'n xi buak jup kai'ch:

—¡Epaata! —na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch: ¡Xim kukpio'k!

³⁵Ba' joidham bhai' jim kukpio' gu naanka'n gui' na cham te keekat, gio gu niini'n pu dua ip, jix bhai' ba tu a'ga.

³⁶Ba'p ja titda gu Jesusus gui' nam mi'p tu'ii' nam sap cham jaroi' aagi'ndha' nat jax dhuuk dua'n, gu' ji nam gu' gui' moo jano' nai' pix ja'x pui' tu ja a'gi'n, sia kut tii xi ja soo'mcholdhak. ³⁷Ba' gu ja'tkam gui' nam pui' tu ja a'gi'ndha' mi' pui' pup tui'ka' am, ja'xpix dai nam jup kai'chdha':

—¡Joidham dho bak jia! Jaiñ na gu' pui' ja dudua'ndhim gui' nam cham te kee gio gui' nam cham tu ñiok.

Gu Jesusus na mui'dhalhdhai gu koi' giop tu ja makia' mui' gu ja'tkam

(Mt. 15:32-39)

8 Ba' mi' na pai' ka oiri gu Jesusus, gio mui' mi'p ma ai mit gu ja'tkam. Ba' baik jurni'n ki'n ma juu gu koi' nam tu ua'dat. Ba' maap xi ja jumpadak gu noonbi'n, jup ja titda:

²—Jix joi'mdat ja nii'n in dhi ja'tkam, na mit gu' baik tanoolh ya' ba ji juruun. Cham ka tu ua' am gu tu' nam jugia'.

³Na gu' no' ñich pui' cham tu ja maakak ba ja joot ja ki'aam ja'k, mu pai' ua'ma' am boi cha'm, nam gu' jai' mik dir tu jim.

⁴Ba'p titda am gu noonbi'n:

—¿Jax gi dhui jaroi'p ba tu ja maa, na gu' ya'r gampix? ¿Paach gip tu saba'da' gu tu' nach ja makia'?

⁵Ba' ba ja tikka'n, jup ja titda:

—¿Gu' ji'k japim pix ua' gu paan na pim saak ua'?

Ba' gui'p titda am:

—Xijum gook dho pix.

⁶—Dhi'ch dho ta'tak jaisai ja makia' —jup kai'ch gu Jesusus.

Mi' dhir ba'p ja titda nam sap xi ja chiñia' gu ja'tkam nam xi dharaibu'. Ba' gui' pui'p xi ja tii'n jamit, ba' pix mi ja'p jup ji dharaibu mit. Ba' gu Jesusus nat jax dhaa gu xijum gook gu paan xi chu taxchaabgidhak pix mui' ji ja maa gu noonbi'n ta'tak jaisaidhat, ba' gui' mi' dhir pix nai'p ji ja maa mit gu ja'tkam. ⁷Gio ba' gu boptop ji'kchip ua'dat am. Nat jax jup daa, pui'p xi chu taxchaabgidhak pix mui'p ji ja maa gu noonbi'n, mi' dhir ba' gui' pix nai'p ji ja maa mit ip gu ja'tkam. ⁸Dappaam tu juu mit, tu koi'mik am nam ji'x ilhii'n. Jai' mit pu cham ka jugio, pui' mit ma chu jumaap, xijum gook bapaalh susda gu ta'tak ga'n nat bii. ⁹Maakob mambhiix jix cha'tmam oo'm (4000) aix am gu ja'tkam na mit mi' tu juu. Mi' dhir ba' dai nat jax xi ja tabuimgidhak, ¹⁰nat jax bha tis bhaan gu kanuub, pu jii ja biim gu noonbi'n baasi'n dir ja'k maa'n kap na pai' Dalmanuuta bhaan bipio' gui' gu dibiir.

Gu pariseos nam jix aa'nda' na maa'n jup duñia' gux bhai'm duukam gu Jesusus ja nii'ñchudat

(Mt. 16:1-4; Lk. 12:54-56)

¹¹Ba' na mit bhammi dir ba tiitis, bhai'p ba ai mit gui' nam pariseos jum tiiti'nda'. Ba' pix am bhakku am buiñor gu Jesusus, bhax aa' am na sap jup duñia' gu tu' nar jix bhai'm duukam ja nii'ñchudat, na sap ba' bhaan matgilhia' no't baabui' silhkam bha joot guch Gi'kora'. ¹²Gu' ji na gu' gu Jesusus cham aa', dai nat jix buam jum aagit ii'mdaga'n xi buak jup ja titda:

—¿Jax ku pim ba'x aa' nañ jup duñia' maa'n gu tu' nar jix bhai'm duukam? Na pim gu' gammiji pu nii'ndha'. Aa' pu kai'ch tu' silhkam ki'n nañ cham tu'p

duñia' dai aapi'm jam nii'ñchudat, na pim gu' cham ji'xkat ti jii'ñdha' aañ jiiñ bui, sia kuñ jix bhai' tii tu bua.

¹³ Daipu' xi ja tiidak nat jax bha tis kanuub ta'm, pu jii ip gio baasi'n dir ja'k mi' na pai' ge' suu'nka' gu suudai'.

Na cham jir am pui' nam jax ja'k tu a'gada' gu pariseos gio gu Eroodis

(Mt. 16:5-12)

¹⁴ Ja'p moo cham jup ka ti'ñchu' am nam xi chu gaamui git gu tu' nam tu jugia' gu noonbi'ñ gu Jesuus, maa'n pix bha ua' am gu paan kanuub ta'm. ¹⁵ Ba' nammi gama ja'k nam ba jiimchu', jup ja titda gu Jesuus:

—Moo pim cham ja kekeeda' gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gio gui' nam kaichu' gu Eroodis. Nam gu' ja'p ji buusan na jax gui' na ki'n jappukar gu paan, giilhim jix chu ia'ñdhara'.

¹⁶ Ba' bhai' jim ti tikka mit diilh jix dhu'npin' ki'n, jup kai'ch am:

—¿Jax ba' ku ba'p kai'ch? Gu' bak nach cham ka ti'ñchu gu paan nach bha ui'ka'.

¹⁷ Gu' ji na gu'x bhai'x maat gu Jesuus nam jax kai'ch, jup ja titda ip gio:

—¿Jax ku pim ba' dai gu tu' paan bhaan tu a'gim na pim cham ua'? Nañ gu' aañ cham tu' tu' koi' aagit jup kai'chim. ¿Moo ja'p cham maatit tē kēē pim aa? ¿Moo ja'p jix kaapak ji jia gu jam jujur! ¹⁸ ¿Ka' pim ji cham tu buupui aa, ka' cham tu naanak japim aa? ¿Kux moo ja'p cham titi'ñchura' pim aa? ¹⁹ ¿Ji'k japimit bapaalh ja susdui' gu paan gu ta'-takga'n nat bii jano' na ñich mui'dhalhdhak tu ja maa gux chamaam mambhiix jix cha'tmam oo'm gu ja'tkam?

Ba' gui'p titda am:

—Mambhiix daman gook bapaalh dho.

²⁰ —Jano' gi na ñich pai' dhuuk mui'dhalh gu xijum gook gu paan, na ñich tu ja

maa gu maakob mambhiix jix cha'tmam oo'm, ¿ji'k japimit bapaalh ja susdui'?

Ba' gui'p titda am:

—Xijum gook bapaalh dho.

²¹ Ba'p ja titda:

—¿Gu' jax ji ku pim ba' moo ja'p cham maatit tē kēē, ni ku pim xim ga'nga na jax jir jum duukam? Nañ gu' aañ cham tu' tu' koi' a'gidhat jup kai'chim, ja'pji gui' nam pariseos jum tiiti' gio gui' nam kaichu' gu Eroodis nañ ja aagit jup kai'chim, na cham jir am nam jax ja'k tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam.

Gu Jesuus na ba dua'ñdha' maa'n gu maa'nkam Betsaida kam

²² Ba' mi' dhir mui' ma jii gu Jesuus mummu na pai'r ge' kiicham, Betsaida ti tiigim. Ba' mi' ba bai'ñchu' am maa'n gu maa'nkam na cham ñia ka', ba' soi' ba titda am na sap palhiip bhai' xi dhagia' na ba' dodhia'. ²³ Ba' gu Jesuus am xi ñobchik gammiji pix chu'm duu, nammi baas ju'ñdharan xi baabuk palhiip bhai' xi julh gu chiñbur ga'n buupuiran gio nat palhiip bhai' xi dhaa, ba' xi chikka no' sap moo bax chu maax na nai' xi chi nii'ñ. ²⁴ Ba'p kai'ch gu cham ñia kam nai' xi chi niidhat:

—Bax chu maax pa' dho. Ja'p tu'm jum maaxi'ñ am gu ja'tkam na gu tutua.

²⁵ Ba' gio bhai'p xi dhaa buupuiran, jix bhai' bhai' ji ñiata, pu dua, sap joidham jix bhai'x chu maax na nai' xi chi nii'ñ.

²⁶ Mi' dhir ba' dai nat ba joot kia'mi'ñ ja'k, jup titda:

—Ba jimia' ap jum ki'aam ja'k. Gakoolh jap moo bhiya' mi' dhi ge' kiicham nam cham bam tikkada' gu mi' oi'ñkam na pich jax dhuuk dua.

Gu Peegro na ba tu aa'nda' na gu Jesuus jir di' guch Xoi'kam

(Mt. 16:13-20; Lk. 9:18-21)

²⁷ Ba' mikkat giop ma jii gu Jesuus ja biim gu noonbi'ñ mummu ja'k ji'kchi

kap na pai'r kikcham, mia'n ge' kiicham na Sesarea Piliipo ti tii'. Ba' nam nammi ka jimchu' biix boi, ba ja tikka, jup ja titda:

—¿Jax jam kai'chdha' gu ja'tkam? ¿Jaroo sap da' iñ? ¿Tu'ñ sap jir jup tu'm da'?

²⁸ Ba' gui'p titda am:

—Dho ji'ma'n jup kai'chdha' am nap sap aap jir di' gu Juan gui' na ja'tkam ja bopkondat. Jai' ba'p kai'chdha' am ip nap sap aap jir di' gu Eliiyas, gui' nat saak maaxik jii jix dhaam ja'k. Gio ba' jai'p kai'chdha' am ip nap sap aap maadit jir di' gui' nam bijik ya ja'p bhaankam tu a'gimik guch Gi'kora'.

²⁹ Ba' diilh jup xi ja tikka gu Jesuus, jup ja titda:

—Aapi'm gi, ¿xiñ maat japim aa nañ jir tu'p tu'm da'?

Ba' mui' ji ñio gu Peegro, jup kai'ch:

—Dho aapi' dhor di' guch Xoi'kam gui' na saak bha jootsa' git guch Gi'kora'.

³⁰ Ba' xi ja soo'mcholhdhak nam sap cham jaroi' aagi'ndha', diilh jam sap pix pui'x chu mat ka'.

Gu Jesuus na ba tu aa'nda' nam ba mu'aa'

(Mt. 16:21-28; Lk. 9:22-27)

³¹ Mi' dhir ba' gio bhai'p ji chu ja a'gi jup Jesuus gu noonbi'ñ, jup ja titda:

—Giilhim kañ chulhiña' iñ, ku ba' gu' cham jax bua ji, nat gu' pu kai'ñkam bhañ joot guñ Gi'kora'. Cham jiñ kii-galhdha' am gui' nam jir ja ge'gerkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam, gio gu ja ge'gerkam tuk gui' nam jai' ja palh-bui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, tu chiñia' am nam jiñ mu'aa'. Ku ba' gu' aañ baik tanoolh ki'n yaa' ji nañ jax ba oirida'.

³² Dhi' pui' dho gi gu'x bhai' ja aagi'ñ ji, cham tu' pai' tu' bhaan ji ua'rgidhat.

Ba' gu Peegro ja'p ja'k diilhkob xi baabuk jup titda na sap cham jir am gu pui' na jax kai'ch. ³³ Gu' ji na gu' gu Jesuus jotmoda' kuu' kikbu, mu ja'k ti niidhat nam pai' pup daraa gu jai' gu noonbi'ñ, jup titda:

—¿Cha'p tu' ki'n jiñ juanda' toobolhik! Nap gu' cham pui' ilhii'ñ na jax jix aa' gu Dios. Pui' pix ja'k ilhii'ñ ap nam jax ilhii'ñ gu ja'tkam.

³⁴ Ba' maap xi ja jumpadak gu noon-bi'ñ gio gu ja'tkam, jup ja titda:

—No' jaroi'x aa' na gammiji bañ kaichgida', jum aa' na ja'p xidhui na diilh jax ilhii'ndha', dai na pix bhaan ji bamgia', cham jax bua sia kum jix mu'aam. ³⁵ Na gu' gu jaroi' no' tii bañ kaichgit, no't dai mi' ba ji choo'n no'm bax mu'aam, cham bhai' ka tu jimia', na gu' cham ji'xdha' ka tisdia' jix dhaam ja'k. Gu' cham ji no' gu' cham tu' ji kekeedat gammijiñ kaichu', no' mi' pui' xi jimchu' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guñ Gi'kora', jix bhai' dho tu jimia', na gu' pu jimia'x dhaam ja'k, sia ku mit ba mua. ³⁶ ¿Tu' gix bhai' sia ku jaroi' bixchu' tu bia' gu tu' na ya' dhi oi'nga'n jix chu jai'ch? Na gu' pui' pix cham jup palhbuidha' na jax dhui tisdia' jix dhaam ja'k, ³⁷ gu' ji na soi'm duujim uana' no'x aa' na cham jum tulhiña'. Na gu' cham jum aa' na mu pai' tu namki'ndha', dai na pu tiida' guñ Gi'kora' jix dhaam ja'k na uana' gu ua'-tulhdhar ga'n. ³⁸ Gu' ba' gu jaroi' no' jax dhuukat tii ba ti jiigi'ñ jiñ bui, aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora', no' gu' daix xi'ir nañ a'mkam tu ja a'gidha' gu ja'tkam gui' nam chakui' ti jiigi'ndha' nam jix ua'tulhdhix ka', pix am ti'ñchuka' nañ cham baidhika' jix dhaam ja'k, jano' nañ pai' dhuuk bhammi dir gio ya'p ba aaya' ya' dhi oi'nga'n ja biim gu noonbi'ñ guñ Gi'kora', nam ba' ampix machia' biix gu ja'tkam nañ jir ge'kam.

9 Ja'pni ba' moop ja titda:
 —Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida', jai' dhít na pim ji'k ya'p tu'ii' xib, ka tigia' pim na pim tu' cham pai' ni'iñ na ba' bhaan matgilhia' nañ aañ ja'xbui'p jir ge'kam na jax gu Dios, ba' bhaankam bhañ joót nañ ya ja'p jup tu-i'ñgida' ja bui gui' nam ji'k jix biiñak ka' buiñor na ba' cham tu' ja duñia'.

**Gu Dios na ba tu mattuda'
 nar ge'kam gu Jesusus
 (Mt. 17:1-13; Lk. 9:28-36)**

² Ba' gatuuk xijum maa'n jurni'ñ ki'n ma jii gu Jesusus ja biim baik gu noon-bi'ñ, moo gu Peegro, gio gu Jakooobo, gio ba' gu Juan, bhammi mit ba tiitis maa'n gu ge' oidha' ta'm. Ba' bhái' jotmoda' maakam tu'm bhái'p jim duu, ³ bhái' ji chotbiki gu jajannulhi'ñ, jix chuaap jum duu, ni na cham ja'p jix chua na jax gu jabook kib no' bhaan mi chanoor. Ja'p jix io'm jix chua ji, na moo sia ku diilh pux chua gu jannulh, cham ji'xkat pu chu'm oñia', siat mui'kim tiim bakua.

⁴ Ba' bhái' bam maax gu Eliiyas gio gu Moisees, bixxik dir guguukat tu a'gi'ñ am gu Jesusus na mit ba tii gu noonbi'ñ.

⁵ Ba' mui' ji ñio gu Peegro, jup kai'ch:

—¡Umri moor am na pich bhach baidhak jiñ jaduun nach ya'p tui'ka' jum biim! Xib ba' tu' na jax chui'ka', ji'ma'n jach jam o'namdha', maa'n jir aap ga'n ka', jumai ba'r Moisees ga'n ka', jumai ba'r Eliiyas ga'n ka'.

⁶ Cham jum matda'ir pui' ba tii gu Peegro, na gu' giilhim jix juraapgix, gio gu jai' ba pui' ip. ⁷ Ba' jotmoda' bhái' ji chi iika dai mi' nam pai'p tu'ii', silh bhái' jim gi'ilh gu tibaa' na pai' dhir bha tanoor. Ba' bhijimmi dir tibaa'ñ chir bhái' ji chum ñio, jup tum kai'ch:

—Dhi'r jiñ mar na pim ba' moox mat ka'. Mi' pim pui' xi chui'ngit na jax jam tiidaidha'.

⁸ Ba' jotmoda' mu ti tii mit na pai'p tu'ii' gu Jesusus, cham pai' ka tu jai'ch am gui' nam biima'n mi' ka gu'kat. Diilh pix mi' ba kiik. ⁹ Mi' dhir ba' dai na mit giop ba jii. Ba' bhammi dir a'nsap nam bhái' ba juurkim, jup ja titda gu Jesusus:

—Moo pim chakui jaroi' aagi'ñdha' gu xib pui' na pimit jax ti tii. Jano' ba' nañ pai' dhuuk muukii ya' nañ jax ba oirida' aañ nat bhañ joót guñ Gi'kora'.

¹⁰ Ba' gui' cham jaroi'p aagi'ñdha' am, diilh pix pui'x chu mat ka' am. Dai nam tiim ti tikka'nda' diilh na sap jax kai'ñkam jup ja titda na pui' muukii mi' na jax ba oirida'. ¹¹ Mi' dhir ba' moop ba tikka am, jup titda am:

—¿Jax kum ba'p kai'chdha' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios na pui' biipi' ya' aaya' gu Eliiyas na ba' guch Xoi'kam ya'p ba aaya'?

¹² Ba'p ja titda:

—Jir pui' dho, na gu' pui'm kai'ch mi u'uan ta'm gu ñio'ki'ñ gu Dios. Biipi' bha jimia' gu Eliiyas na ba' ya' ba ja mattuda' gu ja'tkam na bhái' ba jim gui' na bha jootsa' guñ Gi'kora'. Dai ji na gu' giilhim jum tulhiiña', ja'ppix maa'ñkam ilhdha' am gu ja'tkam, na gu' pui' ja'k jup jum kai'ch mi u'uan ta'm. ¹³ Ku ba' gu' ja'p moo gu tu'x matgam ba tum kuugalh ji, nat gu' ya' tii ai gu Eliiyas, gu' ji na mit gu' tu' pix ilh gu ja'tkam pui' na jax jup jum kai'ch mi u'uan ta'm gu ñio'ki'ñ gu Dios. Juan ja'tkam bopkondam jañ aagit jup kai'ch na pui' ji buusan na jax gu Eliiyas.

**Gu Jesusus na mai' jootsa' maa'n gu
 cham kii' ii'mda' bhái' dhir
 bhaan maa'n gu biapma'
 (Mt. 17:14-21; Lk. 9:37-43)**

¹⁴ Ba' ja'xpix nat mummu ba ai gu Jesusus ja biim gu baik gu noonbi'ñ, mi' na mit pai' pup bii gu jai' noonbi'ñ, ba ja tii nam ja'x xikoor guguuk gu ja'tkam xikoolh dhir, mi' ñiokbotu' am ja biim

gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, nam gu' mi'p oipo. ¹⁵ Ba' gu ja'tkam na mit ba tii gu Jesus na mi' amuub ba aajim, joidham jix bhai'm ilh jamit. Jotmoda' mit mu boop, baas jamit namkik ba ñio'ki. ¹⁶ Ba' nat mi' ba ai na pai' pix tu' tum kai'ch, ba ja tikka gu noonbi'ñ nam tu' a'gat pix tu' kai'ch, jup ja titda:

—¿Tu' pim ba' ki'n ñiokbo ja biim dhi jaaduñ?

¹⁷ Ba' mi' dhir ja'p bhai' ji ñio maadit gu jaroi', jup kai'ch:

—Aani' dhoñ a'm jup tu tu'ii' jiiñ jaduñ na ñich bhai' ma baidhak guñ mar nap kapbhai' yi'ji pai' pix kaidha' nap oiri, nap git iam mai' jootsa' gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan na ki'n cham tu ñiok. ¹⁸ Pai'ji jix io'm ba xi bhiiya', jotmoda' iarii bhai' jim totbhiopa', gio na bhai' ji choksolia' gu chiñii'ñ, gio ba' na kio'ñcho'nda' gu taatmu'n. Ja'p ba' moox gak pix ba'. Tii ñich ba ja umua' dhiñ jaaduñ dhi' nam jum kaichu' nam mai' jootsa' git, gu' ji na gu' chix xijai, jax ña ja'k.

¹⁹ Ba'p ja titda gu Jesus biix nam ji'k mi'p tu'ii':

—¿Jax ku pim ba' moo ja'p cham ji'x buiñor jix biiñak guñ Gi'kora'? ¿Ji'x jañ ba' ya ja'p oirit jup tu jam aagi'ñdha'? Bhai' gor xiñ bai'ñxi'ñbup gux ko'kkam.

²⁰ Ba' ma bai'ñxidham jamit. Ba' nam amuub ba bai'ñchu', bhai' jim bhaamtuda gu cham kii' ii'mda' nat ba tii gu Jesus na mi'p tu'ii'. Ba xi bhii gu biapma', mi ja'p nai' ji ia, giilhim bhai' jim totbhiopa, gio nat bhai' ji choksogir gu chiñii'ñ. ²¹ Ba' xi chikka gu Jesus gu taata'n gu biapma', jup titda:

—¿Paa duuk dir pui' bam bua?

Ba' gui'p kai'ch:

—Alhi'ch dhim dir do. ²² Pai'ji pu'ñi bhai' jim bhammutu'nda' gu cham kii' ii'mda' na jax xib, mi' ba gixia' tai chir dhiñ mar piam pai' suudai' chir. Ja'p

moo tiip mumua'da' dho, kux ba' gu joidham aa. Pui' kuñ ba' soi'm titdañ jaduñ no'p moo pui'p ilhii'ñdha' git nap xich joi'mdai mach palhbuidha'.

²³ Ba'p titda gu Jesus:

—Dho gu' no'p gu' bax biiñak ka' buiñor guñ Gi'kora', xib dho pui' ji chu buusnia', na gu' gui' cham tu' xijaichu'n.

²⁴ Ba' gu taata'n gu biapma' xi'kam mu ñio ip gio, jup kai'ch:

—Dho gu' aañ chiix biiñak ji panaas, gu' chi moo chakuir pui' ji jia. Aa' nap mañ aa'ñdha'ñ jaduñ nañ ba'x bhai' machia' nañ jax ja'k jix io'm bax biiñak ka' buiñor.

²⁵ Ba' pix ji aajim am gu ja'tkam na ja nii'ñ gu Jesus, ba' xim jotma'ñ nat mai' joot gu cham kii' ii'mda', jup titda:

—Aapi' cham kii' ii'mda' nap mi' naanbichu'n dhiñ jaduñ na ba' cham tu ñiok gio na cham tē kēē, mu buusaiñ bhai' dhir bhaan. Cha'p ba' gio bhai'p ka bapkida'.

²⁶ Ba' panaas kut jix io'm ba xi bhii gu biapma' nat pai' dhuuk ba ji buus gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan, panaas kut nai' ji muu. Ba' xeej jiiñkik gu cham kii' ii'mda' nat ba' pik ba buus. Ba' jai' dhit jup kai'ch am gu ja'tkam:

—Pu muukik jup jum duu ji dhi'.

²⁷ Gu' ji na gu' gu Jesus nat jax nobi'ran daa, xi bamii'. Joidham bhai' ji bam, jix kii'p jum duu.

²⁸ Ba' mikkat nat gio mummup ba ai gu Jesus na pai' tibiapka', ba tikka am gu noonbi'ñ, jup titda am:

—¿Jax ku chich ba' aach cham jax dhooda gu cham kii' ii'mda' nach tiip titda na buusnia' git bhai' dhir bhaan gu biapma'?

²⁹ Ba'p ja titda gu Jesus:

—Dho na gu' gui' pu chu'm gu cham kii' ii'mda', saabuix kam jum aa', gio nañ gammiji xi chu a'gat jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora' na ba'x bhaai'n ka' nañ mai' jootsa'.

**Gu Jesus na gio pui'p
ba ti'ya' nam mu'aa'**

(Mt. 17:22-23; Lk. 9:43-45)

³⁰ Mi' dhir ba' giop ma jii mit, mummu mit ba bubua na pai' Galilea bhaan bip-io' gu dibiir. Ba' tii cham aagit gu Jesus na jaroi'x mat ka' na mi' buusnichu', ³¹ na gu'p ja titdaim gu noonbi'n:

—Aa' nat bhañ joot guñ Gi'kora', jum aaya' gu tanoolh nañ mi' pix ji buusnia' nam pai'n o'bhagi'ndha' gu ja'tkam ge'gerkam jum aa'ndam. Mi' puñ dhaagii tu chiñia' am nam jiñ mu'aa', ku ba' gu' aañ baik tanoolh ki'n yaa' ji nañ jax ba oirida'.

³² Gu' ji na mit gu' cham maatit kai na jax kai'nkam jup ja titda. Tii xix chikkam ka' am, gu' ji nam gu'x iibhi'ndha'.

**Gu Jesus na ba tu aa'nda'
nam jaroi' jir ge'gerkam ka'**

(Mt. 18:1-5; Lk. 9:46-48)

³³ Ba' mummu ba ai mit ge' kiicham na pai' Kapernaum ti tii'. Ba' nam mi' ka daraa nam pai' tibiapka', ba ja tikka gu Jesus gu ja'tkam tugi'n nam tu' a'gim bhiji biix boi nam pai' dhuuk bha jim-chu', jup ja titda:

—¿Tu' pim ba' a'gim bhiji biix boi nach bha jim na pim ba'x dhu'np'i'n ki'n pix chu' kai'chim?

³⁴ Pu cham jaroi' ñiok, nam gu'x xi'ir, nam gu'm ti tikkaim na jaroi' jix io'm jir ge'kam gui' nam ji'k bha jiimchu' dai gui' nam ji'k kaichu'. ³⁵ Ba' maap ja jumpadak gu mambhiix daman gook gu noonbi'n, mi ja'p ji dhaibuk jup ja titda:

—No' jaroi'x aa' nax io'm jir ge'kam ka', jum aa' na soi'm ilhii'ndha' gio na ja palhbui'ndha' gu ja'tkam, sia nar jaroi'.

³⁶ Ba' maa'n gu alhii nat jax nobchik mi ja'p ba kiis ja saagi'n. Mi' dhir ba' xi dhaagik jup ja titda:

³⁷ —No't jaroi'x bhai' ba duu maa'n gu alhii jiñ a'mkam ja'p na dhi'ni nañ ya'

daa', pui' ji buusnia' nat aañ jix bhai' bañ dhuu. Ku ba' gu' cham tu' ji na moo dai aañ nax bhai'n dhuñia', gu' ja'pji biix ji sia guñ Gi'kora' gui' nat bhañ joot.

**Gu jaroi' na mi' pui' ba tu
da'ñchu'nda' na jax gu ja'tkam
tugi'n guch Xoi'kam**

(Lk. 9:49-50; Mt. 10 :42)

³⁸ Ba' bhai' ji ñio gu Juan, jup kai'ch:

—Aa'ñ chii xim tikkam na chich maa'n tii gu maa'nkam nam a'mkam mai' ja jootos gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam. Aach ba' xi soo'mcholhdhak, na gu' cham jich biim oiri.

³⁹ Ba'p kai'ch gu Jesus:

—¿Jax ku pimit ba'p soo'mchulh? Na gu' cham ji'xkat jiñ a'mkam jix bhai' tu duñia' gu jaroi' no' cham ti jiigi'n aañ jiñ bui. ⁴⁰ Na gu' gu jaroi' no' cham jix buam jich a'ga, mi' pui' tu da'ñchu'nda' na jax aach. ⁴¹ Ba' gu jaroi' no't tu jam maa gu koi', piam sia dai suudai' no't jam toi', no'x maat na pim jiñ kaichu', tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida', dhi' bhaan ba ti nii'ndha' guñ Gi'kora'.

**Gu Jesus na ba tu aa'nda' na cham
tu jimchu'n gu ua'tulhdhara'**

(Mt. 18:6-9; Lk. 17:1-2)

⁴² Gu' ba' gu jaroi' no't maakam iat-gidhak jix buam ba tu mamtux maadit gu alhii pui' na dhi'ni, no' gu' tii ka ti jiigi'ndhat aañ jiñ bui, piam sia kur ge' maa'nkam no't kia'pix ba ji chi jii'ndhak, aañ pu jam titda na dhi' ba' pui'm kai'ch na cham jir kii'. Dhi' ba' pui' pix bax bhaigit nam bha bulhdhai gu mattur kuxburan mijimmi pai' bua' suudai' chir, na ba' cham gammiji pup jum ua'tulhdhidha', gio nam ba' cham mi' ji kēēji gu jai' mi' bhai'p jim ua'tulhdha'. ⁴³ Gu' ba' no't jax dhuuk mam ua'tulh gu jaroi', no't gu' gu nobii'n chu'm da'p duu, pui' pix bax bhai' na tu chiñia' nam iikdha' na ba' cham pix ba jim ua'tulhdhidha'.

Na gu' cham jax bua sia ku maa'n pix tu nob, no' ti jii'gi'n buiñor guñ Gi'kora', cham tu'm tulhiiña' no't bam ja'bsu gu tukga'n, pu jimia'x dhaam ja'k. Gu' gi ba' no' gu' cham ti jii'gi'n, sia ku tii biix gook jix kiki' gu noonbi'n, mu ja'k pu bhiya' dhox chu tukgam kir na pai'r tulhiiñara' gammiji, na pai' cham tutki gu tai, ⁴⁴ mu na pai' ja'p ji buusan na jax pai' ju'ndharan gu ge' kiicham na tum nu'aidha' gu tanaarada', nam giilhim mui' mi bitka' bo gu botpoda' nam tu kua'da' gu tu' dibaalhga'n na mi chu suulhgidha', gio ba' na gammiji ti miijidha' dai mi', na gu' mim kuusdaidha'. ⁴⁵ Piam ku gu' no't jax dhuuk mam ua'tulh gu jaro'i, no't gu' gu toona'n tu'm da'p duu, pui' pix bax bhai' ip na tu chiñia' nam iikdha' na ba' cham pix ba jim ua'tulhdhidha'. Na gu' cham jax bua sia ku maa'n pix chu toon, no' ti jii'gi'n buiñor guñ Gi'kora', cham tu'm tulhiiña' no't bam ja'bsu gu tukga'n, pu jimia'x dhaam ja'k. Gu' gi ba' no' gu' cham ti jii'gi'n, sia ku tii biix gook jix kiki' gu tootna'n, mu ja'k dho pu bhiya' jix chu tukgam kir na pai'r tulhiiñara' gammiji, na pai' cham tutki gu tai, ⁴⁶ mu na pai' ja'p ji buusan na jax pai' ju'ndharan gu ge' kiicham na tum nu'aidha' gu tanaarada', nam giilhim mui' mi bitka' bo gu botpoda' nam tu kua'da' gu dibaalhga'n na mi chu suulhgidha', gio ba' na gammiji ti miijidha' dai mi', na gu' mim kuusdaidha'. ⁴⁷ Piam ku gu' no't jax dhuuk mam ua'tulh gu jaro'i, no't gu' gu bui'n tu'm da'p duu, pui' pix jup bax bhai' ip na tu chiñia' nam jupñidha' na ba' cham pix ba jim ua'tulhdhidha'. Na gu' cham jax bua sia ku maa'n pix tu bui, no' ti jii'gi'n buiñor guñ Gi'kora', cham tu'm tulhiiña' no't bam ja'bsu gu tukga'n, pu jimia'x dhaam ja'k. Gu' gi ba' no' gu' cham ti jii'gi'n, sia ku tii biix gook jix kiki' gu buupui'n, mu ja'k dho pu bhiya' jix chu tukgam kir na pai'r tulhiiñara' gammiji, na pai' cham

tutki gu tai, ⁴⁸ mu na pai' ja'p ji buusan na jax pai' ju'ndharan gu ge' kiicham na tum nu'aidha' gu tanaarada', nam giilhim mui' mi bitka' bo gu botpoda' nam tu kua'da' gu tu' dibaalhga'n na mi chu suulhgidha', gio ba' na gammiji ti miijidha' dai mi', na gu' mim kuusdaidha'.

⁴⁹ 'Gu' ba' gui' nam ji'k jii' kaichgida', jax ña pix ba tu tatdaka' pai'ji, panaas ku tu' na pix jax ba ja duñia', ja'p ji na jax dhui ja ti'ñchuixi'ñka' nam ba'x io'm mui' xim biiñkada' buiñor guñ Gi'kora'. Ba' dhi' iampix ja'pniñ ja'k ua'rgidhat jup kai'ch na jax gu bijik dir kam nam tu makgirtarda' na ba' ja uañdhidha' gu Dios gu ja ua'tulhdhara', biipi'm mi' xi buidhai ge' gu on nam ba' ba miidha'. Ba' gu xib gui' nam ji'k jix aa'nda' na oñia' gu ja ua'tulhdhara', ja a'm jum aa' nam jix io'm xim biiñkada' aañ jiiñ bui na ba' ja'p ji buusnia' na jax gu makgir gu bijik dir kam kat, cham tu' kam aa' nam moo pui'p tu buidha' kia'. ⁵⁰ Na gu' gui' nam ji'k mi' pui' ba jimchu'nda', no'm cham tu' bhaan jim banoosat tu oi'dha', dhi' ja'pni ja'k ji busaak na jax gu koi' no' ampix jix onkak. Gu' ba' no' mit gu' dai mi' bixchu' bhaan ba jim banoosa, no'm gu' cham pui' ilhii'n gu jai', dhi' ja'p ji buusnia' na jax gu on gui' nar jai' pa' no't maa'nnim ba ba'n, na cham tu' ka bhai'n ka', na gu' cham pui' ka onkak ka'.

**Gu Jesusus nap kai'ch na cham
bhai' nam mai' ja iabuda' gu
ja'tkam gu ja bipna'**

(Mt. 19:1-12; Lk. 16:18)

10 Ba' giop ma jii gu Jesusus mi' dhir Kapernaum mummu ja'k maa'n kap na pai' Judea bhaan bipio' gui' gu dibiir. Mikkat ba' baasi'n dir ja'k gu Jor-daan Ak xi jii, iampix xia'lhui ja'k, na pai' maakam ja'k ba bipio' gui' gu dibiir. Ba' mui' bhai' mam jumaap jamit gu ja'tkam, ba' bhai' xi chu ja a'gidhimik,

pui' na jax ba tu ja a'gi'ndha' gammiji na jax ja'k jix bhai' nam tui'ngida'. ² Ba' moo bhai'p ba ai mit gui' nam pariseos jum tiiti'nda', ba' ba tikka'n am gu Jesus no' sap jix bhaai' gu jaroi' no' cham ka joi'n gu binga'n na mai' xi buaji jumai xi bhiiji. Nam mi' pix mamti, ee jax pik sap ti'ya'. ³ Ba' xi ja tikka ip gu Jesus, jup ja titda:

—¿Jax gi ja'k jum kai'ch mi u'uan ta'm nat tu ua'nak gu Moisees?

Tiix maat, gu' ji na gu' pix jap ja titda.

⁴ Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho saak dai na palhiip tum ua'na' u'uan ta'm na bhaan jix maati' ka' nam cham tu' kar jum bipnagim ka'.

⁵ Ba'p ja titda ip gio gu Jesus:

—¿Jax japim ba' ilhdhat kee gu pui' nat tu ua'nak? ¿Panaas kur joidham aa? Ja'pni dho kai'nkam pui' ja'k tu ua'na, na gu' giilhim jix kaapak ka' gu ja jujur gu bijik dir kam, cham ji'xkat mi' pui' jii mit na jax tii pik tu ja a'gidhimik. Ba' aapi'm alh ja'p moox ja oi'n. ⁶ Gu' matgam ja'pjani ja'k na aagix jano' dir nat pai' dhuuk jup duu gu Dios dhi oi'n-ga'n, na gu' pui' tu ua'nix gu ñio'ki'n mi u'uan ta'm nap jum kai'ch: “Gook pix ya ja do'ncho gu ja'tkam, maa'n chio'n gio maa'n ubii.” ⁷ Gio ba' moo ja'pnip jum kai'ch ip: “Na pai' dhuuk ba ti biina' ka' gu jaroi' maadit, jix bhai' na maakam ja'k ba tu kiicha' biima'n gu binga'n, cham tu' mi' ka kioka' nam pai' oi'nka' gu gi'korga'n. ⁸ Ba' maa'n ii'mda'p duuka' am gook dit daim bipnagim.” Ba' dhi' ja'pnir jum duukam, na ba' ja'p ji buusnia' na bar maa'n maa'nkam ka', sia kum jir gook. ⁹ Na gu' gu Dios cham tu' aa' gu pui' ja'k nam xim u'ji gatuuk giop bam ji'dilhkada'.

¹⁰ Ba' na mit pai' dhuuk gio mummup ba ai nam pai' tibiapka', ba tikka am gu noonbi'n na jax kai'nkam jup ja titda gu pariseos mi' na pai' xi chu ja a'gidhimik.

¹¹ Ba'x bhai' xi ja aagi'n gu Jesus, jup ja titda:

—Ja'pniñ dho kai'nkam jup kai'ch, na gu jaroi' no't mai' xi buak gu binga'n jumai bhai' tiip ji bhii, cham tu' pui' ka ja bia'ka' guñ Gi'kora' nam jir jum bipnagim ka', pui' pix bar tuutu'm ka' am gu' buiñor na jax gui' nam jir ganai' pix ka'. ¹² Gio gu ubii no't mai' xi buak gu binga'n jumai tiip xi oi, cham tu' pui'p ka ja bia'ka' guñ Gi'kora' nam jir jum bipnagim ka', pui' pix ja'k jup ba ji buusanda' buiñor nañ jax ba kai'ch.

Gu Jesus na ja a'mkam tu a'ga' gu a'aalh jix dhaam ja'k buiñor guch Gi'kora'

(Mt. 19:13-15; Lk. 18:15-17)

¹³ Mi' dhir ba' mikkat mi' ba ai mit gu ja'tkam na pai'p tu'ii' gu Jesus, ji ja ua'-dat am gu ja a'aalh chuk na sap ba' biix ji'ma'n xi ja daagii tu a'ga' ja a'mkam jix dhaam ja'k buiñor guch Gi'kora'. Gu' ji nam gu' gu noonbi'n cham aa', ba ja ñiok jamit, jup ja titda am na cham bhai' nam mu ja'k ja ua'da'. ¹⁴ Gu' ji nat gu' gu Jesus ba ja kai gu noonbi'n nam ja ñioki'n gu ja'tkam nam pix ji aajim, ba'x buam jum ilh, ji'x chii pix am jix bhaamum jum i'li'i'n, ba'p ja titda:

—Cha'pim ja ñioki'ndha' dhi jaaduñ nam bha ja ua' gu ja a'aalh chuk, na gu' no'm soi'm ilhii'n gu ja'tkam, ja a'm ti nii'ndha' gu Dios. Nam gu' ja'p ji busanda' na jax gu a'aalh no'm chakui tu' bhaan titii'nchu nax buam jir jum duukam. ¹⁵ Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida', gu jaroi' no'x aa' na bhaan ti niidhidha' gu Dios, jum aa' na soi'm duuka' gio na soi'm ilhii'ndha' gammiji. Ba' dhi' ja'p ji busaak na jax gu alhii no'x chi kee nam tu' chianda'.

¹⁶ Daipu' xi ja tiidak, mi' dhir ba' dai na jax ja da'ngi gu a'aalh, mui' xi chu a'ga ja a'mkam jix dhaam ja'k.

**Maa'n gu biapma' jix chumñigam na
ba tikkada' gu Jesus na jax
ja'k jix bhai' na tui'ñgida'**

(Mt. 19:16-30; Lk. 18:18-30)

¹⁷ Ba' maa'nnim nat ba jii gu Jesus, nammi gama ja'k ba ai mirdat maa'n gu biapma'x chumñigam, ba' mi ja'p o'liha'n ki'n xi kikkuk biipi' dir jup kai'ch:

—Aañ ja'p tē kēē nap joidham jir jix bhai'kam jiñ jaduun. Ba' bhai' ma mii ñich na ñich bham tikkam na jax ja'k jix bhai' nañ duuji mi' pui' jimia' na saak jax jix aa' guch Gi'kora' nañ ba' buiñor bap tui'ka', na ba' gammiji jiñ a'm ba ti nii'ñdha'.

¹⁸ Ba'p titda gu Jesus:

—Jax jap duukat jix maat nañ jir jix bhai'kam jiñ jaduun? Na gu' jumaip jix jai'ch gui' na ja'xbui' pui'p jir jix bhai'kam na jax aañ, gui' dhoñ Gi'kora' nax dhaam jup tu'ii'. Gui' ji' ji na ba'm baidhika' jix dhaam ja'k, ¹⁹ no'p dho ji mi' pui' jimia' na jax tu ua'ñix mi u'uan ta'm gu ñio'ki'ñ nap jum kai'ch: “Cha'p jai'x bhai' ka ja titdada' gu u'uub nap pai' dhuuk ba ti biina' ka'. Gio nap cham ja koo'nda' gu ja'tkam. Gio nap cham ti iixi'ñdha'. Gio nap cham iatda'. Gio nap tu' ka'm ti nii'ñdha', pui' na jax gum taat nap moo tu' ka'm xi ñiidhat gio gum naan.”

²⁰ Ba'p kai'ch ip gio gu biapma':

—Dho gu' aañ moo tii cham pai' dhuuk mu pai' jax tu bua ji na ñich dhir bhai'ñ jur ji bhi. Biix jañ mi' pui' jimchu' nap jax ba kai'ch.

²¹ Ba'x joi'mdat ba tii gu Jesus, na gu'x maat nar pui' na jax kai'ch. Ba'p titda:

—Maa'n ka bi'iix ji matgam nam a'm jum aa' nap mi' pui' jimia', nap biix tu ga'ra' gui' nap ji'k tu' bia', ja makia' ap ba' gu tuumiñ gui' nam alh cham bhai' nam pai' dhir u'ji tu' ki'n tu saba'da'. Na gu' cham jax bua no'p bañ kaichu' sia

pich pui' ji bii gu xib, na gu'x dhaam ja'k pui' nap jax bar jix chumñigam ka'.

²² Ba' gampai' jim duu gu biapma' nat pui' ji' xi chii'n. Giilhim jix buam jum aagit ba jii, na gu' dai mu ja'k bhaan jix chukgix, na gu' giilhim jir jix chumñigam ka'.

**Gu Jesus na ba ja aagi'ñdha' gu
ja'tkam tugi'ñ na giilhim jix
xijai nam ti jii'ñdha' buiñor
gu Dios gux chutumñigam**

²³ Ba' gu Jesus bhai' xi ja tiigik gu ja'tkam tugi'ñ nam mi ja'p guguuk biix xikoolh dhir, jup ja titda:

—Jax japim ilhdhat ti nii'ñ jiñ jaaduñ? Tii' na jax jix xijai na ti jii'ñdha' buiñor gu Dios gu jaroi' no'r jix chumñigam.

²⁴ Ba' mi' pui' pup tu'ii' am nat pui' ji' xi ja tii'n. Ba'x bhai' xi ja aagi'ñ, jup ja titda:

—Ja'pniñ dho kai'ñkam jup kai'ch jiñ jaaduñ. Giilhim jix xijaim ilhii'ñdha' na bhaan titii'ñchuka' gu Dios gu jaroi' no'r jix chumñigam, na gu' dai mu ja'k bhaan jix chukgix ka' gu tu' na tu bia'ka'. ²⁵ Na gu' ja'p ji busaak na jax gu soomkar na alhi'ch alh tu bui. Jax dhui mu baakii ja'p dir ja'k ji buusnia' gu tu' no' giilhim jir ge', ja'p na jax gu kameeyo? Pu'ñip ji buusan gu jaroi' no'r jix chumñigam.

²⁶ Jix io'm mi' pui' pup tu'ii' am gu ja'tkam tugi'ñ nat gio pui' ji'p xi ja tii'n. Nai' tiim ti tikka am diilh, jup kai'ch am:

—Dho bak gu' cham ji'xkat jaroi' tisdia' jix dhaam ja'k, na gu' bak pui' giilhim jix xijai nañ gammiji bhaan titii'ñchoka' na jax ja'k jix bhai'r jum duukam.

²⁷ Ba' gu Jesus bhai' xi ja tiigik jup ja titda ip gio:

—Dho gu' gu ja'tkam giilhim jix xijaim ilhii'ñ am dho. Gu' gu Dios buiñor pur cham tu', na gu' bixchu'x bhaai' nap tu duñia'.

²⁸ Ba' bhai' ji ñio gu Peegro, jup kai'ch:

—Dho gu' aach chii biix ja'p xi dhuuk ji gu tu' palhiip nach bia'kat na chich pai' dhuuk dir bhai' ji chi jii'n aap jum bui.

²⁹ Ba'p kai'ch gu Jesusus:

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida', gu jaroi' no't ja'p xi dhuuk gu tu' na tu bia'ka', pui' na jax gu ba'pki'n, piam gu xiixio'gi'n, piam gu sispidhi'n, piam gu taata'n, piam gu di'ii'n, piam gu binga'n, piam gu maamra'n, piam gu dippir pai' nar ga'n ka', no't aañ jiiñ bui ba ti jii'n na ba' mi' dhir dai nañ a'mkam ba tu a'gada' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook, ³⁰ jix io'm mui' tu makia' guñ Gi'kora', jix chamaam oo'm pup. Cham tu' ja'k-bui' na ji'k ja'p xi dhuu ji, gu' ja'pji mui' ji na ja'k iabuidha' gu ba'bhak, gio gu xiixio'gi'n, gio gu sispidhi'n, gio gu diidi'n, gio gu maamra'n, gio gu dippir, sia ku gu'x buam tu tatdaka' pai'ji. Ku ba' gu' na pai' dhuuk ja'bsuñia' gu tukga'n, pu jimia' ji jix dhaam ja'k. ³¹ Gio ba' jano' na pai' dhuuk jum aaya' na tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, gui' nam xib jir ge'gerkam jum aa'ndam, ja'ppix ja'tkam ji bi'ya' am, gu' ba' gui' nam xib panaas jir ja'ppix ja'tkam, bar ge'gerkam ka' am jano'.

**Gu Jesusus na gio pui'p
ba ti'ya' nam mu'aa'**

(Mt. 20:17-19; Lk. 18:31-34)

³² Ba' nam bhammi ba tiisdin nam Jerusaleen ja'k ba jiim, biipi' jimchu' gu Jesusus, gatuuk dir ba' mui'p jiimchu' am gu ja'tkam tugi'n. Mi' pix pu tui'dhi' am, cham tum ñiokim, jix chotdontu' am, nam gu'x maat nam bhai' o'bhagi'n. Ba'x io'm baasi'n ja'p xi ja boosgak dilhkob dai gu mambhiix daman gook gu noonbi'n ba ja aagi'n nam jax dhooda', ³³ jup ja titda:

—Ba aajim ich jia Jerusaleen na pim jax ba ti ñii'n. Moo mam ai na pai' dhuuk tu daaxix nam jiiñ dhagia' gu

ja ge'gerkam tuk gui' nam jai' ja palh-bui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio gui' nam sap jix maat gu ñio'ki'n gu Dios, ba' ja chiñia' am nam jiiñ mu'aa' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam. ³⁴ Ba' gui' jax ñam pix jiiñ buimii, jiiñ gibiimii am, gio nam bhañ xixbuidhimii. Ja'pniñ jiiñ buimiiñ mu'aa', ku ba' gu' aañ baik tanoolh ki'n yaa' ji nañ jax ba oirida'.

**Gu Jakoobo gio gu Juan nam
ba tikka' gu Jesusus no' ja
aa'ñdha' nam jax ilhii'ñdha'**

(Mt. 20:20-28)

³⁵ Ba' gu Jakoobo gio gu Juan, maamra'n gu Sebedeo, moop ba tikka am gu Jesusus nam jax ilhii'n, jup titda am:

—Aach tii xim tikkam jich jaduun no'p moo cham jax ti'ji jich aa'ñdha' git nach aach jax jup ilhii'n.

³⁶ Ba' xi ja tikka gu Jesusus, jup ja titda:

—¿Jax gi ja'k ilhii'n japim jiiñ jaaduñ? ¿Tu' pim jix aa' nañ jax dhuñia' aapi'm jam bui?

³⁷ Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho nach ja'p tii ilhdhat nap bixxik dir jich dharsa' jum sanoop nap pai' daaka' aap jich jaduun, maa'n kii'n dir, jumai ba' o'nsop dir, jano' na pai' dhuuk saak maaxik bax maati' ka' nap jix io'm jir ge'kam.

³⁸ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—¿Kux ilhii'n japim aa na cham xi-jaiñ jaaduñ ku pim ba' bixxik dir jix aa' na pim daraibu' jiiñ xanop? ¿Katti no' pim gu'x ñakoo' jia na pim tu i'ya' gux xibu' nam aañ jax chu'm jiiñ ichdha', gio nam jam bopkona' ki'n gui' nam aañ jax chu'm ki'n jiiñ bakuana'? Ja'p jañ kai'ñkam jup kai'ch nar tulhiñnara' na pim ba' ba mai'chia' na pim jax jix aa'.

³⁹ Ba' gui'p kai'ch am:

—Jix ñakoo' ich dho.

Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho ea na pim pix am ti nirda' ku gi nam jam ichdha' gux xibu', gio nam jam bopkona' pui' nam jax ja'k jiñ bakuana' aañ. ⁴⁰ Gu' ba' dhi' na pim tu'ñ chikka na pim bixxik dir jix aa' na pim daraibu' jiñ xanop, maa'n ki'n dir, gio jumai o'nsop dir, cham maati' ji gu xib. Gu' jano' ji na pai' dhuuk tum kuugalhdha' na ba' bax maati' ka' na jaroi' bhai' ji ja aaga' guñ Gi'kora'.

⁴¹ Ba' gu jai' gu mambhiix gu noon-bi'ñ gu Jesusus am bhaak jamit gu bui gu gook, Jakoobo gio gu Juan, nam ja kēē nam pui' ji' kai'ch. ⁴² Gu' ji nat gu' gu Jesusus jotmoda' maap xi ja jumpadak jup ja titda:

—Jax dhui na cham jir am na pim moo ki'n jup bax bhaak na pim jix aagit na pim jir ge'gerkam ka'. Na gu' dhi' ja'p pix ba ji buusan na jax gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ, pui' na jax gui' nam jix kakai' ki'n dadarri, nam dai giilhim ge'gerkam jum taat ka', sia ji gu' gui' nam miamdaga'n ki'n dadarri.

⁴³ Gu' matgam no' pim aapi'm jix aa' na pim jir ge'gerkam ka', jum aa' ji na pim soi'm duukat ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam, sia nar jaroi', ⁴⁴ sia pik jax ka' git. No' pix maadit jix aa' ji gu jaroi' nar ge'kam ka', jum aa' moo na soi'm duuka' gio nar jix bhai'kam ka', panaas ku moo pu cham jir ge'kam ka' git. ⁴⁵ Tii pik aañ nañ jix io'm jir ge'kam, cham pai' iam jax jiñ aa' iñ nañ pix am cham ja ninii'ñdha' gui' nam alh gampai' tuutu'm. Na ñich gu' cham tu' pu kai'ñkam bha jii nañ ya' ēēji dai ge'kam bañ chaat ka', nañ moo pix chu' ja titdada' biix na ji'k ja'tkam nam mi' pui' jimia' nañ jax ilhi-i'ñdha'. Gu' ja'pji nañ jix ja joi'gi'n na ñich ba' bhai' ma jii nañ ba' ya' maaxik jii kiisa' nam boiñ bhiichdha', na ba' tu namkix ka' gu ja ua'tulhdhara' buiñor guñ Gi'kora'.

Gu Jesusus na ba dua'ñdha' maa'n gu cham ñia kam Bartimeo tiigim

(Mt. 20:29-34; Lk. 18:35-43)

⁴⁶ Ba' bhammi ba ai mit na pai'r kikcham Jerikoo ti tiigim, alhiom bhai' xi oipimik. Ba' ja'xpix nat gamai' ji jii gu Jesusus ja biim gu noonbi'ñ gio jai' mui' gu ja'tkam, baasi'n ju'ñdharan nam ba bubuakim, bha ja'p daakat tu taan gu tumiñ maa'n gu cham ñia kam Bartimeo tiigim. ⁴⁷ Ba' nat ba maat na dhi' gu Jesusus Nasareet kam mu jim, ge' ki'n ba jiiñak, jup kai'ch:

—Aapi' Ge'kam Jesusus nap jir boxii'ñ gu Dabii, iam jap xiñ dhua'ñdhai no'p moo xiñ joi'gi'nda' git.

⁴⁸ Ba' pix am bhaak jamit gu ja'tkam buiñor, jup titda am na sap cham ñiokat daaka'. Gu' ji nat gu' gui'x io'm ba xi jii na ge' ki'n mu jiiñak, jup kai'ch:

—Aapi' nap jir boxii'ñ gu Dabii, iam jap xiñ dhua'ñdhai no'p moo xiñ joi'gi'nda' git.

⁴⁹ Ba' mi' pup kiik gu Jesusus nat kai na mu pai' dhir bha jiiñkai'ñ gu jaroi', ba' miji xi chu joot nam bai'ñxi'ñpu'. Ba' mui'p ma boop jamit gu ja'tkam, jup titda am mu ēēk:

—Cha'p jax kam aa'nda'ñ jaduun'. Bha tum joochxi gu Ge'kam nap jaroi' jiiñkai'ñ. Xib jach jum nobchii mum aichdha'.

⁵⁰ Ba' gui' jotmoda' nat jax jum tii'b-hio', mi ja'p xi buak gu sa'ua'n kikbuk ga'm pix chu'm duu ja biim gui' nam bha nobchichu'. Bhai' mit ba aich nat pai' dhir mu tu joochxi gu Jesusus, ⁵¹ ba' xi chikka gu Jesusus, jup titda:

—¿Tu'ni aam duuk jiñ jaduun' nap ba' bhañ jiiñkai'ñ?

Ba' gui'p kai'ch:

—Dho nañ ja'p tii ilhdhat no'p moo pui'p ilhii'ñdha' git nap iam xiñ dhua'ñdhai git nañ cham ñia.

⁵² Ba'p titda gu Jesusus:

—Bax kii' ap ji matgam, nap gu' aañ jiñ bui bax biiñak. Cha'p jax kam aa'nda'.

Ba' dai nat pui' ji' xi chii'n, bhai' ji chi tii' gui' na cham ñia kat, jix kii' dho gu'p jum duu. Mi' dhir ba' dai nat ba oi bhammi ja'k nat pai' ba jii gu' Jesus ja biim gu' jai'.

Gu Jesus na Jerusaleen ja'k ba aaya'

(Mt. 21:1-11; Lk.

19:28-40; Jn. 12 :12-19)

11 Ba' bhammi ba ai mit na pai' Bet-pajee ti tii', bhai' na pai' ja'p iam Betaania ti tii' ip, sonpan maa'n gu oid-ha' nam Oliibus ki'n jix chu mat ka', nam ba' pik moo ba aaya' Jerusaleen. Ba' biipi' mi' xi ja joot gu' Jesus gook gu noonbi'ñ, ²jup ja titda:

—Aañ ja'p tii' kai'chit jiñ jaaduñ na pim mu jimia' muni na pai'r kikcham na pim jiñ chiimilhdhapu' maa'n gu jigiarum bhuru'x na chakuir jum ulhis-dam. Mi' moo bulhka' na pim jax ya' dir mu aajidha', dai na pim jax bulhio'kai bha tiimirika'. ³No' moo jaroi' ba jam tikka, no' jax jam titda: “¿Jax japim ba' duñia' dhi bhuru'x ku pimit ba' gamai' ba ji chiimirak?”, ja'p japim tiida': “Bhach joot gu Ge'kam. Tu' chi na mi bhiiñora'. Ku gu' sap gio ya'p aichdha' ji ja'xñi.”

⁴Ba' gui' mui' ma jii mit, pui' dho ji buus. Nam jax kia'pix mu aajim, mi' bulh maa'n gu bhuru'x mia'n ki'ngob maa'n gu ba'aak. Ba' na mit jax bulhio', ga'm-pix chu' dooda mit. ⁵Ba' jai' dhit nam ja nii'ñ, ba ja tikka am, jup ja titda am:

—¿Jax japim ba' duñia' dhi bhuru'x ku pimit ba' gamai' ba ji chiimirak cham ji aa'ñdhak gui' nar jaroi' ga'n?

⁶Ba' gui' dai na mit pui' xi ja tiidak nat jax mu ja tii'n gu Jesus nam ti'ya', ba' pui' cham ka ja tikka mit. ⁷Ba'

mummu ba aichulh jamit. Ba' pui' bhai' bax dhaibum kat gu Jesus, gu' ji na gu' gu noonbi'ñ siamri bhai' xi bakxi mit gu te'teb ja kuktun, gui' nam daam dir ja tii'chu'nda', nat ba' bhai' xi dhaibuk gamai' ji jii. ⁸Ba' gu ja'tkam tugi'ñ biipi' dir boopok mi' ba tu iabu mit gu jaaja' na pai' jax bhiichu'. Ba' gu jai' mui' ja'tkam na mit ji ja tiigik, pup xiim mi' chu iabu mit ip tu o'msak gu jaaja', jai' gu te'teb ja kuktun. ⁹Ba' jai' biipi' jii mit jai' gatuuk dir pix jiñak biit am, jup kai'chim am:

—¿Taxchaab ba' guch Gi'kora' nat bhai' bach joochxi nach jaroi' niirat! ¹⁰¿Taxchaab ba' guch Gi'kora' gui' nax dhaam jup tu'ii'! Na gu' dhi'r di' nat ya' ba ai nat bha joot, dhi' ya' bar ge'kam ka' ja'p na jax gu Dabii. Iam git ba' moo gammiji bhaan ti nii'ñdha' guch Gi'kora'.

¹¹Ba' bhai' ba ai gu Jesus Jerusaleen. Jimdat mijimmi ji baa ge' chiop, alhio mi' ja'p xi oilhimik biix xikoolh na ti niidhim na tu' jax jum bua. Mi' dhir ba' dai nat ba jii Betaania ja'k ja biim gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ, nat gu' pu ba jur.

**Gu Jesus na ba
ñiokdha' maa'n gu iigix**

(Mt. 21:18-19)

¹²Ba' buimgidhak na mit ba jii mi' dhir Betaania, Jerusaleen ja'k ip gio, chi gu' am jix bhiogim tu tatda' gu Jesus. ¹³Ba' na nai' gan xi chi niidhim, ba tii na mu ja'p pix kiik maa'n gu iigix joidham xibooraak jix jaagam, jix iibhaidha' kam tu'ii'. Ba' mui' ma jii gu Jesus nat tiigim, gu' ji na gu' pu nim maa'n ku bha dhaa na bha ja'p tii xi ñinii'ñ, bak gu' jano' pik cham jup iibhai'ch. ¹⁴Ba'p titda ja kaixdhat gu noonbi'ñ:

—¿Alh jap moo cham ji'xkat ka iibhai'ñcha' xib dir ja'p ja'k!

Gu Jesusus na biix ja'k jootsa' bhai' dhir ge' chiop gui' nam mi' tu ga'rada' (Mt. 21:12-17; Lk. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵ Ba' gatuuk na mit pai' dhuuk bhammi ba ai Jerusaleen, miji ji baakik gu Jesusus irban dir gu ge' chiop, biix ja'k ja joot mu ja'p diirap gui' nam bhai' ka tu ga'rat gu bixchu', gio gui' nam bhai' tu saba'n. Gio ba' gui' nam bhai' ja pataax-i'n gu tuumi'n gu ja'tkam, ja ia'lhxi-chulh gu ja memees. Gio ba' gui' nam bhai' ka tu ga'ra gu giokda', pu biix jup ja ia'lhxi-chulh gu ja a'toxkar, miji ja'p pix ja'x tu da'nsa. ¹⁶ Gio nat cham ka ja do'ncho na jaroi' bixchu' tu ua'dat mu ja'k jimda' irban dir gu ge' chiop, ¹⁷ dai na tu ja a'gi'n mi oirit, jup ja titda:

—¿Jax ku pim ba' ya' pu tu bua? Na pim gu'x maat gu ñio'ki'n gu Dios na mi' tu ua'ñix u'uan ta'm nap jum kai'ch: “Dhi' dhi chiop nat mi' bam kii, mi' dhir jix bhaai' nam bha tuñ a'gi'ndha' soi'm ilhdhat biix na ji'k ja'tkam, sia nam jir pa ja'k kam.” Ja'pni bo nam kai'ch, ¿cham maat japim? Aapi'm gu' ya ja'p tu duuk na pai' chiob nam jum jumpa'n gu i'xkum.

¹⁸ Ba' giilhim bhaak jamit gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios gio gu ja ge'gerkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. Maap jim daagik ma chu a'ga mit nam jax dhuuji tu chiñia' nam mu'aa', nam gu'x iibhidhat jix jiigam, na gu' joidham jix bhai' xi bua na xi chu a'ga. Mi' pix pui' ba tu'ii' am na ji'k ja'tkam, ¹⁹ gu' ji na gu' ja'xpix nat pai' dhuuk ba tuk, pu jii gu Jesusus mi' dhir ge' kiicham.

Na ba gokia' gu iigix gui' nat biipi' dir ñiok gu Jesusus

(Mt. 21:20-22)

²⁰ Ba' buimgidhak jix dha'npam ji chu maaxirik gio mui'p ba jiim am

Jerusaleen ja'k. Ba tii mit nax gak mi kiik gu iigix na joidham jix chiidu' mi' ka kiikat takaab dir, biix chakaa'n jix gak. ²¹ Ba' ba ti'ñchu gu Peegro nat bak pin ñiok gu Jesusus, ba'p titda:

—Kagit jiñ jaduun nat ba gaa dhi iigix na pich ñiok takaab. Attiiru dho moox gak sia gu takaa'n.

²² Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho pu'ni ku pim jix io'm mui' xim biiñkada' buiñor gu Dios. ²³ Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida', no' jaroi' jax titda dhi oidha': “Ja'k jim ya' dir, mup jimia' na pai' ge' suu'n gu suudai'”, no' moo ja'p tu' silhkam jix biiñak biix juraa'n ki'n, no' moo pix pum aa' nar pui' ka' na jax ti'ya', pui' dho ji chu buusnia', kux ba' cham ip. ²⁴ Aañ moo jam aagi'n no' pim tu' ya' dir mu taan guñ Gi'kora' jix dhaam ja'k soi'm ilhdhat, no' pim moo pix pum aa' nar pui' ka' na pim jax tiida', pui' dho ji buusnia'. ²⁵ Ba' na pim pai' dhuuk tu a'gada' jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora', no' pim ampik ti'ñchu na pim jix bhaamut ni'i'n gu jaroi', cha'pim bhaamut ka ti'ñchuka', tu uañi'ñka' pim pix na ba' guñ Gi'kora' pui'p tu jam uañi'ñka' gu jam ua'tulhdhara'. ²⁶ Na gu' no' pim aapi'm daix bhaamut niidhat ti'ñchu gu jaroi', no' pim cham tu uañi'n, guñ Gi'kora' nax dhaam jup tu'ii' pui' cham jup tu jam uañi'ñka' gu jam ua'tulhdhara'.

Nam ba tikka' gu Jesusus na jax jir jum duukam nat ba' pui' tu dooda mi' ge' chiop

(Mt. 21:23-27; Lk. 20:1-8)

²⁷ Ba' gio mi'p ba ai mit Jerusaleen. Ba' na miji ja'p ka oiri gu Jesusus ge' chiop, mi' ba ai mit gu ja ge'gerkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios, gio jai' gui' nam jir ja ge'gerkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam.

Ba' mi ja'p soo'mdhak ²⁸ ba tikka am, jup titda am:

—¿Jax jap ba' kai'ñkam ya' pu tu bua? ¿Jaroom chianik bham joot nap ya' pu tu dooda' nap jax ilhii'ñ?

²⁹ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho bak aañ maa'n jup jam tikka' gu tu'x buadam na jax jir jum duukam, no' pim moox maat na pim jiñ aagi'ñdha' nañ ba' aañ jup jam aagi'ñdha'. ³⁰ ¿Jaroo bha jootsak gu Juan nat ja bopko gu ja'tkam? ¿Dios aa, ka' diilh aa mit chia gu ja'tkam? Ea gor xiñ aagi'ñ.

³¹ Ba' dai na mit ba jim ti tikka diilh, jup kai'ch am:

—¿Jax ja'k jach tiida'? Na gu' no'ch jax titda nat Dios bha joot, pui' ji chi'ya': “¿Gi jax ji na pimit ba' cham ti jii'ñ na jax tii tu jam a'gidhimik?” ³² Cham dho bhai' jia no' chich pui' ja'k tii'n. Na gu' no'ch jax jup titda na mit diilh chia gu ja'tkam, pui' cham jup jir am.

Cham aa' am nam tu aaga', nam gu'x bhai'x maat nam mui' ja'tkam ti jiigi'ñ na gu Juan bhaankam tu a'gimik gu Dios. ³³ Mi' pui' cham ka bhai' nam jax ti'ya', dai na mit jup xi chiidak gu Jesusus:

—Cham ji nach maat nat jaroi' bha joot gu Juan.

Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho bak gu' aañ pui' cham jup jam aagi'ñdha' nat jaroi' bhañ joot.

**Gu Jesusus na tu a'ga' bhaan ji
ua'rgidhai gu tujuandam
nam buam pix tu dooda'**

(Mt. 21:33-46; Lk. 20:9-19)

12 Mi' dhir ba' gio bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesusus bhaan ji ua'rgidhak maa'n gu i'xchadam, jup ja titda:

—Maa'n gu maa'nkam tu darsak gu uubas, gio ba' nat tu kuu mi' nat ji'x juugit tu darai. Mi' dhir ba' moop ti kii'mpi na pai'x bhaai'n ka' nam ba kii'ñdha', gio ba' nat mi kii maa'n gu teb bhi'ñbak na

ba' bhai' dhir bhaan nai' ti nii'ñdha' na tu nuuka'nda'. Gu' ji na gu' moo ampik jup bar jimdam mik ja'k, ba' mi' xi ja do'ñchok ji'kchi gu ja'tkam nam mi' ka tu juanda', pu jii ba'.

² Ba' nat pai' dhuuk ba bhai gu uubas, mui' tii joot maa'n gu tujuandam tugi'ñ mi' nat pai' ka xi ja do'ñchok gu jai' tujuandam tugi'ñ, na sap mu ua'ra' gui' na ji'k bhaan bipio'. ³ Gu' ji na gu' nat jax mi' ai, dai na mit bhai' ji dhaa gui' nam mi' tu juan, gibichpagak pui' miji xi joot jamit ip gio. ⁴ Jumai ba' mui'p joot. Dho gi ba' joodai ki'n ma'yasa mit ji, giilhim ko'ktolh jamit gu ma'oo'n, gio nam biix aixim titdaimik nam jax ilhii'ñ, pui' mit mijip xi joot. ⁵ Ba' jumai mui' tiip joot. Dho gi ba' pu mua mit ji. Jai' ba' mui' tiip ja joot gatuuk. Pui' mit jup ja dooda, jai' mit ja ko'ktolh pix, jai' mit pu ja koi.

⁶ Ba' mikkat na cham jaroi' ka jai'ch na mu jootsa', dai gu maraa'n pix ba bii gui' nax io'm jix dha'da', pui' mui'p ma joot jup xi chi'ik: “Dhi' dho gi gu' jii'ñdha' am ji, nam gu'x maat na aañ jir jiñ mar.” ⁷ Gu' ji na gu' nat pai' dhuuk tii mi' ba ai, jup kai'ch am diilh jix dhu'n-pi'ñ ki'n gu tujuandam: “Dhi' moo bhaan ji chu bi'ya' biix gu tu' na ji'k ya'x chu jai'ch no't ba muu gu taata'n. Jir am nach mu'aa', kapbhai' nat diilh ya' ka ai na ba' aach jich a'm ji chu bi'ya'.” ⁸ Ba' pui' xi chi'ik bhai' ji dhaa mit, pu mua mit dho, baas dir ja'p koraar biibhi' mit xi buak.

⁹ Ba' nat pai' xi chiimuk na pu'ñi xi chu ja a'gidhimik gu Jesusus, ba' moop xi ja tikka, jup ja titda:

—¿Jax japim ba' ilhii'ñ na ja dooda' gu kiokam? ¿Cham aa na mi' eji pui'p ja kooda', jai' ba' mi ja iabu' gu tujuandam? ¹⁰ ¿Kux cham tu jiñkai'ñdha' pim aa gu ñio'ki'ñ gu Dios mi u'uan ta'm? Nap jum kai'ch:

Gu jodai na mit tii mai' xi buak gu bhibhi'ñbakchadam,

xib dhi' pik bhaan jix oo' biix gu jai'.

¹¹ Ba'x bhai'ch chaat ich nat pui' ji' tu duu guch Gi'kora'.

¹² Ba' tiix dhaagik am gu Jesus gu ge'gerkam jum aa'ndam, nam gu'x maat na dhi' ja aagit jup kai'ch nat tu a'ga bhaan ji ua'rgidhak gu i'xchadam. Gu' ji nam gu'x ja iibhi'n gu mui' ja'tkam, pui' cham juan am, dai na mit ma jii pix.

Gu Jesus na pu ja tiida' gu pariseos nar am nam gook kap tu namki'ndha'

(Mt. 22:15-22; Lk. 20:20-26)

¹³ Ba' mikkat gu ge'gerkam jum aa'ndam mu joochxi mit gu Jesus ji'kchi gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gio ji'kchi ip gu Eroodis gu ja'tkam tugi'n nam sap tikkapu', sap ba' no't moo jax ji chii na cham jir am gu tu' nam tikka', bax bhaai'n ka' nam jax dhuuji iattulhdha'. ¹⁴ Ba' mu eek jup titda am:

—Aach bhai' ma jiich jaduun nap jich aagi'ndha' no'r am nach aach jax ilhi-i'n, nach gu'x maat nap aap silhkam jup kai'chdha' nap pai' dhuuk tu a'gada', gio nap cham jax ti ilhi'i'n sia kum giilhim jum a'ga, nap gu' bhaankam tu a'ga na jax jix aa' gu Dios, cham tu' nam jax ja'k ilhi'i'n gu ja'tkam. Tii' nap gu' moo cham jaroi' iibhi'n, sia ku tiir ge'kam. Ba' ja'p tu'm jachich bham tikkam: ¿Jir am aa nach namki'ndha' gux io'm ge'kam Rooma kam Seesar tiigim gui' na ji'k aagix nach tu namki'ndha', ka' cham aa? Dhi' pix ki'n jachich moo bhai' xi jii, no'r am nach namki'ndha' piam ku gu' cham.

¹⁵ Gu' ji na gu'x bhai'x maat gu Jesus nam cham mi' pui' jiimchu' nam jax tu ja a'gi'ndha' gu ja'tkam. Ba'p ja titda:

—¿Jax ku ba' ja'p moo jam ko'raar aapi'm na pim iatda'? Ea gor maa'n bhiibup gu tuumiñ nañ xi chigia' na jax jir tu'm da'.

¹⁶ Ba' maa'n bhi'i'npuk mi' xi maa mit. Ba' mi' xi chiigik jup ja titda:

—¿Jaroo da' dhi' na ya' jupñix?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho gu Seesar gux io'm ge'kam Rooma kam.

Ba'p ja titda ip gio:

—Dhi' gi na ya' tu ua'nix, ¿jax jum kai'ch?

Ba' gui'p kai'ch am ip gio:

—Dho dhi' na jax chii'.

¹⁷ Ba'p ja titda:

—Dho pim xi maakidhat ku gi gu Seesar na pui'r jam ge'kam tuk na ji'k bhaan bipio'da', gio gu Dios japim jup xi maakidhat na ji'k bhaan jup bipio'da'.

Ba' mi' pui' pup tu'ii' am nat pui' ji' xi ja tii'n, na gu' joidham jix bhai' xi bua na xi chu a'ga. Cham jaroi' pui' keeket am.

Nam ba tikka' gu Jesus gui' nam cham ti jiigi'ndha' no'm gio mu pai'p ba oipoda' gui' na ba ja'bsuñia' gu ja tutku'

(Mt. 22:23-33; Lk. 20:27-40)

¹⁸ Ba' moo mi'p ba ai mit ji'kchi gui' nam saduseos jum tiiti'nda', nam cham ti jiigi'ndha' no'r silhkam nam gio mu pai'p ba oipoda' gui' na ba ja'bsuñia' gu ja tutku'. Ba' bhai' ji chu a'gi mit gu Jesus, jup titda am:

¹⁹ —Aach bhai' ma jiich jaduun na chich bham tikkam ja'p tu'm na cham jir jich jujur. Nach gu' aach mi' pui' tu daa'nichu' nat jax tu ua'nak gu Moisees na sap no't maa'n ba muu gu maa'nkam, no't diilh mi' ji bii gu binga'n, no' cham maa'n bhaan tu mar kat, jix bhai' na bhai' ji bhiya' gu sipdhi'n na mia'n oi'ndha' na ba' bhaan ba tu mar ka', na ba' ja'p ji buusnia' nar di' ka' gu xio'gi'n na mukia'. ²⁰ Gu' ji nam gu' moo ja'p-nip tu a'gada' gu ja'tkam, sap mu pai' oi'ndkat am xijum gook gu ja'tkam daim sispidhim. Sap ba' tii ba ti biina' kat gui' nar biipi' kam, gu' ji nat gu' sap am xi muu, pu cham sap maa'n bhaan tu mar kat gu ubii. ²¹ Sap ba' gu sipdhi'n na mi-

a'n oi'n ip gui' nat ba muu, tiix bhai' ba tiidak ip gu nuuchixi'n, gu' ji nat gu' sap pui' am jup xi muu, pui' sap cham maa'n jup tiigik jamit gu alhii. Gio gu ti'rab kam sap miji dir tiip jimii, bhai' sap tiix bhai'p ji chii'n, pui' sap pix jup jum duu. ²² Biix sap pu koi mit gu xijum gook tii pik bhibhiimik, pu cham dho sap moo maadit bhaan tiigik gu alhii. Mikkat sap pui' am jup xi muu gu ubii. ²³ ¿Gu' ba' jax chu'm pik gio bhai'p ji bhiiya' jano' nam saak pai' dhuuk gio mu pai'p ba oipoda', sia kut tii bam ja'bsu gu ja tutku'? Jai'n nam gu' pui'r xijum gook ja'tkam kat.

²⁴ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—¿Jix maat japim aa na pim pai' jax chu't jup kai'ch? ¿Kux gu' ilhii'n japim aa na pui' kai'nkam jup jum kai'ch gu ñio'ki'n gu Dios mi' na pai' tu ua'ñix? Cham tu'r pui' ip ji siamri. Gu' matgam gu Dios tu' na pix jix aichu'n ji, gu' ji na pim gu' aapi'm cham maat. ²⁵ Na gu' gui' nat ji'k bam ja'bsu gu ja tutku', cham tu' bhaan ka titii'ñchuka' am gu pui' ja'k jano' nam pai' dhuuk gio maakam ja'k jup ba oipoda', nam pai' chakui tu mat ka' gu xib. Nam gu' ja'p ji buu-sanda' na jax gu noonbi'n gu Dios nam bhammip tu'ii' jix dhaam, cham tu' nam jup kax aa'nda' nam ti bipna' ka' na jax ya' maaxik. ²⁶ Gu' dhi' na pim jax ja'k tii xi ilhii'n na pim cham ti jiigi'n nam maakam ja'k ba oipoda', cham tu'r pui' ji, na gu' diilh pix na pim pui'm aa', cham pai' pui' tu ua'ñix. ¿Kux cham ji'xkat tu jiñkai'n japim aa mi u'uan ta'm nat pai' tu ua'na gu Moisees jano' nat pai' dhuuk bha ñio'kdhak gu Dios? Nap titda bhaan jim ua'rgidhak gux bii u'ux: “Aa'n jir di' pix gu Dios nam jax jiñ bui bax biiñak gu jam bopxi kat Abraam, gio gu Isaak, gio ba' gu Jakob.” Ja'pni bo nam kai'ch, ¿moo cham jup ti'ñchu pim? ²⁷ Ja'p jum aa' pim na cham tu' bhaan ka ti niidhidha' gu Dios gu ja'tkam no't bam

ja'bsu gu ja tutku'. Matgam jir maa'n ji na jax ja a'm ti niidhidha', na gu' pui' nam jax bui'ñor bax biiñaktu'nda' na jax maaxik nam ya' oipoda'. Ja'p dho moo cham maat japim na pim pai' jax chu't jup kai'ch, ni palhiip ku iam jir pui' na pim jax tii xi ilhii'n.

Gu Jesusus na ba tu aa'nda' na jax ja'k jix io'm jum aa' nam tui'ñgida' gu ja'tkam

(Mt. 22:34-40)

²⁸ Ba' maa'n gui' na sap jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios mi ja'p kiikat jup tē kee nam jax kai'ch, ba' joidham kai pui' na jax ja'k tu a'ga gu Jesusus. Ba'x io'm mi-a'n xi kikkuk xi chikka, jup titda:

—¿Jax ba' tu'm pik jix io'm jum aa' nañ mi' pui' jimda' na jax jix aa' guch Gi'kora' na jax tu ua'ñix mi u'uan ta'm?

²⁹ Ba'p titda gu Jesusus:

—¿Na jax chu'm jix io'm jum aa' aa na ji'k mi' tu ua'ñix? Gui' dho na ja'p-nim kai'ch: “Gor xi chi kai Israel kam ja'tkam, maa'n pix jix jai'ch gu Dios nax io'm jir ge'kam. ³⁰ Tu daanda' pim biix jam jujur ki'n jix dhaam ja'k na pai'p tu'ii', gio biix na ji'x jam i'ii'mda' ki'n. Dai gui' pim pix ti'ñchuka' gammiji, mui' pim xim biiñkada' na pim ji'x pup jum taat.” Dhi' ja'pni moo biipi' kat jum aa' nam tui'ñgida' gu ja'tkam. ³¹ Gio ba' gu jumai na iampix pui' ja'k jup tu ua'ñix nap jum kai'ch: “Moo pim xim ga'ngada' na tu' ja a'm jum aa'nda' gu jai', panaas ku moo aapi'm jam a'm jum aa'nda'.” Ja'pni ja'k jum kai'ch. Dhi' ji' dhi gook na jax jum kai'ch moox io'm jum aa', sia pik jax ka' git.

³² Ba'p kai'ch gui' na sap jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios:

—Umri moor pui' nap jax kai'ch jiñ jaduun na maa'n pix jix jai'ch gu Dios nax io'm jir ge'kam, cham tu' jumaip jix jai'ch. ³³ Jir am dho nach tu daanda' biix jich jujur ki'n na ji'k ja'tkam jix dhaam

ja'k, gio biix na ji'x jich i'ii'mda' ki'n. Dai gui'ch pix ti'ñchuka' gammiji, gio nach mui' xich biñkada' nach ji'x pup jich chaat. Gio nach xich ga'ngada' na tu' ja a'm jum aa'nda' gu jai', panaas ku moo aach jich a'm jum aa'nda'. Moo dho gu'x io'm jix bhai' ji busaak gu pui' ja'k, gui' bak gu' cham pik tu' bhai' ji nañ mu pai' tu makgirtat ti tikkada'.

³⁴ Ba' gu Jesus na gu'x maat na iampix mi' pui' jimchu' na jax tu ua'ñix, ba' mui' xi guguux, jup titda:

—Alhi'ch pix bam aagit jiñ jaduun nap buiñor bap tui'ka' gu Dios na ba' gam-miji jum a'm ba ti nii'ñdha'.

Mi' pui' cham jaroi' tu' ka tikka'n, nam gu' bax xi'irgi'ñ, na gu'x io'm jix matda' na jax ja'k ti'ya'.

**Gu Jesus na ba ja tikka'
gu ge'gerkam jum aa'ndam**

(Mt. 22:41-46; Lk. 20:41-44)

³⁵ Ba' gio bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesus gu ja'tkam pu mi' pui' irban dir gu ge' chiop, xi ja tikka'n na sap jax jir jum duukam na ba' pui' Dabii jir boxi'ñ. Jup ja titda:

—¿Jax kum ba'p kai'chdha' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios na guch Xoi'kam Dabii jir boxi'ñ? ³⁶ ¿Gu' jax ku ba' gu Dabii pui'p kai'ch nax io'm jir ge'kam guch Xoi'kam? Ja'pni bo nat tu ua'na jano' nat pai' dhuuk pui' ja'k jur-tuda gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda', nap jum kai'ch:

Jup titda gu Dios guñ Ge'kam tuk gui' nar jich Xoi'kam:

“Ya'niñ xanoop jap xi dhaibu' nañ aañ ka xi ja tulhiñchuda' gui' nam xim bhaamki'ñ nam ba' soi'm ilhdha' aap jum bui.”

³⁷ ¿Gu' jax jam ba' duukat pui' ja'k iim-chu'n na pui'r boxii'ñ, na ba' gu' gu Dabii jup kai'ch nar Ge'kam tugi'ñ guch Xoi'kam?

Alh iam tiix xi'ir am gui' nam mi' ge'gerkam jum taat, nam gu' jano' mui' ja'tkam mi'p tu'ii' nam kee na joidham tu a'ga gu Jesus. Ba' pu cham ka bhaai' nam jax tiida'.

**Gu Jesus na ba tu aa'nda' nam jax
ja'k tu jim gui' nam sap jix
mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios**

(Mt. 23:1-36; Lk. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Mi' dhir ba' maakam bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesus, jup ja titda:

—Moo pim cham ja kekeedat gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, na gu' ja'p moo ja ko'raarda' bo nam nai' ji-imda' te'teb ji chim tii'dhat nam sap ba' ge'gerkam ja ilhii'ñdha' gu ja'tkam. Gio nam jix aa'nda' nam tu' ka'm ja nii'ñdha', jum aa'nda' sap na xi kuanai gu bon-ma'n na ja ñio'kdha' gu jaroi' mu ja'p nam jax jiimda'. ³⁹ Gio nam jix joi'ñdha' nam ja'xbui' pui'p xim taat ka' na jax gu ge'gerkam jum aa'ndam. Jai' mijimmip xi dharka' am nam pai' darka' mu ja'p nam pai' jax tu daanda' gu Israel kam ja'tkam, piam pai' nam jax tu piastatda'. ⁴⁰ Gio ba' nam jix joi'ñ nam ja iatgidhat ja boosgi'ñdha' gu ja bixchu' gu u'uub di'dilhdhim. Mi' dhir ba' mik tu ñiokidha' am nam pai' dhuuk ba ji chu nokia', na ba' jax dhuu cham maati' ka' nam tu' jax buada'. Ku gu' dhi' kam tulhiña' am ji ja'p jix io'm jano' na pai' dhuuk tum kuugalhda' nam ba' mi' xi aaya'.

**Gu ubii na cham jir jix chumñigam
na mi chu'aa' gu tuumiñ chiop**

(Lk. 21:1-4)

⁴¹ Ba' ja'xpix miji daakat ge' chiop jup ba ja nii'ñ gu Jesus gu ja'tkam nam pix mi' ji chu'aim gu tuumiñ na pai'm tu-a'ba. Jai' moo mui' mi chu'aim am, nam gu'r jix chutumñigam. ⁴² Ba' moo mi'p ba ai maa'n gu ubii na cham jir tu bi-a'kam ka' gio nat muu gu binga'n, ba' mi'p xi chua gook gu tuumiñ na cham

pik tu' bhaigim tu'ii'. ⁴³Ba' gu Jesusu maap xi ja jumpadak gu noonbi'n, jup ja titda:

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida', dhi ubii na cham jir jix chumñigam nat gook pix mi chua gu tuumiñ, ja'p ji buusan nat jix io'm mui' mi chua, nat gu' soi'm ilhdhak mi chua. Gu' ba' gu jai' na mit panaas mui' mi' tii xi chua, pur cham tu', ⁴⁴na gu' gui' na ji'k cham ja a'm kam aa' nam ba' mi chu'aim. Gu' gu ubii biix mi' pu tua na ji'k ua'dat, sia ku gu' daipu' bia'kat na ki'n ka tu saba'da' git.

Gu Jesusu na ba tu aa'nda' nam iara' gu ge' chiop

(Mt. 24:1-2; Lk. 21:5-6)

13 Ba' ja'xpix nat ba buus gu Jesusu miji dir ge' chiop, jup titda maadit gu nobii'n:

—iKagit na jax joidham tu'm dhi bhi'n'bak jiñ jaduun! Jupaaban sobkoñxim gu joodai bha bhi'n'bakchix.

²Ba'p titda gu Jesusu:

—Ya' dho pui' ka tu'ii' gu xib nap nii'n. Ku gu' dhi' kam aaya' ji na pai' dhuuk jum iara', pu cham pai' maa'n kap tukdhixim bi'ya' gu joodai.

Gu Jesusu na ba tu aa'nda' na jax ja'k ba tum buidha' na bar mia'n ka' nam tiimu' dhi oi'nga'n

(Mt. 24:3-28; Lk. 21:7-24; 17:22-24)

³Mi' dhir ba' pu jii mit amuub baasi'n dir ja'p oidha' ta'm nam Oliibus ki'n jix chu mat ka', na silh jix chu maax bhai' dhir ge' chiop. Ba' gu Jesusu bhammi tis-dik mi ja'p ji dhaibu. Ba' gu Peegro gio gu Jakoobo gio gu Juan gio ba' gu An-rees, mui' ji ai mit mu na pai' daa, ba' ba tikka am jix dhu'npi'n ki'n, ⁴jup titda am:

—Aach ja'p tu'm tiix maachim jich jaduun no'p moo cham jax ji chi'jich aag-i'ndha' git. ¿Paa ba' duuk pui'm iara' saak gu'ni ge' chiop nap jax ba kai'ch

biipi'? ¿Jax ja'k ba tum buidha' na bhaan jix maati' ka' na bar mia'n nam iara'?

⁵Ba'p ja titda gu Jesusu:

—Dho dai na pim ti niidhat oipoda' na cham jaro'i jam iatgidha'. ⁶Nam gu' mui' ya' aaya' nam pui' ja titdaidha' gu ja'tkam nam aañ jir gui' ka', jup kai'chidha' am: “Aañ jir di' guch Xoi'kam.” Ba' giilhim mui' ja iatgidha'.

⁷Gu' no' moo bar mia'n, pui' ba ti kaaya' pim ji na jigialhcha' mi' pai' na pim jup tui'ka' piam maakam ja'k. Ku ba' gu' aapi'm cham jax jum aa'nda' ji, na gu' dhi' pui' ji chu buusnia' sia pik jax ka' git, giilhim jix buam tum buidha', ku gu' chakuir dhi' ka' ji na pai' dhuuk pik tum kuugalhdha'. ⁸Biix aixim ka xi chum duñia' ji matgam. Bhai' ji bhaaku' am gu ja'tkam ge'ger kikcham dir ja bui gu jai' na pui'p jir ge'ger kikcham ka', jum kokda' am, jum mama'yasa' am. Gio na joñia' dhi oi'nga'n mui' kap, gio ba' na bhiogi' jimia'. Ku gu' dhi' na bhaan pix ba pup xi chum tulhiindha' ji, na bhaan jix maati' ka' na ba tum kuugalhdhidha'.

Gu Jesusu nap kai'ch nam ja o'bhai'ndha' gui' nam ji'k ti jiigi'ndha' buiñor

⁹Ja'pni ba' moop ja titda:

—Moo pim cham jum o'jolhdhat ti jiigi'ndha' aañ jiñ bui. Nam gu' jam da'ngii jam u'ji jam gi'bia' gu tutpilh mu ja'p nam pai' jax tu chichiopi' ka'. Gio nam mu jam ui'ka' nam pai' darka' gux kakai' gio jai' ja bui gu ge'gerkam jum aa'ndam, mi'm ba' bhai' ji jam tikka' no'r silhkam na pim ti jiigi'ndha' aañ jiñ bui. ¹⁰Ba' nam pai' biix ka xi kaaya' na ji'k ja'tkam ya' dhi oi'nga'n gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n gu Dios na ba' pik moo ba tum kuugalhdha'.

¹¹Ba' na pim pai' dhuuk mu suulhgia' nam pai' darka' gu ge'gerkam jum aa'ndam, cha'pim jax jum aa'nda' na panaas ku cham ka bhaai'n ka' na pim jax ti'ya',

ni ku pim jax jum aa'nda': “¿Jax jañ ba' ja'k ti'ya' chi?” Matgam diilh pix ya' dir ja'p ji buusnia' ji gu ñi'ook, na gu' jam a'm jup tui'ngida' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda'. Gui' pix jup tu dui'chu'nda', cham tu' aapi'm diilh, panaas ku gui' pik tu a'gidha', na gu' jam maakidha' gu matda' na pai' dhuuk ba xi chum aagidha'. ¹² Ja'p na pai' jigialhi' chir jup tum tui'ka' dho gu' panaas, na gu' biix pix jix chum bhaak ka' gui' nam ji'k cham ti jiigi'ndha' aañ jiñ bui. Diilh jum i'i-attulhdha' am gu ja'tkam siam sispidhim, jai' gu ja maamar nam bhai' ji ja bhaamkidhai ja iattulhdha' no'm ba ti jiigi'ñ aañ jiñ bui, jai' gu ja tataat nam ja iattulhdha' nam ba'x bhai' ja bhiya' gu ge'gerkam jum aa'ndam nam ja kooda' no'm xi ilhii'ñ. ¹³ Biix na ji'k ja'tkam gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ndha', cham ja kaim ka' am gio nam cham ja niidham ka' gui' nam ji'k ba ti jiigi'ndha' aañ jiñ bui. Ku ba' gu' gu jaroi' na cham jim o'jolphat gammiji ti jiigi'ndha', cham jax bua ji sia mit ma mua, na gu'x dhaam ja'k bhiya'.

Gu Jesusu na bhaan tu a'ga' maa'n gu maa'nkam na giilhim jir jix bhangim

¹⁴ Ja'pni moop tum duña' nat jax tu ua'nak gu Danial, gui' na bijik ya ja'p bhaankam tu a'gimik guñ Gi'kora', nap jum kai'ch na jano' na pai' dhuuk pik ba ji chum kuugalhdha', ya' ba aaya' maa'n gu maa'nkam giilhim jix bhangim, iibhidham tu buidha' nam ba tigia' gu ja'tkam. Bhai' baakii ge' chiop pu tu dooda' na jax ilhii'ndha'. —Moo pim ti'ñchukat dhi'ñi na jax ya' tu ua'ñix, aapi'm na pim ji'k tu jiñkai'ndha'—. Ba' aañ pu kai'ch na gui' nam ji'k ya ja'p mi-a'n jup tui'ka' jano', pui' na jax ya' dhi Judea, jir am nam ba ji boi'ngia' mu ja'p pai' oi'dha' ta'm na ba' cham ja tulhi-iñchuda'. ¹⁵ Piam no' jaroi' bhai' pai' ka daa ba'k dhaam, jir am na bhai' dhir tim-

nii pu jimiiññolhia', cham tu' na mijip ka bapkida' irban dir na ba' tu' xi bhiiji. ¹⁶ Piam no' jaroi' mu pai' ka oiri ga'ran, jir am na mi' dhir pu jimiiññolhia', cham tu' na tu' jajannulhi'ñ jai'p ka xi chu ua'rai kia'mi'ñ na ba' pik ba jimiiñolhia'. ¹⁷ Ja'p moo joi'mdam tum duña' ji jano', kux ba' gu' pui' aa! Nam gu' giilhim jum tulhiña' gu u'uub gui' nam a'aalh ki'n cham bhai'm taat ka', gio jai' nam i'lhich ka tu maamar ka' xio'dam. ¹⁸ Ba' aañ pu kai'ch na pim gammiji tu a'gada'x dhaam ja'k buiñor gu Dios na ba' cham jano' pik pui' tum duña' na pai' dhuuk jix jiipi'ñ ka'. ¹⁹ Na gu' jano' na pai' dhuuk pui' tum duña', giilhim jir tulhiñnara' ka' jix io'm, cham tu' pui' na mit jax jum tulhiñnak gu jai' bijik, jano' nat dir jup duu gu Dios dhi oi'nga'n. Gu' ja'pji jix io'm ji na ba' pik bar daipu' ka', cham ji'xkat pui' ka tum duña' gatuuk, na gu' ba tum kuugalhdha'. ²⁰ Nat gu' pui' pu tii ip gu Dios na jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha', cham mik jir tulhiñnara' ka', na gu'x ja joi'gi'n gui' nam ji'k ba ti jiigi'ñ buiñor, cham aa' nam mik ya' oipot giilhim jum tulhiñndha'. No' gu' cham tu daasa' git na ji'x juugit jir tulhiñnara' ka', biix jam dho pu ko'ya' git. ¿Jaroo gip jix ñakoo' na giilhim jum tulhiñndha'?

²¹ Ba' jano' na pai' dhuuk bar mia'n ka' na tum kuugalhdha', no' jaroi' jax jam titda: “Muni dhaa guch Xoi'kam. Maik gor jach kaipu’”, piam no' jax kai'ch: “Muni ba ai guch Xoi'kam”, cha'pim jiigi'ndha'. ²² Nam gu' mui' jai'chdhilhia' gui' nam pui' xi kai'chidha': “Aañ jir di' guch Xoi'kam”, gio jai' nam pui' xi kai'chidha' na maadit jir di' ka' gui' nam bijik ya ja'p bhaankam tu a'gimik guñ Gi'kora'. Pui'x bhai'p xi chu buidha' am gui' nax bhai'r jum duukam ka', nam jax dhui pix ja iatgidha' gu ja'tkam, sia gui' nam ji'k ti jiigi'ndha' aañ jiñ bui. No'm gu' cham pik biix ja ju-

jur ki'n jix biiñak, jix bhai' ja bhiya' dho gu'. ²³ Ba' aañ pu kai'ch na pim cham ja kekedat, nam gu' tu iatgidhidha' pix. Mooñ ba jam aagi'ñ xib dir.

**Na jax ja'k tum duñia' na gio
bhai'p jimda' guch Xoi'kam**

(Mt. 24:29-35, 42-44; Lk. 21:25-36)

²⁴ 'Mi' dhir ba' na xi chum tulhiñai, dai na bhai' ji chum tuktamta'. Cham ji'xkat ka tonnia' ki'n gu tanoolh, ni na cham ji'xkat ka masbagia'. ²⁵ Gio gu chichia' nam bhai' ji iñxia', na gu' giilhim jix io'm gi'ndukia' gux dhaam. ²⁶ Ba' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora', bañ chigia' pim nañ bhijimmini dhir bhai' ji buusnia' tibaa'ñ chir, nam ba' ba machia' biix na ji'k ja'tkam nañ aañ pui'p jir ge'kam na jax guñ Gi'kora'. ²⁷ Ba' nai' ja joot-sa' iñ gu noonbi'ñ guñ Gi'kora' na ji'x jir oi'nga'n, pui' na jax mummini ja'p na pai' am ju'kam tu'ii' dhix dhaam, nam ba' ja jumpada' gu ja'tkam gui' nam ji'k ti jii'gi'ndha' aañ jiñ bui.

²⁸ '¿Cham ji'xkat nii'ñ japim aa gu iigix na pai' dhuuk bhai' ji iipoñia', na joidham pix tii'ngilhidha' gu jaaga'n? Dhi' na bhaan jix maati' ka' no't ba ji chaa'm, na pai' dhuuk ba ji chu juuka'. ²⁹ Ba' iam pix pu'ñip ji buusnia' dhi' pui' nañ ji'k jax ba kai'ch. Pix am ti'ñchuka' pim no't ba jim tiimu dhi oi'nga'n, bax maati' ka' na bar mia'n ka' nañ bha jimda'. ³⁰ Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida, biipi' pu'ñi xi chum duuji nam ba' pik ba ko'ya' dappaam gu ja'tkam gui' nam ji'k ka duduaka' jano'. ³¹ Dai dhi oi'nga'n nam tiimu' gio gux dhaam, gu' guñ ñi'ook cham ji'xkat jum tiimu' ji.

³² 'Ku ba' gu' dhi' cham maati' ji na pai' dhuuk pik pui' tum duñia', na gu' dai diilh guñ Gi'kora' nat tu dai na pui' tum duñia'. Cham maat am gu noonbi'ñ, sia kum bhammip tu'ii'x dhaam, ni aañ kuñ cham maat nañ jir Maraa'n, dai gui' diilh nax maat.

³³ 'Ba' gu xib tu' na jax chui'ka', aañ pu kai'ch na pim gammiji tu a'gada' jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora', cha'pim ji'x mik buppada', na pim gu' cham maat na pai' dhuuk tu daaxix. Gu' dhi' jotmoda' pix pui' tum duñia' cham jum ilhdham. ³⁴ Na gu' dhi' ja'p ji buusnia' na jax gu jaroi' no't ka paxiaram mu pai' ja'k mik, no't mi' ka xi ja do'ñchok jai' gu ja'tkam nam mi' ka tu juanda', dai na xi ja chianii nam jax ja'k tu juanda', pui' na jax mi' na pai' tuutka' gu ba'p-ki'ñ, na gu' maa'n mi'p xi chianii na ka tu nuuka'nda'. Ba' gui' dai na pix am ti niirka' na pai' dhuuk gio mi'p aaya', na gu' bhai' ji o'bhai'ndha' no' mi' pix cham tu jai'ch. ³⁵ Ba' aapi'm pu'ñi ip, pix am ti niirka' pim, na pim gu' cham maat nañ pai' dhuuk ya' aaya', no' jaxji ji dhidimpugidhak, piam irab tukaa', piam ku gu' katukgab na pai' dhuuk ba jiiñkia' gu takaarui', piam ku gu'x dha'npam ji chu maaxirik. ³⁶ Mooñ ba jam aagi'ñ xib dir na pim ti'ñchukat. Cha'pim moo kooksit darka', nañ gu' jotmoda' ya' pix ji buusnia' cham jum ilhdham. ³⁷ Biix dhi'ñi pui' nañ ji'k jax jam titda aapi'm, dap-paam na ji'k ja'tkam jañ jup ja titdat jup kai'ch: Nam cham kooksit darka', gammiji pix ti'ñchuka' am nañ jax ba kai'ch.

**Nam ba tu a'ga' gu ge'gerkam
jum aa'ndam nam jax ja'k
duuji mu'aa' gu Jesusu**

(Mt. 26:1-5; Lk. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

14 Ba' nat gook tanoolh pix ba ji bi na ba' moo bam aaya' na bar piasta ka' bhaan Paaskua ta'm, gio jumai na mia'n oi'ñ nam pai' dhuuk jix basdak tu kua'da' gu paan gakdhi'ñchix kam, iampix ja'p tu'm na ariin timkalh. Ba' jano' gu ja ge'gerkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, tii moom ga'nga' am nam jax ja'k

duuji iatgidhai tu chiñia' nam mu'aa' gu Jesusus. Aa'nda' git am nam ba dagia', ²gu' ji na gu' sap cham jax jix bhaai', na gu' kar piasta ka'. Ba' ja'pni pix ka xi chi'iik jamit:

—Mooch chakui juanda' na kar piasta ka', no't ba buus ba'. Na gu' no' chich xib daagik mi ja'p pai' jax ba buim ja nii'ñchudat gu ja'tkam, giilhim bhai' ji bhaaku' am jich bui.

Gu ubii na bha toi'dha' mo'ran gu Jesusus gui' na joidham uub

(Mt. 26:6-13; Jn. 12 :1-8)

³Ba' ja'xpix gu Jesusus jimiik mummup ba tu kua' Betaania, na pai' kio gu Simoon gui' na tootolhidhat ka gakiidhat gu tukga'n. Ba' moo mi'p ba ai maa'n gu ubii ua'dat maa'n gu ilhi'ch jix moik gu jodai ja'aachix kam, nam alabaastro ki'n jix mat ka', na mi suu'ntu' gu osbhaga'n gui' nam nardo ki'n jix mat ka' nax dha'ram namiik, na joidham uub. Ba' nat jax kukpio'kak bhai' xi choi' mo'ran gu Jesusus, pu biix ip moo nat bha toi'. ⁴Ba' ji'kchi gu ja'tkam nam mi'p tu'ii' bhai' ji bhaak jamit, jup kai'ch am:

—¿Jax ba'm aagit pui' tu bua dhi ubii? Tii' nat biix xi dhoodak dhi' na tu'x dha'ram namkit. ⁵¿Cham bhai' aa na tu chiñia' git nam ga'ra' nam ba' ja makia' git gui' nam alh cham jir tu bia' kam, nam attiiru cham bia' nam tu' ki'n tu saba'da'? Jaiñ na gu' ja'kbui' busaakdat gu tuumiñ na jax no' ñich maa'n oidha' ba tu jua.

Ba' pui' ji' xi kai'chimik am bhai' ji ñiok jamit gu ubii, ⁶gu' ji nat gu' jotmoda' ja soo'mcholph gu Jesusus, jup ja titda:

—Cha'pim tu' ki'n juanda' dhiñ jaduuiñ, na pim gu' cham maat nat jax kai'ñkam bhañ juulh dhi' na pimit tu' bhaan ba ji chu a'ga. ⁷Gu' matgam gu jaaduñ na pim ja aa', gammiji ya' jam buip tui'ka' am ji, xi ja maakat japim

dho nam alh ki'n jup xia'ñdhidha'. Gu' aañ nañ bar boi cha'm kam ⁸nat ba' bhai' bañ choi' dhi ubii dhi' na joidham uub, na ba' cham xijai ka', dai nam bañ yaaspa'. ⁹Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida', na pai' dhuuk bhai' ji chum a'ga' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook ya' dhi oi'ña'n, biix jup jum a'gidha' dhi ubii na ba' bhaan jix maati' ka' nat jix bhai' dhuu nat bhañ choi' dhi osbhaga'n gu nardo na joidham uub.

Gu Juudas na maaxik kiisa' gu Jesusus nam mu'aa'

(Mt. 26:14-16; Lk. 22:3-6)

¹⁰Ba' maadit gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ, gui' na Juudas Iskar-iote tii'ka', xi mii nat ja aa'ñdham gu ja ge'gerkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, na ba' maaxik kiisa' nam boi bhiichdha' gu Jesusus. ¹¹Ba' joidham jix bhai'm ilh jamit na ba ja aagi'ñ, jup titda am nam mui' namkidha' na mu ja baidhika' gu ja o'rosiiris tuk na pai' silh oirida' gu Jesusus. Ba' gu Juudas ba jim gaa na jax ja'k jix bhai' ji buusnia' nam jix bhai' bhiyya', nam ba' cham xijaichdha' nam daagii boi bhiichdha'.

Nam ba tu bhaidha' gu koi' bhaan Paaskua ta'm gu ja'tkam tugi'ñ gu Jesusus

(Mt. 26:17-29; Lk. 22:7-23; Jn. 13 :21-30; 1Co. 11:23-26)

¹²Ba' buimgidhak biipi' dir na ba' moo mui' jim kiisa' ja'xpix na pai' dhuuk kasnir bakaax tum jugia', gio ba' gu jumai na mia'n oi'ñ nam jix basdak tu kua'da' gu paan gakdhi'ñchix kam, ba' moop ba tikka am gu noonbi'ñ gu Jesusus, jup titda am:

—¿Paap ja'k jix aa' nach jimii tu bhaidha' nach tu jugia' ja'xñi nat ya' bam ai gu piasta bhaan Paaskua ta'm?

¹³ Ba' gu Jesusus gook miji xi ja joot bhammi ge' kiicham, jup ja titda:

—Aañ ja'p tii kai'chit na pim mu jimia' aapi'm gook bhammi ge' kiicham. Bhai' pim tigia' maa'n gu chio'n nar tu-juandam na mi ja'p ba tu bai'ntu'nda' maa'n gu bai'ndhakar ta'm. Ba' aapi'm mui' xi oidha' gatuuk dir, pix niidhidha' pim na mummu ji aaya' kiicham. ¹⁴ Ba' aapi'm cham xi'irdat mui' xi aaya', ja'p japim tiida' gu mi' kiokam: “Aach ja'p jich chiidak bhach joot gu Ge'kam nap sap tai'nbuidha' maa'n kap gum ba'aak pai' na tu bio', na sap ya' tu jugia' ja biim gu noonbi'n nat bam ai gu piasta bhaan Paaskua ta'm.” ¹⁵ Ba' gui' tu jam tii'ndhuda' bhiji ja'p te'kob, na pai' ti kii'mpigix gio na ge'x chu bhai'. Bhai' pim ba' tu bhaidha' nach tu jugia' ja'xni.

¹⁶ Ba' mui'p ma jii mit gu gook gu noonbi'n, bhammi mit ba ai ge' kiicham. Pui' dho ji chu buus na ji'k jax ja titda gu Jesusus. Cham xijaich jamit, dai na mit xi chu bhaidhak gu koi' nam tu jugia'. Ja'x-pix ba' giop ka xi jii mit mummu nat pai' dhir bha ja joot.

Gu Jesusus na ba ja aagi'ndha' gu noonbi'n na maadit maaxik kiisa' nam boi bhiichdha'

¹⁷ Ba' ji chukgik mi' ba ai gu Jesusus ja biim gu mambhiix daman gook gu noonbi'n. ¹⁸ Mi' ba' bhai' ji chu juu mit. Ba' nam mi' daraat ka tu kua', jup ja titda:

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida', maadit aapi'm na pim ya'p tu'ii', maaxik jiñ kiisa' ja bui gu ge'gerkam jum aa'ndam nam boiñ bhiichdha'.

¹⁹ Ba' gui' gampai' ji dhuu mit, ba' pix bhai' ji chikka mit ji'ma'n, jup titda am:

—¿Aañi' aa chi?

Gio gu jumai:

—¿Ka' aañi' aa chi?

²⁰ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Maa'n pix ji gu' aapi'm mambhiix daman gook na pim ya'p tu'ii', nach ji'k maap ya ti sissi dhi jooxia' ta'm nañ jax chu'm ka'm tu kua' aañ. ²¹ Jir am kat na pu cham jai'ch ka' git gu jaroi' na maaxik jiñ kiisa' nam boiñ bhiichdha'. Tiix joi'gi'n iñ, na gu' giilhim jum tulhi-ña' maaxik xiñ kiisai. Ku ba' gu' dhi' mi' pix pui' ba jimda' ji, na bhaan pix jum kuugalhdha' na jax jum kai'ch mi u'uan ta'm gu ñio'ki'n gu Dios, na pu'ni ja'k jiñ dhooda' am aañ nat bhañ joot.

Gu Jesusus na ba tu daasa' na jax ja'k aagix ka' nam ba' bhaan ti'ñchuka' gui' nam ji'k ti jiigi'ndha' buiñor na ja a'mkam mukia'

²² Ba' mi' pui' nam tu kua', nat jax dhaa ip gio gu Jesusus jai' gu paan, xi chu taxchaabgidhak jix dhaam ja'k ta'tak xi jaisaidhat pix mui' ji ja maa gu noonbi'n, jup ja titda:

—Dhi'ni pim pup mui' xi jugia', na gu' dhi'r jiñ chuuku'.

²³ Gio ba' maa'n mi' dhir ja'p bhai'p ji bhii gu alhi'ch ja'aa na mi suu'ntu' gu biiñ gui' na uubas ki'n jup duñiix, ba' mu ja'k xi ja maakak xi ja chia nam i'ya'. Ba' gui' bhai'p xi ii mit ji'ma'n kaam. ²⁴ Na mit xi i'chuk ba'p ja titda:

—Dhi' na pimit tu ii, dhi'r jiñ i'ir na ki'n xib dir maakam aagix ka' na jax ja'k jix aa' guñ Gi'kora' nam mi' pui' jiimda' gu ja'tkam, na gu' ka milhia' guñ i'ir na ba' tu namkix ka' gu ja ua'tulhdhara', na ba'x bhai' tu ja jimia'. ²⁵ Tu' silhkam ki'n jañ ya' pu jam tiida', daipu' dhi maa'n kaam nañ xi io'ji dhi uubas baraa' gu xib, nañ gu' moo bar boi cha'm kam. Jano' ba' na pai' dhuuk ba tum kuugalhdha' nañ ba' giop ba i'ya' jix dhaam ja'k, ku gu' gux uañ ji, cham tu' dhi' pu chu'm.

**Gu Jesusus na ba aagi'ndha' gu
Peegro na pui' ti'ya' gatuuk
na cham tu' kaichu'**

(Mt. 26:30-35; Lk.
22:31-34; Jn. 13 :36-38)

²⁶ Mi' dhir ba' maa'n xi laalagik tii ma jii mit bhammi ja'k oidha' ta'm, nam pai' Oliibus ki'n jix chu mat ka'. ²⁷ Gu' ji na gu' na mit baas ba ji bhii, jup ja titda gu Jesusus:

—Ya' moo mam ai nam kuugalhdha' na jax tu ua'nix mi u'uan ta'm nap jum kai'ch: “Mu'aa' am gu bipia'dam, ba' gu kakasnir jum ji'dilhkada' pix cha'tak boopoya' am ji'ma'n.” Ba' dhi' na pui' ji' tu ua'nix, aapi'm jam aagit pui' ja'k jum kai'ch, na pim pu jiboi'ngia' xib dhi tukaa' nam bañ dhagia' gui' nam bha ja jootsa' gu ge'gerkam jum aa'ndam. Na gu' cham tu' dai nam jiñ kuupa' pix, gu' ja'pji nam pu tu chiñia' nam jiñ mu'aa'. ²⁸ Ku ba' gu' aañ gatuuk yaa' ji nañ jax ba oirida'. Kagit nañ biipi' mu ba oirida' Galilea na pim ba' aapi'm mup ba aaya'.

²⁹ Ba'p kai'ch gu Peegro:

—Aañ dho gi chakui jimiiññolhia' ji, sia mit dhi jai' jiboi'ññor. Cham jax bua sia ku mit jum bindak jiñ dhaa.

³⁰ Ba'p titda gu Jesusus:

—Tu' silhkam ki'n jañ ya' pum tiida' na gookim ka jiiñkia' gu takaarui' xib dhi tukaa', aap baikim pui' ba ti'ya' nap cham jiñ kaichu'.

³¹ Gu' ji na gu' xi kiik gu Peegro, jup kai'ch:

—Aañ dho gi pu ti'ya' ji nañ jum kaichu', cham jax bua sia mit jum bindak jiñ mua.

Ba' biix pui'p ji chii mit gu jai' noonbi'ñ.

**Gu Jesusus na mi' eëji
Getsamanii tu a'ga' jix dhaam
ja'k buiñor guch Gi'kora'**

(Mt. 26:36-46; Lk. 22:39-46)

³² Ba' mi' pix ji ai mit na pai' Getsamanii ti tii', ba'p ja titda ip gio gu Jesusus:

—Ya'ni pim ka darka'. Aan bha'ni ka tu a'gara' jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora'.

³³ Ba' baasi'n iam xi jimiiik baik pix xi ja baidhak gu noonbi'ñ, dai gu Peegro, gio gu Jakoo'bo, gio ba' gu Juan. Ba' gampai' jim duu nam bhai' xi ñii'ñ, panaas kux buam jum aa', ³⁴ ba'p ja titda:

—Aañ moo cham pui' ka tu tatda' ji, bax chaat iñ nam mia'n ba jiim gui' nam boiñ bhiichdha'. Aan ja'p ilhii'ñ na pim ya' pix kañ ñiirda' ip aapi'm, dai na pim moo cham kooksoda', ti nii'ndha' pim.

³⁵ Ba'x io'm baasi'n iam xi jimiiik mi ja'p o'lhia'n ki'n xi kikbuk xi dhumartik, diirap na xi chu siisap gu ma'oo'n. Ba' mui' ji chu a'ga jix dhaam ja'k buiñor guch Gi'kora', na tikka'n no' sap jix bhaai' na palhbuidha' nam ba' cham boi bhiichdha', ³⁶ jup kai'ch:

—Aapi'ñ Gi'kora' nap jix dhaam jup tu'ii', nap bixchu'x bhaai' nap pu tu duñia', xiñ palhbui'ñ nam cham boiñ bhiichdha', na gu' dhi' ja'p ji buusan na jax gu tu' na giilhim jix xibu' nañ tu i'ya'. Piam jap xiñ guguuxdha' nañ ba' cham jax jiñ aa'nda' no'p gu'x aa' nam kuugalhdha' nap aap jax ilhii'ñ. Ku gu' aañ cham tu' ji nañ moo cham aagit jup kai'ch.

³⁷ Ba' ja'xpix nat ja'k gii mi' nat pai' xi ja chianik nam ka darka' gu baik gu noonbi'ñ, mi' pix kookos am nat ba ja tii. Ba'p titda gu Jesusus gu Peegro:

—Simoon, ¿moo ja'p jix kooxim ap aa? Ti nii'ndha' ap. Moo pich chi moo jano' koi na ñich jax jii. ¿Ka'p ji siamri ji'x xi

chi niidhimik aa? ³⁸ Gu' pim ji ti nii'ndha' ji, gio na pim tu a'gada' jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora' na ba' cham jam mai'chia' gu ja'ook. Pui' dho pix tii xi chu tatda' jia na pim nakga' git na pim jum tulhiina' na jax aañ, gu' ji na pim gu' cham nakoo'.

³⁹ Ba' dai nat xi ja ñiñnichdhak gio mu ja'k jup ji dhuu nat tu a'gam jix dhaam ja'k, jir maa'n na jax kai'chim nat jax ja'k tu a'ga biipi' dir. ⁴⁰ Ba' ja'xpix nat gio ja'k jup gi, kookos am nat giop ba ja tii, pu cham ñiok am na tii xi chu ja a'gi'ñ, nam gu' giilhim jix kookxik. ⁴¹ Ba' na bar baikim nat xi chu a'garak jix dhaam ja'k nat gio mi'p ba ai, maa'n nam jax kookos nat ba ja tii, ba'p ja titda:

—¿Kux ba' moo ja'p jix kookxik japim aa? Gi nañ jup jam titda na pim ti nii'ndha' nañ ji'x ka tu daan. Xib na gu' cham kam aa' na pim ti nii'ndha', nat gu' bam ai na pai' dhuuk tu daaxix na aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora' boi bañ bhiichdha' am gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ. ⁴² Mummuni dhir bhai' ba jimchu' mui' ja biim gui' nañ jaroi' jam aagi'ñ biipi' na maaxik jiñ kiisa'. Maik gor jach mui' xi ñamkia'.

Gu Jesusus nam daagii ba bhiika'

(Mt. 26:47-56; Lk.

22:47-53; Jn. 18 :2-11)

⁴³ Ba' na pui' ji' ka ja titda gu Jesusus gu noonbi'ñ, mi' ba ai ji gu' gu Juudas, gui' na maadit jir di' gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ, ja biim mui' gu ja'tkam kukxir ji chu ua'dat am, jai' gu u'uux jix kaapak, na mit bha ja joot gu ja ge'gerkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, gio ba' gui' nam jir ja ge'gerkam tuk ka' gu Is-

rael kam ja'tkam. ⁴⁴ Ba' gu Juudas biipi' dir xi ja aa'ndhak nam baas dir ka jiim na jax ja'k duñia' nam ba' ba machia' na jax chu'm jir di' ka', jup ja titda:

—Gui' nañ jaroi' mi' xi ñio'kdha', dhi'r di' ka'. Ba' aapi'm jotmoda' mi' pu da-gia', jix bhai' pim buuprai pu bhiika'.

⁴⁵ Pui' dhom duu. Na mit jax mi' ai, pix jix bhai' kai'chim gu Juudas, jup titda gu Jesusus:

—Aach bha ja'k ip jiñ jaduun.

Gio ba' nat mi' xi ñio'ki. ⁴⁶ Ba' gui' jotmoda' mi' pu daa mit, buuprak gamai' pu bhiich jamit.

⁴⁷ Ba' maa'n gu maa'nkam tugi'ñ gu Jesusus, nat jax baabuk gu kuxiiru'n bhai' tii soñiich maadit gui' na mit mu ja joot gu ja ge'gerkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. Gu' ji nat gu' cham ai, nat gu' ja'p xi ñiira, dai naaka'n pix ai palhiip. ⁴⁸ Ba'p ja titda gu Jesusus gui' na mit ba daa:

—¿Jax ku pim ba' bixchu' kukxir tu ua'dat bha ja'k jiim gam u'uux jix kaapak? ¿Tu' ixkum jiñ ilhii'ñ japim aa? ⁴⁹ ¿Jax ku pimit ba' cham mummu puñ dhaa ge' chiop nañ moo mi' pu oirit tu jam a'gi'ndha' nabap tanoolh? Ka' ba' na gu' dhi' na bhaan pix jum kuugalhdha' na jax jum kai'ch mi u'uan ta'm gu ñio'ki'ñ gu Dios.

⁵⁰ Ba' diilh mi' xi buak jamit gu Jesusus gu noonbi'ñ pu jiboi'ññor.

Na ba jimiññolhia' maa'n gu biapma'

⁵¹ Ba' nam nammi gama ja'k ba ua' buuplhxim gu Jesusus, gatuuk dir mui' ka jimchu' maa'n gu biapma' dai tēb kutuun ji chii'chgīt. Ba' o'bhai'ndhak tii daa mit, ⁵² gu' ji na mit gu' cham bhai' daa, kutuunaran pix daa mit. Jum jup-nak pu jimiññor jix dhaapkat.

**Gu Jesuus nam mu ba
aichdha' na pai' tum a'ga'**

(Mt. 26:57-68; Lk. 22:54-55,
63-71; Jn. 18 :12-14, 19-24)

⁵³ Ba' mummu ba aich jamit gu Jesuus na pai' kioka' gui' nax io'm jir ja ge'kam tuk ka' gui' nam jai' ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. Ba' biix maap bam ju-maap jamit gu jai' gui' nam cham pik jir ja ge'gerkam tuk ka', gio ba' gui' nam jir ja ge'gerkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios. ⁵⁴ Ba' gu Pee-gro gatuuk mi'p ba ai, na gu' gatuuk dir pix mui' ji jim jix choo'nnit. Mi' dhir ja'p diirap pix ji dhaibu mi' na pai' miim gu tai, nam pai' tu naadat juuka' gu o'rosiiris.

⁵⁵ Ba' gu ge'gerkam tiim ti tikka'n am nam jax ja'k duuji iattulhdhai tu chiñia' nam mu'aa' gu Jesuus, gu' ji nam gu' cham ji'xkat nii'ñ na mu pai' giilhim tu buim, ni nam pai' dhuuk pui' te kēē. Mi' dho gu' pu cham bhaai' nam jax ti'ya'. ⁵⁶ Ba' jai' dhīt tii xi iattulhi'ñ am, gu' ji nam gu' pui' pix cham jup ja jiigi'ñ, na gu' maa'n maakam jup kai'chdha', gio gu jumai maakam ip. Mi' pui' cham ka nokia', mi' dhir jumai bhai' tiip ji chu a'-ga'. ⁵⁷ Jai' gu'ngukit tii xi iattulhi'ñ am, jup kai'ch am:

⁵⁸ —Dho gu' aach mi' pai' pui' kai ji nap kai'ch: “Alh jañ moo ka iara' dhi ge' chiop ja'tkam jup ja duiñ, baik tanoolh ki'n jañ ba' gio jumai ya'p kiisa', dhi' ba' Dios bap jir duñii'ñ ka', cham tu' tu' ja'tkam.”

⁵⁹ Ni gu pui' kum cham maa'n ñi'ook jup bua, sia kum panaas tii silhkam kam xi kai'ch.

⁶⁰ Ba' gux io'm ja ge'kam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ndha' gu Israel kam

ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, xi kikbuk xi ja soo'mchulhdhak nam sap cham ñiokda', ba' ba tikka gu Jesuus, jup titda:

—¿Jax jap ilhdhat ja kēē dhi jaaduñ? ¿Jir silhkam aa nam jax kai'ch, ka'm ji iat aa? Eap xi chu a'ga nach xim kēēka'.

⁶¹ Gu' ji na gu' cham ñiok gu Jesuus, mi' pix pu daa. Ba' giop xi chikka jix bhai' pix, jup titda:

—¿Jir silhkam aa nap saak aap jir di' guch Xoi'kam, nap saak jir Mara'a'n gu Dios gux io'm Ge'kam?

⁶² Mi' dho gi ba' bhai' ji ñio ji gu Jesuus, jup kai'ch:

—Aañi' dhor di'. Kani na pim bañ chigia' nañ bhijimmini dhir bhai' ji buusnia' tibaa'ñ chir gatuuk nañ bhammix dhaam xi dhaakat sonpan gu Dios kii'n dir.

⁶³ Ba' gux io'm ja ge'kam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, ais saassa gu jannulhi'ñ na sap ba' bhaan jix maati' ka' na cham jir am pui' nat jax tii gu Jesuus, jup kai'ch ba':

—¿Dho jaña! ¿Jarooch ba'p ka niira nax bhai' tu aa'nda'? Tii' nat diilh ya' maaxik bam kii. ⁶⁴ ¿Jax japimit gi ilhdhat kai? ¿Cham aa pim ilhii'ñ na giilhim jir ua'tulhdhara' gu pui' nat jax tii, na moo ja'xbui' ge'kam jup xim taat na jax gu Dios?

Ba' biix bhai' ji bhaak jamit nam ji'k mi'p tu'ii', pui' ji chi mit na sap pui' pix bax bhaai' nam tu chiñia' nam mu'aa'.

⁶⁵ Ba' bhai' ji dhaa mit pui' xi chi'hiik. Jai' mit bhai' ji xixbuidhimi, jai' na mit bhai' xi bulhdhak gu jannulh buupuiran bhai' xi gib, gio ba' nam xi chikka, jup titda am:

—¿Jaroo bham gi'i'? Eap xich aagi'ñ.

Mi' dhir ba' gu o'rosiiris jai' bhai'p ji gibliimi mit buisaran.

**Gu Peegro na pui' ba ti'ya' na
cham tu' kaichu' gu Jesusu**

(Mt. 26:69-75; Lk. 22:56-62;
Jn. 18 :15-18, 25-29)

⁶⁶ Ba' gu Peegro na mi' ka daa cham joiñat, bhiji dir ja'p timnik tɛ'kob mi' ba ai maa'n gu tiyaa na mi'r tujuandam ka'.
⁶⁷ Ba' mi' pix ji chii gu Peegro na mi' daakat ka juuka' taikob, ba' bhai' xi ñiid-himik jup titda:

—¿Aap aa maadit jir di' nap kaichu' gu Jesusu Nasareet kam?

⁶⁸ Gu' ji na gu' gu Peegro cham tu aa', dai nap kai'ch:

—Cham. Aa'ñ diilh ji nañ jup oilhim jiñ jaduun. Pu ni nañ jix maat gu jaroi' nap aagit jup kai'ch.

Ba' mi' dhir jimiik gama ja'k jup ba kiik ki'ngob. Ba' mi kiikat jix buam jum aa', ba' moo maa'nnim ba jiiñ gu takarui'.
⁶⁹ Ba' gu tiyaa mui' xi ñiid-himik ip gio, jup ja titda gui' nam mi'p tu'ii':

—Gu'ni dho bak maadit jir di' na kaichu' gu Jesusu.

⁷⁰ Gu' ji na gu' gu Peegro jir maa'n na jax kai'ch. Ba' ja'xpix bhai'p ji chikka mit gui' nam ji'k mi'p tu'ii', jup titda am:

—¿Ja'p aa moor silhkam nap cham tu' maadit jir di' gui' nam kaichu' gu Jesusu Nasareet kam? Chi moo tii kaichu' ap ji, gu' ji nap gu' cham tu aagam. Jax dhui na pim gu'r mia'n jum oi'dhagim. ¿Ka' cham aa aap jir Galilea kam? Tii' nap ba' moo ja'p pui' tu ñiok nam jax tu ñiok gu mu kam.

⁷¹ Gu' ji na gu' xi kiik gu Peegro, dai nat bhai' pix ji bhaam nam tiix bhai' pix xi chikka. Biix aixim ja titda na jax ilhi-i'ñ, jup kai'ch no' gu' sap cham jir pui' na jax kai'ch, ku gammiji pu dooda' ku gi gu Dios na jax ilhii'ñdha'. Ja'pni moo kai'ch:

—No' gu' cham jir pui' ku gi nañ jax jam titda, ku puñ dhooda' ku gi gu Dios

na jax ilhii'ñdha', nañ gu' aa'ñ tii ba jam aagi'ñ nañ diilh jup oilhim. Gio pu cham jup nii'ñ iñ na jax chu'm ti nii'ñ gu jaroi' na pim miji pai' aa'. ¿Jax japim ba' duukat pui' ja'k ilhii'ñ nañ aa'ñ kaichu'?

⁷² Ba' daipu' xi ja tiidak gio mi ja'p gampai'p jim duu. Ba' giop ba jiiñ gu takarui', bar gookim nat giop ba jiiñ. Ba' bhai' pup ti'ñcho gu Peegro na bak pin pu'ni titda gu Jesusu biipi' dir: “Gookim ka jiiñkia' gu takarui' nap aap baikim pui' ba ti'ya' nap cham jiñ kaichu'.” Ba' bhai' ji susua, nat gu' gi-ilhim bhai'x buam ji chu tatdat na pui' xim aa'.

**Gu Jesusu nam mu ba
aichdha' na pai' gu Pilaato**

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lk.
23:1-5; Jn. 18 :28-38)

15 Ba' buimgidhak nat jax pix bhai' ji chu maaxir, gu ja ge'gerkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' gui' nam jir ja ge'gerkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, xi chu a'gak jamit nam jax ja'k duuji tu chiñia' nam boi bhiichdha' gu Jesusu. Ba' ja'xpix na mit pai' maa'n ñi'look xip duuk, dai na mit mui' ba bhiik jix bhai' buuplhixim mu na pai' daa gux kai' Pilaato.
² Ba' gu Pilaato xi chikka'n gu Jesusu na mit jax mu aichulh, jup titda:

—¿Aapi' aar di' nap saak jir ja ge'kam tuk ya' dhi Israel kam ja'tkam?

Ba'p titda gu Jesusu:

—Jir pui' dho nap jax kai'ch jiñ jaduun.

³ Ba' gu ja ge'gerkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, biix aixim tii iattulhi'ñ am gu Jesusu.
⁴ Ba' gio bhai'p ji chikka gu Pilaato, jup titda:

—Jir silhkam chi moo pui' nam jax kai'ch nam biix aixim jum iattulhi'ñ dhi

ja'tkam. Tii' nap ba' cham ñiok. ¿Pui' aap ba' cham tu' bhaan jum palhbuidha'? Tii' nam jax kai'ch dhi ja'tkam.

⁵Gu' ji nat gu' cham ka ñio gu Jesus nat gio tiip xi chikka. Ba' mi' pu cham maat gu Pilaato na jax dhuñia' na tii xim ga'nga.

Gu Pilaato na ba tu chiñia' nam sissappu' kuruus ta'm gu Jesus

(Mt. 27:15-31; Lk. 23:13-25;
Jn. 18 :38-19:16)

⁶Ba' ja'pni ja'k moop tu jimda' gux kai' Pilaato: Nabap oidha' na pai' dhuuk jum aajidha' gu piasta bhaan Paaskua ta'm, maa'n dado'ñcho' gu maa'nkam gui' nam ji'k kuupka', dai na gu' gu jaroi' na ilhii'ñdha' nam cham pik bhaamki'ñdha' gu ja'tkam. ⁷Ba' jano' maadit mi'p kuupka' gu maa'nkam Barrabaas tiigim, gui' na biix jimdat biipi' dir na mit pai' dhuuk ja koi ji'kchi gu ja'tkam na mit ja kokda gu ge'gerkam. ⁸Mi' dhir ba' mi'm jumpadak gu ja'tkam jup titda am gux kai' Pilaato, na sap jix bhaai' na do'ñcho' maadit gui' nam miji kuup nam pai'm kukpa gu ja'tkam. ⁹Ba'p ja titda gu Pilaato:

—Aañ ja'p ilhii'ñ nañ do'ñcho' dhi Jesus, na gu'p kai'ch nar jam ge'kam tuk biix aapi'm ya' dhi Israel. ¿Jir am aa, ka' cham aa? ¿Jax japim ilhii'ñ aapi'm?

¹⁰Ba' dhi' na pui' ji' ja titda gu Pilaato na mi' pix mamti, ee jax pik ti'ya' am. Na gu'x maat na gu ja ge'gerkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, nam jix bhaamkidhat jamit ba' mu aichulh gu Jesus na sap ba' mi' dhir ja chiñia' gu sandaarui'x chugi'ñ nam mu'aa', nam gu' giilhim jix jiigam. ¹¹Gu' ji na gu' gui' pu biipi' dir ba ja iatgi mit gu ja'tkam, jup ja titda am nam sap pui' ti'ya' na cham dado'ñchoda' gu Jesus, Barrabaas jamit ja chia nam bhai' ji aaga' na do'ñcho'. ¹²Ba' xi ja tikka'n

gu Pilaato nax bhai'x maachim no'm sap cham iam jax ti'ya' na do'ñcho' gu Jesus, jup ja titda:

—¿Jax japim ba' ja'k ilhii'ñ nañ tu chiñia' nam dooda' dhi Jesus? Na gu' kai'ñkam pui' kai'ch nar jam ge'kam tuk biix aapi'm ya' dhi Israel.

¹³Ba' gu ja'tkam pix jiiñak suulh jamit, jup titda am ge' ki'n:

—¿Mu ja chian gum sandaarui'x chuk kum sissappu' kuruus ta'm!

¹⁴Ba' gio tii mui'p ka xi ñio gu Pilaato, jup ja titda:

—¿Tu' gi moo jax dhuu mu pai' ku pim ba' moo ja'p jix ki'ñi'n?

Gu' ji nam gu' gu ja'tkam cham te kee. Jix io'm ge' ki'n pui' ba xi chitda am:

—¿Mu ja chian gum sandaarui'x chuk kum sissappu' kuruus ta'm!

¹⁵Ba' pui' ma do'ñcho gu Pilaato gu Barrabaas nam ba' cham bhaaku' gu ja'tkam, nam gu' dhi' bhax aa'. Mi' dhir ba' pui' ma ja chia gu sandaarui'x chugi'ñ nam gi'bia' chipliin ki'n gu Jesus nam ba' mi' dhir ba sissappu' kuruus ta'm.

Gu sandaarui'x nam biix aixim dooda' gu Jesus

¹⁶Ba' gu sandaarui'x chugi'ñ gu Pilaato na mit pai' xi gibiimik gu Jesus, mu ja'k jup bhiik jamit ge' bhi'ñbak chir, mi' na pai' ge'x chi gi'iir, nax bhaai' na mi ja'p tum oipoda' gu ja'tkam biix xikoolh. Ba' gu sandaarui'x gui' na mit gi' gu Jesus, biix bhai' ji ja bai mit gu jai' sandaarui'x nam mi ja'p jup tu'ii', ¹⁷ba' xi chi tii'dhak jamit jix ñakaabma', gio na mit bhai' xi dhaaxdhak gu joi' kuruuñchix kam mo'ran. ¹⁸Giilhim bhai' ji chitdaimi, jup titda am:

—¿Gammiji aap tii ilhdhat nap jir ja ge'kam tuk ka' git gu ja'tkam ya' dhi Israel?

¹⁹Gio na mit bhai' ji gibiimi mo'ran maa'n gu uux tapoorak ki'n, gio nam

bha xixbui'ñ. Gio ba' nam ja o'lhia ki'n gu'ngukit biipi' dir pix am tum uañi'ñ, tu' ka'm nii'ñ am chi sap panaas, gu' ja'pji nam mi' pix xi'irappu. ²⁰ Ba' ja'x-pix nam mi' pui' xi buimik, giop xi chu kookoxchulhdhak jamit gux ñakaabma' na mit biipi' dir ti tii', diilh jajannulhi'ñ jamit ba' xi chi tii'dhak ip gio, na mit ba' moo baabuk miji dir ge' bhi'ñbak chir ba bhiik na mit ba sissapam kuruus ta'm.

**Nam ba sissapa' gu
Jesuu kuruus ta'm**

(Mt. 27:32-44; Lk.
23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ Ba' nam baasi'n ba ua' gu Jesuu na mit ba sissapam, maa'n bhai' ka jim-chu' gu maa'nkam Sireene kam Simoon tiigim, nar taata'n gu Alijaanru gio ba' gu Ruupu, sap mu pai' dhir ja'k jimchu' gampix. Ba' gu sandaarui'x bhai' dhir ja'k buak gamai' chia mit na mootika' gu kuruus, nat gu' ba magoo gu Jesuu.

²² Ba' bhammi ba aich jamit gu Jesuu na pai' Golgota ti tii', na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch: Kakoi' Mo' Daa. ²³ Ba' ji'kchi gu ja'tkam bhammi eek tii maak am gu uubas baraa', binkam gu osbha-ga'n gu u'uux gui' nam mirra ki'n jix mat ka', na sap ba' ki'n cham pik tu ko'k ka', na gu' cham pik tu taat ka' gu tukga'n, gu' ji na gu' cham aa' na i'ya' gu Jesuu. ²⁴ Ba' gu sandaarui'x xi chu kookoxchulhdhak jamit gu jajannulhi'ñ, na mit ba' bhai' ba sissapa kuruus ta'm. Mi' dhir ba' dai na mit xim mamai'chik a'lhioik xi chu u'uuk.

²⁵ Bhammini ja'p moo te'kob pa' ba ji dhuu na mit pai' dhuuk bhammi sissapa. ²⁶ Ba' daam dir iam na pai' mo'tik gu Jesuu, maa'n bhai'p siis jamit gu taa'mla alhi'ch komaarak pa', ge'ger ki'n bha tu ua'ñix na sap ba' bhaan jix maati' ka' na mit tu' ki'n jup dooda. Ba' ja'pnim kai'ch gui' na bha tu ua'ñix: "Dhi'ñi jir di' gui' nar ja ge'kam tuk biix gu ja'tkam ya' dhi

Israel." ²⁷ Ba' gook i'xkum jamit biima'n bhai' sissapa bixxik dir jai' kukrus ta'm. ²⁸ Ba' dhi' nat pui' ji' tum duu, nat jax dhuuk pix jum kuugalh gu ñio'ki'ñ gu Dios na jax tu ua'ñix mi u'uan ta'm nap jum kai'ch na guch Xoi'kam tu' pix ilhdha' am gu ja'tkam, pui' na jax gu jaroi' no' cham tu' ka'm ti nii'ñ.

²⁹ Ba' jai' dhit gu ja'tkam mi ja'p amuub buanit giilhim titdaidha' am bhai' xi ñiidhidha' am gagai buppaidha' am gu ja moom. Ja'pnim moo titda:

—Jaña nap jax chu'ii' aap nap saak iarai gu ge' chiop baik tanoolh ki'n gio jumai bhai'p kiisa'. ³⁰ Eap xi chimiiñ bhai' dhir dhi kuruus ta'm nach xim nii'ñdha' no'p baabui' moox io'm jir ge'kam.

³¹ Ba' gu ja ge'gerkam tuk gui' nam jai' ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ba xi jii mit ip nam giilhim a'ga gu Jesuu, jup kai'ch am ge' ki'n ja kaixdhat:

—Gi jax ji nat ba' gu' gu jai' ja'tkam ja palhbui, diilh ba' moo ja'p cham jup bhai' ji jia na jax dhuim palhbuidha' xib na bhai' sissap. ³² No' git jich ñii'ñchudat bhai' dhir bhai' ji chimña' dhi' na saak jir jich Xoi'kam, na saak jir jich ge'kam tuk biix aach ya' dhi Israel, dho gi gu' biix ti jii'ñdha'ch git ji buiñor.

Ba' gui' nam bhai' biima'n sissap pix am jup bhakku' am buiñor, jax ñam pix chitda.

Gu Jesuu na ba mukia'

(Mt. 27:45-56; Lk.
23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³ Ba' nat jix dhaam ba ji dhuu, bhai' ji chum tukgamta, pu cham pai' ka tu maax ja'p na jax no'r tukaa', attiiru pui' mia ba ji dhuu nat ba' giop ba tu maaxir. ³⁴ Ba' nat jax kia'pix gio bhai'p ji chu maaxir, ge' ki'n jup kai'ch gu Jesuu:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabaktani? —na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch: Dios jiñ Gi'kora', ¿jax kup ba' cham jiñ a'm ka ti niidhim? Tii' na mit jax jiñ dhooda.

³⁵ Ba'p kai'ch am gui' nam mi'p tu'ii' nam kēe:

—Ka git na tii bai'ñ gu Eliiyas gui' nat bijik ya ja'p bhaankam tu a'gimik gu Dios.

³⁶ Ba' maadit gui' nam mi'p tu'ii' jup kai'ch:

—Ea nach niirada' gu Eliiyas no' bha jim na tibiaañdha'.

Na gu' ja'p jum aa' na dhi' bai'ñ gu Jesus nat ge' ki'n tu a'ga. Ba' pui' xi chi'ñik, jotmoda' xi ba'nnidhak maa'n gux moik ja'p na tok ki'n gu uubas barga'n jix ji'ñik, uux cha'm xi ixkunak mui' xi maa chi'ñi'ran gu Jesus na sap ba' xio'pna' na ki'n kapup xi dhuatgida'.

³⁷ Gu' ji nat gu' nai' ji muu, dai nat ge' ki'n xi jiññik. ³⁸ Ba' nat jax muu gu Jesus, gu jannulh gu ge'x kabook na mu se'ka' irban dir gu ge' chiop, pu irban sar. Daam dir dir mui' ji sar, mijimmi ji chim. ³⁹ Ba' gui' nar ja mo' ka' gu sandaarui'x nii'ñ nat ge' ki'n xi jiññik gu Jesus nat ba muu, ba'p kai'ch:

—Bak ji gu' silhkam ji na Dios jir Maraa'n kat dhi jaduun na ba' saak pui' kai'ch nar ge'kam.

⁴⁰ Ba' jai' gu u'uub mik pa' guguukat mui'p nii'ñ am. Maadit moor di' gui' na Mariiya Magdalena tii', gio gu jumai Mariiya, gui' nar ja naan gu Josee gio gu Jakoobo, gui' nam gatuuk kam ki'n jix mat ka', gio ba' jumai ip gu ubii Salomee tiigim. ⁴¹ Ba' dhi' dhi u'uub jir di' am gui' nam gammiji biix jup xi jiimda' mu ja'p Galilea, na pai' jax tu ja a'gidhidha' gu Jesus gu ja'tkam, nam palhbuidhidha' nam mu bhiidhidha' na tu'm aagidha'. Gio jai' mui' gu u'uub nam mi'p tu'ii', gui' na mit bha oi ip jano' nat jax bha ai Jerusalem.

Nam ba yaaspa' gu Jesus

(Mt. 27:57-61; Lk.

23:50-56; Jn. 19 :38-42)

⁴² Ba' mikkat nat pai' ba tuk nam ba' moox kii' bam duñia' gu Israel kam ja'tkam, na gu' buimgidhak cham ka tum juanda', ⁴³ mi' ba ai maa'n gu maa'ñkam Arimatea kam, Josee tiigim. Dhi' maadit jir ja ge'kam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam. Jir jix bhai'kam ka', na gu' pui' tiip niirada' guch Xoi'kam na pai' dhuuk ya' aaya' dhi oi'ñga'n. Ba' juraa'n xi dhaasak mui' ma jii na pai' daa gux kai' Pilaato, nat tikkam no'x bhai' na tibiaañdhai yaaspara' gu Jesus. ⁴⁴ Ba' bhammi eek pui' ba titda. Mi' pui' pup tu'ii' gu Pilaato, na gu' cham ilhdhat no' jotmoda' mukia' git. Ba' ba bai'ñ gui' nar ja mo' ka' gu sandaarui'x, nat mi' ai ba' xi chikka no'r silhkam nat ba muu gu Jesus. ⁴⁵ Ba' gui'p kai'ch nar silhkam. Ba'p titda gu Pilaato gu Josee nax bhaai' na tibiaañdhai ba bhiika'. ⁴⁶ Ba' gu Josee xi saba'dak maa'n ge' gu jannulh jix dha'ram namkim, ki'n xi bhi-ibgak mummu tikaam jamit gai di'n kir, mu nat pai' tim digaar biipi' dir jix moik ai' cha'm, gio ba' na mit bhai' xi kuupak maa'n gu ge' jodai ki'n. ⁴⁷ Ba' gu Mariiya Magdalena, gio gu jumai Mariiya gui' nam jax maap ba jiimda', nii'ñ am na mit pai' tii gu tukga'n gu Jesus.

Gu Jesus na gio mi'p ba oirida' gatuuk maaxik sia ku mit mua

(Mt. 28:1-10; Lk. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

16 Ba' mikkat nat ba buus gu tanoolh na cham tum juanat, gu Mariiya Magdalena, gio gu jumai Mariiya gui' nar di'ñi' gu Jakoobo, gio ba' gu jumai gu ubii gui' na Salomee tii', ba tu saba'lh jamit gui' na joidham uub nam sap mu juulhdhapu' gu tukga'n gu Jesus mu na pai' kaat, na sap ba' cham gi-ilhim uub ka' na bhai' ji dhibaa'. ² Ba' tu-

miiñku ta'm jix ki'nkob nat kia'pix bhai' ba ji chon, mui' ma jii mit mummu di'n kir, nam gu' ja'p jum aa' na pui mu kaat gu Jesusus. ³ Ba' nam nammi gama ja'k ba jiimchu', jup kai'chim am:

—¿Jarooch ba' umua'ñdha' na ja'k daasa' gu jodai gui' na ki'n bha kuup? Nach gu' aach cham nakoo' nach jax dhui ja'k daasa'.

⁴ Gu' ji na gu' na mit mu ba ai, mi' pix kupio'kix, ja'p gai dhir pix dhaa gu jodai gu ge' na ki'n bha kuupich. ⁵ Ba' gui' dai na mit jiimit pu baap bhiji di'n kir, ba' miji pix ji chii mit na daa maa'n gu biap-ma' teb kutuun am jix chua, kii'n dir daa mi' na pai' kaatit gu Jesusus. Ku gu' cham tu'r maa'nkam ji, ja'pji gu nobii'ñ guch Gi'kora' jix dhaam kam. Ba' giilhim jix chooto'n jamit, ⁶ gu' ji nat gu' jotmoda' bha ñio, jup ja titda:

—Cha'pim totdon ka'. ¿Jesusus Nasa-reet kam aa pimit tii gio bhai'p ba tiigim, gui' na mit bas takaab bhammi sissapa kuruus ta'm? Ba jii ji bo, nat gu' giop ba dua. Cham tu' ka muukix. Ka gor mi' xi chi tii' na pai' kaatit na cham pai' tu jai'ch. ⁷ Cham tu' ji na pim jix buam jum aagit yiji ka ti ninii'ñdha' di'n kir, ja'pji dai na pim ja aa'ñdhapu' gu noonbi'ñ, pui' na jax gu Peegro. Ja'p japim tiida' nat giop ba dua gu Jesusus, mummu ja'k japim ba tigia' Galilea na ba oirida', pui' na jax ba jam titda biipi' dir nam ba' moo daagii ba mu'aa'.

⁸ Ba' gui' bubuakik pu jiboi'ññor jamit gi'bukidhat, na mit gu' giilhim jix chooto'n. Pu cham jaroi' aagi'ñ am na mit jax ti tii, nam gu' daix juraapgixchu'.

Gu Jesusus na mi' bam maaxdha' ja bui baik gu ja'tkam tugi'ñ

(Jn. 20:11-18; Lk. 24:13-35)

⁹ Ba' ja'xpix cham miikim mu bam maax gu Jesusus buiñor gu Mariiya Magdalena, gui' nat xijum gook mai' joochxi gu cham kikii' i'ii'mda' bhai' dhir bhaan

na ki'n jix ñaanbi' kat. ¹⁰ Mi' dhir ba' xi mii nat ja aa'ñdham gu jai' gui' nam pui'p ti jiigi'ñ buiñor gu Jesusus mu nam pai' daraat suan nam jix buam jum aa' nat sap muu. ¹¹ Ba' mu eek tii ba ja aagi'ñ nat giop ba dua. Tiip ja titda nat maaxik tii, pu cham jiigi'ñ am.

¹² Ba'x io'm ja'xpix mummu ja'k jup bam maax gu Jesusus ja bui gook gu ja'tkam tugi'ñ nam mu ja'p ka jiimchu' biix boi. Dai na maakam tu'm, cham ob maatit tii mit. ¹³ Ba' gui' tiip xi boop jamit na mit ja aa'ñdham gu jai'. Pui' cham jup jiigi'ñ am.

Gu Jesusus na mi'm maaxdhai ja bui gu mambhiix daman maa'n gu noonbi'ñ ba tu ja a'gidha'

(Mt. 28:16-20; Lk.

24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴ Ba' mikkat mummu bam maax dho gi ji ba' gu Jesusus ja bui gu mambhiix daman maa'n gu noonbi'ñ, mu nam pai' daraat ka tu kua'. Ba' pix am ja ñioki'ñ, tu' sap ku ba' moo ja'p jix kaapak gu ja jujur nam ba' cham ja jiigi'ñ nam tii ja aagi'ñ gui' na mit biipi' dir tii nat giop ba dua. ¹⁵ Mi' dhir ba'p ja titda:

—Ba' xib dir tu' na jax chui'ka', nai' pim xi jimia' jiñ jaaduñ na ji'x oi'ñga'n na pim tu ja a'gi'ñpu' jiñ a'mkam dap-paam na ji'k ja'tkam gux bhai'm kai'chd-ham ñi'ook. ¹⁶ Ba' gui' nam ji'k ti jii'ñd-hai bam bopkona', dai nam ba jimia' jix dhaam ja'k. Gu' ba' gui' nam ji'k cham ti jiigi'ñdha', pix am ti'ñchuka' am nam gammijim tulhiña'. ¹⁷ Gam gui' nam tu' silhkam ti jiigi'ñdha' aañ jiñ bui, ja makia' iñ gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nam ba' ki'n mai' ja joot-sa' jiñ a'mkam gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam, gio ba' nam ki'n tu a'gada' jai' gu ñi'ook na ba' bhaan jix maati' ka' nañ aañ ja a'm ti niid-hidha'. ¹⁸ Gio ba' na cham ji'xkat ia'ñd-ha' no't tu' ko' ba kii maadit. Piam no't

jax dhuuk juu gu pa'ch, cham tu' maim-tuda'. Gio ba' nam ja duduadhi'ñdha' gux kako'kkam, dai nam bhai' pix xi ja da'ngida', pu duduarda' am.

Gu Jesus na ba tisdia' jix dhaam ja'k

(Lk. 24:50-53)

¹⁹ Ba' daipu' na jax pui' ji' xi chu ja a'gidhimik gu Jesus, pu jiix dhaam ja'k,

ba' bhammi ji dhaibu kii'n dir sonpan gu Dios. ²⁰ Ba' gu noonbi'ñ nai'p ji jii mit na mit tu ja a'gidham gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na jax ba' ba tum a'gichu' sia gu xib. Jix bhai' dho tu buimik am gu tu' nax bhai'r jum duukam, na gu' guch Xoi'kam pix jup tu duiñchu' na jax ba ja titda biipi' dir nat ba' moo ba jii jix dhaam ja'k.

**GUX BHAI'M KAI'CHDHAM ÑI'OOK
NA BHAAN TU A'GA GUCH
XOI'KAM NAT TU UA'NAK GU**

LUUKAS

**Gu Luukas na bax chu
ua'ñxidham ka' gu Tiopil**

1 Mui' dhit gu ja'tkam tu u'uantu' am nam tu daasaim na ji'k tu' jax buimik guch Xoi'kam jano' na ya' xi oilhimik aach jich bui. ²Pui' ja'k tu daasaim am nam jax ja aagi'ñ gui' na mit maaxik ja buupui ki'n ti tii nammi dir nat jax bhai' ji oilhimi guch Xoi'kam, nat gu' dhi' ba' ja a'm bii nam nai' pui' tu ja a'gidha' gu ja'tkam, pui' kuch ba' aach pui'p bax chu maat jai' dhit. ³Gu' ba' aañ jup mañ guguux nañ tum ua'ñxidha' aap jiñ jaduun Tiopil nañ kapbhai' bax maat nat jax tu duuk guch Xoi'kam gio nat jax pik ja'k jum duu diilh, na ñich gu'x bhai' xi chi tikkaimik. ⁴Pu'ñi ja'k jap dho gi ba' gu'x io'm jix bhai' pui' bax chu mat ka' ji nam jax jup tum a'gi'ñ jai' dhit.

**Gu nobii'ñ gu Dios na ba aagi'ñdha'
gu Sakariiyas na ba maaxilhia' gu
maraa'n Juan ja'tkam bopkondam**

⁵Jano' na gu Eroodis bhai'r ge'kam ka' na ji'x Judea bhaan bipio' gu dibiir, maa'n jano'p jix jai'ch ka' gu maa'nkam Sakariiyas tiigim na ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam bhammi ge' chiop. Ji'k jam maap jim daagit dai pu chuutu'm Abiyyas jum tiiti'nda', nam gu'r bopxi'ñ ka' gu Abiyyas. Ba' Isabeel ti'i'ka' gu binga'n gu Sakariiyas, dhi'r boxii'ñ ka' ip gu Aroon. ⁶Ba' daim bip-nagim mi' pui' jiimda' am na jax jix aa' gu Dios, mi' pui' tu duiñchu'nda' am na jax tu aagix ka', nam gu' tu' ka'm nii'ñdha' gu Dios. Sia biix gu ja'tkam jai'p jix mat ka' am nam tu' ka'm ti nii'ñdha',

cham ba' pai' jaroi' tu' ki'n jax ja tit-dada'. ⁷Ba' cham jup tu maamar ka' am, na gu' gu Isabeel cham jir ai'ñ ka' gu a'aalh, ku gu' bar jagi'gir ka' am ji.

⁸Ba' maa'nnim giop mam ai na pai' dhuuk mu jimia' gu Sakariiyas bhammi ge' chiop nam gio maap jup jum jumpada' gui' nam ji'k maap jum daa'nka' dai pu chuutu'm. ⁹Ba' bhammi na mit biix maap xim jumpadak, biipi' mit xim mamai'chik na ba' bhaan matgilhia' nam tu' jax dhuñia' biix ji'ma'n, nam gu' pui' ja'k pu buada' gammiji nam biipi' xim mamai'chii. Ba' bhaan ji bii gu Sakariiyas na bhiji tu kubhiona' na pai'x chu xidhuu ki'n gui' na joidham uub. ¹⁰Ba' na pai' bhiji ba tu kubhion gu Sakariiyas, gu ja'tkam mi' dhir ja'k tu daa'ñchu' am nam pai' pum jumpa'nda' gammiji, na gu' tuukab ja'k bipio' na pai'x chu xidhuu. ¹¹Ba' jotmoda' maa'n mi' bam maax gu nobii'ñ gu Dios na pai' ka tu kubhion gu Sakariiyas, kii'ñ dir ja'k jum maax mi' na pai' kiik gu ge' kubhioñkar. ¹²Ba' giilhim jix choo'n nat ba tii, cham ka bhaai' na jax jum duñia', dai na bhai' pup nii'ñ. ¹³Ba'p kai'ch gu nobii'ñ gu Dios:

—Cha'p toodon ka' Sakariiyas, na ñich gu' aañ bhai' pix jum aa'ñdham nat gu Dios jum kai na pich jax pui' tii'n. Ba' tigia' maa'n gu alhii gum biina', Juan jap ba' tiitga' na pai' dhuuk maaxilhia'. ¹⁴Aap ge'kam ki'n jix bhai'm ilhdha' jano' na pai' dhuuk maaxilhia', sia mui' gu ja'tkam pui'x bhai'p jum ilhdha' am ja'p na jax aap, ¹⁵na gu' gu jam alhii chuk ya'r ge'kam ka' bhaankam gu Dios. Gio cham ji'xdha' i'ya' gu jax chu'm biiñ, gio na pu biipi' dir bhaan bam tajaana' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mdaga'n gu Dios na iraab dir kap tui'ñgida' gu di'ii'n na ba' mi' dhir ba maaxilhia'. ¹⁶Dai ba' na bhai' ji chu ja a'gidha' gu Israel kam ja'tkam nam mi' pui' ba jimia' na jax jix aa' gu Dios gui' na pur ja Dios tuk bijik

dir. ¹⁷ Dhi' ba' ja'p ji buusnia' na biipi' ya ja'p ba tu boi'nta' na ba' cham ka xi-jai ka' na ya' bhiya' gux io'm Ge'kam na cham xiim bhai'p jim gatuuk dir. Na gu' ampik maa'n ñi'look bap ja duñaia' gu ja'tkam nam ka xim bhabhaakui'ñdha', pui' na jax no'm ja bui kax bhaak gu ja maamar, piam ku gu' mu dir bha ja'k gu ja maamar ja bui kax bhaak am gu ja tataat. Sia biix gui' nam jix bhaak ka' pix nam cham ji aagit nam mi' pui' jimia' na jax jix aa' gu Dios na ja jijikgit-dai mi' ja tuttu' na pai'x bhai' ba tu ja jimda'. Gu Juan bhaan tajaanixchu'nda' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda-ga'n gu Dios, pu chu'm ip na jax chu'm bhaan tajaanixchu'ndat bijik gu Eliiyas gui' na bhaankamu'n gu Dios ya ja'p tu ja a'gidhimik gu ja'tkam. Gam na bix-chu'x bhaai'n ka' gu tu' na jax dhuñaia', na ni jaroi' ku cham ji'xdha' pu duñaia' gu diilh pix, na gu' sia pu chu'm bhaan jup tajaanix ka' na jax chu'm Eliiyas bhaan jup tajaanix kat bijik.

¹⁸ Ba'p kai'ch gu Sakariiyas:

—¿Siamri chi ba'r silhkam aa na pui' tigia' gu alhii guñ biina'? Jax dhui nach gu' moo xi' pik jup bar jagi'gir.

¹⁹ Ba' gu nobii'ñ gu Dios jup titda:

—Ja'pji nañ gu' aañ silhkam ya' pui'm titda, cham tu'p jax jum aa'nda' nañ pui' pix kai'ch. Jir nobii'ñ iñ gu' aañ gu Dios. Aañ jir di' nañ Gabrial tii'. Gui' pix bhañ joot nañ ya'm aagi'ñdha' na jax jix bhai' kai'ch. ²⁰ Gu' xib ba' tu' na jax chui'ka', nap gu' cham jiñ jiigi'ñ, cham ka tu ñiok-da' ap jano' juugit na pai' dhuuk maax-ilhia' gu jam alhii chuk.

Ba' pu jii gu nobii'ñ gu Dios pui' xi chiidak gu Sakariiyas.

²¹ Gu' ba' gu ja'tkam gui' nam baas dir ja'p jup ka tu daanit, tii pix gan bam juan am na cham pai' dhir ka buusnim gu Sakariiyas. Tii bam ti tikka am na sap jax kut ba' ba miikim. ²² Mikkat ba' siamri bhiji dir ba ji buus. Pu cham bhaai' na

jax dhui tu a'ga', dai gu noonbi'ñ ki'n pix ja'p tii tu bua na tu ja a'gi'ñ. Ba' gu ja'tkam jotmoda' pui'm aa mit ip nat jax ji nat ti tii bhiji na ka baax na pai'x io'm jix chu xidhuu kut ba' pui'm duu, cham tu' gu ja'p pix. Pui' ba' cham tu ñiokda' gu Sakariiyas, dai noonbi'ñ ki'n pix ja'p tu buada' na pai' dhuuk tu a'gada'.

²³ Ba' nat pai' dhuuk jum ai na ji'k tanoolh tu daaxix ka' nam bhai' juruñdha' ge' chiop nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, ba jii ip gio mu kia'mi'ñ gu Sakariiyas. ²⁴ Ba' ji'k jurni'ñ ki'n bar alhi'ch kiikam gu binga'n Isabeel, dai ba' nat cham pai' ka paxiarax chamaam masaa'n nat dir pui' jim duu. Ba'p jum aa'nda': ²⁵ “Gu Dios pix jup tu duu nañ ba' bar alhi'ch kiikam, na gu' dhi' pu'ñi ja'k ba' cham gampai' kañ il-hii'ñdha' am gu ja'tkam no'ñ maa'n ba tu mar.”

Gu nobii'ñ gu Dios na ba aagi'ñdha' gu Mariiya na ba maaxilhia' gu Jesuus

²⁶ Ba' na pai' xijum maa'n masaa'n ba ua' nar alhi'ch kiikam gu Isabeel, gu Dios gio mu ja'k jup joot gu nobii'ñ Gabrial na pai' Nasareet ti tii', na Galilea bhaan bipio' gui' gu dibiir. ²⁷ Mu joot na paxi-artu'nmira' maa'n gu ubii tiyaa Mariiya tiigim, gui' nat pui' ba tii'n maa'n gu bi-apma' Josee tiigim na biima'n jum tiimo' nam maap tu oi'ñcha'. Gu Josee jir boxi-i'ñ ka' gu Dabii gui' nax io'm jir ge'kam kat bijik. ²⁸ Ba' mummi ba ji buus na pai'p tu'ii' gu Mariiya, jotmoda' bha ja'p bam maax mi ba'k chir. Ba'p titda:

—Aañ bha ja'k ip jiñ jaduun. Aañ bham aa'ñdham nat gu Dios ge'kam ki'n jum a'm ba ti tii na cham jax chu'm ubii ja'xbui' pui' ge'kam bhaan ti niniidhat.

²⁹ Ba' giilhim jix choo'n gu Mariiya nat ba tii, gio nat gampai' ji dhuu pui' nat jax ja'k tiidak ñio'ki. Mi' jotmoda' tii xim

ga'nga na jax jir jum duukam. ³⁰ Ba'p titda ip gio gu nobii'n gu Dios:

—Cha'p jax jum aa'nda' Mariiya. Jix bhai'p pix bam taat ka', nat gu' ge'kam ki'n jum a'm ba ti tii gu Dios. ³¹ Ba' ti-gia' ap maa'n gu alhii chio'n, xib dir jap mui' jir alhi'ch kiikam ka'. Jesuus jap ba' tiitga' na pai' dhuuk maaxilhia'. ³² Dhi' jix io'm jir ge'kam ka' ya' dhi oi'n-ga'n, na gu' gu Dios pix diilh ge'kam ki'n daasa' na jax gu boxii'n Dabii nat pui' ge'kam ki'n jup daasak bijik. Ba' maraa'n gu Ge'kam Dios ki'n jix mat ka' am gu ja'tkam. ³³ Ba' gammiji pup jir ja ge'kam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam, cham ji'xkat jum tiimo' nar ge'kam ka'.

³⁴ Ba' gu Mariiya xi chikka gu nobii'n gu Dios, jup titda:

—Jax ja'n ba' dui tigia' gu alhii, na'n gu' aa'n chakui chio'n biima'n daa?

³⁵ Ba' gu nobii'n gu Dios jup titda:

—Dho na gu' gux Dhuudu' kam jix Ua'n Ii'mda' jum a'm jum tajaana' nar ikgiga'n gu Ge'kam Dios, na gu' dhi' ja'p ji buusan na jax gu tibaa' na ti ikgi'. Gu Dios pix diilh jup tu du'nia', na gu'x io'm jir ge'kam, bixchu'x bhaai' na pu tu du'nia'. Pui' kum ba' Ge'kam Dios maraa'n ki'n machia' gu ja'tkam dhi' dhi alhii chio'n jano' na pai' dhuuk maaxirii ya' ba oirida', na gu' gam nax ua'n ki'n ya oirida'. ³⁶ Gio gu Isabeel na pim iam pix jir jum jajaa'nnim, pui'p bar alhi'ch kiikam, xijum maa'n masaa'n ba ua' na dir pui' ba tu'ii', sia ku gu' panaas tii bar jagi', gam nam jup a'gada' gu ja'tkam na cham jir ai'n gu a'aalh. ³⁷ Jax dhui na gu' gu Dios cham tu' xijai kam ilhii'n gu tu' na jax dhu'nia'.

³⁸ Ba'p kai'ch gu Mariiya:

—Ea na pui' tu du'nia' gu Dios nap jax ji'n chitda, na'n gu' aa'n jir tujuandam tugi'n pix.

Ba' pu jii gu nobii'n gu Dios nat pui' xi chiidak gu Mariiya.

Gu Mariiya na mui' ba jimia' na pai' kio gu Isabeel

³⁹ Ba' jano' xim jotma'n nat mu jii gu Mariiya maa'n kap na pai' mui' daa'n xim jir kikcham gam na ge'r jugkam, Judea bhaan bipio' gui' gu dibiir. ⁴⁰ Mu jii nat paxiartudam gu Isabeel nam iam pix jir jum jajaa'nnim gook dit, na gu' bhammi kioka' gu Sakariyas. Ba' bhammi nat eek gu Mariiya, mu baakik ba'k chir mui' xi nio'ki gu Isabeel. ⁴¹ Ba' nat kai gu Isabeel nat mu tu nio'ki gu Mariiya, jotmoda' joi gu alhii na iraab dir ua'. Ba' mi' jotmoda' joidham jix bhai' bhai' jim ilh gu Isabeel, nat gu' ge' bhaan bam tajaa gux Dhuudu' kam jix Ua'n Ii'mdaga'n gu Dios. ⁴² Ba'p kai'ch ge' ki'n:

—Aa gu' ge'kam ki'n bhaan ti niid-him ji jia gu Dios gum alhii chuk nap jum iraab dir ua'! Ja'p moox bhai' tum jii, na gu' cham jax chu'm ubii ja'xbui' pui' ge'kam ki'n bhaan ti niniidhat na jax aap. ⁴³ Aa'n ba' jax jup ji'n ilhii'n nat ba' ja'kbui' kat bhai'p ji'n chiigim gu di'ii'n guñ Ge'kam tuk? ⁴⁴ Na gu' na nich jum kai na pich bha tu nio'ki, jotmoda' joi guñ alhii chuk na'n ji'n iraab dir ua' nat jix bhai'm ilh. ⁴⁵ Ja'p moo joidham jix bhai'm duu na pich biix jum jur ki'n ti jii'n na pui' tum du'nia' na jax jum titda guch Ge'kam tuk!

Gu Mariiya na tu a'ga' na jax jir tu'm kam gu Dios

⁴⁶ Ba'p kai'ch ip gu Mariiya:

Dho gu' aa'n ji'n ii'mda' bhaan ge'kam-tu'n ji gu Dios,

⁴⁷ na'n gu'x bhai'n chaat nat ba uana guñ ua'tulhdhara',

⁴⁸ gam nat ge'kam ki'n ji'n a'm ti tii na'n tii gampai' tu'm aa'n na'n jir tujuandam tugi'n.

Ba' xib dir gammiji ja'k pui' pup ji'n chitdada' am gu ja'tkam nat joidham jix bhai' tuñ jii.

⁴⁹ Bixchu' ge'ger jup tum duu'nkam jiñ bui bap tu duu gu' gu Dios na bixchu'x bhaai' na pu tu duñia', na gu' giilhim jir jix uañ gui' na pui' tiñ Dios.

⁵⁰ Na gu'x ja joi'mdat ja a'm ti niidhidha' gu Dios gui' nam mi' pui' jiimda' na jax jix aa'.

⁵¹ Jix io'm jir ge'kam gu', bixchu'x bhaai' na pu tu duñia' na jax ilhi'iñdha'.

Tii' nat mik ja bui'nchulh nam jax kam aa'nda' gui' nam ja'p pix ge'gerkam jum taat ka'.

⁵² Gam nat bhammi dir ji ja tiipxi gui' nam ge'gerkam ki'n ka daraat, pu cham tu' ki'n ji bii mit.

Gui' ba' nam jir cham tu' dat, ge'gerkam ki'n xi ja darsak.

⁵³ Gio gui' nam giilhim kar jix chutumñigam kat, pui' gammiji xi ja joot xi chu ja boosgidhak gu ja bixchu',

tu ja maa ba' gui' nam soi' tu'ii' nam cham tu' bia' ni ji'x.

⁵⁴ Nat gu' ba ti'ñcho nat bam ai nat pai' dhuuk tu dai nax ja joi'mdaix bhai' ja duñia' gu Israel kam ja'tkam, na gu'r ja'tkam tugi'ñ gio nam jir tujuan-dam tugi'ñ.

⁵⁵ Pui' pu xi ja tiidak ji gu' bijik guch bopxi kat, pui' na jax gu Abraam maadit jir di' nat pui' tiidak.

⁵⁶ Pu'ni ja'k ba' tii ip gu Mariiya. Mi' juruun ji gu' ji'k baik masaa'n buiñor gu Isabeel nat ba' ba jii ip gio mu ja'k kia'mi'ñ.

Na ba maaxilhia' gu Juan ja'tkam bopkondam

⁵⁷ Ba' nat pai' dhuuk jum ai gu tanoolh, ba maaxir gu maraa'n gu Isabeel. ⁵⁸ Ba' gu jajaa'nni'ñ gio gui' nam cham jax iim nam ja'p pix jix ja mat ka', ba maat jamit nat ba tii gu alhii, ba maat

jamit sia nat gu Dios pix jix joi'mdak tiigik maa gu alhii. Ba' mi eek jup titda am nat joidham jix bhai' tu jii. ⁵⁹ Ba' nat pai' aich gu xijum baik tanoolh gu alhii, dai na mit ba tiit gio na mit matgilh nar Israel kam. Ba' jai' dhiti tiix aagit am na git pui'p tii'nka' na jax gu taata'n Sakari-iyas. ⁶⁰ Gu' ji nat gu' cham aa gu di'ii'n, jup kai'ch pix:

—Juan ji nañ jix aa' na tii'nka' dhiñ alhii chuk.

⁶¹ Ba' tiip titda am gui':

—Jax dhui na cham jax chu'm iam pui' tii' na pim ji'k jir jum jajaa'nnim.

⁶² Ba' gu taata'n ba tikka am ip na jax ja'k jup jix aa' na tii'nka' gu maraa'n, ja noonob ki'n ja'p ba buixi'ñ am nam tikka. ⁶³ Ba' xi ja taa nam bha bhiidha' maa'n gu uux komaarak sobkoñxim alhi'ch pa' na bhaan mi dhaasa' na jax ja'k jix aa' na tii'nka'. Ba' ja'pni mi' xi dhai: “Juan jach tiitga' dhiñ alhii chuk.” Ba' gui' gampai' ji dhuu'n jamit, nam gu' cham ilhdhat na jai' pui' ja'k jup ilhi-i'ñ na jax gu binga'n. ⁶⁴ Ba' mi' jotmoda' bhai' ji chu ñiokcha ip gio gu Sakariiyas, jix bhai'm taatit xi ge'kamtu'n gu Dios jix dhaam ja'k. ⁶⁵ Ba' giilhim jix chooto'n jamit gui' nam mi'p tu'ii', gio nai' ja'p pix pui' tim tii nat jax tum duu na ji'x jir jujukgam na Judea dibiir bhaan bipio'. ⁶⁶ Ba'p jum aa'nda' am gui' nam pui' te kee'ke'.

—¿Tu' chi ba'r jup tu'm da' ka' gu alhii nat mu pai' pu maaxir?

Na gu' biix aixim joidham jix bhai' tu buada' gu Dios buiñor gu alhii nam xi che kee, dhi' bhaan ba' tii xim ga'ngada' am na tu'r jup tu'm da' ka'.

Na tu a'ga' gu Sakariiyas na jax jir tu'm kam gu Dios

⁶⁷ Ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'm-da' ge' bhaan bam tajaa gu Sakariiyas, taata'n gu alhii, ba' bhai' ji chu a'ga na jax jir tu'm kam gu Dios, jup kai'ch:

⁶⁸ Ja'p moor jix bhai'kam ji tu' silhkam ki'n gu Ge'kam Dios!

Tii' nat moo bha jii ya' ja bui gu ja'tkam tugi'n Israel kam na ba' ya' ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara'.

⁶⁹ Bhach joochxi maa'n gui' na bixchu'x bhaai' na pu tu duña'.

Dhi' ba'ch boosga' mi' dhir bhaan gu boi nach bhaan mu ja'k ka jiim nach pai' gammiji mi' pup jich chulhiindha'.

Maadit jir di' gu boxii'n gu Dabii gui' na Dios jir tujuandam tugi'n kat bijik.

⁷⁰ Pui' pu xi ja tiidak ji gu' gu Dios gui' nam bijik bhaankamu'n jix u'uañ ki'n ya ja'p tu ja a'gidhimik gu ja'tkam,

⁷¹ na sap pu'ni ka daasaim na pai' dhuuk jich palhbuidha' nam cham kach juanda' biix gui' nam xich bhaamki'n.

⁷² Jum aaya' sap na pai' dhuuk ge'kam ki'n jix joi'mdai ja tigia' biix guch bopxi kat,

cham sap ba' ji'xkat mik bua' pui' na jax ja titda.

⁷³ Guch boxii Abraam maadit jir di' nat pui' tiidak gu Dios,

⁷⁴ na sap pu'niich palhbuidha' nam cham kach juanda' gui' nam xich bhaamki'n

nach ba' mi' dhir cham tu' bhaan ka tot-donit dai gui' bar tujuandam tugi'n ka',

⁷⁵ nach cham tu' bhaan kach ua'tulhdhat mi' pui' ba jiimda' na jax jix aa' gammiji nach ji'x ya duduaka' dhi tutku' bhaan,

na ba' bhammi dir bha ja'k pui'ch a'm jup ti niidhidha'.

⁷⁶ Ba' aap jiñ chio'ñ, jup ti'ya' am gu ja'tkam nap aap maadit jir di' gui' nam bijik ya ja'p tu a'gimik bhaankam gu Dios gui' nax io'm jir ge'kam,

nap gu' aap biipi' ya ja'p ba tu ja a'gidha' gu ja'tkam na ba' mi' dhir ya'p ba aaya' gux io'm ge'kam,

ja'p ji buusnia' nap biipi' ya' ba tu boi'nta'.

⁷⁷ Nap gu' ba ja mattuda' gu ja'tkam tugi'n na jax ja'k jix bhaai' nam dui cham mu ja'k ka bhiya' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha',

na gu' ba ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara'.

⁷⁸ Nat gu' gu Dios jich Gi'kora' ge'kam ki'n ba xich joi'gilh,

ya' bach aichulh jix dhaam dir maa'n gui' na ge' miimtu'.

Dhi' ja'p ji buus jich bui nat kia'pix bhai' ba tu kobxi gu tanoolh xia'l-hbui dhir.

⁷⁹ Ba' biix jich a'm tonnia', sia gui' nam jix io'm jix chu tukgam tir jup tu'ii'.

Joidham bax chu maax ka' nach ti niidhidha' nach jax ja'k joidham jix bhai'ch chaatit mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios.

⁸⁰ Pu'ni ja'k ba' tu a'ga gu Sakariiyas. Ba' pix ji gi'lhidha' gu alhii, ti bhiijidha' na jax jir tu tu'm kam ya' dhi oi'n-ga'n. Ba' nax io'm pa' bar ge' ka', mu ja'p pix ba oirida' gampix jix chu gak kir. Jix io'm mikkat nat ba' nai' ji chu ja a'gi gu Israel kam ja'tkam.

Na ba maaxilhia' gu Jesuus

(Mt. 1:18-25)

2 Jano' gu Auguusto Seesar biix kap jir ge'kam ka' na ji'k Rooma bhaan bipio' gu dippir, ba' dhi' ja chia nam jum daasa' biix gu ja'tkam nam ji'k dhi' bhaan tu oi'dha'. ² Jano' kia'pix jir maa'nnim ka' nam jum daasa', nam gu' cham pai' dhuuk jum da'nsat biipi' dir. Jano' gu Sireenio jir jix kai' ka' ip mi' ja'k na pai' Siiria bhaan bipio' gu dibiir. ³ Ba' pui' ja'k duu gu Auguusto Seesar nam aa'nda' na mi'm daasa' gu jaroi' nar pai' kam ka' gu bijik dir kam boxi-

i'ñ. ⁴ Pu'ñi duuk ba' gu Josee ma jii mi' dhir Nasareet na Galilea bhaan bipio' gu dibiir, bhammi ja'k bhii Beleen na pai' Judea bhaan bipio' ip gui' gu dibiir, nat gu' bhai' maaxir gu boxii'ñ Dabii nar ge'kam kat bijik. ⁵ Sia gu Mariiya biix jup xi baidhak nam gook dit jum daasa', gui' nat pui' ba tii'n na biima'n jum tiimo' nam maap tu oi'ñcha'. Ku gu' pu bar dakoo pix tu'n da' ji ba' gu Mariiya ki'n gu alhii. ⁶ Ba' jano' pik jup mam ai gu tanoolh na pai' dhuuk maaxilhia' gu alhii nam bhai' ka oipo Beleen. ⁷ Cham jup ja ai gu' miji na pai' tim tibiappu na git mi' dodhia' gu Mariiya, na mit gu' suu'n gu ja'tkam na mit mui' bham jumaap. Mu ja'k jamit ba' jii nam pai' kuupka' biix aixim tu'm gu sasoi'. Mi' ba' dua gu Mariiya ki'n gu biipi' kam maraa'n, jajannulh ki'n xi bhiibgak bhai' xi boo'n bhaan gui' nam sasoi' mi tu kua'.

**Gu nobii'ñ gu Dios na ba ja
aagi'ñdha' gu kakasnir bipia'dam
nat ba maaxir guch Xoi'kam**

⁸ Ba' ji'kchi gu ja'tkam bhammi baasi'n dir ja'p jup tibiapka' am gampix nam bhai' darkat tu bipia'da' gu ja kakasnira' nam ja bia'ka'. ⁹ Ba' cham pum aa' am nat jotmoda' ge' nammi ja'p ba tu maaxir mi' biix xikoolh nam pai'p tu'ii', gu' gu nobii'ñ gu Dios nat mi' bam maax ja bui nat ge' ton nam ba' bhaan machia' na dhi'r di' gui' na bhaankam oiri gu Dios. Gu' gui' giilhim jix chooto'n jamit. ¹⁰ Ba' gu nobii'ñ gu Dios jup ja titda:

—Cha'pim totdon ka'. Aa'ñ jam ua'tulhi'ñ ji maa'n gu ñi'ook na pim bhaan joidham jix bhai'm ilhdha', sia biix gu ja'tkam pui'x bhai'p jum ilhdha' am nam pai' dhuuk machia'. ¹¹ Ja'pniñ tu'm jam ua'tulhi'ñ: Maa'n bha'ñi dhir maaxir gu alhii xib dhi tukaa' na pai' kiokat bijik gu Dabii. Dhi'r di' gui' na pim niira na saak bha jootsa' gu Dios ya' dhi oi'ñga'n na

jam palhbuidha'. ¹² Kani gor ti tii'mbop na bha ja'p bo'ka' bhaan gui' nam sasoi' mi tu kua' jajannulh bhiibgixim ki'n.

¹³ Ba' jotmoda'x io'm mui' bhai' bam maax jamit gu noonbi'ñ gu Dios nat jax pix mi' ji tiimo nat tu a'ga gu maa'n, ba'p kai'ch am biix dhit nam ge'kamtu'n gu Dios:

¹⁴ iAach jix bhai'ch chaatit ge'kamtu'n gu Dios nach ji'k mia'n jup tu'ii' buiñor!

Nat gu'x joi'mdak jix bhai' ba ja duu gu ja'tkam ya' kam dhi oi'ñga'n, dai ba' na ja a'm ba ti niidhidha' gui' nam ji'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa'.

¹⁵ Ba' na mit pai' jiix dhaam ja'k gu noonbi'ñ gu Dios, gu kakasnir bipia'dam jup jum ti titda am:

—Each mu jiim Beleen nach tii'mpo' gu alhii nat pui' maaxir na jax jich chitda guch Gi'kora'.

¹⁶ Ba' na mit jax guguu mi' bhii mit na mit tiigim. Mummi mit ba ji bubua na pai'p tu'ii' gu Mariiya gio gu Josee, gu alhii bha ja'p bo' bhaan gui' nam sasoi' mi tu kua'. ¹⁷ Ba' na mit pai'x bhai' xi chiigik gu alhii gu kakasnir bipia'dam, ba ja aagi'ñ am gui' nam ji'k mi'p tu'ii' nar tu'p tu'm da' ka' gu alhii, xi ja aagi'ñ am na maa'n gu nobii'ñ gu Dios pui' ja titda. ¹⁸ Ba' gui' mi' pui' pup tu'ii' am nam ba ja aagi'ñ nar tu'p tu'm da' ka'. ¹⁹ Gu Mariiya ba' dai jura'ram jup xim ga'nga tii na jax jir jum duukam pui' nam ji'k jax kai'ch gu kakasnir bipia'dam. ²⁰ Ba' ba jii mit ip gio gu kakasnir bipia'dam xi ge'kamtudidhat gu Dios, xi laalagidhat am ji'x gu alabaa'n, jix bhai'm taattu' am gu' na mit pui' ti tii na jax ja aagi'ñ gu nobii'ñ gu Dios.

**Nam mui' ba bhiika'
gu Jesusu ge' chiop**

²¹ Ba' nat pai' aich gu xijum baik tanoolh gu alhii, dai na mit ba tiit gio na

mit matgilh nar Israel kam. Jesuus jamit tiit na jax ja'k pu aagi'n gu nobii'n gu Dios gu Mariiya biipi' dir na ba' moo bar alhi'ch kiikam ka'.

²² Ba' pui' ja'k jup tu aagix ka' nat tu ua'nak gu Moisees bhaankamu'n gu Dios, nam cham pai' buanda' ji'k tanoolh gu u'uub mi' dhir ja ki'aam no' mit pu'ni kia'pix dudua a'aalh ki'n. Pui' duu ip ba' gu Mariiya, cham pai' buus ji'k tanoolh. Nat pai' xi aichdhak na ji'k aagix ka' na mit ba' ba bhiik gu alhii bhammi Jerusaleen, bhai' na pai' kiika' gu ge' chiop nam ba' bhai' dhir iim-chuxdha' gu Dios. ²³ Na gu' sia pui' ja'k jup tu aagix ka' nat pui'p tu ua'nak gu Moisees bhaankamu'n gu Dios. Ja'pnim kai'ch: "Iimchuxdhidha' pim gu Dios gu a'aalh chichio'n gui' nam biipi' maaxilhidha'." ²⁴ Pu'ni ba' kai'nkam mu bhiik jamit bhammi Jerusaleen. Ba' sia pui' ja'k jup tu aagix ka' nam aa'nda' nam tu makgirxidha' gu Dios gu u'uub no' mit pu'ni kia'pix ja tii gu a'aalh, jup jum kai'ch na sap sia tu' gio'nda' gook piam gook gu joojoi.

²⁵ Ba' maa'n gu maa'nkam bhai'p kioka' Jerusaleen, Simeon tiigim, na mi' pui' jimda' na jax jix aa' gu Dios, gam-miji tu daanda'. Ba' jai' pui' tiip ti niirada' na pai' ba' duuk pui'x ja joi'm-dai ja palhbuidha' gu Dios gu Israel kam ja'tkam nam ja tulhiinchu'nda' gu jai' ja'tkam maakam dir ja'k kam. Ba' na gu' bhaan jup tui'ngida' gux Dhuudu' kam jix Ua'n Ii'mda', ²⁶ gui' pix pui' jurtu'nka' na chakui mukia' na ya' ba aaya' guch Xoi'kam na Dios bha jootsa'. ²⁷ Ba' gui' pix jix Dhuudu' kam jix Ua'n Ii'mda' pui' jurtuda na mu jimia' ge' chiop, mummi ba ji buus. Maap pix mi' ji aajim am gu Jesuus gu gi'korga'n na mit mi' pui'p ba tu du'niim na jax tu aagix. ²⁸ Ba' xi dhaagik gu Simeon gu alhii ma tu a'gax dhaam ja'k bui'nor gu Dios, jup kai'ch:

²⁹ Taxchaab dho ba'ch Gi'kora' na pich bhai' bach joochxi gui' nap saak pui' bha jootsa' na pich jax ja tiidak guch bopxi bijik.

Ba' aa'n xib cham tu' bhaan jax ka'n aa' sia pich ba' ba'n dho'ncho na'n ba mukia' na'n jir jum tujuandam tuk, ³⁰ na niich gu' ya' ba tiin buupui ki'n gui' na ya' ja ua'ndha' gu ja ua'tulhdhara' gu Israel kam ja'tkam.

³¹ Xib japich ba' mui' ba ji kii nap jax jix aa' diilh jich Gi'kora' nap tu du'nia' xi ja nii'chudat biix gu ja'tkam nam ji'k jix jai'ch ya' dhi oi'nga'n.

³² Na gu' dhi' ba'r di' gui' na joidham ge' tanoor na ja bi'nxidha' biix gu ja'tkam nam ji'k jix jai'ch, ba' mi' dhir dai nam pix jix bhai' ba ja aa'nda' gum ja'tkam tuk Israel kam na pich jix bhai' ba ja duu.

³³ Ba' gu Josee gio gu Mariiya gam-pai' ji dhuu'n jamit nat gu ja mar bhaan tu a'ga gu Simeon jix dhaam ja'k, mi' pix pui' pup tu'ii' am. ³⁴ Ba' biix gook xi chu ja daa'nxidhak gu Simeon na sap ba'x bhai' tu ja jimda'. Mi' dhir ba' moop titda dai gu Mariiya:

—Kani nap xi'n kaaya' na'n jax jum tiida'. Dhi alhii bhammi dir bha ja joochxi gu Dios gu Israel kam ja'tkam. Jai' mi' pui' jimia' am na jax ja tiida', jai' ba' cham. Jix io'm jir mui' ka' am gui' nam cham mi' pui' jimia', ³⁵ sia kum gu' tiix maatit kaaya' na jax kai'nkam jup ja tiida', gu' pix ji nam gu' diilh jix bhaamut kaaya', dhi' ba' bhaan jix maati' ka' nam diilh cham aa'nda'. Aap ba' giilhim jix buam jum aa'nda' tii, ja'p tu tatdaka' panaas na jaroi' kuxiir ki'n bham sissida'.

³⁶ Ba' maa'n gu ubii jagi' bhai'p oirida' Aana tiigim na bhaankamu'n gu Dios tu ja a'gi'ndha' gu ja'tkam nam jax ja'k mi' pui' jiiimda'. Gu taata'n Panuel tiigich, maadit jir di' kat gui' nam Aseer jir bopxi'i'n. Ba' dhi Aana alhii pa' oidhak maa'n

gu chio'n, gu' ji na mit gu' xijum gook oidha' pix maap tu oi'n'cha, ma muu ip gu binga'n. ³⁷ Diilh ba' pup oiri nat dir diilh bii, maakob oo'm daman maakob oidha' bap duu jano' dir. Gu' ba' mi' pix ja'k ji ai chiop na pai' ba' pup jir tujuandam tugi'n gu Dios, cham pai' maakam ja'k ka buus. Gammiji tu juanda' mi' dhi chiop nabap tanoolh gio nabap tukaa', gam nam saabda', gio na tu daanda'. ³⁸ Ba' gui' ji' Aana jai' mi'p ba ji buus na pai' gu gi'korga'n gu Jesus, jai' ba'p ma taxchaabgi gu Dios jix dhaam ja'k. Mi' dhir ba' nai' pui'p ba ja titdaim gui' nam pui'p ti niira na pai' ba' duuk pui'x ja joi'mdai ja palhbuidha' gu Dios gu Israel kam ja'tkam, pui' ja titdaim nat ya' ba ai gui' nam jaro'i niira.

Gu Mariiya gio gu Josee nam ba jimia' ip gio mu ja'k Nasareet

³⁹ Ba' na mit biix pui' xi chu duuk gu gi'korga'n gu Jesus na jax ja'k aagix na tu ua'nix gu nioki'n gu Dios, giop ba jii mit mu ja'k Nasareet nam pai' oi'dha', na pai' Galilea bhaan bipio' gui' gu dibiir. ⁴⁰ Ba' gu alhii pix ji gi'lhidha', jix io'm bax chi bhii'n ka' gio nax io'm bax oo' ka', gam nax bhai'm taat ka', na gu' bhaan ti niidhidha' gu Dios.

Gu Jesus na mi' daaka' ge' chiop

⁴¹ Ba' gu gi'korga'n gu Jesus mui' pu jimmida' am bhammi Jerusaleen nabap oidha' na pai' dhuuk jum aajidha' bhaan Paaskua ta'm. ⁴² Ba' nammi nat giop bam ai, gio mit mui'p ma jii, biix jamit xi baidhak gu Jesus, na gu' mamb-hiix daman gook oidha' ba bia'ka'. ⁴³ Ba' nat pai' buus gu bhaan Paaskua ta'm, gio ja'k jup ba suulhgichu' am mu ja'k ja ki'aam, gu' ji nat gu' bak gu Jesus bhammi pup bii Jerusaleen. Pu cham maat am gu gi'korga'n no't bhammi pai'p bii, ⁴⁴ ja'p jum aa'ntu' am gu' na mi' pai' ja saagi'n jim gu ja'tkam nam

giilhim mui' mu jiim. Maa'n tanoolh gu' pu ba jii mit na mit ba' nai' tii ba ji gaa mi ja'p ja bui gu jajaa'nni'n gio mi ja'p ja bui gui' nam ji'k jix ja maat. ⁴⁵ Cham pai' tii mit. Ba' gio mi' dhir ja'k jup ma suulh jamit na mit gaagam bhammi Jerusaleen.

⁴⁶ Nammi baik tanoolh ki'n ba' ka tii mit bhai' ge' chiop na ja saagi'n daa gui' nam sap jix mat ka' gu nio'ki'n gu Dios, ja kee nam aagi'n gu nio'ki'n gu Dios na bha ja tikka. ⁴⁷ Ba' ji'x gampai' ji dhu'ntikda' am biix gui' nam ji'k mi'p tu'ii' nam sap cham pai' dhuuk jax chu'm alhii pui' keeket nax io'm jix chu maat. ⁴⁸ Ba' na mit ba tii gu gi'korga'n na pai' daakat pix chu' kai'ch, gampai' ji dhuu'n jamit ip sia, nam gu' cham ji'xkat pai' dhuuk pui' niidhat gu jax chu'm alhii na jax ja'k tu jim gu Jesus. Ba'p titda gu di'ii'n:

—¿Jax ba'n chio'n ku pich ba'ch o'ñxi? Nai'ch chiim gaa'n'chu' gook dit dhim taat jix buam jich aa'ntugit.

⁴⁹ Ba' gu Jesus jup ja titda:

—¿Jax ku pim ba' moop ji'n ga'nga? Na gu' aa'n ji'n a'm jum aa' nañ machia' na jax jir tu'm kam guñ Gi'kora'. Jum aa' nañ ya'p tui'ka' na pai' ba'kchudhix.

⁵⁰ Pu cham maatit kai mit gu gi'kor-ga'n nat jax kai'ñkam jup ja tii'n.

⁵¹ Ku gu' pu ja oi ji ba' gu Jesus mu ja'k Nasareet pui' xi ja tiidak, na gu'x ja keeke' tu' nam chianda'. Ba' pui' pix jum aa'nda' jura'ram bhaan gu di'ii'n na jax ba'r jum duukam na jax ja'k tu jim gu Jesus, tiim ga'ngada'. ⁵² Ba'x chi bhii'n kam gi'lhidha' gu Jesus, gam nax bhai'm taat ka', na gu' bhaan ti niidhidha' gu Dios, gio gu ja'tkam joidham pix jix bhai' aa'nda' am.

Gu Juan na ja bopkonda' gu ja'tkam

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

3 Ba' jumaip bar ge'kam ka' biix kap na ji'k Rooma bhaan bipio' gu dippir, Tibeerio ba tii'nka' gui' na

bar ge'kam ka'. Mambhiix daman jix chamaam oidha' bhai' pu bap duu na ba' gu Poonsio Pilaato mi'p bar jix kai' ka' dai mi' na ji'x Judea bhaan bipio' gu dibiir. Mu ja'k Galilea ba' Eroodis tiigim mi'p jir jix kai' ka' jano'. Mu ja'k Iturea ba' gio Trakoniite, maa'n Piliip tiigim mi'p jir jix kai' ka' dhi gok kap, jir jum jajaa'nim ka' am gook dit gu Eroodis. Ba' mu ja'k na pai' Abiliinia ti tii', maa'n Lisaanias tiigim mi'p jir jix kai' ka'. ²Gu' ba' maa'n Anaas tiigim gio jumai Kaipaas, jix io'm jir ja ge'gerkam tuk ka' am gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam. Dhi' ji' ba' biix nam ge'gerkam ki'n ka darka', gu Dios mummi ja'k ba tu a'gi gu Juan gui' na Sakariiyas jir maraa'n. Mummi tu a'gi gampix jix chu gak kir na pai'x joi'ndha' na oirida', jup titda na ampix bax bhaai' na pai' dhuuk jir am na ba tu ja a'gi'nimira' gu ja'tkam mu ja'p nam pai' jax tu oi'dha'. ³Ba' gui' ma jii ip nat tu ja a'gidham, mu ja'p ji bhii biix ju'ndharam gu Jordaam Ak ge' na mi' bhiix, jup ja titdaidha' nam soi'm ilhdhai bam bopkona' na ba' dhi' bhaan jix maati' ka' na mit mi' pui' ba jii na jax jix aa' gu Dios, ba' dai na ba ua'ndhudhix ka' gu ja ua'tulhdhara'. ⁴Ba' pui' ji chu buus na jax jum kai'ch mi' nat pai' tu ua'nak bijik gu Isaiiyas gui' nat bhaankamu'n gu Dios tu ja a'gidhak gu ja'tkam. Jup jum kai'ch: Maa'n gu maa'nkam mu ja'p gampix jix chu gak kir ji jimdat jup ja titdaim ge' ki'n gu ja'tkam:

“Gor jix kii' bim duuñ,

bar mia'n na bhai' ba jim gu Ge'kam.

Mi' pim sap pui' ba jimia' na jax jix aa'.

⁵Na pim gu' ja'p pix tu'ii' na jax gu boi no' giilhim ge'ger jix kakolhbik gam no'x noonolh na jax ja'k cham bhai' tum oiri.

Jam a'm jum aa' ba' na pim mi' pui' jimia' na ba' tim kii'mpiga' jam i'i'mda' ir bhaan nax chu buichik.

⁶Na gu' maaxik ya aaya' gui' na Dios bha jootsa',

biix dhit tigia' am gu ja'tkam.

Dhi' ba' ya' ja ua'ndha' gu ja ua'tulhdhara' nam biix aixim tu'm ki'n jix u'ua'tulhdhix.”

⁷Mi' ba' Jordaam Ak ja bopkonda' gu Juan gu ja'tkam. Mui' pix mi' ji aajidha' am nam xim bopkonamtu'nda'. Ba'p ja titdada' gu Juan:

—¿Jaroo ba' moox bhai'p ba duu na ba jam aagi'n na pim jax ja'k dui cham jum tulhiina', na cham xiim bam aajim na tu tulhiinchuda' gu Dios ku pim ba' ga'm ba jiim? Ja'p ji buusan gu' na pim jir kooko' gux bhaa'mnagim na pim cham mi' pui' jiim na jax jix aa' gu Dios. ⁸Ku gu' no' pim silhkam cham aa' na pim jum tulhiina', jum aa' ji na pim pui' ja'k ba tu jimda' na jax ja'k bhaan jix maati' ka' na pim soi' bam ilhii'n buiñor gu Dios na ba' gui' xi jam joi'mda' ip. Cha'pim jax jum aa'nda' na pui' pix jup xi jam joi'mda' na pim chi panaas xir bopxi'n gu Abraam. Jax dhui na gu' gu Dios sia joodai bopxi-chuda' gu Abraam no't xi ilh, no' pim aapi'm cham mi' pui' tu daa'nchu' na jax ja'k tu daa'nchugit bijik gu Abraam. Na gu' tu' na pix jix bhaai' na pu duñia' gu Dios na jax ja'k ilhii'ndha' gu tu', na gu'r ge'kam. ⁹Gio gu' ja'p ji buusan na pim aapi'm jir i'ix gui' nam i'bhai'nchardat jix maikak bhebhæ. Ba' no' maadit cham kiki' i'bhai'nchar, piam ku pu cham tu i'bhai'nchar, amuub dho ba kaat gu baiñdhas na ki'n jum iarai xim biimsai maap xim jumpada' mi' xim kiixdha' gu tai ku mu jagia', daman pup biix takaa'n xim boosgai bhai' xim iabu' na ba' cham jai' bhai'p ka i'punda'.

¹⁰Ba' gu ja'tkam nam mi'p tu'ii' bhai' ba tikka am, jup titda am:

—¿Gu' jax jach ba' ja'k xi chu buada' nach ba' cham jich chulhiina' jich jaduun?

¹¹Ba' gu Juan jup ja titda:

—Dho na pim jix ja joi'mdai ja tigia' gu ja'tkam gui' nam gampai' tu'ii' nam cham tu' bia'. Ji'ma'n japim ja makia' gu jam jajannulh no' pim go'gok ja bia'. Gio no' pim jaroi' nii'n na uamaim, xi onbai'ndha' pim gu koi' no' pim aapi'm bia'.

¹² Ba' gu tuumiñ tutaandam tugi'n gux io'm ge'kam Rooma kam ji'k mi'p ai mit nam pui'p xim bopkonam. Ba' pui' bhai'p ba tikka am gu Juan, jup titda am:

—¿Aach gi, jax ja'k jup xi chu buada' jich jaduun na ba' pui' cham jup jich chulhiinçhuda' gu Dios?

¹³ Ba' gu Juan jup ja titda:

—Dho na pim cham ja'p pix ja chian-da' gu ja'tkam nam mui' tu namki'ndha' na pim jix aagit na jai' jam a'm bi'iidha', daipu' ji na ji'k pix aagix nam tu namki'ndha'.

¹⁴ Ba' ji'k ip gu sandaarui'x mi' dhir ja'p bhai'p ba tikka am, jup titda am:

—¿Aach gi, jax ja'k jach jup xi chu buada' na ba' pui' cham jup jich chulhiinçhuda' gu Dios?

Ba' gu Juan jup ja titda:

—Dho na pim cham jaroi' ja'p pix bha taanda' gu namki' no' pim jix maat nat cham tu' jax dhuu, ni ku pim cham tu' ki'n ji iattulhdhai mu pai' ba kiksaidha' na pim tañiidha'. Ja'kbui' pim pix ki'n jix bhai'm taat ka' na pim ji'k mai'chik.

¹⁵ Ba' gu ja'tkam am nai' ti nii'ndha' am nam ja'p jim aagit na tu' pik jax ba ji dhuñia' gu Juan nam cham pai' dhuuk pu chu'm nii'ndha', xim ti tikkat am no' sap ba'r di' guch Xoi'kam nat bhai' ba joot gu Dios gui' na pui' saak bha jootsa', ka' ba' gu'r jumai. ¹⁶ Gu' ji na gu' biix jup ja titda gu Juan nam ji'k mi'p tu'ii':

—Aañ xib dai suudai' ki'n pix nañ ya' ka jam bopkon na pim jax jiñ ñhi'n, mat-gim maa'n gatuuk dir bhai'p jim ji gui' nax io'm jir ge'kam, cham tu' pui' na aañ. Cham ji'x iam jir jupaabkamun iñ

nañ git tu' suuska'n jup xi kookoxchulhdha'. Gui' dho gi gu' jam bopkona' ji ki'n gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' gio tai ki'n, na gu'x io'm bixchu'x bhai' na pu tu duñia' na jax ilhii'ndha'. ¹⁷ Gio gu' sia ja'p jup ji buusan japim na gu tiriik. Ba' pu ua' gui' na ki'n jam jilhbida' na pim jix chanaara', ja'p ja'k dilhkob ji bi'ya' gux kii', gio gu tanaara' ja'p ja'k ip. Ba' dai gux kii' ulhña' maa'n kap na pai' dai gu tiriik jum ulhiis, gu tanaara' ba' miidha' na pu cham ji'xkat ka tukia' gu tai.

¹⁸ Pu'ni ja'k ba' ja titdada' gu Juan gu ja'tkam na tu ja a'gi'ndha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n gu Dios, gam biix aixim nam jax ja'k jum guguuxdha' nam mi' pui' jimia' na jax jix aa' gu Dios.

¹⁹ Ba' gu Juan ji'kchi kim jup ñio' gux kai' Eroodis na sap cham jir am nat gan bhii gu Erodiyas, sia ku tiir binga'n gu sipdhi'n Piliip. Biix pui'p xi chitdada' na ji'k tu'x buam tu buada'. ²⁰ Gu' ji nat gu'x bhaamut pix kai gu Eroodis, dai nat ba tu chia nam kuupa' na sap gan buam titda, alhi'ch pup xim ua'tulh.

Gu Jesus nat tu chia nam bakuana'

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ Ba' ja'pniip tum duu jano' na mit chakui kuupak gu Juan na mummi oirit Jorda'an Ak ka ja bopkonda' gu ja'tkam. Biix gu Jesus chia ip na mi' bakua-na'. Mi' nat xim bakuanak mui' ji chu daani bui'or gu Dios jix dhaam ja'k. Mi' dhir ba' joidham bhai' jim kupio' gux dhaam mi' pui' na ka tu daan. ²² Ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' maaxik bhammi dir bhai' ji chim ja'p tu'm na gu gioda'. Gio ba' nat bhammi dir bhai' ba tum a'ga, jup tum kai'ch:

—Aap jir di' guñ mar nañ joidham jix io'm xim da', na ñich gu' ge'kam ki'n jum a'm ti tii dai aap.

Gu bijik dir kam bopxi'n gu Jesusus

(Mt. 1:1-17)

²³ Ba' nai' ji chu ja a'gi gu Jesusus gu ja'tkam na ba bia'ka' ji'k maa'n oo'm daman mambhiix oidha'. Ba' pui' ilhi-i'ndha' am gu ja'tkam nar taata'n ka' gu Josee, gio mi' dhir gu Josee, Elii jup jir taata'n kat. ²⁴ Gio mi' dhir gu Elii, Matat jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Matat, Lebii jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Lebii, Melki jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Melki, Jana jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Jana, Josee jup jir taata'n kat. ²⁵ Gio mi' dhir gu Josee, Matatiyas jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Matatiyas, Amoos jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Amoos, Naum jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Naum, Elsi jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Elsi, Nagai jup jir taata'n kat. ²⁶ Gio mi' dhir gu Nagai, Maat jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Maat, Matatiyas jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Matatiyas, Semei jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Semei, Josee jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Josee, Judaa jup jir taata'n kat. ²⁷ Gio mi' dhir gu Judaa, Joanan jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Joanan, Reesa jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Reesa, Sorobabeel jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Sorobabeel, Salatiel jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Salatiel, Neeri jup jir taata'n kat. ²⁸ Gio mi' dhir gu Neeri, Melki jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Melki, Aadi jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Aadi, Kosam jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Kosam, Elmadam jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Elmadam, Er jup jir taata'n kat. ²⁹ Gio mi' dhir gu Er, Josue jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Josue, Elieser jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Elieser, Jorim jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Jorim, Matat jup jir taata'n kat. ³⁰ Gio mi' dhir gu Matat, Lebii jup

jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Lebii, Simeon jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Simeon, Judaa jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Judaa, Josee jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Josee, Jonaan jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Jonaan, Eliakiim jup jir taata'n kat. ³¹ Gio mi' dhir gu Eliakiim, Melea jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Melea, Mainaan jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Mainaan, Matata jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Matata, Nataan jup jir taata'n kat. ³² Gio mi' dhir gu Nataan, Dabii jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Dabii, Isayii jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Isayii, Obed jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Obed, Boos jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Boos, Salmoon jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Salmoon, Nasoon jup jir taata'n kat. ³³ Gio mi' dhir gu Nasoon, Aminadab jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Aminadab, Aram jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Aram, Arni jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Arni, Esrom jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Esrom, Paaris jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Paaris, Judaa jup jir taata'n kat. ³⁴ Gio mi' dhir gu Judaa, Jakob jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Jakob, Isaak jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Isaak, Abraam jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Abraam, Taree jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Taree, Nakor jup jir taata'n kat. ³⁵ Gio mi' dhir gu Nakor, Serug jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Serug, Ragau jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Ragau, Peleg jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Peleg, Eber jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Eber, Sala jup jir taata'n kat. ³⁶ Gio mi' dhir gu Sala, Kainaan jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Kainaan, Arpajad jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Arpajad, Sem jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Sem, Noee jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Noee, Lamek jup jir taata'n kat. ³⁷ Gio mi' dhir gu Lamek,

Matusaleen jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Matusaleen, Enok jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Enok, Jared jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Jared, Mahalaleel jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Mahalaleel, Kainaan jup jir taata'n kat. ³⁸ Gio mi' dhir gu Kainaan, Enoos jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Enoos, Set jup jir taata'n kat. Gio mi' dhir gu Set, Adaan jup jir taata'n kat. Ba' mi' dhir gu Adaan, gu Dios jup bar taata'n, nat gu' dhi' biipi' ya do'ñcho gu Dios dhi oi'ñ-ga'n bhaan.

**Gu ja'ook na tiix
mai'chim ka' gu Jesusus**

(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

4 Ba' mi' Jorjaan Ak nat jum bakua gu Jesusus, ge' bhaan jum tajaa gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda'. Mi' dhir ba' pu silh mu ja'k bhii maa'n kap gampix jix chu gak kir na pai' pu cham jaroi' oiri, na gu' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' pix nat pui' jurtuda. ² Pu kai'ñkam pix mu ja'k bhii nat mi'm saabum gook oo'm tanoolh gam gu bix chukaa', pu cham tu' nat juu. Ba' nat pai' pu ba aich gu ja'kbui' tanoolh gio gu bix chukaa' nam saab, gu ja'ook mi' ba ai. Tii ilhdhat na mi' mai'chia' git na kapbhai' mi' kax bhio', ³ jup titda:

—No'p silhkam aap Dios jir maraa'n, eap ja'p tii'n dhi jodai na paan jup jum duñia' no't moo pui'm duu.

⁴ Ba' gu Jesusus jup titda:

—Jax dhui nap jum kai'ch mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam nax io'm jum aa' na mi' pui' jimda' gu maa'nkam na jax jix aa' gu Dios na ba'x bhai' tu jimda', cham tu' gu tu' koi' ki'n.

⁵ Mi' dhir ba' maa'n oidha' kuu' am xi baidhak xi chu joojoi'ñchuda biix kap na ji'x ge'ger jir kikcham na ji'x jir oi'ñga'n.

⁶ Ba'p titda:

—Jiñ a'm jup tu tu'ii' biix dhi' nap ji'k tu' nii'ñ, pu bijik dir jiñ a'm tu bii nat dir

ya' ji tum kikchamta dhi oi'ñga'n bhaan. Ba' aa'ñ ya' dir ja'p ja'k pui'p jix bhaai' nañ tu makia' gu jaroi' nañ ilhii'ñdha', ⁷ pui' na jax aap tum makia' iñ no' pich mi'ñi ja'p jum o'lhia ki'n kikbok pui' xi chii nañ aa'ñ jir ge'kam. Biix jum a'm ji chu bi'ya'.

⁸ Ba' gu Jesusus jup titda:

—Jax dhui na gu'p jum kai'ch ip mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam na dai gu Dios jix bhai' nach ge'kamtu'nda', cham tu' jumai. Dai gu'i' pix jach jir tu-juandam tugi'ñ ka'.

⁹ Ba' bhammi ja'k jup baidhak Jerusaleen bhai' na pai' kiik gu ge'chiop, kuugaram xi kiisak jup titda:

—Eap ya' dir mu tuudai'ñ no' silhkam jum a'm ti niidhim gu Dios nap saak pui'r maraa'n. ¹⁰ Gio gu'p jum kai'ch mi' pai' na mit tu ua'nak gu bijik dir kam:

Gu Dios bha ja jootsa' gu noonbi'ñ nam jum nuukdaidha' gammiji na cham tu'm duñia'.

¹¹ Te'kob jum bapmi'ñdhidha' am nap ba' cham mi' pai' jax chu'm jodai cha'm jutbui ilhia'.

¹² Ba' gu Jesusus jup titda:

—Jax dhui nap jum kai'ch ip sia mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam nax xidhuu no' jaroi' mamai'chik gu Dios, na gu'r ge'kam.

¹³ Ba' cham ka bhaai' gu ja'ook na jax dhui ka mai'chia' gu Jesusus, pui' ma jii ip gio. Ku gu' gatuuk gio tiip mai'chia' ji.

**Na kia'pix ba ji chu ja a'gidha' gu
Jesusus gu ja'tkam mi' Galilea**

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴ Ba' gu Jesusus giop ba jii mu ja'k Galilea, pu maa'n na jax ge' bhaan ta-jaañixchu'nda' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda', gam na bixchu' bax chu bhaai' na pu tu duñia' gu tu' na jax ilhii'ñdha'. Ba' biix na ji'x Galilea dibii' bhaan bip-io' pix ja'x pui' kai'chdha' am gu ja'tkam

na mu pai' joidham jix bhai' tu bua gu Jesusu. ¹⁵ Mi ja'p ba' pu tu ja a'gi'ndha' chichiop gu Israel kam ja'tkam nam pai' jax jum jumpa'nda' nam tu daanda' buiñor gu Dios. Ba' joidham kēēkē' am, pix jix bhai' aa'nda' am.

Gu Jesusu nam cham kiigalhdha' gu ja'tkam mi' Nasareet

(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

¹⁶ Mi' dhir ba' mu ja'k ba ai gu Jesusu Nasareet na pai' gi'lhix. Ba' nat giop bam ai nam pai' dhuuk cham tu juanda' dai gu Israel kam ja'tkam, mu ba ai chiop nam pai'm jumpa'nda' ip nam tu daanda' gu mi' kam. Ba' xi chia mit na kikboi xi ja jiñkaixdha' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ¹⁷ xi maa mit gu u'uan gui' nat Isaiyas tu ua'-nak, gui' na bijik bhaankam gu Dios tu ja a'gidhimik gu ja'tkam. Ba' nat bhai' ji silh, ba tii mi' na pai' ja'pnim kai'ch:

¹⁸ Gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mdaga'n gu Dios jiñ a'm tajaanix, nat gu' diilh gu Dios jiñ a'm ti tiigik jiñ tajaan nañ ba' ya ja'p tu ja a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gui' nam soi' tu'ii' nam cham tu' bia' ni ji'x,

gio gui' nam ji'k kuup jañ xi ja do'ñchoi xi ja chiñia' nam jix bhai'm taatit mu ja'p ba oipoda',

gio gui' nam cham ñiñña' ka' nañ tu ja tii'ñchoda'.

Biix gui' nam ji'k jum tulhiin jañ jix bhai' ja duñia',

¹⁹ xi ja aagi'ndha' iñ nat ampix jum ai oidha' nat jix joi'mdak ja a'm ba ti tii gu Dios.

²⁰ Ba' nat tiimok gu Jesusu nat ja jiñkaix, giop xi ñansapak gu u'uan mu ja'k xi maakak gui' na mi'r tujuandam chiop mi ja'p ji dhaibu ip gio. Gu' ji nam gu' bha ti nii'ñ gu ja'tkam nam ti niira na ja aagi'ndha' na jax kai'ñkam jup jum kai'ch mi' nat pai' ja jiñkaix. ²¹ Ba'p ja titda gu Jesusu:

—Dhi' na pimit ji'k jax kai na ñich jam jiñkaix gu ñio'ki'ñ gu Dios, xib ya' pui' ba tu tui'dhi'.

²² Ba' pix jix bhai'm taat am biix gu ja'tkam nam mi'p tu'ii' nam joidham kēē na tu a'ga gu Jesusu, pix jup jum ti titda am:

—¿Dhi' aa gu Josee gu maraa'n?

²³ Ba' gu Jesusu jup ja titda ip gio:

—Ja'p japim dho chiñ chiida' nam jax kai'chdha' ya' gu ja'tkam na saak jix bhaai' na diilh xim dua'ñdhai no' bax ka'ook gu jaro'i nax maatit ja dudu-adhi'ndha' gu ja'tkam. Gam chi ja'pni: “Pui' na chich jax ti kai na pich joidham jix bhai' tu duu mu Kapernaum, pui'p jup xi chu duñia' ya'm dirba' am na pich pai' gi'iir.”

²⁴ Mui' xi chu ja a'gi'ñchu' gu Jesusu, jup ja titda:

—Jax dhui nam gu' cham jiigi'ndha' gu ja'tkam gu jaro'i no' tii bhaankam gu Dios tu ja a'gi'ñ gu ñio'ki'ñ no'r mi' kam, aañ moo ya' pu jam titda. ²⁵ Jax japim gix maat jano' na gu Eliiyas ya' xi oilhimik na pui' bhaankam jup tu a'gimik gu Dios, maa'nnim bo nat ya' giilhim bhiogi' ma jii biix kap na ji'x jir Israel, cham duu'n baik oidha' daman taak. Mui'x jai'ch ka' am gu' tii gu di'dilhdhim u'uub ya' dhi Israel, ²⁶ gu' pix ji nat gu' gu Dios mummi ja'k joot gu Eliiyas na pai' Sarepta ti tii', na mia'n bipio' gama ja'k na pai' Sidoon jup ti tii' nax io'm mui' pa' daa'ñxim jir kikcham, na gu' mi'x jai'ch ka' maa'n gu ubii dilhdhim. Tii' na gu'r maakam ja'k kam gu dilhdhim ubii nat buiñor joot gu Dios gu Eliiyas, cham tu' iam jir Israel kam. ²⁷ Gio jano' na gu Eliseo pui' bhaankamu'n gu Dios ya'p tu ja a'gidhimik gu ja'tkam, jano' giilhim ma tu ai gui' na tootolhidhat gakiidha' gu ja tutku' gu ja'tkam biix kap ya' na ji'x jir Israel. Tii' nat gu' gu Namaan pix dua'ñ nar mummi ja'k kam

Siiria, ni kut iam maadit gu ya' kam Israel dua'n.

²⁸ Ba' na mit pui' kai, giilhim bhai' ji bhaak jamit biix gui' nam ji'k mi'p tu'ii'.
²⁹ Daagik jamit xi buusaidhak diirap bhai' bhiich gu tai' na pai' tai'gim jir kikcham, nammi baas dir ja'p amuub kookba'n ba aichdhidhat am na pai'x babaa' nam sap ba' mi' dhir mijimmi xi nui'nña' git. ³⁰ Gu' ji nat gu' gu Jesusus mi' buus ja saagi'n, gaammiji ji dhuu.

Gu Jesusus na ba dua'ndha' maa'n gu maa'nkam na kax ñaanbi' ka'

(Mr. 1:21-28)

³¹ Mu ja'k ba' pu bhii gu Jesusus Kaper-naum na pai' Galilea bhaan bipio' gu dibiir, ba' mi' pu tu ja a'gi'ndha' gu ja'tkam chiop jano' nam pai' dhuuk cham tu juanda' dai gu Israel kam ja'tkam. ³² Ba' joidham keeke' am, na gu'x gi'm tu ja a'gi'ndha', cham tu' jaax-mada' ki'n.

³³ Ba' mi' dhi chiop maa'n mi'x jai'ch ka' gu maa'nkam na bhaan jup tui'ngida' gu cham kii' ii'mda', ampix pui'x ñaanbi' ka'. Ba' ge' ki'n bhai' dhir ja'p mui' ba jiiñ na ka tu a'ga gu Jesusus, jup kai'ch:

³⁴ —¿Jax japich bhai' bach dhoodam Jesusus Nasareet kam? ¿Nap ya'ch kooda' aa? Cham ji nap pui'ch buada'. Jix maat iñ gu' nap aap jir jix uañ nap bhaankam ya oiri gu Dios.

³⁵ Gu' ji nat gu' gu Jesusus pu ñiok, jup titda:

—¿Cha'p ñiokda' cham kii' ii'mda' nap bhai' bhaan baaxchugit naanbichu'n dhiñ jaduun! Mup buusnia' bhai' dhir, cha'p bhai' pu tui'ngida'.

Ba' mi ja'p ji ia gu maa'nkam ja taa-giob gui' nam mi'p tu'ii', nat gu' gu cham kii' ii'mda' pui' xi dhoodak nat ba' pik ba buus bhai' dhir bhaan. Gio ba' bhai'p ji bam gu maa'nkam, dai na bax kii', cham tu' ka naanbi'. ³⁶ Ba' gu ja'tkam giilhim bax chotdon am biix nam ji'k mi'p tu'ii'

nam jax ti nii'n, pix jup jum ti titda am diilh:

—¿Aa gu'x io'm jir ge'kam ji bak jia dhich jaduun nam ba' gam cham kiki' i'ii'mda' jix jii'gi'n na ja ñioki'n!

³⁷ Ba' nai' pix ja'x pui' tum kai'chdha' na ji'x jir Galilea na mu pai' joidham tu buada' gu Jesusus.

Gu Jesusus na ba dua'ndha' gu daada'n gu Simoon Peegro

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Ba' mi' dhir nat buusnik chiop gu Jesusus, silh jii gama ja'k na pai' tu ba'aak gu Simoon Peegro. Gu' ji na gu' jano' pik jup jix ka'ook toi'ndhi' ki'n gu daada'n gu Simoon Peegro, miji bo' ba'm bakx-idhat ba'k chir. Ba' biix dhit soi' ba titda am gu Jesusus gui' nam mi oi'dha' na iam dua'ndha'. ³⁹ Ba' mui' ji ai ip gu Jesusus amuub na pai' bo', ba' biipi' xi mugia'tik nat ba' mi' dhir xi ñiok gu ko'k-dai' na toi'ndhichu'n. Jix kii'p jum duu gu daada'n gu Simoon, mi' dhir dai nat bamgik ba tu ja onbai'.

Gu Jesusus na mui' ja dudua'ndha' gu ja'tkam

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Ba' nat pai' pu ba jur, nat ampix bhiji ji bhi'n gu tanoolh, mui' gu ja'tkam pix mi' ji ai mit na pai' gu Jesusus ji ja baidhat gux kako'kkam biix aixim tu'm na ja eeka' na ba' ja dudua'ndha'. Ba' gu Jesusus pix jup ji ja dudua'n, dai na bhai' pix xi ja da'ngim. ⁴¹ Mui' mit mi'p ja aich gui' nam ampix jix ñanaanbi' ka' na ja a'm jup tui'ngida' gu cham kiki' i'ii'mda'. Ba'p titdada' am gu Jesusus ge' ki'n:

—Aap jir di' gu maraa'n gu Dios.

Gu' ji na gu' maa'n na jax ñiokdhai pu mai' jootsa' gu Jesusus bhai' dhir bhaan gu maa'nkam, na gu' dhi' pix na pui' jur-tu'nka' na ba' mi' dhir pui'p kai'chdha'. Jix maat am gu' nar di' gui' na bhaankam ya oiri gu Dios.

**Gu Jesus na nai' tu
ja a'gidhidha' gu ja'tkam**

(Mr. 1:35-39)

⁴² Ba' cham jaroi' ji aa'ndhak gu Jesus kapbhuimuk ba jii mi' dhir na pai' mui' daa'ñxim jir kikcham, nammi ja'k bhii maa'n kap na pai' cham jaroi' oiri. Gu' ji na mit gu' nai' ji ga'ngimi gu ja'tkam na mit pai' dhuuk tii na cham tu jai'ch, mummi ba ji bubua mit na pai' ka oiri. Ba' tiix aagit am nam git gio ja'k jup bua', gu' ji na gu' cham aa' gu Jesus, ⁴³ jup ja titda:

—Jax dhui nat gu' aañ pu kai'ñkam bhañ joot gu Dios nañ biix kap ja aa'ndha' gu ja'tkam nat jix ja joi'mdak ja a'm ba ti tii, sia ku gu'x io'm jir ge'kam.

⁴⁴ Ba' nai' ja'p pu tu ja a'gi'ndha' gu Jesus gu Israel kam ja'tkam biix kap chichiop nam pai'm jumpa'nda' nam tu daanda'.

**Gu Simoon Peegro gio gook ja biim
nam mui' ja bhia' gu boptop**

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

5 Ba' mummi ja'k Genesareet jup ba tu ja a'gi'ñ gu Jesus gu ja'tkam, ju'ndharam gu ge' suudai' Galilea kam. Giilhim mui' mim jumaap jamit gu ja'tkam nam jix kaim na jax tu a'ga gu ñio'k-i'ñ gu Dios, ba ki'sap pix ba'. ² Ba' ba ja tii gook gu kaknub jup tuutu'm na mu ja'p nangia' suudai' jugii'ñ, na mit gu' tiitmigik mi ja'p jup ka ja bopkon gu ge'ger a'sak gu boptop bhibhiadam. ³ Ba' gui' na Simoon Peegro jir kanuub ga'n bhaan xi chisdik jup titda na palhiip kuu' xi jimiichdha' mi' dhir ju'ndharam, bhai' ba' dir daakat bha tu ja a'gi'ñ gu ja'tkam mui' nam mi'p tu'ii'. ⁴ Ba' nat pai' tiimok na tu a'gimik, jup titda gu Simoon Peegro:

—Ea nap mummini ja'k xi jimiichdha' dhi kanuub na pai'x io'm jix chuuk gu

suudai', mi' pim ba' xi iabu' dhi ge'ger jam a'sak nam mim iicha' gu boptop.

⁵ Ba'p kai'ch gu Simoon Peegro:

—Jax dhui nam cham jai'ch gu boptop ya ja'p jiñ jaduun. Aach bix chukaa' ya ja'p tii pu ja iabuim dhi ge'ger a'sak, nim maa'n ku chich bhia. Ka' ba' nap gu' aap pui' ba kai'ch jiñ jaduun, ea nach mu ja iabupu' dhich a'sak.

⁶ Ba' mui' xi ja iabuk jamit gio bhai' tiip ji ja boosolh. Giilhim jix biipit, nam gu' mui' mi jiim gu boptop, pix am kikkrunim gu a'sak nam mu ja baissinim. ⁷ Ba' cham bha aajim gu dai maa'n ka'm gu kanuub, ma ja bañio'ra mit gui' nam mummi ju'ndharam oipo nam mu bhiika' gu ja kanuub nam jai' tu iicha'. Jupaaban jamit xi ja ju'ñ gu bop-top bhaan gu gook kaknub ta'm, pix jix baapkimtu' nam mu ja'k ba ja ua' ju'ndharam. ⁸ Ba' gu Simoon Peegro mi ja'p o'lhia'n ki'n xi kikkok jup titda gu Jesus:

—Cham jir am nañ jum biim oiri-da'ñ jaduun, nañ gu' aañ giilhim jix ua'tulhdhix.

⁹ Jix choon' gu' gu Simoon Peegro ja biim gui' nam gammiji maap pu tu bhibhiada' bhaan gu kanuub ga'n, nam gu' cham ji'xkat ja'kbui' ja bhiadat gu bop-top. ¹⁰ Sia gui' mit jup jix chooto'n na mit ja bai nam jai' tu iicha', na Jakoobo tii' gio jumai Juan, jir maamra'n maa'n Sebedeo tiigim. Gu Jakoobo gio gu Juan maap gu Simoon Peegro nai' pu tu bhibhiidha' am bhaan gu diilh ja ka'knubi'. Ba' gu Jesus jup titda:

—Cha'p ka toodon ka', nap gu' aap xib dir ja'p ja'k dai gu ja'tkam pix ba ja bhiada' ja'p na gu boptop.

¹¹ Ba' biix gui' nam ji'k maap tu bhia-dat gu boptop, mi ja'p xi ja tu'aak jamit gu ja kaknub suudai' jugii'ñ pu oi gu Jesus. Cham jamit tu' kap jum buix nam bhaan ka tu juanat.

Gu Jesusus na ba dua'ndha' maa'n gui' na tootolhidhat gakiidha' gu tukga'n

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹² Maa'nnim gu Jesusus maa'n kap ka oiri na pai' mui' pa' daa'ñxim jir kikcham. Mi ja'p ba jim maa'n gux ko'kkam na eeka' gui' na tootolhidhat gakiidha' gu tukga'n. Ba' nat ba tii na mi ja'p ba jim gu Jesusus, mu miraak biipi' dir mi o'lhia'n ki'n ba kikbo, diirap xi chu siispich gu kobaa'n na soi'm ilhii'ñ na dua'ndha', jup titda:

—Aapi'ñ jaduun, iam jap jiñ dhua'ndha' nañ jix ka'ook no'p iam pui'p ilhi'ndha' git.

¹³ Ba' gu Jesusus jix joi'mdak tii, bhai' xi dhaagik jup titda:

—Jum dua'ndha' iñ ji matgim, cha'p jax jum aa'nda'. Jaña, bam dua'ñ jañich.

Ba'x kii'p jum duu mi' jotmoda', daipu' nat xi chii'n gu Jesusus, pu cham pai' matgir gui' na ki'n kax ka'ook kat.

¹⁴ Ba' xi soo'mchulhdhak gu Jesusus na cham jaroi' aagi'ndha' nat dua'n, jup titda:

—Cha'p jaroi' aagi'ndha' na ñich aañ jum dua'ñ. Silh jap pix jimia' mu chiop na pai' daa gui' na ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, na ba'm tigia' na pich ba dua. Ba' no' jax kai'ch nap bax kii', ti tikia' ap na jax ja'k aagix nat tu ua'nak gu Moisees nam ba' bhaan machia' gu ja'tkam na cham tu' kam ee gu ko'kdai' dhi' na jax chu'm jum eekat.

¹⁵ Ba' sia ku pu'ñi tii xi ja sosbhichulhi'ndhat gu Jesusus gui' na ja dududadhi'ndha' nam cham jaroi' aagi'ndha' nat jaroi' ja dudua'ñ, pix na ja'p ji kai'ñchaidha' cham matgim na ji'k jax joidham tu buada'. Pix ji mui'dhidha'm ba' gu ja'tkam nam pai' dhuuk mim jumpa'nda' na pai'p tui'ka' gu Jesusus nam jix kaim ka' na tu a'gada', gio jai' nam jix dhuduadhik ka' nam jix kako'k ka'. ¹⁶ Ku' gu' ba jimia' ji gu Jesusus

mummi ja'p gampix na pai' cham jaroi' oirida' na ba tu daa'ñmira' bui'ñor gu Dios.

Gu Jesusus na dua'ndha' maa'n gux ma'mkulhi'

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷ Ba' ji'k jurni'ñ ki'n maakam ja'k jup ba tu ja a'gi'ñ gu Jesusus gu ja'tkam. Mui' mi'p tu'ii' am gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios gio gui' nam pariseos jum tiiti'nda', mui' kap dir mi ai mit gu' gu ja'tkam na ji'x jir Galilea gio na ji'x jir Judea dir, sia Jerusaleen dir jamit mi'p xi ai. Ba' gu Jesusus jix maati' ka' na biix aixim jix bhaai'n ka' na pu tu duña' na jax ilhii'ndha', na gu' ja dududadhi'ndha' gux kako'kkam. ¹⁸ Ba' ji'kchi gu ja'tkam miji dir ja'p ba aich jamit maa'n gux io'm jix ma'mkulhi' baxkidhar ta'm. Tiim sap jii mit bhiji pu baasa' git ba'k chir na pai'p tu'ii' gu Jesusus na dua'ndha', ¹⁹ gu' ji na gu' pu cham jir jim bha ki'ñgob, nam gu' giilhim jix kabkam suuda' gu ja'tkam. Ba' pui' mit alhi'ch ma digaar gu ba'aak daam dir na mit ba' mu tisaa'ndhak bhai' dhir mu tibaañ baxkidhar ta'm miji na pai'p tu'ii' gu Jesusus. ²⁰ Ba' nat ba ja tii gu Jesusus nam bui'ñor jix biiñaktu', jup titda gux ma'mkulhi':

—Ba uañchudhix ji matgim gum ua'tulhdhara'ñ jaduun, na ñich gu' aañ pui' ba tii.

²¹ Ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios gio gui' nam pariseos jum tiiti'nda', jup jum aa' am ja jujur am bhaan: “¿Jax ba'm ilhdhat pui' kai'ch dhi maa'nkam? ¿Dios aam ilhii'ñ? ¿Jax gi dhuip ba uañchuda' gu ua'tulhdhara' gu jaroi' ya' kam pu chu'm ip jix ua'tulhdhix kam? Dios dho gi jii' ji.”

²² Gu' ji na gu'x maat gu Jesusus nam jax jum aa', ba'p ja titda:

—¿Jax ku pim ba' pui'm aa' jam jujur am bhaan? ²³ Jax dhui na cham tu' xijai

no'n jax kai'ch: "Ba uañchudhix ji mat-gim gum ua'tulhdhara'", na gu' cham maati' ka' no' moo pui' ji buusnia' piam ku gu' cham. Gu' ji no'n jax kai'ch: "Xi bamii', munip ja'p ba oirida'", dho gi gu'x xijai ji, na gu'x maati' ka' no't cham pui' ji buus. ²⁴ Ku ba' gu' aañ xib ya' du-a'ñdha' ji dhiñ jaduun nax ma'mkulhi' na pim ba' bhaan machia' nach gook dit maap jich kekeẽ gu Dios, gio na bixchu'x bhaai' nañ pu tu duñia' nañ jax ilhii'ñdha'. Jix bhaai' ba' nañ tu uañdha' gu ua'-tulhdhara' ya' dhi oi'ñga'n.

Ba'p titda gux ma'mkulhi' pui' xi chi'iik:

—Aapi'ñ jaduun nap jix ma'mkulhi', xi bamii', ba jimia' ap jum ki'aam bhiji dhim bakxidhara'.

²⁵ Ba'x kii' bhai' ji bam gui' na kax ma'mkulhi' kat nat jax pu tii'n gu Jesusus, xi bhik gu bakxidharu'n gamai' ba buus ja saagi'ñ gu ja'tkam gaammiji ji dhuu xi taxchaabgidhidhat gu Dios. ²⁶ Ba' giilhim jix chooto'n jamit biix, mi' pui' pup tu'ii' am. Jup kai'ch am soi'm ilhdhat buiñor gu Dios:

—Xib jachich dho gi ba' ma ti tii ji nach tu' cham pai' dhuuk pu chu'm ti niidhat.

Gu Jesusus na ba baidhika' gu Lebii

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Ba' ja'xpix nat mi' dhir buusnik gu Jesusus, mummi gama ja'k ja'p jup ba jim maa'n kap na pai' daakat pix ji iichaim gu tuumiñ maa'n Lebii tiigim, na gu' maadit jir di' gu tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam. Ba' gu Jesusus mi ja'p mia'n xi eek jup titda:

—Jiñ jaduun, maik, bañ kaichgida' ap.

²⁸ Ba' gu Lebii nat jax kikbo pix mia'n bhii ip gu Jesusus cham tu'p jim buixdhak gui' na mi' bhaan ka tu juanat, mi' pui' pup tu'ii'.

²⁹ Mikkat ba' ma tu piastata mu ki-a'mi'ñ gu Lebii nax bhai'm taat na ba

kaichu' gu Jesusus. Mui' ja bai gui' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ ka' gux io'm ge'kam Rooma kam, gio jai' mui' gu ja'ppix ja'tkam. Ba' nam biix mi' maap daraat ka tu kua' biima'n gu Jesusus, ³⁰ bax bhaak am gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios gio gui' nam pariseos jum tiiti'nda' na mit ba ja tii, jup ja titda am gui' nam kaichu' gu Jesusus:

—¿Jax ku pim ba' gan ja biim tu kua' dhi tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam gio dhi jai' ja'tkam nam cham tu' ka'm ti nii'ñ? Giilhim jix u'ua'tulhdhix am.

³¹ Ba' gu Jesusus jup ja titda:

—Dho na gu' dhi' ja'pni na jax gu ja'tkam no'm jix kikii', na gu' cham jum aa'nda' na jaro'i' ja duduadhi'ñdha', gu' gui' ji nam jix kako'k ka' na ba'm aa'n-da' na jaro'i'x bhai' ja dui ja dudua'ñdha'.

³² Ba' aañ pu'ni ip na ñich bha jii ya' dhi oi'ñga'n, cham tu' pu kai'ñkam bha jii ñich nañ ja baidhika' gui' nam pui'm aa' nam panaas cham tu' bhaan u'ua'tulhdhix, gu' gui' ji nam soi'm ilhdhai machia' nam jix ua'tulhdhix nam ba' mi' dhir pui' ba tiida' gu Dios na ja uañdha'. Dhi' ji' ji pu chu'm gu ja'tkam nañ ja baidhika'.

Nam pui' ba tiida' gu Jesusus nam cham jum saabda' gu ja'tkam tugi'ñ

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Ba' ja'pni titda am gu Jesusus:

—Jax kum ba' cham ji'x jum saabum jum ilhii'ñdha' dhim ja'tkam tuk. Gam-miji ja nii'ñdha' ich nabap tanoolh nam tu kua'da' gam nam tu ichgida' gu tu' nar jum io'dam. Matgim gui' nam pariseos jir ja ja'tkam tuk gio gui' na Juan ja'tkam bopkondam jup jir ja'tkam tugi'ñ, gam-miji ji nam jum saabda' gio nam gammiji tu daanda'.

³⁴ Ba' gu Jesusus jup ja titda:

—Dho na gu' dhi' ja'pni na jax gu jaro'i' no' mi' pai'm titmo nam cham ji'x jum saabum jum ilhii'ñdha' gu ja'tkam

mi' jotmoda', nam gu'x chu nak ka' gu koi'. ³⁵ Gio na gu' cham tu' gammiji mi oirit jum titmot tu ja maakda', daipu' ji maa'nnim na biix maa'n jimdam mi' pu tu ja makia', nam gu' ba baidhika' na xi chu ja maakai. Mi' dhir dho gi ba' gu' cham jax ka bua ji sia mit ba' bam saabu, na gu' bar cham tu' ka'. Pu'ni ip ba' dhiñ ja'tkam tuk, cham jum saabum am gu xib, nam gu'x bhai'm taat nañ ya' kap tu'ii' ja bui.

³⁶ Ba' bhaan ji ua'rgidhak maa'n gu jannulh xi ja aagi'n nam sap ba'x maatit kaaya', jup ja titda:

—¿Paa pim nii'n gu maa'nkam nat taak iikik gu xibkam kutuuna'n mu ja'k daax bhaan gu kilhi'nga'n kutuuna'n? Pu nip pai' dho jia. Jax dhui na gu' cham abhaar ka' no' taak dir jir xibkam gio no' taak dir jir kilhi'nga'n, tu' kub pix ba' na xi chui'dha' gu xibkam kutuuna'n.

³⁷ Ni gu biiñ gux o'jo' ku cham jaroi' bhaan tua'ba gu kilhi'nga'n jajoo', pu xixiipñia' gu' no't jax dhuuk bhaan tua, na gu' cham ka kaapak ka', tu' kub ba' gu biiñ nam nu'aa' gio gu jajoo' na ba xixiipñia'. ³⁸ Pui' kum ba' xixiibkam jajoo' bhaan tu aidha' gu biiñ gux o'jo' gui' nam biiñ cha'm tu jua na ba' cham xixiipñia'. ³⁹ Gio gu' gu jaroi' no' pu gammiji io' gu biiñ gux o'jo', cham tu' joidham diikda' gu kuuga'n no' tiip xi io', na gu' cham pui' mat ka'. Jup kai'chdha' gu' no' jaroi' tii xi maak: “Cham ji na i'oob dhi kuuga'n, gux o'jo' ji nañ joidham diik.”

Gu ja'tkam tugi'n gu Jesus nam tu kaipgaidhat gu muraa'n ga'n gu tiriik tu ko'iidha' jano' pik na pai' dhuuk cham tum juanda'

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

6 Maa'nnim bhaan gu tanoolh cha'm nam pai' dhuuk cham tu juanda' dai gu Israel kam ja'tkam, maa'n kap ka jim gu Jesus ja biim gui' nam kaichu' na pai' ti ix gu tiriik. Gu' ba' dai gui'

nam kaichu' xi u'iidhat am gu tiriik xi kaipgaidhat tu ko'iim. ² Ba' ji'k jup jiim am gui' nam pariseos jum tiiti'nda', bax bhaak am ja bui na mit ja tii, jup ja titda am:

—¿Jax ku pim ba' gan ti i'kidhat tu kaipgaidhat tu ko'iim dhi tiriik? ¿Kux cham maat japim aa na xib cham tum jua?

³ Ba' gu Jesus jup ja titda:

—¿Kux aapi'm cham ji'xkat tu jiñkai'n aa mi u'uan ta'm na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam na bhaan tu a'ga nat jax tu duu gu Dabii ja biim gu ja'tkam tugi'n maa'nnim nam pai' dhuuk ba ua'maim? ⁴ Na mit saak tu juu bo gu paan jix xidhuu kam gui' na chiop tikiix kat. Tii daipu'x bhaai' nam kua'da' gui' nam ja a'mkam tu daanda' buiñor gu Dios gu Israel kam ja'tkam, cham tu' gu ja'ppix ja'tkam.

⁵ Mi' dhir ba'p ja titda:

—Gio gu' aañ jir ge'kam nañ bhaankam ya oiri gu Dios, jix maat iñ ba' na tu'x bhaai' nañ pu buada' gio na tu' cham na pai' dhuuk pu'ni cham tum juanda'. Pui' kuñ ba' cham pai' jax ja titda dhiñ ja'tkam tuk sia kuñ ja nii'n nam jax tu buim.

Gu Jesus na ba dua'ndha' gu nobii'n maa'n gu maa'nkam jano' pik na pai' dhuuk cham tum juanda'

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Ba' nat giop jum ai gu tanoolh nam pai' dhuuk cham tu juanda' dai gu Israel kam ja'tkam, mu ba ai ip gio chiop gu Jesus, mi' ba' bhai' ji chu ja a'gi gu ja'tkam gu ñio'ki'n gu Dios. Ba' maa'n mi'p jix jai'ch ka' gu maa'nkam na kii'n dir jix muuk ka' gu nobii'n. ⁷ Ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios gio gui' nam pariseos jum tiiti'nda', pix am ti ñiira am no't sap moo ba ji dhua'n gu Jesus sia ku tii cham tum jua. Sap ba' no't dua'n, dai nam ba iattulhdha' ja

bui gu ja g'e'g'erkam tuk. ⁸Gu' ji na gu'x bhai'x maat gu Jesusus nam jax jum aa', ba'p titda gui' nax muuk ka' gu nobii'n:

—Aapi'n jaduun nax muuk gum nob, bhai' xi jim, ya'nip ja'p xi kikbo' biipi' dir.

Ba' gui' nat jax jup kikbo, mu jimiik mi'p ba kiik. ⁹Mi' dhir ba'p ja titda gu Jesusus dai gui' nam mi'x mai'chim:

—Jiñ aagi'ndha' pim nañ maa'n ñi'ook jam tikka'. ¿Tu' daix bhaai' nañ jax buada' na pai' dhuuk pu'ñi cham tum juanda'? ¿Nañ jix bhai' tu buada' aa, ka' nañ jix buam tu buada' aa? ¿Gu jaroi' aañ xi ñi'ndha' pix sia ku jax jix io'm jix ka'ook, piam ku mi ja'p ba mumkiñ chaagiob? ¿Cham aa nañ jix bhai' dui dua'ndha'?

¹⁰Cham ñiok am gui'. Ba' biix nai' xi ja tiigik gu Jesusus nam ji'k mi'p tu'ii' na ba' mi' dhir jup titda gui' nax muuk ka' gu nobii'n:

—Eap xi silhiiñ dhim nob.

Ba' gui' xi silh ip, jix ki'p jum duu, panaas ku pu cham pai' muuk kat. ¹¹Ba' bhai' ji bhaak jamit gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios gio gui' nam pariseos jum tiiti'nda'. Tii ma tu a'ga mit na jax ja'k jix bhaai' nam dooda' gu Jesusus.

**Gu Jesusus na ja aaga' mambhiix
daman gook gu ja'tkam tugi'n
nam jir noonbi'n ka'**

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹²Ba' mi' dhir ji'k jurni'n ki'n maa'n kap jup jii oidha' daam gu Jesusus nat tu daañim buiñor gu Dios jix dhaam ja'k. Bix chukaa' tu daani, bhai' pu xi'aa'n.

¹³Ba' nat pai' ton, maap xi ja jumpadak biix gui' nam kaichu' pix ji ja aa gui' nam ji'k jir noonbi'n ka', mambhiix daman gook ja aich. ¹⁴Gu Simoon maadit jir di' nat aa nar nobii'n ka', gui' na gook ki'n jix mat ka' gu Jesusus, Simoon Pee-

gro tiiti'nda'. Mi' dhir ba' gu Anrees jup aa, gui' nam jir jum jajaa'nnim gu Simoon Peggio. Mi' dhir ba' gu Jakoobo. Mi' dhir gu Juan. Mi' dhir gu Piliip. Mi' dhir gu Bartolomee. ¹⁵Mi' dhir gu Mateo. Mi' dhir gu Tomaas. Mi' dhir gu jumai Jakoobo, maraa'n gu Alpeo. Mi' dhir gu jumai Simoon ip, gui' na ja kaichgida' gui' nam kananiistas jum tiiti'nda'. ¹⁶Mi' dhir gu Juudas, maraa'n gu Jakoobo. Mi' dhir gu Juudas Iskariote, gui' nat gatuuk iattulh gu Jesusus nat ja aa'n gu g'e'g'erkam na pai' oiri.

**Gu Jesusus na tu ja a'gi'ndha'
mui' gu ja'tkam**

(Mt. 4:23-25)

¹⁷Ba' bhai' dhir ja biim giop ba jii gu Jesusus oidha' daam gui' nat noonbi'n ki'n xi ja darsak gio gu jai' nam ja'p pix kaichu'. Gama ja'k ba' ji ai bitaa'n maa'n kap na pai'x gio', nam gu' mi'p daraa gu jai' ja'tkam nam pui'p kaichu', gam jai' kap dir na ji'x jir Judea nam mi'p tu'ii' mui' gu ja'tkam, pui' na jax gu Jerusaleen kam, gio mu dir ja'k kam ju'ndharam gu g'e' suudai' na pai' Tiirro ti tii', gio jai' gama ja'k kam iam na pai' Sidoon jup ti tii' na pui'p jir ju'ndharam gu g'e' suudai'. Pu kai'ñkam pix mi ai mit nam jix kaim gu Jesusus na tu a'ga, gam jai' nam jix aa' na ja dudua'ndha' nam jix kako'ktu'. ¹⁸Ba' gu ja'tkam gui' nam ampix jix ñanaanbi'chu'nda' na ja a'm jup tui'ngida' gu cham kikii' i'ii'mda', pu biix ja dudua'ndhidha' gu Jesusus, pu mai' ja jootsaidha' gu cham kikii' i'ii'mda'. ¹⁹Ba' nam ñi'ndha' gux kako'kkam na pix ji ja dudua'ndhidha' gu Jesusus gu jai'x kako'kkam, pix jum tutki'ndha' am nam bhax dhaagik ka', na gu' sia kut jaroi' bhai' pix xi dhaa, pu maa'n jimdam dodhia', na gu' jax ña pix ja'k jix bhaai' na pu dui dua'ndha' gu jaroi' gu Jesusus, na gu'r g'e'kam.

**Gu Jesus na ba tu aa'nda' na jax
ja'k tu ja jimia' gatuuk gui' nam tu'
ka'm ti tigia' gio gui' nam ji'k cham**

(Mt. 5:1-12)

²⁰ Ba'p ja titda gu Jesus mui' xi ja tiigik dai gui' nam ji'k kaichu':

—Aapi'm na pim cham tu' bia' ni ji'x, joidham jix bhai' tu jam jim, na gu' pu'ni chu'm gu ja'tkam nax ja joi'mdat jam a'm ti niidhidha' gu Dios, sia ku jax jix io'm jir ge'kam.

²¹ 'Cha'pim jax jum aa'nda' sia ku pim panaas xib ua'maim, na gu' bam aajim na pim pai' dhuuk kokbada'.

'Joidham jix bhai' tu jam jimia' gatuuk sia ku pim gu' xib suan, na pim gu' gatuuk joidham jix bhai'm taatit ba jii'mda'.

²² 'Joidham jix bhai' tu jam jimia' sia no'm gu ja'tkam xi jam bhaamki'n, sia mit chi mi' pai' dhir ji jam joot jax chu'm chiop piam jax chu'm kiicham, piam kum ja'p pix jix bhaamut jam nii'n sia gu mik dir pu kai'nkam pix na pim ji'n bui ti jii'gi'n aa'n na'n bhaankam ya oiri gu Dios dhi oi'nga'n bhaan. ²³ Aapi'm jix bhai' pix jum taat ka' no'm pui' jam bua, na gu' no' pimit nakoo, ge'p jum duukam tu mai'chia' pim jix dhaam. Nam gu' pu'niip ja buimik gu bijik dir kam jich bopxi kat nam bhaankam tu a'gimik gu Dios, dhi' pu chu'm gu ja'tkam jam pu'niip ja tulhii'ichudimik.

²⁴ 'Ba' aapi'm na pim xib giilhim jir jix chutum'ngam, cham bhai' tu jam jimia' gatuuk, na pim gu' pu ya'x bhai' bam taat ki'n gu tuumi'n na pim ji bia'kat.

²⁵ 'Cham bhai' tu jam jimia' na pim dai aapi'm jix kokba'n, gatuuk ua'ma' pim gu'.

'Gam na pim jix bhai'm taatit jii'm xib, cham bhai' tu jam jimia' sia, gatuuk jix buam jum aagit ba suanda' pim.

²⁶ 'Sia cham bhai' tu jam jimia' na pim jix bhai'm taatit pix ge'gerkam jum taat

ka' no'm tu' ka'm jam ilhdhat pix jix bhai' kai'ch jam bui mui' gu ja'tkam. Pu'niip ja buimik am gu' bijik gu ja'tkam gui' nam sap pik ba' bhaankam tu a'-gada' gu Dios.

**Gu Jesus na pui' ba ti'ya' nam
jix bhai' pix ja titdada' gui'
nam jix bhaak ka' ja bui**

(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷ 'Ku gu' aa'n ya' pu jam titda ji aapi'm na pim ji'k ya'p tu'ii' na pim ji'n kee, na pim jix bhai' ja titdat gui' nam xi jam bhaamki'ndha', siam chi diilh tii mu dir bha ja'k xi jam bhaamki'n. ²⁸ Xi chu ja daa'xidhat japim bui'no' gu Dios na ba'x bhai' tu ja jimda', sia kum tiix bhaakut jam a'ga piam kum gu' maaxik giilhim jam titda mi' pai'. ²⁹ No't jaroi' bhai' mam gi'i'm kaam am, ja'p dir jap mu ja'k jup xi dhaa'ndha' gu jumaim kaam na bham gi'bia'. Piam no't gu' jaroi' mam iixdhak gux kabook jum kutuun nap daam dir tii'chgida', biix gux komaalhiik jum kutuun nap tuukab tii'chgida'p jotmoda' kuanai mu makia'. ³⁰ Cha'p taanda' gu jaroi' no't tu'm iixdhak. Gio gu jaroi' no' tu' bam taan, cha'p jax ji chi'ji makia'. ³¹ Pui' pim ja'k jix bhai' ja buada' biix pix gu ja'tkam na pim jax ja'k jix aa'nda' aapi'm diilh nam git jix bhai' jam buada'.

³² 'Na gu' no' pim aapi'm dai gui'x ja joi'gi'n nam jaroi' xi jam joi'gi'nda' aapi'm, jax ba' duip jix maati' ka' na pim aapi'm silhkam tu' ka'm nii'n gu Dios? Na gu' sia gui' nam cham tu' ka'm ti nii'n nam pui' ja'k tu jim. ³³ Gio no' pim dai gui'x bhai' ja bua nam jaroi'x bhai' jam buada' aapi'm, sia cham maati' ka' na pim aapi'm silhkam tu' ka'm nii'n gu Dios, na gu' sia gui' nam cham tu' ka'm ti nii'n nam pui' ja'k tu jim. ³⁴ Sia cham maati' ka' na pim aapi'm silhkam tu' ka'm nii'n gu Dios no' pim dai gui' ja tai'nbui'n gu tu' nam jaroi'

jam taiñbui'ñdha' ip aapi'm gu tu', na gu' sia gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ nam pui' ja'k tu jim. ³⁵ Biix pix ji na pim jix ja joi'gi'nda' gu ja'tkam, jix bhai' pim ja buada' sia gui' nam xi jam bhaamk-i'ñdha'. Ja taiñbui'ñdha' pim gu tu' nam jum taiñbui'ñdha', cha'pim niirat mu dir bha ja'k nam pui'p duñia'. Pu'ni ja'k dho gi gu' pui' bam kai'chdha' ji na pim jir maamra'n gu Dios gui' nax dhaam jup tu'ii', na siax ja joi'gi'n gui' nam cham buiñor titii'ñcho gam gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ. ³⁶ Pu'ni pim biix pix jix ja joi'gi'nda' gu ja'tkam ja'p na jax gu Dios na biix pix jix ja joi'gi'n.

Gu Jesusus na pui' ba ti'ya' na cham jir am na jaroi' ja'k buppi'ñdha' gu jumai sia kut jix buam tu duu

(Mt. 7:1-5)

³⁷ 'Cha'pim ja'k buppi'ñdha' gu jaroi' sia kut tu'x buam jam duiñ, tu uañi'ñka' pim pix, na gu' cham ji'xkat tu jam uañdha' gu Dios no' pim aapi'm cham tu ja uañi'ñ gu ja'tkam. ³⁸ Gu jaroi' no' tu' ba jam taan, xi iichulhdha' pim cham jax ji chi'ji na ba' gu Dios pui'p jam maakidha' gu tu' nam aa'nda'. Ja'xbui'p jam iichulhdha' gu Dios na pim ji'x iichulhdha' gu jaroi', dai na joidham xiixkixim jix kabkam jimdam gio jupaaban.

³⁹ Ba' gu Jesusus biix aixim bhaan ji chu ua'rgidhak gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n jax jum buada' ba ja aagi'ñ, jup ja titda:

—¿Paa pim nii'ñ gu maa'nkam cham ñia kam na bai'ñchu' gu jumai na pui' cham jup ñia ka'? Jia na pu cham pai'. Jax dhui nam gu' biix gook mi' pai' pu suulhgia' jax chu'm ti di'n kir. ⁴⁰ Gio ja'pni ip, gu jaroi' no' tu' bhaan tum mamtuxi'ñ, ja'xbui' pix juugit tu machia' na ji'x jix chu mat ka' gu jaroi' na tu mamtuxdha'.

⁴¹ 'Giox ñii'ñdha' pim no't palhiip bu-upuiram gii gu tanaara' gu jax chu'm jam jaduun, aapi'm diilh pu cham nii'ñ

na ge'ger iam bha biit jam buupui am. ⁴² No' pim gu' aapi'm cham nii'ñ na ge'ger iam bha biit gu tanaara' diilh jam buupui am, cham jir am na pim jax titdada' gu jam jaduun: “Bha ja'k jiñ jaduun kuñ xim baabuidha' dhi tanaara' na bha kaat jum buupui am.” Biipi' pim diilh xi boosgai gu diilh jam tanaara' jam buupui am dir na pim ba'p ba baabuidha' gu jam jaduun.

Gu Jesusus na bhaan ba tu a'ga' gu i'ixx gui' na tu i'bhai'ñchar

(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ 'Cham jax chu'm jai'ch gu i'ixx gui' nam jix maikak i'bhai'ñchar dat bhebhe'e na mi' dhir jix maimdagim iibhai'ñchaip ba bhaaya', ni gui' na pux maimdagim i'bhai'ñchar dat bhebhe'e ku mi' dhir jix maikak iibhai'ñchaip ba bhaaya'. ⁴⁴ Biix pix jix maati' gu' gu i'ixx nam jax jir tu'm, pui' na gu iigix na gu' cham uupar ta'm jup jum bua, ni gu uubas ku cham kokma' u'uux cha'm nangia'ka'. ⁴⁵ Ja'pniñ dho kai'ñkam jup kai'ch, gu maa'nkam no'r jix kii', joidham jix bhai' tu ñiokda', na gu' pui' ja'k jura'ram dir buusnidha'. Gu' ba' gu maa'nkam no' cham jir kii', giilhim jix buam tu ñiokda', na gu' pui' ja'k jura'ram dir buusnidha' ip. Na gu' gu jaroi' na jax ja'k jum aa'nda' jura'ram bhaan, pui' ja'k chiñi'ram dir buusnidha' ip.

Gu Jesusus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gook gu ja'tkam nam tu ba'pkicha'

(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ '¿Jax ku pimit ba' cham mi' pui' ba ji jii nañ jax jam aagi'ñ na pim tui'ñgi-da'? Aapi'm dai pui' xi kai'chit nañ aañ jir ge'kam. ⁴⁷ Kani nañ bhaan ua'rgidhai gook gu ja'tkam jam aa'ñdha' na pim ba'x maatiit jiñ kaaya' na jax ja'k ji buusan gu jaroi' no't mi' pui' jii gio gu jaroi' na cham. ⁴⁸ Gui' na mi' pui' jimia' nañ

jax tu a'ga, ja'p ji buusnia' na ai' cha'm ti di'ngarsai mi kiisa' gu ba'ki'n. Ba' cham jax jum duña' sia kut giilhim jix io'm bhai' ji dhuu'n jibiilh ki'n, siat chi te'kob xi juu gu suudai'. Ni ku cham palhiip iam xi joiñdha', na gu'x bhai' mi kiika'. ⁴⁹ Gu' ba' gu jaroi' no't cham mi' pui' jii nañ jax tu a'ga, dhi' ja'p jup ji buusnia' na tii tu ba'kcha' ip, dai na pui' mi ja'p o'yatam gio pui' kii'chdhixim. Ba' na pai' dhuuk jix io'm bhai' ji dhuudu' jibiilh ki'n, pu maa'n jimdam nammi ja'p xi iabu' gu u'uux, pu bi'nñika' ba' gu suudai' na pai' dhuuk mui' ji dhai'nñia'.

**Gu Jesusus na ba dua'ñdha' gu
tujuandam tugi'ñ gu ge'kam
sandaarui'x Rooma kam**

(Mt. 8:5-13)

7 Ba' mi' dhir pu jii gu Jesusus mu ja'k Kapernaum nat pai' tiimok nat xi chu ja a'gidhimik gu ja'tkam. ² Ba' mi' Kapernaum maa'n jix jai'ch ka' gu ge'kam sandaarui'x Rooma kam, giilhim jix io'm ma tu ai gu tujuandam tugi'ñ gui' nax dha'da', dakoo pix ba duatu'. ³ Ba' pui' ba ti kai gu ge'kam sandaarui'x na mi' pai' amuub oiri gu Jesusus na tu duduadhi'ñ, ba' miji xi ja joot ji'kchi gu Israel kam ja'tkam gui' nam jix mamat-da' gu ñio'ki'ñ gu Dios nam sap soi' tiidai mu baidhika' na dua'ñdha' gu tujuandam tugi'ñ. ⁴ Mummi ba'p ba ji bubua mit na pai' oiri gu Jesusus, ba' soi'm duuk jup titda am:

—Iam jap dua'ñdhara' gu tujuandam tugi'ñ gu ge'kam sandaarui'x nax ka'ook, soi'ch jum titda nap palhbuidha'. ⁵ Na gu' dhi' dhi sandaarui'x jix ja joi'gi'n gu ja'tkam nam ya ja'p tu oi'dha', pui' na jax gu chiop mi' nach pai'ch jumpadat daan guch Gi'kora', dhi' nat jich chiañxi nam jich kiixdha'.

⁶ Ba' ma ja oi gu Jesusus nat ba dua'ñdham gux ko'kkam. Ba' nat ba maat gu ge'kam sandaarui'x nam amuub ba jiim,

gui' nam maap jix bhai' kai'chdha' mijip xi ja joot nam bhaankam jup tiida' gu Jesusus:

—Amuub pix kia'ñ jaduun, nañ gu cham jir jum jupaabkam nap git iam yiji bakia'ñ ba'gir. ⁷ Pui' ku ñich ba' cham jiñ guguux nañ diilh jum gaa'mirai soi'm tiida' nap dua'ñdha' guñ chujuandam tuk. Mi' dhir jap pix pui' xi chi'ya' na ba dodhia' guñ chujuandam tuk. ⁸ Nañ gu' aañ cham tu' ge'kam jiñ chaat, jix maat iñ gu' nañ bitaa'n jup tu'ii' ja bui guñ ge'gerkam tuk, daipu' pix jañ ba' pui' tu duñiim nam jax jiñ chiidaim. Gio aañ diilh ya' dir ja'p ja'k jañ ja'xbui' pix ki'n jup tu ja chian guñ sandaarui'x chuk nañ ji'x pix ki'n ge'kam daa, xiñ keeke' am ip ba'. Jimia' gu jaroi' maadit no'ñ pai' jootos, piam no'ñ jaroi' maadit mu pai' dhir bai'ñ, mu jimia' ip. Sia guñ chujuandam tuk no'ñ tu' chian, mi' pui' duña' ip.

⁹ Ba' gampai' ji dhuu gu Jesusus nam pui' ba titda gui' nam maap jix bhai' kai'chdha' gu ge'kam sandaarui'x, na gu' sap cham pai' jaroi' jumai ja'xbui' pui'p jix biiñak na jax dhi'. Ba' mui' xi ja tiigik gu ja'tkam nam oi'ñchu' jup ja titda:

—Cham jaroi' iam maadit gu Israel kam ja'xbui' pui'x biiñak buiñor gu Dios na jax dhi sandaarui'x, sia ku gu' tiir Rooma kam, aañ moo ya' pu jam titda.

¹⁰ Ba' mi' dhir ja'k ba gii ip gio gu Jesusus. Dai gui' nam maap jix bhai' kai'chdha' gu ge'kam sandaarui'x jamit mu ba ai ip gio, ba' ba tii mit nax kii' mi oiri gu tujuandam tugi'ñ na kax ka'ook kat.

**Gu Jesusus na ba dua'ñdha'
maa'n gu alhii biapma' nam
mukxikam ka ua'ka' gu ja'tkam**

¹¹ Ba' mi' dhir mu ja'k pu bhii gu Jesusus maa'n kap na pai' Naiin ti tii', biix jiim am sia gui' nam kaichu' gio jai' mui' gu ja'tkam. ¹² Nammi nam amuub

ba aajim na pai'r kikcham, gu Jesus ba tii maa'n gu mukdha' nam mi ja'p ba ua' baxkidhar ta'm na mit ba yaaspa. Daipu' maa'n tu mar kat maa'n gu dilhdhim ubii nat muu gu binga'n. ¹³ Ba'x joi'mdat tii gu Jesus gu ubii nax buam jum aa'ntugit suakim, jup titda mui' xi eek mia'n:

—Cha'p ka suakda'.

¹⁴ Mi' dhir ba' mu ja'k xi eek jup xi dhaa gu baxkidharu'n gu maraa'n nam bhaan ua' nam ba' gu'kuya' gui' nam mu ua'. Ba' gui' xi guguu mit ip. Ba'p titda gu mukxikam:

—Alhii biapma', aapi' nap muukix, xi bamii'.

¹⁵ Ba' bhai' silh ji dhaibu gu alhii biapma', ba tu a'ga mi dhaakat. Ba' gu Jesus xi aagi'n gu di'ii'n na mi ja'p kiik. ¹⁶ Ba'x chooto'n jamit biix gu ja'tkam nam ji'k mi'p tu'ii' nam ti ni'i'n, xi ge'kamtu'n am gu Dios jup ji kai'chit:

—Dhi' bak bhaankam ya oiri gu Dios, ge'kam ki'n bhaan ti niidhim ba'. Tii' na jax bixchu'x bhaai' na pu tu du'nia'.

Gio ba' ja'pnip kai'ch am:

—Ya' ba ai gu Dios nat bha ja palhbuidham gu ja'tkam tugi'n.

¹⁷ Ba' biix gu ja'tkam nam ji'k Judea dibiir bhaan oi'dha' pui' ti kai mit nat joidham tu duu gu Jesus, sia mit pui' ti kai gui' nam jix io'm gama ja'k ja'p oi'dha' na pai' cham Judea bhaan bipio' gu dibiir.

Gu Juan ja'tkam bopkondam na mu ja jootsa' gook gu ja'tkam tugi'n mu na pai' oirida' gu Jesus

(Mt. 11:2-19)

¹⁸ Ba' gu Juan ja'tkam bopkondam pui' ba ti kai ip nat mu pai' joidham tu duu gu Jesus, nam gu' ba aagi'n gui' nam kai'chu' diil gu Juan. Ba' gook xi ja baidhak ¹⁹ jup ja titda nam mu jimia' na pai' oiri gu Jesus nam tikkapu' no' sap silhkam jir di' gui' na saak bha jootsa'

gu Dios jix dhaam dir, piam ku gu' cham sap nam ba' niirada' gui'. ²⁰ Ba' mijip ji dhuu mit, mummi mit ba ji bubua na pai' oiri gu Jesus, ba'p titda am:

—Aach bhach joot gu Juan ja'tkam bopkondam nach jum tikka' no'p sap silhkam aap jir di' gui' na pui' saak bha jimda'x dhaam dir, piam ku gu' cham sap kuch niirada' gui'.

²¹ Ba' cham jax ja titda mi' jotmoda' gu Jesus, dai na xi ja dudua'ndhim pix gu ja'tkam na ka ja eeka' biix aixim tu'm gu ko'kdai', sia gui' nam ampix pui' kax nanaanbi' ka' na ja a'm jup tui'ngida' gu cham kikii' i'ii'mda'. Mui' mi' tu ja tii'n-choda ip gu cham niin'nia kam. ²² Ba' nat pai' biix xi ja dudua'ndhak, jup ja titda gui' nat Juan mu ja joot:

—Ba jimia' pim ip gio bhammi na pai' gu Juan, aagi'ndha' pim na pimit ji'n chii na nich ja dudua'n gu ja'tkam nam jix kako'k kat, biix japim xi aagi'ndha' na pim ji'k jax te kee na nich chu duu jai' kap. Ja'p japim tiida' na mit dudua gu cham niin'nia kam, gio gui' na tootolhidhat gakiidha' gu ja tutku', gio gui' nam kax mama'mkulhi' kat, gio gui' nam cham te keeket. Gio jai' gui' nam tii ba ko'iix kat janich ja dudua'ndhak jup ja baapmi'. Gio gui' nam cham tu' bia' ni ji'x nañ tu ja a'gi'n gux bhaim kai'chdham ni'ook na bhaan tu a'ga nam jax ja'k cham kam tulhiidha'. ²³ Ja'p moox bhai' ba tu jimda' gu jaroi' no' pu gammiji ti jii'ndhat bhaan ba tu daa'nchu' na dai aan jix bhaai' nañ palhbuidha' sia tu' na pix bhaan.

²⁴ Ba' daipu' nat xi ja tii'n gu Jesus, pu jii mit gui' nat Juan mu ja joot. Mi' dhir ba'p ja titda gu Jesus gu ja'tkam bhaan ji chu a'gat gu Juan ja'tkam bopkondam:

—Jano' na pimit mu jii mummi gampix jix chu gak kir, ¿tu' pimit mu tiigim? ¿Junbo' aa mi' joidham jum bua na bhai' xi jibiir? ²⁵ ¿Ka' maa'nkam aa mi oiri

ji chim tii'dhat gu jajannulh jix a'bhar nax dha'ram namiik? Moo chi cham. Jax dhui na pim gu'x maat nam mummi ja'p jix joi'n̄ nam pai' darka' gux io'm gē'gerkam jum aa'ndam gui' nam pu chu'm tim ti'ii'n̄ka' nam sap ba' joidham xi chui'ka' nam xi ja nii'n̄dha' gu ja'tkam. ²⁶ ¿Jaroo ji pimit ba' mu tiigim na pimit ba' mu jii? ¿Ka' maadit aa mi oiri gui' na bhaankam tu a'ga gu Dios? Dhi' ji' ji na pimit mu tiigim na pimit ba' mu jii, cham tu' gu tu' na mi' joidham jum bua. Dhi' gē'kam ki'n bhaan ti tii gu Dios, cham tu' pui' na jax gu bijik dir kam nam pui' bhaankam jup tu a'gimik. ²⁷ Gu Juan ja'tkam bopkondam aagit jup kai'ch iñ. Pu dhi' aagit jup kai'ch gu Dios mi' pai' na tu ua'n̄ix gu ñio'ki'n̄ nap jum kai'ch: “Maa'n jañ biipi' mu jootsa' na ba' ampik ba ja mattuda' gu ja'tkam nap jootom mui' ba jim.” ²⁸ Ba' aañ jix io'm gē'kam bia' dhi Juan ja'tkam bopkondam, cham tu' ja'xbui' na ji'x gu jai' ja'tkam. Ku ba' gu' buiñor gu Dios jix io'm jir gē'kam ka' ji gui' nar cham tu' ka', dai pix no' soi'm ilhdhat mi' pui' jim na jax jix aa'.

²⁹ Na gu' gui' na mit ji'k chia jano' gu Juan na ja bopkona', soi'm ilhdhak jamit chia biix, sia gui' nam jir tuumiñ tutaandam tugi'n̄ gux io'm gē'kam Rooma kam, na mit gu' ba maat nar mi' pui' ka' jax no't ba tii gu Dios. ³⁰ Dai ba' gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'n̄ gu Dios, cham kiigalh jamit gu Juan, nam gu' cham ti jiigi'n̄dha' na tii ja aagi'n̄dha' na jax ja'k jix joi'mdat ja a'm ba ti niidhidha' gu Dios, pu cham chia mit ba' na ja bopkona'.

³¹ ¿Tu'n̄ git bhaan ji ua'rgidhai jam aa'n̄dha' nam jax ja'k ji buan gu ja'tkam gui' nam xib jix jai'ch? ³² Ja'pnim dho ji buan na jax gu a'aalh no' mit mui' maap jim daagik ma titbim mi' pai' giotir. Ba' jai' bha ja'p ji daraibui ma tu saasbia'

am titrimiax ki'n, ba'p ja tiida' am gu jai' ja bipna' a'aalh xi saasbichui: “Ni ji'x ku pimit iam ti nii na chich ba tu saas, ni ku pimit susuani na tii joi'mdam jum kai'chit guch xaasab.” ³³ Pu'ñi ja'k ji buan am gu ja'tkam gui' nam xib jix jai'ch, nam gu' jax ñam pix aichuxdhidha' sia jaroi'. Tii' gu Juan ja'tkam bopkondam pui' aichux jamit na ja'ook bhaan jup tui'dhi', sia ku tii cham ji'xkat gē' tu kua' ni ku cham ji'xkat io' gu jax chu'm biiñ. ³⁴ Ba' aañ na ñich ya'p ai, pui'p jiñ aichux jamit nañ gē' tu kua' gio nañ gē' io' gu biiñ. Gam sap jir ja biim tu'm iñ gu tuumiñ tutaandam tugi'n̄ gux io'm gē'kam Rooma kam gio gu jai' ja'tkam nam cham tu' ka'm ti nii'n̄, nañ gu' sap ja biim oirida', gio nañ ja biim tu kua'da'. ³⁵ Ku gu' dhi' matgilhia' ji gatuuk na jax kai'ñkam pui' ja'k bua gu Dios, na gu' dhi' nam jax pix ti niidhim nam pu kai'chim, cham tu' nam iam xim ga'nga no'x bhai' ji chu buusnia' gatuuk piam ku gu' cham.

Gu Jesus na ba tu koi'ra' buiñor maa'n gu pariseo

³⁶ Ba' gu Jesus ma tu ko'iim buiñor maa'n gu pariseo Simoon tiigim, nat gu' baidhak na biima'n tu koi'ra' mu ki-a'mi'n̄. Ba' na mi' daakat ba tu kua', ³⁷ maa'n mi' ba baa gu ubii nar ganai' pix ka' ji dhaa'n̄chugit maa'n gu alhi'ch jix jaikgam ja'aa, na mi jim suu'ngim gui' na joidham uub. Amuub jup kio gu', pui' ku ba'x maat na mi'p tu'ii' gu Jesus buiñor gu pariseo. ³⁸ Ba' suakidhat mi' ji tobii'n̄chi na pai' tootnatik gu Jesus, xi bopkoñdhak buupui bargan ki'n giop xi uañdhak kuupa'n ki'n nat ba' mi' dhir mi' xi chiñxidhak mi' xi choi' gui' na joidham uub. ³⁹ Ba'p jum aa' gu pariseo jura'ram bhaan: “No' silhkam baabui' pui' bhaankam ya oiri gu Dios dhi jaduun̄, ¿cham aa moox mat ka' git na jax jir tu'm dhi ubii na mi

dha'ngi tootnaram? Giilhim jix ua'tulhdhix." ⁴⁰ Ba'p titda gu Jesusus na mi' pui' kam aa':

—Simoon, aañ maakam xim tiidam.

Ba'p kai'ch gui':

—Eap xiñ aagi'ñ jiñ jaduun.

⁴¹ Ba' xi aagi'ñ gu Jesusus, jup titda:

—Maa'nnim maa'n gu maa'nkam ja taiñbui gu tuumiñ gook gu ja'tkam, maa'n taiñbui jix chamaam jix cha'tmam oom', maa'n ba' gook oom' daman mambhiix. ⁴² Gu' ji na gu' cham bhaai' nam jax dhui ka namkidha' gatuuk, pui' ba' max ja joi'gilh gui' nat ja taiñbui, jup ja titda na pui' ba tui'ka', cham kam aa' nam namki'ndha'. ¿Ba' jaroop ilhii'ñ nat jix io'm jix bhai'm ilh gu gook ja'tkam nam tu ua'tdat, gui' aa nax io'm mui' tu ua'tdat, ka' gui' aa na gook alh?

⁴³ Ba'p kai'ch gu pariseo:

—Aañ ilhii'ñ na gui' nax io'm mui' tu ua'tdat.

Ba' gu Jesusus jup titda:

—Jir pui' dho nap jax kai'ch.

⁴⁴ Ba' mi' xi chiigik gu Jesusus gu ubii jup titda ip gio gu pariseo:

—Dhi ubii nap jax ba nii'ñ, buupui barga'n ki'n jiñ bopkoñ guñ chooton, kuupa'n ki'n ba' xiñ gaki'ñixidhak. Na pich gu' aap cham jiñ choi' gum suu'ngi' na ñich jax ya ai nañ ki'n xi bopkonai git guñ chooton nañ ba' ya' ba bakia'm ki'aam. ⁴⁵ Ni ku pich cham tu' ka'm jiñ chiidak jiñ ñio'ki ja'p nap jax nii'ñ dhi ubii nat pu cham jum jiip na mi' puñ chiñxi'ñchu'ñ chooton am nañ ji'x ya' ba daa. ⁴⁶ Ni gu asait ku pich cham jiñ choi' ya'ñ mo' am na jax ja'k jum bua no' jaroi' paxiaraim, dhi ubii ba' dai bañ choi'ñ chooton am dhi' na joidham uub. ⁴⁷ Ba' aañ pum titda na biix ba uañchudhix gu ua'tulhdhar ga'n, sia kut jax ge'm ua'tulh, na gu' pui' nat jax jix bhai' bañ dhuu, dhi' bhaan jix maati' nat soi'm ilhdhak bha jiñ bui. Xib dir ja'p ja'k ba' dai nax bhai' bam taat ka', na gu' nañ jax

bam titda na gu jaroi' no' mui' tu ua'tu'n, giilhim jix bhai'm ilhdha' no' jax titda gu ua'tdam tugi'ñ na pui' ba tui'ka'. Gu jaroi' ba' na pu gook alh tu ua'tu'nda' no't pui'p tiñ gu ua'tdam tugi'ñ na pui' ba tui'ka', palhiip pix jix bhai' tu tatdachia', na gu' pu cham pai' pik jax jum aa'nda' sia ku tu ua'tu'n, na gu'r gook alh ka'.

⁴⁸ Ba'p titda gu ubii pui' xi chi'ik:

—Ba uañchudhix ji matgim gum ua'tulhdhara', aañ ya' pum titda.

⁴⁹ Ba' gu jai' nam mi'p tu'ii' nat pui'p ja bai gu pariseo nam tu jugia', jup jum ti titda am:

—¿Jax ba'm ilhdhat jup kai'ch dhi maa'nkam na ba' gam ua'tulhdhara' xi chu uañchu'n? ¿Dios aam ilhii'ñ?

⁵⁰ Gu' ji na gu' xi chu a'gi'ñchu' gu Jesusus gu ubii, jup titda:

—Giop jup ba jimia' cham jax jum aagit jiñ jaduun. Diilh jum palhbui pich gu' na pich tu' silhkam buiñor ti ji'ñ na dai aañ jix bhaai' nañ jum palhbuidha'. Ba' cham tu' mu ja'k ka jim ap nap pai' gammiji git mi' pup jum tulhiñdha'.

Gu u'uub nam palhbui'ñchu'nda' gu Jesusus

8 Ba' ji'k jurni'ñ ki'n nat mi' pui' xi chu duuk gu Jesusus, ma tu ja a'gidham ip gu ja'tkam. Nai' ja'p ji bhii na pai' jax mui' daa'ñxim jir kikcham, gio na pai' jax ji'dilh jir kikcham, ja aa'ñdhim gu ja'tkam na jax ja'k jix bhaai' nam duñia' na ba'x ja joi'mdai ja a'm ti tigia' gu Dios. Biix oi'ñchu' am gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ, ² gio ji'kchi gu u'uub gui' nat biipi' dir ja dudua'ñ, nat ja a'm dir mai' ja joot gu cham kikii' i'i-i'mda' nam ja a'm jup tui'ñgit. Maadit jir di' gui' na Mariiya ti', nam Magdalena ki'n jup jix mat ka'. Dhi' jix jum gook gu cham kikii' i'ii'mda' bhaan jup tui'ñgit am. ³ Gio ba' jumai Juana tiigim ip, Kuusa gu binga'n. Gu Kuusa jir di' na ja

aa'ndhat gu tujuandam tugi'n gu Eroodis nam jax ja'k tu duñiidha'. Gio ba' jumai Susaana tiigim jup jimda', gam jai' mui' gu u'uub. Biix gui' gu u'uub tu saba'daidhat gu koi' diilh ja tumñi' ki'n tu ja ua'tulhi'ndha' am biix gui' nam ji'k maap jiidma'.

Gu Jesusus na bhaan ji ua'rgidhai maa'n gu tiriik giigi'ndham ja aa'ndha' gu ja'tkam

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴ Maa'nnim maa'n kap ka oiri gu Jesusus na mit mui' mi' mam jumaap gu ja'tkam nam jix chiigik, nammi ja'p mik xi juu mit mi' na pai'p tu'ii'. Nai' ja'p dir mi ai mit na pai' jax mui' pa' daa'ñxim jir kikcham. Ba' gu Jesusus mui' ji chu ja a'gi bhaan ji ua'rgidhak maa'n gu tiriik giigi'ndham, ja'pni mui' ji kii:

⁵ —Maa'nnim maa'n gu maa'nkam xi chu moikdak mui' ji chu gii' gu tiriik, ba' jai' mu ja'k ma suulh boi cha'm na mi ja'p amuub bhiix. Ba' nai' ji biimki nam kiissapda' gu ja'tkam nam mi bhibhiida', mikkat jamit mi eek xi jugiokak gu u'ji'.

⁶ Ba' jai' ja'p ja'k joodai chir suulh ip na pai'x komaalhim kaat gu dibiir, ba' nat pai' dhuuk bhai' tii ji bubua, gio nai'p ji gaa, nat gu' cham tuukab takcha. ⁷ Ba' jai' ja'p ja'k suulh ip na pai'x joi'ndha' na buanda' gux bii u'uux jix jo'ii'. Ba' pui' tii bhai'p ji bubua, gu' ji nat gu' maa'n nat jax bhai'bich gux bii u'uux jix jo'ii' nat bhai'p ji bubua, mi' pu bhai'ku gu tiriik, jix u'uam mi' pup tuut, pu cham ji'xkat gi'rik kaicha. ⁸ Ba' gui' nat mi' suulh na pai'x kii' gu dibiir, dhi' dho gi gu' giilhim joidham jix bhai'm duu ji, ji'ma'n jix chamaam oo'm kaichuk xim kaip gu maa'n tiriik.

Ba' mi' dhir nat pui' xi chu ja a'gidhak, jup ja titda ge' ki'n:

—Jix bhai' pim xim ga'ngada' na pim ba'x maatit kaaya' na jax jir jum duukam dhi' na ñich bhaan tu jam a'gi.

Gu Jesusus nam ba tikka' gui' nam kaichu' na jax jir jum duukam nat bhaan ua'rgidhak gu tiriik giigi'ndham tu a'ga

(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹ Ba' na mit pai' jii gu mui' ja'tkam, ba tikka am gu Jesusus gui' nam kaichu' na jax jir jum duukam gu tiriik giigi'ndham nat bhaan tu a'ga. ¹⁰ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Jax dhui na gu' aapi'm pux bhai' jam aa'ndhim gu Dios na pim jax ja'k duiñchu'nda' na ba' xi jam joi'mdat jam a'm ti niidhidha', na pim gu' bañ kaichu'. Gu' gui' ji nam ji'k cham jiñ kaichu' nañ ba' bixchu' bhaan tu ua'rgidhat tu ja a'gi'ñ, nam gu' cham tu' biix ja jujur ki'n jix maachik ka' nañ jax kai'chdha'. Pu cham ba' maatit jiñ kēēkē' am sia kum tiix bhai'ñ kēē gu tu' nañ a'gada', ni kum cham ji'xkat machia' nañ pai' dhir jimdat ba' ya oiri, sia kum tiñ ñii'ñ.

Gu Jesusus na ba ja aagi'ndha' gui' nam kaichu' na tu' aagit jup kai'ch nat bhaan ua'rgidhak gu tiriik giigi'ndham tu a'ga

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ Ba' ba ja aagi'ñ gu Jesusus gui' nam kaichu' na tu' aagit jup kai'ch nat bhaan ua'rgidhak gu tiriik giigi'ndham tu a'ga. Jup ja titda:

—Ja'pniñ dho kai'ñkam jup kai'ch biipi' na ñich bhaan tu a'ga gu tiriik giigi'ndham. Gu jaroi' no't tu ja a'gi gu ja'tkam gu ñio'ki'ñ gu Dios, dhi' ja'p ji buusnia' na tu gi'i'ndha' gu tiriik. ¹² Ba' gui' nat boi cha'm suulh, gui'ñ ja aagit jup kai'ch nam tii kaaya' gu ñio'ki'ñ gu Dios, dai ji na gu' na pai' dhuuk mi eēji gu ja'ook maakam xi ja jurtuda' nam sap ba' cham ti jii'ndhai cham kam tulhi-ña', mi' ba' pu cham ka ti'ñchoka' am na pin jax jum ti'ya', gio mummi pui'p suulhgia' am ba'. ¹³ Ba' gui' nat joodai

chir suulh, gui'n ja aagit jup kai'ch ip nam tii joidham kaaya' gu ñio'ki'n gu Dios, gu' pix ji nam gu' cham tu' biix ja jujur ki'n ti jii'gi'ndha' pui' na jax jum kai'chdha', ba' dhi' pui'm kai'ch na mit cham tuukab takcha. Ji'xpix jam tii xi chi jii'gi'ndha', gu' pix ji na gu' na pai' dhuuk ja mai'chia' gu ja'ook, maa'n nam jax gio mummi pui'p suulhgia'. ¹⁴ Ba' gui' nat mi' suulh na pai' buanda' gux bii u'uux jix jo'ii', gui'n ja aagit jup kai'ch ip nam tii joidham keeji ti jii'ndha' na jax jum ti'ya' gu ñio'ki'n gu Dios, pix ji nam gu' mikkat saalh jum o'joldhai nai' cham tu'p ka jim buixdha' nam pai' dhuuk bhai'x buam jim ilhdha', nam jix chu aagit nam git biix aixim tu'm xi chu bia'ka' gux dha'ram namkim na ya' dhi oi'nga'n jix chu jai'ch, ba' dhi' pui'm kai'ch na ja bhai'bchii ja bhai'ktuda' gux bii u'uux jix jo'ii'. Mi' pu cham tu' kap jum buixdha'm ba' na jax jum ti'ya' gu ñio'ki'n gu Dios, giom mummi pui'p suulhgia' na jax biipi' dir. ¹⁵ Ba' gui' nat mi' suulh na pai' joidham jix kii' gu dibiir, gui' ja aagit jup kai'ch iñ nam biix ja jujur ki'n pu gammiji ba ti jii'ndha' na jax jum ti'ya' gu ñio'ki'n gu Dios, cham ji'xkat ja'k ka suulhgia' am ba'. Ba' dhi' pui' bam kai'ch ip nat giilhim joidham jix bhai'm dunaak mui'm oo gu tiriik.

Gu Jesusus na tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gu kañdhiir

(Mr. 4:21-25)

¹⁶ Ba' ja'pniip ja titda gu Jesusus:

—Aañ cham ji'xkat jaroi' pai' nii'n gu maa'nkam na xi miichdhai gu kañdhiir miji ja'p xi ixchu' bopto' bita', piam ku tu' ki'n xi soo'mdhai mi ja'p xi kiisa'. Gu' ja'pji bhammi ja'p na pu xi kiisa' tɛ'kob na ba'x chu maax ka' nam mi ja'p oipoda' gu ja'tkam. ¹⁷ Gio gu' cham ji'xkat jum ixchu' gu tu' sia ku tii ixchuix panaas, ni ku cham ji'xkat na moo cham

jup matgilhia' sia ku tii cham tu aa' gu jaroi'.

¹⁸ Jix bhai' pim xim ga'ngada' nañ pai' dhuuk pu'ni bixchu' bhaan tu ua'rgidhat tu a'gada' na pim ba' machia'. Na gu' no' pim tu' silhkam jix maachik kat xim ga'nga, jam makia' gu Dios gu matda' na pim ba'x maatit kaaya' gu tu'. Gu' ji no' pim gu' pu cham maachik, sia ku pim palhiip tii pix am jix maatit kee, sia dho dhi' pu cham ka ti'ñchoka' pim gatuuk.

Gu di'ii'n gio gu jajaa'nni'n gu Jesusus nam mi' ba aaya' na pai'p tui'ka'

(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹ Ba' mi' ba ai gu di'ii'n gu Jesusus gio gu jajaa'nni'n na pai'p tu'ii'. Mi' dhir ja'p pix ji ai mit ja biibhi' gu ja'tkam, nam gu' giilhim mui' xikoor mi jumpax, pu cham bhaai' nam jax mia'n aaya' nam tiix chu a'gidham.

²⁰ Ba' maadit gu maa'nkam mu jimiik na pai' gu Jesusus, jup titda:

—Mi'ni dhir ba ai gum naan ja biim gum jaaduñ, xi chum a'gidham am sap.

²¹ Ba'p titda gu Jesusus:

—Jax dhui na sia gui' nam mi' pui' ba jiim na jax jum kai'ch gu ñio'ki'n gu Dios nañ pui'p ja ilhii'n na jax guñ naan gio guñ jaaduñ.

Ba' pui' xi chi'iik miji xi ja kaim.

Gu Jesusus na ñiokdha' gu jibiilh gio gu suudai'

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²² Ba' maa'nnim gu Jesusus maa'n kanuub ta'm xi chisdik ji'k ja biim gui' nam kaichu', jup ja titda:

—Maik gor jach jimia' bhammi baasi'n dir dhi ge' suudai'.

Ba' gamai' ji jii mit. ²³ Nammi irban gu ge' suudai' na mit ji bhii, ba koi gu Jesusus mu dir ja'k xi jimiik kuu' dir gu kanuub. Ba' moo jano' bhai' ji jib gam nat tibgirik bhai' ji dhuu'n tirnidam,

gam nat bhai' silh ji gu'nguki gu suudai', pix bhai' ba jim tu aim kanuub ta'm. Bax chotdoutu' am gui' nam kaichu' nam pui' xim aa' no't jotmoda' am xi baa gu kanuub. ²⁴ Ba' mu jimiik ba ñiññichu'n am gu Jesusus, jup titda am:

—Jich jaduun, bi ñiña. Tii' na jax jum bua gu suudai'. ¿Cha'ch ba' ya' bhai'ku'?

Ba' gu Jesusus bamgik xi ñiok gu jibiilh gio gu suudai', jotmoda' ba' ampix jup ji chu juu, pu cham pai' ka jibiir. ²⁵ Mi' dhir ba'p ja titda gui' nam kaichu':

—¿Gi na pim saak biix jam jujur ki'n ti jiigi'n aañ jiñ bui? ¿Jax jup jum duu?

Gui' cham ñiok am, dai nam jix chotdon, ji'x bhai'x bhai' jim ilhii'n na mit jax tii gu Jesusus nat tu duu, jup jum ti titda am jix dhu'npi'n ki'n:

—Ja'p moor ge'kam ji bak jia dhich jaduun. Tii' na sia jibiilh gio suudai' pui'p jix jiigi'n am nat xi ja ñiok.

**Gu Jesusus na mai' ja jootsa'
mui' gu cham kikii' i'ii'mda'
bhaan dir maa'n gu maa'nkam**

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ Ba' siamri ma ai mit bhammi dir jumai ju'ndharam gu ge' suudai' na pai' Geraasa bhaan bipio' gu dibiir, na Galilea dir silh bhammix chu maax.

²⁷ Ba' nat mui' ji chim gu Jesusus bhai' dhir kanuub ta'm, ba tii maa'n gu maa'nkam jix ñaanbigim nat mummi dir ja'k bhai' ji buus na pai' dhir mui' pa' daa'ñxim jir kikcham, bhaan jup tui'ñgida' am gu cham kikii' i'ii'mda' nam ba' mi' dhir naanbichu'n ka'. Mui' oidha' ba ua'ka' dhi' dhi maa'nkam na nai' pix pu oirida' pui'x dhaapkat. Mi' pik jix joi'ñdha' nam pai'm yassapda' gu koi'ñga'n. Ba' nat amuub ba bhii, ²⁸ ba tii gu Jesusus na mi' kiik. Ba' jotmoda' mu miraak mi o'lhia'n ki'n biipi' dir ba kikbo, ba'p titda ge' ki'n:

—¿Jax japich bhai' bañ dhoodam Jesusus maraa'n gu Ge'kam Dios? Cha'p jiñ

chulhiin'chu'nda'. Ka tuñ uañi'ñka' ap gu xib.

²⁹ Na gu' chian gu Jesusus gu cham kii' ii'mda' na mu buusnia' bhai' dhir bhaan gu maa'nkam na ba' pui' tum uañi'ñ. Mui'kim jix io'm ba ji ko'ktulh gu', tii buupurda' am gu ja'tkam bapañum jix kaapak ki'n na ba' cham nai' pix mirda' git, gu' ji na gu' xi i'kii mi' dhir ji dhai'ñña' ip gio, mummi ja'p ba' pix mimlhidha' gampix jix chu gak kir. Gui' pix cham kii' ii'mda' na pui' ja'k dui'ñchu'nda'. ³⁰ Ba' xi chikka gu Jesusus, jup titda:

—¿Jax jap tii'?

—Lejion dho —jup kai'ch gux ñaanbigim.

Ba' ja'p kai'ñkam jup kai'ch nam giilhim jir mui' gu cham kikii' i'ii'mda' nam bhai' baapxichu' bhaan gu maa'nkam.

³¹ Ba' soi' tii'n jamit biix dhit gu Jesusus na chakui mu ja'k ja jootosda' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiin'dha'.

³² Gu' ba' na gu' ampik mui' bha ja'p jup tum bipia' gu tatooxkolh oidha' ta'm, jup titda am na bhai' ja'k ka xi ja jootsa' nam ja a'm ka xi baapkia'. Ba' gu Jesusus bhai' ja'k xi ja joot. ³³ Jotmoda' mit ba' bubuakik bhai' dhir bhaan gu maa'nkam bhammi ja'k pu baap. Ba' bhai' dhir ji boop jamit gu tatooxkolh nai' gu a'nsap, mijimmi pu suulh jamit suudai' chir, pu biix koi mit bhai'kuk.

³⁴ Ba' totdonik bhai' dhir jup ji boop jamit gui' nam ka tu bipia'dat gu tatooxkolh, silh boop jamit nammi gama ja'k na pai' mui' pa' daa'ñxim jir kikcham na mit ja aa'ñdham gu ja'tkam, sia gui' nam ji'k ja tiigim gu ja'tkam pu xi ja aa'ñdhidhat am na mit jax ti tii. ³⁵ Ba' gui' bhai'p jii mit ip na mit bha ti tiigim no' sap moor silhkam nam jax kai'ch, mi' ba ji bubua mit na pai'p tu'ii' gu Jesusus. Ba'x kii' juraa'n bia' kam mi ja'p daa gui' nam mui' bhaan kap tu-i'ñgit gu cham kikii' i'ii'mda' na mit ba

tii, gio ba ti tii'dhix gu jajannulh, pui'x dhaapkat ka oirida' gu'. Ba' giilhim bhai' ji chooto'n jamit. ³⁶ Ba' gu jai' gui' na mit ti tii nat jax tum duu nat ba' pik ba dua gu maa'nkam na kax ñaanbi' kat, mi' dhir jix bhai'p ba ja aa'ñdhidha' am gui' nam kia'pix mi aajidha'. ³⁷ Ba' soi' tiidak ba joot jamit gu Jesusu biix gui' nam ji'k mi'p tu'ii' nam Geraasa dibiir bhaan oi'dha', nam gu' bax iibhi'ñ. Ba' gu Jesusu nat jax bhai'p tis kanuub ta'm ba jii, gaammiji ji dhuu. ³⁸ Ba' tiix oidhamut gu maa'nkam gui' na kax ñaanbi' kat, gu' ji na gu' cham aa' gu Jesusu. Xi jootsak pix na ba jimia' mu nam pai' oi'dha' gu jajaa'nni'ñ, jup titda:

³⁹ —Ba jimia'p ji matgim mu nam pai' oi'dha' gum jaaduñ. Ja aagi'ñdha' ap nat jax ja'k jix joi'mdak jum tiigik jix bhai'm duu gu Dios.

Ba' ba jii ip gu maa'nkam nat tu aagam nat jax ja'k duuk dua'ñ gu Jesusu. Biix kap ai na ji'x jir kikcham mi' Geraasa.

Gu Jairo na ba umua'ñdha' gu Jesusu na dua'ñdhara' gu maraa'n

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Ba' nat pai' dhuuk gio bhammi dir jup ba ai gu Jesusu jumai ju'ñdharam gu ge' suudai' na pai' Galilea bhaan bipio' gu dibiir, joidham pix jix bhai'm ilh jamit gu ja'tkam gui' nam bhai' dhir oi'dha', nam gu' niira na gio bhammi dir jup tisdia'. ⁴¹ Ba' moo jano' mi'p ba ai gu maa'nkam Jairo tiigim. Dhi' maa'n kap jir ge'kam ka' nam pai' tu chichiopi' dai gu Israel kam ja'tkam. Ba' o'lhia'n ki'n xi kikkok biipi' dir na pai' gu Jesusu soi' ba titda na sap iam mu jimia' kia'mi'ñ ⁴² na dua'ñdhara' gu maraa'n tiiyax na dakoo pix ba duatu'. Daipu' maa'n tu mar gu' sap, chi ji'k mambhiix daman gook oidha' bia'kam gu tiiyax. Ba' ma oi ip gu Jesusu, biix gu ja'tkam pix chu'p jum duu mit, pix maap sulhikgim am nam gamai' jiiim, giilhim mui' am gu'.

⁴³ Maa'n bak ba' mui'p jimchu' gu ubii na mambhiix daman gook oidha' dir bax ka'ook. Pu cham ka dua maa'nnim nat ka xi ai gu masaa'n, gammiji pix pup mirda' gu i'ra'n. Mui' tii ba ja umua' gu ko'kdai' mamtim nam jix jai'ch, pu cham jaroi' maadit iam ba dua'ñ. Gam gu tu' na bi-a'kat pu biix tu ga'raimik na ki'n tii tu umuagi'ñdha' na jaroi' dua'ñdha'. ⁴⁴ Ba' gatuuk dir mui' xi ai mia'n na pai' gu Jesusu na ba' cham tigia', bhai' xi dhaa ba' ju'ñdharam gux kabook jannulhi'ñ na daam dir tii'chu'. Ba' jotmoda' mi' pum kii'ñdha, pu cham pai' ka mir gu i'ra'n.

⁴⁵ Ba' gu Jesusu nai' ba ja tikka gu ja'tkam nam mu jiiim, jup ja titda:

—¿Jaroo bhañ dhaa?

Gui'p kai'ch am na cham pai' jaroi' da'ngi. Ba' mi' dhir ja'p jup kai'ch gu Peeegro:

—¿Kux ba' jaroi' bhai'p jum da'ngim jiñ jaduun? Ja'pji nam jum a'm sulhikgim gu ja'tkam nam jix kobkom ya jiiim.

⁴⁶ Gu' ji na gu' gu Jesusu jix maat nat jaroi' maadit jix ko'kkam bha dhaa, jup kai'ch:

—Ja'pji gu' moo maadit jix ko'kkam nat bhañ dhaa, taat iñ gu' nat jiñ a'm dir buus gui' nañ ki'n bixchu'x bhaai' nañ pu tu duñia'.

⁴⁷ Ba' cham ka bhaai' na jax jum duñia' gu ubii na tii xix ixchu nat dhi' bha dhaa, pui' gi'bokidhat mi o'lhia'n ki'n xi kikkok biipi' dir ba aagi'ñ na tu' ki'n jix ka'ooktugit kut ba' bha dhaa, xi aagi'ñ nat cham pai' ka mii gu i'ra'n, dai nat xi dhaa pix gux kabook jannulhi'ñ. Biix xi che kee am gu ja'tkam na mi' pui' kai'ch. ⁴⁸ Ba' gu Jesusu jup titda:

—Pu ba dua pich ji matgim jiñ jaduun, na pich gu' biix jum jur ki'n ba ti jii'ñ jiñ bui. Jix bhai'p jum taattugit ba jimia'.

⁴⁹ Ba' pui ka tu a'gichu' gu Jesus nat maa'n mi' ba ai gu maa'nkam, jup titda gu Jairo:

—Cham ji na jax kax bhaai' sia kup mui' tii ba bai'nichu' dhi ge'kam, jax dhui nat ba muu gum mar.

⁵⁰ Gu' ji na gu' kœe gu Jesus na jax titda, ba'p titda gu Jairo:

—Chaaam ji nap jax jum aa'nda'n jaduun, dodhia' ji matgim gum mar. Aap ti jii'gi'ndha' pix na dai aa'n jix bhaai' na'n jum palhbuidha'.

⁵¹ Ba' mummi ba ai mit kia'mi'n gu Jairo. Gu Jesus xi ja chianik gu mui' ja'tkam nam mi' dhir pix ka gu'ka' diirap. Dai gu Peeegro xi baidhak, gio gu Jakooobo, gio gu Juan, gio ba' gu gi'kor-ga'n gu tiyax nat pui' kia'pix muu, miji ji baap jamit ba' ba'k chir. ⁵² Giilhim tum suan nat muu gu tiyax. Ba'p ja titda gu Jesus:

—Cha'pim suanda'. Jax dhui na gu' dhi tiyax mi' pix koos, cham tu' na muukix.

⁵³ Ba' gui' xi a'sik jamit pix, nam gu' cham ti jii'gi'n na jax ja titda gu Jesus, maaxik nii'n am gu' nat muu gu tiyax.

⁵⁴ Ba' xi nobchik gu Jesus jup titda ge' ki'n:

—Aapi' tiyax, xi bamii'.

⁵⁵ Ba' bhai' ji dhua nat jax pu tii'n gu Jesus, jix kii' bhai' ji bam. Mi' dhir dai nat xi ja chia gu Jesus nam tu makia'.

⁵⁶ Ba' cham bhaai' nam jax xim du'nia' gu gi'kor-ga'n gu tiyax nam jix bhai'm taat nat ba dua. Xi ja soo'mchulhdhak ip ba' gu Jesus nam cham jaroi' aagi'ndha' nat dua'n gu ja mar.

**Gu Jesus na nai' ba ja
jootsa' gu noonbi'n nam
tu ja a'gi'npu' gu ja'tkam**

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

9 Maa'nnim gu Jesus maap xi ja jumpadak gu mambhiix daman gook gu noonbi'n, xi ja tajaan ba' gui' na ki'n

jix bhaai'n ka' nam ja a'm dir gu ja'tkam mai' ja jootsa' biix aixim tu'm gu cham kikii' i'ii'mda', gio ba' nam ja dudua'ndha' gui' nam ja'p pix jix kako'k ka' biix aixim tu'm ki'n. ² Ba' nat xi ja tajaan-dhak nai' ba ja jootos nam ja aa'ndhapu' gu ja'tkam na jax ja'k jix bhaai' nam du'nia' na ba'x ja joi'mdat ja a'm ti tigia' gu Dios, gio ba' gux kako'kkam nam ja dudua'ndhapu', ³ jup ja titda:

—Cham jum aa' na pim tu ua'kat gu koi' mu pai' jii'mda', nix chu' ja'p-pix a'sak ku pim tu kusbioda', nix chu' jam o'xia ku pim ja ua'ka', nix chu' tumi'n ku pim gaamtu'nda'. Gu jam jannulh pu daipu' pim ti tiichgida' na pim jax ba ti tii'chu'. Cham tu'm aa' gu' na pim bixchu' tu ua'kat mu pai' jii'mda'. ⁴ Ba' gu jaroi' no' pimit bui'no' ai na cham jam bhaamki'n, pu mi' bui'no' japim ji dharkat biix tu ja a'gidha' gu mi ja'p oi'nkam, cham tu' na pim nai' pix tibiappuidha' jai' kikcham. ⁵ Ba' no'm cham jam kiigalhi'n mu pai' jax chu'm kikcham, moo jano' pim pu jimia' mi' dhir, dai na pim ja nii'nichudat xi xiixkai gu dibiir na mi' ba gixia' jam tooton am, nam ba' dhi' bhaan ti'ncho' ip gio gatuuk na diilh jir ja kui'ncha na mit cham jam kiigalh.

⁶ Ba' gui' ma jii mit ip, mu ja'p jamit ji bhii na pai' jax ji'dilh jir kikcham, nam ja aa'ndhim gu ja'tkam nam jax ja'k du'nia' nam cham mu ja'k bhiiya' nam pai' gam-miji mi' pup jum tulhi'ndha', gam gux kako'kkam nam xi ja dudua'ndhidhat.

**Gu Eroodis na cham mat ka' nar
jaroi' dha' ka' gu Jesus**

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Ba' gux kai' Eroodis pui' te kœe'ke' ip na mu pai'x bhai' tu buada' gu Jesus. Dai pix ji na gu' cham bhai' mat ka' nar jaroi' pik da' ka', nam gu'p kai'chdha' gu ja'tkam na sap pik ba' panaas jir di' gu Juan ja'tkam bopkondam nat giop

buus duadik mu dir na mit pai' yaas.

⁸ Jai'm ba'p kai'chdha' ip na sap dhi'r di' gu Eliiyas gui' na bijik bhaankamu'n gu Dios ya ja'p tu ja a'gidhimik gu ja'tkam gio ya'p ba ai. Jai'm ba'p kai'chdha' ip na sap maadit pix jir di' gui' nam pui' bhaankamu'n gu Dios ya ja'p tu ja a'gidhimik gu ja'tkam bijik, dai nat duadik giop ba buus mu dir nam pai' yassap kat. ⁹ Ba' cham mat ka' gu Eroodis na jaroi' ba' pik jir di' ka', jup kai'chdha' tii:

—Aani' tu chia nam ikia' gu Juan gu kuxbo'n, ¿gu' ba' paa dir ja'k jup jim gu jaroi' na mu pai' pu biix aixim jix bhai' tu bua?

Tii ba'm ga'ngada' diilh gu Eroodis na jax ja'k dui tigia' maaxik gu Jesusus.

Gu Jesusus na mui'dhalhdhai gu paan ja makia' gu mui' ja'tkam

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Ba' na mit gio ja'k jup ba suulh gu noonbi'n gu Jesusus na mit tu ja a'gi'n'puk gu ja'tkam, ba aa'ndhim am na mit ji'k tu'x bhai' dhuu mu ja'p na mit jax bhii. Ba' mi' dhir dai gui' dilhkob ja'p ja'k jix ixchuixim xi ja boosgak, mi' dhir ba' mu ja'k pu ja baidhak maa'n kap gam-pix na pai' Betsaida mia'n bipio'. ¹¹ Gu' ji na gu' na mit pai' dhuuk tii gu ja'tkam na cham tu jai'ch gu Jesusus, gatuuk dir jamit mui' pu ardi, mummi ba ji bubua mit na pai'p tu'ii'. Ba' cham pai' jax ja titda gu Jesusus, dai nat bhai' ji chu ja a'gi na jax ja'k jix bhaai' nam duñia' na ba'x ja joi'mdat ja a'm ti tigia' gu Dios, gam gux kako'kkam nat xi ja dudua'ndhak.

¹² Ba' ja'xpix nat pai' ba ji jur, mia'n xi eek jamit biix gu mambhiix daman gook gu noonbi'n na pai'p tu'ii' gu Jesusus, ba'p titda am:

—Ya' pix ma ji jur jich jaduun. ¿Cham jir am nap ba ja jootsa' dhi jaaduñ kum bam jiidhapu' mu ja'p pai' kikcham? Ba tu taañpu' am gu koi' nam cham ya ua'-ma' gampix na pai' cham tu' jai'ch.

¹³ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Aapi'm dho ya' ka xi chu ja makia', ¿tu' gi pik?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Jax dhui nach jix chamaam pix ua' gu paan gio gu gook boptop, pu daipu'. Jir mui' am gu' dhi ja'tkam. Jii' ji no'ch jai'p tu taañpu' nach ba' biix maa'n jimdam tu ja makia' nam ji'k ya'p tu'ii'.

¹⁴ Maaxik giilhim jir mui' am gu' gu ja'tkam nam ji'k mi'p tu'ii', aixkam chi ji'k gook oo'm daman mambhiix jix cha'tmam oo'm (5000) dai gu chichio'n, gu' cham aagix ji gu u'uub gam a'aalh. Ba'p ja titda ip gio gu Jesusus gu noonbi'n:

—Ea na pim xi ja chiñia' nam xi'xkor daraibu', ji'k go'gok oo'm daman ma'-mambhiix aixim nam ji'dilh xi'xkor daraibu'.

¹⁵ Ba' gui'p xi ja chia mit gu ja'tkam nam daraibu' nat jax ja chia gu Jesusus.

¹⁶ Mi' dhir ba' xi dhaagik gu Jesusus gux chamaam gu paan gio gu gook boptop, jix dhaam ja'k xi chi tiigik xi chu taxchaabgidhak pix mui' ji ja maa gu noonbi'n ta'tak jaisaidhat. Ba' gui' mi' dhir pix mui'p ji ja maa mit gu ja'tkam nam tu jugia'. ¹⁷ Biix tu koi'mik am nam ji'x ilhii'n. Jai' mit pu cham ka jugio na mit xi' ba ka koob. Gio ba'p ma jumaap jamit gui' nat bii, mambhiix daman gook ba-paalh jamit ja susdui'.

Na pui' ba ti'ya' gu Peegro na gu Jesusus jir di' guch Xoi'kam

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸ Maa'nnim gu Jesusus maa'n kap dilhkob xi chu dañiimik jix dhaam ja'k buiñor gu Dios na ba' mi' dhir jup ja titda gui' nam kaichu' nam jup oi'n'chu':

—¿Jax jam kai'chdha' gu ja'tkam na pim ja keeke'? ¿Jaroon sap da'? ¿Paañ sap dir ja'k jim?

¹⁹ Ba' maadit jup titda:

—Dho ji'ma'n jup kai'chdha' am nap sap pik ba' panaas aap jir di' gu Juan ja'tkam bopkondam nat giop buus du-adik mu dir na mit pai' yaas. Jai'm ba'p kai'chdha' ip nap sap aap jir di' gu Eliiyas gui' na bijik bhaankamu'n gu Dios ya ja'p tu ja a'gidhimik gu ja'tkam gio ya'p ba ai. Jai'm ba'p kai'chdha' ip nap sap maadit pix jir di' gui' nam pui' bhaankamu'n gu Dios ya ja'p jup tu ja a'gidhimik gu ja'tkam bijik, dai nat duadik giop ba buus mu dir nam pai' yassap.

²⁰ Ba' diilh jup xi ja tikka gu Jesusus, jup ja titda:

—Aapi'm gi, ¿xiñ maat japim aa nañ jir jaroi' dha' gio nañ pai' dhir ja'k jim?

Ba'p kai'ch gu Peegro:

—Dho aap jir di' guch Xoi'kam nach jaroi' niirat na bhach joochxidha' gu Dios jix dhaam dir.

Gu Jesusus na ba tu aa'nda' nam mu'aa'

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)

²¹ Ba' gu Jesusus xi ja soo'mchulhdhak nam sap cham jaroi' aagi'ndha' nar di' guch Xoi'kam, diilh pix sap jix mat ka' am. ²² Ba' pui' xi ja tiidak jup ja titda ip:

—Aañ matgim giilhim kañ chulhiina' ji gatuuk. Xiñ bhaamkidha' am gu ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam, gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, gio gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam. Tu chiñia' am nam jiñ mu'aa', ku gu' aañ baik tanoolh ki'n yaa' ji nañ jax ba oirida'.

²³ Ba' ja'xpix mui' ja'tkam jup ba tu ja a'gi'ñ, jup ja titda:

—No' jaroi'x aa' na gammiji bañ kaichgida', jum aa' na cham tu' bhaan kap jum buixi'ndha' gu tu' na ya' dhi oi'nga'n jix chu jai'ch, sia chi moo jax jum tulhiinaim, na gu' dhi' ba' ja'p ji bu-usanda' nañ oi'ñchu'nda' ji mootot gu kuruus. ²⁴ Na gu' gu jaroi' no' dai bhaan

titii'ñcho gu tu' na ya' dhi oi'nga'n jix chu jai'ch, cham ji'xkat palhbuidha' na jax ja'k jix bhai' tu jimia' gatuuk. Gu' ji no' gu' cham tu'p jim buixdhat mi' pui' xi chu duñiim nañ jax jix aa', jix bhai' ji na tu jimia'. ²⁵ ¿Gio gu' tu'p jix bhai' sia ku tii jaroi' biix tu bia' na ji'k tu'x chu jai'ch ya' dhi oi'nga'n bhaan, no' gu' ja'xpix ba mukia'? Ni ku ji palhbuidhai na jax ja'k jix bhai' tu jimia' buiñor gu Dios. ²⁶ Gio gu jaroi' no'x xi'ir nañ a'mkam tu ja a'gidha' gu ja'tkam, aañ pui'p jix xi'irai cham tu'p jiñ buixdha' buiñor jano' nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda' ge'kam ki'n ja biim gu noonbi'ñ guñ Gi'kora', jano' nam pai' dhuuk biix machia' gu ja'tkam nañ jax jir ge'kam. ²⁷ Ba' aañ pu kai'ch na pim aapi'm jai' dhit pui duduaka' jano' na pai' dhuuk jix bhai' matgilhia' na tu' silhkam jix ja joi'mdat ja a'm ti nii'ñ gu Dios biix gu ja'tkam, chakui pim moo biix ko'ya'.

Na maakam tu'm jup jum duñia' gu Jesusus

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ Ba' ji'k jix jum baik tanoolh xip duu mi' na pui' xi chu ja a'gidhimik gu Jesusus gu ja'tkam nat ba' mi' dhir giop jii maa'n kap xi ja baidhak baik gu noonbi'ñ, moo gu Peegro, gio gu Jakoobo, gio ba' gu Juan, maa'n kap jamit tiitis ge' oidha' ta'm. Ba' bhammi na mit ba ai oidha' daam, ja'p ja'k dilhkob xi jimiik gu Jesusus mui' ji chu daanix dhaam ja'k buiñor gu Dios. ²⁹ Ba' mi' pui' na ka tu daan, jotmoda' maakam tu'm bam maax gu buibsa'n, jix chua totbikdam ba ti nii'ñ. Sia gu tii'dhar ga'n jix chua totbikdam jup jum duu. ³⁰ Mi' dhir ba' mi' bam maax jamit gook gu ja'tkam bixxik dir na pai'p tu'ii', pui' joidham jix a'bhar jup totnor gu ja tii'dhara', joidham ja'x xikoolh tum tanoor mi' nam ji'x uguuuk, jir di' gu Eliiyas gio gu Moisees. ³¹ Aagi'ñ am ba' gu Jesusus nam jax chu't

tulhiinchudai mu'aa' gu ja'tkam bhai' Jerusaleen. ³² Ba' gu Peegro gio gu jai' gook nam maap jiim, xi chi nii'n am sia kum jax jix kookxik, pui' kum ba' nii'n na joidham jix abhaar tobiik gu Jesusus gio gu gook na ja biim jup tu'ii'. ³³ Ba' nat ba ji jii gu Moisees gio gu Eliiyas, jup kai'ch gu Peegro:

—Umrir am jiñ jaduun nach ya' ka xi juruun'dha'. Aach jam o'namdha', maa'n jir aap ga'n ka', maa'n ba'r Moisees ga'n ka', maa'n ba'r Eliiyas ga'n ka'.

Cham jum matda'ir pix pui' tii gu Peegro, pu cham maat na jax kai'ñkam jup kai'ch. ³⁴ Ba' jotmoda' maa'n gu tibaa' mi' pu ja ii biix na pui' ka kai'ch gu Peegro. Ba' mi' giilhim bhai' ji chooto'n jamit nam irban dir bap tu'ii' gu tibaa'. ³⁵ Ba' bhai' ba tum ñio bhiji dir, jup tum kai'ch:

—Aañ dhi'r jiñ mar. Ge'kam ki'n bhaan ti tii ñich. Mi' pim pui' xi jiimit na jax jam tiidaidha'.

³⁶ Ba' nat pai' gio ampix jup ji chu juu, diilh mi kiik gu Jesusus na mit gio mui'p ti tii. Ba' cham pai' jaroi' aagi'n am gu moo jano' pui' na mit jax ti tii, diilh pix jix mat ka' am.

**Gu Jesusus na mai' jootsa'
maa'n gu cham kii' ii'mda'
bhaan dir maa'n gu biapma'**

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Ba' buimgidhak ba jii mit ip gio bhai' dhir oidha' daam. Nammi na mit jax pix ji juur sonpan gu oidha', mui' gu ja'tkam mi' ba nam jamit gu Jesusus. ³⁸ Ba' maadit miji dir ja saagi'n gu mui' ja'tkam bhai' ba jiiñak, jup kai'ch:

—Jiñ jaduun, gi no' pich iam dua'n guñ alhii chuk. Tii' na jax jum bua. Daipu' maa'n tu mar iñ gu'. ³⁹ Bhaan jup tui'dhi' maa'n gu cham kii' ii'mda'. Pai'jix io'm pu'ni ba xi bhiiya', bhai' jim totbhiopa', gio na bhai' ji choksolhia' gu chini'i'n, gio ba' na jiiñakda'. Giilhim ge'

dho gu' ba ko'ktulh. Cham ji'x busaak bhai' dhir bhaan. ⁴⁰ Aan ya' tii soi' ja titda dhi' nam jum kaichu' nam iam mai' jootsa' git gu cham kii' ii'mda' na pui' ja'k duuk, gu' ji na gu' chix xijai, ¿jax ña ja'k?

⁴¹ Ba'p kai'ch gu Jesusus:

—¿Moo ni ji'x aa ku pim jum guguux-i'ñdha' na pim buiñor jum biñkada' guñ Gi'kora'? ¿Ji'x jañ ba' ya ja'p oirit jup jam a'gi'ñdha' na pim jax ja'k duñia'? Ea gor bhai' xiñ bai'ñidhak dhix ko'kkam ya'ni ja'k amuub.

⁴² Ba' nam amuub ba bai'ñchu' gu biapma' na pai' kiik gu Jesusus, gio mi ja'p nai'p ji ia, nai' xim totbhiopaim, gu cham kii' ii'mda' gu' na pui' ja'k duuk. Gu' ji nat gu' gu Jesusus pu ñiok gu cham kii' ii'mda', maa'n jimdam pu buus ba' bhai' dhir bhaan. Ba'x kii' juraa'n bia' kam bhai' ji bam gu biapma'. Mi' dhir ba' mu ja'k xi joochxi gu taata'n na mi ja'p kiik. ⁴³ Ba' biix mi' pui' pup tu'ii' am gu ja'tkam nam cham pai' dhuuk pui' ti niidhat nat jax jix bhai'm duukam bap tu duu gu Dios nax io'm jir ge'kam.

Gu Jesusus na giop ba tu aa'nda' nam mu'aa', bar gookim ka' ba' dhi' ki'n

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Ba' mi' pui' nam joidham jix bhai'kam taat gu ja'tkam nat jix bhai'm duukam jup tu duu gu Jesusus, mi' dhir jup ja titda dai gui' nam ji'k kaichu':

⁴⁴ —Aañ ja'pni xi jam tiidam jiñ jaaduñ, moo pim cham mik buppada' dhi' nañ jax jam tiida'. Aan nañ bhaankam ya oiri gu Dios, jum aaya' gu tanoolh nam pai' dhuuk jiñ dhagia' gu ja'tkam gui' nam xiñ bhaamki'n.

⁴⁵ Gu' ji na mit gu' pu cham maatit kai na jax kai'ñkam jup kai'ch gu mi' jotmoda' gui' nam kaichu', na gu' gu Dios pix diilh tu soobhi'n nam chakui mamti-da'. Panaas kum jix iibhi'ñdha' ip gu' gu

Jesuus nam git jix bhai' xi chikka' na jax kai'ñkam jup kai'ch.

Gu Jesuus na ba tu aa'nda' na jax ja'k jum aa' nar tu'm ka' gu jaroi' no'x aa' nar ge'kam ka'

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ Ba' maa'nnim ma ji ñiokbo mit ip diilh dai gui' nam ji'k kaichu' gu Jesuus, jup kai'ch am na jaroo ba' pik jix io'm jir ge'kam dai gui' nam ji'k kaichu'. ⁴⁷ Gu' ba' gu Jesuus na gu'x maat ja jujur am bhaan nam jax xi kai'chimik, maa'n xi ñobchik gu alhii ⁴⁸ jup ja titda:

—No' jaroi' maadit aapi'm jiñ buix bi-ñak kat jix bhai' ba duu maa'n gu alhii ja'p na dhi'ñi, dhi' aañ nax bhai'ñ dhuñia'. Gu' ba' gu jaroi' na aañ jix bhai'ñ dhuñia', guñ Gi'kora' nax bhai' duñia' ip nat bhañ joot jix dhaam dir. Ba' dhi' ja'pniñ kai'ñkam jup jam titda na gu jaroi' no'x aa' nar ge'kam ka' ja bui gu jai', jum aa' na cham tu' tu' jim ilhdhat jix bhai' ja buada' gu jai', dhi' ba' pui' bam kai'ch nar ge'kam.

Gu Jesuus na pui' ba ti'ya' na gu jaroi' no' pui' ja'k jup duiñchu' nam jax ja'k tu duiñchu' diilh, dhi' bhaan jix maati' ka' na ja biim jup tui'dhi'

(Mr. 9:38-40)

⁴⁹ Ba' gu Juan jup titda gu Jesuus:

—Jiñ jaduun, aach maa'n tii gu maa'nkam nam a'mkam mai' ja jootos gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam. Aach ba' xi soo'mchulhdhak, na gu' cham jich biim jup tui'dhi'.

⁵⁰ Ba' gu Jesuus jup titda:

—¿Jax ku pimit ba'p soo'mchulh? Jax dhui nach biim jup tui'ñgida' pui' ji chu't gu jaroi' no' cham bhaamut jich aa'.

Gu Jesuus na ja aagi'ñdha' gu Jakoobo gio gu Juan na cham jir am nam jax kai'ch

⁵¹ Ba' na ba miamlhim na pai' dhuuk tu daaxix na giop ji jimia' gu Jesuus jix dhaam ja'k, juraa'n ba dai na mu jimia' Jerusaleen. ⁵² Biipi' mui' xi ja joot gui' nam kaichu' maa'n kap na pai' ji'dilh jir kikcham na Samaaria bhaan bipio' gui' gu dibiir, nam ti tikka' no'x bhaai' nam mi' xi chibiapuidhat. ⁵³ Gu' ji nam gu' cham aa' gu mi oi'ñkam, nam gu'x maat nar Israel kam gu Jesuus ku ba' Jerusaleen ja'k jim. ⁵⁴ Ba' gu Jakoobo gio gu Juan jup titda am gu Jesuus:

—¿Dho gi aap jax kai'ch jich jaduun no' chich moo pui'p tii na ja a'm tai mi dhuudu' kum biix mu ko'ya' gu mi oi'ñkam? ¿Tu' gi kum ba' cham aa'? Tii' nat gu' gu Eliiyas pui'p tu duu bijik.

⁵⁵ Ba' gu Jesuus ja'k giisik jup ja titda:

—Aapi'm diilh pu cham maat no'x kii' ii'mda' jam a'm tajaanix gu pui' na pim jax kai'ch, ka' ba' gu' cham. ⁵⁶ Jax dhui na gu' aañ na ñich bhaankam bha jii gu Dios ya' dhi oi'ñga'n, cham tu' nañ ya' ja tulhiiñchuda' gu ja'tkam, gu' ja'pji nañ ja'kbui' kat ja aagi'ñdha' nam jax ja'k duñia' nam ba' cham jum tulhiña'.

Ba' mi' dhir pu maakam ja'k bhii mit na pui' ji'dilh jup jir kikcham nam ba' mi' xi chibiapuidhat.

Gu ja'tkam nam tiix aa'nda' nam gammiji ba kaichgida' gu Jesuus

(Mt. 8:19-22)

⁵⁷ Ba' gamai' nam jiimchu' biix boi, maa'n mi' dhir ja'p jup titda gu maa'nkam gu Jesuus:

—Aañ jai' tiip jix aa' nañ git jup jum kaichgida'ñ jaduun nañ ba' git jai'p xi jimda' pai' nap ja'k oilhidha'.

⁵⁸ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Jax dhui na aañ nañ bhaankam ya oiri gu Dios, pu cham pai' bhaai' nañ

joidham xiñ jiidha' git, cham pui' na gu kaxio na silh jimia' mu pai' na chio' na ba kooxmira' pai' na duuk jix kooxim ka', piam pui' na gu u'ii' na silh jimia' pai' na tu kos ka' na pai' dhuuk jup jix kooxim ka'.

⁵⁹ Ba' diilh gu Jesusus ja'p ja'k jup titda jumai:

—Aañ ja'p ilhii'ñ jiñ jaduun nap bañ kaichgida' xib dir ja'p ja'k.

Ba'p kai'ch gui':

—Dho ea nañ ka xi yaaspai guñ chaat no't ba muu nañ ba' mi' dhir bam kaichgida' gammiji.

⁶⁰ Ba' gu Jesusus jup titda:

—Ja'pji nap nai' xi ja aa'ndhara' gu ja'tkam na jax ja'k jix bhaai' nam duñia' na ba'x joi'mdat ja a'm ti tigia' gu Dios, cha'p tu' bhaan jup jim buixdhat gu ja'tkam gui' nam ja'p ji buan nam ko'iix. Matgim dhi' ya' pum yaaspaidha'm ji dai koi'nga'n.

⁶¹ Ba' jumai mi' dhir ja'p jup titda ip gu Jesusus:

—Aañ dho gi gu'x aa' ji nañ tu' silhkam bam kaichgida', jix aa' iñ nañ jai'p xi jimda' pai' nap ja'k jimda'. Dai pix ji nañ ka xi ja tabuimgi'ñmirai biix guñ jaaduñ muñ ki'aam, mi' dhir dho gi ba' gu' bar cham tu' ka' ji.

⁶² Ba' gu Jesusus jup titda:

—¿Aap paa duuk nii'ñ gu maa'nkam gui' na tu juantu'nda' jaraar ta'm na kuu' ja'k ti niidhim? Pu'ñi dhop ji buusan gu jaroi' no' dai bhaan titi'ñcho gu tu' na gatuuk dir bi'iidha', pu cham tu' ba' bhaai'n ka' na jax dhui mi' pui' jimia' na jax jix aa' guñ Gi'kora'.

**Gu Jesusus na biipi' mui' ba ja
jootsa' baik oo'm daman
mambhiix gook gui' nam kaichu'**

10 Ba' mikkat baik oo'm daman mambhiix gook maap xi ja jumpadak gu Jesusus gui' nam kaichu', go'gok ba' miji xi ja joot biipi' nam tu

ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam gammiji na pai' jax mui' pa' daa'ñxim jir kikcham na pai' bhiya'. ² Jup xi ja tiidak biipi' dir nat ba' moo ba ja joot:

—Ge'ger dhor ga'n tir ya ja'p na pim jax bax maat, gu' pix ji nam gu' gu ordam jir gook alh. Jum aa' ba' na pim soi' titdada' guñ Gi'kora' na ya' tu gaa na jai' bhai'p ja jootsa' gu ordam nam ba' ya' tu oraa'. ³ Ku gu' ea na pim aapi'm ka xi chu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam. Xim nuukdat japim na cham tu' jam duñia', na pim gu' ja'p ji bubuakia' na jax gu kakasnir nam mi' pik aaya' nam pai'x jai'ch ka' gu sisii'. ⁴ Cham jum aa' na pim gaamtu'nda' tu' tuumiñ, nix chu' asaak ku pim kusbioda'. Gu jam sussak pu daipu' na pim jax ja aa'ntu'nda'. Gu jaroi' no't ampik mu pai' jam nam boi cha'm, daipu' na pim xi niokdhai maa'n na pim jiidma', cha'pim tu' a'gi'ñdha'. ⁵ Pai' jax chu'm kicham na pim jix aik ka', ja'p japim ti'ya' na pim ja ni'o'kdha' gu mi oi'ñkam: “Moo git xi jam joi'mdat jam a'm ti niidhidha' gu Dios.” ⁶ Ba' no'm gu' joidham jir jix bhabhai'kam gu mi oi'ñkam, gammiji dho pui'x joi'mdat ja a'm ti niidhidha' gu Dios, gu' ji no' gu' cham, cham dho ja a'm ti niidhidha'. ⁷ Cha'pim nai' pix tibiappuidha' kikcham, mi' ji na pim juruundha' pai' nam jam aichdha'x bhai' jam tiidai. Na pim pai' biix xi chu ja a'gidhai gu ja'tkam gui' nam mi ja'p jup oi'ñka' na pim ba' ba jimia' mi' dhir. Gio gu koi', mi' pui' tu kua'da' pim tu' nam jam maakda', gio gu suudai' mi' jam toi'dhidha' am, na gu' na pim jax bax maat gu jaroi' no' tu' bhaan tu juan, mi buusnidha' gu mai'chik ga'n. ⁸ Ba' mu pai' mui' kam tir na pim aaya', na mui' pa' daa'ñxim jir kikcham ka', no' mit joidham jam tiidak ma tu jam onbai' gu ja'tkam, aapi'm xi chu jugai gu tu' nam jam bhiidha'. ⁹ Gux kako'kkam japim jup xi ja dudua'ñdhai no'm ampik mi'p jix jai'ch. Ja'p japim ja tiida'

bíix gu ja'tkam: “Ya' ma miamri na pim pai' dhuuk ampix machia' na pim jax ja'k duñia' na ba' xi jam joi'mdai jam a'm ba ti niidhidha' gu Dios.” ¹⁰ Ba' no' pimit mi' pik ai kikcham nam pai' cham jam kiigalhi'ndha' gu ja'tkam, ja'p japim xi ja tiidai pu jimia' mi' dhir: ¹¹ “Jam nii'ñchudat jach ya' xi xiixkai dhi dibiir nat ji'x ya' bam bhi'iis jich chooton am gu ya' jam ki'aam kam, ba' dhi' bhaan jix maati' ka' na pimit cham ji'x jich kiigal. Dai ba' nach ja'p pix xi jam tiidam nat bak ya' mam ai na pim pai' dhuuk ampix machia' na pim jax ja'k duñia' na ba' xi jam joi'mdai jam a'm ba ti niidhidha' gu Dios.” ¹² Ba' aañ ya' pu jam titda nax io'm cham bhai' tu ja jimia' dhi' dhi ja'tkam jano' na pai' dhuuk jum aaya' na tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, cham tu' pui' na gu Sodooma kam ja'tkam.

**Nam cham mi' pui' jiidma' gu ja'tkam
Korasiin oi'ñkam gio Betsaida**

(Mt. 11:20-24)

¹³ Ba'x buam jum aagit ba ja aa' gu Jesus gu Korasiin oi'ñkam gio gu Betsaida kam, jup kai'ch:

—Aañ jix buam jiñ aa' ja bui gu Korasiin oi'ñkam gio gu Betsaida kam, na mit gu' cham mi' pui' jii na jax jix aa' guñ Gi'kora'. Tii ñich jix bhai' tu duu ja nii'ñchudat nam jax ja'k cham pai' dhuuk pui' ti niidhat. No'ñ git Tiirro gio Sidoon pui'x bhai' tu duñia' sia kum cham jir Israel kam, moo jano' git soi'm ilhdhai mi' pui' ba jimia' am. Jajannulh jix xaasak jam git pu tim tiidha', ni kum ka batbiada', ja'kbui' kat jam matai bhai' xim buidhidha' na bhaan jix maati' ka' nam silhkam soi'm ilhii'ñ. ¹⁴ Ba' tu' na jax chui'ka', jix io'm tulhiinara' tir suulhgia' am jano' na pai' dhuuk jum aaya' gu tanoolh na ja aagi'ndha' guñ Gi'kora' bíix gu ja'tkam nam ji'k tu' jax xi buimii ya' dhi oi'ñga'n, cham tu' pui' na gu Sidoon oi'ñkam gio Tiirro. ¹⁵ Gu'

ba' gu Kapernaum oi'ñkam, ja'p jum aa' am nam jix dhaam ja'k jii buiñor guñ Gi'kora'. Matgim mijimmi ja'k ji nam ja iabu'x io'm tuukab na pai' ge' ti di'.

¹⁶ Ba' aapi'm nañ jam jootos na pim tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam, gu jaroi' no' joidham cham jax ji kai'chit jam kee na pim tu a'gi'ndha', dhi' aañ na joidham jiñ keeke'. Gu' ba' gu jaroi' na cham jam kaim ka', dhi' aañ na cham jiñ kaim ka' ip. Ku gu' cham tu' ji na dai aañ na cham jiñ kaim ka', gu' ja'pji sia guñ Gi'kora' nat bhañ joot ya' dhi oi'ñga'n.

**Nam ja'k ba suulhgia' gu baik
oo'm daman mambhiix gook
gui' nam kaichu' gu Jesus**

¹⁷ Ba' gio pix ja'x jup ji ai mit gu baik oo'm daman mambhiix gook gui' nam kaichu' gu Jesus na mit ja'k ba suulh na mit tu ja a'gi'ñpuk gu ja'tkam. Jix bhai'm taattugit ba aagi'ñ am na mit tu' joidham tu duu mu ja'p, jup titda am:

—Jich jaduun, giilhim xich jiigi'ñ am gu cham kiki' i'ii'mda' nach jum a'mkam mai' ja jootos ja a'm dir gu ja'tkam! Jotmoda' pu buan am!

¹⁸ Ba'p ja titda gu Jesus:

—Dho na gu' aañ cham tu'r jiñ ju-paabkam gu ja'ook, pui' ku ba' xiñ jiigi'ñ. Tii ñich gu' nat bha ji buax dhaam dir guñ Gi'kora' jano' nat pai' dhuuk giilhim jum ua'tulh buiñor, ja'p jum duu na jax gu duuk no't bipgi. ¹⁹ Pui' ku ñich ba' aañ jam tajaan' gui' na pim ki'n jum palhbuidhidha' na cham tu' tu' jam duñia', siat chi moo tu' naksir cham tu jimchu'ndam jam kii, piam jax chu'm jumai ko'x maimdagim. ²⁰ Dai pix ji na pim gu' cham dhi' ki'n jix bhai'p bam taat ka', gu' ja'pji na pim ba ua'ñix u'uan ta'm jix dhaam na pim jax chii' na pim ki'n jix bhai'm taat ka', na gu' dai gui' nam ba ua'ñix ka'x dhaam na ja baidhika' gu Dios na pai'p tu'ii'.

Nax bhai'm taat ka' gu Jesusus

(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Ba' mi' jotmoda'x bhai' bhai' jim ilh gu Jesusus, nat gu' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' pix pui' ja'k duu na bhaan tajaanix. Ba'p kai'ch:

—Aa'ñ jix bhai'ñ chaat jum bui'ñ Gi'kora', aap nap jir ge'kam jix dhaam gio ya' dhi oi'ñga'n, na pich gu' ba ja mat-tuda gu ja'tkam gui' nam gampai' tu'm na pich tu' ja ixchuix gux mamatdagim jum aa'ndam. Ba' aa'ñ jix bhai'ñ chaat ji'ñ Gi'kora', nap gu' pui' ja'k jix aa'.

²² Ba'p ja titda gui' nam mi'p tu'ii':

—Aa'ñ biix tu'ñ maa gu'ñ Gi'kora' na ji'k tu'x chu jai'ch, na gu' dai aa'ñ jix bhai' xi'ñ maat na'ñ jir tu'p tu'm da', na'ñ gu'r maraa'n. Gio aa'ñ ya' dir mu ja'k dai aa'ñ diihl pix jup jix maat gu'ñ Gi'kora' nar tu'p tu'm da'. Gu' ba' gu jaroi' no'x maachim nach jir tu'p tu'm da' gook di't, aa'ni' dho aagi'ñdha'.

²³ Ba' mu ja'k xi ja tiigik jup ja titda dai gui' nam kaichu':

—Joidham no'm biix pui'p ti tigial' git gu ja'tkam na pim aapi'm ji'k tu' joidham jix bhai'm duukam ti nii'ñ na'ñ jup tu bua. ²⁴ Na gu' gui' nam bhaanka-mu'n gu Dios ya ja'p tu ja a'gidhimik gu ja'tkam bijik, gio gux io'm ge'gerkam kat Israel kam, pui' tii joidham tu'm jup jix chi tiigik kat am na pim aapi'm jax joidham tu'm ti nii'ñ xib, gu' ji na mit gu' cham pu chu'm ti tii. Sia pui' joidham tu'm jup jix chi kaik kat am tii na pim aapi'm jax joidham tu'm te kee xib, gu' ji na mit gu' cham pu chu'm ti kai.

Gu Jesusus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gu maa'nkam Samaaria kam

²⁵ Ba' maadi't gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios mu jimik bhai' ba tikka gu Jesusus, na mi' pix jix maachim

no' sap moo pui' pix jup ji bua na jax ilhii'ñ diihl. Jup titda:

—Ji'ñ jaduun, aa'ñ ja'p tu'm bham tikkam nap iam ji'ñ aagi'ñdha' git na'ñ ja'p te kee nap bixchu' pix jix maat. ¿Tu'ñ jax dhu'ña' na'ñ ba' gammiji bui'ñor bap tui'ka' gu Dios?

²⁶ Ba' gu Jesusus jup titda:

—¿Dho jax gim kai'ch nap tu ji'ñkai'ñdha' mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na mit tu ua'nak gu bijik dir kam na tu' pik jix io'm jum aa' nach pu du'ña'?

²⁷ Ba'p kai'ch:

—Dho sap nach gammiji tu' ka'm nii'ñdha' gu Dios, gio nach gammiji ti'ñ-choka' biix jich jujur ki'n gio na ji'x jich i'ii'mda' ki'n, biix nach ji'x pup jich chaat. Gio sap ba' nach jix joi'm-dai tiigix bhai' dhu'ña' gu jaroi' no' tu' bhaan jum tulhii'ñ, panaas ku sap moo aach pix jir gui' ka'.

²⁸ Ba' gu Jesusus jup titda:

—Dho pu'ñi pix nap du'ña'ñ jaduun nap ba' gammiji bui'ñor bap tui'ka' gu Dios.

²⁹ Gu' ji nat gu' gio bhai'p ka xi chikka gui' na sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios na sap ba' cham jax jum aa'nda' gu Jesusus na ja'p pix bha tikka sia kux maat, jup titda:

—Dho ja'pji na'ñ cham maat na jax chu'm ja'tkam ba' ja aagit jup kai'ch gui' na'ñ pui'x ja joi'mdaix bhai' ja du'ña' no'm tu' bhaan jum tulhii'ñ.

³⁰ Ba' gu Jesusus mui' ji chu a'ga bhaan ji ua'rgidhak maa'n gu maa'nkam, jup kai'ch:

—Maa'nnim maa'n gu maa'nkam Jerusaleen kam tii ma paxiaram mu ja'k Jerikoo. Gu' ji na mit gu' gama ja'k daagik gibiimik gux i'xkum, tii pup mukxikam jamit mi ja'p xi buak boi cha'm, xi chi iixdhak jamit ba' biix gui' na ji'k tu' tu ua'kat. Daman gu jajannulhi'ñ pup jamit xi chu

kookoxchulhdhak xi chu u'uuk na ka ti tii'chgit, pui'x dhaapkat jamit mi' xi buak. ³¹ Ba' ampik mi'p bhiichu' maadit gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam. Ba' ba tii na mi' kaat, ni ji'x kut iam jix joi'mdat tii. Mi' dhir ja'p gakoolh xi bhiik maa'n na jimchu'. ³² Ba' ja'xpix mui'p ba jimchu' maadit gui' nam jir tujuandam mu ja'p chichiop nam pai' tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam. Ba' pui'p ba tii na mi' kaat boi cha'm, gu' pix ji nat gu' pui' cham joi'mdat jup tii sia, mi' dhir ja'p gakoolh xi bhiik pui' maa'n na jimchu' ip. ³³ Ba' siamri maa'n gu maa'nkam Samaaria kam mi ja'p jup ka jim dhi' ka'm gu boi. Dhi' dho gi gu'x joi'mdak tii ji na mi' soi' tu'ii', ³⁴ mui' pu ji ai mia'n. Ba' xi chu juulh na pai' jax jix ko'ktulhdhix gu tukga'n, gio nat xi chu bhiibgi jajannulh saaski' ki'n. Ba' bhai' xi dhaasak bhaan gu bhuru'x na ua' ba bhiik maa'n kap na pai' tim tibiappu, ba' xi chu namkidhak miji ba boo'n. Mi' ba' pu daakat nuuka'n bix chukaa'. ³⁵ Ba' buimgidhak gu Samaaria kam maa'nkam jup titda gui' nar ga'n mi' na pai' tim tibiappu: "Ya'p kañ ñii'ñxi'ñka' dhiñ jaduun na mi' bo', jix bhai'p ka buada'. Ya'ni gook gu tuumiñ nap ki'n saba'ñxidha' gu tu' no' bam aa'. No' pich jax dhuuk jai' diilh jum tumñi' ki'n tu namki gu tu', aañ ja'k jum iabuidha' nañ gio ya'p buusnia' nañ ja'k ba giixchu'nda'." ³⁶ Dho jaña, ¿jax chu'm dhi baik ja'tkam na mit mi' bubuax joi'mdak tiigik jix bhai' dhuu gu maa'nkam na mi' tulhiñix boi cha'm?

³⁷ Ba' gui' na sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios jup kai'ch:

—Dho gu Samaaria kam.

Ba' gu Jesus jup titda:

—Dho pu'jani pix ja'k jum aa' nap duñia'ñ jaduun, jix bhai'p ja buada' biix pix gu ja'tkam, sia moo nar pai' kam ka' git.

Gu Jesus na mi' ba aaya' kia'mi'ñ gu Maarta gio gu Mariiya

³⁸ Ba' pui' xi chu a'gidhat jimchu' gu Jesus. Nammi gama ja'k maa'n kap ba ai na pai' jumai ji'dilh jup jir kikcham. Ba' maa'n mi' kioka' gu ubii Maarta tiigim, joidham cham jax ji chi'hiik aich na sap mi' xi chibiapui. ³⁹ Ba' maa'n ti siipi'ñ ka' gu Maarta, Mariiya tiigim. Dhi Mariiya mi ja'p ji dhaibuk amuub kee na tu a'ga gu Jesus. ⁴⁰ Ba' gu Maarta bha ja'p jix bhai' tu bua biix aixim gu tu'. Ba' na gu' cham palhbui'ñ gu sipdhi'ñ, mu jimiik amuub jup titda gu Jesus:

—No' pich mi' dhir iam ja'p tii'n dhiñ xiku' na jai' xiñ palhbuidha' nañ tu'x bua. Mi' pix pu daa. ¿Ka'p ji cham joi'mdat jiñ ñii'ñ aañ jaduun?

⁴¹ Ba' gu Jesus jup titda:

—¿Jax kup ba' moo bhaan jix buam jup jum aa' Maarta gu tu' nap biix aixim ji chu bua't? ⁴² Jax dhui na maa'n pix jix io'm jum aa' nap pu duña', nap ya'ni ja'p daibui xiñ kaaya' na jax dhi Mariiya. Dhi' ji' ji nax io'm jum aa'. Ba' cham jir am nañ mui'p bam joochxi'ñdha' dhi Mariiya, nat gu' dhi' ya' ba ai na pai' pik jum aa'.

Gu Jesus na ba ja aagi'ñdha' gui' nam kaichu' nam jax ja'k tu daanda' buiñor gu Dios

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

11 Maa'nnim maa'n kap xi jimiik gu Jesus ma tu daani jix dhaam ja'k buiñor gu Dios, biix jam jup oi'ñchu' gui' nam kaichu'. Ba' nat tiimok na xi chu dañiimik, maadit mi' dhir ja'p jup titda gui' nam kaichu':

—Jich aagi'ñdha' ap jich jaduun nach jax ja'k tu daanda'x dhaam ja'k buiñor gu Dios, ja'p nat jax gu Juan ja'tkam bopkondam jup ja aa'ñdhak gui' nam kaichgit.

² Ba'p ja titda gu Jesus:

—Dho ja'p japim kai'chdha' na pim pai' dhuuk tu daanda' buiñor gu Dios: Aapi'ch Gi'kora' nap jix dhaam jup tu'ii', aap nap gammijix uañ ki'n pur jum tiit-gidam ka'.

Iam jap ja'xbui' pui'p xi chu buada' ya' dhi oi'nga'n ja'p nap jax tu buada'x dhaam ja'k.

Ku gu' aap ji no'p diilh pui'p ilhii'ndha' git,

aach pui' pix soi'm kaichu'n ji.

³Gio dhich chuuku' na tu' ki'n jup dua, gammijip xi maakidhat nabap tanoollh na ba' ki'n jix bhai' tu tatda ka'.

⁴Gio ba' nap iam tuch uañi'ñka' nach ji'x mach ua'tulhdha' jum bui, pui' nach jax jup tu ja uañi'ñ aach gui' nam jup jum ua'tulhi'ñ jich bui.

Gammijip iam jich a'm ti niidhidha' na cham jich mai'chii gu ja'ook jumai boi bhaan jich bhiichdha' na pai' mai'x chi giixi'.

⁵Ba' ja'pnip ja titda gu Jesusus:

—Kani nañ jam aagi'ndha' na jax pik ja'k tu tu'ii' dhi'. No' maadit aapi'm na pim ji'k ya'p tu'ii', iraab tukaa' mui' ba tu soon jum ki'aam gu jaroi' na mi' dhir ja'p jup kioka', no' gu' jax jum titda: “Jiñ jaduun, iam gook jiñ chainbui'ñ gu paan

⁶nañ onbai'ndha' maa'n guñ jaduun nat mik dir mi ai. Giilhim sap bax bhio'n-tu', aañ gu' pu cham bia' gu tu' nañ iam onbai'ndha' git.” ⁷Ba' no'p gu' aap miji dir jup titda: “Kux cham jir ge' tukaa' aa ku pich ba' moo bhai'p bañ ñiñiichdham. Bha siisap ip gu' gu ki'ngob, gio ya' ja saagi'ñ bo' iñ guñ a'aalh chuk. Cham dho ba' jax jix bhaai' nañ bamgia', dampan ji ba' no' giop ba xi chum aagim.” ⁸Gu' ji no' gu' pix ji kiisaim na soi' kai'ch nam taan, ma ji bamgia'p ji matgim nap tu makmira' biix gu tu' na aa'nda'. Ku gu' aañ ya' pu jam titda ji na cham tu' na moo nap jix mat ka' kup ba' tu makia', gu' ja'pji na pix ji kiisaidha' na soi' kai'chdha' kup ba' tu makia'. ⁹Ba'

aañ pui'p jam titda, gu tu' na pim taanda' guñ Gi'kora', jam makia' dho. Piam gu tu' na pim ga'ngada', jam aagi'ndha' ip. Gio no' pim pix ji kiisaim na pim bha tu soon ki'ngob, jam kupio'kdha' ip. ¹⁰Na gu' na pim jax bax maat gu jaroi' no' pix ji kiisaim na tu taan gu tu', makia' am. Piam no' tu' ga'nga, tigia' ip. Gio no' pix bhai' ji chu soon bhai' pai' ki'ngob, kupio'kdha'm ip.

¹¹¿Aapi'm daas aa na pim jodai makia' gu jax chu'm jam mar no' paan jam taan? ¿Piam ku pim gu' ko' mui' ba maak no' batoop jam taan? ¹²¿Piam ku pim gu' naksir mui' ba daagi'ñ no' lanki-iyus jam taan? ¹³¿Jia na pim gu' biix pix jir jix bhabhai'kam ja bui gu jam maa-mar, sia ku pim jax jir jix u'ua'tulhdhix kam ja'tkam? ¿Guñ Gi'kora' gi ba' na giilhim jir jix bhai'kam nax dhaam jup tu'ii'? Tajaan'dha' ji matgim gux Dhu-udu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu jaroi' na taanda'.

Nam pui' ai'chuxdha' gu Jesusus na gu ja ge'kam tuk gu cham kiki' i'ii'mda' bhaan jup tui'dhi'

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

¹⁴Maa'nnim gu Jesusus maa'n mai' ba jootos gu cham kii' ii'mda' bhaan dir maa'n gu maa'nkam na bhaan jup tui'dhi'. Cham tu ñiokda' dhi' dhi maa'nkam, na gu' gu cham kii' ii'mda' pix na pui' duuka'. Ba' joidham bhai' ji chu ñiokcha gu maa'nkam nat pai' ba buus gu cham kii' ii'mda' bhaan dir. Ba'x bhai'm ilh jamit jai' gu ja'tkam na mit pui' ti tii. ¹⁵Jai' ba'p kai'ch am:

—Ja ge'kam tuk ji gu cham kiki' i'i'mda' na bhaan jup tui'dhi' dhi', pui' nam ba'x jiigi'ñ.

¹⁶Ba' jai'p titda am na sap xip duñia' gu tu' nam cham pai' dhuuk pu chu'm nii'ñ, nam jax dhui mi' pix jix mai'chim no' sap moo bixchu'x aichu'n na pu tu duñia'. ¹⁷Gu' ji na gu'x maat gu Jesusus

nam jax jum aagit jup titda, siax maat nam jax ai'chuxi'n gu jai'. Ba'p ja titda biix:

—Gu jax chu'm ge'kam no' cham maa'n ñi'ook jup duuk ja bui biix gui' nam maap tu juanda', cham ji'xkat tu' jax dhuñia' am, nam gu' jai' maakam kai'chdha', gio jai' maakam ip. Mikkat mi' pix pu bhaakui mam kooda' am diilh.

¹⁸ Pu'ñip jum duñia' gu ja ge'kam tuk gu cham kikii' i'ii'mda' no't jax dhuuk bhai' ji bhaan ja bui gu tujuandam tugi'n, nam gu' cham maa'n ñi'ook kap duuka'. Ja'p jañ kai'ñkam jup kai'ch na ni ji'x kur pui' na pim jax jiñ ai'chuxi'n jai' dhit. Jup kai'ch japim nañ a'm jup tui'dhi' gu ja ge'kam tuk gu cham kikii' i'ii'mda' nam ba' xiñ jiigi'n. ¹⁹ ¿Aapi'm ba' pui' ja ge'kam tuk gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm jup tui'dhi' aa gui' nam jam kaichu' nam ba'x ja jiigi'n nam mai' ja jootos ja a'm dir gu ja'tkam? ¿Jia na gu' cham? Pu dhi' bhaan jix maati' na cham ji'x jir pui' na pim jax jiñ ai'chuxi'n. ²⁰ Matgim aañ gu Dios ji nañ bhaankam ya oirit mai' ja jootos gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm dir gu ja'tkam. Gu Dios pix diilh jiñ a'm ti niidhim, pui' kum ba' xiñ jiigi'n. Ba' dhi' bhaan jup jix maati' nat bam ai na pim pai' dhuuk ampix machia' na pim jax ja'k duñia' na ba'x joi'mdat jam a'm ba ti niidhidha' gu Dios.

²¹ 'Gu ja'ook ja'pni ja'k jup ji buusan na jax maa'n gu maa'nkam jix oogim na mu pai' tu bia'ka' gu bixchuga'n jax chu'm ba'k chir. Ba' mi' tu nuuka'nda' ji dhaagit gui' na ki'n jum palhbuidha' no' jaroi' bax chi iixdham, sia ku gu'p jix oo'.

²² Gu' ji no't gu'x dhupii'n mu ai gu jumai maa'nkam nax io'm jix oo' ka', cham tu' pui' na gui', mi' dho daagii xi iixdhai gu tu' na ka daa'nka' na git ki'n jum palhbuidha', pui' ba' xi giiimii gammiji xi ardimia'. Gu bixchuga'n ba' biix bhaan ji chu bi'ya' na miji ka tu bia'ka' ba'k chir.

²³ 'Na gu' gu jaroi' no' cham pui'p ilhii'n nañ aañ jax ilhii'ñdha', dhi' bhaan jix maati' ka' na xiñ bhaamki'ñdha'. Gio gu jaroi' no' cham jiñ palhbui'n nañ tu jumpa'nda', dhi' bhaan jix maati' ka' ip na ja'kbui' kat ti ji'dilhka'nda'.

Gu Jesus na ba tu aa'nda' na jax jum buada' gu cham kii' ii'mda'

(Mt. 12:43-45)

²⁴ 'Gu cham kii' ii'mda' no't bhaan dir ba buus gu maa'nkam, ba jimia' mummi ja'p gampix jix chu gak kir na tu gaa'mira' na pai' kiicha'. Ba' no't cham pai' ti tii nar joidham, jup jum aa'nda': "Gi no' ñich giop jii bhammi nañ pai' kiokat, na gu' cham pai'r joidham ya ja'p." ²⁵ Ba' joidham ti tigia' na gio bhammip ba bakia' bhaan gu maa'nkam, jix chi kii' ka', joidham tu boxkix ka', na gu' pui' ji buusanda' no'x kii' gu maa'nkam. ²⁶ Ba' xi dhai'ññia' na ja bai'ñmira' ji'k xijum gook pup gu bipnaga'n cham kikii' i'ii'mda', nam jix io'm xi chu xi buada', maap jam ba' bhai' ba baapkia'. Mi' dhir dho gi ba' gu'x io'm bam duñia' ji gu maa'nkam, cham tu' pui' na biipi' dir.

Gu Jesus na ba aagi'ñdha' maa'n gu ubii na sia jaroi' na pix jix bhai' ba tu jimda' no' mi' pui' ba jim na jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios

²⁷ Ba' na mi' pui' ka tu a'ga gu Jesus, maa'n gu ubii miji dir ja'p ja saagi'n gu ja'tkam jup titda ge' ki'n:

—Moo git joidham jix bhai' tu jimda' gum naan na pich bhaan dir maaxir, gio nat magoonik bam gi'iilh.

²⁸ Ba' gu Jesus jup titda:

—Ja'ppi sia ji gui' nam keeji mi' pui' ba jiiimda' na jax jum kai'chdha' gu ñio'ki'ñ gu Dios na pui' gammijix bhai'p ba tu ja jimda'.

**Nam pui' ba tiida' gu Jesus gu
ja'tkam gui' nam cham tu' ka'm ti
nii'n nap duñaia' na tu'r jix bhai'm
duukam nam cham pai' nii'ndha'**

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹ Ba' giilhim mui' pix ja'x ji aajim am gu ja'tkam mi' na pai'p tu'ii' gu Jesus, nammi ja'p ba xi ju' am. Ba'p ja titda:

—Jai' dhit gu jaaduñ nam ya'p tu'ii' tiix aa' am nañ sap tu' jax xi dhuñaia' nam cham pai' dhuuk pu chu'm nii'n, gu' ji na gu' cham tu' pu chu'm ja a'm jum aa', nam gu' giilhim jix u'ua'tulhd-hix. Ku gu' aañ jir dhi' pu chu'm ka' ji nam jax chu'm jix aa' nam tigia', pui'n jup jiñ dhuñaia' nat jax jum duu bijik gu Jonaas. ³⁰ Gu ja'tkam Niinibe oi'ñkam bhaan dir maat jamit gu Jonaas na bax ja tulhiinchudam gu Dios. Aañ ba' pu'ni ip ya' ja bui xib gu ja'tkam, aañ pix jiñ a'm dir machia' am na jax ja'k cham ja tulhiinchuda' gu Dios gatuuk ja'p na jax jano' gu Jonaas. ³¹ Jano' na pai' dhuuk jum aaya' na guñ Gi'kora' ja aagi'ndha' biix gu ja'tkam nam ji'k tu' jax buimii ya' dhi oi'ñga'n, gu ubii gui' na bijik jix io'm jir ge'kam kat mi' dhir ja'k jurnip, jano' xi kikboi pui' ti'ya' na pim cham tu'r kikii' ja'tkam, na pimit gu' cham mi' pui' jii na maadit tii pu ya' jam aa'nd-himik na pim pai' oi'dha' na pim jax ja'k mi' pui' jimia'. Gu' gui' gu ubii mik dir jum dikoo'n nat bha jii nat bha kaim gu ge'kam Salomoon na giilhim jix chu matda' ka'. Ku gu' gui' na maadit xib ya oiri, jix io'm jix chu maat ji gio nax io'm jir ge'kam, cham tu' pui' na jax jano' gu Salomoon. ³² Sia gu ja'tkam Niinibe oi'ñkam xi gu'kii pui'p ti'ya' am jano' na pim maaxik cham jir kikii' ja'tkam. Na gu' gu ja'tkam Niinibe oi'ñkam moo jano' pu soi'm ilh jamit buiñor gu Dios nat jax pui' tu ja a'gi gu Jonaas na cham bhai' tu ja jim. Ba' gui' na maadit xib ya

oiri, jix io'm bhaan ti niidhim gu Dios, cham tu' pui' na gu Jonaas.

**Gu Jesus na pui' ba ti'ya' na gu
buupui ja'p ji buusan na ge' tanoor**

(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ Aañ cham ji'xkat jaroi' pai' nii'n gu maa'nkam na xi miichdhai gu kañdhiir miji ja'p xi kiisa' na pai' cham tu maax ka', piam ku tu' ki'n xi chaa'bidha'. Gu' ja'pji bhammi ja'p na pu xi kiisa' te'kob na ba'x chu maax ka' nam mi ja'p oipoda' gu ja'tkam. ³⁴ Dhich buupui pu'ñip ji buusan na jax gu kañdhiir na joidham ge' tu maaxi'n ka' tukaa' no' bi'ndhix, nach gu' ki'n ti nii'n. Mui' pix pux chum tukgam ka' gu' no' cham kikii' dhich buupui. ³⁵ Ba' aapi'm jix bhai' xim duukat na cham tutkia' dhi jam buupui. ³⁶ Na gu' no' joidham jix kikii', jix bhai' nii'ndha' pim gu jam tutku' na jax chui'ka'. Pui' na jax gu kañdhiir no'x bhai' miim, na gu'x bhai' tu maaxi'n ka', pu cham pai' maa'n kap pix am jix chi iika' ka'.

**Gu Jesus na pui' ba ja tiida'
nam cham bhai' tu jim gu
pariseos gio gui' nam sap jix
mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios**

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40;
Lk. 20:45-47)

³⁷ Ba' nat pai' tiimo na tu a'ga gu Jesus, maa'n gu pariseo ba baidhak na tu koi'ra' kia'mi'n. Ba' gu Jesus ma oi ip, jimdat mi' ji dhaibuk ba ti niir nam tu bhiidha' na pai' tum kua'. ³⁸ Ba' gu pariseo cham jir juraa'n nat tii nat cham jum ikoim, na gu' panaas nax maat diilh, jum aa' na xim ikoimdhai gu jaroi' no't ba ji chu juu. ³⁹ Ba' gu Jesus na gu'x maat na cham juraa'n daa gu pariseo, jup titda:

—Ja'p moo tiix u'uañ jum ilhii'n japim aapi'm na pim pariseos jum tiiti'. Gu' dai daam dir na pim tii xi ja bopkon gu jam ja jooxia' gio jam bapaas, irban dir ja'k

gu' giilhim mi bhi'sap ji gu jam ua'tulhdhara', na pim ti iixi'ndha' gam biix aixim na pim tu buada' na tu' cham jir ki'. ⁴⁰ Cham jam jur bia' pim dho jia ku pim ba' pui' ja'k tu jim. ¿Jax jum aa' pim aa na cham ti nii'n gu Dios jura'ram gu maa'nkam? Jax dhui nat gu' biix jup duu na ji'x jir tuuku', sia irban dir, sia daam dir. ⁴¹ Ba' tu' na jax chui'ka' ya' dir ja'p ja'k, tu' silhkam japim jix ja joi'm-dat ja palhbui'ndha' gu ja'tkam gui' nam cham tu' bia' ni ji'x. Pu'ni ja'k dho gi gu' ba oñia' ji sia irban dir ja'k gu jam ua'tulhdhara'.

⁴² 'Tiin jix buam jin aa' jam a'mkam aapi'm na pim pariseos jum tiiti', na pim gu' cham bhai' ja bua gu ja'tkam gui' nam biix aixim bhaan jum tulhiin. Aapi'm dai sap pik ba' gammiji mi tu aichdhidha' chiop na ji'k bhaan jup bi-pio' gu Dios gu tu' na pim ti is, gu' ba' gu ja'tkam cham ja nini'n japim sia kum mi ja'p soi' tu'ii' jam taagiob. Dhi' ji ba' pik biipi'm aa' na pim jix ja joi'mdaix bhai' ja duñia', gatuuk japim ba' pui'p ba duñia' gu tu' nam aa'nda'.

⁴³ 'Gio ba' na pim ge'gerkam jum taat ka', biipi' dir japim jix dharaibuktu'nda' na pai' tum daanda', ni ji'x ku pim iam gatuuk dir xix dharaibuktu'nda'. Gam na pim jix aa'nda' nam biix gu ja'tkam tu' ka'm jam niidhat jam ñio'kdhidha' mu ja'p na pim jax jiimda'.

⁴⁴ 'Ja'p pix ji buan japim na jax gu maa'nkam no' bijik dir mi' pai' ba yaasap na cham ka tu maati' ka', siam chi daam dir mi oipo gu ja'tkam. Pu ni kum jix mat ka' no' tu' maa'nkam bita'n jup dibaalhchik.

⁴⁵ Ba' maadit gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios mi' dhir ja'p jup kai'ch:

—Jin jaduun, aach biix jup jich ia'n pui' na pich jax ti, panaas jap sia aach jich aagit jup kai'ch.

⁴⁶ Ba' gu Jesus jup titda:

—Sia dho tiix buam jin aa' in jam a'mkam aapi'm na pim sap pik ba'x maat gu ñio'ki'n gu Dios. Ja'p ji buusan gu' na pim tu ja bhiinolhdhatu' gu ja'tkam na pim dai gui' ja chianda' nam mi' pui' jiimda' na jax jum kai'ch gu ñio'ki'n gu Dios, gam na pim jax ilhi'n diilh. Aapi'm diilh gu' pu cham mi' pui' jiiim.

⁴⁷ 'Gio na pim jix bhai' xi chu buada' nam pai' yassap gu bijik dir kam gui' nam ya ja'p tu a'gimik bhaankam gu Dios, gu' gu jam bopxi kat na mit ja koodak mi' ja yaas nam jix bhaamut ja keke' nam ti tu ja a'gi'ndha' na jax jir mi' pui'. ⁴⁸ Ba' dhi' bhaan jix maati' na pim jix bhai'm taatit am jix bhai' tu bua mi' na mit pai' ja yaas.

⁴⁹ 'Pui' pu ti ji gu' guñ Gi'kora' na giilhim jix chu maat nam sap cham ja kiigalhdha' gui' nam pu'ni bhaankamu'n ya ja'p tu a'ga, jai' ja kooda' am. ⁵⁰ Ba' aapi'm pik jix io'm jam o'bhai'ndha' gu Dios na pim xib ya oipo na mit ba ja koi gu jam bopxi kat gui' nam bijik bhaankamu'n ya ja'p tu a'gimik. ⁵¹ Nammi dir bhai' ji jam kusbidha' bhaan gu Abel na mit biipi' mua, ya' juugit na pai' gu Sakariiyas, gui' na mit mi irban mua na pai' kiik gui' na bhaan tum makgirxi'n gu Dios, gio gu ba'aak nam pai' dhir tu daan gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam. Jam aagi'n in moo na aapi'm jai'p jam o'bhangi'n gu Dios na mit tu koi gu jam bopxi kat jano' dir.

⁵² 'Gio gu' aapi'm na pim sap pik ba'x maat gu ñio'ki'n gu Dios, ja'p ji buusan na pim aapi'm ua' gui' na ki'n jum kukpi-o'k mi' pai' na tum mamti na jax ja'k jir am na pim mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios, gu' ji na pim gu' cham ja kukpi-o'ki'n gu ja'tkam, ni aapi'm diilh ku pim mi baapak.

⁵³ Ba' giilhim bhai' ji bhaak jamit gu pariseos gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios na pui' ja titda gu Jesus. Biix aixim bhai' ba tikka am maap

jim daagik ⁵⁴nam mi' pix mamai'chik no' sap moo pui'p ilhii'n nam jax ilhi-i'n diilh gu tu', piam ku gu' sap cham, dai nam ba ja aagi'ndha' gu ja ge'gerkam tuk.

Gu Jesusus na ba ja aagi'ndha' gui' nam kaichu' nam cham ja jii'gi'ndha' gu pariseos

12 Ba' giilhim mui' mi' mam jumaap jamit gu ja'tkam na pai'p tu'ii' gu Jesusus, nammi ja'p xi ju' am. Giox kabkam ki'sap am jai' miji ja'p, nam gu'x kobkom mi guguuk. Ba' biipi' mui' ji chu ja a'gi gui' nam kaichu', jup ja titda:

—Moo pim cham mia'n ja a'jida' gui' nam pariseos jum tiiti'. Giilhim jix kaidha' gu' gu ja ñi'ook, ja'p jir tu'm am na jax gui' na ki'n jappukar gu paan, pu cham mi' pui' jiim am diilh nam jax ja aagi'ndha' gu ja'tkam. ²Ku gu' kam aajim ji na pai' dhuuk matgilhia' nam jax jir tu'm, sia kum gu' xib diilh pix pui'x chu maat. Na gu' cham ji'xkat jum ixchu' gu tu' sia ku tii ixchuix panaas, ni ku cham ji'xkat na moo cham jup matgilhia' sia ku tii cham tu aa' gu jaroi'. ³Ba' aapi'm pu'ni ip no' pimit tiix ixchuixim mu pai' tu a'ga gu tu', maa'n na jax matgilhia' gatuuk. Sia pimit chi moo tiix kabkam xim kuupak mu pai' jax chu'm ba'k chir, nai' pix ja'x chum jii'nakda' na pui' tum kai'chdha' gatuuk.

Gu Jesusus na pui' ba ja tiida' gui' nam kaichu' nam cham ja iibhi'ndha' gui' nam tu koo'n

(Mt. 10:28-31)

⁴Ba' ja'p jañ jup xi jam tiidam jiñ jaaduñ na pim cham ja iibhi'ndha' gu ja'tkam gui' nam jir tu koo'n kam, cha'pim totdon ka' sia kum xi jam koodak. Na gu' no' mit moop ma jam koi, dai gu jam tutku' nam ja kooda', gu jam i'ii'mda' pu cham nam jax dhooda'. ⁵Gu Dios ji na pim jix iibhidhat oipoda', na

gu' gui'x bhaai' na xi jam koodai mu ja'k xi chu chiñia' nam ja iabu' gu jam i'ii'mda' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhi-iñdha' no' pim cham tu' ka'm nii'n. Tu' ka'm japim moo niidhat, aañ moo ya' pu jam titda.

⁶'Cham da'ram namiik am dho gux bii u'ji' nam mu ja'p jum ga'ra, jix chamaam aix am gu gook tumñix cha'm. Gu' ji na gu' gu Dios jix dha'ram ja ilhii'n sia kum cham tu' bhaigim tu'm panaas. ⁷Aapi'm gi ba' na pim jir ja'tkam jam jur bia' kam, ¿ja'p jum aa' pim aa na cham da'ram jam ilhii'n gu Dios? Matgim giilhim ji nax dha'ram jam ilhii'n, sia jam kuup jix bhai' ja'kilhdhix kam bia' na ji'k bha tuut jam moom am. Ba' cha'pim jax jum aa'nda', na gu'x io'm jix dha'ram jam ilhii'n gu Dios, cham tu' pui' na gu u'ji'.

Gu Jesusus na pui' ba ja tiida' gui' nam kaichu' nam ja aagi'ndha' gu ja'tkam nam kaichu'

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸'No'm ba jam tikka gu ja'tkam no' pim jiñ kaichu', xi ja aagi'ndha' pim na pim jiñ kaichu', aañ ba'p ja aagi'ndha' gu noonbi'n guñ Gi'kora' na pim silhkam jiñ kaichu'. ⁹No' pim cham ja aagi'n, aañ pui' pix jup ja tiida' gu noonbi'n guñ Gi'kora' na pim pu cham tu' silhkam jiñ kaichu'.

¹⁰'Ba' no't jaroi' giilhim jiñ chii'n aañ nañ bhaankam ya oiri gu Dios, jum ua'tulhdha', dai pix ji na gu' giop tu uañdha' gu Dios no't soi'm ilhdhak pu tii na cham pui' ka kai'chdha'. Gu' cham ji'xkat tu uañdha' ji kia' no't gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' giilhim ti'i'n na jax cham jir am, na gu' dhi' buiñor jix io'm jir ua'tulhdhara' no' jaroi' jaaxmam kai'ch.

¹¹'No' mit pai' dhuuk jam da'ngik mu ja'p pai' ba jam tuttuim chichiop piam mu ja'p pai'x kakai' ja bui, cha'pim jax jum aa'nda' sia ku panaas cham bhaai' na pim jax ba ji chi'ya' ja bui. ¹²Jax

dhui na gu' diilh pix bhai' ji bhaigia' na pim jax ti'ya' no' pim bhaan bap tui'dhi', na gu' gux Dhuudu' kam jix Uań Ii'm-da' jam makia' gu matda' na jam a'm tajaanixchu'nda'.

Gu Jesusus na pui' ba ti'ya' na cham jir am no' jaroi' gan jix aa' nar jix chumñigam ka'

¹³ Maadit ba' miji dir ja'p ja saagi'ń gu ja'tkam jup titda gu Jesusus:

—Jiń jaduun, mi' dhir jap iam ja'p jiń chii'ńxidha' guń xiix na tuń makia' na ji'k jiń a'm jup tuń bipio' gu bixchuga'n guń chaat kat. Ni ji'x ku xi chuń maakim.

¹⁴ Ba' gu Jesusus jup titda:

—Jax dhui nań ań cham tu' ge'kam ki'n daaxix nań mu pai' ja maakda' gu ja'tkam na ji'k ja a'm tu bipio' gu tu'. ¿Ka' paa pimit duuk pu chu'm ki'n ge'kam jiń dhai kup ba'x maat na pu chu'm jir jiń a'mkam?

¹⁵ Ba'p ja titda biix gu ja'tkam nam ji'k mi'p tu'ii':

—Cha'pim dai bixchu'x chu aa'nda' na pim git xi chu bia'ka', na gu' cham tu' gu biix aixim na tu bia'ka' gu jaroi' na ba'x bhai' tu jimda'.

¹⁶ Ba' xi ja aa'ń bhaan ji ua'rgidhak maa'n gu maa'ńkam jix chumñigam nat jax tu jii, jup ja titda:

—Maa'nnim maa'n gu maa'ńkam gi-ilhim ge' ma ii gu tiriik. Giilhim jir jix chumñigam ka' gu', ge'ger ja bia'ka' gu dippir. Ba' nammi ji kii nat pai' dhuuk ti bhii gu tiriik. ¹⁷ Ba' cham ge'ger jup tu ba'bhak ka', i'lhich mi' ja tuttu ka'. Ba'p jum aa' jura'ram bhaan: “¿Paań ba' ja'k ulhńa' dhi jai' tiriik na bi'ya' sia ku ńich jai' mi ulh dhi i'lhich ba'pki chir, na gu' cham biix mi aix?” ¹⁸ Ba' ja'xpix jup jum aa' ip gio: “Ja'pji nań ja ia'rsai dhi i'lhich ba'bhak ge'ger mi' ja tuttu' na ba' maa'n jimdam biix mi aaya'. Guń bixchu'ń bhai' dhir ja'p gai dhir jup xi chu ulhńa'. ¹⁹ Mi' dhir ba' dai nań bań

jiipi'ńka', tu kua'da' iń jix bhai'ń chaatit gio nań jix maim ka'. Mui' oidha' mi biitka' gu' dhi tiriik.” ²⁰ Ba' na mi' pui' kam aa' gu maa'ńkam, jup titda gu Dios: “Joidham tii ti ilhii'ń ap jia. ¿Jaroo ba' bhaan ji chu bi'ya' dhi' nap tu' bhaan tu a'ga? Nap gu' aap ja'xńi tukaa' cham tu' ka duaka'. Cham jum jur bia' ap kup ba'p kai'ch.” ²¹ Pu'ńi pix ja'k ba' tu jimia' gu jaroi' sia kut tii joidham ti ilhdhak nammi ji chi kii gux dha'ram tu namkim ya' kam dhi oi'ńga'n, pix ji no' cham jir jix chumñigam ip buińor gu Dios.

Gu Jesusus na ba ja aagi'ńdha' gui' nam kaichu' na ja a'm ti niidhim gu Dios gui' nam jir maamra'n

(Mt. 6:25-34)

²² Ba' mikkat gu Jesusus jup ja titda dai gui' nam kaichu':

—No' pim pai' dhuuk cham ji'x ka bia' gu koi' piam tu' jannulh na pim ti'ya', cha'pim jax jum aa'nda'. ²³ Na gu' cham tu' pik jum aa' gu koi' ni gu jannulh, gu' gui' ji jam i'ii'mda' gio dhi jam tutku' nax io'm jum aa', dhi' pik japim gaa'ńchu'nda' na jax ja'k jix bhai' tu ja jimda'. ²⁴ Gio gu' ja nii'ń japim gu kokkon. Cham pai' mu pai' or am gu tu' nam kua', nam gu' pu cham ti is. Ni kum pai' tum bipi'ń jax chu'm ba'k chir, jax dhui nam gu' pu cham tu ba'bhak. Gu' ji na gu' gu Dios tu ja maak nax joi'mdat ja nii'ń. Dho jaiń, ¿aapi'm ba' cham jix io'm jup xi jam joi'mdat jix bhai'p jam duńia' aa gu Dios na pim jir ja'tkam? ²⁵ Gio gu' cham ji'xkat ja'kbui' oidha' aichdha' na duaka' gu jaroi' na ji'k tii xi ilhii'ńdha', na gu' cham jaroi' diilh jup bua gu ii'mda', siat chi moo tii biix juraa'n ki'n pui'm aa na ja'kbui' oidha' aichdha' git. ²⁶ Ba' dhi' pu'ńi ip, cham jir am na pim ja'p pix jix chu aa'nda' gu tu' na cham jum aa', na gu' cham ji'xkat jaroi' alhi'ch pup jup duńia' gu ii'mda' na ba' ja'x pup

xi dhuaka', sia kut bam ai na pai' dhuuk mukia'.

²⁷ 'Ja nii'n japim ip gu yooxi' nam nai' yoot biix aixim tu'm jix a'bhar. Cham tu' diilh jup tu bua am gu tu' nam ki'n jum a'bhartu'n, ni kut iam pu chu'm jix a'bhar tim tii'dhak gu Salomoon gui' nax io'm jir ge'kam kat bijik, sia ku tii joidham jix bhai' xim duuka'. Gu yooxi' gu' gu Dios na pu chu'm tu ja ti'ii'nika', cham tu' diilh. ²⁸ Ba' no' gu yooxi' pui'x a'bhar tu ja ti'ii'n gu Dios sia kur gam-pix kam gio na buimgidhak bax gak ka', zgu Dios aa ba' cham jix a'bhar jup tu jam tii'dha' na xi jam joi'gi'n na pim jir ja'tkam dudua kam jum jur bia' kam? Tu jam tii'dha' ji matgim, dai ji na pim biix jam jujur ki'n buiñor ti jii'gi'ndha'. ²⁹ Ba' cha'pim jax jum aa'nda' sia ku pim cham ka bia' gu tu' na pim jugia', ni gu tu' na pim i'ya' no't ma gaa gu suudai'. ³⁰ Pui'm dho tu'ii' ji gui' nam chakui maat gu Dios, biix dhi' pu chu'm jam bhaan jix buam jum aa'. Gu' matgim aapi'm bax maat ji na jaroi'r jam Gi'kora', gu Dios dho. Gio gu' gui'x mat ka' na tu' jam a'm jum aa'nda'. ³¹ Aapi'm dai ji na pim mi' pui' xi dhuin'chu'nda' na jax jix aa' na ba'x joi'mdat jam a'm ti niidhidha'.

**Gu Jesus na ba ja aagi'ndha' gui'
nam kaichu' nam jax ja'k jir jix
chutumñigam ka'x dhaam ja'k**

(Mt. 6:19-21)

³² 'Cha'pim tu' bhaan totdon ka' aapi'm na pim ja'p ji buan na pim jir jiñ kakasnira', na gu' sia ku pim jir gook alh, guñ Gi'kora' xi jam joi'mdat jam a'm ti niidhim. ³³ Cha'pim jax jim aagit xi ja maakat gu tuumiñ gu ja'tkam gui' nam cham tu' bia' ni ji'x. Xi chu ga'rat japim gu tu' na pim bia' na pim ba' mi' dhir ja maakda'. Na gu' no' pim pu'ni ja'k duiñchu', aapi'm jum tutumñigamtaidha' jix dhaam ja'k buiñor gu Dios na pai' gux

ixkum cham ji'xkat aaya', ni gu tu' na ti di'nbalhchu'n ku cham ji'xkat aaya'. ³⁴ Na gu' gu jaroi' mu pai' no' bia' gu tuumiñ, dai mummi titii'ñchoka'. Ba' pu'ni aapi'm no' pimit bam tutumñigamtax dhaam buiñor gu Dios, dai bhammi ja'k japim ba titii'ñchoka'. Dhi' pu'ni ja'k jum aa' na pim duñia'.

**Gu Jesus na ba ja aagi'ndha' gui'
nam kaichu' nam gammiji mi' pui' xi
jii mit na jax jix aa' gu Dios**

³⁵ 'Gammiji pim gaa'ñchu'nda' na pim jax ja'k mi' pui' jii'mda' na jax jix aa' gu Dios. ³⁶ Ja'p japim tui'ka' na jax gu tujuandam no't gu ge'kam xi ja chianik nam mi' darka' kia'mi'ñ nam kupio'kdha' na pai' dhuuk mi aaya' na jax maa'n-nim bha tu soosnia' na xim tiimorai mu pai'. ³⁷⁻³⁸ Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja jimia' gu tujuandam no'm ti nii'n na pai' dhuuk mi aaya' gu ja ge'kam tuk, siat iraab tukaa' mi ai, piam katukgab, piam jix dha'npam ji chu maaxirik. Aañ ya' pu jam titda nax bhai'm ilhdhai gu ja ge'kam tuk xi ja chiñia' nam daraibu' na ba' tu ja bhiidha' nam tu jugia'. ³⁹ Gio gu' ja'pni'p tu tu'ii', pu cham mat ka' am gu tujuandam na pai' dhuuk mi aaya' gu ja ge'kam tuk, ja'p na jax gu jaroi' na gu' pu cham mat ka' na pai' dhuuk mi e'ji ti iixdha' gux ixkum kia'mi'ñ, joidham no' gu' pu biipi' dir bax mat ka' git na ba' mi' pix ba tu nuuka'nda' nam cham ti iixdha'. ⁴⁰ Ba' aapi'm pu'ni, jix bhai' pim jum duuka', mi' pim pui' xi jii'mit na jax jix aa' guñ Gi'kora', na gu' cham maati' nañ pai' dhuuk gio bhai'p jim ya' dhi oi'ñga'n nañ jam baidhika'. Cham jum ilhdham pix ya aaya' iñ gu'.

**Gu Jesus na tu a'ga' bhaan ji ja
ua'rgidhai gook gu tujuandam**

(Mt. 24:45-51)

⁴¹ Ba' gu Peegro bhai' ba tikka, jup titda:

—Jiñ jaduun, ¿dai aa nach ji'k bam kaichu' nap jup jich chitdat jup kai'ch dhi' na pich tu' bhaan tu a'ga? ¿Ka' biix aa dhi jai' nam ya'p tu'ii'?

⁴² Ba' gu Jesus jup titda:

—Dho pui' na maa'n gu ge'kam ip no't mik ja'k bhii na mi' xi dho'ñchoi maa'n gu tujuandam kia'mi'ñ, na mi' ka tu ja maakda' gu maamra'n ganai' jajaa'nni'ñ na pai' dhuuk jum aajidha' nam tu kua'da'. ⁴³ Ja'p moo joidham jix bhai' tu jimia' gu tujuandam no't mi' pui' duu na jax chiñia' gu ge'kam tugi'ñ, ⁴⁴ na gu' gu ge'kam joidham jix bhai'm ilhdhai daasa' na ti nii'ñxi'ñka' biix na ji'k tu' tu bia'ka', tu' silhkam jañ moo ya' pu jam titda. ⁴⁵ Gu' ji no't gu' gu tujuandam jax jim aa nat pai' dhuuk jii gu ge'kam tugi'ñ: “Kapbhai' nat mik ka jii gu ge'kam, aañ ya' xi chu koi'mii nañ ji'x ilhii'ñ, xi maimukimii iñ, xi ja gibichpagai iñ dhi oi'ñkam gio dhiñ biim tuutu'm tujuandam nam ya oipo, gammiji biix aixim nañ jax ilhi-i'ñ jañ pui' xi chu buimii.” Ba' pui'p ji chu duu gammiji biix aixim nat jax ilh. ⁴⁶ Na pai' dhuuk mi' pix ba kiika' gu ge'kam tugi'ñ na cham pum aa'nda', gi-ilhim dhox io'm tulhiiñchuda' bhaamui, ja'xbui' pui'p tulhiiñchuda' na jax gui' nam cham ji'x tu' ka'm ti nii'ñdha'.

⁴⁷ Na gu' gu jax chu'm tujuandam no't tii xi aa'ñdhak gu ge'kam tugi'ñ na tu' cham jir am na pu buada', gu' ji no't gu' tu' pix ilhdhak pu dhuu, na pai' dhuuk mi eegi gu ge'kam tugi'ñ giilhim giiimii chipliiñ ki'n. ⁴⁸ Ba' gu tujuandam no't pu cham aa'ñdhak gu ge'kam tugi'ñ na tu' cham jir am na pu buada', cham tu' mui' gi'bia' sia kut pu dhuu gu tu' na cham jir am, na gu' pu cham mat ka'. Gio gu jaroi' no' mit biix aixim chia gu tu' na jax dhuñia', biix jum aa' na tu aa'nda' no't jix bhai' mi pu tu duu. Gu' ba' gu jaroi' nam ji'k pix tu chiñia' ip, dai ja'k-

bui' aa'nda' ip na bhaan tu aa'nda' no't jix bhai' mi' pui'p duu.

Gu Jesus na ba tu aa'nda' nat cham tu' pu kai'ñkam bha jii na ya' pui' ja duñia' nam jax ja'k maa'n ñi'ook bap duuka' gu ja'tkam

(Mt. 10:34-36)

⁴⁹ Aañ na ñich bha jii ya' dhi oi'ñga'n, ja'p ji buus na ñich bha tu kuusdam, tiñ bax aa' na git ba ti miijidha'. ⁵⁰ Gu' ji na gu' biipi'm aa' nañ jiñ chulhiña' na ba' pui' ba tum duñia'. Tiix buam tu tatda' ip ba' nañ ti niira nañ jiñ chulhiña', aa'nda' git nañ mi' dhir ba buusnia'. ⁵¹ Cham tu' ñich pu kai'ñkam bha jii nañ pui' ja duñia' gu ja'tkam nam jix io'm jix bhai' ba kai'chdha', gu' ja'pji nam jix io'm ba xim bhahbaakui'ñdha'. ⁵² Na gu' pui' na jax no'm jix chamaam maap mi' pai' ka tu oi'dha' gu ja'tkam, no'm gu' gook ba ti jiigi'ñ jiñ bui, gu baik nam cham ti jiigi'ñdha' bhai' ji bhaaku' am ja bui gu gook. Piam kum gu' gu baik ti jiigi'ñ jiñ bui, bhai' ji bhaaku' am ip gu gook nam cham jiñ bui ti jiigi'ñdha'. ⁵³ Piam gu ja maamar bax bhaak ka' am ja bui gu ja tataat gio gu ja nanaan, piam ku gu' mu dir bha ja'k bhai' bax ja bhaamki'ñdha' am gu ja maamar. Piam gu ja bha'bhar a'oo', piam gu ja kaka'mda', jax ña pix ja'k.

Gu Jesus na pui' ba ja tiida' gu ja'tkam na jax kum ba' cham maat na jaroi' ja bui oiri nam pui'x maatit ti nii'ñ gio nam jix maatit tu taat

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ Mi' dhir ba'p ja titda gu Jesus biix gu ja'tkam nam ji'k mi'p tu'ii':

—Na pim pai' dhuuk nii'ñdha' gu tibaa' na bhai' ba tiisdia' jurnip dir, bax mat ka' pim na bax kibaarum ka', ba' pui'p ji chu buusnia' na pim jax ilhi-i'ñdha'. ⁵⁵ Gio no't jix juuk ba jib, bax mat ka' pim ip nax chatoiñdhim ka', ba'

pui'p ji chu buusnia'. ⁵⁶ ¿Gu' jax ba'r jum duukam ku pim ba' cham maatit nii'n maadit gui' na ya oiri jam biim na pai' dhir ja'k jim gio na jax kai'ñkam ya oiri? ¿Kux cham bhaai' aa na pim pu'ñip jix mat ka' git? Pui' pix kai'chdha' pim dho bak.

Gu Jesusus na pui' ba ti'ya' na cham bhai' ka tu jimia' gu jaroi' no't cham biipi' dir pu tii'n na namkidha' gu ua'tdam tugi'n

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ 'Diilh japim mi' pui' xi jimii na jax jix aa' gu Dios, diilh japim xim ga'ngidhat na tu'r jix kii' gio na tu' cham jir kii'. ⁵⁸ Na gu' dhi' ja'pni pix tu tu'ii' na jax ya' dhi oi'nga'n bhaan no' jaroi' mui' tu ua'-tu'n, na buuprai ba bhiika' gu ua'tdam tugi'n na ba kuupmira' no' cham namki'i'n. Gu' ji no't gu' biipi' dir pui' ba tii'n gu ua'tdam tugi'n na namkidha', nam chakui aaya' na pai' daaka' gu ge'kam, mi' dhir dho pu ja'k suulhgia' am nam jix bhai' maa'n ñi'ook xip dui, ba' cham tu' mu ka aaya' am na pai' daaka' gu ge'kam. Na gu' buiñor gu ge'kam dai nam xi aa'ñdha' nam jax kai'ñkam ua'-tulhi'n, pu miji ja'p xi kuupa', cham tu' na jax jup ka kai'chdha'. ⁵⁹ Cham dho ji'xdha' buusnia' mi' dhir no't cham tu namki nam ji'k bha taanda', aañ moo ya' pu jam titda.

Gu Jesusus na pui' ba ja tiida' ji'kchi gu ja'tkam na ja a'm jum aa' nam mi' pui' ba jimia' na jax jix aa' gu Dios

13 Ba' ji'kchi gu ja'tkam mi'p ba aa'ñdham am gu Jesusus, nat sap gu Pilaato tu chia bhai' Jerusaleen nam ja kooda' ji'kchi gu ja'tkam Galilea kam, nam bhai' oipot ge' chiop ka tu makgix-i'n gu Dios. Sap ba' gu ja i'hir ki'n tum jupsusa biix xikoolh bhai' na pai' tum makgixi'n gu Dios, na pai' gu sasoi' gu

ja i'hir ki'n jup tum jupsus. ² Ba' gu Jesusus jup ja titda:

—¿Gu' ba' aapi'm ja'p jum aa' aa nam dai gui'x io'm jix u'ua'tulhdhix kat na mit ba ja koi, gu' ba' panaas cham pik gu jai' nam pui' mup oi'dha' Galilea? ³ Matgim biix ji nam pui'x io'm jup jix u'ua'-tulhdhix, pui'p ja tulhiñchuda' gu Dios no' mit cham soi'm ilh buiñor, sia aapi'm no' pimit cham soi'm ilh. ⁴ Gio jano' na mit mambhiix daman xijum baik gu ja'tkam koi, nat ja tiim gu teb bhi'ñbak nat ia bhai' Siloe, ¿ja'p jum aa' pim aa nam dai gui'x io'm jup jix u'ua'tulhdhix kat kut ba'p tu ja dooda, gui' ba' panaas cham pik u'ua'tulhdhix am nam bhai'p oi'dha' Jerusaleen? ⁵ Biix ji nam pui'x io'm jup jix u'ua'tulhdhix, sia pui'p ja tulhiñchuda' gu Dios no' mit cham soi'm ilh buiñor, sia dho aapi'm nañ jax ba kai'ch.

Gu Jesusus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai maa'n gu iigix na cham i'bhai'ñcharda'

⁶ Ba' bhaan ji ua'rgidhak gu Jesusus maa'n gu iigix, jup ja titda:

—Maa'nnim maa'n gu maa'nkam tii i'ix ka' maa'n gu iigix mu na pai' ti i'ix ka' gu uubas, gu' ji na gu' cham i'bhai'ñcharda'. Maa'nnim ba' giop ma tiigim no' cham iam bax iibhaidha' nat jumai oidha'p ba aich. Nim maa'n ku bha dhaa na bhai' tii ba ninii'n. ⁷ Ba'p titda gui' na mi'x bhai' buada' gu uubas: “Iara' ap dhi iigix, na gu' cham i'bhai'ñchar. Silh pix na bha ja'k cham bhai'. Bas maaki'n dir tii bhai' ba ninii'n iñ no' cham iam bax iibhaidha', pu nim maa'n ku bha daaka', na gu' chi bak cham tu i'bhai'ñchar.” ⁸ Ba'p kai'ch gui' na mi'x bhai' buada' gu uubas: “Ea nach dai xib pix dhi oidha' ba niira' no't cham iam ba iibhai'ch. Aañ ka xi moikxidha' gio nañ mi tu buidhimii gu tu' na ki'n jix bhai'm

duñia'. ⁹Mi' ba' no't gu' cham ba ji iib-hai'ch, dai nañ ba iara'."

**Gu Jesusus na ba dua'ñdha'
maa'n gu ubii jano' pik na pai'
dhuuk cham tum juanda'**

¹⁰Maa'nnim gu Jesusus ma jii maa'n kap nam pai' tu chiopi' ka' gu Israel kam ja'tkam, jano' mu jii nam pai' dhuuk cham tu juanda' dai gu Israel kam ja'tkam. Ba' mi' bhai' ji chu ja a'gi gui' nam ji'k mi'p tu'ii'. ¹¹Ba' maa'n mi'x jai'ch ka' gu ubii jagi' na ge'x ka-boorak ka' komi'ram dir. Ampix jix dhu-maaram tu oirida', gio na bhaan pix jix ka'ook ka', pu cham bhaai'n ka' na jax jum silhña'. Maa'n gu cham kii' ii'mda' pui' ja'k duuka'. Mambhiix daman xijum baik oidha' bap duu na dir pui' ba tu'ii'.

¹²Nat pai' dhuuk tii gu Jesusus na mi ja'p daa, mu ja'k xi baidhak amuub jup titda:

—Xiib ya' dodhia' ap ji matgim jiñ jaduun dhi' nap tu' ki'n jix ka'ook. Cha'p jax kam aa'nda'.

¹³Ba' palhiip bhai' xi dhaa komi'ram. Jotmoda' mi' bhai' jim silh, jix kii'p jum duu. Ba' gu ubii ma taxchaabgi gu Dios jix dhaam ja'k. ¹⁴Ba' bhai' ji bhaam gui' na mi'r ge'kam ka' chiop nat ba tu dua'ñ gu Jesusus na tii cham tum juan. Jup ja titda biix nam ji'k mi'p tu'ii':

—Jano' pim bha jimmida' na pai' dhuuk tum juanda' no' pim jix dhudu-adhik, cham tu' xib na pai' dhuuk aagix nach cham tu' jax buada'. Tu' ka'm japim xi chi nii'ñdhat.

¹⁵Ba' gu Jesusus jup titda:

—Pui' pix kai'ch ap ji matgim. ¿Kux aapi'm aa cham ji'xkat i'chdhapu' gu jam bhuru'xi' piam tu' jam tuuru' no' jano' pik giilhim bax chanoom na pai' dhuuk tii cham tum juanda'? ¹⁶Pu'ñi dhop ji buusan dhiñ jaduun nar boxi-i'ñ gu Abraam, gu cham kii' ii'mda' pui' ja'k duuka' nax dhumaaram tu oirida'. Mambhiix daman xijum baik oidha' ba

tulhiinñchuda. ¿Cham aa gu'r am ba' na dodhia' sia na pai' dhuuk cham tum juanda'?

¹⁷Ba'x xi'iraak mi' pui' pup tu'ii' gui' na mi'r ge'kam ka' chiop nat pui' tii'n gu Jesusus, biix gu jai' mit jup jix xi'i'ra nam pui'p kax bhaakut buiñor. Gu jai' ja'ppix ja'tkam nam mi'p tu'ii' dho gi gu' giilhim joidham jix bhai'm ilh jamit ji, nam gu' cham pai' dhuuk pu chu'm ti nii'ñ nat ge'p jum duukam bap tu duu gu Jesusus.

**Gu Jesusus na ba tu a'ga' bhaan ji
ua'rgidhai gu kai'ñ gu mostaasa**

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸Ba'p ja titda ip gu Jesusus gu ja'tkam:

—¿Tu'ñ git bhaan ji ua'rgidhai jam aa'ñdha' na jax ja'k ji busaak gu jaroi' no't jix joi'mdak bhaan ba ti tii gu Dios? ¹⁹Ja'pni dho ji busaak na jax gu mostaasa no't jaroi' ii, no't giilhim ge' xiboorak gi'iir sia ku gu'r ilhi'ch gu kai'ñ, u'ji'm bhai' xi chu kakoska' maamragaram.

**Gu Jesusus na ba tu a'ga'
bhaan ji ua'rgidhai gui' na
ki'n jappukar gu paan**

(Mt. 13:33)

²⁰Gio ba' ja'pniip ja titda:

—¿Tu'ñ git bhaan ji ua'rgidhai jam aa'ñdha' ip na jax ja'k jup ji busaak gu jaroi' no't jix joi'mdak bhaan ba ti tii gu Dios? ²¹Ja'pni dho ji busaak ip na jax gui' na ki'n jappukar gu tui' no't jaroi' ba jip duu gu paan, joidham ge' bhai' ji jabka' sia kut tii palhiip pix mi bui'ñ.

**Gu Jesusus na ba ja aagi'ñdha' gu
ja'tkam na gook jix jai'ch gu bapoi**

(Mt. 7:13-14, 21-23)

²²Ba' pui' xi chu ja a'gidhidhat gu Jesusus gu ja'tkam mi ja'p na pai' jax ji'dilh jir kikcham gio na pai' jax mui' pa' daa'ñxim jup jir kikcham, jim-

chu' Jerusaleen ja'k. ²³Ba' maadit gu maa'nkam ba tikka, jup titda:

—Jiñ jaduun, jir gook alh ka' am aa gui' nam buiñor ja'k bhiya' gu Dios, ka' mui' aa?

Ba' gu Jesus jup titda:

²⁴—Dho daipu' gui' nam ji'k ja jur daasai bhai' bhaan bubuakia' gu ki'ngob na pai'r ilhi'ch. Aa'ñ jix maat gu' nam mui' bhai' tiix bubuakik ka' bhaan dhi ilhi'ch ki'ngob, gu' ji nam gu'x xijaim ilhdha'. Ba' aapi'm pu'ñi, nam jur japim xi dhaasai xi gaaga' na pim jax ja'k dui bhai' bhaan bubuakia' dhi' dhi ki'ngob.

²⁵Gio gu' cham tu' gammiji bhai' pu kupio'kix ka' dhi' dhi ki'ngob. Aaya' ji mat-gim gu tanoolh na pai' dhuuk kuupa' gu kiokam. Cham ji'xkat ka jam kupio'kdha' no' pimit diirap dir ba bii, sia pim chi tii gatuuk mui'p ba tu soon. Gui'p jam tiida' miji dir: “Jax dhui nañ aañ cham jam maat na pim jir jaroi' dha'.”

²⁶Ba' no' pim gu' jax kai'ch: “Dho aach jir di' nach jum biim tu koi'mik gio nach jum biim tu i'mik, mi ja'p jap oirit pu tuch a'gi'ndha' nach pai' jax oi'ñka'.”

²⁷Ba'p jam tiida' ip gio: “Jax dhui nañ gu' ba jam aagi'ñ nañ cham jam maat na pim jir jaroi' dha'. Cha'pim bha ja'k mia'n a'jida', na pim gu' cham jir kiki' ja'tkam.” ²⁸Ba' giilhim jix buam jum ilhdhai bhai' ji susuañia' pim aapi'm. Ba tigia' pim ip gu' gu Abraam, gio gu Isaak, gio gu Jakob, gio jai' mui' gui' nam bhaankam tu a'gimik gu Dios bijik nam buiñor jup tui'ka', aapi'm gu' pu diirap dir ba bi'ya' na pim pui' xim aa'nda'. ²⁹Biix kap dir na ji'x oi'nga'n gu' gu ja'tkam nam buiñor jum jumpada' gu Dios. Dai ip gui' nam ji'k mi' pui' jimia' na jax jix aa' nam buiñor aaya', maap jam ba' tu jugia' biix, ge'r koi'cham ka' joidham. Gio gu' cham tu'r Israel kam ka' am dhi' dhi ja'tkam. ³⁰Ba' dhi' pik biipi' xi dharka' am jai' dhit nam xib cham tu' kam jum ilhii'ñ, ba' jai' dhit

nam xib tu' kam jum ilhii'ñ, gatuuk dir ja'k daraibu' am.

Gu Jesus nax buam jum aa'nda' ja a'mkam gu Jerusaleen oi'ñkam

(Mt. 23:37-39)

³¹Ba' ji'kchi gu pariseos jum tiitgidam mi'p ba ji bubua mit na pai' oiri gu Jesus. Ba'p titda am:

—Cha'p mu ja'k jimda' Jerusaleen, na gu' bhai'm o'bhagi'ñ gu Eroodis na sap jum mu'aa'.

³²Ba' gu Jesus jup ja titda:

—Ja'p jum ilhii'ñ dho gu Eroodis na gu kaxio. Ja'p japim tiida' nañ dai xib gio kabuimuk pix ya ja'p ba ja dudua'ndha' gu ja'tkam nam jix kako'k, gio jai' nañ ja a'm dir mai' ka xi ja jootsa' gu cham kiki' i'ii'mda' na ja a'm jup tui'dhi'. Maaxdhiñ ba' ba tiimo', ³³kuñ ji gu' mu ja'k jimda' ji pui' xi chu dudua'ndhidhat. Xib jañ ji'x bhiya', gio kabuimuk, gio maaxdhi. Bhammi ja'p jañ ba ji buusnia', na gu' gu jaroi' no' pu'ñi bhaankam tu a'ga gu Dios, jum aa'nda' nam bhai' mu'aa' Jerusaleen, cham tu' maakam ja'k.

³⁴Aapi'm ja'tkam Jerusaleen oi'ñkam, ja'p pix na pim ja koo'n gui' nam bhaankam tu a'gada' gu Dios. Tii jam aa'ndhidha'm pix na pim jax ja'k duñia' na ba'x bhai' ba tu jam jimda'. Aapi'm ja ma'yasat ja koo'nda' joodai ki'n, gu' gu Dios pix na bhai' tii ja jootosda' nam ba' ya' tu jam a'gidha'. Ja'p na aañ na ñich mui'kim tii ji jam aa'ñ na pim mi' pui' jimia' na jax jix aa' gu Dios na ba' xi jam joi'mdat jam a'm ba ti niidhidha' git, gu' ji na pim gu' cham aa'. Dhi' ja'p ji buus na jax gu takarui' no' tii pup biix xix ja boi'spam kat gu maamra'n no' bax ja naa gu tu', gu' ji nam gu' cham mu ja'k a'jida' diilh. ³⁵Ba' xib ya' dir ja'p ja'k, cham pai' pim kañ kaaya' nañ pu chu'm tu jam a'gi'ndha', ni ku pim cham pai' kañ

chigia' maaxik. Jano' pim maaxik kañ chigia' na pim pai' dhuuk jup ti'ya': "Jir ge'kam gio nax uañ ki'n kiik dhi' na bhaankam bhai' ba jim gu Dios!"

Gu Jesus na ba dua'ndha' maa'n gu maa'nkam na kax baigik ka'

14 Maa'nnim nam pai' dhuuk cham tu juanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gu Jesus tu ko'iim buiñor maa'n gu ge'kam pariseo, nat gu' bai na buiñor tu koi'ra'. Ba' sia mi'p daraa am gu jai' pariseos nam jix mai'chim gu Jesus. ²Maa'n jup bai mit gu' gu maa'nkam na eeka' gu baigiki' na ja biim jup tu jugia', bhai' dhir ja'p jup daa ba'. ³Ba' nat ba tii gu Jesus, ba ja tikka gu pariseos gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios nam mi'p daraa. Jup ja titda:

—¿Jix bhaai' aa nañ xib dua'ndha' dhiñ jaduun nax ka'ook sia ku cham tum juan, ka' gu' cham aa?

⁴Gui' cham ñio' am, dai nam mi' pix pu tu'ii'. Ba' gu Jesus mu jimiik xi dhua'ndhak gux ko'kkam xi joot na ba jimia' kia'mi'ñ. ⁵Ba'p ja titda ip gio gu pariseos:

—No't maadit aapi'm tu' jam alhii chuk piam tu' jam tuuru' mu pai' ma gii jax chu'm ti di'n kir jano' pik na pai' dhuuk cham tum juan, ¿mi' pix jap xi ñii'ndha'? ¿Cham aa nap jotmoda' mu dai'ññii baabu'?

⁶Ba' gui' bhai' pix xi ñii'ñ am, na gu' cham bhaai' nam jax ja'k jup xi chiida'.

Gu Jesus na ba ja aagi'ndha' gu ja'tkam nam jax ja'k cham jum xi'irappuda' ja bui gu jai' ja'tkam

⁷Ba' gu ja'tkam gui' nam kia'pix mi aajim nat pui'p ja bai gu ge'kam pariseo nam jai' biima'n jup tu jugia', biipi' dir pix ji dharaibuim am amuub na pai' daa na xi ja ñii'ñ gu Jesus. Ba' xi ja aagi'ñ

na cham jir am nam pui' ja'k tu jimda', jup ja titda:

⁸—No' jaroi' mu pai' bam titmo, ba' pu'ñi ma jam bai na pim buiñor tu jugia', cha'pim amuub dadaarrida' na pai' daaka' gui' na mi'm titmoda', na gu' cham maati' ka' no' aapi'm mi' jam bi'i-i'ñka' gu a'toxkar, ka' ba' gu jai' na pal-hiip iam jix io'm pa'x kii' ka'm ja ñii'ndha'. ⁹Mi' dhir dho ji jam jootsa' no' pu'ñi jai' mi' ja bi'i'i'ñ no' aapi'm cham pik kii' ka'm jam ñii'ñ. Ba' pui'x xi'i'rai ja'p ja'k ma jimia' pim na pai' cham pik tu' bhaigim tu tui'ka'. ¹⁰Gu' ja'pji no' mit pai' dhuuk pu'ñi jam bai na pim tu jugia', nammi dir ju'ndharam japim pix pu ji dharaibuidha' na pai' cham pik tu' bhaigim tu tui'ka'. Mi' ba' diilh no' jax kai'ch gu jaroi' na jam baidha' na pim mu ja'k daraibu' amuub, mu ja'k japim dho ba'p ba jimia'. Ba'x bhai'm taatit japim mi'p ba darka' biima'n gio ja biim gu jai' na mi'p ja chiñia', ba' biix pix jix bhai' jam aa'nda' am gu ja'tkam nam mummi dir ja'p darka' na pim biima'n xi chu kua'da' gui' na mi'm titmoda'. ¹¹Na gu' gu jaroi' no' gampai'm ilhii'ñ, joidham jix kii' ka'm ñii'ndha' am gu ja'tkam, gu' cham tu' kii' ka'm ñii'ndha' am ji no' dai ge'kam jum taat.

¹²Ba' nat pui' xi ja tiidak gu Jesus gu ja'tkam, jup titda ip diilh gu ge'kam pariseo nat bai na biima'n tu jugia':

—Gio aap jiñ jaduun nap jir kiokam, nap pai' dhuuk ja bai'ndha' gu ja'tkam nam jum biim tu jugia', cha'p dai gui' ja bai'ndha' nap jaroi' ilhii'ndha' nam pu chu'm ki'n ja'k jup jum buidha', pui' na jax gui' nam jir jix bhabhai'kam ka' jum bui, piam gum jaaduñ, piam gux chutumñigam nam ya ja'p amuub oi'dha' nap pai' kio. ¹³Gu' gui' ji nap ja baidha' nam cham tu' bia' ni ji'x, gio gui' nam jix mama'mkulhi', gio gui' nam cham ñii'ñia. ¹⁴Mi' dhir ba' dai nap jix bhai' pix bam taat ka', na gu' ja'k jum buid-

ha' gu Dios jano' nam pai' dhuuk dudu-
adii baapmigia' gui' nam mi' pui' jimia'
na jax jix aa'nda', sia kum gu' dhi' cham
ja'k jum buidha' gu ya' jotmoda'.

**Gu Jesusus na ba tu a'ga' bhaan ji
ua'rgidhai na ge'r koi'cham ka'**

¹⁵ Ba' maadit gu maa'nkam nat kai gu
Jesusus nat koi' bhaan tu a'ga gux dhaam
kam, jup kai'ch:

—Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja
jimia' gui' nam buiñor aaya' gu Dios nax
io'm jir ge'kam! ¡Biima'n tu jugia' am
gu'!

¹⁶ Ba' gu Jesusus jup kai'ch:

—Maa'nnim maa'n gu maa'nkam jix
aa' na tu jugia' jurnik kam mui' ja biim
gu ja'tkam. Gu tujuandam tugi'n miji
ja'p xi joot na pu ja tii'nmira' gu ja'tkam
nar koi'cham ka'. ¹⁷ Ba' nat pai' dhuuk
bam ai nam tu jugia', gio miji ja'p jup
xi joot gu tujuandam tugi'n na mui' ba
ja baidhika' gui' nat biipi' dir ba ja aa'n
nar koi'cham ka', mi' pu ba tu bhiix.

¹⁸ Gu' ji na gu' na mu ja'p tii pui' ba
ja titdaim ip gio, cham ka aa' am. Jup
kai'ch gui' nat biipi' pui' tii xi chii'n:
“Aañ kia'pix alhi'ch saba'lh maa'n kap
gu diñiir. Mu ja'k jañ ba' ka tii'mira'.
Ka xi chuñ uañi'ñka' ap nañ cham mu
jim.” ¹⁹ Ba' jumai ja'p ja'k pui' tiip ba tit-
daim, jup kai'ch pix ip: “Aañ kia'pix ja
saba'lh gook gu tutuur nañ ki'n tu jua-
na'. Mu ja'k jañ ba' ka matmira' no'm
moox o'jo'. Cham jañ ba' moo mu jim,
ka xi chuñ uañi'ñka' ap.” ²⁰ Ba' jumai
ja'p ja'k pui' tiip ba titdaim, jup kai'ch
pix ip: “Ja'p moo xib pik sap muni pai'
kañ chiimo' iñ. Cham jañ ba' moo mu
jim, nañ gu' mu ja'k ka bhiya'. Ka xi
chuñ uañdha' ap.” ²¹ Ba' pui' diilh giop
ma jii gu tujuandam tii pup xi ja baid-
himik, bhammi ba aa'ñdhim gu ge'kam
tugi'n. Ba' gui' tii ma bhaam nat cham
jaroi' mu jii, ba'p titda ip gio: “Dhop xi
dhai'ñña' ku gi nap ja bai'ñmira' gui'

nam cham tu' bia' ni ji'x miji ja'p nam
jix jai'ch dhi ge' kiicham, sia gui' nam
jix mama'mkulhi' nam miji ja'p daraa,
gio gui' nam cham ñiñña.” Ba' xi mii
ip gu tujuandam nat ja baidham. ²² Ja'x-
pix ba' gio mi'p ba ai ji ja baidhat, jup
titda gu ge'kam tugi'n: “Ya' ñich ba ja
aich gu ja'tkam na pich jiñ joot, gu' ji na
gu' ge' ka tu bio' ya ba'k chir.” ²³ Ba'p
titda gu ge'kam tugi'n: “Dho giop jup xi
dhai'ñña' nap ja bai'ñmira' gui' nam mu
ja'p daraa ju'ñdham dhi ge' kiicham.
Soi'p xi ja titdada' nam ba' bham oidha'.
Biix jap am pup ja baidhai gui' nam mi'
pai' darka' boi jugii'n. Jix aa' iñ gu' nam
suudu' ya' dhiñ ba'kgir. ²⁴ Ni maadit gu'
ku ka tu jugia'ñ biim gui' na ñich biipi'
dir tii ja bai, aañ nañ pai' jax kai'ch.”

**Gu Jesusus na ba ja aagi'ñdha' gu
ja'tkam nam jax ja'k
duiñchu'nda' no'm ba kaichu'**

²⁵ Ba' na gamai' ba jimchu' gu Jesusus,
mui' gu ja'tkam mu oi'ñchu' am, pix
chibiip kattu' am. Ba' mui' xi ja tiigik jup
ja titda:

²⁶ —No' tu' silhkam jix aa' na jaroi'
gammiji bañ kaichgida', jum aa' na biix
juraa'n ki'n xiñ dhaanda' gammiji. Na
gu' no'x io'm jix dhaan gu taata'n, piam
gu di'ñi'n, piam gu jajaa'nni'ñ, piam gu
maamra'n, piam ku gu' diilh jix io'm xim
joi'gi'n, cham tu'r am nañ kaichgida'.
²⁷ Gu' cham ji no' gu'x io'm xiñ dhaanit
jiñ kaichu', na gu' cham tu' bhaan jup
jum buixi'ñdha' gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n
jix chu jai'ch, sia chi jax jum tulhiñ biix
aixim tu'm ki'n. Dhi' ba' ja'p ji buusan-
da' na gammijiñ oi'ñchu'nda' ji mootot
gu kuruus. ²⁸ Na gu' dhi' ja'pni na jax no'
maadit aapi'm mu pai'x kiisam maa'n
gu teb bhi'ñbak, ¿cham aa gu' biipi' xi
dhaibui xim ga'ngada' ap no' moo aix
gu tuumiñ nap ki'n tiimo'? ²⁹ Nam gu'
bhai' jim a'ga' gu ja'tkam no' pich xi chu
kookbik dai joodai mi' xi baapsak mi'

dhir mi' pui' pup tu'ii'. ³⁰ Jax kai'chd-ha' am dho gu': "Cham ka aich dho chi gu tuumiñ gu jaduun na ki'n tiimo' dhi bhi'nbak kut ba' ja'xbui' pix ji bua." Tiip ba' bax xi'irda'. ³¹ Piam ja'pni ip, no'm gook gux io'm ge'gerkam ba xim koodak, ba' no' gu' maa'n gook alh ja bia' gu sandaarui'x, gu jumai ba' mui', çcham aa gu' biipi' xi dhaibui xim ga'ngada' gui' na gook alh ja bia'ka' gu sandaarui'x, no' ja'kbui' ki'n mamai'chik gu jumai na mui' ja bai'ñchu'nda'? ³² Gu' ba' no' gu' ja'kbui' kat mamai'chik na pui' xim aa', miji dho xi jootsa' gu tujuandam tugi'ñ na aa'ñdhara' gu jumai ge'kam na pui' ba tui'ka', nam chakui maap jum naankia'. Ba' mi' pui' cham tu' kam kok-da' am. ³³ Pu'ñi ip ba' aapi'm, jum aa' na pim cham tu' bhaan jujurtika' gu tu' na pim bia'ka' no' pim jix aa' na pim gammiji bañ kaichgida', gio na pim tu' silhkam xiñ dhaanda'.

**Gu Jesusus na tu a'ga' bhaan
ji ua'rgidhai gu on**

(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴ ¿Aapi'm jax ilhii'ñ no' jax dhuukat mi' jotmoda' cham ka onkak gu on no' jaroi' ge' mi' pai' ka bia'? ¿Jax dhuu giop ka onkallhia' na ba' gio ki'n jup bax chu io'b ka'? ³⁵ Aa'ñ ja'p kai'ch na pu cham tu' ka bhai'n ka', ni gu i'ix ku ki'n kax joi'ñdha' sia kut tii mi'p xim bui'ñ. Mi' pim pui' ba jimia' ji'k na pim jix maatit jiñ kee nañ jax kai'ñkam jup kai'ch.

**Gu Jesusus na ba tu a'ga' bhaan ji
ua'rgidhai maa'n gu kasnir bipia'dam**

(Mt. 18:10-14)

15 Ba' mui' mi aajidha' am gu tu-umiñ tu taandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam na pai' oirida' gu Jesusus, nam jix kaim ka' na tu a'gada', sia gu jai' ja'ppix ja'tkam nam cham tu' ka'm ti nii'ñ. ² Ba' gu pariseos gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios

mi' dhir ja'p jix bhaamut a'gichu' am gu Jesusus, jup kai'ch am:

—Jaiñ dhi' na saak mi' pui' jim na jax jix aa' gu Dios, joidham cham jax ji ja ilhdhat ja biim tu kua' gux u'ua'tulhdhix kam.

³ Ba' gu Jesusus xi ja aa'ñ bhaan ji ua'rgidhak maa'n gu kasnir bipia'dam, jup ja titda:

⁴ —No' jaroi' maadit aapi'm ja bia' maa'n jix chamaam oo'm gu kakasnir, ba' ma tu bi'aam japich mummi pai' nax xa'ii', gu' ji no' gu' cham tu jai'ch maa'n nap ba ja ninii'ñ mi eek, ba' aap jix buam jum ilhdhak ma tu gaagam ip gio mi' xi ja kuupak gu jai'. ⁵ Ba' siamri nammi pai' ma tii pich jax chu'm bapaikkam, ba'x bhai'm ilhdhak japich xi io'mdak xi mootok ba jii ip gio. ⁶ Ba' mu na pich ai kiicham, xi dhai'bus japich na pich ja baidham gu ja'tkam gui' nap ji'k jix ja maat, ba' jax ja titda ap mi' maap ji ja jumpadak: "Aa'ñ maa'n mai' buak gu kasnir na ñich tu bia'rak. Giilhim jañich jix buam jiñ ilh na ñich pai' dhuuk maat na maa'n cham tu jai'ch. Ba' ma tu gaagam jañich, siamri ñich giop tii nammini maa'n kap bapaikkam. Xib jañ ba' giilhim jix bhai'ñ chaat. Dhi' pu kai'ñkam jach ba' ya' maap tu jugia', na pim ba' aapi'm pui'x bhai'p jum taat ka'ñ biim nat jix bhai' tuñ jii." ⁷ Pu'ñi ip dhox dhaam ja'k, giilhim ge'r koi'cham ka' no't jaroi' soi'm ilhdhak pui' ba tii'n gu Dios na ua'ñdha' gu ua'tulhdhar ga'n, nam gu' biix jix bhai'm ilhdha' gui' nam jix dhaam jup tu'ii' bui'ñor gu jaroi' na soi'm ilhdha'. Jix io'm jix bhai'm ilhdha' am dhi' bui'ñor, cham tu' pui' na jax gui' nam biipi' dir pu soi' bam ilhdha'.

**Gu Jesusus na ba tu a'ga'
bhaan ji ua'rgidhai maa'n gu
ubii na mai' bua' gu tuumiñ**

⁸ Piam ja'pni ip. No' ji'k mambhiix aixim gu bapaiñum tuumiñ bhai' pai' ka

bia' maa'n gu ubii, gu' ji no' gu' cham tu' ja'kbui' ka aix na pai' dhuuk tii ba ja'kilhi'n, ba'x buam jum ilhdhak nai' ji chu gaa ge' ji chi bi'ndhak, pix am tu boxkaidhat tu gaagim mi ja'p diirap gio bhiji ja'p sasoosna'n. Ba' no't gu' siamri ma tii na mi' pai' kaat, ⁹joidham dhox bhai'm ilhdhai xi dhai'nña' ip na ja bai'nmira' gu bipnaga'n u'uub gui' na ji'k jix ja mat ka', pui' na jax gui' nam mi' dhir ja'p amuub oi'nka'. Ba' no' gu' jax ja titda' mi' maap ji ja jumpadak: "Aa'n maa'n mai' buak gu tumiñ, mambhiix aixim jañ bha'ni ka bi-a'kat dai bapaiñum. Ba' tu ga'ngimik jañich ma tii dakoo. Xib jañ ba' joidham jix bhai'n chaat. Dhi' pu kai'nkam jach ba' ya' maap tu jugia', na pim ba' aapi'm pui'x bhai'p jum taat ka'n biim nat jix bhai' tuñ jii." ¹⁰Pu'ni ip dhox dhaam ja'k, giilhim ge'r koi'cham ka' no't jaroi' soi'm ilhdhak pui' ba tii'n gu Dios na uañdha' gu ua'tulhdhar ga'n. Biix jix bhai'm ilhdha' am gu' gu noon-bi'n guñ Gi'kora'.

**Gu Jesusus na tu a'ga' bhaan ji
ua'rgidhai maa'n gu biapma'
na mik ja'k bhiya'**

¹¹Ba' jumai bhaan jup ji chu ua'rgidhak mui' ji chu ja a'gi gu Jesusus gu ja'tkam, jup ja titda:

—Maa'nnim maa'n gu maa'nkam gook tu maamar ka' biipibop. ¹²Gu gatuuk kam jup titda gu taata'n: "Xi chuñ maakai ap jiñ chaat gum bixchu' na ji'k jiñ a'm jup tu bipio'." Ba' maa'n jimdam biix gook xi chu ja maakak gu ja taat na ji'k ja a'm tu bipio'. ¹³Ba' ji'k pix jur nat biix xi chu ga'rak gu gatuuk kam nat ji'k tu' tu maa gu taata'n, mik ja'k bhi' ba' jumai momkoram xi u'uuk gu tuumiñ. Bhammi dir pu jugio biix na ji'k ua'kat, na gu'x maim ka' ganai' biix aixim na tu buada' na jax ilhii'ndha'. ¹⁴Ba' jano' pik giilhim bhiogi' ma jii

bhammi dir na ka oiri, gio gu' pu ba juu gu tumñiga'n. Cham ka jai'ch na tu' jugia', dai na ba uamaim pix. ¹⁵Ba' maa'n gu maa'nkam buiñor ma tu jua na bipi'iñxi'ndha' gu tatooxkolh na ja bia'ka'. Mummi ja'p chianda' na bipi'iñxi'ñka' na pai' tu ga'mbhar ka' gui' gu maa'nkam. ¹⁶Tiix ñaakit nii'ndha' gu tatooxkolh ja koi'dhara' nam ja maakda' mi kiicham, giilhim uamaidha' gu'. Aa'nda' git nam jax tiida' na jai' palhiip jup xi jugia' na ki'n ji'x jup bam guguuxdha', gu' ji nam gu' cham pai' jax jup titdada'. ¹⁷Ba' mikkat jup jum aa': "Bhammi chi giilhim ge' na ja bipio' gu koi' gu tujuandam tugi'n guñ chaat, aañ gu' ya' ja'k giilhim uamaim sia kuñ pui'p jir tujuandam. ¹⁸Gi no' ñich gio mui'p jii bhammi, ja'p jañ chiida' guñ chaat na ñich mañ ua'tulh buiñor Dios gio buiñor diilh. ¹⁹Ja'p jañ chiida' na cham pui' kañ iimda' nañ jir maraa'n, na ñich gu' buam pix alhio. Ja'p jañ chiida' na ja'p pix bañ bia'ka' na jax maadit gu tujuandam tugi'n." ²⁰Ba' pui'm aagik pix kikbo biix boi nat ba jii bhammi buiñor gu taata'n.

'Ba' yammi dir ja'p mui' ba jim nat ba tii gu taata'n, mu dai'bus nat namkim. Io'mdak xi koom gio nat chiñxi, nat gu'x joi'mdak tii na yammi dir ja'p mui' soi' ba tui'dhi' na mui' ba jim. ²¹Ba'p kai'ch gu maraa'n: "Jiñ chaat, aañ ge'kam ki'n mañ ua'tulh buiñor gu Dios gio aap jum bui. Cha'p pui' kañ iimda' nañ jir jum mar, na ñich gu' buam pix jum alhio." ²²Gu' ji na gu' gu taata'n cham pui' ilhii'n, jup ja titda gu tujuandam tugi'n: "Gor xi chi ti'ii'n dhiñ chio'n gu jajanulh gux kiki', xi chu ua'pui pim miji na naangia' ba'k chir. Suusak japim jup xi aa'ndha', gio maa'n aniiyu pim jup xi dhaaxdha' nobi'ram. ²³Xi boopoya' pim ip ba' na pim saa'npu' gu tuur jax chu'm nax dhua. Mi' pim ba' xi mu'aa' kuch ya' tu jugia'. ²⁴Giilhim jix bhai'n chaat iñ gu' na ñich giop ba tii dhiñ chio'n

nat mui' tanoolh mai' giisik, panaas ku muukix kat gio duadik ya'p ba oiri." Ba' ja'xpix giilhim mi' bar koi'cham.

²⁵ Ba' gu biipi' kam maraa'n mummi ja'k jup ka oiri ga'mbhar tir nat gu sipdhi'n mi' ja'k ba ai. Miji pix ge' ki'n tum sab na mui' ba jimchu', pu cham maat na jax kai'nkam miji tum sab, tim nii'chu' kam tum kai'ch. Ba' nax io'm amuub ba jimchu', ²⁶ maa'n gu tujuandam xi baidhak xi chikka na tu' jax jum bua. ²⁷ Ba'p titda: "Dho sap nat giilhim jix bhai'm ilh gum taat nat gio ya'p ba ai gum xiku' nat mai' giisik, nat gu' sap jix ki'i' ya ai. Tu chia ba' nam mu'aa' maa'n gu tuur jix dhuakam nach tu jugia'. Mi' dho ba' bhaajim xib." ²⁸ Ba' gui' dai nat bhai' ji bhaam. Mummi ja'p mik pix pup kiik. Cham mui' ka ai. Ba' mu jimiik gu taata'n tii soi' ba titda na mu aaya'. ²⁹ Jup kai'ch gu maraa'n: "¿Nap ba' aañ cham pui'x bhai'n buañ chaat nañ gammiji ya'm palhbui'n gu tu' nap jax bua? Tii' nañ tii pix bhaan ji bamgidha' nañ tu juantu'nda', pix cham jiñ jiidhidha' iñ. Jumai oidha' bap duñia', ya' pui' nañ jax jum biim bap tui'ngida'. Chakui ñich moo pai' dhuuk maa'nnim cham jum kai. Mi' pui' tu duñiidha' iñ gu tu' nap jiñ chianda'. Ni kup cham pai' dhuuk jax kai'ch nap iam tu' karbax xiñ makia' nañ ja biim jup tu jugia' gui' nañ ji'k jup jix ja maat. ³⁰ Gu' dhi' gi ba' gum tumñi' nat xi ja onbai'ñdharak gu oipodam u'uub bhai' ga'm ba jim, mi' xi mui' pich ji gu' gu tuur jix dhuakam sia kup tiix maat nat jax jum alhio." ³¹ Ba'p kai'ch gu taata'n: "Ba tum iimchudhix ji matgim jiñ chio'ñ nañ ji'k tu' tu bia', biix bar tu aap ga'n, nap gu' maaxik gammiji ya'p tui'ngit jiñ palhbui'n gu tu' nañ jax bua. ³² Dai pix ji na gu' xib jich a'm jum aa' nach biix maap jix bhai'ch chaatit tu jugia' nat ya' ba ai gum xiku' nat mui' tanoolh mai' giisik, panaas ku muukix kat gio duadik ya'p ba oiri."

**Gu Jesuus na tu a'ga' bhaan ji
ua'rgidhai maa'n gui' na
iampix ge'kam ki'n daaka'
jabui gu jai' tujuandam**

16 Ba' gu Jesuus diilh jup xi chu ja a'gi dai gui' nam ji'k kaichu' pui' bhaan jup xi chu ua'rgidhak, jup ja titda:

—Maa'nnim maa'n gu maa'nkam jix chumñigam maa'n bia'ka' gu tujuandam na mi' dhir jup tu ja chianda' gu jai' tujuandam tugi'n. Ba' cham mi' pui' tu duiñchu'nda' dhi' dhi tujuandam na jax chianda' gux chumñigam. Ba' gu jai' tujuandam ba aagi'n am gux chumñigam na cham mi' pui' tu duiñchu'. ² Ba' gux chumñigam xi chu joochxi na mu jimda' na tikka' no'r silhkam. Ba' mummip ba ji buus, jup titda: "¿Jir silhkam aa nap cham mi' pui' duiñchu' nañ jax jum aagi'n? Eap tu ua'mir gu u'uan gui' nap bhaan tu daasaim nañ xi chigia' no'p mi' pui' tu duiñchu', piam ku gu' cham kuñ aañ ya' dir jum buusaidha'." ³ Ba' nat mi' dhir buusnik gamai' ba jimchu' gu tujuandam, jup jum aa'ntu': "¿Tu'n ba' bhaan ka tu juana', na gu' bañ buusaidha' gu kiokam na ba tigia' guñ u'uan? Cham tu' bhai' iñ gu' nañ tu juana' jaraar ta'm nañ git jup ba ti ixia'. Jix xi'ir iñ ip nañ pui' nai' ja tañiidha' gu ja'tkam gu tuumiñ. ⁴ Aa, bax maat iñ nañ jax ja'k duñia'! Ja'p jañ ja tiida' gui' nam ua'tu'n gu kiokam nam ji'k pix namkidha' nam ba' dhi'x bhai'n dhuñia'." ⁵ Ba' ji'ma'n pix bhai' ji ja bai gui' nam ua'tu'n gux chumñigam. Jup titda gui' nat biipi' mi ai: "¿Ji'k jap moo ua'tu'n gu kiokam?" ⁶ Ba'p kai'ch gui': "Maa'n jix chamaam oo'm kastaañ dho gu oliibus baraa'." Ba'p titda: "Dhop mi'ñi ja'p xi dhaibui atoxkor ta'm jumaip duñia' gui' na bhaan jix maati'. Ya'ni gu u'uan. Gook oo'm daman mambhiix kastaañ jap pix mi dhaasa'." ⁷ Ba' jumai mijip xi chu joochxi na mu jimda', jup titda ip nat mi'

ba ai: “¿Aap ji'k jup ua'tu'n gu kiokam?” Ba'p kai'ch gui': “Maa'n jix chamaam oo'm janee' dho gu tiriik.” Ba'p titda ip: “Dhop mi'ñi ja'p xi dhaibui jumaip duñia' gui' na bhaan jix maati'. Ya'ni gu u'uan. Maakob oo'm janee' pix jap mi dhaasa.” ⁸ Ba' gux chumñigam gatuuk ba maat nat jix aich nat jax ja'k duu gu tujuandam tugi'ñ kat na ba' cham mu ja'p pix mai' giixix ka'. Maaxik pui' ja'k tu jim am gu' gui' nam cham mi' pui' jiim na jax jix aa' gu Dios, jix io'm jix aichu'n am nam jax ja'k duñia' gu tu' na diilh jir jup ja duiñ ka', cham tu' pui' na gui' nam mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios.

⁹ Jir am ip dho na pim mui' mai'chia' gu tuumiñ ya' kam dhi oi'nga'n nax chu ua'tulhdhix, na pim gu' dhi' ki'n ba' ja mai'chia' jai' gu ja'tkam, nam jaroi'x bhai' jam tiidai jam aichdha' maa'n kap nam pai' gammiji bhai' pu ba oi'ñka', jano' na gu tuumiñ ya' kam dhi oi'nga'n cham pai' ka matgilhia'.

¹⁰ Na gu' na pim jax bax maat gu jaroi' no't mi' pu tu duu gu tu' palhiip jup jum duukam no' mit chia, dhi' bhaan jix maati' ka' ip na sia gu ge'p jum duukam mi' pui'p duñia' no' mit chia. Gu' ji no't gu' gu palhiip jup jum duukam cham mi' pu duu, pu dhi' bhaan jup jix maati' ka' na cham mi' pui'p duñia' gu ge'p jum duukam. ¹¹ Ba' pu'ñi ip aapi'm no' pim cham mi' pui' duñiim gu tuumiñ na jax ja'k jum aa' na pim duñiidha', dhi' bhaan jix maati' ka' na pim sia cham tu' mi' pui'p duñia' na pai' dhuuk tu jam makia' gu Dios gui' nax dhaam ja'k jix chu jai'ch na cham ji'xkat tu ju'ngi. ¹² Piam pui' na jax sia gu jaroi' no' pim cham mi' pui' tu duñiim gu tu' na ti jam chiñia', ¿tu' pim ba'p niirda' nar jam namki' ka'?

¹³ Gio gu' na pim jax bax maat na cham jir am na gu jax chu'm tujuandam gok kap tu juanda' maa'n jimdam, na gu'

cham tu' biix gook jix bhai' tu ja juañd-ha', jumai dho pix jup bhaamkidha' gu jaroi' na buiñor tu juanda', mikkat jumai ip, mi' pum buada'. Dhi' ja'p jañ kai'ñkam jup kai'ch na cham bhai' mi' pui' jimda' gu jaroi' na jax jix aa' gu Dios, no' daix chu aa' na git xi chu bi-a'ka' gux dha'ram namkim na ya' dhi oi'nga'n jix chu jai'ch.

¹⁴ Ba' gu pariseos dai na mit xi a'sik gu Jesus na pui' kai'ch, nam gu' dai tuumiñ jix joojoi'ñdha'. ¹⁵ Ba'p ja titda gu Jesus:

—Aapi'm na pim pariseos jum tiiti' sap pik ba' panaas joidham mi' pui' xi jiim japim na jax jix aa' Dios, gu' ji na gu' dai nam xi jam nii'ñdha' pix gu ja'tkam, nam sap ba' pix jix bhai' jam aa'nda'. Gu' ji na gu'x bhai'x maat gu Dios jam jujur am na pim jax pik ja'k jir tu'm, sia ku pim gu' ya' ja bui gu ja'tkam ti pui' xi chu'ii' na pim jir kiki'. Na gu' ya' ja bui gu ja'tkam, sia kum moox kii' nii'ñ panaas gu tu', gu Dios cham kii' nii'ñdha'.

Gu Jesus na pui' ba ti'ya' nam aa' na pui'm duñiidha' na ji'k jax tu aagix

¹⁶ Gui' nat ji'k Moisees tu ua'nak na jax ja'k tu aagix ka', mi' pix juugit dhi' bhaan tu a'ga mit gui' nam bhaankam ya oipimik gu Dios na pai' gu Juan ja'tkam bopkondam. Mi' dhir bha ja'k maakam tu'm bhai' ji chum a'ga na jax ja'k tu't jix joi'mdat ja a'm ba ti niidhidha' gu Dios. Ba' dhi' na jax chu'm tum a'ga, biix tiix maachik kat mi' pui'x jimiik am gu ja'tkam.

¹⁷ Ku gu' biix mi' pui'm duiñchu'nda' ji na ji'k jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees bijik, na gu' biix jum aa', cham tu' pui' na dhi dibiir gio dhix dhaam na cham pik jum aa' siat chi cham pai' mat-gir jax chu'm tanoolh.

**Gu Jesusus na pui' ba ti'ya' na cham
tu' pui' ka ja bia'ka' gu Dios nam jir
jum bipnagim ka' gu jaroi' no't
mai' xi buak gu biipi' kam
binga'n jumai bhai'p ji bhii**

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸ 'No't jaroi' mai' xi buak gu biipi' kam binga'n jumai bhai'p ji bhii, cham tu' pui' ka ja ilhii'ndha' gu Dios nam jir jum bipnagim ka'. Gio gu ubii na mai' buix ka' no't jaroi' bhai'p ji bhii, pui' cham tu' pui'p ja ilhii'ndha' gu Dios nam jir jum bipnagim ka'. Ja'p pix ba ja ilhi- i'ndha' na jax gui' nam jir ganai' pix.

**Gu Jesusus na ba tu a'ga' bhaan ji
ua'rgidhai maa'n gu maa'nkam jix
chumñigam gio maa'n Laasar
tiigim na cham tu' bia'ka'**

¹⁹ 'Maa'nnim maa'n gu maa'nkam jix jai'ch ka' giilhim jix chumñigam. Gam- miji joidham jix bhai' xim duuka' ki'n gux dha'ram namkim gu jajannulh, gio gammiji nabap tanoolh jix bhai' tu kua'- da'. Nammi ji chi kiiska' gu koi' gam na joidham xi chu yooxmadhix ka' bha ja'p. ²⁰ Ba' maa'n jup jix jai'ch ka' gu maa'nkam Laasar tiigim na gammijix ka'ook ka' ki'n gu bippri'x na eeka'x kobkom biix na ji'x tukga'n. Pu cham jir tu' bia' kam ka' ip. Dhi' ba' gammiji mi' daaka' ki'ngob na pai' kioka' gux chumñigam, ²¹ na tii niirda' na iam ba makia' git sia gui' na bhai' dhir iigis- da' na pai' tu kua'da'. Ba' gu go'ngox mi a'jit jup tuspuni'ndha' am gu Laasar na pai' jax jix bippri'xi' ka'. ²² Ba' maa'n- nim ampix muu gu Laasar pui' xim tulhi- iñaimik, baidhak jamit ba'x dhaam ja'k gu noonbi'n gu Dios na buiñor bap tu- i'ka' gu Abraam na pai' joidham jix chu abhaar. Ba' ji'k jurni'n ki'n jup ma muu gux chumñigam, dhi' dho gi gu' joid- ham jix bhai' duiñxim yaas jamit ji, gu' ji nat gu' pu jii mu ja'k na pai'm tul-

hiina'. ²³ Ba' giilhim jix buam tu tatda' gux chumñigam na bam tulhiin ja biim gui' na mit pui' koi cham mi' pui' ji jimik na jax jix aa' gu Dios. Ba' mijimmi dir ba tii gu Laasar na biima'n jup tu'ii' gu Abraam. ²⁴ Ba'p kai'ch ge' ki'n: "Jiñ boxii Abraam, iam xiñ palhbui'n nañ ya'n chulhiin tai chir. Xi chiña' ap dhi Laasar na iam xi bargidhai gu dee'n ga'n bhañ juulhdhara'n ñiin am. Giilhim jix buam tu tatda' nañ jix chanoom." ²⁵ Ba'p kai'ch gu Abraam: "Jax dhui nat jix bhai' tum jii aap jiñ boxii nap duakat jum tuuku' bhaan, gu' dhi Laasar jum tulhi- iñaimik. Pui' ku ba' xib ya oirñ biim na pai'x bhai' tu tatda' gammiji, na gu' pu'ni ja'k jir mai'chik ga'n. Aap ba' mi' ja'k jum a'm bipio' nap pai' ba' bam tulhiin. ²⁶ Gio gu' cham bhaai' na jaroi' ya' dir mu ja'k buusnia', ni mu dir bha ja'k, na gu' giilhim ge' irban jix chi'ik. Jumai momkoram jup tu'ii' ap aap, gio aach jumai ka'm ip." ²⁷ Ba'p kai'ch gux chumñigam: "Dho piam jap mu ja'k joot- sa' na pai' kio guñ chaat. ²⁸ Mi' dharaa am jix chamaam guñ jaaduñ na ja aag- i'ndha' na jax ja'k jix bhaai' nam dui cham bha ja'k bhiya' ya tai chir nañ pai' bañ chulhiin aañ. Giilhim jix buam tu tatda' gu'." ²⁹ Ba' gu Abraam jup titda: "Jax dhui nam bia' gui' nat Moisees tu ua'nak, gio gu jai' nam pui' bhaanka- mu'n jup tu a'gimik gu Dios. Gui' ka'm tu daa biix na tu'm aa' nam pu duña' nam ba' cham mi' ja'k bhiya'. Dai ji nam ti jii'ndhai mi' pui' jimia' na jax jum kai'ch." ³⁰ Ba'p kai'ch gux chumñigam: "Pui' dho tii nap jax kai'ch jiñ boxii, dai pix ji nam gu' cham tu' jax ji chi'ji ti jii'ndha' no't jaroi' muukik gio duadik jup ba tu ja a'gidhim." ³¹ Ba' gu Abraam jup titda: "Pui' pix ip ji matgim sia kut tu' maa'nkam muukik gio duadik mi ja'p jup ba kiik, pix ji no'm cham ti jii'gi'n nat jax tu ua'nak gu Moisees, gio gu jai' nam bhaankamu'n gu Dios tu ja a'gidhimik

gu ja'tkam, nam gu' diilh cham mi' pui' jimiik ka'."

**Gu Jesus na ba tu aa'nda' na jax ña
pix dhuim ua'tulhdha' gu jaroi'**

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

17 Ba'p ja titda ip gio gu Jesus gui' nam kaichu':

—Gammiji pix jix jai'ch ka' am gu ja'tkam nam tu baidhidha' mu ja'k na pai'x chu ua'tulhdhix. Tiin jix buam jin aa'nda' bhaankam gu jaroi' no't jax dhuukat maadit aapi'm mu ja'k jam bhiich na pim kia'pix jin bui ba ti jiigi'ñ, na gu' mi' dhir cham bhai' ka tu jimia' na pui' xi jam doodai. ²Iam chix bhai'p tu jimia' ji nam biipi' dir mu pu ba bua' suudai' chir, bha bulhdhai gu ge' mat-tur na chakui maadit jam iatgidha'. ³Ba' aapi'm xim nuukdat na cham jaroi' jam iatgidha'.

'No't jax chu'm jam jaduun mam ua'-tuhl jam bui, xi aagi'ndha' pim na cham pui' ja'k tu jimda'. Gu' ba' no' gu' jax kai'ch na cham pui' ka tui'ka', aapi'm jup tu uañi'ñka'. ⁴Sia chi moo xijum gookim gu tanoolh jum ua'tuhl jum bui, tu uañi'ñ ka' ap no't ja'kbui' kim pui'p jum tiin na cham pui' ka tui'ka'.

**Gu Jesus na pui' ba ja tiida' gu
noonbi'ñ nam cham iam ja'xbui'x
biiñak buiñor gu Dios na
ji'x gu kai'ñ gu mostaasa**

⁵Ba' gu noonbi'ñ gu Jesus jup titda am:

—Jich jaduun, jich aagi'ndha' ap nach jax ja'k jix io'm buiñor jix biiñak ka' gu Dios.

⁶Ba' gu Jesus jup ja titda:

—Jax dhui na pu ni palhiip ku pim iam jix biiñak buiñor gu Dios. Kani no' pim sia ja'xbui' buiñor jix biiñak ka' git na ji'x gu kai'ñ gu mostaasa, ba' no' pim jax titda dhi tua na mi'ñi kiik na diilh jum

takbunai mummim daasa' na pai' ge' su-u'n gu suudai', pui' dhop ji buusnia' git.

**Gu Jesus na ba tu aa'nda' na jax ja'k
tu jimda' gu jaroi' no'r tujuandam**

⁷No' jaroi' maadit aapi'm bia' gu tujuandam, ba' no't gu' tu bia'rak gu baak piam kut tu moikdarak, ni kup iam jax tiida' na pai' dhuuk mi' ba aaya' ki-icham: "Bi chu ju'. Bha'ñi bax chu bhai'."

⁸Gu' ja'pji ja'kbui' kat nap mi chini'a' na tu bhaidhai tum makia'. Nap pai'x bhai' xi koi'choi nap ba'p ba chini'a' na tu jugia'. ⁹Ni kup jup xi taxchaabgi'ndha' nax bhai' tum buixi'ndha'. ¹⁰Ba' aapi'm pu'ni na pim jir tujuandam buiñor gu Dios. Na pim pai' dhuuk tiimoidha' gu tu' na jam chianda', ja'p japim kai'chdha': "Ni ji'x kuch cham jir kiki' tujuandam buiñor gu Dios, nach gu' cham tu' diilh jai' tu' pup jax xi bua, daipu' na jax pix jich chian."

**Gu Jesus na ba ja dudua'ndha'
mambhiix gui' nam tootolhidhat
gakiidha' gu ja tutku'**

¹¹Ba' gu Jesus na Jerusaleen ja'k jim, mi ja'p al'jim na pai' jax Galilea bhaan bipio' gu dibiir gio na pai' jax Samaaria bhaan jup bipio'. ¹²Ba' na maa'n kap ba aajim na pai' ji'dilh jir kikcham, yammi dir ja'p mui' ba ti nii'ñ am mambhiix gux kako'kkam na ja eeka' gui' na tootolhidhat gakiidha' gu ja tutku'. ¹³Ba' mui' ba jiiñkai'ñ am gu Jesus, jup kai'ch am:

—iXich dhudua'ndhak jich jaduun! iJam jap xich joi'mdat xich chigia'!

¹⁴Ba' nat ba ja tii gu Jesus, jup ja titda:

—Ja bui pim xi jimia' gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam bhai' ge' chiop, nam jam tigia' na pim bax kiki'.

Ba' nam gamai' ka jiimchu', joidham jix bhai' bhai' ji chu tatdat, bax kiki' gu ja tutku' nam xim nini'ñ. ¹⁵Ba' maadit

mi' dhir pu ja'k gii nat bam tii na bax kii' xi taxchaabgidhidhat gu Dios ge' ki'n. ¹⁶ Silh jii ip gio mu na pai' gu Jesus, ba' mi' o'lhia'n ki'n xi kikkok ba taxchaabgi'n nat ba dua'n. Jir Samaaria kam gu maa'nkam. ¹⁷ Ba'p kai'ch gu Jesus:

—¿Kux cham tu'r mambhiixi'n am aa gux kako'kkam na ñich ja dudua'n? ¿Pu jii mit aa ba' gu xijum maakob? ¹⁸ Dai bak ba' dhi' na cham jir Israel kam bhai' xi jii nat bha taxchaabgidham gu Dios.

¹⁹ Ba'p titda gu maa'nkam pui' xi chi'ik:

—Pu ba dua pich ji matgim jiñ jaduun, cha'p jax kam aa'nda', na pich gu' biix jum jur ki'n ti jii'n buiñor gu Dios. Ba jimia' ap xi kikko.

Gu pariseos nam ba tikkada' gu Jesus na pai' ba' duuk jum aaya' gu tanoolh na gu Dios jix ja joi'mdat ja a'm ti tigia' gu ja'tkam

(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰ Ba' gu pariseos bhai' ba tikka' am gu Jesus na pai' ba' duuk jum aaya' gu tanoolh na gu Dios jix ja joi'mdat ja a'm ti tigia' gu ja'tkam. Ba'p ja titda:

—Jax dhui na pim cham tu' maaxik tigia' na pai' dhuuk gu Dios jix joi'mdat ja a'm ti tigia' gu ja'tkam. ²¹ Cham tu' pim jax ti'ya': “Jaña, mi'ñi ba ai.” Piam ja'pni: “Bhai' sap pai' ba ai.” Gu' gu Dios pu xib na ya'x joi'mdat ja a'm ba ti niidhim gu ja'tkam.

²² Ba'p ja titda dai gui' nam ji'k kaichu':

—Aapi'm jax chu'm tanoolh gio tiip ba xiñ chiigik ka' maaxik ja'p na jax xib, gu' ji na pim gu' cham pai' kañ chigia'. ²³ Jai' dhit bhai' ji jam iatgi'ndha' am gu ja'tkam, jup kai'chdha' am: “Mi'ñi ba ai guch Xoi'kam.” Piam moo jax kai'chdha' am: “Muni sap pai' ba ai guch Xoi'kam.” Cha'pim mi' ja jiigi'ndha', na gu' cham jir silhkam ka'. ²⁴ Na gu' nañ pai' dhuuk

gio bhai'p jimda', ja'p tu't ya aaya' iñ na jax gu duuk no't bipgi na jotmoda' mui' kap tum tonnia'. ²⁵ Ku gu' biipi'm aa' ji nam jiñ chulhiinchuda' gu ja'tkam nam xib ya'x jai'ch, nam gu' cham jiñ kiigalhdha'. ²⁶ Ba' jano' na ba miamlhidha' nañ gio bhai'p jimda', cham tu'p jum buixi'ndha' am gu ja'tkam, pu cham jiigi'ndha' am gu jaroi' sia ku tii ja aagi'n. Pui' ip na jax jano' nat tis gu suudai', na tii pup ja aa'ndhimik gu Noee gu ja'tkam na jax tum duñia', ²⁷ gu' ji nam gu' pu cham jiigi'ndha'. Cham tu'p jum buixdhat tu kua'da' am, jix maik ka' am, gio nam jum titmoda'. Jano' ba' tii pix gan ti tii mit nat pai' dhuuk giilhim jix io'm bhai' ji dhuu'n, gu' ji na gu' gu Noee pu irban dir jix bhai' ba' kuupchu' bhaan gu kanuub. Pu koi mit dho gu' biix bhai'kuk. ²⁸ Gio jano' ip na gu Lot, dai gui' mi' pui' jimda' na jax jix aa' gu Dios. Gu jai' ja'tkam cham tu'p jum buixdhat ti isdat tu kua'da' am, sia ku pui' tiip ja aagi'ndha'. Jix maik ka' am, jai' tu saba'nda' am, jai' tu ga'rada' am, jai' tu ba'pkichaidha' am. ²⁹ Ba' dai tai pix mi' ba duu'n nam cham pum aa', mi' pix pu tum totpok dibiir ta'm. Gu Lot gu' pu biipi' dir ba jimiññor mi' dhir Sodooma nat chakui tai duu'n. Ba' pu biix koi mit gui' nam mi oi'ñkat, nim maa'n kut bii. ³⁰ Aañ ba' pu'ñi ip jano' nañ gio bhai'p jimda' ya' dhi oi'nga'n, cham tu'p jum buixi'ndha' am gu ja'tkam sia kum jai' dhit tii ja aagi'n. Ya' pix pu bañ maaxdha' iñ nam cham pum aa'nda'.

³¹ Ba' jano' na pai' dhuuk jum aaya' gui' gu tanoolh, no' jaroi' maadit aapi'm bhai' pai' ka daa ba'k dhaam, bhai' dhir jap timnii pu jimiññolhia'. Cha'p miji ka bapkida' ba'k chir nap tu' xi bhiiji. Piam no' jaroi' mu ka oiri ga'ram, mi' dhir gammiji ja'k pu jimiññolhia'. Cham tu' na jax jum aa'nda' na mummi ka xi ñorgira' kia'mi'ñ na ba' pik ba jimiññolhia'. ³² Jax japim gix maat nat tu dooda

bijik gu Lot gu binga'n, pu'ñi dhop tu jam dooda' no' pim dai bhaan titii'ñcho gu jam bixchu'. ³³Na gu' gu jaroi' no' dai bhaan titii'ñcho gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch, cham ji'xkat palhbuidha' na jax ja'k jix bhai' tu jimia' gatuuk. Gu' ji no't gu' cham tu'p jim buixdhak mi' pui' xi chu duu na jax jix aa' gu Dios, jix bhai' ji na tu jimia'.

³⁴Ba' no' jano' pik jir tukaa' nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda', no'm gook maap mi' pai' ka boobok gu ja'tkam, maa'n pix jañ baidhika', gu jumai ba' mi' pup bi'ya'. ³⁵Piam no' ñich gu' tataab ja'k ya' ai, no'm gook maap mi' pai' ka tu tua' gu u'uub, maa'n pix jañ jup baidhika', maa'n mi' pup bi'ya'. ³⁶Piam no'm gook gu ja'tkam mu pai' ka oipo gaa tir, pui' maa'n pix jañ jup baidhika', gu jumai mi' pup bi'ya'.

³⁷Ba' bhai' ba tikka am gui' nam kaichu', jup titda am:

—¿Jich jaduun, ya' aa ba' pui' tum duñia', ka' maakam ja'k aa?

Ba' gu Jesus jup ja titda:

—Dho na pim jax bax maat no'm pai' pix xikoolh jiim gu nunnui na gu' bhai' tu muukix ka', pu'ñip jix maati' ka' jano' na pai' dhuuk pui' ba tum duñiidha'.

**Gu Jesus na bhaan ji
ua'rgidhai tu a'ga' maa'n gu
ubii gio maa'n gu ge'kam**

18 Ba' gu Jesus bhaan ji chu ua'rgidhak maa'n gu ubii gio maa'n gu ge'kam, ba ja aagi'ñ gui' nam kaichu' na bhaan ja guguxi'ñ nam cham jim o'johlhdhat gammiji tu daanda' buiñor gu Dios. ²Jup ja titda:

—Maa'nnim maa'n gu maa'nkam maa'n kap jir ge'kam ka', na pai' mui' pa' daa'ñxim jir kikcham ka'. Cham tu' ka'm ja nii'ñdha' gu ja'tkam dhi' dhi ge'kam, ni gu Dios ku tu' ka'm nii'ñdha'. ³Ba' mi'p jix jai'ch ka' maa'n gu diilhdhim ubii nat muu gu binga'n.

Dhi' mi' tii a'jida' na pai' daaka' gui' gu ge'kam na pu titdada' na bhaankam nokia' nam kokdada' gu ja'tkam mu na pai' kio, ⁴⁻⁵gu' ji na gu' cham tu'p jum buixi'ñdha'. Mui' tanoolh jup duu na cham tu'p jum buixi'ñdha' gu ge'kam buiñor gu diilhdhim ubii. Ba' maa'nnim jup jum aa': "Gi no' ñich a'mkamu'n jup ñio dhi ubii ku cham kañ juanda', sia kuñ tii cham tu' ka'm ja nii'ñ gu ja'tkam, ni gu Dios kuñ tu' ka'm nii'ñ. Jir maa'n na bha ja'k jiñ chooni'ñ."

⁶Ba' pui' xi chi'iik jup ja titda ip gio gui' nam kaichu':

—Dho jaña nat siamri dakoo a'mkam ma ñio gu ge'kam gu diilhdhim ubii na cham jum jüpi'ñka' na pu titdada', sia ku gu' tii cham tu' ka'm ti nii'ñ gui' gu ge'kam. ⁷¿Aapi'm ba' cham pu'ñip jam kaaya' aa jax no' pim titda gu Dios nat jam a'm ti tii na pim jir ja'tkam tugi'ñ ka', no' pim gammiji pui' titda nabap tanoolh gio nabap tukaa'? ¿Ka' gu' ka ji miikidha' aa panaas na ba' pik jix joi'm-dat ba jam tigia'? ⁸Matgim moo jano' ji na jam palhbuidha', cham tu' na gu' miikidha', aañ moo ya' pu jam titda. ¿Siamriñ chi ba' gio ya'p ja tigia' aa gu ja'tkam dhi oi'ñga'n bhaan nam jiñ bui ti jügi'ñdha' jano' nañ gio bhai'p jimda'?

**Gu Jesus na ba tu a'ga' bhaan ji
ua'rgidhai maa'n gu pariseo gio
maa'n gu tuumiñ tutaandam tugi'ñ
gux io'm ge'kam Rooma kam**

⁹Ba' jai' dhit gu ja'tkam ge'gerkam jum taat ka' am nam chi sap panaas mi' pui' jiim na jax jix aa' gu Dios, gu' ba' gampai' ja ilhii'ñdha' am gu jai' ja'tkam. Ba' gu Jesus jumai bhaan jup xi chu ua'rgidhak ba ja aagi'ñ nam ba'x maatiit kaaya', jup ja titda:

¹⁰—Maa'nnim gook gu ja'tkam ma jii mit maa'n kap chiop na mit tu daañim jix dhaam ja'k buiñor gu Dios. Maa'n jir pariseo, jumai ba' maadiit jir di' gui' nam

jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam. ¹¹ Ba' gu pariseo pui' kiikat jix dhaam ja'k xi chi tiigik mui' ji chu daani buiñor gu Dios, jup kai'ch: "Moo taxchaab ba' Ge'kam Dios nap jiñ palhbui'ñchu' nañ mi' pui' jim nap jax jix aa'. Cham jañ tu'r jix ixkum na jax jai' gu ja'tkam nam giilhim jix i'xbi', ni kuñ jir pu chu'm na jax jai' nam mai' xi ja iabut gu ja bipna' jai' bhai' ji ja u'. Cham jañ pai' dhuuk jix buam jum duukam jup tu bua. Jum taxchaabgi'ñ iñ ip sia na pich cham tu' pu chu'm ya'ñ dho'ñcho dhi oi'nga'n bhaan nañ jir tuumiñ tutaandam tugi'ñ ka' gux io'm ge'kam Rooma kam, ja'p na dhi' na bhai' dhir kiik. Giilhim jix u'ua'tulhdhix am gu' gu pu chuutu'm. ¹² Aa'ñ gookim jiñ xaabda' na giop bam aaya' na pai' dhuuk cham tum juanda'. Gio gu tu' nañ mai'chidha' nañ tu juanda', gammijim maakidha' iñ na ji'k jum a'm jup bipio'." ¹³ Ba' gu tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam ja'x mik pa' ji kikbo, ni ku iam xim guguuxi'ñ nax dhaam ja'k xi chi tigia', dai na bhai' xim gibdat bhaastu'n jup kai'ch: "Aapi' Ge'kam Dios, xiñ joi'm-daip iam jiñ uañdha' guñ ua'tulhdhara' nañ giilhim jix ua'tulhdhix." ¹⁴ Ba' aa'ñ ya' pu jam titda nat gu tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam ba jii kia'mi'ñ uañchudhix kam gu ua'tulhdhar ga'n, gu' ba' gu pariseo cham. Na gu' cham tu' joi'mdat nii'ñdha' gu Dios gu jaroi' no' dai ge'kam jum taat, gu' gui' ji na soi'm ilhii'ñdha' na ba'x joi'mdat nii'ñdha'.

**Gu Jesus na tu ja
daañxidha' gu a'aalh**

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵ Ba' jai' dhit gu ja'tkam mui'p ba aichulhddhim am gu Jesus gu ja a'aalh chuk nam jix aa' na ja a'mkam tu ja daañxidha'. Gu' ji na gu' na mit pai'

dhuuk ja tii gu noonbi'ñ gu Jesus, ba ja ñiok jamit pix gu jai' nam mui' tiip ba ja ua'kat gu ja maamar. ¹⁶ Ba' diilh gu Jesus xi ja baidhak gu noonbi'ñ jup ja titda:

—Cha'pim ja sosbhichulhi'ñdha' dhi ja'tkam nam bha ja ua' gu ja maamar, na gu' pu'ni chu'm ja a'm jum aa' gu ja'tkam nam jir tu'm ka' na ba'x joi'm-dat ja a'm ti niidhidha' gu Dios. ¹⁷ Cham ji'xkat jaroi' aaya' buiñor gu Dios no't cham pui'm ilh na jax gu alhii, aa'ñ moo ya' pu jam titda.

**Gu maa'nkam jix chumñigam
na ba tikkada' gu Jesus
na jax ja'k mi' pui' jimda'**

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ Ba' maadit gui' nam jir ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam jup titda gu Jesus:

—Aa'ñ ja'p tu'm xim tikkam jiñ jaduun, aap nap jir jix bhai'kam. ¿Jax ja'k jix bhaai' nañ xi chu duñia' nañ ba' mai'chia' nañ jimia' buiñor gu Dios nañ gammiji buiñor bap tui'ka'?

¹⁹ Ba'p titda gu Jesus:

—¿Ja'p kai'ñkam jup kai'ch ap aa'ñ jaduun nañ aa'ñ ja'xbui'p jir jix bhai'kam na gu Dios? Na gu' dai gui' nar jix bhai'kam. ²⁰ Gio gu' gui' nap tu'ñ chikka, jix maat ap na jax tu aagix na tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios nap tu' jax dhuñia'. Ja'pni bom kai'ch: "Cha'p nai' pix ja biim boppoda' gu u'uub, daipu' gu jax chu'm nar jum biina' ka'p pu biima'n tu kioka' gammiji nap ji'x duaka'. Gio nap cham ja koo'nda' gum bipna' ja'tkam. Ni kup cham ti iixi'ñdha'. Ni kup cham iat-bi' ka'. Gum taat jap tu' ka'm jup nii'ñdha' gio gum naan."

²¹ Ba'p kai'ch gu ge'kam:

—Dho biix jañ pui' tii pu tu duiñchu' na ñich dhir bhai'ñ jur ji bhii.

²² Ba'p titda gu Jesus nat pui' tii:

—Ka bi'iix ji gu' maa'n nap pu duñia'. Biix jap tu ga'rai nap ji'k tu' tu bia' ja makia' gu tuumiñ gui' nam cham tu' bia' ni ji'x, bhai'p ba' xi jimia' nap bañ kaichgida'. Pu'ñi ja'k jap ba' bar jix chumñigam ka'x dhaam buiñor gu Dios.

²³ Ba' gampai' ji dhuu gu ge'kam nat pui' xi chii'n gu Jesusus, jix buam jum ilh, na gu' giilhim jir jix chumñigam ka'.

²⁴ Ba' na bhai' xi ñii'n gu Jesusus nat jix buam jum ilh, jup kai'ch:

—iJa'p moox xijaim ilhii'n am gux chutumñigam nam mi' pui' jimia' na jax ja'k jix joi'mdat ja a'm ba ti niidhidha' git gu Dios! ²⁵ Gu kameeyo chi iam cham xijaim jup ilhii'n ji na bhai' baakii bui'ram gu soomkar ja'p dir ja'k buusnia', cham tu' pui' na gux chutumñigam nam jix xijaim ilhii'n nam mi' pui' jimia' na jax ja'k jix joi'mdat ja a'm ba ti niidhidha' git gu Dios.

²⁶ Ba' jai' dhít gui' nam te kee, jup titda am gu Jesusus:

—iDho bak gu' cham ji'xkat jaroi' buiñor aaya' gu Dios, na gu' pui'x xijai nach mi' pui' jimia' na jax jix aa'!

²⁷ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Jax dhui na cham tu' xijaim ilhii'ndha' gu Dios gu tu' nam gu ja'tkam jix xijaim ilhii'ndha', na gu' bixchu'x bhaai' na pu tu duñia'.

²⁸ Ba' gu Peegro mi' dhir ja'p jup titda:

—Dho pui' na jax aach na chich cham tu' kap jich buix gu tu' nach ka bia'kat jano' na chich pai' dhuuk ti jii'ndhak jum biim ba jiiñ jaduun'.

²⁹ Ba'p ja titda biix gu Jesusus:

—No't jaroi' cham tu' bhaan kap jum buix gu taata'n gio gu di'i'i'n, piam gu xiixiogi'n, piam gu sispidhi'n, piam gu binga'n, piam gu maamra'n, piam gu tu' na bia'ka', pui' na gu ba'ki'iñ, ganai' biix aixim, ba' dai nat pix bhaan ji bam na pui' ba tu duñiim na jax ja'k jix joi'mdat bhaan ba ti niidhidha' gu Dios, aañ ya' pu jam titda na cham jax bua. ³⁰ Na

gu'x io'm mui' ba tu iimchuxdha' gu Dios pu ya' na ka duaka' dhi oi'nga'n bhaan, cham tu' ja'kbui' na ji'k cham tu' bhaan jup jum buixdha' biipi' dir. Gio daman pup na xi baidhika' jix dhaam na buiñor bap tui'ka' gammiji.

Gu Jesusus na giop ba tu aa'nda' nam mu'aa', bar baikim ka' ba' dhi' ki'n

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹ Ba' ja'p ja'k dilhkob xi ja boosgak gu Jesusus dai gu mambhiix daman gook gu noonbi'n jup ja titda:

—Xib jach ba' silh mui' pu ba jimia' Jerusaleen, bhai' na pai' pui' ba tum duñia' ba' na mit ji'k jax tu ua'nak nam aañ jiñ aagit jup kai'ch gui' nam bijik bhaankam ya ja'p tu a'gimik gu Dios.

³² Gu Israel kam ja'tkam jam maaxik jiñ kiisa' ja bui gui' nam cham jir Israel kam, gui'm ba' biix aixim jiñ buimii nam jax ilhii'n, bhañ xixbuidha' am, jiñ asdam ba' pui' xiñ bua't. ³³ Gio nam jiñ giibiimii, mi' dhir jam ampix jiñ mu'aa'. Ku ba' gu' aañ baik tanoolh ki'n yaa' ji nañ jax ba oirida'.

³⁴ Ba' gu noonbi'n pu ni ji'x ku mit jix maatit kai na jax kai'ñkam jup kai'ch, pu cham maatit kai mit na jax kai'ñkam jup ja titda. Na gu' pui' na jax ja titda gu Jesusus, jix xijai na jaroi'x maatit kaaya' gu mi' jotmoda'.

Gu Jesusus na ba dua'ndha' maa'n gui' na cham ñia ka'

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Ba' nammi na mia'n ba aajim gu Jesusus na pai' Jerikoo ti tii', maa'n gu maa'nkam cham ñia kam mi ja'p daakat boi jugii'n tu taan gu tuumiñ nam onbai'ndha'. ³⁶ Ba' nat ba ja kai nam mui' mi ja'p pix kai'ch gu ja'tkam nam buan, ba ti tikka na tu' jax jum bua. ³⁷ Ba'p titda am na Jesusus Nasareet kam mi ja'p jim mui' ja biim gu ja'tkam. ³⁸ Ba' ba

jiiñak ge' ki'n gu cham ñia kam, jup kai'ch:

—¡Jesuuus, boxii'ñ gu Dabii! ¡Iam jap xiñ joi'mdai xiñ chiiigii xiñ dhua'ñdhai!

³⁹ Ba' gu ja'tkam gui' nam biipi' dir jiim, jup titda am tii na cham ñiokat daaka', gu' ji na gu' gui'x io'm ge' ki'n mui' ba xi jiiñak, jup kai'ch:

—¡Boxii'ñ gu Dabii! ¡Iam jap xiñ joi'mdai xiñ chiiigii xiñ dhua'ñdhai!

⁴⁰ Ba' mi' pup kiik gu Jesuus nat kai, miji xi chu joot ba' nam mu bai'ñxidhika'. Ba'p titda na mit mi' ba aich:

⁴¹ —¿Tu'ni aañ ki'n jum palhbuidha'ñ jaduun?

Ba' gui'p kai'ch:

—Dho nañ tiix aa'ñ jaduun nap jiiñ dhudua'ñxidha' dhiñ buupui nañ cham ñia. Tiix chi tiigim iñ.

⁴² Ba'p titda gu Jesuus:

—Pu bax kiki' ji matgim jiiñ jaduun, na pich gu' biix jum jur ki'n jiiñ bui ba ti jii'ñ.

⁴³ Ba' bhai' ji chi tii gu cham ñia kam nat pui' xi chii'n gu Jesuus, jix kii'p jum duu. Ba' dai nat ba oi gu Jesuus xi taxchaabgidhidhat gu Dios jix dhaam ja'k. Sia pui'p xi taxchaabgidhim am gu Dios gui' na mit ji'k tii nat dua'ñ gu Jesuus.

Gu Sakeo na baidhika' kia'mi'ñ gu Jesuus

19 Ba' mi' ba ai gu Jesuus na pai' Jerikoo ti tii', mui' ji bhii irban na pai'r kikcham. ² Ba' maa'n mi'p kioka' gux chumñigam Sakeo tiigim, dhi' maadit jir di' ka' gui' nam jir ja ge'gerkam tuk gu tuumiñ tutaandam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam. ³ Ba' tiix chiiigim gu Jesuus na mi ja'p jim, gu' ji nam gu' giilhim jix kobkom mu jiim gu ja'tkam. Gio na gu' cham jir teb ka' gu Sakeo, ja juraab pix ju'nka' gu ja'tkam. Miji dir ja'p ba' tii mimlhim ja biibhi', gu' ji na gu' cham pai' dhir jir joidham na tigia'. ⁴ Pui' ba' biipi' dir dai'ñnik maa'n

tua ta'm tis na sap ba' bhai' dhir tigia' na mi ja'p ji buusnia'. ⁵ Ba' am pup tii gu Jesuus gu Sakeo na bhai' dhaa tua ta'm nat mi ja'p ji buus, ba'p titda:

—Sakeo, xi chimnik bhai' dhir tua ta'm mai' xiñ baidhak mum ki'aam kuñ mi' xi chibiapui.

⁶ Ba' jotmoda' xi chimnik bhai' dhir tua ta'm gu Sakeo ba baidhak gu Jesuus mu na pai' kio cham jax ji chi'iik. ⁷ Ba' bhai' ji bhaak jamit biix gu ja'tkam nam ji'k jiim, sap nat gan mi ai gu Jesuus buiñor gux ua'tulhdhix kam. ⁸ Ba' gu Sakeo xi kikbok jup titda gu Jesuus:

—Aañ ja'pni ilhii'ñ jiiñ jaduun. Biix nañ ji'k tu' tu bia', irban juugit jañ ja makia' gui' nam cham tu' bia' ni ji'x. Gu' ba' no' ñich jaroi' tu' iix, maakobim ja'k-bui'ñ ja'k buidha' ji'k nañ ti iixdha'.

⁹ Ba' gu Jesuus jup titda:

—Pu'jani ja'k jir tu'm ka' am gui' nam tu' silhkam jir bopxi'ñ ka' gu Abraam. Aap ba' xib ya' dir ja'p ja'k cham tu' mu ja'k ka jim nap pai' gammiji git mi' pup jum tulhiiñdha'. ¹⁰ Dhi' ji' ji na ñich bha ja gaagam na mit jumai boi bhaan bhii na pai' mai'x chi giixi', aañ na ñich bhaankam bha jii gu Dios. Ba' gui' nañ ji'k ja tiigim, gio mi'p ja tuttuim iñ bhaan gu boi na pai' cham mai' ka ti giixi'.

Gu Jesuus na bhaan ji ua'rgidhai tu a'ga' gu tuumiñ

¹¹ Ba' gu ja'tkam te kee am na mi' pui' tu a'ga gu Jesuus. Ba' xi chu ua'rgidhak bhai' ji chu ja a'gi, nam gu' ja'p jum aa' na dai pix no't bhammi ba ai gu Jesuus Jerusaleen, dai na ge'kam ki'n ba daasa' gu Dios na ba' ge'kam ki'n bhai' ji chi silhkada'. ¹² Jup ja titda:

—Maa'nnim maa'n jix jai'ch ka' gu maa'nkam na giilhim jir jix chumñigam ka'. Ba' dhi' dhix chumñigam jumai momkoram dir bai'ñ am nam ge'kam ki'n daasa', gio ba' bhai'p jimia' dai nam ge'kam ki'n xi dhaasa'. ¹³ Ba' maap xi

ja jumpadak mambhiix gu tujuandam tugi'n, xi ja maakak ba' mui' gu tuumiñ biix ji'ma'n, jup xi ja tiidak: "Aapi'm ya' ki'n ka tu juanda' dhi tuumiñ. Jix io'm mui' pim ba mui'dhalhdha' nañ gio ja'k jup gixia'." Ba' ba jii pui' xi ja tiidak. ¹⁴ Ba' gu mi' kam ja'tkam cham jup kii-galhi'ndha' am, biipi' mit ba' miji xi ja joot jai' nam bhammi pu ti'ya' nam cham aa' na dhi'r ja ge'kam tuk ka'. ¹⁵ Gu' ji na mit gu' sia pui' ge'kam ki'n dai, gio ba' bhijip ji dhuu. Ba' mi' eek nai' ji chu ja joochxi biix ji'ma'n gu tujuandam tugi'n na bax maachim na mit ji'k mui'dhalh gu tumñiga'n nat mi' ja do'ñchidhak. ¹⁶ Ba'p kai'chim gui' nat biipi' mi' ai: "Ya'ni ba' gum tumñi'. Mambhiix ja'kbui' pup jañich mui'dhalh na pich ji'k ya'n dho'ñchidhak." ¹⁷ Ba' gu ge'kam jup titda: "iAa gu' joidham ji jia! Jir jix kii' tujuandam ap dho bak. Ea nañ jum daasa' nap jir jix kai' ka' mambhiix kap na pai' jax mui' pa' daa'ñxim jir kikcham, na pich gu' mi' pu dhuu gu palhiip jup jum duukam." ¹⁸ Ba' jumai nat mi'p ai, jup kai'chim ip: "Ya'ni ba' gum tumñi'. Jix chamaamim ja'kbui' ñich pup mui'dhalh na pich ji'k ya'n dho'ñchidhak." ¹⁹ Ba'p titda gu ge'kam: "iAa gu' joidham ji jia! Jir jix kii' tujuandam ap dho bak. Ea nañ jix chamaam kap jum daasa' nap jir jix kai' ka' na pai' jax mui' pa' daa'ñxim jir kikcham." ²⁰ Ba' gu jumai nat mi'p ai, jup titda pix gu ge'kam tugi'n: "Ya'ni ba' gum tumñi' na pich ya'n dho'ñchidhak. Aa' cham tu' ki'n tu jua. Jannulh cha'm jañich pix xi bhiibgak bha ja'p xi gaamuk nañ pu'ñiñ aa' nañ giop bam makia' no' pich ya' ba ai. ²¹ Nañ gu' xim iibhi'n nap jii ñiokdha' no' mit mañ iix, piam ku ñich diilh mai' ma iabu. Nañ gu'x maat nap giilhim jix bhanaa' tu' na pix bhaan sia palhiip jup jum duukam, pu duñia' ap jax no' pich ba ilh, sia kum cham pu kai'ch gu ja'tkam." ²²⁻²³ Ba' gu ge'kam jup titda:

"Dho cham tu'r jix kii' tujuandam ap aa' nañ pai' jax kai'ch. ¿Cham bhaai' aa nap muñ dho'ñchidha' git nam pai' mui'dhalhi'n jai' dhit gu ja tumñi' nap pui' xiñ iibhi'n, nap gu' pui'x maat nañ pu tu duñia' pix jax no' ñich ba ilh sia kum cham pu kai'ch gu ja'tkam? Siamri gu' ji'k jup ba mui'dha' git na ñich ji'k ju-ruuñ." ²⁴ Ba' pui' xi chiidak jup ja titda gu jai' nam mi ja'p guguuk: "Boosgidhai pim gu tuumiñ mu ja'k makia' gui' nat mambhiix ja'kbui' pup mui'dhalh." ²⁵ Ba'p kai'ch am tii gui': "¿Jax dhui na dhi' mui' ba bia', mambhiix ja'kbui' pup na pich ji'k ya' do'ñchidhak?" ²⁶ Ba'p ja titda gu ge'kam: "Dho na gu' gu jaroi' no't pu'ñi mui'dhalh gu tu' nam chiñia', jix io'm mui' bhaan ji chu bi'ya' gu tu'. Gu' ji no't gu' pu'ñi cham ji'x iam xim guguux na mui'dhalhdha' sia gu palhiip, boosgidhaim dho gu ji'k nam tii makia' na git ki'n tu juana' mu ja'k makia' gu jaroi' nax io'm jix chu juanar ka', aa' moo ya' pu jam titda." ²⁷ Bhai' pim jup ja ua'pui mi'ñi ja'p xi ja kooda' gui' nam ji'k cham aagit nañ jir ge'kam ka'.

Na ba aaya' Jerusaleen gu Jesuus

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Ba' nat tiimok gu Jesuus na mi' pui' xi chu a'gimik, ba jii ip gio Jerusaleen ja'k na pai' ja'k jim. ²⁹ Ba' maa'n kap soosna'n ba ai na pai' daa gu oidha' Oliibostam, na pai' mia'n bipio' na pai' Betpajee ti tii', gio na pai' palhiip ja'p ja'k Betaania ti tii' ip. Ba' gook gui' nam kaichu' maa'n kap ba ja jootos, ³⁰ jup ja titda:

—Jiñ chiimilhdhapu' pim maa'n gu jii-giarum bhuru'x bhammini dhir na pai' pix ji'dilh jir kikcham nach pai' ja'k jiim, chakui jaroi' maa'nnim ulh gui' gu bhu-ru'x. Bhai' bulhka' na pim jax ya' dir mu aajidha'. Dai na pim jax bulhio'kai bhañ chiimilhdhika'. ³¹ No' jax dhuukat jaroi' ba jam tikka na jax ku pimit ba' bul-

hio'kak ba ji chiimirak, ja'p japim tiida' nat gu Ge'kam mu jam joot.

³² Ba' miji ji dhuu'n jamit, pui' ji chu buus nat jax ja tiin' gu Jesuus. ³³ Ba ja ti mit gui' nar ja bhuru'xi' nam mi' ka buphio'k, jup ja titda am:

—¿Jax ku pimit ba' gamai' ba ji chiimirak dhich bhuru'xi'?

³⁴ Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho gu Ge'kam nat bhach joot nach mu tiimilhdhika'.

³⁵ Ba' bhai' xi bakxidhak jamit gu te'teb ja kuktun nam daam dir ja ti'chu' ba tiimirak mu na pai' gu Jesuus, dai ba' na mit xi chia na bha daibu'. ³⁶ Ba' na gamai' tu jimchudim, biipi' dir ji bapoi'dhat mi' ja iabuim am gu ja'tkam boi cha'm gu te'teb ja kuktun nam daam dir ja ti'chu'. ³⁷ Ba' nammi baas dir nam ba' moo gammiji ja'k a'nsap ba juurkia' bhaan gu oidha' Oliibostam, jix bhai'm taattugit pix jiiñak ba kattu' am biix gui' nam ji'k kaichu' gu Jesuus, taxchaabgidhim am gu Dios jix bhai'm taattugit nam ti nii'ndha' na biix aixim joidham tu'm jup tu buada' gu Jesuus, nam tu' cham pai' dhuuk pu chu'm ti nii'ndha'. ³⁸ Jup kai'chim am:

—¿Jix oi'm jir ge'kam dhi' na bhaankam ya oiri gu Dios, gam na joidham jix uañ ki'n kiik! ¿Jix bhai'ch chaatit jach ge'kamtu'nda' gu Dios jix dhaam nat xich joi'mdak bach chii!

³⁹ Ba' ji'kchi gu pariseos nam jup jiim, miji dir ja'p ja saagi'n gu ja'tkam jup titda am gu Jesuus:

—Jich jaduun, ja ñiokdhaiñ dhim ja'tkam tuk. Jax ñam pix kai'chim.

⁴⁰ Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Jax gi dhui nam gu' dhi joodai pix jiiñak jup suulhgia' na mi'ni ja'p daraa no' ñich tiip xi ja ñiok nam cham ñiokda' dhiñ ja'tkam tuk, aañ moo ya' pu jam titda.

⁴¹ Ba' nat bhammi dir ba tu maaxir Jerusaleen na pai' ge' daa'ñxim jir

kikcham, bhai' ji susua gu Jesuus, ⁴² jup xi kai'chit:

—¿Joidham git no'm pu xib dhi tanoolh jix maatit jiñ chigia' nañ jir jaroi' dha' biix gu Israel kam ja'tkam nam bhai' oi'dha' Jerusaleen, ba'n keeji git mi' pui' ba jimia' am na jax ja'k jix bhai' tu ja jimia' gatuuk! Gu' ji nam gu' cham maatit te kee, ni nam jix maatit ti nii'n, ja'p ji buusan nam tu' ki'n taa'bidhix. ⁴³ Jum aajim gu' gu tanoolh na pai' dhuuk cham bhai' tu ja jimia', gu ja sandaarui'x chuk gui' nam jix ja bhaamki'n bhai' ji ja xikoolhmada' am, maap jam ji ja soo'mdhai pu biix maa'n jimdam ja kooda' nam ji'k bhai' oi'ñka'. ⁴⁴ Dhi ja ba'bhak pu cham ji'k tuukdhixim bi'ya' gu joodai, na gu' gu ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam nar ja kuiñcha ka' nam cham aaga' nam mi' pui' jimia' na jax ja'k git jix joi'mdai ja palhbuidha' gu Dios.

**Gu Jesuus na mi' dhir ja'k ji ja
jootsa' ge' chiop gui' nam
bixchu' mi' ka tu ga'rada'**

(Mt. 21:12-17;

Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Ba' mikkat mu ba baa gu Jesuus ge' chiop. Mi' dhir ji ja aadi gui' nam bixchu' mi' ka tu ga'ra irban dir, ⁴⁶ jup xi ja tiidak:

—¿Jax ku pim ba' ya' pu tu duuk? ¿Kux cham maat japim aa gu ñio'ki'n gu Dios na tu ua'ñix nap jum kai'ch: “Dhiñ ba'aak nat mi'm ki, mi' dhir jix bhai' nam jiñ dhaanda' gu ja'tkam soi'm ilhdhat”? Aapi'm gu' ya ja'p tu duuk na mu pai' chiob nam pai'm jumpa'n gux i'xkam.

⁴⁷ Ba' mi' pu tu ja a'gi'ndha' gu Jesuus gu ja'tkam ge' chiop gammiji nabap tanoolh. Gu' ba' gu ja ge'gerkam tuk gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios, gio gu ja'ppix

ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam, tii maap tu a'gada' am nam tu' bhaan git xi iattulhdhai tu chi'nia' nam mu'aa'.⁴⁸ Joidham ke'ke' am gu' gu ja'tkam na jax tu a'gada' gu Jesusus, sia kum gu' gui' tiix bhaamut ke'ke'. Jix ja iibhidhat gu ja'tkam ba' cham juanda' am gu Jesusus.

Nam ba tikka' gu Jesusus gu ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam na jaroi' ba' bhaankam biix aixim ja aagi'n gu ja'tkam na diilh jax ilhii'n

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

20 Maa'nnim na mi' ka tu ja a'gi'n gu Jesusus gu ja'tkam ge' chiop, na ja aagi'n nam jax ja'k du'nia' na ba'x joi'mdat ja a'm ti tigia' gu Dios, mi' ba ji bubua mit gu ja ge'gerkam tuk gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio gui' nam sap jix mat ka' gu nio'ki'n gu Dios, gio ba' gu ja'ppix ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam.
² Ba'p titda am:

—¿Jax chu'm ge'kam jap bhaankam ya' biix aixim tu bua? ¿Jir pa ja'k kam gui' nat pui' ja'k jum chia?

³ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho aañ jup jam tikka' no' pim jiñ aagi'ndha' nañ ba' aañ jup jam aagi'ndha'.⁴ ¿Jaroo bha joot gu Juan na ja bopkona' gu ja'tkam? ¿Dios aa, ka' ya' pai' dhir aa gu ja'tkam chia mit? Ea gor xiñ aagi'n.

⁵ Ba' bhai' jim ti tikka mit diilh, jup kai'ch am:

—¿Jax jach ti'ya'? Na gu' no'ch jax kai'ch nat Dios bha joot, pui' ji chi'ya': “¿Gu' jax ji na pimit ba' cham mi' pui' jii na jax tii jam titdaimik?”⁶ Gio gu' no'ch jax kai'ch na mit ya' pai' dhir chia gu ja'tkam, bhai' ji bhaaku' am ip jich bui biix gu ja'tkam, nam gu' biix jix bhai'x maat na gu Juan bhaankam tu a'gimik gu Dios. Jich kooda'm dho gu' joodai ki'n jich ma'yasimii.

⁷ Ba' pui' ma tii'n jamit nam cham maat nat jaroi' bha joot gu Juan na ja bopkona' gu ja'tkam. ⁸ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho aañ pui' cham jup jam aagi'ndha' nat jaroi' bhañ joot, na pim gu' cham jiñ aagi'n aapi'm.

Gu Jesusus na ba tu a'ga' bhaan ji ua'rgidhai gu tujuandam nam jix buam tomaat ka'

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Ba' gu Jesusus mui' ji chu ja a'gi biix gu ja'tkam bhaan xi chu ua'rgidhak na tu' jax jum buada' ya' dhi oi'nga'n nam sap ba'x maatit kaaya'. Jup ja titda:

—Maa'nnim maa'n gu maa'nkam xi chu darsak gu uubas mik ja'k pu bhii, dai gu tujuandam ji'k mi' xi ja do'n-chok nam mi'x bhai' buixi'ndha' gu i'x-i'n. ¹⁰ Ba' nammi na pai' dhuuk jix maat na bhebhæ gu uubas, bhammi dir bhai' tii ba joot jumai gu tujuandam tugi'n mi' nat pai' ja do'nchok gu jai' tujuandam tugi'n, nam git mu makia' na ji'k bhaan jup bipio'. Gu' ji na gu' na mi' pui' tii ba ja titdaim, dai na mit bhai' ji dhaa, gibiimik jamit pui' miji xi joot ip gio.

¹¹ Ba' jumai bhammi dir bhai' tiip joot. Pui' mit giilhim jup xi chitdaimik xi gibiimik pui' miji xi joot ip sia. ¹² Jumai ba' bhammi dir bhai' tiip joot. Maa'n na mit jax dhooda, xi gibiimik jamit jix i'rsu' mi' dhir jup ji aadi, pu cham tu' mit maa.

¹³ Ba'p jum aa' gui' nat tu darai gu uubas: “¿Gi jaroon ba' mu jootsa' nam ba' cham jax ji chi'ji bha makia' gu uubas na ji'k jiñ a'm jup bipio'? Gi no' ñich mu joot dhi diilh jiñ mar, kat jam chi iam tu' ka'm tiigii makia', nam gu'x maat nañ giilhim jix dha'.” ¹⁴ Gu' ji na gu' nat pai' dhuuk tii mu ba ai gu maraa'n, jup jum ti titda am diilh gu tujuandam: “Dhi' dho ba'r di' gui' na bhaan ji chu bi'ya' biix na ji'k ya'x chu jai'ch na pai' dhuuk mukia' gu taata'n. Ja'pji nach ya' mu'aa', kapb-

hai' nat ya' ba ai. Aach ba'ch a'm ji chu bi'ya' na ji'k ya'x chu jai'ch." ¹⁵ Ba' pui' xi chi'ik bhai' ji dhaa mit. Nammi gama ja'k ja'p jamit xi bhiik xi mu'aak na pai' cham ti ix gu uubas. ¿Aapi'm ba' jax ilhi-i'ñ na ja dooda' gui' gu tujuandam na mit ba mua gu maraa'n gui' nat mi' tu darsak gu uubas? ¹⁶ Mu jimii dho ja koodai jai'p mi' ja iabu' gu tujuandam.

Ba'p kai'ch am gu ja'tkam na pui' kai'ch gu Jesus:

—Jam git moo cham ji'xkat pui' tuch dhoda'!

¹⁷ Gu' ji nat gu' gu Jesus jix bhai' mui' xi ja tiigik jup ja titda:

—¿Gu' jax japim ba' ilhdhat kee ji gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' na pai' ja'pnim kai'ch?:

Gu jodai gui' na mit tii mai' xi buak gu bhibhi'ñbakchadam nam jup jum aa' na cham tu' bhai',

xib dhi' pik bhaan jix o'jo' gu jai' joodai.

¹⁸ Jix iibhidhara' dho dhi jodai. Niidhat japim na pim cham dhi' pik bhaan ia'l-hia'. Na gu' no' pimit jax dhuuk bhaan ia'ri, ta'tak mi ja'p pup darka' pim. Piam no't jax dhuuk jam tiim, mataip jam dooda'.

¹⁹ Ba' mi' jotmoda' tiix dhaagik am gu Jesus gu ja ge'gerkam tuk gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, gu' ji nam gu'x ja iibhi'ñ gu ja'tkam, cham juan am ba'. Jix maatit kai mit gu' gu Jesus na gui' pix ja aagit jup kai'ch, nat bhaan tu a'ga gu tujuandam nat mi' xi ja do'ñchok gui' nat xi chu darsak gu uubas, gu' ji nam gu' cham tu'r kiki' tujuandam.

Gu Jesus na pui' ba ja tiida' gu ja'tkam nam gok kap tu namki'ñdha' (Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

²⁰ Ba' gui' nam jix bhaamki'ñ gu Jesus, jix xi'lhim jamit mui' xi ja joot jai' gu ja'tkam nam xir jix bhabhai'kam-

tu'nda' buiñor, nam tikka' no' pui'p ilhi-i'ñ nam jax ilhii'ñ diilh. Gu' sap ba' no' cham pui' ja'k kai'ch, dai nam daagii ba bhiika' buiñor gux kai'. ²¹ Jup titda am gui' na mit mu ja joot:

—Aapi'ch jaduun, aach ti jiigi'ñ na maaxik jir silhkam pui' nap ji'k jax ja titda gu ja'tkam. Jir mi' pui' na jax jich chian gu Dios nach chui'ñgida', cham pai' pui' ja'k ja aagi'ñ ap panaas nap diilh jax ilhii'ñ. ²² Ba' ja'p jach tu'm jup xim tikkam: ¿Jir am aa nach namki'ñdha' gux io'm ge'kam Seesar Rooma kam na ji'k aagix nach namki'ñdha', ka' cham aa?

²³ Gu' ji na gu'x bhai'x maat gu Jesus nam mi' pix mamai'chik, ba'p ja titda:

²⁴ —Ea gor maa'n xiñ chaiñbui'ñ gu tuumiñ. ¿Jax jum kai'ch ya'ni na pai' tu ua'ñix, gio dhi' na ya' jupñix, jir jaroo da'?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho dhi' gux io'm ge'kam Seesar na mi' jupñix, ba' dhi' na mi' tu ua'ñix mi' dhaa na jax chi'.

²⁵ Ba'p ja titda gu Jesus:

—Dho pim xi namkidhat gu Seesar na ji'k aagix na pim namki'ñdha', gio gu Dios japim jup xi maakidhat na ji'k bhaan jup bipio'.

²⁶ Ba' cham pai' jax kai mit gu Jesus nam tii mamai'chik nam ba' git dagia', na gu' silhkam jir pui' na jax kai'ch. Gui' dai nam mi' pui' pup tu'ii' nat am ja bui'ñ, pui' ba' cham ka juan am.

Nam mi' ba aaya' na pai' gu Jesus gui' nam cham ti jiigi'ñdha' nam gu koi'nga'n gatuuk gio maakam ja'k jup ba oipoda'

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ Ba' ja'xpix ji'kchi mi'p ba ai mit gu saduseos, nam cham ti jiigi'ñdha' nam gatuuk gio duduadii maakam ja'k jup aaya' gui' nam ji'k ko'ya' ja tutku' bhaan. Jup titda am gu Jesus mi eek:

²⁸—Jich jaduun, aach bha jii na chich bham tikkam no'p iam jich aagi'ndha' git ja'p tu'm na cham jir jich jur. Gui' nat Moisees tu ua'nak jup jum kai'ch na sap no't maadit muu gu maa'nkam cham maa'n ji chiigik gu alhii bhaan gu binga'n, mi' dhir jix bhaai' na bhii'ji gu sipdhi'n na mia'n oi'ndha' bhaankam ti-gia' gu alhii, ba' ja'p ji buusnia' na gu xio'gi'n pix jir maraa'n ka'. ²⁹Ba' ja'p jach jup jix chu maat aach. Maa'nnim maa'n kap oi'nikat am xijum gook gu ja'tkam daim sispidhim. Ba' gu biipi' kam tii ba bhiik maa'n gu ubii, gu' ji nat gu' am xi muu cham maa'n ji chiigik gu alhii bhaan gui' gu ubii. ³⁰⁻³¹Ba' gu sipdhi'n na mia'n oi'n tii bhai'p ji bhii' gui' gu ubii, gu' ji nat gu' pui' jotmoda' am jup xi muu, pu cham maa'n jup tii ip sia gu alhii bhaan gui' gu ubii. Ba' gu ti'iraab kam tii bhai'p ji bhii, pui' pix jup jum duu. Biix koi mit gu xijum gook tii pup bhibhiimik gui' gu ubii, pu cham jaro'i iam tii gu alhii bhaan gui' gu ubii. ³²Mikkat sap pui' am jup xi muu diilh gu ubii. ³³¿Jaroo ba' pik jir binga'n ka' jano' nam saak duduadii gio mu pai'p ba oipoda'? Jai'n nam gu' pui'r xijum gook ja'tkam kat.

³⁴Ba' gu Jesusu jup ja titda:

—Jax dhui na dai ya' dhi oi'nga'n bhaan nam ti bipna' ka' gu chichio'n gio gu u'uub, dai nam ka duduaka' ja tutku' bhaan. ³⁵Gu' matgim gui' nam mi' pui' jimii ko'ya' ja tutku' bhaan na jax jix aa' gu Dios, cham tu' bhaan jup ka titi'i'ndhoka'm ji jano' nam pai' dhuuk maakam ja'k aaya', ³⁶nam gu' ja'p pix bar tu'm ka' na jax gu noonbi'n gu Dios. Ni kum cham tu' kar tu ko'dam ka', na gu' gu Dios pix diilh na giop ja dudua'nd-hai ja baidhika' nam bui'nor bap tui'ka', ba' gammiji pu bar maamra'n ka'. ³⁷Gio gu'x bhai'x maati' nam maa'n kap aajim gui' nam ko'iim ja tutku' bhaan nam mi'

pui' jimii na jax jix aa' gu Dios. Pui'm kai'ch mi u'uan ta'm nat pai' tu ua'nak gu Moisees, na bhaan tu a'ga jano' nat tu a'gidhak gu Dios taip jim duuk bhaan dir gux bii u'uux. Gu Dios jup titda diilh gu Moisees na dhi' pix jir di' gu Dios na jax gammiji pu bui'nor bax biina'k gu Abraam gio gu Isaak gio ba' gu Jakob, cham pai' jax kai'ch nam jix biina'k kat pix bui'nor. ³⁸Na gu' maaxik gu Dios cham tu' koi'nga'n na ja a'm ti niidhid-ha', gu' gui' ji nam duduaka'. Na gu' gui' cham tu' pui' ilhii'n nam jup ko'ya' gui' nam mi' pui' jimia' na jax jix aa', gu' matgim gui' bui'nor biix ji nam dudua.

³⁹Ba' ji'kchi gui' nam sap jix mat ka' gu nio'ki'n gu Dios mi' dhir ja'p jup titda am gu Jesusu:

—Jir pui' dho nap jax kai'ch jich jaduun.

⁴⁰Ba' gui' cham ka juan am, daipu' na mit xi chiidak.

Na ba ja tikka' gu Jesusu gu ja'tkam na jaro'i'r boxii'n

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹Ba' bhai' ji ja tikka ip gu Jesusu gu ja'tkam, jup ja titda:

—¿Jax ku pim ba'p kai'chdha' na guch Xoi'kam jir boxii'n gu Dabii? ⁴²Na ba' gu' gu Dabii diilh pui'p kai'ch nar ge'kam tugi'n guch Xoi'kam. Ja'pnim kai'ch mi Salmos ta'm nat pai' tu ua'nak diilh gu Dabii:

Jup titda gu Dios guñ ge'kam tuk:

“Ya'ni kii'n dir jiñ xanoop jap ka xi dhaibu'

⁴³nañ aañ ka xi ja mattuda' gui' nam xim bhaamki'n

nap aap jir ge'kam nam ba'm bui soi'm ilhdha'.”

⁴⁴¿Gu' jax ji pim chi ba' duukat pui' iimchu'n na pui'r boxii'n, na ba' gu' gu Dabii pui'p kai'ch nar ge'kam tugi'n guch Xoi'kam?

**Na ba tu aa'nda' gu Jesus nam jax
ja'k jir tu'm gui' nam sap jix
mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios**

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40;
Lk. 11:37-54)

⁴⁵ Ba' biix tē kēē am gu ja'tkam nam mi'p tu'ii'. Ba'p ja titda gu Jesus dai gui' nam kaichu':

⁴⁶ —Cha'pim ja jiigi'ñdha' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, nam gu' dhi' ja'ppix ge'gerkam jum taat ka'. Jix joojoi'ñdha' am nam te'tēb ji chim tii'dhat nai' jiimda', jix aa'nda' am nam tu' ka'm ja niidhat ja ñio'kdhidha' biix gu ja'tkam mu ja'p nam jax jiimda'. Gio biipi' dir jam jix dharaibuktu'nda' na pai' tum daanda' gio nam pai' jax tu kua'da', ni ji'x kum iam gatuuk dir xix dharaibuktu'nda'. ⁴⁷ Gam nam tu' bhaan xi ja iatgidhat ja boosgi'ñdha' gu ja ba'b-hak gu di'dilhdim u'uub nam ba ko'iix gu ja bipna', sap ba' mik xi chu daanda' am buiñor gu Dios nam xi ja nii'ñdha' gu ja'tkam, na sap ba' panaas bhaan jix maati' ka' nam cham tu' bhaan u'ua'tul-hdhix. Gu' dhi' ji ba' pik jix io'm ja tulhi-iñchuda' gu Dios, na gu' cham kii' ka'm nii'ñ gu pui' nam jax ja'k tu jim.

**Gu tuumiñ na mi tu'aa' chiop gu ubii
gui' na cham jir jix chumñigam**

(Mr. 12:41-44)

21 Ba' ja'xpix mi' ja'k jup ba ja nii'ñ gu Jesus gu ja'tkam gui' nam jir jix chutumñigam, nam pix mi' ji chu'aim gu tuumiñ mi' na pai'm tua'ba nam maakim gu Dios na ji'k bhaan jup bip-io'. Mui' mi' xi chu'aim am. ² Ba' maa'n jup ba ti gu ubii diilhdim na ba muukix gu binga'n, pu cham tu' bia' ni ji'x gu tu' na jax gu jai'. Ba' mi'p xi chua gook gu tuumiñ na cham pik tu' bhaigim tu-utu'm. ³ Ba'p ja titda gu Jesus biix gui' nam mi'p tu'ii':

—Aañ ya' pu jam titda tu' silhkam ki'n nat dhi ubii jix io'm mui' mi tua gu tu-umiñ, sia ku panaas cham tu' bhaigim tu'ii' dhi' nat mi tua. ⁴ Na gu' gui' na mit panaas mui' mi tua, daipu' gui' na ji'k cham kam aa' na mit mi tua. Gu' dhi ubii pu biix mi tua na ji'k bia'kat, ni kut iam jax xim aa na pai' ba' dir u'ji ki'n saba'-da' gu tu' na jugia', na gu' cham jir jix chumñigam.

**Na ba tu aa'nda' gu Jesus
nam iara' gu ge' chiop**

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Ba' ji'kchi gui' nam kaichu' gu Jesus mi ja'p bhaan ba ji chu a'ga mit gu ge' chiop, jup kai'ch am na joidham tu'ii' na joidham tu't sobkoñxim bha bhi'ñbakchix gu joodai. Ba'p ja titda gu Jesus na ja kēē:

⁶ —Ya' dho pui' ka tu tu'ii' xib. Matgim jum aaya' ji gu tanoolh na pu cham pai' maa'n kap tuukdhixim bi'ya' dhi joodai.

**Na ba tu aa'nda' gu Jesus na jax
ja'k ba tum buidha' no' bar
mia'n nam tiimo' gu oi'ñga'n**

(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷ Ba' gui' bhai'p ba tikka am na pui' ja titda gu Jesus, jup titda am:

—Jich jaduun, ¿paa ba' duuk pik pui' tum duñia'? ¿Tu' jax bam buidha' na bhaan bax maati' ka' na bar mia'n?

⁸ Ba'p ja titda gu Jesus:

—Na pai' dhuuk bar mia'n ka' na pui' ba ji chum duñia', mui' pix ya' ba ji ēē-da' am gui' nam pui' kai'chdha' na sap panaas aañ jir gui' ka' am. Jup kai'chdha' am: “Aañ jir di' guch Xoi'kam. Bam ai nañ pai' dhuuk ya aaya'.” Aapi'm cham ja jiigi'ñdha', nam gu' jam iatgi'ñdha'. ⁹ Gio pui' ba ti kaaya' pim na ba jigial-hcha'. Aapi'm cham totdon ka', na gu'm aa' na biipi' jigialhcha' na ba' pik bam tiimo' dhi oi'ñga'n. Ku gu' chakui pik jir di' ka' ji sia kut ba jigialhich.

¹⁰ Mui' xi chu ja a'gi'ñchu' gu Jesusus, jup ja titda:

—Maap jam jim daagii dai ge'gerkam ja biim biix gu ja ja'tkami' mui' ji chu kokda' ja bui gu jai' ge'gerkam nam jai' momkoram jup tui'ka'. Giilhim ba' bar jigialhi' ka'. ¹¹ Gio ba' na mui' kap diilh pix ba joiñdha' dhi oi'nga'n. Gam na bhiogi' bhai' ji jimia'. Gio gu ko'kdai' na bhai' ji chu aaya'. Gio bha ja'p jix dhaam biix aixim jix iibhidham jax ña pim pix ba ti nii'ñdha' na pim tu' cham pai' dhuuk pu chu'm ti nii'ñdha'. Gam jai' biix aixim ku pim pui' ti tigia'. Ba' dhi' bhaan jix maati' ka' na ba miamlhidha' na bam tiimo' dhi oi'nga'n.

¹² 'Ba' biipi' na ba' moo bhai' ji jigialhcha', aapi'm na pim ji'k ti jiigi'ñdha'ñ bui, jam da'ngii jam ui'ka' am gu ja'tkam mu ja'p nam pai' jax tu chichiopi' ka', mi' ba' bhai' ji jam tikka' am na pim jax kai'ñkam mi' pui' tu daa'ñchugit mi' pui' jiiim na jax aañ. Mi' dhir ba' mu ja'p ba jam u'aidha' am nam pai' jax darka' gux kakai' gio jai' ja bui gu ge'gerkam. ¹³ Ba' kapbhai' nam bhai' ba jam tikkada', aapi'm xi ja aagi'ñdha' na pim jax kai'ñkam jiñ kaichu', xi ja aagi'ñdha' pim sia nañ jir tu'p tu'm da'. ¹⁴ Ba' no' pim cham maat na pim jax ja'k ti'ya' ja bui gu ge'gerkam, cha'pim jax jum aa'ntu'nda', ¹⁵ nañ gu' aañ jam makia' gu matda' na pim jax ja'k ja tiida' no' pim bhaan bap tui'dhi'. Diilh pix ya' dir ja'p ji bubuakia' gu ñi'ook na pim jax ja'k ja tiida', gui' pu cham ka bhaai'n ka' nam jax jam tiida'. ¹⁶ Ku gu' biix pix bhai' ji jam bhaamkidha'm ji gui' nam cham jiñ bui ti jiigi'ñdha', sia gu jam tataat no'm cham jiñ bui ti jiigi'ñ, sia gu mia'n jam jaaduñ, sia gu mik dir kam jam jaaduñ, sia gu jaroi' na pim tii gook dit jix bhai' ka kai'chdha'. Dhi' ba' maaxik jam tuttu' am ja bui gu ge'gerkam, ba' jai' dhit jam kooda' am no'm xi ilhii'ñ. ¹⁷ Biix jam xi

jam bhaamki'ñdha' gu ja'tkam gui' nam cham ti jiigi'ñdha' aañ jiñ bui. ¹⁸ Ku ba' gu' cham jax bua ji, na gu' gammiji jam a'm ti niidhidha' gu Dios, nim maa'n jam kuup ku mai' giixix ka' jam mo' am dir. ¹⁹ Ba' cha'pim jax jum aa'ntugit mi' pui' xi chu duñiidha' na jax jix aa' gu Dios sia pui' jim tulhiiñaidhat, na ba' jam baidhika' na pai'p tu'ii'.

²⁰ 'Ba' no' pimit ba ja tii nam biix xikoolh dhir ba daraa gu sandaarui'x ya' Jerusaleen, am ti'ñchoka' pim na cham xiim cham pai' matgilhia' dhi ba'bhak ja biim gui' nam ya' oi'dha', sia ku gu' jax ge'r kiicham. ²¹ Gu' ba' no'm gu ya' kam mu ja'p ka paxiar jai' kap na pui' Judea bhaan jup bipio' gu dibiir, mi' dhir jam ba jiboi'ngia' bhiji ja'p oi'dha' ta'm na jax jix u'xi', cham tu' nam bha ja'k boopoda'. Gio jai' no'm ya' ka oipo Jerusaleen, ya' dir jam bubuakii ba jiboi'ngia' mu ja'p gampix. Gio jai' no'm mu ja'p ka oipo ja gagaa am, mi' dhir jam gammiji ja'k pu ba jiboi'ngia', cham tu' nam yammip ka xi ñoongii nam ba' pik ba jiboi'ngia'. ²² Bam aaya' gu' gu tanoolh na pai' dhuuk giilhim jix io'm tulhiiñara' ja daam jimia' biix gu ja'tkam gui' nam cham tu' ka'm ti tigia', ba' pui' ba tum duñia' na jax tu ua'ñix gu ñio'k-i'ñ gu Dios na mit tu ua'nak gu bijik dir kam. ²³ Tii joi'mdam jum buada' am jano' gu u'uub gui' nam a'aalh ki'n cham bhai'm taat ka', gio gui' nam kia'pix ja tigia' gu a'aalh. Giilhim jix ko'kom jum buada' am biix pix gu Israel kam ja'tkam gui' nam cham mi' pui' jimia' na jax jix aa' gu Dios, ja daam ba jimia' gu' gu tulhiiñara' dhi' dhi ja'tkam. ²⁴ Ba' jai'm ya' pu xi ja sissii kukxir ki'n, jai'm ba' ja buuprai nai' ba ja u'aidha' jai' momkoram nam pai' jax dar gux io'm ge'gerkam. Ba' ya' dhi Jerusaleen gampai' tu dooda' am gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, ku gu' tu ja daaxdha' ip ji gu Dios dhi' dhi

ja'tkam nam pai' dhuuk jup ja kooda',
cham tu' nam pui' bi'ya'.

**Na jax ja'k tum duñia' jano'
na pai' dhuuk gio bhai'p
jimda' guch Xoi'kam**

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵ Mui' xi chu ja a'gi'ñchu' gu Jesusus,
jup ja titda:

—Ba' mi' dhir biix aixim bhai' ji chum
duñia' bha ja'p jix dhaam. Gu tanoolh
nai' ji chukia', gio gu masaa'n cham ka
tu masbagi'ñdha', gio gu chiichia' cham
pai' bhai' pai' ka darka', gio gu ge'ger
suudai' na mu ja'p suusu'n ju'ñdharam
dhi ge'ger dippir, ge'ger ba tiroonda'.
Cham ka bhaai'n ka' nam jax jum duñia'
biix gu ja'tkam, giilhim bax chotdon ka'
am. ²⁶ Tu kaamui nai' ji ia'lhia' am nam
pui' xim aa'nda' na bam tiimo dhi oi'ñ-
ga'n. Biix tu ii'ñxia' gu' dhi' na tu' xib
bha ja'p jix maax jix dhaam, panaas ku
jaro'i' bha tu xiixka'. ²⁷ Ba' mi' dhir aañ
nañ bhaankam ya oiri gu Dios, bañ chi-
gia' pim nañ bhammi dir bhai' ba jim-
da' bhaan maa'n jix chua tibaa'ñ cha'm
giilhim ge'kam ki'n, joidham am nammi
ja'p jix chu maaxchu'nda'. ²⁸ Ba' na pai'
dhuuk pu'ñi ba ji chum duñia', cha'pim
jix buam jum aa'nda'. Am gan ba ti
nii'ñdha' pim ji, na gu' gu Dios cham
xiim ya' dir ba jam baapmi'ñdha'.

²⁹ Ba' bhaan xi chu ua'rgidhak xi ja
aagi'ñ, jup ja titda:

—Na gu' na pim jax bax maat maa'n
gu iigix piam jax chu'm jumai i'ñix,
³⁰ no't ii'nsik gu jaaga'n jai' ba i'po, dhi'
bhaan jix maati' ka' na cham xiim ba
ti'ngia'. ³¹ Ba' pu'ñi ip no' pim biix aixim
ba ti nii'ñ na ba tum bua, dhi' bhaan bax
mat ka' pim na cham xiim xi jam joi'm-
daix bhai' ba jam duñia' gu Dios.

³² Puix jai'ch ka' am gu ja'tkam Israel
kam jano' na pai' dhuuk pui' tum duñia',
aañ moo ya' pu jam titda. ³³ Na gu' aañ
nañ pai' jax kai'chdha', pui' ji chu buus-

nichgida', cham tu' pui' na dhi dibiir gio
dhix dhaam na jax chu'm tanoolh cham
pai' matgilhia'.

³⁴ Ba' aapi'm cham tu' bhaan jum
tukgi'ñka' gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n
jix chu jai'ch na cham tu' mim nini'ñ.
Cha'pim maik ka', dai ji na pim mi' pui'
xi jiimda' na jax jix aa' gu Dios na ba'
cham ya' pix ³⁵ pu ba jam tulhiiñchuda'
na pim jum jur bhiya', ja'p na jax gu
tu' na jotmoda' pix tiigi'ñ chir ba gix-
ia' na cham pum aa'nda'. Na gu' pu'ñi
ja'k jum duñia' am gui' nam cham tu'
ka'm tigia' gu Dios, nam gu' dai gam ir-
da' kia'. ³⁶ Gu' aapi'm gammiji tu daan-
da' ji buiñor gu Dios jix dhaam ja'k na
pim ba' cham jum tulhiiñna' na jax gu
ja'tkam gui' nam cham tu' ka'm tigia'
gu Dios, gam na pim ba'x bhai'm taatit
baasi'n bañ ñamkia' nañ bhai' ba jimda'.

³⁷ Ba' gu Jesusus dai tataab ja'k mi'
tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam ge' chiop,
jurnik ja'k ba' ba jimia' na ba tibi-
apmira' baasi'n ja'p oidha' ta'm Olii-
bostam. ³⁸ Na jax pix ji chonnidha'm mi'
ba aaya' gu ja'tkam ge' chiop nam jix
kaim ka' gu Jesusus na tu ja a'gi'ñdha'.

**Na mui' ba jimia' gu Juudas ja bui
gu ge'gerkam gui' nam jix
bhaamki'ñ gu Jesusus**

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2,
10-11; Jn. 11:45-53)

22 Ba' bam aajim gu piasta na pai'
dhuuk jum kua'da' gu paan jix
basdak gakdhi'ñchix kam, gio na pai'
dhuuk jup jum kua' gu kasnir bakaax.
² Gu ja ge'gerkam tuk gui' nam ja
a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam
ja'tkam, gio gui' nam sap jix mat ka' gu
ñio'ki'ñ gu Dios, tii maap tu a'gada' am
nam jax dhui git tu chiñia' nam mu'aa'
gu Jesusus, nam gu'x ja iibhi'ñdha' gu
ja'tkam nam ba' tii cham juanda'.

³ Gu' ji na gu' maadit gu mambhiix
daman gook gu noonbi'ñ gu Jesusus

bhaan baa gu ja'ook, gui' na Juudas tii', nam Iskarioti ki'n jup jix mat ka'. ⁴Xi mii mu nam pai' darka' gu ja ge'gerkam tuk gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio gui' nam jir o'rosiiris bhai' ge' chiop, ba ja aagi'n na sap gui' ja aagi'ndha' na pai' dhuuk jir am ka' nam daagii tu chi'nia' nam mu'aa' gu Jesusus. ⁵Ba' gui' giilhim jix bhai'm ilh jamit na pui' ja titda, jup titda am nam namkidha' no't ja aa'n. ⁶Ba' gu Judas pix jix bhai'p jum ilh nam aagi'n gu tuumi'n, ba gaagidha' ba' na pai' dhuuk jir am ka' na ja aa'ndha' nam dagia' gu Jesusus.

Nam ba tu bhai'ñpu' gu noonbi'ñ gu Jesusus bhaan Paaskua ta'm

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25;
Jn. 13 :21-30; 1Co. 11:23-26)

⁷Ba' nat bam ai na pai' dhuuk jum kua' gu paan jix basdak gakh'i'ñchix kam gio gu kasnir bakaax, ⁸gu Jesusus ba ja jootos gu Peegro gio gu Juan nam tu bhai'ñpu' nam maap tu jugia' jurnik kam, jup ja titda:

—Mu jimia' pim aapi'm gook na pim tu bhai'ñpu' bhai' dhir ge' kiicham nach tu jugia' ja'xni jurnik nat bam ai dhi piasta bhaan Paaskua ta'm.

⁹Ba' gui' bhai'p ba tikka am, jup titda am:

—Jax chu'm ba'k chir jap jix aa' nach tu bhaidha'?

¹⁰Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho bhai' na pai' ji aaya' maa'n gu maa'nkam tu bai'ntugit bai'ndhakar ta'm, ba tigia' pim na ya' dir mui' ba tu bai'ntu'nda' na pim jax mu aajidha' bha kikcham. Mui' pim pu oidha' bhammi juugit maa'n kap kiicham na ji aaya'. ¹¹Ja'p japim ba' tiida' gu kiokam: “Jup kai'ch guch ge'kam tuk nap sap pai' tai'nbui'ñ taak dir dhim ba'aak, na mi' tu jugia' ja biim gu noonbi'ñ ja'xni jurnik dhi bhaan Paaskua ta'm nat bam

ai.” ¹²Tu jam tii'ñchoda' ba' bhiji ja'p daam dir na pai' joidham jix chi kii' gio ge'x chi gi'iir. Bhai' pim ba' ba tu bhaidha' nach tu jugia' ja'xni jurnik.

¹³Ba' gamai' bhii mit na mit tu bhaidham. Pui' ji chu buus na jax ja titda gu Jesusus, ba' dai na mit bhai' ji chu bhai'ñ.

¹⁴Ba' ja'xpix jurnik nat bam ai na pai' dhuuk tum kua' gu bhaan Paaskua ta'm, mi' ba ai gu Jesusus ja biim gu jai' noonbi'ñ nam pai' tu jugia', pix mi ja'p ji dharaibu mit. ¹⁵Mi' dhir ba'p ja titda gu Jesusus biix gu noonbi'ñ:

—Ja'p ja'ñ tii bax aagit na git pu'ñi bam aaya' dhi piasta bhaan Paaskua ta'm nañ ba'x bhai'ñ chaatit jam biim xi chu jugai daipu' maa'nnim pix ba', nam gu' aañ bañ mu'aa'! ¹⁶Cham jañ pai' dhuuk ob ka tu jugia' joidham jix bhai'ñ chaatit na jax xib. Na pai'm aaya' jano' na pim pai' dhuuk bui'ñor aaya' guñ Gi'kora' nañ ba' giox bhai'ñ chaatit jam biim jup ba tu jugia', nach gu' jano' biix maap tu jugia' biima'n guñ Gi'kora'.

¹⁷Ba' xi dhaagik gu alhi'ch ja'aa na mi jim gu biiñ gui' na uubas ki'n jup duñiix, xi chu taxchaabgi bui'ñor gu Dios jix dhaam ja'k. Mi' dhir ba' mu ja'k xi ja bhii'ñ gu noonbi'ñ jup xi ja tiidak:

—Dhi'ñi pim ji'ma'n kaam xi i'ya' biix.

¹⁸Aañ daipu' xib pix jix bhai'ñ chaatit jam biim ba i'ya' dhi biiñ. Na pai'm aaya' jano' na pim pai' dhuuk bui'ñor aaya' guñ Gi'kora' nañ ba' giox bhai'ñ chaatit jam biim jup ba i'ya', nach gu' jano' biix maap tu i'ya' biima'n guñ Gi'kora'.

¹⁹Mi' dhir ba' gu paan jix basdak gakh'i'ñchix kam jup xi dhaagik pui'p xi chu taxchaabgi bui'ñor gu Dios jix dhaam ja'k. Mi' dhir ba' ta'tak jaisak mui' xi ja maa, jup xi ja tiidak:

—Dhi'ñi pim mui'p xi jugia'. Dhi'r jiñ chuuku' gui' nam mu'aa' gu ja'tkam na ba' jam a'mkam ki'n tu namkix ka' gu jam ua'tulhdhara'. Pui' pim buada' na

pim bhaan jiñ chi'ñchoka' na ñich jam a'mkam tu namki.

²⁰ Ba' na mit xi jugaak gu paan jix basdak gakhdi'ñchix kam, jumai bhai'p ji bhii gu Jesus gu alhi'ch ja'aa na mi jim gu biiñ gui' na uubas ki'n jup duñiix. Ba' mui' xi ja maa jup xi ja tiidak:

—Dhi biiñ jup jir jiñ i'ñir gui' na milhia' na ki'n jam a'mkam tu namkix ka' gu jam ua'tulhdhara'. Gam na dhi' bhaan pup jix maati' ka' na xib dir maakam pup tu aagix nam jax ja'k buiñor bax biiñak ka' gu Dios gu ja'tkam, cham tu' pui' na jax bijik dir.

²¹ 'Ba' gui' na maaxik jiñ kiisa' nam jiñ dhaagiñ mu'aa', ya'ñ biim tu kua' xib, ²² na gu'm aa' nañ mi' pui' bhiiya' nat jax kai'ñkam bhañ joot guñ Gi'kora'. Tiix joi'gi'n iñ gui' na maaxik jiñ kiisa', na gu' cham bhai' tu jimia' na pui'ñ dhooda'.

²³ Ba' tii bhai' jim ti tikka mit biix gu noonbi'ñ na jaroi' ba'r di' gui' na maaxik kiisa'.

Gu Jesus na ba tu aa'nda' na jax jir tu'm ka' gu jaroi' na ba' pui' bam ilhii'ñdha' nar ge'kam

²⁴ Ba' diilh mi' pix chu' ba ji chii mit ip gu noonbi'ñ gu Jesus na sap jaroi' ba' pik jix io'm jir ge'kam dai gui' am.

²⁵ Ba'p ja titda gu Jesus:

—Cha'pim pui' tu jimda' na jax gu ya' dhi oi'ñga'n kam gu ge'gerkam nam maa'n kap pix ji dharaat tu ja chian-da' nam tu' jax buada' gu ja ja'tkami', ba' cham tu' iam jax jum kai'chdha' na mit diilh gu ja'tkam tu' jax dhuu. Gu' ja'ppi gu ja ge'gerkam tuk nam pix jix bhai' kai'chdha' ja bui, nam gu' sap gui'x maati' pui' ja chianda' gu tu'. ²⁶ Gu' matgim no' jaroi' maadi' aapi'm jix aa' nar tu' ka' ja bui dhi jai', jum aa' ji na gampai'm ilhii'ñdha' ja'p na gu alhii na kia'pix gi'lhidha', piam na tujuandam pix jum ilhii'ñdha'. ²⁷ Nam gu' ya' gu ja'tkam pui' ilhii'ñ na gu jaroi' na daibui

ba ti niirada' nam tu bhiidha', dhi' sap ba'r ge'kam ka' panaas, gu' sap ba' gu jaroi' na mu tu bhiidha', jir tujuandam ka' pix. Gu' matgim aañ cham tu' ji nañ pui' ilhii'ñ, ja'kbui' kat tujuandam ki'n pix ya oiri iñ aañ nañ jax ba' ya' ba jam palhbui'ñ biix aixim tu'm ki'n.

²⁸ 'Gu' ba' na pim gu' aapi'm gammiji puñ biim jup tui'dhi' sia pui' xich chulhiñaidhat biix aixim bhaan, ²⁹ aañ ge'gerkam ki'n jam darsa' biix ji'ma'n jano' na pai' dhuuk jum tiimo' dhi oi'ñga'n. Pui'ñ ge'gerkam ki'n jup jam darsa' ja'p na jax aañ guñ Gi'kora' nat ge'kam ki'n jiñ dhai. ³⁰ Maa'n kap jañ ba' jam darsa' na pim pai' dhir ja tikka' biix gu Israel kam ja'tkam no' mit mi' pui' jii na jax jix aa' guñ Gi'kora' piam ku gu' cham. Gio ba' na pim jiñ biim tu kua'da' gammiji gio na pim jiñ biim tu io'da' tu' na pim ilhii'ñ.

Gu Jesus na ba aagi'ñdha' gu Simoon Peegro na gatuuk jup ti'ya' na cham tu' kaichu'

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13 :36-38)

³¹ Ba' gu Jesus jup titda ip gu Simoon Peegro:

—Simoon, aañ ja'pni xim tiidam. Gu ja'ook jup titda guñ Gi'kora' na sap aapi'm biix ji'ma'n jam mai'chia' tu' bhaan na pim ba' gai suulhgia'. Guñ Gi'kora' ba' pui'p tii'n nar am na sap ba' bhaan machia' no' pim bax ñakoo'. ³² Gu' ji na gu' aañ soi' titdatu' ip guñ Gi'kora' na aap jix io'm jum palhbuidha' nap ba' gatuuk gioñ buip ba ti jii'gi'ñdha', sia kup gu' ji'x tii cham xi chi jii'ñdhat jiñ bui. Ba' nap pai' dhuuk gioñ buip ba ti jii'gi'ñdha', ja aagi'ñdha' ap dhi jai' nam gammiji biix ja jujur ki'n jiñ bui ti jii'gi'ñdha', cham tu' nam ampix jum o'jolhi'ñdha'.

³³ Ba'p kai'ch gu Simoon Peegro:

—Jax dhui nañ biix jiñ jur ki'n jum bui ti jii'gi'ñ. Pu cham jax jiñ aa' iñ sia ku mit jum bindak jiñ kuu, piam ku mit jum bindak jiñ mua.

³⁴ Ba'p titda gu Jesusus:

—Jax dhui nap moo ja'xñi baikim pui' pu ba ti'ya' nap cham jiñ maat na kia'pix maa'nnim ba jiiñkia' gu takaarui'. Pum titdañ moo Peegro.

**Na pui' ba ja tiida' gu
Jesusus gu noonbi'ñ nam
ba tu ua'ka' gu tu' nam aa'**

³⁵ Mi' dhir ba'p ja titda gu Jesusus biix gu noonbi'ñ:

—Jano' na ñich pui' jam joot na pim nai' tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam, jano' bo nañ jup jam titda na cham jum aa' na pim ua'da' tu' tuumiñ, nich chu' a'sak, nich chu' jam sussak ku pim jai' ja gaam-tu'nda', ¿jia nat gu'x bhai' tu jam jii sia ku pim pui' jiimit?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Matgim jix bhai' ji nat tuch jii.

³⁶ Ba'p ja titda ip gio:

—Dho xib jañ ba' ja'p jup jam titda na pim ba ja kusbio' gu a'sak no' pim ja bia', gio gu tuumiñ japim jup ba gaa-mu' no' pim bia'. No' jaroi' maadit cham bia' gu kuxiir, xi ga'rai dho gux kabook kutuuna'n maa'n ki'n saba'da'. ³⁷ Nat gu' xib ba' bam ai na pui' ba tum duñia' na jax jum kai'ch mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam nap jum kai'ch: “Ja'p pix jamit pui' ja'k xi aichuxdhak mua na sap cham ji'x tu' ka'm ti nii'ñ, panaas ku pui'p jir tu'm kat na jax gui' nam tu' silhkam cham tu' ka'm ti nii'ñ.” Na gu' biix na mit ji'k jax tu ua'nak gu bijik dir kam nam aañ jiñ aagit jup kai'ch, biix pui' ji chu buusnia' sia pik nar jax ka' git.

³⁸ Ba' gui'p kai'ch am:

—Ya'ni biit gook gu kukxir jich jaduun.

Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Cham tu' ji na pim maatit jiñ kēē. Cha'pim jax ka kai'chdha'.

**Gu Jesusus na mi eēji Getsemanii tu
dañia' buiñor gu Dios jix dhaam ja'k**

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Ba' mi' dhir buusnik ba jii ip gio gu Jesusus ja biim gu noonbi'ñ mu ja'k sonpan gu oidha' Oliibostam, na pai' pux joi'ñ na a'jida'. ⁴⁰ Ba' na jax pix mi' ji aajim, jup ja titda biix gu noonbi'ñ:

—Xi chu dañia' pim jix dhaam ja'k buiñor gu Dios na cham tu jam mai'chia'.

⁴¹ Ba' diilh ja'x xi jimiik o'lhia'n ki'n xi kikbok mui'p ji chu daanix dhaam ja'k buiñor gu Dios, ⁴² jup kai'ch:

—Aapi'ñ Gi'kora', xiñ palhbui'ñ nam cham jiñ mu'aa', na gu' dhi' ja'p ji buusan nañ i'ya' gu tu' na giilhim jix xibu'. Ku gu' no'p aap jix aa' ji, aañ pui' pix tii soi'm titda ji.

⁴³ Ba' jotmoda' maa'n mi' bam maax gu nobii'ñ gu Dios nat bha tajaanidham gui' na ki'n nakga' gu tulhiinara'. ⁴⁴ Ba' giilhim jix buam tu tatda' gu Jesusus na bhaan bam tajaanaim gui' na ki'n tu nakga', gu' ji na gu' cham jum o'jolphat xi chu daañchu' buiñor gu Dios. Gio i'iir bhai' ji boorat, ge'ger mi ja'p ba iigis diirap.

⁴⁵ Ba' mikkat kikbok ba jii ip gio mu nam pai'p tu'ii' gu noonbi'ñ nat ji'x xi chiimok na xi chu dañiimik. Ba' mi' pix kookos am nat mu ba ai ip gio, ja kookxich gu' nam bhaan jix buam jum aa' nam pui' mu'aa' gu Jesusus. ⁴⁶ Ba'p ja titda:

—¡Gor xi ñiñña! ¿Jax ku pim ba' dai kookos? Xi baapmigii pim xi chu dañia' buiñor gu Dios na cham tu jam mai'chia'.

Nam daagii ba bhiika' gu Jesusus

(Mt. 26:47-56;

Mr. 14:43-50; Jn. 18 :2-11)

⁴⁷ Ba' na mi' pui' ka ja titda gu Jesusus gu noonbi'ñ, mi' dhir ja'p mui' ji

bubua mit mui' gu ja'tkam. Gu Juudas pik biipi' xi jim, gui' na tii maadit jir di' gu mambhiix daman gook gu noonbi'n. Ba'x io'm amuub xi eek na pai' gu Jesusus bhai' xi chiñxi kaamaram. ⁴⁸ Ba'p titda gu Jesusus:

—Juudas, ¿pu kai'ñkam aa pich bhañ chiñxi nap maaxik jiñ kiksa nam jiñ dhagia' dhi ja'tkam nam ya' jiim aañ nañ bhaankam ya oiri gu Dios?

⁴⁹ Ba' gu noonbi'n gu Jesusus, na gu' cham kar am nam jax ti nii'n, jup titda am:

—¿Jich jaduun, cham jach gu' tu kokda' dhich kukxir ki'n nach ja ua', ka'ch ji gu' cham joiñat gu'ka' aa?

⁵⁰ Ba' maadit nat jax dhaa gu kuxiir bhai' tii soñiich gu tujuandam tugi'n gux io'm ja ge'kam tuk gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gu' ji nat gu' dai naaka'n pix ai, mu ja'p ji sai. ⁵¹ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Cha'pim ja juanda'. Bax bhai'.

Ba' pui' xi ja tiidak giop xi dhua'ñd-hak gu naaka'n gui' na mit soñiich. ⁵² Mi' dhir ba' gu ja ge'gerkam tuk gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio gui' nam jir o'rosiiris bhai' ge' chiop, gio ba' gu ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam, jup ja titda:

—¿Jax ku pim ba' kukxir ji chu ua'dat bha ja'k jiim gam u'uux jix kaapak? ¿Jir jix ixkum iñ aa panaas? ⁵³ ¿Gio gu' cham bhaai' aa na pim git bhai' puñ dhagia' ge' chiop nañ moo bhai' oirit pu tu jam a'gi'ñdha' nabap tanoolh na pim git ba' cham pu'ñi yammi ja'p bañ gaagidha'? Ku gu' dhi' na jax dhui mi' pix pui' ba jim ji, nat gu' xib ba' kam ai na pai' dhuuk jam daam jimia' gux chukgam.

Na pui' ba ti'ya' gu Peegro na cham kaichu' gu Jesusus

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18 :12-18, 25-27)

⁵⁴ Ba' daagik jamit pu bhiik gu Jesusus bhammi na pai' kio gux io'm ja ge'kam tuk biix gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam. Ba' gu Peegro mik dir mu ja oi'ñchu'. ⁵⁵ Ba' miji irban dir ba tu nai mit gu o'rosiiris, mi ja'p na pai' ge'x chi gi'iir, mi'm ba' daraat biix xikoolh ba juuka', biix gu Peegro mi'p ji dhaibu ja sanoop. ⁵⁶ Ba' na mi' ka juuka' gu Peegro, maa'n gu ubii gui' na mi'r tujuandam ka' mi' dhir ja'p bhai' ba nii'n na mamti, ba'p ja titda gui' nam mi'p daraa:

—Dhi'ñi dho biix jup kaichu' gu Jesusus.

⁵⁷ Gu' ji na gu' gu Peegro cham tu aa', jup kai'ch:

—¿Jax jap ba' kai'ch? Jax dhui nañ pu cham maat gu jaroi' nap aa'.

⁵⁸ Ba' ja'xpix jumai gu maa'nkam pui' bhai'p xi ñiidhimik jup titda:

—Moo chi aap pui'p kaichu' gu Jesusus, ¿ka' cham?

Ba'p kai'ch gu Peegro:

—Cham tu' ji matgim jiñ jaduun. Diilh ji nañ jup oilhim.

⁵⁹ Ba' ja'x xi miikim pa' nat jumai gu maa'nkam mi'p ba ai na pai' kiik gu Peegro, ba' pui' bhai'p xi ñiidhimik jup ja titda gu jai' nam mi'p tu'ii':

—Jai'p kaichgit moo dhi' gu Jesusus, jix maati' na jax chu'ii', gio gu'r mu kam Galilea.

⁶⁰ Ba'p kai'ch gu Peegro:

—¿Jax jap ba' kai'ch jiñ jaduun? Jax dhui nañ moo pu cham maat gu jaroi' nap aa'.

Ba' na pui' ka kai'ch gu Peegro, ba jiiñ gu kilhii takaarui'. ⁶¹ Ba' gu Jesusus jotmoda' mu tii gu Peegro. Gu Peegro bhai' pup ti'ñcho na pin biipi' dir jup titda gu

Jesuus: “Jax dhui nap moo ja'xñi baikim pui' pu ba ti'ya' nap cham jiñ maat na ki-a'pix maa'nnim ba jiiñkia' gu takaarui'.”
⁶² Ba'x buam jum ilh gu Peegro. Buusnik baas dir ja'p diirap ma susua.

Gu Jesuus nam jax ñam pix buada'

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³ Ba' gu o'rosiiris gui' nam mi' daraat nuuka'n gu Jesuus, jax ñam pix bua. Bha gib am, as am ba' pui' xi bua't. ⁶⁴ Xi buprat am jannulh ki'n gu buupui'ñ nam bha gib, jup titdada' am ba':

—¿Jaroo bham gib?

⁶⁵ Biix aixim na jax aa' kum pu titda gu Jesuus.

Nam mu ba aichdha' gu Jesuus na pai' tum a'ga

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18 :19-24)

⁶⁶ Ba' buimgidhak nat ba tu maaxir, maap jamit bam jumaap gu ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam, gio gu ja ge'gerkam tuk gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios. Ba bhiik jamit ba' gu Jesuus mu na pai' tum a'ga, ba' mu aichdhak bhai' ba tikka am, jup titda am:

⁶⁷ —Ea nap jich aagi'ñdha' nach ja'p tu'm xim tikkam. ¿Ja'p aa silhkam aap jir di' guch Xoi'kam?

Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Jax dhui na pim cham tu'ñ jiigi'ñdha' sia kuñ tiip jam aagi'ñ nañ aañ jir di'.
⁶⁸ Gio no'ñ tu' tiip xi jam tikka, sia cham jiñ aagi'ñdha' pim. ⁶⁹ Ku gu' aañ xib dir sonpan ba daaka' ji kii'n dir guñ Gi'ko-ra' na giilhim bixchu'x bhaai' na pu tu duña'.

⁷⁰ Ba'p titda am biix dhit nam ji'k mi'p tu'ii':

—¿Ja'p kai'ñkam jup kai'ch ap aa ba' nap Dios jir Maraa'n?

Ba'p ja titda gu Jesuus:

—Dho aañ jir Maraa'n maaxik, gio gu' aapi'm diilh pui'p kai'ch.

⁷¹ Ba'p kai'ch am diilh gui':

—¿Dho jaiñ! ¿Jaroi' aach pup ka niira' nach aagi'ñdha' no'x buam kai'ch piam ku gu' cham? Diilh chiñii'ñ ki'n ba kai chich gu' na jax kai'ch.

Nam mi' ba aichdha' gu Jesuus na pai' gu Pilaato

(Mt. 27:1-2, 11-14;

Mr. 15:1-5; Jn. 18 :28-38)

23 Ba' mi' dhir na mit jax guguu ip gio, ba bhiik jamit gu Jesuus mummi na pai' gu Pilaato. ² Mu buiñor ba iattulhi'ñ am ba', jup titda am:

—Aach ja'p tu'm ki'n ya'm ua'tulhi'ñ dhi maa'nkam. Mu ja'p oirit ja kokd-hichu'n guch ja'tkami', jup ja titda nam sap cham namki'ñdha' gux io'm ge'kam Rooma kam. Gio na pui' ja titda na sap jir di' guch Xoi'kam, na ja'p kai'ñkam jup ji kai'chit na dhi'r di' gux io'm jich ge'kam tuk.

³ Ba' gu Pilaato xi chikka diilh gu Jesuus, jup titda:

—¿Aapi' aax io'm jir ja ge'kam tuk gu Israel kam ja'tkam?

—Aañi' dho —jup kai'ch gu Jesuus.

⁴ Ba'p ja titda gu Pilaato gu ja ge'gerkam tuk gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio gu ja'tkam nam ji'k mi'p tu'ii':

—Aañ cham tu' buam kee dhi maa'nkam pui' na jax kai'ch.

⁵ Ba'x io'm ge' ki'n jup kai'ch am gui':

—Ja'ppi aach na cham jich ko'raar na maakam ja mamtuxdhim guch ja'tkami'. Mummi dir bhai' ji kii Galilea, saalh pui' yammi ja'p ba ja iatgidhim Judea.

Nam mu ba aichdha' gu Jesuus na pai' gu Eroodis

⁶ Ba' nat ja kai gu Pilaato na mit Galilea dir bhai' ji chu aa, ba ja tikka no'r Galilea kam gu Jesuus. ⁷ Gui'p xi

aagi'n am nar Galilea kam. Ba' mu ja'k xi joochxi gu Eroodis, gui' na mur ge'kam ka' Galilea. Jano' pik bhai'p oiri Jerusaleen. ⁸Ba' giilhim jix bhai'm ilh gu Eroodis nat ba tii gu Jesusus, na gu' pui'm aa'nda' na chi'nia' na tu' jax xi dhuin'dha'x bhai'm duukam na tu' cham pai' dhuuk pu chu'm nii'n na pai' dhuuk pu'ni tigia'. Pui' te kee'ke' gu' gu Eroodis na gu Jesusus mu ja'p pai' joidham jix bhai'm duukam jup tu buada', nam tu' cham pai' dhuuk pu chu'm ti nii'n gu ja'tkam. ⁹Biix aixim ba' bhai' tii ji tikka, gu' ji nat gu' pu cham nio gu Jesusus. ¹⁰Ba' biix mi'p tui'dhi' am gu ja ge'gerkam tuk gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio gui' nam sap jix mat ka' gu nio'k-i'n gu Dios. Dhi' pik pup xim taattu' am gu' nam iattulhdhim gu Jesusus. ¹¹Ba' jax na pix xi bua't as gu Eroodis gu Jesusus, tu' pix ilhii'n. Sia gu sandaarui'x chugi'n jam jai' pui'p xi bua. Xi chii' mit ip ba' gu jannulh gux dha'ram namkim nam jax chu'm ja ti ti' gux io'm ge'gerkam, ma a'si mit ba' xi chii'dhak. Mi' dhir ba' gio mu ja'k jup xi joochxi gu Pilaato. ¹²Ba' jano' gui' gu tanoolh cha'm dir bhai'x bhai' ji chii' mit gu Pilaato gio gu Eroodis, nam gu' biipi' dir ka xim bhabhaakui'ndha'.

**Nam pui' ba ti'ya' biix gu
ja'tkam nam mu'aa' gu Jesusus**

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15;
Jn. 18 :39-19:16)

¹³Ba' gu Pilaato maap xi ja jumpadak gu ja ge'gerkam tuk gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio gui' nam jir ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam, ¹⁴ba'p ja titda:

—Aa'n cham tu' tu' bhaan buam kee dhi maa'nkam na pimit gio ya'p ba'n aichulh na pui' mu ja'p pai' oirit ja kokd-hichu'n gu jam ja'tkami'. Tii nich biix aixim ba tikka na pim jax ji'n kee, cham

tu'r jix buam panaas aa'n ji'n bui na ji'k jax kai'ch. ¹⁵Sia chi gu Eroodis pui' cham pai' buam jup kai na jax kai'ch, tii' nat gio bhai'p xi'n joochxi. Cham tu' ji matgim na tu' bhaan kui'ntcha bia' nach moo bhaan jup ba ji mu'aa'. ¹⁶Xi chu chi'nia' i'n nam gi'i'bia' chiplii'n ki'n, mi' dhir ja'n xi chu chi'nia' nam do'ncho'.

¹⁷Ba' nabap oidha' na pai' dhuuk pu'ni aajidha' gu piasta bhaan Paaskua ta'm, maa'n jup dado'nichoda' gu Pilaato gui' nam kuupka' nam ba' bhaan jix bhai'm taat ka' gu ja'tkam. Gu' ba' gu Pilaato tiix aa' na gu Jesusus do'ncho', ¹⁸gu' ji na mit gu' biix dhit pix jii'nak gi'i gu ja'tkam, jup kai'ch am:

—Tu chia'ni'n nam mu'aa' dhi Jesusus, gu Barrabaas jap ba' do'ncho'.

¹⁹Gu Barrabaas bhai' kuupka' mua'-da' ki'n, gio na ja bintatgit gui' na mit bui'nor bhaakuk tu kokda gux io'm ge'kam Rooma kam bhai' Jerusaleen. ²⁰Gu' ba' na gu' gu Pilaato tiix dho'n-chom gu Jesusus, tii gio pui'p xi ja tii'n na cham tu' bhaan kui'ntcha bia'. ²¹Gu' ji nam gu' gui'x io'm ge' ki'n ba xi jii'nak, jup kai'ch am:

—iTu chi'nia' ap nam sissapa' kuruus ta'm dhi Jesusus!

Gookim mi'mia'n jamit pu tii'n na sap tu chi'nia' nam kuruus ta'm sissapa' gu Jesusus.

²²Ba' gio pui' tiip xi ja tii'n gu Pilaato, jup ja titda:

—Jax dhui nat cham tu'x buam duu gu tu' ge'kam ki'n kuch moop ba tu chian nam mu'aa'. Xi chu chi'nia' i'n nam gi'i'bia' chiplii'n ki'n, mi' dhir ja'n xi chu chi'nia' nam do'ncho'.

²³Gu' ji nam gu' gui' pix ji kiisaim nam chian na tu chi'nia' nam sissapa' kuruus ta'm. Nat pai' pu tii gu Pilaato na pui' tu du'nia' nam jax kai'ch na mit ba' cham ka nio, ²⁴sia ku gu' tii pup cham xi aagimik nam mu'aa' gu Jesusus. ²⁵Ba' xi chu chia nam do'ncho' gu Barrabaas na mua'da'

ki'n bhai' kuup, gio na ja bintatgit gui' na mit buiñor bhaakuk tu kokda gux io'm ge'kam Rooma kam bhai' Jerusaleen, dai ba' nat xi chu chia nam diilh pu dooda' gu Jesus nam jax pui'x aa' gu Israel kam ja'tkam.

Gu Jesus nam sissapa' kuruus ta'm

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32;

Jn. 19 :17-27)

²⁶ Ba' nam gamai' ba ua' gu Jesus na mit ba sissapam, maa'n gu maa'nkam Simoon tiigim jamit gamai' chia na mootika' gu kuruus oidhat dir gu Jesus. Jir Sireene kam gui' gu maa'nkam, ki-a'pix mu pai' dhir jimdat gampix mui' ka aajim.

²⁷ Ba' mui' mu jiimchu' am gu ja'tkam nam oi'ñchu' gu Jesus, suañim am gu u'uub nam jix ko'kom niidhim. ²⁸ Ba'p ja titda gu Jesus bhai' xi ja tiigik:

—Aapi'm u'uub Israel kam, cha'pim jiñ xuañdhidha' aañ, na gu' aañ jix bhai' tuñ jim. Aapi'm ji diilh na pim jum suañi'ñdha' gio gu jam maamar.

²⁹ Na gu'm aajim gu tanoolh na pim pai' dhuuk jup kai'chdha' tii: “Joidham jix bhai' tu ja jii gui' na cham jir ja ai gu a'aalh, na mit cham ji'xkat tu xi'i-ich, ni ku mit cham ji'xkat jum a'lhich chuutkamta.” ³⁰ Ba' mi' dhir biix gu Israel kam ja'tkam tiix aa'nda' am nam git maa'n jimdam ko'ya'. Jup ja titdada' am tii gu oi'dha': “Gor iam bhai'ch a'm xi ia'lh.” ³¹ Na gu' nam jax jiñ chulhi-iñchu'n aañ xib, ja'p pix ji buusan na jax gux baa' ku'aa' na cham miidha' sia ku tii miijim, nañ gu' aañ cham tu' kuiñcha bia'. Gu' gi ba' gui' nam jix u'ua'tulhdhix ka', zjax japim ilhii'ñ na tu ja dooda' jano' nam pai' dhuuk jup jum tulhi-iña'? Na gu' ja'p ji buusnia' na jax gux gak ku'aa' na maa'n jimdam miia'.

³² Ba' gook pup mui'p ja ua' am gu ja'tkam nam pui'p ja sissapa' maap gu Jesus kukrus ta'm. Dhi gook ja'tkam

iixdhara' ki'n ja kooda' am. ³³ Ba' bhammi na pai' Kakoi' Mo' Daa ti tii', bhai' mit ba sissapa kuruus ta'm gu Jesus. Ba' gu jai' gook ja'tkam nam jup ja ua', bixxik dir jamit ja sissapa, irban ba' ji bii gu Jesus. ³⁴ Ba'p kai'ch gu Jesus:

—Jiñ Gi'kora', chakuip tu'p jum buix-i'ñdha' ja bui dhi ja'tkam, nam gu' cham maat no'm jup jum ua'tulhi'ñ jum bui.

Ba' gu sandaarui'x mi ja'p ma titbia mit mi ja'p ji chu darsak amuub gu jannulhi'ñ gu Jesus na sap ba' gu jaroi' na tu mai'chia', bhaan ji chu bi'ya'. ³⁵ Gu ja'tkam ba' mu ja'p gu'kat bha ja nii'ñ am gui' nam bhai' sissap. Ba' jai' gu ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam jax ñam pix a'ga gu Jesus, jup kai'ch am:

—Diilh dho jia xim palhbuidha'. Tii' nat ba' jai' gu ja'tkam bixchu' pix bhaan ja palhbui. ¿Gu' diilh aa ba' cham jup bhaai'? Gio gu' saak jir di' guch Xoi'kam nat bhaan ti tiigik bha joot gu Dios bhammi dir jix dhaam. Bhai' dhir dho ji chimñia' no' baabui'r silhkam.

³⁶ Sia gu sandaarui'x pui' jax ñam pix jup xi bua't as gu Jesus, bha i'chu'n am gu biiñ jix ji'iik. ³⁷ Gam nam jup xi chitdat:

—¿Gi nap saak aap jix io'm jir ja ge'kam tuk gu Israel kam ja'tkam? ¿Kux cham bhaai' aa nap diilh bhai' dhir ji chimñia' na pui' bixchu'x bhaai' nap pu tu duña'?

³⁸ Ba' bhai' mo'bon gu Jesus maa'n bha siis jamit gu taa'mla alhi'ch komarak na ge'ger ki'n bha tu ua'ñix, jup jum kai'ch: “Dhi'ñir di' gux io'm ja ge'kam tuk biix gu Israel kam ja'tkam.”

³⁹ Ba' maadit gui' nam bixxik dir jup sissap kukrus ta'm, jai' pui'p xi chitda gu Jesus, jup kai'ch:

—No'p baabui' silhkam aap jir di' guch Xoi'kam nat Dios bham joot, diilh jap dho bhai' dhir ji chimñia', sia aach jap jai'p xich palhbuidha' nach ya'ch chulhiñ.

⁴⁰ Ba' gu jumai na ja'p dir ja'k jup sis-sap jup titda gu biima'n tu'm:

—¿Kux aap moo cham jax jum aa' aa na tiim tulhiin'chu'n gu Dios ja'p na jax aañ? Aach maaxik ya' pui' ba tu'ii' gu' na jax ja'k jich a'm jum aa', na chich gu' maaxik jich ua'tulh na chich pui' ji chu dunaak na tu' cham jir kii'. ⁴¹ Gu' dhiñ jaduun' tii cham tu' jax dhuu na ya' pui' tu'ii'.

⁴² Mi' dhir ba'p titda gu Jesusus:

—Aapi' Jesusus, siamrip xiñ chi'ñchoi xiñ baidhai nañ jum bui bap tui'ka' nap pai' dhuuk jix io'm ge'kam ki'n ba daibu'.

⁴³ Ba'p titda gu Jesusus:

—Xib jap bhammip tui'ka'ñ biim na pai' joidham jix chu abhaar. Aañ ya' pum titda.

Na ba mukia' gu Jesusus

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41;

Jn. 19 :28-30)

⁴⁴ Ba' jotmoda' bhai' ji chum tukgamta. Kia'pix jix dhaam ba ji dhunaak nat pui' tum duu, nammi ja'p mia ba duu nat pai' dhuuk gio bhai'p ji chu maaxir. ⁴⁵ Diilh pix nai' ji chuu gu tanoolh. Ba' gu ge'x kabook jannulh na mu se'ka' irban dir gu ge' chiop, pu irban sar. ⁴⁶ Ba'p kai'ch gu Jesusus ge' ki'n:

—Jiñ Gi'kora', ba bhiika' ap dhiñ ii'm-da' kum bui bap tui'ka'.

Ba' pui' xi chi'iik nai' ji muu.

⁴⁷ Ba' gui' nar ja ge'kam tuk ka' biix gu sandaarui'x, nii'ñ nat ge' ki'n pui' xi chi'iik ba muu gu Jesusus. Ba' joi'mdara' bhai' ji chum suulh nat pui' kai, ba'p kai'ch soi'm ilhdhat buiñor gu Dios:

—Maaxik cham tu' ji na tii kuiñcha bi-a'kat dhi jaduun'.

⁴⁸ Ba' gu mui' ja'tkam na mit mi'p jum duu, jix buam jum ilhdhak ba jii mit bhai' xi gibiidhat gu ja bhaasut. ⁴⁹ Dai ba' gui' nam ji'k jix io'm jix kiigalhdhat

gu Jesusus mummi ja'p gu'kat bhai' pup nii'ñ am, gio jai' gu u'uub na mit mummi dir bhai' pu oi Galilea.

Nam ba ulhña' gu tukga'n gu Jesusus

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47;

Jn. 19 :38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Ba' maa'n jix jai'ch ka' gu maa'nkam Josee tiigim, jir Arimatea kam na pai' bhaan bipio' gu Judea kam dibiir. Joidham jir jix bhai'kam ka', na gu' jai' pui' tiip ti niirada' na git bam aaya' na gu Dios ja silhkada' biix gu ja'tkam ya' dhi oi'nga'n, nam ba' mi' pui' ba jiimda' na jax jix aa'. Ba' dhi' jai' maadit jup jir dhi' ka' nar ja ge'gerkam tuk ka' biix gu Israel kam ja'tkam, gu' ji nat gu' cham tu' maa'n ñi'ook jup duu ja bui jano' na mit pai' dhuuk tu a'ga nam bax mu'aak gu Jesusus. ⁵² Dhi' ji' ba' Josee mu jimii'k pu tii'n gu Pilaato no'x bhaai' na tibiaañdhai ulhñara' gu tukga'n gu Jesusus. Ba' gu Pilaato cham jax ti'iik jup xi chia. ⁵³ Ba' xi chibaañd-hak bhai' dhir kuruus ta'm ba ulhñam, dai nat xi bhiibgak jannulh ki'n xibkam jix dha'ram namkim. Maa'n kap ba' ulh na pai'x chiobim ja'k ti di', mi' nam pai' pu pui' ja'k ti di'ngaras ai' cha'm nam ba' pu'ñi mi' ja ulhñaidha' gu koi'nga'n. Dai nat mi' chakui jaroi' maa'nnim mim ulhñak nat pai' bam ulh gu tukga'n gu Jesusus. ⁵⁴ Ba' jano' bam ai ip gu tanoolh nam jix bhai' tu duñia' biix gu Israel kam ja'tkam, na gu' buimgidhak cham tum juanda' gui' ja bui.

⁵⁵ Ba' gu u'uub gui' na mit mummi dir bhai' pu oi gu Jesusus Galilea, biix jup jiim am na mit ulhñam gu tukga'n. Nii'ñ am ba' na mit jax ja'k mi tii gio na mit jax chu'm chiob tii. ⁵⁶ Ba' mu dir na mit ja'k suulhgik, jix bhai' mit pu xi dhuuk gui' na joidham uub, nam ba' mu juulhd-hapu' tukgaram gu Jesusus na jax pix xi buusnia' gu tanoolh na pai' dhuuk cham tum juanda', na jax tu aagix nat tu ua'-

nak gu Moisees bhaankamu'n gu Dios. Dai ba' nam jum jii'pi'n buimgidhak gu bix chanoohl.

Gu Jesus na giop dodhia'

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

24 Ba' kapbhuimuk na pai' dhuuk giop ba tum juan, mu jii mit ip gio gu u'uub mummi nat pai'm tii gu tukga'n gu Jesus. Ka pup jix iika' na mit mu jii, dai na mit xi ja u'uuk gu i'lhich jaja' na mi jim gui' na joidham uub, na mit pu bas takaab dir jix bhai' ba ja duu. ²Ba' na mit mummi ba ai, bhai' pix pu ti di' bhiji na mit pai' tii gu tukga'n gu Jesus, ja'p ja'k dilhkob pix kiik gu ge' jodai gui' na ki'n bha kuupich. ³Ba' mui' ji baap jamit miji irban dir. Cham pai' tu jai'ch gu tukga'n gu Jesus na mit ba tii. ⁴Ba' mi' bhai' ji chooto'n jamit, cham ka bhaai' nam jax jum du'nia'. Gan jam tii xi chi nii'n nat pai' ba' jax jum duu. Ba' mi' pix ja'p ji ja tii mit nam gugukook gu ja'tkam jix chooto ti ti' kam tobiikdam. ⁵Ba' giilhim jix chotdonit nai' ji mumgia mit gui'. Ba'p ja titda am gu gook ja'tkam:

—Jax dhui na cham tu' ya' kap tu'ii' koi'nga'n tir gui' na pim jaro'i' ga'nga. ⁶Duadik buus ip gio na jax jam titda jano' na mummi kapup oiri Galilea jam biim. ¿Cham aa gu' ti'icho pim? ⁷Jup jam titda bo na saak gui' na bhaankam ya oiri gu Dios dhi oi'nga'n, jum aaya' gu tanoolh nam pai' dhuuk daagii mu'aa' maa'n kuruus ta'm gu ja'tkam jix u'ua'-tuldhdix kam, saak ba' gio baik tanoolh ki'n ya' na jax ba oirida'.

⁸Ba' gui' bhai' pup ti'icho mit na bak pin pu'ni ja titda jano' gu Jesus. ⁹Ba' mi' dhir bubuakik pu jii mit bhammi nam pai' daraa gu mambhiix daman maa'n gu noonbi'n gu Jesus, gio gu jai' nam ja'p pix kaichu', bhammi ba ja aa'ndhim am na mit jax ti tii. ¹⁰Ba' gui' gu u'uub maadit jir di' gu Mariiya

Magdalena, jumai ba'r Juana, gio ba' gu jumai Mariiya nar di'ii'n gu Jakooob, gio ji'kchi pup gu u'uub jam maap jiiim. ¹¹Gu' ji nam gu' gu noonbi'n gu Jesus cham ja jii'gi'n nam tii ba ja aagi'n na mit jax ti tii, ja'p jum aa' am nam diilh jax nam pix ba ti nii'n.

¹²Gu' ji nat gu' gu Peegro mui' ma dai'bus nat ti tiigim mummi na mit pai' tii gu tukga'n gu Jesus no' sap moor silhkam nam jax kai'ch gu u'uub piam ku gu' cham. Pui' dho ji chu buus nat mummi ba baa, cham pai' tu jai'ch gu tukga'n gu Jesus, dai jajannulh pix mi biit na ki'n bhiibgich. Ba' giop ba jii jix buam jum aa'ntugit bhammi nam pai'm jii'pi'n, tii xim ga'ngim nat pai' ba' ja'k jax jum duu gu tukga'n gu Jesus.

Gu Jesus na gook ja bui bam maaxdha' gui' nam kaichgida' nam mu ja'k ka jiiimda' Emauus

(Mr. 16:12-13)

¹³Ba' pu gui' gu tanoolh cha'm mu ja'k jup ka jiiim am Emauus gook gui' nam kaichu' gu Jesus, tii pup chix dhaam ji dhu'niidhak jum a'ji bhai' dhir Jerusaleen. ¹⁴Gammiji jii mit tu a'gim am na tu' ba' ku mit ba' mua gu ja'tkam gu Jesus. ¹⁵Ba' mi' pui' nam xi niokbuidhat ka tu a'gim, gatuuk dir mui' ji ai gu Jesus, saalh pui' gammiji ko'k-mar ba jiiim am. ¹⁶Ba' sia ku mit tii ba tii na gamai' ba jim ja biim, pu cham maatit nii'n am no'p jir di', panaas ku tu' ja soobhi'n nam ba' cham maatit tigia'. ¹⁷Ba'p ja titda gu Jesus:

—¿Tu' pim ba' a'gidhat pix nammim keejim ji'n jaaduñ?

Ba' gui' gan ji guguu mit pux buam jim aa'ntugit. ¹⁸Mi' dhir ba'p kai'ch gui' na Kleopas tii':

—Dai aap dho bak chakui maat jiñ jaduun nat tu' jax jum duu bhai' Jerusaleen sia kup bhai'p xi paxiaraimik.

¹⁹Ba'p titda gu Jesus:

—¿Tu' gi jax jum duu?

Ba'p titda am:

—Dho gu Jesusus Nasareet kam kat na bhaankam gu Dios tu ja a'gidhat gu ja'tkam. Bixchu'x bhaaigut na pu tu duñia' na ni jaroi' ku cham ji'xkat pu tu duñia' sia chi pik jax chu'm ge'kam ka' git, na gu' gui' bhaan ti niidhidhat guch Gi'kora'. ²⁰ Gu' ji na mit gu' cham bhai' dhuu gu ja ge'gerkam tuk gui' nam ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio gui' nam aach jir jich ge'gerkam tuk, daagik tu chia mit nam mu'aa' maa'n kuruus ta'm. ²¹ Aach jup jich aagit ji na gui' ba' pui' saak jir di' ji na ya'r ja ge'kam tuk ka' biix gu Israel kam ja'tkam, na ba'ch palhbuidha' nam cham kach chulhiinchu'nda' gui' nam cham jir ya' kam. Ku gu' baik tanoolh bap duu ji na mit dir jup dooda. ²² Jai' dhit gu u'uub nach bhammi maap jich jiipi'n maakam jup jich i'nkia mit. Biipi' kapbhuimuk na kapup jix iika' mit miji xi boop na mit ti tiigim mummi nat pai'm tii gu tukga'n gu Jesusus. ²³ Jup jich chitda am na mit mu dir ja'k suulhgik na sap cham tu jai'ch gu tukga'n mu nat pai'm tii. Sap ba' mi' pix ba guguuk am gook gu noonbi'n gu Dios, ja'p sap kai'ch am na cham tu' muukix gu Jesusus, dua ji sap. ²⁴ Gio jai' dhit gu chichio'n nach pui' maap jup tu'ii' mijip xi chi tiigim jamit no' sap baabui'r silhkam nam jax kai'ch gu u'uub. Pui' ji sap na tu tu'ii' na mit mummi ji bubua nam jax kai'ch gu u'uub. Cham pai' sap tu jai'ch gu tukga'n gu Jesusus.

²⁵ Ba' gu Jesusus jup ja titda:

—Jam a'm jum aa' dho na pim jix bhai' xim ga'ngada' na jax kai'nkam jup jum kai'ch mi u'uan ta'm na mit tu ua'nak gu bijik dir kam. ²⁶ Na gu' pu pui' ja'k tu ua'nix bijik dir na sap pu'ni biipi'm tulhiina' gui' na Dios bha jootsa' na ba' mi' dhir giilhim jix io'm ge'kam ki'n ba daibu'.

²⁷ Ba' xi ja aagi'n gu Jesusus pui' mo'ram dir xi boosgaidhat na pai' ja'p pui'm kai'ch nam dhi' aagit jup kai'ch na mit tu ua'nak gu bijik dir kam. Mummi dir bhai' ji kii nat pai' gu Moisees tu ua'nak, mi' dhir ba' gu jai' na mit pui'p tu ua'nak nam sia dhi' pix aagit jup kai'ch.

²⁸ Ba' na mit mummi ba ai Emauus, gu Jesusus am biipi' mui' xi jii, panaas ku gui' maa'n na jimda' kam xim duu. ²⁹ Gu' ji na mit gu' gui' gio ja'k jup bua, nat gu'p ba jur, jup titda am:

—Jich jaduun, ya'ch ka xi chibiapui maap jix gi'giram. Jix chukgam ji matgim gammiji boi cha'm. Kabuimuk jap ba' giop ba jimia'.

Ba' gu Jesusus cham jax ji chi'ik ba ja oi ip mu nam pai' tibiapu'. ³⁰ Ba' nam mi' ba daraa na pai' tum kua' na mit ba ji chu juu gu jurnik kam, gu Jesusus maa'n xi dhaagit gu paan xi chu taxchaabgidhak bui'or gu Dios irban jai'nak mui' xi ja maa. ³¹ Ba' bhai' pup maat jamit na dhi'r di' gu Jesusus, panaas kut jaroi' ja'k bhii gui' na ki'n ja soobhi'nkam nam ba' cham maatit tigia'. Gu' ji nat gu' jotmoda' cham pai' matgir gu Jesusus. ³² Ba' bhai' ji chu a'ga mit dai gook, jup kai'ch am:

—Gu' bak ji pur di' ji gu Jesusus. Pui' ku ba' giilhim joidham jix bhai' tu tatdatu' biipi' na mu dir bhach aa'ndhim na mit jax kai'nkam pui' tu ua'nak gu bijik dir kam. Jix bhai'x maatit keejim ich na jax jich aa'ndhim.

³³ Ba' na mit jax guguu mi' bhii mit ip gio nam pai' dhir jiim, pu cham ka tibia mit. Bhammi mit ba ji bubua Jerusalem nam pai' daraa gu mambhiix daman maa'n gu noonbi'n gu Jesusus, gio gu jai' nam ja'p pix kaichu'. ³⁴ Ba' gui' chakui tu aa' am nam jax jix chu mattu', dai gui' nam bhai' pu daraa jup ja titda am:

—Jir silhkam dho bak nat giop dua guch ge'kam tuk. Mu sap pai'm maax bui'or dhi Simoon.

³⁵ Ba' mi' dhir diilh jup ba tu aa' am nam jax jup jix chu maat, xi ja aagi'n am na jax ja titdaim gamai' biix boi nam jiim, gio ba' na mit mummix maatit ka ti Emaus na dhi'r di' gu Jesus nat xi ja jaix gu paan.

Gu Jesus na mi' bam maaxdha' ja bui biix gui' nam kaichgida'

(Mt. 28:16-20;

Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

³⁶ Ba' nam mi' pu chu'm ka tu a'ga, mi' pix bam maax gu Jesus ja saagi'n. Ba'p ja titda:

—Aañ bha ja'k ip gor jiñ jaaduñ.

³⁷ Gui' pu cham ñiok am, dai nam giilhim bax chotdon. Ja'p jum aa' am na dai ii'mdaga'n mi ja'p oirit ja i'nkiat. ³⁸ Ba'p ja titda gu Jesus:

—¿Jax ku pim ba' giilhim bax chotdon? ¿Cham aa pim ji'x ti jiigi'n na ñich maaxik giop dua? ³⁹ Jax dhui naañ aañ pix jir di' maa'n na jax. Kani gor jix bhai' xiñ chii'. Ya' pui'x maati'n ñoonob am gioñ chooton am nañ pai' sissapich. Xiñ dha'ngida' pim ip, kani nam da'ngi dhiñ chuuku'. Matgim pu cham ji nañ jiñ dha'ngida' no'ñ jir ii'mda' pix ka' git, pu cham tatda'ka'ñ git.

⁴⁰ Xi ja ninii'ñchu'n ba' noonbiram gio tootnoram na pai' sissapich na pui' xi ja titdat. ⁴¹ Gu' ji nam gu' chakui bhai' ti jiigi'n no' maaxik jir silhkam na jax ja titda piam ku gu' cham. Ku gu' ji'x bhai'x bhai' jim i'lihi'ñ am ji. Ba' xi ja tikka gu koi' no'm cham bia' na sap ba' ja nii'ñchudat tu jugia' nam ba'x io'm ba jiigi'ñdha' nar di' pix, jup ja titda:

—¿Cha'pim iam bia' tu' koi' nañ xi chu jugia'? Am jix bhio' iñ.

⁴² Ba' maa'n xi maa mit gu batoop gai'xim, panaalhi'x mibta' mit jup xi maa. ⁴³ Ba' ma tu juu gu Jesus ja nii'ñchudat biix nam ji'k mi'p tu'ii'.

⁴⁴ Ba'p ja titda ip gio nat xi koi'chok:

—Pu'jani na tuñ dhooda' kuñ ba'p jam titdada' nañ mu ja'p jam biim oirida', nam aaya' gu tanoolh na pai' dhuuk pui' ji chu buusnia' na jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees na aañ jiñ aagit jup kai'ch, gio gu jai' na mit pui' bhaankamu'n gu Dios jup tu ua'nak nam sia aañ jiñ aagit jup kai'ch, pui' na mi' Salmos ta'm.

⁴⁵ Ba' diilh gu Jesus pui' xi chu duu nam jix maatit kaaya' mi ja'p na pai' jax ja aagi'n. ⁴⁶ Ba'p ja titda ip gio:

—Biix nam ji'k aañ jiñ aagit jup kai'ch na mit tu ua'nak gu bijik dir kam, pu pui' ja'k tu dai mit na aañ nañ bhaankam ya oirida' gu Dios dhi oi'nga'n bhaan, jum aa' nañ pu'ñi muukii giop dodhia' baik tanoolh ki'n na ñich jax bañ dhuu ba'. ⁴⁷ Ba' aapi'm jiñ a'mkam nai' xi chu ja a'gidha' biix gu ja'tkam nam ji'k jix jai'ch. Ya' dir japim mui' ji kiisa' Jerusaleen. Ja'p japim ja titdaidha' nam mi' pui' ba jimia' na jax jix aa' gu Dios na ba' ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara'. ⁴⁸ Pui' pim xi ja titdaidha' na pim ji'k jax jix chu maat na pimit jiñ chii na ñich jiñ dhuu. ⁴⁹ Ku ba' gu' ya' pix ka xi darka' pim ji xib Jerusaleen, nañ gu' bhai' ka jam joochxidha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' gui' nat jiñ Gi'kora' jam iimchuda na jam tajaan'dha'. Dhi' ba' ki'n bixchu' bax bhaai'n ka' na pim pu tu duñia'.

Gu Jesus na ba tisdia'x dhaam ja'k

(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ Ba' pui' xi ja tiidak ba ja baidhak nammi gama ja'k na pai' Betaania ti ti'. Ba' mi' bhai' ji tu ja daa'ñi bui'ñor ja'k gu Dios xi baapmi'ñdhak gu noonbi'ñ. ⁵¹ Ba' pui' ja a'mkam ji chu da'ñiidhat gamai' ji bam jix dhaam ja'k, bhijimmi ji bhi'ñ, gui' ba' mi' pup bii mit. ⁵² Ba' gui'p xi dha'ñiimik am na mit ba'p ba jii ip gio bhammi ja'k Jerusaleen joidham jix bhai'm taattugit. ⁵³ Ba' gammiji

nabap tanoolh mi aajidha' am gɛ' chiop
nam daanda' gu Dios.

**GUX BHAI'M KAI'CHDHAM ÑI'OOK
NA BHAAN TU A'GA GUCH
XOI'KAM NAT TU UA'NAK GU**

JUAN

**Nat maa'nkam jup jum duuk ya'
oilhimik guch Xoi'kam na
ja'xbui'p jir ge'kam na gu Dios**

1 Bijik dir jumai pux jai'ch na ja'xbui'p jir ge'kam na gu Dios, nam gook dit maap pum kekeẽ. Ba' gui' mi' dhir bha ja'k jup jich mattu'n na jax jir tu'm kam gu Dios. ²Gui' mit ba' gook dit bap duu gu Dios dhi oi'nga'n, ³gam biix na ji'k tu' ya'x chu jai'ch. Nix chu' kux jai'ch ya' dhi oi'nga'n bhaan nat cham gui'p duu, na mit gu' pu gook dit maa'n ñi'ook xip duuk jup tu duu biix. ⁴Gu jumai jir di' pix gui' na ja maak gu ii'mda' nam ki'n dudua biix gu ja'tkam. Jir di' pix ip nam ki'n jix chu maax kir ji bi'ya', na gu' gui' na ii'mda' tu maak joidham ge' tanoor. ⁵Sia tu tonni'n mu ja'p ja bui gu ja'tkam nam jix chu tukgam kir jup tu'ii', ba' cham ji'xdha' tu saa' gux chukgam dhi' na joidham ge' tanoor.

⁶Ba' pu kai'nikam pix bha joot gu Dios maa'n gu maa'nkam Juan tiigim, ⁷na sap ba' ya ja'p ba ja mattuda' gu ja'tkam na jax jir tu'm kam gui' na joidham ge' tanoor, nam sap ba' cham xijaichdha' no't ya' ba ai, dai nam ba ti jii'ndha' buiñor biix ja jujur ki'n. ⁸Ku gu' gu Juan cham tu'r jupaabkamu'n ji, gu' ja'pji nat jax dhuuk pix bhaan matgir ji nat bam ai na pai' dhuuk nai' ji chu a'aga' gui' na joidham ge' tanoor. ⁹Nat ba' biipi' xi chu mattuda gu Juan nat ba' moo mi' dhir diilh nai'p ji chu a'aga' gui' na joidham ge' tanoor, nam ba'x chu maax kir ji bi'ya' gu ja'tkam.

¹⁰Gu' ji na mit gu' cham kiigalh gu ja'tkam nat ya' tii ba ai maaxik

maa'nkam jup jum duuk, na mit gu' cham xim gaa ja jujur am bhaan nam iam ba machia' git na dhi' pix jir di' gui' nat jup duu dhi oi'nga'n gio na ji'k tu'x chu jai'ch bhaan. ¹¹Ya' tii ai ja bui gu Israel kam ja'tkam nam pai' saak ti jii'ndha' buiñor guch Gi'kora'. Pu cham kiigalh jamit, tu' pix ilh jamit ja jaaxmakar. ¹²Ji'ma'n siamri ti jii'n jamit buiñor nam ji'k joidham keẽ na jax tu a'ga. Daipui' ba'x joi'ndak xi ja aagi'n nam cham tu' mai' ka suulhgix, nam gu' sap bar maamra'n gu Dios. ¹³Ku gu' na pui' ji' ja titda nam bar maamra'n, cham tu' jax kai'nikam jup ja titda ji na jax gu jaroi' no' mit ba xim ja joojoi gook dit maa'n gu tiyaa nam maap oi'ñchai mikkat ba ja tigia' gu a'aalh nam ja maa-mar jum tiiti'nda', gu' ja'pji no't jaroi' ba ti jii'n buiñor gui' na joidham ge' tanoor na ba'r maraa'n ka' gu Dios.

¹⁴Na gu' maaxik ya' xi oilhimik gui' na joidham ge' tanoor maa'nkam jup jum duuk. Jir di' pix gu jumai na ja'xbui'p jir ge'kam na guch Gi'kora'. Aach jai' dhit jix bhai'x maat, nach gu' biima'n oipimik na ji'x juugit ya' oilhimik. Jix bhai' tiigik jachich na cham tu'r ja'ppix maa'nkam, nat gu' cham ji'xkat iatda' tu a'gimik, dai na joidham jix chu joi'gi'nda' pix. ¹⁵Pu dhi' pix niidhat jup kai'ch gu Juan jano' nap ja titda gu ja'tkam:

—Gu'jani nañ aagit jup kai'ch nat muni ba ai, nañ jup jam titda bo na jumai bha jim gatuuk dir na giilhim jir ge'kam, na pu ni ji'x kuñ jir jupaabkamu'n. Na gu' gui' bijik dir pux jai'ch, sia kuñ gu' aañ tiir biipi' kam pa' gu ya' maaxik.

Ja'pni bo na ja titda. ¹⁶Jir silhkam dho na giilhim jir ge'kam, pui' ku ba' giilhim jir jix bhai'kam gio nax chu joi'gi'n. Jaiñ na gu' aach nach ji'k ba ti jii'ndha' buiñor, gammiji pix jix bhai' ba tu tatda' na gu'ch a'm ti niidhim. ¹⁷No' chakui ya' aaya' git, chakui machia' ich git na jax ja'k jix bhaai' nach dhuuji jir

jix bhabhai'kam ka' gam nach jix chu joi'gi'nda'. Nach gu' cham maatit kēket na jax kai'ñkam jup jum kai'chdha' mi u'uan ta'm nat pai' tu ua'nak gu Moisees, daipu' na jax ja'k jix aa' guch Gi'kora' nach chui'ñgida' nach ba' siamri pux maatit pa' kēkē'. Jano' ji na pai' dhuuk maaxik ya' xi oilhimik guch Xoi'kam na chich ba' bhai' ji maat na bach aagi'iñ. ¹⁸No' chakui jich aagi'ñdha' git, pu chakui machia' ich git. Gu' ji nat gu' siamri xich joi'ndak bhai' xich guguuxdharak, sia ku ja'xbui'p jir ge'kam na guch Gi'kora', na gu' diilh gu Dios cham ji'xkat ya' pai'm maaxdha' maaxik nach git iam jup ba machia' na jax jir tu'm kam.

Gu Juan ja'tkam bopkondam na ba ja mattuda' gu ja'tkam na jax jir tu'm kam guch Xoi'kam

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lk. 3:15-17)

¹⁹Ba' gu Judea kam ja'tkam nam bhammi oi'ñka' Jerusaleen, mu ja joot jamit ji'kchi gui' nam mu ja'p jir ge'gerkam ka' chichiop nam pai' tu daanda', gio jai' gui' nam jir bopxi'ñ gu Lebii nam jir tutpilh ka', nam sap tikkapu' gu Juan ja'tkam bopkondam nar tu'p tu'm da'. Ba' gui' mu eek jup ba tikka am, jup titda am:

—Aach ja'pnich chiidak bhach joot jamit gu ge'gerkam nap sap jich aagi'ñdha' nap jir tu'p tu'm da' na pich ba' ya' pix ba ji kai'ñcha nap ja bopkon gu ja'tkam cham jum ilhdham.

²⁰Ba' gui' cham jax ji chi'ñik jup xi ja aagi'ñ, jup ja titda:

—Dho gu' aañ pur cham tu' ji moo gux matgam. Cham tu' na pim jax jum aa'nda' nañ aañ jir di' guch Xoi'kam gui' na saak bha jootsa' guch Gi'kora' jix dhaam dir.

²¹Ba' giop xi chikka am jix bhai' pix na sap ba' ja aagi'ñdha', jup titda am:

—¿Ja'p moo gux gi'm jir tu'p tu'm da' ap jiñ jaduun? ¿Ka' aap aar di' gu Eliiyas gui' na saak bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik guch Gi'kora' nat saak biix tukga'n binkam baidhak jix dhaam ja'k?

Ba' gu Juan jup ja titda:

—Cham tu'r di' iñ, jir jumai iñ ji aañ.

Ba' gio bhai'p ji chikka mit, jup titda am:

—¿Ka' aap aar di' gui' na saak jai'chdhilhia' gatuuk na bhaankamu'n jup tu a'ga' guch Gi'kora' ja'p na jax gu bijik dir kam?

Ba'p ja titda:

—Chaam. Jir jumai iñ ji matgam.

²²Gio mit moop ka xi chikka, jup titda am:

—Gi no'p moop xich aagi'ñ jiñ jaduun nap jir tu'p tu'm da', nach ba' ja aagi'ñdha' gui' na mit bhach joot nap cham tu' ja'p pix ya' pui' tu bua.

²³Ba' gui'p ja titda:

—Aañi' dhor di' gui' na saak mu ja'p gampix jix chu gak kir ba tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam nat jax tu ua'nak gu Isaiiyas gui' na bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik guch Gi'kora', nap ja titdaidha' bo saak: “Gor jix kii' bim duun na pim mi' pui' ba jimia' na jax jix aa' guch Gi'kora'. Bam aajim na pai' dhuuk bha jim. Ja'p ji buusnia' na pim jix bhai' ba ti kii'mpiga' mi' na pai' bhiya'.”

²⁴Ba' gui' na mit mu ja joot gu ge'gerkam nam pariseos jum tiiti'nda', ²⁵jup titda am ip gio gu Juan:

—Ja'pnich ba' tiip kai'chit jiñ jaduun nap jich aagi'ñdha' na jax jir jum duukam nap ba' ja bopkon suudai' ki'n dhi ja'tkam, nap pui' saak cham jir di' guch Xoi'kam, ni gu Eliiyas, nix chu' gu jumai na saak jai'chdhilhia'.

²⁶Ba'p ja titda gu Juan:

—Dho gu' dhi' cham pik tu'm a'ga ji nañ ya' tu bopkon dhi suudai' ki'n, matgam jumai ya' oiri ji na pim aapi'm chakui maat nar ge'kam. Gu' dhi' nañ ya'

pui' tu bua na pim bhaan pix machia' ji.
²⁷ Pu kani git na gu' bhai' ka jim gatuuk dir, sia ku gu' gu xib cham pai'm mamx-i'n. Ku gu' aañ cham tu'r jupaabkamu'n ji nañ iam tu' suuska'n jup ba kookoxd-ha' git, sia kuñ gu' tiir biipi' kam pa' gu ya' maaxik.

²⁸ Ja'pni tum duu mummu mia'n Betaania ja'pni dhir ja'k xia'lhui na pai' bhiix gu Jordaana Ak, na pai' oirit ka ja bopkon gu ja'tkam gu Juan.

Gu Jesus nach a'mkam mukia' sia ku ja'xbui'p jir ge'kam na gu Dios

²⁹ Ba' buimgidhak mi' ba ai gu Jesus na pai' ja bopkon suudai' ki'n gu ja'tkam gu Juan. Ba' nat ba tii gu Juan na mui' ba jim gu Jesus, jup ja titda gu ja'tkam:

—Dhi'nir di' na muni dhir bhai' ba jim gui' nat Dios bha joon nach a'mkam mukia' biix na ji'k ja'tkam ya' dhi oi'n-ga'n, na ba' pu'ni dhuuji tu namkix ka' guch ua'tulhdhara'. Dhi' pui' ji buusan na jax maa'n gux kii' kasnir, na gu'm makgarta' gatuuk. ³⁰ Dhi' pix aagit jup kai'ch iñ takaab nañ jup jam titda bo: “Jumai bha jim ji matgam gatuuk dir na giilhim jix io'm jir ge'kam, cham tu' pui' na aañ, na pu ni ji'x kuñ jir jupaabka-mu'n, na gu' gui' bijik dir pux jai'ch, sia kuñ gu' aañ tiir biipi' kam pa' gu ya' maaxik.” ³¹ Aa' pui' chakuip maatit jia na jax ba' moo tu'm jir di', pui' ku nich ba' moo xiñ jotma'n na nich bha ja bopkonam gu Israel kam ja'tkam, na ba' mi' dhir pu'ni ba matgilhia' na jax chu'm jir di'.

³² Jix bhai' moo xi ja aagi'n, jup ja titda:

—Jix maatit jañ moop jam titda, na nich gu' tii gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' nat bhammini dhir bhai' ji chim jix dhaam ja'p tu'm na gioda', bhai' ba' nai' jim taja bhaan. ³³ Dhi' nich ba' bhaan ba maat na dhi'r di', na gu'p jiñ chitda gui' nat bhañ joon nañ ya' ja bop-

kona' gu ja'tkam: “Gu jaroi' na bhaan timni' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' bhai' jim tajaana', dhi'r di' ka' gui' na ja tajaandha' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' gu ja'tkam. Ba' ja'p ji buusnia' na ja bopkona' suudai' ki'n.” ³⁴ Xib jañ dho gi ba' moo bax maat ji na dhi'r di', ba' aañ ya' pu jam titda, na dhi' Dios jir Maraa'n.

Gui' nam biipi' ba kaichgida' gu Jesus

³⁵ Ba' buimgidhak na gio mup ba oiri gu Juan ja biim gook gui' nam kaichu', ³⁶ ba tii gu Jesus na gama ja'k ja'p ba jimchu'. Ba'p ja titda gui' nam kaichu':

—Dhi'r di' na muni ja'p ba jim gui' nañ jam aagi'n takaab na ja'p ji buusan na maa'n gux kii' kasnir nat Dios bha joon nam matgarta' gatuuk jich a'mkam.

³⁷ Ba' gu gook ja'tkam nam kaichu' gu Juan, pu miji xi oi mit gatuuk dir gu Jesus na mit jax kai na pu'ni ji' kai'ch gu Juan. ³⁸ Ba' nammi gama ja'k na ba jimchu' gu Jesus, ba ja tii nam gatuuk dir mu oi'n gook gu ja'tkam, ba'p ja titda:

—¿Tu' pim gaagim jiñ jaaduñ?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Chaam tu'. Ya' chich pix bham tikkam nap pai' kioñ jaduun.

³⁹ Ba' gu Jesus jup ja titda:

—Dho mummuni. Pu kani gor maik na pim ba' ti tigia'.

Ba' gui'p ma oi mit mu kia'mi'n gu Jesus. Mi'm ba' xi dharaat alhio, na gu' pu pui' ba jurnim, dumaalh pix ba duu na mit mu ai.

⁴⁰ Gui' ji' gook ja'tkam nam kaichgit gu Juan na mit oi gu Jesus, Anrees tii' maa'n nar ja'nni'n gu Simoon Peegro.

⁴¹ Ba' xim jotma'n gu Anrees nat gaagam gu ja'nni'n Simoon. Ba' nammi gama ja'k tiigik ba aagi'n, jup titda:

—Ampix maat jachich dho gi ji ba' guch Xoi'kam gui' na saak Dios bha joon-sa'. Kani maik jach tii'mpu'.

⁴² Ba' mui' ba bai'nchu' gu Anrees gu ja'nni'n Simoon mu na pai' kio gu Jesus na ba' tigia'. Ba' nam jax kia'pix mu ji aajim, jup titda gu Jesus gu Simoon:

—¡Aa gu' aapi' jip tui'dhi' jia Simoon nap jir maraa'n gu Juan! Xib dir ja'p moo Peegro jup ba tii'ka'. —Peegro ja'p kai'nkam jup jum kai'ch: Jodai.

Gu Jesus na ba guguuxdha' gu Piliip gio gu Natanail nam ba kaichgida'

⁴³ Ba' buimgidhak ma jii gu Jesus maa'n kap na pai' Galilea bhaan bipio'. Bhammi pix ji chii gu Piliip na oiri. Ba'p titda:

—Bañ kaichgida' ap jiñ jaduun.

⁴⁴ Gu Piliip jir Betsaida kam nar pai' kam gu Anrees gio gu Peegro. ⁴⁵ Gu Piliip jup ma gaagam gu Natanail, jummi gama ja'k nat ba tii jup titda:

—Ampix maat jachich dho gi ji ba' xib gui' na saak bha jimda' jix dhaam dir nat jax tu ua'nak gu Moisees gio gu jai' nam bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik guch Gi'kora' nam dhi' aagit jup kai'ch. Gu Jesus bak jir di', maraa'n gu Josee Nasareet kam.

⁴⁶ Ba' bhai' ji ñio gu Natanail, jup kai'ch:

—¿Siamri aa chi moo bhai' dhir jup ba ji buusnia' ja bui gu Nasareet kam ja'tkam gu tu' nar jix kii'p jum duukam?

Ba'p titda gu Piliip:

—Dho na ba'. Kani git maik jach tii'm-pu' nap ba'n jiigi'ndha'.

⁴⁷ Ba' nam kia'pix mummu ji aajim, jup ja titda gu Jesus gui' na mi' ja biim jup tu'ii' kaixdhat gu Natanail:

—Dhi'jani nat ya'ni ba ai na tu' silhkam jir Israel kam, na jax chu'm jix kiigalhi'n guñ Gi'kora', na cham pai' dhuuk iatda' tu a'ga.

⁴⁸ Ba' gu Natanail jup kai'ch:

—¿Jax jap ba' duukat moop jix maat jiñ jaduun nañ jax jir tu'm kam, nach gu' chakuich mamaat?

Ba' gu Jesus jup titda:

—Dho nañ gu' aañ pu biipi' dir jum nii'n jia nap jax mu daa iigix bita' nat ba' dhi Piliip mu øek bhai'p bam baidhak.

⁴⁹ Ba'p kai'ch ip gio gu Natanail:

—Xib jañ dho gi bax maat ji nap aap jir di' gu Maraa'n gu Dios jiñ jaduun. Tii' nap gu' jax bixchu'x chu matda'. Aap bak ba' ya' bar ge'kam ka' ja bui gu Israel kam ja'tkam.

⁵⁰ Ba' gu Jesus jup titda:

—Ku gu' cham tu'r daipu' ji gu xib nañ jax jum titda. Bixchu' ka tigia' ap ji matgam jix bhai'm duukam no'p moo cham oodat xiñ kaichu'. Tii' nap gu' biix jum jur ki'n ba ti jiigi'n jiñ bui na ñich pui' xim tii'n nañ pu biipi' dir jum nii'n nap mu daa iigix bita'.

⁵¹ Ba' mi' dhir jup ja titda gu Jesus biix nam ji'k mi'p tu'ii':

—Tu' silhkam jañ ya' pu jam tiida', na kam aajim na pim pai' dhuuk ja tigia' gu noonbi'n guñ Gi'kora' nam bhijimmini dhir bhai' ji chiitmi'nda', silh jiiimda' am pai' nañ jup tui'ka' aañ nat bhañ joot, na gu' cham xiim ka kupio'ka' dhix dhaam.

Na bar koi'cham ka' mu Kanaa na pai'm tiimo' maa'n gu maa'nkam

2 Ba' mi' dhir baik jurni'n ki'n dhi' pui', mam tiimo maa'n gu maa'nkam biima'n gu tiyaa mu Kanaa, na pai' Galilea bhaan bipio' gui' gu dibiir. Ba' biix mup oiri gu di'ii'n gu Jesus ² gio diilh gu Jesus ja biim gui' nam kaichu', na mit gu' ja bai nam sap jai' mui' xi ji-imda' nam jai' tu jugia'. ³ Ba' ja'xpix nam ka tu kua', mi ja'p jix buam bam aa' am jai' dhit gu ja'tkam nat ba juum gu biiñ. Ba' gu di'ii'n gu Jesus jup titda palhiip ja'p xi baabuk:

—Cham ka bia' am gu biiñ dhich jaaduñ.

⁴ Ba' gu Jesus jup titda gu di'ii'n:

—Dho jax jach gi pup duun jiñ ñaan, nat gu' chakuim ai na pai' dhuuk daaxix

nam machia' dhi jaaduñ nañ jir tu'p tu'm da'.

⁵ Ba' gu di'ii'n gu Jesus daipu' xi chii-dak mu ja'k jup ba ja aa'ndhim gu koi' bhiadam, jup ja titda:

—Moo pim alh mi' pui' xi chu duñi-idha' na ji'k jax jam tiidaidha' gu'ñiñ chio'ñ.

⁶ Ba' mi ja'p jup ja bia'ka' am gu oi'nkam xijum maa'n gu ge'ger jaja' nar jix mamoi'k joodai sobkoñxim, na chi gook ka' ba' baik bapai'ndhakar bhii gu suudai' biix ji'ma'n, gui' nam bhaan tu-a'ka' gu suudai' nam ki'n jum ikoimi'ndha' gammiji nam pai' dhuuk ba ji chu jugia', nam gu' pui' ja'k tu jimda' gu Israel kam ja'tkam. ⁷ Ba'p ja titda gu Jesus gu koi' bhiadam:

—Ea gor mi' xi chua' gu suudai' dhi ge'ger jaja' ta'm na muni daraa, susdagim moo.

Ba' gui' mi'p xi ja susdui' mit jupaa-ban. ⁸ Ba'p ja titda ip gio:

—Xib japim ba' alhi'ch baxbhai mui' xi choi'dhika' gui' na ya' umua'ndhix na tu ja makia' dhi ja'tkam.

Ba' gui' alhi'ch baxbhak mui'p xi bhiidhak jamit. ⁹ Ba' na bhai' xi dhi'nka, jir jix kii' biiñ jix o'jo'. Ku gu' pu cham maat ji no'p jir suudai' kat nat biiñ jup jum duu, dai gu bhiadam nam mi' palhbui'ñ nam ba'x maat nar suudai' kat pix, na mit gu' dhi' tu tua gu suudai', pix ji nam gu' am cham jax kai'ch. Ba' nat xi dhiikak nar biiñ, ja'p xi baabuk ¹⁰ jup titda gui' na mi'm titmu:

—¿Kux cham aar am kat nach dhi'ñix kii' biiñ biipi' ja toi'dha' git dhi ja'tkam? Gi na gu' pui' ja'k jum bua. No'm jix io'm bax biina' nach ba' gu kuuga'n mui'p ba ja toi'dha' git. Jaiñ nap gu' tii pu bia' bak, xib na pich ba' bhai' ba ji bax.

¹¹ Ba' dhi' nat pu'ñix bhai'm duukam jup tu duu gu Jesus, bhaan bhai' ji mat-gir na ja'xbui'p jir ge'kam na guch Gi'ko-

ra'. Ba' pu biix ja jujur ki'n ti jii'ñ jamit gui' nam kaichu' na mit tii nat jax tu duu.

¹² Ba' mi' dhir ba jii gu Jesus mu ja'k Kapernaum ja biim gui' nam kaichu' gam gu jajaa'nni'ñ gio ba' gu di'ii'n, mi' mit xi juruundhak ji'k tanoolh.

Gu Jesus na ba ja soo'mchuldha' gu ja'tkam nam cham mi' tu ga'rada' irban dir gu ge' chiop

(Mt. 21:12-13;

Mr. 11:15-18; Lk. 19:45-46)

¹³ Ba' na gu' bam aajim nam pai' dhuuk tu piastatda' gu Israel kam ja'tkam bhaan paaskua ta'm nam bhaan ti'ñchoka' jano' nat pai' dhuuk ja palhbui gu Dios na mit bha bubua mu dir Ejipto, mui' ma jii gu Jesus bhammi Jerusaleen na bhammi ja'k buusaidha' gu bhaan Paaskua ta'm. ¹⁴ Ba' nat bhammi eek mui' ji baa bhiji ge' chiop, miji ja'p pix jiiñak biit am gu bhui'myax ga'radam, gio gu kakasnir ga'radam, gio ba' gu giokda' ga'radam. Gio gui' nam tuumiñ pataasda' mi ja'p pix jax jup daraa am. ¹⁵ Ba' gu Jesus nat jax tirbi maa'n gui' na ki'n tim gib na ja'p tu'm na chipliñ, ki'n pix cha'tak ja jimchu'n gu bhui'myax ga'radam gio gui' nam kakasnir tu ga'ra. Gio gu tuumiñ pataasdam pu ja ia'lhxichulh gui' nam bhaan ka tua'kat gu ja tuumñi'. Biix ja bubuax miji ja'k diirap. ¹⁶ Gio gu giokda' ga'radam jup ja titda:

—¿Mu pim ja bubuaxdha' diirap dhi giokda'! ¿Jax gi ku pim ba' yi'ji pu tu duuk na cham tu' pu kai'ñkam ya' tu ba'aak guñ Gi'kora' na bixchu' yi'ji tum ga'rada'?

¹⁷ Ba' gui' nam kaichu' gu Jesus ba ti'ñcho mit na bak pin pu'ñi tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' nat pai' tum ua'-nak nap jum kai'ch: “Aañ tiix aagat na dai nam ya' dir jum daanda' git pix nap pai' tu chiopi'ñ Gi'kora', cham tu' na biix aixim ya' tum buada'.”

¹⁸ Ba' gu g'e'gerkam Israel kam biix maap jim daagit jup titda am gu Jesus:

—Eap jix bhai'm duukam xip tu duuñ jich ñi'iñchudat nach ba' moom jiigi'ñd-ha' nap silhkam g'e'kam kat ya' pu tu bua.

¹⁹ Ba' gu Jesus jup ja titda:

—Dho kani gor iaraiñ dhi chiop nañ aañ baik tanoolh ki'n giop kiisa'.

²⁰ Ba' gui'p kai'ch am:

—Jii chi gu' moo baik tanoolh ki'n jup ba kii pich dho gi ji! Mui' ja'tkam jam saak ya' tu juanaimik na mit pai' dhuuk kii dhi chiop ku mit gook oo'm daman xijum maa'n oidha' ki'n ka tiimo. Gu' aap diilh gi ba', ¿paa duuk japich jup ba tiimo?

²¹ Gu' na mit gu' pu cham maatit kai kum ba'p titda. Ja'p jum aa' am na silhkam dhi' aa' gu chiop mi' nam pai' dhir tu daan. Gu' gu chiop na aa' gu Jesus, gu tukga'n ji na aagat jup kai'ch.

²² Sia gui' nam kaichu' pu cham maatit kai mit gu mi' jotmoda'. Mikkat ji nat pai' dhuuk muukik gio duadik jup ba bam na mit ba ti'ñcho na pin pu'ñi ja titda nam duña'. Mi' dhir ba' ba ti jii'ñ jamit na ji'k jax ja titda, na mit gu' ba maat nar pui' nat jax tum ua'nak bijik gu ñio'ki'ñ gu Dios.

**Gu Jesus nax bhai'x mat
ka' nam jax jum aa'nda' gu
ja'tkam ja jujur am bhaan**

²³ Ba' jano' na bhammi oiri Jerusaleen gu Jesus bhaan Paaskua ta'm na bhai'r piasta, mui' ja'tkam tii xi chi jii'ñ jamit buiñor gu bhai' jotmoda' nam nii'ñ nat jix bhai' tu duu na tu'r jix bhai'm duukam. ²⁴ Gu' ji na gu' cham ja jiigi'ñ gu Jesus, na gu'x bhai'x maat nam pix jap jum bua. ²⁵ Na gu' giilhim jix bhai'x mat ka' nam jax jum aa'nda' gu ja'tkam ja jujur am bhaan, cham jaroi'm aa' na mi' dhir jup aagi'ñdha' nam jax jir tu'm ka'.

**Gu Jesus na ba tu
a'gidha' gu Nikodeemo**

3 Maa'n gu maa'nkam Nikodeemo tiigim bhai' kioka' Jerusaleen, na maadit jir di' ka' gu ja g'e'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam nam pariseos jum tiiti'nda'. ² Ba' maa'nnim mui' mam dikoo gu Nikodeemo nat mui' ma jii tukaa'ñ cha'm mu na pai' tibiap gu Jesus. Mummy ba ji buus, ba'p titda:

—Bax maat ich jiñ jaduñ nat aap Dios bham joot nap ya' tuch a'gidha' nach jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa', nach gu' cham pai' jaroi' pui' niidhat nax bhai' tu bua na tu'r jix bhai'm duukam no' cham bhaan ti niidhim gu Dios ja'p na jax aap nap bixchu'x aichu'n nap pu tu duña'.

³ Ba' gu Jesus jup titda:

—Tu' silhkam jañ ya' pum tiida', na gu jaroi' no' cham xim ga'nga na jax ja'k duuji giop maaxilhia', cham tu' bhaan ti niidhidha' gu Dios.

⁴ Ba'p kai'ch gu Nikodeemo:

—¿Jax gi dhuip kax bhaai' nañ giop maaxilhia' no'ñ pui' bar g'e' maa'nkam? Na gu' cham ka bhaai' nañ jax dhui il-hi'ch jup jiñ dhui miñi baakii irban guñ ñaan giop maaxilhia'.

⁵ Ba'p titda gu Jesus:

—Tu' silhkam jañ ya' pum tiida', na gu jaroi' no'x aa' na gammiji bhaan ti niidhidha' gu Dios, biipi'm aa' na xim ga'ngada' na jax ja'k duuji tajaan dhix ka' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda', na ba' mi' dhir ja'p ji buusnia' na ba bakuañix ka' suudai' ki'n. ⁶ Gu' dhi tuuku' na ya' maaxilhia', ya' pur tuuku' ka' ji. Gu' aañ gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' ji nañ aagit jup kai'ch, no't bhaan bam tajaan gu jaroi' no' ba ti jiigi'ñ aañ jiñ bui na ja'p ji buusnia' na giop ba maaxilhia'. ⁷ ¿Giilhim jix xijaim kai'ch iñ aa panaas kup ba' mi' pui' pup tu'ii'? Matgam biix ja a'm jum aa' ji gu ja'tkam nam giop

maaxilhia' no'm moo pui'p ilhii'ndha' git nam mi' pui' ba jimia' na jax jix aa' guñ Gi'kora'. ⁸Dhi' ja'p ji buusan jia na jax gu jibiilh nap pu cham mat ka' na pai' dhir bha jibiirda' sia ku ya'ni ja'p pix kuu, ni nap jix mat ka' na pa ja'k jax jum duñiidha'. Pu'ñip ji buusan gu jaroi' no' ba tajaandhix gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda', panaas ku giop ba maaxilhia'.

⁹Ba' gio bhai'p ji ñio gu Nikodeemo, jup kai'ch:

—Chaa'm ji nañ maatit jum kee ni ji'x na jax jir jum duukam nap jax kai'ch jiñ jaduun.

¹⁰Ba' gu Jesusus jup titda:

—¿Gi jax jum duu pich jiñ jaduun? Nap saak aap maadit jir di' gu ja ge'gerkam tuk gu ja'tkam ya' dhi Israel, na ba' pui' ni ji'x kup jix maatit jiñ kee nañ jax kai'ñkam jup jum titda. ¹¹Tu' silhkam jañ ya' pum tiida', na aañ biix nañ ji'k jax tu a'ga, niidhix kam jup kai'ch iñ, cham tu' nañ jax aajim pix nañ pui' tu a'gim. Mui' dhit jam dhox chu maat nañ aañ cham tu' iatda' tu a'ga, gu' ji na gu' aapi'm na pim ji'k jir ge'gerkam ja'p xi dhuukat, ni ji'x ku pim cham jiñ jiigi'ñ. ¹²Tii' na pim gu'p kai'chdha' na pim cham maatit jiñ kee nañ pai' dhuuk tii tu jam a'gi'ndha' bhaan ji ua'rgidhat gu tu' nar ya' kam dhi oi'nga'n. ¿Jax japim ba' duujix maatit jup kaaya' git no'ñ dai gu tu' nar jix dhaam kam bhaan ji ua'rgidhai bhai' ji chu jam a'gidha' git?

¹³'Na gu' aañ jix dhaam dir jimdat jup kai'ch na pai' cham jaroi' ti nii'ñ, dai aañ nañ jir bhammi kam nat ba' bhañ joot guñ Gi'kora'. ¹⁴Jiñ xissapa' am ba' ku-ruus ta'm ja'p na jax gu ko' gup duñiixim nat uux cha'm sissapak bijik gu Moisees mummu na pai' oilhimik gampix ja biim gu Israel kam ja'tkam. ¹⁵Na ba' gui' nam ji'k ti jiigi'ndha' aañ jiñ bui bui gam-miji ja a'm ba ti niidhidha' guñ Gi'kora', nam ba' cham kam tulhiina', dai nam ba jimia' jix dhaam ja'k.

Gu Dios nat jix ja joi'gilh gu ja'tkam

¹⁶Na gu' giilhim tiix ja joi'gi'n gu Dios biix na ji'k gu ja'tkam, pui' kut ba' bha joot gu dai maa'n maraa'n ya' dhi oi'ñ-ga'n, na sap ba' biix gui' nam ji'k ti jii'ndha' buiñor, cham tu' kam tulhiina' am, dai nam ba jimia' jix dhaam ja'k. ¹⁷Cham tu' nat jax kai'ñkam bha joot gu Dios gu maraa'n na ya' eeji ja tulhi-inchuda' gu ja'tkam, gu' ja'pji na ya' tu ja uandha' ji gu ja ua'tulhdhara' nam ba' pu'ñi duuji cham kam tulhiina'.

¹⁸Na ba' gu jaroi' no't ba ti jii'n pu'ñi buiñor gu Maraa'n, cham tu' ka tulhi-inchuda' guch Gi'kora'. Gu' ji no't gu' jax dhuuk cham ti jii'ñ buiñor, dho gi gu' pix am ti'ñchoka' ji na tulhiinchuda'. ¹⁹Na gu' giilhim jix io'm jum tulhiina' gu jaroi' no' cham ti jiigi'ñ buiñor gui' na joidham ge' tanoor na ya' tii oiri. Ba' xib gui' nam pu cham ti jiigi'ñ buiñor, giilhim jamit dho ge' bam ua'tulh, na gu' dai nam jix joi'ñ nam biix aixim tu bua na tu'r jix buam jum duukam. ²⁰Ba' cham kiigalhi'ñ am gui' na joidham ge' tanoor pui' xi chu bua't. Pu cham pai' mi' pai' gu'nguk am ba' taa'ban nam jix xi'irdat, na gu' pu ja tiida' na cham jir am gu pui' nam ji'k jax tu bua. ²¹Dai gui' nam ji'k tu' ka'm nii'ñ nam ba' buiñor xip tui'd-hi' gui' na joidham ge' tanoor. Dhi' ba' bhaan jix maati' nam mi' pui' jiiimchu' na jax jix aa' gu Dios.

Gu Juan na giop ba ja mattuda' gu ja'tkam na jax jir tu'm kam guch Xoi'kam

²²Ba' mi' dhir na pui' ji' xi chu a'gidhimik gu Nikodeemo, ba jii gu Jesusus ja biim gu noonbi'ñ mummu ja'k maa'n kap na pai'x jai'ch gu suudai' na Judea bhaan bipio' gui' gu dibiiir. Mi' mit ba' juruuñ ji'k tanoohl nam ja bopkonda' gu ja'tkam gui' nam ji'k ti jii'ndhidha' na ji'k jax tu ja a'gi'ndha'. ²³Gu Juan

mummu ja'k Enoon jup ja bopkonda' mi-a'n na pai' Salim ti tii', na gu' ja'p moo joidham sabaar jup mirda' mummu gu suudai'. Diilh pix ji aajidha' am ji gu' gu ja'tkam nam xim bopkonak ka', nam gu' ti jiigi'ndha' na ji'k jax tu ja a'gi'ndha'.²⁴ Jano' chakui kuu mit gu Juan.

²⁵ Ba' ji'kchi gui' nam cham kaichu' gu Juan ma ja niokbuix jamit gui' nam kaichu' gu Juan nam pui' ji kai'chit na pui' ja'k tu daaxix nam mui'kim jum ikoimi'n nam pai' dhuuk ba ji chu jugia'. Cham jum aa' nam moop jum bopkona', nam gu' sap maakam tu jim.²⁶ Mi' pui' xi kai'chimik mummu ja'k maakam jup ba tu a'gidhim am gu Juan gui' nam kaichu', jup titda am:

—Gui' nap aa' jano' na bhammi dir oiri baasi'n dir gu Jordaan Ak, gui' bo na pich saak bha ja mattudam gu ja'tkam nar tu'p tu'm da', xib pui'p ba ja bopkon gu ja'tkam. Pui' mui'p ba kaichu' am.

²⁷ Ba'p ja titda gu Juan:

—Dho gu' bhaan ti niidhim ji guch Gi'kora' ku ba'p tu bua, cham tu' na moo ja'p pix na mu pai' pui'p ba tu bua diilh pix na jax ilhii'n.²⁸ ¿Kux cham ti'ncho pim aa nañ jup kai'ch jano'? Aañ cham tu'r di' guch Xoi'kam? Matgam aañ bhai' pix jiñ joot ji guch Gi'kora' nañ biipi' kat ya ja'p ba ja mattuda' gu ja'tkam na cham xiim bha jim. Dhi' dhor di' na pim mu pai' aa'.²⁹ Ba' aañ xib giilhim jix bhai'n chaat nat ya' ba ai. Ja'pniñ jix bhai'n chaat na jax gu jaroi' na umua'nd-hix ka' na bhaankamu'n tu ja maakda' gu ja'tkam na pai' dhuuk bar bhaan ka' na bam tiimo' gu biapma' biima'n gu tiyaa.³⁰ Gu' ba' gu xib aañ pur cham tu' dho kia', nat gu' bam kuugalh na jax tu daaxix kat nañ jax tu ja a'gidhimik gu ja'tkam. Dai ji nam mui' xim dikoo'ndha' nam mui' xi kaaya' gui' nar ge'kam nat ya' ba ai. Cham jax bua sia nich aañ ya' pix ja'p ji bii, nañ gu' aañ cham tu'r jupaabkamu'n.

Gui' nat jix dhaam dir bha jii

³¹ Gui' nat jix dhaam dir bha jii na gi-ilhim jir ge'kam, biix jix chu maat na jax tu tu'ii' bhammi. Cham tu' pui' na jax gu ja'tkam nam dai gu tu' ya ja'p kam dhi oi'nga'n bhaan jim iatat ge'gerkam jum ilhii'ndha', gu' gui' ji nat jix dhaam dir bha jii na ba' pui'm tiiti' nar ge'kam.

³² Na gu' biix jix chu maat na ji'k tu' bhammix chu jai'ch jix dhaam nach aach tu' cham maat. Gu' ji nam gu' mui' ja'tkam cham ti jiigi'n, nam gu' ja'p jum aa' na pix jap kai'ch,³³ nam gu' cham ti jiigi'n na jax kai'ch gu Dios bhaan gu u'uan ta'm na tu ua'nix. No'm gu' moo ti jiigi'ndha' git na jax jum kai'ch, matgam ba ti jii'ndha'm git ji buiñor gui' nat jix dhaam dir bha jii.³⁴ Nat gu' pu kai'nkam bha joot gu Dios maakak gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' ge' cham daaxix kam, na ba' ya' bhaankamu'n tu a'ga'.³⁵ Ba' na gu'x dha'dat jix kiigal-hi'n guch Gi'kora' gu Maraa'n, biix chu maa na tu' ilhii'n. Dai gui' bhaan jup tu tu'ii' gu xib biix nach ji'k tu' cham ilhii'n aach.³⁶ Ba' gu jaroi' na ti jii'ndha' buiñor gu Maraa'n gu Dios, pu baidhika' jix dhaam ja'k na pai'p tu'ii'. Dai gu jaroi' no' cham ti jiigi'n buiñor dho gi gu' cham tu' baidhika' ji, dai na pix am ti'nchoka' na tulhiinchuda'.

Gu Jesus na ba taanda' gu suudai' gu ubii Samaaria kam

4 Ba' ba maat gu Jesus nam pui' ba tē kee gui' nam pariseos jum tiiti'nda' na amuub oiri, sap jup kai'chdha' am gu ja'tkam: “Pui'p ba ja bopkon gu Jesus gu ja'tkam, dai gui' pix jam ba' mu ja'k ba kaichu' biix, gu Juan mi' pix ja'p ji bi'iim.”² Ku gu' pui' pix ilhii'n am ji na gu Jesus ja bopkon gu ja'tkam, sia ku gu' tii gu noonbi'n pix na ja chian.³ Ba' pui' ma jii gu Jesus mi' dhir Judea, silh mummu ja'k bhii Galilea.

⁴Mi' ba' moo buusnichu' na pai' Samaaria ti tii'. ⁵Ba' mummu ba ai na pai'r kikcham, Sikaar ti tiigim, na Samaaria dibiir bhaan bipio', mia'n nat pai' iimchudak gu dibiir gu Jakob gu maraa'n Josee, ⁶nat pai' kolhbixdhak gu suudai'. Ba' gu Jesusus jimdat mi ja'p jim jiip na pai' kolhbixdhix gu suudai' na bax magoontu' nat gu' mik ba jii, nat gu' pui'x dhaam ba ji dhuu nat ba' mi' ka bhii. ⁷Ba' mi' pui' na kam jiipi'n gu Jesusus, mi' ba ji buus maa'n gu ubii nat mui' ba bai'gam nar mi' kam Samaaria. Ba' gu Jesusus jup titda:

—No' pich mi' dhir iam alhi'ch bhañ baxbhi gu suudai'n jaduun na pich kapbhai' ya' ba ai. Mooñ pik ja'p ba tonmoim ji kux ba' pui' aa.

⁸Gu' na gu' diilh mi'p ka daa gu Jesusus na mit ka tu taanim gu koi' gui' nam kaichu' mu ge' kiicham. ⁹Ba' nam gu' iam pix cham jum kikiigalhi'ndha' gu Israel kam ja'tkam gio gu Samaaria kam, pui' ku ba'p kai'ch pix gu ubii na tii taan gu suudai' gu Jesusus:

—¿Jax jap ba'm aagit bhai'p bañ chaan gu suudai' nañ jum baxbhidha'? Nap gu' aap jir Israel kam, cham tu'r ya' kam ap Samaaria. Nap gu'x maat nam cham jum kikiigalhi'n bo gu Israel kam gio gu ya' oi'nikam.

¹⁰Ba' gu Jesusus jup titda:

—Aap gu' moo cham jax ji kai'chit alhi'ch xiñ baxbhidha' jiñ jaduun, nap gu' cham maat nañ jir tu'p tu'm da' aañ nañ ya'm taan gu suudai', ni kup jix maat na tu'm makia' gu Dios no'p moo soi'm ilhdhai ba taanda' git. Pu kani no' pich aap soi'm ilhdhak jiñ chaa gu suudai', jix kii' ji nañ jum makia' na jax chu'm ki'n jix bhai' ba tum jimda' no' pich ba ii.

¹¹Ba' gio bhai' ji chu a'ga gu ubii, jup kai'ch:

—¿Tu'p ba' ki'n ilhii'n nap baxbha', na gu'r tuukab mijimmi na pai' suu'n dhi suudai'? Tëb jum aa' gu tu' nañ ki'n gi-

a'rgidhai mu baasa' gu bai'ndhakar nañ ba' ba tu bai'gia'. Aap gi ba' nap cham ua' na tu' ki'n, ni nap tu' ka'm baxbha'. ¿Ka' paap gi niidhat jup kai'ch ji gux kii' gu suudai' na pui' ki'n jix bhai' ba tuñ jimda' no' ñich ba ii? ¹²Ja'p moo nap pix jap kai'ch dho jia nap ge'kam tii xim ilhii'n nap ilhdhat nañ moop bam kaaya', ja'p na jax guch boxii kat Jakob nach kaichgit, gui' nat ya'ch iimchudak dhi suudai' kolhbixdhak. Na gu' gui' ya' tu ba'ii'ndat ja biim gu maamra'n, gam gu sasoiga'n na ya' tu i'chdat. ¿Ka' giilhim ge'kam tu tatda' aa panaas?

¹³Ba'p titda gu Jesusus:

—Aa gu' matgam dhi suudai' nap aa' aap, cham tu'm a'ga ji, na gu' dhi' cham tu' am tu ju'ngi'n, na gu' ja'xpix giop bax chanoom ka' gu jaroi' sia kut tii xi ii. ¹⁴Gu' gu suudai' nañ aañ jax chu'm tu maak, cham tu' ka tanoom ka' ji gu jaroi' no't ba ii, na gu' gammiji pu bhaan ba ba'punda', na gu' bhaan ba ti niidhidha' guñ Gi'kora' na ba' cham tu' ka tulhiiñchuda', dai na ba baidhika'x dhaam ja'k.

¹⁵Ba'p kai'ch gu ubii:

—Eap alhi'ch jiñ maak ku gi gu suudai' gu pu chu'm nap pui' tu maak nañ ki'n cham ji'xdha' ka tanoom ka', kat jañ chi iam cham bhai' ka jimmida' nañ bha tu ba'ii'nda' ya'.

¹⁶Ba'p titda ip gio gu Jesusus:

—Dho eap bai'nmir gui' nap biima'n daañ jaduun. Xib jañ ya' jam niira biix gook.

¹⁷Ba'p kai'ch gu ubii:

—Jax dhui nañ aañ cham ti biina'. ¿Paañ gi dhir bhai'p baidha'?

Ba' gu Jesusus jup titda:

—Jir pui' dho nap jax kai'ch jiñ jaduun nap pui' cham ti biina'. ¹⁸Na pich gu'x chamaamim mai' ba ja iabu, jumaip pix jix bhai'p ba tiida' gu maa'nkam gio jumai. Gu' ba' dhi' nap xib oi'n, cham tu'

dhor jum biina'. Jir silhkam dho nap jax kai'ch.

¹⁹ Ba'p kai'ch ip gio gu ubii:

—¿Jax jap duukat jix bhai'x maat jiñ jaduun? Aap ji bak bhaankamu'n jup ba tu a'ga jia guch Gi'kora' ja'p na jax saak gu bijik dir kam nam bhaankamu'n tu a'gimik. ²⁰ Gu'p bak bax aa' nach bhammi ja'k tu daanda' Jerusaleen na pai' saak aagix na pim jax ba kai'chdha' aapi'm na pim ji'k jir Israel kam. Gu' ji na gu' aach mi' pui' tu daa'ñchu' nam jax tu jimdat guch bopxikat nam bha'ñi dhir tu daanda' gu'ñi oidha' daam nach pai' dhir tu daan aach xib.

²¹ Ba'p titda gu Jesusus:

—Ea nap jix bhai' xiñ kaaya' biix jum jur ki'n jiñ jaduun nañ ji'k jax jum tiida'. Kam aajim na pai' dhuuk cham kam aa'nda' na pim dai bhai' dhir dhi oidha' daam mu daanda' guñ Gi'kora', ni bhammi dir ja'k Jerusaleen. ²² Aapi'm gu' ja'p jum aa' nar am na pim jax tu daan. Chaam tu'r pui' ji matgam, na pim gu' cham maat no' moop jir di' guñ Gi'kora' na pim daan. Gu' aach matgam jix maat ji, gam na pu'ñi bhai' dhir busnia' ja bui gu Israel kam ja'tkam gui' na uana' gu ja ua'tulhdhara' biix na ji'k ja'tkam. ²³ Ba' xib ya' bam ai nam pai' dhuuk ampix machia' gu ja'tkam nam jax ja'k biix ja jujur ki'n ba tu daanda' buiñor guñ Gi'kora', na gu' ka ja tajaan-dha' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda' na ja guguuxdhatgida' nam gammiji tu daanda' jix dhaam na pai'p tu'ii'. ²⁴ Gu Dios pu cham maax jia, na gu' giilhim jir jix ua'ñ. Ba' biipi'm aa' nam buiñor ti jii'ñdha' gu ja'tkam biix ja jujur ki'n na ba' bhai' ji ja mattuda' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda' nam jax ja'k tu daanda'.

²⁵ Ba' gio bhai'p ji ñio gu ubii, jup kai'ch:

—Dho gu' aach ya' pix tii niira ji guch Xoi'kam na saak bha jimda' na ba' ya'

tuch a'gidha' na jax ja'k jix bhai' nach tui'ñgida'.

²⁶ Ba' gu Jesusus jup titda:

—Aa'ñi dhor di' nañ ya' tum a'gi'ñ.

²⁷ Ba' moo mi'p ba ai mit gui' nam kaichu' na mit ja'k ba suulh mu dir ja'k na mit tu taanpuk gu koi'. Ba' mi' pui' pup tu'ii' am na mit ba tii gu Jesusus na gu ubii biima'n tu a'gichu', ku gu' cham maadit jum guguux ji na moo xi chikka' git nam tu' tu a'ga, na jax tiida' git: “¿Tu'p ba' tikka'n dhi ubii?” Piam na jax tiida' git: “¿Tu' pim ba' tu a'ga?” ²⁸ Ba' pu cham ji chu bai'gik gu ubii pui' mi ja'p xi dhaasak gu bai'ñdhakaru'n pu jii mummu na pai'r kikcham nat ja aa'ñdham gu ja'tkam na ji'k jax titda gu Jesusus, jup ja titdaim:

²⁹ —Muni dhaa maa'n gu maa'nkam na pai' tum ba'ii' na giilhim biix jix bhai'x maat nañ jax jiñ bua't oirida'. ¿Cham aa chir di' guch Xoi'kam gui' na saak bha jimda'? Pu ka gor maik jach tii'mpu'.

³⁰ Ba' gu ja'tkam mi' oi'ñkam pix chu'p jum duu mit na mit ba tiigim no' moor silhkam na jax ja titda gu ubii. ³¹ Gu' ba' gui' nam kaichu' gu Jesusus, mu ja'k tii tu aagi'ñ am gu koi' soi' titdat jup titda am:

—Ya' jai' bi chu ju'ñ jaduun. ¿Cham bax bhio' ap?

³² Gu' ji na gu' gu Jesusus jup ja titda pix:

—Aa'ñ matgam bia' ji nañ tu' jugia' na pim aapi'm cham maat jiñ jaaduñ.

³³ Ba' mi' pu cham bhaai' nam jax ka tiida' gui' nam kaichu'. Tiim ti tikka' am diilh, jup kai'ch am:

—¿Jaroo ba' ya' tu aichulh chi gu koi' dhich jaduun ku ba' pui' bia' na tu' jugia'?

³⁴ Gu' ji na gu'x bhai' xi ja aagi'ñ gu Jesusus, jup ja titda:

—Matgam cham ji na tu bhio'moda' no'ñ moo tu' silhkam soi'ñ ilhii'ñ ja'p na

jax aañ xib, nañ gu' cham pai' iam pix am jix bhio', na gu' dai nañ tiix jotma nañ ba tiimo' git nat jax jiñ chhidak bhañ joot guñ Gi'kora'. ³⁵ Gu'p kai'chdha' am gu ja'tkam na maakob masaa'n ki'n jir o'rabbhak ka', gu' ja'pji pu xiib ji na ya' bar bhaan, nat gu' dhi'x bhai' ba kabka. Gu ja'tkam jañ dho ja aagat jup kai'ch na biix ja a'm bam aa' nam kaaya' gu ñio'ki'ñ gu Dios, cham tu' gu tu' na ya ja'p tim is. ³⁶ Na ba' gu' nam pai' dhuuk ba ti jii'ndha' aañ jiñ bui, no' jaroi' mu ja'p pai' ba tu ja a'gidhim gu ñio'ki'ñ guñ Gi'kora' jiñ a'mkam, jix bhai' bhai' jim ilhdha' am, nam gu' bhai' ji machia' na ja a'm ba ti niidhidha' guñ Gi'kora' na ba' mi' dhir cham tu' ka ja tulhiinchuda', dai na ba ja baidhika'x dhaam ja'k. Gio gu jaroi' na tu ja a'gi'ndha', pui'x bhai'p jum taat ka' ja biim. Ba' dhi' iam pix ja'p ji buusan na jax gu jaroi' no't ge' ti ii nax bhai'm taat ka', gio jai' dhit no'm nii'ñ nax bhai' tu kaibhaim, pui'x bhai'p jum taat ka' am, nam gu' jai' mi' ba tu bagiata'. ³⁷ Pui' nam jax ba kai'chdha' ip ya' gu ja'tkam, na saak sia kut diilh mi' pai' ti ii maadit, ja'p ji buusnia' nam mui' ja'tkam jup jum duñia' na pai' dhuuk bhai' ji chu oraa'. ³⁸ Ba' aañ xib jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ na pim nai' xi jimia' na pim tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam mu ja'p nam pai' tu ja a'gidhimik gu jai' bijik. Na gu'm aa' nam jai' nai'p xi jimia' nam ja guguuxdha' nam ba' pik moo ba ti jii'ndha' aañ jiñ bui ji'k nam jix aa'nda', na pim ba' pui' ji bubuakia' na gu bagiatdam.

³⁹ Ba' jai' dhit gu ja'tkam mummu pu ti jii'ñ jamit buiñor gu Jesus gu mi' oi'ñkam Samaaria na ba ja aagi'ñ gu ubii, nap ja titda: "Giilhim biix jix bhai'x maat nañ ji'k jax jiñ bua't oirida'." ⁴⁰ Ba' ja'xpix mi' ba ai mit na pai'p tu'ii' gu Jesus gui' na mit mu tiigim, ba'p titda am na sap mi' xi juruunðhai ja bui. Gu Jesus ba' mi'p xi juruunðhak gook

tanoolh. ⁴¹ Jix io'm mui' ba ti jii'ñ jamit dho gi ji ba' buiñor nat bhai' ji chu ja a'gi, sia gu jai' biix ba ti jii'ñ jamit gui' nam cham jii'gi'ndhat gu ubii na tii ja aagi'ñ biipi' dir na jax titda gu Jesus. ⁴² Ba'p titda am gu ubii:

—Xib jach dho gi ba ti jii'gi'ñ ji nar dhi' guch Xoi'kam na ya' uañchuda' guch ua-tulhdhara'. Ku gu' cham tu' ji na moo dai aap nap jup jich chitda na pui'x bhai'x maat nap jax jum buada', ja'pji na chich diilh ba kai na giilhim joidham xi bua na xi chu a'ga.

Gu Jesus na ba dua'ndha' gu maraa'n gu nobii'ñ gu ge'kam

⁴³ Mi' dhir ba' nat mi' xi juruunðhak Samaaria gu Jesus gook tanoolh, giop ba jii mu ja'k Galilea nat pa ja'k ba jii, ⁴⁴ sia ku tiix maat nam cham pik kiigalhi'ñ na jax ba kai'ch, nam saak cham jii'gi'ndha' gu jaroi' no'm jir maap jum oi'dhagim, sia kux ja joi'ndat tii ja aagi'ñ gu ñio'ki'ñ guch Gi'kora'. ⁴⁵ Ku ba' gu' nat pai' dhuuk mu ai Galilea, siamri pix ja'x jup ji chi jii'ñ jamit ji gu mi' oi'ñkam, cham tu' na moo pu ni ji'x, nam gu' biipi' dir pu ba nii'ñ nam bhammi oip-imik Jerusaleen nat jix bhai'm duukam jup tu duu, na gu' ampik biix bhammip oilhimik gu Jesus na bhai'r piasta kat gu bhaan Paaskua ta'm.

⁴⁶ Mi' dhir ba' moo nai' ja'p bhii nammi ja'k Kanaa ti tiigim na pai' maa'n na jax Galilea bhaan bipio', nat pai' biipi' dir biin jup duu gu suudai'. Ba'x io'm ja'pni ja'k mik na pai' Kapernaum ti tii', mi'x ka'ook gu maraa'n gu nobii'ñ gu ge'kam. ⁴⁷ Ba' pui' ba ti kai gu nobii'ñ gu ge'kam na gio mi'p ba oiri gu Jesus Galilea ja'k giisik mu dir ja'k Judea na xi oilhimik. Ba' mui' ma jii nat gaagam mi' na pai' oiri, mi' ji buusnik soi' ba titdaim na sap iam dua'ndhara' gu maraa'n na ba muukim nax io'm jix ka'ook. ⁴⁸ Ba'p titda gu Jesus:

—Jax dhui na pim cham ji'xkat ti jii'ndha' aañ jiñ bui no'n cham jam nii'nchudat jup tu bua gu tu' nar jix bhai'm duukam.

⁴⁹ Ba' gu nobii'n gu ge'kam jup titda gu Jesus na pui' ka kai'ch:

—Gi no' pich moom guguux jiñ jaduun nach mui' xi jimii muñ ki'aam na cham ba mukia' guñ alhii chuk, na gu'x io'm ba xi bhiichu'.

⁵⁰ Ba' gu Jesus jup titda:

—Bax kii' ji matgam gum alhii chuk jiñ jaduun. Ja'k jap ba gixia' cham jax jim aagit.

Ba' gui' pu jii ip nat jax pu tii'n gu Jesus, na gu'x maat na silhkam jup titda, cham tu' na pix jap kai'ch. ⁵¹ Ba' buimgidhak na nammi ba jimchu' na iam pix ba aajim mu kia'mi'n, mi' ba nam jamit gu diilh tujuandam tugi'n, ba' mi' ba aagi'n am nat ba dua gu maraa'n, jup titda am:

—Bax kii' gum alhii chuk jiñ jaduun.

⁵² Ba' gui' xi ja tikka na pai' dhuuk dir bax kii', jup ja titda:

—¿Paa duuk dir bax kii'?

Ba' gui'p titda am:

—Takaab dho mia duuk dir cham ka jibaamuk.

⁵³ Ba' xi chi ti'ncho gu taata'n gu alhii, jir bhai' ja'p duuk na pai' dhuuk jup titda gu Jesus: “Bax kii' ji matgam gum alhii chuk jiñ jaduun.” Ba' dai nat ba ti jii'n biix juraa'n ki'n buiñor, gio gu jaa'nni'n dappaam jamit pu ti jii'n ip.

⁵⁴ Ba' dhi' nat pui' ji' tu duu gu Jesus nat ja'k giisik mi' ba ai Galilea mu dir ja'k Judea na xi oilhimik, dhi' ki'n ba' bar gookim nat jix bhai'm duukam jup tu duu.

Gu Jesus na ba dua'ndha' maa'n gux ma'mkulhi' bhammi Betesda

5 Ba' mikkat giop ma jii gu Jesus bhammi ja'k Jerusaleen, nat gu' bam ai nam pai' dhuuk tu piastat gu Is-

rael kam ja'tkam. ² Ba' nat bhammi ba ai ju'ndharan gu ge' kiicham na pai' xikoolh tu kuup, moo bhai' dhir mu baakim nam pai' Kakasnir tu Ki'ngobi' ki'n jix chu mat ka' gu bhai' oi'nkam, mi' na pai' dhir bar mia'n gama ja'k na pai' suu'nka' gu suudai' nam ebreo ñi'ook ki'n Betesda ti tiiti'nda', mu na pai' joidham biix xikoolh dhir ti ikgidhix ka' nax bhaai' nam mi'm jippi'ndha' gu ja'tkam no'm mi ja'p oipo. ³ Ba' gu Jesus jimdat mi' pix ji ja tii mui' gu cham ñiñña kam, jai'x mama'mkulhi' gam jai' gui' nam jix xoso'solhik ka' nam dikoo pix tu oipoda'. Biix aixim tu'm ki'n jix kako'k kat mi ja'p pix ja'x boobok am nam sap mi' niira na gu'ngukia' gu suudai'. ⁴ Na gu' pai' ji' gu'ngukda' na sap mi' timiikda' gu nobii'n guch Gi'kora', na sap ba' gu jaroi' na biipi' mi bakia' na ka gu'ngukda', pu dodhia' gu jax chu'm ko'kdai' na ki'n kax ka'ook ka'. ⁵ Ba' maa'n mi ja'p jup bo' gu maa'nkam na iam pix gook oo'm oidha' ba aichdhim na dir bax ka'ook, gook oidha' pix bam aagit na ba aichdha'. ⁶ Ba'x joi'ndak tii gu Jesus na mi' soi' tu'ii', na gu'x maat nat mui' oidha' bap duu na dir bax ka'ook. Ba'p titda:

—¿Tii aap jix dhuadhim jiñ jaduun?

⁷ Ba' gux ko'kkam bhai' ji ñio, jup kai'ch:

—Tii dho, gu' ji na gu' cham jaroi' jai'ch ka' nañ git iam ba umua'ndha' na muñ baasa' suudai' chir na pai' dhuuk bhai' ji gu'ngukia', na gu' jumai biipi' mi' ba bakia' nañ aañ kia'pix ya' dir mu ji jimia'.

⁸ Ba' gu Jesus jup titda:

—Dho xib ba' bi bamii'n jaduun. Muni pa'p ba oirida' tu u'ji dhim bapaxidhara'.

⁹ Ba'x kii' bhai' ji bam gux ko'kkam nat jax pu tii'n gu Jesus, tu baapmi'ndhak gu bapaxidharu'n mu ja'p xi oiri. Gu' ji na gu' moo jano' pik cham jup tum juanda'. ¹⁰ Ba' pu ñiok jamit gu ge'gerkam Is-

rael kam gui' nat dua'n gu Jesus na mit ba tii na mi ja'p ba jimchu' tu ua'dat gu bapaxkidharu'n, jup titda am:

—¿Jax kup ba' ya' pu tu duiñchu' dhim bapaxkidhara'? ¿Kup jix cham maat aa na xib cham tum juan? Jix maat ap na pui' tu daaxix na saak cham jaroi' tu baapmigi'ndha' sia gu tu' palhiip jup jum duukam.

¹¹ Ba' gu maa'nkam jup ja titda:

—Jax dhuu na cham pai' jax jiñ chitda gui' nat jiñ dhua'n no' tu'p jix xidhuu xib na saak cham tum juan. Dai nap jiñ chitda: “Munip ja'p ba oirida' tu u'ji dhim bapaxkidhara'n jaduun.”

¹² Ba' bhaakuk jix bhai' bhai' ji chikka mit, jup titda am:

—Jaroo ba' da' gu jaroi' na pui'm titda nap pui' mu ja'p ba oirida' tu u'ji gum bapaxkidhara'?

¹³ Gu' ji na gu' cham maat gu maa'nkam no'p jir di' gu Jesus nat du-a'n. Mi' pu cham bhaai' na jax dhuuji ja aagi'ndha' nam tiix bhai' bhai' ba tikka, nat gu' miji ja'p pai' ji dhuu gu Jesus nat jax xi dhua'ndhak. Pu cham maati' gu' na pa ja'k oiri, na gu' mui' mi ja'p tum oipo. ¹⁴ Mikkat ji na mit ba' giop bam titgi bhammi ja'k ge' chiop na ba'p titda gu Jesus:

—Xib jap moo tu' ka'm xi chi niidhat jiñ jaduun na pich kapbhai' ba dua, na ba' cham gio tu'p bam duñia' jix io'm jix buam jum duukam no'r maa'n nap jax jum ua'tulhi'n.

¹⁵ Mi' ji nat ba' ampix maat gu maa'nkam nar di' gu Jesus gui' nat du-a'n, mi' dhir dho gu' dai nat ba ja aa'ndham gu ge'gerkam Israel kam. ¹⁶ Ba' gui'x bhai' pix jup jum ilh jamit na ba ja aagi'n, dai dho gu' nam bax chu chianik nam mu'aa'. Jotmoda' nai' xi jii mit miji ja'p na mit gaagam na pa ja'k oiri. Ba' nammi gama ja'k ji chiigik ba tikka am na sap jax kut ba' dua'n gu maa'nkam,

na gu'x maat na jano' cham tum juan.

¹⁷ Ba' gu Jesus jup titda:

—Dho na gu' guñ Gi'kora' cham pai' dhuuk daaxix na cham tu' jax bua no' moo ja'p xi chum aagaim ja'p na jax xib. Ba' aañ pu'ni ip, cham jiñ jii'ni iñ.

¹⁸ Ba' giilhim jix io'm bhaak jamit nat pui' xi ja tii'n, aa'nda' git nam ba tu chiñia' nam mu'aa'. Nam gu' ja'p jum aa' na diilh pix ge'kam jum taatit cham tu' ka'm nii'n na pai' dhuuk cham tum juanda', nam gu' cham ti jiigi'n na ja'xbui'p jir ge'kam na gu Dios ku ba' pui' iim nar Gi'korga'n.

Guch Xoi'kam na ja'xbui'p jir ge'kam na guch Gi'kora'

¹⁹ Ba'p ja titda gu Jesus:

—Tu' silhkam jañ ya' pu jam tiida'n jaaduñ, ni ji'x kur pui' iam na pim jax jum aa'. Na gu' aañ cham tu'p tu bua gu tu' nar jix bhai'm duukam gu aañ diilh pix, sia kuñ jir maraa'n gu Dios, gu' ji no't pui' ba tii guñ Gi'kora' nañ tu' jax duñia' nañ ba' aañ mi' dhir pui'p tu duñia' bhaankamu'n. Na gu' biix na ji'k tu' jax buada' guñ Gi'kora', aañ mi' dhir bhaankamu'n pui'p tu duñiidha'. ²⁰ Ka git na pim gu' ka tigia' palhiip gama ja'k iam na pim tu' cham pai' nii'n, na gu' kap tu duñia' guñ Gi'kora' bhaan jim ua'rgidhai aañ jiñ bui, na gu' giilhim xiñ kiigalhi'n. Mi' pim dho pui' pup tui'ka' no' pimit ba tii. ²¹ Ja'p na jax gu koi'n-ga'n na gu' ja dudua'ndhat ja baapmigi'n guñ Gi'kora' na ba' mi' dhir ba ja baidhika'x dhaam, ba' aañ xib pu'ni ip, ja dudua'ndhat jañ dho ja baapmigi'n gu koi'n-ga'n nañ ba' mi' dhir ba ja baidhika' ip. ²² Na gu' aañ pix bhaankamu'n ya' ja mattuda' gu ja'tkam nam ji'k mi' pui' ji-imda' na jax jix aa' guñ Gi'kora', gio nam ji'k cham mi' pui' jiimda', cham tu' gui' diilh. ²³ Dhi' ba' bhaan jix maati' ka' nañ ja'xbui'p jir ge'kam na guñ Gi'kora' nam ba' pu'ni dhuuji tu' ka'm jiñ nii'ndha' gu

ja'tkam. Ba' gu jaroi' no' cham tu' ka'm jiñ ñii'ñ, biix guñ Gi'kora' nat bhañ joot cham tu' ka'm ñii'ñdha'.

²⁴ Tu' silhkam jañ ya' pu jam tiida', gu jaroi' nax maati' jiñ kēē nañ jax kai'ñkam jup kai'ch, jir am na mi' pui' ba jimia' gio na ba ti jii'ñdha' buiñor gui' nat bhañ joot, na ba' gammiji bhaan ba ti niidhidha', na ba' mi' dhir cham ka tulhi-ñchuda', dai na ba baidhika' jix dhaam ja'k. Na gu' no't pu'ñi ba ti jii'ñ gu jaroi', cham ji'xdha' ka mukia' gu ii'mdagaram bhaan, na gu'x chu maax kir bap tui'ñgi-da'. ²⁵ Tu' silhkam jañ ya' pu jam tiida' aañ nañ jir maraa'n gu Dios, kam aaya' nam pai' dhuuk maaxik jiñ chiigii kañ kaaya' gu ja'tkam, gui' nam ja'p ji buusan nam ko'iix, nam jix chukgam kir jup tu'ii'. Pu xib dho gu' ya' bam ai, cham tu' na pai' dhuuk. Tii' nat gu' pix ya' ja'p jim tii. Ba' gui' nam jiñ kēēji mi' pui' ba jimia', gammiji pu ba duduaka' am gu ja i'ii'mda' am bhaan, ²⁶ na gu' guñ Gi'kora' ja tajaani'ñ gu ii'mda' na jax chu'm ilhii'ñdha' nam ba' ki'n duduaka'. Aañ ba' bhaankamu'n jix chu maax kir ja'k ja booso' nam ba' gammiji mi' bap tui'ñgi-da' na pai' cham ka tu muuki'. ²⁷ Na gu' biix jiñ a'm jup tu tu'ii' na pim tu' cham ilhii'ñ, pu kai'ñkam bhañ joot guñ Gi'kora' nañ bhaankamu'n ya' ja mattuda' gu ja'tkam na ji'k cham ka ja tulhiñchuda', dai na ba ja baidhika'x dhaam ja'k, gio gui' na ji'k pu gammiji ba ja tulhiñchuda'. ²⁸ ¿Jax ku pim ba' mi' pui' pup tu'ii'? ¿Giilhim jix xijai aa panaas gu pui' nañ jax kai'ch? Matgam kam aajim ji nam pai' dhuuk biix jiñ chiigii kañ kaaya' gu koi'ñga'n mu ja'p nam jax yassap nat ji'k bam ja'bsu gu ja tutku'. ²⁹ Nañ gu' ka ja baapmi'ñdha' nañ ba' moo ba ja aagi'ñdha' na mit ji'k mi' pui' jii na jax jix aa' guñ Gi'kora' nañ ba' cham ka ja tulhiñchuda', dai nañ ba ja baidhika' na pai' cham ka tu muuki'. Gu' ba' gui' na mit ji'k cham tu' ka'm tii guñ Gi'kora', pix

am ti'ñchoka' am nañ ja jootsa' mu nam pai' mi' pup jum tulhiñdha' gammiji.

Na jax ja'k jix maati' nar silhkam na ja'xbui'p jir ge'kam guch Xoi'kam na guch Gi'kora'

³⁰ Ja'pni ba' moop ja titda gu Jesuus:

—Aañ pix bhaankamu'n guñ Gi'kora' ya' ja mattuda' gu ja'tkam nam ji'k mi' pui' jiim na jax jix aa', gio nam ji'k cham mi' pui' jiim. Ku gu' cham tu' aañ diilh ji nañ jax ilhii'ñdha', gu' ja'ppi dai na jax jiñ chiidaidha' pix gui' nat bhañ joot. Dhi' ba' bhaan jix maati' ka' nar silhkam nañ jax tu a'ga, ³¹ na gu' tu' gi kuñ bap tu a'gada' git no'ñ cham bhaankamu'n tu a'gada' git guñ Gi'kora', na gu'r iat-da' ka' git pix jia. ³² Ja'ppi na gu'x maati' nar silhkam nañ jax tu a'ga, na gu' gui' nat bhañ joot pui'p jam mattu'n. ¿Cham aa dhi' kat bap jum kai'ch? ³³ Na gu' jano' na pimit mu tu joot nam tikkapu' gu Juan nar tu'p tu'm da', jir silhkam nap kai'ch na bar mia'n nañ bha jim bhaankamu'n guñ Gi'kora'. ³⁴ Ku gu' aañ cham tu'ñ a'm jum aa' ji nañ a'mka-mu'n ñiokda' gu jaroi' ya' kam dhi oi'ñ-ga'n. Gu' ji na pim gu' aapi'm cham maat nañ jir ge'kam, gu' ba'm aa' na jaroi' jam mattuda' na pim ba'x chu maax kir bap tui'ñgi-da', na gu' ba uañchudhix ka' gu jam ua'tulhdhara' no' pim jix aa'n-da' git. ³⁵ Ja'p na gu Juan nax chu maax kir jup tui'ñgit jano' nat pai' dhuuk ya ja'p tu mattudak nañ jir ge'kam, na gu' ja'p ji buusanda' na gammiji ti bi'ñd-hatgi-da', pui' nam ba' biix pix joidham kēeket na jax tu a'gimik. ³⁶ Ku gu' cham tu' ji na dai dhi' bhaan jix maati' na jax tu a'gimik gu Juan, matgam japim ji ba ñii'ñ ji nañ jup tu bua na tu'r jix bhai'm duukam nat jax jiñ chiidak bhañ joot guñ Gi'kora'. ¿Cham aa dhi' silhkam kat bap jum kai'ch? ³⁷ Gio na gu' guñ Gi'kora' nat bhañ joot, tii pu jam mat-tu'nka' ip nañ aañ ja'xbui'p jir ge'kam,

sia ku gu' cham tu' moo gu maaxik na ya' pai' jimdat ba tu jam a'gidhim, na gu' giilhim jir jix uañ, pu cham maax gu'. ³⁸Dai gu u'uan ta'm na bhaan jim ua'rgidhat tii jam aagi'n na pim jax ja'k tui'ñgida'. Gu' ji na pim gu' aapi'm ja'p xi dhuukat gu ñio'ki'n na pim gu' cham biix jam jujur ki'n ti jii'gi'n buiñor. Ja'pni dhuukat japim ba' pui' cham jup ti jii'gi'n nat gui' bhañ joot, ³⁹sia ku tii maa'n na pim tu jiiñkui'ñdha' gu ñio'ki'n guñ Gi'kora' na pim sap pik ba' tiix maachik na jax ja'k gammiji jam a'm ti niidhidha'. Matgam gee' jam a'm kam aa' ji na pim ba'x bhai' ba machia'. Tii' na pim gu' chakui maatit kee na aañ jiiñ aagit jup kai'ch mi u'uan ta'm na tu ua'ñix, ⁴⁰pui' ku pim ba' cham aa' na pim jii'ñdha' aañ jiiñ bui. Gu' no' pim ti jii'gi'ñdha' git, aañ dho jam aagi'ñdha' git na jax ja'k jix bhaai' na pim duñia' na ba' gammiji jam a'm ba ti niidhidha' guñ Gi'kora'.

⁴¹'Ku gu' aañ cham tu' ji nañ jix aagit pui' jam titda na pim pui'n chii'ti'n nañ jir ge'kam. ⁴²Nañ gu'x maat na pim jax jir tuutu'm, pu cham tu' ka'm nii'n japim gu Dios. ⁴³Gu' aapi'm gu' iatda' ji na pim joidham ilhii'n no' jaroi' ya ja'p pai' ba tu a'gim diilh pix na jax ilhii'ñdha', gu' ba' gu jaroi' no' tii silhkam xi chu a'ga, gampai' pix bia'ka' pim. Ja'p na jax aañ xib nañ bhaankamu'n ya ja'p tii ba tu a'ga guñ Gi'kora', tu' pix jiiñ ilhii'n japim jam jaaxmakar. ⁴⁴Ja'p jum aa' pim na pim tu' pik mi chigia' na pim diilh xi chu a'gat na pim jax ilhii'ñdha', gu' ba' na jax jix aa' gu Dios ja'p xi dhuukat japim, panaas ku pu cham tu' bhai'. ⁴⁵Ku ba' gu' kam aaya' ji na pai' dhuuk jam tul-hiiñchuda' guñ Gi'kora', na gu' ka mat-gilhia' na pim cham tu' ka'm nii'n, na gu' ka aagi'ñdha' gu Moisees na pim cham tu' mi' pui' jiiimchu' nat jax tu ua'nak. Sia kuñ gu' aañ tii cham aagi'n, gui' dho gi gu'x bhai' aagi'ñdha' ji. Gu xib pui'm aa' pim na pim panaas mi' pui' tu

daa'ñchu' nat jax tu ua'nak. Chaam tu'r pui' ji matgam. ⁴⁶Gu' no' pim mi' pui' jii-imda' git nat jax tu ua'nak, ba ti jii'ñdha' pim git ji aañ jiiñ bui cham jax ji chi'ji. Na gu' gu Moisees aañ jiiñ aagit jup kai'ch mi u'uan ta'm nat tu ua'nak na saak pu'ñi jumai bha jimda' nax io'm jir ge'kam ka'. ⁴⁷Gu' ji na pim gu' ja'p xi dhuukat nat jax tu ua'nak, pui' ku pim ba' cham ti jii'gi'n nañ jax tii tu jam a'gi'n.

Gu Jesusus na mui'dhalhdhai gu koi' tu ja makia' gu mui' ja'tkam

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lk. 9:10-17)

6 Ba' gatuuk na pui' ji' xi chu a'gimik gu Jesusus, ma jii baasi'n dir ja'k nam pai' gook ki'n jix chu mat ka', suudai' ge' suu'n na Galilea bhaan bipio', gio ba' suudai' ge' suu'n na Tibeeriyas bhaan bipio'. ²Ba' mui' ja'tkam mu oi'ñchu' am, nam gu' biipi' dir ba nii'n nax bhai' tu bua na tu'r jix bhai'm duukam, pui' na jax gux kako'kkam na ja duduadhi'ñdha'. ³Ba' gu Jesusus jimiik bhammi jim jiiip oidha' juraab na pai'x kotbora' ja biim gui' nam kaichu'. ⁴Ba' moo jano' pik jup bar mia'n bhaan Paaskua ta'm nam pai' dhuuk tu piastat gu Israel kam ja'tkam. ⁵Ba' mui' pix jax ji ai mit gu ja'tkam nat ba ja tii gu Jesusus gui' nam gatuuk dir mu jiiimchu'. Ba' gu Jesusus xi chikka gu Piliip, jup titda:

—¿Jax jach ba' dui tu ja makia' dhi ja'tkam? ¿Tu'ch ki'n tu saba'da' gu koi' nach ja makia'?

⁶Ku gu' pix jap titda ji, ea jax pik sap ti'ya', na gu' pux maat gu Jesusus na jax dhui tu ja makia'. ⁷Ba'p kai'ch gu Piliip:

—Dho pu ni jax dhui dho, nach gu' cham mui' ua' gu tuumiñ. ¿Tu'ch gi ki'n jup tu saba'da' gu koi'? Sia ku chich chi moo tii ma chu jua ji'k xijum baik masaa'n, pu cham dho ja aix gu koi', sia ñich chi biix ka'm tu saba'lh nañ ji'k mai'chia' gu tuumiñ.

⁸Ba' gu jumai mi' dhir ja'p bhai'p ji ñio Anrees tiigim, na pui'p jir nobii'ñ gu Jesusu, nar sipdhi'ñ gu Simoon Peegro, jup kai'ch ip:

⁹—Muni tii ua' ji maa'n gu alhii jix chamaam gu paan gio gook gu boptop. ¿Tu' gip ja aix, nam gu' giilhim jir mui' dhi jaaduñ?

¹⁰Ba' gu Jesusu jup ja titda:

—Ea na pim xi ja chiñia' nam biix xi dharaibu'.

Ba' gui' xi ja chia mit ip. Ba' pix mi ja'p jup ji dharaibu mit sai' dhaam gu ja'tkam, na gu' ja'p moo joidham jup jix xa'ii' ka' bhai'. Alh moo siamrir mui' am dho ba' ji gu ja'tkam, jix chamaam mambhiix jix cha'tman oo'm (5000) aix am dai gu chichio'ñ, gu u'uub gu' cham daaxix kam ji gam a'aalh. ¹¹Ba' gu Jesusu nat jax daa gu paan xi chu taxchaabgidhak jix dhaam ja'k pix mui' ji ja maa gu noonbi'ñ. Ba' gui' mi' dhir pix nai'p ji ja maa mit gu ja'tkam nam mi ja'p pix ja'x dharaa. Gio mi' dhir gu boptop biix pix mui'p ji ja maa mit. Biix jam tu koi'mik nam ji'x ilhii'ñ. ¹²Ba' ja'xpix na xi ja nii'ñ gu Jesusu nam jai' mi ja'p cham ka jugiokkar na mit xi' ba kakoob, jup ja titda gu noonbi'ñ:

—Jumpada' pim gu ta'tak na mit cham jugio jai' dhit miji ja'p, na cham tu' kub mi' mai' gixia'.

¹³Ba' gui'p ma chu jumaap jamit, mambhiix daman gook bapaalh jamit ja susdui' gu ta'tak. Giilhim mui'p jum duu gux chamaan gu paan gio gu gook gu boptop. ¹⁴Ba' gu ja'tkam na mit tii nat pui' ji' tu duu gu Jesusu, jup kai'ch am:

—Dhi' ji bak jir di' gui' na saak bha jimda' na ya' bhaankamu'n tu a'ga' guch Gi'kora'.

¹⁵Biix aixim ba ji chii mit, jup kai'ch am na sap jir am nam ge'kam ki'n daasa' sia ku cham aa'. Gu' ji na gu'x maat gu Jesusu nam jax kai'ch, ba' pu jii cham ji

ja aa'ndhak baasi'n ja'k jix io'm oidha' daam na pai' cham jaroi' oiri.

Gu Jesusu na joidham suudai' dhaam pix jimda'

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶Ba' ja'xpix nat pai' ba ji dhidimpu, ba jii mit gu noonbi'ñ gu Jesusu bhai' dhir oidha' juraab na pai'x kotbora'. Mummy mit ba juur na pai' ge' suu'n gu suudai'. ¹⁷Mi' dhir na mit jax bha tiitis kanuub ta'm, gamai' pu bhii mit biix suudai' dhaam silh baasi'n dir ja'k Kapernaum. Jix io'm bax chukgam ji gu'. Gu Jesusu pui bhammi pai' pix mai'ch, cham pai' joiñ ba'. ¹⁸Ba' na mit nammi gama ja'k ba ji bhii, giilhim jix io'm bhai' ji jib, bhai' ji gu'nguki gu suudai'. ¹⁹Jix io'm gama ja'k irban pix iam na mit ba ji bhii nam pai' cham pum aa', ba tii mit gu Jesusu na joidham biix suudai' dhaam pix tu' tui'dhi' na mui' ba jim, amuub ba ji bhii mi' nam pai' jiimchu'. Gui' giilhim bhai' ji chooto'n jamit, ²⁰gu' ji nat gu' jotmoda' mu ñio gu Jesusu, jup ja titda:

—¡Cha'pim totdon ka'! Aa'ñi' pix jup tui'dhi'.

²¹Ba' gu noonbi'ñ jix bhai'm ilhdhak jup titda am na bhai' xi chisdia' kanuub ta'm. Ba' gu Jesusu bhai'p xi chis, jotmoda' mit pu baasi'n dir ai cham jum ilhdham.

Gu ja'tkam nam ba ga'ngada' gu Jesusu

²²Ba' buimgidhak bhammi dir tii niira am gu Jesusu gu ja'tkam gui' na mit bhammi dir pup bii baasi'n dir, nam gu' ja nii'ñ na mit diilh bhiji ja'k ji dhuu gu noonbi'ñ, cham tu' biix bha tis kanuub ta'm gu Jesusu gui' na mit bhaan bha jii. Ba' cham ilhii'ñ am no't gatuuk dir diilh bha jii, nam gu' daipu' maa'n mi' ka niidhat na se' suudai' dhaam gu kanuub. ²³Ba' moo ampik jai' gama ja'k jup ba ai mit gu ja'tkam kaknub ta'm nam mu

dir ja'k jiim Tibeeriyas, nar mia'n bhai' dhir oidha' juraab na pai'x kotbora', nat pai' xi chu taxchaabgidhak gu Jesusus nat tu ja maa gu ja'tkam. ²⁴Gu' ba' na gu' cham pai' aajim gu Jesusus nam tii niira, ni gu noonbi'n kum cham pai' joi'n nam mu namkipu', ba' na mit jax bha tiitis kaknub ta'm, pu jii mit bhammi dir ja'k Kapernaum na mit ba gaagam.

Gu Jesusus nap kai'ch nar jix dhaam kam gu koi'

²⁵Ba' na mit jax bhammi dir tiitis baasi'n dir gu ja'tkam, bhai' pix ja'p ji chii mit gu Jesusus, ba'p titda am:

—¿Paa pich dhuuk yammi dir ja'k tis ji'n jaduun? Aach bhammi dir tiim niiramik.

²⁶Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Tu' silhkam ja'n ya' pu jam tiida' na pim jax kai'nkam ji'n gaagim ji'n jaadu'n, na pim giop bax bhio' dho. Gu' ni ji'x ji ku pim xim ga'nga na jax jir jum duukam na'n ba' bixchu'x aichu'n na'n pu tu du'nia' na tu'r jix bhai'm duukam, no'n jaxji ge'kam kat ba' pui' tu bua, ka' ba' gu' cham. ²⁷Moo pim cham gam irdat oipoda'n jaadu'n. Xim ga'ngada' pim na pim jax ja'k duuji bia'ka' gu koi' na cham tu ju'ngi, cham tu' na pim dai bhaan titii'nchoka' gu koi' na ampix tu ju'ngi na ki'n jum guguuxi'n dhi jam tutku'. Gu' ja'pji na pim xim ga'ngada' ji na jax ja'k gammiji jam a'm ba ti niidhidha' gu'n Gi'kora' na pim ba' ba bia'ka' gu koi' gui' na cham tu ju'ngi. Aa'ni' dho tu maak no' jaroi' soi'm ilhdhat ji'n chaan, nat gu' pui'n chiidak bha'n joot gu'n Gi'kora'.

²⁸Ba' bhai' ji chikka mit, jup titda am:

—¿Jax gi ja'k jix bhaai' nach dhuuji mi' pui' jimia' na jax jix aa' gu Dios?

²⁹Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho dai na pim biix jam jujur ki'n ti jiigi'ndha' aa'n ji'n bui nar silhkam nat gui' bha'n joot.

³⁰Ba'p titda am ip gio:

—Dho ea nap maa'n jup du'nia' gu tu' nar jix bhai'm duukam jich nii'nchudat nach tu' cham pai' nii'n, nach ba' ti jiigi'ndha' aap jum bui no' baabui'r silhkam nap jax kai'ch. ³¹Ja'p na jax jum kai'ch mi u'uan ta'm nat tu ua'nak gu Moisees na saak mu pai' oirit gampix ja biim gu jai'ch bopxikat nabap tanoolh ja maakda' gux dhaam kam gu koi' gui' na saak manaa tii'ka'.

³²Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Tu' silhkam ja'n ya' pu jam tiida', matgam dhi' alh ja'p moo pu cham jum a'ga'ji na pim aapi'm tu' aa'. Na gu' cham tu' diilh gu Moisees na ja maakda' gux dhaam kam gu koi', gu'n Gi'kora' ji na ja maakda', ku gu'r maa'n ji na jax ju'ngida'. Gu' matgam dhi' na'n aa'n xib ya' aa' na'n jax chu'm tu maak bhaankamu'n gu'n Gi'kora', jir jix kii' koi' ji na pu cham tu ju'ngi. ³³Ba' gu koi' na Dios tu maak, jir bhammi kam jix dhaam. Aa'n ba' ya' ja mattuda' gu ja'tkam na jax ja'k jix bhaai' nam du'nia' na ba' ja makia' gu Dios gux dhaam kam gu koi' gui' nam ki'n gammiji pu ba duduaka' gu ja i'ii'mda' bhaan.

³⁴Ba'p titda am:

—Ea nap jich makia' gu tu' pux kii' koi' nap aa'.

³⁵Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Aa'ni' dhor di' gux kii' koi' nar jix dhaam kam. Ba' gu jaroi' no't ba ti jii'n aa'n ji'n bui, ja'p ji buusnia' na cham ka bhio'm ka', ni ku cham ka tanoom ka', na gu' gammiji bhaan ba ti niidhidha' gu'n Gi'kora'. ³⁶Ku gu' jai' dhit cham ti jiigi'ndha' japi'm ji no't gui' bha'n joot, sia ku'n gu' tii jam nii'nchudat jup tu bua na tu'r jix bhai'm duukam. ³⁷Dai gui' nat ji'k pui' ja'k ja jujurtuda gu'n Gi'kora' nam ba' siamrim guguuxi'n nam ti jii'ndha' aa'n ji'n bui, ba' aa'n mi' dhir ja guguuxdha' cham jax ji chi'ji. ³⁸Na nich gu' aa'n cham tu' jax kai'nkam bha jii bhammi dir jix dhaam na'n ya' eeji biix aixim ba

ji chu buimia' nañ jax ilhii'ñ diilh, gu' ja'pji nat jax pix jiñ chii'n ji gui' nat bhañ joot. ³⁹ Na gu' guñ Gi'kora' ja'pni ja'k jix aa', na gui' nat ji'k pui' ja'k ba ja ju-jurtuda nam ba ti jii'ndha' aañ jiñ bui, jix aa' nam gammiji bañ kaichgida', na ba' jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n, cham ja tulhiinchuda' iñ, dai nañ pu ja baidhika'x dhaam ja'k. ⁴⁰ Gio ba' ja'pni ja'k moop jix aa' guñ Gi'kora' nat bhañ joot, na biix gui' nam ji'k jix maatit jiñ kœ, no' mit ba ti jii'ñ nar silhkam nañ jax tu a'gada', gammiji ja a'm ba ti niidhidha'. Aa'ñ ba' ja baidhika'x dhaam ja'k na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n.

⁴¹ Ba' pix am bhaak jamit gu ge'gerkam Israel kam nap ja titda gu Jesus: "Aa'ñ jir di' gux kii' koi', nañ gu' bhammi dir jim jix dhaam." ⁴² Bhai' ji ñiokbo mit, jup kai'ch am:

—¿Jax ku ba' pui' kai'ch dhi jaduun? ¿Cham aar di' gu Jesus tiigim, maraa'n gu Josee, gio gu di'ii'n jach jup jix maat ip? ¿Jax gi ji ku ba'p jich chitda: "Aa'ñ bhammi dir jim jix dhaam"?

⁴³ Gu' ji na gu' ja kœ gu Jesus nam jax kai'ch, ba'p ja titda:

—Moo pim cham tu' bhaan ñiokboda'ñ jaaduñ. ⁴⁴ Na gu' cham ji'xkat ti jii'ndha' gu jaroi' aañ jiñ bui no' cham pui' ja'k jurtu'n guñ Gi'kora' nat bhañ joot, nañ ba' aañ mi' dhir baidhika' git jix dhaam ja'k jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n. ⁴⁵ Na gu' pui' ja'k tu ua'ñix mi u'uan ta'm nat pai' tu ua'nak maadit gui' nam bhaankamu'n ya ja'p tu a'gimik guñ Gi'kora' bijik, nap jum kai'ch: "Gu Dios biix ka ja mat-tuda' na ji'k ja'tkam gu ñio'ki'ñ." Ba' dhi' ja'pni kai'ñkam jup jum kai'ch, na gui' nam ji'k biix ja jujur ki'n jix biiñak ka' buiñor guñ Gi'kora', diilh pix bhai'x maatit ji kaaya' am nañ jax tu ja a'gi'ñ.

⁴⁶ Ku gu' guñ Gi'kora' cham jaroi' nii'ñ ji gu maaxik, na gu' giilhim jir jix

uañ. Dai aañ ji nañ ba' nii'ñ, nañ gu' bhammi dir jim jix dhaam na pai'p tu'ii'.

⁴⁷ Tu' silhkam jañ ya' pu jam tiida', gu jaroi' no't ba ti jii'ñ aañ jiñ bui, gammiji bhaan ba ti niidhidha' guñ Gi'kora', ⁴⁸ na gu' aañ jir di' gux kii' koi' gux dhaam kam. ⁴⁹ Jir silhkam dho nam tu koi'mik gu manaa gu bijik dir kam jano' nam mummu oipimik gampix, ku gu' pui' pix jup koi mit ji. ⁵⁰ Gu' aañ gux dhaam kam gu koi' nañ aagit jup kai'ch, pu cham tu ju'ngi ji. Ba' gu jaroi' na tu jugia', cham ka tu mumkida' gu ii'mdagaram bhaan.

⁵¹ Na gu' kai'ñkam aañ pix jir di' gux kii' gu koi' nar jix dhaam kam, na ba' gu jaroi' no't pu'ñi ba tu juu, gammiji ba duaka' gu ii'mdagaram bhaan. Na gu' dhi'ñi dhi koi' nañ aañ tu maak, jir jiñ chuuku' na ñich bha ja maakim nam tu jugia' biix na ji'k gu ja'tkam, nam ba' ki'n gammiji pu ba duduaka' gu ja i'ii'm-da' bhaan.

⁵² Ba' gio bhai'p ji ñio mit gu ge'gerkam Israel kam, jup kai'ch am:

—¿Jax ba'm aagit jup kai'ch dhi jaduun? ¿Jax gi dhuip jich makia' gu tukga'n nach tu jugia'?

⁵³ Gu' ji na gu' ja kœ gu Jesus na mit giop ba ji ñiokbo, ba'p ja titda:

—Tu' silhkam jañ ya' pu jam tiida', gu jaroi' no't cham tu juu dhiñ chuuku' gio no't cham tu ii guñ i'ñir, aañ na ñich jix dhaam dir bha jii, cham tu' bhaan ti niidhidha' guñ Gi'kora'. ⁵⁴ Na gu' gu jaroi' no't ba tu juu dhiñ chuuku' gio no't ba tu ii guñ i'ñir, gammiji bhaan ba ti niidhidha' guñ Gi'kora', nañ ba' aañ mi' dhir cham tu' ka tulhiinchuda', dai nañ pu baidhika'x dhaam jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n.

⁵⁵ Na gu' dhiñ chuuku' gio dhiñ i'ñir, jir di' pix gux kii' koi'. ⁵⁶ Ba' gu jaroi' no't ba tu juu dhiñ chuuku' gio no't ba tu ii guñ i'ñir, maap bach kekekeke ich gook dit. ⁵⁷ Ba' pui' na jax guñ Gi'kora' na cham tu mumki, aañ pui' cham jup tu

mumki, nañ gu' bhammi dir jim jia. Ba' gu jaroi' no't ba tu juu dhiñ chuuku' gio no't ba tu ii guñ i'ñir nañ jax ba kai'ch, cham ka tu mumkida' ip gu ii'mdagaram bhaan. ⁵⁸ Aañi' ji nañ ba'r di' gux kiñ' koi' nañ bhammi dir jim jix dhaam, cham tu' pu chu'm na gu manaa nam jax chu'm koi'mik gu bijik dir kam gu jam bopxikat na mit pui' pix jup koi. Gu' matgam no't jaroi' ba tu juu gu koi' nañ aañ jax chu'm tu maak, gammiji ba duaka' ji gu ii'mdagaram bhaan.

⁵⁹ Ja'pni tu ja a'gi gu Jesusus gui' nam mi'p tu'ii' Kapernaum nam pai' tu chiopi' gu Israel kam ja'tkam.

**Gu Jesusus na ba ja aagi'ñdha'
gu ja'tkam na jax ja'k jix
bhaai' na gammiji ja a'm ti
niidhidha' guch Gi'kora'**

⁶⁰ Ba' mui' jai' dhit gui' nam kaichu' gu Jesusus giilhim jix xijaim ilhii'ñ am gu pui' nat jax tu a'ga, jup kai'ch am:

—¿Jaroo gix maatit jup ba kai, na gu' giilhim jix xijaim kai'ch?

⁶¹ Gu' ji na gu'x bhai'x maat gu Jesusus nam giilhim jix xijaim ilhii'ñ na jax tu ja a'gidhimik, ba'p ja titda:

—¿Giilhim jix xijaim kai'ch iñ aa panaas na pim xiñ kēē? ⁶² ¿Jax japim ba'm duñia' no' gu' aañ nat bhañ joot guñ Gi'kora' nañ ya' ka tu a'ga, jotmoda' bha'ñi pu tis jañich bhijimmini ja'k jix dhaam na ñich pai' dhir bha jii? ⁶³ Dhi' moo jam a'm jum aa' ji na pim ti jii'ñdha' biix jam jujur ki'n nañ jax jam titda na ba' jam tajaan'dha' guñ Gi'kora' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' na pim ba'x mat ka' na jax ja'k jam a'm ti niidhidha'. Na gu' gu diilh pix cham ji'xkat machia' pim, na gu' dai gu tu' ya' kam dhi oi'ñ-ga'n na pim bhaan titii'ñcho. ⁶⁴ Pui' na jax aapi'm jai' dhit na pim gu' cham tu' biix jam jujur ki'n ti jii'gi'ñ aañ jiñ bui.

Ba' dhi' na pui' ji' kai'ch gu Jesusus, na gu' biipi' pux bhai'x mat ka' nam jax

chu'm cham biix ja jujur ki'n ti jii'gi'ñdha', ja'p na jax gui' na jaroi' maaxik kiisa' nam boi bhiichdha'. ⁶⁵ Mi' dhir ba' giop xi ja ti'ñchoix na jax ba ja titda, jup kai'ch:

—Kai'ñkam cham ji'xkat ti jii'ñdha' aañ jiñ bui gu jaroi' no' cham pui' ja'k jurtu'n guñ Gi'kora'.

⁶⁶ Ba' jano' dir mui' cham ka kaichgida' am gu Jesusus gui' nam ka kaichgit, cham pai' ka a'jida' am. ⁶⁷ Mi' dhir ba' ja'xpix na mit diilh mi' ji bii gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ gu Jesusus, xi ja tikka no'm pui'p bax oo'n nam kaichgida', jup ja titda:

—¿Aapi'm aa pui' cham jup kam guguuxi'ñ na pim jiñ kaichgida'?

⁶⁸ Ba' bhai' ji ñio gu Simoon Peegro, jup kai'ch:

—¿Paach gi chi ba' ja'k jup bhiiya'? Na gu' cham jaroi' ja'xbui'r ge'kam na jax aap jich jaduun nach aagi'ñdha' na jax ja'k gammijich a'm ti niidhidha' guch Gi'kora'. ⁶⁹ Gu' aach dai aap pix bhai' bam niidhim ji, na chich gu' biix jich jujur ki'n ba ti jii'ñ aap jum bui, nach gu' bax maat nap aap jir di' guch Xoi'kam nap jir Maraa'n gu Dios nat bham joot.

⁷⁰ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho pu kai'ñkam jañich dho jam guguux aapi'm mambhiix daman gook na pim jir jiñ ñoonob ka'. Gu' ji na gu' maadit cham pui' ilhii'ñ, na gu' dai mu ja'k tukgi'ñ gu ja'ook.

⁷¹ Ba' dhi' na pui' ji' kai'ch gu Jesusus, gu Juudas Iskariote maraa'n gu Simoon Iskariote na aagit jup kai'ch, na gu' dhi'r di' maadit gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ na maaxik kiisa' gatuuk nam boi bhiichdha'.

**Gu jajaa'nni'ñ gu Jesusus nam
cham ti jii'gi'ñdha' buiñor**

7 Bhai' ba' pu oirida' gu Jesusus Galilea, cham jimmida' bhammi ja'k Judea, na gu'x maat nam bhai' ga'ngada'

gu ge'gerkam Israel kam nam jix chu chi-añik nam mu'aa'. ² Ba' moo jano' pik jup bam aajim nam pai' dhuuk tu o'namtar-da' gu Israel kam ja'tkam, nam soi'm ilhdhat tu piastatda' xijum baik tanoolh.

³ Ba'p titda am gu jajaa'nni'n gu Jesusus:

—¿Gu' aap jax kup ba' ya' oiri? ¿Cham bhai' aa nap mui' xi jimia' bhammi Judea nam ba' gu'p jum nii'ndha' gu ja'tkam nap ji'k tu' jax bua gui' nam ki-a'pix bam guguuxi'n nam jum kaichgida'? ⁴ Na gu' cham tu' ixchuixim tu a'-gada' gu jaroi' no'x aa' nam kaichgida'. Aap dho pik saak jir ge'kam ji, dho gu' dhi'm aa' ji nap mu jimii biix aixim tu duña' ja nii'ndhudat gu mui' ja'tkam nam ba' ti jii'ndha' aap jum bui.

⁵ Ba' dhi' nam pui' ji' titda, nam cham ti jiigi'n buiñor sia kum tii mia'n jir jum jajaa'nnim. ⁶ Ba' bhai' ji ñio gu Jesusus, jup ja titda:

—Chakuim ai ji matgam na pai' dhuuk tu daaxix nam machia' gu ja'tkam nañ jir ge'kam. Gu' pui'n ilhii'n japim na jax aapi'm na pim mu ja'p pai' xi jimia' pai' na pim duuk ilhii'ndha'. ⁷ Aañ matgam giilhim xiñ bhaamki'n am ji gu ja'tkam nañ xi ja aagi'ndha' nam jix buam pix tu buada' na jax cham jir am. Gu' no' cham tu' bhaan tu a'ga jaroi' ja'p na jax aapi'm, ¿tu'm gi ki'n bia' nam bhai' ji jam bhaamkidha'? ⁸ Aapi'm diilh mui' xi jimia' bhammi na pai' tum o'namta' no' pim mur jiimdam kat jup kai'ch. Aañ ya' pix ka oiri sia bhiji pai' jax tum bua, nat gu' kai'ñkam chakuim ai na pai' dhuuk tu daaxix na matgilhia' nañ jir ge'kam.

⁹ Dai pu'ñi pix xi ja tiidak mi' ji bii Galilea.

Gu Jesusus na bhammi ba aaya' na pai' tum dar o'nam tir

¹⁰ Ba' diilh bhammi ja'k ji dhuu mit gu jajaa'nni'n, gu Jesusus ba' gatuuk mui'p ma jii jix ixchuixim na ba' cham jaroi' mat ka'. ¹¹ Ba' gu ge'gerkam Israel kam

bhammi ja'k tii ga'nga am, jup kai'ch am bha ja'p oipot:

—¿Paa ja'k jax chu'ii' gui' na ja'p moo ge'kam jum taat ka'? ¿Cham aa ya' pai' oiri?

¹² Gam gu ja'ppix ja'tkam bha ja'p oipot jum ñiñiokboixi'n am. Ji'ma'n jup kai'ch am: “Joidham jir jix bhai'kam.” Jai'm maakam jup ilhii'n, jup kai'ch am: “Chaa'm tu', ja'pji na jax dhui ja iatgi'n gu ja'tkam.”

¹³ Ku gu' gu ja'tkam nam a'ga gu Jesusus, cham tu' ji nam ji ja kaixdhat gu ge'gerkam, nam gu'x ja iibhi'n.

¹⁴ Ba' na pai' bar irban na bhai' tum dar o'nam tir, bhammi ba ai gu Jesusus ge' chiop, miji baakik bhai' ji chu ja a'gi gu ja'tkam. ¹⁵ Ba' mi' pui' pup tu'ii' am gu ge'gerkam na mit kai na giilhim jix bhai' xi bua na xi chu a'ga, ba'p kai'ch am:

—¿Jax ba' duukat bixchu'x chu maat dhi jaduun nach moo cham ji'xkat ya' pai' nii'n na tum mamtuxi'n?

¹⁶ Gu' ji na gu' ja kœ gu Jesusus nam jax kai'ch, ba'p ja titda:

—Dho gu' cham tu' aañ diilh ji nañ jax ilhii'n nañ ya' tu jam a'gi'n, gu' matgam gui' ji nat bhañ joot nar ñio'ki'n dhi' nañ ji'k jax tu a'ga. ¹⁷ No' jaroi'x maachim na mi' pui' jimia' na jax jix aa' gu Dios na tui'ngida', ba mattuda' na Dios jir ñio'ki'n nañ jax tu a'ga, cham tu' aañ diilh pix nañ jax ilhii'n. ¹⁸ Na gu' gu jaroi' no' diilh pix nai' tu a'gim na jax ilhii'n, cham tu'r pui' ka', na gu' dai nax aa'nda' nam pix bha niidhidha' gu ja'tkam. Gu' ji no't jumai mu joot, no' mi' pui' tu daa'ñchu' na ba'r silhkam ka' na jax kai'chdha', na gu' bhaankamu'n pix tu a'gidha'.

¹⁹ Ja'p na jax gu Moisees nat bhaankamu'n tu ua'nak guñ Gi'kora' na pim jax ja'k tui'ngida', gu' ji na pim gu' sia gui' ja'p xi dhuukat, cham tu' mi' pui' jiim japim nat jax tu ua'nak. Gu' ba' aañ pu'ñi ip xib, tu' pix jam jaaxmakar jiñ ilhii'n

japim, dai na pim bax chu chiañik nam jiñ mu'aa'.

²⁰ Ba' bhai' ji ñio mit gu ja'tkam, jup kai'ch am:

—Iat ap dho. ¿Jaroo gi pai'p jix chu chiañim nam jum mu'aa'? Ja'pji nam a'm jup tui'dhi' gu ja'ook na ba' jax ña pix ba tu tatda'.

²¹ Ba'p ja titda gu Jesus:

—¿Gu' jax ji na ba' jano' na pai' dhuuk cham tum juanda' na ñich xi dhua'ñ maa'n gu jaduun mi' pui' pup tu'ii' pim?

²² ¿Na ba' gu' aapi'm sia ja matgilhi'ñd-ha' gu a'aalh pui' xi kai'chit na cham tum juanda'? Na gu' dai na pim mi' pui' tu daa'ñchu' nam jax tu bua't gu bijik dir kam gu jam bopxikat nat ba' moo gu Moisees jup ba tu ua'na. ²³ ¿Gu' aapi'm ba' cham jum nii'ñ ji jia gu pui' na pim tu buada'? ¿Ilhii'ñ japim aa na cham xid-huu, ka' dai aa gui' nañ tu' jax buada' aañ na ba'x xidhuu na pimit ba' giilhim bhaak jano' na ñich xi dhua'ñ gu jaduun nax ka'ook kat? ²⁴ Niidhix kam ji na pim a'gada' gu tu' no' pim ilhii'ñ na cham jir am, cham tu' na pim kuupit tu a'gada'.

Gu ja'tkam nam tiim ti tikkada' no' gu Jesus jir di' guch Xoi'kam

²⁵ Ba' jai' dhit gu bhai' kam Jerusaleen jup kai'ch am:

—¿Cham aar di' nam saak tii gaa'ñchu' nam jix chu chiañik nam mu'aa'? ²⁶ Tii' nam ba' cham jua na mi' tu a'gichu'. Moo chi ba ti jiigi'ñ am gu ge'gerkam nar di' guch Xoi'kam.

²⁷ ¿Gi jax dhuukat ba'p jix maati' nar pai' kam? ¿Cham aa gu' cham maati' ka' git na pai' dhir buusnia' no'r di' ka' git guch Xoi'kam?

²⁸ Ba' na mi' ka tu a'gichu' ge' chiop gu Jesus, ba ja kai nam jax kai'ch, ba'p ja titda ge' ki'n nam ba' biix kaaya':

—Cham tu' ji na pim jiñ maat matgam nañ jir pai' kam, na pim gu' cham maat na ñich jumai bhaankamu'n bha jii, na

pim aapi'm cham maat nax bhai' nam buiñor jix biiñak ka' biix na ji'k ja'tkam.

²⁹ Dai aañ na ñich bhammi dir bha jii na pai'p tu'ii' nat bhañ joot nañ ba'x maat.

³⁰ Ba' jai' dhit cham ja ko'raaru nat pui' ji' xi chii gu Jesus, aa'nda' git nam mi' pu buuphia', gu' ja'pji na gu' panaas ku alh ja'p cham jax jix bhaai' nam dooda', gu' ja'pji nat chakuim ai na pai' dhuuk daaxix nam dagia'. ³¹ Kum ti gu' pui' pix mui' ja'tkam jup ti jii'ñ ji buiñor, jup kai'ch am:

—¿Jax gi chi ja'k tu buidha' guch Xoi'kam na pai' dhuuk ya aaya'? ¿Cham aa pu'ñi pix na jax ba tu bua dhi jaduun na ji'k tu'r jix bhai'm duukam?

Gu pariseos nam mu ja jootsa' gu tutpilh nam buuprapu' gu Jesus

³² Ba' ampix ja kai mit gui' nam pariseos jum tiiti'nda' nam mi' ka tu a'ga gui' nam kia'pix am ba ti jiigi'ñ buiñor gu Jesus. Ba' gui' nam jir ja ge'gerkam tuk gui' nam mu ja'p tu jua chichiop gio gu pariseos, maap jum daagik mu ja joot jamit gu tutpilh nam sap buuprapu'.

³³ Gu' ji na gu'p ja titda gu Jesus na mit mu ba ai nam tii bax buuprak:

—¿Jax japim ba'p jiñ dhuñia', nañ gu' ya' pix buusnichu'? Ja'p pik ba ji jiñ chi matgam bhammi ja'k buiñor gui' nat bhañ joot, ³⁴ na pim pai' cham kañ chigia' sia pim tii bañ ga'nga. Na gu' giilhim jix xijai na pim jax dhuuji aaya' nañ pai' bap tui'ka'.

³⁵ Ba' ni ji'x ku mit jix maatit kai gu ge'gerkam Israel kam na jax kai'ñkam jup ja titda. Mi ja'p jam tiim ti tikka diilh, jup kai'ch am:

—¿Paa ba' ja'k tu aagat jup kai'ch na jimia' kuch ba' pui' cham ka tigia' sia kuch tii ba ga'nga? ¿Ka' moo bhammi dir ja'k aa bhiya' momkoran nam pai' ja'k oi'dha' gui' nam pui'p tu jim na jax aach ya' kam Israel, gui' nam griago ñi'ook ki'n jup tu a'ga, na ba' jai' bhammi dir

ji kiichai bha ja'p nai' ji chu ja a'gidha'?
³⁶ ¿Ka' jax gi kai'ñkam jup kai'ch ji na ba'p jich chitda: "Na pim pai' cham kañ chigia' sia pim tii bañ ga'nga, na gu' gi-ilhim jix xijai na pim jax dhui aaya' nañ pai' bap tui'ka'?"

Gux kii' gu suudai' gui' na cham ga'ki

³⁷ Ba' jano' nam ba' moo ba tiimu' nam tu piastat gu Israel kam ja'tkam, mi ja'p kikbuk jup ja titda gu Jesusus gē' ki'n nam ba' biix kaaya':

—No' jaroi'x chanoom, jum aa' na soi'm ilhdhaiñ chañia' gu suudai' na ba' tu i'ya'. ³⁸ Na gu' gu jaroi' no't ba ti jii'ñ aañ jiñ bui, gammiji bhaan ba ba'punda' gux kii' gu suudai' na cham tu ga'ki, na ki'n cham ka tu mumkida' gu iimdagaram bhaan, na jax bam kai'ch mi u'uan ta'm nat pai' tum ua'nak bijik.

³⁹ Ba' dhi' na pui' ji' ja titda gu Jesusus, gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na aagat jup kai'ch na bhaan bam tajaana' gu jaroi' no't ba ti jii'ñ buiñor. Na gu' chakui ja a'm tajaanix ka' jano', nat gu' chakui muukik giop bam mu dir koi'nga'n tir gu Jesusus.

Nam ba bhaaku' gu ja'tkam nam cham maa'n ñi'ook jup duuka'

⁴⁰ Ba' jai' dhit miji ja'p sasgidhan jup kai'ch am na mit kai' na pui' ji' ja titda gu Jesusus:

—Dhi' dho bak jir di' na saak jai'chd-hilhia' na bhaankamu'n jup ba tu a'ga guch Gi'kora' ja'p na jax saak gu bijik dir kam.

⁴¹ Ji'ma'n maakam jup ilhii'ñ am, jup kai'ch am:

—Ja'pji na pur dhi' guch Xoi'kam.

Gu' ji nam gu' jai' cham ti jii'gi'ñ, jup kai'ch am:

—¿Jax dhui mi' pai' dhir jup ba ji buusnia' Galilea guch Xoi'kam? ⁴² Na gu' pum kai'ch mi u'uan ta'm gu ñio'k-i'ñ guch Gi'kora' na saak guch Xoi'kam

Beleen maaxilhia' nar pai' kam gu Dabii gui' nar gē'kam kat bijik, gio na saak maadit jax chu'm nar boxii'ñ.

⁴³ Ba' cham maa'n ñi'ook jup bua am nam tii xi chu a'ga, nam gu' jai' ti jii'gi'ñ nar silhkam na gu Jesusus jir di' guch Xoi'kam, jai' gu'x bhaamut pix kēē am ji, ⁴⁴ dai nam pix am jix buuprak nam gu' cham kaim gu pui' na jax ja'k tu a'ga. Ku gu' cham jum guguux jamit ji nam buuplhia'.

Na giilhim joidham xi buada' gu Jesusus na tu a'gada'

⁴⁵ Ba' pui' gio mi'p ba ai mit gu tut-pilh na mit mui' tii ja joot gui' nam jir ja gē'gerkam tuk gui' nam mu ja'p tu juan chichiop gio gui' nam pariseos jum tiiti'nda', nam sap buuprai mu bhiika' git gu Jesusus. Ba'p ja titda am:

—¿Jax ku pim ba' pui' bha ja'k jii'm? ¿Gi nach jup jam titda na pim buuprai bha bhiika'?

⁴⁶ Ba'p kai'ch am gu tutpilh:

—Jax dhui na giilhim jix bhai' xi bua na xi chu a'ga. Cham ji'xkat jaroi' pui' kēēket ich.

⁴⁷ Ba'x bhaakut bhai' ji ñio mit gu pariseos, jup kai'ch am:

—¿Aapi'm aap ba jam iatgi? ⁴⁸ ¿Jaroo pim gi nii'ñ na ba ti jii'gi'ñ buiñor gui' nam ji'k jir gē'gerkam piam gu pariseos?

⁴⁹ Dai gui' nam ji'k cham maatiit kēē gu ñio'ki'ñ guch Gi'kora' nat jax tu ua'nak gu Moises mi u'uan ta'm nam ba' alh ja'p jix kaim gu ja biim tu'm. Ku gu' dhi' cham maati' ji na tu' jax ja duñia', na gu' ka ja tulhiiñchuda' guch Gi'kora'.

⁵⁰ Ba' mi' dhir ja'p bhai' ji ñio gu Nikodeemo na pui'p ja kaichgida' gu pariseos, gui' nat maa'nnim tukaa'ñ cha'm mu jimiik nat tiimira'k gu Jesusus mu na pai' tihiaput, jup ja titda:

⁵¹ —¿Gu' jax japim ba' tii xi ilhii'ñ na pim dooda' git? Na gu' maakam ja'k tu daaxix mi u'uan ta'm na saak cham bhai'

nach pu ti'ya' na cham jir am nat tu' jax dhuu gu jaroi' no' cham diilh tu aa'.

⁵² Ba' giilhim bhaak jamit nat pui' xi ja tii'n, jup titda am:

—¿Aap jup jix ja oi'n aa gu Galilea kam ja'tkam? Jix bhai'p tu jiñkai'ndha' gu ñio'ki'n guch Gi'kora' nap ba'x mat ka' nat chakui jaroi' mi' dhir buus na bhaankamu'n tu a'gimik guch Gi'kora'. ¿Ka' xib ba' moop bax bhaai' aa nat mi' dhir ba ji buus?

Gu ubii nat mai' xi buak gu binga'n jumai oi

⁵³ Mi' ba' pui' xi kai'chimik ma tu kookxim jamit mu ja'p ja kiikia'am.

8 Gu' ba' gu Jesus jup ba tibiapum baasi'n ja'k oidha' ta'm nam pai' Oliibus ki'n jix chu mat ka', na pai'm jiipi'ñka'. ² Ba' buimgidhak jix dha'npam jix chu maaxirik giop mi'p ba ai ge' chiop. Ja'xpix ba' na mit jix io'm mui' mi' xi ai gu ja'tkam buiñor, mi ja'p ji dhaibuk bhai' ji chu ja a'gi. ³ Gu' ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios, gio gui' nam pariseos jum tiiti'nda', mu pai' ji chiigik jamit maa'n gu ubii na jumai pix ba oi'ñchu' gu maa'nkam, cham tu' gui' nat jaroi' oi biipi' dir. Mi ja'p ba kiis am ja saagi'n, ⁴ ba'p titda am gu Jesus:

—Aach bha baidhak dhi'ñi ubii nach ñii'n na cham jir am na pui'm bua't oirida'. Na gu' dhi' ti biina', dai nat mai' xi buak jumai ba oi'ñchu' gu maa'nkam. ⁵ Na gu' gu Moisees nat tu ua'nak pui'm kai'ch nach sap ja koo'nda' ja ma'yasat joodai ki'n gu pu chu'm gu u'uub. ¿Aap jax kai'ch, mu'aa'ch aa?

⁶ Ba' dhi' nam pui' ji' titda gu Jesus nam mi' pix mamti no't sap moo bhai' bhaankamu'n ji ñio, nam ba' ba iattulhdha' ja bui gu ge'gerkam Israel kam no't jax dhuuk cham pui' ja'k tii na jax tu daaxix. Gu' ji na gu' cham ñiok gu Jesus, dai nat gan ji mugia, mi' pix ja'p xi

chu u'uan nobii'n ki'n dibiir ta'm. ⁷ Gu' ji nam gu' kiisaim nam tikkatu'. Ba' bhai' xi ja tiigik jup ja titda:

—Aa dho bhai' xi mai'ñña' ku gi biipi' gu jaroi' maadit na cham ji'x ua'tulhdhix.

⁸ Mi' dhir ba' pui' xi chi'iik gio nai'p ji mugia, maa'n na jax tu u'uantu'. ⁹ Gu' ba' na mit kai nat pui' ji' tii gu Jesus, gampai' ji dhuu mit, nam gu'x maat nam giilhim jix u'ua'tulhdhix. Cham jamit ba' pai' ka tikka, dai na mit pix ji bubuax xi'lhim biipi' kat gui' nam jir jagi'gir. Biix jamit pu bubua, diilh dai gook jamit mi' ji bii gu Jesus gio gu ubii. ¹⁰ Ba' nat gio bhai'p ji chi tii gu Jesus, am-pix tu ju', nim maa'n maa'nkam ku pai' tu jai'ch gu mui' nam mi' kap tu't, dai diilh gu ubii pix mi' kiik. Ba'p titda:

—¿Paa mit ja'k bhii gui' nam ya' pix jix baabui'm ka kai'ch nam saak xim bhaamki'n? Cham dho bak jax ka xim doodam am jia.

¹¹ Ba'p kai'ch gu ubii:

—Cham dho chi jia.

Ba'p titda gu Jesus:

—Dho aañ ba pui' ip, cham bia' iñ nañ jax jum tiida'. Ba jimia' ap, dai nap cham kam ua'tulhi'ndha'.

Gu Jesus na joidham ge' tanoor ya' dhi oi'ñga'n

¹² Ba' gio bhai'p ji chu ja a'gi gu Jesus gu ja'tkam, jup ja titda:

—Aañ jir di' gui' na joidham ge' tanoor ya' dhi oi'ñga'n. Gu jaroi' na bañ kaichgida', cham tu'x chukgam kir kap tui'ngida'. Joidham jix chu maax kir ba oirida', na gu' ba machia' na jax ja'k mi' pui' jimda' na jax jix aa' guñ Gi'kora'.

¹³ Ba'p titda am gui' nam pariseos jum tiiti'nda':

—Jax dhui na gu' aap diilh nap jum a'mkam ñiok. Dhi' cham tu'r pui' ji matgam, na gu'r iatda' ka' no'ñ diilh jiñ a'mkam tu a'gim.

¹⁴ Gu' ji na gu'p ja titda gu Jesusus:

—Dho gu' cham jax bua ji sia kuñ diilh jiñ a'mkam ñiok, na gu'r pui' nañ ji'k jax kai'ch, nañ gu'x maat na ñich pai' dhir bha jii gio nañ pa ja'k jim. Aapi'm na pim gu' cham maat nañ pai' dhir ja'k jim gio nañ pa ja'k bhiichu'. ¹⁵ Gu' ja'p jum aa' pim na pui' na jax aapi'm na pim pu tu buada' na pim diilh jax ilhii'ñdha', cham tu' na jax jix aa' guñ Gi'kora'. Gu' aañ matgam cham tu' pui' ji, ¹⁶ na gu' nañ ji'k jax ilhii'ñ nañ ti'idha' sia nar pai' dhuuk, jir pui' ka', na gu' cham tu' aañ diilh jup kai'chidha', gu' matgam guñ Gi'kora' ji nat bhañ joot. ¹⁷ Dho na pim jax bax maat mi u'uan ta'm na tu ua'ñix na saak gu jaroi' no't tu' jax dhuu jix buam jum duukam, cham ti jiigi'ñdha' am gu ge'gerkam no' maa'n diilh tii xi iattulhi'ñ, dai no'm gook ja'tkam pui' ba kai'ch na ba'. ¹⁸ Ja'p na jax xib nañ diilh jiñ a'mkam ñiok gio guñ Gi'kora' nat bhañ joot, gook jach dho bap jich bua.

¹⁹ Ba'p kai'ch am gu pariseos:

—¿Paa ba' jax chu'ii' gum Gi'kora'?

Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Jax dhui na gu' ni aañ ku pim xiñ maat nañ jir tu'p tu'm da', chi ba' pik jup bax maat japim guñ Gi'kora'. No' pim gu' xiñ maat ka' git aañ, pui' pim dhop jix maat ka' git guñ Gi'kora'.

²⁰ Ja'pni tu ja a'gi gu Jesusus miji ge' chiop mi sonpan ji kikbuk na pai'm tu-a'ba' gu tuumiñ. Ku gu' cham jaroi' juan ji, nat gu' chakuim ai na pai' dhuuk tu daaxix nam dagia'.

Gu Jesusus nap kai'chdha' nax xijai na aaya' jix dhaam gu jaroi' no' cham ti jiigi'ñ buiñor

²¹ Ba'p ja titda ip gio gu Jesusus:

—Aañ matgam ya' pui' xi kai'chimii ba jimia' ji. Sia ku pim aapi'm tii bañ ga'nga gatuuk, cham pai' kañ chigia' pim. Ya' pim pix pu ko'ya' jix u'ua'tulhdhix kam,

na gu' giilhim jix xijai na pim jax dhui aaya' bhammi nañ pai' bap tui'ka'.

²² Ba'p kai'ch am diilh gu ge'gerkam Israel kam:

—¿Paa ba' ja'k tii xi ilhii'ñ na bhiia' git? ¿Ka' ba' moo xim mu'aam aa chi diilh ku ba' pui'x xijai nach jax dhuuji aaya' na pai' bap tui'ka'?

²³ Gu' ji na gu' ja kēē gu Jesusus nam jax kai'ch, ba'p ja titda:

—Na pim gu' aapi'm jir ya' kam dhi dumaalh kiisap bhaan, gu' aañ matgam jir te'kob kam ji. Aapi'm jir ya' kam jia dhi oi'nga'n bhaan, aañ gu' matgam cham tu'r ya' kam ji. ²⁴ Pui' kuñ ba'p jam titda na pim ya' pu ko'ya' jix u'ua'tulhdhix kam no' pimit cham ti ji'ñ nañ aañ jir di' nañ bijik dir pux jai'ch biima'n guñ Gi'kora'. Ya' pup jir bi'xim ka' pim jix u'ua'tulhdhix kam.

²⁵ Ba'p titda am:

—¿Jir tu'p tu'm da' ap gi nap ba' pui' kai'ch nap bijik dir pux jai'ch?

Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho nañ jax ba kai'ch na ñich jax dhir ya' ai. ²⁶ Mui'x jai'ch nañ tu' tu jam a'gidha', na pim gu' cham mi' pui' jiim-chu' na jax jir am. Ku gu' cham tu' ji na aañ diilh nañ jax ilhii'ñ, gu ja'pji na jax jix aa' gui' nat bhañ joot. Ja'pniñ ba' pix tu jam a'gi'ñ, nañ gu' aañ jix maat nar silhkam nat jax jiñ chi'ñ gui' nat bhañ joot.

²⁷ Gu' ji na mit gu' cham maatit kai na guch Gi'kora' aagit jup kai'ch gu Jesusus.

²⁸ Ba'p ja titda ip gio:

—Jano' ji na pim pai' dhuuk bañ xiss-apa' kuruus ta'm na pim ba' ba machia' nañ aañ jir di' nañ bijik dir pux jai'ch biima'n guñ Gi'kora', nañ cham tu' aañ diilh pix pui' tu bua nañ jax ilhii'ñ, gu' ja'pji na jax pix jiñ chiidaim ji guñ Gi'kora' nañ tu jam a'gi'ñ. ²⁹ Na gu' ya'ni ja'p jiñ xanoop jup tui'dhi' guñ Gi'kora' gui' nat bhañ joot. Cham ji'xkat pai'ñ dho'ñ-

cho' diilh, nañ gu' aañ mi' pui' xi chu buim na jax ja'k jix aa'.

³⁰ Ba' mui' ja'tkam ti jii'n jamit buiñor nat pai' dhuuk pui' ji' tu ja a'gi gu Jesusu.

Gu ja'tkam na dai mu ja'k ja tukgi'nka' gu ja ua'tulhdhara'

³¹ Ba'p ja titda gu Jesusu gui' nam ji'k ba ti jii'gi'n buiñor:

—No' pim mi' pui' jii'mchu' nañ ji'k jax tu jam a'gi'n, bhaan bax maati' ka' na pim bañ kaichu'. ³² Ba' cham jaroi' jam a'mkam aa'nda' na pim bha niidhidha' na jax jam tiidaidha', na pim gu' bax mat ka' na jax ja'k jir am na pim tui'n'gida'.

³³ Ba'p kai'ch am:

—¿Jax jap ba' duukat pui'ch chitda na pui' cham jaroi' jich a'mkam aa'nda' nach bha niidhidha' na jax jich chiidaidha'? Nach gu' aach pui' mi' pui' tu daa'n'chu' na jax tu jimdat guch boxii kat Abraam, cham tu' jaroi' bha niidhim ich.

³⁴ Ba'p ja titda gu Jesusu:

—Tu' silhkam jañ ya' jam aagi'n'dha', biix gui' nam ji'k jum ua'tulhi'n, dhi' kat pui' bam kai'ch nam dai pix bha niidhim gu ua'tulhdhara' na mu ja'k ja tukgi'n.

³⁵ Ja'p na jax gu jaroi' no' mi' pai' pix tu juan buiñor maa'n gux chumñigam, na pix bha niidhidha' no' pui' mamka na tu' ka'm tu juana'. No' gu' cham ka mamka, dho gu' dai dho na ba jimia' kia'mi'n. Piam no' gu'r maraa'n, cham pai' jimia' dho, sia ku cham ka jai'ch na tu'm ka'm tu juana', na gu'r mi' kam ka'. ³⁶ Gu' ba' gu xib no' pim moox aa'nda' git na pim cham bhaan kam tutkagi'nka' gu jam ua'tulhdhara', piam na pim ba' cham mu ja'k ka niidhidha', jam a'm jum aa' na pim soi'n chiida' aañ nañ jir Maraa'n gu Dios nañ ba' jam boosga' mi' dhir jix chu tukgam kir na pim pai'p tu'ii'. ³⁷ Jix maat iñ dho nar jam boxii kat gu Abraam, ku pim ji gu'x chu chi-añik ji nam jiñ mu'aa', na pim gu' cham

kaim nañ ji'k jax tu jam a'gi'n. ³⁸ Sia ku tii dai nañ ji'k jax nii'n gio na jax jiñ chiidaim guñ Gi'kora' nañ tu jam a'gi'n, ja'p xi dhuukat japim pix ji gu', na gu' aapi'm dai mu ja'k kaichu' gu jam taat.

Gu Jesusu nap ja tiida' gu ge'gerkam Israel kam na ja'ook jir ja taat

³⁹ Ba' bhai' ji nio mit, jup kai'ch am:

—¿Jaroo gi ba'p jir jich chaat? Abraam dho.

Ba'p ja titda gu Jesusu:

—No' baabui' Abraam jir jam taat ka' git, mi' pui' jii'mda' pim git ji na jax tu jimdat. ⁴⁰ Tii' na pim ba' gu'x chu chi-añik nam jiñ mu'aa' sia kuñ tii tu a'gim na jax pix jiñ chiidaim gu Dios. Jax dhui na gu' Abraam cham tu' pui' tomaatit na jax aapi'm. ⁴¹ Na gu' kai'ñkam aapi'm dai na pim mu ja'k kaichgit mi' pui' tu daa'n'chu' jia na jax tu jim gu jam taat.

Ba'p titda am:

—Jix maat ich dho ip na jaroi'r jich chaat, cham tu' nach moor sai' chir kam. Dios dhor jich chaat.

⁴² Ba'p ja titda gu Jesusu:

—Matgam no' Dios jir jam taat ka' git, xiñ kiigalhi'n'dha' pim git ji, na ñich gu' aañ bhammi dir bha jii na pai'p tu'ii'. Cham tu' nañ diilh pix ya ja'p jimdat pui' ba tu jam a'gidhim, gu' ja'pji gu Dios nat bhañ joot. ⁴³ Gu' aapi'm ja'p jum aa' nañ pix jap kai'chim, pui' ku pim ba' cham maatit jiñ kee nañ jax tu jam a'gi'n, na pim gu' cham xim ga'nga na jax jir jum duukam. ⁴⁴ Na gu' aapi'm ja'ook jir jam taat, ja'p moo gu tu'x matgam, pui' ku pim ba' mu ja'k kaichgit pui'p tu buim na jax jam tiidaim. Na gu' gu ja'ook bijik dir pur tu mua'kam nat dir maaxir, cham pai' dhuuk mi' pui' jim na jax jir am, gam na giilhim jix iatbi' tu' na pix bhaan. Cham pai' dhuuk silhkam tu a'ga, dhi'r ma'oo'n gu iatda'. ⁴⁵ Gu' ba' aañ nañ tii silhkam tu a'ga, cham jiñ jii'gi'n japim. ⁴⁶ ¿Aañ japim paa duuk jiñ nii'n na ñich

tu' jax ba duu na cham jir am, nar ua'-tuldhdhara'? ¿Piam aa na gu' cham? Nañ gu' aañ silhkam tu a'ga, gu' ji na pim gu' cham ti jii'gi'n. ⁴⁷ Na gu' cham tu' Dios jir jam Gi'kora', pui' ku pim ba' cham kaim. Gu' matgam gu jaroi' no' moo silhkam Dios jir Gi'korga'n, jix kaim ka' ji gu ñio'ki'n.

Gu Jesusus nap kai'chdha' na pux jai'ch bijik dir na ba' gu Abraam maaxirii gio cham jup ka jai'ch ka'

⁴⁸ Ba' bhai' ji ñio mit gu ge'gerkam Israel kam, jup titda am gu Jesusus:

—Xib jachich dho gi ba' ampix jix bhai' maat ji nap jir Samaaria kam gio nam a'm ti niidhim gu ja'ook. Tii' nap jax kai'ch.

⁴⁹ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Ja'pji dai nañ gammiji daan guñ Gi'kora', cham tu' ji na tu' ja'ook jiñ a'm ti niidhim. Gu' ji na pim gu' aapi'm cham tu' ka'm jiñ ñii'n, giilhim pix kai'chdha' pim. ⁵⁰ Ku gu' aañ cham tu' ji nañ jix aagit jup kai'ch na pim jiñ dhaanda', gu' ja'pji guñ Gi'kora' nax aa' na pim jiñ bui tu daanda', na gu' gui' no't jax ba tii, jir pui' ka'. ⁵¹ Tu' silhkam jañ ya' pu jam tiida', gu jaroi' no' mi' pui' ba jimchu' nañ ji'k jax tu a'ga, cham ka tu mumkida'.

⁵² Ba' gio bhai'p ji ñio mit gu ge'gerkam Israel kam, jup kai'ch am:

—Jaiñ dho pik tu' aa'ch ji na ja'ook jum a'm jup tui'dhi'! Tii' nat ba' gu Abraam muu no' baabui', gio gu jai' nam bhaankamu'n jup tu a'gimik guch Gi'kora'. Pui' pix jup koi mit, gu' aap jax ilhdhat pui'ch chitda nap ba'p kai'ch: “Gu jaroi' no' mi' pui' ba jimchu' nañ ji'k jax tu a'ga, cham ka tu mumkida'.” ⁵³ ¿Giilhim ge'kam tu tatda' aa panaas? Cham tu' pui' na jax guch boxii kat Abraam nat pui' pix jup muu, gam gu jai' nam bhaankamu'n tiip tu a'gimik guch Gi'kora' na mit pui' pix jup koi. Gu' aap chi ba' pik, jii'x jup tii'.

⁵⁴ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Kux ba' no' gu' aañ diilh pix ya ja'p tu a'gada' git nañ pui' kai'chdha' nañ jir ge'kam, ¿tu' gi mi'p jum ninii'n? Gu' ja'pji gu Dios na pim aapi'm jaroi' aa' na pui' tiip jir jam Gi'kora' na pui' ja mat-tu'n gu ja'tkam nañ ja'xbui'p jir ge'kam na diilh. ⁵⁵ Ku gu' aapi'm cham maat ji nañ jir tu'p tu'm da', na pim gu' cham xim ga'nga na jax ja'k jix aa'. Aañ dho gi gu'x bhai'x maat ji, nañ gu' mi' pui' tu buim na jax pix jiñ chiidaim. No'n gu' jax kai'chdha' git nañ cham maat, ja'p dho pix ba ji buusanda' iñ git na jax aapi'm na pim giilhim jix iatbi'. ⁵⁶ Matgam no' pim mi' pui' jiimda' git na jax jir am, jix bhai'm ilhdha' pim git ji na ñich ya' ba ai, ja'p na gu Abraam nat jix bhai'm ilh nat pai' dhuuk maat nañ pu'ni gatuuk bha jim.

⁵⁷ Ba'p titda am gu ge'gerkam Israel kam:

—Jii, saak jap ba' pin cham iatda' tu a'ga! ¿Jax jap ba' duukat jup nii'n gu Abraam? Nap gu' chakui ji'k gook oo'm daman mambhiix oidha' bia'.

⁵⁸ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Tu' silhkam jañ ya' pu jam tiida', biipi' dir pux jai'ch iñ aañ nat ba' gu Abraam ya' maaxirik gio cham jup ka jai'ch.

⁵⁹ Ba' giilhim bhaak jamit nat pui' xi ja tii'n. Jotmoda' tii u'aam jamit gu joodai nam sap ki'n ma'yasai mu'aa' git. Gu' ji nat gu' miji ja'p xi baa ja'tkam tir gu Jesusus, pu jii mi' dhir ge' chiop. Mi ja'p ba buus ja saagi'n, gammiji ji dhuu.

Gu Jesusus na ba dua'ndha' maa'n gu maa'nkam na cham ñia ka'

9 Ba' nammi gama ja'k na ba jimchu' gu Jesusus, ba tii maa'n gu maa'nkam cham ñia kam na mi ja'p daa, na diilh pur pu chu'm nat dir maaxir. ² Ba' xi chikka am gu noonbi'n, jup titda am:

—Jiñ jaduun, ¿diilh aam ua'tulh dhi jaduun nat ba' cham ñia kam maaxir, ka' gu gi'korga'n aa?

³Ba' gu Jesus jup ja titda:

—Cham tu' ji na tu' ja ua'tulhdhara' gu gi'korga'n pui' dhuuk am dhi', nix chu' gu diilh ua'tulhdharga'n. Ja'pji nat pui' ja'k pu duu gu Dios na ba' gatuuk dua'ndha' na bhaan matgilhia' na cham tu' xijaichu'n na pu tu duña'. ⁴Ba'ñ a'm jum aa' nañ xip tu buimii nat ji'k jax jiñ chiñ'n gui' nat bhañ joot, kapbhai' na kax chu maax, na gu' no' bax chukgam, cham jax kax bhaai'n ka'. ⁵Na gu' xib nañ maaxik ya' ka oiri dhi oi'ñ-ga'n bhaan, joidham ge' tanoor iñ na ki'n jix chu maax kir bap tui'ngida' gu jaroi' no' moox aa'nda' gít.

⁶Ba' pui' xi chi'iik mi ja'p xi xixbuk dibiir ta'm palhiip xi dha'munak bhai' xi juulh buupuiram gu cham ñia kam. ⁷Mi' dhiir ba'p titda:

—Xib jap ba' xim ikoimdhara' gum buibas muni Siloe, na pai' kolhbixdhix gu suudai'. —Siloe ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch nat jumai mu jootsak.

Ba' mam ikoimdham gu cham ñia kam mu na pai' tu aagi'ñ gu Jesus. Joidham bhai' ji ñiata nat jax jum ikoim, jix ki' mummy ja'k ba ai kia'mi'ñ. ⁸Ba'p kai'ch am gu mi ja'p oi'ñkam gio gui' nam mu ja'p ka nii'ndha' na cham ñia kam mi ja'p daakat ka tu taanda' gu tuumiñ nam onbai'ndha':

—¿Cham aar di' gu ya'ni kiokam nax joi'ndha' na mi ja'p daakat ka ja taanda' gu ja'tkam gu tuumiñ?

⁹Ba' ji'ma'n jup kai'ch am:

—Dhii' dhor di'.

Gu' ji nam gu' jai' cham ti jiigi'ñ nar di', jup kai'ch am:

—Jir jumai ji dhi', gu' ji na gu' pu chu'm jup ti nii'ñ.

Ba' diilh jup ba tu aa' gui' na cham ñia kat, jup kai'ch:

—Aañi' dhor di'.

¹⁰Ba'x bhai' bhai' ji chikka mit, jup titda am:

—¿Gu' jax ba' moo duuk joidham jup ba ji dhudua dhim buupui nap cham ñia kat?

¹¹Ba' gui'p ja titda:

—Dho maa'n gu jaduun gui' na saak Jesus tii' nat ja'p jix bhai' dhuu nat jiñ dhua'ñ. Mi ja'p pix xi xixbuk dibiir ta'm palhiip xi dha'munak ya' xiñ juulhdhak jiñ buupui am jup jiñ chitda: “Xim ikoimdhamir ba' xib muni Siloe.” Aañ ba' mu jimiik jup xiñ ikoim, pu joidham bhai' ji ñiata ñich.

¹²Ba' giop xi chikka am, jup titda am:

—¿Paa ba' ja'k bhii nach machia' nar jaroi' dha'?

Ba' gui' na cham ñia kat jup ja titda:

—Dho cham maat iñ nat pa ja'k bhii.

Nam pix bhai' ji chikkada' gu pariseos gui' na cham ñia kat nat jax dhuuk dua

¹³Mi' dhiir ba' nam mi' pui' xi kai'chimik, ba baidhak jamit gui' na cham ñia kat bhammi nam pai'p tu'ii' gui' nam pariseos jum tiiti'nda', ¹⁴nam gu'x maat na jano' cham tum juanda' nat pai' dhuuk dua'ñ gu Jesus, nat palhiip xi dha'munak gu dibiir chinborga'n ki'n bhai' xi juulh buupuiram. ¹⁵Ba' na mit bhammi ba aich ja bui gu pariseos, bhai' ji chikka mit ip nat jax dhuuk dua na cham ñia kat. Ba' gui'p ja titda:

—Dho dai nat palhiip xi dha'munak gu dibiir ya' xiñ juulh jiñ buupui am gui' nañ jaroi' ba aa', gio ba' na ñich xiñ ikoimdham, pu joidham bhai' ji ñiata ñich na pim jax bañ ñii'ñ.

¹⁶Ba' mi' ba ji ñiokbo mit diilh gu pariseos, ji'ma'n jup kai'ch am:

—Cham ji nach ilhii'ñ nat Dios bha joot gu jaroi' nat pui' dua'ñ dhich jaduun, na ba' cham tu' ka'm nii'ñ na pai' dhuuk cham tum juan.

Jai' maakam bhai'p ji chii mit, jup kai'ch am:

—¿Gu' ba' ilhii'ñ japim aa na gu jax chu'm ja'ppix maa'nkam jix ua'tulhdhix kam pui'p ba tu buada' na tu'r jix bhai'm duukam?

Ba' mi' pui' xi kai'chimik cham maa'n ñi'ook kap duuk am. ¹⁷ Ba' xi chikka am ip gio gui' na cham ñia kat, jup titda am:

—¿Aap gi jax ilhii'ñ jiñ jaduun? ¿Tu' chir jup tu'm da' gu jaroi' nat pui'm du-a'ñ nap cham ñiakat?

Ba' gui'p ja titda:

—Aañ ilhii'ñ na dhi' bhaankamu'n jup ba tu a'ga guch Gi'kora' ja'p na jax saak gu bijik dir kam nam bhaankamu'n tu a'gimik.

¹⁸ Gu' ji na gu' gu ge'gerkam Israel kam cham ti jiigi'ñ am na dhi'r di' gui' na cham ñia kat, na gu'x kiki' gu buupui'ñ nam bhai' xi ñi'ñ. Pui' mit ma tu ja joochxi gu gi'korga'n nam mu jiimda'.

¹⁹ Ba' gui' mui'p ma jii mit. Ba' na mit bhammi ba ai, ba ja tikka am, jup ja titda am:

—¿Dhi'ñi aar di' gu jam mar nat saak cham ñia kam maaxir na pim jup kai'chdha'? ¿Jax dhuuk dua?

²⁰ Ba' bhai' ji ñio mit gu gi'korga'n, jup kai'ch am:

—Dho gu' jax gip bia' ich nach ti'ya', nach gu'x maat na dhi'r jich mar nat cham ñia kam maaxir. ²¹ Gu' nat jax dhuuk jum kii'ñdha, cham bhaai' ji nach jax dhui jax aagi'ñdha'ch jaaduñ, no't jaxji jaroi' dua'ñ nat ba' bhai' jim kikgidha gu buupui'ñ, cham jach dho ba' maat. Jix maat ji diilh na pim xi chikka' na jam aagi'ñdha', na gu' bar ge' maa'nkam juraa'n bia' kam.

²² Ba' dhi' nam pui' ji' kai'ch gu gi'korga'n, nam jix ja iibhi'ñ gu ge'gerkam Israel kam, nam gu' biipi' dir pu pui' ba te kœ nam sap jup kai'chdha' nam cham ka do'ñcho' gu jaroi' na mu bakia' nam pai' jax tu daanda' no' jax kai'ch na gu

Jesuus jir di' guch Xoi'kam. ²³ Pui' kum ba'p kai'ch pix: “Jix maat ji diilh na pim xi chikka', na gu' bar ge' maa'nkam juraa'n bia' kam.”

²⁴ Ba' xi baidhak jup titda am ip gio gui' na cham ñia kat:

—Xi chum uañdha' ap buiñor gu Dios na pich ba dua, cham tu' gu jaroi' buiñor nat pui' panaas jum dua'ñ. Nach gu' aach jix maat nat giilhim bam ua'tulh gui' gu maa'nkam.

²⁵ Ba' bhai' ji ñio gui' na cham ñia kat, jup ja titda:

—Aañ cham jup maat ji no'x ua'tulhdhix, daipu' ji nañ jix maat nañ aañ cham ñia kat. Xib jix kiki' guñ buupui nat jiñ dhua'ñ.

²⁶ Ba' gio bhai'p ji chikka mit, jup titda am:

—¿Jax moo duuk jum dua'ñ? ¿Jax bhai' ji chu duu na ba' bax kiki' dhim buupui?

²⁷ Ba' gui'p ja titda ip gio:

—Dho gi nañ gu' tii ba jam aagi'ñ, gu' ji na pim gu' cham jiñ jiigi'ñ. ¿Ka' na pim jix aa' aa na pim ti jii'ñdha' buiñor ku pim ba'x aa' nañ pix mu dir bhai' ji kik-sada' nañ jam aagi'ñdha'?

²⁸ Ba' pix am bhaak jamit nat pui' xi ja tii'ñ, giilhim titda am na jax cham jir am kat nam tiida', jup kai'ch am:

—Aap chi no'p jix aa' jia nap mu ja'k kaichgida' gum biim tu'm. ¿Jaroo gip jum daa' siap mu kaichu'? Aach nach gu' mi' pui' tu daa'ñchu' nat jax tu ua'nak gu Moiseses, ²⁹ nach gu'x maat nat Dios bha ñio'kdhak na ba' bhaankamu'n tu a'gimik. Gu' gui' gu maa'nkam, pu cham maat ich ji na pai' dhir ja'k jimdat ya ja'p pu tu buim.

³⁰ Ba'p ja titda:

—Ja'p moo joidham cham jum ilhdham jup bañ dhua'ñ jia gu jaduun, sia ku pim cham maat na pai' dhir ja'k jim. Tii' nax kiki' xib guñ buupui. ³¹ ¿Jax japim ba' duukat maakam ilhii'ñ? ¿Jax

dhui moo joidham jup ba ji palhbuidha' gu Dios gu jaroi' no'x ua'tulhdhix, sia ku tii xi ilhii'n nap tu duñia' gu tu' nar jix bhai'm duukam? Dai no' tu' ka'm nii'n gu Dios gio no' mi' pui' jimchu' na jax jix aa' na ba' pui' ji chu buusnichgida' na jax ilhii'ndha'. ³² ¿Paa gi dhuuk jaroi' mu pai' pix ba kaidha' nat ba dua'n gu jax chu'm cham ñia kam? ³³ Gu' dhi'x maati' ji nat Dios bha joot. ¿Jax dhui pui'p ba tu buidha' git no' diilh pix?

³⁴ Ba' bhai' ji ñio mit gu ge'gerkam, jup titda am:

—¿Gu' aap ba ilhii'n aa nap ya' bach aagi'ndha' nach jax ja'k tui'ngida' na pich pux ua'tulhdhix kam maaxir?

Pui' xi chiidak gammiji xi joot jamit.

Gui' nam ja'p ji buan nam cham ñiñña

³⁵ Ba' nat pui' ba ti kai gu Jesus na mit mai' joot gui' nat dua'n na cham ñia kat, ma gaagam. Nammi gama ja'k tiigik jup titda:

—¿Ti jiigi'n ap aa buiñor gu Maraa'n gu Dios?

³⁶ Ba'p kai'ch gui' na cham ñia kat:

—¿Jaroo gi dha'? No' pich iam jiñ aa'n jiñ jaaduñ nañ ba' ti jii'ndha' buiñor.

³⁷ Ba' gu Jesus jup titda:

—Aañi' dhor di' nañ ya' tum a'gi'n. Xib japich ba' bañ maat.

³⁸ Ba' gui' na cham ñia kat nat jax o'l-hia'n ki'n kikkuk jup titda:

—Ti jiigi'n iñ dho biix jiñ jur ki'n aap jum bui.

³⁹ Ba' mi' dhir jup titda gu Jesus:

—Dho gu' aañ bhai' pix ja mattudam ji gu ja'tkam ya' dhi oi'nga'n nam jax chu'm mi' pui' jiim na jax jix aa' guñ Gi'kora' gio gui' nam jax chu'm cham mi' pui' jiim, nam ba' bhai' ji chi tigia' gui' nam cham ñiñña. Gu' ba' gui' nam pui'm aa' nam jix ñiñña, nai' ji chutkia' gu ja buupui.

⁴⁰ Ba' ji'ma'n gu pariseos nam mi ja'p gu'kat kee nat pui' ji' tii gu Jesus, jup titda am:

—¿Aach jap biix jich aagit jup kai'ch nach cham ñiñña?

⁴¹ Ba' gu Jesus jup ja titda:

—No' pim aapi'm cham ñiñña ka' git, cham tu' kuiñcha bia'ka' pim git ji ki'n gu jam ua'tulhdhara'. Gu' ji na pim gu'p kai'ch na pim jix ñiñña, giilhim jix u'ua'tulhdhix japim.

Gu Jesus na bhaan ji ua'rgidhai tu a'ga' gu kakasnir bipia'dam

10 Ba'p ja titda gu Jesus:

—Tu' silhkam jañ ya' pu jam tiida'n jaaduñ, gu jaroi' no't cham mi' dhir mu baa na pai' kiidha' gu ja chikiir gu kakasnir, no't gu' ja'p dir ja'k mu baa, dhi'r di' ka' gux ixkum na mi'x chi iixdham ka' gu kakasnir nam mi kuup. ² Gu' no't mi' dhir ja'k mu baa na pai' kiidha' gu ja chikiir, dho gi gu'r di' ka' ji gu bipia'dam gui' na jaroi' ja nuuka'n, ³ na gu'x maatit nii'ndha' gui' na mi' tu nuuka'n-da' na pai' kiidha' gu chikiir no'r di' gu bipia'dam, piam ku gu'r jumai. Ba' dai na ba ja kupio'kdha' gu kakasnir no' gu'r dhi', gui' ba' dai na pix ji ja baidha' nam jax chii' biix ji'ma'n gu kakasnir tugi'n. Ba' pix mui'p ji bubuakia' am, nam gu'x maatit kaaya' na dhi'r di' gui' na gammiji ja bipia'da'. ⁴ Mi' dhir ba' nam pai' dhuuk biix mu bubuakia', dai na biipi' mui' xi jimia' gu bipia'dam pai' na ja'k jix ja bia'ram ka' na joidham jix xa'ii', gu kakasnir tugi'n ba' dai nam gatuuk dir pix mia'n bhiiya' nam mu oidha', nam gu'x dhaanda'. ⁵ Dai no'r jumai gu bipia'dam dho gi gu' cham ji'xdha' mu oidha' am dho gi ji sia kut mi eek tii ja baidhim, piam ku gamai' tii ja sasda'. Pu jiboi'ñña am dho totdonii nam gu'x iibhi'ndha' na cham jir di' ka' gui' na gammiji ja bipia'da', nam gu'x maatit

kææke' nar jumai ka' na pai' dhuuk tii xi ja bai'ndha'.

⁶Ja'pni tu ja a'gi gu Jesuus gu ja'tkam bhaan ji ua'rgidhak gu kakasnir, gu' ji na mit gu' pu cham maatit kai na gu ja'tkam ja aagit jup kai'ch, nam pui' ji buan na gu kakasnir.

Gu Jesuus nap kai'chdha' nar di' gux kii' bipia'dam

⁷Ba'p ja titda ip gio gu Jesuus:

—Tu' silhkam jañ ya' pu jam tiida', aañ jir di' gu ki'ngob bhai' nam pai' dhir mu baapak gu kakasnir miji ja'k ja chikiir am. ⁸Dai gui' na mit biipi' ya' tii ai dho gi gu'r di' am ji gux i'xkum nam ilhdat nam ti iixdha' git gu kakasnir, gu' ji na mit gu' cham jax ja dooda. ⁹Gu' xib aañ jir di' ji gu ki'ngob bhai' na pai' dhir mu tum bapki miji ja'k irban dir, na ba' gu jaroi' no't jum guguuxdhak bhai' dhir mu baa dhi' bhaan gu ki'ngob, joidham jix bhai' ba tu jimia', na gu' bhaan ba ti niidhidha' guñ Gi'kora'. Ja'p ji buusnia' na jax maa'n gu kasnir na buusaidhai miji dir chikiir tir gu bipia'dam ba bia'ra' pai' na joidham jix xa'ii' ka', na ba'x kii' ka' jix dhuakam.

¹⁰'Gu' matgam gui' nañ ja aa' nam ja'p ji buan na gux i'xkum na mit biipi' ya' tii ai, ja'p ji buus ji na mit bha ja koodam gu ja'tkam gam na mit bha tu ja iixdham. Gu' aañ matgam bha jii ji ya' dhi oi'nga'n bhaan nañ ya' ja palhbuidha' gu ja'tkam, nañ ja aagi'ndha' nam jax ja'k duña' nam ba' xib dir gammiji pu ba duduaka' gu ja i'ii'mda' bhaan, na gu' ja a'm ti niidhidha' guñ Gi'kora'. ¹¹Aañ jir di' pix ip gux kii' bipia'dam nañ gammiji ba ja nuuka'nda' guñ kakasnira', cham jax buasia ñich pui' ma muu nañ tii pup xi ja palhbuidhimii no't tu' ba ji ja oi. ¹²Cham tu' pui' na jax gu jaroi' no' umua'ndhix pix na tu bipia'da', siam tiix bhai' namkidhat chian na ja nuuka'nda' gu kakasnir. Biipi' kat dho mi' dhir ji dhai'ña' no'

mui' ba jim gu bhan piam gu sii'. Cham ja joi'ndai mi' xi ja iabui gu kakasnir, na gu' cham jir diilh ga'n ka'. Gu bhan ba' dai na ba ja da'ngia' ji'k na ilhii'ndha', jai'm pu pai' nam ja'k boopoya' totdonii. ¹³Na gu' gui' na pu'ñi umua'ndhix ka' pix, cham tu' ja'xbui' pui' ja da'da' gu kakasnir na jax gui' na diilh jir kakasnir tugi'ñ ka'. Pu'ñi dho ba' na biipi' kat ba jimiññolhia' no't mi' ba ai gu sii' piam gu bhan. Tu' gi na gu' bhaan pix mai'chikda' gu tuumiñ.

¹⁴'Gu' aañ matgam tu' silhkam ji nañ jir jix kii' bipia'dam, cham jum aa' na jaroi'ñ ñamki'ndha'. Jix bhai'x ja mat ka' iñ ip gui' nam ji'k jir jiñ kakasnira' ka', gio gui' mu dir bha ja'k pui'x bhai'p xiñ mat ka' am. ¹⁵Ja'p na guñ Gi'kora' nat bhañ joot na gu'x bhai' xiñ maat aañ, gio aañ ya' dir mu ja'k pui'x bhai'p jix maat. Aa'ñ ba' pu'ñix bhai'p jix ja mat ka' gui' nam ji'k bañ kaichu' nam ja'p ji buan nam jir jiñ kakasnira', gam nañ jix ja joi'ndat jix ja da'da'. Pui' kuñ ba'ñ guguuxi'ñ nañ mukia' ja a'mkam. ¹⁶Ku gu' cham tu' daipu' ja'kbui'ñi pix am ji gui' nam ja'p ji buan nam jir jiñ kakasnira' nañ ji'k ja bia' xib, jai' pup ka jai'ch am ji matgam gu ja'tkam nam pui'p ji buan nam jir jiñ kakasnira', nam gu' pui'p ba ti jii'ndha' aañ jiñ bui. Dai ji na ñich chakui ya' ja aich jiñ chikiir am, kuñ ji gu' ka ja saa'nmira' ji nañ maap ja biinda' dhi jai'ñ kakasnira'. Maa'n kap jañ ba' pix ba ja kukpada', nañ gu' aañ diilh bar bipia'dam ka' xib dir.

¹⁷'Ba' guñ Gi'kora' ge'kam ki'n xiñ dha'dat xiñ kiigalhi'ñ nax bhai'm taat nañ aañ diilh boiñ bhiichdha' ja a'mkam gu ja'tkam, gio nax maat nañ muukii duadii giop bamgia'. ¹⁸Ku gu' aañ chakui jaroi'ñ mu'aa' ji gu diilh pix no'ñ aañ cham aa', gu' ja'pji aañ diilh nañ ba xi chuñ maakim nam boiñ bhiichdha'. Mukia' iñ ja a'mkam gu ja'tkam, mi' dhir jañ giop bamgia' duadii, nat gu' pu'ñi

ja'k jiñ chiidak bhañ joot guñ Gi'kora' nañ tu duñia'.

¹⁹ Ba' gu ge'gerkam Israel kam cham maa'n ñi'ook kap duuk am na mit pui' ji' kai na kai'ch gu Jesusu, nam gu' jai' dhit tii pix am ti jii'gi'ñ. ²⁰ Jai' gu'x bhaamut pix kee am ji, jup kai'ch am:

—Cha'pim mi kee'ke' dhi maa'nkam. Naas ku tu'r jix kii'. Bhaan baax ji dhi' gu cham kii' ii'mda'. Tii' na jax pik jix ñaanbim kai'ch.

²¹ Gu' ji nam gu' jai'p kai'ch:

—¿Kux ba' pui' ja'k jup tu a'gada' aa gu jaroi' no' cham kii' ii'mda' bhaan jup tui'dhi'? ¿Cham aa gu' maakam tu a'-gada' git no' pui'? ¿Jax ji na ba' gu' dhi' daix bhai'm duukam bhaan tu a'ga, gio na ja duduadhi'ñ gu cham ñiñña kam?

Gu ge'gerkam Israel kam nam cham kiigalhi'ñdha' gu Jesusu

²² Ba' jano' na pai' dhuuk bax jii'pdharda', ma tu piastatat jamit gu Israel kam ja'tkam bhammi Jerusaleen, nat gu' giop bam ai nam pai' dhuuk piastatu'n gu ge' chiop bhai' nam pai' dhir tu daan, nam bhaan ti'ñchoka' jano' na mit pai' dhuuk tiimu na mit kii. ²³ Ba' gu Jesusu am pik bhijip ka oiri bhai' na pai' irdi'chim tu kuup biix xikoolh dhir gu ge' chiop na pai' tim jippi'ñ, nam Salomoon ga'n jix mat ka' gu ja'tkam. ²⁴ Ba' gu ge'gerkam Israel kam mi' ji soo'mdhak bhai' ba tikka am gu Jesusu, jup titda am:

—Gi no'p jup bach aagi'ñ no'p aap jir di' guch Xoi'kam na saak bha jimda'. ¿Ji'x jach ba' mik jup ka ti ñiira' nach ba' pik ba machia'? Kuch cham tu' bhaan ka titii'ñchoka'.

²⁵ Ba' gu Jesusu jup ja titda:

—Dho gi nañ gu' tii bijik dir pu chu'm ba tu a'ga, ja'ppi na pim gu' aapi'm cham jiñ jii'gi'ñ. Nii'ñ japim ip nañ jix bhai'm duukam jup tu bua bhaankamu'n guñ Gi'kora'. ¿Kux cham aa dhi' pui'

kai'ñkam bap jum kai'ch? ²⁶ Gu' ji na pim gu' aapi'm cham ti jii'gi'ñ sia kuñ tii jam nii'ñchudat jup tu bua na tu'r jix bhai'm duukam, na pim gu' cham tu'r dhi' gui' nam ja'p ji buan nam jir jiñ kakasnira'. ²⁷ Gu' matgam gui' ji nam ji'k ti jii'ñdha' aañ jiñ bui nam ba' pui' ba ji bubuakia' nam bar jiñ kakasnira', pux maati' jiñ kaaya' am ip no'ñ ba ja bai'ñ, nam gu'x bhai' xiñ mat ka', gio aañ ya' dir mu ja'k pui'x bhai'p jix ja mat ka', ba' dai nam gammiji bañ kaichgida' mi' pui' jiimit. ²⁸ Aañ ba' mi' dhir xi ja aa'ñdhai xi ja guguxdha' nam mi' pui' ba jimia' na jax ja'k jix aa' guñ Gi'kora' na ba' ja a'm ba ti niidhidha', na ba' cham ka ja tulhiiñchuda' gatuu'k. Ba' cham ji'xdha' jaroi' kañ iixdha' sia tii ilhii'ñdha' git.

²⁹ Na gu'x io'm jir ge'kam guñ Gi'kora', cham ji'xdha' jaroi' ka iixdha' gu ji'k no' mit jiñ keek nañ jax tu a'ga mi' pui' ba jii na jax jix aa', na gu' ja a'm ba ti niidhidha'. ³⁰ Na gu' aañ gio guñ Gi'kora' maa'n ii'mda' pix jup duuk ich gook dit.

³¹ Ba' gu ge'gerkam Israel kam na mit jax da'ngi gu joodai bax ma'yasak kat am na mit kai na pui' ji' kai'ch. ³² Gu' ji na gu'p ja titda gu Jesusu:

—¿Jax ba' ku pim ba' bhai' bañ ñii'ñchu'n gu joodai? Na pim gu' tiñ ñii'ñ nañ jix bhai'm duukam jup tu bua bhaankamu'n guñ Gi'kora'. ¿Dhi' ki'n aa pim ba' moo ya' ba xiñ ma'yasam?

³³ Ba' gu ge'gerkam Israel kam jup kai'ch am:

—Ja'ppi na chich jum kai nap maakam pix ba kai'ch nap tii tu a'ga na jax ja'k cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios, nap pui' kai'ch na pim saak gook dit maa'n ii'mda'p duuk gu Dios. Na gu' dhi' panaas pui' kat pix bap jum kai'ch nap jai' Dios jup jum ilhii'ñ, sia kup jir ja'ppix maa'nkam. Cham ji nach jum juanda' git siap jix bhai'm duukam jup tu bua, dai no'p cham pui' ja'k kai'chdha' git.

³⁴ Ba' gu Jesusu jup ja titda ip gio:

—¿Kux aapi'm cham ji'xkat tu jiñkai'n aa mi' na pai' tu ua'nix gu ñio'ki'n gu Dios, nap jum kai'ch: “Aapi'm ja'p ba ji bubuakia' na didios”? ³⁵ ¿Cham aa gu' dhi' cham tu' pix jap tu ua'nix gu ñio'ki'n? Gu' ja'pji maaxik ji pui' ja tiidak gu Dios gu bijik dir kam jam bopxi kat nam sap pu'ni ja'p ji bubuakia' nam jir didios ka' gui' nam ji'k silhkam tu' ka'm nii'n. ³⁶ Gu' ba' aañ pu'ni ip xib, mi' pui' xi chu duñiim iñ nat ji'k jax jiñ chiidak bhañ joot guñ Gi'kora' ya' dhi oi'nga'n bhaan. Gu' ji na pim gu' aapi'm ya' pui'n chitda nañ ge'kam ki'n jiñ ua'tulhi'n buiñor nañ pui' xi jam titda nañ gui'r maraa'n nat bhañ joot. ³⁷ ¿Kux ba' gu' aañ tu'x bhai'm duukam jup tu buada' git aa no' cham guñ Gi'kora' bhañ jootsa' git? Tu' ku pim ba'p jiñ jiigi'ndha' git nañ jax tu a'ga no'n cham jix bhai'm duukam jup tu buada' git. ³⁸ Piam no' pim gu' moo ja'p cham ji'x jiñ kaim nañ jax tu a'ga, sia dai dho na pim xi chi nii'ndha' gux bhai'm duukam nañ jup tu bua bhaankamu'n guñ Gi'kora' na pim ba' mi' dhir ba machia' na silhkam jiñ buip tui'dhi' nañ ba' bhaankamu'n jix bhai'm duukam jup tu bua, cham tu' gu aañ diilh pix, gam na pim ba' ba machia' nañ aañ ya' dir mu ja'k buiñor jup tui'dhi' ip.

³⁹ Ba' giilhim jix bhaak am na pui' ji' ja titda gu Jesus. Tii aa'nda' git nam mi' pu buuphia', gu' ji nat gu' mi' dhir ja nakoo gu Jesus, pu jii.

⁴⁰ Silh pu bhii bhammi baasi'n dir ja'k na pai'r Jorjaan Ak, ja'pni xia'lhbui dhir na pai' ja bopkonimik gu ja'tkam gu Juan, bhai' ba' pu oirida'. ⁴¹ Mui' ja'tkam mu jimmida' am ji gu' na pai' oirida' gu Jesus nam jix kaim ka' na joidham tu a'gada', jup xi kai'chit am:

—Gu' bak ji moor silhkam ji na jax tu a'gada' gu Juan nap kai'chdha' na saak pu'ni bha jimda' dhich jaduun na bixchu'x aichu'n. Sia kut gu' diilh gu Juan cham tu' jax dhuuk na tu'r jix bhai'm

duukam, ku gu'r silhkam ji na jax tu a'gada'.

⁴² Ba' mui' ti jii'n jamit gu mi' oi'ñkam buiñor gu Jesus.

Na ba mukia' gu Laasar

11 Ba' bhammi baasi'n dir na pai' Betaania ti tii', bhai'x ka'ook ka' maa'n gu maa'ñkam Laasar tiigim, nar ja'nni'n gu Mariiya gio gu Maarta. ² Dhi'r di' pix gu Mariiya nar ja'nni'n gu Laasar gui' nat jano' mu ai na pai' ka daa gu Jesus ji ua'dat gui' na joidham uub nat mi' xi choi'dhak tootnaran gio mi'p xi gakii'ñxi kuupa'n ki'n. ³ Ba' gu Mariiya gio gu sipdhi'n Maarta miji xi chu joot jamit nam sap aa'ndhapu' gu Jesus mu na pai' oiri nax ka'ook gu ja jaduun Laasar. Ba' gui' na mit mu ja joot mummup ba aa'ndhim am gu Jesus, jup titda am:

—Ma chu ai gui' na pim gook dit maap jix bhai' kai'chdha'n jaduun. Jix ka'ook.

⁴ Ba'p kai'ch gu Jesus nam ba aagi'n:

—Cham tu' pu mukia' ji matgam guñ jaduun no't moo ja'p jix io'm jup ma ai gui' gu ko'kdai' na jax chu'm ee. Matgam gu' dhi' na bhaan pix matgilhia' ji na giilhim bixchu'x aichu'n na pu tu duñia' gu Dios, gam na bhaan matgilhia' ip nañ aañ ja'xbui'p jir ge'kam na guñ Gi'kora' nat bhañ joot.

⁵ Ba' sia kux ja joi'ndat jix ja da' gu Jesus gu Mariiya gio gu Maarta gio ba' gu Laasar nam maap jix bhai' kai'chdha', ⁶ cham tu' ob mu jii bhammi nam pai' oi'dha' sia kum tii ba aagi'n nax ka'ook gu Laasar. Gook tanoolh mi' kapup xi juruun na pai' jax ba oiri. ⁷ Gatuuk ji na ba' mui'p bar jimdam, jup ja titda gu noonbi'n:

—Maik gor ip gio bhammi ja'k Judea na chich pai' dhir bha jii.

⁸ Gu' ji nam gu' am cham aa' gu noonbi'n, jup kai'ch am:

—¿Moo cham ja iibhi'n ap aa jiñ jaduun gu Israel kam ge'gerkam kup ba' moo gio mui'p bar jimdam? Na mit moo bhai' tiip jum ma'yasa joodai ki'n jano' nach bhammi xi oipimik.

⁹ Ba' gu Jesusus jup ja titda:

—Dho na gu' dhi' ja'pni jia na jax gu jaroi' no' tataab mu pai' jimchu' na cham ji'xdha' moo jutbuip ba ilhia' mu pai', na gu' mu ti niidhidha' na pai' jax ti kii-spaidha', na gu'x bhai'x chu maax ka'.
¹⁰ Gu' ji no't gu' ba tuk na mu pai' tii jim, dho gu' dai dho na jutbui ba ilhia' piam ku gama ja'k pix ba jimda', na gu' cham tu maax ka' na mui' tii ti niidhidha', na gu'x chukgam ka' no't pix ba bhi'n gu tanoolh.

¹¹ Ba' mi' dhir jup ja titda ip gio:

—Mui' tiir jimdam iñ bhammi Betaania nañ ñiñiichdhara' gu Lasaar gui' nach maap jix bhai' kai'ch, nat tak am xi koi.

¹² Ba' gu noonbi'n jup titda am:

—¿Cham aa gu' diilh ba ñiñia' pai' na duuk buusnia' gu kooxmoda'? Cham jum aa' nap moop ñiñiichdha'n jaduun.

¹³ Ba' dhi' na pu'ni ja titda gu Jesusus, ja'p kai'nkam pui' ja titda nat sap ba muu ji gu Laasar, gu' ji na mit gu' cham maatit kai gu noonbi'n, ja'p jum aa' am na silhkam gu kooxmoda' bhaan tu a'ga na jax nañ koosii giop ba ñiñia'.
¹⁴ Ba' silhkam xi ja aagi'n gu Jesusus, jup ja titda:

—Ja'pji muu ji guch jaduun Laasar kat, ja'p moo gux gi'm nañ ya' jam aagi'n.
¹⁵ Ku gu' aañ jix bhai'n chaat ji nañ moo ampik cham bhammip tu'ii' nat pai' dhuuk pui'm duu, na pim ba' pu'ni dhuuji mi' dhir biix jam jujur ki'n ti jii'ndhai bax biinak ka' aañ jiñ bui no' pimit ba ti tii nañ tu' jax dhuñia'. Pu kanich mu jiim.

¹⁶ Ba' gu Tomaas, gui' nam Gook Dim ki'n jup jix mat ka', jup ja titda gu jai' noonbi'n gu Jesusus:

—Each mu jiim no'm moo ja'p jix bhaak gu ge'gerkam. Bhai'ch dhop ko'iix ka' biima'n dhi Jesusus, ¿jax gip bua?

Gu Jesusus nap kai'chdha' nar di' gui' na ja dudua'ndhat ja baapmigi'n gu koi'nga'n

¹⁷ Ba' nat bhammi ba ai Betaania gu Jesusus, bha ja'p pix jax pui' tum kai'ch nat sap maakob tanoolh bap duu nat dir jum yaas gu Laasar.
¹⁸ Gu' ba' na gu' bhai' dhir Jerusaleen amuub baasi'n dir ja'p bipio' gu Betaania, ni ku chakui ji'x miikidha' nañ ba aaya',
¹⁹ ba' mui' pix ji eeda' am gu Israel kam ja'tkam bhammi dir kia'mi'n gu Mariiya gio gu Maarta nam guguuxi'ndha' nam cham pik moo jax xim aa'nda' nat muu gu ja jaduun Laasar.
²⁰ Ba' nat pui' ba ti kai gu Maarta na mu pai' dhir mui' ba jim gu Jesusus, miji xi mii nat namkim, gu Mariiya ba' mi' pup daa kiicham.
²¹ Ba'p titda gu Jesusus gama ja'k nat pai' ba nam:

—¿Ee ja! No'p moo ya'p tui'ka' git jiñ jaduun, moo chi chakui pui' tui'ngida' git guñ xiix Laasar.
²² Ku ba' gu' nañ gu' aañ jix maat na gu Dios jum keeke' nap pai' dhuuk taanda' gu tu', pui' ji chu busnia' jax no' pich ba tii'n.

²³ Ba' gu Jesusus jup titda:

—Giop dodhia' ji matgam gum xiix. Aap moo cham jax jum aa'nda'.

²⁴ Ba'p kai'ch gu Maarta:

—Aa jii', jano' jia na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n, nam pai' dhuuk duduaadi giop baapmigia' biix na ji'k gu koi'nga'n. Jix maat iñ dho.

²⁵ Ba'p titda ip gio gu Jesusus:

—Ja'pji pu xiib ji, nañ gu' ya' bap tu'ii', aañ nañ jaroi' ja dudua'ndhat giop ja baapmigi'n gu koi'nga'n. Na gu' gu jaroi' no't pu'ni jotmoda' ma muu no' ti jii'ndhat aañ jiñ bui, aañ giop bamii'ndha' dua'ndhai, ba' mi' dhir gammiji pu ba duaka' gu ii'mdagaram bhaan.
²⁶ Gu' ba' gu jaroi' no't chakui tu' duu, na ya'

kapup oiri dhi oi'nga'n bhaan, no' pui'p ti jüigi'n aañ jiñ bui, cham pai' dhuuk ka mukia', gammiji pu ba duaka' gu ii'mdagaram bhaan, ja'pji no'p ti jüigi'ndha' git pix nañ jax jum titda.

²⁷ Ba'p kai'ch gu Maarta:

—Ti jüigi'n iñ ji biix nap ji'k jax kai'ch jiñ jaduun, nañ gu' aañ jix maat jia nap aap jir di' guch Xoi'kam, Maraa'n gu Dios, gui' na saak bha jimda' ya' dhi oi'nga'n.

Gu Jesusus na susuakia' mi' na pai' yaasap gu Laasar

²⁸ Ba' daipu' pu'ni xi chiidak gu Jesusus nat jax ja'k giñ bhai' pu bhii ip gio gu Maarta nat baidham gu xio'gi'n Mariiya bhammi kiicham. Bhammi eek jix dhupi-i'n ba aagi'n na ba' cham jaro'i kaaya', jup titda:

—Ya' ba ai ba' xib guch jaduun Jesusus. Muni dhir bhai' ba jim. Bha chu joot nap sap mu jimda'n xiix.

²⁹ Ba' moo jano' nat jax pui' ti kai, mi' pu bhii gu Mariiya nat ba namkim gu Jesusus mu na pai' dhir bha jim. ³⁰ Nat gu' chakui mu ai kikcham tir gu Jesusus, gama ja'k pix kam jüipi'n ju'ndharan gu ge' kiicham nat pai' nam gu Maarta biipi' dir na jax bhai' ka jim. ³¹ Ba' nam gu' mui' mi'p ka daraa gu Israel kam ja'tkam kia'mi'n gu Mariiya nam mi' ka guguux-i'n na ba' cham pik moo xi'x buam xi chu tatda' ka' nat muu gu ja'nni'n, jai' pix mia'n jup bhii mit nat mi' dhir jotmoda' gamai' bhii gu Mariiya, nam gu' ja'p jum aa' nat mummu ba jii di'n kir na pai' yaasap gu ja'nni'n, na chi sap ba' mu eëji suakimii na ji'x am jum ju'ndha'.

³² Gu' ba' nat mu ba ai gu Mariiya na pai'm jüipi'n gu Jesusus, mi o'lhia'n ki'n kikbuk biipi' dir jup titda soi'm ilhdhat:

—Aach tak moo ya' cham pui' tu'ch doodañ jaduun. Chi gu' moo chakui pui' tui'ngida' git ji guñ xiix no'p ya'p tui'ka' git aap.

³³ Ba' gu Jesusus jai' bhai' joi'ndara'p ji chum suulh na joi'ndam kee gu Mariiya na suakit mi o'lhia'n ki'n ba kiik nax buam jum aa', gio gu Israel kam ja'tkam nam mi ja'p gu'kat jai' tiip suan. ³⁴ Ba' xi ja tikka gu Jesusus, jup ja titda:

—¿Paa pimit ba' yaas?

Ba' gui'p xi aagi'n am, jup titda am:

—Dho mummuni. Pu kani maik jach ti tii'mpu'n jaduun.

³⁵ Ba' nat mu ba ai gu Jesusus na pai' yaasap, bhai' ji susua ip jai'. ³⁶ Ba' kai'ch am gu Israel kam ja'tkam nam nii'n na suak:

—Jai' dho bak alh tiix buam jup jum aa', nam gu' chi gook dit maap jix bhai'm daagich.

³⁷ Jai' ba'p kai'ch am:

—Chakui dho chi pui' tui'ngida' git dhi Laasar kat no' ya' oirida' git dhich jaduun, na gu' pu dua'ndha' git jia nat jax bhai' ji chu ai, ja'p na jax gui' na cham ñia kat nat dua'n. Aa'ñ ilhii'n na moo dhi' pu'ni git ip, gu' ji na gu' jano' pik cham ya'p oiri.

Na duadii giop bamgia' gu Laasar na ka muukix ka'

³⁸ Ba'r jix moik ai' di'n kir bhiji na mit pai' yaas gu Laasar, jodai komaarak ba' ki'n bha kuup. Ba'x io'm mia'n mui' xi ai gu Jesusus bhai' na pai' yaasap gu mukdha', sia pui' ji ñakgat nax buam tu tatda', ³⁹ ba'p kai'ch:

—Ea gor mi' dhir ja'k xi bua dhi komaarak jodai na ki'n bha kuup.

Ba' gu Maarta gui' nar ja'nni'n gu Laasar kat, jup kai'ch:

—¿Kux ba' gu' chi giilhim bax uub ji? Na gu' maakob tanoolh ba ua' nat dir jum yaas.

⁴⁰ Ba' gu Jesusus jup titda:

—Matgam gu Dios cham tu' xijaichu'n ji nax bhai'm duukam jup tu duña'. Ja'pji aapi' no'p jix biinak kat aañ jiñ bui biix jum jur ki'n ti jüigi'n na pui' ji chu

buusnia' jax ñap ilhii'ndha', nañ jax bam titda bo biipi'.

⁴¹ Ba' ja'k xi bua mit ip gu komaarak jodai na ki'n bha kuupich bha gai di'n kir na pai' yaasap gu Laasar. Ba' gu Jesusus jix dhaam ja'k xi chi tiigik bhai' ji chu a'ga, jup kai'ch:

—Jum taxchaabgi'n in jiñ Gi'kora', aap nap bhammi dir bhañ keex dhaam.

⁴² Nañ gu' aañ jix maat nap gammijiñ keeke'n Gi'kora' sia nar pai' dhuuk, nañ gu' aañ jum a'mkam pix ya ja'p oiri. Ba' xib jiñ a'm jum aa' nañ jix bhai'm duukam jup tu duñia' ja nii'ñchudat dhi ja'tkam nam kapbhai' mui' ya'p tu'ii', nam ba' machia' na pich aap bhañ joot ya' dhi oi'nga'n.

⁴³ Ba' pui' xi chi'ik jup titda gu mukd-ha' ge' ki'n:

—Jiñ jaduun Laasar, xi buusain bhiji dir di'n kir!

⁴⁴ Ba' moo jano' bhiji dir ba ji buus gu Laasar nat jax mu jiñkai gu Jesusus, pu pui' na jax ba bhiibgichu' gu tootna'n gio gu noonbi'n, gio gu buibsa'n bhai' pu iinixchu' komaarak jannulh ki'n na mit jax dhuuk bhiji pu bai di'n kir. Ba'p ja titda gu Jesusus gui' nam mi'p tu'ii':

—Gor xi bhippio'k ku mu ja'p ba' oilhia'.

Nam tii chu a'gada' gu ge'gerkam na jax dhuu mu'aa' gu Jesusus

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lk. 22:1-2)

⁴⁵ Ba' mui' jai' dhit ti jii'n jamit gu Israel kam ja'tkam buiñor gu Jesusus na mit tii nat pui' ji' tu duu, gui' na mit mu dir bha oi kia'mi'n gu Mariiya nam ampik mi'p ka daraa nam ka guguuxi'n.

⁴⁶ Jai' gu' dai ji na mit xi boop na mit ja aa'ndham gui' nam pariseos jum tiiti'nda' nat jax tu duu gu Jesusus. ⁴⁷ Ba' gui' nam jir ja ge'gerkam tuk ka' gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, maap xim daagik gui' nam pariseos jum tiiti'nda' ma tu

a'ga mit mu xi jimiik nam pai' tu a'gada' gu daix a'aixkam, biix jamit jup xi ja baidhak gu ge'gerkam jum aa'ndam, jup kai'ch am:

—¿Jax jach ba' duñia' gu maa'nkam? Tii' na gu' oidhim nax bhai'm duukam jup tu bua. ⁴⁸ Nam gu' dhi' biix mu ja'k ji kaaya' gu ja'tkam no'ch mi' pix xi nii'n. Ba' gu ge'gerkam Rooma kam dai nam bhai' ji bhaaku' no' mit ba maat, bha jimiim dho gu' ya'ch kooda' biix dap-paam maa'n jimdam nach ji'k ya' oi'd-ha', gio nam jich ialhchulhdha' dhich chiopi'.

⁴⁹ Ba' gu Kaipaas gui' na jano' pik gui' gu oidha' jir ja ge'kam tuk ka' gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, jup ja titda:

—¿Aa gu' aapi'm cham maat ji jia na jax ja'k jir am? ⁵⁰ Ni ku pim jax xim aa' panaas nar am na maa'n maa'nkam pix mukia' jich a'mkam biix na ji'k ja'tkam ya' dhi Israel, nam ba' cham biix jich kooda'.

⁵¹ Ku gu' gu Dios ji nat pui' ja'k jur-tuda gu Kaipaas na ba' pu'ni ja titda gu jai' ge'gerkam, na gu' jano' gui' gu oidha' pui'p jir ja ge'kam tuk ka' gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam. Ba' dhi' na pui' ji' kai'ch, gu Jesusus na aagit jup kai'ch na ja a'mkam mukia' gu Israel kam ja'tkam, ⁵² gam sia gu jai' nam mu ja'p oi'dha' biix kap na ji'x oi'nga'n, ba' ja'p ji buusnia' na biix maap ba ja jumpada' gui' nam ji'k ti jii'gi'n buiñor guch Gi'kora'. ⁵³ Ba' pui' ja'k maa'n ni'ook jup duu mit nam xi chu a'gimik gu ge'gerkam Israel kam nam sap mu'aa' gu Jesusus no' mit pai' tii.

⁵⁴ Ba'x ixchuixim pix ba oirida' gu Jesusus, na gu'x maat nam jax tu a'ga gu ge'gerkam. Ba jii bhai' dhir Judea nammi baas ja'k na pai' Eprain ti tii' na ge' pa'r kiicham, na amuub bipio' na pai'r gampix jix chu gak kir. Mi' ba' pu

oirida' ja biim gu noonbi'n nam jax ba oi'n.

⁵⁵ Ba' moop ba miamlhim nam pai' dhuuk tu piastatda' bhaan paaskua ta'm gu Israel kam ja'tkam. Mui' pix ba ji ee am bhammi Jerusaleen mu dir ja'p kam na jax a'lhich jir kikcham, nam sap ba' biipi' dir bhai' soi' bam ilhii'ndha' ampik nam aaya' nam pai' dhuuk bhai' ji chu piastata' gu bhaan paaskua ta'm.

⁵⁶ Ba' biix nam ji'k pu'ni bhammi aajim Jerusaleen gu ja'tkam, bha ja'p tii ti tikka' am gu Jesus na pai' ja'k jax chu'ii'. Tiim ti tikkada' am bhiji ji baapki ge' chiop, jup kai'chdha' am:

—¿Paa chi ba' moo ja'k bhii? ¿Ka' ba' iam ya' aaya' aa chi jano' na pai' dhuuk pik bar piasta ka'? ¿Jax japim ilhii'n aapi'm?

⁵⁷ Nam gu' gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio gui' nam pariseos jum tiiti'nda', pui' pu ja titda am biix gu ja'tkam na sap no' jaroi' maadit pai' nii'n na oiri gu Jesus, jotmoda' ja aagi'ndha' nam ba' dagia'.

Gu ubii na mi choi'dha' gui' na joidham uub tootnaran gu Jesus

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

12 Ba' na xijum maa'n tanoolh pix ba bi'chu' na ba' moo bam aaya' gu bhaan Paaskua ta'm, mui' ma jii gu Jesus bhammi Betaania na pai' kio gu Laasar gui' nat dua'ndhak giop bamii' na ba muukix kat. ² Ba'x bhai'm taatit ma chu bhai'n jamit gu koi' gu jurnik kam nam tu onbai'ndha' gu Jesus, nam gu'x bhai'm taat nat mi' ba ai. Gu Laasar jai'p ma chu juu biima'n gu Jesus maap ji dharaibuk mi sonpan gui' na bhaan tum kua', gu Marta ba' dai nat pix mui' ji ja bhii'n. ³ Ba' gu Mariiya mi' ba ai na pai' daakat tu kua' gu Jesus ji ua'dat gui' na joidham uub nax dha'ram namiik, ba' mi' xi choi'dhak tootnaran giop xi gaki-

i'nxi kuupa'n ki'n. Joidham ba tu uub ji gu' miji ba'k chir nam pai' daraa, nat gu' biix kap miji ja'p jim tiimo. ⁴ Ba' gu Juudas Iskariote na maadit jir dhi' gu mambhiix gook gu noonbi'n gu Jesus na gatuuk maaxik kiisa' nam boi bhiichdha', jup kai'ch mi ja'p daakat:

⁵ —¿Uu gu' alh ja'p moor tu' kub ji ba' dhi'! ¿Cham bhai' aa na alh jum ga'rai ji'k baik jix cha'tmam oo'm aixim ki'n gu tuumiñ mu ja'k ja makia' gui' na alh cham bhai' nam pai' dhir u'ji ki'n tu saba'da'? Na gu' dhi'x dha'ram namiik, na gu' giilhim joidham uub.

⁶ Ku gu' dhi' na pui' ji' kai'ch gu Juudas, cham tu' ji na moo silhkam jix ja joi'ndat jup kai'ch gui' nam cham tu' bia', ja'pji na diilh tiix gaamum gu tuumiñ ku ba' tii aa'ndagit nam ga'ra' gui' na joidham uub. Na gu' pui' pu tu buada' na tii umua'ndhix ka' na kusbioda' gu ja tumni' gu jai' noonbi'n gu Jesus, diilh xi gaamui ji'k na ilhii'ndha'. ⁷ Ba'p titda gu Jesus:

—Aap moo cham jax kai'chdha' jiñ jaduun. Matgam gu' dhi Mariiya pu pu kai'nkam ulhiiñ kat ji dhi' na joidham uub na ba' pu'ni mi' bañ choi'dha'n chooton am no' nich ya' ba ai, nat gu' xib pui' ba ji buus nam bañ yaaspa' gu ja'tkam. ⁸ Gu' gui' nam cham tu' bia', matgam gammiji ya'p tui'ka' am ji jam bui na pim alh jup xi ja palhbuidhat ku gi ki'n gu tu' na ja a'm jum aagaidha', nam gu' cham pai'm ti'ñcho. Gu' aañ matgam ya' pix ja'p bhiichu' ji dhi oi'n-ga'n bhaan, ja'p pik ba ji jiñ chi gu'.

Gu ge'gerkam nam bax mu'aak ka' gu Laasar

⁹ Mui' jai' dhit gu Israel kam ja'tkam pui' ba ti kai mit na bhai' dhir oiri Betaania gu Jesus. Ba' mui' ma jii mit na mit ti tiigim no' moo silhkam bha oiri, gam na mit bhaan jim iatak nam jix chiigik gu Laasar gui' nat dua'ndhak

giop bamii' gu Jesuus na tii ba yaaspich mukxikam. ¹⁰ Ba' giilhim jix bhaak am gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, jup kai'ch am nam sap biix mu'aa' gu Laasar biindai gu Jesus, ¹¹ na gu' sap dhi'r kuiñcha'n na gan mumki nam ba' mui' jai' dhit gu Israel kam ja'tkam mu ja'k pix ba kaichu' gu Jesus na mit ji chiigik nat dua'n, gui' ba' mi' pix ja'p ji bi'iim am.

Na ge'kam ki'n bhammi ba aaya' Jerusaleen gu Jesus

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lk. 19:28-40)

¹² Mui' ja'tkam bhai'p tu'ii' am ji gu' Jerusaleen nam tu piastat gu bhaan paaskua ta'm. Ba' buimgidhak pui' ba ti kai mit na sap mu ja'k ba jim gu Jesus bhammi ja'k Jerusaleen. ¹³ Ba' na mit jax i'ki gu ko'kmarak jaaja' miji xi ji dhu-u'n jamit na mit namkim mu na pai' dhir mui' ba jim jup xi kai'chidhat ge' ki'n:

—Ja'p moor jix uañ ji tu' silhkam dhi' na jaroi'r jich ge'kam tuk ya' dhi Israel, na jaroi' bhaankamu'n ya ja'p oiri guch Gi'kora'!

¹⁴ Ba' gu Jesus maa'n xim taiñbuidhak gu bhurru bhai' xi dhaibuk mui'p ba tu jimchudim na mit ba tii gu ja'tkam. Pui' ji chu buus na ji'k jax tu ua'nix gu ñio'ki'n gu Dios mi' nat pai' tum ua'nak bijik nap jum kai'ch:

¹⁵ Aapi'm moo cham tu' bhaan jax jum aa'nda' ji Jerusaleen oi'ñkam.

Pu kani git na mi'ñi dhir bhai' ba jimda' gu jam ge'kam tuk alhi'ch bhurru ta'm.

¹⁶ Ku gu' gu noonbi'ñ gu Jesus pu cham maatit kēēkē' am ji na jax ba'r jum duukam biix na ji'k jax tu buada', ni kum cham maatit kēēkē' ip gu' mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam nam dhi' aagit jup kai'ch. Nammi ji nat pai' dhuuk muukik gio duadik jup ba jiix dhaam na mit ba' bhai'x maatit ji kai na bak biix

pui' tu ua'nix ji tii na ji'k jax tu buimik gu Jesus, pix ji nam gu' cham maatit kēēket.

¹⁷ Ba' biix gui' na mit ji'k tii gu Jesus nat dua'ñdhak giop bamii' gu Laasar na tii ba yaaspich mukxikam, mu ja'p pix ja'x pui' tu ja a'gi'ñdha' am gu jai' nam chakui maat. ¹⁸ Pui' ku mit ba'x bhai'm ilhdhak mui' xi ñam gu Jesus mu na pai' dhir mui' ba jim, nam gu' pui' ba tē kēē na joidham jix bhai'm duukam jup tu bua. ¹⁹ Gu' gui' nam pariseos jum tiiti'n-da' gu' giilhim jix bhaak am ji, jup jum ti titda' am mi ja'p oipot:

—iDho jaiñ na pim jax ti ñii'ñ! ¿Jax jachich gip ba dooda siach chii o'bhagi'ñ? Nam gu' giilhim biix pix mu ja'k ba kaichu'.

Nam ba ga'ngada' gu Jesus ji'kchi gui' nam griago ñi'ook ki'n tu a'ga

²⁰ Ba' ji'kchi bhai'p oipo am Jerusaleen gui' nam griago ñi'ook ki'n tu a'gada' nam pai'p tu'ii' gu mui' ja'tkam, nam bhai' dhir tu daan xi chu piastatdat gu bhaan Paaskua ta'm ja biim. ²¹ Ba' dhi' ji' nam griago ki'n tu a'ga, mu ja'p ji chiigik ba tikka am gu Piliip gui' nar Betsaida kam na Galilea dibiir bhaan bipio', soi' xi chitda am na ba' ja aagi'ñdha', jup titda am:

—¿Paa ja'k jax chu'ii' gu Jesus? No' pich iam jich aa'ñ jiñ jaduun. Aach tiix ñio'kdhak ji.

²² Ba' gu Piliip mu jimiik ba aa'ñdhim gu Anrees nam tu' tikka gu ja'tkam, gook dit jamit ba' mui' ma jii na mit aa'ñdham gu Jesus mu na pai'p tu'ii' nam ti tikka gui' nam griago ñi'ook ki'n tu a'ga.

²³ Ba'p ja titda gu Jesus:

—Dho nat gu' xib ya' bam ai jia nañ pai' dhuuk muukii giop bamgia' kum ba' ba xiñ maachim nañ jir tu'p tu'm da' guñ jaaduñ. Ya' bar bhaan gu' nañ pai' dhuuk giop ba jimia'x dhaam na pai'x io'm ge'kam ki'n bañ dhaasa' guñ Gi'ko-

ra'. ²⁴ Na gu' dhi' ja'pni jia na jax ba' gu kai'n gu tiriik, na cham ji'xdha' mui'd-ha' no' mu pai' pix pu ulhñix, gu' dhi'm aa'nda' ji na mu ja'p jum ixia' dibiir ta'm na ba' mi' dhir buusni mui' ba kaicha'. Pu'ni ip ba' aañ, biipi'm aa' nañ jiñ chul-hiñai mukia' ja a'mkam gu ja'tkam nam ba' mi' dhir pu'ni bhai' ji machia' nañ jir tu'p tu'm da'. ²⁵ Ba' gu jaroi' no' daix aa' na gammijix bhai' tu jimda' ya' dhi oi'n-ga'n bhaan, am ti'ñchoka' na cham bhai' tu jimia' gatuuk. Gu' ji no' gu' cham tu' bhaan jax jim aagat ti jiigi'n aañ jiñ bui, siat chi biix aixim jix buam jum duukam bhai' a'miram ji chu jii, dho gi gu'x bhai' tu jimia' ji gatuuk, nañ gu' pu baidhika'x dhaam na pai' gammijix jikgim bap tu-i'ka'. ²⁶ Ba' gu jaroi' no'x aa' nañ kaichgit jiñ a'mkam ba tu juanda', jum aa' na biix juraa'n ki'n ti jii'ndhat mi' pui' xi jimda' nañ ji'k jax tu a'ga, na ba' ja'p ji buusnia' na gammijiñ biim jup tui'ngida' sia nar pai' dhuuk, na gu'x kiigalhdhat bhaan ba ti niidhidha' guñ Gi'kora'.

Gu Jesusus na ba tu aa'nda' na jootom mukia'

²⁷ 'Aañ moo cham pui' ka tu tatda' ji xib, ampix pui'x buam tu tatda'. Chi na ñich gu' pu kai'ñkam pix bha jii ya' dhi oi'nga'n, cham bhaai' nañ jax jup ba ji chiida' guñ Gi'kora': "Jiñ palhbuidha' ap jiñ Gi'kora' nam cham ji'xkat jax jiñ dhoda' gui' nam xiñ bhaamki'ñ." Jax dhuu na ñich gu' pu kai'ñkam bha jii nañ ya' pui' tu kuugalhdha' nat ji'k jax jiñ chi'n. Gu' ja'pjani nañ tiida': "Jiñ palhbuidha' ap jiñ Gi'kora' nañ ba' pui' tu kuugalhdha' na pich ji'k jax jiñ chiidak bhañ joot, nam ba' machia' gu ja'tkam nap aap giilhim jir ge'kam."

²⁸ Ba' mi' dhir bhai' ji chu a'ga jix dhaam ja'k jup kai'ch:

—Xiñ palhbuidha' ap jiñ Gi'kora' nañ pui' tu kuugalhdha' na pich jax jiñ chi-

dak bhañ joot, nam ba' machia' gu ja'tkam nap aap giilhim jir ge'kam.

Ba' ge' ki'n bhai' ba tum ñio bhammi dir jix dhaam jup tum kai'ch:

—Matgam jañich pu pui' ba duu ji. Ge'kam ki'n jix bhai'ñ chaat iñ nap mi' pui' tu kuugalhdhim nañ jax jum titda. Jix io'm jañ jix bhai' bañ chaat ka' no' pich biix pui' ba tu kuugalh.

²⁹ Ba' gu ja'tkam nam mi'p tu'ii' na mit kai nat bha tum ñio jix dhaam dir, jup kai'ch am nat sap tu' pix ge' tir. Jai' ba' maakam jup tii mit, jup kai'ch am:

—Nobii'ñ guch Gi'kora' ji nat bha tu a'gi.

³⁰ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—Dho aapi'm na bha jam guguuxi'ñ dhi' nat bha tu a'ga, cham tu' aañ, na pim sap ba' ya' dir ja'p ja'k cham jax kam aa'nda'. ³¹ Nat gu' xib ya' bam ai na pai' dhuuk ja aagi'ndha' gu Dios biix gu ja'tkam nam ji'k mi' pui' jimia' na jax jix aa', gio nam ji'k cham mi' pui' jimia'. Gio gu ja'ook na ya' tu daam kiik dhi oi'nga'n, mi' pix ja'p ji bi'ya' xib dir. ³² Na gu' aañ nam pai' dhuuk jiñ xissapa' kuruus ta'm, mui' bhai' ji chi jii'ndha' am aañ jiñ bui.

³³ Ba' dhi' pu'ni ja'k ja titda gu Jesusus gu ja'tkam na ja aagi'ñ na jax ja'k jum duuji mukia'. ³⁴ Ba'p titda am gu ja'tkam:

—¿Gi na ba'p jum kai'ch mi u'uan ta'm nach tu jiñkui'ndha' nat pai' tu ua'nak gu Moisees na saak guch Xoi'kam na Dios bha jootsa', cham pai' dhuuk mukia' no't pu'ni ya' ba ai? ¿Jax ji kup ba'p kai'ch nam aap jum sissapa' kuruus ta'm? ¿Ka' gui'p jir jumaich Xoi'kam aa na bhaan tu a'ga mi u'uan ta'm na saak cham pai' dhuuk mukia'?

³⁵ Ba' gu Jesusus jup ja titda ip gio:

—Aañ pix ba jam aagi'ñ iñ jiñ jaaduñ nañ jax jiñ dhuñia' jootom, cham jañ moo pui' pix jam titda. Ba' no' pim jix aa' na pim jix chu maax kir bap tui'ka',

mi' pim pui' ba jimia' nañ ji'k jax tu a'ga, na gu' aañ ja'p ji buusan nañ joidham ge' tanoor nañ ji'x ya' kapup oiri. Cham maat japim gu' na pim pa ja'k bhiichu' na pim gu'x chu tukgam kir jup tu'ii'.³⁶ Ba ti jii'ndha' pim aañ jiñ bui nañ ya' kap tu'ii' jam bui nañ tu jam bi'ñxi'ñ, na pim ba'ñ biim bap tui'ka' na pai' joidham jix chu maax.

Ba' mi' na pui' xi chu ja a'gidhimik gu Jesusus, mi' pix ja'p ji bhi, pu jii o'ñchixim. Cham pai' ka tii mit.

Na jax jir jum duukam nam ba' cham ti jii'gi'ñ gu Israel kam ja'tkam buiñor gu Jesusus na tii tu ja a'gi'ñ

³⁷ Ba' pu cham ti jii'gi'ñ am gu Israel kam ja'tkam buiñor gu Jesusus sia ku tii ja nii'ñchudat jix bhai'm duukam jup tu bua. ³⁸ Pui' ji chu buus nat ji'k jax tu ua'nak gu Isaiiyas gui' na bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, nap jum kai'ch: Cham ji'xkat jiñ jii'ñ jamit gu ja'tkam jiñ Gi'kora' nañ alh tii pup tu ja a'gidhimik,

ni sia kuñ chii ja nii'ñchudat jix bhai'm duukam jup tu bua.

³⁹ Gio ba' ja'pniip tu ua'nak gu Isaiiyas kum ba' cham ti jii'gi'ñ gu Israel kam ja'tkam buiñor gu Jesusus, na ja'pni mui' ji kiksa:

⁴⁰ Gu Dios pix jup tu duu ji gu' nam ba' cham maatit ti nii'ndha' sia kum tii ti nii'ñ na tu' jax jum bua, panaas ku moo kuukup ka' gu ja buupui, ni nam cham maatit ke'ke' na jax jir jum duukam ka' sia kum tii ke' na ji'k jax tum a'ga gu ñio'ki'ñ, nam jax dhui pix cham soi'm ilhdha' buiñor na ba' cham tu ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara'.

⁴¹ Pux maat jia gu Isaiiyas na guch Xoi'kam giilhim jir ge'kam, pui' kut ba' pu'ñi ja'k tu ua'nak na dhi' aagit jup kai'ch na ji'k jax tu duña'.

⁴² Kum ti gu' moo siamri mui' ti jii'ñ ji gu Israel kam ja'tkam buiñor gu Jesusus, kux gu' iam, gam sia jai' dhit gui' nam jir ja ge'gerkam tuk. Dai ji na gu'x ixchuixim pix nam cham machia' gui' nam pariseos jum tiiti'nda', nam gu'x ja iibhi'ñ nam ja iattulhdhai ja bui gu jai' ge'gerkam pu mai' ja ardimia' mui' dhir ge' chiop no' mit jax dhuuk maat. ⁴³ Nam gu' kax joojoi'ñ nam mi' pui' jii'mda' nam jax ja'k jix ki' ka'm nii'ñ gu ja'tkam, cham tu' na jax ja'k jix aa' gu Dios, gam nam kax aa' nam mu dir bha ja'k biix pix tu' ka'm ja niidhat pix jix bhai' ja titdada' gu ja'tkam. Gu' no' mit ba maat nam ba kaichu' gu Jesusus, pu maa'n jimdam ja bhaamkidha' am jia.

Gu Jesusus nap kai'chdha' nam jum tulhiiña' gatuuk gui' nam ji'k cham mi' pui' jimia' na jax tu a'ga

⁴⁴ Ba'p ja titda ip gio gu Jesusus ge' ki'ñ nam ba' ke'ke':

—Gu jaro'i no't ba ti jii'ñ aañ jiñ bui, biix buiñor ti jii'ndhaip jum duña' guñ Gi'kora' nat bhañ joot. ⁴⁵ Piam no't jaro'i'x bhai' bañ maat nañ jir tu'p tu'm da', biix gui' nat bhañ joot jup ba machia' nar tu'p tu'm da', cham tu' dai aañ. ⁴⁶ Na ñich gu' aañ bha jii jia ya' dhi oi'nga'n nañ ya' tu ja bi'ñxidha' gu ja'tkam nam jix chu tukgam kir jup tu'ii', na gu' aañ ja'p ji buusan nañ joidham ge' tanoor, na ba' gu jaro'i' na ba ti jii'ndha' aañ jiñ bui, jix chu maax kir ji bi'ya'.

⁴⁷ Cham tu' nañ aañ ya' eeji pui' xi ja titdaimii nam giilhim jix u'ua'tulhdhix ba ja tulhiiñchuda', gu' ja'ppi nañ ja'kbui' kat ya' ja palhbuidha' ji nam jax dhuuji cham jum tulhiiña' gatuuk. Mi' dhir jam ba' diilh jup bam tigia' no' mi' pui' jimia' nañ ji'k jax tu ja a'gidha', piam ku gu' cham. Diilh ba' bax maat guñ Gi'kora' na jax ja dooda'. ⁴⁸ Piam kum jai' dhit cham jiñ kaim nañ ji'k jax tii tu a'ga nam cham jiñ kiigalhdhat, cham jax bua dho.

¿Jax jañ gip ja tiida' aañ? Jumaix jai'ch ji gu' gui' na pik ja aagi'ndha' nam kuiñcha bia' jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, dai na xi ja aa'ndhai na mit silhkam cham mi' pui' jii nañ ji'k jax tu ja a'gi'ñ xib. ⁴⁹ Nañ gu' aañ cham tu' diilh pix pui' tu a'ga jia gammiji nañ diilh jax ilhii'ñ, ja'pji daipu' nat ji'k jax pix jiñ chiidak bhañ joot guñ Gi'kora'. ⁵⁰ Na ba' gu jaroi' no't jiñ keek mi' pui' ba jii nañ ji'k jax tu a'ga, pu baidhika' guñ Gi'kora' jix dhaam ja'k na pai'p tu'ii', na gu' gui' pix jir ñio'ki'ñ dhi' nañ ji'k jax tu jam a'gi'ñ, nat gu' pu'ñi ja'k xiñ aa'ndhak bhañ joot.

Gu Jesus na ba ja bopkoñdha' gu ja tooton gui' nam ji'k kaichu'

13 Ba' takaab dir na ba' moo bam aaya' gu bhaan Paaskua ta'm nam pai' dhuuk tu piastatda' gu Israel kam ja'tkam, pux bhai' bax maat gu Jesus nat bam ai na pai' dhuuk giop ba jimia'x dhaam buiñor guch Gi'kora' nat pai' dhir bha jii. Cham jax bua sia ku mit diilh ya' ji bii gui' nam ji'k kaichu', na gu' pui' na jax jix ja joi'ndat bax ja da'-da' sia kut ba jii nat jax jix ja joi'gilh ya' dhi oi'ñga'n na ja biim oilhimik. ² Ba' na mit pai' dhuuk ba ji chu juu gu jurnik kam, gu ja'ook pui' ja'k ba jurtuda gu Judas Iskariote maraa'n gu Simoon Iskarote na sap maaxik kiisa' gu Jesus nam boi bhiichdha', dai pui' pix bam aa' mi' dhaakat na tii tu kua'. ³ Gu Jesus pui' pix xim aa' jura'ram bhaan nat bam ai na pai' dhuuk giop ba jimia'x dhaam buiñor gu Dios nat jaroi' bha joot. Pux bhai'x maat gu' na biix bhaan ji chu bi'ya' sia nar tu', gam na biix tu daam ba kiika' ya' dhi oi'ñga'n. ⁴ Pui' xim aagat ba' moo jotmoda' nat jax kikbo mi' na pai' daakat ka tu kua' gu jurnik kam, bhai' ji kua gu teb kutuuna'n na daam dir tii'chu', mi ja'p xi dhaasak bhai' ji bhi maa'n gu jannulh joidham jix moik. Mi' dhir

ba' bha ja'p xi buraak jurban ⁵ bhai' ji ja bopkoñ gu ja tooton gu noonbi'ñ, dai nat jax ja'aa ta'm tua gu suudai', gu janulh ki'n ba' xi ja gakii'ñxidhidhat gui' nat bha ja'p xi buraak jurban.

⁶ Ba' na pai' dhuuk gu Peegro tiip bax bopkoñdham gu tootna'n, cham aa', jup kai'ch pix:

—¿Aañ aap moo pui' pik ba jiñ bopkoñdha' guñ chooton jiñ jaduun?

⁷ Ba' gu Jesus jup titda:

—Matgam gu' saalh ka maachim ap jiñ jaduun na jax jir jum duukam nañ ba' jam bopkoñi'ñ gu jam tooton. Gu xib gu' chakui ji nap maat.

⁸ Ba' gio bhai'p ji ñio gu Peegro, jup kai'ch:

—¿Cham aa gu' aañ moo chakuñ bopkoñdha' ap tu'ñ chooton? Nap gu' aap giilhim jir ge'kam, cham tu'r jum jupaabkam iñ.

Ba'p titda gu Jesus:

—Dho bak gu' cham tu'ñ bui kap tu'i'ñgida' ap no'p cham aa' nañ jum bopkoñdha' dhim tooton.

⁹ Ba' gio mui'p ji ñio gu Peegro, jup kai'ch:

—Xiñ bopkoñi'ñ ku giñ jaduun. Biix xia dhiñ ñoonob jap jiñ bopkoñdha' gio ba' dhiñ mo'. Aañ jix aa' ji nañ gammijim buip tui'ñgida'.

¹⁰ Ba' gio mui'p ji ñio gu Jesus, jup titda:

—Jax dhui nax kikii' gu jam noonob gio gu jam moom, na pimit gu' kia'pix batbia. Cham jum aa' nañ jam bopkoñdha', dai ji dhi jam tooton nat ba dirbat na pim ki'n jiim nañ ba' ya' jam bopkoñi'ñ, sia ku pim cham tu' moo biix jix batbix na pim ji'k jiñ kaichu'.

¹¹ Na gu' pu bax maat gu Jesus na maadit maaxik kiisa' nam boi bhiichdha'. Pui' ku ba'p ja titda nam cham tu' biix batbix nam ji'k kaichu'.

¹² Ba' nat pai' biix ja tiimo nat ja bopkoñ gu ja tooton, gio mup ji dhaibu son-

pan gui' na bhaan tum kua' xi chi'iik ip gio gu tɛb kutuuna'n. Mi' dhir ba'p ja titda:

—¿Jix maat japim aa na jax jir jum duukam na ñich ba' jam bopkoñ gu jam tooton? ¹³ Aa'ñ silhkam dhor ge'kam na pim jax bañ chiiti', gio nañ bixchu'x aichu'n. Cham tu'r gama ja'k na pim jax kai'ch jiñ jaaduñ. ¹⁴ Kuñ chi gu' jam bopkoñ ji gu jam tooton sia kuñ giilhim jir ge'kam gam nañ bixchu'x aichu'n nañ pu tu duñia' na pim jax bañ ñii'ñ. Aapi'm ba' diilh ya' dir ja'p ja'k pui'p xim bopkoñdhat gu jam tooton biix ji'ma'n. ¹⁵ Na pim jax bañ ñii'ñ aa'ñ na ñich jam duu, pu'ñi ja'k japim ba'p tu kuugalhdhidha' aapi'm gammiji ti'ñchokat. ¹⁶ Na gu' dhi' ja'pni jia na jax maa'n gu tujuandam na mi' pui' xi chu duñidha' na ji'k jax tiidaidha' gui' na buiñor tu juanda', na gu' bita'n jup tui'ka', cham tu' ja'xbui'p jir ge'kam ka' gu' na jax gui' na mi' buiñor tu juanda'. Gio ba' ja'pni ip na jax gu jax chu'm tujuandam no' mit pai' joot na jimia', mu jimia' dho na gu'x mat ka' jia nar tujuandam ka' pix, cham tu' pui' na jax gui' na mu jootsa'. Aapi'm ba' pu'ñi ip jiñ jaaduñ. ¹⁷ Mi' pim pui' xi chu duñidhat na pim jax jiñ ñii'ñ nañ jam bua gio nañ tu jam a'gi'ñ no' pim jix maat na jax jir jum duukam, na pim ba'x jijikgim jup tui'ka'.

¹⁸ 'Sia kuñ gu' cham tu' moo biix jup jam titdat jup kai'ch na pim ji'k ya'p tu'ii', nañ gu' aa'ñ jix maat nañ ji'k pix ja daa' gui' nam gammiji bañ kaichgida'. Na gu'm aa' na pui' tum kuugalhdha' nat jax tum ua'nak bijik nap jum kai'ch: "Maadit bhai' jiñ bhaamki gui' na mit ji'k jiñ biim tu juu." ¹⁹ Xib dir jañ pui' ba pup xi jam titdañ jaaduñ na pim ba' ba pup jix mat ka', ampik na pui' tum kuugalhdha', na pim ba'x io'm ba ti jiigi'ñdha' no't pui' ba tum duu na aa'ñ pix jir di' guch Xoi'kam nañ jax pu bar di' sia bijik dir. ²⁰ Pu ka nañ moo silhkam ya' pu jam

tiida', na gu jaroi' no't jix kiigalh gu jax chu'm jiñ chujuandam tuk, no' mu ja'p pai' jimdat jiñ a'mkam tu a'gim, ja'p ji buusnia' na aa'ñ na xiñ kiigalhdha'. Gu' ba' gu jaroi' na xiñ kiigalhdha' aa'ñ, guñ Gi'kora' nax dhaam jup tu'ii' nax kiigalhdha' ip nat jaroi' bhañ joot.

Gu Jesus na ba tu aa'nda' na sap gu Juudas maaxik kiisa' nam boi bhiichdha'

(Mt. 26:20-25;

Mr. 14:17-21; Lk. 22:21-23)

²¹ Ba' mi' na pu'ñi xi kai'chimik gu Jesus, bhai' pix joi'ndara' ji chum suulh, jix buam bhai' jim ilh ii'mdagaram bhaan. Ba'p ja titda gu noonbi'ñ:

—Maadit aapi'm moo maaxik jiñ kiisa' nam boiñ bhiichdha' gu ja'tkam. Aa'ñ moo ya' pu jam titda.

²² Ba' gu noonbi'ñ bhai' pix xim ninii'ñ am, nam gu' cham maat na jaroi' ba' aagat jup kai'ch na pui' maaxik kiisa'. ²³ Ba' maadit gui' nax io'm jix dha'da' gu Jesus mi' dhir ja'p daa sonpan. ²⁴ Ba' gu Peegro ja'p xi dhuñixi na sap mi' dhir tikka' na jaroi' ba' aagat jup kai'ch na pui' maaxik kiisa', na kapbhai' mi sonpan daa. ²⁵ Ba' gui' amuub dir jup ba tikkax dhupii'ñ ki'n, jup titda:

—¿Jaroo ba' da' gui' na pui' maaxik jum kiisa'ñ jaduñ? ¿Jax chu'm jir di'?

²⁶ Ba' gu Jesus jup xi aagi'ñ, jup titda: —Dho nap pix nii'ñdha' nañ jaroi' ti bi'ñxidhai mu ja'k xi makia' gu timkalh. Dhi'r di' ka'.

Ba' pui' xi chi'iik, nat jax daa gu timkalh, xi chi bi'ñxidhak mu ja'k xi maa gu Juudas Iskariote, maraa'n gu Simoon Iskariote. ²⁷ Ba' nat kia'pix maa'n bhai' ba kii, bhaan pu baa gu ja'ook. Ba'p titda gu Jesus:

—Xib jap ba' ba jimda' Juudas nap jax pui'x chu duñiim saak, dai na moo jotmoda' git.

²⁸ Ba' pu ni maadit gu biix nam ji'k mi dharaa kut jix maatit kai gu Jesusu na jax kai'nkam pui' titda gu Juudas. ²⁹ Ja'p jum aa' am na jax kai'nkam jup titda na ba tu taañmira' gu tu' nam tu bhaidha' gu bhaan paaskua ta'm, piam ku na ba ja makia' ji'k gu tuumiñ gui' nam cham tu' bia', nam gu'x maat na gui' umua'ñdhix na kusbioda' gu ja tumñi' biix nam ji'k jir noonbi'ñ gu Jesusu. ³⁰ Ba' nat jax pix mi' ji jugio gu timkalh nat maa gu Jesusu, mi ja'p pu bhii gu Juudas nat jax kikbo pui' cham jax ji chi'ik. Bar tukaa' ji ba' gu'.

Gu Jesusu na ba tu daasa' nam sap xim ja joi'gi'nda' gui' nam kaichu'

³¹ Ba' mi' dhir jup kai'ch gu Jesusu nat pai' pu ba jii gu Juudas:

—Xib dho gi ba' ampix jum ai ji nam pai' dhuuk am xi machia' gu ja'tkam nañ aañ ja'xbui'p jir ge'kam na guñ Gi'kora' nat bhañ joot. ³² Na gu' nañ pai' dhuuk duadii giop bamgia' mu dir koi'nga'n tir, dhi' bhaan bax maati' ka' na gui'ñ buip tui'dhi' na giilhim jir ge'kam. Pu'ni duuji ba' ba matgilhia' ip nañ aañ ja'xbui'p jir ge'kam na guñ Gi'kora', pui' kuñ ba' bix-chu'x aichu'n nañ pu tu duñia' bhaanka-mu'n. ³³ Ba' xib am tii pup ba jir boi cha'm kam iñ jiñ jaaduñ, cham jañ tu' mui' ya' ka juruun'dha' jam bui. Aapi'm chi ba' nai' tii ji chu gaaga' na pim gio tii ba xiñ chiigik ka', ji na pim gu' cham pai' kañ chigia', na pim gu' cham ji'xdha' aaya' nañ pai' ja'k bap tui'ka' no' ñich ya' dir ba jii, pui' nañ jax jup ba ja titda jano' gu Israel kam ge'gerkam. ³⁴ Dai nañ ja'pni ja'k xi chu daasai aapi'm jam bui na tu aagix ka' xib dir, na pim joidham xim ja joi'ndat jix bhai' kai'chit tu oi'ñka' biix ji'ma'n, ja'p na jax aañ nañ xi jam joi'ndat xi jam da' biix ji'ma'n aapi'm, ³⁵ nam ba' bhai' ji machia' gu ja'tkam na pim aapi'm joidham jir jix bhabhai'kam na pim ji'k bañ kaichu'.

Gu Jesusu nap tiida' gu Peegro na sap pu ti'ya' na cham tu' kaichu'

(Mt. 26:31-35;

Mr. 14:27-31; Lk. 22:31-34)

³⁶ Ba' gu Peegro bhai' ba tikka gu Jesusu, jup titda:

—¿Paap gi moo ja'k bhiiya'ñ jaduun kuch ba' pui' cham pai' kam tigia'?

Ba'p titda gu Jesusu:

—Dho maakam ja'k dho, na pai' ja'k cham bhaai' nap jax jiñ oidha' gu xib nañ gamai' ji jimia'. Ku ba' gu' aap cham jax jum aa'nda' ji, nap gu' saalhim bhai' pix pui'p bhiiya', bhammip jup ba ji buusnia' nañ pai'p tui'ka'.

³⁷ Ba'p kai'ch gu Peegro:

—Pu xiib ji nañ pix mi dhaibu aañ nap pai' dhuuk gamai' ji jimia'ñ jaduun. ¿Kux ba' gu' aañ pai'p bi'ya' diilh? Daas iñ dho nañ mukia' jum a'mkam no'ñ xi ilhii'ñ.

³⁸ Ba' gu Jesusu jup titda:

—¿Paap gip daas nap mukia'ñ a'mkam Peegro? Pu ka git nap ja'xñi pu baikim pui' ba ti'ya' nap cham tu'ñ kaichu' na ba' pik moo ba jiiñkia' gu takaarui', aañ moo ya' pum titda.

Gu Jesusu nap kai'chdha' na gui'r di' gux kii' boi

14 'Aapi'm moo cham tu' bhaan jax jum aa'nda'ñ jaaduñ, Dios japim pix ti'ñchokat buiñor jix biñak ka' gam-miji, gio ba' aañ jiñ bui ip. ² Matgam bhammi na pai'p tu'ii' guñ Gi'kora', mui' kap jir ba'pki chir ji na pai'x bhaai' na pim oi'ñcha' biix ji'ma'n, aañ moo ya' pu jam titda. ¿Kux ba' gu' aañ pui'p ba jam titdada' git aa gu ja'p pix no' cham jir silhka' ka' git? Chakui ji nañ pui' jam tiida' git. Ba' aañ biipi' mui' xi jimia' xib nañ ba ti kii'mpiga' bha ja'p na pim jax aaya' biix ji'ma'n. ³ Gioñ ba' bhai'p jim nañ ji'x jix bhai' xi chu dui nañ bha jam bai'ñmira' na pim bhammi ja'k ba

oi'ñchapu' jiñ biim nañ pai' kio, na pim ba' gammiji jiñ biim jup tui'ka'. ⁴ Xib japim dho ba' bax maat jiñ jaaduñ na pim jax dhui aaya' nañ pai' ja'k jim, nañ gu' ba jam aagi'ñ.

⁵ Ba' bhai' ji ñio gu Tomaas, jup titda gu Jesusus:

—Pu cham maat ich jax dhui nap pa ja'k bhiichu'ñ jaduñ. ¿Jax jachich gi dhuip ba ai gu diilh bhammi pai' nap tu aa', nach gu' cham maat gu boi nach pai' jax ji bhiya'?

⁶ Ba' gu Jesusus jup titda:

—Aañi' dhor di' gux kii' boi na bhaan jum bhibhii jix dhaam ja'k na pai' cham ka tu muuki'. Jum aa' na aañ jiñ bui ti jii'ndha' gu jaroi' na ba' jimia' jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora'. ⁷ Na gu' no' pim jiñ bui ti jii'ndhat jix bhai' ba xiñ maat nañ jir tu'p tu'm da' aañ, biix bhai' ji machia' pim na ji'x jir ge'kam guñ Gi'kora' bhammi na pai'p tu'ii'. Pui' na jax xib na pim gu' bax maat na ji'x jir ge'kam, na pim gu' diilh jam buupui ki'n ba nii'ñ.

⁸ Ba' gu Piliip bhai'p ji ñio, jup titda ip gu Jesusus:

—Eap xich chii'ñchodak gu Dios na jax chu'm ti nii'ñ jiñ jaduñ, nach ba' cham jax jich aagit dai gui' bhaan titii'ñchoka' pix ba'.

⁹ Ba'p titda gu Jesusus:

—¿Kux chakui aap jiñ maat Piliip nañ moo mui' chanooll jam biim ba oiri? Gi nañ jup jam titda na gu jaroi' no't jix bhai' bañ maat aañ nañ jir tu'p tu'm da', biix bhai'p ji machia' nar tu'p tu'm da' guñ Gi'kora'. ¿Jax ji kup ba'p kai'ch nañ pui' jam ti'ñchoda' na jax chu'm ti nii'ñ? ¹⁰ ¿Ka'p ji cham ti jii'gi'ñ aa Piliip nañ jup kai'ch nañ aañ buiñor jup tui'dhi' guñ Gi'kora', gio na guñ Gi'kora' mu dir bha ja'k jiñ buip tui'dhi' ip? Jax dhui nañ moop jam titda ip nañ aañ cham tu' pui' tu a'ga gammiji nañ diilh jax ilhi-i'ñ pix, daipu' ji na jax pix jiñ chidaim guñ Gi'kora' nañ buip tui'dhi'. Gui' pix

jiñ a'm dir jix bhai'm duukam jup tu bua, nach gu' gook dit maa'n ii'mda'p duuk.

¹¹ ¿Ka' moo ja'p jix xijai aa na pim ti jii'ndha' na silhkam aañ jiñ buip tui'dhi' guñ Gi'kora', gio nañ aañ ya' dir mu ja'k buiñor jup tui'dhi' ip? Ja'pji na pim ba ti jii'ndha'ñ jaaduñ, na pim gu' ba ti nii'ñ nañ joidham jix bhai'm duukam jup tu bua bhaankamu'n, nach gu' kai'ñkam gook dit maa'n ñi'ook jup duuk. ¹² Pu ka nañ moo tu' silhkam ya' jam aagi'ndha'ñ jaaduñ, na gu jaroi' no' biix juraa'n ki'n ti jii'gi'ñ aañ jiñ bui, pui' bixchu'p bax chu aichu'nda' na pu tu duñia' jix bhai'm duukam ja'p na jax aañ. Jix io'm ge'ger jix bhai'm duu'nkam ba xip tu buada' no' ñich aañ ba jiix dhaam buiñor guñ Gi'kora'. ¹³ Ba' no' ñich pu'ñi ba jii, bhammi dir dai nañ bhai' ba jam joochxi'ndha' gu tu' na pim ya' dir mu taanda' guñ Gi'kora' aañ jiñ bui jix biiñak kat, na ba' bhaan jix maati' ka' nach silhkam gook dit maa'n ii'mda'p pix jup duuk guñ Gi'kora' na giilhim jir ge'kam. ¹⁴ Ti'ñchokat japim moo na pim aañ jiñ bui pix jix bi-iñak kat mu taanda' guñ Gi'kora' gu tu' na jam a'm jum aagaidha'. Aa' ba' pu maa'n jimdam bha jam joochxidha', nañ gu'x mat ka' na pim aañ jiñ kaichu'.

Gu Jesusus nap kai'chdha' na bha ja joochxidha' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' gui' nam ji'k ba kaichgida'

¹⁵ 'Gu' ba' xib na pim bañ kaichu', dai na pim mi' pui' xi jiimit nañ ji'k jax jam titda, no' pim dho ji baabui' silhkam jix aa' na pim tu' ka'm bañ ñii'ndha' ya' dir ja'p ja'k, piam ku gu' cham. ¹⁶ Aa' ba' bhammi eeji soi' tiida' guñ Gi'kora' na bha jam joochxidha' gui' na gammiji jam buip tui'ngit jam nuukdaidha' na cham tu' jam duñia', gam na jam guguxdhat-gida', na gu' gui' cham pai' ka jimia' no't pix ya' ba ai, cham pui' na jax aañ nañ bar boi cha'm kam. ¹⁷ Gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda'ñ dho aagit jup kai'ch na

jam a'm bam tajaana' no't bhai' ba jam joochxi guñ Gi'kora' dai aapi'm na pim ji'k bañ kaichu'. Gui' nam ji'k cham ti jüigi'n aañ jiñ bui dho gi gu' cham ji'xdha' ja a'm jum tajaana' ji, nam gu' cham mat ka' nar tu'p tu'm da'. Aapi'm na pim gu'x bhai' bax maat nar tu'p tu'm da'.

¹⁸ Ku ba' gu' cham tu' ji nañ moo gammiji pu diilh ya' xi jam iabui no' ñich ya' dir ba jii, gioñ bhai'p jim ji matgam ya' aapi'm jam bui, pui' nañ jax jam biim ba oirida'. ¹⁹ Dai gui' nam ji'k cham ti jüigi'n aañ jiñ bui dho gi gu' pu cham pai' kañ chigia' am ji no' ñich pix ya' dir ba jii. Aapi'm na pim ji'k bañ kaichu' dho gi gu' pux bhai'n ñiñdha' ji maa'n na jax, nañ gu' jam buip tui'ngida', gam na pim gammiji pu ba duduaka' ya' dir ja'p ja'k gu jam i'iimda' bhaan ja'p na jax aañ.

²⁰ Jano' dir nañ pai' dhuuk duadii giop bamgia' mu dir koi'nga'n tir, jix bhai' ba machia' pim na silhkam jiñ buip tui'dhi' guñ Gi'kora', gio aañ ya' dir mu ja'k buiñor jup tui'dhi' ip. Biix japim bhai'p ji machia' nañ aañ jam buip tui'dhi' na pim ji'k bañ kaichu' na pim jiñ bui ti jüigi'n. ²¹ Na gu' gu jaroi' no't jiñ keek mi' pui' ba jii nañ ji'k jax jam titda, dhi' bhaan bax maati' ka' na silhkam jix aa' na tu' ka'm jiñ ñiidhat ba xiñ kügalhi'ndha' gammiji, mi' dhir ba'x bhai' bhai' ji machia' nañ jir tu'p tu'm da', gio ba' nax joi'ndat ba tigia' guñ Gi'kora' no' pu'ñi mi' pui' ba jim nañ ji'k jax tu a'ga.

²² Ba' gu Juudas gui' na cham tu' Iskar-iote jum da'nsa bhai' ba tikka gu Jesus, jup titda:

—¿Jax ku ba' cham jup bhaai' nam machia' nap jir tu'p tu'm da' gui' nam cham ti jüigi'n aap jum bui ku ba' moo dai aach pix jup jix mat ka' nach ji'k jum kaichgida'?

²³ Ba' mui' ji ñio gu Jesus, jup titda:

—Dho nam gu' cham jiñ maachim ka' jia, nam gu' cham jiñ kügalhi'ndha' nam cham ji chi jii'ndhat ka' aañ jiñ bui. Gu'

gui' no' ba ti jüigi'n aañ jiñ bui ba xiñ maachim ka' ji nañ jir tu'p tum da', pui' ku ba' mi' pui' ba jimda' nañ ji'k jax tu a'ga xib, ba' guñ Gi'kora' jix joi'ndat tiigii bax kügalhi'ndha' ip. Ba' mi' dhir dai nach buiñor bap tui'ngida' gammiji biima'n guñ Gi'kora', ja'p ji buusnia' nach bhai' pu ba oi'ñka' bhaan. ²⁴ Ba' gu jaroi' no' pu'ñi cham jiñ kügalhdhat cham ti jüigi'n aañ jiñ bui, dhi' bhaan jix maati' ka' na cham ji'xdha' mi' pui' jimia' nañ ji'k jax tu a'ga xib bhaanka-mu'n guñ Gi'kora'. Na gu' nañ jax ba jam titda bo jia na guñ Gi'kora' jir ñio'ki'n dhi' nañ ji'k jax tu jam a'gi'n, cham tu' aañ diilh nañ jax ilhii'n.

²⁵ Aañ daipu' pu'ñi ja'k pix xi jam aa'ndhai nañ jax ba jam titda nañ ji'x ya' kap tu'ii' jam bui. ²⁶ Gu' no't jiñ a'mkam bhai' ba jam joochxi guñ Gi'kora' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda', bixchu' ji na bhai' ji jam mattuda' nañ tu' cham jam aagi'n xib, gio na gammiji jam ti'ñ-choxi'ñka' dhi' nañ ji'k jax tu jam a'gi'n na pim ba' cham mik bua'.

²⁷ Ba' aañ dhi' bhaan pui' jam guguux-i'n, na pim ba' moo joidham jix jijikgim jup tui'ka' no' ñich aañ ba jii, na pim ba' cham tu' bhaan jax jim aagat jix chotdon ka'. Cham pui' na jax gui' nam cham ti jüigi'n aañ jiñ bui nam tu' na pix bhaan jix buam jum aagit jix chotdon ka', ji'x pix jam ti sap pik ba'x bhai' bam taat ka'. ²⁸ Gio na gu' nañ jax ba jam titdañ jaaduñ nañ jup kai'ch bo nañ alhio pix bhammi xi ñorgirai buiñor guñ Gi'kora' gio ya'p aaya' jam bui nañ jam biim oirida'. Gu' ji na pim gu' aapi'm panaas jix buam bam aa' nañ pui' xi jam titda nañ bar boi cha'm kam. ¿Aa ku pim ji gu' pix jix bhai'm ilhdha' ji nañ ba jam aagi'n nañ bar jimdam jix dhaam buiñor guñ Gi'kora' nax io'm jir ge'kam, cham tu' pui' na jax aañ, no' pim baabui' tu' ka'm jiñ ñiidhat ba xiñ dhaan na pim bax maat nañ jir tu'p tu'm da'? ²⁹ Ku ba' gu' dhi'

pui' tum duñia' ji kia', sia ku pim gu' ya' cham pik jiñ jiigi'ñ. Xib ñir jañ moo pui' ba pup xi jam titda na pim ba'ñ jiigi'ñdha' no't pui' ba tum kuugalh.

³⁰ Xib jañ cham tu' mik ka tu a'ga' aapi'm jam bui, na gu' amuub ba jimchu' gui' na ya' tu daam kiik na ji'x oi'nga'n, sia ku gu' tii cham tu'r jiñ ju-paabkam. ³¹ Gu' ji na gu'm aa' na pui' tum kuugalhda' nañ jax ba jam titda, nam ba' machia' gu ja'tkam nañ aañ tu' ka'm niidhat mi' pui' jim na jax jix aa' guñ Gi'kora', pui' kuñ ba' biix pui' tu kuugalhda' nat ji'k jax jiñ chiidak bañ joot. Ja'pni dho. Maigor jach ba jiimda'.

Gu Jesus nap kai'chdha' na gui' pui' ji buusan na i'ix

15 'Aañ pui' ji buusan jia na jax maa'n gu i'ix gui' na jax chu'm jix iibhai'ñchalhi', guñ Gi'kora' ba' pui'p ji buusan nar i'xchadam, nax bhai' bua gam na mi chui'chxidhat mi bapga na ba' cham gakia'. ² Ba' no' maa'n cham i'bhai'ñchar gu mamraga'n dhi i'ix, iikii mai' bua' guñ Gi'kora'. Piam ku gu' i'bhai'ñchar, dai na ja'p jix bhai' xi kii'mpiga' dho, gio na xi kuu'mpiga' na ba' joidham xiboorkai jix io'm mui' ba iibhai'ñcha'. ³ Aapi'm pu'ñip ji buan jiñ jaaduñ na jax gu mamraga'n gu i'ix, na pim gu' ba kii'mpigix gu jam jujur am bhaan na pim ba ti jiigi'ñ biix nañ ji'k jax jam titda. ⁴ Ba' xib ya' ñir ja'p ja'k dai na pim pix bhaan ji baapmigia' na pim gammijiñ buix biiñak ka', ja'p na jax aañ nañ gammiji jam buip tui'dhi', nach ba' pu'ñi duuji gook ñit maa'n ii'mda'p duuka'. Na gu' dhi' ja'pni jia na jax maa'n gu mamraga'n gu i'ix no' iikix kam mummu ja'p pai' pix kaat mik, dai na bhai' pix ji gakia'. No' bha chu daa' ji toonaram gu i'ix na ba' i'bhai'ñcharda'. Aapi'm ba' pu'ñip ji buan jiñ jaaduñ, cham ji'xdha' tu' jax dhuñia' pim jix bhai'm duukam gu aapi'm ñiilh pix no' pim cham aañ

jiñ buix biiñak kat. Jum aa'nda' ji gu' na pim biip'i'x biiñak ka' aañ jiñ bui na ba' pui' ji chu buusnidha' jax ña pim jix chu duñiik ka'.

⁵ Aañ xib pui' ji buusan na jax gu i'ix nañ jax ba kai'ch, aapi'm ba' na pim ji'k bañ kaichu' ja'p ji buan na gu mamraga'n. Ba' no' pim moo jax dhuuk gammiji mi' pui' jiimit jix biiñak aañ jiñ bui, aañ gammiji jam buip tui'ngida' ip. Ba' mi' dhir bixchu' bax chu aichu'nda' pim na pim pu tu duñia' na tu'r jix bhai'm duukam, ku ba' gu' no' pim aañ jiñ buix biiñak kat jup tu bua ji na ba' pui' tum duñia'. No' pim gu' aapi'm ñiilh pix pui' tiix chu duñiik, dho gi gu' pu cham tu' jax dhuñia' pim ji. ⁶ Piam no' gu' jaro'i maadit cham mi' pui' jimdat jiñ buix biiñak, dho gu' pu cham tu'ñ dho buiñor kap tui'ngida'. Dhi' ba' ja'p ji buusnia' na jax gu i'ix gu mamraga'n no' cham ka i'bhai'ñchar na iikii mu baas bua' gu i'xchadam. Mi' dhir na pai' xi gakia', dai na ba miidha'.

⁷ Gu' no' pim moo mi' pui' jiimit nañ jax tu jam a'gi'ñ gammijix biiñak kat aañ jiñ bui, jam keeket jam maakidha' ji guñ Gi'kora' sia tu' na pim ya' ñir mu taanda'. ⁸ Gio na gu' joidham jix bhai'm taat ka' no' pim aapi'm pu'ñi joidham biix jam jujur ki'n jix biiñak kat aañ jiñ buix bhai'm duukam jup tu bua jiñ a'mkam, aapi'm ba' bar di' ka' gui' nam tu' silhkam bañ kai'chgida'. ⁹ Aañ xi jam joi'ndat xi jam da' jia jiñ jaaduñ na pim ji'k bañ kaichu'. Ja'p na jax xiñ dha' aañ guñ Gi'kora', pu'ñiñ jup xi jam da'da' aapi'm no' pim gammijiñ buix biiñak. ¹⁰ Pu kani git no' pim aapi'm moo mi' pui' jiimit nañ jax ba tu jam a'gi'ñ pix bhaan ji baapmigim na pim jiñ buix biiñak, xi jam joi'ndat jañ dho xi jam da'da' maa'n na jax, ja'p na jax aañ na gu' xiñ dha' guñ Gi'kora', na gu'x maat nañ mi' pui' xi jim na jax ja'k jix aa' gam nat jax jiñ chiidak bhañ joot.

¹¹ 'Dhi'n̄ pix bhaan jam guguuxi'n̄ jiñ jaaduñ nañ jax ba jam titda, na pim ba' moo gammijix jijkim pix jup tu-i'ka' aañ jiñ bui, ni palhiip ku pim am tu' bhaan jix buam jum aa'nda'. ¹² Gio ja'pniñ ba' moo tiip kai'chit jiñ jaaduñ na pim siamrix bhai' kai'chit tu oi'ñka', gam na pim xim jajoi'gi'nda' biix ji'ma'n, cham tu' na pim tu' bhaan xim bhabhaakui'ñdha'. Pui' ja'k japim jup xi chu jimda' na jax aañ nañ xi jam joi'ndat xi jam da' biix ji'ma'n. ¹³ Na gu' dhi' ja'pni jia no'n̄ moo tu' silhkam baabui'x chu joi'gi'n, no' mit ba ji giñ' piam kum bax mu'aak gui' nach maap jix bhai' kai'chdha', aañ dho mijì dir jup ji dhai'ñña' nañ palhbuidha', cham jax bua sia ku mit mañ mua bhaankamu'n. Dhi' ba' bhaan bax maati' ka' nañ tu' silhkam jix chu joi'gi'n. ¹⁴ Aapi'm ji ba' bar dhi'n̄ jaaduñ gui' nach tu' silhkam maap jix bhai' bach dhaa', na pim gu' mi' pui' ba jiim nañ ji'k jax jam tiidaim. ¹⁵ Cham jañ tu' pui' ka jam bia'ka' na pim jir jiñ chujuandam tuk, nañ gu' biix ba jam aagi'n̄ nañ jax jir tu'm kam aañ gio ba' na jax jir tu'm kam guñ Gi'kora'. Kux ba' no' pim jir jiñ chujuandam tuk ka' git pix, pu cham ji nañ jam aagi'ñdha' git nañ jax jir tu'm kam, ni nañ ji'k tu'x maat, daipu' nañ tu' jam chianda' git palhiip tu' mi ja'p, ja'p na jax gu jax chu'm tujuandam, na gu' pu cham mat ka' na tu' jax jup buada' gui' na mi' buiñor tu juanda'. ¹⁶ Aañ biipi' jam tiigik jam daa jia biix ji'ma'n na pim bañ kaichgida' xib, cham tu' na pimit aapi'm biipi'n̄ chiigik bhai' jiñ kai. Ba' aañ xib pui' ilhii'n̄ na pim nai' xi jimia' biix kap na pim jix bhai'm duukam jup tu duiñpu' jiñ a'mkam. Gammiji pim pix bhaan ji baapmigia', na ñich gu' pu chu'm ki'n̄ jam a'm ti tiigik ba jam daa biix ji'ma'n. Ba' guñ Gi'kora' diilh jam maakidha' jiñ a'mkam gu tu' na jam a'm jum aagaidha' na pim pai' dhuuk mu taanda'. ¹⁷ Ti'ñchokat japim na pim joid-

ham jix bhai' kai'chit tu oi'ñka', cha'pim tu' bhaan jum kokdat, gu' ja'pji na pim joidham xim jajoi'gi'nda' ji biix ji'ma'n.

Gu Jesusus nap kai'chdha' nam sap bhai' ji ja bhaamkidha' gu ja'tkam gui' nam kaichu' na mit jax bhaamki diilh

¹⁸ 'No' mit jax dhuuk cham jiñ kiigalhdhak jiñ bhaamki gu ja'tkam, aapi'm jam biix cham jam kiigalhdhai bhai'p ji jam bhaamkidha'. Ti'ñchokat japim moo dhi'. ¹⁹ Na pim gu' aapi'm cham tu' kar ya' kam dhi oi'ñga'n. Jii' ji no' pim pur ya' kam ka' git, dho gu' ya'ni ja'p jam dho pix jix bhai' jam titdada' gu ja'tkam nam cham jiñ bui ti jii'gi'n̄. Gu' ji na ñich gu' aañ ya' eek ba jam umua' na pim ji'k gammiji bañ kaichgida' aañ nam cham jiñ kiigalhi'n̄. Dho' gu' biix jam dho ba' bhai' ji jam bhaamkidha' aapi'm nam xi jam nii'ñdha' na pim cham pui' ja'k ka tu jimda' na jax gui' am. ²⁰ ¿Cham aa gu' ti'ñcho pim nañ jup jam titda na gu jax chu'm tujuandam jir keekam ka' pix, cham tu' ja'xbui'p xim taat ka' na jax gui' na mi' buiñor tu juanda'? Gu' ba' xib pu'ñi ip no' mit aañ cham jiñ kiigalh gu ja'tkam, aapi'm jam pui' cham jup jam kiigalhdha', nam gu'x mat ka' na pim aañ jiñ kaichgida'. Piam ku mit gu' jai' dhit cham jax ji chi'iik mi' pui' ba jii na pim jax tu ja a'gidha' jiñ a'mkam, dhi' ba' ja'p ji buusnia' nam aañ xiñ kiigalhdhaiñ keeji mi' pui' ba jima' nañ jax tu a'ga xib. ²¹ Pu'ñi ja'k moo tu jam jimia' jiñ jaaduñ na pim ji'k bañ kaichu', jam bhaamkidhai cham jam kiigalhdha' am gu ja'tkam nañ jax ba kai'ch, nam gu' cham mat ka' gui' nat jaroi' bhañ joot. Ja'p jum aa'nda' am nañ diilh pix jup kai'chdha'.

²² 'Ku ba' gu' dhi' cham maati' ji na tu' ja duñia' no'm cham jiñ jii'gi'n̄ nañ jax tii tu ja a'gi'n̄, nam gu' xib dir jix io'm kuiñcha ba bia'ka', na ñich gu' aañ ya'

æek tii ba tu ja a'gi. No' aañ chakui ya' aaya' gít, dho gi gu' pui' ja bia'ka' gít guñ Gi'kora' nam cham u'ua'tulhdhix, na gu' jaroo gi pui'p ba tu ja a'gidha' gít dhi' pui' ja'k nañ jax ba ja titda. ²³ Gu' ji na mit gu' bhai' pix cham jiñ kiigalh, jix bhaamut pix kai mit nañ tiip ba ja aagi'ñ. Ku ba' gu' biix ji guñ Gi'kora' nam cham kiigalhi'ñ, sia kum gu' ja'p jum aa' nam panaas dai aañ cham jiñ kiigalhi'ñ. ²⁴ Jain nam gu' pui' pix jup xich bhaamki'ñ gook dit guñ Gi'kora', sia kuñ tii ya' oirit ja nii'ñchudat jix bhai'm duukam jup tu bua nam jaroi' cham pai' dhuuk pui' nii'ñ na tu bua. Iam chi na mit gu'p ba ti jii'ñ soi'm ilhdhak na mit bañ chii nañ bixchu'x aichu'n. ¿Gu' paa gi ba' tu'? Ja'kbui' kat jamit dho ba' bhai' ba jiñ o'bhai' ji. Pui' kuñ ba'p kai'ch nam xib dir jix io'm kuiñcha ba bia'. ²⁵ Ku ba' gu' dhi' mi' pix pui' ba jim ji na bhaan pix jum kuugalhdha' na jax jum kai'ch mi u'uan ta'm nat pai' tum ua'nak bijik nap jum kai'ch: “Ja'p pix ji gu' moo na mit bhai' jiñ bhaamki.”

²⁶ Ku ba' gu' no't ya' ba ai gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nañ bha jam joochxidha' bhaankamu'n guñ Gi'kora', jix io'm bhai' ji jam mattuda' ji nañ ji'k jax jir tu'm kam aañ, na gu' jam a'm tajaani'x ka', gammiji na jam nuukdaidha' gam na jam guguuxdhatgida'. ²⁷ Gio na pim gu' aapi'm diil pu bax maat pa' nañ jax jir tu'm kam gam nañ jir tu'p tu'm da', na pim gu' bijik dir jiñ biim ba oipo na pimit jax jiñ kai. Xib ba' moo dai na pim nai' xi jimia' na pim ja aa'ndhapu' gu ja'tkam na pim jax jix chu maat nañ ji'k jax tu jam a'gidhimik.

16 Pu xib dir jañ moo xi jam aagi'ñ biix dhi' pui' na pim ba' gammiji ti jii'ndhat aañ jiñ buix biinak ka', na pim ba' cham buimuk gu maaxdhi jix oodai cham tu' kap jum buixdha'. ² Nam gu' bhai' ji jam bhaamkidha' jia gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam ñiok-

da' jix dhaam gu ja'tkam, no' mit ba maat na pim aañ jiñ kaichu'. Mai' jam aadimia' am no'm xi ilhii'ñ mi' dhir jam chichiopi' am na pim jax tu daanda'. Gio gu' kam aaya' ip gu tanoolh nam pai' dhuuk boi jam bhiichdha' no' mit moop xi ilh, pui'm xim aagat nam Dios bhaankamu'n pui' jam dooda', nam gu' ja'p jum aa'nda' nam dai gui' mi' pui' jiim na jax jix aa', aapi'm ba' cham. ³ Gu' ja'pji nam pu cham jich mat ka' ji nach jir tu'p tu'm da' gook dit guñ Gi'kora' kum ba' pui' jam dooda', cham tu' nam moo silhkam xich mat ka'. ⁴ Xib dir jañ moo pu ba jam aagi'ñ, na ba' no't pui' ba ji chu jam dooda, ba machia' pim nañ cham tu' pix jap jam titda.

Gu Jesus na tu aa'nda' na jax ja'k tu buada' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' no' bhaan ba tajaani'x gu jaroi'

'Pui' kuñ ba' cham pai' pui' jam aagi'ñ dhi' pui' ja'k moo jano' na ñich jax ya' ai, nañ gu'x maat nañ mui' ya' ka xi juru-uñdhai jam bui. ⁵ Xib ji nañ ba' pui'p ba jam titda nañ pai' moo bar jimdam dho ji jix dhaam buiñor gui' nat bhañ joot. Gu' ji na gu' ni ji'x ku pim xim guguuxi'ñ na pim jix bhai' xiñ chikka' nañ pai' ba' moo ja'k silh tu aagit jup kai'ch nañ bhiya', ⁶ na gu' dai na pim jix buam bam aa' nañ tii xi jam aagi'ñ nañ bar boi cha'm kam. ⁷ Gu' aañ mi'x bhai' jam titda ji. Na gu' no'ñ ya' pu oiri, cham ji'xdha' bha jimia' gui' nañ aa' na gammiji jam buip tui'ka' na jam nuukdaidha' gio na jam guguuxdhatgida'. Gu' cham no' ñich mu jii, nañ gu' bhammi eji bhiji xi jam joochxidha'. ⁸ No't gui' ya' ba ai dho gi ba' gu' bhai' ji ja mattuda' ji gu ja'p-pix ja'tkam nam cham jiñ bui ti jii'gi'ñ nam silhkam jix u'ua'tulhdhix, nam gu' cham mi' pui' jiim na jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ guñ Gi'kora' nañ jax ba tu ja a'gi'ñ, gio na bhai' ji ja mattuda' na guñ Gi'kora' ja tulhiñchuda' no' mit jax dhuuk

cham tu' ka'm tii. ⁹Gui' bhai ji ja mat-tuda' nar ua'tulhdhara' no'm cham aa' nam ti jii'ndha' aañ jiñ bui. ¹⁰Nañ gu' aañ ja'xbui'p jir ge'kam kat ya' oirit tii tu ja a'gi'ñ na jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios nam tui'ngida'. Dhi' bhaan ba mat-gilhia' nañ pui'p jir tu'm na guñ Gi'ko-ra', nañ gu' pu jimia'x dhaam buiñor, na pu cham jaroi' pai' kañ chigia'. ¹¹Biix bhai'p ji ja mattuda' na guñ Gi'kora' jax chu'm tanoolh ja aa'ndhai nam kuiñcha bia' ja tulhiiñchuda' biix nam ji'k cham tu' ka'm tigia', nat gu' xib dir pui' ja'k ba tii na biix daagii tulhiiñchuda' ip gui' na ya' tu daam kiik dhi oi'nga'n na ja iatgi'ñ.

¹²'Biix aixim jañ tii xi chu jam a'gidham jiñ jaaduñ, gu' ji na pim chi gu' moo cham ji'xdha' biix jix maatit kaaya', sia ku ñich tii pix jup ji bhiich. ¹³Gatuuk ji chi ba' no't ya' ba ai gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na ba'x bhai' ba jam aagi'ndha' dhi' nañ ji'k jax tii xi chu jam a'gidham kat xib. Na gu' gui' gammiji jam buip tui'ngida na jam aa'ndhidha' na pim jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios. Daipu' pui' jam jurtudidha' na jax pix tiidaidha' guñ Gi'kora', cham tu' na diilh jax ilhii'ñ, gio ba' na ba jam aagi'ndha' biix na ji'k jax tum duñia' gatuuk. ¹⁴Ku gu' joidham jix bhai'm taat ka' ji aañ jiñ bui, na gu' biix jix chu mat ka' nañ ji'k tu'x maat aañ, mi' dhir ba' mu ja'k jup jam aagi'ndha' aapi'm. ¹⁵Ja'p na jax aañ nañ gu' biix jix chu maat na ji'k tu'x maat guñ Gi'kora', pui' kuñ ba'p jam titda na gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' biix jix chu mat ka' nañ ji'k tu'x maat aañ, gio na pui' bixchu'p jix chu aichu'nda'. Mi' dhir mu ja'k jup jam aa'ndhidha' aapi'm na gu' jam buip tui'ngida'.

Gu Jesusus nap ja titdada' gu noonbi'ñ nam sap ji'k tanoolh jix buam xim ilhdhai gio bhai'x bhai'p jim ilhdha'

¹⁶'Aañ cham xiim ya' dir pix piidha' gixia', cham japim pai' ob kañ chigia'. Ji'kchi tanoolh ki'n nañ ba' moo gio ya'p ba aaya' jam bui na pim ba' pik moo giop bañ chigia'. Mi' dhir jañ dho gi ba' moo bhai' pu ba bhiya' ji jix dhaam ja'k buiñor guñ Gi'kora' nañ gio ja'p jup jimia', dho gi ba' cham ob kañ chigia' pim ji.

¹⁷Ba' jai' dhit gui' nam kaichu' mi ja'p tiim ti tikka' am, jup kai'ch am:

—¿Jax chi ba' kai'ñkam jup kai'ch gu dhi' pui' na ji'k jax jich chitda, na pui' cham xiim pix piidha' gixia', gio nap kai'ch nach ji'k tanoolh ki'n gio ya'p ba tigia', na ba' pui' mi' dhir moo ba jimia'x dhaam buiñor guch Gi'kora'? ¹⁸Pu cham maatit kee ich na jax ba'r jum duukam na pui' cham xiim ya' dir pix piidha' gixia'.

¹⁹Gu' ji na gu'x maat gu Jesusus nam tiix chikkamut jup kai'ch nam ba' diilh tiim ti tikka, nam gu' cham jum guguxi'ñ nam moo bhai' ji chikka'. Ba'p ja titda ip gio gu Jesusus:

—¿Cham aa pim maatit jiñ kee nañ jax kai'ñkam pui' jam titda nañ cham xiim ya' dir pix piidha' gixia', gio ba' nañ jup kai'ch na pim ji'k tanoolh ki'n gio ya'p bañ chigia'? Na pim ba' panaas tii am xiñ chikkam kam kai'ch. ²⁰Tu' silhkam jañ dho ya' jam aagi'ndha'ñ jaaduñ na pim aapi'm giilhim tiix buam jum ilhdhai bhai' ji susuañia' nam pai' dhuuk jam nii'ñchudat mi ja'p pix tu'ñ dhooda' jix bhai'm ilhdai gu ja'tkam nam cham jiñ bui ti jii'gi'ñ nam bañ mua'pu'. Ku ba' gu' ja'xpix giox bhai' bhai'p jim ilhdha' pim ji. ²¹Ja'p na jax ba' jia maa'n gu ubii no't bam ai na pai' dhuuk tigia' gu alhii, na gu' giilhim jix chu ko'klhia' na bhai' ji maaxilhia'. Mi' dhir gu' ji'k tanoolh

jurni'n ki'n joidham jix bhai' bhai' jim ilhdha' ji na pui' xim aa'nda' na joidham maa'n ba xi chu mar, panaas ku moo pu cham pai' tu ko'klhia'. ²² Pu'ni ip ba' aapi'm, pui' dhox buam ka xi chu tatda' xib na pim bax maat nam jax jiñ dhooa'. No' pimit giop bañ chi gu' joidham ji na pim jix bhai' bhai' jim ilhdha' nañ jax ba jam titda. Cham ji'xdha' jaroi' ka jam soo'mchuldha' sia chi tii xi jam bhaamki'n na pim joidham jix jijikgim jup tu'ii'.

²³ 'Jano' pim dho gi cham tu' bhaan jax jim aagit tu'p ka xiñ chikkam ka' ji no' ñich gio ya'p ba ai duadik, na gu' dai na pim pu'ni joidham jix bhai' bam taat ka'. Ba' mi' dhir no' pim tu' ba taan guñ Gi'kora' aañ jiñ buix biiñak kat, jam makia' dho maa'n jimdam jiñ a'mkam. ²⁴ Pui' na jax no' pimit chakui tu' mu taa, bar am dho na pim mui' xi chaña' gu tu' na jam a'm jum aa'. Tu' gi na pim gu' aañ jiñ bui bax biiñak, na pim ba'x io'm ge'kam ki'n jix bhai' bam ilhdha' no't ba jam maa guñ Gi'kora'.

Gu Jesusus nap kai'chdha' na sap gampai' ji bi'ya' gui' na ya' tu daam kiik dhi oi'nga'n

²⁵ 'Dai xib jañ pu'ni ja'k ka tu jam a'gi'n bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhat ya' kam dhi oi'nga'n, na gu' kam aaya' nañ pai' dhuuk silhkam ba jam aagi'ndha' na jax jir tu'm kam guñ Gi'kora', cham tu'n tu' bhaan ji ua'rgidhat ka tu jam a'gi'ndha' na pim ba'x maatit kaaya'. ²⁶ Cham tu' kam aa'nda' nañ aañ soi' tii'ntu'nda' guñ Gi'kora' na ba' jam makia' gu tu' na pim ya' dir mu taanda', ja'ppi no' pim aañ jiñ buix biiñak pix, pu jotmoda' jam makia' gu tu' na pim taña'. ²⁷ Na gu' pui'p xi jam joi'gi'n jia guñ Gi'kora', na pim gu' tu' ka'm jiñ ñiidhat mi' pui' ba jiim nañ jax tu a'ga, gam na pim ba ti jii'gi'n nañ aañ bhammi dir jim buiñor nat bhañ joot. ²⁸ Xib jañ dho gio am bhai'

ja'k jup ba ti nii'n buiñor na ñich pai' dhir bha jii, nat gu' alhio pix bhañ joot ya' dhi oi'nga'n.

²⁹ Ba'p kai'ch am gui' nam kaichu':

—Xib jach dho gi biix jix maatit kēē ji nap ji'k jax tu a'ga jiñ jaduun, nap gu' cham tu' bixchu' bhaan ji chu ua'rgidhat ka tuch a'gi'n. ³⁰ Ba ti jii'gi'n ich ba' xib nap bhammi dir jim buiñor gu Dios. Tii' nap gu' jax joidham bixchu'x chu maat. Jix bhai'x maatit ba kēē ich gu' biix nap ji'k jax tu a'ga. Cham jum aa' nach kam tikkada' nap jich aagi'ndha' na jax jir jum duukam.

³¹ Ba'p ja titda gu Jesusus:

—¿Xib aa pim ba' panaas biix jam jur ki'n ba ti jii'gi'n aañ jiñ bui nañ ba jam aagi'n? Moo chi alh cham. ³² Pu ka git na pim xiib ya' dir pix cha'tak boopoya' nam pai' dhuuk bhai' jiñ bhiipu' gui' nam jiñ o'bhagi'n, diilh japim dho ya' xiñ bua ji. Ku ba' gu' guñ Gi'kora' ya'p tui'ngida' ji na gu'n a'm ti ñiidhim, aapi'm gu' pu pai' ji na pim ja'k boopoya' jix o'nchixim, sia ku pim gu' xib ya'x baabui'm kai'ch. ³³ Dhi'n pix bhaan jam guguuxi'n jiñ jaaduñ na pim ba' moo aañ jiñ bui pix jix biiñak kat cham tu' bhaan jax jum aa'nda'. Xi ñakoo'nda' pim siat biix aixim jix buam jum duukam bhai' jam a'm ji chu jii. Aañ japim pix jiñ bui titii'ñchoka', na ñich gu' aañ ba ma'iich gui' na ya' tu daam kiik dhi oi'nga'n, mi' pix ja'p ji bi'ya' xib dir.

Gu Jesusus na ja a'mkam tu a'gada' gui' nam kaichu' jix dhaam ja'k

17 Ba' na pu'ni xi ja titdaimik gu Jesusus gui' nam kaichu', bhai' ji chu a'ga jix dhaam ja'k xi chi tiigik, jup kai'ch:

—Aapi'n Gi'kora', ya' moo mam ai na pai' dhuuk daaxix nam boiñ bhiichdha' gu ja'tkam. Jiñ palhbuidha' ap nañ jax dhui pui' tu kuugalhdha' na pich jax jiñ chiidak bhañ joot. Xi ja mattuda' ap

dhi ja'tkam nam ba' machia' nap jir tu'p tu'm da' aap gio aañ, gio nam machia' nañ aañ ja'xbui'p jir ge'kam na jax aap jiñ Gi'kora'. ² Na pich pui'ñ chiidak bhañ joot nañ aañ ya' ja a'mkam mukia' dhi ja'tkam, nam ba' mi' dhir pu'ñi bhai' ji machia' nap jir tu'p tu'm da'. Ba' mi' dhir bax bhaai'n ka' nañ ja baidhika'x dhaam ja'k na pich ji'k pix pu ja dai bijik dir nam pu'ñi jum bui aaya', ³ ku gu' no' mit bam maat jiñ Gi'kora' nap dai aap jir ge'kam na ji'x oi'nga'n, gio aañ no' mit bañ maat nañ jir tu'p tu'm da' na pich bhañ joot nañ mu ja baidhika'. ⁴ Aa' jum a'mkam ya'x bhai'm duukam bap tu duu jiañ Gi'kora' ja nii'ñchudat gu ja'tkam na pich ji'k jax jiñ chiidak bhañ joot. ⁵ Xib ba' dai nañ ba ti niir nap jiñ bamii'ñdha' mu dir koi'nga'n tir no' mit bañ yaas, nañ ba' gio mui'p ba jimia' bhammi aap jum bui nap giilhim jir ge'kam, nach ba' gio maap bap tui'ka', nam ba' mi' dhir ba machia' gu ja'tkam nañ aañ ja'xbui'p jir ge'kam na jax aap, sia pu bijik dir na chich ba' mi' dhir bap duu dhi oi'nga'n.

⁶ Biix jañich pui' ba ja mattuda gu ja'tkam nap jax jir tu'm kam jiñ Gi'kora' na pich ji'k pix pu ja dai bijik dir nam pu'ñi bañ kaichgida', nañ ba' mi' dhir pu'ñi ba ja aagi'ñdha' nap jir ge'kam. Ba' xib dai nam mi' pui' ba jiim nañ jax tu ja a'gi'ñ jum a'mkam, nañ gu' aañ pu kai'ñkam ya' oiri ja bui. ⁷ Bax maat am nañ aañ pui'p jir tu'm kam na jax aap nap giilhim jir ge'kam, pui' kuñ ba' bixchu'x aichu'n nañ pu tu duña'. ⁸ Nañ gu' ja aagi'ñ biix na pich ji'k jax jiñ chiidak bhañ joot, ba' ba ti jiigi'ñ am biix ja jujur ki'n nañ aañ silhkam bhammi dir jim aap jum bui na pich bhañ joot, gio nam mi' pui' ba jiim na pich ji'k jax jiñ chia nañ tu ja a'gidha'.

⁹ Ba' aañ dhi' ja a'mkam soi'ñ ilhi'ñ nam ji'k bañ kaichu' nam jiñ bui ba ti jiigi'ñ, cham tu' gui' nam cham jiñ kiigalhdhat cham jiñ bui ti jiigi'ñ. Na gu' gui'

nam ji'k aañ jiñ bui ba ti jiigi'ñ, biix jam aap jum buip ti jiigi'ñ jiñ Gi'kora'. ¹⁰ Na gu' gui' nam ji'k aañ jiñ bui ti jiigi'ñ, jir di' pix am gui' nam aap jum bui ti jiigi'ñ. Na gu' gu tu' no'r aañ ga'n, biix jup jir aap ga'n ka', gio gu tu' no'r aap ga'n jiñ Gi'kora', biix jup jir aañ ga'n ka'. Xib biix bax maat am dhi' nam jiñ kaichu' nañ aañ jir ge'kam kat ya ja'p oiri.

¹¹ Aap ba' ja a'm ka ti niidhidha'ñ Gi'kora' dhi' nam ji'k bañ kaichu' nam diilh ya' ji bi'ya' dhi oi'nga'n bhaan, nañ gu' aañ gio mu ja'k jup ba bhiichu' aap jum bui, nam ba' cham tu' bhaan jax jim aagat maa'n ñi'ook jup duukat gammiji mi' pui' jiimda' nap jax jix aa' aapi' Ge'kam nap giilhim jix uañ ki'n kiik, ja'p na jax aach nach maa'n ñi'ook jup duukat maap jich dhaa'. ¹² Na gu' aañ nañ ji'x ja biim oilhimik, siamri cham tu' maa'n jiñ ñakgak mai' gi' ji, nañ gu'x bhai' ja nuukdaidhat gam nañ ja palhbui'ñchu'ndat biix aixim bhaan. Dai dho siamri gui' na maaxik jiñ kiisa' nam boiñ bhiichdha' na ba' mai' ba giixix, na jax pu pu chu'm ki'n daaxix na ba' bhaan jum kuugalhda' nat jax tum ua'nak bijik nam dhi' aagat jup kai'ch.

¹³ Pu'ñiñ ja'k tii kai'chit jiñ Gi'kora' ja a'mkam dhi' nam ji'k bañ kaichu', nam ba'x jijikgim jup tui'ka' ja'p na jax aañ, xib nañ kapbhai' ya' kap tu'ii' ja bui alhio pix ba' nañ ba' pik moo mui' ba jimia' bhammi nap pai' daa. ¹⁴ Nam ba' cham pik moo jax xim aa'nda', nam gu' biix pix gu ja'tkam bax ja bhaamki'ñ nam aañ bañ kaichu', gam nam cham pui' ja'k ka tu jim nam jax tu jim diilh, nam gu' dai pui' pix ja'k ba tu daa'ñchu' nañ jax ja'k ja aagi'ñ gum ñi'ook na pich ji'k jax jiñ chi'ñ. ¹⁵ Ku gu' cham tu' ji nañ moo jax kai'ñkam jup kai'ch nap pu xib ba ja baidhika' ya' dir dhi oi'nga'n, ja'pji dai nap ka ja nuukdaidha' pix na cham pai' dhir jimdat jup ba ja iatgidha' gux iatkum. ¹⁶ Nam gu' dhi' bar jai',

cham tu' pui' ja'k ka tu jim am na jax gui' nam cham jiñ bui ti jii'gi'n. Dai nam mi' pui' ba tu daa'nchu' nap ji'k jax jix aa' jiñ Gi'kora', ja'p na jax aañ nañ mi' pui' xi jim nap ji'k jax jix aa'. ¹⁷ Aap ba' xi ja niidhat ka ja nuukdaidha', nam gu' ti jii'ndhat mi' pui' ba jiim na pich ji'k jax jiñ chii'n nañ tu ja a'gidha', bax maat am na cham tu'r iatda' gum ñi'ook. ¹⁸ Ba' dhi' nam ji'k bañ kaichu', nai' ja joot jañich nam tu ja a'gi'ñpu' gu jai' ja'tkam nam chaku' ti jii'gi'n aañ jiñ bui. Ja'p na jax aañ na pich bhañ joot nañ ya' tu ja a'gidha' gu ja'tkam dhi oi'n-ga'n bhaan, pu'ñiñ ja'k jup ja titda dhiñ jaaduñ. ¹⁹ Ba' aañ xib pui' xi chu kuugalhdha' na pich ji'k jax jiñ chiidak bhañ joot jiñ Gi'kora', nam ba'n chiigii pui' ja'k jup tu kuugalhdha' dhi' nam ji'k bañ kaichu' na ñich nai' ja joot nam tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam, nañ gu' ba ja aagi'n nap jax ja'k jix ki' ka'm nii'n.

²⁰ Ku gu' cham tu' ji nañ moo dai dhi' ja a'mkam soi'm titdañ Gi'kora' nam ji'k bañ kaichu' xib, ja'pji sia gui' nam ji'k ti jii'ndha'n bui gatuuk nam pai' dhuuk bhai' ji chu ja a'gidha' dhi' na ñich nai' ja joot nam tu ja a'gi'ñpu'. ²¹ Aap ba' pui' xi ja niidhat ja nuukdaidha'n Gi'kora' nam ba'x bhai' kai'chit biix dhit maa'n ñi'ook jup duuka' nam ji'k ba ti jii'gi'ndha'ch bui, ja'p na jax aach nach maa'n ii'mda'p duukat maa'n ñi'ook pix jup duuk, nam ba' pu'ñi duuji bhai' ji machia' gu jai' ja'tkam nam cham ti jii'gi'n na pich silhkam aap bhañ joot nañ ya ja'p pui' tu ja a'gidha' gum ñi'ook, gam nam ba machia' ip nap aap jiñ buip tui'dhi', gio aañ ya' dir mu ja'k jum buip tui'dhi' ip. ²² Nañ gu' aañ pui'p jix ja joi'gi'n dhi' nam bañ kaichu', pui' ip nap jax xiñ joi'gi'n aap jiñ Gi'kora'. Aa'ñ pu chu'm jix bhai'm duukam jup ja maa na pich jax chu'm jiñ maa aañ, nam ba' ki'n jix bhai' kai'chit maa'n ñi'ook jup duuka' gammiji, ja'p na jax aach nach maa'n

ii'mda'p duukat maa'n ñi'ook jup duuk. ²³ Ba' pui' tii ilhii'n iñ jiñ Gi'kora' nañ gammiji ja buip tui'ngida' gu ja i'ii'mda' bhaan, ja'p na jax aap nap jiñ buip tui'dhi', nam ba'x jijikgim jup tu't maa'n ii'mda'p duuka' ja'p tu' silhkam, nam ba' bhai' ji machia' dho gi ji ba' gui' nam cham ti jii'gi'n na pich aap bhañ joot ya' dhi oi'nga'n nañ pui' tu ja a'gidha' nap ja'xbui'p jix ja joi'gi'n gui' nam ji'k ba ti jii'gi'n jiñ bui nap jax xiñ joi'gi'n aañ.

²⁴ Ba'x aa' iñ jiñ Gi'kora' nam biix bhammi aaya' gatuuk nañ pai'p tui'ka' gui' na pich ji'k pui' ba ja jujurtuda nam jiñ bui ti jii'ndha', nam ba' machia' nañ aañ ja'xbui'p jir ge'kam na jax aap jiñ Gi'kora', gam nañ bijik dir pux jai'ch na ba' moo dhi oi'nga'n jup ba jai'chdhil-hia'. ²⁵ Ba' gui' nam ji'k cham ti jii'gi'n na pich aap bhañ joot, pu cham dhom maat am jiñ Gi'kora', nam gu' cham ji'xdha'm tigia' gu maaxik, nap gu' giilhim jix uañ ki'n kiik. Dai gui' nam ji'k ba ti jii'gi'n na pich aap bhañ joot nam ba' xim maat, ja'p na jax aañ nañ jix bhai' xim maat jiñ Gi'kora'. ²⁶ Biix jañ ba ja aagi'n nap jax jir tu'm kam jiñ Gi'kora' gam nap jir tu'p tu'm da', pui' na pich ji'k jax jiñ chii'n. Gio nañ jup ja titda na sia ku ñich ba jii aañ ya' dir, bha jootsa' iñ jumai nañ a'mkam ya' ja guguuxi'ndha' gam na ja mattu'nka' nam jax ja'k mi' pui' jii'mda' nap jax jix aa', nam ba' mi' dhir ja'p ja'k pui'p jix ja joi'gi'nda' gu jai' ja'p nap jax xiñ joi'gi'n aañ.

Nam ba dagia' gu Jesusus

(Mt. 26:47-56;

Mr. 14:43-50; Lk. 22:47-53)

18 Ba' mi' dhir na pu'ñi xi chu a'gimik gu Jesusus, pu jii ja biim gui' nam kaichu' nam jax ba oi'n, silh pu bhii baasi'n dir ja'k na pai'r akki'n na Sedroon ti tii'. Bhai' mit ji ai na pai' xikoolh tu kuup na bixchu' mi chi i'xchix. ² Ba' gu Juudas gui' na iattulhi'n gu Jesusus

ja bui gu ge'gerkam, jix bhai'x chu maat mi' nat pai' ai gu Jesusu ja biim gui' nam kaichu', na gu' pu ba ti nii'n biipi' dir, na gu' bhai' pux joi'ndha' na a'jida' gu Jesusu na jax biix maap ka ja bai'nchu'nda' nam ji'k kaichu', biix gu Juudas. ³Gu' ba' pu silh jimchu' gu Juudas ja baidhat gu sandaarui'x gam jai' ji'kchi gu ja o'rosiiris tuk gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gam gu ja tujuandam tuk gui' nam pariseos jum tiiti'nda', ji chu ua'dat am gui' nam ki'n tu kokda, pix nammi ja'k jix chu maaxchu' nam ti bi'ndhatu', na gu' bar tukaa'. ⁴Gu' ji na gu' pux maat gu Jesusu nam jax kai'nkam mu jiim gu ja'tkam, na gu' pix pum aa' nam jax dhooa'. Ba'p ja titda na mit mi' ba ai:

—¿Jaroo pim gaagim?

⁵Gui'p kai'ch am:

—Dho gu Jesusu gui' na saak jir Nasareet kam.

Ba' gu Jesusu jup ja titda ip gio:

—Dho aañ jir di'. ¿Tu' git?

Biix mi ja'p eek kiik ji gu' gu Juudas Iskarioti ja biim gu sandaarui'x na mi' maaxik kiksa gu Jesusu nam boi bhiichdha'. ⁶Ba' nat pai' dhuuk jup ja tiin' gu Jesusu: “Aañi' dhor di'”, mui' pu ku' boop jamit gu sandaarui'x gio gu jai', pu ia'ri mit, panaas kut jaroi' mu ja nu'yasa. ⁷Ba' giop xi ja tikka gu Jesusu, jup ja titda:

—¿Jarooni aa pim ga'nga?

Gui'r maa'n nam jax kai'ch, jup kai'ch am:

—Dho kai'nkam gu Jesusu gui' na saak jir Nasareet kam.

⁸Gu Jesusu jup ja titda ip gio:

—Dho kai'nkam aañ jir di'. Bañ chii pimit ba' xib na pim pui'n ga'nga. Dai na pim cham ja juanat dhi' nañ ja biim jim, na pim gu' saak dai aañ jiñ gaagim.

⁹Dhi' ba' bhaan pui' ba tum kuugalh na jax pu ba kai'ch biipi' dir diilh gu Jesusu, nap kai'ch: “Siamri cham maa'n maadit mai' gii ji gui' na pich ji'k pui' ja'k ja jujurtudañ Gi'kora' nam gammiji bañ kaichgida'.” ¹⁰Ba' gu Simoon Pegro nat jax baabu gu tēb kuxiiru'n na baastu', bhai' pu soñiich gu kii'n dir kam naaka'n gui' na Malko tii', nar tujuandam tugi'n gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, na gu' biix jup jim ja biim gu sandaarui'x nat mu joot. ¹¹Gu' ji na gu'p titda gu Jesusu gu Peegro:

—Pui' pix ka tui'ka'n jaduun. Ka xi baasa' ap dhim kuxiir. Aap gu' baabuk ki'n jup ba iikchulh gu naaka'n dhiñ jaduun. ¿Jax jach gi pup duun? Na gu' dhi'm aa' nañ jiñ chulhiina' nat jax jiñ chiidak bhañ joot guñ Gi'kora', sia kuñ aañ tii cham aa'. Na gu' dhi' ja'p ji buusan jia na bhañ i'chdha' guñ Gi'kora' gu tu' na giilhim jix xibu'.

Gu Jesusu nam mu ba aichdha' gu sandaarui'x na pai' gu Anaas

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lk. 22:54)

¹²Ba' gui' nar ja mo' gu sandaarui'x xi chu chia nam dagia' gu Jesusu. Ba' gu sandaarui'x gio gu ja o'rosiiris tuk gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, bhai' ji dhaa mit gu Jesusu, ba buupra mit. ¹³Ba' mi' dhir pu bhiik jamit, mummu mit ba aich buiñor gu Anaas nar ooga'n ka' gu Kaipaas gui' na jano' gui' gu oidha' jir ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam. ¹⁴Dhi Kaipaas jir di' pix gui' na biipi' dir jup ja titda gu ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam nar am na maadit pix mukia' ja a'mkam biix gu ja'tkam.

**Gu Peegro na pui' ba ti'ya' na
cham tu' kaichu' gu Jesusus**

(Mt. 26:69-70;

Mr. 14:66-68; Lk. 22:55-57)

¹⁵ Ba' gu Peegro gio jumai biima'n na pui'p kaichu' gu Jesusus, gatuuk dir mu ja oi'n am na mit ba bhiik nam jix chiigik, ea jax pik sap dooda' am. Gui' nam maap jiim gu Peegro na pui'p kaichu' gu Jesusus, jix mat ka' gui' nar ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam. Cham juan am ba' sia kut jai' mup ji baa kia'mi'n na mit pai' ji bai gu Jesusus.

¹⁶ Gu Peegro ba' mi' pix ji bii diirap dir, cham tu' mu baa, na gu'x choodon. Ba' gui' nam maap jiim nax maat gui' nar ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, na pui'p kaichu' gu Jesusus, mu xi baakik irban dir gio mui'p ma jii mu nat pai' pup bii gu Peegro nat pu tiidam gu ubii gui' na mi' tu nuuka'nda' ki'ngob na sap jup kai'ch gu kiokam nax bhaai' na biix mu bakia' gu Peegro. ¹⁷ Ba' nat mui' ba ji baa gu Peegro miji ba'k chir, bhai' ji nio gu ubii gui' na mi' tu nuuka'nda' ki'ngob, jup titda:

—¿Aap aa maadit jir di' gui' nam kaichu' dhi jaduun nat miji ja'k jim bai ba'k chir?

Ba'p kai'ch gu Peegro:

—Chaam. Aa'n diilh jup jim ji.

¹⁸ Ba' gu tujuandam gio gu o'rosiiris mi ja'p xi chu naadat juuka' am, na gu' jano' pik ja'k jup jix jii'pi'n. Gu' ba' gu Peegro mi' pix jup ji juukgi ja biim, na gu'x jii'm.

**Gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge'
chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu
Israel kam ja'tkam na ba
tikkada' gu Jesusus na jax jir
jum duukam na jax tu a'ga**

(Mt. 26:59-66;

Mr. 14:55-64; Lk. 22:66-71)

¹⁹ Ba' gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, bhai' ji chikka gu Jesusus na sap jax ku ba'x ixchuixim pix tu ja mamtuxi'ndha' dai gui' nam ji'k kaichu', gio na jax ba' ja'k tu ja a'gi'ndha'. ²⁰ Ba' gu Jesusus jup titda:

—¿Kux chakui aap maat ji'n jaduun nañ moo ya ja'p oirit pu tu ja a'gi'ndha' nam jax tu chichiopi' biix gu Israel kam ja'tkam? Gio ya'n oirit pu tu a'gada' ip dhi ge' chiop nam pai'x io'm mui' ya'm jumpa'nda' gu ja'tkam Israel kam na jax jir silhkam. Aa'n cham pai' dhuuk maakam tu ja a'gi'n na jax cham jir pui'. ²¹ Jix chu maat am dho gu ja'tkam nañ ji'k jax tu a'ga', nañ gu' ja aagi'n, nañ gu' kai'nkam ya' oirit pu tu ja a'gi'ndha' jia. Ja'pji gui' nap xi ja tikka'n jaduun no'p jix maachim na nich ji'k jax ba tu a'ga. Jum aagi'ndha' am dho.

²² Ba' nat pui' ji' xi chii gu Jesusus, maadit gui' nam jir o'rosiiris bhai' pu kapia nakpan gu Jesusus jup xi chiidak:

—¿Jax kup ba' moo ja'p giilhim pix ji kai'ch nam mi' tum a'gi'n? ¿Paa duuk jañ ba' moo pui' pik jup titda tu' ge'kam? Naas kup cham maat na dhi'r ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam.

²³ Ba' gu Jesusus jup titda gui' nat bha gi'i':

—¿Moo ja'p xi' ge'kam ki'n jix buam ma chii nich aa na jax cham pui' tum niok ku pich ba' moo maa'n bhai'p bañ gi'i'? Panaas jañ tii ya' pix tu aa' na jax jir am.

²⁴ Ba' mi' dhir mu ja'k xi chu joot gu Anaas nam bhiika' gu Jesusu buiñor gu Kaipaas gui' na pui'p jir ja ge'kam tuk ka' gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam.

Gu Peegro na gio pui'p ba ti'ya' na cham tu' kaichu' gu Jesusu

(Mt. 26:71-75;

Mr. 14:69-72; Lk. 22:58-62)

²⁵ Gu Peegro gu' gam juuka' ji mi taikob ja biim gui' nam mi' tu naa'n. Ba' moo bhai'p ba tikka' am, jup titda am:

—¿Ka' gu' aap maadit jir di' gui' nam kaichu' dhi maa'nkam na mi' buupulh?

Gu' ji na gu' cham tu aa' gu Peegro, jup kai'ch:

—Chaam tu'. Aa'ñ diilh ya ja'p oirit jup paxiar ji.

²⁶ Gu' ji na gu' maadit gui' nam jir tujuandam tugi'ñ gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, nar ja'n-ni'ñ pix iam gui' nat naakaram soñiich gu Peegro, jup titda:

—Kaichu' ap ji. ¿Nap ba' biix mu oiri biima'n na pai' bixchu' ti i'xchix na chich pai' dhir bha bhiik no' baabui'?

²⁷ Gu' ji na gu' kiik gu Peegro na pui' kai'ch na cham tu' kaichu' gu Jesusu. Ba' mi' na pui' ka kai'ch, ba jiiñ gu kilhii takaarui'.

Gu Jesusu nam mu ja'k ba aichdha' buiñor gu Pilaato

(Mt. 27:1-2, 11-14;

Mr. 15:1-5; Lk. 23:1-5)

²⁸ Ba' mi' na mit xi aichdhak gu Jesusu buiñor gu Kaipaas, mu ja'k jamit jup bhiik buiñor gux kai' Pilaato Rooma kam. Pux dha'npam ba tu maaxilhim ji gu', kum ti gu' cham mu baap ji bhiji ba'k chir na pai' dhaa gux kai', na gu' jano' pik jup bam aajim nam pai' dhuuk tu piastatda' gu bhaan Paaskua ta'm. Jix xidhuutu'nda' am gu' nam mia'n aaya'

gu jaroi' no' pu'ñi cham jir Israel kam, na gu' pui' ja'k tu daaxix ka'. Na gu' sap no' mit mia'n xi ai gu jaroi' no' cham jir Israel kam, ja ia'ñdha' gu ua'tulhdhargan, ba' cham ka bhaai'n ka' nam jax tu piastata' gu bhaan Paaskua ta'm. ²⁹ Mu dir ja'p jam ba' pix guguuk diirap, ba' diilh mui' ma buus gux kai' Pilaato nat ja tikkam, jup ja titda:

—¿Tu' jax dhuu dhi jaduun ku pim ba' yammi ja'p jup ba u'aim?

³⁰ Gui'p kai'ch am:

—Dho gu'ch jix maatit ba' yammi ja'p pui' ba duiñchu' ji na cham jir am na ji'k tu' jax bua, cham tu' na moo gu' ja'p pix.

³¹ Ba'p ja titda gu Pilaato:

—Aa dho, mu pim xi bhiika' ku gi. Aapi'm ba' diilh jix maat na pim jax dhooda', no' pim mu'aa' piam ku gu' cham, no't dho ji baabui' tu' jax dhuu nar jix buam jum duukam, ka' pim ji ba' gu' pix bap kai'ch.

Gu' ji nam gu'p kai'ch gu ge'gerkam nam ua' gu Jesusu:

—Dho ja'pji na gu' pui' ja'k tu daaxix aapi'm jam bui na saak cham bhai' nach mu'aa' gu jaroi' no't tu' jax dhuu aach nach ji'k jir Israel kam.

³² Ba' dhi' pu'ñi ja'k kai'ch am na jax dhuu pix pui'm kuugalhdha' na jax pu ba kai'ch diilh gu Jesusu nam saak kuruus ta'm sissapa gu ja'tkam nam pai' dhuuk mu'aa', nam gu' pu'ñi ja'k tu jimda' gu Rooma kam ja'tkam, kuruus ta'm jam ja sissapda' gui' nam jix buam tu buada'. ³³ Ba' pui' xi ja tiidak gio miji ja'k jup ji baa ba'k chir gux kai' Pilaato, ba' diilh mu ja'k xi baidhak ba tikka gu Jesusu, jup titda:

—¿Aapi' aar ja ge'kam tuk gu Israel kam ja'tkam?

³⁴ Ba' gu Jesusu jup titda:

—¿Jaroo pix am pui' tum a'gi'ñ jiñ jaduun? ¿Jaroi' aa nax bhai' xiñ maat, ka' diilh pix aa nap jix maachim kup ba'ñ chikka?

³⁵ Ba'p kai'ch ip gio gu Pilaato:

—Dho ja'pji nañ cham maat ji na tu' ba' kum ba' yammí ja'p bam u'aim jiñ bui dhim jaaduñ na pim tii maap jir jum oi'dhagim dai Israel kam. Tii' nam gu' jax pik jix bhaamut jum aa' dhi' nam jir ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam. Cham maat iñ dho ba' na tu' ba', nañ gu' cham maat na pim jax jir tuu-tu'm, nañ gu' aañ cham jir Israel kam.

³⁶ Ba' gu Jesusus jup titda:

—Dho nam gu' cham maat jia no'ñ jir ge'kam kat jup oilhim, ja'p jum aa' am nañ jir ja'ppix maa'nkam. Gu' aañ tiir ge'kam ji, gu' ji na gu' cham tu' gu ya' maaxik bhaan ja bui dhi ja'tkam, na mit gu' cham tu' ya' pai' ge'kam ki'n jiñ dhai. Pui' kum ba' cham maat no'ñ jup jir ge'kam. ¿Kux ba' gu' ya' pai' pui'p bañ dhuin'chu'nda'm git aa dhi Israel kam ja'tkam no'ñ aañ ya'r ge'kam ka' git maaxik? Nañ gu' ja bia'ka' git gui' nam tu kokda'ñ a'mkam, ¿jax jam gip jiñ dhooa' git? Gu' ji nam gu' cham maat no'ñ jup jir ge'kam, pui' kum ba' pui'ñ bua.

³⁷ Ba'p titda ip gio gu Pilaato:

—Jir ge'kam ap dho bak jia, cham tu'r ja'ppix maa'nkam ap.

Ba' gu Jesusus jup kai'ch:

—Dhor ge'kam iñ ji kai'ñkam nap jax ba kai'ch. Aañ jix dhaam dir bha jii jia ya' dhi oi'nga'n nañ ba' ya' maaxirii ja'p na maa'nkam bhai' ji chu ja a'gidha' gu ja'tkam na jax pik ja'k jir silhkam, nam ba' maatii mi' pui' ba jimia' na jax jix aa' guñ Gi'kora'. Ba' xib dai gui' nam ji'k pu mi' pui' jiim na jax jir silhkam xiñ kaim am nañ jax tu a'ga.

³⁸ Ba'p kai'ch ip gio gu Pilaato:

—¿Tu' da' nap ja aagi'ñdha' na jax pik ja'k jir silhkam jiñ jaduun?

Nam bax mu'aak ka' gu Jesusus

(Mt. 27:15-31;

Mr. 15:6-20; Lk. 23:13-25)

Pui' xi chiidak gio mijip ji buus diirap gu Pilaato nam pai'p tu'ii' gu ja'tkam nam iattulhi'ñ gu Jesusus. Ba'p ja titda:

—Cham ji nañ ti jiigi'ñ nax buam tomaat dhi jaduun na pim ya ja'p u'aim. ¿Jax jach gip ba ji dhooa'? ³⁹ ¿Ka'ch ji do'ñcho' ku ba jimia'? Nagu'r jam ge'kam tuk biix na pim ji'k jir Israel kam ja'tkam. Gio na pimit gu' pui' ja'k tu dai aapi'm diilh nañ saak maa'n do'ñchoid-ha' gui' nam kuup na pai' dhuuk pu'ñim aajidha' gu piasta bhaan Paaskua ta'm. ¿Cham aa dhi'ch ba' xi dho'ñcho'?

⁴⁰ Gu' ji nam gu' gui' cham tu' pui' il-hii'ñ, jup kai'ch am ge' ki'n:

—Dhi' cham ji. Gu Barrabaas ji nach jix aa' nap do'ñcho' no'p moo maa'n jup jix dho'ñchom.

Gu Barrabaas jix ixbi' ka' ku mit ba' kuu.

19 Ba' gux kai' Pilaato pui' ma tu chia nam gi'bia' gu Jesusus. ² Mi' dhir ba' maadit gu sandaarui'x nat jax ii gu bappandam joi' kuruun xip duuk bhai' eek kiix gu Jesusus, gio maa'n gu tɛb kutuun jamit jup xi chii' jix chukuum jix bi'. ³ Ba'p titda am mia'n dir bhai' ji ñiidhat:

—Jaña alh na jax xi chu'ii' dhi ja ge'kam tuk gu Israel kam ja'tkam.

Bhai' eeg gib am ba' buibsaram pui' xi chitdat.

⁴ Ba' gu Pilaato gio mijip ji buus diirap nat ja tikkam gu ja'tkam nam sap jax il-hii'ñ, jup ja titda:

—Bhai'ñ xi buusaidha' gu jaduun na pimit ya'ñ aichullh. ¿Jax jañ gip ba ji dhooa'? Na gu' panaas tii cham tu' jax tomaat. Cham jup maatii' gu' no' moo silhkam tu' jax jam duiñ, ka' ba' gu' tii cham.

⁵ Pui' xi chii'ik gio mu ja'k jup ji baa gu Pilaato nat baidham gu Jesus. Ba' ja'x-pix bhiji dir bhai' ji buusai' mit gu Jesus xi chii'chu' gu tɛb jannulh na mit tii' nax chukuum jix bi', gio gu bappandam joi' jup xi kiistu' na mit bha dhaax mo'ram kuruun xip duuk. Ba' mi' dhir jup ja titda gu Pilaato:

—Jaiñ, ya' ba' dhi jam ki'dara'.

⁶ Ba' gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chioip ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam, gio gu o'rosiiris pix jiiñak gii mit na mit ba tii gu Jesus nat mui' ji buus, jup kai'ch am ge' ki'n:

—Mu tu chianiñ nam sissapa' kuruus ta'm! iCha'p mi' pux joi'gi'nda'!

Ba'p ja titda gux kai' Pilaato:

—Dho pim mu xi bhiika' aapi'm. Diilh japim ba'x maat no' pim sissapa' kuruus ta'm, no' pim moo ja'p jix bhaamki'ñ. Aa'ñ na'ñ gu'x maat nat tii cham tu' jax dhuu nar jix buam jum duukam.

⁷ Ba'p kai'ch am ip gio gu Israel kam ja'tkam:

—Ja'pji nach gu' aach mi' pui' tu daa'ñchu' na jax jum kai'ch mich u'uan am na pai' tu daaxix na jax tu aagix aach jich bui nach ji'k jir Israel kam. Na mi' pai' pui'm kai'ch maa'n kap na saak jir ua'tulh dhara' no' jaroi' jax kai'ch nar maraa'n gu Dios. Jaiñ gu' dhi' ja'p pix na pui' kai'ch nar ge'kam, gio na sap jir maraa'n gu Dios na jax dhuu pix bhaan jum ua'tulhi'ñ. Pui' dho ba' pix bax bhai' nach mu'aa'.

⁸ Ba' giilhim jix io'm bhai' ji choo'n gu Pilaato nat pui' ji' ja kai nam kai'ch gu ja'tkam nam mu jiiñak. ⁹ Ba' gio bhiji ja'k jup xi baidhak ba'k chir gu Jesus, gio ba'p ba tikka, jup titda:

—¿Gir pa ja'k kam aap jiiñ jaduun ja'p moo gux gi'm? No'p moo silhkam jup xiñ aagi'ñ.

Cham ñiok gu Jesus na tii tikka. Mi' pix pu tu'ii'.

¹⁰ Ba'p titda ip gio gu Pilaato:

—¿Jax kup ba' cham jiiñ aagi'ñ? ¿Cham maat ap aa nañ aañ jir ge'kam kat ya' pum titda? Jix bhai' nañ jum do'ñ-cho' no'ñ xi ilhii'ñ, piam ku gu' nañ tu chiñia' nam jum sissapa' kuruus ta'm. Aap gu' ya' cham jiiñ aagi'ñ nañ tu' tiim tikka.

¹¹ Ba' gio bhai'p ji ñio gu Jesus, jup titda gu Pilaato:

—Pui'p dho kai'ch, nat gu' gu Dios jiiñ Gi'kora' pui' ba tii jia nañ ba' ya' ji' soi' ba tui'ka' jum bui. No' git chakui pu ti'ya' guñ Gi'kora', ¿jax jap gip jiiñ dhooda' git siap chi pu'ñi kai'chdha' git? Ku ba' gu' aap cham tu' bhaan kuiñcha bia' ji gu xib, gui' ji nat jaroi' maaxik jiiñ kii nat ba' ge'kam ki'n jum ua'tulh.

¹² Ba' nat pui' ji' giop xi chii'n gu Jesus gux kai' Pilaato, cham bhaai' na jax kam duñia', dai na tiim ga'nga na jax pik dui do'ñcho' git gu Jesus. Gu' ji nam gu' gu Israel kam ja'tkam giilhim mu jiiñak, jup kai'ch am:

—No' pich jax dhuuk do'ñcho dhi maa'nkam nach jum chian nap mu'aa', bhaan bax maati' ka' nap bak cham tu' ka'm nii'ñ gu Seesar gux io'm ge'kam Rooma kam. Na gu' gu jaroi' no' diilh ge'kam jum taat na jax dhi maa'nkam, cham tu' kii' ka'm nii'ñ gu Seesar gux io'm ge'kam.

¹³ Ba' nat ja kai gu Pilaato nam pui' ji' kai'ch gu ja'tkam, xi chu chia nam bu-usaidha' gu Jesus mu diirap. Mi' dhir ba' jimiik mu ji dhaibu na pai' dadarri na pai' dhuuk ja silhka'nda' gu ja'tkam, na Gabaata tim tiiti' gu ebreo ñi'ook ki'n, na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch na joodai sobkoñxim mi baapax. ¹⁴ Ba' takaab dir na ba' buimgidhak bam aaya' gu piasta bhaan Paaskua ta'm, jup ja titda gu Pilaato gu Israel kam ja'tkam:

—Ya' ba' dhi jam ge'kam tuk.

¹⁵ Gio pix jiiñak jup tim gii, jup kai'ch am:

—¡Mu gor mu'aiñ! ¡Sissapa' pim kuruus ta'm!

Ba' gio bhai'p ji ñio gux kai' Pilaato, jup ja titda:

—¿Kux moo aa nañ ba ji chu chiñia' ba' nam sissapa' kuruus ta'm dhi jam ge'kam tuk?

Ba'p kai'ch am gui' nam jir ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel kam ja'tkam:

—Aach daipu' ji gu Seesar nar jich ge'kam tuk. Cham tu' jumai ip.

¹⁶ Ba'x choo'nnit pui' ma tii gu Pilaato nam mu bhiiji sissapa' kuruus ta'm ku gi gu Jesusus nam pui'x bhaamki'ñ. Miji ja'p jamit ba' xi bhiik na mit ba sissapam.

Gu Jesusus nam ba sissapa' kuruus ta'm

(Mt. 27:32-44;

Mr. 15:21-32; Lk. 23:26-43)

¹⁷ Ba' na mit jax mootoi' gu kuruus gu Jesusus, gamai' pix biipi' nu'yasim am na mit ba sissapam baasi'n daam dir na pai' Kakoi' Mo' Daa ti tii', nam Golgota ki'n jup jix chu mat ka' gu ebreo ñi'ook ki'n. ¹⁸ Bhammi na mit aichdhak dho gu' dai na mit ba sissapa kuruus ta'm. Gio jai' gook jamit bixxik dir jup ja sissapa pui' kukrus ta'm ip, irban ba' gu Jesusus. ¹⁹ Ba' gux kai' Pilaato nat jax dhaa maa'n gu taa'mla alhi'ch komaarak pa', mi' xi chu ua'na, jup jum kai'ch: "Gu Jesusus Nasareet kam, ja ge'kam tuk gu Israel kam ja'tkam." Mi' dhir ba' xi chu chia nam bhammi siispapu' mo'bon gu Jesusus na pai' sissap. ²⁰ Mui' gu Israel kam ja'tkam tii mit gu dhi' pui' na jax bha tu ua'ñix mo'bon gu Jesusus, na gu' amuub ju'ñdharan gu ge' kiicham na mit sissapa kuruus ta'm. Baik ñiñio'k ki'n bha tu ua'ñix: Griago ñi'ook ki'n, gio ba' ebreo ñi'ook ki'n ip, gio ba' gu latiin ki'n. ²¹ Ba' gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' dai gu Israel

kam ja'tkam, pix am bhaak jamit na mit ba tii na pu'ñi ja'k bha tu ua'ñix mo'bon gu Jesusus. Mu jimii'k jup titda am gux kai' Pilaato:

—¿Jax ku pich ba' pui' ja'k bha tu ua'na taa'mla ta'm na pui' gu Jesusus jir jich ge'kam tuk biix nach ji'k jir Israel kam ja'tkam? Ja'pji nap siisbhio'kai gio bhai'p tu ua'na', ja'pni nam kai'chdha': "Dhi'ñir di' gui' na pui'm ilhii'ñ na sap jir ja ge'kam tuk gu Israel kam ja'tkam."

²² Gu' ji na gu'p ja titda pix gu Pilaato:

—Puui' ji na bhai' ba tu ua'ñix ka' na ñich jax bhai' ba tu ua'na. ¿Jax gi moop jum duñia'?

²³ Ba' gu sandaarui'x na mit sissapa kuruus ta'm gu Jesusus, xi chu jumpadak jamit gu jajannulhi'ñ na ti tii'chgít a'lhiok xi chu u'uuk. Ji'k jup tu u'uuk maa'n gio gu jumai, nam gu'r maakoba'n. Gu' ba' gu tēb kutuuna'n na daam dir tii'chgít gu Jesusus, cham bhai' nam jax i'lhiok ui'ka' nam mi' tii xi ñii'ñ, na gu' mui' pum daa'. ²⁴ Ba'p jum ti titda am:

—Cham jach saasasda', ja'pji nach jich mamai'chia', ea jaroi'x pik bhaan ji bi'ya'.

Ba' dhi' bhaan pui' ji chum kuugalh nat jax tum ua'nak bijik nap jum kai'ch: "A'lhiok jamit xi chu u'uuk guñ jajan-nulh, gio gu tēb jiñ kutuun jamit xim maimai'chik xi bhiik." Pui' mit dho tu dooda gu sandaarui'x na ji'k jax jum kai'ch.

²⁵ Ba' gu di'ii'ñ gu Jesusus mi ja'p amuub gam kiik na pai' sissap kuruus ta'm gu maraa'n, biima'n gu dhixii'ñ Mariiya nar binga'n gu Kleopas, gio ba' gu Mariiya Magdalena. ²⁶ Ba' gu Jesusus mi' pix ja'p ji chii na kiik gu di'ii'ñ biima'n maadit gui' nam pui'p kaichu' nax io'm jix dha'da' gu Jesusus. Ba'p titda gu di'ii'ñ:

—Dhiñ jaduun na mi'm sanoop kiik jiñ ñaan, jum mar tu'm ki'n ji buusnia' xib dir.

²⁷ Ba' gui' na kaichu' jup titda ip:

—Xib dir jum naan tu'm ki'n ji buus-
nia' dhiñ ñaan na mi'm sanoop kiik jiñ
jaduun, nap ba' moo xi kua'ndhat, nañ
gu' aañ bar boi cha'm kam.

Ba' gui' am jup xi baidhak gu di'ii'n gu
Jesuu mu ja'k kia'mi'ñ, na gu' pui' titda
gu Jesuu.

Na ba mukia' gu Jesuu

(Mt. 27:45-56;

Mr. 15:33-41; Lk. 23:44-49)

²⁸ Ba' mi' dhir na gu'x maat gu Jesuu
nat biix pui' ba tum kuugalh nat ji'k jax
tum ua'nak bijik, maa'n kap pix ba bii na
pui' tum kuugalhdha', ba'p kai'ch:

—Tiix chanoom iñ.

²⁹ Ba' moo ampik mi'p bia' maadit gu
kuuga'n gu biiñ jix ji'iik alhi'ch ja'aa
ta'm. Ba' dai na mit jax ba'nni gu tok ki'n
gu biiñ, uux cha'm xi buraak bhammi xi
dhaax chiñi'ram gu Jesuu na ba' xio'p-
na'. ³⁰ Ba' pix muuk sai gu Jesuu, na
gu'x chanoom. Mi' dhir ba'p kai'ch nat
xi i'chok:

—Xib dho gi ba' biix pui' ba tu kuugal-
hdhix ji nat ji'k jax tum ua'nak bijik.

Daipu' xi chi'iik nai' ji mugia, pu muu.

Gu sandaarui'x na ba sixia' jano'maram gu Jesuu

³¹ Ba' takaab dir na ba' moo bam aaya'
gu bhaan Paaskua ta'm nam pai' dhuuk
tu piastatda' gu Israel kam ja'tkam, mu
jimiik jup titda am gu Pilaato na sap ja
chiñia' gu sandaarui'x chugi'ñ nam ja
o'mxichulhdha' gu ja kaakai gui' nam
bhammi sissap kukrus ta'm nam ba' jot-
moda' ko'ya' kum xi ja yassapai am-
pik na jurnia', na gu' buimgidhak cham
ka tum juanda', dai ji nam ba tu pi-
astatda' gu bhaan Paaskua ta'm, nam
gu' cham aa' nam bhai' pu sissap ka'
buimgidhak bix chanoolh. ³² Ba' gux kai'
Pilaato mijip xi ja joot gu sandaarui'x
chugi'ñ, ba' gui' mu jimiik jup ja o'mxi-

chulh jamit gu ja kaakai dai gu gook nam
bixxik dir sissap na pai' gu Jesuu. ³³ Na
gu' ba muukix nam bhai' xi ñii'ñ gu Je-
suus, pui' mit ba' cham ka o'mxichulh gu
kaakai'ñ.

³⁴ Gu' ji nat gu' maadit gu sandaarui'x
bhai' ees sii jano'maram gu Jesuu ki'n
gu teb uux jix mu'uuk na ua', sia ku tii
ba muukix. Ba' bhai' ji mii gu suudai'
i'ir binkam. ³⁵ Tiigik moop kai'ch gui'
na pui' tu a'ga biix dhi' pui', cham tu' na
pix jap kai'ch, na gu' mi'p tu'ii' na ti nii'ñ
nat pai' dhuuk pui' tum duu, na pim ba'
aapi'm pui'p ti jii'ndha' nat silhkam pui'
tum duu. ³⁶ Ba' gu dhi' pui' nat tum duu,
bhaan jum kuugalh nat jax tum ua'nak
gu ñio'ki'ñ gu Dios bijik nap jum kai'ch:
“Ku gu' cham tu' maa'n a'oo'n omñia' ji
nam pai' dhuuk mu'aa'.” ³⁷ Gio ja'p iam
nap jum kai'ch: “Mui' ja'tkam tigia' am
nam pai' dhuuk jix ko'kom dooda'.”

Nam ba yaaspa' gu Jesuu

(Mt. 27:57-61;

Mr. 15:42-47; Lk. 23:50-56)

³⁸ Ba' mi' dhir nat pu'ñi ba muu
gu Jesuu, gu Josee gui' nar Arimatea
kam mui' ma jii buiñor gux kai' Pi-
laato nat kaim no'x bhaai' na tibiañd-
hai bhiika' gu tukga'n gu Jesuu. Gu Pi-
laato jup kai'ch nax bhaai'. Gu' na gu'
gu Josee pui'p kaichgit gu Jesuu, dai
nax ixchuixim, na gu'x ja iibhi'ndha' gu
ge'gerkam jum aa'ndam. Ba' mu jimiik
tibiañdhak xi bhiik gu tukga'n gu Je-
suus. ³⁹ Gook dit am gu Nikodeemo gui'
nat biipi' dir tukaa'ñ cha'm mu jimiik mu
na pai' tibiap gu Jesuu nax chu a'gid-
ham. Gu Nikodeemo ge' ji kusbiot gui'
na joidham uub na mirram tiiti' gio ba'
gui' na aaloep jum tiiti'. ⁴⁰ Ba' mi' dhir
dai na mit ba juulh gui' na joidham uub
gu tukga'n gu Jesuu, gio ba' na mit
jix bhai' bhiib jajannulh ki'n nam jax
ja'k ba tu jimda' gu Israel kam ja'tkam
nam pu'ñi ja'k ja bua't ja yassapda' gui'

nam ji'k ko'iidha'. ⁴¹ Ba' amuub mi' na mit pai' sissapa kuruus ta'm gu Jesusus, maa'n kap xikoolh tu kuup ka' na bix-chu' mi' ti i'xchix. Mi' irban dir ba' moo maa'n kap jup di'llhix gux moik ai' nam jax chuutu'm kir ja baapas gu koi'nga'n, dai nat chakui maa'n mijim ja'bsu gu tuuku', mi' pix pui' tui'ka', nat gu' jano' pik chakui maa'n jup muu. ⁴² Mi' mit ba' ulh gu tukga'n gu Jesusus na kapbhai'r amuub, na gu' moo ja'p jup bam aajim nam pai' dhuuk cham ka tu juanda' gu Israel kam ja'tkam. Jotmoda' pix jamit ba' mi' xi yaaspak.

Gu Jesusus na duadii giop bamgia'

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lk. 24:1-12)

20 Ba' mummu nat pai' buus na pai' dhuuk cham ka tum juanda' na bar tumiinku ta'm, kapbhuimuk nat jax kia'pix jix dha'npam bhai' ji chu maaxir, gio mui'p ma jii gu Mariiya Magdaleena mu ai' di'n kir na mit pai' ulh gu tukga'n gu Jesusus. Ba' mu nat ba ai, bhai' pix pu ti di' bhiji di'n kir, mu pix ja'p kaat gu komaarak jodai na ki'n bha ku-upich. ² Ba' nat jax ja'k gii, dai'bus nat aa'ndham gu Simoon Peegro gio gu jumai gui' nax io'm jix dha'da' gu Jesusus na pui'p kaichu', jup ja titda mu eek:

—Jaroi' bak baabuk maakam ja'k tikaam gu tukga'n guch Ge'kam tuk. Cham pai' tu jai'ch mu na chich pai' tii. Jax nach ba' dui ka tigia'?

³ Ba' gu Peegro gio gu jumai na pui'p kaichu' gu Jesusus, mui' ma jii mit mu na mit pai' tii gu Jesusus na mit ti tiigim no' moor silhkam, daipu' na mit jax pui' ti kai, ⁴ boopo' am. Ba' gama ja'k dir jix io'm kuudam mui' xi mii gu jumai nam maap jiim gu Peegro, biipi' kat jummi ba ai na mit pai' ulh gu tukga'n gu Jesusus. ⁵ Ku gu' cham tu' mu baa ji miji irban dir, mi' dhir pix diirap dumaalh jum tikaak mui' xi chi nii'n miji na mit pai' tii. Cham pai' tu jai'ch, dai gu jajan-

nulh mi biit na ki'n bhiibgich. ⁶ Gu' ba' gu Simoon Peegro ja'x dhir mi'p ba ai. Gui' dho gi gu' mirdat mijimmi pu baa ji di'n kir na mit pai' tii gu tukga'n gu Jesusus. Ba tii ip na cham pai' tu jai'ch, dai gu jajannulh pix mi ja'p tu giopan na ki'n bhiibgich. ⁷ Gio gui' na mo'ram bhiibgix kat, mummu ja'p pix daa dilhkob pui' xikoolh bhiibgix kam na jax bha tu't mo'ram gu Jesusus, cham tu' maap biit gu jai' jajannulh na ki'n jup bhiibgich gu tukga'n. ⁸ Ba' gu jumai na pui'p kaichu' gu Jesusus nat biipi' mi' ai, jai' mui'p ji baa di'n kir nat ji chiigik gu Peegro nat mirdat mijimmi ji baa. Mijimmi baakik jix bhai' mi ja'p xi chi nini'n ip jai', moo gu' maaxik ji na dai gu jajannulhi'n pix mi biit na ki'n bhiibgich gu tukga'n gu Jesusus. Ba' pu ti jii'n nat silhkam duadii giop bam mi' dhir, pui' xim aa' na cham tu' pai' ka muukix. ⁹ Nam gu' biix gui' na ji'k kaichu' gu Jesusus, chakui maatit keeket am na jax kai'nkam jup jum kai'ch mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam na pu'nim kai'ch na duadii giop bamgia' sia ku mit mua. ¹⁰ Mi'm ba' tii pup xi chi niniidhimik pui' giop ma jii mummu nam pai' tibiapka', nam pai'p tu'ii' gui' nam pui'p kaichu' gu Jesusus.

Gu Jesusus na mi' bam maaxdha' bui'nor gu Mariiya Magdaleena

(Mr. 16:9-11)

¹¹ Gu' ba' gu Mariiya Magdaleena diilh mi' ji bi'iik suaak mi ja'p kiikat nax buam jum aa' na cham tu jai'ch gu tukga'n gu Jesusus. Gu Peegro gu' ba jii gio gu jumai nam maap jiim. Ba' mi' pui' na ji suakit gu Mariiya gio bhijip ka xi chi tii di'n kir dumaalh jum tikaak. ¹² Bhijimmi pix ji ja tii nam daraa gook gu noonbi'n gu Dios jix chooto titi' kam na mit pai' ka tikaak gu tukga'n gu Jesusus, maa'n ja'pni dhir ja'k daa na pai' mo'tikat, gu jumai ba' mi' dhir ja'k na pai' toot-

natikat. ¹³ Ba'p titda am gu Mariiya na mu dir diirap bha ti niidhat suak:

—¿Tu'p ba' ki'n moo ja'p jix buam jum aa'n jaduun nap ba' suak?

Ba'p ja titda gu Mariiya:

—Dho nat tak gu jaroi' ya' dir baabuk pai' nat ja'k jax dhuu gu tukga'n gui' nar jich ge'kam tuk kat. Cham pai' tu jai'ch. Cham maat ich dho ba' nat pai' ja'k tii.

¹⁴ Ba' nat pui' xi chi'ik bhai' silh ji kikbo, na gu' dumaalh kaatit bhijimmi ka ti nii'n di'n kir, mi' pix ja'p ji chii na kiik gu Jesusus. Ku gu' pu cham maat ji gu Mariiya no'p jir di' gu Jesusus, ja'p jum aa' nar jumai. ¹⁵ Ba' bhai' ji ñio gu Jesusus, jup titda gu Mariiya:

—¿Tu' mam duun jaduun kup ba' moo ja'p suak? ¿Tu'p tii ga'nga?

Ba'p titda gu Mariiya:

—Dho gu tukga'n guch ge'kam tuk kat na mi' pix cham tu jai'ch bhijini na chich pai' tii. Jaroi' bak baabuk maakam ja'k tikaam. ¿Ka'p ti aap aa iam baabuk maakam ja'k tikaam? Jiñ aagi'ndha' ap jiñ jaduun na pich pai' tii no' pich aap bhiik kuñ bhiirai gio ya'p tikia'.

Gu' na gu' cham maat gu Mariiya no'p jir di' gu Jesusus, ja'p jum aa' na gu jaroi' na mi' tu nuuka'n gu i'ix na mi ja'p ti i'xchix mi' ba kiik.

¹⁶ Ba'p titda gu Jesusus:

—¿Cham aap kañ maat Mariiya?

Ba' gu Mariiya mia'n dir jix bhai' bhai' xi ñii'n, jir di' gu Jesusus. Ba'p titda ebreo ñi'ook ki'n bhai' xi koomkik:

—¡Rabuuni! ¿Aapi' aar di'?

Rabuuni ja'p kai'ñkam jup kai'ch na sap bixchu'x chu maat.

¹⁷ Ba' gu Jesusus jup titda:

—Aañi' dhor di' na ñich giop dua. Xi dhai'ñña' ap jiñ jaduun nap ja aa'ndhara' gu jai'ñ jaaduñ nam jiñ kaichu' mu nam pai' tibiap. Ja'p jap ja tiida' na ñich aañ ba jiix dhaam buiñor guñ Gi'kora' gui' na aapi'm jup jir jam Gi'kora' gio

ba' nar jam Dios tuk, nañ jax pu ba jam titda biipi' dir.

¹⁸ Ba' gu Mariiya Magdaleena mi' pu bhii nat ja aa'ndham nat jax pu tii'n gu Jesusus. Mummu eek nam pai' tibiap biix gui' nam ji'k kaichu', ba ja aagi'ñ nat giop ba dua gu Jesusus, biix jup xi ja aagi'ñ na ji'k jax titda mu nat pai'm maax buiñor.

Gu Jesusus na mi' bam maaxdha' ja bui gui' nam kaichu'

(Mt. 28:16-20;

Mr. 16:14-18; Lk. 24:36-49)

¹⁹ Ba' moo jano' gamai' nat ji jur, na gu' kia'pix gio mui'p bam bhiichu' na pai' dhuuk giop ba tum juanda', maa'n kap ba'k chir jamit bam jumaap biix gui' nam ji'k kaichu' gu Jesusus. Dai na mit jix bhai' bhai' xi siispak gu ki'ngob nam gu'x chotdon no' mit mi' ji bubua gu ja o'rosiiris tuk gu ge'gerkam Israel kam, nam gu' ja'p jum aa' nam ja u'ji ja kuupa', pui' kum ba'x bhai'm kuupat miji daraa. Ba' gu Jesusus mi' jim maaxdhak irban dir nam pai' daraa mui' ba ja ñio'ki, jup ja titda:

—Aañ moo jai' ya ja'p ip jiñ jaaduñ.

²⁰ Ba' xi ja ñiñi'ñchu'n gu noonbi'ñ mi' na pai' ti diidi' na sissapich gio bha jano'maram na mit sii. Ba' gui'x bhai'm ilh jamit na mit ba tii, na mit gu' ba maat na dhi'r di' gu Jesusus nat duadik giop bam. ²¹ Ba'p ja titda ip gio gu Jesusus:

—Jix bhai' pim jum taat ka' na ñich ya' ba ai. Aañ bhai' pix pui' jam tiidam na pim jix bhai'm ilhdhai nai' xi jimia' biix kap na pim tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam. Ja'p na jax aañ na ñich bha jii ya' dhi oi'nga'n na ñich bha tu jam a'gidham nat pai' dhuuk bhañ joot guñ Gi'kora', pui' kuñ ba' aañ ya' dir jup jam jootos aapi'm. ²² Pui' xi ja tiidak nai' xi ja buxcha biix, ba'p ja titda:

—Jaiñ. Dhi'ñix Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' jam a'm jup tui'ngida' ya' dir ja'p

ja'k ²³ na jam mattudidha' na pim jax ja'k tu ja a'gidha' gu ja'tkam. Ba' gui' nam ji'k ti jii'ndha' na pim ji'k jax tu ja a'gidha', ba' uañchudhix ka' gu ja ua'tulhdhara'. Gu' ba' gui' nam ji'k cham ti jii'ndha', cham tu' ja uañchudhix ka', pui' nam jax bax u'ua'tulhdhix ka', nam gu' cham ji'xdha' uana' gu diilh pix.

Gu Tomaas na ba ti jii'ndha' nat silhkam giop dua gu Jesuus

²⁴ Ba' gu Tomaas gui' na maadit jir di' gu mambhiix gook gu noonbi'n gu Jesuus, gui' nam Gook Dim ki'n jup jix mat ka', jano' pik cham mi'p tu'ii' nat pai' dhuuk mi' ai gu Jesuus ja bui gui' nam kaichu'. ²⁵ Ba' gui' xi aagi'n am, jup titda am:

—Giop ba dua guch Ge'kam tuk. Ba tii chich.

Ba'p ja titda gu Tomaas:

—Chaam ji nañ ti jiigi'n nar di'. Jii' ji no' ñich moo diilh tii gu noonbi'n mi' na pai' sissapich nañ ba' jam jiigi'ndha', nañ mi' xi bapsada' guñ dhe'e'n mi' na pai' ti diidi' gio bhai' ja'k jano'maram na mit pai' sii. Xib jañ ji chakui ti jii'ndha' ji sia ku pim jax jiñ chitda.

²⁶ Ba' gatuuk xijum baik tanoolh jurni'n ki'n gio mit maap jup mam ju-maap biix gui' nam ji'k kaichu' gu Jesuus maa'n kap ba'k chir jix bhai' xim kuupak. Jano' dho gi ba' biix mi'p tu'ii' ji gu Tomaas. Ba' ja'xpix nam mi' ka tu a'gichu', mi' dhir ja'p pix bhai' ji ñio ja saagi'n gu Jesuus, jup ja titda:

—Aañ gio bha ja'k ip jiñ jaaduñ.

²⁷ Mi' dhir ba'p titda dai gu Tomaas:

—Aañ pix jir di' na ñich giop duañ jaduun. Kanip xi chii' na diidi' guñ ñoonob mi' nañ pai' sissapich. Mi'p xi bapsada' gum dee'n nap ba' cham jax ti'ya' nar iatda', gio yammimi ja'k jap jup xi bapsada'n jano'm am na mit pai'n xii. ¿Ka' moo ja'p jix xijai aa nap biix jum

jur ki'n ti jii'ndha' nañ aañ pix jir di' na ñich giop dua?

²⁸ Ba' giilhim jix bhai'm ilh gu Tomaas, jup kai'ch:

—¡Aaja guñ Ge'kam tuk! Giop dua ji bak gu' silhkam gu Dios jiñ Gi'kora'.

²⁹ Ba'p titda gu Jesuus:

—Na pich pai'x bhai' xiñ chii Tomaas na pich ba' ba ti jii'n nañ aañ jir di' na ñich giop dua. Gu' cham ti jii'ndhat ap ji na pich chakui tiigik guñ ñoonob. Jai' joidham pu ti jiigi'n am na ñich silhkam giop dua nat jax pui' tim tii, sia ku mit cham pai'n chii gu maaxik.

Nat jax kai'ñkam tum ua'na dhi ñioki'n gu Dios

³⁰ Mui' ji gu' nat tiix bhai'm duukam jup tu duu gu Jesuus ja nii'ñchudat gui' nam ji'k kaichu', ja'ppi na gu' cham biix ya daaxix dhi u'uan ta'm. ³¹ Daipu' dhi' na ji'k pix ya' tu daa na pim ba nii'n, na pim ba' tu jiñkuidhai ti jii'ndha' na gu Jesuus jir di' guch Xoi'kam na maaxik ya' xi oilhimik dhi oi'nga'n bhaan, nar Maraa'n gu Dios nat bha joot. Na ba' gu jaroi' na ti jii'ndha' buiñor baidhika'x dhaam ja'k na pai' gammiji pu ba duaka'.

Gu Jesuus na ja bui bam maaxdha' xijum gook gui' nam kaichu'

21 Ba' gatuuk ji'kchi tanoolh jurni'n ki'n gio mummip bam maax gu Jesuus ja bui xijum gook gui' nam kaichu', mummu ju'ndharan gu ge' suudai' na Tibeeriyas ti tii'. Ja'pnim duu. ² Maap mi' ka oipo am gu Simoon Peegro, gio ba' gu Tomaas gui' nam Gook Dim jup jix mat ka', gio gu Natanail gui' nar Kanaa kam na Galilea dibiir bhaan bipio', gio ba' gook gu maamra'n gu Sebedeo, gio jai' gook pup nam pui'p kaichu' gu Jesuus. ³ Ba' maa'nnim jup ja titda gu Simoon Peegro gu jai':

—Aañ chi moo xib tu bhia' gu boptop.

Ba' gui'p kai'ch am ip:

—Aa dho aach biix jum oidha'. Aach pui'p jix chu bhiak ji chii.

Ba' mi' pu bhii mit na mit ba tu bhiam, dai na mit jax bha tiitis kanuub ta'm. Bix chukaa'm mu ja'p tii buppa'im gu ge' asaak suudai' chir nam ja'p jum aa' nam joidham pix mi' jim gaamu' git gu boptop. Gu' ji na gu' pu nim maa'n kut mim gaam, pui' mit dho pu cham maa'n bhia gu bix chukaa' nam mu ja'p tii chu bhibhiijimik. ⁴Ba' nammi nax dha'npam bhai' ba tu maaxilhim, baasi'n dir ja'p pix ba kiik gu Jesus ju'ndharan gu suudai', ku gu' gui' nam kaichu' pu cham maat am ji no'p jir dhi'. ⁵Ba' mui' xi ja jiĩkai gu Jesus, jup ja titda:

—¿Ji'k japimit ba ja bhia gu boptop jiĩ jaaduñ?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Pu nim maa'n dho. ¿Paa gi ip?

⁶Ba'p ja titda ip gio gu Jesus:

—Ea gor gio mui'p xi bua suudai' chir gu jam asaak ja'pni dhir ja'k kiĩ'n dir dhi kanuub, ea no' mit cham iam mim gaam.

Ba' gui'x oodam gio mijip xi bua mit gu asaak, paa gi ba' tu'. Gu ja'xpix na mit gio bhai' tiip ji baabu, giilhim jix biit ji, cham bhaai' nam jax ka baabu' nam tii baissin, na mit gu' giilhim mui' mim iicha gu boptop. ⁷Ba' gui' nax io'm jix dha'da' gu Jesus na pui'p kaichu', jup titda gu Simoon Peegro:

—Dhi'r di' guch Ge'kam tuk na bhammi dir kiik ju'ndharan.

Ba' nat jax pui' ti kai gu Peegro na dhi'r di' gu Jesus, tim ti'dhak gu jajannulhi'n mummu pu giĩ suudai' chir, mui' pu ti giĩ biix suudai' dhaam baasi'n dir ja'k ju'ndharan na pai' kiik gu Jesus. ⁸Gu' jai'm ba' saalh gatuuk dir mu jiim gu kanuub ta'm pui' ji chiimirat gu ge' asaak nam mi iichixchu' gu boptop, nam gu' cham tu' moo ja'p jix io'm irban gu suudai' jup tu'ii', chi ji'k gook oo'm daman mambhiix obrasaa'n jir mik

mi' dhir ju'ndharan. ⁹Ba' nam jax pix bhammi dir ji chiisdin ju'ndharan, ba tii mit na joidham ge' tu naa'n gu Jesus, maa'n batoop mi' dhir ja'p jup xi chik tupalh dhaam na tu ge', gio timkalh gook mi ja'p jup xi chua'. ¹⁰Ba'p ja titda gu Jesus:

—Bhai' gor xi u'uuk gu boptop na pimit ja bhia kuch ya'ni tu ga'ya'. Bax chuplhi' gu tai.

¹¹Ba' gu Simoon Peegro gio mui'p xi jii bhammi kanuub ta'm nat ja palhbuidham gu jai' nam bha tiimir gu asaak nam mi gaamixchu' gu boptop, na gu' giilhim jix biit nam mui' mi' jiim giilhim ja'x pik ge'ger, xijum gook oo'm daman mambhiix baik jamit dho mim gaam. Kut ji gu' siamri joidham cham jup sar ji gu asaak sia kum jax jir mui', pui' mit tiimirat bhammi dir pu tisaa'n ju'ndharan. ¹²Ba' mi' dhir jup ja titda gu Jesus:

—Ya' gor bi chu ju' ba' xib. Bax bai gu batoop.

Ku ba' gu' gui' nam kaichu' pux bhai'x maat am ji na dhi'r di' gu Jesus. Cham pai' jax kai'ch am ba' nam jup ba tikkada' git nar jaro' dha', nam gu' bax maat. ¹³Ba' pui' xi ja tiidak gu Jesus mui' xi ja maa biix ji'ma'n gu timkalh gio ba' gu batoop gai' nam ki'n tu bisda'.

¹⁴Dhi' ki'n ba' bar baikim nat ja buim maax gu Jesus gui' nam kaichu' jano' dir nat muukik duadik giop bam.

Gu Jesus na ba tikkada' gu Peegro no' tu' ka'm niidhat jix kiĩgalhi'n

¹⁵Ba' mi' na mit xi koi'chok, bhai' ba tikka gu Jesus gu Peegro, jup titda:

—Aapi' Simoon nap jir maraa'n gu Jonaas, ¿jix io'm aap tu' ka'm jiĩ niidhat xiĩ kiĩgalhi'n, cham tu' ja'xbui' na ji'x dhi jai'?

Ba'p kai'ch gu Peegro:

—Jix io'm ji nañ tu' ka'm jum niidhat xim kiĩgalhi'n jiĩ jaduun nap jax bax maat.

Ba'p titda gu Jesusus:

—Dho aap bak ba'n a'mkam ya' ka ja guguuxi'ndha' dhi' nam ji'k bañ kaichu'. Ja'p ji buusnia' nap ja nuuka'nda'.

¹⁶ Pui' xi chiidak gio bhai'p ji chikka, jup titda:

—¿Ja'p aa moo silhkam xiñ kiigalhdhat tu' ka'm jiñ ñii'ñ ap Simoon nap jir maraa'n gu Jonaas?

Ba'p kai'ch ip gio gu Peegro:

—Dho silhkam jañ tu' ka'm jum nii'ñ jiñ jaduun' nap jax bax maat nañ jiñ aa' dhiñ jur am bhaan.

Ba'p titda gu Jesusus:

—Dho no' silhkam jir pui' nap jax kai'ch, aap jiñ a'mkam ya' ka ja guguuxi'ndha' biix gui' nam ji'k ba ti jiigi'ñ aañ jiñ bui nam ja'p ji buan nam jir jiñ kakasnira'.

¹⁷ Ba' gio pui'p ba tii'n, bar baikim ba' moo, jup titda:

—¿Silhkam aap moox io'm tu' ka'm jiñ ñiidhat xiñ kiigalhi'ñ Simoon nap jir maraa'n gu Jonaas?

Ba' gu Peegro bhai'x buam jim ilh nat baikim ba ji chikka gu Jesusus no' sap silhkam tu' ka'm nii'ñ. Ba'x xusuakim gio bhai'p ji ñio, jup titda:

—Dho jii' jiñ jaduun' nañ jax ba kai'ch, nap gu'x bhai'x maat jia nañ silhkam jup kai'ch nañ jax jum titda. Jix bhai'x maat ap nañ cham tu' pix jap kai'ch.

Ba'p titda gu Jesusus:

—Dhop kañ ñii'ñxi'ñka' ap ku gi dhi' nam ji'k ba ti jiigi'ñ jiñ bui nañ jax bam titda, nam ba'x jijikgim pix jup tui'ka' gammiji. ¹⁸ Pu kani nañ moo silhkam ya'm aagi'ndha' Peegro, jano' nap pai' dhuuk jir biapmagich, joidham nai' pix jimda' ap pai' nap ja'k ilhii'ndha' jix kikii' xi chim tii'dhai gu jajannulh, ba' cham jaroi' jax jum tiidak. Ku ba' gu' no' pich am xi jagi'ta, cham tu' pui' ji kia', jumai pix ba tim tii'dha' gum jajannulh, cham tu' aap diilh kia'. Mi' dhir dai nam bam bhiika' gu ja'tkam mu ja'k nap pai'

tii cham aa'nda' nap jimia'. ¿Jax gip kax bhaai' ka' jano'?

¹⁹ Ba' dhi' na pui' ji' titda gu Jesusus gu Peegro, ja'p kai'ñkam jup titda nam sap mui' tigia' gu ja'tkam nam pai' dhuuk mu'aa', ba' cham ji'xdha' ja'k gixia' sia ku mit tulhiiñchuda, pui' na jax bax bi-iñak ka' buiñor guch Xoi'kam, ba' joidham jix kiigalhdha' gu Dios no't bhammi ba aix dhaam. Ba' ja'xpix jup titda ip gio:

—Ba' gu xib pui' ilhii'ñ iñ nap gammiji pu bañ kaichgida' cham tu' bhaan jax jim aagat.

Gu Jesusus na bhaan ba tu a'ga' gu jumai nax io'm jix dha'da' na pui'p kaichu'

²⁰ Ba' ja'xpix na mit ba jii mi' dhir na mit nammi gama ja'k ba ji bhii, kikbuk mui' ka xi chi tii gu Peegro mu dir ja'k nam pai' jiim, ba tii na gatuuk dir mu jim gui' nax io'm jix dha'da' gu Jesusus na pui'p kaichu', jir di' pix gui' na jano' sonpan xi dhaa na mit pai' dhuuk tu juu gu bhaan Paaskua ta'm na mit ba' moo ba mua, na xi chikka nap titda: “¿Jaroo ba' da' gui' na pui' maaxik jum kiisa'ñ jaduun'?” ²¹ Ba'p titda gu Peegro gu Jesusus nat tiigik gu jumai na gatuuk dir mu jim:

—¿Dhi'ñi giñ jaduun' na ya'ni dhir gatuuk dir jim, jax ja'k jup tu jimia' gatuuk?

²² Ba'p titda gu Jesusus:

—Dho gu' dhi' ba aagix ip dho na jax ja'k jup tu jimia'. Piam no'ñ jix aa'nda' git na ya' pu duaka' jano' juugit nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda', ya' dhop oirida' git jia, ¿jax gip bua? Ku gu' dhi' aañ diilh jup bax maat nañ jax ja'k jup tu daaxdha' na tu jimia'. Aap gu' dai ji nap mi' pui' xi jimdat gammiji xiñ kaichgida'.

²³ Ba' maakam pix ilhdhat kai mit gu jai' nam pui'p kaichu' gu Jesusus na pu'ñi kai'ch, ja'p jum aa' am na jax kai'ñkam jup kai'ch na cham ji'xkat pai' dhuuk

ka mukia' gui' na jaroi' aa'. Gu' ja'pjani pix na kai'ch gu Jesuus: "No'n aañ jix aa'nda' git nañ pui' tu duñia' na ya' pu duaka' jano' juugit nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda', ya' dhop oirida' git jano' juugit. Ku gu' dhi' aañ diilh jup bax maat ji. Aap gu' dai ji nap xiñ kaichgida' pix cham jax ji kai'chit."

²⁴ Dhi' ba'r di' gui' na pui'p kaichu' gu Jesuus nat ba tii gu Peegro na gatuuk dir mu ja oi'ñ, na ya' pui' tuch a'gi'ñ nat ji'k jax ti tii gio na ji'k jax jix chu maat, nat ba' ya' tu ua'na dhi u'uan ta'm. Jix maat

ich nar silhkam dhi' nat ji'k jax tu ua'na, nat gu' diilh buupui'ñ ki'n ti tii nat jax tu duuk guch Xoi'kam.

²⁵ Mui' ji gu' nat tiix bhai'm duukam jup tu duuk gu Jesuus, gu' ji na gu' no' biix dappaam tum ua'na' git na ji'k jax tu buimik, jir mui' ka' git gu u'uan na bhaan tu daaxix ka', pu cham ya' aixka' git biix kap na ji'x jir oi'ña'n, na gu' nammi ji chuutka' git gu u'uan. Daipu' ba' dhi' tum dai na ji'k ya' tu ua'ñix u'uan ta'm.

NAM TU' JAX BUIMIK

GU NOONBI'Ñ GUCH XO'I'KAM

Dhi'ñi jir di' gu ua'na'n gu Luukas nat giop tu ua'ñxidhak gu Tiopil

1 Gu biipi' kam jiñ u'uan na ñich tum ua'ñxidhak jiñ jaduun Tiopil, biix jañich pui' ja'k mi chu dai na ji'k tu' jax xi buimik gu Jesusus gio na jax ja'k xi chu ja a'gidhimik gu ja'tkam, sia gu pu jano' dir nat jax bhai' ji chibgai, ²mi' juugit nat pai' dhuuk jiix dhaam ja'k.

Gu Jesusus na ba ja aagi'ñdha' gu noonbi'ñ na gatuuk ja a'mkam tajaana' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda'

Ba' biipi' dir nat chakui jiix dhaam ja'k, pui' ja'k pu ba ja jujurtuda ki'n gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' nam tu' jax dhuñia' bhaankamu'n gui' nat ji'k pu ja a'm ti tii nam jir noonbi'ñ ka'. ³Gio ba' nat ja buim maax biix ji'ma'n jano' nat pai' dhuuk muukik giop ba bam mi' dhir koi'nga'n tir, gio ba' na xi ja a'gi'ñ ip na sap giop bax kii', cham tu' ka muukix. Ba' maa'n masaa'n daman mambhiix tanoolh ja bui xi oilhimik gio na xi chu ja a'gidhimik na jax ja'k ja a'm ti niidhidha' gu Dios.

⁴Ba' na pui bhai' kap tu'ii' gu Jesusus ja bui gu noonbi'ñ, jup ja titda:

—Chakui pim jimmida' mi' dhir Jerusaleen. Ka xim niirada' pim na ka xim kuugalhdha' gu pui' nat jax ja'k ba tu dai guñ Gi'kora' na pu tu duñia' aapi'm jam bui, gu pui' dho nañ jax ba tu jam a'gi'ñ biipi' dir. ⁵Dho gu' gu Juan pui' tu bopkonak dho, ku ba' gu' gu suudai' ki'n pix ji, gu' aapi'm gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' ji na pim ki'n jum bopkona' na jam a'm jum tajaana' cham ji'k jurni'ñ ki'n.

Gu Jesusus na ba tisdia' jix dhaam

⁶Ba' biix gui' nam ji'k bhai'p tu'ii' buiñor gu Jesusus ja'pni bhai' ba tikka am:

—¿Xib ba' bam ai aa jich jaduun nap aap ya'p bam ge'kamta' biix kap na ji'x jir Israel?

⁷Ba' gu Jesusus jup ja titda:

—Cham jam a'm jum aa' ji na pim moop jix mat ka' na pai' dhuuk pui' tu duñia' guñ Gi'kora', na gu' dai gui' no't pui' ba tii na ba' pui' tum duñia'. ⁸Ku ba' gu' na pai' dhuuk jam a'm bam tajaana' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda', bax bhaai'n ka' ji na pim pu tu duñia' aañ jiñ a'mkam biix aixim na tu'r jix kii'p jum duukam, ba' nai' ji chu ja a'gi'ñpu' pim gu ja'tkam. Mi' dhir japim mui' ji kiisa' Jerusaleen, mi' dhir ba' biix kap na ji'x juugit bhaan bipio' gu Judea dibiir, gatuuk ba' mu ja'k ip na pai' ji'x juugit bhaan jup bipio' gu Samaaria dibiir, mi' dhir ba' nai' ja'p biix kap na ji'x juugit jir oi'nga'n.

⁹Ba' daipu' nat pu'ni xi ja tiidak gu Jesusus gui' nam ji'k bhai'p tu'ii' buiñor, pu gamai' ji chis jix dhaam ja'k, ba' bhammi pix ji baa tibaa'ñ cha'm, pu cham pai' ka tii mit. ¹⁰Ba' nam pui mi' gu'kat bhammi ja'k ka ti nii'ñ nat pai' ji bhi'ñ gu Jesusus, mi' bam maax jamit gook gu ja'tkam joidham jix chooto titi' kam, ¹¹ba'p ja titda am mi ja'p ji gu'kik:

—Aapi'm jich jaaduñ Galilea oi'ñkam, ¿jax ku pim ba'x buam jum aagit bhammi ja'k pup ti nii'ñ jix dhaam ja'k? Matgim gu' dhi Jesusus nat ya' dir ba jii aapi'm jam bui, na ya' xi oilhimik jam biim, gu' dhi' matgim gio bhai'p ka jim ji gatuuk. Ba' pu'ni ja'k jup tui'ngida' jano' na pai' dhuuk gio bhai'p jimda' ya' dhi oi'nga'n bhaan nat jax jum duu gu xib nat ya' dir ba jiix dhaam ja'k.

**Gu Matiiyas na maadit bar di' ka'
gui' nam jir noonbi'ñ guch Xoi'kam**

¹² Ba' bhai' dhir oidha' daam Oliibus ti tiigim, ba jii mit gu noonbi'ñ gu Jesus mu ja'k na pai'r Jerusaleen, na gu' bhai' dhir mia'n bipio' jia, ja'xbui' na ji'x juugit aagix ka' ja bui gu Israel kam ja'tkam nam oipoda' jano' na pai' dhuuk jum a'jida' gu tanoolh na cham tum juanda'. ¹³ Ba' na mit pai' dhuuk mummi ba ai ge' kiicham, mi' ba baap jamit nam pai' tibiapka', bhiji ja'p ji chiitis jamit daam dir. Ba' dhi' nam jir jaroi' dha' moo gu Peegro, gio gu Juan, gio gu Jakoobo, gio gu Anrees, gio gu Piliip, gio ba' gu Tomaas, gio ba' gu Bartolomee, gio ba' gu Mateo, gio gu jumai na pui'p tii' Jakoobo, gui' na Alpeo tiigim jir maraa'n ka', gio ba' gu Simoon ip gui' na biipi' dir nai' ka ja kaichgida' ji'kchi gu ja'tkam nam nai' tu a'gidha' nam tiix ja pataasak ka' gu ge'gerkam jum aa'ndam Rooma kam, gio ba' gu Juudas ip gui' nar maraa'n gu Jakoobo. ¹⁴ Ba' biix dhi' ja'kbui' gammiji maap jum jumpadat tu daanda' am ja biim gu jajaa'nni'ñ gu Jesus, gio ba' gu di'ii'n Mariiya ja biim ip jai' gu u'uub.

¹⁵ Ba' maa'nnim na mit mui' maap mam jumaap gui' nam ji'k ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, ji'k xijum maa'n oo'm aixkam, bhai' ji chu ja a'gi gu Peegro nat jax kikbo mi' ja saagi'ñ, jup ja titda:

¹⁶ —Ya' mam kuugalh jiñ jaaduñ gu pui' nat jax ja'k jurtudak gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' gu Dabii nat ba' pui' ja'k tu ua'nak na saak pu'ñi ba ji chu busnia' gatuuk, na bhaan tu a'ga gu Juudas kat gui' nat boi bhiich gu Jesus nat iattulhdam, ¹⁷ sia ku gu' pui' tiip kaichgit gu Jesus ja'p na jax aach nach jir noonbi'ñ. ¹⁸ Ba' gu Juudas dibiir ki'n xi saba'dak gu tuumiñ na mit maa gui' nam jaroi'x bhaamki'ndha' gu Jesus,

gu' ji nat gu' gatuuk ma ji gii, ma'oo'n ki'n mi' pu kikbo, gio ba' nat pu xip ip gu tukga'n, gio ba' moo nat pu juupki ip gu jijii'ñ. ¹⁹ Ba' na mit pai' dhuuk pui' ba ti kai gu Jerusaleen oi'ñkam, pui' pup ti tiiti' am nar Dibiir jix f'rma' mi' nat pai' muu gu Juudas kat. ²⁰ Na gu' na mi' pix pui' ba jim gu pui' na jax ja'k tu ua'ñix bhaan gu u'uan mi Salmos ta'm, na ja'p-nim kai'ch:

Cham jaroi' mi' ka kikiicharda' mi' na pai' kiokat,

mi' pui' bar gampix ka' pu gammiji.

Gio ba' moo ja'pnip jum kai'ch ip:

Jumai ba' bhaankam jup ji bi'ya' gu tu' na bhaan tu juanat.

²¹ Ba' gu xib aañ ja'pni ilhii'ñ jiñ jaaduñ, kapbhai' nam ya'p tu'ii' dhi jai'ch jaaduñ dhi' nach jaroi' pu gammiji maap xi oipimik guch Xoi'kam Jesus na ji'x juugit ya' xi oilhimik, ²² jano' dir nat gu Juan buiñor jum bakuanak mi' juugit nat pai' dhuuk jii jix dhaam ja'k. Dho gu' dhi' dho maadit jir am na pui' bhaankam jup ba tu a'gada' gu Jesus nat jax ja'k jum duu nat duadik giop bam mi' dhir koi'nga'n tir, ja'p nach jax ja'k tu a'gada' aach.

²³ Ba' bhai' ji ja aa mit gook pik, na pui' tii' maa'n Josee, gui' nam Barsabaas ki'n jup jix mat ka' gio ba' Juusto ki'n ip. Mi' dhir ba' moo jumai bhai'p ji aa mit ip, Matiiyas tiigim. ²⁴ Mi' dhir ba' dai na mit ma tu daani jix dhaam ja'k, jup kai'ch am:

—Aapi' jich Gi'kora', jich aagi'ndha' ap nap jaroi' bhaan ti ninii'ñ dhi gook gu ja'tkam, na gu' aap dai nap jix maat gu ja jujur am bhaan nam jax ja'k jum aa', ²⁵ na ba' gu' dhi' maadit bar nobii'ñ ka' guch Xoi'kam bhaankam gu Juudas, nat gu' gui' jii na pai' ja'k jir tulhiiñara' nat cham am ji buak nat jum ua'tulh.

²⁶ Ba' mi' dhir dai na mit xim mai'chik nam bhaan machia' na jaroi' bhaan ji bi'ya'. Ba' gu Matiiyas bhaan ji

bii. Jano' dir ba' giop bar biixi'ñ am gu mambhiix daman gook gu noonbi'ñ guch Xoi'kam.

**Na jax ja'k ja a'm bam tajaana' gux
Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'
ja bui gui' nam buiñor ti
jiigi'ñdha' guch Xoi'kam**

2 Ba' nat pai' dhuuk bam ai gu piasta bhaan Pentekostees ta'm, biix maap jumpaxich ka tu daan am gui' nam ji'k ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. ² Ba' jotmoda' pix giilhim tim tii bhammi dir jix dhaam silh mi' nam pai' jumpaxich ka tu daan, pix am tu kuichu'n mi' na ji'x jir ba'k chir, ja'p kai'ch na jax gu jibiih no't jix io'm bhai' xi jib. ³ Ba' ja a'm bhai' ji mimii ja'p tu'm na gu tai, na pix am ninbhik ja moom am biix ji'-ma'n, ⁴ na gu' dhi' bak gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nat biix ja a'm bam taja. Mi' dhir ba' dai na mit bhai' ji chu ja a'gi gu ja'tkam jai' ñiñio'k ki'n biix aixim na jax ja'k ja mattu'n gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'.

⁵ Ba' nam gu' jano' pik mui' kap dir bhammip ka oipo Jerusaleen gui' nam jix io'm mi' pui' jiimda' nam jax ja'k tu jimda' gu Israel kam ja'tkam. ⁶ Ba' na mit kai nat pix giilhim tim tii, mui' ji ai mit na mit ti tiigim. Ba' na mit ba ja kai nam tu a'ga ja ñiñio'k ki'n gui' nam ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, mi' pui' pup tu'ii' am, nam gu'x maatit ja kēē. ⁷ Ba' dai nam jup jum ti titda diilh, na gu' cham jir ja jujur gu pui' nam jax ja kēē, jup kai'ch am:

—¿Kux cham aa pin jir Galilea oi'ñkam am dhi ja'tkam biix nam ji'k ya' tu a'ga? ⁸ ¿Gu' jax ji chi kum ba' aach jich ñiñio'k ki'n pix chu' kai'ch nam xi chu a'ga nach xi ja kēē? ⁹ Tii' nach gu' moo tii mui' kap dir ya' oipo, pui' na jax gu Partia kam, gio gui' nam jir Meedia kam, gio gui' nam jir Ilam kam, gio gui' nam jir Mesopotaamia

kam, gio gui' nam jir Judea kam, gio ba' gui' nam jir Kapadoosia kam, gio gui' nam jir Ponto kam, gio gui' nam jir Aasia kam, ¹⁰ gio ba' gui' nam jir Priijia kam, gio gui' nam jir Panpiilia kam, gio ba' gui' nam jir Ejipto kam, gio gui' nam jir Liibia kam nam amuub oi'dha' na pai' Sireene ti tii', gio jai' ya'p oipo am ip gui' nam Rooma dir ja'k jiim. ¹¹ Ji'ma'n jach jir Israel kam, jai' gui' nam pui' ja'k jup ba tu jim na jax aach. Gio jai' ya'p oipo am ip gui' nam Kreeta dir ja'k jim, gio jai' gu Araabia kam. Tii' nach gu' moo biix jix maatit ja kēē nam xi chu daan buiñor gu Dios na jax ja'k joidham jir jix bhai'kam.

¹² Ba' mi' pix pu tu'ii' am nam pui' xi kai'chit, gio na cham bhai' nam jax xim buada'. Dai nam nai' tiim ti tikka pix na jax ba'r jum duukam gu dhi' pui', jup kai'ch am:

—¿Jax ba'r jum duukam chi gu dhi' pui'?

¹³ Ba' jai' maakam jup ja ai'chuxi'ñ am, jup kai'ch am:

—Ja'pji nam jix maikut jup kai'ch ji dhi ja'tkam.

**Gu Peegro na ba ja
aagi'ñdha' gu ja'tkam nam
cham tu'x maikut jup kai'ch**

¹⁴ Ba' gu Peegro nat jax kikbo ja biim gu mambhiix daman maa'n noonbi'ñ guch Xoi'kam, jup ja titda gē' ki'n gu ja'tkam biix nam ji'k mi'p tu'ii':

—Aapi'm jiñ jaaduñ Israel kam biix na pim ji'k mik dir ja'k jiim, gio ba' aapi'm na pim ji'k ya' pu oi'dha' Jerusaleen, xiñ kaaya' pim alhio biix jam jujur ki'n nañ jax jam tiida', ¹⁵ nañ ja'pni xi chu jam a'gidham dho nach aach cham tu'x maikut jup kai'ch na pim aapi'm jax jum aa'. ¿Jax gi dhuip bax maik ka' ich, na gu' kia'pix kar kabuimuk? ¹⁶ Gu' matgim dhi' nat ya' pix pui' bam kuugalh ji gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Joel gui' na

bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, na ja'pnim kai'ch mi' nat pai' tu ua'nak na sap jup kai'ch gu Dios:

¹⁷ Ja a'm jañ ba tajaana' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' biix na ji'k ja'tkam,

sia kum jai' cham jir Israel kam, jano' na pai' dhuuk ba tum kuugalhdhid-ha' ya' dhi oi'nga'n.

Ba' gu ja maamar nai' ji chu ja a'gi'ñpu' am gu ja'tkam aañ jiñ a'mkam, gu chichio'ñ gio pui' na jax gu u'uub, gio ba' gu biipibop bañ chigia' am nañ ja bui bañ maaxdha', gio ba' gu jagi'gir tiitki' bhaan jup bañ chigia' am.

¹⁸ Gio ba' gui' nam ji'k jiñ a'mkam tu juanda' gu chichio'ñ gio pui' na gu u'uub,

pui' ja a'm jup ba tajaana' iñ gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda',

mi' dhir ba' dai nam nai' ji chu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam aañ jiñ a'mkam.

¹⁹ Gio ba' nañ biix aixim iibhidham ba tu duñia' bha ja'p jix dhaam, dhi oi'nga'n ba' dai na bhai' ji miya', ja'p tu'm jup jum duñia' na gu i'ir, gio na ya' pix pux jikma' ka' ki'n gu kuubhix.

²⁰ Gio ba' gu tanoolh na nai' ji chukia', gio ba' gu masaa'n jix bi' bhai' pup daaka' ip.

Mi' dhir ba' moo dai na ya' ba aaya' gu Ge'kam jich Xoi'kam.

Ba' ba tigia' am gu ja'tkam nam tu' cham ji'xkat pai' niidhat.

²¹ Gu ba' gui' nam ji'k soi'm ilhdhai pui' ba tiida' guch Xoi'kam na ba ja uañchuda' gu ja ua'tulhdhara', cham tu' ka ja tulhiinchuda'.

²² Pu kagit na pim moo alhio kapup xiñ kaaya' jiñ jaaduñ Israel kam nañ jax jam tiida'. Dho gu' gu Jesus gui' nar Nasareet kam, jir di' dho guch Xoi'kam nat Dios bha jam joochxi aapi'm jam bui. Pui' ku ba' joidham jix bhai' xi chu

buimik na tu'r jix kii'p jum duukam na ji'x juugit ya' xi oilhimik bhaan dhi oi'nga'n. ²³ Gu' ji na pimit gu' pu dooda nat jax ja'k ti'ik gu Dios bijik na pim saak pu'ni ba tu chiñia' nam mu'aa' guch Xoi'kam. Pui' ku pimit ba' daagik ja chia nam kuruus ta'm sissapa' gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ gu ja'tkam. ²⁴ Ku ba' gu' gu Dios giop dua'ñ ji, nat gu' diilh pui' ja'k tu duu na cham mi'm tulhiindha', ba' mi' dhir cham ji'xkat jax ka dooda' gu muuki'. ²⁵ Pui' kut ba' gu Dabii gui' na bijik jir ge'kam kat tu ua'nak bhaan ji ua'rgidhat gu Jesus, na ja'pnim kai'ch: Gammiji nii'ñ iñ guñ Gi'kora' nañ buip tui'ngida',

sia pai' nañ ja'k jimda'.

Gui' mi' dhir ja'p jup jimda' jiñ xanoop kii'n dir ja'k,

ba' cham ji'xkat jax jiñ dhooda' gux buam jum duukam.

²⁶ Pui' kuñ ba' aañ joidham jix bhai'ñ chaat ka' guñ jur am bhaan, gio nañ jix jikgit tu laala'nda', nañ gu' gui' buiñor gammijix biiñak ka'.

²⁷ Nañ gu'x maat nañ dhua'ndhai giop jiñ bamii'ndha' mi' dhir koi'nga'n tir nañ pai' yaasapka', gio na pui' tu duñia' na cham tu'm ja'b-suna' guñ chuuku',

nat gu' pu kai'ñkam jiñ a'm ti tii nañ bhaankamu'n tu a'gada'.

²⁸ Gio nat gu'ñ aa'ñ na jax ja'k jir am nañ mi' pui' jimda' nañ ba' gammijix kii' boi cha'm bhiichgida', ba' gammiji ge'kam ki'n jix bhai'ñ chaat ka' iñ,

nañ gu' pui' xiñ aa'nda' nach maap jup tui'dhi'.

²⁹ Ba' dhi' pu'ni nat jax ja'k tu ua'-nak gu Dabii, cham tu' diilh jum aagit jup kai'ch. Pu kagit na pim moo alhio ka pup xiñ kaaya' jiñ jaaduñ nañ ya' jam aagi'ndha' nat jax ja'k jum duu. Dho gu' gu Dabii cham tu' giop dua dho, na gu' mi' pu yaasap gu tukga'n sia gu xib

mi' na mit pai' yaaspak jano' nat pai' dhuuk muu. ³⁰ Gu' na pu bax maat pix ji na jaroi' pui' ja'k jum duñaia', pui' kut ba' pu'ni ja'k tu ua'nak, na gu' gu Dabii maadit jir di' kat jia gui' nam jix bhai' keeket gu Dios gio nam bhaankamu'n tu a'gimik, ba' pu ba aagi'n na gatuuk maa'n jir ge'kam ka' gu boxii'n. ³¹ Pui' ku ba'x ñii'ndham xi kai'ch nat tu ua'nak na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam na giop bamgia' mi' dhir koi'nga'n tir, gio sap na cham tu'm ja'bsuna' gu tukga'n. ³² Dho gu' pui'm duu dho gu Jesus nat pu'ni gio dua'ndhak jup bamii' gu Dios mi' dhir koi'nga'n tir. Ba' aach biix nii'n gu dhi' pui' nat jax jum duu. ³³ Mi' dhir ba' gatuuk dai nat ba jii jix dhaam ja'k na ba' bhammi ba daaka' sonpan gu Dios mi' dhir ja'p kii'n dir, gio ba' nat bhaan ji bii gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda', nat gu' ba tajaanxi guch Gi'kora'. Mi' dhir ba' aach jich a'm jup ba tajaa nat jax xi chi'ik biipi' dir na ya' ka oiri. Ba' dhi' pix pui' ja'k jich jujurtu'n gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' nach ba' pui' ja'k tu a'ga gu xib na pim jax bach kee nach ya' tu a'ga. ³⁴ Nat gu' cham tu' gu Dabii jia nat gio duadik jup tis jix dhaam ja'k, na gu' cham tu' diilh jum aagit jup kai'ch mi' nat pai' tu ua'nak, na ja'pnim kai'ch: Jup titda gu Dios guñ Ge'kam tuk:

“Ya'ni dhir ja'p jiñ xanoop jap ka xi dhaaka' kii'n dir ja'k,

³⁵ nañ ka xi ja tulhiinchuda' gui' nam ji'k cham jum kiigalhi'n, nam ba' soi' bam ilhdha' aap jum bui.”

³⁶ Ba' dhi' bhaan jix maati' jiñ jaaduñ aapi'm na pim jir Israel kam, na dhi'r di' gu Jesus na aagit jup kai'ch, gui' na pimit jaroi' tu chia nam kuruus ta'm sis-sapa', nat ge'kam ki'n dai gu Dios na ba' pu'ñir jich Xoi'kam ka'.

³⁷ Ba' na mit pui' ji' kai gui' nam ji'k mi'p tu'ii', bhai'x buam jim ilh jamit, ba' soi'm ilhdhat ba tikka am gu Peegro gio

gu jai' noonbi'ñ gu Jesus, jup ja titda am:

—Aapi'm jich jaaduñ, ¿tu'm aa' nach jax dhuñaia' na ba' cham kach chulhi-iinchuda' gu Dios?

³⁸ Ba' gu Peegro jup ja titda:

—Dho gu' na pim mi' pui' ba jimia' dho na jax ja'k jix aa' gu Dios, na pim ti jii'ndha' buiñor guch Xoi'kam. Mi' dhir ba' dai na pim bam bopkona' biix ji'-ma'n na ba' gu' gu Dios xi jam joi'mdai uañchudai gu jam ua'tulhdhara' jam a'm ba tajaan' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda'. ³⁹ Na gu' biipi' dir pu ba jam iimchudhix, gio ba' gu jam maamar ba pui' ip, gio ba' gui' nam ji'k mik ja'p jup tu'ii', na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch na sia gui' na ji'k ja a'm ti tigia' gu Ge'kam jich Gi'kora'.

⁴⁰ Mi' dhir ba' moo ja'pni ja'k jup xi ja tiidak gu Peegro:

—Dai ji na gu' jam a'm jum aa' na pim cham pui' ja'k jup ka tu jimda' nam jax ja'k tu jim jai' dhit gui' nam cham tu' ka'm nii'n gu Dios, na ba' cham ji jam bindai maap jam tulhiinchuda'.

⁴¹ Ba' mul' ti jii'n jamit gu pui' nat jax ja'k tu ja a'gi gu Peegro, aixkam ji'k baik miil. Mi' dhir ba' dai na mit bam bopko, gio ba' na mit ba ja biinat gui' nam ji'k pu biipi' dir ba ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam. ⁴² Mi' dhir ba' dai nam gammiji maap bam jumpa'nda' nam tu daanda' gio nam tu kua'da', gio ba' nam gammiji mi' pui' jiimda' nam jax ja'k ja aagi'n gu noonbi'ñ guch Xoi'kam.

**Nam jax ja'k joidham jir jix
bhabhai'kam ka' gui' nam ji'k ti
jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam**

⁴³ Ba' biix gu Jerusaleen oi'ñkam mi' pui' pup tui'ka' am nam pai' dhuuk ba ja tigia' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam nam joidham jix bhai' xi chu buada' gux kii'p jum duukam. ⁴⁴ Ba' biix nam ji'k ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, joid-

ham maa'n ñi'ook jup duuka' am, gio ba' nam cham ji chu da'dat tum a'on-bagi'ndha' gu tu' nam bia'ka'. ⁴⁵ Pui' na jax jai' nam xi chu ga'rat gu ja dippira' gam jai' gu tu' nam bia'ka', mi' dhir ba' gu tuumiñ na ji'k mi buusnidha', ja maakidha' am gui' nam ji'k cham bia'ka' nam tu' ki'n tu saba'da'. ⁴⁶ Gio ba' nam gammiji maap jim jumpadat tu daanda' bhai' nam pai' ge' tu chiopi' ka' gu Israel kam ja'tkam, gio ba' nam gammiji maap tu kua'da' mu ja'p ja kiiki-a'am joidham jix bhai' jim taatit, nam gu' cham tu' ge'gerkam jum ilhii'ndha' gu ja jujur am bhaan. ⁴⁷ Ba' nam gammiji pu'ñi tu daanda' buiñor gu Dios, joidham jix ja kiigalhi'ndha' am gu ja'tkam. Ba' nabap tanoolh pix jup ji chi jii'ndhidha' am buiñor guch Xoi'kam gui' na ji'k ja a'm ba ti tigia' guch Gi'kora'.

Na jax ja'k ba dodhia' maa'n gu maa'nkam na kax ma'mkulhi' ka'

3 Ba' maa'nnim mia duuk na pai' dhuuk jum al'jida' na tum daanda' bhai' na pai'r ge' chiop ka', ma jii gu Peegro gio gu Juan na mit ba tu daa'nim. ² Ba' moo maa'n bhai'p daaka' gu maa'nkam bhai' na pai'r ki'ngob ka' bhai' nam pai' pui' ti tiiti'nda': Joidham jix chu Abhaar Kir, bhai' na pai' dhir jax mui' ji chum bapkida' mu ja'k na pai' tum daanda'. Ba' dhi' ji' dhi maa'nkam jix ma'mkulhi' ka', ilhi'chdham dir pu cham tu oirida'. Ba' gammiji mi' ai'chu'nda' am nabap tanoolh, mi'm ba' daaska' ki'ngob na sap ba' mi' bha ja taanda' gu tuumiñ gui' nam ji'k mui' ji baapkidha'. ³ Ba' nam pu'ñi mui' ba jiim gu Peegro gio gu Juan, nam kia'pix mui' bax baapkiktu'ndat mu ja'k na pai' tum daan, ba ja tii gux ma'mkulhi', ba' bhai' ba ja taan gu tuumiñ. ⁴ Ba' gui' mi' pix ji guguu mit na mit tii na mi ja'p daakat bha ja taan gu tuumiñ. Ba' gu Peegro mui' ji ñio, jup titda:

—¿Jix aa' ap aa jich jaduun nach jum makia' gu tu'?

⁵ Ba' gux ma'mkulhi' mi' pui' pup tu'ii', dai na bha ja ñii'ñ no' mit moo tu' ba ji maa. ⁶ Ba' gio mui'p ji ñio gu Peegro, jup titda:

—Cham ua' iñ dho gu tuumiñ nañ jum makia' git jii jaduun. Ku ba' gu'm makia' iñ ji gui' nap tu' cham ilhii'ndha'. Kap xi kikbu'ñ jaduun. Aa'ñ ya' pum titda bhaankamu'n guch Xoi'kam gu Nasareet kam, nap xib dir ja'p ja'k ba tu oirida'.

⁷ Ba' daipu' nat pu'ñi xi chiidak gu Peegro xi dhaagik nobi'ran gu kii'n dir kam xi kikbuich gux ma'mkulhi'. Ba' pu mi' jotmoda' bhai' ji o'jo'ta gu tootna'n gio gu kekeelhi'ñ, ⁸ ba' am te'kob tuu'nik mi ja'p pup kiik. Jano' dir ba' pu bhai' ji chu oilhich, cham tu' kax ma'mkulhi'. Mi' dhir ba' dai nat ba ja oi gu Peegro gio gu Juan na mit mui' ji baap mu ja'k na pai' tum daanda', am tuu'nkim gio na xi chu daa'nim buiñor gu Dios. ⁹ Ba' biix gui' na mit ji'k ba tii na tu oiri gio na xi chu daan buiñor gu Dios, ¹⁰ mi' pui' pup tu'ii' am, nam gu'x bhai'x maat na dhi'r di' gu maa'nkam gui' na kax ma'mkulhi' kat na tu taandat gu tuumiñ bhai' ji dhaakat ki'ngob, bhai' nam pai' pui' ti tiiti'nda' Joidham jix chu Abhaar Kir.

Gu Peegro na ba ja a'gi'ndha' gu ja'tkam nat jax dhuuk dua gui' na kax ma'mkulhi' kat

¹¹ Ba' gui' nat dua na kax ma'mkulhi' kat, cham ka ja dadoo'ñcho gu Peegro gio gu Juan, maa'n na ja oi'ñchu' nam bha ja'p xi oipo. Ba' gu ja'tkam na mit ji chiigik nax kii' dhi' ji' na kax ma'mkulhi' kat, mui' mu boopok mi' jim jumaap jamit maa'n kap sonpan gu ge' chiop nam pai' ja'pni ti tiiti'nda': Tootnam Bhi'ñbaki'ñ gu Salomoon, nam jix bhai'x ja tiigim gu Peegro gio gu Juan nam mi'p tu'ii' biima'n gui' na kax ma'mkulhi' kat, na gu' cham jir ja jujur gu pui' nam jax

ti nii'ñ. ¹² Ba' gu Peegro nat ba ja tii nam mi ja'p gu'kat bhai' ba ja nii'ñ, jup ja titda:

—¿Jax ku pim ba' bhai' bach nii'ñ jich jaaduñ Israel kam? ¿Ja'p jum aa' pim aa nach aach diilh pix bixchu'x chu ai'chu'n nach pu tu duñia', pui' ku chich ba' du-a'ñ dhich jaduun na kax ma'mkulhi' kat na cham tu oirít, piam ku gu' panaas nach a'm ti nii'ñ pix gu Dios na chich ba' pui' tu duu? ¹³ Gu' dhi' matgim gu Jesusu ji na chich bhaankamu'n dua'ñ, gui' nar maraa'n gu ja Dios tuk guch bopxi kat, pui' na jax gu Abraam, gio gu Isaak, gio ba' gui' nar Jakob, nat gu' ge'kam ki'n dai na ba' biix aixim jix ai'chu'n na pu tu duñia'. Ba' dhi Jesusu jir di' na pimit jaroi' ja chia gu ge'gerkam nam mu'aa', gui' bo na gatuuk tii bax dho'ñ-chom kat gu Pilaato, gu' ji na pim gu' aapi'm cham jix'x aa' na do'ñcho'. ¹⁴ Iam chi na pim gu' jax chi'ya' gít na ba do'ñcho' gui' nar jix uañ gio nar jix bhai'kam. Aapi'm gu' dai gu tu' tu mua'kam xi chu chia nam do'ñcho'. ¹⁵ Gui' pimit ba' xi chu chia nam mu'aa' na kach guguux-i'ñdhat nach mi' ja'k bhiichgida' jix ki' boi cha'm na pai' ja'k jup tu'ii' gu Dios. Ku gu' gu Dios giop dua'ñ ji, ba' aach biix nii'ñ diilh jich buupui ki'n gu dhi' pui' nat jax jum duu. ¹⁶ Gu' ba' dhich jaduun na ya' kiik na pim nii'ñ gio na pim jix maat nar jaroi' dha', dho gu' dhi' na soi'm ilhdhat jix biñak dho buiñor gu Jesusu, pui' kut ba' dua na kax ma'mkulhi' kat. Ba' dhi' pu'ñi pix ja'k jir jum duukam jiñ jaaduñ.

¹⁷ Ba' aañ xib bax maat jiñ jaaduñ na pim bak pu cham maatit na pimit jax kai'ñkam tu chia ja biim gu jam ge'gerkam tuk nam mu'aa' gu Jesusu. ¹⁸ Gu' dhi' nat jax dhuukat pix pui' ja'k ba tu kuugalh ji gu Dios na jax pui' pu ba kai'chdha' bijik dir ja a'm jim ua'rgidhat gui' nam bhaankamu'n tu a'gada', nam pu'ñi kai'chdha' na saak gatuuk

pu'ñi jich a'mkam bam tulhiña' guch Xo'i'kam. ¹⁹ Ba' gu xib dai na bam aa' pix na pim soi'm ilhdhai mi' pui' ba jimia' na jax jix aa' gu Dios na ba' ba uañchuda' gu jam ua'tulhdhara', gio ba' na ba jam tajaandha' gui' na pim ki'n gammiji jix jijikgim bap tui'ka'. ²⁰ Gatuuk ba' dai na gio bhai'p ba jam joochxidha' gu Jesusu, gui' nat jaroi' pu bijik dir bhaan ti tii na pu'ñir jich Xo'i'kam ka'. ²¹ Ku ba' gu' xib jootom chakui ob bha jim ji guch Xo'i'kam, dai no't biix ba tum kuu-galh gu pui' nat jax ja'k ti'ik gu Dios ja a'm jim ua'rgidhak gui' nam bhaankam tu a'gimik. ²² Pui' na jax gu Moisees nat bhaan jim ua'rgidhak pui' tu ja a'gidhak guch bopxi kat, na ja'pni ja titda: “Gu Ge'kam jich Gi'kora' pui' ba tu duñia' na gatuuk jam bui dhir maaxilhia' maa'n gui' na bhaankam tu a'gada' gu Dios ja'p na jax aañ. Moo pim mi' pui' xi jimii na jax jam tiida'. ²³ Na gu' gu jaroi' no't cham mi' pui' jii na jax kai'chdha' gui' ji' na bhaankam tu a'ga' gu Dios, dho gu' dai na ja'k jootsa' dho gu Dios mi' dhir ja bui gu Israel kam ja'tkam, na gu' cham ka kiigalhi'ñdha' gio na cham bhaan ka ti niidhidha'.”

²⁴ Ba' biix gui' nam ji'k bhaankam tu a'gimik gu Dios jano' dir nat pai' dhuuk bhai' ji chu a'ga gu Samuel, pu'ñi bhaan tu a'gada' am na jax ba ji chu buus-nichu' gu xib. ²⁵ Ba' dhi' pui' nat jax ja'k tu daasak gu Dios ja a'm jim ua'rgidhat gui' nam bhaankam tu a'gada', dho gu' aapi'm dho jam aagit jup kai'chdha'. Gio gu pui' nat jax ja'k jup tu ja daaxdhak guch bopxi kat nat bhaan jim ua'rgidhak gu Abraam na ba' ja'pni ja titda: “Biix na ji'x oi'ñga'n ja a'm ba ti niidhidha' gu ja'tkam, nam gu' mi' pui' ba jimia' nañ jax jix aa', nam gu' pui' ja'k ba ja aag-i'ñdha' gui' nam gatuuk ka maaxilhia' nam jir jum bopxi ka'.” ²⁶ Pui' kut ba' gu Dios aapi'm biipi' ba jam mattuda nat jax jum duu jano' nat pai' dhuuk giop dua

guch Xoi'kam, na pim sap ba' ba machia' na jax ja'k jam a'm ti niidhidha' gu Dios na pim sap ba' cham kam ua'tulhi'ndha' biix ji'ma'n aapi'm.

Gu Peegro gio gu Juan nam ja bui ba suulhgia' gu ge'gerkam jum aa'ndam

4 Ba' gu Peegro gio gu Juan nam pui mi' ka tu ja a'gi'ñchu' gu ja'tkam, mi' ba ai mit gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam ji ja baidhat am gui' nam saduseos jum tiiti'nda' gio ba' gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' tu nuuka'nda' chiop. ²Ba' gilhim jix bhaaktu' am, nam gu' tii cham aa' nam mi' tu ja a'gi'ñ gu ja'tkam gu Peegro gio gu Juan, nam pui' ja titda nam gu koi'nga'n gatuuk duduadii giop baapmigia' mi' dhir nam pai' ka yass-apka', pui' nat jax jum duu gu Jesusus nat duadik giop bam mi' dhir na pai' ka yaaspich. ³Ba' mi' pu ja da'ngi mit, gu' ji na gu' moo pu pui' bar jurnik ip, ba' cham ka aix nam tu ja a'gidha'. Ba' ka xi chu chia mit pix nam ja kuupa' mu ja'p nam pai' ja kukpada' gu ja'tkam. ⁴Ku gu' mul' ti jii'ñ jamit ji buiñor guch Xoi'kam gui' na mit ji'k ja kai na mit jax tu ja a'gi gu Peegro gio gu Juan. Ba'x io'm bar mul' am gui' nam ji'k ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, ji'k jix chamaam miil jam dho moo aix gu dai chichio'ñ.

⁵Ba' buimgidhak maap bam jumaap jamit bhammi Jerusaleen gui' nam jir ja ge'gerkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam, gio ba' jai' gui' nam ji'k jir jix a'aixkam ka', gio ba' jai' ip gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios. ⁶Gio ba' moo biix bhai'p ai ip gu Anaas, gui' nax io'm jir ja ge'kam tuk ka' gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam, ji ja baidhat gui' nam ji'k jir jum maap oi'dhagim ka', pui' na jax gu Kaipaas tiigim, gio ba' moo gui' na Juan jup ti'inka', gio ba' moo gu Ali-jaanru. ⁷Mi' dhir ba' dai na mit xi chu

chia nam mui' xi ja bai'ñxidhika' gu Peegro gio gu Juan. Ba' na mit pai' dhuuk mi ja'p xi ja tuttu ja saagi'ñ, jup ja titda am:

—¿Jax dhuukat japimit dua'ñ dhi maa'nkam? ¿Jarooni aa bhaankam japimit dua'ñ?

⁸Ba' gu Peegro mui' ji ñio, na gu' ge' bhaan jup tui'dhi' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda', jup ja titda:

—Dho gu' ea na pim xiñ kaaya' jiñ jaaduñ, aapi'm na pim jir ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam, gio aapi'm na pim jir jix a'aixkam. ⁹Dho gu' kapbhai' na pim ya' bach chikka na pim jix maachim nat jax dhuuk dua dhich jaduun na kax ma'mkulhi' kat, ¹⁰dho gu' jam aagi'ndha' ich dho nam ba' jai' pui'p bax chu mat ka' gu ja'tkam biix nam ji'k jir Israel kam. Dho gu' dhi' dua dho dhich jaduun na kax ma'mkulhi' kat na pim jax ba nii'ñ, ba' aach bhaankamu'n dua'ñ dho guch Xoi'kam Jesusus gui' nar Nasareet kam, gui' na pimit jaroi' tu chia nam kuruus ta'm sissapai mu'aa', nat Dios giop dua'ñ. ¹¹Ba' dhi' ji' dhi Jesusus pui' ji buus na jax gu jodai, aapi'm ba' ja'p jup ji bubua na jax gu bhibhi'ñbakchadam, na pimit mai' xi buak dhi' ji' dhi jodai na pim pui' ilhii'ñ na panaas cham tu' bhai', gu' ji nat gu' dhi' ba' pik ge'kam ki'n ji bii. ¹²Ba' cham tu' jumaip jix jai'ch gui' na jaroi' uañchu'n gu ua'tulhdhara', nat gu' gu Dios cham tu' jumai bhai'p joot ya' dhi oi'nga'n na jaroi' uañchuda' guch ua'tulhdhara'.

¹³Ba' mi' pui' pup tu'ii' am gu ge'gerkam jum aa'ndam na mit ji ja keek nam joidham jix bhai' xi bua nam tu a'ga gu Peegro gio gu Juan, nam gu'x maat na mit tii cham pai' tum mamtux, gio gu' gampai' tuutu'm am nam xi ja nii'ñ. Ba' ba ilh jamit nam jir di' gui' nam kaichgit gu Jesusus Nasareet kam. ¹⁴Ba' pui' cham bhai' nam jax ka ja tiida', gio na gu' moo mi'p kiik ja biim gui' nat dua na kax ma'mkulhi' kat, ¿jax gi dhuip ja ñiokd-

ha' am? ¹⁵ Pui' dho ba' cham jax ji ja tii-dak giop ka xi chu chia mit nam alhio ka xi ja boosga' mi' dhir nam pai' ka tu a'-gat. Diilh jamit ba' mi' ji bi'iik ma tu a'ga nam tiim ti tikka nam jax ja'k ja duñia', ¹⁶ jup kai'ch am:

—¿Jax ba' ja'k jix bhai' nach ja duñia' dhi ja'tkam? Nam gu' moo biix pui'p bax chu maat gu ja'tkam gu ya' kam Jerusaleen na mit dua'nñ gui' na kax ma'mkulhi' kat. ¿Jax gi dhuip ja iat-tulhdha' ich? ¹⁷ Ku gu'x bhai' ji nach ja soo'mchulhdha' nam ba' cham nai' bhaan ka tu a'gidha' gu Jesuus, na ba' cham gammiji pup tum a'gichgida' pu chu'm.

¹⁸ Ba' pui' xi kai'chimik am giop ba tu ja joochxi mit. Ba' na mit pai' dhuuk mi' ba ai, ja ñiokdhat pui' ba ja titda am nam cham nai' bhaan ka tu a'gada' gu Jesuus. ¹⁹ Gu' ji na gu' gu Peegro gio gu Juan jup ja titda am pix:

—Aa dho gu' dai na pim biipi' xim ga'ngada' dhoñ jaaduñ no' moox ki' ka'm nii'nñ gu Dios nach aapi'm tu' ka'm jam nii'ndha', ka' ba' gu' gui' na jax ja'k jich jurtudidha'. ²⁰ Dho gu' aach cham ji nach jich gu'nguxi'nñ nach moo cham jup ka ji chu a'ga' gu pui' nach jax ja'k niidhimik gu Jesuus nax bhai' xi chu buimik gio na jax ja'k xi chu a'gimik.

²¹ Ba' giilhim jix bhaakut pix ja kai mit gu ge'gerkam jum aa'ndam gu pui' na mit jax chii. Ba' tii bax ja tulhiinchudam kat am, gu' ji nam gu' cham bia' nam jax ji chi'ji ja tulhiinchuda' git, nam gu' biix pix tu daan gu ja'tkam buiñor gu Dios nam xi ja kee, nam jix bhai' jim taatit nat dua gui' na kax ma'mkulhi' kat. Pui' dho ba' cham jax ji ja doodak ba ja joot jamit nam ba jimia' mi' dhir. ²² Ba' gui' nat joidham dua na kax ma'mkulhi' kat, bia'ka' ji'k gook oo'm oidha'.

Nam ba tu daanda' buiñor gu Dios gui' nam ji'k ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam

²³ Ba' na mit pai' dhuuk xi ja do'ncho gu Peegro gio gu Juan, pu silh jii mit mu ja'k ja bui gui' nam pui'p ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, ba' ba ja aagi'nñ am nam jax ja titda gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam, gio ba' gui' nam jir jix a'aixkam ka'. ²⁴ Ba' na mit pai' dhuuk tiimo nam pu'ñi xi chu ja a'gidhimik, ma tu daani mit biix maap buiñor gu Dios, jup kai'ch am:

—Aapi'ch Gi'kora' na pich jup duu dhix dhaam, gio ba' dhi dibiiir, gio ba' gu suudai' na nai' suu'n biix kap na ji'x jir oi'nga'n, gio ba' biix na ji'k tu' ya'x chu jai'ch bhaan dhi oi'nga'n, ²⁵ na pich pui' ja'k jurtudak gu Dabii ki'n gux Dhuudu' kam jix Uañ jum li'mda' nat ba' pui' ja'k tu ua'nak mi u'uan ta'm na ja'pnim kai'ch:

¿Jax kum ba' dai nam bhai' ji bhaaku' gu ja'tkam,
gio nam cham ja matda' ir tu a'gichu'n-
da' nam jax ja'k tu duñia'?

²⁶ Pui' na jax gui' nam jix io'm ge'gerkam ki'n daraa ya' dhi oi'nga'n,
gam gui' nam cham pik ge'gerkam ki'n
daraa,

maap ba tu a'ga mit nam jax ja'k dui
tu soo'mdha' na ba' cham jaroi'
bhaankam ka tu a'gada' guch Gi'ko-
ra' gio gui' nat bhaan ti tii,
na saak bha jootsa' ya' dhi oi'nga'n.

²⁷ Dho gu' pui' dho ji chu buus nat gu Eroodis biima'n gu Poonsio Pilaato, gio ba' ja biim ip gu Israel kam ja'tkam, gio ba' gui' nam cham jir Israel kam, ya' maap jim jumpadak jamit na pai'r Jerusaleen mua gum tujuandam tuk gui' nax io'm jir jix uañ, gui' na pich pu bijik dir bhaan ti tii na saak gatuuk pu'ñich a'mkam soi'm duñia' nam mu'aa'. ²⁸ Ba'

dhi' pu'ñi ja'k dooda mit nap jax pui' pu ba kai'chdha' bijik pai' dhuuk dir na saak gatuuk pu'ñi ja'k ba tum kuugalhdha'.²⁹ Ba' gu xib dai nach a'm bam aa' nap jich ñuukdaidha' nam ba' cham jax jich dhooda' gui' nam jaroi' xich bhaamk-i'ñ, gio ba' nap pui' tu duñia' nach cham ji chotdonit nai' tu ja a'gi'ñchu'nda' gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham jum ñi'ook.³⁰ Gio ba' nap pui' ja'k jup tu duñia' nach ja dududahi'ñdha' gux kako'kkam bhaankamu'n gu Jesus gui' nar jum mar, gio ba' na biix aixim jix bhaai'n ka' nach pu tu duñia' gux kii'p jum duukam. Ja'pni daipu'.

³¹ Ba' na mit pai' dhuuk tiimo nam xi chu daañimik, pix am tum gi'nduki mi' nam pai'p tu'ii', bak gu' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' nat ja a'm bam tajaa biix ji'ma'n. Mi' dhir ba' dai nam cham ji chotdonit tu a'gada' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios.

Nam jax ja'k tu jimda' gui' nam ji'k ti jügi'ñdha' buiñor guch Xo'i'kam

³² Ba' biix gui' nam ji'k ti jügi'ñdha' buiñor guch Xo'i'kam, maa'n nam jax jum aa'nda' gu ja jujur am bhaan, sia kum gu' tiir mui'. Ni jaroi' maadit ku am jix chu da'da' gu tu' nam bia'ka', nam gu' pui' ilhii'ñdha' nar ja biix ga'n ka' pix.³³ Ba' gu noonbi'ñ guch Xo'i'kam gammijix io'm bhaan xi chu ja a'gi'ñdha' am gu pui' nat jax ja'k jum duu diilh guch Xo'i'kam jano' nat pai' dhuuk du-adik giop bam. Ba' gu Dios pui' xi chu duu nam biix pix bia'ka' gu tu' na ja a'm jum aa'nda'.³⁴ Ba' cham jaroi' maadit bhaan jum aa'nda' gu tu', na gu' jai' dhit gui' nam bia'ka' gu dippir xi chu ga'rat am, piam tu' na pix no'm bia'. Ba' gu tu-umiñ na ji'k mi buusnidha',³⁵ ja maakidha' am gu noonbi'ñ guch Xo'i'kam nam ba' gui' mi' dhir jup ja maakidha' gui' nam ji'k cham bia'ka' nam tu' ki'n tu saba'da'.³⁶ Pui' na jax maadit gui' nam

jir bopxi'ñ gu Lebii, Josee tiigim, nar mu ja'k kam ka' na pai' pui' ti tii' Chipre, gui' na mit Bernabee ja'k ji chiitgik gu noonbi'ñ guch Xo'i'kam, na ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch: Gui' na ja guguuxi'ñdha' gu ja'tkam.³⁷ Ba' dhi' ji' dhi maa'ñkam nat pu'ñi ma tu ga'ra gu dirbaga'n na bi-a'kat ja maa gu tuumiñ gu noonbi'ñ guch Xo'i'kam gui' nat ji'k mi buus.

Na mit jax ja'k jum ua'tulhdhak gu Ananiyas gio gu Sapiira

5 Ba' moo maa'n gu maa'ñkam Anani-iyas tiigim pui'p ma tu ga'ra gu dirbaga'n biima'n gu binga'n Sapiira tiigim.² Gu' ji na mit gu' maa'n ñi'ook xip duuk daim bipnagim, jai' xi bi'aak jamit gu tuumiñ gui' nat ji'k mi buus na mit tu ga'ra. Ji'k pix ba' xi u'uuk ba jii gu Ananiyas nat ba ja maakim gu noonbi'ñ guch Xo'i'kam.³ Gu' ji na gu'p titda gu Peegro nat pai' dhuuk tii ba maa:

—¿Jax ba' jiñ jaduun Ananiyas kut ba'm jur am ji baakik gu ja'ook pui' ja'k jum jurtuda nap ba' bha jimii ya' iatgidha' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda', nap pui' kai'chim na pimit ja'kbui' ki'n pix ga'ra gu jam dirba' na pich ji'k ya' ba aich dhi tuumiñ, sia ku pimit jai' xi bi'aak?⁴ Dho gu' cham jax jup bua't dho no'p moo pu cham jax jup ji kai'chidhat ya'p ba aichdha' git sia gu ja'kbui', na gu'r aapi'm diilh ga'n gu dibiir na pimit ga'ra. Cham jax bua't sia pim jax bua gu jam tumñi' na pim jax ilhii'ñdha'. Gu' ja'pji nap moo pui'p kai'chim ji nar biix-i'ñ nat ba' bhaan cham am ka gii, na gu'r ua'tulhdhara'. Na gu' cham tu' gu ja'tkam na pich ya' ba ja iatgi, gu' gu Dios ji.

⁵ Ba' nat jax pui' ji' tii'n gu Peegro, mi ja'p iarik pu gan ji muu gu Ananiyas. Ba' giilhim jix chooto'n jamit gui' na mit ji'k pui' ba ti kai.⁶ Ba' ji'kchi gu biipibop xi bhiibgak ba yaaspam jamit gu tukga'n gu Ananiyas kat.

⁷ Ba' moo ja'xpix mi'p ba ai gu Sapi-ira binga'n gu Ananiyas kat, pu cham maat no' tu' jax jup jum bua. ⁸ Ba' bhai' ji chikka gu Peegro no' moor silhkam na mit ja'kbui' ki'n pix ga'ra gu ja dirba', jup titda:

—¿Jir silhkam aa na pimit ja'kbui' ki'n pix ga'ra gu jam dirba' na ji'k ba aa' gum biina'?

Ba' gui' maa'n na ji'k jup aa', jup kai'ch:

—Jee', ja'kbui' ki'n pix dho.

⁹ Ba' gio mui'p ji ñio gu Peegro, jup titda:

—¿Jax ba' ku pimit ba' maa'n ñi'ook jup duu daim bipnagim na pim ba' pu'ñi ya' ji eeji iatgidha' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda'? Na gu' tii cham jir kii', na gu'r ua'tulhdhara'. Kani nam muni dhir bhai' ba jiim gui' na mit bhiik gum biina' na mit yaaspapuk. Ba' xib aap jup jum bhiika' am nam jum yaaspapu'.

¹⁰ Ba' mi' jotmoda' nat jax pu tii'n gu Peegro, mi ja'p taa'ban ji iarik pu gan ji muu ip gu Sapiira. Ba' na mit pai' dhuuk mi' ba ai gu biipibop, mi' pix ji chii mit na muukix kam mi ja'p kaat. Ba' ma bhiik jamit ip na mit yaaspaam mi' dhir ja'p sonpan na mit pai' yaas gu binga'n.

¹¹ Ba' na mit pui' ba ti kai gui' nam ji'k ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, giilhim jix chooto'n jamit, gio gu jai' ba pui' ip na mit ji'k pui'p ba ti kai.

Nam jax ja'k joidham jix bhai' xi chu buada' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam

¹² Ba' bha ja'p ji oipot Jerusaleen gu noonbi'ñ guch Xoi'kam joidham jix bhai' xi chu buada' am ja bui gu ja'tkam nam jax ja'k cham ji'xkat pai' pui' ti niidhat, nam sap ba' ji chiigii ba ti jii'ndha' nar silhkam gu pui' nam jax ja'k tu ja a'gi'ndha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios. Gio ba' nam gammiji ba jim jumpada' biix nam ji'k ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam nam tu daan-

da' bhai' ge' chiop, maa'n kap nam pai' pui' ti tii'ti'nda': Tootnam Bhi'ñbaki'ñ gu Salomoon. ¹³ Ba' gui' nam ji'k chakui ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam cham jix ja bintam ka' am, sia kum gu' tiix ja kiigalhi'ndha'. ¹⁴ Ku gu' gatuuk siamri pix ja'x ji chi jii'ñ jamit ji buiñor guch Xoi'kam, pui' na jax gu chichio'ñ gam u'uub. ¹⁵ Mi' dhir ba' dai nam ja boosgaidhat mu ja'p ba ja darsaim gux kako'kkam biix ba'bhak soosnap bhaan gu bapaxxidhara', nam pui'm aa' na jai' ja a'm bhiya' gu ikigiga'n gu Peegro na pai' dhuuk bha buusnia' nam sap ba' pu duduadhia'. ¹⁶ Gio ba' jai' mui' bhai'p aajidha' am Jerusaleen gu ja'tkam gui' nam mu ja'p ji'dilh oi'dha'ka' ji ja ua'-dat am gux kako'kkam, jai' dikoo pix ji dhuduatu' am na ja a'm jup tui'ñgi-dat gu cham kikii' i'ii'mda'. Ba' biix ja dudua'ñdhidha' am gu noonbi'ñ guch Xoi'kam, jix kikii' dho gu' ba jimia' am.

Nam ba ja kuupa' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam

¹⁷ Ba' gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam, bhai' ji bhaam ja biim gui' nam saduseos jum tii'ti'nda'. ¹⁸ Ba' bhai' pu ja da'ngik ja kuu mit gu noonbi'ñ guch Xoi'kam bhai' nam pai' pu ja kukpada' gu ja'tkam. ¹⁹ Gu' ji nat gu' tukaa' maa'n gu nobii'ñ gu Dios bhai' ji eek biix kap tu kukpio' gu kiki'ñgob, ba' xi ja boosgak jup ja titda:

²⁰ —Ea na pim moo giop mui'p jimia' mu chiop, mi' pim xi gu'kii ja aagi'ndha' gu ja'tkam nam ti jii'ndha' buiñor guch Xoi'kam na ba'x bhai' ba tu ja jimda' gammiji.

²¹ Ba' gui' pui'p jum duu mit na jax ja titda gu nobii'ñ gu Dios. Kabuimuk jamit mu ji baapkiik chiop bhai' ji chu ja a'gi gu ja'tkam.

Ampik na gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam

gu Israel kam ja'tkam, ja biim gui' nam ji'k maap jix bhai'm daa'nka', kia'pix nai' ja'p ka tu ja joochxi'ñ am nam bhai'm jumpada' biix gui' nam ji'k jir jix a'aixkam gu Israel kam, nam sap ba' maap bhai' ja iattulhdha' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam, nam gu' pu cham maat no' mit jup ba bubua. Ba' na mit pai' dhuuk biix bhai' bam jumaap, xi ja joot jamit gu o'rosiiris nam ja bai'ñpu' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam mu na mit pai' ka ja kuupak. ²² Gu' ji na gu' na mit pai' dhuuk mu ji eek xi kukpio'kak miji ja'p tii xi chi ninii'ñ, chaam pai' tu jai'ch am mi' na mit pai' ka ja kuupak. Pui' dho ba' gu' giop ba jii mit na mit ba ja aa'ñdham gui' na mit jaroi' mu ja joot, ²³ jup ja titdaim am mu ji eek:

—Cham pai' tu jai'ch am gui' na pimit jaroi' tii much joot nach ja bai'ñpu'. Tii mi' pu kuukup gu kiki'ngob na chich jax mu ai, gio gu sandaarui'x mi' tii pu guguuk am ip nam tu nuuka'n.

²⁴ Ba' nat pui' ji' ja kai gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam, gio ba' gu jai' nam pui'p jir ge'gerkam, gio ba' gui' nar ja ge'kam tuk ka' gui' nam bhai' ge' chiop tu nuuka'nda', nai' tii pup jum ti tikka am na mit jax ba'm duu gui' na mit bhai' ka ja kuupak. ²⁵ Ba' moo jano' bhai'p ba ai maa'n gu maa'nkam, na jax jim jup ja titda:

—Gui' na pimit saak ja kuu, mu chiop ji gu'kat tu ja a'gi'ñchu' am gu ja'tkam.

²⁶ Ba' nat jax pui' ti kai gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' chiop tu nuuka'nda', mu dai'bus nat ja gaagam xi ja baidhak gu o'rosiiris tugi'ñ. Ba' na mit pai' dhuuk ba ja tii, jix bhai' pix ja tiidak ba ja baidhak jamit, nam gu'x ja iibhi'ñ gu ja'tkam, nam gu' bhaakui mi' ja ma'yasa' joodai ki'n no' mit mi ja'p ba ji ja gibliimi ja nii'ñhudat. ²⁷ Ba' pu silh ja bai'ñchu' am mu ja'k nam pai' jumpax gui' nam jix bhaak. Ba' na mit pai' dhuuk

mi ja'p xi ja tuttu ja saagi'ñ, bhai' ji ja ñiok gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam, jup ja titda:

²⁸ —Gi nach jup jam titda na pim cham nai' bhaan ka tu a'gada' gu Jesus. Aapi'm gu' biix kap ba tiimo na ji'x jir Jerusaleen na pim tu a'gimik, na pim jix aagit nam jich bhaamkidha' gu ja'tkam na chich tu chia nam mu'aa'.

²⁹ Ba' gu Peegro gio gu jai' noonbi'ñ guch Xoi'kam mui' ji ñio mit, jup kai'ch am:

—Dho gu' ja'pji na gu'ch a'm jum aa' nach tu' ka'm nii'ñdha' gu Dios, cham tu' gu ja'tkam. ³⁰ Ba' dhi' dhi Dios jir di' nam jaroi' daanit guch bopxi kat, jir di' pix ip nat giop dua'ñ gu Jesus gui' na pimit jaroi' tu chia nam kuruus ta'm sissapai mu'aa'. ³¹ Mi' dhir ba' dai nat ba baidhak jix dhaam ja'k, sonpan kii'n dir ja'k ba' chia na daaka'. Gio ba' nat ge'kam ki'n dai na ba'x bhaai'n ka' na tu uañchu'nda' gu ua'tulhdhara', na ba' pu'ñi duuk ba ja uañchuda' gu ja ua'tulhdhara' gu Israel kam ja'tkam no'm mi' pui' ba jiim na jax jix aa'. ³² Ba' aach jix bhai'x maat gu dhi' pui', na gu'ch mat-tu'n gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' gui' nat ja a'm tajaa gu Dios biix nam ji'k tu' ka'm nii'ñ, gio diilh jachich jup tii nat jax jum duu gu Jesus na ya' xi oilhimik.

³³ Ba' giilhim jix bhaakut pix ja kai mit gu ge'gerkam, mi' dho gu' bax ja koodak am gu noonbi'ñ guch Xoi'kam. ³⁴ Gu' ji na gu' moo ampik mi'p tu'ii' ja bui maa'n gu pariseo, Gamalial tiigim, na sap jix mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios, gio nam biix pix tu' ka'm nii'ñdha' gu ja'tkam. Ba' dhi' ji' dhi Gamalial jotmoda' nat jax kikbo xi chu chia nam alhio mi' dhir ka xi ja bubuaxdha' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam. ³⁵ Mi' dhir ba' moop ja titda gu ge'gerkam nam mi'p tu'ii':

—Ea xib japim ba' xiñ kaaya'n jaaduñ Israel kam nañ ja'p xi jam tiidam, na pim chakui ja juanda' dhi ja'tkam, na pim biipi' ka xim ga'ngada' no' moor am na pim ja kooda' ka' ba' gu' cham. ³⁶Na gu' na pim jax bax maat jia nat jax jum duu gu Teudas kat jano' nat pai' dhuuk bhai' ji chu ja a'gi gu ja'tkam, na tii ge'kam xim ilhii'ndha', ba' mui' ba kaichgit am, ji'k gook mambhiix oo'm aixim. Ba' na mit pai' dhuuk mua, nai' pix ji'dilh jii mit, pu ampix ji chu juu dho gu'. ³⁷Gio ba' moox io'm xib pa' ip, na pai' dhuuk ja daasaidha' gu ja'tkam gu ge'kam Rooma kam, pu'ni bhai'p ji chu ja a'gi gu ja'tkam gu Juudas kat gui' nar Galilea kam kat. Ba' tii ji'k jup ba kaichgit am, gu' ji na mit gu' gatuuk ampix mua, ba' gu ja'tkam tugi'n nai' pix ji'dilh ji jii mit, pu ampix ji chu juu ip pui'. ³⁸Nañ ba' ki'n jup jam titda jii jaaduñ na pim cham ja juanda' dhi ja'tkam, nach gu' cham maat nam jax kai'ñkam pui' ja'k tu a'ga. Na gu' no'm ja'p pix pui' ja'k tu a'gada' git, ¿cham aa gu' ji'x pix juugit pui' ja'k jup tu a'gada' am git, mi' dhir pu nai' ampix ji chu jugia' git na mit jax bam duu gu jai' gui' nañ jaroi' ba ja aa'? ³⁹No' gu' dhi' gu Dios pui' ja'k ja jujurtu'n nam tu a'ga', dho gi gu' pu ni jax dhui ji ku pim cham ji'xkat ja soo'mchulhdha', sia pik nar jax ka' git. Moo pim xim ga'ngada' nañ jax jam titda. Cha'pim maa'n na pim jix bhaak ka', jaiñ no't gu' jax dhuukat buiñor gu Dios ja'k ji chu buus.

Ba' gu ge'gerkam mi' pui'p jii mit nat jax ja tii'n gu Gamalial. ⁴⁰Dai na mit xi chu chia pix nam ja bai'ñpui xi ja gi'bia' chipliin ki'n gu noonbi'ñ guch Xo'i'kam. Mi' dhir ba' dai na mit xi ja soo'mchulhdhak ba ja joot nam cham nai' bhaan ka tu a'gada' gu Jesus. ⁴¹Ba' gu noonbi'ñ guch Xo'i'kam mi' dhir jup ba jii mit ja bui gu ge'gerkam joidham jix bhai'm taattugit, nam gu'x maat na

gu Dios pui' ja'k jix aa' nam jum tul-hiiñdha' bhaankamu'n gu Jesus. ⁴²Ba' gammiji cham iikix ka' nam tu a'gada' bhai' ge' chiop gio mu ja'p kikcham, nam bhaankamu'n tu a'gada' gu Jesus jich Xo'i'kam gui' na saak Dios pu'ni gatuuk bha jootsa'.

Gu noonbi'ñ guch Xo'i'kam nam pui' ba ti'ya' na cham jir am ka' no'm cham ka tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios

6 Gu' ba' nam gu' jano' pix ji mui'dhidha' gui' nam ti jii'ndhidha' buiñor guch Xo'i'kam, ba' jai' dhit dhi' ji' nam ba ti jii'ndha' nam griago ñi'ook ki'n tu a'gada', pui' ba ja titda am gui' nam ebreo ñi'ook ki'n jup tu a'gada' nam sap cham pik bhai' tu ja maakda' gu di'dilhdhim u'uub gui' nam pui' griago ki'n jup tu a'gada'. Ba' pui' ja titda am jia nam sap siamri jix bhai' xi chu ja maakat gu tu' nam ja onbaga'ndha' gammiji nabap tanoolh. ²Ba' jai' dhit dhi' ji' nam ebreo ñi'ook ki'n tu a'gada' nam jir di' gu mambhiix daman gook noonbi'ñ guch Xo'i'kam, ba' tu ja joochxi mit biix nam ji'k ti jii'ndha' buiñor guch Xo'i'kam nam sap ba' maap jum jumpadai xi chu a'gai maa'n ñi'ook jup duñia' na jax ja'k jir am ka' gu dhi' pui'. Ba' na mit pai' dhuuk biix maap bam jumaap, bhai' ji chu ja a'gi mit, jup ja titda am:

—Aa dho gu' aach ja'p kai'ñkam tu jam joochxi dhoch jaaduñ nach xi jam aa'ndham nach aach cham kach gu'n-guxi'ñ nach jam palhbui'ndha' nach jix bhai' jam buada' nach tu jam maakda' gu tu', nach pui' cham pik bhai' tu jam maakda' jai' dhit, nach gu' aach nai' ka tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, nat gu' pui' ja'k jich a'm ba ti tii. Ba' cham jir am no' chich moo cham jup ka ji chu a'ga. ³Ba' aach pu jam titda na pim jai' xi ja gaagai gui' nam jaroi'x bhai' jam buada'ch jaaduñ, nam tu jam

maakda' gu tu' na jam a'm jum aagaid-ha', ya' aapi'm diilh jai' dhit na pim ji'k ti jii'gi'n bui'nor guch Xo'i'kam, nam aixka' ji'k xi jum gook ja'tkam, gio nam jir jix bhabhai'kam ka', gio ba' nam jir jix chu mamatdagim ka', gio ba' na ge' ja a'm ta-jaañix ka' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'm-da', nach ba' pui' ja'k ya ja darsa' aapi'm jam bui nam jich a'mkam jix bhai' jam buada', ⁴ nach aach gu' moo nai' ka tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n gu Dios, gio ba' dai nach ka xi chu daanda' bui'nor ja'k jam a'mkam biix na pim ji'k ti jii'gi'n bui'nor guch Xo'i'kam.

⁵ Ba' biix pix pui' ji chii mit na sap jir am gu pui' nam jax kai'ch gu noonbi'n guch Xo'i'kam. Ba' moo bhai' ji aa mit gu Teeban, na gu' sap dhi'x io'm jix bii'nak ka' bui'nor guch Xo'i'kam, gio sap na ge' bhaan tajaanix ka' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda'. Mi' dhir ba' gu Piliip bhai'p ji aa mit, gio ba' gu Prookoro ip, gio ba' gu Nikanoor ip, gio ba' gu Timoon ip, gio ba' moo gu Parmeenas ip, gio ba' Nikolaas ip gu Antiokiiya kam, gui' na jai' pui' ja'k jup tu jimda' nam jax ja'k tu jimda' gu Israel kam ja'tkam. ⁶ Mi' dhir ba' dai na mit ba ja baidhak mu ja'k ja bui gu noonbi'n guch Xo'i'kam, ba' gui' dai na mit bhai' xi ja da'ngik ja moom am ma tu daani jix dhaam ja'k bui'nor gu Dios.

⁷ Ba' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n gu Dios jix io'm pix mik ja'p jim keejid-ha'. Ba' mui' ja'tkam pix ja'x jup ji chi jii'ndhidha' am bui'nor guch Xo'i'kam gu bhai' kam Jerusaleen, ba'x io'm mui' ba aixka' am. Daman gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam jai' pui'p xi chi jii'n jamit bui'nor guch Xo'i'kam.

Nam ba dagia' gu Teeban gux a'aixkam jum aa'ndam

⁸ Gu' ba' na gu' gu Dios bhaan ti nii'nd-ha' gu Teeban, ba' joidham jix bhai' xi

chu buada' gux kii'p jum duukam ja bui gu ja'tkam nam tu' cham ji'xkat pai' pui' ti niidhat, nam ba' bhaan jix mat ka' nar silhkam gu pui' na jax ja'k tu ja a'gi'nd-ha'. ⁹ Gu' ji na mit gu' jai' dhit gu Israel kam ja'tkam nam mu ja'p tu chiopi' ka' dilhkob ja'k, gui' na mit ja do'ñcho nam tu ja juantudimik pui' pix cham ja namkidhat, giilhim bhai' ji bhaak jamit dhi' ji' ja biim gui' nam mu ja'k oi'ñka' Sireene, gio ba' gui' nam mu ja'k jup oi'ñka' Alijandriiya, gio ba' jai' gui' nam mu ja'k jup oi'ñka' na pai' Siliisia bhaan bipio' gu dibiir, gio ba' moo gui' nam mu ja'k jup oi'ñka' na pai' Aasia bhaan jup bipio' gu dibiir. Ba' dhi' biix bhai' ji ñiokbo mit bui'nor gu Teeban. ¹⁰ Ku gu' diilh gui' am cham bhaai' ji nam jax ja'k xi chitdada' git na ba' cham ka tu a'-gada' git, na gu' gui' giilhim joidham jix bhai' xi bua na xi chu a'ga nam xi kee, na gu' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' na mattu'n na jax ja'k ti'ya' na tu a'ga'. ¹¹ Ba' pui' ma ja umua' mit ja namkidhak ji'kchi gu ja'tkam nam sap ja iatgi'ñpu' gu ja'tkam mu ja'p nam pui' ja titdaid-ha', na sap pui' kai'ch gu Teeban na pur cham tu' gu ge' chiop bhai' nam pai' tu daanda' gio gu pui' nat jax ja'k tu daasak gu Moisees na tu aagix ka'. ¹² Ba' nam pai' dhuuk mu ja'p ba ja iatgidhim gu ja'tkam, giilhim bhai' ji bhaak jamit dho gu', pui' na jax gu ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam, gio ba' gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios. Bhai' dho gu' pu daa mit gu Teeban, mi' dhir ba' dai na mit ba baidhak mu ja'k na pai' tum a'-gada' gu ge'gerkam ja bui. ¹³ Jai' mit jup xi ja umua'ndhak gui' nam iattulhdha' gu Teeban, sia kum gu' tii cham kee no' moo pui' kai'ch piam ku gu' cham. Ba' na mit pai' dhuuk biix maap xim jumpadak bhai' ji chu a'ga, mui' ji ñio mit dhi' ji' na mit jaroi' ja umua', jup kai'ch am:

—Dho gu' aach pui' keeke' ji dhi maa'nkam na gammiji pui' kai'chdha' na

sap pur cham tu' ya' dhi ge' chiop gio ba' gu pui' na jax ja'k tu aagix nach tu jimda', ¹⁴ na pui' kai'chdha' na sap gu Jesus Nasareet kam ka iara' dhi ge' chiop, gio sap ba' na maakam tu daasa', cham tu' sap pui' ja'k ka tu jimda' ich nat jax ja'k tu daasak aach jich bui gu Moisees.

¹⁵ Ba' nam bhai' xi ñii'n gu ge'gerkam gio ba' biix gui' nam ji'k mi' daraa, ja'p tu'm ti ñii'n gu Teeban nam jax chu'm ti ñii'n gu noonbi'n gu Dios.

Na jax ja'k ba tu ja a'gidha' gu Teeban gu ge'gerkam jum aa'ndam

7 Ba' gux io'm ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam xi chikka gu Teeban no' sap moor silhkam nam jax chitda gu ja'tkam ka' ba' gu' cham.

² Ba' gu Teeban mui' ji ñio, jup kai'ch:

—Ea na pim xiñ kaaya'n jaaduñ biix na pim ji'k ya'p tu'ii'. Ja'pjanin kai'ñkam pix jup kai'chdha' aañ nat gu ge'kam jich Gi'kora' Dios buiñor jum maaxdhak guch boxii kat Abraam jano' na mu ja'k ka kioka' Mesopotaamia, biipi' dir na ba' moo ba kiichmira' mu ja'k Araan. ³ Ba'p titda jia jano' ji' nat buiñor jum maax: “Jimia' ap maa'n kap nañ pai' tum aagi'ndha'. Ya' pui' ba tui'ka' dhim dir-ba' gio dhim jaaduñ.” ⁴ Ba' gu Abraam mi' dhir Kaldeeya jup ma jii jia, mu ja'k ba' pu kiicham Araan. Ba' mikkat jup ma muu ip gu taata'n kat. Mi' dhir ba' gatuuk bha ja'k jup joot gu Dios gu Abraam ya' dhi dibiir ta'm na pim pai' oi'dha' gu xib aapi'm jiñ jaaduñ. ⁵ Ku gu' cham pai' iam xi iimchudak ji na pai' ba' bhaan ji bi'ya' git gu Abraam, sia na mi' ti kiisap ka' git maa'n toona'n ki'n. Ku gu' siamri pui' titda ji na gatuuk iimchuda' na ba' ja a'm ji bi'ya' gu bopxi'n na pai' dhuuk ba mukia', sia ku gu' jano' tii chakui tu maamar ka' gu Abraam. ⁶ Gio ba' nap titda ip jia gu Dios gu Abraam nam sap gu bopxi'n mi' dhir maakam

ja'k jimii oi'ñchapu' ja dirba' am ja'k gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam ka'. Ba' dhi' ji' dhi ja'tkam bhai' ji ja tulhiin'chuda' am nam mi' bhai' ji ja chiñia' nam tu ja juañxidha' maakob jix cha'tmam oo'm oidha' juugit. ⁷ Ku ba' gu'p titda ip ji gu Dios na sap pui'p ja tulhiin'chuda' gui' nam tu ja juantu'nda', mi' dhir sap ba' dai nam bha jimii ya' ja'k ba tu daanda' buiñor. ⁸ Gio ba' na mit maa'n ñii'ook jup duu gook dit gu Dios gio gu Abraam, na pui' titda na sap ja matgilhdhidha' gu a'aalh chichio'n gui' nam ji'k kia'pix maaxilhidha' na ba'x maati' ka' nam jir Israel kam ka'. Pui' kut ba' xi jum baik tanoolh ki'n ba matgilhchuda nat pai' dhuuk maaxir gu maraa'n Isaak. Mi' dhir ba' gu Isaak pui' ja'k jup duu ip gu maraa'n Jakob nat pai' dhuuk ba maaxir. Gio ba' gu Jakob mi' dhir pui' ja'k jup dunaak ip biix gu mambhiix gook maamra'n gui' na mit bhaan dir mui'dhak gu Israel kam ja'tkam.

⁹ Ba' dhi' ji' nam jir maamra'n gu Jakob nam jir jich bopxi kat, bhaamkidhak ga'ra mit gu ja xiku' Josee, mu ja'k jamit ba' baidhak na pai'r Ejipto. Ku gu' gu Dios gammiji bhaan ti niidhidha' ji gu Josee, ¹⁰ ba' joidham jix bhai' tu jimda', pui' na jax nax chu matda' ka', gio ba' nat jix kiigalhdhak gu Paraoon gui' nar ge'kam kat mummi Ejipto. Ba' ge'kam ki'n daasak gu Josee na ji'x jir Ejipto, gio ba' mi' na pai' daaka' gu ge'kam.

¹¹ Ba' gatuuk bhai' bhiogi' ji jii biix kap na ji'x bhaan bipio' gu Ejipto dibiir, gio ba' ya ja'p na ji'x jir Kanaan. Ba' guch bopxi kat cham ka bia'ka' am nam tu' jugia'. ¹² Ba' nat pai' dhuuk pui' ba ti kai gu Jakob na gu tiriik jix jai'ch mummi Ejipto, mui' ma ja joot gu maamra'n gui' nam jir jich bopxi kat nam tu taañpu'. Ba' dhi' na mit mu jimik, ki-a'pix jir maa'nnim ka'. ¹³ Ba' gatuuk na mit gio mui'p jii, dho gi ba' ba ja aagi'n ji gu Josee gu jajaa'nni'n na dhi'r di'

gu ja xiku' gui' na mit ga'ra biipi' dir. Jano' ba' ba maat gu Paraoon nar pa ja'k kam gu Josee. ¹⁴ Mi' dhir ba' mikkat dai nat ba tu joot gu Josee nam bai'ñpu' gu taata'n Jakob mu ja'k Ejipto, gio biix ip gui' nam ji'k jir jum maap oi'dhagim nam aix baik oo'm daman mambhiix pup gio ba' jix chamaam pup. ¹⁵ Ba' dhi' pu' jani dhuukat mu ja'k kiokat gu Jakob na pai'r Ejipto. Mi' ba' pu muu jagi'tak, gio gu maamra'n ba pui' ip gui' nam jir jich bopxi kat. ¹⁶ Dai ba' gu ja tutku' ja u'uuk jamit mu ja'k na pai'r Sikeem na mit ja yaaspam mi' nat pai' saba'dak gu Abraam gu dibiir na mit mi' ga'lhidhak gu mi' kam Sikeem, nam jir maamra'n gu Amoor tiigim.

¹⁷ Gu' ba' na pai' dhuuk bam kuu-galhdhim gu pui' nat jax ja'k tu daaxdhak gu Dios gu Abraam, jix io'm pix ji mui'dhim am gu Israel kam ja'tkam mi' na pai'r Ejipto. ¹⁸ Ba' jano' jumai ge'kam ki'n mi' ba dai mit gu Paraoon mi' na pai'r Ejipto na pu cham maatit gu Josee. ¹⁹ Ba' dhi' dhi ge'kam jia bhai' buam pix ji ja dooda guch bopxi kat, gam na ja chianda' nam mai' ja iabuidha' gu chichio'ñ ja maamar gui' nam ji'k kia'pix maaxilhidha' nam sap ba' ko'i-idha' nam cham ka mui'dhidha'. ²⁰ Ba' jano' ji' kia'pix ba maaxir gu Moisees, ba' dhi' dhi alhii ge'kam ki'n jix kiigalh gu Dios. Mi' ba' pu gi'lhhdidha' am gu gi'korga'n ja ki'aam baik masaa'n juugit. ²¹ Gatuuk ba' na mit pai' dhuuk ba ix-chu mu ja'p gampix, mi' ba tii gu ubii maraa'n gu Paraoon. Ba' xi bhiik mu ja'k kia'mi'ñ, mi' ba' gi'lhhdidha' ja'p na diilh maraa'n. ²² Ba' dhi' pu'ñi dhuukat jai' pui' ja'k jup jix chu maatit gu Moisees nam jax ja'k jix chu mat ka' gu Ejipto kam ja'tkam, ba'x ai'chu'nda' na jax ja'k ti'ya' gio na pu tu duñia' jax ña ilhii'ñdha'.

²³ Ba' na pai' dhuuk ba bia'ka' gu Moisees gu gook oo'm oidha', ma ja paxi-

aram gu jajaa'nni'ñ Israel kam ja'tkam mu ja'p nam pai' jax oi'dha'ka'. ²⁴ Gu' ji na gu' na mu ja'p ka jim, ba tii maa'n gu Ejipto kam maa'nkam na mu ja'p gibchu' maa'n gu Israel kam maa'nkam. Ba' gu Moisees mu jimiik ma palhbui gu Israel kam, xi mu'aak gu Ejipto kam maa'nkam ba jii. ²⁵ Gu' na tii ja'p jum aa' ji gu Moisees nam git ba machia' gu jajaa'nni'ñ Israel kam ja'tkam na dhi'r di' na ja palhbuidha' bhaankamu'n gu Dios, gu' ji na mit gu' pu cham maat ni ji'x. ²⁶ Ba' buimgidhak na gio mu ja'p jup ba jim gu Moisees, ba ja tii ip nam mu ja'p jum gigibchu' gook gu dai Israel kam ja'tkam. Ba' na tiix aa' gu Moisees nam git cham jum kokdada', mu jimiik tii xi ja soo'mchulh, jup ja titda: “iCha'pim jum kokdada', na pim gu' moor jum jajaa'nnim!” ²⁷ Gu' ji na gu' gui' na pik mi' gibchu' gu ja'nni'ñ mu ja'p xi ñu'ya gu Moisees, jup titda ba' moo: “¿Jaroo ge'kam ki'n jum dai ya' aach jich bui kup ba' bha ja'k puch chitdaim? ²⁸ ¿Ka' gu' ya' ba xiñ mu'aam ap aa ja'p na pich jax mua takaab gu ya' kam Ejipto?” ²⁹ Ba' gu Moisees nat jax pu'ñi kai, pu jimiiññor mi' dhir maakam ja'k, mu ja'k ba' pu bhii na pai' bhaan bipio' gu Madian dibiir. Mi' ba' pu ji kiicha biima'n maa'n gu ubii, gook jamit ba' ja tiigik gu a'aalh.

³⁰ Ba' gatuuk jix io'm mikkat nat gook oo'm oidha' bap duu, na mummy ja'p ka oiri gu Moisees na pai'r gampix jix chu gak kir amuub mi' na pai'r oidha' ta'm Sinaii ti tiigim, mi' bam maax buiñor maadit gu nobii'ñ gu Dios na ja'p tu'm jum maaxi'ñ na jax gu tai na bha ja'p pix nammi kikka na miijim bhaan gux bii u'uux. ³¹ Ba' gu Moisees mi' kiikat mui' pup ti nii'ñ bha ja'p na pai' miijim gu tai, na gu' cham maat nar tu' da'. Ba' ja'xpix na mui' xi ñiidhimik, mui' ji jii nat ba tiigim no' moo silhkam jir tai ka' ba' gu' cham. Gu' ji nat gu' ba kai gu Ge'kam jich Gi'kora' nat bhai' dhir bhai'

ba ñio, jup titda: ³² “Aañ jir di' gu Dios gui' nam daanit gum bopxi kat, pui' na jax gu Abraam, gio gu Isaak, gio ba' gu Jakob.” Ba' gu Moisees giilhim bhai' ji gigiib nat bhai' ji choo'n, pu cham dho gu' mui' ka nii'n gu tai na bha ja'p miijim bhaan gu tu'x bii u'uux, na gu' bax maat na bak jir di' gu Dios na bhai'p tu'ii'.

³³ Ba' dhi' ji' dhi Ge'kam jich Gi'kora' na bhai' dhir bha tu a'gi'n, jup titda ip gio: “Xi kookosa' ap dhim sussak, na gu' mi' nap pai' kiik giilhim jir jix chu uañ jia.”

³⁴ Mi' dhir ba' moop titda ip gio: “Dho gu' aañ ja'p kai'ñkam pix bha jii dho na ñich bhai' pui'm tiidam nap mu jimia' jiñ a'mkam mu Ejipto nap ja boosgara' guñ ja'tkam tuk, nam gu' giilhim ja tul-hiiñchu'n gu mi' kam nañ xi ja nii'n. Ba' tii tu daanda' am aañ jiñ bui nañ ja kēē nam pui' kai'chdha' nañ ja palhbuidha'.”

³⁵ Ba' daipu' xi chiidak mui' xi joot na ja boosgara', sia ku mit gu' biipi' dir tii ñiok na ka ja sosbhichulhi'n nam cham jum gigiibda' git daim jajaa'nnim, nam pui' titda na cham tu' ki'n ja juanda' nat gu' cham jaroi' ge'kam ki'n dai ja bui. Ku ba' gu' gu Dios nat bha joot maadit gu nobii'n nat buiñor jum maax bhaan gux bii u'uux, ge'kam ki'n mu joot ji na ja palhbui'ñmira' na ja boosgara' mu dir Ejipto nam pai' giilhim jum tulhiin. ³⁶ Ba' dhi'r di' dho gu Moisees nat mummi dir ja boosgak Ejipto guch bopxi kat. Jir di' pix ip na joidham jix kii'p jum duukam jup tu buimik ja bui gu Israel kam ja'tkam nam tu' cham pai' niidhat gu gook oo'm oidha', pui' na jax mummi na pai' ge' suu'nka' gux bi' suudai', gio pui' na jax mummi gampix jix chu gak kir. ³⁷ Jir di' pix ip gu Moisees na ja'pni ja titda bo gu Israel kam ja'tkam: “Gatuuk pui' ba tu duñia' gu Dios na maa'n aapi'm jam bui dhir ba maaxilhia' gui' na tu a'gada' bhaankam ja'p na jax aañ.” ³⁸ Gio dhi' pix jup jir di' gu Moisees na ja biim xi oilhimik guch bopxi kat

mummi na pai'r gampix jix chu gak kir, gio nat ñio'kdhak maadit gu noonbi'ñ gu Dios mummi na pai'r oidha' ta'm Sinaii ti tiigim. Gui' ba' Moisees tu ua'nak na jax ja'k aagi'n gu nobii'n gu Dios nach jax ja'k cham jich chulhiina' gatuuk, na ba' mi' dhir jup bach aagi'ndha' aach.

³⁹ Gu' ji na gu' guch bopxi kat ni ji'x ku mit mi' pui' jii, dai na mit ja'p xi dhuuk ja'k bax xuulhgik mu ja'k Ejipto.

⁴⁰ Gio nam ba chian gu Aroon na maa'n jup ja duiñdha' gu dios, jup titda am: “Maa'n jap jup jich duiñdha' gu dios na ba'ch a'm ti nii'ndha', nach gu' cham maat nat pa ja'k bhii gu Moisees, gui' nat jich boosolh mu dir Ejipto.” ⁴¹ Ba' gu Aroon cham jax ji chi'ñik jup ja duiñ ip maa'n gu dios ja'p tu'm na bheseer. Ba' giilhim jix bhai'm taat am gu Israel kam ja'tkam, ma tu piastat jamit, gio na mit ma tu koi gu ja sasoi' nam tu makgirxidha' buiñor dhi' ji' dhi dios na mit tu chia nam jup ja duiñdha'. ⁴² Ba' gu Dios cham tu' ja a'm ka ti nii'n, nam gu' cham mi' pui' ka jiim na jax jix aa'. Cham tu' ba' kap jum buixi'n ja bui, siam ja daan gu chiichia' gux dhaam kam. Na gu' biipi' dir pui' ja'k pu ba tu ua'ñix jia bhaan gu u'uan mi' nat pai' tu ua'nak maadit gui' nam bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios bijik, na ja'pni kai'ch bo:

Aapi'm Israel kam,

iam chi na pim aañ jiñ makgirxidhimik gu jam sasoi' gu gook oo'm oidha' na pimit mummi juruun na pai'r gampix jix chu gak kir,

gio na pim aañ jiñ maakidha' git gui' na ji'k jiñ a'm jup bipio'da' gu tu' na pim bia'ka'.

⁴³ Gu' ji na gu' aapi'm dai gu didios jup duiñxim xi chu ja makgirxidhimik, pui' na jax gui' na Molok tii', gio pui' na jax gui' na pu chu'm na jax gu chi'ñi na pui' tii' Repaan.

Diilh na pimit jup ja duu dhi' dhi didios na pim ba' pu'ñi ja daanda'.

Ba' tu' na jax chui'ka',
jam jootsa' iñ ya' dir na pim mu ja'k
oi'ñchapu' jix io'm gammiji ja'k na
pai'r Babiloonia.

⁴⁴ Ba' guch bopxi kat mummi bia'ka'
am ip gu jannulh ba'aak na pai'r gam-
pix jix chu gak kir gui' nat jup dunaak
gu Moisees ja'xbui' nat ji'x chia gu Dios,
nam ba' mi' bia'ka' gu joodai gui' na
mi chu ua'ñix ka' gu pui' na mit jax
ja'k maa'n ñi'ook jup duu gook dit gu
Dios. ⁴⁵ Ba' dhi' dhi jannulh ba'aak ja
a'm ji bii gatuuk gu ja maamar guch
bopxi kat. Bha bhiik jamit ba' ya' ja'k
gui' na mit ji'k biima'n bha jii gu Jo-
sue jano' na mit pai' dhuuk ya' ja kok-
dak gui' nam ya' oi'ñkat, gui' nat ya' dir
ja'k ja ardi gu Dios nam sap ba' gu Israel
kam ja'tkam ya' oi'ñka'. Ba' ya' pu bi-
a'ka' am dhi' dhi jannulh ba'aak, sia gu
jano' na pai' dhuuk ya' bar ge'kam ka' gu
Dabii. ⁴⁶ Ba' gu Dabii gui' nar ge'kam kat
bhaan jup ti niidhat gu Dios, na gu' mi'
pui' jimdat na jax jix aa'. Ba' tiix aagit
na maa'n jup duiñdha' git gu bhi'ñbak
chiop na sap ba' bhaan ti nii'ñdha' git gu
Dios gui' na Jakob biix jup daanit, gu' ji
nat gu' ba muu cham tu' jax ji dhuuk.
⁴⁷ Mi' dhir ji ba' gu maraa'n Salomoon
nat ba'p duiñdhak gu Dios gu bhi'ñbak
chiop, ⁴⁸ sia ku gu' cham bhai' na mi
kioka' gu Dios bhaan gui' nap jir ja duiñ
gu ja'tkam, na jax bam kai'ch bhaan gu
u'uan mi' nat pai' tu ua'nak maadit gui'
nam bhaankam tu a'gimik gu Dios bijik,
na ja'pnim kai'ch bo jia na sap jup kai'ch
guch Gi'kora':

⁴⁹ Gux dhaam jir jiñ atooxkor,
gu oi'ñga'n ba' nañ bhaan tuttu guñ
chooton.

¿Jax gi dhui jax chu'm ba'aak jup bañ
dhuñ jamit?

¿Paa gip jix bhai' nañ jiñ jipdha' aañ?

⁵⁰ Na ñich gu' aañ pix jup tu duu biix na
ji'k tu' ya'x chu jai'ch.

⁵¹ Mi' dhir ba' moop ja titda ip gio gu
Teeban, jup kai'ch:

—Gu' ji na pim gu' aapi'm ni ji'x ku
pim cham maatit te kee. Tii tu naanak
japim dho gi ji sap, gu' ji na gu' ni ji'x ku
pim cham jam jujur ki'n xim ga'nga na
jax ja'k jix aa' gu Dios, ni ji'x ku pim jix
aa' na pim mi' pui' jimia' na jax ja'k tii
jam guguuxi'ñdha' gux Dhuudu' kam jix
Ua'ñ Ii'mda'. Jix ja oi'ñ japim dho gu jam
bopxi kat nam pu'ñi ja'k tu jimdat bijik,
⁵² na mit ja koi gui' nam ya ja'p bhaanka-
mu'n tu a'gimik gu Dios, nam ja aagi'ñd-
ha' gu ja'tkam na gatuuk bha jim gui' na
giilhim jir jix bhai'kam. Ba' gu xib nat
pai' dhuuk ya' tiip xi eek gui' na jaroi'r
jix bhai'kam, aapi'm dho gu' iattulhdhak
tu chia dho nam mu'aa'. ⁵³ Aapi'm biipi'
kat cham tu' ka'm nii'ñ gu pui' nat jax
ja'k tu daasak gu Moisees na tu aagix ka'
na mit pui' ja'k aa'ñdhak gu noonbi'ñ gu
Dios.

Nam ba mu'aa' gu Teeban

⁵⁴ Dho jano' ji ba' giilhim jix io'm bhai'
ji bhaak jamit nat pu'ñi xi chu ja a'gi gu
Teeban, giilhim bhai' ji kirni mit gu ja
taatam nam giilhim bax bhaak. ⁵⁵ Gu' ji
na gu' gui' cham jax jum aa', na gu' ge'
bhaan jup tui'dhi' gux Dhuudu' kam jix
Ua'ñ Ii'mda'. Dai nat bhammi ja'k pix xi
chi tii jix dhaam, ba' ba tii gu Dios na
bhammi daa, gio gu Jesus na mi' dhir
ja'p kiik sonpan kii'n dir ja'k. ⁵⁶ Ba' tii xi
ja aagi'ñ gui' nam mi' giilhim bax bhaak,
jup ja titda:

—Kani na ñich ba tii guch Xoi'kam
gui' nat ya' eek dhi oi'ñga'n bhaan, na
bhammi kiik sonpan kii'n dir ja'k buiñor
gu Dios, bhammi nat pai' dhir bha joot.

⁵⁷ Gu' ji nam gu' gui' cham tu' xi kee,
dai na mit ge' ki'n jiiñkidhat mui' ji
boop buiñor gu Teeban. ⁵⁸ Ba' na mit jax
daa, gamai' bhiich jamit mu ja'k diirap
dir mi' gu ge' kiicham. Ba' mi' bhai' ji
ma'yasa mit joodai ki'n gui' nam mi' xi

iattulhdimik biipi' dir. Mi ja'p jamit xi chu darsak gu daam dir kam ja kuktun, xi chianik jamit maa'n gu biapma' Saulo tiigim na sap mi' ka ja nii'ñxi'ñka'. ⁵⁹ Ba' nam mi' ka ma'yastu' gu Teeban, bhai' ji chu daani jix dhaam ja'k, jup kai'ch:

—Aapi' Jesus nap jir jich Xo'i'kam, ba baidhika' ap dhiñ ii'mda' bhammi ja'k aap jum bui.

⁶⁰ Mi' dhir ba' o'lhia'n ki'n xi kikkok gio bhai'p ji chu daani jup kai'ch ge' ki'n:

—Aapi' jich Xo'i'kam, cha'p ja tulhi-ñchu'nda' dhi' nam xib ya'm ua'tulhi'ñ.

Ba' daipu' xi chi'ñik pu nai' gan ji muu.

**Gu Saulo na bax ja kuupam
ka' gui' nam ti jii'gi'ndha'
buiñor guch Xo'i'kam**

8 Ba' gu Saulo mi ja'p kiikat mu ti nii'ñ na mit mi' ba mua gu Teeban, jup jum aa' na giilhim joidham jix bhai' ji chu buusnichu'.

Ba' gatuuk na mit xi mu'aak, jai' nai'p ji ja gaa mit biix nam ji'k ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xo'i'kam gu bhai' kam Jerusaleen. Gu' ji na mit gu' pui' ba ti kai nam ja o'bhagi'ñ, ba' jai' bhai' dhir mai' ma boop jamit mu ja'k Judea, gio ba' jai' mu ja'k Samaaria. Dai ba' gu noonbi'ñ guch Xo'i'kam bhai' pup bii mit.

² Gu' ba' gu Teeban na mit mua, yaas jamit gu tukga'n ji'kchi gu ja'tkam nam jir jix bhabhai'kam ka', gio ba' nam tii suan nam jix joi'gi'n. ³ Gu Saulo gu' milhchu' ji na ja gaa'ñchu' gui' nam ji'k ti jii'gi'ñ buiñor guch Xo'i'kam, miji ja'p ba'pki chir baapkidhat ja tibaipput bha ja boosgaim gu chichio'ñ gio gu u'uub. Mi' dhir ba' dai na ja u'tikat ja kuupaim bhai' nam pai' ja kukpada' gu ja'tkam.

**Nam ba kaaya' gux bhai'm
kai'chdham ñi'ook
gu Samaaria kam ja'tkam**

⁴ Gu' ba' guch Xo'i'kam jii'gi'ndham gui' na mit ji'k bhai' dhir mai' boop

Jerusaleen, tu ja a'gi'ñchu' am gu ja'tkam mu ja'p kikcham nam jax a'jim nam ja aa'ndhim na jax ja'k jix bhaai' nam duñia' nam ba' cham jum tulhiña' gatuuk, na pai' dhuuk ja'bsuna' gu ja tutku'. ⁵ Ba' maadit dhi' ji' nam mu ja'p tu a'gidha', Piliip tii', nat mu ja'k bhii na pai'r ge' kiicham Samaaria ti tiigim. Mi' bhai' ji chu ja a'gi gu ja'tkam gu mi' kam na ja aagi'ñ gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga' guch Xo'i'kam.

⁶ Ba' mui' ja'tkam mi aajidha' am mi' na pai' tu a'gada' gu Piliip nam jix kaim ka', na gu' joidham jix bhai' xi buada' nam xi kee'ke'. Ba' biix ja jujur ki'n kee'ke' am no't ba ji chu a'ga, nam gu' ti jii'gi'ndha' gu pui' na jax kai'chdha', nam gu' nii'ndha' na joidham jix kii'p jum duukam jup tu buada' nam tu' cham pai' nii'ndha'.

⁷ Pui' na jax gux kako'kkam nat mui' ja dudua'ndhak gui' na ja a'm jup tu-i'ñgit gu cham kiki' i'ii'mda', gio ba' gui' nam jix mama'mkulhi' kat pui' biix jup ja dudua'ñ ip. Gu' ba' gu cham kiki' i'i-i'mda' nam pai' dhuuk ba ji bubuakia' ja a'm dir gu ja'tkam, ge' ki'n xi jii'ñkii am nam ba' pik moo ba bubuakia'. ⁸ Ba' joidham ge'kam ki'n jix bhai'm ilh jamit gu ja'tkam gu mi' kam na mit pu'ñi ti tii.

⁹ Ba' moo maa'n mi'p kioka' gu maa'nkam Simoon tiigim nax jiboiñara' ka' nat biipi' dir pui' ja'k jum mamtuxdhak. Ba' mui' ja'tkam ba ja iatgidhak gu mi' kam Samaaria na pui' ja titdada' nam ge'kam ki'n daasa'. ¹⁰ Ba' giilhim jix jii'gi'ndha' am sia gu ge'gerkam gio gui' nam cham jir ge'gerkam, jup kai'chdha' am:

—Ja'xbui' dho bak jup jir ge'kam dhich jaduun na jax gu Dios.

¹¹ Gu' gu jiboiñara' ki'n ji na ja iatgi'ndha' gu Simoon, na gu' pui' ja'k tum mai'chki'ndha', pui' kum ba' jii'gi'ndhat na ja iatgidhimik mui' oidha'. ¹² Gu' ji na mit gu'p ma ti jii'ñ gu pui' na jax ja'k tu ja a'gi'ndha' gu Piliip na ja aagi'nd-

ha' na jax jir tu'm kam gu Dios gio guch Xoi'kam, mi' dhir ba' dai na mit bam bopko mui' gu chichio'n gio gu u'uub.

¹³ Gio ba' gu Simoon jai' biix jup xim bakua, mi' dhir ba' dai na ba kaichu' gu Piliip. Ba' giilhim joidham nii'ndha' gux kii'p jum duukam nap tu buada' na tu' cham pai' nii'ndha'.

¹⁴ Gu ba' gu noonbi'n guch Xoi'kam gui' na mit bhammi bii Jerusaleen pui' ba ti kai mit na mit ba ti jii'n buiñor guch Xoi'kam gu mummi kam Samaaria. Ba' mui' ma joot jamit gu Peegro gio gu Juan nam tu ja daa'xi'ñpu'. ¹⁵ Ba' na mit pai' dhuuk mummi ba ai Samaaria, bhai' ji chu ja daa'xi mit gui' nam ba ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam na ba' ja a'm jum tajaana' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda'. ¹⁶ Nat gu' chakui jaroi' maadit bhaan jum taja' jia, dai na mit kam bopko pix buiñor gu Jesus nar ge'kam. ¹⁷ Ba' na mit pai' dhuuk bhai' xi ja da'ngi biix ji'ma'n gu Peegro gio gu Juan, pu ja a'm jum taja' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda'.

¹⁸ Gu' ba' gu Simoon nat pu'ñi ti tii nat ja a'm bam taja' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' gui' nam ji'k ti jii'gi'n na mit pai' dhuuk bhai' xi ja da'ngi gu noonbi'n guch Xoi'kam, ba ja saba'n tuumiñ ki'n gui' nam tu' ki'n pui' xi chu bua, ¹⁹ jup ja titda:

—Aa'ñ japim jup jiñ ga'lhidha'ñ jaaduñ dhi' na pim tu' ki'n pui' xi chu bua, na ba' pu'ñi gu jaroi' nañ bhai' xi dhagia', pu bhaan jum tajaana' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda'.

²⁰ Gu' ji na gu' gu Peegro jup titda pix:

—Jum tulhiñchuda' dho gu Dios ki'n gum tumñi' nap pui' kai'ch. Na gu' cham bhaai' nap saba'nda' gui' na tu' Dios pui' pix tu maak no'x maakim gu jaroi'. ²¹ Gu' aap jiñ jaduun dho gi gu' cham ji na bhaai' nam a'm bi'ya' gu dhi' pu chu'm, na gu' ni ji'x kur silhkam nap jax jum aa' buiñor gu Dios jum jur am bhaan.

²² Cha'p bhaan ka titii'ñchuka' dhi' na tu'r jix buam jum duukam. Soi' pix jap ba tii'da' gu Dios na pui' pix ka tum ua'ñi'ñka' gu pui' na pich jax ba tii, katti iam pui' ji chu buusnia'. ²³ Ja'p dho ji nañ gu' pui'm nii'ñ jiñ jaduun nap giilhim jix buam tomaat, gio na ja'p ji buusan na gux buam jum duukam mu pai'm kuup, na gu'm tukgi'ñ.

²⁴ Ba' gu Simoon giop mui'p ji ñio, jup kai'ch:

—Dho bak gu' dai na pim jiñ a'mkam xi chu da'ña' buiñor guch Gi'kora' na ba' cham pui' ji chu buusnia' na pim jax jiñ chitda.

²⁵ Ba' gatuuk na mit xi chiimuk gu noonbi'n guch Xoi'kam nam tu a'gimik gu ñio'ki'ñ gu Dios, mi' dhir nai' ja'p jup ji chu a'ga mit mu ja'p na pai' i'l-hich daa'ñxim jir kikcham ka' na dhi' pix bhaan bipio' gu Samaaria dibiir. Gatuuk ba' dai na mit ba jii bhammi ja'k Jerusaleen.

Gu Piliip na ba aagi'ndha' gu Etiopiya kam maa'nkam

²⁶ Ba' maa'nnim gu Piliip buiñor bam maax maadit gu noonbi'n gu Dios, ba'p titda:

—Ea nap mu jimia' mummi na pai' buusan gu boi gui' na bhammi dir Jerusaleen mu ja'k bhiix na pai'r Gaasa, gui' na mummi buusan na pai'r gampix jix chu gak kir.

²⁷ Ba' gu Piliip dai nat jax jix kii'p jum duu gamai' bhi' nat ba jii mu ja'k nat pai' joot gu nobii'ñ gu Dios. Ba' mummi pai' na ka jim, mi' ba nam maa'n gu maa'nkam nar mu ja'k kam ka' Etiopiya. Ba' dhi' ji' dhi maa'nkam jir tujuandam tugi'ñ ka' maa'n gu ubii nar ge'kam ka', nax bhai' tu buixi'ndha' gu tu', pui' na gu tuumiñ. Ba' dhi' dhi maa'nkam kia'pix bhammi dir ja'k jim Jerusaleen nat tu daa'ñmirak buiñor gu Dios. ²⁸ Ba' kia'pix gio ja'k jup ba giixchu' mu ja'k kia'mi'ñ

bhaan gu karreet. Ba' tii tu jiñkuidhim bhaan gu u'uan mi' nat pai' tu ua'nak gui' na bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios na ja'p tiigich Isaiiyas. ²⁹ Ba' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' pui' ja'k xi jurtuda gu Piliip nax io'm mia'n mui' xi aaya' gui' ji' na mui' ba jim bhaan gu karreet. ³⁰ Ba' nat pai' dhuuk jix io'm mi-a'n mui' xi ai gu Piliip, ba kai gu Etiopiiya kam na mi' tu jiñkuidhim nat pai' tu ua'nak gu Isaiiyas. Ba' ba tikka no' sap moox maatit kēē, jup titda:

—¿Siamrix maatit kēē ap aa jiñ jaduun dhi u'uan mi' nap pai' tu jiñkuidhim?

³¹ Ba' gu Etiopiiya kam jup kai'ch:

—Dho gu' cham ji nañ maatit kēē, na gu' cham jaroi' jai'ch na iam jiñ aagi'ñdha' git.

Ba' gu Piliip pui' ba titda na bhai' xi chisaa'ñdha' bhaan gu karreet na ba' mi ja'p sonpan xi dhaibui aagi'ñdha' na jax kai'ñkam jup jum kai'ch.

³² Ba' mi' na pai' tu jiñkuidhim gu Etiopiiya kam, ja'pnim kai'ch:

Mi' pix pu tu'ii' na mit pai' dhuuk ba ji mua, ja'p na jax gu kasnir na cham ñiokda' no'm jiik gu bapoo'n.

³³ Tii cham tu' jax bua gu' gu tu' nar jix buam jum duukam, gu' ji na gu' ni ji'x kum iam xix joi'gi'n gui' na mit ba ji mua.

Gio gu' cham jaroi'p jai'ch na bhaankam nokia' git,

daman chakui tu maamar kat jano' ji' na mit pai' dhuuk mua.

³⁴ Ba' bhai' ba tikka gu Etiopiiya kam, jup titda:

—Ea nap moo iam jiñ aagi'ñdha' git jiñ jaduun na jax kai'ñkam jup jum kai'ch dhi' nat jax chu ua'nak gui' na bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios, nañ tiix maachim dho no' moo diilh jum aagit jup kai'ch, ka' ba' gu' jumai.

³⁵ Ba' gu Piliip mi' xi chiigik gu u'uan mi' na pai' tu jiñkuidhim gu Etiopiiya

kam, xi aagi'ñ ba' na dhi' aagat jup kai'ch gu Jesus na mit pu'ñi dhooda jano' na mit pai' dhuuk mua aach jich a'mkam. ³⁶ Ba' palhiip gama ja'k na mit ji bhii na pai' gē' suu'nka' gu suudai', jup kai'ch gu Etiopiiya kam:

—Gi no' pich xiñ bakuanak jiñ jaduun na kapbhai' na ya'ni pix suu'n dhi suudai'.

³⁷ Ba' gu Piliip jup kai'ch:

—Baabui' jia. Dho gu' ja'pji no'p ti jiigi'ñ ji biix jum jur ki'n buiñor guch Xoi'kam.

Ba'p kai'ch gui':

—Tu' silhkam ti jiigi'ñ iñ dho na guch Xoi'kam jir Maraa'n gu Dios.

³⁸ Xi chu chia ba' nam kiisa' gu karreet gui' na bhaan jim. Mi' dhir ba' dai na mit jax chiitim mui' ji juur jamit mu ja'k suudai' chir, mi' ba' ba bakua gu Piliip. ³⁹ Ba' na mit pai' dhuuk giop ba bubua mi' dhir suudai' chir, mi' jotmoda' cham pai' kam maax gu Piliip, nat gu' maakam ja'k ba bhiik gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mdaga'n guch Gi'kora'. Ba' nai' tii pup ti nii'ñ gu Etiopiiya kam, na gu' cham maat nat pa ja'k bhii. Mi' dhir ba' dai nat giop ba jii joidham jix bhai'm taat-tugit. ⁴⁰ Ba' mummi ja'k amuub Asooto ti tiigim giop bam maax gu Piliip. Ba' mi ja'p bhai'p ji chu ja a'gi gu ja'tkam na pai' jax jir kikcham ka' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook. Gatuuk ba' mu ja'k jup ba ai na pai' pui' ti tii' Sesareeya.

Gu Saulo na ba ti jii'ñdha' buiñor guch Xoi'kam

(Noo. 22:6-16; 26:12-18)

9 Ba' gu Saulo cham ji'x jum jiipi'ñka' na nai' milhchu'nda' na ja da'ngit ja kuupaidha' gui' nam ji'k ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam pui' xi ja titdat na ja kooda' no'm gan ti jiigi'ñ. Ba' maa'n-nim na jai'p ba ja o'bhagi'ñ, mu jimiik buiñor gu ja gē'kam tuk gui' nam bhai' gē' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel

kam ja'tkam, ²pui' ba titda na makia' gu u'uan na ba' ki'n jix bhaai'n ka' na mu jimia' mummi Damaasko ja bui gui' nam mu ja'p chichio'p tu daanda', nam ba' mi' dhir maap xi chu a'gai ja da'ngia' gui' nam ji'k ti jii'gi'ndha' bui'no' guch Xoi'kam, nam ba' ja ui'ka' bhammi ja'k Jerusaleen, pui' na jax gu chichio'ŋ gio gu u'uub. ³Gu' ji na gu' mummi amuub na ba aajim mia'n Damaasko, jotmoda' bhai' ba tum ton bhammi dir jix dhaam dai mi' na pai' jim gu Saulo. ⁴Ba' mi' pu ia gu Saulo, ba' ba kai nat bhai' ba tum ŋio bhammi dir jix dhaam, jup tum kai'ch:

—Aapi' Saulo, ɛjax kup ba'ŋ o'bhagi'ŋchu'?

⁵Ba' gu Saulo mui' ji ŋio, jup kai'ch:

—ɛJir jaroop gi dha', aapi' Gɛ'kam nap bhammi dir bha tuŋ a'gi'ŋ?

Ba' bhammi dir jix dhaam gio bhai'p ji chum ŋio, jup tum kai'ch:

—Aa dho aaŋ jir di' gu Jesus gu' nap jaroi' o'bhagi'ŋchu'. Ku gu' nap jax dhuu pix jum ko'ktulhi'ŋ ji aap diilh, nap gu' ja'p ji buusan na gu tuur no' ŋich giilhim ba ko'ktulh naŋ tii bha sissi no' cham aa' na tu juana'.

⁶Ba' gio mui'p ji ŋio gu Saulo, jix choo'nnit dho gi ji ba', jup kai'ch:

—Gu' ba' gu xib, ɛtu'p jix aa' naŋ jax dhu'nia' aapi' Gɛ'kam?

Ba' gu Jesus na bhammi dir bha tu a'ga jup kai'ch:

—Aa dho gu' dai nap xi bamgii mui' xi aaya' mi' dhi ge' kiicham nap pai' ja'k jim. Mi'm ba'm aagi'ndha' nap tu' jax dhu'nia' aaŋ jiŋ a'mkam.

⁷Ba' gui' nam biima'n jiim gu Saulo giilhim jix chotdon am, na mit gu' biix jup kai nat bha tum a'ga bhammi dir jix dhaam, gio nam gu' cham nii'ŋ na jaroi'p kai'ch. ⁸Ba' nat pai' dhuuk tii bhai' ji bam gu Saulo na gan tii xi chi nii'ŋ, pu cham ŋia ni ji'x. Ba' pui' nobchik ma baidhak jamit mu ja'k Damaasko gui'

na ja biim jim. ⁹Mi' ba' pu juruuŋ baik tanoolh na pu cham ŋia ka' gio nat pu cham tu juu, nich chu' suudai' dho moo kut ii.

¹⁰Ba' mi Damaasko maa'n mi'p kioka' gu maa'nkam Ananiiyas tiigim na pui'p ti jii'gi'ndha' bui'no' guch Xoi'kam. Ba' maa'nnim bui'no' bam maax gui' ji' jich Xoi'kam, ba'p titda:

—Aapi' Ananiiyas.

Ba' gu Ananiiyas jotmoda' mu ŋio, jup kai'ch:

—ɛTu' git jiŋ Gɛ'kam tuk?

¹¹Ba' guch Xoi'kam gio mui'p ji ŋio, jup kai'ch:

—Aa dho nap xi bamgia' dho, mu jimia' ap maa'n kap na pai' daa'ŋxim jir kikcham, na sakaalh mu tuut gu ba'b-hak. Mu na pai' kioka' gu Juudas jap ba' xi chi tikkada' maa'n gu maa'nkam Saulo tiigim nar mu ja'k kam Tarso, mi' moo tu daan aaŋ jiŋ bui. ¹²Maa'n tii gu maa'nkam Ananiiyas tiigim nat sap mu ji ɛɛk ba'k chir bhai' xi dhaa na ba' giop bax ŋia ka'. Pui' kuŋ ba' mum jootos nap mu jimia'.

¹³Ba' nat pui' ji' kai gu Ananiiyas jup kai'ch:

—Dho gu'r am kat dho jia, gu' pix ji nam gu' mui' pui' tuŋ a'gi'ndha' gu ja'tkam nat jax jix buam ja dooda bhammi Jerusaleen gui' nam ji'k ti jii'gi'ŋ aap jum bui. ¹⁴Ba' gu xib pu kai'ŋkam ya' ja'k jup ba ai ji ua'dat gu u'uan na mit bha maa gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhammi ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu ja'tkam, na ba' ki'n jix bhaai'n ka' na ja da'ngii mu ja ui'ka' gui' nam ji'k ti jii'gi'ndha' aap jum bui.

¹⁵Ba' guch Xoi'kam gio mui'p ji ŋio, jup kai'ch:

—Aap gu' moo xi jimdat ji mu ja'k naŋ pai'm jootos, na ŋich gu' aaŋ bhaan ba ti tii jia dhi' dhi maa'nkam na ba' nai' ja'p jiŋ a'mkam tu ja a'gi'ŋmira' gu ja'tkam biix kap na ji'x jir oi'ŋga'n, pui' na jax ja

bui gu Israel kam ja'tkam, gio gui' nam cham jir Israel kam, gio ba' biix ip sia gu ja g'e'gerkam tuk. ¹⁶ Ba' aañ ba mattuda' na jax ja'k jum tulhiiña' aañ jiñ a'mkam.

¹⁷ Ba' gu Ananiyas mui'p ma jii mu na pai' tibiap gu Saulo. Ba' na jax jim bhai' xi dhaagik jup titda:

—Aapi'ñ jaduun Saulo, aañ jup jiñ chiidak bhañ joot gu Ge'kam gui' na Jesus tiñ', gui' nat jum buim maax ga'm gu biix boi nap bhai' ka jim, nañ sap bhai' xim dagia' nap ba' giop bax ñia ka', gio sap ba' nam a'm bam tajaan' gux Dhu-udu' kam jix Ua'ñ Ii'mda'.

¹⁸ Ba' mi' jotmoda' ja'p tu'm na gu kokso' bhai' dhir ji ii' buupuiran gu Saulo. Ba' na ja'p xi chi niñ', joidham giop bax ñia. Mi' dhir ba' dai nat bamgik ba tu chia nam bakuana'. ¹⁹ Gatuuk ba' dai nat ba tu juu, mi' dhir ba' gio bhai'p ji oo'nta gu tukga'n. Mi' ba' pup oiri, ji'kchi tanoolh moo mi' juruun ja bui gui' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xo'i'kam nam mi' oi'ñka' Damaasko.

Gu Saulo na ba tu ja a'gidha' gu Damaasko oi'ñkam

²⁰ Mi' dhir ba' dai nat bhai' ji chu ja a'gi gu Saulo gu Israel kam ja'tkam bha ja'p nam pai' jax tu daanda', na pui' ja titdada' na gu Jesus silhkam jir di' ji bak gu Dios gu Maraa'n. ²¹ Ba' biix gui' nam ji'k ba kaaya' na pu'ñi tu a'gada', mi' pui' pup tui'ka' am, dai nam tiim ti tikkada' diilh, jup kai'chdha' am:

—Kux cham tu' aa pin jir di' gui' na saak bhammi Jerusaleen oirit ja da'ngit ja kukpada' gui' nam ji'k ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xo'i'kam, gio nat saak bha jii ya' na ja da'ngia' gui' nam ji'k pui'p ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xo'i'kam, na ba' ja ui'ka' bhammi ja'k Jerusaleen ja bui gu ja g'e'gerkam tuk gui' nam bhammi ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu ja'tkam?

²² Gu' ji na gu' gu Saulo jix io'm mui' xi chu ja a'gi'ñchu'nda' biix nam ji'k jir Israel kam ja'tkam nam mi' oi'ñka' Damaasko, na pui' ja titdada' na gu Jesus silhkam jir di' ji bak gui' na saak gatuuk pu'ñi bha jootsa' gu Dios. Ba' pu cham bhaai'n ka' nam jax xi kai'chdha', na gu' giilhim joidham jix bhai' xi buada' nam ke'ke'.

Gu Saulo nam tiix mu'aam ka' gu Israel kam ja'tkam

²³ Ba' mui' tanoolh xi jur na mit dho gi ba' moo bhai' ba ji bhaak ji gu Israel kam ja'tkam gui' nam ji'k cham ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xo'i'kam, ba' maa'n ñi'ook bap duu mit nam sap mu'aa' gu Saulo. ²⁴ Gu' ji nat gu' pui' ba ti kai gu Saulo nam o'bhagi'ñ, ba' cham tu' mu ja'p pai' ja taagiob ka kikkada', na gu' bax maat nam jax dhooda'. Gu' ba' na gu' biix xikoolh dhir ja'p te'kob jup tu kuupka' mi' dhi ge' kiicham na bha bhi'ñbakchix ka' gu joodai, ba' miji dir ja'p biix xikoolh na pai' jax jir kiki'ngob ka' tii niirada' am gu Israel kam ja'tkam nam sap mi' pu mu'aa' git no' mui' ba jimda' git. Gu' ji nat gu' cham pai' ji buus, ²⁵ na mit gu' tukaa' jix ixchuixim ja'p dir ja'k buusai' gui' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xo'i'kam, bhai' dhir ja'p jamit mu tisaa'ndhak ja'p dir ja'k tibiañ bhaan gu ge' baalh na mit mi' xi gaamuk. Ba' pu jii bhammi ja'k Jerusaleen. Pui' dho ba' pu cham jax dhooda mit gui' nam mi' kax mu'aam kat nat gu' ba ja nakoo.

Gu Saulo na Jerusaleen ja'k ba oirida'

²⁶ Ba' nat pai' dhuuk bhammi ja'k jup ba ai gu Saulo na pai'r Jerusaleen, tii mui' ma jii ja bui gui' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xo'i'kam. Gu' ji nam gu' gui' giilhim jix iibhi'ñ, nam gu' chakui maat no' moo biix jup ba ti jii'gi'ñ buiñor guch Xo'i'kam. ²⁷ Gu' ji nat gu' gu Bernabee mui' ma baidhak ja bui gu noon-

bi'n guch Xoi'kam, ba' ba ja aagi'n na pui' biix jup ba ti jiigi'n bui'nor guch Xoi'kam, nat gu' sap bui'nor jum maax mummi biix boi amuub mia'n Damaasko na mui' ka jim, gio ba' na jax titda nat bha tu a'gi bhammi dir jix dhaam, biix jup xi ja aagi'n ip nat jax ja'k tu ja a'gi gu Israel kam ja'tkam gui' nam mummi oi'nka', nat bhaan tu ja a'gi gu Jesusus, na pui' ja titda na silhkam jir di' ji bak guch Xoi'kam. ²⁸ Ba' jano' dir cham ka iibhi'n am gu Saulo, nam gu' bax maat na silhkam biix jup ba ti jiigi'n bui'nor guch Xoi'kam. Bhai' ba' pup oiri ja bui, ²⁹ dai ba' na tu ja a'gi'ndha' bha ja'p ji oirit gux bhai'm kai'chdham ni'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, na ja aagi'ndha' gu Israel kam ja'tkam gui' nam griago ni'ook ki'n jix maatit tu a'gada', na pui' ja titdada' na gu Jesusus jir di' guch Xoi'kam. Gu' ji nam gu' gui' jix bhaamut pix ke'ke', ba' maa'n ni'ook bap duu mit nam sap mu'aa'. ³⁰ Gu' ji na gu' na mit pai' dhuuk pui' ba ti kai gui' nam ti jiigi'ndha' bui'nor guch Xoi'kam nam bax mu'aam gu Saulo, ma baidhak jamit mu ja'k Sesareeya na pai'r ju'ndharan gu ge' suudai', mi' dhir jamit ba' diilh bhammi dir ja'k xi joot na pai' pui' ti tii' Tarso bhaan gu ge' kanuub.

³¹ Ba' biix gui' nam ji'k ti jiigi'ndha' bui'nor guch Xoi'kam, pui' na jax gui' nam mu ja'p oi'nka' na pai' jax bhaan bipio' gu Judea dibiir, gio ba' gui' nam mu ja'k jup oi'nka' na pai' jax bhaan jup bipio' gu Galilea dibiir, gio ba' gui' nam mu ja'k jup oi'nka' na pai' jax bhaan jup bipio' gu Samaaria dibiir, joidham jix bhai' tu ja jimda', gio nam jix io'm bha bi-inkaidha' bui'nor guch Xoi'kam, gio ba' nam mi' pui' jiimda' na jax jix aa'. Gio ba' nam pix ji mui'dhidha', na gu' nabap tanoolh nam pix ji chi ji'ndhidha' gu ja'tkam bui'nor guch Xoi'kam, na gu' pui' ja'k ja jurtu'nka' gux Dhuudu' kam jix Ua'n li'mda'.

Gu Peegro na ba dua'ndha' gu Eneeyas

³² Gu ba' na gu' gu Peegro mu ja'p jup ja paxiaraidha' gui' nam ti jiigi'ndha' bui'nor guch Xoi'kam na ja guguuxdhidha' nam jax ja'k mi' pui' jiimda'. Ba' maa'nnim jup ma jii ip mu ja'k na pai' pui' ti tii' Liida nat ba ja guguuxdham gui' nam mu ja'k jup oi'nka'. ³³ Ba' nat pai' dhuuk mummi ba ai, mi' ba tii maa'n gu maa'nkam Eneeyas tiigim na pu cham bapmi'nda' mi' dhir na pai' jax bo'ka', na gu'x ma'mkulhi' ka', nat ji'k xijum baik oidha' bap duu na mi' pu tui'ka'. ³⁴ Ba' gu Peegro jix joi'mdak ba tii, ba'p titda:

—Aapi'n jaduun Eneeyas, guch Xoi'kam xib ya'm dua'ndha'. Kanip xi bamii', jix kii' bi dhuun dhim baxxidhara' nap bhaan bo'.

Ba' gu Eneeyas mi' jotmoda' jix kii' bhai' ji bam nat jax pu tii'n gu Peegro. ³⁵ Ba' biix gui' nam ji'k mi' oi'nka' Liida, gio ba' gui' nam ji'k mu ja'k jup oi'nka' na pai' pui' ti tii' Saroon, na mit tii gu Eneeyas nat jix kii' bhai' ji bam, pu ti jii'n jamit bui'nor guch Xoi'kam, gio ba' na mit cham tu' pui' ja'k ka tu jii nam jax ja'k ka tu jimdat biipi' dir.

Gu Peegro na ba dua'ndha' gu Dorgas

³⁶ Ba' jano' maa'n mu ja'k jup kioka' gu ubii na pai' pui' ti tii' Joopi, na pui'p ti jiigi'ndha' bui'nor guch Xoi'kam, na Tabiita tii', na gu griago ni'ook ki'n ja'p kai'nkam jup jum kai'ch Dorgas. Ba' dhi' dhi ubii gammiji joidham jir jix bhai'kam ka', tu' na pix ja onbagi'ndha' gui' nam cham tu' bia'ka'. ³⁷ Gu' ji nat gu' maa'nnim ma tu ai dhi' ji' dhi Dorgas tiigim, ba' moo pu muu ip. Ba' gu tukga'n dai na mit xi batbichdhak bhijimmi xi chii jix io'm daam dir mi' gu ba'k chir. ³⁸ Ba' mi' dhir Joopi mia'n jup bipio'da' mi' na pai'r Liida, mi' na pai' oirida' gu Peegro. Ba' na mit pui' ba ti kai gui' nam

ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam na mi' oirida' gu Peegro, mui' ma ja joot jamit gook gu ja'tkam nam sap jup tiidai mu baidhika':

—Aach jap soi' bham tiidam jich jaduun nap moo cham jax ji chi'ji jich oidha' git mu ja'k Joopi nap dua'ndhara' maa'n gu ubii jich jaduun nat ma muu. Xib git alh moo.

³⁹ Ba' gu Peegro cham jax ji chi'ik jup ma ja oi nam pai' dhuuk pui' ba titda. Ba' na mit pai' dhuuk mummi ba ai, pu silh bai'nchu' am bhammi te'kob na pai' kaat gu Dorgas. Ba' nat bhammi ba tis, biix gu di'dilhdhim u'uub suañidhat mi ja'p biix xikoolh ji gu'kik ba aagi'n am gu Peegro na sap giilhim jir jix bhai'kam kat gu Dorgas. Mi' xi ñinii'nchu'n am ji gu' gu ja i'pur gui' nat tu ja onbai'ndhak na ka duakat, gam jai' gu ja'ppix jajannulh. ⁴⁰ Ba' gu Peegro alhio ka xi ja chia nam bubuakia' mu ja'p diirap, diilh ba' mi' ji bi'ik o'lhia'n ki'n xi kikbuk ma tu daani jix dhaam ja'k. Mi' dhir ba' dai nat jax kikbok mi' xi chiigik gu Dorgas na mi' muukix, jup titda:

—Aapi'n jaduun Tabiita, xi bamii'. Ba dodhia' ap.

Ba' mi' jotmoda' jix kii' bhai' ji chi tii nat jax pu tii'n gu Peegro. Ba' nat ba tii na mi ja'p kii' gu Peegro, bhai' ji bam, silh mi ja'p ba daa. ⁴¹ Ba' gu Peegro nobchik xi kikbuichdhak xi ja bai gui' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam gio ba' gu di'dilhdhim u'uub, mi ja'p ba' xi ja kii' jix kii'. ⁴² Ba' mui' ja'tkam ti jii'n jamit buiñor guch Xoi'kam gu mi' kam Joopi na mit pui' ji che keek nat giop dua gu Tabiita na ba muukix kat. ⁴³ Mi' ba' pup oiri gu Peegro, ji'kchi moo tanoolh mi' xi juruun buiñor maa'n gu maa'nkam, gui' na bapket jup tu buada', Simoon tiigim.

Gu Peegro na buiñor ba aaya' gu Korneelio

10 Ba' maa'n gu maa'nkam Korneelio tiigim mu ja'k jup kioka' na pai' pui' ti tii' Sesareeya, na mi'r ja ge'kam tuk ka' ji'kchi gu sandaarui'x Italia kam. ² Ba' dhi' dhi maa'nkam gammiji tu daanda' buiñor gu Dios ja biim gui' nam ji'k jir jum maap oi'dhagim ka', gio ba' na mui' tu maakda' gu tuumiñ nam sap ba' mi' dhir jup ja maakidha' gu Israel kam ja'tkam, gui' nam ji'k cham bia'ka' nam tu' ki'n tu saba'da'. ³ Ba' maa'nnim mia duuk na ka tu daan, ba tii maa'n gu nobii'n gu Dios nat buiñor bam maax na mi' dhir ja'p mui' ba jim mu ja'k na pai' ka tu daan, jup xi chitdaidhat:

—Aapi' Korneelio!

⁴ Ba' gu Korneelio mi' pui' pup tu'ii', dai na bhai' pup nii'n gu nobii'n gu Dios. Ja'xpix ba' moox choo'nnit jup titda:

—¿Tu'p gaagim jiñ jaduun?

Ba' gu nobii'n gu Dios gio mui'p ji ñio, jup kai'ch:

—Aa dho gu' na ñich bhai' pix jum aa'ndham dho na gu Dios gammijim keeke' nap pai' dhuuk buiñor tu daanda', gio ba' nax bhai'm taat ka' nap gammiji tu maakda' gu tuumiñ nam ba' mi' dhir jup ja maakidha' gui' nam ji'k cham bi-a'ka' nam tu' ki'n tu saba'da'. ⁵ Ba' gu xib, dai nam a'm jum aa' nap jaro'i mu jootsa' mu ja'k Joopi na pu tiida' gu Simoon gui' nam Peegro ki'n jup jix mat ka' na bha jimda' ya' aap jum bui. ⁶ Mi' moo daa gu xib buiñor gui' na pui'p tii' Simoon, gui' na bapket jup tu buada' na mi' kio ju'ndharan gu ge' suudai'.

⁷ Ba' daipu' nat pu'ni xi chiidak gu nobii'n gu Dios, pu cham pai' ka matgir. Ba' gu Korneelio ba ja bai gook gu tujuandam tugi'n gio ba' maa'n gu sandaarui'x chugi'n gui' na gammiji tu' ka'm nii'ndha' gio ba' na pui' gammijip tu daanda' buiñor gu Dios. ⁸ Ba' na mit pai' dhuuk

mi' ba ai, ba ja aagi'ñ nat buiñor jum maax maa'n gu nobii'ñ gu Dios gio ba' na jax titda. Mi' dhir ba' gatuuk dai nat mui' ba ja joot mu ja'k Joopi nam sap bai'ñpu' gu Simoon.

⁹Ba' nam kia'pix mummi ba aajim Joopi, na bar buimgidhak na kia'pix jix dhaam ba duu, gu Peegro bhammi ba'k dhaam ji chisdik bhai' ji chu daani jix dhaam ja'k. ¹⁰Ba' na bhai' ka ti niira na ka tu bhaajim na ba' moo ba tu jugia', na gu' bax bhio', ¹¹ba ti na bhai' ba timñim bhammi dir jix dhaam gu tu' iam ge' ko-maarak ja'p tu'm na gu jannulh na buuplhichu' kuukgaran dir titropiñ ki'n biix maakob kap dir, panaas ku moo jaroi' bhammi kiikat bha tibaandhim. ¹²Ba' dhi' ji' na ja'p tu'm na jax gu ge' jannulh na bhammi dir bha timñim jix dhaam, biix aixim tu'm bhaan mi chu jiim am gui' nam gampix ja'k jix chu jai'ch gu sasoi', gio ba' jai' mi'p jiim am ip gui' nam jum sasoigat, pui' na jax gui' nam maa'mkob tu tooton, gio ba' jai' mi'p jiim am ip gu kooko' gam u'ji'. ¹³Ba' ba kai gu Peegro nat bhai' ba tum ñio bhammi dir jix dhaam, jup tum kai'ch:

—Aapi' Peegro, xi bamii', xi chu koo'n dhi sasoi' kup tu jugia'.

¹⁴Ba' gu Peegro mui' ji ñio, jup kai'ch:

—Moo chi cham ji nañ jiñ gu'nguxi'ñ nañ tu jugia', nam gu' cham jir jum kua'-dam dhi' ja'p tuutu'm, na gu'x xidhuu no' gan jaroi' ja kua'.

¹⁵Ba' gui' na bhammi dir bha ñio k jix dhaam jup kai'ch:

—Cha'p pui' ja'k kai'chdha' nax xidhuu, nat gu' gu Dios pui' ba ti na cham tu' ka xidhuu ka' ya' dir ja'p ja'k.

¹⁶Ba' baikim pui' ji chi ti gu Peegro, mi' dhir ba' dai nat ba tis jix dhaam gui' na ja'p tu'm na jax gu ge' jannulh.

¹⁷Ba' bhai' pui' pup tu'ii' gu Peegro, tiim ga'nga na jax ba'r jum duukam gu dhi' pui' nat jax ti ti. Ba' jano' pik mi' ja'k ki'ñgob ba ai mit gui' nat mu ja joot gu

Korneelio, ti tikkaim am na pai' kio gu Simoon. ¹⁸Ba' na mit jax mi ai ki'ñgob, ge' ki'n bhai' ba ti tikka am gu Simoon gui' nam Peegro ki'n jup jix mat ka'. ¹⁹Ba' na pui bhai' daakat kam ga'nga gu Peegro na jax ba'r jum duukam gu pui' nat jax ti ti, ba mattuda gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda' na mit mi' ba ai baik gu ja'tkam nam gaagim. ²⁰Ba' pui' ja'k xi jurtuda na xi kikhui mui' xi chimña' mi' na mit pai' ba ai gu ja'tkam na ba' cham jax ji chi'ji mu jimia' mu ja'k nam pai' baidhidha', nat gu' sap gui' pix pui' ja'k tu duu nam ba' mu bai'ñpu'. ²¹Ba' gu Peegro dai nat jax jup tim bhai' dhir ba'k dhaam xi ja ñio'kdhak jup ja titda:

—Aañi' dhor di' gui' na pim jaroi' gaagim jiñ jaaduñ. ¿Tu' ki'n japim giñ gaagim?

²²Ba' gui'p kai'ch am:

—Aa dho gu' nat bhach joot dho maa'n gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x na Korneelio ti'. Ba' dhi' dhi maa'nkam joidham jir jix bhai'kam, gio na gammiji tu daanda' buiñor gu Dios, gio ba' nam biix pix jix kiigalhi'ñ gu Israel kam ja'tkam. Ba' maa'nnim buiñor jum maax gu nobii'ñ gu Dios, ba' pui' titda na sap jaroi' bha jootsa' na bham bai'ñmira' nap mu jimia' mummi kia'mi'ñ na sap ba' mi'm kaaya' nap jax tu a'gidha'.

²³Ba' xi ja chia gu Peegro nam mui' xi baapkia' mu ja'k ba'k chir. Mi' ba' pu gan ji chibia mit, kabuimuk ba' maap ba jii mit mu ja'k nam pai' baidhim. Ba' jai' dhit jup ma ja oi mit gu mi' kam Joopi gui' nam ji'k ti jiigi'ñdha' buiñor gu Xo'i'kam.

²⁴Ba' na bar jumai buimgidhak, mummi ba ai mit na pai' pui' ti ti' Sesareeya, mi' na pai' ti niira gu Korneelio ja biim gu jajaa'nni'ñ gio jai' gui' nam maap jix bhai' kai'chdha', nat gu' ja bai nam mi'p tui'ka'. ²⁵Ba' nat pai' dhuuk mi' ba ai gu Peegro mi' na pai' pik kio gu Korneelio, mui' ji

jii nat ba namkim. Ba' na jax jim mi ja'p biipi' dir o'lhia'n ki'n ji kikbo nat mi' ba ji chu daani buiñor gu Peegro. ²⁶ Gu' ji nat gu' gu Peegro xi dhaagik xi kikbuichdhak jup titda:

—Xi kikbo'ñ jaduun, cha'p jum o'lhia ki'n kikkada'. Aa'ñ jir ja'ppix maa'nkam jia ja'p na jax aap, cham tu'r Dios iñ.

²⁷ Mi' dhir ba' maap jix bhai' xi kai'chidhat mui' ji baap jamit mu ja'k ba'k chr. Ba' mi' pix ji ja tii gu Peegro nam giilhim mui' mi'p tu'ii' gu ja'tkam, ²⁸ ba'p ja titda:

—Dho gu' na pim jax bax maat jiañ jaaduñ na pui' ja'k tu aagix aach jich bui nach jir Israel kam ja'tkam nax xidhuu no'ch maap tu a'gat maa'n ñi'ook jup bua ja bui gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, sia no'ch gan mi' pai' pix a'ji ja ki'aam. Ku ba' gu' gu Dios pui' ja'k jiñ aagi'ñ ji na sap cham tu' kax xidhuu no'ñ tu a'ga gu jaroi' buiñor no' cham jir Israel kam. ²⁹ Pui' ku ñich ba' aa'ñ cham jax ji chi'ik bhai' xi jii nam bhai' bañ baidhim dhim jaaduñ. Ba' gu xib aa'ñ tiix maachim na pimit jax kai'ñkam mu tuñ joochxiñ jaaduñ.

³⁰ Ba' gu Korneelio mui' ji ñio, jup kai'ch:

—Aa dho gu' na ñich ja'pni ti tii dho maa'nnim nat kia'pix ji'k maakob tanoolh bap duu nañ ya' ka tu daan mia duuk ja'kia'nni na xib. Ya' bam maax jiñ bui maa'n gu maa'nkam na joidham jix chua totbikdam ti tii'chu', ³¹ ba'p jiñ chitda mi ja'p ji kikbok: “Aapi' Korneelio, gu Dios gammiji jum keeke' nap pai' dhuuk tu daanda' buiñor, gio ba' nax bhai'm taat ka' nap pai' dhuuk tu maakda' gu tuumiñ nam ba' mi' dhir jup ja maakidha' gui' nam ji'k cham bia'ka' nam tu' ki'n tu saba'da'. ³² Ba' gu xib dai nam a'm jum aa' pix nap jaroi' mu jootsa' mu Joopi na mu jimia' na bai'ñmira' gu Simoon gui' nam Peegro ki'n jup jix mat ka'. Mi' moo tibiap buiñor gui' na

pui'p tii' Simoon gui' na bapket jup tu buada' na mi' kio ju'ndharan gu ge' suudai'.” ³³ Ba' aa'ñ cham jax ji chi'ik mui'p ma tu joot ip nam jum bai'ñpu', ba' aap pui' cham jax ji chi'ik bhai'p ma jii dho chiñ jaduun. Ba' gu xib ya'p tu'ii' ich dho buiñor gu Dios nach xim kaim nat jax ja'k pui' bham joot nap tu'ch a'gidha'.

Gu Peegro na ba tu a'ga' buiñor gu Korneelio

³⁴ Ba' gu Peegro bhai' ji chu ja a'gi, jup kai'ch:

—Xib jañ ba' bax maat jiñ jaaduñ na bak cham tu' jai' kam ja ilhii'ñ gu Dios gui' nam cham jir Israel kam. ³⁵ Gu' bak ji siax ja kiigalhi'ñ ji, dai no'm tu daan pix ji bak buiñor, gio ba' no'm jix kii'p jum duukam jup tu bua. ³⁶ Dho gu' gu Dios pui' tu ja a'gidhak dho gu Israel kam ja'tkam na pui' ja titdada' na sap guch Xoi'kam gui' nar ge'kam ja bui biix na ji'k ja'tkam, jix bhai' nam buiñor jum palhbuidha' nam ba' cham kam tulhi-ña' gatuuk. ³⁷ Dho gu' pui' dho na pim jax bax maat jiañ jaaduñ nat jax chum duu bhammi ja'p ja bui gu Israel kam ja'tkam, nat bhammi dir nai' jim tibgai bo Galilea, gatuuk bo na pai' dhuuk gu Juan bha ja'p oirit pui' ja titdada' gu ja'tkam na sap jum aa' nam jum bopkona'. ³⁸ Dho gu' pui' dho na pim jax bax maat jiañ jaaduñ, nat gu Dios ge'kam ki'n bhaan ti tii gu Jesus Nasareet kam gio nat ge' bhaan tajaa gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda', pui' ku ba' joidham jix bhai'm duukam xip tu buimik gu Jesus, gio ba' na bha ja'p oirit ja dudua'ñdhidha' gui' nam ji'k kam tulhiñndhat nam jix kako'k ka' na pui' ja'k ja duuka' gu ja'ook. Ba' dhi' pui' nat ji'k jax tu duu, dhi' gu Dios na bhaan ti niidhidha', pui' ku ba'x bhaai' nat pu'ñi tu duu. ³⁹ Ba' aach maaxik tii diilh jich buupui ki'n gu dhi' pui' nat ji'k jax tu duu gu Jesus bhammi ja'p na pai' jax jir Judea

dibiir, gio ba' bhammi ja'k na pai' jax jir Jerusaleen. Gatuuk ba' am xi mua mit, bhaan gu kuruus ta'm jamit xi sissapak. ⁴⁰ Ku ba' gu' gu Dios giop dua'n ji baik tanoolh ki'n, gio ba' nat pui' tu duu na giop bam maaxdha' aach jich bui. ⁴¹ Ku ba' gu' cham tu' ji nat moo biix ja buim maax gu ja'tkam, gu' dai aach ji nat ji'k pu bijik dir pu pui' ja'k jich a'm ti tii gu Dios nach pu'ñi tigia' na jax jum duña'. Ba' aach biima'n xi chu koimik gio nach xi chu i'mik gatuuk nat pai' dhuuk du-adik giop bam mi' dhir koi'nga'n tir. ⁴² Mi' dhir ba' dai nat nai' xich jootsak nach sap nai' tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam nach pui' ja titdaidha' nat sap gu Dios ge'kam ki'n ba dai ja bui gui' nam ka dudua gu ja'tkam gio gui' nam ba ko'iix. ⁴³ Ba' gui' nam ji'k bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, pu pu'ñi pu bhaan tu a'gada' am gu Jesuus, gio ba' nam pui' kai'chdha' ip na sap gu jaroi' na buiñor ti jii'ndha', cham tu' ka tulhiinchuda' gu Dios.

Na ja a'm bam tajaana' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam

⁴⁴ Ba' na pui' mi ka tu ja a'gi'ñchu' gu Peegro, biix ji'ma'n ja a'm bhai' jim tajaana' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' gui' nam ji'k mi' kœ na tu a'ga. ⁴⁵ Ba' gu Israel kam ja'tkam gui' na ja biim jim gu Peegro nam pui'p ti jii'gi'ñ buiñor gu Xoi'kam, mi' pui' pup tu'ii' am, na gu' cham jir ja jujur gu pui' na mit jax ti tii nat ja a'm jup bam tajaana' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam. ⁴⁶ Gio na gu' nam xi ja kœ jai' ñiñio'k ki'n pix ba tu a'ga am nam tu daan, cham tu' pui' ja'k ka tu ñiok am na jax biipi' dir. ⁴⁷ Ba'p ja titda gu Peegro gui' na ja biim jim:

—¿Jax japim ilhi'ñ jii'ñ jaaduñ? ¿Cham aa moor am nam jum bopkona' dhich jaaduñ, nat gu' ja a'm bam tajaana' gux

Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' ja'p na jax aach?

⁴⁸ Ba' pui' xi chi'iik ba ja chia nam jum bopkona', nam gu' sap ba ti jii'gi'ñ buiñor gu Xoi'kam. Ba' gui' soi' ba titda am gu Peegro na sap ji'k tanoolh mi' ka xi juru-uñdhai ja bui.

Gu Peegro na ba tu aa'nda' nat jax kai'ñkam tu ja a'gi'ñmirak gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam

11 Ba' gui' na mit ji'k bhammi pup bii Judea gu noonbi'ñ guch Xoi'kam, gio ba' gu jai' gui' nam pui'p ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, pui' ba ti kai mit na mit biix jup ba ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam nat tu ja a'gi gu Peegro gu ñio'ki'ñ gu Dios. ² Ba' nat pai' dhuuk bhammi ba ai gu Peegro Jerusaleen, bhai' ji ñiok jamit jai' dhith dhi' ji' nam ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, ³ jup titda am:

—¿Jax ba'ch jaduun ku pich ba' mu jimiik ja bui gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam? Nap gu' moox maat nax xidhuu, gam jap ja biim xi chu koimik.

⁴ Ba' gu Peegro xi ja aagi'ñ nat jax ti tii biipi' dir gio nat jax kai'ñkam mu jimiik ja bui gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, jup ja titda:

⁵ —Aa dho gu' na ñich ja'pni ti tii dho maa'nnim nañ mu ja'k ka oiri Joopi nañ ka tu daan. Ba tii ñich jix dhaam maa'n gu tu' iam ge' ja'p tu'm na jax gu ge' jannulh na bhai' ba timñim silh mi' nañ pai' ka tu daan, ba' buuphlichu' kuuk-garan biix maakob kap dir, panaas kum ja'tkam bhammi gu'kat bha tibiaandhim titropiñ ki'n. ⁶ Ba' nañ jix bhai' mui' xi nii'ñ gui' ji' na ja'p tu'm na jax gu ge' jannulh na bhammi dir bhai' ba timñim jix dhaam, ba ja tii ñich nam mi jiim biix aixim tu'm gu sasoi', pui' na jax gu gampix kam, gio ba' jai' gui' nam jum sasoi'gat, gio ba' jai' gui' nam maa'mkob

tu tooton, gam jai' gu kooko' mi'p xi jiiim am ip, gam u'ji'. ⁷ Ba' ba kai ñich nat bhai' ba tum ñio bhammi dir jix dhaam, jup tum kai'ch: "Aapi' Peegro, xi chu koo'n dhi sasoi' kup tu jugia'." ⁸ Ba' aañ jup titda na cham jir am nañ gan ja kua'da', nam gu' cham jir jum kua'dam, na gu'x xidhuu. ⁹ Gu' ji na gu' gui' na bhammi dir bha tuñ a'gi'ñ jix dhaam jup kai'ch: "Cha'p pui' ka ilhi- i'ndha' nam cham jir jum kua'dam dhi' nañ tu'm aagi'ñ nap tu jugia', na gu' cham tu' kax xidhuu, nat gu' pui' ja'k ba tii gu Dios." ¹⁰ Ba' ji'k baikim pui'ñ chii'n, mi' dhir ba' giop ba tis jix dhaam gui' ji' na ja'p tu'm na jax gu ge' jan- nulh. ¹¹ Ba' moo jano' mi' ba ai mit baik gu ja'tkam mi' nañ pai' tibiapka' na mit sap mu ja joot mu dir Sesareeya nam muñ bai'ñpu'. ¹² Ba' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' jotmoda' pui' ja'k xiñ ju- rtudak nañ sap cham jax ji chi'ji mui' xi jimia' mu ja'k nam pai'ñ baidhidha'. Ba' aañ cham jax ji chi'iik mui'p ma jii dho. Ba' jai'p mañ oi mit dhiñ jaaduñ nam pui'p ti jii'gi'ñ buiñor guch Xo'i'kam, dhi xijum maa'n aixim nam ya'p tu'ii'. Ba' na chich pai' dhuuk mummi ba ai na pai' kio gui' ji' nat jaroi' mu tuñ joochxi, biix jachich miji baap kia'mi'ñ. ¹³ Ba' dhi' ji' dhi kiokam bach aagi'ñ nat sap tii maa'n gu nobii'ñ gu Dios mi kia'mi'ñ na ka tu daan, na sap jup titda mi ja'p ji kikbok: "Jaroi' maadit jap mu jootsa' mu ge' ki- icham Joopi na bai'ñmira' gu Simoon gui' nam Peegro ki'n jup jix mat ka' na bha jimda' ya' aap jum bui, ¹⁴ na ba' ya' tum a'gidha' nap jax ja'k cham kam tulhiña' gatuuk nap pai' dhuuk mukia' aap gio gum jaaduñ." ¹⁵ Ba' na ñich pai' dhuuk bhai' ji chu ja a'gi, joidham bhai' ja a'm jim tajaa gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda'. Ba' pui' ja'k jup jum duu nat jax jum duu jano' nat pai' dhuuk jich a'm jum tajaa aach. ¹⁶ Ba' aañ mi' jot- moda' bhai' pup ti'ñcho na bak gu' pin

pu'ñi kai'ch ji guch Xo'i'kam jano' na pai' dhuuk ya' ka oiri, na ja'pni kai'ch: "Dho gu' gu Juan tu bopkonak dho gu suu- dai' ki'n, gu' aapi'm gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' ji na pim ki'n kam bop- kona'." ¹⁷ Gu' ba' no' gu' gu Dios diilh jup bax ja maakim gui' nam cham jir Is- rael kam ja'tkam gu pu chu'm nat jax chu'm jich maa aach jano' na chich pai' dhuuk ti jii'ñ buiñor guch Xo'i'kam, ¿jax jañ bia' nañ jup ba ji chi'ya' aañ, nañ gu' cham jir jupaabkamu'n gu Dios?

¹⁸ Ba' mi' pup cham ñiok am gu bhammi kam Jerusaleen gui' nam ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xo'i'kam, dai na mit bhai' pix ji chu daani buiñor gu Dios, jup kai'ch am:

—Dho bak gu' diilh pui' ja'k ba tu duu ji gu Dios na siax bhaai'n ka' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam nam mi' pui' ba jimia' na jax jix aa', nam ba' cham kam tulhiña' gatuuk nam pai' dhuuk ko'ya', dai nam ba jimia' jix dhaam ja'k buiñor.

Nam jax ja'k ba ti jii'ndha' buiñor guch Xo'i'kam gu Antiokiya kam

¹⁹ Ba' gatuuk na mit pai' dhuuk xi mu'aak gu Teeban, jai' nai'p ji ja gaa mit gui' nam ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xo'i'kam gu Israel kam. Ba' gui' bhai' dhir mai' ma boop jamit, mu ja'k bhii mit jai' na pai' pui' ti tii' Piniisia, jai' ba' mu ja'k Chipre, jai' ba' mu ja'k An- tiokiya. Ba' dhi' biix kap na mit ji'k kap ai, mi ja'p pu bhai' ji chu ja a'gi mit gu Israel kam ja'tkam gux bhai'm kai'chd- ham ñi'ook, gu' ba' gui' nam cham jir Is- rael kam ja'tkam, cham tu' tu ja a'gi mit. ²⁰ Ba' jai' dhit na mit mi'p ai Antioki- iya gui' nam pui'p ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xo'i'kam nam bhammi dir ja'k jup jiiim na pai' pui' ti tii' Chipre, jai' ba' mu dir ja'k na pai' pui' ti tii' Sireene, mi ja'p bhai'p ji chu ja a'gi mit gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam gux bhai'm

kai'chdham ñi'ook, nam pui' ja titda na gu Jesus jir di' guch Xo'i'kam gui' nar Ge'kam. ²¹ Ba' mui' ja'tkam ti jii'ñ jamit buiñor gu Ge'kam jich Xo'i'kam, gio ba' na mit cham tu' pui' ja'k ka tu jii nam jax ja'k ka tu jimdai biipi' dir, na gu' gui' na mit jaroi' tu ja a'gi, giilhim joidham jix bhai' xi buada' am na mit tu ja a'gi, na gu' ja a'm ti ñii'ñ guch Gi'kora'.

²² Ba' na mit pai' dhuuk pui' ba ti kai gu Jerusalem oi'ñkam gui' nam ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xo'i'kam, mui' xi joot jamit gu Bernabee na sap jix io'm xi ja guguuxdhara' gui' na mit kia'pix ba ti jii'ñ buiñor guch Xo'i'kam. ²³ Ba' nat pai' dhuuk mummi ba ai gu Bernabee, joidham jix bhai'm ilh nat ba ja tii gui' nam ba ti jii'gi'ñ buiñor guch Xo'i'kam, na gu' sap ja a'm ba ti ñii'ñ gu Dios. Ba'x io'm xi ja guguux nam sap biix ja jujur ki'n jix biiñak kat gammiji pu ti jii'gi'ñdha' buiñor gu Ge'kam jich Gi'kora'. ²⁴ Gu' ba' na gu' gu Bernabee joidham jup jir jix bhai'kam ka' gio na ge' bhaan tajaanix-chu'nda' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'm-da', ba' mui' ja'tkam ti jii'ñ jamit buiñor gu Ge'kam jich Gi'kora'.

²⁵ Mikkat ba' mi' dhir ma jii gu Bernabee nat ba gaagam gu Saulo mu ja'k na pai' kioka' Tarso. ²⁶ Ba' nat pai' dhuuk ba tii, ba baidhim mu ja'k Antiokiya. Mi'm ba' pu oipot tu ja a'gi'ñdha' gu mui' ja'tkam, maa'n oidha' mit dho moo mi' juruun ja bui gui' nam pui'p ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xo'i'kam. Ba' jano' ji' dir gu mi' kam Antiokiya, pui' ji ja tiit jamit gui' nam ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xo'i'kam nam sap jir jich Xo'i'kam jii'gi'ñdham.

²⁷ Ba' jano' mummip ba ji bubua mit ji'kchi gui' nam bhaankamu'n tu a'gada' gu Dios. ²⁸ Ba' maadit na Agaabo tii', na pui' ja'k jurtu'n gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda', jup kai'ch mi ja'p ji kimbok na sap gatuuk mui' kap bhiogi' ka jimia'.

Ba' gatuuk pui' ji chu buus na jax ba kai'ch, ba' jano' pik pui' tum duu na pai' dhuuk gu Klaudio jir ge'kam ka' bhammi dir Rooma. ²⁹ Ba' gui' nam ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xo'i'kam mummi kam Antiokiya, maap ba tu a'ga mit nam pui' kai'ch nam sap mu ja joochxidha' gu tumiñ gui' nam pui'p ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xo'i'kam gu Judea oi'ñkam, nam ji'k pix ilhii'ñ sap biix ji'ma'n nam tu makia'. ³⁰ Ba' gatuuk gu Bernabee gio gu Saulo mit mu joot nam ja ui'dhika' gu tuumiñ gu Judea oi'ñkam gui' nam ja guguuxi'ñdha' gui' nam ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xo'i'kam, nam sap ba' mi' dhir jup ja makia' biix ji'ma'n gui' nam ji'k ti jii'gi'ñdha'.

Gu Jakoobo nam ba mu'aa' gio ba' gu Peegro nam daagii ba kuupa'

12 Ba' jano' gu Eroodis gui' nar ge'kam ka' bhai' ji ja o'bhai' jai' dhit gui' nam ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xo'i'kam, ² ba' tu chia nam mu'aa' gu Jakoobo gui' nar ja'nni'ñ gu Juan. ³ Ba' na xi ja ñii'ñ gu Eroodis nam joidham jix bhai'm taat gu Israel kam ja'tkam gu pui' nat ji'k jax tu dooda, ba tu chia ip nam dagia' gu Peegro. Ba' jano'r piasta ka' na pai' dhuuk jum a'jida' nam kua'da' gu paan gui' na cham binka' na ki'n jap-pukar. ⁴ Ba' na mit pai' dhuuk ba daa gu Peegro, mi' pix ka xi chu chia gu Eroodis nam kuupa' mi' nam pai' mi' pu ja kukpada' gu ja'tkam, mi' nam pai' gammiji maakob mi chu nuuka'nda' gu sandaarui'x, na sap ba' mi' dhir gatuuk bhai' ji iattulhdha' git ja bui gu ja'tkam na ka xi buusnia' gu piasta bhaan Paaskua ta'm. ⁵ Ba' mi' na mit pai' kuu gu Peegro, giilhim jix bhai' nuuka'n am gu sandaarui'x, gu' ji na gu' gui' nam ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xo'i'kam joidham tu daa'ñxi'ñchu' am buiñor gu Dios.

Gu Dios na ba buusaidha' gu Peegro mi' dhir na pai' ka kuupka'

⁶Ba' moo jano' gu tukaa' na ba' moo gu Eroodis buimgidhak mu ba aichdha' git gu Peegro ja bui gu ja'tkam, nat kia'pix ba ji koi ja biim gook gu sandaarui'x buuphlaxim noonbiran ki'n gu bapaiñum titropiñ, na ja noonob am ja'k jup buupulh gu gook sandaarui'x nam bixxik dir boobok, nam jai' gook mu ja'p jup ka guguuk gu sandaarui'x diirap dir nam mi' tu nuuka'n, ⁷jotmoda' pix mi' bam maax maa'n gu nobii'n gu Dios, pix nammi tu maaxir mi' na ji'x jir ba'k chir. Ba' mui' ji ai mi' na pai' bo' gu Peegro, ba' mi' xi dhaagik jano'mgaran ja'p xi joiñdhak xi ñiñiichdhak jup titda:

—Xi bamii'.

Ba' nat bhai' ji bam gu Peegro, nai' pix gan ji ii' gu bapaiñum titropiñ gui' na ki'n ka buuphlach. ⁸Mi' dhir ba' moo gio mui'p ji ñio gu nobii'n gu Dios, jup titda:

—Xi chim ti'ii'n dhim jajannulh, gio dhim sussak jap biix jup ba aada'.

Ba' gu Peegro pui'p tu buim na jax titda gu nobii'n gu Dios. Mi' dhir ba' moo gio mui'p ji ñio, jup titda:

—Biix dhi daam dir kam jum tii'd-hara'p xi chi'ji bhai' xiñ oidha'.

⁹Ba' pui' xi chi'iik gamai' ji jii gu nobii'n gu Dios, gu Peegro ba' mui'p xi oi. Ba' cham pik bhai' juraa'n bia'tu' no' moor silhkam gu pui' na jax ti niidhim ka' ba' gu' cham, ji'x ja'p jum aa' ji na pix bap ti niidhim. ¹⁰Gu' ji na gu' na ja'p xi chi niidhim, maa'n kap mui' ba bubua mit mi' nam pai' guguuk gu sandaarui'x nam mi' tu nuuka'n, gio ja'x-pix gama ja'k jup ba bubua mit nam pai' jai'p guguuk nam pui' mi'p tu nuuka'n. Mi' dhir nammi gama ja'k jup ba ai mit na pai' baiñum bar ki'ngob, mi' na pai' pu ba tum busaak mu ja'p diirap dir na daa'ñxim mui' bar kikcham. Ba' nam jax jiim, diilh pix joidham nai' jim kupio'

gu ki'ngob, ba' gui' dai na mit mui' ba bubua. Ba' nammi gama ja'k pai' nam ka jiim na daa'ñxim mur kikcham, mi' jotmoda' cham pai' kam maax gu nobii'n gu Dios, dai diilh pix mui' ba jim gu Peegro.

¹¹Ba' ba maat gu Peegro nar silhkam gu pui' na jax ti niidhim, ba'p kai'chim diilh pix:

—Xib jañ dho gi ba' ba ti jiigi'n ji nar silhkam nat bak bha joot gu nobii'n gu Dios na ba' pu'ñi mi' dhir jiñ buusaidha' nañ pai' ka kuupka', na ba' cham jax jiñ dhooda' gu Eroodis gu pui' na jax kam aagit, gio gu jai' Israel kam ja'tkam.

¹²Ba' nat pai' dhuuk pu'ñi ba maat gu Peegro, pu jii mu ja'k buiñor gu Mariiya di'ii'n gu Juan, gui' nam Maarkos ki'n jup jix mat ka'. Ba' jano' ampik mui' mi'p ka jumpax am gu ja'tkam nam mi' tu daan jix dhaam ja'k. ¹³Ba' na jax jim mui' ba tu son gu Peegro bha ki'ngob mi' na pai' dhir jax mui' ji chum bapki mu ja'k irban dir. Ba' maa'n gu ubii tiyaa Roodi tiigim mui' ji jii nat ba ti tiigim nar jaroi' dha' gui' na mu tu son. ¹⁴Ba' nat ba kai na dhi'r di' gu Peegro, giilhim jix bhai'm ilh, pu cham ji kupio'kdhak xi mii nat ja aa'ñdham gui' nam mi'p tu'ii', jup ja titda na sap dhi'r di' gu Peegro na miji dir bha tu son ki'ngob. ¹⁵Ba' gui'p titda am pix:

—¡lat ap dho jia!

Gu' ji na gu' gui' xi kiik na pui' kai'ch na dhi'r di', ba'p titda am ip gio:

—¡Cham tu' ji nar di'! Chi chu' ii'mdaga'n pix ji ba'.

¹⁶Gu' ji na gu' gu Peegro pix ji kiisaim na mu tu son miji dir ki'ngob. Ba' gui' biix mu jimiik xi kupio' mit gu ki'ngob, dhi'r di' gu Peegro na mit ba ti. Ba' giilhim jix chooto'n jamit, ¹⁷gu' ji nat gu' gu Peegro ja'p xi ja duiñ nobii'n ki'n nam sap cham ñiokda'. Mi' dhir ba' dai na xi ja aagi'n nat jax dhuuk buusai guch Gi'kora' mu dir na pai' ka kuupich. Gio ba' moo ja'pniip ja titda ip:

—Aagi'ndha' pim gu Santiago gu dhi' pui' nañ jax ba tu jam a'gi'n̄, gio ba' biix gu jai' gui' nam pui'p ti jii'gi'n̄ buiñor guch Xo'i'kam.

Ba' daipu' nat pu'ni xi chi'iik, mi' dhir pu jii maakam ja'k.

¹⁸Ba' nat ba xia', nai' tii ti nii'n̄ am gu sandaarui'x, nam gu' cham maat nat pa ja'k bhii gu Peegro nam mi' ka ku-upkat. ¹⁹Ba' gu Eroodis nai' tii xi chu joot nam gaa'mpu' gu Peegro, gu' ji na mit gu' cham pai' ji chii. Ba' bhai' ji ja o'bhai' gu sandaarui'x gui' nam mi' tu nuuka'ndat, tu chia dho gu' nam ja kooda'. Mikkat ba'p ma jii gu Eroodis bhai' dhir Judea, mu ja'k pu bhii Sesa-reeya nat ba kiicham.

Na ba mukia' gu Eroodis

²⁰Ba' moop jix ja bhaamki'ndha' gu Eroodis gu Tiuro kam ja'tkam gio ba' gu Sidoon kam, ba' gui' maa'n̄ ñi'ook xip duuk mui' ma jii mit buiñor gu Blaasto gui' na iam pix ja'xbui'p jir ge'kam ka' na jax gu Eroodis, na mit pu tiidam na sap ja a'mkam nokia', na mi' dhir pu tiida' gu Eroodis na cham ka bhaam ka' ja bui, na gu' nam jix aa' gu Tiuro kam gio gu Sidoon kam nam mi ja'p tu saba'nda' gu koi' na pai' jax jir ge'kam gu Eroodis na Judea dibiir bhaan bipio'. ²¹Ba' ba tu ja daax gu Eroodis nam pai' dhuuk mi'm jumpada' buiñor dhi' ji' dhi ja'tkam. Ba' nat bam ai nat pai' dhuuk tu ja daax, gi-ilhim mui' mi' bam jumaap jamit buiñor. Ba' joidham jix abhaar xi chim tii'dhak bhai' ji dhaibu nam pai' dadaarrida' gui' nam pu'ñir ge'gerkam ka', mi' dhir ba' bhai' ji chu ja a'gi. ²²Ba' gu ja'tkam pix jiiñak suulh jamit, jup kai'ch am:

—iDhi' na ya' tu a'ga, cham tu' ji nar maa'nkam, gu' dhi'r dios ji!

²³Ba' pui' xi chu duu gu nobii'n̄ guch Gi'kora' na mi' jotmoda' pix cham bhai' ji chu tatdachia gu Eroodis, nat gu' cham taxchaabgi gu Dios gu pui' nam jax titda

gu ja'tkam. Mikkat pu muu dho ba', bot-poda' mit pix bhai' ji jugio.

²⁴Gu' ba' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n̄ gu Dios pix mik ja'p ji kai'ñchaidha', mui' kap pix ja'x pui' ba tum a'gada'.

²⁵Ba' gu Bernabee gio gu Saulo gio ja'k jup ba suulh jamit ip bhammi dir Jerusaleen na mit pai' dhuuk bhammi xi ja aichulhdhak gu tuumiñ gui' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xo'i'kam. Biix jamit jup xi baidhak gu Juan gui' nam Maarkos ki'n̄ jup jix mat ka'.

Gu Bernabee gio gu Saulo nam ba tu a'gapu' gu ñio'ki'n̄ gu Dios

13 Ba' gui' nam ji'k mummix jai'ch ka' Antiokiya nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xo'i'kam, jai' dhit bhaankam tu a'gada' am gu Dios, jai' ba' nam ja'p pix tu mamtuxi'ndha'. Ba' dhi' nam jir jaroi' dha' moo gu Bernabee, gio gu Simoon gui' nam Jix Iika' ki'n̄ jup jix mat ka', gio ba' moo gu Luusio ip gui' na mummi ja'k kioka' Sireene, gio ba' moo gu Manain ip gui' na mit maap gi'gir gu Eroodis kat gui' na mummir ge'kam kat Galilea, gio ba' moo gu Saulo ip. ²Ba' maa'nnim nam jim saabut maap jumpaxich ka tu daan buiñor guch Gi'kora', pui' ja'k ba ja jujurtuda gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nam sap diilh pix bhai' ba ji ja aaga' gu Bernabee gio gu Saulo nam pui' ja'k tu'm ki'n̄ ja darsa' nam mi' dhir ja'p ja'k nai' bhaankam ba tu a'gada' gu Dios, nat gu' sap dhi' ja a'm ba ti tii. ³Ba' gatuuk na mit pai' dhuuk xi chiimuk nam tu daaniimik gio nam jum saabuimik, pui' ja'k tu'm ki'n̄ ba ja darai mit gu Bernabee gio gu Saulo, nam sap mi' dhir ja'p ja'k nai' bhaankam ba tu a'gada' gu Dios. Mi' dhir ba' dai na mit bhai' xi ja daagik ma tu daani ja a'mkam buiñor gu Dios. Mi' dhir ba' dai na mit nai' ba ja joot nam tu a'gapu'.

**Gu noonbi'ñ guch Xoi'kam
nam ba jimia' bhammi dir
ja'k na pai' pui' ti tii' Chipre**

⁴ Ba' pui' nat jax ja chia gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda' gu Bernabee gio gu Saulo, pu jii mit mu ja'k ju'ndharan gu ge' suudai' na pai' pui' ti tii' Siluusia. Mi' dhir ba' bhammi dir ja'k jup bhii mit na pai' alhi'ch jir dibiir na pui' ti tii' Chipre, dai na mit jax bha tiitis bhaan gu ge' kanuub na mi ja'p se' suudai' jugi-i'ñ. ⁵ Ba' na mit pai' dhuuk bhammi dir ba ai momkoran, bhai' nam pai' gu'n-gukda' gu ge'ger kaknub na pui' ti tii' Salamiina, bhai' pu ji chu a'ga mit gu ñio'ki'ñ gu Dios bha ja'p nam pai' jax chu daanda' gu Israel kam ja'tkam, ba' biix jup ja oi'ñchu' gu Juan na jai' ja palhbuidhidha' tu' na pix ki'n. ⁶ Gatuuk ba' bhai' dhir gammiji dir ja'k jup bhii mit na pai' gio jumaip bar ju'ndharan gu ge' suudai' na pai' pui' ti tii' Paa-pos. Ba' na mit pai' dhuuk mummi dir ba ai, mi' ba tii mit maa'n gu Israel kam maa'nkam nax jiboiñara' ka' gio na gi-ilhim jix iatbi' ka' na pui' kai'chdha' na sap bhaankam tu a'gada' gu Dios. ⁷ Ba' dhi' dhi maa'nkam nax jiboiñara' ka' mi' daaka' buiñor gui' na mi'r ge'kam ka' na pui' tii' Serkio Paulo, nam gu' gook dit maap jix bhai'm daa'nka'. Ba' dhi' dhi ge'kam jix chi bhii'ñ ka' gio nax chu mat-da' ka', ba' na pui' ba tæ kœ na mit mi' pai' ba ai gu Bernabee gio gu Saulo, mui' ba tu ja joochxi, na gu'x ja kaim nam tu a'gidha' gu ñio'ki'ñ gu Dios. ⁸ Ba' na mit pai' dhuuk mu jimiik bhai' ji chu a'gi gu ge'kam, mi' dhir ja'p mui'p ñiokim gu jiboiñarkam gui' nam Eliimas ki'n jix mat ka' gu griago ñi'ook ki'n, na gu' tii cham aa' na mu ja'k ba ji ja kaaya' gu ge'kam. ⁹ Ba' gu Saulo gui' nam Paablo ki'n jup jix mat ka', na gu' ge' bhaan tajaanixchu' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda', mui' xi chiigik ¹⁰ jup titda gu jiboiñarkam:

—Ja'p moox buam tomaat ap jiñ jaduun, gio nap jix iatbi', gam nap cham kiigalhi'ñ gu'x kii'p jum duukam! Jir maraa'n ap dho gu ja'ook! Tii' nap gu' cham aa' nam kaaya' gu ja'tkam na jax ja'k jir silhkam nam mi' pui' jimia' na jax jix aa' gu Dios. ¹¹ Ba' xib tu' na jax chui'ka', ka xim tulhiin'chuda' guch Gi'kora', cham ñia ka' ap ji'k tanoolh, jix chu tukgam ka' pix ba' sia ku tiix chu maax ki'n gu tanoolh.

Ba' mi' jotmoda' nat jax pu tii'n, bhai' pix cham ji ñia gu Eliimas, mi ja'p ba' nai' tii ba tu umuagi'ñ na jaroi' iam nobchii ba baidhika', na gu' pu cham ji'x ka ñia. ¹² Ba' nat pui' ji' ti tii gui' na mi'r ge'kam ka', giilhim jix choo'n, ba' ba ti jii'ñ nar silhkam gu pui' na jax tu a'gi'ñ gu Paablo gu ñio'ki'ñ gu Dios na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam.

**Na ba jimia' gu Paablo gio gu
Bernabee bhammi dir ja'k Antiokiiya
gui' na mia'n bipio' gu Pisiidia dibiir**

¹³ Ba' mummi dir Paapos gio gamai'p ji jii mit gu Paablo gio gui' na ja biim jim, dai na mit jax bha tiitis bhaan gu ge' kanuub na mi ja'p se' suudai' jugii'ñ. Ba' silh bhammi dir ja'k pu bhii mit na pai' pui' ti tii' Perje, gui' na bhaan bipio' gu Panpiilia dibiir. Dai gu Juan ba' mi' dhir pu ja'k gi' bhammi ja'k Jerusaleen. ¹⁴ Ba' na mit pai' dhuuk bhammi dir ba ai Perje, bhai' dhir baasi'n ja'k jup bhii mit na pai' pui' ti tii' Antiokiiya, gui' na mia'n bipio' gu Pisiidia dibiir. Ba' nat pai' dhuuk bam ai na cham tum juanda', ma jii mit mu ja'p nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam, ba' jiimdat mi ja'p ji dharaibu mit. ¹⁵ Ba' moo ja'xpix ba ja bai'ñ am gui' nam bhai'r ja ge'kam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam na mit pai' dhuuk xi chiimuk nam ja jiñkuixdhimik gu u'uan gu ja'tkam mi' na pai' tu ua'ñix gu pui' na jax ja'k tu aagix ja bui gu Israel kam ja'tkam, gio ba' mi' na mit

pai'p tu ua'nak gui' nam bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, ba' ba ja chian am nam tu ja a'gidha' gu ja'tkam, jup ja titda am:

—Ea no' pim jax jix chu a'gam jich jaaduñ na pim ki'n ja guguuxdha' dhi ja'tkam, xib jir am na pim ya' pui' xi chi'ya'.

¹⁶ Ba' gu Paablo nat jax jup kikbo, ja'p xi ja duiñ nobii'ñ ki'n gu ja'tkam nam sap ba' xi kaaya' ip na jax tu ja a'gidha', jup ja titda:

—Ea na pim xiñ kaaya'ñ jaaduñ Israel kam gio aapi'm na pim cham jir Israel kam na pim tu' ka'm nii'ñ gu Dios. ¹⁷ Dho gu' gu ja Dios tuk gu Israel kam ja'tkam ja a'm ti tiigik ji guch bopxi kat, ba' ja a'm dir ja mui'dhalh mui' gu ja'tkam jano' nam pai' dhuuk mu ja'k oi'ñka' Ejipto ja bui gu jai' ja'tkam nam cham jir Israel kam, gatuuk ba' mi' dhir ba ja boosolh sia kum tii cham aa' gu mi' kam. ¹⁸ Ba' gatuuk nam pai' dhuuk bhammi dir xi dharaat gampix jix chu gak kir gu gook oo'm oidha' juugit, tii tu nakoo'nda' gu Dios nam cham mi' pui' jii'mda' na jax jix aa'. ¹⁹ Gatuuk ba' dai nat ba ja koi gu Dios gu jai' ja'tkam ji'k xijum gok kap ge'ger kikcham nam bha ja'p oi'ñka' Kanaan na sap ba' bha ja'p ja oi'ñchuda' guch bopxi kat. ²⁰ Ba' jano' dir nat pai' dhuuk ja a'm ti tii gu Dios guch bopxi kat, jup duu maakob jix cha'tmam oo'm daman jix chamaam mambhiix (430) oidha' na mit ba' pik bhammi ja'k ba ai Kanaan.

'Jano' ba' maa'n ge'kam ki'n ja bui ba dai gu Dios, gatuuk ba' jumai ge'kam ki'n jup dai nat pai' dhuuk ba muu, gio mi' dhir jumai ip nat pai' dhuuk jup muu, gammiji pui' jano' juugit nat pai' dhuuk ge'kam ki'n jup daasak gui' na bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios na pui' tii' Samuel. ²¹ Mi' dhir ba' jix io'm ge'kam ki'n maa'n ja buip bax aa' am na daasa' gu Dios na sap ba' ja silhka'nda',

gio no't ba muu, mi' dhir gu maraa'n jup bar ja ge'kam tuk ka', gio mi' dhir no't jup ba muu, gu maraa'n ip jup bar ja ge'kam tuk ka', gammiji pui'. Ba' gu Dios gu Sa'uul gook oo'm oidha' ja bui ge'kam ki'n daasak, gui' nar maraa'n kat gu Sis na maadit jir bopxi'ñ kat gu Benjamiin. ²² Gu' ji na gu' mi' dhir cham ka aa' gu Dios nar ja ge'kam tuk ka' gu Sa'uul guch bopxi kat, na gu' cham mi' pui' ka jim na jax jix aa'. Jumai ba' ja bui ge'kam ki'n jup dai na pui' tii' Dabii, na gu' sap mi' pui' jim na jax jix aa', na ja'pni kai'ch gu Dios: “Gu Dabii gui' nar maraa'n gu Isai, mi' pui' jim nañ jax jix aa', gio nax aa' na mi' pui' tu duñia' nañ jax ilhii'ñ, pui' kuñ ba'x kiigalhi'ñ.” ²³ Ba' maadit gui' nam jir bopxi'ñ kat gu Dabii jir di' gu Jesus, gui' nat bha joot gu Dios ya' dhi oi'ñga'n na ba' ya' uañchuda' gu ja ua'tulhdhara' gu Israel kam ja'tkam nat jax pu ba tu dai biipi' dir. ²⁴ Ba' gu Juan pu ba ja aagi'ñ gu Israel kam ja'tkam na ba' moo ya' ba aaya' gu Jesus, na pui' ja titdada' na ja a'm jum aa' nam mi' pui' ba jimia' na jax jix aa' gu Dios, gio nam bam bopkona', na gu' sap bar mia'n na bhai' ba jim guch Xoi'kam. ²⁵ Ba' mikkat na pai' dhuuk bar mia'n nam mu'aa' gu Juan, ba ja aagi'ñ gu ja'tkam na sap cham tu'r di' guch Xoi'kam, jup ja titda: “Aañ cham tu'r di' guch Xoi'kam na pim aapi'm jax ilhii'ñ, gu' matgim gui' gatuuk bha jim ji na ni ji'x kuñ cham iam jir jupaabkamu'n nañ iam tu' suuska'n jup ba kookoxdha' git, na gu' giilhim jix io'm jir ge'kam.”

²⁶ Ba' dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga gu pui' nach jax ja'k cham kach chulhiina' gatuuk nach pai' dhuuk ko'ya', gu' dhi' aapi'm ji na pu jam bui ba jim jiñ jaaduñ na pim jir bopxi'ñ gu Abraam, gio aapi'm na pim cham jir Israel kam na pim tu' ka'm nii'ñ gu Dios. ²⁷ Gu' ji na gu' gui' nam bhammi oi'ñka' Jerusaleen, pu cham maatit am nar tu'p tu'm da' gu Jesus, ni gu ja

ge'gerkam tuk kum cham mat ka', gio nam cham maatit kēēke' gu u'uan na jax ba' kai'ñkam jup jum kai'chdha' mi ja'p na mit pai' jax tu ua'nak gui' nam bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios nam tii tu jiñkui'ñdha' bhai' na pai' tum daanda' gammiji na pai' dhuuk jum a'jida' na cham tum juanda' na dhi' bhaan tu a'-gat jup kai'chdha'. Dhi' dho ba' pix pui' ja'k tu kuugalh jamit na jax bam kai'ch gu u'uan na mit tu chia nam mu'aa' gu Jesuus. ²⁸ Sia ku gu' tii cham tu' kuiñcha bia'kat nam jax dhui mu'aa' git, chia mit pix ji gu' gu Pilaato na ja chinia' gu sandaarui'x chugi'ñ nam kuruus ta'm sissapai mu'aa'. ²⁹ Ba' gatuuk nat pai' dhuuk biix ba tum kuugalh gu pui' na jax chu ua'ñix bhaan gu u'uan, giop ba tibiaañ jamit bhai' dhir bhaan gu kuruus, mi' dhir ba' dai na mit ba yaas. ³⁰ Ku ba' gu' gatuuk giop dua'ñ ji gu Dios. ³¹ Ba' mui' tanoolh gio ja buip xi oilhimik gui' nam ji'k pu maap oipoda', pui' na jax nam mu jimmida' bhai' dhir Galilea bhammi ja'k Jerusaleen. Ba' xib jir di' am gui' nam nai' tu ja a'gi'ñ gu ja'tkam bhaankam guch Xo'i'kam.

³² Pui' kuch ba' aach ya ja'p jup ba tu jam a'gidhim dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook. Na gu' gu pui' nat jax ja'k tu ja daaxdhak gu Dios guch bopxi kat na pu tu duñia' ja bui, ³³ aach jich bui pui' ja'k ba tu kuugalh nach jir ja bopxi. Ba' dhi' bhaan jix maati' nat pui' ba tu duu nat giop dua'ñ gu Jesuus, pui' na jax ba tu ua'ñix bhaan gu u'uan mi' na pai'r Salmos ta'm, na ja'pnim kai'ch: "Aañ joidham jix bhai'ñ chaat nap jir jiñ mar." ³⁴ Pui' pu ba kai'ch gu Dios na pu'ñi giop dua'ñdha' na ba' cham jum ja'bsuna' gu tukga'n, pui' ku ba' jumai kap ja'pnip tu ua'ñix bhaan gu u'uan, na ja'pnim kai'ch: "Tu kuugalhdha' iñ gu pui' na ñich jax ja'k ba tu daax gu Dabii nañ pu tu duñia'." ³⁵ Pui' ku ba' ja'pnip tu ua'ñix ip jumai kap, nap jum

kai'ch: "Nap gu' pui' tu duñia' na cham tu'm ja'bsuna' gu tukga'n gum tujuandam tuk, na gu' mi' pui' tu duñiim nap ji'k jax jix aa'." ³⁶ Ba' gu Dabii cham tu' diilh jum aagat jup kai'ch, na gu' ja'p-pix jir ja ge'kam tuk kat gu ja'tkam na jax pix ja'k chiañidha' gu Dios. Na gu' nat pai' dhuuk ba muu, cham tu' gio duadik jup ka bam mi' na mit pai' yaas ja sanoop nam pai' yassap gu gi'kor-ga'n, gu' mi' ji nat pum ja'bsu gu tukga'n. ³⁷ Gu' gui' nat jaroi' Dios giop dua'ñ, cham tu' ji nat jum ja'bsu gu tukga'n, nat gu' giop bamii' mi' dhir koi'ñ-ga'n tir. ³⁸⁻³⁹ Ba' gu xib dai na jam a'm bam aa' pix ba'ñ jaaduñ na pim jix mat ka' na gu Jesuus buiñor jix bhai' na pim ti jiñ'ñdha' na ba' pu'ñi ja'k uañchudhix ka' gu jam ua'tulhdhara', pui' na jax gui' nam cham mi' pui' jim gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Moisees na tu aagix ka' no' cham ji'x ka bhai' na uañchuda' gu ua'tulhdhar ga'n. ⁴⁰ Moo pim mi' pui' xi jimiiñ jaaduñ nañ jax jam titda na pim cham mi' pui'p ba ji bubuakia' na jax jum kai'ch gu u'uan mi' na mit pai' tu ua'nak gui' nam bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, na ja'pnim kai'ch:

⁴¹ Ba jiboi'ñgia' pim totdonii aapi'm na pim cham ti jiigi'ñ gu pui' na jax tii kai'chdha' gu Dios, nañ gu' aañ biix aixim ka tu duñia' aapi'm jam bui, dai ji na pim gu' cham ti jiigi'ñdha' sia ku jaroi' tii ba jam aagi'ñ.

⁴² Ba' na mit pai' dhuuk ba tiimu nam xi chu a'gimik, na mit mi' dhir ba bubua na pai' tum daanda' gu Paablo ja biim gui' nam maap jim, mu ja'p pui' ba ja titda am gu ja'tkam nam sap gio pui' ja'k jup tu ja a'gidha' na pai' dhuuk gio mui'p jim bhiya' na cham tum juanda'. ⁴³ Ba' na mit pai' dhuuk xi chiimuk nam tu daañimik, na mit mi' dhir ba jii gu Paablo gio gu Bernabee, jai'p ma ja oi mit gu Israel kam ja'tkam gio jai'

gui' nam pui' ja'k jup ba tu jimda' na jax gu Israel kam. Ba' gui' xi ja guguux jamit nam sap cham jim o'johldhat gam-miji biix ja jujur ki'n ti jii'ndha' buiñor guch Xoi'kam, nat gu' sap pu kai'ñkam jix ja joi'mdak ja a'm ba ti tii gu Dios.

⁴⁴Ba' gu jumai simaan nat pai' dhuuk giop bam ai na cham tum juanda', gi-ilhim mui' mi' kam gē' kiicham nam jix kaim gu ñio'ki'ñ gu Dios na mi' tu a'ga gu Paablo. ⁴⁵Gu' ji na gu' gu jai' Israel kam ja'tkam nam cham ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam, giilhim bhai' ji bhaak jamit na mit ba ja tii gu ja'tkam nam nammi xi ju' nam mi' tē kēē. Ba' bhai' ji ñiokbo mit buiñor gu Paablo, biix aixim jam tii xi chitda. ⁴⁶Gu' ji na gu' gu Paablo gio gu Bernabee cham ji chot-donit mui'p xi chu a'ga am, jup ja titda am:

—Gu' aach aapi'm ji ba' pik bha jam aa'ndham dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios na pim jir Israel kam ja'tkam, gu' ji na pim bak gu' cham kaim, cham maachim japim na jax ja'k gam-miji jam a'm ba ti ñii'ndha' gu Dios. Ba' gu xib tu' na jax chui'ka', ya' dir ja'p ja'k gu jai' ja'tkam jach pix ba tu ja a'gi'ñpu' nam cham jir Israel kam ja'tkam, ⁴⁷na gu' pui' ja'k jix aa' gu Dios na pui' ja'k tu ua'ñix bhaan gu u'uan, na ja'pnim kai'ch:

Aa'ñ pui' ja'k tu'm ki'n bam dai nap ja'p ji buusnia' na jax gui' na ki'n jix chu maax ka' ja bui biix gu ja'tkam nam jai' ñiiñio'k ki'n tu a'ga, na ba' ya' dir ja'p ja'k jix bhaai'n ka' nap tu ja a'gi'ñmira' biix kap na ji'x jir oi'ñga'n nam ba' maatii mi' pui' ba jimia' na'ñ jax ja'k cham ka ja tulhiiñchuda'.

⁴⁸Ba' na mit pu'ñi kai gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, joidham jix bhai'm ilh jamit, ba' pui' ji chii mit na sap jir jix kii' gux bhai'm kai'chdham

ñio'ki'ñ guch Gi'kora'. Mi' dhir ba' dai na mit ba ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam biix nam ji'k pu ba aagix biipi' dir nam pu'ñi ba ti jii'ndha' nam jax ja'k gammiji buiñor bap tui'ka' gu Dios. ⁴⁹Gatuuk ba' mu ja'p nai'p ji chu ja a'gi mit gu ñio'k-i'ñ gu Dios gui' nam mu ja'p oi'ñka' na ji'x bhaan bipio' gui' gu dibiir. ⁵⁰Gu' ji na gu' gu Israel kam ja'tkam gui' nam cham ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam, gui' na mit biipi' dir pu ba ja ñiok, bhai' ji ja iatgi mit ji'kchi gu u'uub nam jir jix chutumñigam ka' gio nam tu' ka'm ti nii'ndha', gio ba' jai' gu chichio'ñ gui' nam bhai' ge' kiicham jir jix a'aixkam ka', nam pui' ja titda nam sap mai' ja jootsa' gu Paablo gio gu Bernabee. ⁵¹Ba' gui' bhai' dhir jup ba jii mit, dai na mit mi ja'p xixiixkak gu dibiir nat ji'x mi' bam tii ja tooton am na ba' bhaan jix maatii' ka' na mit jai' cham ja kiigalh gu bhai' kam. Bhai' dhir ba' mu ja'k pu bhii mit Ikoonio. ⁵²Ku gu' gui' na mit ji'k ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam joidham jix bhai'm taat am ji, gio na ge' ja a'm jup tu'ii' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda'.

Na ba jimia' Ikoonio ja'k gu Paablo gio gu Bernabee

14 Ba' na mit pai' dhuuk bhammi ja'k jup ba ai Ikoonio gu Paablo gio gu Bernabee, ma jii mit mu ja'p nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam, ba' mi' bhai' ji chu ja a'gi mit ip gui' nam ji'k mi'p tu'ii' nam tu daan. Ba' giilhim joidham jix bhai' xi bua am nam xi ja kēē, ba' mui' ja'tkam pix ja'x ji chi jii'ñ jamit buiñor guch Xoi'kam pui' na jax gu Israel kam gio gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam. ²Ba' jai' dhit nam cham ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam nam pui'p jir Israel kam ja'tkam, bhai' giilhim ji ja a'ga mit ja bui gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam nam sap ba' pui' jim aaga' nam cham jir kikii' ja'tkam gui' nam ji'k ba ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam. ³Ba' pui'

kai'ñkam bhai' pup oipo am gu noonbi'ñ guch Xoi'kam, mui' tanoolh jamit bhai' juruun, tu ja a'gi'ñdha' am gu ja'tkam cham ji totdonit, nam gu' buiñor jix bi-ñak ka' guch Gi'kora', gio na gu' ja pal-hbui'ñdha' nam jup tu buada' gux kii'p jum duukam nam tu' cham pai' nii'ñdha' gu ja'tkam na ba' bhaan jix maati' ka' nar silhkam ka' gu pui' nam jax kai'chdha' nam pai' dhuuk tu a'gada' na jax ja'k jix chu joi'gi'n gu Dios. ⁴Ba' cham tu' maa'n ñi'ook kap duuk am gu ja'tkam gu bhai' kam ge' kiicham, nam gu' jai' mu ja'k ba ja kaichu' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam, jai' ba' mu ja'k jup ja kaichu' am gu Israel kam ja'tkam gui' nam jix bhaak ka' ja bui dhi gook. ⁵Ba' dhi' dhi Israel kam ja'tkam gio gui' nam cham jir Israel kam maap ba tu a'ga mit ja biim gu ge'gerkam nam sap pu ja dooda' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam nam jax ilhii'ñ, gio nam ja ma'yasai ja kooda'. ⁶⁻⁷Gu' ji na mit gu' pui' ba ti kai gu Paablo gio gu Bernabee nam ba ja o'bhagi'ñ, ba' bhai' dhir mai' ma boop jamit, Litra ja'k jamit pu bhii, gatuuk ba' bhai' dhir Derbe ja'k jup bhii mit. Ba' tu ja a'gidhidha' am gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook sia mu ja'p na pai' ji'dilh jir kikcham. Ba' dhi gok kap kikcham na mit ai bhaan bi-pio' gu Likoonia dibiir.

Gu Paablo nam ba ma'yasa' joodai ki'n gu Litra oi'ñkam

⁸Ba' bhai' Litra maa'n jup jai'ch ka' gu maa'nkam na cham tu oirida', na gu'x ma'mkulhi' ka' pu ilhi'ch dhim dir nat pai' dhuuk dir maaxir. Ba' dhi' dhi maa'nkam mi ja'p daakat kee gu Paablo na tu a'ga. ⁹Ba' na xi ñii'ñ gu Paablo nax io'm soi'm ilhii'ñ gu maa'nkam, ba maat na tiix dhuadhim nax aa' na ba tu oirida'. ¹⁰Ba'p titda gu Paablo ge' ki'n:

—Jiñ jaduun, xi kikbo!

Ba'x kii' nammi ja'p pu tuu'n gu maa'nkam nat jax pu tii'n, jano' dir ba'

bhai' pu ji chu oilhich. ¹¹Ba' pix jiñak suulh jamit gu ja'tkam bhai' kam Litra na mit pu'ñi ji chiigik gu Paablo nat dua'ñ gu maa'nkam, jup kai'ch am gu Likoonia ñi'ook ki'n:

—Xib ba' ya' ba ai mit gu didios jich bui ja'tkam jup jim duuk.

¹²Ba' gu Bernabee pui' xi chiiti' am na sap jir di' gu ja dios tuk gui' nam pui' tiiti'nda' Seus, gu Paablo sap ba'p jir di' gu jumai ja dios tuk gui' nam pui'p tiiti'nda' Eermes, na gu' dhi' pik nax io'm mui' xi chu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñi'ook. ¹³Ba' gui' na bhai'r ge'kam ka' bhai' na pai' tu daanda' ja biim gu ja'tkam buiñor gu ja dios tuk gui' nam pu'ñi tiiti'nda' Seus, bhai' na pai' dhir jax mui' ji chum bapki mu ja'k ir-ban dir bhai' gu ge' kiicham, xi mii nat ja saadam gu tutuur, na sap ba' ja makgirx-idha' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam. Ba' nat pai' dhuuk mi' ba ai, gam yooxi' xi chu ua'. Mi' dho gu' bax chu ja makgirx-idham, gio na ja bui bax chu daañim ja biim gu ja'tkam. ¹⁴Gu' ji na gu' na mit pai' dhuuk ba maat gu Bernabee gio gu Paablo, giilhim jix buam jum ilh jamit, ba' xi ja saassak jamit gu daam dir kam ja kuktun mui' ji jii mit miji ja'p ja saagi'ñ gu ja'tkam, xi jiiñkidhat am jup kai'chim am:

¹⁵—Cha'pim pui' tu buada'ch jaaduñ. Nach gu' aach jir ja'ppix ja'tkam ja'p na jax aapi'm. Gu' aach pu kai'ñkam ji ba' bha jii na chich bha jam aa'ñdham na pim cham pui' ja'k ka tu buada', na pim mi' pui' ba jimia' ji na jax jix aa' gu Dios nar maaxik dua kam gui' nat jaroi'p duu gux dhaam, gio dhi dibiir, gio gu suudai' na ge' nai' suu'n na ji'x jir oi'ñga'n, gio na ji'k tu'x chu jai'ch biix ji'ma'n bhaan. ¹⁶Na gu' sia gu bijik na cham tu'p jum buixi'ñdha' gu Dios ja bui gu ja'tkam nam biix aixim pix tu jimda' nam jax ilhii'ñdha' diilh. ¹⁷Pu gammiji jix bhai' tu buada' na jax jir am, pui' na jax aapi'm

na bha jam joochxi'n gu duuk na ba' ki'n jix bhai' tu kaipbhar na pim ba' gammiji bia'ka' na pim tu' xi kua'dat jix bhai'm taat ka'.

¹⁸ Gu' ji na gu' ni ji'x kum pui' ilhii'n nat jax tii xi chu ja a'gi gu Paablo, nam gu'x xijaim ilhii'n, jix ja makgixidham am pix ji gu' gu tutuur, gio nam jix chu daanim ja bui.

¹⁹ Ba' moo bhai'p ba ai mit ji'kchi gu Israel kam ja'tkam gui' nam jix bhaak-tu' ja bui gu noonbi'n guch Xoi'kam gui' nam bhammi oi'nka' Antiokiya gio gui' nam bhai' ja'k jup oi'nka' Ikoonio, ba' bhai' ji ja iatgi mit nam bhai' kax ja daanim. Ba' gui' giilhim bhai'p ji bhaak jamit, maap jamit xim daagik bhai' ji ma'yasa gu Paablo joodai ki'n. Ba' nam pai' dhuuk ilhii'n nat ba muu, tiimirak jamit mu ja'p xi buapuk na pai'r ju'ndharan bhai' gu ge' kiicham. ²⁰ Ba' gui' nam ti jii'ndha' buiñor guch Xoi'kam mui' jim jumaap jamit mi' na pai' kaat gu Paablo. Mi ja'p gu'kat jam ba' mi' ba nii'n biix xikoolh dhir, ba' bhai' ji bam gu Paablo. Mi' dhir ba' dai na mit ba baidhak ip gio mu ja'k irban dir gu ge' kiicham na sap ba' ja bui xi chibiapui. Buimgidhak ba' dai nat ba jii Derbe ja'k biima'n gu Bernabee.

²¹ Ba' na mit pai' dhuuk bhai' ba ai Derbe, bhai' ji chu ja a'gi mit gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook. Ba' mui' ja'tkam pix ja'x jup ji chi jii'n jamit buiñor guch Xoi'kam. Gatuuk ba' dai na mit bhai' dhir ja'k ba suulh baasi'n ja'k Listra, bhai' nam pai' dhir ja'k jiiim. Bhai' dhir ba' gammiji ja'k jup bhii mit Ikoonio gio ba' bhai' dhir Antiokiya ja'k ip. ²² Ba' bhai' ji' ja'p na mit jax bhii, giop xi ja guguuxdhidhat am gui' na mit ji'k biipi' dir ti jii'n buiñor guch Xoi'kam, nam pui' ja titdaim nam sap gammiji biix ja jujur ki'n pu ti jii'ndha' buiñor guch Xoi'kam, gio nam jup ja titdaim ip na sap jum aa' nam jum tulhiina' biix aixim

nam ba' pu'ni ja'k dui gammiji buiñor ba'p tui'ka' gu Dios. ²³ Gio ba' nam ji'-ma'n xi ja darsaidhat gui' nam ti jii'ndha' buiñor guch Xoi'kam nam sap ba' ja guguuxi'ndha' gu jai' nam pui'p ti jii'ndha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' gatuuk nam pai' dhuuk xi chiimuidhat nam xi chu ja daa'xidhat gio nam jum saabuimii, pui' xi ja titdaidhat am na gammiji ja a'm ti niidhidha' guch Gi'kora' gui' na mit jaroi' buiñor ba ti jii'n.

Na ba jimia' gu Paablo gio gu Bernabee Antiokiya ja'k gui' na bhaan bipio' gu Siiria dibiir

²⁴ Ba' bhai' dhir pu jii mit na pai' bhaan bipio' gu Pisiidia dibiir, gui' na Panpiilia dibiir bhaan jup bipio' mit ba'p ba ai, bhai' na pai' pui' ti tii' Perje. ²⁵ Ba' bhai'p ma tu ja a'gi mit gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook. Gatuuk ba' dai na mit giop ba jii Ataalia ja'k, bhai' na pai'r ju'ndharan gu ge' suudai'. ²⁶ Ba' bhammi dir na mit jax bha tiitis bhaan gu ge' kanuub, bhai' pu jii mit mi ja'k Antiokiya mi' nat pai' dhir mu ja joot gu Dios nam bhaankamu'n tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam. ²⁷ Ba' na mit pai' dhuuk mummi ba ai Antiokiya, ba ja bai mit gui' nam ti jii'ndha' buiñor guch Xoi'kam, ba' ba ja aagi'n am nat jax ja'k ja palhbui gu Dios na mit jup tu duu gux kii'p jum duukam ja bui gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam nam ba' ti jii'ndha' buiñor guch Xoi'kam. ²⁸ Mi' ba' pup oipo am gu Paablo gio gu Bernabee ja bui gui' nam ti jii'ndha' buiñor guch Xoi'kam, mui' tanoolh jamit mi' juruun.

Nam Jerusaleen maap jim jumpadai ba tu a'gada' gui' nam ti jii'ndha' buiñor guch Xoi'kam

15 Ba' jano' ji'kchi mummip ba ai mit Antiokiya gu Judea oi'nkam, ba' mi' bhai' ji ja iatgi mit gui' nam ti jii'ndha' buiñor guch Xoi'kam,

nam pui' ja titda na sap cham ji'xkat uañchudhix ka' gu ja ua'tulhdhara' no'm cham matgilhdhix nat jax ja'k tu ua'-nak gu Moisees na pui' ja'k tu aagix ka'.² Ba' gu Paablo gio gu Bernabee ji'x ju-ugit ja bui tii ma ñiokbo mit, gu' ji nam gu' cham maa'n ñi'ook Jup bua. Pui' ku ba' guch Xoi'kam jii'gi'ndham Antiokiya kam ma ja darai mit pu chu'm ki'n gu Paablo gio gu Bernabee gio ba' jai' dhit gui' nam pui'p ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, nam sap mu jimia' bhammi Jerusaleen nam ja tikkapu' gu dhi' pui' ji' gu noonbi'n̄ guch Xoi'kam gio gu jai' gui' nam ja guguuxi'ndha' gui' nam ji'k ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam.

³ Ba' gui' mi' dhir Jup ma jii mit Antiokiya bhammi ja'k Jerusaleen nam jax ja titda gui' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' gamai' kikcham nam jax bhii'jim gui' na bhaan bipio' gu Piniisia dibiir gio ba' gui' na bhaan Jup bipio' gu Samaaria dibiir, xi ja aa'ndhidhat am gui' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam nam jir Israel kam na mit sap pui'p ba ti jii'n̄ buiñor gu Xoi'kam gui' nam cham jir Israel kam, gio nam sap cham tu' mi' pui' ka tu jim nam jax ja'k tu jimdat biipi' dir. Ba' biix joidham jix bhai'm ilh jamit na mit ji'k kap pu'ñi ja aa'n̄ gui' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam gui' nam jir Israel kam.

⁴ Ba' na mit pai' dhuuk bhammi ba ai Jerusaleen gu Paablo gio gu Bernabee, pix jix bhai' ja tii'n̄ jamit gui' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, gio gu noonbi'n̄ guch Xoi'kam, gio ba' gui' nam ja guguuxi'ndha' dhi' ji' nam ti jii'gi'ndha'. Ba' pui'p ba ja aagi'n̄ am nat jax ja'k ja palhbui gu Dios na mit ti jii'n̄ buiñor guch Xoi'kam gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam. ⁵ Ba' jai' dhit nam bhai'p tu'ii' gui' nam pariseos jum tiiti'nda' nam pui'p ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, na mit jax guguu Jup kai'ch am:

—Dho dai dho ba' na ja a'm bam aa' na pim ja matgilhdha' gui' nam pui' mu pai' ba ti jii'gi'n̄ buiñor guch Xoi'kam nam cham jir Israel kam ja'tkam, gio ba' na pim ja chiñia' nam mi' pui' jimia' nat jax ja'k tu ua'nak gu Moisees na pui' ja'k tu aagix ka'.

⁶ Ba' maap jim jumpadak ma tu a'ga mit gu noonbi'n̄ guch Xoi'kam gio gu jai' gui' nam ja guguuxi'n̄ gui' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, ⁷ gu' ji nam gu' cham maa'n ñi'ook Jup bua. Ba' gu Peegro nat jax kikbo Jup ja titda:

—Ea na pim aañ alhiop ka xiñ kaaya'n̄ jaaduñ nañ jax jam tiida'. Dho gu' na pim jax bax maat jia nat ji'kchi tanoolh bap duu nat dir jiñ a'm ti tii gu Dios aapi'm jam bui nañ ba' nai' tu ja a'gidha' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n̄ nam ba' keeji mi' pui' ba jimia' na jax jix aa'.⁸ Gu' ba' na gu' gu Dios jix bhai'x maat jia gu ja jujur am bhaan, ba' ja tajaanxi gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' ja'p nat jax jich tajaanxi aach. Ba' dhi' bhaan jix maati' na pui'p jix ja kiigalhi'n̄ sia kum cham jir Israel kam ja'tkam. ⁹ Cham tu' jai' kam ja ilhi'i'n̄ gu Dios sia kum cham jir Israel kam ja'tkam, pui' pix Jup ja ilhi-i'n̄ ji matgim na jax aach. Dhi' bhaan jix maati' nat pui'p uañchuda gu ja ua'tulhdhara' na mit pai' dhuuk ti jii'n̄ buiñor guch Xoi'kam ja'p na jax aach. ¹⁰ Ba' gu xib, ɟax ku pim ba' tu' pix ilhdhat gu Dios pui' kai'ch na pim ja chiñia' guch jaaduñ nam pu duñia' na jax ja'k giilhim jix xijai, na cham ji'xkat jaroi' pu duñia' sia aach, ni guch bopxi kat dho moo kum cham mi' pui' jii'mdat? ¹¹ Gu' matgim na chich ba ti jii'n̄ buiñor guch Xoi'kam, pui' pix ba uañchudhix ji guch ua'tulhdhara', nat gu' ba tu namki gu Ge'kam Jesus sia ja bui gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam.

¹² Ba' mi' pix pup tu'ii' am, pu cham jaroi' ñiok, dai nam te kee pix nat pai'

dhuuk bhai'p ji chu a'ga gu Bernabee gio gu Paablo, nam ja aagi'n nat jax ja'k ja palhbui gu Dios na mit jup tu duu gux ki'p jum duukam ja bui gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam nam tu' cham pai' nii'n, na ba' bhaan jix maati' ka' nam silhkam jup kai'chdha' nam pai' dhuuk tu ja a'gi'ndha'. ¹³ Ba' na mit pai' dhuuk tiimu nam xi chu a'gimik, mi' dhir ja'p mui'p ji nio gu Santiago, jup kai'ch:

—Ea na pim aan jup xi'n kaaya'n jaadu'n nañ jax jam tiida'. ¹⁴ Dho gu' ya' bach aagi'n dho dhich jaduun Simoon nat jax ja'k pui' ja a'm ti tii gu Dios gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam gui' nat biipi' ja a'm ti tii nam ba' mi' dhir bar ja'tkam tugi'n ka'. ¹⁵ Ba' dhi' ya' pui' ba tum kuugalh dho gu pui' na mit jax ja'k tu ua'nak gui' nam bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, na ja'pni mui' ji kiksa:

¹⁶ Mi' dhir ba' dai nañ giop ba kiisa' gu bhi'n'baki'n gu Dabii gui' na xib ialhix,

biix gu tuumki ga'n jañ maap jumpadai mi' pui' duña' na jax tui'kat biipi' dir,

¹⁷ nam ba' soi'm ilhdha' aan jiñ bui gu Israel kam ja'tkam ja biim gu jai' ja'tkam nam biix aixim jai' niñio'k ki'n tu niok nam ji'k pu ba aagix nam ti jii'ndha' aan jiñ bui.

¹⁸ Ba' dhi' guch Gi'kora' nat pu'ni ja'k tii bijik.

¹⁹ Ba' gu xib aan pui' ilhii'n jiñ jaadu'n na gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, gui' nam ji'k mi' pui' jimiim na jax jix aa' gu Dios gio nam cham pui' ja'k ka tu jim nam jax ja'k tu jimdat biipi' dir, na pim cham ja chianda' nam mi' pui' duña' gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Moisees na tu aagix ka'. ²⁰ Dai pix ji nach mui' xi chu ja ua'ñxidha' na pui'm kai'chidha' nam cham ka tu kua'da' gu tu' na ja bui makgixix ka' gup duiñxim didios, sia gu i'ii'r nam cham kua'da' gam gu sasoi' gui' nam ja bhiikhchudat ja koo'nda', gio ba'

nam cham jai'x bhai' ka ja titdada' gu u'uub. ²¹ Nam gu' pu bijik dir ba'x jai'ch nai' ja'p gui' nam pu'ni ja'k tu a'gada' gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Moisees na pui' ja'k tu aagix, gui' nam gam-miji jiñkui'ndha' mu ja'p nam pai' jax tu daanda' gu Israel kam ja'tkam jano' na pai' dhuuk cham tum juanda'.

Gu Israel kam nam ba tu ja ua'ñxidha' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam

²² Ba' gu noonbi'n guch Xoi'kam ja biim gu jai' gui' nam ja guguuxi'n gui' nam ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, gio ba' biix dhi' ji' nam ji'k ti jiigi'ndha', maa'n ni'ook bap duu mit nam sap jai' dhit mu ja jootsa' ja biim gu Paablo gio gu Bernabee mummi Antioki-
iya gui' nam pui'p ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' bhai' ji aa mit gu Judas gui' nam Barsabaas ki'n jup jix mat ka', gio ba' moo gu Siilas ip, nam gu' dhi' pik jix io'm tu' ka'm ja nii'ndha'. ²³ Ba' mui' ba ja joot jamit xi ja maakak gu u'uan, na ja'pnim kai'chim:

“Aachi' nach jir jam jaadu'n gio nach jir noonbi'n guch Xoi'kam, ja biim gu jai' gui' nam ja guguuxi'n gui' nam ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam, aach ya' dir mui' xi chu jam guguuxi'n jich jaadu'n, aapi'm na pim cham jir Israel kam na pim mummi oi'dha' Antiokiiya, gio gui' na bhaan bipio' gu Siiria dibiir, gio ba' aapi'm ip na pim bhammi dir ja'k jup oi'dha' na pai' bhaan bipio' gu Siliisia dibiir. ²⁴ Ba' aach ya' pui' ba te keech jaadu'n, na mit jai' dhit ya' dir mummi ji eek bhai' ji jam iatgi, sia ku chich tii cham mu ja joot. Ba' aapi'm cham bhaai' na pim jax kam duña'. ²⁵⁻²⁶ Ba' aach xi chu a'gak maa'n ni'ook xip duuk pui' ja'k tii nach jai' dhit pui' ja'k tu'm ki'n ja darsa' nam mu jimia' mummi aapi'm jam bui ja biim jai' guch jaadu'n, pui' na jax gu Bernabee gio gu Paablo, gui' nam jaroi'm tulhiin nam bhaankamu'n

tu a'ga gu Ge'kam jich Xoi'kam, nam tiix ja koodam ka' gu ja'tkam nam cham ja kaim ka'. ²⁷ Ba' dhi' nach jaroi' ja biim mui' xi jam joochxidha', jir Juudas gio ba' gu Siilas ip, nam ba' diilh jix bhai' jam aagi'ndha' na jax ja'k jir am gu dhi' pui' ji'. ²⁸ Na gu'x aa' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' gio aach diilh nach mui' xich ga'nga, nar am nach cham jam chi- anda' na pim mi' pui' jimia' gu pui' na jax ja'k tu aagix ja bui gu Israel kam ja'tkam. Ba' dai na tu' pik jum aa' na pim pu duña', ²⁹ na pim cham ka ja kua'da' gu sasoi' gui' nam ja bui makgirix ka' gu didios jup duiñxim, sia gu i'ñir na pim cham kua'da' gam gu sasoi' gui' nam ja bhiikchudat ja koo'nda', gio ba' na pim cham jai'x bhai' ka ja titdada' gu u'uub. Ba' biix dhi' pui' no' pimit mi' pui' jii, jir pui' ka' dho na jax jir am. Ja'pni daipu'."

³⁰ Ba' gui' dai na mit jax ja tabuimgi gui' nam ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam pu jii mit mu ja'k Antiokiya, mu ja'k na mit pai' ba ja joot. Ba' dai na mit jax øek maap xi ja jumpadak ba ja maa mit gu u'uan gui' nam ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam. ³¹ Ba' gui' dai na mit xi jiñkui, ba' joidham jix bhai'm ilh jamit, na gu' joidham jum kai'ch nam jax ja guguuxi'ñ. ³² Ba' gu Juudas gio gu Siilas jix io'm jup xi ja guguux jamit, na gu' pui' ja'k ja a'm tajaanixchu'nda' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' nam ba' bhaankam tu a'gada' gu Dios. ³³ Ba' gatuuk ji'kchi jurni'ñ ki'n mi' dhir ba ja joot jamit gui' nam ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam nam sap giop ba jimia' bhammi ja'k Jerusaleen na mit pai' dhir mu ja joot, dai na mit pui' ja'k xi ja tabuimgidhak na sap gammiji ja a'm ti niidhidha' guch Xoi'kam. ³⁴ Dai ba' gu Siilas mummi pup bii, ³⁵ gio ba' gu Paablo ip gio gu Bernabee, mi ja'p jam ba' pu oipot tu a'gada' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios ja biim jai'

mui' dhit gui' nam ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam.

Gu Paablo na giop ba tu a'gara' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, ba' dhi' ki'n bar gookim ka'

³⁶ Ba' gatuuk ji'kchi jurni'ñ ki'n giop ba baidhim gu Paablo gu Bernabee, jup titda:

—Maik jach giop ja paxiartu'npu' guch jaaduñ mu ja'p biix kap na chich pai' jax bhii biipi' dir na chich pai' dhuuk tu ja a'gi'ñpuk gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Ge'kam jich Xoi'kam, nach ja tii'mpu' nam jax jum ilhii'ñ.

³⁷ Ba' gu Bernabee biix tiip jix baidhikam gu Juan gui' nam Maarkos ki'n jup jix mat ka'. ³⁸ Gu' ji na gu' cham aa' gu Paablo, nat gu' biipi' dir gu Maarkos cham ja oi bhammi dir Panpiilia, baasi'n ja'k na mit tii ba tu a'gam gu ñio'ki'ñ gu Dios, dai nat bhai' dhir ja'k ba gii. ³⁹ Pui' dho gu' cham maa'n ñi'ook jup duu mit, dai nam jup kai'ch nam ji'dilh bhiiya'. Ba' gu Bernabee dai gu Maarkos xi baidhak ba jii bhammi dir ja'k Chipre na pai' alhi'ch jir dibiir, dai na mit jax bha tiitis bhaan gu ge' kanuub. ⁴⁰ Gu Paablo ba' dai gu Siilas xi baidhak jup ba jii. Ba' gui' nam ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam ja a'mkam xi chu daani mit na mit jax mi' dhir gamai' ji jii na sap ba' ja a'm ti niidhidha' guch Gi'kora' mu ja'p nam pai' jax bhiiya'. ⁴¹ Ba' mummi ja'p ji bhii mit na pai' bhaan bipio' gu Siiria dibiir, gatuuk ba' mi' dhir bhammi dir ja'k jup bhii mit na pai' bhaan jup bipio' gu Siliisia dibiir, ja guguuxdhim am gui' nam ji'k ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam mu ja'p nam pai' jax tu daanda'.

Gu Paablo na ba baidhika' gu Timoteo

16 Ba' bhammi dir ja'p ji bhii gu Paablo na pai'r Derbe gio ba' bhammi ja'k Listra, ba' bhai' ba tii maadit gui' nam ti jiigi'ndha' buiñor

guch Xoi'kam na pui' tii' Timoteo, nar maraa'n maa'n gu ubii Israel kam na pui'p ti jii'gi'ndha' bui'noor guch Xoi'kam, gu taata'n ba' dair griago. ²Ba' biix pix joidham jix kiigalhi'ndha' am gu Timoteo gui' nam ji'k ti jii'gi'ndha' bui'noor guch Xoi'kam gu bhai' kam Listra gio ba' gu Ikoonio kam. ³Ba' ba baidhim gu Paablo gu Timoteo nam sap maap tu a'-gapu' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook, dai nat biipi' dir xi matgilhdhak na mit ba' moo gamai' ji jii na sap ba'x maati' ka' na pui'p jir Israel kam, nam ba' sap jix kiigalhdha' gu Israel kam ja'tkam gammiji nam jax bhiiya' ja bui, nam gu' biix pix jup jix mat ka' gu Timoteo na griagor taata'n. ⁴Ba' gammiji gu ge'ger kikcham nam jax aajim ja bui gui' nam ti jii'gi'ndha' bui'noor guch Xoi'kam, biix jup xi ja aa'ndhidhat am gu pui' na mit jax ja'k maa'n ñi'ook jup duu gu noonbi'ñ guch Xoi'kam bhammi Jerusaleen ja biim gu jai' nam ja guguuxi'ndha' gui' nam ti jii'gi'ndha' bui'noor guch Xoi'kam. ⁵Ba' biix ja jujur ki'n jix biinak ka' am bui'noor guch Xoi'kam gio nam pix ji mui'dhidha', nam gu' jai' pix jup ji chi jii'ndhidha' nabap tanoolh.

Gu Masedoonia kam maa'nkam na bui'noor bam maaxdha' gu Paablo

⁶Ba' pui' ja'k ba ja jujurtuda gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' nam cham tu' mu ja'k tu a'gapu' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na pai' jax bhaan bipio' gu Aasia dibiir, mu ja'k ba' pu bhii mit na pai' bhaan bipio' gu Priijia dibiir gio ba' gui' na bhaan jup bipio' gu Galaasia dibiir. ⁷Mi' dhir ba' nammi ju'ndharan ba ai mit mi' na pai' dhir bhaan ba bipio' gu Miisia dibiir. Ba'p jum aa' am nam mi' dhir mu ja'k jup bhiiya' git na pai' bhaan bipio' gu Bitiinia dibiir, gu' ji nat gu' gio pui' ja'k jup ba ja jujurtuda gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' ga'n guch Xoi'kam nam sap cham tu' mi' ja'k bhiiya'. ⁸Silh

ba' pu bhii mit gammiji na pai' jax bhaan bipio' gu Miisia dibiir, gammiji dir ja'k jamit ba' ba ai na pai'r ju'ndharan gu ge' suudai', na pui' ti tii' Troas. Mi' ba' gan ji chibia mit. ⁹Ba' tukaa' na ka koos gu Paablo, ba tiitki maa'n gu Masedoonia kam maa'nkam nat mi ja'p ji kikbok soi' ba titda, ja'p sap kai'ch: "Mu jimia' ap iam bhammi dir Masedoonia nap jich palhbuidha'." ¹⁰Ba' nat jax pui' ji' ti tii gu Paablo, moo jano' jix kii' bach dhuu chich nach bar jiimdak bhammi dir ja'k Masedoonia, nach gu'x maat na dhi'r di' gu Dios na much bai'ñ nach bhammi dir ja'p nai' tu a'ga' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ.

Gu Paablo gio gu Siilas nam Piliipos ji oipot ba tu a'gada' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios

¹¹Ba' mummi dir Troas dai na chich jax bha tiitis bhaan gu ge' kanuub, pu jii chich silh bhammi dir ja'k na pai' ilhi'ch jir dibiir na pui' ti tii' Samotraasia. Bhai' dhir ba' kabuimuk gio gamai'p ji jii chich baasi'n dir ja'k na pai' pui' ti tii' Niapulis. ¹²Ba' bhai' dhir Niapulis baasi'n ja'k jup bhii chich na pai' pui' ti tii' Piliipos, ba' bhai' dhi ge' kiicham jix io'm mui' bha oi'ñka' am gu Rooma kam ja'tkam, cham tu' pui' na jai' kap. Ba' dhi' bhaan bipio' gu Masedoonia dibiir, bhai' ba' pup oipo ich ji'kchi tanoolh. ¹³Ba' moo maa'nnim nat pai' dhuuk bam ai na cham tum juanda', ma jii chich mu ja'p ju'ndharan bhai' gu ge' kiicham, mu ja'p biix ak jach pix tu tui'dhi' nach pai' ilhii'ñ nam jum jumpa'nda' gu Israel kam ja'tkam nam tu daanda'. Ba' mi ja'p ba ja tii chich maa'n kap nam tu daan gu u'uub, ba' aach mu ja'k ji ai. Mi ja'p jachich ba' ji dharai'buk bhai' ji chu ja a'gi gux bhai'm kai'chdham ñi'ook. ¹⁴Ba' maadi' gui' ji' gu u'uub Liidia tii', nar mu ja'k kam ka' Tiatiira, ba' tu ga'rada' gu jajannulh gux ñakaabma'

gux kiki'. Ba' na gu' gammiji tu daanda' buiñor gu Dios, ba' pui' ja'k xi jurtuda nax bhai' xi kēēke' gu Paablo na jax kai'ch na tu a'ga. ¹⁵ Ba' ja'xpix dai nat ba ti jii'n buiñor guch Xo'i'kam, gio ba' nat bam bakua ja biim gui' nam ji'k jir jum maap oi'dhagim ka'. Mi' dhir ba' dai na soi' bach chitda nach sap xi chibiappui mu ja'k na pai' kio, jup kai'ch:

—No' pim ilhii'n jiiñ jaaduñ nañ silhkam ba ti jiigi'n buiñor guch Xo'i'kam, xi chibiappui pim muñ ki'aam.

Ba' aach jup ma oi, na gu' soi' kai'ch nach baidhim.

¹⁶ Ba' maa'nnim na chich giop ba tu daa'nim mu ja'k na pai' tum daanda', ba tii chich nach mui' ka jiim na mi ja'p daa maa'n gu ubii tiyaa na bhaan jup tu'ii' gu cham kii' ii'mda'. Ba' biix aixim tu' na pix jix mat ka' no' jaroi' tu' tikka namkidhat, pui' kum ba' mi' daaska' gu ja'tkam, nam gu' mui' tuumiñ bhaan mi mai'chikda'. ¹⁷ Ba' gui' ji' gu ubii tiyaa gatuuk dir mui' jich oi jup kai'chim ge' ki'n:

—Dhi'ni dhi ja'tkam jir tujuandam tugi'n am gu Dios gux dhaam kam. Pui' kum ba' ya ja'p tu jam a'gidhim na pim jax ja'k mi' pui' jimia' na ba' uañchudhix ka' gu jam ua'tulhdhara'.

¹⁸ Ba' maa'n na pui'ch chitda nach pai' dhuuk mui' ba jiimda' mu ja'k na pai' tum daanda'. Ba' maa'nnim nax oodat pix ba kēē gu Paablo, nat jax ja'k gii jup titda gu cham kii' ii'mda' na bhaan jup tui'dhi' gu ubii tiyaa:

—Aa'ñ pum titda bhaankamu'n guch Xo'i'kam nap buusnia' bhai' dhir bhaan dhi ubiiñ jaduun.

Ba' mi' jotmoda' buus gu cham kii' ii'mda' bhai' dhir bhaan gu ubii tiyaa, jix kii' dho gu'p jum duu. ¹⁹ Ba' giilhim bhai' ji bhaak jamit gui' nam jaroi' mi' ka daaska' gu ubii tiyaa, na gu' cham ka bhaai' nam jax dhui bhaan ka mai'chia' gu tuumiñ. Na gu' nam tii xi ñii'n, ni

ji'x ku cham ka mamti gu tu' nam tii xi chikka gu ja'tkam namkidhat. Ba' ba daa mit gu Paablo gio gu Siilas, mi' dhir ba' dai na mit ba ja u'uuk mu ja'k irban gu ge' kiicham ja bui gu ge'gerkam. ²⁰ Ba' mu ji ja aichdhak bhai' ji ja iattulh jamit ja bui gu ge'gerkam, jup kai'ch am:

—Aach ya' ja bai'ñchu' dhi Israel kam ja'tkam nam mu ja'p oipot ja kokdhichu'n guch ja'tkam tuk, ²¹ gam nam pui' kai'ch nach sap maakam ba tu jimda' na jax ja'k ni ji'x ku iam jir am nach pui' ja'k tu jimda', nach gu' aach jir Rooma kam.

²² Ba' gu ja'tkam na mit pui' ji' ji ja kēēk, giilhim bhai' ji bhaak jamit, gio gu ge'gerkam ba pui' ip. Ba tu chia mit dho gu' nam xi ja kookoxdhai gu ja jannulh ja gi'bia' o'xia ki'n. ²³ Mi' dhir ba' dai na mit ba tu chia nam ja kuupa', ba' xi chianik jamit gui' na mi' tu nuuka'nda' na sap jix bhai' ja nuuka'nda' nam ba' cham bubuakia'. ²⁴ Ba' gui' nat pui'p ji ja kēēk, jix io'm tuukab ja'k xi ja kuu gio nat jix bhai' u'uux cha'm xi baapai gu ja tooton.

²⁵ Gu' ji na gu' moo jano' gu iraab tukaa' nam ka tu daan gu Paablo gio gu Siilas, gio ba' nam ka tu laala'n gu alabaa'n buiñor gu Dios, gam gu jai' nam tē kēē gui' nam mi'p kuup, ²⁶ jotmoda'x io'm bhai' ji chum gi'nduki sia mi ja'p diirap miji irban dir mi' nam pai' ja kukpada' gu ja'tkam. Ba' nai' pix jim kukpio' gu kiki'ñgob, gio ba' gu bapaiñum titropiñ am jup xi i'ki gui' nam ki'n ka buuplhich biix gui' nam mi' kuup. ²⁷ Ba' nat pai' dhuuk ba ñiñia gui' na mi' tu nuuka'nda', ba tii na biix kukpio'kix gu kiki'ñgob mi' nam pai' ja kukpada' gu ja'tkam. Ba' bhai' ji baabu gu tēb kuxiru'n na sap mi' xim mu'ai diilh, na gu' ja'p jum aa' na mit pu nakoo gui' nam mi' kuup na mi' ja nuuka'n. ²⁸ Gu' ji nat gu' jotmoda' mu jiñkui gu Paablo, jup titda:

—Cha'p jum mumua'da'ñ jaduun. Ya'p tu'ii' ich biix.

²⁹ Ba' pui' cham kam mua gui' na mi' tu nuuka'nda' nam pai' ja kukpada' gu ja'tkam, dai nat ba tu chia pix nam ti bi'ndha'. Mi' dhir ba'x choo'nnichgit gio na ji gi'bokidhat mirdat mi' ba baa nam pai'p tu'ii' gu Paablo gio gu Siilas, mi ja'p ba' ja tooton am biipi' dir ja'k o'lhi-a'n ki'n ji kikbo. ³⁰ Gatuuk ba' xi ja boos-gak ba' ja tikka na sap jax ja'k jix bhaai' na uañchudhix ka' gu ua'tulhdhar ga'n, jup ja titda:

—¿Tu'ñ jax dhuñia'ñ jaaduñ na ba' ba uañchudhix ka' guñ ua'tulhdhara'?

³¹ Ba' gui'p titda am:

—Dho nap ti jii'ndha' dho buiñor guch Xoi'kam ja biim gum ki'aam kam na ba' ba uañchudhix ka' gu jam ua'tulhdhara'.

³² Ba' pui' xi chiidak bhai' ji chu a'gi mit gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Gi'kora', biix sia gui' nam ji'k mi'p tu'ii' kia'mi'ñ. ³³ Mi' dhir ba' dai nat ba ja bakuañ bha ja'p nam pai' jax jix ko'k-tulhdhix nam ja gibiimik. Mi' dhir ba' dai nat ba ja umua' nam bakuana' mu ja'p na pai' suu'n gu suudai' ja biim gui' nam ji'k jir jum maap oi'dhagim. ³⁴ Mi' dhir ba' giop ba ja baidhak mu ja'k ki-a'mi'ñ, ba tu ja onbai' ba', joidham pix jix bhai'm taat ji gu' ja biim gui' nam jir kia'mi'ñ kam, na gu' sap joidham jir am na mit ba ti jii'ñ buiñor gu Dios.

³⁵ Ba' kabuimuk nat ba xia', mui' ba ja joot jamit gu ge'gerkam gu ja o'rosi-iris tuk nam sap pu tii'npui' gui' na mi' tu nuuka'nda' nam pai' ja kukpada' gu ja'tkam na sap ja do'ñcho' gu Paablo gio gu Siilas. ³⁶ Ba' pui'p ba titda gu Paablo gui' na mi' tu nuuka'nda', jup kai'ch:

—Ba jimia' pim jiñ jaaduñ, na mit gu' sap bha tu joot gu ge'gerkam nañ jam do'ñcho'.

³⁷ Gu' ji na gu' cham aa' gu Paablo, dai nap ja titda gu o'rosiiris gui' na mit mu ja joot:

—Dho gu' ja'pji na gu' moo cham jup jir am na mit ja'p pix tu chia nam jich gi'bia' gio nam jich kuupa', nach gu' aach pui'p jir ja'tkam tugi'ñ gu ge'kam Rooma kam. Pu cham xich chikkak jamit no' moor pui' nam jax jich chitda gui' na mit yach aich, ka' ba' gu' cham. ¿Gu xib ba' ilhii'ñ am aa nam moox ixchuixim jup bach dho'ñcho'? Gu' ja'pji diilh ji jia nam ya'ni bha jimiich dho'ñcho'.

³⁸ Ba' gu o'rosiiris ba ja aa'ndham jamit gu ge'gerkam. Ba' na mit pui' ba ti kai nam jir ja'tkam tugi'ñ gu ge'kam Rooma kam, giilhim jix chooto'n jamit. ³⁹ Ba' xi boop jamit na mit pu ja tiidam nam sap ka tu ja uañi'ñka' gu pui' na mit ji'k jax ja dooda gu Paablo gio gu Siilas. Mi' dhir ba' dai na mit soi' xi ja tiidak ba ja joot nam sap ba jimia' mi' dhir ge' ki-icham. ⁴⁰ Ba' gu Paablo gio gu Siilas na mit jax jup bubua mi' dhir nam pai' ku-upich, pu jii mit mu ja'k na pai' kioka' gu Liidia. Ba' mi' giop ba ja tii mit gui' nam ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, ba' xi ja guguuxdhak ba jii mit ip gio.

Gu ja'tkam nam ba bhaaku' gu Tesaloonika oi'ñkam

17 Ba' bhammi dir mu ja'k pu bhii mit gu Paablo gio gu Siilas na pai' jai' kap jup jir ge'ger kikcham ka', na pui' ti tii' maa'n kap Anpiipolis, gu jumai kap ba' Apoloonia ip. Ba' bhai' ji' ja'p nam xi oipimik bhai' dhir mu ja'k jup bhii mit na pai' pui' ti tii' Tesaloonika, ba' bhai' maa'n kap jup tu daanda' am gu Israel kam ja'tkam. ² Ba' gu Paablo na gu' ko'raarda' na ba ji jimia' mu ja'p pai' nam jax tu daanda' gu Israel kam ja'tkam, ba' ji'k baikim na pai' dhuuk pu'ñim a'jida' na cham tum juanda' mui' ba ji jimia' mu ja'p nam pai' pu'ñi tu daanda' gu Israel kam ja'tkam gui' nam bhai' oi'ñka' Tesaloonika, ba' gammiji ja aagi'ndha' bhaan gu u'uan mi' na mit pai' tu ua'nak gui' nam bhaankamu'n

tu a'gimik gu Dios, ³ na pui' ja titdada' na sap pui'm kai'ch na kam kuugalhdha' nam pai' dhuuk mu'aa' guch Xoi'kam gui' na Dios pu'ni bha jootsa'. Mi' dhir sap ba' duadii giop bamgia' mi' dhir koi'nga'n tir, jup ja titdada':

—Ba' gu Jesusus jir di' guch Xoi'kam gui' nañ jaroi' jam aagi'n̄, gui' na saak Dios pu'ni bha jootsa'.

⁴ Ba' jai' dhit ti jii'n̄ jamit buiñor guch Xoi'kam gu Israel kam ja'tkam, mi' dhir ba' dai nam ba kaichu' gu Paablo gio gu Siilas. Gio ba' jai' gui' nam griago ñi'ook ki'n tu a'gada', gui' nam ji'k pu gammiji tu daanda' buiñor gu Dios, pui' mui'p ti jii'n̄ jamit buiñor guch Xoi'kam, gio ba' jai' gu u'uub ip gui' nam jir jix a'aixkam ka' pui' mui'p ti jii'n̄ jamit buiñor guch Xoi'kam. ⁵ Ba' jai' gui' na mit cham ti jii'n̄ buiñor guch Xoi'kam gu Israel kam ja'tkam bhai' ji bhaak jamit, ba' ba ja umua' mit ji'kchi gu ja'tkam gui' nam bha ja'p oipot jix buam tomaat ka' na ji'x jir ge' kiicham, ba' pui' ja titda am nam sap ja iatgidha' gu ja'tkam gui' nam ji'k cham ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam nam sap ba' jai' bhai'p ji bhaaku' ja bui gu Paablo gio gu Siilas. Ba' pui'm duu dho, giilhim bhai' ji bhaak jamit. Ba' biix maap xim daagik mui' tii jii mit mu na pai' kioka' gu Jason na mit tii o'bhai' gu Paablo gio gu Siilas, nam gu' mi' tibiapka' buiñor dhi' ji' dhi maa'nkam, nam sap ba' mi' dhir ja boosgai mu ja baidhika' git ja bui gu ja'tkam. ⁶ Gu' ji na mit gu' cham mi'p ja tii nam tii pup xi ja gaagaimik, ba' gu Jason pix bhai' ji o'bhai' mit. Tiimirak jamit dho gu' gamai' pix tu dooda ja biim gui' nam ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, nam gu' maap mi' ka daraa. Mu ba' ba ja aich jamit ji-iñkidhat nam pai' darka' gu ge'gerkam jup kai'chim am:

—Ya' ja'k jup ba ai mit gu ja'tkam gui' nam biix kap nai' oipidhat ja ñiokbotu'n gu ja'tkam, ⁷ ba' dhi Jason mu xi ja aich

kia'mi'n̄. Cham tu' ka'm nii'n̄ am dho biix dhi' dhi ja'tkam gu pui' nat jax ja'k tu dai gu ge'kam Rooma kam na pui' ja'k tu aagix ka', nam gu' pui' kai'ch na sap jumaip jix jai'ch gu ge'kam na pui' tii' Jesusus.

⁸ Ba' giilhim bhai' ji bhaak jamit gu ja'tkam na mit pui' ji' ja kai, gio gu ge'gerkam ba pui' ip. ⁹ Gu' ji na gu' gu Jason gio gui' na mit maap mi ja aich, jotmoda' xi ja namki mit gu ge'gerkam. Ba' pui' cham jax ka ja dooda mit, dai na mit ba ja joot nam ba jimia'.

Gu Paablo gio gu Siilas nam ba jimia' Bereeya ja'k

¹⁰ Ba' moo jano' nat jax gamai' ji chuk, bhai' dhir ba ja joot jamit gui' nam ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam nam sap ba jimia' mu ja'k Bereeya gu Paablo gio gu Siilas, ba' gui' bhai' dhir jup ma jii mit mu ja'k nam pai' tu ja aagi'n̄. Ba' na mit jax eek, pu jii mit mu ja'p nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam. ¹¹ Ba' mu ji eek bhai' ji chu ja a'gi mit gux bhai'm kai'chdham ñi'ook. Ba' gui' cham jax ji chi'iik jup ti jii'n̄ jamit, nam gu' diilh kat pur jix bhabhai'kam ka' dhi' ji' dhi Israel kam ja'tkam nam bhai' oi'ñka' Bereeya, cham tu' pui' na jax gui' nam bhammi ja'k jup oi'ñka' Tesaloonika. Ba' gammiji nabap tanoolh tu jiñkui'ndha' am gu ñio'ki'n̄ gu Dios nam jix maachim ka' no' moor silhkam gu pui' na jax tu ja a'gi'ndha' gu Paablo gio gu Siilas. ¹² Ba' mui' dho ti jii'n̄ jamit buiñor guch Xoi'kam gu Israel kam ja'tkam, gio jai' gui' nam griago ñi'ook ki'n tu a'gada' pui' mui'p ti jii'n̄ jamit buiñor guch Xoi'kam, pui' na jax gu chichio'n̄ gio ba' gu u'uub ip gui' nam jir jix a'aixkam ka'. ¹³ Gu' ji na mit gu' pui' ba ti kai gu Israel kam ja'tkam gui' nam bhammi ja'k jup oi'ñka' Tesaloonika na gu Paablo mu ja'k Bereeya ji oirit jup ba tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n̄ gu Dios. Ba' mu jimiiik mu

ja'k bhai'p ji ja iatgi mit gu ja'tkam gui' nam ji'k cham ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xo'i'kam, ba' gui' na mit pui'p ji ja keek giilhim bhai' ji bhaak jamit. ¹⁴Gu' ji na gu' gui' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xo'i'kam jotmoda' xi joot jamit gu Paablo na sap bhai' dhir ba jimia' mu ja'k taatsab na pai'r ju'ndharan gu ge' suudai'. Dai ba' gu Siilas gio Timoteo bhammi pup oipo am Bereeya. ¹⁵Ba' jai' dhit jum ma oi mit gu Paablo gui' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xo'i'kam mummi juugit na pai'r ge' kiicham ka' Ateenas ti tiigim. Mi' dhir ba' giop ba ja joot nam ba jimia' bhammi ja'k Bereeya pui' xi ja tiidak nam sap pu tiida' gu Siilas gio gu Timoteo nam mui' xi jii'mda' mummi na pai' oiri gu Paablo.

Gu Paablo na Ateenas oirida'

¹⁶Ba' na mu ja'p ka oiri gu Paablo na pai' jax jir ge' kiicham, bhammi dir na pai' pui' ti tii' Ateenas, na bhai' ja niira gu Siilas gio gu Timoteo, bhai'x buam ji chu tatdat nat ba ja tii gu didios jup duiñxim nam mi ja'p pix ja'x tuut biix kap na ji'x jir ge' kiicham. ¹⁷Ba' gammiji ba ji chu ja a'gidha' gu Israel kam ja'tkam mu ja'p nam pai' tu daanda', gio gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam ba pui' ip, gui' nam ji'k gammiji pu tu daanda' buiñor gu Dios, gio gui' nam mu ja'p jum jumpa'nda' irban gu ge' kiicham. ¹⁸Ba' jai' dhit bhai' ji niokbo mit buiñor gu Paablo gui' nam pui' ilhii'ndha' nam biix aixim xi chu buada' nam ba' dhi' ki'n jix bhai'm taat ka', gio ba' gui' nam pui' ja'k jup ilhii'ndha' na dhi' ki'n jix bhai' tu ja jimda' no'm cham jax jum aa' sia ku biix aixim jix buam tu ja jim. Ba'p kai'ch am:

—¿Tu' ba' aagat jup kai'ch dhi maa'nkam jix xopkigim?

Jai' ba'p kai'ch am ip:

—Panaas ku ja a'mkam tu a'ga dhi maa'nkam gu jai' didios nam cham jir ya'

kam, nam sap ba' gui' ja bui ti jii'ndha' git gu ja'tkam.

Ba' dhi' pu'ni ja'k kai'ch am, na gu' gux bhai'm kai'chdham ni'ook na tu ja a'gi'n gu Paablo na bhaan tu a'ga gu Jesusus gio nat jax ja'k jum duu nat duadik giop bam mi' dhir koi'nga'n tir.

¹⁹Ba' pui' xi kai'chimik ba baidhim am gu Paablo mu ja'p na pai'r Areopago, mu ja'p nam pai' gammiji mi'm jumpa'ndat tu a'gada' gu tu' na jax jum buada' nai' ja'p. Mu ba' ji aichdhak jup titda am:

—Jich aagi'ndha' ap jich jaduun nar tu'p tu'm da' dhi' nap jax ja'k kia'pix ya ja'p tu a'gim. ²⁰Na gu' dhi' pui' nap ji'k jax tuch a'gi'n, aach cham pai' pui' te keeket, pui' kuch ba' tiix maachim na jax jir jum duukam.

²¹Ba' dhi' dhi ja'tkam nam bhammi dir oi'ñka' Ateenas, gio gu jai' gui' nam mik dir bhai'p oi'ñka', gammiji ja ko'raarda' nam jix kaim ka' gu jaroi' no' pu'ni jax tu a'ga, gio ba' moo na ja ko'raarda' ip nam mi' dhir pui'p ba tu a'gada' no'm pu'ni cham pai' jaroi' pui' keeket.

²²Ba' gu Paablo dai nat jax jup kikbo mi' ja saagi'n gu mui' ja'tkam nam mi'p tu'ii' Areopago bhai' ji chu ja a'gi, jup ja titda:

—Dho gu' ea na pim ka xiñ kaaya'n jaaduñ na pim ya' oi'dha' Ateenas. Dho gu' aañ pui' jam nii'n dho na pim giilhim tu' ka'm ja niidhat ja daan gu jam didios tuk. ²³Ba' maa'n kap na niich ti tii mu ja'p na pim pai' jax chu daan ja bui gu jam didios tuk, bha tu ua'niix bhaan gui' na pim mi' tu ja makgirxi'n, na ja'pnim kai'ch, “Gu Dios na cham jaroi' maat.” Ba' dhi' dhi Dios na pim pui' cham maat na pim daan, aañi' dho jam aagi'ndha' nar jaroi' dha'.

²⁴Dho dhi' dhor di' gui' nat jup duu dhi oi'nga'n gio na ji'k tu' ya ja'p jix chu jai'ch bhaan, gui' nax dhaam jir ge'kam gio ya ja'p dhi oi'nga'n, ba' cham tu' ya

ja'p pai' kio bhaan gu chichiop gui' na ja'tkam jup jir ja duiñ. ²⁵ Ni na cham tu' a'miram jum aa' na mu pai' palhbui'ñd-ha' gu jaroi' gu tu' no' jax jix dhuñiim, na gu' dhi' pix jir di' nach maak gu ii'mda' biix ji'ma'n, pui' na jax gu jibiilh nach ki'n iibhi, gio biix aixim na tu'ch a'm jum aa'.

²⁶ 'Gio dai maa'n ip gu maa'nkam nat bhaan dir ja mui'dhalh mui' gu ja'tkam nam sap ba' biix kap nai' oi'ñka' na ji'x jir oi'ñga'n, gio ba' nat ja daax nam ji'x pix juugit duduaka' gio nam pai' jax oi'ñka', ²⁷ nam ba' ba gaaga' gu Dios na pa ja'k jup tu'ii', katti iam tu tattamid-hat am pix tigia' am na pai'p tu'ii', sia ku gu' gu Dios tii cham tu' mik jup tu'ii' aach jich bui biix ji'ma'n. ²⁸ Na gu' gu Dios buiñor jia nach ba' dudua, pui' ku ba'x bhaai' nach joiñ, gio nach ba' ya ja'p jix jai'ch dhi oi'ñga'n bhaan, ja'p na mit jax ja'k tu ua'nak ip gui' nam tu u'uanda' gu ya' kam aapi'm jam bui, na ja'pnm kai'ch: "Aach jir maamra'n gu Dios." ²⁹ Ba' no'ch jir maamra'n gu Dios, cha'ch puich aa'nda' na panaas gu Dios jir pu chu'm na jax gu ja'ppix didios jup duiñxim gux u'uam bapaiñum totbikdam, piam gui' na pu chu'm na gux chua baiñum totbikdam, piam gu ja'p-pix jodaip duiñxim jax ña tu'm jup jix dhuñiim ka' diilh gu maa'nkam. ³⁰ Dho gu' bijik gu Dios cham tu'p jum buixd-hat dho ja bui gu ja'tkam, sia kum biix aixim pix tu jimda' nam jax ilhii'ñdha' diilh, gu' xib pui' kai'ch ji nam sap biix kap mi' pui' ba jimia' gu ja'tkam na jax jix aa'. ³¹ Nat gu' ba tu dai jia gu Dios na pai' dhuuk ba ja aagi'ñdha' biix gu ja'tkam nam jax ja'k tu jimdat biix ji'ma'n. Ba' dhi' bhaankam pui' tu duñia' gui' nat jaroi' pu bijik dir bhaan ti tii, ba' jano' nat pai' dhuuk dua'ñdhak gio mi' dhir jup bamii' koi'ñga'n tir, biix ja mattuda gu ja'tkam.

³² Ba' na mit pu'ñi kai na bhaan tu a'ga gu koi'ñga'n nam giop duduar, bhai' biix aixim ji ai'chux jamit. Jai' ba' siamrip kai'ch am:

—Moo chi jumai tanoolh jach ba' giop jum kaaya' gu dhi' pui' nap jax tu a'ga.

³³ Ba' gu Paablo mi' dhir pu jii ja bui gu ja'tkam. ³⁴ Ba' jai' dhit siamrip pix chu'p jum duu mit na mit ba oi gu Paablo. Maadit jir di' gui' nam mi'r ge'gerkam ka' Areopago na pui' tii' Doni-isio, gio ba' maa'n ja'ppix ubii mui'p xi jimchu' Damaaris tiigim, gio ba' jai' ji'kchi pup gu ja'tkam. Ba' dhi' biix ti jii'ñ jamit buiñor guch Xoi'kam.

Gu Paablo na ba jimia' Koriinto ja'k

18 Ba' gatuuk na bhammi dir xi oil-himik gu Paablo na pai'r ge' ki-icham Ateenas ti tiigim, bhai' dhir gam-miji ja'k jup bhii na pai' jumaip jir ge' ki-icham ka' na pui' ti tii' Koriinto. ² Ba' na mi ja'p ka oiri gu Paablo, mi ja'p ba tii maa'n gu Israel kam maa'nkam na pui' tii' Akiila. Ba' dhi' dhi maa'nkam mu ja'k maaxir na pai' bhaan bipio' gu Ponto dibiir, ba' kia'pix pa' mu ja'p ai mit na pai'r Koriinto biima'n gu binga'n Prisi-ila. Bhammi dir ja'k jam jiim na pai'r Rooma, gui' na bhaan bipio' gu Italia dibiir, na gu' gui' na bhai'r ge'kam ka' na pui' tii' Klaudio, bhai' dhir mai' ja aadi biix nam ji'k bha ja'p ka oi'ñkat gu Is-rael kam ja'tkam, pui' ku mit ba' mu ja'k ma oi'ñcham. Ba' gu Paablo ma ja pax-iaram mu ja'p nam pai' oi'ñka'. ³ Ba' na gu' pu chu'm ka'm bhaan jup tu juanda' gu Paablo nam jax chu'm ka'm bhaan tu juanda' gui', nam jup tu buada' gu ge'ger jajannulh nam ja ga'rada' nam ja ba'-kichdha' gu ja'tkam, ba' mi' pu bhai' ji chu jua gu Paablo ja biim. ⁴ Ba' na pai' dhuuk jum aajidha' na cham tum juan-da', ba jimia' gu Paablo mu ja'p nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam. Ba' gammiji ba ji chu ja a'gidha' na tiix aa'n-

da' nam ba ti jii'ndha' gīt buiñor guch Xoi'kam, gio gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam ba pui' ip.

⁵Ba' na mit pai' dhuuk mummi ba ai gu Siilas gio gu Timoteo bhammi dir ja'k na pai' bhaan bipio' gu Masedoonia dibiir, cham tu' ka tu jua gu Paablo, dai nat pix bhaan ji bam na gammiji tu ja a'gi'ndha' gu Israel kam ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook, na pui' ja titdada' na gu Jesus jir di' guch Xoi'kam gui' na saak Dios pu'ñi bhai' ba jootsa'. ⁶Gu' ji na gu' gui' ni ji'x kum ti jiigi'ndha', dai na mit bhai' pix ji bhaak, gio na jax aa' kum pu titda na jax cham jir am. Ba' gu Paablo xixiixkak gu jajannulhi'ñ na sap ba' bhaan jix maati' ka' na mit cham kiigalh gu pui' na jax tii pup tu ja a'gidhimik, jup ja titda ba'.

—Dho gu' aapi'm dho ba' diilh bar jam kuiñcha ka' na jam tulhiin̄chuda' gu Dios, aañ cham tu' kar jiñ kuiñcha ka', nañ gu' aañ ba jam aagi'ñ. Ba' xib dir ja'p ja'k dai gu jai' ja'tkam jañ pix ba tu ja a'gi'ñmira' nam cham jir Israel kam, na pim gu' aapi'm cham kaim.

⁷Ba' daipu' nat pu'ñi xi ja tiidak gu Paablo, mi' dhir pu jii na pai' tum daanda', mu ja'k ba' pix ji ai buiñor maa'n gu maa'nkam na pui' tii' Tiisio Juusto, gui' na gammiji tu daanda' buiñor gu Dios gio na mi' dhir ja'p amuub kioka' biipgan mi' nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam. ⁸Ba' maadiit gui' nam bhai'r ge'gerkam ka' nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam Krispo tiigim, ba ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam ja biim gui' nam ji'k jir jum maap oi'dhagim ka', gio ba' jai' gui' nam jir mi' kam Koriinto. Pui' mui'p ti jii'ñ jamit buiñor guch Xoi'kam moo jano' na mit jax kai gux bhai'm kai'chdham ñi'ook gio na mit pum bopko ip. ⁹Ba' maa'nnim tukaa' ba kai gu Paablo nat bhai' ba ñio guch Xoi'kam jix dhaam dir, jup titda:

—Cha'p toodon ka' Paablo. Aap moo xi chu ja a'gi'ñchu'nda' gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook, xi oidhidha' ap moo, ¹⁰nañ gu' aañ jum a'm ti niidhim jia. Ba' cham ji'xkat jaroi' jax jum dooda', sia ku tii xim mu'aam, ja'p dho ji nañ gu' aañ mui' ya' ka ja bia' gu ja'tkam ya' dhi ge' kiicham nam ka ti jii'ndha' aañ jiñ bui.

¹¹Ba' mi' pup oiri ip gu Paablo na pai'r Koriinto, maa'n oi'dha' dho moo daman taak mi' juruun̄, tu ja a'gi'ndha' ba' gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios.

¹²Gu' ji na gu' jano' na pai' dhuuk jup bar ge'kam ka' gu Galion biix kap na ji'x bhaan bipio' gu Akaaya dibiir, maap xim daagik jamit gu Israel kam ja'tkam ba daa gu Paablo, pu bhiik jamit dho gu' mu na pai' daaka' gu ge'kam. ¹³Ba' mu ji aichdhak bhai' ji iattulh jamit, jup kai'ch am:

—Aach ya' bai'ñchu' dhi maa'nkam na ya ja'p oirit pui' ja titda gu ja'tkam nam sap buiñor tu daanda' gu Dios na jax ja'k cham jir am nach pui' ja'k tu daanda' aach, na gu' maakam tu aagix aach jich bui.

¹⁴Ba' kia'pix mui' bax chu a'gam kat gu Paablo, gu' ji nat gu' mui'p ba ñio gu Galion, jup ja titda gu Israel kam ja'tkam:

—Aa gu' dhi' matgim na pim tu' a'gañ jaaduñ, gu' dhi' gu tu' ji no't jax dhuu no' giilhim jir jix buam jum duukam piam no't jaroi' mua nañ ba' dho gi cham jax ji chi'ji jam kaaya' gīt ji na pim jax kai'chdha' aapi'm na pim jir Israel kam ja'tkam. ¹⁵Gu' ji na gu' gu tu' ñi'ook ki'n pix nam jax tu a'ga gu ja'tkam, gio na jax ja'k pui' tu aagix aapi'm jam bui na pim tu jimda', gu' dhi' aañ cham maat ji, diilh japim mu pui' xi dhui na pim jax ilhii'ndha'.

¹⁶Ba' pui' xi ja tiidak mi' dhir gammiji xi joot. ¹⁷Ba' gui' palhiip gama ja'k na mit ji bhii, bhai' ji o'bhai mit gu Soost-

enes gui' na mi'r ge'kam ka' nam pai' tu daanda', daagik jamit gibiimik. Ba' gu Galion cham tu'p jum buixi'ñ sia ku mi ja'p jax chum bua.

Gu Paablo na gio ja'k jup ba gixia' Antiokiiya ja'k, mi' dhir ba' giop ba jimia' na tu a'gara' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ba' dhi' ki'n bar baikim ka'

¹⁸ Ba' mui' tanoolh mi' kapup xi juruun gu Paablo na pai'r Koriinto. Gatuuk ba' mi' dhir ba jii ja biim gu Prisiila gio gu Akiila, dai na mit jax ja tabuimgi gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Pu jii mit ba' mu ja'k na pai' bhaan bipio' gu Siiria dibiir, dai na mit jax bha tiitis bhaan gu ge' kanuub. Ba' biipi' dir nat chakui bha tis gu Paablo bhaan gu ge' kanuub, soosnapan xi jiikak gu kuupa'n na ba' bhaan jix maati' ka' nat ba tu kuugalh gu pui' nat jax ja'k tu dai biipi' dir na pu tu duñia'. ¹⁹ Ba' na mit pai' dhuuk bhammi dir ba ai Eepeso, bhai' pix juugit oi mit gu Paablo gu Prisiila gio gu Akiila. Ba' ma jii gu Paablo mu ja'p nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam, ba' mu ji eek bhai' ji chu ja a'gi biix nam ji'k mi'm jumpa'nda'. ²⁰ Ba' gui' tii soi' ba titda am na sap ji'k tanoolh pup mi' ka xi juruun dhai ja bui, gu' ji na gu' cham jup aa'. ²¹ Dai nat ba jii jup xi ja tiidak:

—Gioñ ya ja'p jup ba jam paxiaraidha' jia no' moox aa'nda' git gu Dios.

Ba' daipu' xi ja tiidak bhai' dhir pu jii Eepeso, dai nat jax bha tis bhaan gu ge' kanuub. ²² Ba' nat pai' dhuuk mummi ba ai Sesareeya, mi' dhir jup ma jii bhammi ja'k Jerusaleen nat ba ja paxiaram gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' na bhammi xi oilhimik, bhai' dhir mu ja'k jup bhii na pai'r Antiokiiya. ²³ Ba' mummi dir Antiokiiya ji'kchi jurni'ñ ki'n mi' dhir giop ma jii gu Paablo bhammi dir ja'p na pai' bhaan bipio' gu Galaasia dibiir gio ba' gui' na bhaan jup bipio' gu Priijia dibiir na ja guguuxd-

him gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, na pui' ja titdaim nam sap gam-miji ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam.

Gu Apoolos na Eepeso ji oirit ba tu a'gada' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook

²⁴ Ba' jano' bhammi dir ja'k jup ba ai na pai'r Eepeso maa'n gu Israel kam maa'nkam na pui' tii' Apoolos na mu ja'k kiokat Alijandriiya. Ba' dhi' dhi maa'nkam joidham jix bhai' xi buada' na pai' dhuuk xi chu a'gada', gio nax bhai'x mat ka' mi' na mit pai' tu ua'nak gui' nam bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios. ²⁵ Na mit gu'x bhai' tu mamtuxd-hak na jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa' guch Gi'kora', pui' ku ba' joidham jix bhai' xi buada' na pai' dhuuk xi chu a'gada' na jax jir tu'm kam gu Jesusus, sia ku gu' daipu' kax mat ka' na jax jir jum duukam ka' na tu bopkonaimik gu Juan. ²⁶ Ba' bhai' ji chu a'ga gu Apoolos gux bhai'm kai'chdham ñi'ook mu ja'p nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam. Ba' na mit pai' dhuuk ba kai gu Prisiila gio gu Akiila, mu ja'p jamit dilhkob xi baidhak jix bhai' xi aagi'ñ na jax pik ja'k jir silhkam gu pui' na jax tu a'ga bhaankam gu Dios. ²⁷ Ba' na pai' dhuuk bhai' dhir bar jimdam gu Apoolos bhammi dir ja'k na pai' pui' ti tii' Akaaya, jix io'm xi guguux jamit gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, gio ba' maa'n u'uan jamit mui'p xi maa na sap ja makia' gu bhammi dir kam gui' nam pui'p ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' gu u'uan pui'm kai'chim nam sap pix jix bhai' tiida' gu Apoolos na pai' dhuuk bhammi dir ba aaya' ja bui. Ba' nat pai' dhuuk bhammi dir ba ai na pai'r Akaaya, jix io'm bhai' jim guguux jamit gui' nat ji'k pu biipi' dir ja a'm ba ti tii gu Dios nam ti ji'iñdha' buiñor guch Xoi'kam, ²⁸ na gu' gu Apoolos bhai' pui' xi ja titda gu Israel kam

ja'tkam ja kaixdhat biix gu ja'tkam na sap cham tu'r pui' nam jax ja'k ilhii'ñ. Ba' cham bhaai' nam jax tiida', na gu' maaxik jir pui' na jax ja titda. Ba' bhaan tu ja a'gi'ñdha' mi' na mit pai' tu ua'nak gui' nam bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios na pui' ja titdada' na gu Jesuus jir di' guch Xo'i'kam gui' na saak Dios pu'ñi bha jootsa' gatuuk.

Gu Paablo na Eepeso ja'k ba aaya'

19 Ba' na bhammi dir ja'k ka oiri gu Apoolos na pai' pui' ti ti' Ko-riinto, gu Paablo biix jukgam ji bhiik bhammi dir ja'k jup ba ai na pai'r Eepeso. Ba' bhai' ba ja ti' ji'kchi gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xo'i'kam, ²ba' ja'pni bhai' ba ja tikka:

—¿Aapi'm jam a'm jum tajaa aa gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' na pimit pai' dhuuk ti ji'i'ñ buiñor guch Xo'i'kam?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Aach pu cham maat jia nar tu'p tu'm da' gu tu'x Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda', nach gu' cham pai' jaroi' pu chu'm keeket na pu'ñi ja'k tuch a'gi'ñ.

³Ba' gu Paablo xi ja tikka na mit sap jax ja'k jum bopko, jup ja titda:

—¿Gu' jax ja'k japimit gim bopkoñ jaaduñ?

Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho pui' na jax ja'k tu bopkonaimik gu Juan.

⁴Ba'p ja titda gu Paablo:

—Dho gu' gu Juan ja bopkonaimik dho gui' nam ji'k jix aa'nda' nam mi' pui' ba jiimda' na jax jix aa' gu Dios, ku gu' pui' xi ja titdat ji nam sap ti ji'i'ñdha' buiñor gui' na jaroi' gatuuk bha jimda', na dhi' aagit jup kai'chdha' gu Jesuus.

⁵Ba' gui' na mit pui' ji' ji keek gu Paablo na pu'ñi tu ja a'gi'ñ, giop mam bopko mit buiñor gu Ge'kam Jesuus.

⁶Ba' nat pai' dhuuk bhai' xi ja daa gu Paablo, pu ja a'm jum tajaa gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda', ba' jai' ñiñio'k ki'n

bhai' ji chu a'ga mit. Mi' dhir ba' dai nam ba tu a'ga bhaankamu'n gu Dios, na gu' pui' ja'k ja jujurtu'n. ⁷Ba' dhi' biix nat ji'k ja a'm jum tajaa gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda', aix am mambhiix daman gook gu chichio'ñ.

⁸Mi' ba' pu oirida' gu Paablo, baik masaa'n dho moo mi' juruuñ. Ba' gammiji ba ji jimia' mu ja'p nam pai' tu daanda' gu Israel kam ja'tkam na pai' dhuuk jum a'jida' na cham tum juanda', ba' gammiji ba ji chu ja a'gidha' gu ja'tkam cham ji choo'nnit na pui' ja titdada' nam sap ba ti ji'i'ñdha' buiñor guch Xo'i'kam na sap ba' pu'ñi ja'k gammiji ja a'm ba ti niidhidha' gu Dios.

⁹Gu' ji na gu' jai' ni ji'x kum cham ti jiigi'ñdha' gu dhi' pui', dai na mit bhai' pix giilhim ji ai'chux guch Xo'i'kam gui' na ja'p ji buusan na jax gu xibkam gu boi, na jax aa' kum pu kai'ch na jax cham jir am ja kaixdhat gu mui' ja'tkam nam mi'p tu'ii'. Ba' gu Paablo mi' dhir ba jii ja bui xi ja baidhak dai gui' nam ji'k ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xo'i'kam. Ba' maa'n kap xim taiñbuidhak gu ba'aak mi' na pai' tu ja mamtuxi'ñdha' gu ja'tkam maa'n gu maa'nkam na pui' ti' Tiraano, mi' ba' pu tu ja mamtuxi'ñdha' gammiji, dai na ji'x juugit pix gu tanoolh. ¹⁰Gook oidha' juugit ba' tu ja mamtuxdhak, ba' biix jup kai mit gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Gi'ko-ra' gui' nam bha ja'p oi'ñka' na ji'x juugit bhaan bipio' gu Aasia dibiir, pui' na jax gu Israel kam ja'tkam gio gui' nam cham jir Israel kam. ¹¹Ba' joidham jix kii'p jum duukam jix bhai' xi chu buada' gu Paablo, na gu' palhbui'ñdha' gu Dios, na gu' bhaan ti niidhidha'. ¹²Sia ji gu' gu papñios ga'n gu Paablo gam jajannulhi'ñ nam ja u'tiki'ñdhat ja a'm xi ja da'ñxi'ñ gux kako'kkam, pu duduar am. Ba' jai' na ja a'm jup tui'ngit gu cham kiki' i'i-i'mda', pu biix ja a'm dir bubua mit.

¹³ Ba' jai' jì'kchi gu Israel kam ja'tkam bha ja'p jup oipoda' am nam pui' mai'p ja jootosda' gu cham kikii' i'ii'mda' na ja a'm jup tui'ngida' gu ja'tkam. Ba' tii ilhdhat am nam bhaankam gu Jesusus mai' xi ja jootsa' git gu cham kikii' i'ii'mda' na bhaan jup tui'dhi' maa'n gu maa'nkam. Ba' bhai' ji ja ñiok jamit, jup ja titda am: —¡Aach ya' pu jam titda bhaankamu'n gu Jesusus, gui' na jaroi' Paablo bhaankam tu a'ga, na pim mu ja'k bubuakia' bhai' dhir bhaan dhi maa'nkam!

¹⁴ Ba' dhi' pu'ñi ja'k ja titdadat mai' ja jootosda' am gu cham kikii' i'ii'mda' gu xijum gook maamra'n maa'n gu Israel kam maa'nkam na pui' tii' Esseeba, gui' nar ja ge'kam tuk ka' gui' nam ja a'mkam tu daanda' gu ja'tkam mu ja'p na pai' tum daanda'. ¹⁵ Gu' ji na gu' maa'nnim nam mi' pui' ka titdatu' gu maa'nkam na bhaan jup tui'dhi' gu cham kii' ii'mda', jotmoda' mui' ji ñio, jup kai'ch:

—Jix maat iñ dho gu Jesusus, gio gu Paablo pui'ñ jup jix maat nar jaroi' dha'. ¿Gu' aapi'm jir jaroo da' ku pim ba' bha ja'k puñ chitda?

¹⁶ Ba' daipu' xi chi'iik, pu mui' jimii gu maa'nkam na bhaan jup tui'dhi' gu cham kii' ii'mda'. Mi ja'p dho gu' nai' ji ja gíbiimi na ji'x jix oo', pu biix dho gu' tu ja saasxichulh gu ja jajannulh. Pui'x dha'npak jamit pix ba jiboi'ññor giox kako'ktulhdhix kam. ¹⁷ Ba' na mit pui' ba ti kai gu Israel kam ja'tkam gui' nam mi oi'ñka' Eepeso, giilhim jix chooto'n jamit, gio gui' nam cham jir Israel kam ba pui' ip. Ba' mui' kap pix ja'x pui' tum a'gada' bhaankam gu Ge'kam Jesusus.

¹⁸ Ba' jai' mui' gu ja'tkam gui' na mit ji'k ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam mi aa-jidhat ja kaichdhat gu ja'tkam pui' ba titdada' am gu Paablo nam sap cham ka aa' nam pui' ja'k tu jimda' nam jix buam tu buimik biipi' dir. ¹⁹ Ba' jai' mui' gui' na mit bam mamtuxdhak gu jiboiñ

mi ja aichdhak ba ja mii'ñ jamit gu ja u'uan ja nii'ñchudat gu mui' ja'tkam, gui' na mit bhaan mi' ba tum mamtuxdhak gu jiboiñ. Ba' nam xi chu ja'kilhi'ñ nat ji'k ka'm mi' ba ti mii gu u'uan, jup jum duu gook oo'm daman mambhiix miil gu bapaiñum tuumiñ jix chooto totbikdam. ²⁰ Ba' dhi' pu'ñi mui' kap pix ja'x pui' tum a'gada' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Gi'kora', gio ba' na biix aixim jix kii'p jum duukam jup tum buada' na ba' bhaan jix maati' ka' nar ge'kam.

²¹ Ba' gatuuk pui' ba kai'ch gu Paablo na sap giop paxiarmira' bhammi dir ja'p na pai' bhaan bipio' gu Masedoonia dibiir, bhai' dhir sap ba' mu ja'k jup bhiya' na pai' bhaan jup bipio' gu Akaaya dibiir. Mi' dhir sap ba' bhammi ja'k jup bhiya' Jerusaleen, gio ba' moop kai'ch ip na sap bhammi na xi eeji Jerusaleen bhai' dhir Rooma ja'k jup bhiya'. ²² Ba' jai' biipi' gook mui' ba pup xi ja joot gui' nam oi'ñchu'nda' nam palhbuidhidha' tu' na pix ki'n, nam sap biipi' bhammi dir ja'p ba' oipoda' na pai' bhaan bipio' gu Masedoonia dibiir. Ba' dhi' nat jaroi' mu ja joot, maa'n jir Timoteo, maa'n ba'r Erasto ip. Diilh ba' bhammi dir pup oiri gu Paablo na pai' bhaan bipio' gu Aasia dibiir, ji'kchi tanoolh bhai' xi juruun nat ba' moo ba jii.

Nam ba bhaaku' gu Eepeso oi'ñkam

²³ Ba' jano' bhai'p ji bhaak jamit gu ja'tkam gui' nam bhai' oi'ñka' Eepeso na mit bhaan ji chu a'gak guch Xoi'kam, ²⁴ nat gu' maakam ja iatgi maa'n gu maa'nkam na pui' tii' Demetrio. Na gu' dhi' dhi maa'nkam jup tu buada' gu i'l-hich didios jix a'bhar totbikdam pu chuutu'm na jax gu ge' ubii dios tugi'ñ na pui' tii' Artemiisa, gio nam pu'ñi chichiop kir jup tuuttuda' gu i'l'hich didios. Ba' gui' nam ji'k palhbui'ñdha' nam

jup tu buada', jix dha'ram ja namki'ndha'. ²⁵ Ba' maa'nanim biix dhi' ji' nam ji'k palhbui'ndha', gio gu jai' nam pu chu'm ka'm jup tu juanda', ba ja bai nam mi'p tui'ka' buiñor. Ba' na mit pai' dhuuk biix mi' ba ai, jup ja titda:

—Aapi'm jiñ jaaduñ, na pim jax bax maat bo jia na joidham jir am dhi' nach tu' bhaan tu juan. ²⁶ Gu' ji na gu' buam pix ba tum bua na pim jax ba ti niiñ, gio na buam pix ba tum kai'ch na pim jax ba tē kēē, na pui' kai'ch gui' na saak jir Paablo nam sap cham tu'r didios gui' nam pu'ni ja'tkam jup ja bua gu didios. Ba' mui' ja'tkam ba ja iatgi pu'ni ji ja titdaimik, gio gu' biix kap ip na ji'x bhaan bipio' gu Aasia dibiir, cham tu' dai ya' na pai'r Eepeso. ²⁷ Ba' dhi' pui' aañ jiñ bui cham jir am, nam gu' cham ka ja ninii'ndha' gu ja'tkam dhi' nach tu' bhaan tu juan, gio gu chiop mi' na pai' kiik guch ñaan Artemiisa, pui' dho cham jup ka ninii'ndha' am, nam gu' cham ge'kam ka ilhii'ndha'. Ba' cham ya' ka tu daanda' am gui' nam ya' buiñor tu daan biix kap dir na ji'x juugit bhaan bipio' gu Aasia dibiir, gio ba' nai' ja'p biix kap dir na ji'x jir oi'nga'n.

²⁸ Ba' na mit pu'ni kai gui' na mi' pui' ja titda, giilhim bhaakuk pix jiiñak gii mit, jup kai'ch am:

—iGu' dhi'r ge'kam ji dhich ñaan Artemiisa nar jich dios tuk biix nach ji'k jir ya' kam dhi Eepeso!

²⁹ Ba' mi' cham bhai' nam jax kam duña' gu ja'tkam nam ji'k mi oi'ñka' na ji'x jir ge' kiicham, nam gu' cham ka maat na jax pik ja'k jir silhkam. Ba' ba daa mit gu Gaayo gio gu Aristaarko, gui' nam maap jiim gu Paablo, nam jir bhammi dir ja'k kam na bhaan bipio' gu Masedoonia dibiir. Ja tiibiopak jamit gamai' pix tu' ja dooda na mit ba ja baidhak mu ja'k na pai' mi' pu tum a'gada'.

³⁰ Ba' gu Paablo mui' tiir jimdam nax chu ja a'gi'ñmiram gu ja'tkam gui' nam

jix bhaak, gu' ji nam gu' cham aa' gui' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam.

³¹ Gio ba' jai' nam ampik mi'p ka oipo gu bhabhai' kai'chdham tugi'ñ gu Paablo mui'p ba tu joot jamit nam sap pu tiida' na cham mu ja'k jimda'. Ba' dhi' bhammi dir ja'k jiim am ja bui gui' nam biix kap jir ge'gerkam ka' na ji'x bhaan bipio' gu Aasia dibiir. ³² Ba' gu ja'tkam pix jiiñak biit am mi' ji jumpaxich na pai' tum a'gada'. Jai' maakam jup kai'ch am gio jai' maakam ip, nam gu' jai' mui' cham maat na mit jax kai'ñkam mi' jim jumpadak giilhim ba kai'ch gui' nam mi'x bhaak.

³³ Ba' jai' dhit gui' nam jix maat na jax jir jum duukam, ba aagi'ñ am gu Alijaanru. Ba' gu Israel kam ja'tkam mui' ji ñu'yasa mit mu ja'k nam pai'x bhaak gu ja'tkam, mi ja'p jamit ba' xi kii biipi' dir ja'k na sap ja a'mkam nokia' nam cham ja juanda'. Ba' gu Alijaanru nobi-i'ñ ki'n ja'p xi ja duiñ gui' nam mi' giilhim jix bhaak nam sap alhio ka xi kaaya' na jax tu ja a'gidha'. ³⁴ Gu' ji na gu' na mit pai' dhuuk ba maat na pui'p jir Israel kam maa'nkam, gio pix jiiñak jup gii mit. Miikim pa' moo nam mi' pu jiiñak, jup kai'ch am:

—iGu' dhi'r ge'kam ji dhich ñaan Artemiisa nar jich dios tuk biix nach ji'k jir ya' kam dhi Eepeso!

³⁵ Ba' gu ge'kam gui' na tu u'uanda' gu mi' dhi ge' kiicham siamri dakoo ma ja soo'mchulh nam cham ñiokda' gui' nam mi' giilhim jix bhaak, jup ja titda ba':

—Jiñ jaaduñ na pim jir ya' kam dhi Eepeso, jax dhui nam moo biix jix maat gu ja'tkam nach aach ya' umua'ndhix nach ji'k jir ya' kam dhi ge' kiicham nach nuuka'nda' dhi chiop mi' na pai' kiik guch ñaan Artemiisa, na dhi'r di' gu jodaip duiñxim nat jix dhaam dir ya gii. ³⁶ Ba' cham ji'xkat jaroi' jax dhooa', na gu'x bhai' nuukdhix. Ba' aañ pu jam titda na pim cham ñiokda', cha'pim ja'p pix pu tu buada' na pim jax ilhii'nd-

ha'. ³⁷Na gu' dhi ja'tkam na pimit ya' ja aich, cham pai' buam tu bua am jia mi' nach pai' tu chiopi', ni kum cham pai' giilhim jup a'ga guch dios tuk na jax cham jir am. ³⁸No' gu' dhi Demetrio tu'x a'gam gu jaroi' buiñor gio dhi jai' nam maap tu juan, dho mi'ñi dho daraa am gu ge'gerkam gui' nam jaroi' ti silhka'n, nam ja bui pui' xi chi'ya' gu tu' nam pui' ki'n jix bhaak, na ba'x maati' ka' na jaroi' silhkam tu a'gada'. ³⁹Piam no'm gu' maakam jup jix chu a'gam, dhox bhai' pix jam dhox xi chu a'gai jia pai' na silhkam tu'm a'gada', cham tu' pai' na ja'p pix tum a'ga. ⁴⁰Na gu' dhi' pui' na pim jax ja'k tu bua gu xib, dhi' cham jir am ji, na gu' cham bhaai'n ka' nach jax ja tiida' gux io'm ge'gerkam no' mit jax dhuuk maatik bhai' jich chikka gu dhi' pui' na pim jax kai'ñkam pui' tu bua. Dho gu' pui' dhoch chiida' am na aach jir jich kuiñcha ka' na chich diilh jix buam ji chu doodak gu tu' na cham jir am.

⁴¹Ba' daipu' xi ja tiidak ba ja joot nam ba jimia' mi' dhir.

**Gu Paablo na ba jimia'
Masedoonia ja'k, mi' dhir
ba' Greesia ja'k jup bhiya'**

20 Ba' nat pai' dhuuk ampix ji chu juu nam tii pup mi' xix bhaakut gu ja'tkam, ba ja bai gu Paablo gui' nam ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Xi ja guguuxdhak ba', xi ja ñio'kdhak ba jii bhammi dir ja'k na pai' bhaan bipio' gu Masedoonia dibiir. ²Ba' biix kap ai na ji'k kap bhaan bipio' gu Masedoonia dibiir, ja guguuxdhidha' soi' ja titdaidhat gui' nam ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Gatuuk ba' bhai' dhir mu ja'k jup bhii na pai'r Greesia. ³Baik masaa'n ba' mu ja'k jup juruun, mi' dhir ba'p bar jimdam kat bhammi dir ja'k na pai' bhaan bipio' gu Siiria dibiir. Alhi'ch pix ba aagit na moo bhai' ba tisdia' git bhaan gu ge' kanuub, gu' ji nat gu' pui'p ba ti

kai nam o'bhagi'ñ gu Israel kam ja'tkam gu bhammi dir kam. Ba' pui' ja'k giisik gio pui' gamai' bhii biix dibiir ta'm, gio bhai'p buusnichu' na pai' bhaan bipio' gu Masedoonia dibiir. ⁴Ba' jai'p ma oi mit gui' nam ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, moo gu Soopatir gu Bereeya kam maraa'n gu Piro, gio ba' gu Aristaarko ip, gio ba' moo gu Seguundo ip gu Tesaloonika kam, gio ba' gu Gaayo ip gu Derbe kam, gio ba' moo gu Timoteo ip. Gio ba' moo gu Tiikiko ip, gio ba' moo gu Troopimo ip, ba' dhi gook jir bhammi dir ja'k kam am na pai' bhaan bipio' gu Aasia dibiir. ⁵Ba' biix dhi' ji' dhich jaaduñ biipi' gamai' xi jii mit, bhammi dir jam ba' bach ñiira na pai'r Troas. ⁶Ba' aach gatuuk nat pai' dhuuk xi buus gu piasta jano' na pai' dhuuk jum kua'da' gu paan gakdhi'ñchix kam na cham binka' gui' na ki'n jappukar, mi' dhir gamai'p ji jii chich na pai'r Piliipos bhaan gu ge' kanuub. Bhammi dir jachich ba' ba ai jix chamaam tanoolh ki'n nam pai' oipo gu jai' na mit biipi' mu jii. Bhai' chich ba' juruun xijum gook tanoolh.

**Gu Paablo na ba ja paxiarmira' gui'
nam ti jii'gi'ñdha' buiñor guch
Xoi'kam gu Troas oi'ñkam**

⁷Ba' nat kia'pix mui' ba jim bhii gu simaan, maap bach jumaap jachich nach ba tu jugia' gu paan ta'tak xich jaixdhai, ba' bhai' ji chu ja a'gi gu Paablo gui' nam ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' na gu' buimgidhak bar jimdam ka', mui' pu xi chu ja a'gi'ñchu' iraab tukaa' juugit. ⁸Ba' mi' ba'k chir nach pai'p tu'ii', jir te'kob, gio na mui' mimiichdhix gui' na ki'n jix chu maax. ⁹Ba' moo maa'n bha ja'p jup daa gu biapma' na pai' dhir mu ja'p jix chu maax mi' dhir ba'k chir, Eutiko tiigim. Ba' bhai' pui' ma koi na jax ka daa, na gu' pix cham jum tiimuim na tu a'ga gu Paablo. Ba' ja'xpix bhai' dhir ma ji gii, mijimmi ji dhuu bipta'n.

Ba' na mit tiitmigik tii xi bamii', atti-iro muukix, pu cham ji'x joiñ. ¹⁰ Ba' gu Paablo timnik daam dir xi bo'ik mi' xi koom gu biapma', jup ja titda ba' gui' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam:

—Cha'pim totdon ka'. Dua ji matgim dhi biapma'.

¹¹ Mi' dhir ba' gio mui'p ji chis gu Paablo bhammi ja'k daam dir, gio aach biix. Mi' dhir ba' dai nat ta'tak bach jaix gu paan, ma tu juu chich dho gu'. Gatuuk ba' gio bhai'p ji chu a'ga biix chukaa', nai' pu ji xia'. Mi' dhir ba' dai nat ba jii. ¹² Gio gu biapma' jix kii' mi' dhir jup ba baidhak jamit. Ba' giilhim joidham jix bhai'm taat am na mit pui' ji' tii nat cham muu gu biapma', sia kut te'kob dir ji gii.

Gu Paablo na ba jimia' mi' dhir Troas mu ja'k na pai' pui' ti tii' Mileeto

¹³ Ba' aach biipi' gamai' xi jii bhaan gu ge' kanuub, miji dir ja'p biix gakoolh jachich bhii biix suudai' dhaam. Bhammi dir jachich ba' ba ai na pai' jumaip jir ge' kiicham ka' ju'ndharan gu ge' suudai' na pui' ti tii' Aaso. Dai gu Paablo ba' cham jich oi, na gu' pui'x aa' na silh bhiiya' biix dibiir ta'm. ¹⁴ Ba' na chich pai' dhuuk maap bach ñaanam mi' na pai'r Aaso, mi' dhir maap ba jii chich, dai na chich jax bha tiitis bhaan gu ge' kanuub, gamai' pu bhii chich biix suudai' dhaam. Bhammi dir jachich ba' ba ai na pai' ilhi'ch jir dibiir na pui' ti tii' Mitileene. ¹⁵ Mi' dhir ba' gio gamai'p ji jii chich gu biix suudai' dhaam bhaan gu ge' kanuub. Na bar buimgidhak nammi chich ba bubua amuub mi' dhir ja'p na pai' pui' ti tii' Kiiyo. Gu jumai buimgidhak ba' nammip ba ai chich na pai' jumai ilhi'ch jup jir dibiir na pui' ti tii' Saamos. Mi' dhir ba' na chich gio gamai'p ji jii, bhammi dir ja'k jup ba ai chich na pai' pui' ti tii' Mileeto. ¹⁶ Ba' dhi' pu'ni ja'k jich dhuu chich, na

gu' cham aa' na mik bha ja'p oilhidha' gu Paablo na pai' bhaan bipio' gu Aasia dibiir. Pui' ba' cham xi paxiarmirak mu Eepeso ja bui gui' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, na gu' jootom jix aimtu' bhammi Jerusaleen, na gu' bhammi ja'k jix buusaidham gu piasta bhaan Pentekostees ta'm.

Gu Paablo na ba tu ja a'gidha' gui' nam ja guguuxi'ndha' gui' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam gu Eepeso kam

¹⁷ Ba' nach pui bhammi dir ka oipo Mileeto, ba tu ja joochxi gu Paablo gui' nam ja guguuxi'ndha' gui' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam gu Eepeso kam. ¹⁸ Ba' na mit pai' dhuuk mi' ba ai, bhai' ji chu ja a'gi, jup ja titda:

—Dho gu' na pim jax bax maat jiañ jaaduñ na ñich jax ja'k tu jii aapi'm jam bui, sia gu pu jano' dir na ñich pai' dhuuk ya ja'p ai na pai' bhaan bipio' dhi Aasia dibiir, ¹⁹ nañ gammiji tu jam a'gi'ndha' bo bhaankam gu Dios soi'ñ ilhdhat biix jiñ jur ki'n, gam nañ xi suakit na mit gu' giilhim bhai' ji bhaak jiñ bui gu Israel kam ja'tkam, nam tii ilhdhat nam puñ dhooda' git nam jax tii ilhdhat. ²⁰ Ku gu' cham tu' ji na ñich moo dhi' ki'n cham jup ka tu jam a'gidham, gu' ja'pji nañ mui' xi chu jam a'gi'ñchu' ji mi ja'p maaxik ja kaixdhat gu ja'tkam, gio mu ja'p jam kiikia'am ba pui' ip, gu pui' na pim jax ja'k jum guguuxdhai mi' pui' jiimda' na ba'x bhai' tu jam jimda' gammiji. ²¹ Pui' na jax gu Israel kam ja'tkam, sia gui' nam cham jir Israel kam jañ pui' ja titdada' nam mi' pui' ba jimia' na jax jix aa' gu Dios, gio nam ba ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam gui' nar Ge'kam na Jesus tii'. ²² Ba' gu xib, Jerusaleen ja'k bhii'chu' iñ, na gu' pui' ja'k jiñ jurtu'n gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda'. Dai ji nañ gu' cham maat na tu'ñ dhuñia' bhammi, ²³ na gu' nañ ji'k kap oilhid-

ha' gu ge'ger kikcham, pui' ja'k jiñ jur-tudidha' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'm-da' na sap kam aajim nam pai' dhuuk jiñ dhaagii kañ kuupa' gio nam biix aixim jiñ chulhiinchuda'. ²⁴ Ku gu' dhi' cham jax bua ji sia mit puñ dhooda, gu' aañ nañ jix aa' ji nañ jix bhai'ñ chaatit mi' pui' duiñchu'nda' nañ ji'x juugit duaka' gu pui' nat jax ja'k kai'ñkam jiñ a'm ti tii guch Xoi'kam, nañ pu'ñi nai' tu a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios na jax joidham jix chu joi'gi'n.

²⁵ Ba' pu xib dir bax maat iñ na cham jaroi' maadit kañ chigia' aapi'm na ñich ji'k ba tu jam a'gi gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga na jax ja'k jir ge'kam gu Dios. ²⁶ Ba' aañ cham tu' kar jiñ kuiñcha ka' sia kut jaroi' cham mi' pui' jii na jax jix aa' gu Dios, ²⁷ na ñich gu' aañ biix pui' ba tu jam a'gi na jax ja'k jix aa' na pim tui'ñgit mi' pui' jiimda', ni ji'x kuñ cham iam xix ixchu. ²⁸ Ba' xib dir ja'p ja'k jam a'm jum aa' na pim mi' pui' xi jiimdat nañ jax ba tu jam a'gi'ñ na pim jix bhai' xi ja guguuxdhat gui' nam pui'p ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, nat gu' pu kai'ñkam jam a'm bam tajaa jia gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda'. Ba' ja'p ji buusanda' pim na jax gu bipia'dam, na pim gu' ja guguuxi'ñdha' gui' na pim maap tu daan buiñor gu Dios nam ba' cham maakam pix ba ju-jurtika', nat gu' ba ja saba'lh gu i'ra'n ki'n guch Xoi'kam nat jum jaax. ²⁹ Ba' aañ pu ba jam aagi'ñ nam gatuuk ka jai'chdhilhia' gui' nam ja'p ji bubuakia' na jax gu sisii' gux bhaa'mnagim nam jix ja ji'dilhkadam ka' gui' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. ³⁰ Sia dho aapi'm na pim ji'k ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam jam bui dhir jai'chdhilhia' am gui' nam bhai' ji ja iatgidha' gu jai' nam pui'p ti jiigi'ñdha', nam jax dhuix aa'nda' pix nam ji'k jup xi ja kaichgida'. ³¹ Moo pim siamri xi chi'ñchukat na ñich jax ja'k jam aa'ñdhak biix ji'ma'n jano' na ñich pai'

dhuuk baik oidha' jam bui juruun'dhak nañ tu jam a'gidhimik nabap tanoolh gio nabap tukaa', siañ jax xi suakit.

³² Ba' gu Dios pix jam a'm ti nii'ñdha'ñ jaaduñ na pim moo mi' pui' xi jiimdat na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga na jax ja'k joidham jix chu joi'gi'n. Na gu' gui'x ai'chu'ñ jia na pu tu duñia' na mui' xi jam kaapakada' gu jam i'ii'mda' bhaan na pim ba' gammiji mi' pui' jiimda' na jax jix aa', na ba' pui'p jam makia' gui' nat tu' ba ja iimchuda gui' nat ji'k ja a'm ba ti tii. ³³ Ba' ja'pniñ ja'k jup xi jam tiidam jiñ jaaduñ na ñich cham jaroi' taanik gu tu' nañ a'm jum aa', nich chu' tuumiñ ni gu jajannulh nañ ja ti'ya'. ³⁴ Gu' ja'pji na ñich diilh jiñ ñoonob ki'n tu juanak tu saba'lh gu tu' nañ a'm jum aagaidha', na pim jax bax maat, sia gui' nam ji'k jiñ biim jiimda' ba pui' ip. ³⁵ Gio aapi'm jañ biix pui'p tu jam a'gi'ñdha' na pim pu'ñi tu juanda' gio na pim siamri xi ja maakidhat gui' nam cham bia'ka' nam tu' ki'n tu saba'da', pui' pim xim aagit nat pin jax ti'ik gu Ge'kam jich Xoi'kam na saak jix io'm jix abhaaruix no'ñ pu'ñi tu' nañ pix ja maakim gu ja'tkam, cham pui' na jax no'm ja'kbui' kat tuñ maak.

³⁶ Ba' daipu' nat pu'ñi xi ja tiidak gu Paablo, mi ja'p o'lhia'n ki'n xi kimbok ma tu daani ja biim gui' nam ji'k mi' pu'ñi tu ja a'gi'ñ. ³⁷ Mi' dhir ba' biix mui' ji ai mit gu Paablo xi suañidhat gio na mit xi koomkik, ³⁸ na mit gu'x buam jim ilh na pui' ja titda nam cham pai' ka ti-gia'. Mi' dhir ba' na chich pai' dhuuk ba jii, jai' biix dappaam jup mach oi mit mummi juugit nam pai' gu'ngukda' gu ge'ger kaknub.

Gu Paablo na ba jimia' bhammi ja'k Jerusalem

21 Ba' na chich jax bha tiitis bhaan gu ge' kanuub na mi ja'p se' su-udai' jugii'ñ, pu silh bhii chich bhammi

dir ja'k na pai' pui' ti tii' Kos. Kabuimuk ba' bhai' dhir mu ja'k jup bhii chich na pai' pui' ti tii' Roodas, mi' dhir ba' mu ja'k jup bhii chich na pai' pui' ti tii' Paatara. ² Ba' mi' Paatara ba tii chich na maa'n kia'pix mi' dhir bar jimdam gu ge' kanuub na mi ja'p se' suudai' jugi-i'ñ na silh jim bhammi dir ja'k na pai' bhaan bipio' gu Piniisia dibiir, ba' aach bhaan bhai' pu xi chiitis. ³ Ba' nammi pai' nach ba jiiim gu suudai' iraab, ba tii chich na mu ja'p pix alhi'ch jir dibiir na pai' pui' ti tii' Chipre. Ba' aach ja'p gai dhir xi bhiik, maa'n nach jiiimchu' bhammi dir ja'k na pai' bhaan bipio' gu Siiria dibiir. Ba' silh mu ja'k bhiichu' ich na pai' pui' ti tii' Tiuro, nam gu' mu ja'k ti tiipxidha' gu tu' nam bha tu bhiinor bhaan gu ge' kanuub. ⁴ Ba' na chich pai' dhuuk mi' ba ai, ba ja tii chich gui' nam pui'p ti jiiigi'ndha' buinor guch Xoi'kam, mi' chich ba' ja bui xi juruundhak xijum gook tanoolh. Ba' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda' pui' ja'k ba ja jujurtuda nam pu tiida' gu Paablo na cham mu ja'k jimda' bhammi Jerusaleen. ⁵ Ba' gatuuk na chich pai' dhuuk mi' dhir giop ba jii gu xijum gook jurni'ñ ki'n, jai' ji'x juugit jup mach oi mit guch jaaduñ biix sia dap-paam gu ja bipna' gio gu ja maamar mi' juugit na pai'r ju'ndharan gu ge' suudai', mi' na pai' juugit jir ge' kiicham ka'. Mi' dhir ba' dai na chich mi ja'p jich o'lhia ki'n xi gu'kik ma tu daani. ⁶ Mi' dhir ba' pu jii chich, dai na chich jax xi ja ñio'kd-hak guch jaaduñ na chich jax bha tiitis bhaan gu ge' kanuub na mi ja'p se' suudai' jugi'i'ñ. Gui' ba' mi' dhir ja'k jup ba suulh jamit mu ja'k ja kiikia'am.

⁷ Ba' mi' ji' dir na pai' pui' ti tii' Tiuro mu ja'k jup bhii chich silh na pai' pui' ti tii' Tolimaida. Ba' na chich pai' dhuuk mi' ba ai, mi'p ba ja tii chich ip jai' gui' nam pui'p ti jiiigi'ndha' buinor guch Xoi'kam, ba' mi'p xi juruundhak jachich ja bui maa'n tanoolh. ⁸ Kabuimuk ba' mi'

dhir giop ba jii chich, mu ja'k jachich jup bhii na pai' pui' ti tii' Sesareeya. Ba' na chich pai' dhuuk mummi ba ai, ma jii chich mu ja'k na pai' kioka' gu Piliip gui' na tu a'gada' gu ñio'ki'ñ gu Dios, na maadit jir di' gu xijum gook gui' nam ja palhbui'ndha' gu noonbi'ñ guch Xoi'kam. Ba' mi' buinor xi chibi-apuk jachich. ⁹ Ba' dhi' ji' na pui' tii' Piliip, tu maamar ka' maakob gu u'uub di'dilhdhim, ba' dhi' pui'p tu a'gada' am bhaankamu'n gu Dios. ¹⁰ Ba' ji'kchi jurni'ñ ki'n maa'n mummip ba ji buus gui' na bhaankam jup tu a'gada' gu Dios na pui' tii' Agaabo, na bhammi dir ja'k jim na pai' bhaan bipio' gu Judea dibiir. ¹¹ Ba' na jax jim, bhai' ji dhaa gu bhiis-paru'n gu Paablo, ba' ki'n xi buuprak gu diilh noonbi'ñ gio gu tootna'n jup kai'ch ba':

—Gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda' pui' ja'k jiñ jurtuda nam sap gu Israel kam ja'tkam pu'ñi buuplhia' bhammi Jerusaleen gui' na jaroi'r bhiisparu'n dhi'ñi. Mi' dhir jam sap ba' ja chiñia' nam kuupa' gu jai' ja'tkam nam cham jir Israel kam ka'.

¹² Ba' aach na chich pu'ñi kai, bhai' tii soi' ji chii'n gu Paablo na git cham mu ja'k jimda' bhammi Jerusaleen, gio gu jai'ch jaaduñ gu mi' kam Sesareeya pui' tii soi'p titda am. ¹³ Gu' ji na gu' cham jich jiiigi'ñ gu Paablo, dai nat jup xich chiidak pix:

—¿Jax ku pim ba' moo ja'p dhi' ki'n jup ba suan? Aa'ñ ba' jai' pui'x buam jup ba tu tatda', gu' aa'ñ matgim cham jax jiñ aa' ji sia ku mit jiñ buupra bhammi Jerusaleen. Ku gu' cham tu' ji dai no' mit jiñ buupra nañ ba' cham jax jiñ aa', gu' ja'pji sia ji no' mit jiñ mua nañ cham jax jiñ aa', pix ji no' mit dhi' ki'n jiñ bhaamkidhak jiñ mua nañ mi' pui' duinchu' na jax jix aa' gui' nar Ge'kam na Jesus tii'.

¹⁴ Ba' nat gu' cham jich kai nach jax tii pup titdaimik, aach ba'p kai'ch:

—Dho bak gu' pui' tu tui'ka' ku gi na jax jix aa' guch Gi'kora'.

¹⁵ Ba' gatuuk dai na chich jax jix kii'ch dhuu, pu jii chich bhammi ja'k Jerusaleen. ¹⁶ Ba' jai' dhit jup mach oi mit guch jaaduñ gui' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' nammi nat ba jur, mach baidhak jamit nach tibiappu' mu ja'p na pai' kioka' maa'n guch jaaduñ na pui' tii' Nasoon. Ba' dhi' bijik dir ba ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, jir mu ja'k kam ka' na pai' alhi'ch jir dibiir na pui' ti tii' Chipre.

Gu Paablo na ba paxiarmira' gu Santiago

¹⁷ Ba' na chich pai' dhuuk bhammi ba ai Jerusaleen, joidham jix bhai'm ilh jamit guch jaaduñ gui' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam. ¹⁸ Ba' buimgidhak na chich ba paxiaram mu ja'p na pai' kioka' gu Santiago, jai'p mach oi gu Paablo. Ba' ampik biix mi'p daraa am gui' nam ja guguuxi'ndha' gui' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam. ¹⁹ Ba' gu Paablo xi ja ñio'kdhak ba ja aagi'ñ nat jax ja'k palhbui gu Dios nat jix kii'p jum duukam jup tu duu ja bui gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam. ²⁰ Ba' na mit pui' ji' kai, joidham jix bhai'm ilhdhak ma tu daani mit buiñor gu Dios. Mi' dhir ba' moop titda am gu Paablo:

—Dho gu'ch jaaduñ, nap jax bax maat jia na mit mui' ba ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam gui' nam jir ya' kam dhi Israel, ba' nam gu' pui' ilhii'ñ na pui ja a'm jum aa' nam mi' pui' jii'mda' gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Moisees na tu aagix ka'. ²¹ Gu' ji nam gu' ya' pui' ja titda na sap gui' nam jir ya' kam nam mu ja'p oi'dha' jai' kap na pai' jax cham jir Israel, nap sap aap pui' ja titdaidha' mu ja'p ji oilhidhat na cham kam aa' nam mi' pui' jii'mda' gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu

Moisees na tu aagix ka', nam sap cham ka ja matgilhchudidha' gu ja maamar na ba' bhaan jix maati' ka' nam jir Israel kam ka'. ²² ¿Jax jap ba' xi ilhii'ñ gu dhi' pui'ch jaaduñ? Ja'p dho ji nam gu' pui' ba ti kaaya' gu ja'tkam na pich ya' ba ai. ²³ No' pich gi ja'pni ja'k tu duu nam kapbhai' ya' jai'ch maakob guch jaaduñ na mit ba tu dai buiñor gu Dios nam tu makgirxidha'. ²⁴ Dhi'p xi ja baidhai mu jimia' mu ge' chiop nap ba' ja biim mi' pui' xi chu kuugalhdha' na mit jax ja'k ba tu dai buiñor gu Dios. Ba' jano' na pai' dhuuk jum aaya' na pim pu'ñi ba tu kuugalhdha', aap ja a'mkam xi chu namkidha' na ba' mi' dhir ja'p ja'k bax bhaai'n ka' nam jiika' gu ja kuup nam ba'm ti-gia' gu ja'tkam nap tu' ka'm nii'ñ gu pui' na jax ja'k tu aagix, nam ba' bax mat ka' na cham tu'r pui' nam jax kai'ch aap jum bui. ²⁵ Ba' gui' nam ji'k cham jir ya' kam dhi Israel na mit pui'p ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, pui' ja'k mui' ba tu ja ua'ñxi chich nam cham ka tu kua'da' gu tu' na ja bui makgixix ka' gup duiñxim didios, sia gu i'ñir nam cham kua'da' gam gu sasoi' gui' nam ja bhiikchudat ja koo'n-da', gio ba' nam cham jai'x bhai' ka ja titdada' gu u'uub.

Gu Paablo nam ba dagia' gu ja'tkam na mi' ka oirida' ge' chiop

²⁶ Ba' gu Paablo pui' tiip tu buim nam jax titda gui' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam. Mui' ma jii xi ja baidhak gu maakob jich jaaduñ, buimgidhak ba' dai na mit pix pui' ja'k bhaan ji baapam nam ba tu kuugalhdhim gu pui' na mit jax ja'k tu dai buiñor gu Dios nam pu tu duña'. Mi' dhir ba' dai nat mu ba baa gu Paablo ge' chiop nat ba tu aagam nam pai' dhuuk tu makgirxidha' gu Dios biix ji'ma'n.

²⁷ Gu' ji na gu' jano' na pai' dhuuk bam aajidhat nam pai' dhuuk ba tu kuugalhdha' git gu pui' na mit jax ja'k tu dai

buiñor gu Dios, ba tii mit gu Paablo na mi' oiri na pai'r ge' chiop ji'kchi gu Israel kam ja'tkam gui' nam bhammi dir ja'p oi'ñka' na pai' jax bhaan bipio' gu Aasia dibiiir. Bhai' ji ja iatgi mit gu ja'tkam nam sap ba' bhai' ji bhaaku' buiñor gu Paablo, ²⁸jup ja titda am ge' ki'n:

—Gor jich palhbui'ñ jich jaaduñ Israel kam kuch daagii tulhiinçhuda' dhi maa'nkam na nai' jimdat ja iatgidhidha' guch ja'tkam tuk, na pui' ja titdaidha' na sap pur cham tu' gu pui' nat jax ja'k tu ua'nak gu Moisees na tu aagix ka', gio sap ya' dhi ge' chiop sia pur cham tu'. Daman nat ya' ja baapai gu jai' ja'tkam nam cham jir ya' kam dhi Israel, sia ku gu'x io'm tiix chu xidhuu.

²⁹Ba' dhi' gu Troopimo aagit Jup kai'ch am, gui' nar bhammi dir ja'k kam Eepeso, nam gu' biipi' dir ka nii'ñ nam bha ja'p maap ka jim gu Paablo na pai' jax jir ge' kiicham, ba' ja'p jum aa' am nat mu baidhak ge' chiop.

³⁰Ba' na mit pui' ji ja keek gu ja'tkam, giilhim bhai' ji bhaak jamit, pix giilhim ba kai'ch am biix kap bhai' na ji'x juugit jir ge' kiicham. Ba' jai' dhit mu boopok bhai' pu ji dhaa mit gu Paablo, tiimirak jamit gamai' pu bhiich mu ja'k na pai'r diirap dir bhai' gu ge' chiop, ba' xi buusaidhak jotmoda' bhai' pu tu kukpa mit gu kiki'ngob nam gu' giilhim jix bhaak-tu'. ³¹Ba' ja'p pik ba ji mu'aak jamit, gu' ji nat gu' moo ampik pui'p ba ti kai gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x gu Rooma kam nam giilhim jix bhaak gu ja'tkam biix kap na ji'x juugit jir ge' kiicham. ³²Ba' nat jax maap ja jumaap gu sandaarui'x chugi'ñ mu dai'bus. Ba' na mit ba tii gu ja'tkam na mui' ba milhchu' gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x gio gu jai' sandaarui'x chugi'ñ, mi' pui' pup tu'ii' am nam mi' ka gibchu' gu Paablo, cham ka juan am. ³³Ba' gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x mui' xi eek mia'n xi dhaagik gu Paablo xi ja chia gu

sandaarui'x chugi'ñ nam buuplhia' gook bapaiñum titropiñ ki'n. Mi' dhir ba' ba ja tikka gu ja'tkam nar jaroi' dha' gio nat tu' jax dhuu gu tu' nar jix buam jum duukam kum ba' mi' bax mu'aam. ³⁴Gu' ji na gu' cham maatit ja kee, nam gu' giilhim ge' ki'n bha jiiñak gio nam biix aixim kai'ch, jai' maakam Jup kai'ch am gio jai' maakam ip. Ba' pui' ma tu chia nam bhiika' gu Paablo mu ja'k nam pai' oi'ñka' gu sandaarui'x. ³⁵Ba' na mit mu ba aich na pai' dhir mu tim tissa'n mi' na pai' dhir jax mui' ji chum bapki miji' nam pai' oi'ñka' gu sandaarui'x, te'kob daagik ma bhiik jamit gu Paablo nam ba' cham daagii mu'aa' gu ja'tkam gui' nam mi'x bhaak buiñor, ³⁶nam gu' gatuuk dir giilhim mu boopo' jiiñkidhat, Jup xi kai'chidhat am:

—¡Mu gor mu'aiñ dhi maa'nkam!

Gu Paablo na ba tu ja a'gidha' gu ja'tkam gui' nam jix bhaak ka' buiñor

³⁷Ba' na mit kia'pix ba ji kuu gu Paablo mi' nam pai' oi'ñka' gu sandaarui'x, ba tikka gu ja ge'kam tuk gui' ji' gu sandaarui'x, Jup titda:

—¿Cham jir am aa no' ñich alhio ka xi chum a'giñ jaduun?

Ba' gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x Jup kai'ch:

—¿Ja'p aa griago ñi'look ki'n tu ñiok ap jiñ jaaduñ? ³⁸¿Dho bak gu' cham tu' aap jir di' ji jia gu Ejipto kam maa'nkam gui' nat maa'nnim mummi ma ti jigialhchuda gampix jix chu gak kir ja biim maakob miil gu sandaarui'x nat ja kokda gu Rooma kam?

³⁹Ba' gu Paablo Jup kai'ch:

—Cham, aañ jir jumai ji matgim jiñ jaduun. Jir ya' kam iñ dhi Israel, mu ja'k jañich maaxir na pai'r ge' kiicham na pai' pui' ti tii' Tarso gui' na bhaan bipio' gu Siliisia dibiiir. Ba' aañ ja'p tii xim tiidam jiñ jaduun nap git alhioñ dho'ñ-

cho' nañ ka xi chu ja a'gidha' dhi ja'tkam nam ya'x bhaak.

⁴⁰ Ba' gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x cham jax ji chi'ik jup xi chia na tu ja a'gidha' gu ja'tkam. Ba' bhai' xi kikkok gu Paablo na pai' dhir mu tim tissa'n, ja'p xi ja duiñ gu ja'tkam nobii'n ki'n nam sap cham ñiokda', ba' gui' pix cham jup ñio mit. Mi' dhir ba' dai nat bhai' ji chu ja a'gi ebreo ñi'ook ki'n, jup ja titda:

22 —Ea na pim alhio ka xiñ kaaya'ñ jaaduñ nañ jax jam tiida'.

² Ba'x io'm pix cham ñio mit gu ja'tkam na mit kai na ebreo ñi'ook ki'n tu ja a'gi'ñ. Ba' ja'pni mui' ji ki:

³ —Dho gu' aañ pui'p jir ya' kam dho dhi Israel jiñ jaaduñ, mu ja'k jañich maaxir na pai' pui' ti tiñ Tarso, ya' ja'k jañich ba' gi'iir dhi Jerusaleen. Ba' buiñor tuñ mamtuxdhak jañich gu Gamalial, ba' tu maat jañich gu pui' na mit jax ja'k tu ua'nak gux io'm bijik dir kam guch bopxi kat. Pui' kuñ ba' aañ gammiji buiñor tu daanda' gu Dios ja'p na jax aapi'm jiñ jaaduñ na pim gammiji tu daanda'. ⁴ Ba' biipi' dir giilhim jix ja bhaamki'ndha' iñ gui' nam ji'k pu'ni ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, gui' na ja'p ji buusan nar xibkam gu boi, ja da'ngit jañ ja kukpada' gu chichio'ñ gam u'uub. ⁵ Jix maat dho gu dhi' pui' gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja a'mkam tu daanda' gu Israel kam ja'tkam, sia gux a'aixkam jum aa'ndam jich jaaduñ, na mit gu' dhi' muñ joot mu Damaasko jiñ maakak maa'n gu u'uan nañ ja tiñ'ñchuda' guch jaaduñ gui' nam mummi oi'ñka' gu ya' dir ja'p kam Israel, na sap ba' dhi' ki'n jix bhaai'n ka' nañ ja da'ngii bha ja ui'ka' git guch jaaduñ gui' nam ji'k ti jiigi'ndha' buiñor gu Jesus Nasareet kam, nach ba' ya' Jerusaleen ja aichdhai ja tulhiñchuda' git.

Gu Paablo na ba ja aagi'ndha' gu Israel kam ja'tkam nat jax dhuuk ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam

(Noo. 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Gu' ji na gu' gammiji gu biix boi nañ mui' ka jim jix dhaam duuk, nañ kia'pix ba aajidhat mu Damaasko, ba tiñ ñich nat jiñ a'm biix xikoolh bhai' ba tum ton bhammi dir jix dhaam giilhim jix o'jo' ki'n. ⁷ Ba' aañ mi' pu ia nañ jax ka jimdat, ba' ba kai ñich nat bhai' ba tum ñio bhammi dir na pai' bha tum tanoor, jup tum kai'ch: “Aapi' Saulo, ¿jax kup ba'ñ o'bhagi'ñchu?” ⁸ Ba' aañ xi chikka nar jaroi' dha', ja'p jañ chitda: “¿Jir jaroop gi dha' aapi' Ge'kam?” Ba' gui'p kai'ch na bhammi dir bha tuñ a'gi'ñ: “Aa dho aañi' dhor di' gu Jesus Nasareet kam gui' nap jaroi' o'bhagi'ñchu.” ⁹ Ba' giilhim jix chotdon am gui' nañ ja biim jim, nam gu' biix jup ñii'ñ na bha tum tanoor bhammi dir jix dhaam, dai nam cham kee gu jaroi' na bha ñiok bhammi dir. Dai aañ diilh nañ ba' kee. ¹⁰ Ba' aañ giop xi chikka gui' na bhammi dir bha ñiok, ja'p jañ chitda: “¿Tu'p jix aa' nañ jax dhuñia' aapi' Ge'kam?” Ba' gui'p kai'ch: “Dho nap bamgii giop ba jimda' dho mu ja'k nap pai' ja'k jim Damaasko. Mumim ba'm aagi'ndha' nap tu' jax dhuñia' aañ jiñ a'mkam.” ¹¹ Ba' nañ gu' cham ka ñia nat pui'ñ dhooa gui' na bhammi dir bha tanoordat, pui' mit jiñ ñobchik mañ baidhak mu ja'k Damaasko gui' nañ ja biim jim.

¹² Ba' maa'n mi'p kioka' guch jaduun Ananiyas tiigim nax io'm tu' ka'm nii'ndha' gu Dios na mi' pui' jimda' nat jax ja'k tu ua'nak gu Moises na tu aagix ka', gio nam biix pix joidham jix kiigalhi'ndha' gui' nam ji'k ya' dir ja'p Israel mummi ja'k oi'ñka' Damaasko. ¹³ Ba' dhi' ji' dhich jaduun Ananiyas tiigim mui' ma jii mu na mit pai'ñ chibiaptuda, jup jiñ chitda ba' mu ji eek: “Aapi'ñ

jaduun Saulo, bhañ joot guch Gi'kora' nap sap giop bax ñia ka' xib dir ja'p ja'k." Ba' mi' jotmoda' bhai' ji ñiata ñich nat jax puñ chii'n. Jix bhai' giop bax chu maax nañ nai' xi chi ñii'n. ¹⁴ Mi' dhir ba' moo ja'pni ja'k bhai'p ji chuñ a'gi, jup jiñ chitda: "Jum a'm ba ti tii jiñ jaduun gu ja Dios tuk guch bopxi kat nap sap ba'x io'm jix bhai' ba machia' na jax pik ja'k jix aa', gio nap ba' tigia' maaxik gui' na jaroi'x io'm jir jix bhai'kam, gio nap ba' pu'ni kēēkē' na bha tum a'gi'ndha', ¹⁵ nap sap gu' aap ba'r di' ka' jia nap nai' tu ja a'gidha' gu ja'tkam na pich ji'k jax ba ti tii gio na pich jax ja'k ba ti kai. ¹⁶ Ba' gu xib jum aa' nap xim dikoo'ndha' nap bam bakuanmira' mu ja'p pai' na jax suu'nka' gu suudai' soi'm ilhdhat buiñor guch Xoi'kam na ba' uañchuda' gum ua'tulhdhara'."

Gu Paablo na ba ja aagi'ndha' gu Israel kam ja'tkam nat jax dhuuk tu ja a'gi'nmirak gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios gui' nam cham jir Israel kam

¹⁷ Ba' na ñich pai' dhuuk gio ya'p ba ai dhi Jerusaleen, mui' ma jii ñich mu ge' chiop na ñich ba tu daañim. Ba' nañ mi' ka tu daan, ¹⁸ ba tii ñich gu Ge'kam jich Gi'kora' nat mi ja'p bam maax, jup jiñ chitda ba': "Ba jimia' ap ya' dir dhi Jerusaleen, xib moo, nam gu' cham ji'xkat jum jiigi'ndha' sia kup tii ja aagi'ñ nañ jir tu'p tu'm da' aañ." ¹⁹ Ba' aañ bhai' tii soi' ji chii'n ja'p jañ chitda: "Ja'ppi nam gu'x maat nañ aañ biipi' dir mu ja'p nai' ja da'ngit ka ja tulhiinchu'nda' gui' nam ji'k ti jiigi'ndha' aap jum bui, na jax aa' kuñ pui' ja gibdat ja ko'ktulhi'ndha'. ²⁰ Gio jano' na mit pai' dhuuk ma'yasimik mua gu Teeban, gui' nam a'mkam ka tu a'gat gu pui' nap jax ja'k jix aa', nam gu' biix jup jix maat nañ aañ jai' mi ja'p jup xi kiik nañ

ja nuukxi'ñ gu daam dir kam ja tii'dhara' gui' na mit mi ja'p xi ja darsak na mit mi' ba ji mua. Jai' ja'xbui' pui'p xiñ chaat iñ na sap pik ba'r am nam mu'aa'." ²¹ Ba' maa'n na jax jiñ chitda gu Ge'kam jich Gi'kora', jup kai'ch: "Ja'ppi nap ba jimia', nañ gu' aañ jix aa' nap mik ja'k bhiya' ja bui gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam."

Gu Paablo nam tii bax gii'bim ka' gu sandaarui'x

²² Ba' ja'xbui' juugit pix kai mit gu Paablo nat tu ja a'gi, mi' dhir gu' gio pix jiiñak jup suulh jamit ji, jup kai'ch am:

—¿Mu gor mu'aiñ dhi maa'nkam, na gu' cham jir am gu pui' na jax kai'ch!

²³ Ba' pix miñi dir ji kiksa am nam pui' kai'ch, gio nam mi ja'p nai' xi ja xiixkaim gu ja jajannulh, nam gu' giilhim jix bhaak, gio gu dibiir nam jax da'ngi nai' te'kob xi buppa am. ²⁴ Ba' gux io'm ja ge'kam tuk gu sandaarui'x xi chu chia nam giop baidhika' gu Paablo mu ja'k nam pai' oi'ñka' gu sandaarui'x, gio sap nam xi gii'bia' na sap ba' tu aaga' nam jax kai'ñkam jix bhaamki'ñ gu ja'tkam. ²⁵ Gu' ji na gu' na mit pai' dhuuk ba buupra gu Paablo nam ba' moo ba gii'bia' git, ba tikka gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x, jup titda:

—¿Aagix aa na pim ja gibda' gui' nam ji'k jir ja'tkam tugi'ñ gu ge'kam Rooma kam, pui' na jax aañ nañ maadit jir di', gio no' pu'ni chakui maati' no' ñich tu' jax dhuu gu tu' nar jix buam jum duukam ka' ba' gu' cham?

²⁶ Ba' nat pu'ni kai gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x, xi mii nat aa'ndham gux io'm ja ge'kam tuk gu sandaarui'x, jup titda:

—¿Jax jap ba' ilhii'ñ gu maa'nkam na pich jich chia nach gii'bia'? Maadit jir di' gu ja'tkam tugi'ñ gu ge'kam Rooma kam.

²⁷ Ba' nat jax pui' ti kai gux io'm ja ge'kam tuk gu sandaarui'x, mu dai'bus nat tikkam gu Paablo, jup titda:

—¿Jir silhkam aa nap aap maadit jir di' gu ja'tkam tugi'ñ gu ge'kam Rooma kam?

Ba' gu Paablo jup kai'ch:

—Jir pui' dho nap jax kai'ch jiñ jaduun.

²⁸ Ba' gux io'm ja ge'kam tuk gu sandaarui'x jup titda:

—Aañ mui' tuumiñ tu namki nañ ba' maadit bar di' gu ja'tkam tugi'ñ gu ge'kam Rooma kam.

Ba' gu Paablo jup kai'ch:

—Ja'pji aañ ilhi'chdham dir pur pu chu'm ji.

²⁹ Ba' pui' cham ka gii' mit gu Paablo, na mit gu' dai bax chooto'n na mit ba maat na maadit jir di' gu ja'tkam tugi'ñ gu ge'kam Rooma kam, sia ji gu' gux io'm ja ge'kam tuk gu sandaarui'x giilhim jix choo'n nat gan tu chia nam buuphia' bapaiñum titropiñ ki'n.

Gu Paablo na ba tu ja a'gidha' gu ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam nam tii bax iattulhdam ka'

³⁰ Ba' buimgidhak ba tu chia gux io'm ja ge'kam tuk gu sandaarui'x nam sap alhio ka xi dho'ñcho' gu Paablo na buupulh bapaiñum titropiñ ki'n. Mi' dhir ba' dai nat ba tu ja joochxi gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam gio ba' jai' gui' nam ja'ppix jir ja ge'gerkam tuk ka', nax maachim nam jax kai'ñkam buiñor jix bhaak gu Paablo. Ba' na mit pai' dhuuk biix mi' bam ju-maap mi' na pai' tum a'gada', ba tu chia nam mu baidhika' gu Paablo, mi ja'p ba' xi ja kiix ja saagi'ñ gui' nam mi' bax iattulhdam.

23 Ba' gu Paablo bha ja'p nai' xi ja tiigik gu ge'gerkam nam mui' mi'

ba jumpax nam mi' bax iattulhdam, jup ja titda:

—Aañ gammiji mi' pui' jim jiñ jaaduñ na jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios.

² Ba' gu Ananiyas gux io'm ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam, xi ja chia nam bha gii'bia' chiñi'ran gu Paablo gui' nam ji'k mi ja'p amuub jup tu'ii'.

³ Gu' ji na gu'p titda gu Paablo:

—Aap dho pui' ja'p jup ji buusnia' nam gii'bia' gu Dios, na gu'm tulhiñchuda'. Tii' nap gu' cham mi' pui' jim na jax jix aa' nap moo mi ja'p daakat bhai'p ba tu chian nam bhañ gii'bia' dhi ja'tkam jiñ chiñ am, sia ku gu' tii cham tu' pui' ja'k tu aagix, gio nap sap pik ba' ya' ba xi chuñ a'gidham na jax ja'k jir am nañ mi' pui' jimda' na jax ja'k tu aagix.

⁴ Ba' gu jai' gui' nam mi'p tu'ii' ip jup titda am gu Paablo:

—¿Jax ba' kup ba' pui' pik jup titda dhi' nat Dios ge'kam ki'n dai na ba' pu'ñix io'm jir ja ge'kam tuk ka' gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam?

⁵ Ba' gu Paablo gio mui'p ji ñio, jup ja titda:

—Dho gu' aañ cham maatit jiñ jaaduñ no' moop jir di' gux io'm ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam. Na gu' gu u'uan ta'm pui'm kai'ch jia gui' na mit bhaan mi chu ua'nak gui' nam bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios na sap pu'ñi cham jir am nañ giilhim titdada' gu jax chu'm ge'kam na ja silhka'nda' gu ja'tkam.

⁶ Mi' dhir ba' moo ja'pni ja'k bhai'p ji chu ja a'gi nat ba ja tii nam jai' dhit mi'p tu'ii' gui' nam pariseos jum tiiti'nda' gio ba' jai' gui' nam saduseos jup jum tiiti'nda', jup ja titda ge' ki'n:

—Aañ dho pui' maadit jup jir di'ñ jaaduñ gui' nam pariseos jum tiiti'. Ja bui maaxir jañich, ba' pui'p ti jiigi'ñ

iñ nam gio duduardat jup bapmi' gu koi'nga'n. Pui' ku pim ba' dhi' ki'n xiñ bhaamkidhat ya' ba xiñ iattulhdham.

⁷Ba' nat jax pu'ni ja tii'n gu Paablo, ma tu a'ga mit gu pariseos jum tiitgidam ja biim gu saduseos. Mi' dho gu' cham maa'n ñi'ook kap duuk am nam tii pup xi chu a'gimik. ⁸Nam gu' jai' maakam jup kai'ch, pui' na jax gu saduseos nam gu' pui' kai'chdha' nam sap cham tu' duduardat giop ka bapmi' gu koi'nga'n, gio sap nam cham tu' jai'ch gui' nam jir noonbi'n̄ gu Dios, ni jax chu'm ii'mda' dho sap moo ku mu pai' ka oirida'. Gu' ba' gu pariseos pui'p kai'chdha' am ip nam sap gu' giop duduardat jup bapmi' ji gu koi'nga'n, gio sap gui' nam jir noonbi'n̄ gu Dios nam jix jai'ch, sia gu jax ña pix chu'm ii'mda' sap na mu pai' oirida'. ⁹Ge' ki'n dho gu' pix jiiñak biit am biix nam jik' mi'p tu'ii' nam pu'ni kai'ch, jai' nam pui' kai'ch na cham tu'r pui' na jax kai'ch gu Paablo, jai' ba' nam pui' kai'ch na silhkam jir pui' ji na jax kai'ch. Gio jai' mi' dhir ja'p na mit jax jup guguu gui' nam sap jix mat ka' gu ñio'ki'n̄ gu Dios nam pui' ja'k jup tu jimda' na jax gu pariseos, jai' bhai' bhaankam jup ji ñio mit gu Paablo, jup kai'ch am:

—Dho gu' maaxik cham tu' jax bua ji dhich jaduun̄ gu tu' nar jix buam jum duukam. ¿Jax jach gi bia' nach jup tiida' no' gu' pui' ja'k aagi'n̄ maadit gu nobi-i'n̄ gu Dios na ba' pui' ja'k tu jim, piam gu jax chu'm ii'mda'? Dho gu' cham jir am dho nach jax dhui moop ba ji soo'mchulhdha'.

¹⁰Gu' ji na gu' jai' gui' nam cham ti jii'gi'n̄ gu dhi' pui' ja'k, giilhim cham ti jijikgir am nam bhax bhaak. Ba' pui' too'nnik giop ka xi chu chia gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x nam giop ka xi kuu-pa' gu Paablo mu ja'p nam pai' oi'ñka' gu sandaarui'x nam sap ba' cham daagii giibiimii ta'tak jup dooda'.

¹¹Ba' moo jano' nat jax gamai' ji chuk, buiñor bam maax guch Xoi'kam mi' na pai' kuup gu Paablo, ba'p titda:

—Aap moo cham jax jum aa'nda' Paablo, nam gu' cham ji'xkat jax jum dooda' sia kum jax tii ilhii'n̄ gui' nam xim bhaamki'n̄ gu ya' kam dhi Jerusaleen. Na gu' kam aa' nap jiñ a'mkam bhammi dir ja'k ka tu ja a'gi'ñmira' gu ja'tkam na pai'r Rooma ja'p na pich jax ja'k ba tu ja a'gi ya' dhi Jerusaleen.

Gu Israel kam ja'tkam nam maap jim jumpadai ba tu a'ga' nam jax ja'k dui mu'aa' git gu Paablo

¹²Ba' moo jano' buimgidhak nat jumai gamai'p ji chu maaxir, jai' dhit maap jim jumpadak ba tu a'ga mit gu Israel kam ja'tkam nam pui' kai'ch nam sap mu'aa' gu Paablo. Gio na mit pui' tii nam sap cham tu' jugia' gio nam cham tu' i'ya', nam pai' dhuuk xi mu'ai sap nam ba' ba tu jugia'. Piam sap no' mit gu' moo jax dhuukat cham jax dhooa, diilh dho sap ba' cham bhai' tu ja jimia'. ¹³Ba' dhi' na mit jik' pu'ni ja'k maa'n ñi'ook jup duu, aix am gook oo'm damdir ji'kchi pup. ¹⁴Gatuuk ba' na mit pu'ni xi chu a'gak, dai na mit ba ja aa'ndham gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam gio gui' nam ja'ppix jir ja ge'gerkam tuk ka' gu Israel ja'tkam, jup ja titdaim am mu ji eek:

—Aach pui' ba tii nach cham tu' jugia' gio nach cham tu' i'ya', nach pai' dhuuk xi mu'ai gu Paablo nach ba' ba tu jugia'. Piam ku chich gu' moo cham jax dhooa, diilh dho ba' cham bhai' tuch jimia'. ¹⁵Ba' gu xib ja'pni ja'k jix bhaai' na pim aapi'm mu jimia' ja biim gu jai' ja'ppix jich ge'gerkam tuk na pim pu tii'npui' gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x na kabuimuk bha jam bai'ñidhika' gu Paablo, ja'p japim xi iatgidhai na pim jix

bhai'x chikkam nat tu' ba' jax dhuu gu tu' nar jix buam jum duukam. Aach ba' dai nach gama ja'k pai' boi cha'm ba ti nīrda' biipi' dir nach ba' mi' pu mu'aa' na bhai' ka bai'ñchu'nda'.

¹⁶Gu' ji na gu' moop ja kēē maa'n gu biapma' nar tataalhi'ñ gu Paablo, ba' jotmoda' xi mii nat aa'ñdham mu na pai' kuup ja bui gu sandaarui'x. ¹⁷Ba' gu Paablo nat pui' ji' kai, maadit ba tu joochxi gu sandaarui'x, ba' pui' ba titda nat pai' dhuuk mi' ba ai na sap mu baidhika' gu biapma' buiñor gu ja ge'kam tuk na sap ba'x xi'lhim tu a'gidha'. ¹⁸Ba' gu sandaarui'x cham jax ji chi'hiik mui'p ma baidhak gu biapma' mu ja'k na pai' daaka' gu ja ge'kam tuk, jup titda ba' mu ji ēek:

—Aañ ya' bai'ñchu' dhi biapma' nat bhañ joot gu Paablo gui' na mu kuup, na sap jix xi'lhim xi chum a'gidham.

¹⁹Ba' gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x xi ñobchik mu ja'p xi baidhak gu biapma' na pai' cham jaroi' xi ja kēēke' nam jax kai'chdha', ba tikka ba', jup titda:

—¿Jax jap xiñ chiidam jiñ jaduun?

²⁰Ba' gu biapma' mui' ji ñio, jup titda:

—Dho gu' na ñich bham aa'ñdham dho na mit maa'n ñi'ook bap duu gu Israel kam ja'tkam nam sap pik ba' bha jimii pum tiida' nap kabuimuk mu ja bai'ñxidhika' gu Paablo nam sap pik ba'x bhai'x chikkam nat tu' ba' jax dhuu gu tu' nar jix buam jum duukam. ²¹Ku gu' aap cham mi ja jiigi'ñdha' ji no'm moo ya' pai' jiidat pui' bam titdaim, nam gu' pui' kai'ch jai' dhit gu ja ja'tkam tuk nam sap gook oo'm aixkam damdir ji'kchi pup mi' pai' ti nīrda' boi cha'm jix ixchuixim, nam sap ba' mi' pu mu'aa' gu Paablo nap mui' ka bai'ñchu'nda', na mit gu' sap biipi' dir pui' ja'k ba tii nam cham tu' jugia' gio nam cham tu' i'ya', nam pai' dhuuk xi mu'ai sap nam ba' ba tu jugia'. Piam sap no' mit gu' moo jax dhuukat cham jax dhooda, diilh dho sap

ba' cham bhai' tu ja jimia'. Ba' gu xib dai aap pix nam ka xim kaim nap jax chi'ya'.

²²Ba' gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x pix cham jax jup tii. Mi' dhir ba' dai nat xi soo'mchulhdhak ba joot gu biapma' na sap diilh pix pui'x chu mat ka' gu pui' nat ji'k jax ba tu a'gi.

Gu sandaarui'x nam Sesareeya ja'k ba do'ñchopu' gu Paablo

²³Gatuuk ba' dai nat gook ba ja bai gu sandaarui'x chugi'ñ, jup ja titda ba' na mit pai' dhuuk mi' ba ai nam sap xi ja chiñia' gu jai' sandaarui'x chugi'ñ nam jix kii' bam duñia' nam ba' ja'xpix gamai' ji jimia' na ji chukgia' nam do'ñ-chopu' gu Paablo mu ja'k na pai'r Sesareeya, ji'k gook jix cha'tmam oo'm sap nam jiidma' gui' nam aagix nam pui' ja tooton ki'n oipoda', gio ba' jai' baik oo'm daman mambhiix aixkam ip sap gui' nam kakbai cha'm jup aagix nam oipoda', gio ba' gook jix cha'tmam oo'm ip sap gui' nam jup aagix nam dai laansas ja ua'dat jup oipoda'. ²⁴Gio nat xi ja chia ip nam ja ulhña' gu kakbai na ba' maa'n bhaan jup jimda' gu Paablo, gio nap ja titda nam sap jix bhai' bai'ñchu' git mu aichulhdha' gux kai' Peeles. ²⁵Damdir maa'n u'uan mui'p xi ja maa na ja'pnim kai'chim na mi chu ua'ñixchu':

²⁶“Aañi' nañ pui' tii' Klaudio Liisias ya' dir jañ mui' xi chum guguuxi'ñ bhaan dhi u'uan nap jax jum ilhii'ñ aapi'ñ jaduun Peeles nap jir jix kai'. ²⁷Mi' dhir jañ ba' moo ja'pni ja'k jup xim tiidam na mit gu Israel kam ja'tkam ya' daa dhi maa'nkam gio ba' na mit ja'p pik ba ji mu'aak, gu' ji na ñich gu' aañ mu dai'ññik ma palhbui ja biim guñ sandaarui'x chuk, na ñich gu' pui' ba ti kai na dhi' maadit jir di' gu ja'tkam tugi'ñ gu ge'kam Rooma kam. ²⁸Gatuuk jañich ba' tii ma baidhak mu nam pai' tu a'gada' jim jumpadat gu Israel kam ja'tkam gu tu' no'm bax a'gam, nañ gu' tiix

maachim nam tu' ba' ki'n jix bhaamki'i'ñ. ²⁹Ba' bhaan bhai' ji chu a'ga mit gu pui' na jax ja'k tu aagix nam tu jimda', gu' ja'p gu tu'x buam jum duukam gu' cham pai' aa' am ji na jax ja'k moor am nam ba' mu'aa', nich chu' palhiip jup jum duukam dho moo na jax ja'k moor am ka' git na ba' mi' pai' pu'ñi ba kuupka' git. ³⁰Gu' ji na ñich gu' ya' pui' ba ti kai na mit sap maa'n ñi'ook bap duu gu Israel kam ja'tkam nam pui' kai'ch nam mu'aa'. Ba' mu ja'k jañ mui' xi chu jootsa' nam mum bai'ñixidhika', gio ba' gui' nam jaroix bhaamki'ñ biix pui'p ba ja ti'i'ñ jañich nam mummi jimii aap jum bui mi' pu ti'ya' nam jax ba' kai'ñkam pui'x bhaamki'ñ. Ja'pni daipu'."

³¹Ba' gu sandaarui'x pui'p tu buim am na jax ja titda gu ja ge'kam tuk, ma baidhak jamit gu Paablo nat pai' dhuuk gamai' ji chuk mu ja'k na pai' Antiipatris ti ti'i'. ³²Kabuimuk ba' jai' mi' dhir ja'k ba suulh jamit gu sandaarui'x gui' nam pui' jiim ja tooton ki'n, dai gui' nam kakbai cha'm jiim jamit ba' pu oi gu Paablo mu ja'k Sesareeya. ³³Ba' na mit pai' dhuuk mummi ba ai, mi' xi maa mit gu u'uan gux kai', gio gu Paablo mit biix mi ja'p jup xi kiix. ³⁴Ba' gux kai' xi jin'kuidhak gu u'uan bhai' ba tikka gu Paablo na sap jir pai' kam. Ba' nat ba maat nar mu ja'k kam na pai' Siliisia bhaan bipio' gu dibiir, ³⁵jup titda:

—Dho bak gu'r am ji nañ jum kaaya' nap jax ja'k xi buada' nap tu a'ga'da' no' mit ya' ba ai gui' nam pui' xim bhaamki'ñ.

Ba' daipu' xi chi'ñik ba tu chia nam kuupa' gu Paablo pu mi' pui' na pai' jax kio diilh, na pai' kiokat ip biipi' dir gu Eroodis kat.

Gu Paablo nam cham jax dhooda' gu Israel kam ja'tkam nam tii ba ji iattulhdha' buiñor gux kai' Peeles

24 Ba' gu Ananiiyas gui' nax io'm jir ja ge'kam tuk ka' gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam, jix chamaam jurni'ñ ki'n mummi ba ji buus na pai'r ge' kicham ka' Sesareeya ti tiigim ji ja baidhat ji'kchi gui' nam ja'ppix jir ja ge'gerkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam, damdir maa'n jup xi bai'ñichu' gui' nax matda' ka' na tu a'ga buiñor gu jax chu'm ge'kam, Tertulo tiigim. Ba' dhi' ji' dhi ja'tkam mu ba ai mit buiñor gui' na mi'r jix kai' Peeles tiigim nam mi' bax iattulhdham gu Paablo. ²Ba' xi chu joot gux kai' nam bai'ñpu' gu Paablo mu ja'p na pai' kuupka' nam sap ba' mi' ba tu a'ga' maap gui' na mit jaro' mi' ba ai nam jix bhaamki'ñ. Ba' na mit pai' dhuuk mi' ba aich, mui' ji chu a'ga gu Tertulo, jup titda gux kai' Peeles:

—Taxchaab ba'ch jaduun, moo pik ja'p joidham jix jijkigim jup tu'ii' ich ji. Taxchaab ip gum matda' na joidham biix aixim jix bhai' ji chu buus-nichu' aach jich bui nach jir jum ja'tkam tuk. ³Ba' biix dhi' pui' aach gammiji bhaan ge'kam ki'n jix bhai'ch chaat nap ba' moox mat ka' aapi'ch jaduun Peeles. ⁴Ba' na cham jix io'm ba ji miikidha' nach ya' tum a'gi'ñ, ka xich kaaya' ap nach ja'pni ja'k jum tiida': ⁵Dho gu' dhi maa'nkam aach pui' ni'i'ñ ji na giilhim nai' jimdat ja kokdhichdhaim gu Israel kam ja'tkam, na ja iatgidhim na jax ja'k cham jir am. Dhi' dhor di' gui' nar ja ge'kam tuk gui' nam nasareenos jum tiiti'. ⁶Gio bhammi chiop na pai' tii giilhim jix chu xidhuu, nat cham tu' ka'm ti tii nat agree'n mu ja baapai gu jai' ja'tkam nam cham jir Israel kam. Ba' aach pu kai'ñkam tii daa nach ba' pu tiidai tulhiinchuda' git na cham tu' ka'm

ti nii'n gu pui' na jax ja'k tu aagix aach jich bui. ⁷Gu' ji nat gu' mu dai'nñik jup jich baabui gu Klaudio Liisias gui' nar ja ge'kam tuk gu sandaarui'x. Pui' chich dho ba' cham jax dhooda, ⁸na gu' pui'ch chitda nach sap ya' ja'k aap jum bui tu a'ga' gu dhi' pui' nach jax ba kai'ch. Jix maat dho no' pich bhai' xi chikka diilh nap ba' ba ti jiigi'ndha' nach silhkam jup kai'ch gu dhi' pui' nach jax ba tum a'gi'n.

⁹Ba' gui' nam mi ja'p jup daraa gu Israel kam ja'tkam biix pui'p xi kai'ch am na jax kai'ch gu Tertulo na mi' iattulhi'n gu Paablo. ¹⁰Ba' gux kai' ja'p xi duiñ gu Paablo na sap mui' xi chu a'ga'. Ba' gui' mui'p ji chu a'ga, jup kai'ch:

—Dho gu' aañ jix bhai'n chaatit ya' pui' xi chi'ya' dho nañ jax ja'k jup xiñ maat, nañ gu'x maat nap aap mui' oidha' ya' bar jix kai' na ji'x juugit bhaan bipio' dhi dibiir. ¹¹Dho gu' aañ nat ki-a'pix mambhiix daman gook tanoolh ba juruun na ñich bhammi ai Jerusalem na ñich mu tu daañim buiñor gu Dios, kagit nap tikkada'n jaduun nar pui' nañ jax kai'ch. ¹²Ku gu' cham pai' jaroi' buiñor ñiokbo ñich ji, ni mi'ji irban dir gu ge' chiop kuñ cham pai' ja kokd-hichu'n gu ja'tkam, ni mu ja'p pai' nam jax jum jumpadat tu daanda' gu Israel kam ja'tkam, ni sia dho moo bhai' dhi ge' kiicham. ¹³Ku gu' dhi' pui' nam jax kai'ch dhi ja'tkam ni ji'x ji iam kur pui', cham bia' am dho nam jax ti'ya'. ¹⁴Na gu' aañ dai jia nañ mi' pui' jim nat jax ja'k tu dai xib gu Dios gui' nam pui'p daanit gux io'm bijik dir kam jich bopxi kat, na gu' dai nax aa' nach jix bhai' mi' pui' jiiinda' na jax ja'k jix ki' ka'm nii'n. Dhi' ba'r di' gu xibkam boi nam ja'p ilhi-i'n dhi' nam xiñ bhaamki'n nach diilh pix pu tu bua nach jax ilhii'n nach ji'k maap jich dhaa'. Gu' matgim aañ jix maat ji na jax ja'k tu aagix na mit tu ua'nak gui' nam bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, ba' mi' pui' tu daa'ñchu' iñ dho.

¹⁵Ba' pu'ñip jix biiñak iñ aañ buiñor gu Dios na jax dhi' am nam pui' ja'k jix bi-iñak nam gatuuk duduadii giop baapmi-gia' biix gu koi'nga'n, pui' na jax gui' nam cham u'ua'tulhdhix ka' gio gui' nam jix u'ua'tulhdhix ka'. ¹⁶Pui' kuñ ba' aañ jiñ dhikoo'ndhatu' nañ mi' pui' jim na jax ja'k jix ki' ka'm nii'n gu Dios gio gu ja'tkam ja bui.

¹⁷'Ba' mikkat ji'kchi oidha' ki'n nañ maakam ja'k xi oilhimik na pai' jax cham jir Israel, bhai' ma jii ñich ya' ja'k nañ jir pai' kam na ñich bha ja do'ñchidham gu tuumiñ gui' nam cham bia' nam tu' ki'n tu saba'da', gio na ñich bha tu makgirx-idham gu Dios bhammi ge' chiop. ¹⁸Ba' bhai' pui' ka tu kuugalhdhim iñ na jax ja'k tu aagix buiñor gu Dios, bam aajidhat nañ pai' dhuuk pui' tu kuugalhdha' git, gu' ji na mit gu' jano' pik bhai'n chiigik ge' chiop bhai' puñ dhaa gu Israel kam ja'tkam gui' nam jir bhammi dir ja'k kam na pai' bhaan bipio' gu Aasia dibiir, ku gu' tii cham pai' ja kokd-hichu'n iñ ji gu ja'tkam. ¹⁹Dho gu' gui' ji jia nam ya'ni bha jimii pu ti'ya' nam jax kai'ñkam ba' pui' xiñ bhaamki'n. ²⁰Piam kum gu' dhi' nam ya'p tu'ii', dho ya' pui' xi chi'ya' am no' mit mooñ chi nañ jix buam tu bua gu tu' nar jix buam jum duukam jano' nañ pai' dhuuk bhammi kap tu'ii' ja bui nam pai' tu a'gada'. ²¹Ja'p jañich pix xi chi' ge' ki'n jano' nañ pai' dhuuk bhammip tu'ii' ja bui: “Pu kai'ñkam ya'n iattulhi'n japim nañ ti jiigi'n nam gio duduardat jup bapmi' gu koi'nga'n.”

²²Ba' gux kai' Peeles mi' pui' cham ka ja kaim gui' nam mi' tii ka iattulhi'n gu Paablo, na gu' pui' pu te keke' na bhaan tum a'ga guch Xoi'kam gui' na pui' ji buusan nar xibkam boi. Ba'p ja titda:

—Moo chi jano' ba' na pai' dhuuk ya' aaya' gux io'm ja ge'kam tuk gu sandaarui'x na Liisias tii' nañ ba' jam aag-

i'ndha' na jax ja'k jir am ka' gu dhi' pui' na pim tu' bhaan tu a'ga.

²³ Ba' daipu' xi chi'iik gux kai' Peeles, ba chia gu sandaarui'x chugi'ñ na giop ka xi kuupmira' gu Paablo amuub mi' dhir ja'p, ku gu' sap cham tu' ji na moop buupulh ka' na ba'x bhaai'n ka' na ji'x mi ja'p jup xi oirida', gio nam cham ja juanda' gui' nam ji'k mi aajidhat jix chiigik ka'.

²⁴ Mi' dhir ba' gatuuk nat pu'ñi ja'k xi chianik gu sandaarui'x chugi'ñ, ji'kchi jurni'ñ ki'n gio mi'p ba ai gux kai' Peeles na pai' tum a'gada', biix jup xi bai'ñchu' gu binga'n Drusiila tiigim na pui'p jir Israel kam ka'. Mi' dhir ba' moo xi chu joot gux kai' Peeles nam bai'ñpu' gu Paablo. Ba' na mit pai' dhuuk mi' ba aich, bhai' ji chu ja a'gi na jax ja'k jix bhai' nam mi' pui' jiidat jix biiñak ka' buiñor guch Xoi'kam. ²⁵ Gatuuk ba' ja'pni ja'k bhai'p ji chu ja a'gi, na sap tu' cham jir am nam pu tu buada', nam gammiji tu' ka'm ti nii'ndha' na ba' cham ja tulhiiñchuda' gu Dios na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n. Ba' giilhim pux choo'n-nit kai gux kai' Peeles, mi' pui' dho gu' cham ka kaim, dai nat ba soo'mchulh pix gu Paablo na ka tu a'ga, jup titda:

—Bax bhai' pix tu a'ga ap jiñ jaduun. Ba jimia' ap, gatuuk jañ ba' giop bam bai'ndha' nañ pai' dhuuk cham tu' jax buada'.

²⁶ Gu' na ja'p tii ilhdhat ip ji gux kai' Peeles na git tu' tuumiñ ba aagi'ndha' gu Paablo na ba' ba do'ñcho' git, pui' ku ba' mi'mia'n tii bai'ndha' nam gook dit tu a'gada'. ²⁷ Gook oidha' dho gu' moop duu na maa'n na bai'ndha' na ji'x juugit jir jix kai' kat. Mi' dhir nat gu' bam pataasa, jumai ba' bhaankam mi' bar jix kai', Porsio Pesto tiigim. Ba' gu Peeles, na gu'x aa' nam jix kiigalhi'ndha' gu Israel kam ja'tkam, pui' cham xi dho'ñchok gu Paablo. Diilh chi sap panaas jix

maat na jax dhuñia' gui' na gatuuk mi' bar jix kai'.

Gu Paablo nam gio cham jax jup dooda' gu Israel kam ja'tkam nam tii iattulhi'ndha' buiñor gux kai' Pesto

25 Ba' mi' ba ai gu Pesto na pai'r Sesareeya nam ba' mi'x kai' ki'n ba daasa'. Ba' gatuuk baik jurni'ñ ki'n mi' dhir ma jii bhammi ja'k Jerusaleen. ² Ba' nat pai' dhuuk bhammi ba ai, bhai' ji iattulh jamit gu Paablo gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam ja biim gui' nam ja'ppix jir ja ge'gerkam tuk ka' gu Israel kam ja'tkam, ³ nam pui' titda na sap tu chiñia' nam mu baidhika' bhammi Jerusaleen. Gu' ja'pji nam tii ilhdhat ji nam sap bhammi pai' boi cha'm mu'aa' git nam mui' ka bai'ñchu'nda'. ⁴ Gu' ji na gu' cham jup aa' gux kai' Pesto, dai nap ja titda pix na mi' pix kuupka' Sesareeya, na gu' sap cham xiim gio mu ja'k jup bhiya'. ⁵ Jup ja titda:

—Mummi ji nam muñ oidha' gu jam ge'gerkam tuk nañ pai' dhuuk ya' dir gamai' ji jimia' mu ja'k Sesareeya. Ba' no' gu' moo silhkam pui'x buam tu dooda gu Paablo, dho gu' mi' dho ba' pui' xi kai'chdha' pim nat jax pui' tu dooda.

⁶ Ba' bhammi ka pup xi juruun gux kai' Pesto na pai'r Jerusaleen ji'k xijum baik tanoolh, gatuuk ba' dai nat ba jii mu ja'k Sesareeya. Ba' nat mu ji eek buimgidhak bhammi ba daibu atooxkor ta'm na pai' daaka' gu ge'kam, na pai' dhir jix bhaai' na daakat nai' tu ja a'gi'ndha' gu ja'tkam. Mi' dhir ba' moo ba tu joot nam bai'ñpu' gu Paablo. ⁷ Ba' nat pai' dhuuk mi' ba ai gu Paablo, mui' xi ai mit jix io'm mia'n gu Israel kam ja'tkam gui' na mit Jerusaleen dir mu ai. Mi' ba' biix aixim bhai' ji iattulh jamit, panaas kum moox nii'ndham xi kai'ch gu tu' nat jax

dhuu nar jix buam jum duukam. Gu' pix ja'p kai'ch am ji, nim maa'n ku iam jir pui', pu cham dho jax dhooda mit. ⁸ Ba' gu Paablo na jax jup xim maat mui'p ji chu a'ga, jup kai'ch:

—Aañ nañ jax pix jup ba kai'ch dho nañ cham pai' dhuuk tu'x buam jum duukam jax bua, ni nañ pai' dhuuk jax kai'ch na cham tu' kam aa' nach mi' pui' jiiimda' na jax chu aagix aach jich bui nach jir Israel kam ja'tkam, ni sia dho moo gu ge' chiop kuñ cham pai' dhuuk jax kai'ch na cham tu' bhai', ni buiñor gu ge'kam Rooma kam kuñ cham pai' dhuuk buam pix tu bua.

⁹ Ba' gux kai' Pesto nax aagit nam jix kiigalhi'ñdha' gu Israel kam ja'tkam, xi chikka gu Paablo, jup titda:

—¿Ka'ch ji sap mu jimia' aa bhammi Jerusaleen nach ba' bhammi tu a'ga' gu dhi' pui' na pim tu' bhaan tu a'ga?

¹⁰ Gu' ji na gu' gu Paablo jup titda pix:

—Dho gu' ya'p tu'ii' iñ ji na pai' ju-ugit jir ge'kam gu Rooma kam na pai' pik jix io'm jum aa' na pim pu'ñi tuñ a'gidha'. Gio na gu' nap jax bax maat nañ aañ cham tu'x buam jum duukam jax ja buix-i'ñ gu Israel kam ja'tkam. ¹¹ Gu' no'ñ gu' moo silhkam pui'x buam tu dooda' git gu tu' nar jix buam jum duukam, cham jañ dho jax kai'chit sia ku mit bañ mua, na gu' pui' ja'k pix bar am ka' git. Gu' ji nañ gu' cham tu' pui' tu bua nam jax jiñ iattulhi'ñ, cham bhai' dho ba' moo na jaroi' mui'p bañ bai'ñchu'nda' ja bui. Gu' aañ bhammi dir ja'k ji nañ jix aa' nañ bhiya' buiñor gu ge'kam Rooma kam nach ba' maap tu a'ga' gui' nam jaroi'ñ iattulhi'ñ.

¹² Ba' gux kai' Pesto nat pu'ñi kai, xi ja tikkarak gui' nam aagi'ñdha' na jax ja'k jir am ka' gu tu' no' jax jix dhuñiim. Mi' dhir ba' moo gio mi'p ji eek jup titda gu Paablo:

—Dho bak gu' bhammi dir ja'k bhiya' ap ku giñ jaduñ buiñor gu ge'kam Rooma kam, nap gu' diñh pui' ba kai'ch.

Gu ge'kam Agriipa tiigim na bax kaim ka' gu Paablo na jax ja'k tu a'gada'

¹³ Ba' gui' nar ge'kam ka' Agriipa tiigim biima'n gu binga'n Berniis tiigim mummi ba ai mit Sesareeya nam pax-iartudim gux kai' Pesto. ¹⁴ Ba' na mit gu' mui' tanoolh mi' juruñ, ba' gux kai' Pesto ba aagi'ñ gu ge'kam na jax ja'k tu tu'ii' buiñor gu Paablo, jup titda:

—Maa'n ya' kuup gu maa'nkam nat ya' pu cham xi do'ñchok gu Peeles gui' na biipi' dir ya'r jix kai' kat. ¹⁵ Ba' maa'n-nim na ñich ma jii bhammi Jerusaleen, bhai' pui' bañ chitda am gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam gio gui' nam ja'ppix jir ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam nañ sap tu chiñia' nam mu'aa' gu Paablo. ¹⁶ Gu' ji nañ gu' aañ jup ja titda nach cham tu' pui' ja'k tu jim aach nach ji'k jir ja'tkam tugi'ñ gu ge'kam Rooma kam nach moop ba ji mu'aa' gu jaroi' no' mit pu'ñi chakui tu a'ga gu jaroi' biima'n nam xim bhabhaakui'ñdha' na ba'x maati' ka' na jax ja'k jix chu buusnia'. ¹⁷ Ba' moo jano' na mit pai' dhuuk ya' ai, pu buimgidhak ba tu chia chich nam bha baidha' gu Paablo mi' na pai' tum a'gada' nam ba' mi' tu a'ga' maap. ¹⁸ Ku gu' na mit pai' dhuuk bhai' ji chu a'ga, cham tu' pui' ja'k ji chii mit ji nañ aañ jax ja'k ilhii'ñ nam ti'ya' git, nim maa'n dho moo ku mit bhaan tu a'ga gu tu' nar jix buam jum duukam. ¹⁹ Dai nam jax ja'k tu jim diñh jamit pix bhaan bhai' ji chu a'ga na sap cham mi' pui' jim gu Paablo, gio sap na pui' kai'ch nat giop dua gu jaroi' na pui' tii' Jesusus na mit tii mua. ²⁰ Gu' ba' aañ nañ gu' cham maat na jax ja'k jir am gu dhi' pui' nam jax kai'ch, aañ xi chikka gu Paablo no' moox bhai' nach mu jimia' bhammi Jerusaleen nañ ba' bhammi ja kaaya' gu dhi' pui' nam jax kai'ch. ²¹ Gu' ji na gu'p kai'ch na sap bhammi dir ja'k buiñor gu

ge'kam Rooma kam jix aa' nam maap tu a'ga' gui' nam jaroi'x bhaamki'ñ. Ba' aañ ya' pix ka xi chu chia nam kuupka' nañ ba' mi' dhir gatuuk mui' ba tu jootsa' nam mu baidhika' pai' na duuk jir am ka'.

²² Ba' nat pai' dhuuk tiimu na pui' xi chu a'gimik gux kai' Pesto, mui' ji ñio gu Agriipa, jup titda:

—Aañ dho pui'p jix kaim gu jaduun nap jaroi' aa' na jax ba' ja'k moo xi bua na tu a'gada'.

Ba' gu Pesto gio mui'p ji ñio, jup titda:

—Jir am dho jia nach kabuimuk kaipu'. Kagit na jax xi buada' nap kaaya'.

²³ Ba' na bar buimgidhak, mui' ma jii gu Agriipa biima'n gu binga'n Berniis na mit ba kaim gu Paablo na jax ja'k xi buada' na tu a'ga' mi' na pai' jax ba tum a'gada'. Dai na mit jai' xi chim tii'dhak gu jajannulh gui' nam jax chu'm ge'gerkam ja ti'ka' na sap ba'x maati' ka' nam jir ge'gerkam. Mi' dhir ba' dai na mit mui' ba baap mi' na pai' tum a'gada' ja biim gu ja ge'gerkam tuk gu sandaarui'x gio gui' nam ji'k jir a'aixkam mi' dhi ge' kiicham. Mi' dhir ba' xi chu joot gux kai' Pesto nam bai'ñpu' gu Paablo. ²⁴ Ba' na mit pai' dhuuk mi' ba aich, mui' ji chu a'ga gux kai' Pesto, jup kai'ch:

—Dho ya' dho bap tu'ii' dhich jaduun nap saak jix kaim aapi'ñ jaduun Agriipa gio aapi'm na pim ji'k ya'p tu'ii'. Ba' dhi' gu Israel kam ja'tkam maa'n nam ya' iattulhi'ñ aañ jiñ bui, sia bhammi Jerusaleen na ñich mu jimiik maa'nnim pu'ñip jiñ chitda am, gio na pix cham ji'x iikix nam bhañ chian nañ sap tu chiñia' nam mu'aa'. ²⁵ Gu' ji na gu' aañ nañ pui' xiñ aa', panaas cham tu' jax bua gu tu' nar jix buam jum duukam na jax ja'k moox bhaigit nañ tu chiñia' nam mu'aa'. Gu' ji nat gu' diilh pui' ja'k jup tii na sap buiñor ja'k gu ge'kam Rooma kam maap tu a'ga' am gui' nam jaroi'x

bhaamki'ñ, ba' mui' tiip jix chu jootsam ka' iñ nam mu baidhika'. ²⁶ Gu' ji na gu' cham bhai' nañ jax ja'k mui' xi chu ua'ñxidha' gu ge'kam Rooma kam, nañ gu' cham maat nat tu' jax dhuu dhich jaduun Paablo. Ba' aañ pu kai'ñkam bha jam bai'ñxi xib aapi'm na pim ji'k ya'p tu'ii' gio aap ge'kam jiñ jaduun Agriipa, na pim ba' kaaya' na jax ja'k tu a'ga' na ba' gu' aañ jup jix bhaai'n ka' nañ jax ja'k mu tu ua'ñxidha' gu ge'kam Rooma kam. ²⁷ Ja'p dho ji na gu' cham jir am aañ jiñ bui nañ moo ja'p pix mui'p ba tu jootsa' gu jaroi' nam mu baidhika' no' ñich cham biix mu tu joot gu u'uan na pui'm kai'chidha' nat tu' jax dhuu.

Gu Agriipa gui' nar ge'kam ka' na ba kaaya' gu Paablo na pui' kai'chidha' na tii cham tu' jax buada' gu tu' nar jix buam jum duukam

26 Ba' gu Agriipa xi chia gu Paablo na mui' xi chu a'ga', jup titda: —Eap xi chu a'gañ jaduun nap jax ja'k ilhii'ñ.

Ba' gu Paablo nobii'ñ ki'n ja'p xi ja duiñ gu ja'tkam nam sap cham ñiokda', ba' mui' ji chu a'ga, jup kai'ch:

²—Moox bhai'ñ chaat iñ na ñich ya' ba ji chu a'ga aap jum bui ge'kam jiñ jaduun Agriipa, nañ gu'x maat nañ aap jum buiñ palhbuidha' gu dhi' pui' nam jax ja'k jiñ iattulhi'ñ gu Israel kam ja'tkam. ³ Nap gu' aap jix bhai'x maat jiañ jaduun gu dhi' pui' nach ji'k jax ja'k tu jim aach nach jir Israel kam ja'tkam gio nach jax ja'k tu a'gada' gu tu' no'ch bax a'gak. Ba' gu xib aañ pum titda nap jix bhai' ka xiñ kaaya' git no'p moo pui'p ilhii'ñdha' git nañ jax jum tiida'.

Gu Paablo na ba tu aa'nda' na jax ja'k tu jimdat biipi' dir na chakui ti jii'ñdhat buiñor guch Xoi'kam

⁴ Biix jam dhox maat gu Israel kam ja'tkam nañ jax ja'k tu jimdat jano'

nañ pai' dhuuk ja bui kiokat bhammi Jerusaleen, sia gu pu ilhi'chdham dir. ⁵Pui'p jix maat am dho nañ gammiji pui' ja'k tu jimda' na jax gui' nam pariseos jum tiiti', gui' nam tu' ka'm nii'ñ biix na ji'k jax ja'k tu aagix. Jum aagi'ndha' am dho no'm moo pui'p ilhi'ndha' git nam bha jimii ya' pum tiida'. ⁶Ba' gu xib dhi' ki'n pix ya'ñ chulhi'ndhu'n am nañ mi' pui' tu daa'ndhu' gu pui' nat jax ja'k tu ja daaxdhak gu Dios gu bijik dir kam jich bopxi kat na gatuuk pu tu duñia'. ⁷Ba' aach nach ji'k jir bopxi'ñ gu mambhiix gook maamra'n gu Jakob, ti niir ich na pai' dhuuk pui' ji chu buusnia' gu dhi' pui' nat jax ja'k tu ja daaxdhak, pui' kuch ba' aach gammiji tu daanda' buiñor gu Dios nabap tanoolh gio nabap tukaa'. Ba' gu xib dhi' ji' ki'n pix ya'ñ iattulhi'ñ am gu Israel kam ja'tkam, nap ba' moox mat ka'ñ jaduun, ⁸nam gu' cham ti jügi'ñ jia na gu Dios jir ge'kam, nax ai'chu'n na pu tu duñia' nam gio duduadiip baapmigia' gu koi'nga'n.

**Gu Paablo na pui' ba ti'ya' na giilhim
ja tulhi'ndhudimik gui' nam ti
jügi'ndha' buiñor guch Xoi'kam**

⁹Aañ dho biipi' dir nañ chakui ti jii'ndhat buiñor gu Jesus Nasareet kam, pui'ñ aa'nda' iñ nañ biix aixim tu dooda' na jax ja'k dui cham jaroi' bhaan ka titii'ndhuka' git buiñor. ¹⁰Pui' ñich dho gu' tu dooda' maa'nnim bhammi Jerusaleen ki'n gu u'uan na mit jiñ maa gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam. Mui' ñich dho gu' ja da'ngik ja kuu nam ji'k ti jügi'ndha' buiñor gu Jesus, gio ba' nam pai' dhuuk ba ji ja kooda', aañ jai' biix pui'p xiñ aa'nda' nar am gu pui' nam jax ja buada'. ¹¹Gio ba' nañ gammiji ja gibdat ja chianda' nam pu ti'ya' nam cham tu' ka ti jügi'ndha' buiñor gu Jesus. Biix kap jañich dho gu' pui' ja dooda nam ji'k kap

jum jumpadat tu daanda', sia gui' nam mu ja'p oi'dha'ka' jai' kap na pai' jax cham jir Israel.

**Gu Paablo na gio pui'p ba ti'ya' nat
jax dhuuk ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam**

(*Noo. 9:1-19; 22:6-16*)

¹²Ba' dhi' pix ki'n jañ mui'p ka jim mu ja'k Damaasko ji ua'dat gu u'uan gui' na mit jiñ maakak muñ joot gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu daanda' ja a'mkam gu Israel kam ja'tkam. ¹³Gu' ji na gu'x dhaam duuk nañ gamai' ka jim gu biix boi ja biim gui' nam jiñ oi'ndhu', ba tiñ ñich nat biix xikoolh jich a'm bhai' ba tum ton bhammi dir jix dhaam giilhim jix io'm jix o'jo' ki'n, cham tu' pui' na jax jix o'jo' gu tanoolh. ¹⁴Ba' aach mi' pu ia'ri biix nach ji'k mui' ka jiiimdat, ba' ba kai ñich nat bhai' ba tum ñio bhammi dir na pai' bha tum tanoor, jup jiñ chitda gu ebreo ñi'ook ki'n: "Aapi' Saulo, ¿jax kup ba'ñ o'bhagi'ndhu'? Jum ko'ktulhi'ñ ap dho aap diilh, na gu' ja'p ji buusan nap joi' cha'm ti kiiyas." ¹⁵Ba' aañ xi chikka, ja'p jañ chitda: "¿Jir jaroop gi dha' aapi' Ge'kam?" Ba' gui' na bhammi dir bha ñiok jup jiñ chitda: "Dho aañ' dhor di' gu Jesus Nasareet kam gui' nap jaroi' o'bhagi'ñ. ¹⁶Ba' gu xib bamgiip xi kikbo', na ñich gu' pu kai'ñkam jum a'm ba ti tiñ nap tu a'ga' gu dhi' pui' na pich jax bañ chi gu xib, sia nañ jax jum aagi'ndha' gatuuk. ¹⁷Gio nañ aañ pix pui' tu duñia' nam cham jax jum dooda' gu Israel kam ja'tkam, sia gui' nam cham jir Israel kam nañ jaroi' ja buim jootsa'. ¹⁸Ba' dhi' ja'p kai'ñkam jañ mum jootsa' nap ja aagi'ndha' nam ba' ba machia' nam jax ja'k mi' pui' jimia' nam ba' cham jix chu tukgam kir ka oipoda', nam ba' cham ka kaichgida' gu ja'ook. Gu' ja'ppi nam mi' pui' ba jimia' ji na jax jix aa' gu Dios, gio nam ba' ba ti jii'ndha' aañ jiñ bui. Dhi' pu'ni ja'k duuk ba' ba ua'ndhudhix ka' gu ja ua'tulhdhara', gio na ba' ja

a'm bi'ya' gui' nat tu' ba ja iimchuda gui' na ji'k ja a'm ba ti niidhim gu Dios.”

Gu Paablo na pui' ba ti'ya' nat pui' tu duu nat jax ja'k ti tii gio nat jax ja'k kai guch Xoi'kam

¹⁹ Ba' aañ pui' tu duu dho na ñich jax ja'k ti tiix dhaam gio na ñich jax ja'k kai gui' nat bha tuñ a'gi, ²⁰ na ñich bhai' pu ji chu ja a'gi gux bhai'm kai'chdham ñi'ook gui' nam mummí oi'dha'ka' Damaasko. Mi' dhir ba' bhammi ja'k Jerusaleen jañich bhai'p ji chu ja a'gi, mi' dhir ba' biix kap na ji'x jir Judea. Sia gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam jañ pui' ja titdaim nam cham kam ua'tulhi'ñdha', dai nam mi' pui' ba jimia' pix na jax jix aa' gu Dios, gio ba' nañ pui' ja titdaidha' nam jir jix bhabhai'kam ka' na ba' bhaan jix maati' ka' nam tu' silhkam cham tu' pui' ja'k ka tu jim na jax biipi' dir. ²¹ Ba' dhi' ji' ki'n pix jiñ dhaa mit gu Israel kam ja'tkam na mit bhammi jiñ chiigik ge' chiop, gio ba' na mit tii ilhdhak nam mooñ mu'aa' git, gu' ji nat gu' cham pui' ji chu buus. ²² Ku gu' aañ maa'n ji nañ jax mi' pui' tu daa'ñchu' nañ tu ja a'gi'ñchu' gu ja'tkam gam a'aalh sia ge'ger, na gu' gu Dios jiñ palhbui'ñchu'. Gammijiñ pui' tu ja a'gi'ñdha' na mit jax ja'k tu ua'nak gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios gio gu pui' nat jax ja'k jup tu ua'nak gu Moisees na jax ja'k ji chu buusnia' gatuuk, ²³ na saak pu'ñi gatuuk ya' aaya' guch Xoi'kam nam ba' mu'aa', ku gu' sap gatuuk na xi muukii, dhi' pik jir biipi' kam ka' ji na giop bamgia' duadii mi' dhir koi'nga'n tir. Mi' dhir ba' ja'p ji buusnia' na ja bi'ñxidha' gu Israel kam ja'tkam na ba ja aagi'ñdha' na jax ja'k duuji uañchuda' gu Dios gu ja ua'tulhdhara', sia gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam.

Gu Paablo na tii bax aa'nda' na git gu Agriipa cham jax ji chi'ji ba ti jii'ñdha' buiñor guch Xoi'kam

²⁴ Ba' nat pai' dhuuk ba tiimu gu Paablo na pu'ñi xi chu a'gimik na jax ja'k jup xim maat, ge' ki'n jiiñkit mui' ji ñio gux kai' Pesto, jup kai'ch:

—Jat ap dho Paablo! Gu' na pich giilhim xi' pik ba tum mamtux cham aagix kam. Gu' ba' ampix pui' bax ñaanbi' ap, pui' kup ba' jax ñap pix ba kai'ch.

²⁵ Ba' gu Paablo jup titda:

—Ja'pji cham tu' ji nañ jix ñaanbigit jup kai'ch jiñ jaduun Pesto, gu' ja'pji silhkam ji nañ ya' tu a'ga na jax ja'k jir pui'. ²⁶ Mi'ñi dho daa dhiñ jaduun Agriipa na pui'p jix chu maat gu dhi' pui' nañ jax ba kai'ch. Pui' kuñ ba' aañ kaixdhat ya' pui' xi kai'ch, nam gu' biix pix pui'x chu maat gu ja'tkam, nat gu' cham tu'x ixchuixim pui' tum duu. ²⁷ ¿Jia nap gu' ti jii'gi'ñ jiñ jaduun gu pui' na mit jax ja'k tu ua'nak gui' nam bijik bhaankam tu a'gimik gu Dios? Aañ jix maat nap ti jii'gi'ñ.

²⁸ Ba'p titda gu Agriipa:

—Alhi'ch pix dho ba aagit nañ ti jii'ñdha' buiñor guch Xoi'kam nañ xim kee.

²⁹ Ba' gu Paablo jup titda ip gio:

—Dho gu' no' moox aa'nda' git gu Dios na git cham tu' dai aap nap ti jii'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, gu' ja'pji sia biix git ji nam ji'k ya'ñ kee gu xib nañ ya' tu a'ga nam pu'ñip ji buusnia' git na jax aañ, sia kum gu' cham pu'ñi buupulh dhi bapaiñum titropiñ ki'n.

³⁰ Ba' nat pai' dhuuk tiimu na pu'ñi xi chu a'gimik gu Paablo, mi' dhir nat jax kikbo gu Agriipa gio gu binga'n Berniis gio gux kai' Pesto gio ba' biix nam ji'k mi'p tu'ii', ³¹ mu ja'p dilhkob jamit xi jimik ma tu a'ga, jup kai'ch am:

—Cham bhaigit ji na ya' pai' kuupka' git dhi maa'nkam, ni na cham jir am nam

mu'aa', na gu' cham tu' jax bua gu tu' nar jix buam jum duukam.

³² Ba' gu Agriipa mui' ji ñio ip, jup kai'ch:

—Jir am kat ji nap do'ñcho' no' git chakui pu kai'chdha' nam bhammi dir ja'k baidhika' buiñor gu ge'kam Rooma kam nam pui' maap tu a'ga' gui' nam jaroi'x bhaamki'ñ.

Gu Paablo nam ba bhiika' gu sandaarui'x bhammi dir ja'k Rooma

27 Ba' na mit pai' dhuuk ba bhiik gu Paablo bhammi dir ja'k na pai' bhaan bipio' gu Italia dibiir ja biim gui' nam maap mi kuupich, maa'n chia mit gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x na pui' tii' Julio ja biim gui' nam maap jir sandaarui'x. Ba' dhi' dhi sandaarui'x pui' ja'k jix ja mat ka' am nam sap jir sandaarui'x chugi'ñ gu ge'kam Rooma kam. ² Ba' maa'n ampik mi' dhir suudai' jugi-i'ñ jup bar jimdam gu ge' kanuub na silh jim bhammi dir ja'k na pai' bhaan bipio' gu Aasia dibiir, ba' dhi' pui'r bhammi dir ja'k kam ka' na pai' pui' ti tii' Adrami-itio. Ba' aach dhi' ka'm bhaan bhai' xi chiitis, gio ba' maa'n bhai'p xi chis ip guch jaduun na pui' tii' Aristaarko na sap jir bhammi dir ja'k kam na pai' pui' ti tii' Tesaloonika, gui' na bhaan bipio' gu Masedoonia dibiir. ³ Ba' buimgidhak bhammi dir ba ai chich na pai' ge'r ki-icham ka' ju'ndharan gu ge' suudai' na pai' pui' ti tii' Sidoon. Ba' ma paxiaram gu Paablo mu ja'p nam pai' oi'ñka' gui' nam ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' gu Julio gui' nar ja ge'kam tuk ka' gu sandaarui'x cham jax tii, gio na mit jix bhai' dhuu sia cham pai' jax tii. ⁴ Ba' bhammi dir Sidoon na chich gio gamai'p ji jii gu biix suudai' dhaam bhaan gu ge' kanuub, miji dir ja'p jachich bhii biix gakoolh mi' na ji'x alhi'ch jir dibiir na pui' ti tii' Chipre, na gu' miji dir ja'p cham pik jix io'm ti gib gu jibiilh, na

gu' mi' dhir ja'k pik bhai'p jibiir nach pai' ja'k jiim, ba' cham bhai' nach silh mu bhiya', na gu' bha ja'k nu'yas gu ge' kanuub nach bhaan jim. ⁵ Nammi dir jachich ba' ja'p ba noo amuub na pai'r dibiir ta'm gui' na Siliisia dibiir bhaan bipio'. Mi' dhir ba'x io'm gama ja'k gio ja'p jup ba bhii chich na pai' gu Panpilia dibiir bhaan jup bipio'. Bhammi dir jachich ba' ba ai na pai' Miira ti tii', gui' na bhaan bipio' gu Liisia dibiir.

⁶ Ba' bhammi dir ampik maa'n bhai' dhir jup bar jimdam gu Alijandriya kam gu ge' kanuub na silh jim bhammi dir ja'k na pai' bhaan bipio' gu Italia dibiir. Ba' ba tii gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x, ba' dhi' ka'm bhaan bhai' xich chiissa'ñ na chich giop ba jii bhammi dir ja'k na chich pai' ba jii. ⁷ Ba' cham pik xi' jimmi gu ge' kanuub na chich gamai' tii ji jii gu biix suudai' dhaam, na gu' pui bha jibiir mu dir ja'k nach pai' ja'k jiim, ba' siamri dikoo soi' tui'dhi' ki'n ba bubua chich na pai' pui' ti tii' Niido. Ba' mi' dhir ja'p ja'k ba bhiich jamit gu ge' kanuub na pai' ja'k cham pik jix io'm jibiir na ba' xi' pa' ba jimda'. Ba' nammi ja'k jup ba bubua chich amuub na pai' ilhi'ch jir dibiir na pui' ti tii' Salmoon, miji dir ja'p jachich bhii biix gakoolh mi' na ji'x jumai ilhi'ch jup jir dibiir na pui' ti tii' Kreeta. ⁸ Ba' gamai' biix ju'ndharan ji bhiik jachich nammi dir jup ba ai na pai' pui' ti tii' Buenos Puertos. Ba' bhai' dhir mia'n bipio' baasi'n ja'k na pai'r ge' kiicham na pui' ti tii' Laseeya.

⁹ Ba' nat gu' mui' tanoolh bap duu nach tii jiim, ba' cham kar am no' chich gio gamai' tiip ji jii gu biix suudai' dhaam, na gu' ba miamlhim jano' na pai' dhuuk jix jii'pdharda' gio na duukda' jibiilh ki'n. Ba' gu Paablo pui' ba ja titda nam ka xim niirada' na ka xi buusnia' na ji'x juugit jix jiipi'ñ ka', ¹⁰ jup ja titda:

—Ja'p tu tu'ii'ñ jaaduñ na cham kar am no' chich gio gamai' tiip ji jii, na gu' mu pai' ja'k dir giisii am xi bakia' dhi ge' kanuub, pu biix dho gu' mai' ti gix-ia' gu tu' nach bha tu ua', gio aach nach bhai'kui ko'ya'.

¹¹ Gu' ji na gu' cham jüigi'ñ gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x, dai gui' mu ja'k ji kai gu ja ge'kam tuk gui' nam jix bhai' buidha' gu ge' kanuub nam silh bhiichdhidha' no' gama ja'k pix jim. ¹² Ba' biix pix pui' ji chii mit na sap cham jir am nach mi' ti niirada' na pai' pui' ti tii' Buenos Puertos na ji'x juugit jix jüipi'ñ ka'. Ba' mi' dhir ba jii chich mu ja'k na pai' pui' ti tii' Peniis, gui' na dhi' pix bhaan jup bipio' gu Kreeta dibiir, nach sap ba' mu ja'k ka xi chi niirada' na ji'x juugit jix jüipi'ñ ka', gio na gu' mi'r am na mi' kikbo' gu ge' kanuub.

**Na giilhim jix io'm bhai' ji
jilhbha' na suudai' dhaam ka
jimda' gu ge' kanuub**

¹³ Ba' gamai' ji jii chich gu biix suu-dai' dhaam bhaan gu ge' kanuub, na gu' palhiip pix bhai' ka jibiir mu dir ja'k ju-rnip dir. Ba' miji dir ja'p biix gakoolh bhiichu' ich mi' na ji'x jir Kreeta. ¹⁴ Gu' ji nat gu' ja'xpix ja'p dir ja'k xia'lhui bhai' ji jib giilhim jix io'm, ba' am ja'x bua gu ge' kanuub nach bhaan mui' ka jiiim, ¹⁵ ba' ja'p ja'k gamai' ji nu'ya. Ba' cham bhai' nach jax dhui ja'k ka bua' mu ja'k na pai' dhir bha jibiir, bhai' pix jach ba' pu daraichu'. ¹⁶ Ba' nammi pai' ba bubua chich amuub mi' dhir ja'p biipgan na pai' ilhi'ch jir dibiir na pui' ti tii' Kauda. Ba' mi' xi chi saa'ñd-hak jachich gu ilhi'ch kanuub gui' nach gatuuk dir tiimir, na gu' mi' cham pik jix io'm jibiir, ba' dikoo pix bhammi ji chisaa'ñ jachich. ¹⁷ Gatuuk titropiñ ki'n xi buuprak jachich gu ge' kanuub, gio na chich xi chibaandhak gu komaarak jannulh gui' na ki'n jim gu ge' kanuub,

nach gu' giilhim bax chotdoutu' nax io'm gi'nxim bhaan gu o'ya gui' na pui' tii' Sirte. ¹⁸ Ba' buimgidhak nach nai' tii xi chi niidhim, pui' na jax ba tum bua, ba' aach gio jai' nammip xi chu iabu suudai' chir gu tu' nach bha tu bhiinor. ¹⁹ Ba' nat jumai gamai'p ji xia', jai' chich nammip xi chu iabu biix dhit gui' na ki'n jimmi-da' gu ge' kanuub. ²⁰ Ba' mui' tanoolh pu cham ton, ni gu chiichia' kut jum maax bha ja'p jix dhaam, ba' aach pu cham ka ilhi'ñ no'ch moop ka bubuakia' git mi' dhir suudai' chir, na gu' giilhim jix io'm pui bha jibiir.

²¹ Gio nat mui' tanoolh bap duu na chich chakui tu juu, ba' gu Paablo mi ja'p jich saagi'ñ xi kikbok jup jich chitda:

—Aañ moo tii pu ba jam aagi'ñ jiñ jaaduñ nach git mummi pix ka darka' Kreeta, gu' ji na pimit gu' cham jiñ kai. Tii' ba' nach jax ya' bach chulhiinaim. ²² Ba' xib tu' na jax chui'ka', cha'pim jax jum aa'ntu'nda', na gu' cham tu' jaroi' maadit bhai'mui mukia', sia kut gu' dhi kanuub mu pai' am xi jaiki. ²³ Pui'ñ chitda maadit gui' nam jir noon-bi'ñ gu Dios nat tukaa'ñ buim maax, nat gu' bha joot, ²⁴ jup kai'ch: “Cha'p too'n-nichu'nda' Paablo, na gu'm a'mkam aa' nap buinor aaya' gu ge'kam Rooma kam. Ba' gu Dios pui' tu duñia' na cham jaroi' maadit bhai'mui mukia' na pim ji'k ya' jiiim bhaan dhi ge' kanuub, nap gu' aap ya jim.” ²⁵ Pui' kuñ ba'p jam titdañ jaaduñ na pim cham jax jum aa'ntu'nda', nañ gu' aañ buinor jix biiñak gu Dios, na gu' pui' ji chu buusnia' na jax jiñ chitda gu nobii'ñ. ²⁶ Ku ba' gu' na ka nui'ññika' ji gu jibiilh dhi ge' kanuub nach bhaan jiiim pai' na ja'k jax chu'm dibiir.

²⁷ Ba' maa'nnim tukaa' nat gook simaan bap duu, ba maat jachich nach mummip tu'ii' na pai' pui' ti tii' Adri-atiko, nat bak mu ja'k bhiich gu jibiilh nu'yasidhat, na gu' ja'p ja'k jup bhiichd-ha' jia gio ja'p ja'k ip. Ba' moo jano'

gu iraab tukaa' ba maat jamit gui' nam ua' gu kanuub nach bak mia'n ba aajim bhaan gu dibiir. ²⁸ Ba' xi jupaaba'n am na ji'x kax chuuk gu suudai', ba' maa'n oo'm obrasaa'n jix chuuk. Mi' dhir ba' palhiip gama ja'k na chich ji bhii, giop xi jupaabai mit na ji'x pix moo bax chuuk, ba' mambhiix daman jix chamaam obrasaa'n pix bax chuuk. ²⁹ Ba' na gu' pix am ba tu sissapim gu kanuub bhaan gu joodai, ba' mui' xi dhado'nkosa mit maakob gui' na ki'n cham ka jimda' gu kanuub, dai na mi' pix ba se'ka' suudai' dhaam. Mi' dhir ba' dai nam mi' pix ka tu daan buiñor gu Dios na ba' pui' tu duñia' na jotmoda' ba xia'l'hia'. ³⁰ Ba' gui' nam ua' gu kanuub tii ilhdhat am nam diilh mi' dhir ba jimia' git jix ixchuixim, na mi' pup se'ka' sap git gu ja kanuub. Ba' tii mui' ji chibaañ jamit gu ilhi'ch kanuub, panaas sap kum ja'p xi chu buada' git nam jai' mi' dhir ja'k mui'p xi dhado'nkosa' git gui' na ki'n mi' pix se'ka' gu ge' kanuub. ³¹ Gu' ji nat gu' ba ja tii gu Paablo, ba' ba ja aagi'ñ gu sandaarui'x gio gu ja ge'kam tuk, jup ja titda:

—Ba jii mit gui' nam ua' dhi kanuub. Dhi' moo mi' pai' bhai'kui ko'ya' pim no'm cham biix ya' ka jiim.

³² Ba' gu sandaarui'x xi i'ki mit gu titropiñ gui' na ki'n ka gigia'rxix kat gu ilhi'ch kanuub, mui' dho'ñcho mit ba' suudai' chir.

³³ Mi' dhir ba' na bar katukgab, soi' ba ja titda gu Paablo gu ja'tkam nam sap xi jugai gu tu' na jai'ch ka', jup ja titda:

—Gook simaan ba jip duu na pimit chakui ba ji chu juuñ jaaduñ, na pim jix chotdontu' nach panaas mi' pai' bhai'kui am xi ko'ya'. ³⁴ Ba' aañ pu jam titdañ jaaduñ na pim cham jax jum aa'ntugit xi chu jugai gu tu' nach ua', na gu' dhi'x io'm jum aa' jia no' pim dho jix aa' na pim duduatzida'. Na gu' tii cham tu' jaroi' maadit mi' pai' bhai'mui mukia'

jia, nich chu' kuupa'n dho moo ku jaroi' maadit mai' bua'.

³⁵ Ba' daipu' nat pu'ñi xi ja tiidak gu Paablo, bhai' ji dhaa gu paan. Mi' dhir ba' dai nat xi chu taxchaabgidhak buiñor gu Dios mi' pui' ja saagi'ñ gu ja'tkam nai' xi ja maa ta'tak gio ba' nat bhai' ji chu juu diilh. ³⁶ Ba' aach bhai'p jich guguux na chich ma ji chu juu. ³⁷ Ba' biix nach ji'k jiim bhaan gu ge' kanuub, aix ich gook jix cha'tmam oo'm daman baik oo'm damdir mambhiix xijum maa'n (276) pup. ³⁸ Ba' gatuuk na chich xi chu jugaak nach ji'x jix chu naa, nammip xi iabu chich gu tiriik suudai' chir na ba'x jabkam sai'chgida' gu ge' kanuub.

Gu kanuub na o'ya bhaan ji chu siispai ba jaikia'

³⁹ Ba' nat ba xia', cham maatit ti nii'ñ am gui' nam ua' gu ge' kanuub na jax ti tii' mu ja'p na pai' pix jix chu maax nar dibiir ta'm, ba' ba tii mit mu ja'p na pai' dhir joidham jix komaalhim mu suu'n gu suudai' mi' na pai' dhir bar dibiir. ⁴⁰ Ba' xi i'ki mit gu titropiñ gui' na ki'n mi' pix ka se'kat gu ge' kanuub, mi' ba' pup baapax suudai' chir. Gio ba' gu u'uux gui' nam ki'n ka tu bhijidhat na ba' jimda' gu ge' kanuub mummi xi iabu mit suudai' chir. Mi' dhir ba' dai na mit biipi' dir ja'k xi sa'iich maa'n gu komaarak janulh, ba' gu kanuub gamai' ji jii mu ja'k suudai' jugii'ñ. ⁴¹ Gu' ji na gu' palhiip gama ja'k nat ji bhii, mi' ba tu siis biipi' dir ja'k bhaan gu o'ya na mi'x oidha'. Mi' dho gu' pu cham bhaai' na ka jimia', nat gu' giilhim jix bhai' mi' ba tu siis. Dai nat bhai' pix ji jaiki gatuuk dir ja'k, na gu' giilhim na bha nu'yas gu suudai' na bha silh gu'nguk. ⁴² Ba' gu sandaarui'x mi' bax ja koodam kat am gui' nam ja bai'ñchu' na mit ba ja kuupam, sap nam ba' cham ja o'ñxidha' nam ji bubuakii mi' dhir nam mui' ji chu suulhgia' mu

ja'k na pai'r dibiir ta'm. ⁴³Gu' ji na gu' gu ja ge'kam tuk dhi' ji' dhi sandaarui'x jotmoda' ja soo'mchulh, na gu' cham aa' nam jai' biix jup ba ji mu'aa' gu Paablo. Dai nat xi ja chia pix gui' nam ji'k jix maatiit tu suulhi' nam biipi' mui' xi chu suulhgia' mu ja'k na pai'r dibiir ta'm. ⁴⁴Gio ba' gu jai' nam ji'k cham maatiit tu suulhi', xi ja chia ip nam sap taa'mlas bhaan mui' xi chu suulhgia', piam sap gu ta'tak ga'n gu ge' kanuub gui' nat mi' ba jaiki. Ba' dhi' pu'ñich buidhat siamri biix dappaam ma tiitis jachich mi' na pai'r dibiir ta'm.

**Gu Paablo na bhammi dir
ba oirida' na pai' ilhi'ch jir
dibiir na pui' ti tii' Malta**

28 Ba' na chich pai' dhuuk biix ba bubua mi' dhir suudai' chir, ba maat jachich nach mi'p tu'ii' na pai' pui' ti tii' Malta. ²Ba' gu mi' oi'ñkam pix jix bhai'ch chitda am gio na mit mi ja'p ba tu nai ge', na gu' giilhim jix jiipi'ñ na bha duuk, ba' bach bai'ñ am nach mui' xi juukgipu'. ³Ba' gu Paablo jai' xi u'uuk gu ku'aa' mi'p xi chua tai dhaam. Ba' maa'n miji dir jimii gu ko' na ba miidhim gu tai, ba' nobi'ran jum bhiibgak pu kii. ⁴Ba' gu mi' oi'ñkam na mit tii nat nobi'ran ba kii gu Paablo gu ko', jup jum ti titda am diilh:

—Jir tu mua'kam dho bak dhi maa'nkam nat ba' ba kii gu ko', na gu' giilhim jix ua'tulhdhix, sia kut gu' tii cham mu pai' bhai'muk muu suudai' chir. Gu' ji na gu' gu Dios cham aa' na duaka'.

⁵Ba' gu Paablo mi' tai dhaam xi dhaagik xixiix gu nobii'ñ na ba' jigixia' gu ko', ba' pu cham tu' jax jum duu. ⁶Ba' biix dhit pix am nii'ñ am na pai' dhuuk bhai' ji baigikia' piam na pai' dhuuk am xi mukia', gu' ji nat gu' chakui pai' jax ba jim duu nam tii xi nii'ñ, tii gu' ba miikim. Ba' gatuuk pui' ji chii mit na sap jir dios

ji gu Paablo, nat ba' cham maimtuda gu ko' nat tii kii.

⁷Ba' mi' ju'ñdharan nach pai' xi juukgimik, mi' dhir amuub bipio' gu dipir ga'n gui' na mi'r ge'kam ka' na pui' tii' Publio, gui' nat jich chibiaptuda baik tanoolh gio nax bhai' tuch maakda'. ⁸Ba' gu taata'n gu Publio jano' pik jup eeka' gu toiñdhi' binkam gu book ko'k, ba' gu Paablo mui' ma tiigim. Ba' dai na jax jim xi chu daanik buiñor gu Dios bhai' xi dhaa gux ko'kkam, jix kii' dho gu'p jum duu mi' jotmoda'. ⁹Ba' na mit pui' ba ti kai gu jai'x kako'kkam nam mu ja'p oi'ñka', jum dikoo'ñ jamit na mit mu jii buiñor gu Paablo. Ba' gui' pix ja'x jup ji ja dudua'ñ, jix kikii' dho gu'p jum duu mit biix. ¹⁰Mi' dhir ba' dai na mit ma tuch onbai' biix aixim gu tu', gio na chich pai' dhuuk ba jii bhaan gu jumai ge' kanuub biix jamit jup xi chuch maa na ji'k tu'ch a'm jum aagaidha' gammiji nach jax jiiimda'.

**Gu Paablo na bhammi
dir ba aaya' Rooma**

¹¹Ba' gu baik masaa'n na chich bhammi dir xi juruunñdhak na pai' ilhi'ch jir dibiir, ba jii chich bhaan gu jumai ge' kanuub gui' nat pui' bhai'p juruun na ji'x juugit jix jiipi'ñ kat. Ba' dhi ge' kanuub jir bhammi dir ja'k kam ka' na pai' pui' ti tii' Alijandriiya, ba' bhaan bha tuutu' am biipi' dir ja'k gook gu ja didios tuk gu bhammi dir kam, na pui' tii' maa'n Kaastor, gio ba' gu jumai Poolus ip. ¹²Ba' bhammi dir ba ai chich jumai momkoran na pai' pui' ti tii' Sirakuusa, ba' bhai'p juruun jachich baik tanoolh. ¹³Mi' dhir ba' giop ba jii chich bhammi dir ja'k na pai' jumaip jir momkoran na pui' ti tii' Reegio. Ba' buimgidhak ampik bhai'p ji jib mu dir ja'k jurnip, ba' aach mui' pu xi jii bhammi dir ja'k nach pai' ja'k jiiim, maa'n tanoolh jachich ba'p duu na chich ba' bhammi dir jup ba ai

na pai' pui' ti tii' Putioli. ¹⁴ Ba' bhai' ba ja tii chich ip jai' guch jaaduñ gui' nam pui'p ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' bach baidhim am mu ja'p nam pai' oi'ñka', ba' aach mui'p ma jii, maa'n simaan jachich dho gu' ja buip juruuñ. Ba' dhi' pu'ñich buidhat siamri dikoo ba aajim ich bhammi dir Rooma. ¹⁵ Ba' gui' nam bhammi ja'k jup oi'ñka' Rooma guch jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, pu bax maat am nach mui' ba jiim, ba' bhai' ma jii mit na mit bhach ñamkim bhai' na pai' pui' ti tii' Pooro de Aapio, gio ba' bhai' na pai' pui'p ti tii' Baik Tabernas. Ba' nat ba ja tii gu Paablo, bhai'x bhai' jim ilh, ba' ma tu taxchaabgi buiñor gu Dios. ¹⁶ Ba' na chich pai' dhuuk bhammi dir ba ai Rooma, mui' xi ja aich gu ja ge'kam tuk gu sandaarui'x buiñor gu jumai ja ge'kam tuk gu sandaarui'x gu bhai' kam, gui' na ja bai'ñchu' nat mui' ba ja kuupam. Ba' gui' xi chu chia nam ja kuupa' mi' nam pai' mi' pu ja kukpada' gu ja'tkam. Dai ba' gu Paablo dilhkob ja'k tu chia mit nam kuupa', gio sap na maa'n pix mi' nuuka'nda' gu sandaarui'x.

Gu Paablo na bhammi dir ba oirida' Rooma

¹⁷ Ba' baik jurni'ñ ki'n nai' ba tu ja joochxi gu Paablo gu ja ge'gerkam tuk gu Israel kam ja'tkam gui' nam bha ja'p oi'ñka' Rooma. Ba' na mit pai' dhuuk biix bhai' bam jumaap, bhai' ji chu ja a'gi, jup ja titda:

—Aañ mañ dhaa mit bhammi Jerusaleen gu Israel kam ja'tkam sia kuñ tii cham tu' jax ja buixi'ñ, ni kuñ cham pai' iam cham tu' ka'm jup nii'ñ gu pui' nam jax ja'k tu jimdat guch bopxi kat, ba' ja chia mit gui' nam ya' dir bhammir ge'gerkam nam jiñ chulhiiñchuda'. ¹⁸ Ba' tii ba xiñ dho'ñchom kat am, nañ gu' cham tu' bhaan kuiñcha bia' kum gu'p bañ

mu'aa' git. ¹⁹ Gu' ji nam gu' gu Israel kam ja'tkam giilhim ba xiñ mu'aam, ba' aañ pui' mañ dikoo'ñ na ñich pu tii'n gui' na bhammi dir jir ge'kam Judea na tu chiñia' nam bhañ bhiika' ya ja'k Rooma buiñor gui' na ya'r ge'kam na ba' ya'ñ chikka' no'ñ moo kuiñcha bia'ka' ba' gu' cham, sia kuñ gu' aañ cham ja iattulhdham guñ jaaduñ Israel kam. ²⁰ Ba' aañ ja'p kai'ñkam mu tu jam joochxiñ jaaduñ nañ xi jam tiigim gio nañ bhaan xi chu jam a'gidham gui' nach jaroi' saak niirada' na bha jimda' git ya' aach jich bui nach ji'k jir Israel kam ja'tkam, gui' nañ jaroi' buiñor ti jii'gi'ñ nañ ba' ya' buupulh xib ki'n dhi bapaiñum titropiñ.

²¹ Ba' gui'p kai'ch am:

—Dho gu' aach ya' cham pai' jax te kee ji, na gu' cham pai' jaroi' pui' ja'k bha tuch ua'ñxi'ñ gu bhammi dir kam Judea, gio jai' tii bhammi dir jup jiim am guch jaaduñ, sia cham pai' jax kai'ch am no'p moo mu pai' pix oirit jix buam tu bua. ²² Ba' aach tii xim kaim dho gu pui' nap jax jix chu a'gam jich jaduun, na gu' aach nach jix maat, biix kap pix pui' kai'ch am gu ja'tkam na sap cham tu'r silhkam gu dhi' pui' nap jax kai'ch.

²³ Ba' ba tu dai mit nam pai' dhuuk bhai'p tui'ka'. Ba' nat pai' dhuuk jum ai, mui' bhai' bam jumaap jamit, ba' bhai' ji chu ja a'gi gu Paablo kabuimuk dir pu nai' ji jur. Ba' mi' bhaan tu ja a'gidhimik mi' nat pai' tu ua'nak gu Moisees gio ba' mi' na mit pai'p tu ua'nak gui' nam pui' bijik bhaankamu'n jup tu a'gimik gu Dios nam sap ba'x maatit keeji ba ti jii'ndha' buiñor gu Jesusus. ²⁴ Ba' ji'ma'n siamri ti jii'ñ jamit gu pui' nat jax ja'k tu ja a'gi gu Paablo, jai' ba' pu cham, ²⁵ dai na mit xi ñiokboidhat ba jii. Ba'p ja titda gu Paablo:

—Pui' ba ji bubua pimit jiñ jaaduñ nat jax tu ua'nak maadit gui' nam jir jich bopxi kat, gui' nam bhaankam tu a'gat

gu Dios nat pui' ja'k jurtudak gux Dhu-
 udu' kam jix Uañ li'mda', gui' na pui'
 tiigich Isaiiyas, na ja'pnim kai'ch mi' nat
 pai' tu ua'nak:

²⁶ Xi ja aa'ñdhamir dhi Israel kam
 ja'tkam nañ jax ja'k jix aa' nam mi'
 pui' jimia'.

Dai ji na gu' no'p tii pui' ba tu ja a'gi'ñ,
 pu cham maatit kaaya' am,
 piam no'm tiim nii'ñ nap jix kii'p jum
 duukam jup tu bua,
 pu cham maatit tigia' am na jax jir jum
 duukam ka'.

²⁷ Nam gu' pu cham maatit tē kēē dhi'
 dhi ja'tkam,
 panaas ba' ku ja'p ji buusan nam pu
 cham ñiñña gio nam pu cham tē
 kēē.

Pui' kum ba' cham xim ga'ngada' na jax
 jir jum duukam ka' gux kii'p jum
 duukam no'm tii nii'ñ,
 gio nam cham biix ja jujur ki'n xi chē
 kēēkē' gu' nam ba' jax dhui pix

cham mi' pui' jimia' dho nañ jax jix
 aa'.

Ku gu' aañ cham tu'p jiñ buixi'ñdha' ji ja
 bui.

²⁸ Ba' xib dir ja'p ja'k bax mat ka' pim jiñ
 jaaduñ nañ cham tu' aapi'm ka tu jam
 a'gidha' gu ñio'ki'ñ gu Dios, dai gu jai'
 ja'tkam jañ pix ba tu ja a'gidha' gui' nam
 cham jir Israel kam ka', nam gu' gui'x
 kaim jia.

²⁹ Ba' nat pai' dhuuk tiimu na tu
 a'gimik gu Paablo, ba jii mit gu Israel
 kam ja'tkam xi ñiokboidhat.

³⁰ Ba' gook oidha' bhai' juruun gu
 Paablo bhai' nat pai'm taiñbui maa'n
 gu ba'aak tu namkidhat. Ba' mui' bhai'
 aajidha' am gu ja'tkam, ba' gui' pix
 jix bhai' ja titdada'. ³¹ Ba' cham jaroi'
 soo'mchulhi'ñka' na tu ja a'gi'ñdha' gu
 ñio'ki'ñ gu Dios na bhaan tu a'gada'
 guch Xoi'kam gui' nar Gē'kam.

*GU UA'NA'N GU PAABLO NAT TU
JA UA'ÑXI GUI' NAM TĪ JHGI'Ñ
BUIÑOR GUCH XOI'KAM NAM*

ROOMA OI'DHA'

**Na ba ja ñio'kdha' gu Paablo guch
Xoi'kam jii'gi'ñdham Rooma kam**

1 Aa'n jir Paablo, jam ñio'ki'ñ in bhaan dhi'ñi u'uan aa'n na'n jir tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam, nat gu' pu chu'm ki'n ji'n aa'm ti tii na'n pu'ñi chu'm ki'n jir nobii'ñ ka'. Ba' na'n nai' tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios nat bhaan ji'n aa'm ti tii, dhi' ba' bhaan jir tujuandam tugi'ñ in gio na'n jir nobii'ñ.

² Ba' gui' na bhaan tu a'ga dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, gu Dios diil'h ja aa'ñ gui' na bijik bhaankamu'n ya ja'p tu a'gimik na pu'ñi gatuuk ya' aaya', dhi' ba' mi' dhir pui' ja'k tu ua'na mit. ³ Ba' dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios bhaan tu a'ga gu Maraa'n, dhi' nach jaroi' iim aach nar jich Xoi'kam gio nar jich Ge'kam tuk, na tuuku' bhaan jir boxii'ñ gu Dabii gui' na bijik jir ge'kam kat. Nat gu' guch Xoi'kam maaxik maa'nkam jup jim duuk ya' maaxir dhi oi'nga'n bhaan, dai gu ii'mdaga'n nar jix uañ. ⁴ Ba' nat pai' dhuuk muukik giop dua guch Xoi'kam, dhi' bhaan matgir na silhkam jir Maraa'n gu Dios na bixchu'x bhaai' na pu tu duñia', na ni jaroi' gu ja'ppix maa'nkam cham ji'xdhat pu tu duñia', gam nat cham tu' bhaan jum ua'tulh sia pik nar jax ka' git. ⁵ Ba' dhi'r di' guch Xoi'kam nat xiñ joi'mdak jiñ chiigik jiñ dhai na'n jir nobii'ñ ka' na'n ba' mi' pu tu duñia' na jax jix aa', nam ba' biix kap na ji'x oi'nga'n jai'chdhilhia' gui' nam buiñor ti jii'ñdhai mi' pui' ba jiimda' na jax jix aa'. ⁶⁻⁷ Pui' na jax aapi'm jiñ jaaduñ na pim bhai' oidha' Rooma, ba ti jii'ñ japimit

buiñor guch Xoi'kam, nat gu' diil'h gu Dios xi jam joi'mdak pui' ja'k tu duu na pim ba' bar ja'tkam tugi'ñ ka' guch Xoi'kam. Ba' gu Dios jich Gi'kora' biima'n guch Xoi'kam jam aa'm ti niidhidha' am na pim ba' joidham jix bhai'm taatit tu oi'ñka'.

**Gu Paablo na pui' ba ja tiida' gu
Rooma kam na ja a'mkam tu
daa'ñchu' buiñor gu Dios**

⁸ Biipi'ñ ja'p xi jam tiidam jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na'n aa'n taxchaabgi'ñ gu Dios na pim jix io'm buiñor ba ti jii'gi'ñ guch Xoi'kam, biix kap nai' pui' tum kai'ch na pim jix io'm buiñor ti jii'gi'ñ. ⁹ Nañ gu' aa'n gammiji jam a'mkam tu daanda' buiñor gu Dios na ba' jam palhbuidha' na pim jix io'm buiñor ti jii'ñdha'. Jix maat dho gu' gu Dios nañ gammiji jam a'mkam tu daanda', nañ gu' gammiji jam ti'ñchoka'. Gu Dios gui' nañ jaroi'r tujuandam tugi'ñ jañ aagit jup kai'ch, nañ jaroi' bhaankam nai' tu ja a'gidhim gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ na bhaan tu a'ga gu Maraa'n. ¹⁰ Ba' pui' ja'k jañ jup tu daanda' buiñor gu Dios na git gui' diil'h aaga' nañ mu jam ti'i'mira', na gu' no't gui' diil'h pui' ba tii nañ mu jam ti'i'mira', gui' diil'h pui' tu duñia' na jax ja'k jix bhaai'n ka' nañ mu jam ti'i'mira'. ¹¹ Tii mur jimdam in gu' nañ xi jam tiigim gio nañ xi jam gu'nguxdham biix ji'ma'n jam i'ii'mda'ir bhaan na pim ba'x io'm mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam. ¹² Piam nach maap jich gu'nguxdha', jax ña pix. Pui' na jax aapi'm jiñ guguuxdha' na pim tu' bax maat na pim ji'x buiñor ba ti jii'gi'ñ guch Xoi'kam, gio aañ nañ tu'p jix maat nañ ji'x buiñor jup ba ti jii'gi'ñ.

¹³ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aañ mui'kim tii ba ji tu dai nañ mu jam ti'i'mira', gu' ji na gu' tu' na pix bhaan

cham jax kax bhaai'n ka' panaas. Nañ gu' tiix aa' na pim ja'xbui'p ba ti jii'gi'nd-ha' bui'ñor guch Xoi'kam na jax aañ, ja'p na jax jai' kap nam ja'xbui'x io'm jup ba ti jii'gi'ñ na jax aañ. Dhi' ba' ja'p ji bu-usnim na jax no'ñ tu oraim. ¹⁴ Jum aa' gu' nañ biix kap nai' tu ja a'gidha' gu ja'tkam nam ji'k jix jai'ch, cham jax bua sia kum jai' dhít jir jix chu mamatdagim piam ku gu' cham, piam sia kum jai' dhít tu' ka'm ja nii'ñ gu jai' ja'tkam, piam sia gui' nam gampai' tu'm, sia jaroi' na pix jiñ a'm jum aa' nañ tu a'gidha' sia pik nar jax ka' git. ¹⁵ Pui' kuñ ba'x aa' nañ mu jimia' Rooma nañ mu tu jam a'gi'ñmira' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, ti aa'nda' git iñ nañ bhammi ba aaya'.

Gu Paablo na bhaan ba tu a'ga' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam

¹⁶ Aa'ñ cham tu' xi'ir bhaan gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, na gu' dhi'x bhaai' na mi' dhir baabu' gu jaroi' na mu ja'k ka jimda' na pai' gammiji git mi' pup jum tulhiñd-ha', ba' jumai boi bhaan kiisa' na pai'x bhai' ba tu jimda' gammiji, ku gu' no't ti jii'ndhak mi' pui' ba jii ji na ji'k jax jum kai'ch. Gu Israel kam ja'tkam pik git jam biix ti jii'ndhai mi' pui' jimia' na jax jum kai'ch, na gu' dhi' pik ti ja bui jim gux bhai'm kai'chdham ñi'ook. Gu' pix ji na gu' sia pui' ja buip jim gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, jum aa' ip ba' sia nam ke'ji mi' pui' jimia'. ¹⁷ Gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, dhi' bhaan jich aagi'ñ gu Dios nax u'uañ ki'n jich chuttu', dai pix no' chich soi'ch ilhdhak ba ti jii'ñ bui'ñor guch Xoi'kam, pui' na mit jax tu ua'nak gu bijik dir kam nap jum kai'ch: "Gu jaroi' na mi' pui' jimda' na jax jix aa' gu Dios gio no' biix juraa'n ki'n bui'ñor ti jii'gi'ñ, dhi' gammijix bhai' ba tu jimda'."

Gu Paablo na ba tu aa'nda' nam tu' bhaan jum ua'tulhi'ñ gu ja'tkam

¹⁸ Aa'ñ jix maat na gu Dios jix dhaam dir jix bhaamut ja nii'ñ gu ja'tkam gui' nam cham mi' pui' jiim na jax jix aa', na gu' dai nam biix aixim tu bua nam diilh jax ilhi'ñ, pui' ku ba' bixchu' bhaan pix ba ja tulhiñchu'n. Na gu' pui' nam jax cham tu' ka'm nii'ñ gu Dios, ja'p ji buusan nam dhi' tu soobhi'ñ nam cham machia' gu jai' ja'tkam na jax pik ja'k jir mi' pui' nam tu'ñgida'. ¹⁹ Jix bhai'x maat am ti dhi' dhi ja'tkam nam jax ja'k dui machia' na jax jir tu'm kam gu Dios, gu' pix ji no'm jix maachik ka' git. Nat gu' gu Dios diilh jup tu duu gui' nam tu' bhaan machia' git. ²⁰ Na gu' no'ñ jix bhai' bhaan xiñ ga'nga gui' nat ji'k tu'p tu duu gu Dios, pu dhi' bhaan jix maati' na jax jir tu'm diilh gu Dios, sia ku gu' cham maax gu maaxik bhaan. Pui' na jax dhi oi'nga'n nach xi ñii'ñ na jax jir tu'm nat jup duu, dhi' bhaan jix bhai'x maati' na jax jir ge'kam na ba' bixchu'x bhaai' na pu tu duña'. Pu dhi' bhaan jix bhai'x maati' sia na cham ji'xkat jum tiimo' na bixchu'x bhaai'n ka' na pu tu duña' sia tu' na pix. Cham tu' dho ba' bhaai' nam tu' bhaan jax ti'ya' dhi' dhi ja'tkam, ²¹ nam gu' tiix maat gu Dios na jax jir ge'kam, gu' pix ji nam gu' diilh cham xim gu'nguxi'ñ nam iam ge'kamtuda' na jax ja'k jum aa' nach ge'kamtu'nda' nar Dios. Ni kum cham iam jup xi taxchaabgi'ñ sia tu' bhaan, dai nam biix aixim bhaan titii'ñcho na tu' pu cham tu' mim ninii'ñ. Jix chu tukgam tir ja'k titii'ñcho am dai, cham tu'x chu maax kir ja'k. ²² Pui' xi kai'chit am nam jix io'm jix chu mamatda', gu' ja'pji nam pu cham tu' maat gux matgim. ²³ Ti' na mit ja'p xi dhuuk gu Dios gui' na cham tu mumki, ba' dai gui' na diilh gu ja'tkam jup jir ja duiñ bhai' ji ja daani mit. Iam nam gu silhkam Dios

ba' pik daanit ge'kamtu'n nam kapbhai' bax maat na jax jir ge'kam. Gu' dai gui'm pix ba ja daan nam jup jir tu duiñxim, na pu chu'm ka' ip na diilh gu maa'nkam, gam u'ji'p tu duiñxim, gam gu tu' nam maakob tu tooton, gam kooko'p tu duiñxim.

²⁴ Ba' dhi' bhaan gu Dios xi ja do'ñcho pix nam ba' diilh mu pu tu duñia' nam jax ilhii'ñ gu tu' nar jix buam jum duukam, pui' ku mit ba' biix aixim jix buam tum duu'nkam bhai'p jip tu duu na tu' cham jir kii'. ²⁵ Diilh bhai' ji gaa mit nam jax ja'k duix ia'tbi' ka', iam chi na mit ja'kbui' kat gaa nam jax ja'k silhkam tu a'gada' na jax jix aa' gu Dios. Gio nam biix aixim ja bui ba tu daan na tu' Dios pix jup jir duñii'ñ, iam chi nam gui' ba' pik buiñor tu daan na jaroi'p jir tu duñii'ñ biix dhi' nam ja bui tu daan. Na gu' dai gu silhkam Dios jix dhaam kam jix bhaai' nach dhaanda' gammiji sia pik nar jax ka' git. Iam git jach biix pui' duiñchu'nda' gammiji.

²⁶ Dhi' ji' ji bhaan ba' gu Dios xi ja do'ñcho dhi' dhi ja'tkam nam ba' pu tu duñia' nam diilh jax ilhii'ñ, pui' ku mit ba' bhai' jip tu duu gui' na tu' cham jir kii'. Jai' dhít gu ja bipna' dhi' dhi ja'tkam, jai' u'uub jamít ja oi, cham tu' kap jum buix jamít gu ja chichio'ñ chuk, jix xi'iraam jum duu mít. ²⁷ Gio jai' dhít gu chichio'ñ pui'p jum duu mít, jai' mít ja oi gu chichio'ñ, cham tu' mít kap jum buix gu ja bipna' u'uub, nam gu' daix buam tu'm bhaan ba titi'ñcho. Xim ja joojoi mít dai chichio'ñ gio dai u'uub, cham tu'r am tii pui' na mít jax jum duu, jir jix xi'iraam dhi' pui'. Ku gu'm tulhiin am ji pui' ji chu't ja tutku' bhaan, nat gu' pu chu'm ja daam ba jii na mít jax jix aagik pui'm duu.

²⁸ Ku gu' diilh ji gu Dios nat xi ja do'ñcho pix nam pui' ja'k jum duñia', gio nam pu tu duñia' nam jax jix aa' diilh, na mít gu' cham aa nam mi' pui' jimia' na

jax jix aa', na mít gu' dai bhaan ba titi'ñcho gu tu' na cham jir kii'. Ba' cham jax bua siam chi ba' pum buimik jax ñam ilhii'ñ diilh, sia ku tii cham jir am. ²⁹ Gio gu' biix aixim jix buam tu jim am na jax cham jir kii', cham tu' dai pui' pix. Jix jiigak ka' am gu jaroi' sia tu' na pix bhaan. Gio nam jir tu koo'n kam. Gio nam ja'p pix ja ñioki'ñdha' gu jai' sia kum cham tu' jax bua. Gam nam jix ia'tbi'. Joidham ilhdhat pu buada' am gu tu' na cham jir kii', gam nam nai' ja a'gidhat ja axiidha' gu ja'tkam. ³⁰ Gam nam pui' ja a'gada' gu jai' ja'tkam nam jix buam tu jim, diilh ba' pu cham jum nii'ñdha' am. Gio nam jix bhaamki'ñ gu Dios. Gio nam cham tu' ka'm ja nii'ñdha' gu jai' ja'tkam, ge'gerkam jum taat ka' am pix, jix aa'nda' am nam joidham jix bhai' ja aa'nda' gu jai' gu tu' nam jax buada'. Gio nam diilh pix jix aichu'nda' nam jax ja'k duñia' gu tu' nar jix buam jum duukam. Gio gu ja gigi'kora' pu cham tu' ka'm ja nii'ñ am. ³¹ Gio pu cham maatit te kee am sia jaroi' tii tu ja a'gi'ñ. Gio cham ji'xkat pu duñia' am jax no' mít tii xi chii. Gio nam cham tu'x joi'mdat nii'ñdha' gu jaroi'. Gio nam cham ji'xkat tu uañdha' gu jaroi' no't tu' bhaan mam ua'tulh ja bui, nam gu' pu cham maatit taat na jax tu tatda' no'ñ jix chu joi'gi'n. ³² Jix maat am tii nat gu Dios pui' ja'k tu dai, na gu jaroi' no'x buam tu bua nam jax jix buam tu jim diilh, dhi' mu ja'k bhiya' na pai' gammiji mi' pup jum tulhiin dha', gu' pix ji nam gu' ja'p xi dhuukat pu tu duñiim sia kum tiix maat. Joidham pix nii'ñdha' am gu jaroi' no' pui'p xi chu bua nam jax tu buada' diilh.

Gu Paablo na pui' ba ti'ya' na gu Dios ja tulhiin chuda' gu ja'tkam na ji'x pix ja a'm bipio'da'

2 Ba' aapi'm Israel kam ja'tkam, cham jir am na pim jix u'uañ jum ilhdhat pui' ja titdada' gu jai' ja'tkam nam jir

jix u'ua'tulhdhix kam, na gu' cham jam joi'mda' gu Dios jano' na pim pai' dhuuk buiñor tii ba aaya', sia ku pim gu' aapi'm pui' ilhiiñ panaas na xi jam joi'mda' na pim jir Israel kam ja'tkam. Jax dhui na pim gu' pu chu'm ki'n jup jix u'ua'tulhdhix na jax gui' am. ² Jix maat ich dho na gu Dios ja tulhiiñchuda' biix gui' nam pu'ñi ja'k tu jim. ³ ¿Gu' ba' aapi'm ja'p jum aa' aa ba' na katti iam pu'ñi ja'k cham jam tulhiiñchuda' gu Dios na pim pui' ja titdada' gu jai' nam jir jix u'ua'tulhdhix kam? Chaam tu' ji matgim. Dhi' ki'n ji ba'x io'm jam tulhiiñchuda', na pim gu' ja'xbui' pix jup jix u'ua'tulhdhix na jax gui' am. ⁴ Gu' ji na gu' gu Dios joidham jix chu joi'gi'n, tu nakoo' pix kia' na pim tu' jax bua, na gu' ti niira no' pim iam mi' pui' ba jimia' na jax jix aa', sia ku pim gu' aapi'm pu cham maat na jax jum aa' gu Dios jam bui. ⁵⁻⁶ Gu' ji na gu' aapi'm cham tu' iam pui' bam aa' na pim mi' pui' ba jimia', ja'kbui' kat japim jix io'm jum ua'tulhdhim. Ba' gu Dios jix io'm bhaamuim ip jam bui, biix jam bi'chulhdhim jano' na pai' dhuuk jum aaya' na biix ja tulhiiñchuda' gui' nam pu'ñi cham mi' pui' jimia' na jax jix aa', jano' na diilh gu Dios maaxik ja bui xim maaxdhai ja aagiñdha' na tu' ja a'm bipio'da' biix ji'ma'n gu ja'tkam jax ñam ja'k tu jimia' ya' dhi oi'nga'n. ⁷ Gui' nam ji'k pu gaaga' ya' dhi oi'nga'n nam jax dhui aaya' buiñor gu Dios, gio na jax ja'k dui pix jix bhai' ja aa'nda', gio nam jax ja'k dui cham jimia' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha', nam mi' pui' jimia' na jax jix kii' ka'm niiñ gu Dios, dhi' ji' am, gu Dios ja baidha' nam buiñor bap tui'ka' gammiji. ⁸ Gu' ba' gui' nam gammiji pix jum ua'tulhdha', nam cham ji'x aaga' nam mi' pui' jimia' na jax jix aa' gu Dios, nam dai gux buam jum duukam jix joojoidha', dhi' ji' am gu Dios cham ja joi'mdai mu ja'k xi chu chiñia' nam ja iabo' nam pai'x io'm gam-

miji pup jum tulhiiñdha', na gu'x io'm bhaamu' ja bui. ⁹ Biix jum tulhiiña' am gui' nam ji'k jum ua'tulhdha', tiix buam jum aa'nda' am ba'. Aapi'm pik jam bui jim dhi tulhiiñara' na pim jir Israel kam ja'tkam, ku gu' sia ji na pui' ja buip jim gui' nam cham jir Israel kam. ¹⁰ Piam ku gu' ja'pni ip, joidham jix bhai' ja duñia' gu Dios gui' nam mi' pui' jimia' na jax jix aa', pix jix bhai' ja aa'nda', ba' gui' pix jix bhai'p jum taat ka' am. Gui' pik jix bhai' ja duñia' nam jir Israel kam ja'tkam, ku gu' sia pui'x bhai'p ja duñia' ji gui' nam cham jir Israel kam ka'.

¹¹ Na gu' gu Dios maa'n na jax pix ja bia' gui' nam jir Israel kam ja'tkam gio gui' nam cham jir Israel kam. ¹² Na gu' sia kum jai' dhit cham bia' gu u'uan gui' na bhaan tu daaxix na jax ja'k tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees, sia mu ja'k bhiya' am nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha', nam gu' pui' pix jup jum ua'tulhdha', sia kum gu' tii pu cham maat na jax ja'k tu aagix. Gu' ba' gui' nam tii bia'ka' gu u'uan na mi tu daa na jax tu aagix, gu' pix ji no' mit gu' ja'p xi dhuuk jum ua'tulh, dhi' bhaan bhai' ji ja dagia' gu Dios na mit jax kai'ñkam cham mi' pui' jii, nam gu' tiix mat ka'.

¹³ Cham tu'r bi'xim ka' am gu' gui' nam ja'p pix kaaya' na jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees, gu' gui' ji nam pu duñia' na jax jum kai'ch nam ba' cham jum tulhiiña'. ¹⁴ Na gu' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, sia kum gu' pu cham maat na jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees, gu' ji no'm gu' diilh jup bia' na jax ja'k jup tu aagix ja bui, bhaan tu daa'ñchu'nda' am na jax tu aagix ka' sia pik nar jax ka' git. ¹⁵ Ba' dhi' bhaan jix maati' ka' na ja jujur am pix tu ua'ñix na jax tu aagix nam tui'ngida'. Ba' nam tu'x mat ka' na cham jir kii' gio na tu'r jix kii', dhi' bhaan mui' xim ga'ngada' am nam tu' pu duñia' gio nam tu' cham pu duñia', dai ba' nax bhai' ba tu ja jimia'

no' mit gu'x kii'p jum duukam jup tu duu. Piam ku gu' cham, dho dai na cham bhai' tu ja jimia' ¹⁶ jano' na pai' dhuuk jum aaya' gu tanoolh na gu Dios biix ja aagi'ndha' gu ja'tkam nam tu' jax xi buimii ya' dhi oi'nga'n, pui' na jax jum kai'ch dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam nañ jax chu'm bhaan tu a'ga aañ, sia kum gu' cham jum matda'ir pix pu buim xib nam jax ilhii'ñ.

Gu Paablo na pui' ba ti'ya' nam gu Israel kam ja'tkam cham mi' pui' jiim na jax chu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak

¹⁷ Ba' aapi'm na pim pui' kai'ch na pim jir Israel kam ja'tkam, ba' na pim pui' ji kai'chit dhi' bhaan tu daa'ñchu' pim na jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees. Ba'x bhai'm taatit am ge'gerkam jum taat japim na pim xi iim gu Dios jix dhaam kam. ¹⁸ Jix bhai'x maat japim ip na jax ja'k jix aa' na pim tui'ngit mi' pui' jiimda', na gu' na jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees, jix bhai' jam aagi'ñ na tu' pik jum aa' na pim mi' pu duña'. ¹⁹ Ba'x bhai'x maat japim panaas na pim silh ja bai'ñchu' bhaan gu boi gui' nam cham ji'x ñiñña, gam nax bhai' miimtu' panaas gu jam taai' na pim ki'n ja bi'ñxi'ñchu' gui' nam jix chu tukgam tir jiimchu'. ²⁰ Nañ ja'pni kai'ñkam jup kai'ch na pim panaas jix bhai'x maat na pim pui' xim aa' na pim jax ja'k jix bhai' ja aagi'ñ gui' nam pu cham ji'x maat nam jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios, gio na pim panaas jix bhai'x maat na pim jax ja'k ja palhbui'ñchu' gui' nam kia'pix maachim nam jax ja'k mi' pui' jiimda', na pim gu' aapi'm jix bhai' bax maat na jax jir mi' pui', na pimit gu' bhaan dir maat gu u'uan gui' na mi' tu daa na jax ja'k tu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak. ²¹ Gu' ba' na pim kapbhai' tu ja mamtuxi'ñ gu jai' nam jax ja'k tui'ngida', çcham bhaai' aa na pim diilh pu'ñip

xi chum mamtuxdhat na pim jax ja'k mi' pui' jiimda'? Na gu' no' pim jax ja titda gu jai' na cham jir kii' nam gan ti iixi'ñdha', çgu' jax ku pim ba' aapi'm biipi' kat ti iixi'ñ? ²² Piam no' pim jax ja titda na cham jir am nam jai' ja biim boppoda' gu u'uub, daipux bhaai' gu ja bipna', çgu' jax ku pim ba' aapi'm nai' pix ja biim boppo gu jai' u'uub, iam na daipu' gu jam bipna'? Gio no' pim baabui' silhkam cham ja kiigalhi'ñ gu didios jup duiñxim ya' kam dhi oi'nga'n, çgu' jax ku pim ba' gan jix xi'lhim mu baapkit ja chichiop am mi' dhir ja iixi'ñ gu ja tumñi' ganai' biix aixim nax dha'ram tu namiik? ²³ Tii bhaan ge'gerkam jum taat japim dho pui' na jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees, gu' pix ji na pim gu' cham tu' bhai' bi'iim buiñor gu Dios, na pim gu' cham tu' mi' pui' jiim na jax tu aagix. ²⁴ Pu'jani bak ba'r jum duukam na ba'p jum kai'ch mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: "Jix buam pix a'ga am gu Dios gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam. Jir jam kuiñcha aapi'm na pim jir Israel kam ja'tkam."

²⁵ Jir silhkam dho na tu'x bhaai' nam jum matgilhi'ñ ja tutku' bhaan gu Israel kam ja'tkam nam ba' bhaan jix maati' ka' nam jir Israel kam, ku gu' no'm mi' pui'p duiñchu'nda' git ji na ji'k jax tu aagix. Gu' pix ji nam gu' cham tu' mi' pui' jiim, pu cham tu' bhaai' ba' siam tiim matgilhi'ñ. ²⁶ Na gu' gui' nam mi' pui' jiimda' na ji'k jax tu aagix, dhi' bhaan jix maati' ka' nam jir Israel kam ja'tkam ka', ba' pui' ji buusanda' nam matgilhdhix ka' ja tutku' bhaan, sia kum gu' pu cham pai' matgilhdhix. ²⁷ Ba' gui' nam pu'ñi mi' pui' jiimda' na ji'k jax tu aagix, sia kum gu' cham tu' matgilhdhix ja tutku' bhaan, dhi'x bhaai' nam pu ja tiida' gui' nam jir Israel kam ja'tkam na jax kum ba' cham mi' pui'p jiim, nam gu' ja'kbui' kat tiim matgilhi'ñ. ²⁸ Na gu' gui' nam pui'm tiiti'nda' nam jir Israel kam, cham

tu' dai daam dir pix nam pui'm tiiti'nda'. Gio gui' nam jum matgilhi'ndha', cham tu' dai daam dir pix ip nam jum matgilhi'ndha' na ba' pui' bam kai'chdha' nam ba matgilhdhix. ²⁹ Gu' matgim gui' nam tu' silhkam pui'm tiiti'nda' nam jir Israel kam ja'tkam, sia irban dir ji nam jir pu chu'm ka', cham tu' dai daam dir pix. Gio gui' nam tu' silhkam ba matgilhdhix ka', sia irban dir ip ja jujur am bhaan nam matgilhdhix ka'. Dhi' ba' gux Dhuudu' kam jix Uań li'mda' na pui' ja'k ja duńia', cham tu' na jax tu ua'ńix na tu aagix. Ba' gu jaroi' na pu'ńi ja'k jir tu'm ka', dhi'x kii' ka'm nii'ndha' gu Dios, sia kum gu' gu ja'tkam cham tu' pui' ilhii'ń.

3 ¿Gu' tu' mit ba' mi chi' gui' nam pui'm tiiti' nam jir Israel kam ja'tkam gio nam jum matgilhi'ń? ² Matgim mui' ji nat ja a'm ba tu bii biix aixim tu'm. Gu ge'p jum duukam ja a'm bii, dhi'r di' gux bhai'm kai'chdham ńio'k-i'ń gu Dios na bhaan tu a'ga nam jax ja'k mi' pui' jii'mda' na jax jix aa'. ³ ¿Ba' aapi'm jax ilhii'ń na tu tu'ii' nam ba' cham mi' pui' jii'm jai' dhi't na ji'k jax tu aagix? ¿Panaas aa gu Dios pui' cham mi' pui'p ka tu duińchu' nat jax tii'? ⁴ Chaam tu' ji matgim. Jax dhui na gu' gu Dios maa'n na jax mi' pui' duińchu'nda' jax na ti'ya' sia nar jax ka' git, cham tu' na maakam jup ba kai'chdha' gatuuk. Dai ji gu ja'tkam ya' kam dhi oi'ńga'n nam ba' maakam jup ba ilhii'ndha' jax nam xi chi'ji. Na gu' ja'pnm kai'ch maa'n kap na tu ua'ńix nat pai' tu ua'nak maadit gu bijik dir kam na buińor tu daan gu Dios: Biix pix jam pui'm bia'ka' nap dai aap jix bhai' ji buusnichu', nap gu' gammiji pui' tu duńiidha' nap jax kai'chdha'. Ba' cham ji'xdha' jaroi' jax jum tiida' nap tu' bhaan cham am watu', nap gu' biix pui' tu duińchu'.

⁵ ¿Gu' ba' palhbui'ń ich aa panaas gu Dios nach jich ua'tulhi'ń na ba' dai gui'

diilh jix bhai' ji bi'iidha'? Gu' ba' nach chulhińchu'n nach jich ua'tulhi'ń, ¿dhi' aach ba' bhaan pui' kai'chdha' na cham tu' mi' pui'p jim, nach gu' tiix bhai' bua nach jich ua'tulhi'ń na ba' dai gui'x bhai' ji bi'iidha'? Tuuku' bhaan tu a'ga iń, cham tu' gu ii'mda' bhaan. ⁶ Chaam tu' ji matgim. Na gu' no' cham mi' pui' tu duińchu'nda' git diilh gu Dios nat jax tii, ¿jax dhui git jup ja silhka'nda' gu ja'tkam ya' kam dhi oi'ńga'n nam cham mi' pui' jii'mchu'?

⁷ No' baabui'r silhkam ka' git nań ań pix palhbui'ń gu Dios ki'n nań jax jix iatbi' na ba' dai gui'x bhai' ji bi'iidha', ¿gu' jax ji chi ku ba'x ua'tulhdhix kam ki'n jiń chiigii bań chulhińchuda'? ⁸ Gio gu' no'r pui' ka' git, ¿cham aa nach biix maap jich dhaagii biix aixim jix buam tu buimii git na ba'x bhai' tuch jimda', nach gu'x bhai' ba duńia' na ba' dai gu Dios jix bhai' ji bi'iidha'? Pu'ńi ja'k sap jiń a'ga am jai' dhi't nań ań pu'ńi ja'k ja mam-tuxi'ń gu ja'tkam, gu' sap nam jax dhui pix cham jiń kiigalhi'ndha' gu ja'tkam. Ku gu' dhi' dhi ja'tkam nam pui'ń a'ga, ja tulhińchuda' ji gu Dios.

Gu Paablo na pui' ba ti'ya' nam biix pix jix u'ua'tulhdhix nam ji'k jix jai'ch gu ja'tkam

⁹ ¿Gu' jax japim ba' ilhdhat jiń kee dhi' pui' nań jax chu jam a'gi'ń jiń jaaduń? ¿Aachi' aa panaas nach jir Israel kam ja'tkam jix io'm jir jix kiki' ja'tkam, gu' ba' panaas cham pik gui' nam cham jir Israel kam? Matgim chaam tu' ji nar pui'. Jax dhui na gu' nach jax bax maat nach biix maa'n nach jax pix jich ua'tulhi'ń, sia nach jir Israel kam ja'tkam gio gui' na cham, jich dhaam jup tu'ii' gu ua'tulhdhara' sia pik nar jax ka' git. ¹⁰ Gio gu'p jum kai'ch mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam:

Cham jaroi' jai'ch na iam jix bhai'm duukam jup tu duńia',

nim maa'n kux jai'ch.

¹¹ Ni ku cham jai'ch gu jaroi' nax maatit
te kœ,

ba' pu cham jaroi' jai'ch na iam xi gaaga'
gu Dios.

¹² Biix pix jamit bhaan bhii gu boi na pai'
cham ti kii',

biix aixim jix buam pix ba tu jim am ba'.
Pu cham jaroi'x jai'ch iam nax kii'p jum
duukam xip tu duñia',

nim maa'n dho moo kux jai'ch.

¹³ Gu ja chiichiñ ja'p ji buusan na jax no'
yasbhio'kix gu mukdha'x dhibaalh,
dhi' pu'ni ja'k ji buusan nam giilhim jix
ia'tbi'.

Daman ja'p jup ji buusan nax maimda'
gu ja chiichiñ,

ja'p na jax gu kooko' nam ja chiichiñ am
ua'ka' gux maimda' na cham jiñ jim-
chuda' no't maa'n jiñ kii,

¹⁴ na gu' giilhim daix buam tu'm pix nam
ba tu a'ga.

Ja'pniip ji buusan panaas na giilhim jix
xibu' ja chiñ am ñir buanda' nam
pai' dhuuk giilhim kai'chdha'.

¹⁵ Gio nam pix jix dhu'npin' boopoya'
nam mua'pu' gu jaroi' no' mit ba
o'bhai'.

¹⁶ Biix aixim jix buam kum pu tu buidha'
pai' nam ja'k jiidma',

ja tulhiinchudidha' am gu jai' ja'tkam
mu ja'p pai'.

¹⁷ Nam gu' pu cham ka maat no'p jix
jai'ch gux kii' boi nam ba' git bhaan
bhiji cham tu' kam tulhiindha',

¹⁸ pu cham pai' dhuuk jax xim aa'nda'
am iam nam xix iibhi'ndha' git gu
Dios,

sia ku gu' tiim aa' nam git jix iibhidhat
tu' ka'm nii'ndha'.

¹⁹ Jix maat ich dho na gui' na ji'k jax
tu aagix, pui' kai'ñkam tu ua'ñix nam
bhaan machia' biix gu ja'tkam na tu'r
ua'tulhdhara', nam ba' cham jax ti'ya' na
mit pu cham ji'xkat maat jano' na pai'
dhuuk diilh gu Dios bhai' ba ja tikkada'.

²⁰ Na gu' jano' gu Dios cham ji'xkat jax
tiida' gu jaroi' na cham ua'tulhdhix ka',
sia kut ti biix pu tu duu na ji'k jax
tu aagix ka'. Na gu' dhi' na ji'k jax tu
aagix, mi' pix bhaan jich aagi'ñ nach jix
u'ua'tulhdhix.

**Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nach tu'
silhkam soi'ch ilhdhat buiñor ti
jiigi'ñdha' guch Xoi'kam na ba'ch
uañdha' guch ua'tulhdhara' gu Dios**

²¹⁻²² Gu' ja'pjani na tu tu'ii', kani nach
ja'p ka xi dhui dhi' na ji'k jax tu aagix
nach bhaan ka tu a'ga. Gu' Dios jix
bhai'ch aagi'ñ na jax ja'k duich uañchu-
da' guch ua'tulhdhara', dhi' pix bhaan
jich aagi'ñ na jax tu aagix na tu ua'ñix,
gam na mit jax ja'k tu jii bijik gui' nam
bhaankam ya ja'p tu a'gimik, gu' ja'ppi
dai no'ch jix bhai' xi chu jiñkai'ñ biix
jich jujur ki'n. Guch Xoi'kam pix bhaan
ji buppa nach sap tu' silhkam soi'ch il-
hdhai buiñor ti jii'ndha' na ba' pu'ni ja'k
jich uañdha' guch ua'tulhdhara'. Jaroi'
na pix sia uañdha' gu ua'tulhdharga'n,
dai pix no't pu'ni biix juraa'n ki'n ba ti
jii'ñ buiñor guch Xoi'kam. ²³ Na mit gu'
biix jum ua'tulh gu ja'tkam, ba' dilhkob
ja'k ji bii mit na pai' cham ja a'm ka ti
niidhim gu Dios. ²⁴ Gu' ji na gu' joid-
ham jix chu joi'gi'n gu Dios, ba' pui'
ja'k duu na gu jaroi' na soi'm ilhdhai
buiñor ba ti jii'ndha' guch Xoi'kam, dhi'
ba uañchudhix ka' gu ua'tulhdharga'n,
ba' mi' dhir dai nax joi'mdat bhaan ba
ti niidhidha'. Gio pui' pix na tu uañd-
ha', cham tu' gu tu' na jax dhuñia' nar
jix bhai'm duukam. ²⁵ Na gu' jano' nat
jaax gu i'ra'n guch Xoi'kam na mit mua,
gu Dios pix diilh pui' ja'k ti na gu i'ra'n
ki'n bhaan tu ja uañi'ñka' gu ja'tkam sia
nar jaroi' ka' git, dai no't pix soi'm il-
hdhak ba ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam.
Ba'x maati' na gu Dios daix bhai' ji bu-
usnichu', cham tu' pui' na gu ja'tkam.
Cham tu'p jum buixi'ndha' gu' bijik ja

bui gu ja'tkam sia kum jum ua'tulhi'ndha', ²⁶ dai na ti niirada' na pai' dhuuk tu namkidhix ka' na ba' maa'n jimdam ba uañchudhix ka'. Ba' mi' dhir nat pai' dhuuk tu namki guch Xoi'kam biix gu ua'tulhdhara', biix ba tu ja uañdhim gu Dios gui' nam ji'k soi'm ilhdhat buiñor ti jii'ndhim guch Xoi'kam.

²⁷ Pu cham tu' dho ba'x jai'ch nach bhaan tu' ka'm xich ilhii'ndha' buiñor gu Dios, nach gu' cham tu' mi' pui' duiñchu' na ji'k jax jum kai'ch pui' na jax tu aagix, pui' pix nach bhaan ti jiigi'n. ²⁸ Ba' biix na chich ji'k tu' bhaan ba tu a'ga, bhaan ji chiimo chich na gu Dios pui' pix uañdha' gu ua'tulhdharga'n gu jaroi', dai pix no't soi'm ilhdhak buiñor ba ti jii'ñ guch Xoi'kam, cham tu' na mi' pui' tu duñia' na ji'k jax tu aagix.

²⁹ Gio gu' gu Dios cham tu' dai gu Israel kam ja'tkam jir ja Dios tuk, gu' matgim biix ji gu ja'tkam nam ji'k jix jai'ch na pui'p jir ja Dios tuk. ³⁰ Na gu' dai maa'n pix jix jai'ch gu Dios, cham tu' nam mui'x jai'ch. Daipu'x jai'ch gu Dios gui' na uañchuda' gu ua'tulhdharga'n gu jaroi' no't soi'm ilhdhak buiñor ba ti jii'ñ guch Xoi'kam, cham jax bua sia ku matgilhdhix nar Israel kam piam ku gu' cham. ³¹ ¿Gu' ba' dhi' ja'p jir jum duukam aa panaas na pu cham tu' bhaai' pui' na ji'k jax tu aagix? Chaam tu' ji nar pui'. Jax dhuu nach pui' pix jup tu duiñchu' na ji'k jax tu aagix aach nach ji'k buiñor ba ti jiigi'n guch Xoi'kam.

Gu Paablo na bhaan ba tu a'ga' gu Abraam

4 Ea nach bhaan jup xi chu a'ga' guch boxii Abraam nat jax ja'k tu jii bijik na ya' oilhimik, bhaan jach xi chu a'ga' nat jax chu't biix aixim bhaan tu bii. ² No' git gu Abraam jix kii' maa'nkam ti-gia' gu Dios nax bhai'm duukam bap tu duñia' gu tu' na diilh jax ilhii'ndha', dhi' ki'n git bhaan ge'kam bam taat ka' ja bui

gu ja'tkam, sia ku gu' cham tu' buiñor gu Dios. ³ Gu' ji na gu'p jum kai'ch maa'n kap nat pai' tu ua'nak maadit gu bijik dir kam: “Gu Abraam biix juraa'n ki'n soi'm ilhdhak buiñor ti jii'ñ gu Dios, pui' kut ba' gu Dios pui' ja'k tii nar jix kii' maa'nkam.” ⁴ Na gu' aach nach jix maat na gu jaroi' no't tu' bhaan tu jua, cham tu' nam pui' pix makia' gu tuumiñ nam pai' dhuuk namkidha', gu' ja'pji dhi'r mai'chik ga'n ka' na ba tu juana'. ⁵ Matgim gu' no't jaroi' soi'm ilhdhak buiñor ba ti jii'ñ gu Dios, ba uañdha' gu ua'tulhdharga'n pui' pix, cham tu' nam aa'nda' na tu' jax dhuñia' nar jix bhai'm duukam na ba' git dhi' pix jir mai'chik ga'n ka'. Ba' mi' dhir diilh gu Dios pui' ja'k ba ti-gia' nar jix kii' maa'nkam ka'. ⁶ Gu Dabii gui' na bijik jix io'm jir ge'kam kat, dhi' bhaan jup tu a'ga nax bhai' ba tu jimda' gu jaroi' no't pu'ñi diilh gu Dios uañd-hak gu ua'tulhdharga'n pui' ba tii na bar jix kii' maa'nkam, sia kut gu' cham tu' tu'x bhai'm duukam jup tu duu na ba' git dhi' bar mai'chik ga'n ka'. ⁷ Ja'pni moom kai'ch mi' nat pai' tu ua'nak diilh gu Dabii:

Joidham jix bhai' ba tu ja jimia' gu ja'tkam gui' na Dios ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara',
ba' cham tu' bhaan kap jum buixdha' gui' nam tu' bhaan jum ua'tulhdha' biipi' dir.

⁸ Joidham jix bhai' ba tu jimda' gu jaroi' no' gu' Dios cham tu' bhaan kap jum buixi'ñ gu ua'tulhdharga'n.

⁹ Ba' dhi' pui' nat tu ua'na gu Dabii, ¿dai aa chi gui' ja aagit jup kai'ch nam jum matgilhi'ñ nar jir Israel kam, ka' biix aa chi gui' nam cham jum matgilhi'ñ? Nach gu'p kai'ch nat saak gu Dios pui' tii gu Abraam nar jix kii' maa'nkam, dai pix nat soi'm ilhdhak buiñor ti jii'ñ. ¹⁰ ¿Gu' paa chi ba' duuk pik pui' ja'k tii gu Dios gu Abraam nar jix kii' maa'nkam? ¿Gatuuk aa nat xim

matgilhdhak nar Israel kam, ka' biipi' dir aa nat chakuim matgilhdhak? Biipi' dir ji matgim nat chakuim matgilhdhak nar Israel kam. ¹¹ Mi' dhir ba'p bam matgilh nat ba' bhaan jup matgir ja bui gu ja'tkam nat gu Dios pui' ja'k ba tii nar jix kii' maa'nkam, dai pix nat buiñor soi'm ilhdhak ti jii'ñ. Ba' gu jaroi' na pu'ñi soi'm ilhdhai buiñor jup ti jii'ñdha' gu Dios sia ku gu' chakuim matgilhdhix nar Israel kam, gu Dios pix diilh pui' ja'k ba tigia' nar jix kii' maa'nkam ka', na gu' mi' pui'p tu daa'ñchu'nda' na jax gu Abraam, ja'p ji buusanda' nar taata'n ka'. ¹² Sia pui'p ji buusanda' nar ja taat ka' gu Abraam gui' nam ba matgilhdhix ka' nam jir Israel kam, dai pix no' mit tu' silhkam soi'm ilhdhak buiñor pu ba ti jii'ñ gu Dios biipi' dir nam chakuim matgilhdha', no'm gu' sia xib pu buiñor ti jii'ñdhatu'.

Na ba tu aa'nda' gu Paablo na pui' tu duñia' gu Dios jax na tiida' gu jaroi' no' soi'm ilhdhat buiñor ti jii'gi'ñ

¹³ Na gu' jano' nat gu Dios iimchux gu Abraam na makia' gu dibiir sia gu bopxi'ñ, cham tu' nat mi' pu tu duu gu Abraam na ji'k jax tu aagix kut ba' iimchux. Jax dhui na gu' chakuim pai' jax tu aagix ka' jano'. Gu' ja'pji na biix juraa'n ki'n soi'm ilhdhat buiñor ti jii'gi'ñdha', pui' kut ba' pui'p tii nar jix kii' maa'nkam, na cham tu' bhaan ua'tulhdhix. ¹⁴ Ba' no' gu' jax dhuukat dai gui' ja a'm ji chu bi'ya' git nam mi' pui' jimia' na ji'k jax tu aagix dhi' nat tu' iimchuxdhak gu Dios gu Abraam, jir tu' kub ka' git sia ku jaroi' tii soi'm ilhdhat buiñor ti jii'gi'ñ gu Dios, gio dhi' bhaan bax maati' ka' git na cham pik jir ge'p jum duukam dhi' nat tu' iimchux gu Dios gu Abraam. ¹⁵ Na gu' pai' no'x jai'ch na jax tu aagix nam tu jimda' gu ja'tkam, no't maadit cham am bua mi' pai' maa'n kap, dhi' bhaan jum ua'tulhdhai ba tulhiinçhuda'

am. Gu' ji no' gu' pu cham pai' jax jup tu aagix, dho pu cham pai' jai'ch ka' ip gu ua'tulhdhara'.

¹⁶ Pui' ku ba' mi' dhir gu Abraam gu bopxi'ñ ji'k nam soi'm ilhdhat buiñor jup ba ti jii'gi'ñ gu Dios, ja maa gui' nat tu' iimchux jano' diilh gu Abraam, nat gu'x ja joi'mdak ja tii nam ja'p pix buiñor ti jii'gi'ñ. Ba' cham tu' dai na mi' pu tu duñia' gu jaroi' na ji'k jax tu aagix ka' na ba' mai'chia' gui' na Dios tu maak, gu' ja'pji no' soi'm ilhdhat buiñor jup ti jii'gi'ñ gu Dios ja'p na jax jano' gu Abraam. Ba' biix nach ji'k pu'ñi soi'ch ilhdhat buiñor ti jii'gi'ñ gu Dios, ja'p ji buusan nar jich chaat gu Abraam. ¹⁷ Na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: “Aañ pui' ja'k jum duñia' nap mui' ja'tkam jir ja taat ka'.” Ba' dhi' gu Dios nat pui' tiidak gu Abraam nat jaroi' buiñor soi'm ilhdhak ti jii'ñ, dhi'r di' gu Dios gui' na sia koi'ñ-ga'n ja dudua'ñdha' no' xi ilhii'ñ, gio nax bhaai' nap duñia' gu tu' na pu cham pai' dhuuk jai'ch ka'.

¹⁸ Ba' gu Abraam silh pix ti jii'gi'ñdha' nar silhkam pui' na jax chitda gu Dios na mui' ja'tkam jir ja taat ka', sia ku gu' pu cham mat ka' na jax dhui pui' tum duñia'. Ba' mui' tu bopxicha gu Abraam pui' na ji'k jax titda gu Dios. ¹⁹ Nat gu' gu Abraam cham ji'x jum o'jolph na soi'm ilhdhat tu' silhkam ti jii'gi'ñdha' buiñor gu Dios, sia ku gu' jano' ba aichdhidha' gux chamaam oo'm oidha'. Jix mat ka' gu' tii gu Abraam na cham xiim ba mukia' biima'n gu binga'n Saara, nam gu'x io'm bar jagi'gir ka', cham bhaai' panaas nam jax dhui ka ja tigia' gu a'aalh. ²⁰ Gu' ji na gu' gu Abraam xi kiikgida' na silhkam ti jii'gi'ñdha' buiñor gu Dios na jax titda, cham pai' pix am jum o'jolph iam, gu' ja'pji na ja'kbui' kat jix io'm xim otdatgida' nax io'm xi chi jii'gi'ñdha' pui' na jax titda, ²¹ dai na pui' kai'chdha' na dai diilh gu Dios jix bhaai' na pui' tu duñia'

na jax kai'ch. ²² Pui' kut ba' gu Dios pui' tii gu Abraam nar jix kii' maa'nkam.

²³ Ba' pui' ja'k tum ua'na nat gu Dios jix kii' maa'nkam tii gu Abraam, na cham pai' buiñor ka ua'tulhdhix, daipu' pix nat soi'm ilhdhak buiñor ti jii'n. Ku gu' cham tu' ji na dai buiñor gu Abraam pui' tu ua'nix, ²⁴ gu' ja'pji sia aach na jai'p jich iadhi'n dhi' nat jax chum ua'na. Na gu' pui' nach jax soi'ch ilhdhat buiñor ti jii'gi'n gu Dios jai' dhit, gui' pui'p bach ilhii'n nach jir jix kiki' ja'tkam, cham tu' buiñor ka u'ua'tulhdhix ich gu Dios gui' nat dua'ndhak buusai' koi'nga'n tir dir guch Xoi'kam nar jich ge'kam tuk xib. ²⁵ Nat gu' gui' pix jich Xoi'kam diilh jum do'ncho nam mu'aa' na ba' pu'ni ja'k tu namkix ka' guch ua'tulhdhara'. Ba' nat pai' dhuuk gio duadik jup buus mu dir koi'nga'n tir, dhi' bhaan matgir na ba tu namkix guch ua'tulhdhara', ba' cham tuch dhaam kap tu'ii'.

**Gu Paablo na pui' ba ti'ya' nam
cham tu' bhaan kuiñcha ka bia'
buiñor gu Dios gui' nam soi'm
ilhdhat buiñor ba ti jii'gi'n**

5 Ba' aach jai' dhit cham tu' bhaan kuiñcha ka bia' buiñor gu Dios, nach gu' tu' silhkam ti jii'gi'n soi'ch ilhdhat nat guch Xoi'kam biix ba tuch namkichulh guch ua'tulhdhara'. ² Ba' guch Xoi'kam nat jix bhai' dhuu kuch ba'x bhai'ch chaatit jix bhai' ba tu jim buiñor gu Dios, na gu' gu Dios xich joi'mdat jich a'm ba ti niidhim xib, na chich gu' tu' silhkam buiñor ti jii'n soi'ch ilhdhak. Sia xib maa'n nach jax buiñor ti jii'ndhatu', dai ji ba' nach jix bhai'ch chaatit ti niira nach buiñor aaya' gu Dios na pai' joidham jix chu abhaar, na pai' dhir biix kap jir ge'kam. ³ Ku gu' cham tu' ji nach dai dhi' bhaan jix bhai'ch chaat, gu' ja'pji sia biix aixim bhaan nach jich chulhiin nach bhaan jix bhai'p jich chaat. Na gu' no'ch jich chulhiin, dhi' ba' bhaan jix

io'm jich guguuxdhaidha' ich nach soi'ch ilhdhat cham jich o'jolhi'ndha' nach ti niirda' nach buiñor aaya' gu Dios. ⁴ Ba' no'ch gu' pu'ni bax maat nach jax ja'k dui cham jich o'jolhdhat ti niirada' nach aaya' buiñor gu Dios, dhi' bhaan jix maati' ka' nach cham tu'ch o'jolhdha' sia kut tu' bhaan ma tuch ma'lich jix buam jum duukam. Ba' no't gu' pui' ji chu buus nach silhkam xi gu'ki' sia kut tuch ma'lich tu' bhaan, dho mi' dhir dai nach jix io'm jix bhai'ch chaatit ba ti niirada' nach buiñor aaya' gu Dios. ⁵ Ba'ch jur am bhaan jix chaat ich nach silhkam buiñor aaya' pui' nach jax ja'k ti niira, na gu' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda' na pui'ch jurtu'n nat ge'ch a'm tajaa diilh gu Dios.

⁶ Pu cham bhaai'n ka' git gu' nach jax dhuich palhbuidha' diilh pui' nach jax giilhim jix u'ua'tulhdhix, gu' ji nat gu' guch Xoi'kam ya' ma ai nat pai' dhuuk gu Dios diilh tu dai, ba' siamrich a'mkam ma muu nach jix ua'tulhdhix, giilhim jix buam tu jim ich gu'. ⁷ Aach nach jix maat ya' aach jich bui, jix xijai na jaro'i' pu ti'ya' na bhaankam mukia' gu jumai no'm bax mu'aam no't tu' bhaan cham am bua, ni ku cham iam xim gu'ngux-i'ndha' sia kut gu' tii mi' pui' jii jax na tu aagix ka'. Siamri chi tii am jum gu'nguxi'ndha' palhiip no'x io'm jir jix bhai'kam gu jaro'i', gu' chi ba' pik no' giilhim jix buam tomaat. ⁸ Gu' matgim gu Dios ja'pji nat xich joi'mdak jich chii sia kuch giilhim kax u'ua'tulhdhix. Tii' nat mooch a'mkam muu guch Xoi'kam sia pu chu'm jix u'ua'tulhdhix kam. ⁹ Gu' ba' xib cham tu' bhaan kuiñcha ka bia' ich buiñor gu Dios, nat gu' guch Xoi'kam pix pui' ja'k tu duu. Ba' sia jano' cham tu' kach chulhiina' ich na pai' dhuuk jum aaya' nam jum tulhiina' gui' nam cham mi' pui' jimia' na jax jix aa' gu Dios. ¹⁰ Ba' nat gu' diilh gu Dios pui' tu duu, nat gu'ch a'mkam muu gu Maraa'n

nach aach buiñor jix bhai' bi'ya', sia kuch jir ki'darga'n kat nach jix u'ua'tulhdhix, dhi' bhaan jix maati' na pu cham pai' dhuuk jup kach chulhiinchuda' sia pik nar jax ka' git, dai nach gammiji pu buiñor bap tui'ka' ba'. ¹¹ Ku gu' cham tu' ji nach ja'p pix gammiji buiñor jup tu-i'ka' gu Dios, gu' ja'pji nach buiñor jix bhai'ch chaat ka' bhaankam gu Ge'kam jich Xoi'kam, na chich gu' bhaankam guch Xoi'kam jix bhai' ji bii buiñor gu Dios.

Gu Paablo na bhaan ba tu a'ga' gu Adaan gio guch Xoi'kam

¹² Ja'pni moom duu jano' nat gu Adaan biipi' ya' ai dhi oi'nga'n bhaan nat ba' gatuuk guch Xoi'kam ya'p ba ai. Gu Adaan nat biipi' ya' do'ñcho gu Dios, dai dhi' bhaan ya jai'chdhir gu ua'tulhdhara' nat ba' bhaan ji jii gu muuki', biix ba' gu ja'tkam bhai' ga'm pu ja daam jimiidha' ip, nam gu' pui'p bam ua'tulhi'ndha' nat jax jum ua'tulh gu Adaan. ¹³ Pu bax jai'ch ka' gu ua'tulhdhara' ya' dhi oi'nga'n nat chakui jai'chdhirik na jax ja'k tu aagix ka' gui' nat Moisees tu ua'na, ba' cham tu' mat ka' am gu ja'tkam nam tu' bhaan jum ua'tulhi'ndha'. ¹⁴ Gu' pix ji nam gu' sia ko'iidha' gui' nam pu'ñim ua'tulhi'ndha' nat jax jum ua'tulhdhak gu Adaan, pu jano' dir jam ba' ga'm bhai' pu ko'iidha' nat dir jup muu gu Adaan, sia kut gu' mi' dhir jup ba tu ua'na ba' gu Moisees na jax ja'k tu aagix ka'. Ba' nat jax ja'k tu jii gu Adaan, jum aa'nda' na jumai ya'p aaya' na maakam jup tu jimia'.

¹⁵ Ku gu' cham tu' ji nar ja'xbui' ip dhi' nat tu' bhaan xich joi'gilh gu Dios na jax gu ua'tulhdarga'n gu Adaan, na gu' nat jum ua'tulh jano' gu Adaan, mui' ja daam jii gu muuki', sia kut tii dai dhi'm ua'tulh. Matgim gu' gui' nat tu' bhaan xich joi'gilh gu Dios, jix io'm ji nar ge'p jum duukam, nat gu'x bhai' ba

tu ja jii gu ja'tkam pui' mui' ip, daipu' diilh guch Xoi'kam nat bhaan jix bhai' tu ja jii. ¹⁶ Ba' dhi' bhaan jix maati' na cham tu'r ja'xbui' ip nat ji'x jum ua'tulh gu Adaan gio nat ji'x jup xich joi'gilh gu Dios. Na gu' gu Adaan mu ja'k ja bhiich gu ja'tkam nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha', gu' ba' guch Xoi'kam nat ya'p ai, pui' ja'k jup tu duu na gu Dios pui' ti'ya' na biix ba uañchudhix ka' guch ua'tulhdhara' sia ku chich mui'kim bach ua'tulh. ¹⁷ Na gu' gu Adaan nat jum ua'tulh, biix ja daam jii gu ja'tkam gu muuki', sia kut gu' tii diilh gu Adaan jum ua'tulh. Ba' pu'ñi dai guch Xoi'kam ip nam bhaan biix jix bhai' ji bi'ya' buiñor gu Dios pui' pix, cham jum aa' nam tu' jax dhuñia'. Mi' dhir ba'p bax bhaai'n ka' nam bixchu'x bhai'm duukam bap tu buada'.

¹⁸ Ba' pui' nat jax jum ua'tulh gu Adaan nat ba' jai'chdhir nam pai'm tulhiina' gu ja'tkam nam pui'p jum ua'tulhdha' nat jax jum ua'tulh gui', guch Xoi'kam jix bhai'p ja duu nat muu bhaan gu u'uux na gai biit. Ba' biix cham tu' bhaan kax u'ua'tulhdhix ka' am, dai nax bhai' ba tu ja jimda'. ¹⁹ Piam ja'pni ja'k jax ña pim ja'k jix bhai'x maati' kaaya': Gu Adaan cham tu' ka'm tii gu Dios nat jax tii tii'n na jax ja'k jix aa'. Pui' kut ba' biix ja daam jup jii gu ua'tulhdhargan, na mit gu' mi' pui'p tu daa nat jax tu jii gui'. Ba' guch Xoi'kam nat ya'p ai, mi' pui' tu duu na jax jix aa' gu Dios, ba' biix pui'p ja duu nam jix bhai' ji bi'ya' buiñor gu Dios.

²⁰ Gu' ba' nat pai' dhuuk tu ua'na gu Moisees na jax ja'k tu aagix ka', jix io'm ge' bhai' jim gi'iilh gu ua'tulhdhara'. Gu' ji na gu' nat jix io'm ge' bam gi'iilh gu ua'tulhdhara', ba matgir nat gu Dios jix io'm jup jum gi'iilh nat jix ja joi'gilh gu ja'tkam. ²¹ Ba' aañ joidham jix bhai' ba tuñ jim xib, nañ gu' cham tu' bhaan kuiñcha ka bia' buiñor gu Dios,

nat gu' xiñ joi'mdak jiñ chii bhaankam gu Ge'kam jich Xoi'kam, pui' nat jax jich dhaam jup jii gu muuki' nar kuiñcha'n gu Adaan nat jum ua'tulh.

**Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na
ja'p ji buusan nach ko'iix
buiñor gu ua'tulhdhara'**

6 ¿Jax japim ba' ilhdhat keeñ jaaduñ nat gu Dios jix io'm xich joi'gilh nat pai' dhuuk jix io'm jum gi'iilh gu ua'tulhdhara'? ¿Panaas aa ba' kur am nach maa'n nach jax jich ua'tulhdhidha' na ba' gu Dios jix io'm jup gi'lhdhidha' na xich joi'gi'nda'? ² Chaam tu' ji nar am nach kach ua'tulhdhidha', na gu' ja'p ji buusan nach aach ba ko'iix buiñor gu ua'tulhdhara'. ¿Jax gi dhuip kar am nach pui buiñor jup tui'ñgida'? ³ ¿Ka' pim ji chakui maat aa na chich maa'n maa'nkam pix jup jich dhuu biima'n guch Xoi'kam na chich pai' dhuuk jich bopko suudai' ki'n, gio na chich maap jup koi jano' na mit pai' dhuuk mua? ⁴ Jano' na chich pai' dhuuk jich bopko suudai' ki'n, dhi' ja'p jir jum duukam na mit maap guch Xoi'kam much chua ti di'n kir jano' na mit pai' dhuuk mua. Ba' na chich maap koi guch Xoi'kam, pu kai'ñkam maap koi chich nach ba' jai' pui'p duduadii giop baapmigia' nat jax jum duu gui'. Mi' dhir ba' pu'ñi bar jix kiki' ja'tkam ka' ich, jix bhai' ba tuch jimda' ip ba', na gu' guch Gi'kora' na bixchu'x bhaai' na joidham tu'm jup tu duñia', dua'ñ guch Xoi'kam.

⁵ Ba' no' chich gu' pu'ñi jai' biima'n jup koi guch Xoi'kam, dho pui' biima'n duduadii jup baapam jachich nat pai' dhuuk duadii bam gui'. ⁶ Ba' bax maat ich nat guch ua'tulhdhara' biix bhai' pup bii biima'n guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit na mit bhaan sissapa

jano' na mit mua, ba' xib cham tu'ch dhaam kap tu'ii'. ⁷ Na gu' gu jaroi' no' ba muukix tukgaram bhaan, cham tu' daam ka jimda' gu ua'tulhdhara'. ⁸ Ba' ti jiigi'ñ ich na chich biima'n koi guch Xoi'kam jano' na mit mua, gio pui'p ti jiigi'ñ ich na chich biima'n jup duduadii baapam jano' nat pai' dhuuk duadii bam mi' dhir koi'ñga'n tir. ⁹ Jix maat ich ip sia na guch Xoi'kam cham tu' giop ka mukia', nat gu' muukik duadii ba bam, na gu' gu muuki' cham bhaai' na jax dhuu giop ka mu'aa'. ¹⁰ Nat gu' guch Xoi'kam pu daipu' maa'nnim pix muu jich a'mkam nach jix u'ua'tulhdhix kat, pu cham ji'xkat pai' dhuuk ka mukia' ip gio, pu gammiji ba duaka' buiñor gu Dios jano' dir nat duadii giop bam. ¹¹ Ba' pu'ñi ip aapi'm, ti jiigi'ñdha' pim na pim ba ko'iix buiñor gu ua'tulhdhara', ba' dai gu Dios buiñor japim pix ba dudua, na pim gu' maap bap tui'dhi' guch Xoi'kam.

¹² Ja'p japim xi dhuu ya' dir ja'p ja'k gu ua'tulhdhara' na ba' cham pui jam daam jup tui'ñgida' jam tutku' bhaan. Cha'pim tu'p jum buixi'ñdha' sia ku tii jam chian na pim jix buam jum duukam jup tu duñia', sia chi jax chu tatda' jam tutku' bhaan. ¹³ Cha'pim mi dadoo'ñchi'ñdha' gu jam tutku' gu ua'tulhdhara' na cham biix aixim bhaan pu tu buada' na jax il-hii'ñ, gu' ja'pji gu Dios na pim mui' xi dho'ñchidha' na ba' bhaan pu tu duñia' na jax jir jix bhai'm duukam. Na pimit gu' aapi'm ba koi buiñor gu ua'tulhdhara', ba' giop dudua pimit na pim ba' mi' dhir pui' ba tu duñia' na jax ja'k jix aa' dai gu Dios. ¹⁴ Mi' dhir dho gi ba' gu' cham tu' jam daam kap tui'ñgida' ji gu ua'tulhdhara', na gu' xi jam joi'mdat jam a'm ba ti niidhidha' gu Dios pui' pix, cham tu' na pim mi' pu tu duñiim na jax tu aagix.

**Na pui' ba ti'ya' gu Paablo
na cham tu' ja daam kap
tu'ii' gu ua'tulhdhara' guch**

Xoi'kam jii'gi'ndham Rooma kam

¹⁵ ¿Ka' gu' jax gi ja'k ilhdhat kēe pim dhi' pui' na gu Dios pui' pix xich joi'm-dat jich a'm ba ti niidhim, cham tu' na chich pu tu duu na jax tu aagix? ¿Ka' gu' pui' ilhdhat kēe pim aa na cham jax bua siach chi ba'ch ua'tulhdhimik, kapbhai' na pui' pix xich joi'mdat jich a'm ti niidhim gu Dios? Chaam tu' ji nar pui'.

¹⁶ ¿Jax gix maat japim no't jaroi' tujuandam tugi'n ki'n mi' pai' ba ai buiñor gu jax chu'm ge'kam pui' pix cham ji namkidhat? ¿Cham aam aa'nda' na mi' pui' tu duñiidha' na jax tiidaidha' gu ge'kam tugi'n, na gu' pu kai'nikam mi aaya'? Pu'ni ip dho no' jaroi' buiñor jup tui'dhi' gu ua'tulhdhara', jum aa'nda' na mi' pui' tu duñiidha' na jax jix aa'nda', ku gu' dhi' mu ja'k bhiichdha' ji na pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'. Gu' ba' no't jaroi' buiñor jup ai gu Dios, pu kai'nikam buiñor jup aaya' na mi' pui' jimia' na jax jup jix aa'. ¹⁷ Ba' aañ taxchaabgi'n gu Dios na pim aapi'm dai gu Dios pix bar tujuandam tugi'n, joidham biix jam jujur ki'n japim mi' pui' jiim na jax jix aa', na pimit gu' pui' ja'k maat na mit jax jam aa'n, sia ku pim gu' biipi' dir giilhim kam tulhiindha' na pim jir tujuandam tugi'n ka' gu ua'tulhdhara'.

¹⁸ Mi' dhir na pimit bubuakik na pim xir tujuandam tugi'n kat gu ua'tulhdhara', mi' ja'k japimit jup baap na pim pai' mi' pui' ba jiim ba' na jax jix aa' gu Dios. ¹⁹ Aañ tu ua'rgidhat bhaan tu a'ga na tu' jax jum buada' ya' dhi oi'nga'n na pim ba'x maatit jiñ kaaya' nañ bhaan tu a'ga gu ii'mda' bhaan. Ba' pu'ni na pimit jax dhuu na pimit do'nichi gu jam tutku' gux buam jum duukam na pimit ba' biix aixim bhaan giilhim jum ua'tulh, pu'ni pim jup do'nichidha' gux bhaim duukam

na pim ba' mi' pui' ba jiimda' na jax jix kii' ka'm nii'n gu Dios, na pim jix u'uañ bap tui'ngida' buiñor gui'.

²⁰ Na pim pai' dhuuk kar tujuandam tugi'n ka' gu ua'tulhdhara', chakui pim mi'p tui'ngida' na pai' xib jix kii' ka'm ba jam nii'n gu Dios. ²¹ Pu cham tu' pimit mi chii na pim jax ja'k tu jimdat biipi' dir na pim jum ua'tulhi'ndha', dai na pim bhaan pix tii bax xi'r ba' xib, na pim gu' mu ja'k silh ba jiimit na pim pai' gammiji git mi' pup jum tulhiindha'. ²² Ba' xib na cham ka tu jam juantu'n gu ua'tulhdhara', dai na pim mi' pui' ba jiim na jax jix aa' gu Dios. Dhi' dho gi gu' mi tigia' pim ji na tu'r jix kii'p jum duukam, na pim gu'x u'uañ ki'n bap tui'ngida' buiñor gu Dios, ba' gatuuk dai na pim buiñor ba aaya' na pim ba' pu gammiji buiñor bap tui'ka'. ²³ Gu ua'tulhdhara' dai dhi' ki'n tu namki'n na mu ja'k bhiichdha' gu jaroi' na pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'. Matgim gu' gu Dios baidhika' ji na buiñor bap tui'ka' gammiji na pai' joidham jix bhail ba tu jimda' gu jaroi' na biima'n maa'n maa'nkam bap jum duñia' guch Xoi'kam gui' na xib jir jich Ge'kam tuk.

**Na ba tu aa'nda' gu Paablo na jax jir
jum duukam pui' na jax chu aagix**

7 Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, jix maat japim na jax kai'nikam jix jai'ch ka' jax na tu aagix ka'. Ba' dhi' na jax tu aagix ka', daipu' na ji'x pix duaka' gu maa'nkam bhaan jup tui'ngida', cham tu' na pui bhaan jup tui'ngida' sia ku ba muukix. ² Pui' na jax maa'n gu ubii no' ti biina' na gu'm aa'nda' na biima'n jup tui'ngida' gu chio'n na ji'x duaka', na gu' pui' ja'k tu aagix. Ba' no't gu' jax dhuukat ma muu gu chio'n, gu ubii cham tu' ki'n ji bi'ya' buiñor gu chio'n gui' na ba mukia', mi' pix juugit aaya' gu' na ji'x tu aagix ka' nam maap jup tui'ngida'. ³ Ba' no' gu' gu chio'n ka dua nat gu

ubii jumai ba oi gu chio'n̄, dhi' pui' ja'k bam kai'chdha' na jax gui' nam jir ganai' pix ka'. Jii' ji no't gu' pu'ni tu' bhaan ma muu gu chio'n̄, dho gi gu' cham jax bua ji siat ba' jumai ba oi.

⁴Ba' pu'n̄im duu pimit aapi'm jiñ jaaduñ, koi pimit biima'n guch Xoi'kam na ba' aapi'm mi' dhir cham jam daam kap tui'n̄gida' pui' na jax tu aagix, na gu' ja'p ji buusandat na dhi'r jam bi-na' kat. Gu' ji na gu' mi' dhir na pimit giop dudua, jumai ba oi pimit, na pim gu' guch Xoi'kam pix ja'k ba kaichu' gui' nat duadi'k giop bam koi'n̄ga'n tir dir. Ba' dhi' gu Dios pix nat pui' ja'k tu duu nach ba' pu'ni ya' dir ja'p ja'k bar jix kiki' ja'tkam ka' buiñor, ba' dai nach mi' pui' ba jiimda' na jax jix aa'. ⁵Na gu' pui' na jax tu aagix ka', panaas kut dhi' ba'ch niññich nach jix buam jum duukam jup tu duñia' na chich chakui biima'n ko'iik guch Xoi'kam. Dhi' ba' mu ja'k jich bhiichdhatu'ndat panaas nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhi-iñdha'. ⁶Gu' ji na chich gu' xib ba koi buiñor dhi' na jax tu aagix, ba' cham tu'ch dhaam kap tu'ii'. Dilhkob ja'k pix bap tu'ii' ich xib nach pai' dhir cham tu' bhaan jax jich aagit mi' pui' ba jiim na jax jix aa' gu Dios. Dai nach pui' tu duñiim na ji'k jax jich jurtudim gux Dhu-udu' kam jix Uañ li'mdaga'n, cham tu' na jax chu aagix na tu ua'n̄ix u'uan ta'm.

**Na ba tu aa'nda' gu Paablo na chich
jax ja'k duuk maat nach a'm
jup tu'ii' gu ua'tulhdhara'**

⁷¿Ja'p japim ilhdhat jiñ kee aañ jaaduñ na panaas ja'p kai'ñkam jup kai'ch iñ nar ua'tulhdhara' dhi' pui' na ji'k jax tu aagix? Chaam tu' ji matgim. Na gu' no' cham pai' jax tu aagix ka' git, aañ xib pu cham mat ka' git na tu' pui'm tiiti' ua'tulhdhara'. Pui' na jax nañ pu cham mat ka' git xib no'p jir ua'tulhdhara' nañ biix aixim ja'p pix bhax

chu aa'nda' gu tu' no' git chakui pui' ja'k tu aagix ka'. Gu' ji na gu' ja'pni tu ua'n̄ix: “Jir ua'tulhdhara' no'p gan ja'p pix biix aixim bhax chu aa' nap git xi chu bia'ka' gu tu'.” ⁸Gu' ba' gu ua'tulhdhara' dhi' bhaan jim iatak na ji'k jax tu aagix bhai'ch dhaam ji jii, panaas ba' kut diilh gu ua'tulhdhara' pui' ja'k tu dai na jax ja'k tu aagix ka' na ba' dhi' bhaan jix bhai'ch bhiya'. Na chich gu' dhi' ba' bhaan bhai' ji niññia nach jax ja'k jich ua'tulhdha', mu ja'k jach ba' ba jiimit nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhi-iñdha'. Na gu' no' pu cham pai' jax tu aagix ka' git, pu cham pai'x jai'ch ka' git gu ua'tulhdhara'. ⁹Nañ pai' dhuuk chakui mat ka' aañ na jax tu aagix ka', joidham jix bhai' tu jimda' iñ panaas, pu cham pai' bhaan jax jiñ aa'nda' iñ gu tu' ua'tulhdhara'. Gu' ji na gu' na ñich pai' dhuuk bhai' ji maat na ji'k jax tu aagix, panaas kut mi' dhir kia'pix bhai' ji jai'chdhir gu ua'tulhdhara', ¹⁰ba' dai na mu ja'k bañ bhiichdhatu' nañ pai' gammiji mi' pup jiñ chulhi-iñdha'. Na gu' dhi' na ji'k jax tu aagix, ti pu kai'ñkam tum ua'na nach mi' pui' jimia' na ba' mi' dhir jix bhai' ba tuch jimda', gu' ji na gu' ja'kbui' kat mu ja'k pix bach bhiichdhatu' nach pai' gammiji mi' pup jich chulhi-iñdha'. ¹¹Gu' bak ji nat jax dhui pix bhaan jix bhai'ch bhi' ji gu ua'tulhdhara' pui' na ji'k jax tu aagix, pui' kut ba' panaas dhi' mi' dhir mu ja'k jup jich bhiich nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhi-iñdha'.

¹²Ku gu' tiir jix uañ ji dhi' biix na ji'k jax tu aagix, cham tu' na ua'tulhdhara' bhaan jup tu'ii'. Biix ji'ma'n na ji'k jax tu aagix jir mi' pui' na jax jum kai'ch, jir jix ki'p jum duukam. ¹³¿Gu' ba' ja'p kai'ñkam jup kai'ch iñ aa panaas jiñ jaaduñ na gux ki'p jum duukam ba' mu ja'k ti bhiibhiichu'n na pai'r tu tulhi-iñara'? Chaam tu' ji matgim. Gu' ja'pji gu ua'tulhdhara' na dhi' bhaan ti bhiibhi

na ji'k jax tu aagix, panaas ba' ku dhi' na jax ja'k tu aagix pui' ja'k tu bua, sia ku tiir jix kii'p jum duukam. Gu' ji nat gu' dhi' bhaan jup matgir ba' nar jix buam jum duukam gui' na pui'm tiiti' ua'tulhdhara', diilh maaxik jum kii.

¹⁴ Jix maat ich ip na pui' na ji'k jax tu aagix jir tɛ'kob kam, cham tu'r ya' kam dhi oi'nga'n bhaan. Ba' aach nach jir ya' kam dhi oi'nga'n bhaan, ja'p ji buusan nach ga'lhix buiñor gu ua'tulhdhara' na ba' mi' dhir jup tuch juantun nach jup tu buada' na tu'r jix buam jum duukam. ¹⁵ Aa'n cham maati na jax kai'ñkam pui' ja'k tuch jimda', na gu tu' no'ñ tii jax jix dhuñiim nañ jax jix aa'nda', cham ji'xdha'ñ mi' pu duñia', gui'ñ pix pui' ba duiñchu'nda' nañ tu' tii cham aa'nda' nañ pu duñia'. ¹⁶ Gu' ji na gu' nañ jix bhai' xiñ ga'nga nañ pu'ñi cham tu' mi' pu buada' gu tu' nañ tiix aa'nda', dai gu tu' nañ cham aa'nda' nañ pui' ba tu duñia', dhi' bhaan jix maati' nar jix bhai'm duukam pui' na ji'k jax tu aagix, cham tu' na ua'tulhdhara' bhaan jup tu'ii'. ¹⁷ Ba' cham tu' aañ nañ pui' tu buada' gu tu' nar jix buam jum duukam, gu' ja'pji gu ua'tulhdhara' nañ a'm jup tui'ka' na pui'ñ dhuñichu'nda'. ¹⁸ Ba' bax maat iñ na guñ chuuku' ya' kam dhi oi'nga'n cham tu'x kii'p jum duukam bhaan jup tui'dhi', gu ua'tulhdhara' bhaan jup tui'dhi'. Na gu' gu tu' no'ñ tiix aa' nañ pu duñia', cham jañ ji'xdha' pu duñia'. ¹⁹ No'ñ tii pux chu duñiim na tu'r jix bhai'm duukam, dai gux buam jum duukam jañ pix pu tu duñia' nañ tu' tii cham pu duñiim ka'. ²⁰ Gu' ba' no'ñ gu' aañ tii cham pu duñiim gu tu' nar jix buam jum duukam, dhi' bhaan jix maati' na cham tu' aañ nañ jix buam jum duukam jup tu buada', gu' ja'pji gu ua'tulhdhara' nañ a'm jup tui'ka' na pui' ja'k jiñ dhuñichu'nda'.

²¹ Jix bhai'x mat ka' iñ tii na cham jir am ka' gu tu' nañ pui' ba tu duñia', gu'

pix ji na gu' panaas dai dhi'x bhaai'n ka' nañ pu tu duñia' na tu'r jix buam jum duukam ka', sia kuñ gu' aañ tii cham aa'. ²² Jiñ jur am bhaan aañ tii jiigi'ñ nar am pui' na ji'k jax tu aagix, ²³ gu' ji na gu' ja'p dir ja'k jiñ a'm jup baapak jumai na pui'ñ jurtu'n nañ cham mi' pui' jimmi-da'. Dhi' ba'r di' gu ua'tulhdhara' nañ a'm jup tu'ii', panaas ku ja'p jiñ dhuuk na mu pai'ñ kuup nañ ba' cham mi' pui' jimia' na jax jir am.

²⁴ Ja'p moox buam iam. ¿Jaroo ba' chiñ palhbuidha' nañ mu ja'k ba jim nañ pai' gammiji mi' pup jiñ chulhiñdha'? ¿Jaroo ja'k jootsa' gu ua'tulhdhara' nañ dhaam jup tu'ii'? Na gu' aañ cham bhaai' nañ diilh ja'k jootsa'. ²⁵ Dai dho gu Dios jix bhaai' na pu duñia', dhi' nañ jaroi' taxchaabgi'ñ aañ bhaankam gu Ge'kam jich Xoi'kam. Ba' sia kuñ tii ti jiigi'ñ nar pui' na ji'k jax tu aagix buiñor gu Dios, guñ chuuku' bhaan mi' pui' tu daa'ñchu' iñ na jax jiñ jurtu'n gu ua'tulhdhara'.

**Na bhaan ba tu a'ga' gu Paablo nam
guch Xoi'kam jiigi'ñdham mi' pui'
jiim na jax ja jurtu'n gux
Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda'**

8 Na gu' gui' nam ji'k buiñor bap tu-i'ngida' guch Xoi'kam, cham tu' mu ja'k ka jiimda' am nam pai' gammiji git mi' pup jum tulhiñdha', nam gu' cham tu' mi' pui' ka jiimda' na jax jix aa'nda' gu ja tutku', gu' ja'pji daipu' na jax pix ja jurtudidha' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda'. ² Na gu' no'ch pu'ñi buiñor jup tui'ngit guch Xoi'kam mi' pui' ba jiim na jax jich jurtu'nka' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda', cham tu'ch dhaam kap tu-i'ngida' gu ua'tulhdhara', ba' cham tu' mu ja'k ka jiimda' ich nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiñdha'. ³ Gu Dios pui' ja'k ba tu duu gu' nat tu' cham ji'xdha' pu duu gui' na jax tu aagix nat Moisees tu ua'nak, cham bhaai'n ka' gu' na jax dhuich pataasa' guch chutku' bhaan

nach jir ya' kam dhi oi'nga'n. Ba' gu Dios bhai' ma joot gu diilh Mara'an pu chu'm jup xi dhuuk na jax chu'm gu ya' kam maa'nkam dhi oi'nga'n ta'm nat ba' ya' muu jich a'mkam nach jix ua'tulhdhix, pu'ni dhuuk ba' cham tu'ch dhaam kap tu'ii' xib guch ua'tulhdhara'. ⁴ Gio pu kai'nkam pui' ja'k duu ip na ba' pui' ja'k dui bax bhaai'n ka' nach mi' pui' ba jimia' na jax tu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak, nach gu' cham tu' mi' pui' ka tu daa'nichu'nda' na jax jix aa'nda' dhich chutku' nar ya' kam dhi oi'nga'n bhaan, gu' ja'pji na jax ja'k jich jurtu'nka' gux Dhuudu' kam jix Ua'n Ii'mda'.

⁵ Na gu' gui' nam pui' mi' pui' tu daa'nichu' na jax jix aa'nda' gu ja tutku' nar ya' kam dhi oi'nga'n bhaan, dai gu tu' nar ya' kam dhi oi'nga'n nam bhaan jix buam jum aa'nda'. Gu' ba' gui' nam mi' pui' jii'mda' na jax jup ja jurtu'nka' gux Dhuudu' kam jix Ua'n Ii'mda' na cham maax, dai gu tu' na cham maax jam bhaan jix buam jup jum aa'nda'. ⁶ Gio gu' gu jaroi' nax buam jum aa'ntugit gaagidha' na jax jurtu'nka' gux Dhuudu' kam jix Ua'n Ii'mda', dhi' joidham jix bhai' tu jimia', na gu' bui'nor ja'k aaya' gu Dios na pai' joidham jix bhai' tu tatda'. Gu' cham ji gui' na dai bhaan jix buam jum aa'nda' gu ya' kam dhi oi'nga'n na tu'x maax, na jax jurtu'nka' gu tukga'n, dai gu' na mu ja'k bhiiya' na pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'. ⁷ Gio gu' gui' nam pu'ni dai bhaan jix buam jum aa'nda' na jax ja jurtu'nka' gu ja tutku' nar ya' kam dhi oi'nga'n, dhi' bhaan jix maati' ka' nam jix bhaamki'ndha' gu Dios, na gu' cham bhaai'n ka' nam jax dui mi' pui' jimia' na jax tu aagix bui'nor, gio gu' cham ji'xkat mi' pui' jimia' am sia pik jax ka' git. ⁸ Ba' cham ji'xkat ja kiigalhdha' gu Dios gui' nam pu'ni daix buam jum aa'ntugit gaagidha' na jax ja jurtu'nka' gu diilh ja tutku', na gu' dai gu tu' na ya'

dhi oi'nga'n jix chu jai'ch ka' nam jix kiigalhi'ndha'.

⁹ Ba' aapi'm ji'n jaadu'n, cham tu' mi' pui' ka tu daa'nichu' pim na jax jam jurtu'n gu jam tutku' nar ya' kam dhi oi'nga'n, gu' ja'pji dai na jax pix jam jurtudim gux Dhuudu' kam jix Ua'n Ii'mdaga'n gu Dios, gui' dho ji no' silhkam jam a'm jup tui'dhi'. Na gu' gu jaroi' no' cham mi' pui' tu daa'nichu' nat jax ja'k tu jii guch Xoi'kam, cham tu' bhaan jup tui'ngida' gux Dhuudu' kam jix Ua'n Ii'mdaga'n gu Dios. ¹⁰ Gu' ji no' gu' mi' pui' tu daa'nichu' nat jax ja'k tu jii guch Xoi'kam, dho gi gu' dhi' bhaan jix maati' ka' ji na bhaan tajaanix ka' gu silhkam jix Dhuudu' kam jix Ua'n Ii'mdaga'n gu Dios. Gio dhi' bhaan jix maati' ka' nat gu Dios mi' dhir ba baabu na pai' bhaan kap tui'ngit gui' na diilh jax ilhii'ndha' na pu tu du'niidha' na tu' ya' dhi oi'nga'n jax jum bua. Sia dhi' bhaan jup jix maati' ka' nat gu Dios bui'nor jix bhai' ba bii, ba' cham tu' mu ja'k ka jimda' na pai' gammiji git mi' pup jum tulhiindha', na gu' ba ua'chudhix ka' gu ua'tulhdhaga'n. ¹¹ Gu' ba' no' gu' silhkam jam a'm tajaanix gux Dhuudu' kam jix Ua'n Ii'mdaga'n gu Dios, nat jich Xoi'kam gio dua'ndhak jup bamii' mu dir koi'nga'n tir, dhi' ji' Dios nat bamii' guch Xoi'kam, jai' tutku' jam makia' na pim ba' cham tu' pui' ka tu jimda' na jax biipi' dir, sia ku gu' pui' na jax bar ya' kam dhi oi'nga'n. Gux Dhuudu' kam jix Ua'n Ii'mdaga'n pix jai' jam pataaxdha' dhi' na jam a'm ba tajaanix.

¹² Ba' pu'ni pix aapi'm ji'n jaadu'n jich Xoi'kam bhaan, jich a'm jum aa' nach mi' pui' jimia' na jax jich jurtu'nka' gux Dhuudu' kam jix Ua'n Ii'mdaga'n gu Dios, cham tu' na jax jich jurtu'nka' guch chutku' nar ya' kam dhi oi'nga'n. ¹³ Na gu' no' pim aapi'm mi' pui' jii'm na jax jam jurtu'nka' gu jam tutku', mu ja'k bhiiya' pim na pim pai' gammiji mi' pup

jum tulhiiñdha'. Gu' cham ji no' pim gu' mi' pui' jiim na jax pix jam jurtudidha' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mdaga'n gu Dios, na gu' dai na pim buiñor jimia' gu Dios na pai' joidham jix bhai' ba tu jam jimda'. Ba' dhi' ja'p ji buusnia' na pim mu'aa' gux ua'tulhdhix kam jam tuuku' na pim bhaan kap tui'ñgida' biipi' dir.

¹⁴ Ba' gui' nam pu'ñi mi' pui' jiimda' na jax pix ja jurtudidha' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mdaga'n gu Dios, dhi' pui'm tiiti'nda' am nam jir maamra'n gu Dios. ¹⁵ Ba' cha'pim jix chotdonit mi' pui' jiimda' na jax jam jurtudidha' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda'. Na gu' dhi' cham tu'r di' gux buam jum duukam na ja'p pix tu jam juantu'n na ba' mi' dhir cham bhai' ka tu jam jimia', gu' matgim dhix Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' pui' ba jam duu ji na pim jir maamra'n ka' gu Dios. Dhi' pix jix Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' pui'ch jurtu'nka' nach ba' gu Dios pui' iimda' nar jich Gi'kora'. ¹⁶ Dhix Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' maap jum dagia' am gu diilh jich ii'mda', ba' maa'n ñi'ook xip dui am mi' dhir pui' ba ti'ya' nach aach jir maamra'n gu Dios. ¹⁷ Gu' ba' no'ch mi' dhir pu'ñi bar maamra'n gu Dios, dho dai nach a'm ba tu bi'ya' gui' nat tu' Dios diilh jich iimchux. Ba' dhi' na tu'ch a'm bi'ya', maap jich a'm ji bi'ya' gook dit guch Xoi'kam, ku gu' no' chich ja'xbui' pui'p jich chulhii' ji nat jax jum tulhii' guch Xoi'kam, ba' mi' dhir dai nach buiñor ba aaya' na pai' joidham jix chu abhaar.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na cham jax bua sia kuch jich chulhiiñ xib

¹⁸ Aañ ja'pni ilhii'ñ, na cham tu' ja'xbui'p jir ge' dhi tulhiiñara' na jax gui' nach tu' tigia' gatuuk na joidham jix abhaar. Aañ jiñ bui jir cham tu' dhi tulhiiñara'. ¹⁹ Na gu' nat ji'k tu'p tu duu gu Dios dhi oi'ñga'n bhaan, ti ti ñiira am na git bam aaya' gui' gu tanoolh na pai'

dhuuk gu Dios diilh ba tu aa'nda' nam jir jaroi' dha' gu maamra'n. ²⁰ Cham tu' pui' ja'k tu'm tu bii gu' nat jax pik kai'ñkam tiip tu duu gu Dios gui' na tu'x chu jai'ch ya' dhi oi'ñga'n. Ku gu' cham tu' ji nat diilh pui' ja'k tu bii, gu' ja'pji gu Dios nat diilh pui' ja'k jix aa, ba' kapup jix bhaai' na jax dhuu gio pui' ja'k jup tu bi'ya' nat jax pik kai'ñkam jup tu duu gu Dios. ²¹ Na gu' gu Dios pix diilh pui' ja'k tu duña' na jax ja'k gio pu chu'm jup tu bi'ya' nat jax pik kai'ñkam jup tu duu, na gio tu'p bax chu bhaai'n ka', cham tu' na gatuuk cham pai' tu matgilhia'. Na gu' xib bhaan jup tu'ii' gu tulhiiñara' dhi' nat ji'k tu'p tu duu gu Dios. Ba' gu Dios pix diilh giox joi'mdaip ja tiigiix bhai' ja duña', pui' ip na jax jix joi'mdat ja palhbui'ñ gui' na maamra'n ba ja ilhii'ñ. ²² Jix maat ich na giilhim tulhiiñara' tir jup tu tui'dhi' dhi' biix nat ji'k tu'p tu duu gu Dios ya' dhi oi'ñga'n, tiix ko'kom tum bua ja'p na jax maa'n gu ubii no' bax chügim gu alhii nax ko'kom jum buada'. ²³ Ba' pu'ñip suan ich aach jich ii'mda' ir bhaan, nach gu' pui'p jich chulhiiñ na jax gui' nat tu'p tu duu gu Dios, sia ku gu'ch a'm jup tu'ii' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda'. Dhix Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' biipi' bach onbai' gu Dios na ba' dhi' bhaan jich onbai'ñdha' ip gu ge'p jum duukam gatuuk. Gio no' ba pataaxix guch chutku', mi' dhir dai nach tu' silhkam bar maamra'n ka' gu Dios, nach gu' cham tu'x buam jum duukam kap tu buada'. ²⁴ Ba' dhi' pu'ñi nach ti ñiira nach jich dhuña', dhi' bhaan cham mu ja'k ka jiim ich nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiiñdha'. Aapi'm jix maat na gu tu' no'ch ñiira, cham tu' ja'p kai'ñkam jup jum kai'ch nach bi-a'ka' gu tu', piam kuch mi' pai' niidhat jup kai'chdha', gu' ja'pji cham tu' ji nach nii'ñdha', pui' kuch ba' ti ñiirda' pix. ²⁵ Ba' dhi' nach tu' ñiira xib, cham tu' bia' ich ni kuch nii'ñ. Silh pix nach ti

niira na pai' dhuuk pui' tum duñaia', ba' gammiji jich a'm jum aa' nach ti niirda' cham iikix kam.

²⁶Gu' ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' jich palhbui'ndha' ip gu tu' no'ch cham am watu' piam kuch cham maat. Na gu' no'ch cham maatit tu daan buiñor gu Dios na jax ja'k jum aa' nach buiñor tu daanda', gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' mi' dhir pui' soi' titdada' gu Dios jich a'mkam, dai na cham tu' ñi'ook ki'n ja'p nach jax kai'chdha' aach. ²⁷Na gu' gu Dios diilh jix maatit kee'ke' na jax kai'ñkam jup titdada', na gu' gu Dios siax mat ka' nam jax jir tu'm ka' gu ja'tkam ja jujur am bhaan. Ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' pui' pix titdada' gu Dios no'x aa' na pui' tu duñaia' nam jax titdada' gui' nam buiñor jup tui'ñgida'.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na cham ji'xkat jax jich dhooda' gu tu' aach nach buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam

²⁸Jix maat ich na gu Dios pix jup tu duiñchu'nda' na ba' joidham jix bhai' tu ja jimda' gui' nam buiñor tu daanda', gui' nat ji'k ja a'm ti tii nam mi' pui' jimia' na jax jix aa'. ²⁹Pu bijik dir bax maat gu Dios nam ji'k buiñor ti ji'ndha' gu ja'tkam, ba' pu jano' dir pui' pu tii ip nam pui'p jir tu'm ka' na jax gu Maraa'n. Ja'p ji buusnia' nam jir jajaa'nni'ñ ka', dai na gu Maraa'n jir biipi' kam ka'. ³⁰Ba' pui' nat jax tii bijik gu Dios nam jir pu chu'm ka' ip na jax gu Maraa'n, xib dai nat pui' ba ja duu nat jax tii. Ba' nat pui' xi ja dunaak, pui' ja'k tu duu ip nam jax ja'k jix bhai' ji bi'ya' buiñor. Ba' na mit jix bhai' ba bii buiñor, dai nat pui' ba tii ip nam buiñor aaya' na pai' dhir jix io'm jir ge'kam nax chu abbaar.

³¹Dho jaiñ, jax ba'r jum duukam jiñ jaaduñ dhi' pui'? Dho nach palhbui'ñ dho gu Dios xich joi'mdat biix aixim bhaan, jich a'm ti niidhim. Ba' cham ji'xkat jax jich dhooda' sia chi jaroi' tii

xich bhaamki'ñ. ³²Nat gu' gu Dios cham tu' xich dhai' gu Maraa'n, gu' ja'pji nat cham jax ji chi'ñik tu maa nat ba' ya'ch a'mkam muu na ba' mi' dhir jix bhai' ba tuch jimda' pu'ñi. Gu' ba' nat cham jich dhai' gu Maraa'n, dhi' bhaan jix maati' ip na bixchu'ch a'm jup tu tu'ii' biima'n gu Maraa'n. ³³Gio cham ji'xdha' jaroi' pui' ka ja tiida' nam jix u'ua'-tulhdhix gui' nat Dios diilh ja a'm ba ti tii, nat gu' diilh gu Dios pui' ba tii nam cham tu' bhaan kax u'ua'tulhdhix. ³⁴Ni ku cham ji'xkat jaroi' jax ti'ya' nam mu ja'k jiim nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiñdha'. Jax dhuu nat gu' mi' dhir bach boosolh guch Xoi'kam nat muu jich a'mkam, gioch a'mkam duadik bam ip. Xib sonpan daa gu Dios kii'n dir ja'k, ba' bhai' dhir soi' titdatu' xib jich a'mkam. ³⁵Tu' pim ilhii'ñ jiñ jaaduñ na mi' dhir kach boosga' na pai' xich joi'mdat jich a'm ba ti niidhim guch Xoi'kam? ¿Gu tulhiñnara' aa? ¿Ka' gux xijaim jum aa'n-dam aa? ¿Ka' no'm jich gib aa gui' nam xich bhaamki'ndha'? ¿Ka' gu bhiogi' aa? ¿Ka' no'ch cham ka bia' aa nach tu'ch chiidha'? ¿Ka' no'ch muuki' chir bap tu-i'dhi' aa? ¿Ka' diilh aa gu muuki'? ³⁶Na gu' pui' tu ua'ñix mi' na mit pai' tu ua'-nak gu bijik dir kam, jup jum kai'ch: Biix pix ba xich koodak am gu ja'tkam nach jum bui ti jiigi'ñ aapi' Dios, ja'p tu'ii' ich panaas na jax gu kakasñir no'm amuub ba ja tuttu nam pai'm koo'n.

³⁷Matgim chaam tu' ji na tu'ch dhaam jup tu'ii'. Ja'kbui'ch ja daam jup tu'ii' ji dhi' biix na ji'k jir jix buam tum du-unkam, nat gu'ch palhbui guch Xoi'kam xich joi'mdak nach ba' pu'ñi ja daam jimia'. ³⁸Ba' cham ji'xkat tu' mi' dhir kach boosga' na pai' xich joi'mdat jich a'm ba ti niidhim gu Dios, sia chi moo tu' muuki' ka' git, piam gu tu' na du-aka', nix chu' gu noonbi'ñ gu Dios, nix chu' gu tu' nam tu dudua i'ii'mda' bhaan

nam tii biix aixim jix bhaai' nam pu tu duñia' nam diilh jax ilhii'ndha', nix chu' gu tu' na xib jix maax, nix chu' gu tu' na gatuuk tu maaxilhia', ³⁹ nix chu' gu tu' na te'kob ja'k jix chu jai'ch, nix chu' gu tu' na tuukab ja'k jup jix chu jai'ch, nix chu' dho moo gu tu' na Dios jup jir duñii'n ku cham bhaai' na jax dhui mi' dhir jich boosga', na pai' xich joi'mdat jich a'm ba ti niidhim gu Dios bhaankam guch Xoi'kam nar jich Ge'kam tuk, na gu' guch Xoi'kam pix bhaan jix maati' na xich joi'mdat jich a'm ti nii'n gu Dios.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nat gu Dios ja a'm ti tii gu Israel kam ja'tkam

9 Ba' aañ ja'pni xi jam tiidam jiñ jaaduñ, silhkam pui' tu tatda' nañ jax jam tiida', cham tu' nañ jam iatgidha', nañ gu' aañ silhkam tu a'ga nañ ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam, na gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda'n mattu'n nañ jax ja'k silhkam tu a'gada'. ² Ja'pniñ xi jam tiidam: Aa'ñ gammiji tiix buam jiñ aa'nda'n jur am bhaan, panaas kuñ gammiji pix dhi' bhaan jix ka'ook ka'. ³ Pui'n aa'nda' iñ gu' nañ ja a'mkam jiñ chulhiina' guñ jaaduñ nach maap jir jich oi'dhagim, no' git pu'ni ja'k iam cham mu ja'k ka jiimda' am nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha', siat chi moo pu cham tu' ki'n jiñ palhbui guch Xoi'kam. ⁴ Jir pu chu'm am ip gu' na jax aañ, maa'n nach jax pix jir Israel kam ja'tkam gui' nat Dios pui' ja duu nam jir maamra'n ka'. Dhi Israel kam ja'tkam, joidham jix abhaar ki'n ja buim mamxidhimik gu Dios, ja aa'ndhak ba' na jax ja'k tu tui'ka' ja bui gio na jax ja'k tu aagix ka', gui' nat ba' Moisees ba tu ua'na, gio ba' nam jax ja'k tu't tu daanda' buiñor, gio ba' nat bixchu' tu ja iimchuxdhak na gatuuk tu ja makia'. ⁵ Dhi Israel kam ja'tkam jir bopxi'n am gu bijik dir kam jich bopxi nam pui'p jir Israel kam ja'tkam kat. Ba' dhi Israel kam ja'tkam ja bui dhir

jai'chdhir guch Xoi'kam, pui'p jir Israel kam ba' tuuku' bhaan. Dhi'r di' pix gu Dios gui' nat jup tu duu biix na ji'k tu'x chu jai'ch, pui' ku ba' dai gui'x bhai' nach gammiji buiñor tu daanda', iam git jach moo pui' pu duiñchu'nda' gammiji.

⁶ Ku gu' cham tu' ji nach jax jich aa'nda' na gu Dios ba' cham pui' tu duiñchu' nat jax ja tiidak guch bopxi kat, gu' ja'ppi nam gu' cham tu' silhkam biix jir Israel kam ja'tkam, sia kum jai' dhit pui' tiim ilhii'n. ⁷ Na gu' cham tu' silhkam biix jir bopxi'n am gu Abraam gui' nat ji'k tii tu bopxicha, na gu'p titda gu Dios gu Abraam: “Bhaan dir gum mar Isaak jap mui' tu bopxicha’.” ⁸ Ba' dhi' ja'pnir jum duukam, na gu Dios tu' silhkam bopxi'n ja ilhii'ndha' gui' nam pui'p tu jimda' nat jax tu jii diilh gu Abraam, cham tu' gu jaroi' na ja'p pix pui'm ilhii'ndha'. Ja'p ji buusanda' gu' nam mi' dhir maaxilhia' na pai' gu Isaak nat jax tiidak diilh gu Dios gu Abraam. ⁹ Gio ja'pniñ tii'n jano' gu Dios gu Abraam: “Gamai' ja'kia'nniñ moo gio ya ja'p jup ba oiri, ampik maa'n ba tigia' gu alhii gum biina' Saara.”

¹⁰ Gio mi' dhir gatuuk pui'p jum duu ip na mit gook maaxir gu maamra'n gu Rebeeka, daipu' diilh jir ja taat ka' gu' tii guch boxii Isaak. ¹¹⁻¹³ Ba' pu biipi' dir ba aagi'n gu Dios gu Rebeeka nam jax jir tu'm ka' gu maamra'n gatuuk, nat gu' pu pui' ja'k ba tu duu diilh gu Dios, sia ku mit chakui maaxir gu maamra'n, ni ku mit chakui tu'x buam jum duukam jup tu dunaak, piam ku gu' gu tu'x bhai'm duukam. Jup titda gu Rebeeka: “Gum mar gui' na biipi' maaxilhia', bitaa'n ji bi'ya', ba' gui' na gatuuk maaxilhia', te'kob ji bi'ya'.” Ba' ja'p ja'k iam na iam pix pui'p tu ua'ñix jup jum kai'ch ip: “Aa'ñ dai gu Jakob jix joi'mdak tii, gu Esauu ba' cham.” Ba' dhi' bhaan pup jix maati' na gu Dios pui' duñia' gu jaroi' na diilh jax ilhii'ndha', siatti tu'x

buam jum duukam jup tu duu piam ku gu' cham.

¹⁴ ¿Gu' dhi' bhaan jach ba' pui' kai'chdha' aa na gu Dios cham tu' mi' pui' tu duñchu' nat jax ti'ik bijik? Chaam tu' ji matgim. ¹⁵ Jax dhui nat gu' gu Dios pui' pu tiidak ip gu Moisees bijik, jup xi chiidak: “Jix joi'mdat tigia' iñ gu jaroi' nañ ilhii'ndha'. Jix bhai' duñia' iñ ip gu jaroi' nañ diilh ilhdha'.” ¹⁶ Dho jaiñ, gu jaroi' bak na diilh ilhii'ndha' gu Dios nax joi'mdai tiigiix bhai' duñia', gu' pur cham tu' ka' ji gu jaroi' sia ku tii biix aixim jix bhai' tu bua, na jax ja'k tii xi ilhii'ndha' na git jix bhai' ji bi'ya' buiñor gu Dios, na ba' git mi' dhir bax joi'mda'.

¹⁷ Na gu'p jum kai'ch ip maa'n kap na tu ua'ñix na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam nap titda gu Dios gui' nax io'm jir ge'kam ka' Ejipto: “Aañ pu kai'ñkam jix io'm ge'kam ki'n jum dai ya' Ejipto, nap ba' aap jiñ a'mkam bhaan matgilhia' ja bui biix gu ja'tkam nam ji'k jix jai'ch ya' dhi oi'nga'n nañ jax jir ge'kam, na bixchu'x bhaai' nañ pu tu duñia' nañ diilh jax ilhii'ndha'.” ¹⁸ Ba' dhi' bhaan jix maati' na gu Dios jix joi'mdai tigia' gu jaroi' na diilh ilhii'ndha', gio ba'x bhaai' ip na pui' duñia' gu jaroi' na ilhii'ndha' na kabkada' gu juraa'n.

¹⁹ Gu' ba' no' gu' maadit aapi'm jax kai'ch jiñ jaaduñ: “¿Gu' jax ji ba' ku ba' gu Dios bhach kusbi'ñ nach pui'x u'ua'-tulhdhix, na gu' pui' cham bhaai' nach tu' bhaan jax chiida', daipu' na diilh jax ilhii'ñ pix na pu tu duñia'?” ²⁰ ¿Gu' aap ba'p jir tu'p tu'm da' kup ba'p tikkada' gu Dios na jax kai'ñkam pui' tu bua, nap gu' cham jir jupaabkamun? Jir jup duñii'ñ ap pix gu'. Paa pim gi duuk kee gu bhi'ñ ja'aa na jax titda gui' nat jup duu: “¿Jax ku pich ba' pu chu'm jup jiñ dhui?” ²¹ Gu' matgim daipu' ji gui' na ja'p tu buada' nax mat ka' na jax chu'm jup ja duñia'. Diilh bhiirai gu bhi'ñ da-

munai pu chu'm jup ja duñia' na jax chu'm ilhdha', siat chip ja duu gu i'lhich jaja' gui' na gampai' tu'm ka', piam ku gu' gui' nax kiki' pa' ka', piam ku gu' gui' nax io'm jix kiki' ka'.

²² Ba' gu Dios pu'ñi ip, pu pui' ja'k duu bijik nam jum tulhii'ña' gu ja'tkam gui' nam cham mi' pui' jimia' na jax jix aa', tu dai ba' na pai' dhuuk pik jum aaya' nam jum tulhii'ña' na ba' dhi' bhaan matgilhia' na jax jir ge'kam. ²³ Ba' pui'p tu dai ip na pai' dhuuk jup jich aagi'ndha' na xich joi'mdat jich a'm ti nii'ñ aach nach ji'k mi' pui' jiidma' na jax jix aa', nat puch a'm ti tii ip bijik dir nach buiñor aaya'. ²⁴ Ba' gui' nach ji'k pu'ñi buiñor aaya' gu Dios, gu Dios diilh ji'k pix mi' dhir jich boosolh ja bui gu Israel kam ja'tkam, gio ji'k ja bui dhir ip gui' nam cham jir Israel kam. ²⁵ Na gu'p jum kai'ch mi' u'uan ta'm nat pai' tu ua'nak gu Oseas bhaankamu'n gu Dios: Gui' nam cham jir jiñ ja'tkam tuk, aañ pui' ja duñia' nam bar jiñ ja'tkam tuk ka'.

Gio gui' nañ cham ja da'dat, bax ja da'da' iñ.

²⁶ Ba' palhiip iam ja'p ja'k dhi' ka'm pix dhi u'uan jup jum kai'ch ip: Aapi'm na pim cham jir jiñ ja'tkam tuk, maamra'n gu Dios duakam japim bar jum tiitgidam ka'.

²⁷ Ba' gu Isaiiyas na bhaan tu a'ga ip gu Israel kam ja'tkam, jup kai'ch: “Sia kum ja'p pix tu'ii' gu Israel kam ja'tkam na jax gu o'ya na mu ja'p katka' ge' suudai' jugii'ñ, ji'k pix jam jimia' buiñor gu Dios, cham tu' biix, ²⁸ jano' na pai' dhuuk cham xiim pui' tu duñia' gu Dios na ji'x oi'nga'n nat jax ti'ik bijik.” ²⁹ Na gu' ja'p ja'k iam ja'pnip kai'ch ip gu Isaiiyas:

No' git gu Dios gui' na bixchu'x bhaai' na pu tu duñia' cham jich bopxichu'nda' git,

xib jach git ja'p ba tui'ngida' na jax gu
Sodooma kam kat ja'tkam gio gu
Gomorra kam.

³⁰ ¿Jax ba' kai'nkam jup jum kai'ch
dhi' pui'? Dho na gu' gu Dios pu'nix
kikii' ja'tkam ba ja tigia' gui' nam cham
jir Israel kam ja'tkam ka', dai pix no'
mit tu' silhkam buiñor ba ti jii'ñ soi'm
ilhdhak, sia kum gu' tii cham tu' ga'nga
nam jax ja'k duix bhai' ji bi'ya' git buiñor
gui'. ³¹ Ba' gu Israel kam ja'tkam nam
tii mi' pui' jii'm na ji'k jax tu aagix,
nam ja'p jum aa' nam git pu'ni ja'k
jix bhai' ji bi'ya' buiñor gu Dios, ja'k-
bui' kat gampai' ji bii mit. Cham tu'x
kikii' ja'tkam ja tii gu Dios. ³² ¿Jax ba'r
jum duukam chi? Dho nam gu' cham
tu' soi'm ilhdhat buiñor ti jii'ñdha' gu
Dios, daipu' gu tu' nam jax buada' nam
bhaan ge'gerkam jum taat ka'. Ja'p ji
buus ba' na mit dhi' bhaan jutbuk ia'ri,
ja'p na tu' jodai no' ñich bhaan jutbuk ia.
³³ Pui'm kai'ch ji gu' maa'n kap na mit
pai' tu ua'nak gu bijik dir kam na bhaan
tu a'ga dhi' na pui' ji buusan na gu jodai,
jup jum kai'ch:

Maa'n jañ mi' ja daaxdha' gu jodai gu
Sion oi'nkam nam ba' dhi' bhaan
jutbui ia'lhia'.

Ba' gu jaroi' na bhaan bam machia' dhi
jodai,

cham tu' bhaan jum xi'irbo' gatuuk.

**Na bhaan ba tu a'ga' gu Paablo gu
Israel kam ja'tkam gio gux bhai'm
kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam**

10 Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan,
aañ tiix aa' nam git gu Israel
kam ja'tkam cham mu ja'k bhiiya' nam
pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha', tii
ja a'mkam pui' ja'k tu daa'ñchu'nda' iñ
buiñor gu Dios. ² Jix maat iñ aañ nam
gu Israel kam ja'tkam tiix aa' nam git
mi' pui' xi jii'mda' na jax jix aa' gu Dios,
dai ji nam gu' cham maat na jax pik ja'k
jum aa' nam mi' pui' jii'mda'. ³ Cham ti

jii'gi'ñ am gu' na gu Dios pix diilh nax
kii' maa'nkam tigia' gu jaroi', cham tu'
na diilh jix kii' maa'nkam jum ilhii'ñd-
ha' nam jax tu jim diilh. Dhi' bhaan ba'
cham tu' mi' pui' jii'm am buiñor gu Dios
na jax pik ja'k jum aa' nam mi' pui' ji-
imda'. ⁴ Na gu' pui' na ji'k jax tu aagix
gui' nat Moisees tu ua'nak, mi' bhaan
ji juu buiñor guch Xoi'kam. Pui' ku ba'
gu jaroi' no' buiñor ba ti jii'gi'ñ guch
Xoi'kam, gu Dios pui' ba ilhdha' nar jix
kii' maa'nkam ka'.

⁵ Jano' nat gu Moisees tu ua'nak na
ji'k jax tu aagix, ja'pni ja'k jup xi chu
ua'na: “Gu jaroi' na mi' pui' jimia' dhi'
na ji'k jax ba tu aagix, dhi' buiñor jimia'
gu Dios.” ⁶⁻⁸ Ba' ja'p ja'k iam nat dhi'
pix Moisees jup tu ua'nak, tu aa' ip nam
silh pix buiñor ti jii'ñdha' gu Dios nam
ba' buiñor jimia', na gu' pu'ni ja'k cham
pik xijai. Na gu' cham jum aa' kia' nam
jax jum aa'nda': Jix xijai na jaroi' mu tis-
dia'x dhaam na ba' tigia' gu Dios, piam
ku gu' mijimmi pai' nam jum jumpa'n
gu ja i'ii'mda' gu koi'nga'n na ba' mu
ja'k tigia' no' ampik mu ja'k oiri. Mat-
gim gu' ja'pji sap ja a'm nap tu'ii' gu
ñio'ki'ñ gu Dios, ja chiichiñ am gio ja
jujur am. Ba' xib dhi' pu'ni ip, gu jaroi'
no't ja'p pix soi'm ilhdhak buiñor ba ti
jii'ñ guch Xoi'kam, gu Dios pui' ba ti-
gia' na dhi'r jix kii' maa'nkam ka'. Cham
jum aa' nax xijaim ilhii'ñdha', no' gu'
jax jum aa': “Jix xijai nañ mu tisdia'x
dhaam nañ ba' tigia' guch Xoi'kam, piam
ku gu' mu ja'k nam pai'm jumpa'n gu ja
i'ii'mda' gu koi'nga'n no' ampik mu ja'k
oiri.” Gu' ja'pji na gu' na jax bam kai'ch
nach a'm jup tu'ii' gux bhai'm kai'chd-
ham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam. Dhi' ba'r di'
gux bhai'm kai'chdham ñi'ook nach jax
chu'm bhaan tu a'ga aach. Pui' ja tit-
daim ich gu' gu ja'tkam nax bhaai' nam
soi'm ilhdhai buiñor ba ti jii'ñdha' guch
Xoi'kam, pui' pix, cham tu' nam aa' nam
tu' pik jax dhuñia'. ⁹ Na' gu' daipu' no'

jaro'i diilh chiñii'n ki'n pui' ba kai'ch na guch Xoi'kam jir Ge'kam, gio na biix juraa'n ki'n ba ti jii'gi'n nat gu Dios pix du-a'ndhak giop bamii' mu dir koi'nga'n tir, cham tu' mu ja'k ka jimda' na pai' gammiji git mi' pup jum tulhii'ndha'. ¹⁰ Na gu' no'ch biix jich jur ki'n buiñor ba ti jii'gi'n guch Xoi'kam, gio no'ch diilh jich chiñ ki'n pui' ba kai'ch nar Ge'kam, gu Dios jix kikii' ja'tkam bach chigia', ba' cham tu' mu ja'k ka jimda' ich nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhi'ndha'.

¹¹ Jup jum kai'ch gu' maa'n kap mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: "Gu Dios pix diilh pui' tu duñia' nam cham tu' bhaan jum xi'i'rbo' gui' nam tu' silhkam soi'm ilhdhai buiñor ti jii'ndha'." ¹² Ba' dhi' biix pix ja aagit jup kai'ch gu ja'tkam sia nar jaro'i, cham jax bua no'r Israel kam maa'nkam piam ku gu' cham. Biix pix jir ja Dios tuk gu' gu Dios nam ji'k jix jai'ch gu ja'tkam, ba' ge' makia' gu tu' gu jaro'i no' soi'm ilhdhat taan. ¹³ Na gu' ja'pnip jum kai'ch maakam ja'k na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: "Gui' nam ji'k soi'm ilhdhat buiñor ba tu daanda' gu Dios, gui' diilh mi' dhir ba ja boosga' nam pai' mu ja'k jiim nam gammiji mi' pup jum tulhi'ndha'." ¹⁴ ¿Gu' pix ji na gu' jax jam dui soi'm ilhdhaip tu dañia' buiñor gu Dios no'm gu' cham buiñor ti jii'gi'n? ¿Gio jax jam dui buiñor jup ti jii'ndha' no'm cham pai' pu chu'm tē kē na tum a'ga? ¿Gio jax jam dui pu chu'm jup ti kaaya' no' pu cham jaro'i pu chu'm tu ja a'gi'n? ¹⁵ ¿Gio jax dhuip jai'chdhihia' gu jaro'i na pu chu'm tu ja a'gidha' no' gu' gu Dios cham jaro'i pu chu'm ki'n nai' jootos? Jup jum kai'ch gu' maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: "Ja'p moo joidham jix bhai' tu tatda' no'm pai' dhir jiim gui' nam tu a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n gu Dios!"

¹⁶ Gu' ji na gu' cham tu' nam moo biix kēēji mi' pui'p jimia' na jax jum kai'chd-

ha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam, ja'p na jax jum kai'ch mi' nat pai' tu ua'nak gu Isaiyas bijik, jup jum kai'ch: "Aapi' Dios, cham jaro'i iam ti jii'ndhak mi' pui' ba ji jii sia ku mit tii ba kai gux bhai'm kai'chdham jum ñi'look." ¹⁷ Na gu'm aa' na biipi' kaaya' gu jaro'i gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam na ba' mi' dhir bhai' ji ti jii'ndha' biix juraa'n ki'n.

¹⁸ Ba' aañ diilh jup jiñ aa'nda': ¿Kux chakui aa chi pai' dhuuk kai mit gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam biix nam ji'k jir Israel kam ja'tkam? Ba kai mit ji matgim, na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam:

Biix kap nai' pui' tum a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n gu Dios, na mit gu' biix kap ai na ji'x oi'nga'n gui' nam pu'ni nai' tu a'ga.

¹⁹ Gu' ba' ja'p jañ jup jiñ aa': ¿Ka' gu' pu cham maatit kē am aa na tu' bhaan tum a'ga? Ja'ppi na gu' gu Moisees jup kai'ch maa'n kap nat pai' tu ua'nak bhaankamu'n gu Dios:

Aañ pui' ja duñia' gu Israel kam ja'tkam nam ja jii'mui bhai' ji bhaaku' ja bui gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam,

pui'n ja duñia' nam ja bhaamkidha' gui' nam pu cham tu' maatit tē kē.

²⁰ Ba' ja'p ja'k gu Isaiyas jix bhai' pui'p xi kai'ch bhaankamu'n gu Dios, jup kai'ch:

Jiñ chi mit gu ja'tkam gui' nam tii cham jiñ ga'nga,

ja buiñ maax jañich gu ja'tkam gui' nam cham ji'x iam pai' dhuuk tiñ chikka.

²¹ Ba' gu Isaiyas pix na bhaankam tu a'ga gu Dios jup kai'ch ip na bhaan tu a'ga gu Israel kam ja'tkam: "Aañ bix chanooll mui' tii pu ja daagi'n guñ ñob dhi ja'tkam, gu' ji nam gu'r jix kaapak, pu cham tu' ka'm ti ñii'n am."

**Na ba tu aa'nda' gu Paablo
na pui ja a'm ti niidhim gu
Dios gu Israel kam ja'tkam**

11 Ba' ja'p jañ jup kai'ch aañ: ¿Pu cham tu' aa chi ba' kap jum buix-i'ñ gu Dios ja bui gu Israel kam ja'tkam? Matgim ja a'm ji na ti niidhim pui. ¿Jax japim giñ ñii'ñ aañ? Aa'ñ pui'p jir Israel kam maa'nkam gu', jir jiñ boxii gu Abraam, gio mi' dhir jai'chdhir jañich ja bui gu kukuulsi'ñ gu Benjamiin. ² Jax dhui nat gu' gu Dios pu bijik dir ja a'm ti tii gu Israel kam ja'tkam nam pu'ñir ja'tkam tugi'ñ ka', ba' xib pui pui' ja ilhi-i'ñ nam jir ja'tkam tugi'ñ. Gi na pim gu'x maat na jax jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam, na bhaan tu a'ga gu Eliiyas na tii aagi'ñ gu Dios nam buam pix ba tu jim gu Israel kam ja'tkam, jup titda: ³ “Aapi' Dios, gu Israel kam ja'tkam jamit biix ba ja koi gui' nam jum a'mkam tii tu a'ga, ja xichui' mit gui' nam bhaan ka tum makgirxi'ñdhat. Dai aañ pix ba bi'chu' nañ pui kapup duatu', ku gu' sap sia biix kañ mu'aa' am ji kia'.” ⁴ Gu' ji na gu' gu Dios jup titda: “Matgim jai' pup ji nam jix jai'ch gui' nam jir jiñ ja'tkam tuk. Baik oo'm daman mambhiix jix cha'tmam oo'm (700) pup jañ ja bia', na mit chakui maa'nnim ja o'lhia ki'n gu'kik tu daani buiñor gu ja'p-pix dios Baal jum tiitgidam.” ⁵ Ba' dhi' pu'ñi ip xib, ji'k pix bi'iix am gu Israel kam ja'tkam nam mi' pu tu duñia' na jax jix aa' gu Dios, nat gu' diilh gu Dios jix joi'mdat pui' ja'k ja a'm ti tii. ⁶ Gu' ba' no' gu' pui'm kai'ch nat gu Dios jix joi'mdak ja a'm ti tii, dhi' bhaan jix maati' na cham tu' gu tu' na mit jix bhai'm duukam jup tu duu na ba' pu'ñi ja'k jir ja mai'chik, gu' ja'pji pui' pix nat jix ja joi'mdak ja a'm ti tii. Na gu' no'm git jix bhai'm duukam jup tu duñia' gu tu', cham tu' pui'm kai'chdha' git nat pui' pix jix ja joi'mdak ja a'm ti tii gu Dios.

⁷ ¿Mi' dhir gi, jax ja'k jach jup xi kai'chdha'? Aa dho na mit jai' dhit gu Israel kam ja'tkam cham ji'xkat tii gui' nam tu' pik tii gaagidhat, dai gui' tii mit nat ji'k diilh gu Dios ja a'm ti tii. Gu jai' ba' dai nat xi ja kaapakadak gu ja jur nam ba' cham ji'xkat maatit kaaya' ni kum jix maatit tigia' gui' nam tu' tii ga'nga. ⁸ Na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam na bhaan tu a'ga gu Israel kam ja'tkam: “Gu Dios pui' ja duu nam ja'p tu jimda' nam panaas pu cham ja jur bia'ka'. Cham maatit ti nii'ñdha' am, ni kum jix maatit tē kee'ke'.” ⁹ Gio gu Dabii ja'pnip kai'ch ip ja'p ja'k bhaankamu'n gu Dios:

Gammijim joidham jix bhai'm taatit mui' dhit maap tu kua'da' nam ba' dhi' bhaan jum tukgi'ñka'.

Dhi' pix bhaan ja mai'chia' gux buam jum duukam na ba' mi' dhir dai nam bam tulhiina'.

¹⁰ Gio nai' pix cham ji ñiñña ka' am nam ba' cham ti nii'ñdha' na tu' jax jum buada',

gio nam nai' pix ji dhu'nmarka',
pu cham ji'xkat pai' dhuuk kam siissa' am.

**Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nam jax
ja'k dui cham mu ja'k ka jiimda' gui'
nam cham jir Israel kam
ja'tkam nam pai' gammiji
git mi' pup jum tulhiindha'**

¹¹ Ba' ja'p jañ jup kai'ch: ¿Pu gammiji mai' ba suulh jamit aa chi ba' gu Israel kam ja'tkam na mit pui' biix aixim bhaan bam tukgi? Chaam tu' ji matgim, gu' ja'pji nam ba' jax dhui dhi' bhaan cham mu ja'k bhiiya' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'. Ba' bhai' pup ñiñña'm ip gu Israel kam ja'tkam na gui'x bhai' ba tu ja jimda', panaas kum dhi' bhaan pix bhai' ji ja jii'mo'. ¹² Ba' no' gu' pu kai'ñkam pix jix bhai' tu ja jii gu ja'tkam

biix na ji'x oi'nga'n gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, na mit cham am bua pix gui' nam jir Israel kam ja'tkam, dho bak gu'x bhai' ji na tu ja jimia' biix gu ja'tkam ya' kam dhi oi'nga'n no' mit biix gu Israel kam ja'tkam mi' pui'p jii na jax jix aa' gu Dios.

¹³ Ba' ja'p jañ xi jam tiidam aapi'm na pim cham jir Israel kam ja'tkam: Gu Dios, ja buiñ joat nañ jimia' gui' nam pu'ñi cham jir Israel kam ja'tkam nañ tu ja a'gidha', ba' joidham jix bhai'ñ chaat iñ dhi' nat jax chu'm ki'n jiñ dhai gu Dios. ¹⁴ Nañ gu' aañ jix aa' nam gu Israel kam ja'tkam bhai' ji jam jii'moi mi' pui'p ba jimia' na jax jix aa' gu Dios. Cham aa' iñ gu' tii nam mu ja'k bhiiya' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'. ¹⁵ Na gu' nañ jax ba kai'ch, no' mit gu Israel kam ja'tkam jix bhai' duu nam ba' biix gu ja'tkam gui' nam cham jir Israel kam jix bhai' ji bi'ya' buiñor gu Dios, ¿jax ba' tu tui'ka' pim ilhii'ñ no' mit biix jix bhai'p bii buiñor gu Dios gui' nam jir Israel kam? Ja'pni dho tum duñia' panaas na jax no' mit ko'iik gio bhai'p ji baapam biix gu ja'tkam. ¹⁶ Na gu' dhi' ja'pni na jax gu biipi' kam paan no' mit jix xidhuu kam jup duu, gu tui' nam pai' dhir jup duñia', pui' biix jup jix xidhuu ka'. Gio gu jax chu'm tua no' tii dai gu takaa'n jup jix xidhuu, sia gu mamraga'n pui'p jix xidhuu ka'.

¹⁷ Ja'pni ji buusan am ip gu Israel kam ja'tkam na jax gu oliibo. Dai ji nat gu' dhi oliibo jai'm i'ki gu mamraga'n, jai' ba'm ua'rak bham tuttui' gui' nar gampix kam, na cham tu'r i'xchix kam. Dhi' ba' ja'p ji buusan nar aapi'm na pim cham jir Israel kam ja'tkam, ba' maap bam daa' pim gu oliibo gui' na mi' pu kiik, ja'p ji buusan na maa'n na jax pix jir di' gu diilh mamraga'n. ¹⁸ Ku pim ji gu' cham tu' jax jum aa'nda' ji na pim aapi'm jix io'm jir jix kiki' ja'tkam ku mit ba' bhai' jam tuttu bhaan gu oliibo, gu' ba' gui'

na pik jir mamraga'n jamit ja i'ki nam cham jir kiki', na pim gu' dhi' bhaan ge'gerkam bam taat ka'. Gu' ba' no' pim gu' pui'm aa', dai na pim xi chi'ñchoka' na pim cham tu' diilh dudua, gu' ja'pji gu takaa'n gu oliibo na mu jam maak ii'm-da' na pim ba' ki'n dudua, na gu' gui' mi' pu tu tak.

¹⁹ Piam ku pim gu' jax kai'ch: "Jax dhuu na mit gu' diilh ja i'kik aach bhach chuttu. ¿Tu' gi bhaan jup jir jich kuiñcha?" ²⁰ Tii dhor pui', dai ji na gu' gui' ja i'ki mit nam cham soi'm ilhdhat tu' silhkam buiñor ti jügi'ñ guch Xoi'kam. Ba' aapi'm pu kai'ñkam pix bhai'p jam tuttu mit na pim buiñor soi'm ilhdhat ti jügi'ñ guch Xoi'kam. Cham jir am ba' na pim ge'gerkam jum taat ka', gu' ja'pji na pim jix chotdonit soi' pix jum ilhii'ñdha' bhai' pui' ji chu't. ²¹ Cham bhai' ka tu jam jimia' gu' no' pim dai ge'gerkam jum taat, nat gu' cham ja joi'gilh gui' na pu diilh jir mamraga'n kat dhi oliibo. ¿Ilhii'ñ japim aa ba' nap xi jam joi'mda' aapi'm na pim cham silhkam jir mamraga'n? Chaam tu' ji na jam joi'mda'. ²² Jir jix chu joi'gi'n dho gu Dios, gu' ji na gu' pui'p jix bhanaa'. Tii' nat bhaam ja bui gui' na mit biix aixim bhaan jum tukgi gu tu' na ya' dhi oi'nga'n jix chu jai'ch, sia kum tiir Israel kam ja'tkam. Aapi'm ba' xi jam joi'mdak jam tiigik jix bhai'p jam duu, sia ku pim tii cham jir Israel kam. Jum aa' ba' na pim mi' pui' tu duñiidha' nat jax pik kai'ñkam xi jam joi'mdak jam a'm ti tii, na gu' no' pim cham mi' pui' tu duñiim, giop jam i'kia' bhai' dhir bhaan gu oliibo. ²³ Gu' ba' no' mit gu' gu Israel kam ja'tkam mi' pui' jii na jax jix aa' gu Dios, gio dho bhai'p ja tuttu' bhaan gu oliibo nam jir pai' kam, na gu' gu Dios bixchu'x bhaai' na pu tu duñia', pu cham tu' tu' jibo'xchu'n. ²⁴ Tii' na aapi'm na pim tii cham jir Israel kam ja'tkam, gu Dios xi i'kdharak gu mamraga'n gu gam-

pix kam oliibo bhai' ja'k tuttui gui' nar i'xchixim gu oliibo. ¿Ilhii'ñ japim aa ba' nap jix xijaichu'n gu Dios na gio bhai'p tuttuidha' gui' na diilh pur mamraga'n gu oliibo gui' nar i'xchixim? Chaam tu' ji na xijaichu'n, na gu' pu diilh jir mamraga'n, gio diilh gu Dios bhai' dhir i'ki.

Na ba tu aa'nda' gu Paablo nam jax ja'k dui cham mu ja'k ka jiimda' gu Israel kam ja'tkam nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'

²⁵ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aañ jam aagi'ndha' na jax ja'k tu'tt' pui' ja'k tu duiñchu' gu Dios na pim ba' cham tu' bhaan jix amatdagim jum ilhii'ñdha'. Dho jai' dhit gu Israel kam ja'tkam ja kaapakai gu Dios gu ja jujur nam ba' cham ji'x maatit tē kēēke', kut ji gu' alhio pix pui' ja duu ji nam ji'x pix biix ka xi chi ji'ñdha' buiñor guch Xoi'kam gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam. ²⁶ Ba' no' mit pu'ñi biix ba ti ji'ñ, biix nam ji'k jir Israel kam ja'tkam mi' dhir ba ja boosga' gu Dios bhaan gu boi nam pai' bhaan mu ja'k jiim nam pai' gammiji git mi' pup jum tulhiindha'. Na gu' maa'n kap jup jum kai'ch na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam:

Gui' na tu booso'nda' mi' dhir bhaan gu boi nam pai' mu ja'k jiimda' gu ja'tkam nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha',

mi' dhir maaxilhia' Sion.

Dhi' ba'r di' ka' gui' na ja uañchuda' biix gu ja ua'tulhdhara' gu bopxi'ñ gu Jakob.

²⁷ Gio ja'p iam jup kai'ch ip gu Dios:

Nañ pai' dhuuk biix xi ja uañdhai gu ja ua'tulhdhara',

dai nañ mui' xi ja binta'.

²⁸ Gu Israel kam ja'tkam xib jix bhaamki'ñ am gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, ba' ampix jix bhai' na pim aapi'm kaaya', ku gu'x ja

joi'gi'n ji gu Dios, nat gu' pu bijik dir ja a'm ti tií gu ja bopxi kat. ²⁹ Na gu' gu tu' na makia' gu Dios gu jaroi', cham tu' giop baabuidha' gatuuk, gu' ja'ppi na gammiji pup jir diilhga'n ka'. Gio gu jaroi' na pu'ñi bhaan ti tigia', pu gammiji ip na bhaan pup ti niidhidha'. ³⁰ Bijik na pimit aapi'm cham am bua buiñor gu Dios, pu cham tu' jam a'm ka ti niidhim. Ba' na mit gu Israel kam ja'tkam cham am jup ka bua buiñor gu Dios, aapi'm xi jam joi'mdak jam a'm jup ti tií. ³¹ Pu chu'm ki'n jamit cham am jup bua xib gu Israel kam ja'tkam na pimit aapi'm jax chu'm ki'n cham am bua bijik, ku gu' diilh ji gu Dios nat pui' ja'k tu duu na ba' jax dhui xi jam joi'mdai jam a'm ti tigia' aapi'm. Mi' dhir ba' giox ja joi'mdai ja a'm jup ti tigia' gu Israel kam ja'tkam pui' nat jax ba duu xib. ³² Ba' dhi' ja'pni pik jir jum duukam, nat gu Dios pix pui' tu duu nam biix gu ja'tkam cham mi' pui' jimia' na jax jix aa' na ba' mi' dhir biix jix ja joi'mdai ja a'm ba ti niidhidha'.

³³ Ja'p moo joidham bixchu'x aichu'n gu Dios na jax ja'k tu duñia' gu tu'! Jix io'm jix chu matda'. Cham jaroi' mat ka' na jax ja'k ji chu buusnia' pui' na jax ilhi'i'ndha', ni ku cham jaroi' mat ka' na jax kai'ñkam pui' tu duñiidha', sia kum tiix mat ka' gu ja'tkam gu tu' na jax buada'.

³⁴ Jup jum kai'ch gu' maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: “¿Jaroo gip guguuxdha' gu Dios? Na gu' pu cham jaroi' maat na jax jum aa'nda'.” ³⁵ Gio ja'p iam ja'pniip jum kai'ch: “¿Jaroo tu' ba maa gu Dios na ba' bhammi dir bha ja'k ja'k jup buidha' gu tu' ki'n?” ³⁶ Jax dhui na gu' biix bhammi dir bha tu jim buiñor gu Dios na ji'k tu'x chu jai'ch, gui'p tu duu na ba'x chu jai'ch. Jir ti diilhga'n biix gu Dios, cham tu' na jai'p jir tu aachga'n. Pui' ku ba'm aa' nach gammiji buiñor tu daanda'. Mooch git pui' duiñchu'nda' gammiji.

**Na ba tu aa'nda' gu Paablo nach jax
ja'k jix kikii' i'ii'mda' ba ua'ka'**

12 Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aañ soi' jam titda na pim gammiji mi' pui' xi jii'mda' na jax jix aa' gu Dios, kapbhai' nat xi jam joi'mdak jam a'm ba ti tii. Gammiji pim jix u'uañ jup tui'ngida' gui' buiñor, cha'pim tu' bhaan kam ua'tulhi'ndha'. Na gu' no' pim pu'ñi duiñchu', dhi' bhaan ge'kamtu'nda' pim gu Dios, gio nax bhai' tu jam jimda' aapi'm diilh. Gio na gu' pu'ñi ja'k ja'p ji buusanda' na pim makgirxi'ndha' gu Dios gu jam i'ii'mda'. ² Cha'pim pui' ja'k ka tu duduaka' nam jax ja'k tu dudua gu jai' ja'tkam nam cham ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam, ni ku pim cham pui' ja'k kam aa'nda', gu' ja'pji na pim ba gaagidha' na pim jax ja'k jix bhai' bi'iidha' gammiji buiñor gu Dios, na tu'r jix kii' buiñor gui' gio na jax jir mi' pui'.

³ Aa'ñ nañ jir nobii'ñ guch Xoi'kam nat pu chu'm ki'n jiñ dhai gu Dios, pu jam titda iñ jiñ jaaduñ na pim cham tu'x io'm tu' ka'm xim ilhii'ndha', daipu' ji na pim jax pix jum ilhii'ñ xib, nat ji'x pix bhaan jam a'm ti tii gu Dios na pimit soi'm ilhdhak buiñor ti jii'ñ. ⁴ Na gu' pui' na jax dhich chutku', sia ku mui' tuttuidhix nach ki'n tu'x bua, gu' pix ji nach gu' cham tu' biix ki'n pu duñia' gu tu'. Jax dhui na gu' biix ji'ma'n aagix nach tu' ki'n jax buada'. ⁵ Pu'ñi ip ba' aach nach ji'k buiñor ti jii'gi'ñ guch Xoi'kam, maa'n nach jax pix buiñor maap jich dhaa' sia kuch jir mui', nach gu' biix buiñor ti jii'gi'ñ.

⁶ Biix aixim tu'm jich maa gu' gu Dios nach jix joojoidhat pu tu duñia' biix ji'ma'n, nat jax chu'm ilh diilh. Ba' no't gu' jai' dhit jich a'm bii nach nai' tu a'ga' bhaankamu'n gu Dios, dhoch nai' xi chu a'ga' na jax pix jich jurtu'nka' diilh gu Dios, gio nach ji'x pix ti jii'gi'nd-

ha' nar mi' pui'. ⁷ Piam kut gu' jai' dhit jich a'm bii nach ja palhbui'ndha' gu ja'tkam tu' na pix ki'n, dho ja'pji nach pui'p ba duiñchu'nda', dai ji na gu' na jax pix jir mi' pui' ip. Piam kut gu' jaroi' maadit bhaan bii na tu mamtux-i'ndha' pix gu ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, dho pui' ba duiñchu'nda' ip. ⁸ Piam kut gu' jaroi' maadit bhaan bii na ja gu'n-guxi'ndha' gui' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam nam jax ja'k cham jum o'jolhi'ndha', dho pui' ba duiñchu'nda' ip sia. Piam kut gu' jumai bhaan jup bii na tu ja maakda' gu tu' gui' nam cham tu' bia' ni ji'x, dho pui'p ba duiñchu'nda' dho. Piam kut gu' jaroi' bhaan jup bii ip na jax ja'k ja silhka'nda' gu jai', jir am ip na pui' duñia', dai na ja'x-chudhix kam na jax pix jir mi' pui'. Ba' gu jaroi' no't bhaan bii nax ja joi'mdat ja palhbui'ndha' gu ja'tkam tu' na pix bhaan, joidham dhox bhai'm taatit pui'p ba duiñchu'nda'.

**Na ba tu aa'nda' gu Paablo na jax
ja'k jum aa' nam tui'ngida' gui' nam
buiñor ti jii'gi'ndha' guch Xoi'kam**

⁹ Aapi'm na pim ba ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam, tu' silhkam japim xim ja joi'gi'nda' biix ji'ma'n, cham tu' na palhiip pix. Cha'pim ka kii'galhi'ndha' gux buam jum duukam, gu' ja'pji dai gui' na tu'r jix kii' na pim gaa'ñchu'nda'. ¹⁰ Pui' pim ja'k xim ja joi'gi'nda' na jax no' pim mia'n jir jum jajaa'nnim ka' git. Tu' ka'm japim xim niniidhat, cham tu' na pim ampix jum jajaaxmagi'ndha'.

¹¹ Gio na pim tu juanda' cham oodat buiñor gu Dios, cham tu' na pim ampix pui'x chu o'jo'nda'.

¹² Gio ba' na pim jix bhai'm taatit niirada' guch Xoi'kam na gio bhai'p jim. Gio na pim nakoo'nda' gu tulhiinara' no't tu' bhaan jam daam ma jii. Gio ba' na pim gammiji tu daanda' buiñor gu Dios.

¹³ Gio na pim jix bhai' ja buada' guch Xoi'kam jii'gi'ndham gui' nam cham tu' bia' ni jix, pui' pim jum ilhii'ndha' na pim panaas aapi'm pix jir gui' ka'. Gio gui' nam jam paxiaraidha', jix bhai' pim ja titdat, cham tu' na pim jix ja bhaamki'ndha'.

¹⁴ Gio gui' nam xi jam bhaamkidhat xi jam koodak ka', cha'pim pui' kai'chdha' na git iam tu' na pix ja duña'x buam jum duukam, ja'kbui' kat ji na pim tu ja daañxi'ndha' na git jix bhai' tu ja jimda'.

¹⁵ Ba' no'm jai' dhit jix bhai'm taat, jai' pim jix bhai'p xim taat ka' ja biim. Gu' ba' no'm jai' dhit suan, pui' pim jup xi suanda' ja biim.

¹⁶ Joidham japim jix bhai' kai'chit tu oi'ñka', cham tu' na pim xim bhabhaakui'ndha'. Ni ku pim cham ge'gerkam jum taat ka', soi' pix ji na pim jum ilhii'ndha' nam jax soi'm ilhii'ndha' gu jai'. Cha'pim jix chu mamatdagim jup jum ilhii'ndha' sia, na gu' cham jir am na pim tu' pix ja ilhii'ndha' gu jai'.

¹⁷ No't jaroi'x buam jam duiñ gu tu', cha'pim ja'k buppi'ndha', gu' ja'pji na pim ja'kbui' kat jix bhai' ja buada' biix pix gu ja'tkam. ¹⁸ Xi gaagidha' pim na pim jax ja'k jix bhai' bi'iidha' gammiji ja bui gu ja'tkam nam ba' cham xi jam bhaamki'ndha', ni aapi'm mu ja'k. ¹⁹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aañ pu jam titda na pim cham tu' pui'p buada' gu jaroi' no't tu'x buam jam duiñ. Gu Dios diilh jix maat na jax ja'k ja duña' gui' nam jix buam tu buada', na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam, na ja'pni kai'ch gu Dios: "Dai aañ jix bhaai' nañ ja'k buidha' gu jaroi' na buam jam dooda'. Pu chu'm ki'n jañ ja'k jup buidha' na jax chu'm ki'n jix buam jam dooda'." ²⁰ Gio ja'p ja'k iam nap tu ua'ñix jup jum kai'ch ip: "No' mi' pai'm taagiob ba uamaim gu jaroi' na xim bhaamki'ndha', xi chu makia' ap. Piam no' mi' pai' ba tonmoim, xi

choi'dha' ap gu suudai'. Na gu' pu'ñi ja'k jum xi'irboi cham kam bhaamki'ndha'."

²¹ Ja'kbui' pim mai'chikda' gux buam jum duukam ki'n gux bhai'm duukam na pim jup tu buada', cham tu' na ja'kbui' kat jam mai'chikda'.

13 Gio gu ge'gerkam nam jix chu jai'ch, tu' ka'm japim xi ja niidhat, cham tu' na pim gampai' ja ilhi-i'ndha', na gu' dhi' gu Dios pix na ja daraas. Cham tu' jai'ch ka'm git gu' gu ge'gerkam ya' dhi oi'ñga'n no' git gu Dios cham pu kai'chdha'. ² Gu jaroi' ba' no' cham tu' ka'm ja nii'ñ gu ge'gerkam, dhi' bhaan jix maati' ka' na cham tu' mi' pui' tu da'ngi na jax ilhii'ñ gu Dios. Ba' gu jaroi' na cham pui' ilhii'ndha' na jax ilhii'ndha' gu Dios, dai na ba tulhi-iñchuda'. ³ Na gu' gu Dios cham tu' pu kai'ñkam ja daraas gu ge'gerkam nam ba'x ja iibhi'ndha' gui' nam jix bhai'm duukam jup tu buada', gu' gui' ji nam jix buam tu buada'. Pui' na jax aapi'm no' pim jix aa' na pim cham tu' bhaan ja iibhi'ndha' gu ge'gerkam, dho dai na pim cham tu'x buam tu buada', dai ba' nam pix jix bhai' jam aa'nda' diilh gu ge'gerkam na pim jix bhai' tu jim. ⁴ Pu kai'ñkam ja daraas gu' gu Dios gu ge'gerkam nam ba' joidham jix bhai' tu oi'ñkam gui' nam jir jix kiki' ja'tkam. Ba' no' pim gu' aapi'm jix buam pix tu jim, dho pu'ñi dai na pim jix chotdon ka' na pim jix ja iibhi'ndha' gu ge'gerkam. Na gu' cham tu' ja'p pix ua'ka' gu ge'kam gu oxia, gu' ja'pji na dhi' bhaan jix maati' ka' na ja tulhi-iñchuda' gui' nam jix buam tomaat ka'. Pu'ñi ja'k bhaankam tu juan am gu Dios gu ge'gerkam ya' kam dhi oi'ñga'n. ⁵ Pui' ku ba'm aa' na pim tu' ka'm ja nii'ndha' gu ge'gerkam, ku gu' cham tu' ji na dai na pim jix ja iibhidhat nam cham jam tulhi-iñchuda', gu' ja'pji na gu' dhi' pui' ja'k jum aa' buiñor gu Dios. ⁶ Gu' ba' nam gu' gu ge'gerkam bhaankam tu juan

gu Dios, jum aa' ip na pim tu maakda' gu tuumiñ na ji'k aagix na ja a'm bi'iidha'.

⁷ Gammiji jam a'm jum aa' na pim tu maakda' gu tuumiñ na pai' dhuuk jum aajidha'. Tu namkidhidhat japim sia tu' na pix bhaan no' pim tu ua'tu'n. Gio tu' na aagix ka' na pim tu namki'ñdha', tu namkidhidhat japim. Gio tu' ka'm japim ja niidhat gui' nam aagix ka' na pim tu' ka'm ja nii'ñdha', jir jix bhabhai'kam ka' pim ja bui. ⁸ Gio diilh japim cham tu'm u'ua'tu'nda', xim nanamkidhat japim. Gu jaroi' no' pim jix joi'mdat nii'ñ, jix bhai' pim xi dhuñia' na pim ba' dhi' bhaan cham tu' ka ua'tu'nda'. Na gu' jaroi' no'ch jix joi'mdat nii'ñ, ja'p ji buusanda' nach ua'tu'nda'. Gu' ba' no'ch jix ja joi'mdat pu'ñix bhai' ja bua gu ja'tkam, dhi' bhaan pui' bam kai'ch na chich biix pui' ba duu gu jai' na jax ja'k jup tu aagix. ⁹ Ja'pni tu aagix gu' buiñor gu Dios nach tu duiñchu'nda': "Cha'p jai' ja biim boppoda' gu u'uub, daipu' gum biina' nap jax chu'm biima'n tu kioka'. Cha'p ja koo'nda' gu ja'tkam. Cha'p jix joi'ñdha' gu tu' no'r jumai ga'n." Ba' dhi' pui' na jax tu aagix, gam biix gu jai', dhi' pix bhaan jim titmo na ja'pnim kai'ch: "Jix ja joi'mdat jap jix bhai' ja buada' gu ja'tkam sia nar jaroi' ka' git. Pui'p ja'k jix ja joi'mdat jix bhai' ja buada' nap jax diilh xim joi'mdat jix bhai'm buada'."

¹⁰ Na gu' gu jaroi' no'x chu joi'gi'n, jir jix bhai'kam ka' pix ja bui gu jai', cham tu' nax ja bhaamki'ñdha'. Pui' ku ba' dhi' bhaan jim titmo biix na ji'k jax jup tu aagix gu jai'.

¹¹ Jix ja joi'mdat japim jix bhai' xi ja buada' gu ja'tkam, nat gu' xib jix io'm ba miamri na pai' dhuuk bach baidhika' guch Xoi'kam nach buiñor bap tui'ka', cham tu' pui' na jax jano' na chich jax kia'pix buiñor ti jii'ñ na mit pai' dhuuk tuch a'gi guch bhai'm kai'chdham ñi'ook. Jum aa' ba' na pim jix bhai' xi ñiññiai xib mi' pui' xi chu duñia' na jax jix aa'

gu Dios. ¹² Ja'p ji buusan gu' nach tukaa' buujim xib, gu' pix ji nach gu' ba xia'ñdhim, cham xiim bhai' ba tu maaxilhia'. Pui' ku ba'ch a'm jum aa' nach cham tu' bhaan kap jich buixi'ñdha' gu tu' nar jix chukgam ga'n, gu' ja'ppi dai gui' na tu'r jix chu maax ga'n nach bap tu duñiidha'. Ja'p ji buusnia' nach gux chu maax ki'n ba tich chii'dha', ja'p na jax gu sandaarui'x nam bapaiñum kuktun ba tim tii'dha' no'm bax chu kokdak. ¹³ Gammijich jix chu maax kir jii'mda' ja'p na jax no' joidham jix bhai' tanoor, nach cham tu' mu pai' jimmida' pai' nam mui' dhit maap tu kua'da'x bhai'm taatit gu ja'tkam gui' nam cham tu' ka'm ti nii'ñ, piam sia tu' na pix nam sap pik ba' bhaan jix bhai'm taat ka'. Ni kuch cham jix maik ka', ni kuch cham nai' pix ja biim boppoda' gu jai' u'uub nam jir ganai' pix ka', ni kuch cham nai' tu kokdada', ni kuch cham bixchu' bhaan jix chi jii'gak ka'. ¹⁴ Gu ja'ppi nach gammiji mi' pui' xi jii'mda' na jax jix aa' guch Xoi'kam. Cha'ch jich dho'ñchoka' na jax jich jurtu'nka' gux buam jum duukam, na gu' dhi' dai nach bach ua'tulhdha' no'ch mi jii'gi'ñ.

Na biix aixim ba tu a'ga' gu Paablo na jax ja'k jir am nam tu jimda' gu daich Xoi'kam jii'gi'ñdham

14 No' jaroi' maadit ba jam paxi-araim na cham pik bhai' buiñor ti jii'gi'ñ guch Xoi'kam, ba' no' gu' cham maat na jax pik ja'k jix aa' gu Dios, cha'pim biix aixim ba ji chiida', jix joi'gi'nda' pim pix. ² Pui' na jax nam gu' jai' dhit guch Xoi'kam jii'gi'ñdham pui'm aa' na biix pix jix bhaai' nam tu kua'da' gu koi' na tu'x jai'ch ka', gu' ba' gui' nam cham pik bhai' buiñor ti jii'gi'ñ guch Xoi'kam, pui' ilhii'ñ am na dai gum i'x-chadam ki'n jix bhaai' nam tu kua'da'. ³ Gu' ba' no' pim gu' aapi'm pui' ilhii'ñ nax bhaai' na pim tu kua'da' biix, dho

pim cham jax ja titdada' gui' nam jix xid-huutu'n ka' jai' gu koi', ni gui' mu dir bha ja'k kum cham jax jam titdada', na gu' gu Dios maa'n na jax pix ilhii'n sia ku jaroi' biix aixim tu'm tu kua' piam ku ji'k pix. ⁴ Gio gu' pui' na jax no' jaroi'r tu-juandam tugi'n gu ge'kam, jjax kup ba'p silhka'nda' aap, na gu' cham tu' aap tum juañxi'ndha'? Gu' gui' ji ge'kam tugi'n na diilh silhkada' no' pui'p ilhii'n, cham tu' aap. Gio diilh jup jix maat ka' gui' no'x bhai' bi'ya' buiñor gu ge'kam tugi'n piam ku gu' cham. Ku gu' gu Dios diilh jix maat ji nam jax ja'k jix bhai' bi'ya' gui' nam buiñor ti jii'gi'ndha'.

⁵ Gio jai' ja'pnip ilhii'n am guch Xoi'kam jii'gi'ndham na sap ji'ma'n pix jir jix kiki' tanoolh ka', cham tu' biix, ba' jai' pui' ilhii'n am na sap gammiji pix jir jix kiki' tanoolh ka'. Ba' buiñor gu Dios, cham jax bua sia jax ilhii'n maa'n gio gu jumai. ⁶ Na gu' gu jaroi' na pui' ilhii'ndha' na jax chu'm tanoolh pix jir jix kii' ka', pu kai'ñkam pix gui' gu tanoolh pui' ilhii'ndha' nar jix kii' ka' na ba' dhi' bhaan buiñor tu daanda' gu Dios soi'm ilhdhat. Gu' ba' gu jaroi' na biix tu kua'da' na ji'k tu'x chu jai'ch ka', nax bhai'm taat ka' buiñor gu Dios ku ba' tu kua'da', dai na xi taxchaabgidhat. Gu' ba' gu jaroi' na ji'k pix tu kua'da', na pui'x bhai'p jum taat ka' buiñor gu Dios ku ba' ji'k pix jup tu kua'da' gu koi', pui'p xi taxchaabgidhat ip gu Dios.

⁷ Ba' aach nach ji'k buiñor ti jii'gi'n guch Xoi'kam, cham tu' ja'p pix diilh ka dudua ich, ni kuch cham ja'p pix diilh ko'ya'. ⁸ Gu' ja'pji nach bhaankam dudua guch Xoi'kam tutku' bhaan, gio nach pai' dhuuk ko'ya', buiñor jup jimia' ich. Ba' cham jax bua sia kuch dudua piam kuch ko'iix, maa'n nach jax jir jich Xoi'kamga'n ka'. ⁹ Nat gu' pu kai'ñkam muukik giop dua guch Xoi'kam na ba' mi' dhir pu'ni bar ja ge'kam tuk ka' gui' nam duduka' gio gui' nam ko'ya'.

¹⁰ Ba' cham jir am na pim pui' kai'chdha' na cham mi' pui' jim gu jumai na pui' tiip ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam. Biix maa'n nach jax buiñor aaya' gu' guch Xoi'kam na pai'p tu'li', biix ji'ma'n jup jich aagi'ndha' no'ch jir jix kiki' ja'tkam piam ku gu' cham. ¹¹ Na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'-nak gu bijik dir kam:

Jup kai'ch gu Dios:

Tu' silhkam ki'n jañ pu kai'ch aañ nañ jir Dios na biix gu ja'tkam nam ji'k jix jai'ch,

soi'm ilhdhai ja o'lhia ki'n gu'kiiñ dhañia' am jano' nañ pai' dhuuk aañ diilh pu ti'ya'.

¹² Ba' dhi' bhaan jix maati' nach biix ji'ma'n buiñor aaya' gu Dios na ba' gui' diilh pu ti'ya' no'ch jir jix kiki' ja'tkam piam ku gu' cham.

**Na pui' ba ti'ya' gu Paablo
nach cham tu' bhaan jax ja
titdada' gui' nam pui'p ti
jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam**

¹³ Ba' cham jir am nach gan nai'ch a'a'gada' nach cham jir kiki' ja'tkam nañ jax ba kai'ch, gu' ja'pji nach ja'k-bui' kat jix bhai' xi ja titdada' gui' nam pu'ni chakui biix ja jujur ki'n jix bhai' ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam nam ba' cham gio ja'k jup suulhgia', jaiñ no' gu' jax dhuuk pu cham ka ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam gu jaroi' no'ch gan a'ga.

¹⁴ Pui' na jax aañ nañ gu' diilh jup jix chaat jiñ jur am bhaan na cham tu' tu'x xidhuu ya' dhi oi'ñga'n gui' nar koi', nañ gu' pui' ja'k ti jii'gi'n. Gu' ji no' gu' jaroi' pu'ni tu'x xidhuutu'n, dho cham tu' kuada' ip gu tu' nax xidhuutu'n ka', na gu' pui' ja'k ti jii'gi'ndha'. ¹⁵ Gu' ba' no' pim gu' aapi'm nii'ñchudat kua' gu tu' na tu' cham kua'da' gu jumai, dhi' cham joi'gi'nda' pim ku pim ba'p buada'. Pui' ku ba' cham jir am na pim nii'ñchudat kua'da' gu tu' na jax chu'm jix xid-

huutu'n ka' gu jumai, na ba' cham tu' pix ti ilhdhai mi' cham ka ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, dai ba' na mu ja'k ba bhiya' na pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'. ¹⁶ Xi gaagidha' pim na pim jax ja'k jix bhai' ji bubuakidha' ja bui gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ndham nam ba' xi jam nii'ndha' ip gu jai' ja'tkam nam cham ti jii'gi'ñ na pim jix bhai' tu jim. ¹⁷ Na gu' na ba' ja a'm ti niidhidha' gu Dios gu ja'tkam, nam mi' pui' jii'mda' na jax jix aa', nam jix bhai'm taatit tu oi'ñka' biix ji'ma'n na jax pix ja jurtudhidha' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda', dhi' ji' bhaan na ja a'm ti niidhidha' gu Dios, cham tu' gu tu' koi' no'ñ biix tu kua' piam ku gu' cham. ¹⁸ Ba' no'ch pu'ñi gammijix bhai'ch chaatit tu oi'dha', jix bhai'm taat ka' ip gu Dios jich bui, gio gu ja'tkam tu ka'm jich nii'ndha' am.

¹⁹ Jum aa' nach bhaan tu juanda' nach gammiji gaagidha' nach jax ja'k jix bhai'ch chaatit tu oi'ñka', nach ba'x io'm jix o'jo'p jich dhuñiidha' nach buiñor ti jii'gi'ndha' guch Xoi'kam. ²⁰ Ba' cha'pim bhaan tu a'gada' gu tu' koi' no'r jix xidhuu piam ku gu' cham. Jax dhuu nat gu' gu Dios biix tum kua'dam jup tu duu na ji'k jix chu jai'ch. Gui' dho gi gu'x xidhuu ji no't gan koi' ki'n gai gi gu jaroi' na pui' tiip ka ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam. ²¹ Ba' no' gu' pui', dho cham jir am na gan tu kua'da' gu jaroi' gu bakaax no' gu'x xi dhuutu'n gu jumai na pui'p ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam na ba' cham dhi' bhaan gai gixia', ni chu' biiñ ku cham io'da'. ²² Ku gu' aapi'm diilh jix maat ji na pim jax ja'k jix bhai' ji bi'iidha' buiñor gu Dios, na pim gu'x chaat ka' jam jur am bhaan. Joidham jix bhai' tu tatda' gu' no'ñ jix chaat jiñ jur am bhaan nañ jix bhai' bi'iim buiñor gu Dios, no'ñ mi' pui' tu duñiim na tu'r jix kii'p jum duukam. ²³ Gu' ji no' gu' jaroi'x chaat jura'ram bhaan na gu jax chu'm koi'r jix xidhuu, ba' no't gu' xi juu sia kux chaat,

bam ua'tulhdha' buiñor gu Dios, na gu' cham tu' pui' ja'k ti jii'gi'ndha' nar jum kua'dam ka'. Na gu' no' pui' ti jii'gi'ñ na cham tu'r ua'tulhdhara' gu tu' na kua'da', dho cham tu'r ua'tulhdhara' ka', gu' ji no' gu' pui' ti jii'gi'ñ nax xidhuu gu jax chu'm koi', dhox xi dhuu ka' ip buiñor gu Dios, ba' dai na bam ua'tulhdha' buiñor no't xi juu.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nach jix bhai' bi'iidha' ja bui gu jai'

15 Jai' dhiti nach ji'k biix jich juur ki'n buiñor ti jii'gi'ñ guch Xoi'kam, nach jix bhai' bax maat na jax pik ja'k jix aa' gu Dios, ja palhbuidha' ich gui' nam chakui biix ja jujur ki'n jix bhai' ti jii'gi'ñ, nam chakui bhai' maat na jax pik ja'k jix aa' gu Dios nam mi' pui' jii'mda', cham tu' nach diilh ge'gerkam jich chaat ka' nach xix maat. ² Biix ji'ma'n nach ji'k pu'ñi biix jich jujur ki'n jix bhai' ba ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam, jum aa' nach pu'ñi ja palhbui'ndha' nam jax ja'k jix bhai' tu jimia' buiñor gu Dios gui' nam chakui biix ja jujur ki'n jix bhai' ti jii'gi'ndha', nam ba'x bhai' machia' na jax pik ja'k jix aa' gu Dios nam mi' pui' jii'mda'. ³ Nat gu' sia guch Xoi'kam cham tu' ge'kam jum ilh jano' na ya' xi oilhimik, sia ku biix jix maat na jax pik ja'k jix aa' gu Dios, nat gu' pui' ja'k tu jii na jax jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam, jup jum kai'ch: "Aa'ñ jam pix jup jiñ chitdat jup kai'ch gu ja'tkam, sia kum gu' aap pix xim bhaamkidhat jax ñam pix jum titda panaas." ⁴ Na gu' biix na mit ji'k jax tu ua'nak gu bijik dir kam, pu kai'ñkam tu ua'nak jamit nach ba' pu'ñi aach bhaan machia' nach jax ja'k jix io'm jich guguxdha' nach buiñor ti jii'gi'ndha' guch Xoi'kam, gio nach jax ja'k tu nakga' pui' na jax jix chu xijai ya' dhi oi'nga'n. ⁵ Ba' gu Dios pix na dhi' bhaan jich guguxi'ñ nach jix io'm buiñor ti jii'gi'ndha' guch

Xoi'kam, gio nach jax ja'k tu nakga' ya' dhi oi'nga'n. Ba' maa'n na jax gu Dios pix git moo pui' jam duuka' na pim biix maa'n ñi'ook jup duuka' cham tu' bhaan jax ji kai'chit, pui' nat jax ja'k tu jii diilh guch Xoi'kam jano' na ya' xi oilhimik. ⁶Na gu' pu'ni ja'k biix maa'n na pim jax pix jix bhai' maap buiñor tu daanda' gu Dios gio buiñor guch Xoi'kam, na gu' cham jir am no' jumai maakam jup ilhi'iñ, gio gu jumai maakam ip.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam biix ja buip jim gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam

⁷ Jum aa' ba' na pim xim kikiigalhdhat biix ji'ma'n sia na pim jax jir tu'm ka' git. Tii' nat gu' guch Xoi'kam xi jam kii-galhdha' sia ku pim jax jix u'ua'tulhdhix kat. Na gu' no' pim biix xim kikiigalhi'ñ, biix maa'n na pim ji'x buiñor tu daanda' ip sia gu Dios, na pim gu' cham tu' maakam ilhi'iñdha' biix ji'ma'n, gu' ja'pji maa'n ji na jax pix. ⁸Guch Xoi'kam bha jii ya' dhi oi'nga'n nat bha ja palhbuidham gui' nam jir Israel kam ja'tkam, pu kai'ñkam bha jii nat bhai' pu duñiim nat jax ja tiidak gu Dios bijik guch bopxi kat na pu'ñich palhbuidha' gatuuk aach nach jir Israel kam ja'tkam. Ba' dhi' bhaan matgir na gu Dios pui' duñia' jax no't ba tii. ⁹Pu kai'ñkam bhai'p jii guch Xoi'kam nam ba' pu'ni bhaan machia' ip gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam na joidham jix chu joi'gi'n gu Dios. Na gu' ja'pnim kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam:

Pui' kuñ ba' aañ jum ge'kamtu'n ja bui dhir dhi' nam cham jir Israel kam ja'tkam, nap gu' aap jiñ palhbui'ñchu' sia tu' na pix ki'n.

Jum laala'ñxidha' iñ jix bhai'ñ chaatit.

¹⁰ Gio ja'p ja'k iam ja'pnip jum kai'ch ip:

Jix bhai' pim xim taat ka' aapi'm na pim cham jir Israel kam ja'tkam ja biim gui' nam jir Israel kam, na Dios jir ja'tkam tugi'ñ.

¹¹ Ba' ja'p ja'k iam ja'pnip jum kai'ch ip: Xi dhañia' pim gu Dios biix na pim ji'k jir ja'tkam na pim jix jai'ch ya' dhi oi'nga'n,

dai gui' pim xi ge'kamtuda'.

¹² Gio ja'p ja'k iam nat pai' gu Isaiiyas jup tu ua'nak na bijik bhaankamu'n gu Dios ya ja'p tu a'gimik, jup jum kai'ch ip:

Maadit jai'chdhihia' gu boxii'ñ gu Isayii na ba'm ge'kamtai ja silhkada' biix gu ja'tkam.

Ba' joidham jix kiigalhdha'm ip gui' mu dir bha ja'k, dai dhi'm pix buiñor xim palhbuidhak ka'.

¹³ Ba' gu Dios pix dhi' nach jaroi' buiñor jich palhbui'ñ, jam tajaandha' gui' na pim ki'n jix bhai'm taatit tu oi'ñka', na pim cham tu' xim bhabhaakui'ñdha' aapi'm na pim ji'k tu' silhkam ba ti jiigi'ñ gui' buiñor. Gio gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mdaga'n na jam tajaandha' git na ba' pui' jam jurtuda' na dai gui'x bhaai' nach buiñor jich palhbui'ñka' gammiji.

¹⁴ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aañ jix bhai'x maat na pim aapi'm jir jix bhabhai'kam ja bui gu jai', biix aixim jix chu mamatda' pim na pim jax ja'k tu duñia' gu tu', giox maatit jup tum a'a'gi'ñ japim na pim jax ja'k tui'ñgi-da' biix ji'ma'n. ¹⁵ Gu' ji nañ gu' aañ ya' tu daasaim bhaan dhi u'uan dhi' nañ bhaan mu tu jam ua'ñxi'ñ na pim ba' bhaan ti'ñchokat mi' pui' duñiidha' na jax jix aa' gu Dios, na pim cham mik buppada'. Gio nat gu' gu Dios pix pui' ja'k jiñ dhai xiñ joi'mdak ¹⁶ nañ pu'ni chu'm ki'n jir tujuandam tugi'ñ ka' guch Xoi'kam. Ba'x bhai'p ba tu ja jimia' ip pu'ni gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, nañ

gu' aañ ba' ja'p ji buusan nañ maadit jir di' gui' nam jai' ja a'mkam tu daanda' gu Israel kam ja'tkam mu ja'p chichiop. Na gu' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam nañ pai' dhuuk pu'ñi tu ja a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, no' mit ti jii'ñ, dai nañ buiñor ja'k ba ja aichdha' gu Dios joidham jix u'uañ ki'n. Ba' diilh gu Dios joidham ja tigia', na gu' ja a'm ba tajaanix ka' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda'.

¹⁷ Ba' aañ nañ ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam, joidham jix bhai' tu tatda' nat jax chu'm ki'n jix dhai gu Dios nañ jir tujuandam tugi'ñ ka'. ¹⁸ Ba' dai pui' pix chu'm tu a'gada' iñ nat tu' jax joidham jix bhai'm duukam bap tu duu guch Xoi'kam bhaankam aañ, nañ gu' aañ nai' tu ja a'gidhim gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam nam mi' pui' ba jimia' na jax jix aa' gu Dios. Diilh jiñ ñi'ook ki'n jañich pui' tu ja a'gi, gio pui' tu duu ñich ip ja nii'ñchudat gu ja'tkam. ¹⁹ Na gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mdaga'n gu Dios nañ a'm tajaanix kuñ ba' biix aixim jix bhai'm duukam jup tu buim, nam tu' cham pai' dhuuk pu chu'm ti nii'ñ gu ja'tkam. Na gu' bixchu'x bhaai' na pu tu duñia' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' na cham ji'xdha' jaroi' pu tu duñia' gu ya' kam dhi oi'ñga'n. Gio ba' nañ nai' pu'ñi tu ja a'gidhidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, na bhaan tu a'ga nam jax ja'k dui cham mu ja'k bhiiya' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiidha'. Mui' kap jañich nai' ba tu ja a'gi, Jerusaleen dir jañich bhai' ji bhiih, mu ja'p jañich sia ba tu ja a'gi na pai' jax Iiiriko bhaan bipio' gu dibiir. ²⁰ Gio gu' dai pai' nañ jix mat ka' nat chakui jaroi' tu ja a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam nañ ba' tu ja a'gi'ñ aañ, nam pai' chakuix jai'ch ka' guch Xoi'kam jii'gi'ndham. Na gu' cham jir am no'ñ aañ mijimmip ba baakchu' no't jumai mi' ba tu jua, tu

gaagidha' iñ ba' nat pai' chakui jaroi' mi' tu jua. ²¹ Na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam:

Gui' gu ja'tkam tigia' am sia kum cham pai' dhuuk pui' tē kēē na ja bui aaya'.

Jix maatit tigia' am nar jaroi' dha' sia ku cham pai' dhuuk jaroi' pui' tu ja a'gi'ñ.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na mur jimdam Rooma

²² Pu'jani kai'ñkam jañich ba' chakui mu jam tiigim, sia kuñ aañ tii aa'nda' git nañ ba jam tigia'. ²³⁻²⁴ Mui' oidha' bap duu gu' nañ dir tii mui' ba xi jam tii'miram, ku gu' na ñich kapbhai' ba tiimo ya ja'p na ñich tu ja a'gidhimik gu ja'tkam, tii bhai'x buusnim iñ jam bui nañ bhai' xi jam tiigidhat nañ Espaaña ja'k bhiiya', kat japim chi bhai' dhir iam jup jiñ palhbuidha' nañ tu' ki'n aaya'. ²⁵ Aañ xib Jerusaleen ja'k kar jimdam nañ ka ja ui'dhika' nam tu' ki'n jum palhbuidha' guch Xoi'kam jii'gi'ndham gui' nam cham tu' bia' ni ji'x. ²⁶ Na mit gu' ji'k maap jim daagik guch Xoi'kam jii'gi'ndham Masedoonia kam gio gu Akaaya kam, ja taa gu tuumiñ gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ndham nam ba' mu ja joochxi'ñ guch Xoi'kam jii'gi'ndham Jerusaleen kam gui' nam cham tu' bia' ni ji'x. ²⁷ Ba' dhi' na mit maap jumpadak gu tuumiñ mui' ba ja joochxi'ñ guch Xoi'kam jii'gi'ndham Jerusaleen kam nam cham tu' bia' ni ji'x, diilh ja jujur ki'n jamit pui' dhuu, cham tu' nat jaroi' ja chia. Ba' dhi'x bhai' bua am, na gu' gu Jerusaleen kam nam jir Israel kam ja'tkam gio aañ, jix bhai' dhuu chich na chich ja ua'p gux kii'p jum duukam ii'mda' bhaan sia kum gu' cham jir Israel kam ja'tkam, jum aa' ip ba' nam ja palhbuidha' guch Xoi'kam jii'gi'ndham gui' nam jir Israel kam ja'tkam sia tu' bhaan nax maax ya' dhi oi'ñga'n. ²⁸ Ba'

daipu' dhi' nañ xi ja do'ñchi'ñmirai guch Xoi'kam jii'gi'ñdham, mu dir nañ ja'k gixia', pu Espaaña ja'k jañ ba bhiiya'. Bhai'ñ ba' buusnia' jam bui nañ xi jam tiigidhat, nañ jax ba kai'ch. ²⁹ Ba' nañ pai' dhuuk bhai' aaya' jam bui, aañ jix chaat jiñ jur am bhaan na guch Xoi'kam pix jiñ palhbuidha' ge'kam ki'n gu tu' nañ a'm jum aa'nda'.

³⁰ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, bhaankam guch Xoi'kam jich Ge'kam tuk gio bhaankam gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' na pui' ja'k jich jujurtu'n nach xich jajoi'gi'nda' biix ji'ma'n, aañ soi' jam titda na pim jiñ a'mkam xi chu daanda' biix dhit. Biix aixim bhaan jiñ chulhiinaim iñ gu'. ³¹ Pui' pim ja'k xi chu daanda' buiñor gu Dios nam cham jax jiñ dhooa' gui' nam cham ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam mu kam Judea, gio ba' gui' nañ ja ua'tulhi'ñdha' guch Xoi'kam jii'gi'ñdham Jerusaleen kam nam git moo cham tu' bhaan jax ji chi'ji xi gaamui. ³² Gu' ba' no't gu'x bhai' tuñ jii, bhammiñ ja'p jup ba ji buusnia' jam bui, no' moop jix aa'nda' git gu Dios. Joidham chix bhai'ñ ilhdha' iñ nañ ba jam tigia', gio na bam jii'pdha' guñ jur nañ ka xi jam tiigim ka'. ³³ Ba' gu Dios pix jam palhbui'ñchu'nda' na pim ba' joidham jix bhai' kai'chit tu oi'ñka' biix ji'ma'n. Ja'pni pix git ba' moo tu tui'ka'.

Na pui' ba ja tiida' gu Paablo guch Xoi'kam jii'gi'ñdham nam mi' dhir bhaankam xi ja ñio'kdha' gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ñdham

16 Bhaan jañ xi chu jam a'gidha' maa'n gu ubiññ jaduun jich Xoi'kam bhaan na Peebe ti'. Dhi' tu ja a'gi'ñ jikchi guch Xoi'kam jii'gi'ñdham na pai' Senkrea ti ti'. ² Joidham japim jix bhai' tiidai aichdha' na bhammi aaya' jam bui, na gu' dhi' tu' silhkam ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Xi palhbuidha' pim tu' na bhaan a'miram jum aa'nda',

nat gu' diilh pui' mui' ba ja palhbui gu ja'tkam biix aixim bhaan gu tu' na ja a'm jum aa'nda', pui' na jax aañ nat gu' sia pui'p jiñ palhbui xiñ joi'mdak na cham bhai' tuñ jimdat.

³ Jiñ a'mkam japim xi ñio'kdha' gu Priiska gio gu Akiila, nach gu' dhi' maap jir tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam. ⁴ Dhi' mit biipi' dir guguu na mit jiñ palhbui nam ba xiñ mu'aam, diilh jamit ba' tiip ja koi. Ba' aañ ge'kam ki'n ja taxchaabgi'ñ, ku gu' cham tu' ji nañ dai aañ ja taxchaabgi'ñ, gu' ja'pji sia guch Xoi'kam jii'gi'ñdham nam nai' ja'p maap jum jumpadat tu daan nam ji'k cham jir Israel kam ja'tkam. ⁵ Biix japim siañ a'mkam xi ja ñio'kdha' guch Xoi'kam jii'gi'ñdham gui' nam bhai' ja ki'aam jum jumpa'n gu Priiska gio gu Akiila. Biix japim jiñ a'mkam xi ñio'kdha' guñ bhai' kai'chdhami', gui' nañ joidham jix kii-galhi'ñ na Epeneeto ti'. Jir bhai' kam na pai' Akaaya dibiir bhaan bipio', dhi' biipi' ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam gu bhai' kam Akaaya dibiir. ⁶ Sia gu Mariya pim jiñ a'mkam jup xi ñio'kdha'. Dhi' ge' ba tu jua jam a'mkam na ba'x bhai' tu jam jimda'. ⁷ Biix japim jiñ a'mkam xi ñio'kdha' gu Androoniko gio gu Juunias, nam pui'p jir Israel kam ja'tkam ja'p na jax aañ. Dhi'ch maap kuupich na mit jich kuu gui' nam cham buiñor ti jii'gi'ñ guch Xoi'kam, gio pui'p jir noonbi'ñ am guch Xoi'kam ja'p na jax aañ, pu biipi' dir ba ti jii'gi'ñ am buiñor guch Xoi'kam na ñich ba' aañ jup ba ti jii'ñ.

⁸ Sia gu Ampliato pim biix jiñ a'mkam jup xi ñio'kdha'. Dhi'r jiñ bhai' kai'chami' bhaankam guch Xoi'kam. ⁹ Gio gu Urbaano pim biix jiñ a'mkam xi ñio'kdha'. Dhi'ch maap jir tujuandam tugi'ñ ip guch Xoi'kam. Sia pim biix jiñ a'mkam xi ñio'kdha' gu Estaakis. ¹⁰ Gu Apeeles japim siañ a'mkam xi ñio'kdha'. Dhi' tu' silhkam biix juraa'n ki'n buiñor ti jii'gi'ñ guch Xoi'kam, jix

maati' na jax ja'k tu jim. Sia pim jiñ a'mkam xi ñio'kdha' gu Aristobulo, gam sia biix gui' nam ji'k maap jir jum oi'dhagim. ¹¹ Gio gu Erodioon japim biix jiñ a'mkam jup xi ñio'kdha'. Dhi' siar Israel kam maa'nkam ja'p na jax aañ. Sia gu Narsiiso pim jiñ a'mkam xi ñio'kdha' gam gui' nam ji'k maap jir jum oi'dhagim nam buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam. ¹² Biix japim jiñ a'mkam xi ñio'kdha' gu Tripeena gio tu Tripoosa. Dhi' pui' bhaankam jup tu juan am guch Xoi'kam. Biix japim jiñ a'mkam xi ñio'kdha' gu Peersida, nach gu' dhi' pui' joidham jup jix kiigalhi'ñ na buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, gio gu' dhi' ge' ba tu jua bhaankam. ¹³ Biix japim jiñ a'mkam xi ñio'kdha' gu Ruupo. Dhi' joidham jix bhai' buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam. Sia gu di'i'i'n japim biix jiñ a'mkam xi ñio'kdha'. Dhi' ja'p ji buusan aañ jiñ bui na pui'p jir jiñ ñaan. ¹⁴ Jiñ a'mkam japim xi ñio'kdha' ip gu Asiinkrito, gio gu Plegonte, gio gu Ermes, gio gu Patroobas, gio gu Ermas, gio biix gu jai' nam pui'p ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam nam ja biim jum jumpadat tu daan. ¹⁵ Sia pim jiñ a'mkam xi ñio'kdha' gu Piloologo, gio gu Juulia, gio gu Neereo, biix gu ja'nni'ñ ubii. Sia pim jiñ a'mkam xi ñio'kdha' gu Oliimpas, sia biix guch Xoi'kam jiigi'ñdham nam ji'k dhi' maap jum jumpadat tu daan buiñor guch Xoi'kam.

¹⁶ Ba' aapi'm diilh biix ji'ma'n jup xim ñiñio'kdhat. Pui' pim ja'k jum ñiñio'k-i'ñdha' na jax ja'k bhaan jix maati' ka' na pim tu' silhkam xim ja joi'gi'n. Ya' dir mu jam ñio'ki'ñ am guch jaaduñ jich Xoi'kam bhaan biix kap dir nam ji'k kap maap jum jumpadat daan guch Xoi'kam.

¹⁷ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, cha'pim mi ja kekeeda' gui' nam maakam tu aagi'ñ gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam. Na gu' no'

pimit mi' ba ji ja kai, nai' pix jim ji'dilhkada' pim, cham tu' pim maa'n ñi'ook kap duuka', pu chu'm pix tu ua'pu no' pim mi ja kekeē. Piam jai' dhit cham ka ti jiigi'ñdha' am buiñor guch Xoi'kam jax ña pix. Gu' ja'pji na pim dhi' bhaan tu daa'ñchu'nda' na mit jax chu'm ñi'ook tu jam a'gi. ¹⁸ Dhi' pu chu'm gu ja'tkam, cham tu' bhaankam tu a'ga am gu' guch Xoi'kam, gu' ja'pji diilh pix nam jax ilhi-i'ñ nam jax dhuu dhi' bhaan ja mai'chia' ip sap pik ba' gu ja'tkam nam ba' pui'p xi ja kaichgida'. Joidham jix bhai' xi buidha' am nam jax ja'k ja iatgidhidha' gui' nam cham mat ka' na jax ja'k jir silhkam. ¹⁹ Ku gu' aapi'm mi' pui' jiim ji na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'k-i'ñ guch Xoi'kam. Jix bhai'ñ chaat iñ aañ na pim mi' pui' jiim. Ba' gammiji pim mi' pui' pu jiimda', jix kii'p jum duukam japim jup xip tu duñiidha', cham tu' gux buam jum duukam. Na gu' no' pim gammijix kii'p jum duukam jup tu duñiim, dhi' bhaan jix maati' ka' na pim jir jix chu mamatda'. ²⁰ Gio gu' pu'ñi ja'k dui ba' mai'chia' ip gu Dios gu ja'ook na ba' cham tu' jax ka jam buada' aapi'm. Bitaa'n ji bi'ya' jam bui gu ja'ook, ja'p ji buusanda' na pim daam dir mi kiisapka'. Ba' guch Xoi'kam jich Ge'kam tuk pix gammiji jam a'm ti niidhidha'.

²¹ Ya' dir mui'p jam ñio'ki'ñ gu Timoteo nach maap jir tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam. Sia gu Luusio, gio gu Jasoon, gio ba' gu Sosiipater, nam pui'p jir Israel kam ja'tkam ja'p na jax aañ.

²² Ba' aañ nañ Tersio tii' nañ bhaankam gu Paablo tu u'uan dhi' na mu tu jam ua'ñxi'ñ, aañ pui' mui'p jam ñio'ki'ñ bhaan dhi'ñi u'uan, mu jam ñio'ki'ñ iñ bhaankam guch Xoi'kam.

²³ Gio gu Gaayo pui' ya' dir mui'p jam ñio'ki'ñ. Dhi' buiñor tihiap iñ ya ki-a'mi'ñ, nam gu' dhi' buiñor maap jum jumpadat tu daan gui' nam pu'ñi buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam. Biix mui'p jam

ñio'ki'ñ gu Erasto. Dhi' buiñor tu namk-i'ñ am biix gu ja'tkam nam ji'k ya' oid-ha' dhi ge' kiicham na ji'k aagix nam tu namki'ñdha'. Biix mu jam ñio'ki'ñ guch jaduun jich Xoi'kam bhaan na Cuarto tii'.

²⁴ Moo git gu Ge'kam jich Xoi'kam gammiji jam a'm ti niidhidha' biix ji'-ma'n aapi'm. Moo git pui' tu tui'ka'.

**Na pui' ba ti'ya' gu Paablo
na dai gu Dios jix bhaai'
nach gammiji ge'kamtu'nda'**

²⁵ Dai gu Dios jix bhaai' nach ge'kam-tu'nda', na gu' dai gui'x bhaai' na gam-miji silh jam bhiichdhatgida' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, dhi' nax bhaai' na mi' dhir baabu' gu jaroi' na mu ja'k ka jim-da' na pai' gammiji mi' pup jum tulhi-iñdha'. Dhi'r di' nañ jax chu'm bhaan tu a'ga aañ, gio dhix bhai'm kai'chdham

ñi'ook bhaan tu a'ga guch Xoi'kam. Ba' dhi' mi' pui' tum duñiim na chich jax ja'k maat na ilhii'ñ gu Dios, pu bijik dir pui' ja'k pum aa na tu duñia' gatuuk, pu biipi' dir nat chakuip dunaak dhi oi'ñ-ga'n. ²⁶ Ba' nat jax ja'k jix aa gu Dios na ji chu buusnia' gatuuk, tu dai mit u'uan ta'm gu bijik dir kam nam bhaankam ya ja'p tu a'gimik. Mi' dhir jachich ba' maat ip aach, nat gu' diilh ja chia gu Dios nam pu'ñi tu ua'na' nam ba' mi' dhir pu'ñi machia' biix gu ja'tkam nam ji'k jix jai'ch ya' dhi oi'ñga'n nam ba' mi' pui'p tu dagia'.

²⁷ Ba' dai gu Dios jach gammiji ge'kamtu'nda' na cham tu mumki, na gu' daipu' maa'n jix jai'ch, gio daipu' gui'x chu matda' na jax ja'k tu duñia' gux kii'p jum duukam. Pui' kuch ba' dai gui' gam-miji daanda' bhaankam guch Xoi'kam. Iam git moo pui' tu tui'ka'.

*GU BHPI' KAM UA'NA'N
GU PAABLO NAT TU JA
UA'ÑXI GUI' NAM TI JHGI'Ñ
BUIÑOR GUCH XOIKAM NAM*

KORIINTO OI'DHA'

Na ba ja ñio'kdha' gu Paablo

1 AaÑ Paablo nañ jir nobii'ñ guch Xoi'kam, diilh gu Dios pui' ja'k jix aagak pu chu'm ki'n jiñ dhai. Mu tu jam ua'ñxidha' iñ biima'n guñ jaduun jich Xoi'kam bhaan na Soostenes tii'.² Aapi'm jañ mu tu jam ua'ñxidha' na pim mi' maap jum jumpadat daan gu Dios ge' kiicham na Koriinto ti tii', na pim pui'p jir jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan. Na pim gu' pui'x u'uañ ki'n jup ba guguuk buiñor gu Dios, nat gu' gui' pix jam a'm ti tiigik mi' jam tuttu na pai' gu ja'tkam tugi'ñ na pim ba' pui' jai' maap jum jumpadat buiñor jup ba tu daan ja'p na jax aach, gam sia biix gui' nam ji'k nai' mui' kap pui' maap jum jumpadat jup tu daan buiñor gu Ge'kam jich Xoi'kam. ³ Moo git ba' gu Dios jich Gi'kora' gio gu Ge'kam jich Xoi'kam pix jam a'm ti niidhidha' am na pim ba' gam-mijix bhai'm taatit tu oi'ñka'.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo na taxchaabgi'ñ gu Dios

⁴ AaÑ gammiji taxchaabgi'ñ gu Dios nat bhaankam guch Xoi'kam jam a'm ba ti tii, ⁵ gio nat bhaankam jam maa gu matda' na pimit ba'x maatit kai gu ñio'k-i'ñ, gam na ba'x bhaai'n ka' na pim jax ja'k bhaankam jup tu a'ga mi' dhir gammiji ja'k jai' ja bui gu ja'tkam. ⁶ Jix bhai' jam biinat gu' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, na pimit gu'x bhai'x maatit kai. ⁷ Ba' cham tu' tu' ka bi'iix na jam aagi'ñdha' gu Dios na pim tu' jax dhuñia', na pim

gu' biix bax maat, dai ba' na pim mi' pui' jiimda', na pim gu' pu'ñi ja'k niir-da' gu Ge'kam jich Xoi'kam na jootom gio ya'p aaya' dhi oi'ñga'n bhaan. ⁸ Gu Dios pix diilh jam palhbui'ñchu'nda' na pim jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa' na pim ya' kap tui'dhi' dhi oi'ñga'n bhaan na ba' cham jaro'i' jax jam tiida' na pimit cham am bua. ⁹ Pui' tu duñia' gu' gu Dios jax no't ba tii sia pik nar jax ka' git. Gui' pix jam a'm ti tiigik mi' jam tuttu na pim mi' pui' ba jiimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam nar Maraa'n. Dhich Xoi'kam ba' biix dhit jir jich Ge'kam tuk nach ji'k buiñor ti jiigi'ñ.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam maa'n ñi'ook jup duuka' gammiji

¹⁰ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, bhaankam gu Ge'kam jich Xoi'kam soi' jam titda iñ na pim gammiji maa'n ñi'ook xip duukat, cham tu' na pim dai ñiokboda'. Jix bhai' pim kai'chit tu oi'ñka', cha'pim maakam kai'chdha' jai' gio jai' maakam. ¹¹ AaÑ dhi' pui' jam titda, nam gu' bañ aagi'ñ gui' nam maap jir jum oi'dhagim gu Kloe'e na pim sap cham tu' maa'n ñi'ook jup duuk biix, xim bhabhaakuidhat japim sap ji'dilh jup tu'ii'. ¹² Ja'p sap kai'chdha' pim jai' dhit: "Aach gu Paablo ja'k kaichu'." Jai' sap ba'p kai'chdha' pim ip: "Dho aach gu Apoolos ja'k jup kaichu'." Jai' sap ba'p kai'chdha' pim ip: "Aach ba' gu Peegro ja'k jup kaichu'." Jai' sap ba'p kai'chdha' pim: "Aach silh ji guch Xoi'kam nach kaichu'." ¹³ ¿Jax ba' ku pim ba' pui' ja'k tu jim? ¿Ka' pim ji ilhii'ñ aa na guch Xoi'kam mui'p jum bua? Gio gu' aañ nañ jir Paablo, cham tu' jam a'mkam jiñ xiss-apa mit bhaan gu u'uux na gai biit, ni ku pimit cham jiñ a'mkam jum bopko suudai' ki'n jano' na pimit pai' dhuuk ti ji'i'ñ buiñor guch Xoi'kam. ¹⁴ Gio gu' aañ gook pix ja bopko suudai' ki'n, daipu' gu Krispo gio gu Gaayo. Taxchaabgi'ñ iñ gu

Dios na ñich dai dhi' gook ja bopko ¹⁵ na pim cham pu'ñi ba kai'chdha' jai' dhit na pim jir jiñ ja'tkam tuk. ¹⁶ Gio dho bak pin gu Esteepanas ja biim gui' nam ji'k maap jir jum oi'dhagim jañich ja bopko. Cham pai' jai' pup ka ja bopko ñich mi' dhir. ¹⁷ Gio gu' cham tu' pu kai'ñkam nai'ñ joot guch Xoi'kam nañ ja bopkon-aidha' gu ja'tkam, gu' ja'pji nañ nai' ja aa'ñdha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ na bhaan tu a'ga nam jax ja'k dui cham jimia' mu ja'k nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'. Ni kuñ cham giilhim jix aixkam jup xi kai'chim nañ ja aa'ñd-him nam jax kai'chdha' gux a'aixkam, ja'ppix maa'nkam nai' jimdat tu a'gim iñ nam ba'x bhai'x maatit kaaya' gu ja'tkam nat jax kai'ñkam jich a'mkam muu guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit.

**Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nam tu'
pix ilhii'ñ guch Xoi'kam gui'
nam cham ti jiigi'ñ buiñor**

¹⁸ Gui' nam ji'k cham mu ja'k jiim nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha' ja'p na jax aach, jix maat ich na dhi' Dios jup jir tu dunii'ñ, pui' kut ba' muu guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit. Ba' gui' nam ji'k mu ja'k jiim, gampai' pix ilhii'ñ am. ¹⁹ Na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam, na pai' gu Dios pix diilh tu a'ga, jup jum kai'ch:

Gui' nam ge'gerkam jum taatit pui'm il-hii'ñ nam jix io'm biix aixim jix chu maat,
pui' ja duñia' iñ nam cham maatit kee'ke'
jax ña tum a'gada',
siam chi moox bhai' ja jujur ki'n tii xi
che kee'.

Ni kum cham ka ti bhiibhiidha' ka',
sia kum tii kax chi bhiibhi'iñ kat.

²⁰ Pui'm duu dho. Tii' gui' nam tiix chu maatim xi kai'chdha', cham maat am na tu'r jix kii'p jum duukam. Sia gui' nam

jix maatim ka xi kai'chdha' nam jich aa'ñdha' gu tu' nax maax ya' dhi oi'ñ-ga'n, pu cham bhaai' nam jax pik ja'k jix bhai'ch aa'ñdha' kia'. Gu Dios diilh pui' ja'k tu duu na ja'kbui' kat gu ja'tkam ya' kam dhi oi'ñga'n ja'ppix ji bubuakia' am na jax gui' nam cham ja jur bia'. ²¹ Nat gu' gu Dios tii pui' tu duu nam jax ja'k machia' git gu ja'tkam na gu Dios bix-chu'x bhaai' na pu tu duñia', gu' ji nam gu' pu cham maatit ti nii'ñ. Pui' kut ba' gu Dios jix ja joi'mdak pui' tu duu na dai pix no'm tu' silhkam biix ja jujur ki'n ba ti jiigi'ñ na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ, cham tu' mu ja'k ka bhiya' am nam pai' gammi mi' pup jum tulhiindha', sia kum gu' jai' tu' pix ilhii'ñ.

²² Gu Israel kam ja'tkam dai nam jix aa' na jaroi' tu' jax xi ja duiñdha' nam cham pai' dhuuk pu chu'm ti nii'ñ nam sap ba' bhaan jum gu'nguxdhai tu' silhkam ba ti jii'ñdha' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios. Ba' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, tii gaa'ñchu' am nam jax ja'k biix aixim jix chu mat ka'. ²³ Ba' aach nach ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, dai dhi' bhaan jup tu a'gichu' ich na mit jax kai'ñkam siss-apa guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit. Ba' gu Israel kam ja'tkam jix bhaa-mum ilhii'ñ am, gu' ba' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, pui' pix jich bia' am nach cham jich jur bia' kuch ba' pu chu'm tu a'ga. ²⁴ Ba' gui' nat ji'k Dios ja a'm ti tiigik pui' ja duu nam tu' silhkam buiñor ba ti jiigi'ñdha', bax maat am na bhaankam guch Xoi'kam tuch a'gi'ñ gu Dios. Biix sia bhaankam guch Xoi'kam tu ja a'gi'ñ gui' nam jir Israel kam ja'tkam gio gui' nam cham jir Israel kam. ²⁵ Ba' sia ku panaas pur cham tu' pui' na jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios, dhi' pik jix io'm jum aa' nach tu' ka'm ilhii'ñdha', na gu' maaxik jir silhkam pui' na jax kai'ch gu Dios, cham tu' pui' nam

jax kai'chdha' ya' gu ja'tkam. Gio sia ku panaas gampai' pix jum kai'ch gu ñio'k-i'ñ gu Dios, dhi'x io'm bixchu'x bhaai' na pu tu duñia' na jaroi' cham ji'xdha' pu duñia' gu tu'. ²⁶ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, jix bhai' pim xim ga'ngada' na pim jax ja'k jix bhai' machia' na jam a'm ti niidhim gu Dios aapi'm na pim gampai' tu'm. Nam gu' ji'ma'n pix jix jai'ch jam bui gui' nam biix aixim tu'm jix chu maat na tu'x jai'ch dhi oi'nga'n bhaan. Gio ji'k pix jup jix jai'ch am jam bui gui' nam tu' ka'm ja ilhii'ñ gu ja'tkam. ²⁷ Ba' gu Dios ja a'm ti tii gui' nam gampai'm ilhii'ñ na ba' bhaan ja xi'irbo' gui' nam ge'gerkam jum taatit pui'm ilhii'ñ nam biix aixim jix chu maat na tu'x maax dhi oi'nga'n bhaan. Sia biix ja a'm ti tii gui' nam panaas cham tu' bhaigim tu'ii' ja bui gu ja'tkam na ba' dhi' bhaan pui'p ja xi'irbo' gui' nam panaas bixchu' ki'n tu'x bhaai'. ²⁸ Piam ja'pni ja'k jax ña pim ja'k jix maatit jiñ kaaya': Gu Dios dhi' pik ja a'm ti niidhim xib nam jax chu'm gampai' tu'm gu ja'tkam, nam cham tu' ki'n ja bia' gui' nam jix chu mamatdagim jum ilhii'ñ. Gui' ba' pu cham tu' ki'n ji bii mit nam pui'm aagit na dhi' ba' pik ja a'm jimiim gux bhai'm duukam. ²⁹ Pu kai'ñkam pix pui' ja'k duu gu Dios nam ba' bhaan jix mat ka' gu ja'tkam na cham jir am na jaroi' ge'kam jum taatit pui' kai'chdha' na biix jix chu maat na ji'k tu'x chu jai'ch dhi oi'nga'n bhaan. ³⁰ Ba' aapi'm taxchaabgi'ñdha' gu Dios nat xi jam joi'mdak jam a'm ti tiigik ya ja'k ba jam aich na pai' guch Xoi'kam, dhi' na jaroi' bhaankam tuch mattu'n biix aixim gu Dios, gam na dhi' bhaankam jix bhai' tuch jimda', gam nach bhaankam jix bhai'ch chaat ka'. Nat gu' dhich Xoi'kam bhaankam jich boosolh gu Dios mi' dhir na pai' cham bhai' tuch jimdat. ³¹ Ba' no' jaroi'x aa' na ge'kam jum taat ka', jum aa' na pui' ja'k duñia' na jax jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik

dir kam nap jum kai'ch: "Jir am na jaroi' bhaan ge'kam jum taat ka' na mi' pui' jim na jax jix aa' gu Dios."

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na mit jax kai'ñkam sissapa guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit

2 Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, jano' na ñich bhammi ja'p eek tu jam a'gi gu ñio'ki'ñ gu Dios dhi' na cham jaroi' diilh pix jix maatit kaaya' na jax jir jum duukam, cham tu' ñich giilhim jix aixkam ki'n tu jam a'gi nam jax kai'chdha' gux a'aixkam jum aa'ndam ya' kam dhi oi'nga'n. ² Ni ku ñich cham jumai ja'ppix maa'ñkam bhaan tu jam a'gi, gu' ja'pji guch Xoi'kam na ñich bhaan tu jam a'gi, na gu' dhi' pik jum aa' na pim kaaya' na mit jax kai'ñkam sissapak mua bhaan gu u'uux na gai biit. ³ Gampai' tu-i'ñgit jañich ba kikbo nañ ba xi chu jam a'gidham, ji gi'bokidhat iñ, nañ gu'x aa' nañ jix bhai' jam aa'ñdha' na pim jax ja'k jix maatit jiñ kaaya'. ⁴ Cham jañich pai'x aixkam ki'n tu jam a'gi nam jax kai'chdha' gux a'aixkam jum aa'ndam nam sap pik ba' joidham jix bhai' xi buidha' nam tu ja a'gidhidha' gu ja'tkam nam sap ba' joidham ja keeji bax ja kiigalhda'. Gu' matgim aañ jiñ kiigalh japimit, nat gu'ñ palhbui gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' na ñich jax ja'k jam ti'i'n, gio diilh gu Dios nañ a'm ti niidhim na bixchu'x bhaai' na pu tu duñia'. ⁵ Ba' dhi' pui' ja'k duu gu Dios na pim ba' pu silh biix jam jujur ki'n buiñor ti ji'ñdha' guch Xoi'kam, cham tu' gu jax chu'm ja'ppix maa'ñkam jix aixkam nat biix aixim jam titdaimik.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo na gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' bhaan jum ua'rgi'ñ gu Dios

⁶ Jix a'aixkam ki'n tu a'ga ich dho ja bui dai gui' nam ji'k bhaan bax kaa-pak nam ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam,

nam gu'x bhai'x maatit ba kœ na jax jir jum duukam gu ñio'ki'ñ gu Dios. Gio gu' cham tu' pui' ja'k bua ich nam jax ja'k tu jim ya' dhi oi'nga'n gux a'aixkam nam ge'gerkam ki'n daraa, dhi' nam alhio pix ya'r ge'gerkam, na gu' bam aajim nam pai' dhuuk gampai' ji bi'ya'. ⁷ Jax dhui nach aach maakam tu't jir jix a'aixkam bhaankam gu Dios, diilh pix gu Dios pui' ja'k duu pu bijik nat chakuip dunaak dhi oi'nga'n na pu'ñi dhi' bhaan jich a'm ti tigia'. ⁸ Pu cham maatit kai mit dhi' gu ge'gerkam jix a'aixkam na jax pik jir jum duukam sia kum tii ja aagi'ndha'. Na gu' no'm jix maatit kaaya' git, cham tu chi-anda'm git nam sissapda' guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit, jix dhaam dir tii bha jii gu' guch Xoi'kam. ⁹ Gu' ji na gu' mi' pix pui' ba jim na jax dhui pui' tum duña' na jax jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam, nap jum kai'ch:

Gui' nam ji'k tu' silhkam buiñor ti jii'ndha' gu Dios,
ja bi'chulhi'ñ nam tu' cham pai' dhuuk
ñii'ñ ni kum cham pai' dhuuk pu
chu'm kœ na tum a'ga.

¹⁰ Ba' aach nach ji'k buiñor ba ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, gu Dios bhaankam gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mdaga'n jich aagi'ñ dhi' nat tu'ch bi' pu bijik. Na gu' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' no'ñ a'm bap tui'dhi', biix tu'ñ aagi'ndha', sia ku panaas jix xijai gu tu' nañ jix maatit kaaya'.

¹¹ Na gu' dhi' ja'pni pix na jax aach nach pu cham mat ka' gu jumai na tu'x mat ka', na gu' diilh bhaan jup tui'ngida' gu ii'mdaga'n, cham tu' jai'p jich iadhi'ñka'. Ba' pu'ñi ip buiñor gu Dios, dai gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mdaga'n jix maat na jax ja'k ilhii'ñ diilh. ¹² Gu' ji na gu' aach cham tu'ch a'm kap tui'dhi' gu ii'mda' ya' kam dhi oi'nga'n, gu' ja'pji gux dhaam kam nach a'm bap tui'dhi', na Dios jir ii'mdaga'n, nach ba' pu'ñi

dhuuk jix mat ka' nar tu' da' gui' na Dios bha tuch joochxi'ñ xich joi'mdat. ¹³ Ba' aach dhi' pix pu chu'm bhaan tu a'ga na tu'p jir duñii'ñ gu Dios, cham jach tu'r jix a'aixkam nam jax ja'k tu jim gu ja'tkam ya' kam dhi oi'nga'n nam giilhim biix aixim kai'chdha', gu' ja'pji daipu' na jax pix jich jurtu'n gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda'. Ba' dai gux dhaam kam jach tu ja a'gi'ndha' gui' nam ji'k bar jix u'uañ, nam gu' gu jai' cham maatit jich kaaya'.

¹⁴ Pui' ku ba' gu jaroi' no' cham bhaan jup tui'dhi' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda', cham kiigalhdha' gui' na tu maak gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda', pui' pix ja'k jum aa'nda' nar iatda'. Pu cham ji'xkat maatit kaaya' ba', na gu'm aa' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' na palhbuidha'. ¹⁵ Gu' ba' gu jaroi' no' bhaan jup tui'dhi' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda', biix jix bhai'x maatit kœke' gu tu' nam aagi'ndha'. Na gu' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' pix na palhbui'ndha', xim ga'ngada' no' moor pui' gu tu', piam ku gu' cham, cham tu' na pui'p ilhii'ndha' nam jax ilhii'ndha' gu jai'. ¹⁶ Na gu'p jum kai'ch mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: "Cham jaroi' jai'ch gu maa'nkam nax maat na jax jum aa'nda' gu Dios, ni ku cham jaroi' jai'ch na ja'kbui' kat ya' dir mu ja'k aagi'ndha' na jax ja'k mi' pui' jimda'." Gu' ji na gu' aach jix maat na jax jum aa' guch Xoi'kam, na gu' gui' pix diilh jich mattu'n nach ba' aach mi' pui'p tu daa'ñchu'nda' na jax gui'.

**Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo nam
jir tujuandam tugi'ñ pix gu Dios
gui' nam tu a'ga gux bhai'm
kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam**

3 Cham tu jam a'gi ñich aapi'm jiñ jaaduñ na jax ja'k tu tu'ii' ii'mda' bhaan, na pim gu' chakui bhai' kaapak na pim buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, ja'p ji buusan na pim kar a'aal. ² Daipu'

gui' na tu'x maax jañich bhaan tu jam a'gi na pim ba'x maati' jiñ kaaya', ja'p na jax gu alhii ilhi'ch na gu' dai gu bii'm na io'da' na xi'chu'nda' gu di'i'i'n, cham tu' maakda' gu tu' nax kaapak ka', na gu' cham io'gi'ndha'. Aapi'm ba' pu'ñip ji buan, ³ na pim gu' chakui mi' pui' jiim na jax ja'k jum aa' na pim tui'ngida'. Pui ka xim bhabhaakui'n japim gu', jix chi jijiigak japim biix aixim tu'm ki'n. Pui pui' ja'k tu jim japim nam jax chu jim gui' nam jir ya' kam dhi oi'nga'n. ⁴ Na gu' maadit no' jax kai'ch: "Aañ gu Paablo kaichu'", gio gu jumai no' jax kai'ch: "Dho aañ gu Apoolos ja'k jup kaichu'", pu dhi' bhaan jix maati' na pim pui' ja'k tu jim nam jax tu jim gui' nam jir ya' kam dhi oi'nga'n.

⁵ Jax dhui nach jir tujuandam tugi'n pix gu Dios gook dit gu Apoolos, gui' pix much joot nach tu jam a'gidha' na pim ba' buiñor ti jii'ndha' guch Xoi'kam. Pui' ñich pix tu duu nat jax xiñ chi'n gu Dios nañ tu duñia', gio gu Apoolos pui' ip. ⁶ Aapi'm ja'p ji buan gu' na jax gu gaa, ja'p ji buus na ñich ti ii na ñich tu jam a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, gu Apoolos ba' ja'p jup ji buus nat tu baa nat jam aa'ñ na pim jax ja'k tui'ngida'. Gu' ji na gu' gu Dios pix nap tu duñichu' na pim jax ja'k jix io'm ti jii'ndhidha' buiñor guch Xoi'kam, ja'p jup ji buusan ba' na gu Dios pix gi'lhdhim dhi gaa. ⁷ Ba' dhi' bhaan jix maati' nam pur cham tu' gui' nam tu a'gada' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam gio gui' nam tu aagi'ndha' nam jax ja'k tui'ngida' gui' nam ba ti jii'gi'ndha', na gu' gu Dios pik na pui' ja duñia' gu ja'tkam nam ba'x bhai' ba ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam. ⁸ Na gu' gui' nam tu a'gada' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam gio gui' nam mi' dhir tu aagi'ndha' nam jax ja'k tui'ngida' gui' nam ba ti jii'gi'ndha', maa'n na jax pix ja ilhii'n gu Dios, gio diilh pix

jup jix maat na ji'x tu ja makia' gu tu' nar ja mai'chik ka'. ⁹ Jir tujuandam tugi'n ich pix ba' gu Dios gook dit gu Apoolos nañ jax ba kai'ch, aapi'm ba' ja'p jup ji buan na jax gu gaa, ba' gu Dios diilh jix bhai' jam bua.

Gio ja'p jup ji buan japim na jax gu bhi'nbak no' kia'pix jum kiisaim, gu' ji na gu' gu Dios bhaan ti nii'n dhi' dhi bhi'nbak. ¹⁰ Gu Dios diilh xiñ joi'm-dak jiñ a'm ti ti nañ aañ mi baapsa' gui' na bhaan bam kiisaim gu bhi'nbak, jir jai' am ip ba' gui' nam tisaa'ndhim nam bhi'nbakchaim. Matda' ki'n jañich mi ti gui' na bhaan bam kiisaim gu bhi'nbak, gio gui' nam tisaa'ndhim nam bhi'nbakchaim pui' matda' ki'n ip. ¹¹ Ba' cham ji'xdha' jaroi' maakam tu'm kap duñia' dhi' na ñich jax chu'm mi' ba ti, pu gammiji pup jir pu chu'm ka', na gu' dhi' na bhaan ba kiik gu bhi'nbak, dhi'r di' guch Xoi'kam. ¹² Ba' no't pu chu'm mu pai'p bam ti sia pai' na pix ja'k, jax ña pix chu'm gu bhi'nbak jix bhaai' na bhaan mim kiisa'. Siat chi sai' ba'aak bhaan mim kii, piam juk sobkoñxim, piam kut joodaix a'bhar jum sobkonak bham bhi'nbaki, piam gu bapaiñum gui' na joidham jix a'bhar jix chooto totbik nax dha'ram namiik, piam gui' nax u'uam totbik nax io'm jix dha'ra'. ¹³ Na gu' gu Dios ba' diilh tai ki'n machia' no'r jix kii' gu jax chu'm na mi kiisa' gu jaroi' jano' na pai' dhuuk jum tiimo' dhi oi'nga'n, jano' biix machia' gu Dios no'r jix kii' gu tu' nach jax dhuñia'. ¹⁴ No't jaroi' maadit jup duu gu tu', ba' cham mimii jano' na pai' dhuuk xi mimii'ndha' gu Dios, makia' gu tu' ji'x na bhaan bipi-o'da'. ¹⁵ Gu' ba' no't gu' maa'n nat jax mii, cham tu' bhaan bi'ya', daipu' dhi'r mai'chik ga'n ka' na cham jum tulhi-iña', na gu' cham tulhiiñchuda' gu Dios. Ba' ja'p ji buusnia' na jax gu jaroi' no't miji dir buusnik jimiññor no't ba mii gu ba'ki'ñ.

¹⁶ ¿Aapi'm aa chakui maat na pim ja'p ji buan na jax gu chiop? Jir chiop ga'n japim dho aapi'm gu Dios, gio jam a'm tajaanix gux Dhuudu' kam jix Uań li'mdaga'n. ¹⁷ Bhaan ti niidhim ba' gu Dios dhi' dhi chiop. Ba' no't jaroi' iar, diilh gu Dios pu dooda' na jax ilhii'ń.

¹⁸ Cham jir am na pim biix aixim kai'chdha', na pim gu' bhaan gai suul-hgia'. No' jaroi' pui'm aa' na biix jix chu maat na jax ja'k tu tu'ii' ya' dhi oi'ńga'n, jum aa' na gampai'm ilhdha' ja'p na jax gui' nam pu cham tu' maat ni ji'x, na ba' mi' dhir tu' silhkam jix chu matdagim ba buusnia'. ¹⁹ Na gu' gu ja'tkam gui' nam biix aixim jix chu mamatdagim jum ilhi-i'ń ya' dhi oi'ńga'n, buińor gu Dios ja'p ji buusan am nam cham ja jur bia', na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'-nak gu bijik dir kam: "Gui' nam jix chu mamatdagim jum ilhii'ń ya' dhi oi'ńga'n, gu Dios dhi' bhaan jix bhai' ja bhiya' jano' na pai' dhuuk bhai' ba ja tikkada' nam jax ja'k tu jimia' ya' dhi oi'ńga'n."

²⁰ Gio ja'p iam ja'pnip jum kai'ch: "Jix bhai'x maat gu Dios nam pui' pix ja'k tu jim nam cham ja jur bia' gui' nam tiix chu mamatdagim xim ilhii'ń." ²¹ Ba' dhi' bhaan jix maati' na pur ja'ppix ka' sia ku jaroi' ti bhaan ge'kam jum taat gu tu' nax mat ka', na gu'r ya' kam ka' pix dhi oi'ńga'n gui' na tu' tiix mat ka'. Gu' ji na gu' aapi'm na pim ji'k ba ti jiigi'ń buińor guch Xoi'kam, biix jam a'm jup tu tu'ii' na ji'k tu'x chu jai'ch. ²² Pui' na jax aań jam buip tu'ii', sia gu Apoolos, sia gu Peegro. Sia dhi oi'ńga'n jir jam aapi'm ga'n, gio gu ii'mda', gio na pai' dhuuk jum aajim na pim ko'ya', gio xib dhi tanoolh nach ya ka dudua, gio gatuuk pai' nach ja'k ba oipoda'. ²³ Ba' aapi'm jup jir jich Xoi'kam ga'n, gio mi' dhir guch Xoi'kam, Dios buińor jup tu'ii' ip.

Na ba ja aagi'ńdha' gu Paablo na jax ja'k tu ja jimda' gui' nam jir tujuandam tugi'ń ka' guch Xoi'kam

4 Aach dai dhi' ki'n pix daraa nach ja aagi'ńdha' gu ja'tkam nam pu cham maati' na jax ja'k ilhii'ń na tu duńia' gu Dios ja bui. Ba' pui' pim pix ja'k jich ilhi-i'ńdha' nach ja'ppix jir tujuandam tugi'ń guch Xoi'kam. ² Na gu' na pim jax bax maat gu jaroi' no' tu' ki'n ba daa, jum aa' na pui' ja'k tu jimda' na tu' ki'n daaka' na ba' bhaan jix maati' ka' na silhkam jup kai'ch. ³ Ba' no' pim aapi'm jax jum aa', piam sia gu ge'gerkam no'm pui'm aa' nań diilh cham mi' pui' jim nań jax tu a'ga, dhi' cham jax bua, na gu' sia aań diilh cham jir am nań pu ti'ya' nań mi' pui' jim piam ku gu' cham, gu' ja'ppi diilh gui' nat pu chu'm ki'n jiń dhai. ⁴ Tii cham pai'x buam tu bua iń panaas na ńich dir ti ji'ń buińor guch Xoi'kam, ku gu' cham tu' ji nań ja'p kai'ńkam jup kai'ch nań moox bhai' mi' pui' jim na jax jix aa' gu Dios, gu' ja'ppi diilh gu Dios na pu ti'ya' no' ńich mi' pui' jii piam ku gu' cham. ⁵ Ba' cham jir am na pim pui' tit-dada' gu jaroi' na mi' pui' jim na jax jix aa' gu Dios piam ku gu' cham, nat gu' chakui ja'k gi guch Xoi'kam na diilh ja aagi'ńdha' gu ja'tkam na mit jax chu jii biix ji'ma'n, na ba' mi' dhir gu Dios jup ba tu ja makia' na tu'r ja mai'chik ka'.

⁶ Jiń jaaduń jich Xoi'kam bhaan, aań tu jam a'gi'ń na pim jax ja'k duńia' na ba'x bhai' tu jam jimia' gatuuk. Biix jań jup xiń aa' aań diilh nań jax ja'k tu jim, gio gu Apoolos jań biix jup xi aa', na pim ba' aapi'm mi' pui'p tu dagia'. Cha'pim biix aixim maakam ilhdhat kee'ke' gu ńio'ki'ń gu Dios, ja'ppi na jax pix jum kai'ch na pim bhaan tu daa'ńchu'nda', na gu' bhaan pix ge'kam jum taat ka' gu jaroi' no' biix aixim maakam ilhii'ń. ⁷ Cham jaroi' maadi' jir diilh ga'n gu' gu tu', gu Dios pix tu jam maak biix na pim

ji'k tu' tu bia'. Cham jir am ba' na pim dhi' ki'n ge'gerkam jum taat ka', na pim gu' cham diilh jup tu bua.

⁸ Ge'gerkam jum taatit pui' bam ilhi-i'n japim na pim jir jix chutumningam, tu' pix bach ilhii'n japim ba', pu cham tu' bhai' ich panaas jam bui. Joidham chi no' pim silhkam ge'gerkam ki'n darka' git nach jai' jam biim jup bar ge'gerkam ka'. ⁹ Biix aixim tu'm ki'n pix bach chulhiin ich gu' aach nach ji'k jir noonbi'n guch Xoi'kam, panaas kut ju'ndharam ja'k xich chuttuk gu Dios na pai' cham pik jich a'm ti niidhidha'. Pu kai'nkam pix jir noonbi'n ich panaas guch Xoi'kam nach jich chulhiinaimii ko'ya'. Gio gu ja'tkam panaas joidham jich niidhat jich as am nach jich chulhiin, sia panaas diilh gu noonbi'n gu Dios. ¹⁰ Sia bhaan jich as am panaas gu ja'tkam pui' nach jax ja'k tu jim. Pui' pix ja'k tu jim ich gu' tii na jax pix jix aa' guch Xoi'kam, gu' gui' pui'ch bia' am nach cham jich jur bia' ni ji'x. Aapi'm ba' pui' xi jam bia'kat am na pim jix bhai' jam jur bia', aañ taxchaabgi'n guch Xoi'kam na gui' pix pui' tu duiñchu'. Gio aapi'm na pim pui'm ilhii'n na pim panaas jix io'm jix kaapak na pim buiñor ti jiigi'n guch Xoi'kam, aach ba' panaas cham. Gio nam cham tu' ka'm jich nii'n aach gu ja'tkam, aapi'm joidham tu' ka'm jam nii'n am. ¹¹ Xib puich chulhiin ich ki'n gu bhiogi', cham bhaai' nach pai' dhir u'ji gu tuumiñ ki'n tu saba'da', gam nach jix chanook ka'. Gio nach cham tu jajannulh, alhi'ch pix nach pui'x dha'npak oipoda' git. Gam gu ja'tkam nam biix aixim buam jich chitdaidha' nai' ja'p. Gio na pu cham pai' bhaai' nach joidham xi chu oi'ñka' git. ¹² Gio diilh jach gaagidha' nach pai' tu juanai mai'chia' gu tu' nach a'm jum aa'nda', jix momgon ka' ich nabap jurnik. Gio nach tu ja daañ-i'ndha' nax bhai' tu ja jimda' gu ja'tkam gui' nam giilhim jich chitdada' gio gui'

nam xich bhaamkidhat jich gaagim nam xich koodak. Aach cham tu' bhaan jax jich aa' sia pik nar jax ka' git. ¹³ Nam pai' dhuuk pu'ni giilhim jich chitdada' gu ja'tkam, aach jix bhai' pix ja titdada'. Ja'ppix jich ilhii'n am ya' dhi oi'nga'n na jax tu' tanaara', piam ja'p na jax gu koi' gui' na cham tu' ka bhaai'.

¹⁴ Cham tu'n ja'p kai'nkam pui' ja'k mu tu jam ua'ni'n nañ jax dhui bhaan pix jam xi irappu, gu' ja'pji nañ dhi' bhaan pix jam aagi'n na pim ba'x maati' jiiñ kaaya', nañ gu' xi jam joi'gi'n na pim jir jiiñ maamar tuutu'm. ¹⁵ Na gu' sia kum jix jai'ch ka' git ji'k mambhiix miil gui' nam tu jam a'gi'ndha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam, gu jam tataat tuutu'm cham tu' ja'kbui'x jai'ch ka'm git. Daipu' aañ jix jai'ch nañ jir jam taat tu'm, na ñich gu' aañ tu jam a'gi gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na pim ba' xib buiñor bap tui'dhi' guch Xoi'kam. ¹⁶ Ba' aañ xib soi' jam titda na pim mi' pui' jimia' nañ jax ja'k tu jim aañ.

¹⁷ Pu kai'nkam jañich mijip xi jam joochxi gu Timoteo na tu jam a'gidha' nañ jax ja'k tu jimdat ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam, gio nañ jax ja'k tu a'ga jai' kap gam nai' ja'p chichiop. Mi' pui' jim gu' dhi Timoteo na jax jix aa' guch Xoi'kam, giox joi'gi'n iñ ip aañ, na gu'r jiiñ mar tu'm, pui' ku ñich ba' dhi' miji xi jam joochxi. ¹⁸ Gio sap aapi'm jai' dhit ge'gerkam ba xim ilhii'n ja bui gu jai' nam pui'p ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam nam ja'p jim aagit nañ cham mui' ka jim. ¹⁹ Matgim mui' ka jim iñ ji no' moox aa'nda' git guch Xoi'kam, mi'n ba' ja tigia' dhi' nam ge'gerkam jum taat no'm moo tu'x bhaigit jup kai'ch ka' ba' nam ja'p pix biix aixim kai'chdha' nam jax dhui ge'gerkam jum taat ja bui gu jai'. ²⁰ Na gu' gu jaroi' no' tu' silhkam bhaankam tu a'ga gu Dios, pui' ja'k tu a'gada' na jax ja'k bhaan jix maati' ka'

na tu' silhkam bhaan ti niidhim gu Dios, cham tu' na ja'p pix tu a'gada' na jax pix ilhii'ndha'. ²¹ ¿Ku gu' jax ji ja'k ilhii'n japim aapi'm na pim ji'k ge'gerkam jum taat? ¿Jix aa' pim aa nañ bhaamda' ki'n tu jam a'gidha' nañ pai' dhuuk mu jimda', ka' gu' nañ xi jam joi'mdat tu jam a'gidha'?

**Na pui' ba ja tiida' gu Paablo na
cham jir am na jaroi'
bhibhiida' gu di'ii'n tu'm**

5 Jup tum kai'ch na sap bhai' jam bui maadit guch Xoi'kam jiigi'ndham xi bhiik gu di'ii'n tu'm biima'n ba tu kio. Jir jix buam dhi' pui' na tu bua gu jaroi', ni kum cham pui' ja'k tu jim gui' nam cham ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam. ² Pix cham jax jum aa' pim panaas buiñor gu jaroi' na pui' ja'k tu jim, iam chi na pimit jix buam tiigik baabu bhai' dhir jam bui na git ba' cham jam biim ka oirida'. ³ Aa' ya' dir pu kai'ch na cham tu' kar kii' maa'nkam gu jaroi' nat bhii gu di'ii'n tu'm. Sia kuñ gu' cham bhammip tu'ii' jam bui gu maaxik, gu ii'mda' bhaan bhammip tu'ii' iñ. ⁴ Pui' pim xim aa'nda' nañ jam biim jup tu'ii' na pim pai' dhuuk maap jum jumpa'nda'. Gio gu' gu Dios jam tajaan gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda' na pim ki'n pu duña' gu tu' na pu'nim aagidha', dhi' ki'n japim bhaankam guch Xoi'kam ⁵ mu joochxidha' gu ja'ook gu jaroi' na bhai' pai' pui'x buam tu bua na ba' mu pu dooda' gu tukga'n na diilh jax ilhii'n, katti pu'ni ja'k iam soi'm ilhdha', siat ba' dai ii'mdaga'n jii buiñor guch Xoi'kam jano' na pai' dhuuk gio bhai'p jim.

⁶ Cha'pim joidham niidhat jix bhai'm taat ka' gu jaroi' no' pu'ni buam tu bua. Cham jax ka ilhii'n japim gu' chi, no't gu' biix jup ba jam ia'n na jax bar jum kai'chdham na saak palhiip pix jum aa' gui' na ki'n ge' jabka' gu ariin no't jaroi' ba jip duu gu paan. ⁷ Baabu' pim bhai'

dhir jam bui dhi' na ki'n jappukar gu paan, na gu' cham bhai' jam ia'dhi'n, ja'p ji buusan gui' nar bijik kam. Ja'p-pix japim jir tu'm ka' na jax gu paan pui' gakhii'ndha' kam nam jax chu'm kua' gu Israel kam ja'tkam bhaan Paaskua ta'm. Guch Xoi'kam pui'p ji buusan gu' nar di' gu kasnir bakaax na pui' bhaan Paaskua ta'm jup jum kua', nat gu' dhi' tuch ñamkix guch ua'tulhdhara' na mit sissapa bhaan gu u'uux na gai biit. ⁸ Na gu'x bhai' tu tatda' no'ch cham biina' gui' na ki'n jappukar gu ariin, nañ ja'pni kai'nkam jup kai'ch nach jix bhai'ch chaat ka' cham tu' ki'n bhaan ji u'ua'tulhdhix kat. Jir ja'ppix paan gakhii'ndha' kam ka' ich nach mi' pui' jiiimda' na jax jix kii' ka'm nii'n gu Dios.

⁹ Gui' na ñich biipi' dir mu tu jam ua'n, jup jam titda iñ na pim cham ja kiigalhi'ndha' gui' nam jai' ja biim boppoda' gu u'uub nam cham jir ja bipna' ka', jir jix xidhuu gu' dhi' buiñor gu Dios.

¹⁰ Cham tu'n ja'p kai'nkam jup kai'ch na pim cham pai' ka ja nii'ndha' dhi' pu chu'm gu ja'tkam. Jum aa'nda' git gu' na pim ya' dir bubuakia' dhi oi'nga'n na pim ba' cham pai' ka ja nii'ndha', pui' na jax sia gui' nam ja'p pix jix chu aa'nda' nam git bixchu' xi chu bia'ka', piam gui' nam bixchu' ti iixi'ndha', piam gui' nam biix aixim tu'm tu didios tuk. ¹¹ Ja'ppi nañ ja'p pix kai'nkam jup jam titda na pim cham tu' pui' ja'k jup tu jimda', ni ku pim am maap daraat tu kua'da' sia ku pui' kai'ch na pui'p ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam no' pim gu' nii'n na mui' ja biim boppo gu u'uub, piam ku pim jix maat na ja'p pix bixchu'x chu joi'n na git xi chu bia'ka', piam ku gu' biix aixim tu'm tu didios tuk, piam ku gu' bixchu' bhaan jix iatbi', piam ku gu' dai nax maim ka', piam ku gu' biix aixim ti iixi'n. Dhi' ji' pu chu'm gu ja'tkam jañ ja aagit jup kai'ch no'm jix jai'ch jam bui na pim cham ji'x ja bipnatda', ni ku pim am

ja biim tu kua'da'. ¹²⁻¹³Na gu' aañ dai gui' nam ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam nañ ja silhka'n, cham tu'n a'm bipio' nañ ja silhka'nda' gui' nam cham ti jii'gi'n, dhi' diilh gu Dios jix maat na jax ja'k ja silhkada'. Aapi'm ba' pu'ni ip, mai' jootsa' pim gu jaroi' na pui' bhai' oirit jum ua'tulhi'n jam taagiob, cham tu' na pim bhai' pix pu nii'ndha'.

**Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo
nam jax ja'k tu jimda' ja bui
gu ge'gerkam nam cham ti
jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam**

6 No' maadit aapi'm na pim ji'k ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam tu' bhaan cham bhai' ua' gu jumai na pui'p ti jii'gi'ndha', cham jir am nam buiñor jimmida' gu jax chu'm ge'kam na cham ti jii'gi'ndha' na ba' tu ja a'gidha', gu' ja'pji daich Xoi'kam jii'gi'ndham nam maap xi chu a'gai. ²Jix maat japim gu' na aach nach ji'k buiñor ti jii'gi'ndha' guch Xoi'kam, jano' na pai' dhuuk jum tiimo' dhi oi'n'ga'n, ja'kbui' kat tu ja a'gidha' ich biix gu ja'tkam gui' nam cham mi' pui' jimia' na jax jix aa' guch Xoi'kam. ¿Jax jach ba' duukat ja'kbui' kat jup ja kaichu' nam jax jich chitdada' mu dir bha ja'k? ³Jix maat japim ip nach sia gu noonbi'n gu Dios ja silhka'nda' jano'. ¿Ya' gi ba' gu palhiip jup jum duukam no'ch cham jich gu'ngux-i'n nach pu duña'? ⁴Cham jir am ba' na pim ja ga'ngada' gu ge'gerkam gui' nam cham ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam no' pim pu'ni cham bhai' kam u'ua' daich Xoi'kam jii'gi'ndham, nam gu' aach jich bui pu cham tu' bhaai' gui' nam pu'ni cham ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam. ⁵Siamri pim dhi' bhaan xim ga'ngat xix xi'irda' nañ jax jam titda, nam gu' tiix jai'ch jam bui gui' nam ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam nam jix mamatda' nam jax ja'k tu jam a'gidha' no' pim pu'ni cham bhai' kam u'ua'.

¿Ka'm ji gu' cham jai'ch aa? ⁶Jir jix buam dho no'm cham bhai'm u'ua' daich Xoi'kam jii'gi'ndham, gio pui'p jir jix buam no'm mu ja'p ba sulhikgim ja bui gu ge'gerkam nam cham ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam.

⁷No' pim gi xi ñakoo' sia ku jaroi'x buam jam bua na pim cham dhi' bhaan jum kokdada' daich Xoi'kam jii'gi'ndham, xi ñakoo'nda' pim sia ku jaroi' tu jam iixi'n. ⁸Aapi'm gu' pui'p dooda' jaroi' no't jax jam dooda, cham ji'x nakgam jum ilhdha' pim. Jir jix buam gu' na pim daich Xoi'kam jii'gi'ndham pui'm bua. ⁹⁻¹⁰Iam gu'r cham pu tu't jiñ jaaduñ, cham ji'xkat aaya'm gu' buiñor gu Dios na pai' dhir biix kap jir ge'kam gui' nam pu'ni biix aixim jix buam tu buada'. Pui' na jax gui' nam ganai' pix ja biim boppoda' mui' gu u'uub, gio gui' nam biix aixim tu'm tu didios tuk. Gio gui' nam jai' ja biim boppoda' gu u'uub sia kum tii ti bipna'. Gio gui' nam dai chichio'n maap boppoda' nam pui' ji dhui diilh na maadit jir ubii ka'. Gio gui' nam biix aixim ti iixi'ndha'. Gio gui' nam ja'p pix jix chu aa'nda' nam git biix aixim xi chu bia'ka'. Gio gui' nam daix maik ka'. Gio gui' nam biix aixim bhaan iatda'. Gio gui' nam biix aixim bhaan ja iatgidhat gu ja'tkam dhi' ki'n ja mamai'chikda'. ¹¹Jai' dhit pu'ni ja'k tu jimdat japim na pim chakui ti jii'ndhat buiñor guch Xoi'kam, gu' ji nat gu' diilh guch Xoi'kam jam uandhak gu jam ua'tulhdhara' pui' jam duu na pim jir ja'tkam tugi'n ka', gook dit jamit pui' jam duu gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mdaga'n gu Dios.

**Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na cham
tu' pu kai'ñkam guch chutku' nach
ki'n biix aixim jix buam tu buada'**

¹²Cham jax bua dho tii sia kuch biix aixim pu tu bua nach jax ilhii'n diilh nar joidham panaas, nach gu'x maat nat

guch Xoi'kam biix jich a'mkam ba tu namki. Gu' pix ji na gu' ji'x pix jir am nach pu tu buada', cham tu' biix nach jax ilhdhidha'. Jir am nach pu tu buada' nach tu' ilhii'n diilh nar joidham, dai pix nach biipi' xich ga'ngada' gu tu' nach jax ba ji duña' no' cham jix chu tukgam tir jich iabu'. ¹³ Gio saak ja'p-nip jir jum kai'chdham: "Pu kai'nikam pix tu boopok ich na mim gaamuidha' gu koi'." Piam ja'pni: "Pu kai'nikam pix jix jai'ch gu koi' nach boopok am jum gaamu'." Maaxik jir pui' dho, dai pix ji na gu' cham pai'ch matgilhdha' gu Dios pai' na duuk ilhdha', sia gu koi', na gu'r ya' kam pix dhi oi'nga'n. Dhich chutku' ba' pu'ni ip, pu kai'nikam pix jup duñiix nach mi' pui' jimia' na jax jix aa' guch Xoi'kam na ba'ch a'm jup ti niidhidha', cham tu' nach jix buam jum duukam jup tu buada'. ¹⁴ Gio na ba' no'ch pu'ni mi' pui' jiim na jax jix aa' guch Xoi'kam, gu Dios jich dhudua'ndhai mi' dhir jich baapmi'ndha' pai' nach yassapka' jano' na pai' dhuuk diilh pu ti'ya', ja'p nat jax dua'ndhak bamii' guch Xoi'kam. Na gu' gu Dios bixchu'x bhaai' na pu tu duña', na gu'r Ge'kam.

¹⁵ ¿Jix maat japim aa na aach nach ji'k ti jiigi'n ja'p ji buusan na jai'p jir bakxiga'n guch Xoi'kam dhich chutku'? ¿Jir am aa panaas nach guch Xoi'kam gu tukga'n mu ja'k bipnalhi'ndha' bhaan gu ubii nar ganai' pix ka'? Jir jix buam ji matgim. ¹⁶ Jix maat ich gu' no't jaroi' biima'n ba boi gu pu chu'm, maa'n maa'nkam bap jum duña' biima'n. Na gu' ja'pnm kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: "No' mit maap ba tu oi'ncha gu chio'n gio gu ubii, ja'p ji buusnia' nam maa'n maa'nkam jup jum duña'." ¹⁷ Gu' ba' guch Xoi'kam no'ch buiñor ba ti jiigi'n, pui' maa'n maa'nkam pix jup bap duuka' ich biima'n ii'mda' bhaan, nach gu' mi' pui'p ba tu daa'nchu'nda' na jax gui'.

¹⁸ Ba' cha'pim nai' pix ja biim bop-poda' gu u'uub, na gu' cham bhai' jam ia'ndha' jam tutku' bhaan. Cham bhai' tu bua gu' dhi' pu chu'm gu ua'tulhdhara', na gu' silh jich chutku' am ja'k na tu ia'dhi'n, cham tu' pui' na jax gu jai' ua'tulhdhara' nap jix jai'ch. ¹⁹ ¿Cham maat japim aa sia na gu jam tutku' ja'p ji buusan na jax gu chiop na pai' dhir jum daan gu Dios? Jam a'm kio ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' gui' nat diilh gu Dios jam tajaan na ba' pui' jam jurtudidha' na pim jax ja'k mi' pui' jiimda', cham tu' na pim diilh jix mat ka' gu tu' na pim jax duñiidha'. Dhi' bhaan jix maati' na cham tu'r aapi'm diilh ga'n dhi jam tutku'. ²⁰ Jano' nat pai' dhuuk xi jam joi'mdak jam tiigik jam palhbui gu Dios na pim mu ja'k ba jiimit na pim pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha' git, jam saba'dak jup jam duu, giilhim jix dha'ram nam japimit. Ba' kapbhai' nat jix bhai' ba duu gu Dios, jix bhai' pim xi ja bhichdhatgida' dhi jam tutku' na jax ja'k jix aa', gam na pim ba' diilh jix bhai'm taatit tu oi'nka'.

Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo nam jax ja'k tu jimda' gui' nam ti bipna'

7 Gui' na pimit bha tuñ ua'n, jiñ chikka pim no'r am na pim cham ti bipna' ka'. ² Gu' pix ji na gu'x xijai na jaroi' nakga' na diilh oirida', nai' pix jix ja joidhat ba ja nii'ndha' gu u'uub. Piam no'r ubii, nai' pix jix ja joidhat ba ja nii'ndha' gu chichio'n, mi' pix pum ua'tulhdha' ja'xpix. Jir am ba' na maa'n xi gaagai gu jaroi' na biima'n tu kioka' na ba' cham pu'ni nai'm ua'tulhi'ndha' no' gu' cham nakoo' na diilh oirida'. ³ Ba' gu jax chu'm chio'n piam gu jax chu'm ubii no' ba ti biina', jum aa' nam gammiji maap boppoda' daim bipnagim. ⁴ Na gu' gu ubii gu tukga'n, cham tu' diilh jir tukga'n ka', gio gu chio'n gu tukga'n, cham tu' diilh jup jir tukga'n ka'.

Biix gook maa'n tuuku'p duuka'm gu' daim bipnagim. ⁵ Jix bhai' kai'chit jam ba' maap boppoda' pai' nam duuk ilhi-i'ndha', cham tu' na maadit cham aa'nda'. Gio gu'r am ip nam gook dit xi chu a'gai no'm jix aa' nam ji'k tanoolh cham maap boppoda', no'm gu'x aa' nam soi'm ilhdhat dai gu Dios buiñor ka xi chu dañia'. Ba' na pai'm aaya' nam pai' dhuuk juugit tu daasa', mi' dhir maa'n nam jax jix bhai' kai'chit maap boppoda'. Na gu' no'm mik cham maap boppo, cham maati' ka' no'm moo nakga' nam ti biim jix bo'iik ka', ka' ba' gu' dhi' bhaan ja mai'chii gu ja'ook bam ua'tulhdha' am.

⁶ Ba' dhi' nañ ji'k jax jam titda, nañ jam aagi'n pix na jax ja'k jir joidham, cham tu' nañ jam chianit jup kai'ch na pim pui' duñia'. ⁷ Ba' ja'p jañ jup ilhii'n na pim git biix di'dilhdhim oipoda', ja'p na pim jax jiñ chitda na pim jiñ chikka. Pui' pim git jup jir di'dilhdhim ka' ja'p na jax aañ, na pim cham tu' ka ga'ngada' gu jaroi' na pim biima'n tu kiicha', ni ku pim pui'm aagit ka oipoda'. Gu' ji nat gu' gu Dios biix ji'ma'n jich a'm ti tii nach jax ja'k duduaka' ya' dhi oi'nga'n, jai' dhit maakam tu't jam ya duduaka', gio jai' maakam ip.

⁸ Pui' na jax gu chichio'n gio gu u'uub nam pur di'dilhdhim, aañ chiix aa' nam git pui' di'dilhdhim ba bi'ya', sia gui' nam ba ko'iix gu ja bipna'. ⁹ Gu' ji no'm gu' cham nakoo' nam diilh oipoda', jix io'm jir am nam xi ja gaagai gui' nam ja biim tu oi'ñka', na gu' cham jir am no'm dai bhaan ti ti'ñcho nam ti biim jix bo'iik.

¹⁰ Gu' ba' gu u'uub gui' nam ba ti bip-na', pu gammijim ja biim ba tu oi'ñka' gu chichio'n gui' nam ba ja oi'ñ, cham tu'm kam ji'dilhka'nda'. Pui' ja'k jix aa' gu Dios, cham tu' aañ diilh nañ pui'x aagit jup kai'ch. ¹¹ Gu' ba' no't gu' maadit dhi ubii jax dhuuk tu' bhaan mai' ma bua gu

chio'n gui' na ka oi'ndha', jir am na pui' diilh ba oirida', cham tu' jumai ka ga'ngada'. Gu' ba' no' gu'x aa' na chio'n biima'n tu kioka', gio gui' gaagaix bhai'p tiida' na jax chu'm biima'n tu kiokat, cham tu' na jumai ga'ngada'. Sia gu chichio'n pui' ja'k jum aa' nam duñia' nañ jax ja'k ja aagi'n gu u'uub.

¹² Ba' jai' gu chichio'n nam ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam, no'm gu ja bip-na' cham ti jiigi'n, no' gu' cham pai' jax kai'chit jix aa' na biima'n tu kioka', jir am na gammiji pu biima'n tu kioka', cham tu' na mai' xi buaji. Dhi' aañ diilh pix nañ pui' ja'k ilhii'n nar joidham, cham tu' na pui' ja'k tu aagix buiñor gu Dios. ¹³ Gu' ba' no' gu' gu ubii ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam, ba' gu binga'n chio'n cham ti jiigi'n, gu' ji no' gu' pui' cham jax jup ji kai'chit jix aa' na biima'n tu kioka', jir am nam pui' gammiji maap jup tu oi'ñka', cham tu'm mai'm i'iabuda'. ¹⁴ Na gu' sia ku cham ti jiigi'n gu chio'n, biix gook ja a'm ti niidhidha' gu Dios, na gu' biix gook jix u'uañ ja nii'ndha' sia ku dai gu ubii ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam. Gu' ba' no' gu' gu chio'n ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam, gu ubii ba' cham, pui' maa'n na jax biix gook ja a'm jup ti nii'ndha' gu Dios, na gu' gu chio'n ti jiigi'ndha'. Gio mi' dhir gu ja maamar maa'n na jax ja a'm ti niidhidha' gu Dios, cham tu' na cham kikii' a'aalh jup ba ja bia'ka'. ¹⁵ Ba' no' gu' gu chio'n piam gu ubii na cham ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam pix ji kiksa na pui' kai'ch na cham ka aa' na biima'n tu kioka' gui' na ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, jir am nam jum ji'dilhkada' nam ba' cham dhi' bhaan jum kokdada'. Na gu' aach nach ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam cham jir am no'ch tu' bhaan jix buam jich aa', gu' ja'ppi nach gammijix bhai'ch chaat ka'. ¹⁶ Na gu' gu ubii na ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam cham mat ka' no' moo jax chu'm tanoolh pui'p

ti jii'ndha' gu binga'n chio'n, ka' ba' gu' cham. Piam gu chio'n na ti jii'ndha' buiñor guch Xoi'kam, cham mat ka' no' moo jax chu'm tanoolh ti jii'ndha' gu binga'n ubii, ka ba' gu' pu cham ji'xkat.

¹⁷ Ku gu' aañ ja'pjani nañ jam guguux-i'n biix na pim ji'k kap maap jum jumpadat daan guch Xoi'kam, na cham jax bua sia jax ña pim ja'k tu oi'ñka', pix ji no' pim mi' pui' jiiim nat jax ja'k jix aagak jam a'm ti tii gu Dios na pim tu jimda' jano' dir na pimit pai' dhuuk ti jii'n buiñor guch Xoi'kam. ¹⁸ No' pimit jai' dhiti ti jii'n buiñor guch Xoi'kam na pimit pu bam matgilh na pim jir Israel kam ja'tkam, cham jax bua sia kum biix jix maat na pim matgilhdhix. Piam ku pimit gu' cham matgilhdhix kam ti jii'n buiñor guch Xoi'kam, pui' pim dho cham jum matgilhi'ndha'. ¹⁹ Na gu' cham jax bua sia ku jaroi' matgilhdhix nar Israel kam piam ku gu' cham, gu' ja'pji no' ti jii'ndhat buiñor guch Xoi'kam mi' pui' jim na jax jix aa'. ²⁰ Maa'n na pim jax tu jimda' nat jax ja'k jix aagak jam a'm ti tii gu Dios na pim tu jimda' jano' dir na pimit pai' dhuuk buiñor ti jii'n guch Xoi'kam.

²¹ Ba' jaroi' maadit no't ti jii'n buiñor guch Xoi'kam no'r tujuandam pui' cham namkidhat am, sia pui' cham jax jup jim aagit mi' pui' xi jimda' na jax jix aa' gu Dios. Piam kut gu' jotmoda' jax xix bhaaigi na buusnia' mi' dhir na pai'r tujuandam, jir am na buusnia' maa'n na jax mi' pui' jimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam. ²² Na gu' guch Xoi'kam pix na pui' tu duña' na ba' buusnia' mi' dhir na pai'r tujuandam ka', dai ba' gui' pix bar tujuandam tugi'n ka'. Gu' ba' gui' na pu pui' ti jii'ndha' buiñor guch Xoi'kam, na cham pai'r tujuandam ka' pui' cham namkidhat am, dhi' ja'p ji buusnia' na panaas bar tujuandam tugi'n ka' guch Xoi'kam pui' cham namkidhat. ²³ Jum aa' gu' nach dai guch Xoi'kam pix bar tujuandam tugi'n ka' no'ch buiñor ba ti

jii'gi'n, cham tu' jumai. Jich xaba'dak jup jich dhuu gu' gu Dios nat jich a'mkam muu guch Xoi'kam nach mu ja'k ba jiimit nach pai' gammiji mi' pup jich chulhi-ñdha', giilhim jix dha'ram nam jachich nat ba' bach bubuax mi' dhir. ²⁴ Pui' kuñ ba'p jam titda aapi'm jiiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim maa'n na pim jax ja'k tu jimda' nat jax ja'k jix aagak jam a'm ti tii gu Dios na pim tu jimda' jano' dir na pimit pai' dhuuk ti jii'n buiñor guch Xoi'kam.

²⁵ Gu' ba' gu u'uub gio gu chichio'n nam pur di'dilhdhim, cham pai' jax jiiñ jurtu'n gu Dios nañ jax ja'k xi ja titdada', dai diilh pix jañ ja'pni ilhii'n no'm iam diilh pui'p ilhii'ndha' git nam ba' mi' pui' xi jimii, nam gu'x maat nañ aañ jix io'm bax kabaak nañ buiñor ti jii'gi'n guch Xoi'kam, katti ba' iam jiiñ jii'gi'ndha' am. ²⁶ Nam git pui' di'dilhdhim ba oipoda', cham tu'm ka ja ga'ngada' nam jaroi' ja biim tu kiicha', na gu'x chu xijai ya' dhi oi'nga'n bhaan no'n ba ti biina'. ²⁷ Gu' ba' no' gu' gu jax chu'm chio'n piam jax chu'm ubii ba ti biina', cham jir am na mai' buppada' gu binga'n, pu biima'n tu kioka' nam ji'x juugit duduaka'. Piam ku gu' cham ti biina', jix io'm jir am na pui' diilh ba oirida'. ²⁸ Tii cham tu'r ua'tulhdhara' dho sia kut jax chu'm chio'n gaagak gu ubii biima'n ba tu kiicha, piam gu jax chu'm ubii no't oidhak biima'n ba tu kiicha gu chio'n, dai pix ji na gu' nam pai' dhuuk tii maap ba tu oi'ñka', biix aixim bax chu xijai ka', bhaan pix bam tulhiñdha' am. Dhi' bhaan jañ ba' tii cham aa' na pim ti bip-na' ka'.

²⁹ Jiiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, ja'p jañ kai'ñkam jup jam titda nach ya' dir ja'p ja'k cham tu' bhaan kach chulhi-ñdha' git, nach gu' dhi' bhaan pix jich chukgi'n ka' ba' panaas nach tii mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam, gui' na cham ka miikidha' na gio bhai'p

jim. Ba' aañ pu ja titda gui' nam ji'k ti bipna', ja'p jam tu jimda' nam panaas pu cham tu' ti bipna' ka' git. ³⁰ Gio jai' no'm tu' bhaan jix buam jum aa', ja'p jam jup tu jimda' nam panaas jix bhai'm taat. Gu' ba' gui' nam jix bhai'm taat ka', ja'p jam jup tu jimda' nam panaas jix buam jum aa'. Gio jai' dhit no'm bixchu' tu saba'dat tu bia', ja'p jam tu jimda' nam panaas pu cham tu' bia'. ³¹ Gio jai' dhit no'x bhai' tu jam jim ya' dhi oi'nga'n bhaan na pim dudua, ja'p japim tu jimda' na panaas pu cham bhai' tu jam jim, na gu' dhi oi'nga'n nach ya' nii'n xib, gatuuk cham pai' matgilhia'.

³² Tii cham aa' iñ gu' na pim bixchu' bhaan jix buam jum aa'nda' kuñ ba'p jam titda. Na gu' gu jaroi' no'r diilhdhim, dai gu Dios buiñor jix buam jum aa'n-tugit gaagidha' na jax ja'k mi' pui' jimda' na ba'x bhai' ji buusnichgida' buiñor. ³³⁻³⁴ Jax dhui na gu' gui' nam ti bipna' ka' dai bhaan jujurtika' am gu tu' na ya' dhi oi'nga'n jix chu jai'ch nam gaagidha' nam jax ja'k jix bhai' ji bubuakidha' ip ja bui gu ja bipna', ba' cham ji'xkat jix bhai' mi' pui' jimia' am na jax jix aa' gu Dios. Chichio'n jañ ja aagit jup kai'ch gio gu u'uub.

³⁵ Cha'pim jax jum aa'nda' nañ ja'p kai'ñkam jup jam titda na cham jax jix bhaai' na mi' pui' jimia' na jax jix aa' gu Dios gu jaroi' no' ba ti biina', ja'ppi nañ bhaan jam aagi'n na gu Dios pik jix io'm jum aa' nach biipi' buiñor jix bhai' ji bubuakidha', cham tu' biipi' gu tu' na ya' dhi oi'nga'n jix chu jai'ch.

³⁶ Ba' no' jaroi' ilhii'n nax bhai' ji chu buusnia' na biima'n tu kiicha' gu jax chu'm ubii na bax mat ka', jir am nam maap xi chu oi'ñchai, dai no' mit ba aich na ji'k oidha' bia' kam tum kikiichar, na gu' dhi' cham tu'r ua'tulhdhara'. ³⁷ Gio gu jaroi' no' ilhii'n na nakga' na diilh oirida', na cham tu' jax jum aa'nda' na jaroi' pui' chian piam na mi' pai' pui' tu

aagix, ja'ppi diilh no'x chaat nar diilhdhim ka', jix io'm jix bhai' tu jimia' ya' dhi oi'nga'n na ka duaka', na gu'x io'm jir joidham gu diilh no'n oiri. ³⁸ Jir am ba' gu jaroi' no't biima'n tu kiicha' gu ubii gu jax chu'm na bax mat ka', gu' pix ji na gu'x io'm jir am gu jaroi' no'r diilhdhim.

³⁹ Gu ubii no' ti biina', ja'p ji buusanda' nam maap buupulh ka' daim bipnagim nam ji'x duduaka'. Ba' no't gu chio'n ma muu, ja'p ji buusnia' nam bam do'ncho'. Mi' dhir ba'x bhaai' na gu ubii jumai oidhai gu chio'n biima'n ba tu kiicha', dai na pui'p ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam. ⁴⁰ Piam ku gu' diilh pu ba bi'ya' na ba'x io'm jix bhai' tu jimda'. Ja'pniñ ja'k pix ilhii'n aañ, nañ gu' ti jiigi'n na pu'ni ja'k jup ilhii'n gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' nañ a'm jup tui'dhi'.

**Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo
nam jax ja'k buada' gu koi'
gui' nam ja'ppix didios jup
duiñxim ja titki'n gu ja'tkam**

8 Ba' xib jañ bhaan jup xi chu jam a'gidha' na pim jiñ chikka na pim jax ja'k buada' gu koi' gui' nam didios jup duiñxim ja titki'n gu ja'tkam. Biix ji'ma'n jix maat ich dhi' na jax jir jum duukam, gu' pix ji na gu' nach tiix chu mamatda', bhaan pix ge'gerkam jich chaat ka' ich. Ba' no' gu'ch a'm jup tu'ii' gux chu joi'gi'n, dhi' bhaan kabkaidha' ich nach jix io'm buiñor ti jiigi'ndha' guch Xoi'kam. ² Na gu' gu jaroi' no' pui'm aa' na panaas jix bhai'x maat gu tu', cham tu' silhkam jix bhai'x mat ka'. ³ Gu jaroi' ba' na daanda' gu Dios, jix bhai'x mat ka' ip gu Dios na dhi' buiñor tu daan, jix joi'mdat ba' bhaan ti niidhidha'.

⁴ Jix maat ich nam gu didios jup duiñxim pur cham tu', nam gu' pu cham dudua ni palhiip, pur cham tu' ip ba' sia

gu koi' gui' nam ja titki'n. Maa'n pix jix jai'ch gu' gu Dios duakam aach nach jix maat. ⁵Jai' gu ja'tkam didios ja bia'ka' am sia tu' na pix na bha ja'p jix maax jix dhaam piam tu' na ya ja'p jix jai'ch dhi oi'nga'n bhaan, ge'gerkam ja ilhii'n am. ⁶Gu' ji na gu' aach nach ji'k ti jii'gi'n bui'nor guch Xoi'kam, bax maat ich na maa'n pix jix jai'ch gu Dios duakam nat jup tu duu biix na ji'k tu'x chu jai'ch, dhi'r jich Gi'kora' aach. Pu kai'nikam pix ya' dudua ich dhi oi'nga'n bhaan nach dai gui' pix bui'nor jup tui'ngida'. Gio maa'n pix jup jix jai'ch guch Xoi'kam nar jich Ge'kam tuk, dhi' nat bhaankam jup tu duu biix gu Dios na ji'k tu'x chu jai'ch, pui' na jax aach nach ya' dudua.

⁷Jai' dhit gui' nam xib ba ti jii'gi'n bui'nor guch Xoi'kam, ja bui tu daanit am gu didios jup dui'nxim jano' nam cham ti jii'gi'ndhat, ba' chakui bhai' maat am sia gu xib na jax pik ja'k jir silhkam. Ja'p jum aa' am nam dudua pui' ji chu't gu didios jup dui'nxim, jix buam ilhi-i'ndha'm ba' nam pai' dhuuk tii kua'-da' gu bakaax nam ja titki'n gu ja'tkam, dai pui' ja'k jum aagit kua'da'm gu', ua'-tulhdhara' ilhii'n am. ⁸Jax dhui na gu' cham tu' dhi' ki'n jich a'm ti niidhidha' gu Dios gu jax chu'm koi' nach kua'-da'. Nach gu' cham tu' dhi' ki'n jir jix u'uañ ka' no'ch tu kua' gu tikiix kam koi', ni kuch cham dhi' ki'n jich ua'tulhdhidha' no'ch cham tu kua'. ⁹Ku gu' aapi'm na pim ji'k jix bhai' bax kaapak na pim ti jii'gi'n bui'nor guch Xoi'kam, jum aa' na pim cham ja taagiob tu kua'-da' gui' nam chakui bhai' kaapak bui'nor guch Xoi'kam, sia ku pim gu' aapi'm jix maat na cham xidhuu gu jax chu'm koi'. ¹⁰Na gu' no't jaroi' maadit aapi'm na pim jix bhai' bax kaapak bui'nor guch Xoi'kam, mu jimiik pai' nam tuut gu didios jup dui'nxim mi' ba ji chu juu gu koi' na mi' tikiix, no' gu' mi' dhir ja'p mum nii'n gui' na cham kabaak bui'nor guch

Xoi'kam, jai' dho mummip ba tu jugia'.

¹¹Ba' sia kup aap jix maat na cham jax bua sia kup tu kua', gu jumai pui'm aa'n-da' nam dudua pui' ji chu't gu didios jup dui'nxim, mi' dhir ba' pu cham ka ti jii'gi'ndha' bui'nor guch Xoi'kam, sia kut gu' tii diilh guch Xoi'kam jix joi'mdak bhaan ti tii gam nat pui' tii bhaankam jup muu. Aap ba' bar jum kui'ucha ka' na mai' ba gixia'. ¹²Gio gu' aach nach bax kaapak bui'nor guch Xoi'kam, no'ch pu'ni tu kua' piam tu' no'ch jax bua ja nii'ndhudat gui' nam cham bhai' kaapak bui'nor guch Xoi'kam, jix buam jum aagit jich nii'ndha' guch Xoi'kam, nach gu' ua'tulhdhara' tir ja iabutu'nda' gu ja'tkam tugi'n. ¹³Jum aa' ba' nañ cham tu' ja taagiob kua'da' gu jax chu'm koi' gui' nam chakui bhai' kaapak ka' bui'nor guch Xoi'kam, no'n gu'x maat nam dhi' ki'n jum ua'tulhdha'.

**Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo na
jax ja'k tu jimda' gu jaroi'
no'r nobii'n guch Xoi'kam**

9 Aañ jix maat jiñ jur am bhaan na pim biix ti jii'gi'n nañ aañ jir nobii'n guch Xoi'kam, jix bhaai' ba' nañ pu tu duñia' jax nañ ja'k ilhii'ndha' nar joidham, maaxik diilh jiñ buupui ki'n tii ñich gu' guch Xoi'kam. Ba' aapi'm bhaan jix maati' nañ gui' bhaankam tu juan, na pim gu' bui'nor ba ti jii'gi'n na ñich tu jam a'gi. Jir jiñ mai'chik japim ip ba' aapi'm. ²Gu' ba' no'm gu' jai' kap guch Xoi'kam jii'gi'ndham pui' ilhi-i'n nañ cham jir nobii'n guch Xoi'kam, cham jax bua, na pim gu' aapi'm ba xiñ maat. Dhi' bhaan jix maati' gu' na pim ji'k bui'nor ba ti jii'gi'n guch Xoi'kam nañ maaxik jir nobii'n.

³Ba' aañ ja'pni ja titda gui' nam ji'k jix buam ilhii'n nañ jax ja'k tu jim: ⁴Jix bhaai' nañ mi' dhir tu kua'da' gio nañ mi' dhir tu io'da' gu tu' na ñich pai' ba tu jua. ⁵Siax bhaai' nañ mi' dhir maadit

xi baidhai gu ubii gui' na buiñor ba ti jüigi'n guch Xoi'kam na ba'r jiñ biina'-tu'nda'. ¿Tii' na ba' gu Peegro gio gu jai' noonbi'n guch Xoi'kam, gam sia gu diilh sispidhi'n guch Xoi'kam? ⁶ ¿Ka' aach aa ba' dai gook dit dhi Bernabee cham jir am nam tu' ki'n jich palhbui'ñdha' gui' nam ba ti jüigi'n buiñor guch Xoi'kam? ⁷ Jix maat japim gu' na cham ji'xkat jax chu'm sandaarui'x diilh tu namki'n gu tu' na ki'n duaka'. Gio gu jaroi' na ti is-da' gu uubas, mi' dhir ga'rat ki'n tu kua'-da'. Gio gu jaroi' no' ja bia' gu kakaas-nir, mi' dhir ja suussat io'da' gu bii'm, piam na ga'rat ki'n tu kua'da'. ⁸ Cha'pim jax jum aa'nda' nañ diilh pix pui' ilhd-hat jup kai'ch, gu' ja'ppi sia na pui' ja'k tu aagix na tu ua'ñix mi' nat pai' tu ua'-nak gu Moisees. ⁹ Ja'pnm kai'ch: "Cha'p bulhdhatu'nda' gu chiñii'n gu tuur nap pai' dhuuk tu kaipi'nda' gu tiriik na ba' jai'p ko'iidha'." Ba' cham tu' ja'p kai'ñkam pui' ja'k tu aagix na ba' dhi' bhaan jix maati' ka' na gu Dios jix io'm jix ja joi'gi'n gu tutuur, ¹⁰ gu' ja'ppi aach nach jir ja'tkam. Na gu' na ji'k jax tu aagix, aachi' nach jir ja'tkam nach mi' pui' tu daa'ñchu'nda' na ba'x bhai' tuch jimda'. Gio gu' gu jaroi' na ti ixia' gu tiriik, pu kai'ñkam ti ixia' na ba' mi' dhir mai'chia' ip gu tu' na bhaan bipio'da', gio gu jaroi' na tu kaipga' pui' ip. ¹¹ Ba' pu'ñi ip aach nach tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam, ja'p ji buus na chich ti ii na chich tu jam a'gi. Gu' ba' na pim gu' aapi'm ba ti jüigi'n, dai na pim bach siispatgida' nach tu' ki'n duduagida', na gu' dhi' ba' bar jich mai'chik ka'. ¹² Jir am ip dho no' pim ja siispatu' gu jai' na mit tii cham tu jam a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam, dai ji na gu' aach pik jix io'm jum aa' na pim gammijich siispat-gida' na chich pik tu jam a'gi, nach ba' dhi' ki'n duduagida'.

Cham jach pai' dhuuk dhi' bhaan tu jam a'gidhat sia kuch gu' tiix maat, tu nakoo'nda'ch pix nam ba' cham maakam ilhdhai gu ja'tkam bhai' ji bhaaku'ch bui nach nai' ka tu a'gim gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam. ¹³ Gio gu'x maat japim ip na gui' nam ji'k chiop tu juan, mi' dhir jum palhbui'ñka' am chiop nam ba' xi-a'ñdhidha'. Pui' na jax gui' nam mi' tu juanda' nam pai' ja koodat gu sasoi' makgixi'n gu Dios, mi' dhir gu bakaax nam kua'da' nam ba' siamri ki'n dud-uatgida'. ¹⁴ Pu'ñi ip ba' gui' nam nai' tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam, Dios pix diilh mi' ja tuttu' gu' nam ba' dhi' bhaan tu juanat mi' dhir mai'chidha' gu tu' nam ki'n duduagida'. ¹⁵ Gu' ji na gu' nañ jax ba kai'ch nach cham pai' dhuuk jax jam titda gu pui' ja'k, ni sia xib kuñ cham pu kai'ñkam mui'p ba tu jam ua'ñi'n nañ jix aagit na pim tu' bhai' xiñ joochxidha'. Jax dhui nañ gu' aañ dhi' ki'n jix bhai'n chaat nañ jir nobii'n guch Xoi'kam, pu dhi' ki'n jix bhai'n chaatit mukia' iñ sia kut gu' cham ji'xkat jaroi' tu' ki'n jiñ xiis ya' dhi oi'ñga'n.

¹⁶ Gio cham tu'ñ dhi' bhaan ge'kam jiñ chaat nañ tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam, nañ gu'x maat nat gu Dios pix jiñ a'm ti tiigik jiñ chia nañ dhi' bhaan tu juana'. Ja'p chi cham bhai' tuñ jimia' no' ñich cham pu duu. ¹⁷ Gio gu' cham pai' jax jiñ chii'n gu Dios nañ tu' namki' niñrada' mi' pai' maa'n kap xi chu a'gai, ni kut cham pai'ñ chikka no'ñ jix aa' nañ nai' tu a'gara' ka' ba' cham. Ja'ppi nat jiñ joot nañ nai' tu a'ga'. ¹⁸ Pui' ba' pix nañ jax ba kai'ch nañ dai dhi' ki'n jix bhai'n chaat ka' nañ tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam cham ji niirat gu tu' nam git jiñ makia' gu ja'tkam mu dir bha ja'k. Gio nañ ja'pni kai'ñkam jup kai'ch ip nañ cham tu' bhaan jup jiñ buixdhat gu tu'

nañ a'm bipio'da' git nañ jir nobii'n guch Xoi'kam.

¹⁹ Ja'p pix ji buusan ba' nañ jir tu ja juandam tuk gu ja'tkam pui' pix cham jiñ ñamkidhat, sia kuñ gu' tii cham pai' jaroi'r tujuandam tugi'n gu maaxik. Gio gu' gu ja'tkam pix diilh nañ ja mai'chim gui' nam ji'k ti jii'ndhim buiñor guch Xoi'kam nañ tu ja a'gi'n, cham tu' na moo cham tu'n a'm jup bi'iim. Tiñ jiñ dhakoo'ndhatu' ba' nañ tu ja a'gi'nchu', nañ gu'x aa' nam git mui' ti jii'ndha'. ²⁰ Ba' ja'pni chu't jañ ja mai'chim: Nañ pai' dhuuk ja buip tui'ka' gu Israel kam ja'tkam, pui'n ja'k xi chu jimda' nam jax tu jim nam ba' cham jax jiñ chitdada', mi' dhir jañ ba' bhai' ji ja mai'chia' nañ bhai' ji chu ja a'gidha' nam ti jii'ndha' buiñor guch Xoi'kam. Tu' ka'm jañ xi chi nii'ndha' na ji'k jax tu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak, sia kuñ gu' aañ diilh cham tu' mi' pui' ka tu daa'nchu'. ²¹ Gu' ba' no'n ja buip tu'ii' gui' nam cham mi' pui' tu daa'nchu' na jax tu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak, pui'n ja'k jup tu jimda' nam jax tu jimda' diilh, ja'p jañ xi dhuukat na ji'k jax tu aagix nam ba'n kiigalhda', sia kuñ gu' aañ diilh pix jix maat nañ mi' pui' jim na jax jix aa' gu Dios, nañ gu' mi' pui' jim nat jax tu jii guch Xoi'kam na ya' xi oilhimik dhi oi'nga'n bhaan. Mi' dhir ba' dai nañ bhai' ji chu ja a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n nañ ba' ba ja mai'chia' gui' nam ji'k ti jii'ndha'. ²² Ba' no'n ja buip tu'ii' ip gui' nam chakui bhai' buiñor ti jii'gi'n guch Xoi'kam, pui'n ja'k jup tu jimda' nañ panaas chakui bhai'p ti jii'gi'n, aañ gu' nañ jax dhi dhi' bhaan ja palhbuidha' nam jax ja'k jix bhai' kaapaka' nam ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' pu'ni sia pai' nañ jup tui'ngida', nañ jax ja'k ja nii'ndha' gu ja'tkam nam tu jimda' gu mi' kam, pui'n ja'k jup ba tu jimda' nañ ba' bhaan ja mai'chia', kat jam chi iam pu'ni ja'k jai' dhit ti jii'ndhai

jimia' buiñor guch Xoi'kam. ²³ Biix aixim jañ gaa'nchu' nañ jax ja'k ja kaichdha' dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam gu ja'tkam, jix joojoidhat jañ tu ja a'gi'n, na gu' maaxik jir pui' na jax jum kai'ch. Jix aa' iñ gu' tii nam git biix gu ja'tkam mi' pui' tu dagia' na jax jum kai'ch, nam cham tu' biix aixim tu jimda'.

²⁴ Gio ja'pni ip na pim jax bax maat jiñ jaaduñ, nam pai' dhuuk mu ja'p pai' titbiada' gu ja'tkam nam bapo'da', cham tu' biix tu mai'chia' am ji'k nam maap boopoya', maadit pix gu jax chu'm na tu mai'chia' jaroi' nax io'm jix milhdha' ka'. Aach ba' pu'ni titbiadam ki'n jup ji buan nach ji'k buiñor ti jii'gi'n guch Xoi'kam nach ya' ka dudua dhi oi'nga'n bhaan. Jum aa' ba' nach jix bhai' mi' pui' xi jii'mda' nach ba' mai'chia' gu tu' nar jich mai'chik ka' gatuuk. ²⁵ Na gu' gui' nam bax chitbik ka', biipi'x bhai' bam duñia' am nam jax ja'k titbia' nam ba' cham buam pix jum buada' jano' na pai' dhuuk bar bhaan ka'. Gio nam pai' dhuuk pik ba titbiada', dai dhi' bhaan nam titii'ñchoka' nam jax ja'k jum buidha' nam ba'x bhai' pu duñiidha', nam gu' cham am bua' no'm biix aixim jum aa'ntu'. Ba' dhi' ya' pix dhi oi'nga'n kam nam jix mai'chik ka' gu tu' nam ba'm dikoo'ndhatgida' nam jix bhai' mi' pui' xi duiñchu'nda', gatuuk maa'n na jax dibaa' gu'. Aach matgim ja'ppi gui' nach jix mai'chik na cham ji'xkat dibaa', na gu'r jix dhaam kam. ²⁶ Gui' pix nañ jix mai'chim aañ nañ ba'n dhakoo'ndhatu' nañ tii gaa'nchu' nañ jax ja'k jix bhai' ji buusnia' buiñor gu Dios, na gu' dhi' ja'p ji buusan nañ milhchu'. Jix maat iñ nañ cham tu' tu' kub pix tiñ dhakoo'ndhatu' nañ milhchu', gu' ja'pjix maat iñ nañ tu mai'chia' gatuuk. ²⁷ Mi'n pui' tii xi jim na jax ja'k jix bhai' ji chu buusnichgida' nam ba' mi' pui'p tu daa'nchu'nda' gu ja'tkam, xiñ chulhiñaidhat iñ na jax

aa'. Na gu' no'n aañ diilh maakam tu duiñchu', cham tu' pui' nañ jax ja aagi'n gu ja'tkam, aañ pix diilh cham tu' ki'n ji bi'ya' gatuuk buiñor gu Dios.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na cham jir am na jaroi' buiñor tu daanda' gu jax chu'm dios jup duiñxim

10 Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, ti'ñchokat japim jano' na mit guch bopxi kat mi' bubua ge' suudai' iraab, nam pai' Bi' Suudai' ti tiiti' biix pix gu ja'tkam, gio nat ja ii bo gu Dios tibaa' ki'n. ²Dhi' ja'p ji buus na mit ki'n jum bopko gu tibaa' gio gu suudai' mi' na mit pai' bubua nam ba' mi' dhir dai gu Moisees pix ba kaichgida'. ³Gio biix maap tu juu mit gu koi' gux dhaam kam nat Dios tu ja maa. ⁴Gio gu suudai' gux dhaam kam biix maap ii mit ip, maa'n a'ai' cha'm dir bubua nam giilhim bax chanook. Ba' gu a'ai' gui' nat bhaan dir bubua gu suudai', jir di' pix guch Xoi'kam na pu ja oi'n jano'. ⁵Gu' ji na mit gu' mui' cham mi' pui' jii guch bopxi kat nat jax tii ja tii'n gu Dios nam tui'ñgida', koi mit ba', pui' mi ja'p pup biit gu ja tutku' gampix jix chu gak kir.

⁶Ba' dhi' pui' nat jax chum duu jano', dhi'ch bhaan mui' xich ga'ngada' no'r am pui' nat jax tu ja dooda guch bopxi kat. Ba' no't gu'x buam tu ja dooda, dho cham jach pu chu't na mit jax ja'k tu jii gui', cham jir am nach bhaan jujurtika' gu tu' na cham jir kii'. ⁷Cham jir am nach ja bui tu daanda' gu didios jup duiñxim, na mit gu' dhi' pu chu'm ki'n koi jai' dhit guch bopxi kat jano'. Ja'p-nim kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'-nak gu jano' kam: "Xi dharaibuk jamit ma tu juu gu ja'tkam gio na mit bhai' ji maik, mi' dhir jamit jix io'm biix aixim bhai' ji chu duu na tu' cham jir kii'."

⁸Sia cham jir am nach ganai' pix ja biim boppoda' mui' gu u'uub, ja'p na mit jax tu duu jai' dhit guch bopxi kat jano',

koi mit maa'n oo'm daman baik miil gu maa'n tanoolh cha'm. ⁹Sia cham jir am nach tu' bhaan mamai'chikda' gu Dios ja'p na mit jax tu duu ip jai' dhit jano' guch bopxi kat, koi mit ba' na mit ja kiikii gu kooko'. ¹⁰Sia cham jir am no'ch cham ti jiigi'n nach mi' pui' jimia' jax ña tiich chitdada' gu Dios, ja'p na mit jax jup tu jii jai' dhit guch bopxi kat jano', ja koi ba' gu nobii'n gu Dios gui' na pu chu'm ki'n daa na ja koo'nda' gu ja'tkam.

¹¹Ba' pu kai'ñkam jup tu ua'na mit ip jai' dhit guch bopxi kat jano' kam nach ba' pu'ñi bhaan jix mat ka' na tu' cham jir kii' aach nach yammi bar kukga'n ka' pix ba'. Nach gu' dhi' bhaan ba' bax maat na mit tu' bhaan cham am buak dhi' ki'n koi jai' dhit guch bopxi kat nach ba' aach cham pui'p tu jimda'. ¹²Ba' aapi'm na pim ba ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam, no' pim jix maat na pim mi' pui' jiim na jax jix aa', maa'n dho na pim jax mi' pui' jiimda', xi chi niidhat japim na pim cham tu' bhaan gai suulhgia'. ¹³Gio gu' aapi'm na pim ba ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam, cham ji'xkat ja'xbui' bhaan tu jam mai'chia' na pim ji'x cham nakoo'nda', aagix pix na pim ji'x jix ñakoo' jam tutku' bhaan. Jam palhbui'ñchu' gu' gu Dios na pim jaroi' soi'm ilhdhat buiñor ti jiigi'n, gui' jam gu'nguxdha' jam tutku' bhaan na pim ba' nakga' gu tu' na bhaan tu jam mai'chia'. Maa'n ba' na pim jax buiñor ti jiigi'ñdha' guch Xoi'kam na xi chu jam mai'chii.

¹⁴Pui' kuñ ba'p jam titda aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim cham tu' ka ja daanda' gu ja'ppix didios jup duiñxim. ¹⁵Jix maat iñ na pim aapi'm jix maatit jiñ keeñ jaaduñ nañ ji'k jax jam titda, na pim gu' aapi'm jir jix chu mamatdagim. ¹⁶Nach pai' dhuuk maap jich jumpada' xi taxchaabgidhai gu Dios tu i'ya' gu biiñ i'lhich bapaas ta'm nach bhaan ti'ñcho' guch Xoi'kam jano' nat pai' dhuuk jup tu ii ja biim gu noon-

bi'ñ, biix maa'n nach jax chu'm i'ya', na gu' dhi' bhaan jum ua'rgidha' gu i'ra'n guch Xoi'kam. Gio nach pai' dhuuk ta'-tak jich jaixdhai tu jugia' gu paan gakh-i'ñchix kam, pui' maa'n nach jax pix biix jup jugia', na gu' dhi' bhaan jup jum ua'rgi'ñ gu tukga'n guch Xoi'kam. Biix ba' maa'n nach jax chu'm jugia' gio nach tu i'ya' nach pai' dhuuk pu'ñi soi'ch ilhdhat maap jich jumpada' nach bhaan ti'ñcho' guch Xoi'kam. ¹⁷ Ba' maa'n pix gu paan jach a'lhich jaisat kua' biix dhít sia kuch jax jir mui', nach gu' biix maap dai guch Xoi'kam buiñor ti jii'gi'ñ. Na gu' pu'ñi ba'r jum duukam kat kua'da' ich gu paan na bhaan jum ua'rgi'ñ na dhi'r bakxiga'n guch Xoi'kam nach jaroi' buiñor ti jii'gi'ñ biix dhít, dhi' ba' bhaan jix maati' nach biix dhít maa'n tuuku'p duuk biima'n.

¹⁸ Gio ja'pni ip, na pim jax jix maat nam tu buada' gu Israel kam ja'tkam, nam xi makgixidhai gu Dios gu bakaax, diihl jam ba jugia' gatuuk. Dhi' ba' bhaan jix maati' ka' nam buiñor jup tu-i'dhi' gu Dios, nam gu' maap tu kua'-da' gu bakaax. ¹⁹ Ba' dhi' cham tu'ñ ja'p kai'ñkam jup kai'ch nam gu didios jup duiñxim tu'x bhaai', ni kuñ cham tu' ja'p kai'ñkam jup kai'ch na gu bakaax nam ja titki'ñdha' dhi didios jum tiit-gidam jix io'm jir jix kii' ka', cham tu' pui' na gu ja'ppix bakaax. ²⁰ Gu' ja'k-bui' kat ji nañ ja'pni kai'ñkam jup kai'ch na gui' nam cham ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam, gu jajo'k nam tu ja titki'ñdha' nam pai' dhuuk tu ja titki'ñdha', cham tu' gu ja didios tuk, gu' ji nam gu' gui' cham mat ka'. Pui' kuñ ba' aañ cham aa' na pim kua'da' gu tu' nam ja titki'ñdha', na pim gu jajo'k pix ja biim tu kua'-da'. ²¹ Cham jir am gu' na pim bhaan tu io'da' gu bapaas ga'n guch Xoi'kam gio bhaan gu ja bapaas gu jajo'k. Ni ku cham jir am na pim maap jum jumpadat kua' gu paan na pim bhaan titi'ñcho guch

Xoi'kam gio no' pim jimmi mu ja'p nam pai'p jum jumpadat ja daan gu jajo'k gui' nam cham ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam. ²² ¿Ka' pim ji gu'x aa' aa na bhaamu'ch bui gu Dios? Jix maat ich gu' nach pur cham tu' buiñor, jich chulhi'ñchuda' ba' pai' na duuk ilhii'ñdha' no'ch tu' bhaan cham am watu'.

**Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na
cham tu' biix jir joidham gu
tu' nach jax buada'**

²³ No' pim jai' dhít jax kai'ch: “Xib biix aixim jix bhaai' nach pu tu duñia' nach jax ilhii'ñ nar joidham, nach gu' buiñor ba ti jii'gi'ñ guch Xoi'kam.” Jir pui' dho tii, dai pix ji na gu' cham tu' biix jir am nach pu tu buada' nach ji'k tu' ilhii'ñdha' nar joidham panaas, nam gu' cham tu' biix pui'p ilhii'ñdha' guch Xoi'kam jii'gi'ñdham gui' nam chakuix io'm jix kaapak nam ti jii'gi'ñ. Cham tu' biix ki'n ja palhbui'ñka' ba' gu tu' nach jax buada' nam jax ja'k jix io'm ki'n kaapakaidha'. ²⁴ Jum aa' gu' nach ja palhbui'ñchu'nda' gui' nam pu'ñi kax mamoi'k nam buiñor ti jii'gi'ñ guch Xoi'kam, cham tu' nach kuupit pu tu buidha' jax ñach ilhdhidha' aach nach bax kaapak nach ti jii'gi'ñ.

²⁵ Jix bhaai' dho na pim saba'dai jugia' gu bakaax mu ja'p na tum ga'ra, dai na pim cham ti tikkat ni na pim pui' jim aagit no' tikiix kaat ka' ba' cham. ²⁶ Jix maat ich gu' na Dios pix jup jir duñii'ñ gu bakaax, biix jir tu gui' ga'n gui' na ji'k tu'x chu jai'ch dhi oi'ñga'n bhaan.

²⁷ Gio no't jaroi' jam baidhak na pim tu koi'po' kia'mi'ñ sia ku gu' cham ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam, aapi'm cham jax ji chi'ji xi chu jugai jax chu'm koi' nam jam bhiidha', cha'pim jax jum aagit no'r am na pim jugia' ka' ba' cham. ²⁸ Jii' ji no't gu' jax dhuukat jax jam tii'n na tikdhix kat ja bui gu didios na ba' cham jir am na pim jugia', na pim ba' cham dhi' bhaan gammiji pup jix buam

jum aa'nda'. ²⁹Gui'n jup ja titdat jup kai'ch nam kax mamoi'k nam bui'nor ti jii'gi'n guch Xoi'kam, cham tu' aapi'm na pim bax kaapak. Na gu' sia ku pim jai' dhit cham jax ilhii'n gu bakaax gui' nam didios jup dui'xim ja titki'n, cham mat ka' pim no' jai'p jam biim jiim am gui' nam chakui' bhai' kaapak ka' nam ti jii'gi'ndha' bui'nor guch Xoi'kam. Pui' ba' pix jix bhai' na pim pu cham kua'-da' no'm ba jam aagi'n na tikiix kat gu tu' nam jam bhiidha' no'm ba tu jam onbagi'n.

Cham jir am dho tii sia aa'n ji'n bui na moo cham jup bhaai' na'n jugia' gu tu' na xi'n nii'n pix gu jumai nax buam ilhdha'. ³⁰Na gu' no'n aa'n taxchaabgidhat gu Dios kua' gu tu', jax ku ba'x buam jum aagit jup ji'n nii'ndha' gu jumai? ³¹Jum aa' dho ba' na pim biipi' xim ga'ngada' na pim jax ja'k jix bhai' ji bubuakidha' ja bui gui' nam chakui' bhai' kaapak ka' nam ti jii'gi'ndha' bui'nor guch Xoi'kam. Biipi' pim xim ga'ngada' gu tu' na pim ba ji jugia', piam gu tu' na pim ba ji i'ya', gam biix aixim tu' na pim jax buada', na pim gu' pu'ni ja'k ba' biix maap jix bhai' ji bubuakidha' bui'nor gu Dios gui' nar Ge'kam. ³²Piam pui' na jax gui' nam jir Israel kam ja'tkam no'm jam nii'n gu tu' no' pimit jax ba ji dhuu, no' pim jix maat nam buam ilhdha', cha'pim pu buada'. Sia ja bui gui' nam cham jir Israel kam, gam sia ja bui gui' nam ti jii'gi'n bui'nor guch Xoi'kam na'n jax ba kai'ch. Biix sia jaroi' na pix no' pim jix maat nam jix buam ilhdha' gu tu' na pim jax bax dhu'niik ka', cha'pim pu buada'. ³³Na gu' aa'n gu tu' na'n jax buada', biipi'n jix bhai' xi'n ga'ngada' no' moox bhai' ji bu-usnia' ja bui gu jai' piam ku gu' cham, na'n gu'x aa' nam pui' bui'nor jup jimia' guch Xoi'kam, sia ku'n gu' aa'n tiix maat na pur cham tu' sia tu' na pix.

11 Pui' pim ja'k tu dui'chu'nda' na pim jax ji'n nii'n aa'n na'n tu

dui'chu', na'n gu' aa'n ya' dir ja'p ja'k pui' pix jup tu dui'chu' nat jax ja'k tu jii guch Xoi'kam jano' na ya' xi oilhimik.

Gu Paablo na bhaan ba tu a'ga' nam jax ja'k tu jimda' gu u'uub

²Ku gu' aa'n jix bhai'n chaat ji na pim gammiji'n chi'ndhot mi' pui' jiim na'n jax jam aagi'n. ³Ba' ja'p ja'n jup xi jam aa'ndham na pim git ba' mi' pui'p xi jimii: Pui' nach jax tu' ka'm nii'n aach guch Xoi'kam nach jir chichio'n, pu'niip jum aa' nam tu' ka'm ja nii'ndha' gu u'uub gu ja bipna'. Guch Xoi'kam pui' tu' ka'm jup nii'n gu' gu Dios. ⁴Pui' ku ba' gu chio'n no' tu' ki'n iina't gu ma'oo'n tu daan piam no' bhaankam gu Dios ja aagi'n gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ndham na jax ja'k jix aa', dhi' ja'p kai'nkam pui'm duuka' na cham tu' ka'm nii'ndha' guch Xoi'kam. ⁵Gu' ba' gu ubii no' cham jup iina't gu ma'oo'n tu daan bui'nor gu Dios piam no' pui' bhaankam jup tu a'ga, dhi' ja'p kai'nkam pui'm duuka' ip na cham tu' ka'm nii'ndha' gu chio'n gui' nar binga'n ka'. Ja'p pix ji buusanda' gu' nax dhaapkam jii'kix ka' gu ma'oo'n no' cham iin. ⁶Ba' no' gu' gu jax chu'm ubii cham joi'n na iinka' gu ma'oo'n na pai' dhuuk pu'ni tu daanda' bui'nor gu Dios, jix dhaapkam dho xim jii'kai no' cham xi'ir gu pui' ja'k. Piam no' gu'x xi'ir, xim iina't do. ⁷Gu chio'n cham jir am na iinka' gu ma'oo'n, nat gu' gu Dios pu chu'm jup duu na jax chu'm diil'h na ba' tu' ka'm niidhat bui'nor tu daanda'. Ba' gu ubii no'm iin, dhi' bhaan jup jix maati' ka' na tu' ka'm nii'n gu chio'n gui' nar binga'n ka'. ⁸Nat gu' gu Dios cham tu' gu baxxiga'n gu ubii alhi'ch iikdhak jup duu gu chio'n, gu' ja'ppi gu chio'n nat alhi'ch iikdhak jup duu gu ubii. ⁹Gio cham tu' gu ubii nat biipi' jai'chdhir nat ba'p ba jai'chdhir gu chio'n, gu' ja'ppi gu chio'n nat biipi' jai'chdhir nat ba'p ba jai'chdhir gu ubii na ba' bar binga'n ka'.

¹⁰ Pu'ni pix kai'ñkam ba'm aa' na gu ubii xi iñat gu ma'oo'n na pai' dhuuk pu'ni tu daanda', gio na ba' dhi' bhaan jix maati' ka' na tu' ka'm ja nii'n gu noon-bi'n gu Dios. ¹¹ Gu' ji na gu' xib nach ba ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam, maa'n nach jax pix jich ilhii'ndha' biix. Nach gu'x maat na cham ji'xdhat jai'chdhilhia' gu ubii no' cham jai'ch gu chio'n, ni gu chio'n ku cham ji'xdha' jai'chdhilhia' no' cham jai'ch gu ubii. ¹² Na gu' sia kut gu Dios jup duu gu biipi' kam ubii bhaan dir gui' nat pui' biipi'p duu ip gu chio'n, xib biix gu chichio'n nam ji'k jix jai'ch bhaan dir maaxir jamit gu u'uub. Maa'n ba' nam jir ji'x pix gu ubii gio gu chio'n, gam sia biix na ji'k tu'x chu jai'ch ya' dhi oi'nga'n giox dhaam ja'k, na gu' Dios pix jup jir tu duñii'n biix.

¹³ Diilh japim ba' xim ga'ngada' no'r am na gu ubii tu daanda' buiñor gu Dios pui' cham jim iñat piam ku gu' cham.

¹⁴ Na gu' maaxik ya' nach jax ja'k tu jim xib, jix xi'iraam tui'ka' gu chio'n no't xi chi'tbilh gu kuupa'n, ¹⁵ gu' gu ubii cham, sia kur t'e'teb gu kuupa'n, nat gu' maaxik pu pui' ja'k ya do'ñocho gu Dios na ba' ki'n iñka' gu ma'oo'n. ¹⁶ Gu' ba' no' gu' jaroi' maadit cham maat na jax pik ja'k xi dhuñia' dhi' nañ jax kai'ch, no' gu' dai nat bhaan pix ba ji ñiokbo, aañ ya' dir pu titda nach daipu' pu'ni ja'k jix maat nar joidham, cham jach jax chu'm ju-maix maat. Sia jai' kap gui' nam pui'p ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam, daipu' pu'ni ja'k jix maat am nar joidham.

Na bhaan ba tu a'ga' gu Paablo jano' nat pai' dhuuk tu juu guch Xoi'kam jurnik kam bhaan Paaskua ta'm

¹⁷ Dai ja'p tu'm ki'n jañ cham tu'x bhai'n chaat jam bui, panaas na pim pai' dhuuk tii maap jum jumpa'nda', cham bhai' jam ia'dhi'n, cham tu' na pim dhi' ki'n kaapakaim na pim ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam. ¹⁸ Biipi'n ja'pni mui' ji

kiisa' nañ tu jam a'gidha': Jup jiñ chitda am na sap na pim pai' dhuuk tii maap bam jumpada', cham tu' maap maa'n ñi'ook jup duuka' pim, ji'k sap maap ja'p ja'k jumpax ka' pim gio jai' ja'p ja'k ip, jix bhaak ka' pim sap pui' ji chu't. Pix am ti jii'gi'n in ba' aañ na pim silhkam pui'm bua. ¹⁹ Gio gu' maaxik jup jum aagit na pim pu'nim ji'dilhkada' na pim ba' bhaan matgilhia' na pim jir jaroi' dha' gui' na pim tu' silhkam kaichu' guch Xoi'kam. ²⁰ Ja'p tē kēē in gu' na pim dhi' ki'n cham maa'n ñi'ook kap duuk na pim jai' dhit cham pui' ka duiñchu' na jax ja'k jum aa' na pim tu kua'da' gu jurnik kam, na pim bhaan titi'ñchoda' guch Xoi'kam jano' nat tu juu jurnik kam bhaan Paaskua ta'm. ²¹ Jai' sap biipi' ba tu koi'chgida' pim sia kut chakuim ai na pai' dhuuk tu daaxix ka' na pim biix maap tu jugia', gam sap jai' bax maik ka' pim. Bhai' sap xi ja niidhat japim gu jai' nam jix bhiogit mi ja'p jup darka' nam tii ti niirda' nam aaya' na pai' dhuuk pik tu daaxix ka'. ²² ¿Kux cham tu oi'dha' pim aa na pim mu pu xi chu jugai no' pim pui'x bhio' gio na pim mu pu xi io'ji gu tu' na pim jix ñaa ku pim ba' mummip bam xi'irappuidha' na pai'm aa'nda' na pim soi'm ilhdhat tu jugia' gio na pim tu i'ya'? Ja'p japim moo cham tu' ka'm ti nii'n. Ja'p jum aa' pim nañ jix bhai'n chaat jam bui pui' na pim jax jum bua.

Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo nat jax ja'k tu juu guch Xoi'kam jurnik kam bhaan Paaskua ta'm

(Mt. 26:26-29;

Mr. 14:22-25; Lk. 22:14-20)

²³ Pui' ñich ja'k jam aa'n gu' nañ jax ja'k jix maat nat tu juu guch Xoi'kam jurnik kam bhaan Paaskua ta'm, palhiip iam biipi' dir nat ba' moo ba iattulh maadit gu nobii'n. Ja'pni ja'k tu duu: Biipi' xi dhaagik gu paan ²⁴ xi chu tax-chaabgidhak buiñor gu Dios nat ba' ta'

tak jaisak mui' xi ja maa gu noonbi'n jup xi ja tiidak: "Dhi'nir jiñ chuuku' na ba tu maakix nam mu'aa' na ba' aapi'm jix bhai' tu jam jimia'. Pui' pim tu buada' na pim ba' bhaan jiñ chi'nchoka'." ²⁵ Ba' na mit xi jugaak gu paan, guch Xoi'kam jup xi dhaagik maa'n gu alhi'ch ja'aa na mi jim gu biin gui' na uubas ki'n jup duñiix jup ja titda gu noonbi'n: "Dhi'ni biin jir jiñ i'hir na ki'n bhaan jix maati' ka' na xib dir maakam ba tu aagix ka' jam bui. Pui' pim jup tu buada' na pim ba' bhaan jiñ chi'nchoka'." ²⁶ Pui' ku ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, na pim pai' dhuuk tu kua'da' soi'm ilhdhat gu paan jurnik kam gio na pim tu io'da' gu biin alhi'ch ja'aa ta'm, ja aa'ndhat jup jum buada' pim gu ja'tkam nat jax kai'nkam muu guch Xoi'kam. Gammiji pim pui' pu tu buada' jano' juugit na pai' dhuuk gio bhai'p jimda' guch Xoi'kam.

**Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo na
jax ja'k jum aa' nam tu't tu
kua'da' nam pai' dhuuk bhaan
ti'nchoka' guch Xoi'kam**

²⁷ Gu jaroi' ba' na pu'ni cham mi' pui' duiñchugit tu kua'da' gu paan gio na tu io'da' gu biin nat jax ja'k duu diilh guch Xoi'kam jano' nat pai' dhuuk tu juu jurnik kam bhaan Paaskua ta'm, dhi'm ua'tulhdhidha' buiñor guch Xoi'kam, na gu' nañ jax ba kai'ch na dhi' pix bhaan jum ua'rgi'ndha' gu tukga'n gio gu i'ra'n. ²⁸ Ja'pni ja'k jum aa' na pim tu't tu kua'da' gio na pim tu io'da': Biipi' pim xi chi'nchoi na pim jax kai'nkam jugia' gu paan gio na pim jax kai'nkam i'ya' gu biin, na pim pai'x bhai' xi chi'ncho' na jax jir jum duukam ka' na pim ba' ba jugia' gio na pim i'ya'. ²⁹ Na gu' tulhi-inchuda' gu Dios gu jaroi' no' ja'p pix kua' gu paan gio gu biin no' ja'p pix io' cham jum matda' ir. Jum aa' na biipi'x mat ka' na gu paan bhaan jum ua'rgidha' gu tukga'n guch Xoi'kam gio gu biin

na bhaan jup jum ua'rgidha' gu i'ra'n. ³⁰ Dhi' pu kai'nkam mui'x kako'k japim jam tutku' bhaan na pim pu'ni cham mi' pui' duiñchugit tu kua'da' gio na pim tu io'da' jurnik kam na pim ti bhaan ti'nchoka' git guch Xoi'kam, jai' ba ko'iix am. ³¹ Na gu' no'ch jix bhai'x maat nach jax kai'nkam jugia' gu paan gio gu biin nach kai'nkam i'ya', cham tu'ch chulhi-inchu'nda' gu Dios. ³² Pu kai'nkam jich chulhiinchu'nda' gu' gu Dios na bhaan tiich aagi'ndha' nach tu' bhaan cham am bua'tgida', kat jach chi ba' maatii mi' dhir cham pui' ka tui'ngida'. Tiix aa' gu' gu Dios na git nim maa'n ku mu ja'k bhiiya' nam pai' gammiji mi' pup jim tulhiincha', mi' nam pai' ja'k bhiiya' gui' nam cham ti jii'ndha' buiñor guch Xoi'kam.

³³ Ba' aañ xib ja'pni jam titda aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan: Xim niniirat japim na pim pai' dhuuk pu'ni maap ba ji chu jugia' jurnik kam na pim bhaan ti'ncho' guch Xoi'kam, na pim pai' biix mi' xi aaya' pai' na pim jum jumpada' na pim ba' maap bhai' ji chu jugia' gu paan gio gu biin na pim tu i'ya'. ³⁴ Pu xi chu jugai pim jam ki'aam jai' dhit no' pim jix bhio' na pim ba' cham jix bhigot mu jiidma' pai' na pim tu jugia', na gu'x bhai'm aa' gio soi'm ilhdhat na pim tu jugia' na ba' gu Dios cham ka jam tulhiinchu'nka'. Ba' gu jai' na pim jiñ chikka na jax ja'k jix bhai' na pim tu duña', jano'n jam aagi'ndha' nañ pai' dhuuk diilh mu jim.

**Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo na
biix aixim tu'm tu maak gux
Dhuudu' kam jix Uañ li'mda'**

12 Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aañ jix aa' na pim jix mat ka' na biix aixim tu'm tu maak gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' gu tu' na pim jix aa'nda' nar jam a'mkam ka' na pim ba' dhi' bhaan tu juana' bhaankam gu Dios.

² Jano' na pim chakui ti jii'ndhat buiñor guch Xoi'kam, biix aixim bhaan jum ua'tulhi'ndha' pim, ja daanda' pim gu didios jup duiñxim nam pu cham te kee ni ji'x ni nam pu cham tu ñiok. ³ Gu' ba' xib na pim ba ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam, jam a'm bap tui'dhi' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda'. Dhi' ba' pui' jam jurtu'nka' na pim cham bhaamut ka aa'nda' guch Xoi'kam, pui' pix ja'k ba jam jurtu'n nar jam ge'kam tuk, na gu' bixchu'x bhaai' na pu tu duñia' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda'.

⁴ Ji'k nam mi' pai' ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, biix aixim tu'm jir ja a'mkam ka' gu tu' nam jax dhuñia', gu' ji na gu' maa'n pix gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' na biix aixim tu'm tu maak.

⁵ Gio gu tu' nam biix aixim bhaan ba tu juanda' biix ji'ma'n, jir maada'n pix guch Xoi'kam nam jaroi' bhaankam tu juanda'. ⁶ Gio gu Dios biix aixim tu'm bhaan jup jich aagi'ndha' na bixchu'x bhaai' na pu tu duñia', tii maa'n pix jix jai'ch gu Dios gui' na pu'ñi bixchu' bhaan jum ua'rgi'ñ, na gu' maaxik bixchu'x bhaai' na pu tu duñia'. ⁷ Biix ji'ma'n jich makia' ba' gu Dios gu tu' na bhaan jix maati' ka' nach a'm tajaaniix gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' nach ba' dhi' ki'n maap jich gu'nguxdhidha'.

⁸ Jai' dhit gui' nam ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam, gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' ja maak gu matda' nam ba' biix aixim jix chu maati' ja aagi'ndha' gu jai', jai' ba' jup ja maak gu matda' nam ba'x io'm tuukab ja'k xim ga'ngat jup ja aagi'ndha' gu jai'. ⁹ Jai' ba'p ja maak nam jax ja'k jix io'm ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, gio jai'p ja maak ip nam jax ja'k ja duduadhi'ndha' gux kako'kkam.

¹⁰ Gio jai'p ja maak na jax ja'k bixchu'x bhaai'n ka' nam pu tu buada' nam tu' cham pai' dhuuk pu chu'm nii'ndha' gu ja'tkam, gio jai' ja maak ip nam jix oo' ñiokda' nam pai' dhuuk bhaankam tu a'-

gada' gu Dios. Gio jai' ja maak ip nam ja aagi'ndha' gu jai' nam jax ja'k tu jimda' no' silhkam jix Dhuudu' kam jix Uañ li'mdaga'n gu Dios ja a'm jup tui'dhi', gio jai' ip gui' na ja maak nam ja aagi'ndha' gu jai' nam jax ja'k tu jimda' no' cham ja a'm jup tui'dhi' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mdaga'n gu Dios. Jai' ba' na ja maak nax bhaai'n ka' nam jumai ñi'ook ki'n daanda', jai' am ip ba' gui' na ja maak nam jix maati' kee'ke' pu'ñi gu jai' ñiini'o'k. ¹¹ Ba' daipu' maa'n gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' na tu maak biix dhi', gio diilh ip gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' na makia' jaroi' na ilhi'ndha' gui' na jax chu'm bar a'mkamu'n ka' ba' na pu tu duñia'.

**Na pui' ba ja tiida' gu Paablo nam
maa'n tuuku'p duuk nam ji'k
buiñor ti jii'gi'ñ guch Xoi'kam**

¹² Biix nach ji'k ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam, ja'p ji buusan nach jir maa'n maa'nkam pix. Na gu' maaxik gu tuuku' nach jax bax maat, sia ku mui' tu tut-tuidhix gui' na ki'n tu juan, biix maa'n tuuku'p tu'ii'. Pu'ñi ba'p tu'ii' ich buiñor guch Xoi'kam nach ji'k buiñor ti jii'gi'ñ.

¹³ Na gu' jai' dhit gui' nam buiñor ti jii'gi'ñ guch Xoi'kam jir Israel kam ja'tkam am, jai' ba' cham. Gio jai' dhit jir tujuandam am pui' cham ji ja namkidhat, jai' ba' cham ip. Gu' ji na chich gu' maa'n maa'nkam pix jup jich dhuu jano' nat pai' dhuuk jich a'm jum tajaagux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' biix ji'ma'n. Maa'n pix gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' nat jich chajaañ gu Dios, ja'p ji buus nat ki'n jich bopko.

¹⁴ Ba' pui' nañ jax ba kai'ch, guch chutku' mui' tu tut-tuidhix nach ki'n tu juan, cham tu'r maada'n pix. Biix ji'ma'n aagix ip nam tu' jax buada'. ¹⁵ No'm gu' tu ñiokda' git dhich chooton, ba' jax kai'ch maadi't: "Aañ cham tu' bhaan bi-pio' dhi tuuku', nañ gu' cham tu'r nobi-

i'ñ." Ba' dhi' cham tu' na moop jir pui' ka' sia ku pui' kai'ch, na gu' dhi' pix tuuku' bhaan tu daagich jup kai'chdha' na jax chu'm bhaan tu daa'nka' gu nob na aa'nda'. ¹⁶ Piam kum gu' guch ñanak tu ñiokda' git, ba' jax kai'ch maadit: "Aañ cham tu' bhaan bipio' dhi tuuku', nañ gu' cham tu'r bui'ñ." Sia cham tu' na moo pui'p ba tu tui'ngida', na gu' dhi' pix tuuku' bhaan jup darka' gu buupui na jax chu'm ka'm bhaan tu daa'nka' diilh. ¹⁷ Gio gu' no' daich bui ka' git biix na ji'x jir jich chuuku', cham te kee'ke'ch git. Gio no' gu' daich ñaak ka' git ip, cham ti i'bhida'ch git. ¹⁸ Gu' ji na gu' gu Dios diilh jix maat na tu' tum aa', bhai' pu tuch chuttui ba' nat pai' ilh diilh. ¹⁹ Gio gu' cham tu' jai'ch ka' git guch chutku' no' git daich buupui jai'chdhil-hia' piam daich ñaak. ²⁰ Gu' ji nat gu' pui' ja'k jup jich dhuu gu Dios nach jax ja'k bar tu'm ba'. Sia ba' ku biix aixim tu'm tuch chuttuidhix nach ki'n tu juanda', biix maap maa'n tuuku'p duuk ich.

²¹ Gio gu' no' moop tu ñiokda' git guñ bui, cham jir am na jax chitdada' guñ ñob na cham tu' ki'n palhbui'ñ, ni guñ mo' ku pui' titdada' guñ chooton no' moo pui'p tu ñiokda' git, biix maa'n nam jax pix jum papalhbui'ñ gu'. ²² Na gu' sia kut ji'k gampai' tuutu'm jich a'm tu tuttu gu Dios, dhi' pik jix io'm jich palhbui'ñ. ²³ Giox bhai' bua't ti'ii'ñka' ich gu tu' nach cham tu' bhaigim nii'ñdha', gam gu tu' nach jix xi'irgi'ñdha'. ²⁴ Cham tu' ja'xbui' pui'x bhai' ja bua't tu ja ti'ii'ñ ich gui' nach cham ja xi'irgi'ñ, nat gu' gu Dios diilh pu pui' ja'k duu nach pu'ñi tu' ka'm ja niidhat jix bhai' ja buada' gui' nach tii gampai' ja nii'ñdha'. ²⁵ Biix ji'-ma'n jum aa' ba' nam jum papalhbui'ñdha' na ji'k jich a'm tu tuut jich chuuku' am na ba' biix guch chuuku'x bhai' tu jimda'. ²⁶ No' jax chu'm jix ka'ook gui' na ji'k ya tuch chuttuidhix jich chuuku' am, biix maa'n nam jax pix jix kako'k

ka', nam gu' biix maa'n tuuku' bhaan tu daa'nka'. Gu' ba' no' ñich jix bhai' xi dhuu gu jax chu'm nax ka'ook ka', biix jam bhai'p ji duduadhia', maap jam jix bhai' bam taat ka'.

²⁷ Pu'ñi ip ba' aach nach ji'k ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, biix maap maa'n maa'nkam pix jup tu'li' ich biima'n guch Xoi'kam, ja'p ji buusan na guch Xoi'kam jir tuuku', aach ba' bhai' pix bhaan tut-tuidhix na ki'n tu juan. ²⁸ Jix aa' gu' gu Dios na ja bui guch Xoi'kam jiigi'ñdham jix jai'ch ka' am gui' nam nai' ji-imit tu a'gidha' gu ñio'ki'ñ, jai' ba' gui' nam mi' dhir bhaankam jup ja aagi'ñdha' gu jai'ch Xoi'kam jiigi'ñdham na jax ja'k jix aa'nda', jai' ba' gui' nam jix bhai' ja a'gi'ñdha' gu ñio'ki'ñ gui' na tu ua'ñix na jax kai'ñkam jup jum kai'ch, jai' ba' nam jix bhai'm duukam jup tu buada' na ni jaro'i' ku cham pai' dhuuk pu chu'm ti nii'ñdha', jai' ba' nam tu duduadhi'ñdha' gux kako'kkam, jai' ba' nam ja palhbui'ñdha' gu jai' ja'tkam sia tu' na pix ki'n, jai' ba' gui' nam jix gi'm ki'n ja silhka'nda' gui' nam pui'p ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, gio jai' gui' nam jai' ñiiniño'k ki'n jix maatit tu daanda'. ²⁹ Gio gu' cham tu' maa'n pix biix jir jam a'mkam gu tu', pui' na jax maadit no'r a'mkamu'n na nai' jimdat tu a'gidha' gu ñio'ki'ñ gu Dios, cham tu' biix na pim jir ji'kia'n maa'n na jax pu chu'm jir jam a'mkam ka'. Ni ku cham biix jir jam a'mkam ka' no' maadit jir a'mkam-mu'n na ja aagi'ñdha' gu jai' nam jax ja'k mi' pui' jiimda' nam ti jiigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Gio cham tu' biix jir jam a'mkam ka' no' maadit jir a'mkamu'n na pu tu duña' na tu' jaro'i' cham pai' dhuuk pu chu'm nii'ñdha'. ³⁰ Sia cham tu' biix jir jam a'mkam ka' no' maadit jir a'mkamu'n na ja duduadhi'ñdha' gux kako'kkam, ni sia ku cham biix jir jam a'mkam ka' no' maadit jir a'mkamu'n na jumai ñi'ook ki'n jix maatit tu daan-

da', gio ni ku biix jir jam a'mkam ka' no' maadit jir a'mkamu'n nax maadit kee pu'ni gu jai' niniio'k. ³¹ Diilh japim xim ga'ngada' biix ji'ma'n na jax chu'm jix io'm jir jam a'mkam na pim ba' dhi' bhaan tu juana'. Kani nañ bhaan jup xi chu jam a'gidha' gui' na tu'x io'm jum aa' na pim pu du'nia' na ba'x bhai' tu jam jimda'.

**Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo
na jax ja'k tu jimda'
gu jaroi' no'x chu joi'gi'n**

13 No'n cham tu joi'gi'n, pu cham tu' mi tigia' in siañ chi mui' niniio'k ki'n jix maadit tu daan, siañ chi moo tii ja niniio'k ki'n gu noonbi'n gu Dios jix maadit ki'n tu daan. Ja'p pix kai'chdha' in na jax gu baiñum piam tu' jooxia' kilhdha' no' jaroi' ki'n ti gib. ² Piam sia ku tiir jin a'mkam nañ bhaankam gu Dios ja aagi'ndha' gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ndham na jax ja'k jix aa', piam kuñ biix jix chu maat na ji'k tu'x chu jai'ch ya' dhi oi'nga'n gio na jax ja'k tu tu'ii', piam sia kux bhaai' nañ ja joiñchuda' gu oi'dha' nañ jix bhai' ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam, gu' pix ji no'n gu' cham tu joi'gi'n, pur cham tu' ka' in. ³ Piam sia ku nich tii tu ja maa biix gu tu' nañ bia' gui' nam cham tu' bia' ni ji'x, sia nich chi moo bhaankam tii xi muu gu jaroi' nañ pui' jin aagit nam gatuuk pix jix bhai'n aa'nda' gu ja'tkam, gu' pix ji no' nich gu' cham tu joi'mdak muu, pur cham tu' ka' in sia pik nar jax ka' git.

⁴ Gux chu joi'gi'n, dhi' pui'm tiiti' no'n jix maat nañ jax ja'k nakga' no'x buam tuñ jim, gio nañ jix bhai' ja buada' gu jai'. Gio nañ cham tu' bhaan ti jii'gam ka', gio nañ cham tu' nai' pix am ja nini'i'ndhu'nda' gu jai' gu tu' nañ xi bi-a'ka'. Gio nañ cham tu' ka'm ge'kam jin chaat ka', ⁵ gio nañ cham giilhim tu niokda', gio nañ cham diilh xiñ joi'gi'nda'. Gio nañ cham bhaamdar ka', ni kuñ

cham jin jur am bia'ka' gu bhaamdara'. ⁶ Gio nañ cham tu' bhai'n chaat ka' no'n jix maat na cham jir am gu tu' no't mi' pai' jax tum duu, no' am giixim gu tu' na ba'x bhai'n chaat ka'. ⁷ Cham tu' bhaan jañ jax jir jin aa'ndam ka' no'n tu' silhkam jix chu joi'gi'n, siañ jax jin chul-hiin. Jir jix chu nakoo'nda' in, gam nañ ti jii'gi'ndha' tu' na jax jum kai'chdha'.

⁸ Gammiji pux jai'ch ka' dhi' nax chu joi'gi'n jum tiiti', cham pai' dhuuk jugia', na gu' pu cham tu ju'ngi. Dai gu jaroi' na bhaankam ka tu a'gada' gu Dios na ba' jax chu'm tanoolh cham pai' ka tu a'gada', daipu' na xi ja aa'ndhimii na jax ja'k jix aa'nda' gu Dios. Ni ku cham pai' jaroi'p ka tu daanda' gu jumai niniio'k ki'n, ni ku cham kam aa'nda' sia ku jaroi' biix aixim jix chu maat ya' dhi oi'nga'n. ⁹ Na gu' gu jaroi' na biix aixim jix chu mat ka' na ji'k tu'x chu jai'ch ya' dhi oi'nga'n, gio gu jaroi' na bhaankam gu Dios ja aagi'ndha' gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ndham na jax ja'k jix aa'nda', dhi' ja'p ji buusan nam tiitki' bhaan oipoda'. ¹⁰ Ba' jano' na pai' dhuuk pik bar maaxik ka', cham pai' ka oipoda' am dhi gook, ja'p ji buusnia' gu' nach kooksit bhai' ji nini'nia'.

¹¹ Aan jano' nañ jir alhii kat, pui'n ja'k tu jimdat na jax ja'k tu jimda' maa'n gu alhii, nañ jax ja'k jin aa'nda', gio nañ jax ja'k tu a'gada', gio gu tu' nañ jax ja'k jix maadit kee'ke'. Ba' xib nañ bar ge' maa'nkam, cham tu' pui' kia'. ¹² Pu'ni ba'p ji buusan xib aach nach ji'k ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam, nach gu' chakui bhai' maat na jax pik jir tu'm kam gu Dios. Ja'p pix jich nini'i' ich panaas xib na jax no'ch jich nini'i' bhaan gu baiñum totbikdam nach jix koomgim jix maax ka'. Pu'ni ja'k pix jup ji buusan sia no'n biix aixim tiix chu maat ya' dhi oi'nga'n, ku gu'm aaya' ji gu tanoolh nach pai' dhuuk jix bhai' machia' gu Dios na jax pik jir tu'm kam, ja'p na jax gui' bhammi

dir bha ja'k na gammiji pux bhai' xiñ maat aañ nañ jax jir tu'm, maaxik mia'n dir ba tigia' ich gu'. ¹³ Ba' baik pix jum aa' nach bhaan tu daa'ñchu'nda' gammiji: Nach tu' silhkam ti jii'ndhat buiñor guch Xoi'kam mi' pui' jiimda' na jax jix aa', gio nach tu' silhkam ti jii'gi'ndha' na pui' tu duñia' gu Dios nat jax tii, gio ba' nach tu' silhkam jix chu joi'gi'nda'. Ba' dhi baik nañ ja aa', dhi' pik jix io'm jum aa' nach tu' silhkam jix chu joi'gi'nda'.

**Na bhaan ba tu a'ga'
gu Paablo gu jai' ñiñio'k**

14 Gammiji pim jix chu joi'gi'nda'ñ jaaduñ, gio ba' na pim gammiji bhaan titi'ñchoka' na gu Dios jam makia' gu tu' nar jam a'mkam ka' biix ji'ma'n na pim ba' dhi' bhaan tu juana'. Dhi' pik japim jix aa'nda' na git jir jam a'mkam ka' na pim bhaankam gu Dios ja aagi'ndha' gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ndham na jax ja'k jix aa'nda'. ² Gu jaroi' no' pim cham maatit kee na jumai ñi'ook ki'n tu daan, dhi' bhaan jix maati' ka' na dai gu Dios buiñor tu a'ga, cham tu' gu jaroi' ya' kam dhi oi'nga'n. Diilh gu ii'mda-ga'n gu' na buiñor tu daanda' gu Dios, pu cham jaroi' maatit keeke' ba'. ³ Na gu' gu jaroi' no' bhaankam gu Dios tu a'ga na jax ja'k jix aa', jix maatit keeke' pim, ba' dhi' ki'n jum gu'nguxdhat mi' pui' xi jiimda' pim, dhi' ki'n jix bhai' tu tatda' ka' ba'. ⁴ Gu' ba' no' jaroi' tu daan gu jumai ñi'ook ki'n na pu cham jaroi' maatit kee, diilh pix tum daa'xi'ndha' na ba'x bhai' kabkaidha' na ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, gu jai' ba' pu cham ja palhbui'ndha'. Dai no' bhaankam gu Dios ja aagi'ñ na jax ja'k jix aa' na ba' jai'p ja palhbui'ndha', nam gu'x maatit keeke' na jax kai'chdha'.

⁵ Aa'ñ tiix aa' na pim git biix jai' ñiñio'k ki'n tu daanda' buiñor gu Dios, gu' ji nañ gu'x io'm jix aa' na pim bhaankam gu Dios ja aagi'ndha' gu jai'ch Xoi'kam

jii'gi'ndham na jax ja'k jix aa'nda'. Jix io'm jir am gu' dhi' pui' ja'k, cham tu' pui' na jax nañ jumai ñi'ook ki'n tu daanda' buiñor gu Dios. Jir am ip dho no' gu'x jai'ch gu jaroi' nax maatit kee, dhi' ba' mi' dhir Jup ja aagi'ndha' gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ndham na jax kai'ñkam Jup kai'ch nam ba' ki'n jum gu'nguxdhai mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' gu Dios. ⁶ Pui' na jax aa' no' ñich jax chu'm tanoolh mu jimiik jam bui tu daani buiñor gu Dios jumai ñi'ook ki'n na pim jax chu'm pu cham maatit kee, pu cham jaroi' bhaan baapkia', na gu' pu cham jaroi' maatit kaaya'. Jir tu' kub ka' pix ba' nañ mui' ba jimia' gio sia ku pimit tii bañ kai. Gu' cham no' ñich gu' tu jam a'gi na jax ja'k jix aa' gu Dios ki'n gu ñi'ook nach jax chu'm jix maatit kee, biix jix maatit jiñ kaaya' pim gu'.

⁷ Gio gu' dhi' ja'pni ip, no' maa'n nam jax pix tu kuuda' git gui' na ki'n tum sab, pui' na jax gu kichaar piam gu labeer, cham bhai'm kai'chdha' git gu saasab. ⁸ Gio ja'pni ip, no' cham bhai' tu kuu gu kuichdhakar gui' na ki'n tum kuichu'n no'r jigialhi', cham maatit kaaya' am gu sandaarui'x sia kut tii ba tum kuich nam jix bhai' bam duñia' nam tu kokda', ja'p jum aa'nda' am na ja'p pix tum kuichu'nda'. ⁹ Pu'ñi ba'p jam keeke' am gu jai' nam pui'p ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam no' pim jai' ñiñio'k ki'n tu daan, pu cham maatit jam keeke' am, jir tu' kub ka' pix ba' na pim ja kaichdhat tu daanda'. ¹⁰ Mui' ñiñio'k dhop jix jai'ch ya' dhi oi'nga'n, dai nam gu' dai gui'x maatit keeke' jax chu'm nam pu chu'm tu a'gada' gu ja'tkam, nam gu'x bhai' tu a'gada', gio nam jix bhai' norrada' na jax ja'k jum aa'. ¹¹ Pui' na jax aach ya' gu diilh jich ñi'ook, no' jaroi' maakam dir ja'k jimdat tii xi chuch a'gi'ñ, no' gu' cham mi' pui' norra na jax ja'k jum aa', dhi' bhaan jach pu machia' na cham tu'r ya' kam ka'. Gio aach ya' dir mu ja'k ba

pui' ip no'ch tii xi chu ja a'gi'n ki'n gu ja ñi'ook mu pai' maakam ja'k no'ch cham mi' pui' norra na ja'k jum aa', dhi' bhaan pu machia' am nach cham tu'r mi' kam ka'. ¹² Pui' kuñ ba'p jam titda na pim gui' pik jix aa'nda' nar jam a'mkam ka', na jax chu'm jam palhbuidha' na pim ki'n biix jix io'm kaapakaidha' na pim ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam.

¹³ Ba' no' gu' jaroi'r a'mkamu'n na tu daanda' gu jumai ñi'ook ki'n, xi chañia' ip gu Dios na pui'p jir a'mkamu'n ka' nax maatit kēēkē dhi jumai ñi'ook na ba'p ja aagi'ndha' biix nam ji'k mi' pai' maap jup tui'ka' na jax jir jum duukam. ¹⁴ Na gu' no'n tu daan buiñor gu Dios gu jumai ñi'ook ki'n, jir silhkam nañ dai guñ ii'mda' bhaan tu daanda' cham jiñ matda' ir. ¹⁵ Jax japim ba' ja'k il-hii'n nach duñia' jai' dhit no' pu chu'm jir jich a'mkam? Aa dho nach biix gook ki'n tu daanda', jich ii'mda' bhaan gioch matda' ir. Sia no'ch kantaarxi'n gu Dios, jich ii'mda' bhaan nach kantaarxi'ndha' gioch matda' ir ip. ¹⁶ Na gu' no'n daiñ ii'mda' bhaan tu daan, ba' no' gu' xiñ kēē ip jumai na chakui bhai' maat gu ñio'ki'n gu Dios, cham maatit jiñ kaaya' nañ tii taxchaabgi'ndha' gu Dios, pu cham mat ka' ba' nañ jax ja'k tu dañia'. ¹⁷ Cham tu' ba' tu' ki'n palhbuidha' iñ gu jumai na tiñ biim tu dañia', sia ku ñich gu' aañ joidham tiix bhai' xi dhuu na ñich taxchaabgi gu Dios. ¹⁸ Jir jiñ a'mkam dho ip aañ nañ tu dañia' buiñor gu Dios gu jumai ñi'ook ki'n, cham tu' na cham. Jix io'm jix bhai'x maatit tu daan iñ, cham tu' pui' na jai' dhit aapi'm. Aa dhi' bhaan taxchaabgi'n gu Dios. ¹⁹ Gu' ji na gu' nañ pai' dhuuk ja bui bap tui'ka' guch Xoi'kam jiigi'ndham, aañ cham tu' jumai ñi'ook ki'n tu daanda', nañ gu'x maat nam cham maatit jiñ kaaya', cham tu' ki'n ja palhbuidha' gu' sia kum tiñ kēē. Pui' kuñ ba' ji'k jix chamaam pix ñokia' na xim kaima ka', na gu'r tu' kub

ka' sia ñich mambhiix miil ñio na ñich tu daani buiñor gu Dios no'm gu' pu cham maatit jiñ kēē.

²⁰ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, diilh japim jix bhai' xim ga'ngada' na jax ja'k jix bhai' ji chu buusnia' dhi' nañ tu' bhaan tu a'ga. Ja'p na ge'ger ja'tkam japim bhaan xim ga'ngada', cham tu' ja'p na tu' a'aalh nam gampai' pix ti ilhi-i'ndha'. Jiñ ji gu tu' nar ua'tulhdhara' na pim gampai' pix ilhdhat cham pu buada', ja'p na gu a'aalh nam gu' cham tu' ua'tulhdhara' bhaan titii'ñchoka'. ²¹ Gio gu' ja'pniip jum kai'ch gu ñio'ki'n gu Dios maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: "Jup kai'ch gu Dios: Jai' ñi-ñio'k ki'n jañ tu ja a'gidha' dhi Israel kam ja'tkam, jiñ a'mkam tu ja a'gidha' am gu mik dir kam nam jai' ñiñio'k ki'n tu a'ga, gu' ji nam gu' sia pu'ñi ja'k cham mi' pui' jimia' nañ jax jix aa'." ²² Dho jaiñ, dhi' bhaan jix maati' na cham tu' tum a'ga gu jai' ñiñio'k ki'n ja bui gui' nam ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam, gu' ja'pji sap dai ja bui gui' nam cham ti jiigi'ndha'. Jiñ ji no'n bhaankam tu a'ga gu Dios na jax ja'k jix aa' na ba' ja bui tum a'ga gui' nam ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam, na gu' dai dhi' ja bui tum a'ga gu pu chu'm, cham tu' ja bui gui' nam cham ti jiigi'n. ²³ Kani no' pimit ba ji tu daani buiñor gu Dios maap jim jumpadak, no' gu' maadit mi'p tu'ii' ip gu jaroi' na cham pik ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam piam ku gu' pu cham ti jiigi'n, dai na ja'p pix mi' jam kēē. Ba' no' pimit gu' aapi'm biix ji'ma'n jai' ñi-ñio'k ki'n bhai' ji tu daani, pui' dhom aaga' gui' na pim bax ñanaanbi'. ²⁴ Gu' cham no't gu' jaroi' maadit bhai' ji chu a'ga ki'n gu ñi'ook nam jax chu'm jix maatit kēēkē biix na ja aagi'ndha' na jax ja'k jix aa' gu Dios, na gu' xim ga'ngada' ba' gui' na ja'p pix jam kēēkē. ²⁵ Katti ba' iam dhi' bhaan ba machia' na jax jir tu'm ii'mdagaram bhaan, ba' dai na

soi'm ilhdhai ba dañia' gu Dios o'lhia'n ki'n kikboi, ba ti jiigi'ndha' ba' mi' dhir na silhkam jam a'm ti nii'n gu Dios.

**Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo nam
pui' ja'k tu daanda' na jax
ja'k jix bhai' ji chu buusnia'**

²⁶ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, pal-hiip pix jañ ba tu jam a'gi'ndha' dhi' nañ jax chu'm bhaan tu jam a'gi'n. Na pim pai' dhuuk pu'ni maap jum jumpadai ba ji chu dañia' buiñor gu Dios, jai'm tu kantaaru' bhaan dir gu Saalmus ta'm na tu ua'nix, jai' ba nam tu ja mamtuxd-ha' gu jai' nam jax ja'k tui'ngida', piam nam ja aagi'ndha' jax ña ja jurtu'nka' gu Dios. Jai' ba' nam pu'ni jai' niñio'k ki'n tu dañia' buiñor gu Dios, jai' ba' nam ja aagi'ndha' gu jai' nam jax kai'nkam jup kai'chdha' dhi' nam ba tu dañia' jai' niñio'k ki'n. Jax ña pim ja'k ki'n jix io'm kaapakaidha' na pim ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam na pim pui' xi chu duñidha'. ²⁷ Ba' jai' no'm pu'ni bax chu a'gak jai' niñio'k ki'n, ji'k gook piam baik nam tu a'ga', cham tu' mui'. Gio ji'ma'n pix nam mui' ji chu a'ga', cham tu' maap maa'n jimdam. Gio nam jix jai'ch ka' gui' nam jix maatit ja keeke' nam ba' mi' dhir jup ja aagi'ndha' gu jai'. ²⁸ No' cham jaroi' jai'ch, pui' dho cham jaroi' tu a'gada' ja bui guch Xoi'kam jiigi'ndham. Ji' ji na dilhkob ja'k xi jimii silh tu a'gidha' diilh gu Dios. ²⁹ Gio gui' nam jix chu a'gak ka' na jax ja'k jix aa' gu Dios, pui' gook piam baik jam pix jup tu a'ga', cham tu' mui', gio pui' ji'ma'n pix ip, cham tu' maap maa'n jimdam. Ba' gu jai' nam mi'p tui'ka', dai nam xim ga'ngada' no' moor pui' na jax kai'ch piam ku gu' cham. ³⁰ Gu' ba' no't gu' jotmoda' maadit jax jurtuda gu Dios gui' nam mi'p tui'ka' na ka tu a'gada' gu jumai, dhi' biipi' xi chiñia' pim na xi jam aagi'ndha' jax ña jurtu'n ka' gu Dios, gu jumai ba' ka xim niira'. ³¹ Pui' ja'k

japim duiñchu'nda' na jax ja'k jix bhai' ji chu buusnichgida' nam pai' dhuuk pu'ni bax chu a'gak ka' jai' na jax ja'k jix aa' gu Dios, nañ gu' aañ jix aa' na pim jix bhai' tu maachidha' gio na pim dhi' ki'n jum gu'nguxdhat jum dikoo'ndhatgida' na pim mi' pui' xi jiimda'. ³² Gu jaroi' na bhaankam gu Dios ja aagi'ndha' guch Xoi'kam jiigi'ndham na jax ja'k jix aa', jum aa' na mi' pui' tu a'gada' na jax ja'k jum aa' nam tu a'gada' gui' na pu chu'm ki'n ja daraas gu Dios, cham tu' na biix aixim kaichdha'. ³³ Na gu' gu Dios cham aa' nam biix aixim jum aa'nda' gu ja'tkam nam cham maatit ji keeket gu tu', gu' ja'ppi na jax ja'k jix bhai' ji chu buusnichgida' ja bui.

Ba' pui' nach jax ja'k jup ba duiñchu' biix nach ji'k ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam, ³⁴ nam gu u'uub pix cham niokda' na pai' dhuuk tum a'gada' gu ñio'ki'n gu Dios mi' pai' na pim maap jumpax ka' daich Xoi'kam jiigi'ndham, gu' ja'ppi nam tu' ka'm ja nii'ndha' gu ja bipna' nam mi'p tui'ka', pui' na jax tu aagix gu ñio'ki'n gu Dios. ³⁵ No'm jix bhai'x maachik gu tu', mummi pai' kia'mi'n eeji diilh tikka' gu binga'n na jax jir jum duukam gu tu', cham tu' na mi' bhai' ba ti tikkada' na ka tum a'gada' gu ñio'ki'n gu Dios.

³⁶ Jix maat japim gu' nat cham tu' jam bui dhir jai'chdhir gu ñio'ki'n gu Dios, ja'kbui' kat jam bui ai gu'. Ni ku pim cham jax jum aa'nda' nat dai aapi'm jam bui ai, mui' kap ji nat pui'p ba ja ai. ³⁷ No' jaroi' pui'm aa' na dhi'r a'mkamun' na ja aagi'ndha' gu jai'ch Xoi'kam jiigi'ndham na jax ja'k jix aa' gu Dios, piam ku jaroi' pui'm aa' na mi' pui' jim na jax jurtudim gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', dhi' bhaan matgilhia' na silhkam jir pui' no' ti jiigi'n na Dios pix pui' ja'k jix aa' dhi' nañ ji'k jax mu tu jam ua'ni'n. ³⁸ Ba' no' gu' cham ti jiigi'n, dhi' bhaan jix maati' ka' na cham tu'r pui'

ka', ba' guch Xoi'kam cham tu'p kam buixdha' ip buiñor.

³⁹ Ba' aañ pu jam titda aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, na pim dhi' pik bhaan titi'ñchoka' na git jir jam a'mkam ka', na pim ja aagi'ñdha' guch Xoi'kam jiigi'ñdham na jax ja'k jix aa' gu Dios. Gio cham tu'ñ ja'p kai'ñkam jup kai'ch ip na pim cham ja do'ñchoka' jai' dhít no'm jix chu daañik jai' ñiñio'k ki'n. Jir am ji no'm jix chu daañik, ⁴⁰ dai pix ji na pim mi' pui' tu duiñchu'nda' na jax ja'k jix bhai' ji chu buusnichgida' jam bui biix.

**Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nat
guch Xoi'kam duadik giop
buus mi' dhir koi'nga'n tir**

15 Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, xib jañ ba' giop xi jam ti'ñchoixdha' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam dhi' na ñich jax chu'm tu jam a'gi, dhi' na pim bhaan ti jii'ñdhat mi' pui' jiim sia gu xib. ² Dhi' pix jix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam cham mu ja'k jam bhiichdha' na pim pai' gammiji mi' pup jum tulhiñdha' no' pim gammiji mi' pui' xi jiim na ji'k jax jum kai'ch na pimit kai jano' na ñich tu jam a'gi. Na gu' no' pim cham mi' pui' jiim, jir ja'p pix sia ku pim tii ti jiigi'ñ.

³ Jano' na ñich jax kia'pix bhammi tu jam a'gi aapi'm jiñ jaaduñ, dhi' pix jañich jup jam aa'ñ na ñich aañ jax chu'm jup tu maat. Ja'pniñ jam titda nat guch Xoi'kam jich a'mkam muu ki'n guch ua'tulhdhara'. Ba' ja'pni tu ua'ñix maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam ⁴ nat baik tanoolh mi' juruun na mit pai' tii gu tukga'n, mi' dhir ba' gio dua'ñdhak jup buusai' gu Dios. Gio ja'p iam ja'pni tu ua'ñix ⁵ nat mi' dhir maa'n kap bam maax buiñor gu Peegro, mikkat biix ja bui bam maax gu noonbi'ñ. ⁶ Jix io'm mikkat ja bui bam maax

jix chamaam sianto gui' nam buiñor ti jiigi'ñ. Mui' pui dudua am xib gui' na mit maaxik tii, sia ku mit gu' jai' dhít ba koi. ⁷ Mikkat buiñor bam maax ip gu Santi-ago, mikkat gio biix ja bui bam maax ip gu noonbi'ñ.

⁸ Mikkat dai aañ pix jiñ bui bam maax, cham tu' jumai buiñor kam maax, ja'p ji buusan nañ bar jigiix ga'n pix. ⁹ Pui' kuñ ba' cham tu' ka'm jiñ ilhii'ñ ja bui gui' nam biipi' dir pu bar noonbi'ñ guch Xoi'kam, ni ku iam xiñ ñamiik nañ pui'ñ chiiti'nda' nañ pui'p jir nobii'ñ guch Xoi'kam, nañ gu'x ja bhaamkidhat gui' nam kaichgida', jir ja'tkam tugi'ñ ka' gu' tii gu Dios. ¹⁰ Gu' ji nat gu' xiñ joi'mdak jiñ chiigik diilh gu Dios pu chu'm ki'n jiñ dhai nañ jir nobii'ñ ka' guch Xoi'kam, pui' nañ jax bar nobii'ñ ba' pui xib. Ba' cham tu'r tu' kub buiñor gu Dios nat xiñ joi'mdak pu chu'm ki'n jiñ dhai, na ñich gu' ge' bhaankam ba tu jua, cham tu' pui' na jax gu jai' nam jup jir noonbi'ñ guch Xoi'kam. Sia ku gu' cham tu' moo aañ diilh nax bhaai' nañ tu jua, gu' ja'pji gu Dios pix na xiñ joi'mdat jiñ palhbui'ñchu'. ¹¹ Ku gu' cham jax bua ji sia ku ñich aañ tu jam a'gi piam sia kum gu jai' noonbi'ñ guch Xoi'kam tu jam a'gidha' git, na gu' maa'n nam jax pix pu chu'm jup tu jam a'gidha' git na pim jax chu'm bhaan ti jii'ñdhat mi' pui' ba jiim xib.

**Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam
duduadii giop baapmigia'
gui' nam ba ko'iix ka'**

¹² Ba' aach pu chu'm nai' tu a'gim nat guch Xoi'kam duadik giop buus mi' dhir koi'nga'n tir, gu' ji na gu' jai' dhít aapi'm sap pui' kai'ch nam gu koi'nga'n cham ji'xdha' duduadii giop ka baapmigia'. ¿Jax japim ba' duukat pui' kai'ch? ¹³ No'r silhkam ka' git nam gu koi'nga'n cham ji'xdha' duduadii giop ka baapmigia', dho bak pui mi' pai' kaat gu tukga'n

guch Xoi'kam na mit pai' tii. ¹⁴ Gio no'r silhkam ka' git nat guch Xoi'kam cham tu' duadik giop buus mi' dhir koi'nga'n tir, dho bak pur cham tu' ip nach nai' pu chu'm tu a'gim, ni ku pu cham tu' bhaai' sia ku pim aapi'm pui' ja'k tii ba ti jii'gi'n. ¹⁵ Gio bhaankam iatda'ch pix git gu Dios nach pui' kai'ch nat gui' dua'ndhak buusai' mi' dhir koi'nga'n tir guch Xoi'kam sia kuch gu' tiix maat na cham tu'r silhkam, no' gu' pui' cham ji'xdha' giop duduadii ka baapmigia' am gu koi'nga'n. ¹⁶ No' pim aapi'm pui' ja'k ti jii'gi'n nam gu koi'nga'n cham ji'xdha' duduadii giop ka baapmigia' nañ jax ba kai'ch, dhi' bhaan jix maati' na pim sia pui' ja'k ti jii'gi'n nat guch Xoi'kam cham tu' duadik giop bam. ¹⁷ Gio pu cham tu' bhaai' sia ku pim aapi'm tii ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam no't gu' pui' cham duadik giop buus guch Xoi'kam mu dir koi'nga'n tir, maa'n na jax jam a'm jup tu'tii' ba' gu ua'tulhdhara'. ¹⁸ Gio gui' na mit ba koi' tii xi chi jii'ndhak buiñor guch Xoi'kam, pu mai' ba suulh jamit ip bak. ¹⁹ Ja'p moox buam aach nach ji'k tii ba ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam no' gu' dai ya'ch chutku' bhaan nach ka dudua nax bhai' tuch jimda', mi' dhir nach pai' ko'ya', pu cham maat ich no'x bhai' tuch jimia' ka' ba' cham.

²⁰ Gu' ji na gu' maaxik jir silhkam nat guch Xoi'kam duduadik giop buus mi' dhir koi'nga'n tir. Ja'p ji buus na jax gu bhaidha' na maa'n biipi' bhaaya' na ba' gu jai'p ba bhaaya', nach gu' aach mi' pui'p bhiichu' nat pai' bhi' guch Xoi'kam. ²¹ Pui' nat jax chum duu bijik nat maa'n pix bhaan dir gu maa'nkam jai'chdhir gu muuki', xib pu'ñi ip, maa'n pix jup jai'chdhir gu maa'nkam nat pui' ja'k jup tu duu nam duduadii baapmigia' gu koi'nga'n. ²² Piam ja'pni ip, jax ña pim ja'k jix maati' kaaya': Gu Adaan pui' ja'k jich boi'ñxi nach jir tu ko'dam ka', ba' guch Xoi'kam pui' ja'k jup jich

boi'ñxi nach duduadii giop baapmigia' nach ka ko'iix ka'. ²³ Gu' ji na gu' dhi' aagix na pai' dhuuk pui' tum duñia', pui' na jax guch Xoi'kam nat biipi' duadik ba buus mi' dhir koi'nga'n tir, aach ba' nach ji'k ti jii'gi'n buiñor gatuuk duduadii baapmigia' na pai' dhuuk gio bhai'p jimda'. ²⁴ Jano' ba' bam aaya' nam tiimo' dhi oi'nga'n, ba' guch Xoi'kam gampai' ja iabu' gui' nam kar ge'gerkam ka' ya' dhi oi'nga'n, gampai' pix ji bi'ya' am, sia gui' na kax bhaai'n ka' nam biix aixim pu tu duñia' na jax chu'm cham ji'xdha' jaroi' ja'p pix pu tu duñia'. Ba' dai gu Dios, Gi'korga'n guch Xoi'kam pix bax jai'ch ka' nar ge'kam ka', na gu' guch Xoi'kam pix pui' ba tu duñia'. ²⁵ Ge'kam ki'n ya aaya' gu' guch Xoi'kam dhi oi'nga'n bhaan, ba' biix pui' ja duñia' nam cham tu' ki'n ji bi'ya' gu ge'gerkam gui' nam cham kiigalhdha'. ²⁶ Jix io'm gatuuk am jup xi chibaañdha' gu muuki' na ya' kar ge'kam ka' dhi oi'nga'n bhaan, pu cham tu' ki'n ji bi'ya' ip, pu cham ba' pai' ka jai'ch ka' gu muuki'. ²⁷ Gu Dios pix diilh pui' ja'k tii na biix bitaa'n bap tu tui'ka' guch Xoi'kam na ji'k tu'x chu jai'ch. Ba' na pui' kai'ch gu Dios na biix bitaa'n bap tu tui'ka' guch Xoi'kam na ji'k tu'x chu jai'ch, cham tu' na biix jum aagit jup kai'ch gu Dios na bitaa'n bap tui'ka' guch Xoi'kam. Jax dhui na gu' gui' pix ba' pui' tu duiñchu' na bitaa'n bap tu tui'ka' guch Xoi'kam biix na ji'k tu'x chu jai'ch. ²⁸ Ba' na pai' dhuuk biix bitaa'n bap tu tui'ka' guch Xoi'kam, guch Xoi'kam diilh pui'p jum duñia' na bitaa'n jup tui'ka' gu Dios, na gu'r Gi'korga'n. Na gu' gu Gi'korga'n pui' ba tu duñia' na biix bitaa'n bap tu tui'ka' na ji'k tu'x chu jai'ch, biix ba' bhaan jup tu tui'ka' gu Dios na ji'k tu'x chu jai'ch.

²⁹ Jai' dhit sap ja a'mkam jup jum bopkon japim gui' na mit ba koi cham jim bopkonak suudai' ki'n sia ku mit tii ba ti jii'ndhak buiñor guch Xoi'kam,

na pim sap ja'p jim aagit nam pu'ni dhui jimia' buiñor guch Xoi'kam. Gu' ji no'm gu' pui' cham ji'xkat duduadii giop baapmigia' gu koi'nga'n, ¿jax ku pim ba' ja a'mkam jup jum bopkon? ³⁰ Gio aach nach tu a'ga gux bhaim kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam, ¿jax kuch ba'p jich dhikoo'ndhatu' nach nai' tu a'gim sia pui'ch chulhiinat gammiji? ³¹ Jix maat japim dhoñ jaaduñ nam gammiji pix xiñ mu'aak ka' gu ja'tkam nabap tanoolh, ku gu' aañ jix bhai'n chaat ji na pim aapi'm ba ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam. ³² Gio bhammi dir Eepeso ñich jup tu daa ja bui gu ja'tkam jix bhaa'm-nagim nam ja'p tu jim na gu gampix kam nam jix chu bhaa'mna'. Pur ja'p pix bak ba' sia kuñ jax jiñ bua, nam gu' pui' cham ji'xdha' giop duduadii baapmigia' gu koi'nga'n, dai ba' pui' pix bax bhaai' nam jax kai'chdha' gu ja'tkam nach pui' xi chu buimii nach jax ilhii'n na kapbhai' kam kii' dhi a'oo. Na gu' no't bam kajaa, cham tu' ka bhaai'n ka' gu tu' nach jax dhuñia'.

³³ Chaam tu' ji nar pui'n jaaduñ, cha'pim nai' pix ja jiigi'ndha' gu jai' jax nam kai'chdha'. Na gu' maaxik jir pui' na saak jax kai'ch maa'nanim gu jaroi', na cham jir kii' no'ch ja biim jiim gui' nam maakam ilhii'ndha' gu tu', no'n gu' aañ tii pui' ja'k ilhii'n na jax jir mi' pui', cham tu' ba' pui' ji chu buusnia' nañ jax tii ilhii'ndha'. ³⁴ Cha'pim kam ua'-tulhi'ndha'n jaaduñ. Jix bhai' pim xim ga'ngidhat mi' pui' xi jiimda' na jax jir am, pui' pim ja'k mi' pui' xi jiimda' na jax ja'k bhaan jix maati' ka' na pim jix bhai' jam jur bia'. Ja'p tu jim japim gu' jai' dhit na pim panaas pu cham maat gu Dios, pui' kuñ ba' pui' jam titda na pim ba' iam jix xi'irai mi' pui' ba jimia'.

**Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo
nam jax ja'k duduadii giop
baapmigia' gu koi'nga'n**

³⁵ No' maadit jaroi' ti tikka nam jax ba' ja'k ba jim duñia' gu koi'nga'n nam pai' dhuuk duduadii ba ji baapmigia', no' gu' jax kai'ch na jax ba'r tu'm ka', no' maaxik gio tuuku' binkam jup bam-gia' ka' ba' cham, ³⁶ jix ñaanbim kai'chdha' gu jaroi' no' pui' kai'ch, maaxik jix maati' gu' sia tu' na pix. Pui' na jax gu jaroi' no't ba ii gu jax chu'm kaichuk, biipi' dibaa' gu kaichuk na ba' mi' dhir takchai bhai' ba buusnia'. ³⁷ Gio bar jaagam ka' na bhai' ba buusnia', cham tu' kar kaichuk ka'. Na gu' gu kaichuk nax jai'ch, jai'r ka'kbulhik, jai'r gai che'teb ja'p na jax gu tiriik. ³⁸ Na gu' gu Dios pix pu chu'm jup duñia' jax ña tu'm jix aa'nda' na buusnia', sia moo nar jax chu'm kaichuk ka' git, dai na pu chu'm tu jaa'nka' na jax chu'm aagix na ba' bhaan jix maati' ka' na dhi'r di' gu jax chu'm na mim ixia'. ³⁹ Gio pui' na jax gu tu' nam jix chu jai'ch ya' dhi oi'nga'n, na gu' cham tu' maa'n nam jax chu'm biix. Aach nach jir ja'tkam, cham tu' pu chu'm ich nam jax chu'm gu sasoi' gio gu gampix kam nam jix chu jai'ch. Sia gu boptop jir maakam tu'm am gio gu u'ji'. ⁴⁰ Ba'x dhaam ja'k pu chu'm jup jix chu jai'ch am nam jax chu'm jix chu jai'ch ya' dhi oi'nga'n, dai nam pu chu'm ki'n a'bhartudhix na jax chu'm jix aa' gu Dios nam jix jai'ch ka' gux dhaam kam, ja'p nam jax chu'm ki'n jup a'bhartudhix gui' nam ya' dhi oi'nga'n jix chu jai'ch. ⁴¹ Gio biix ji'ma'n jir maakam tu'm am, pui' na jax gu tanoolh na gu' cham tu' pu chu'm jup tu tonni'n na jax chu'm tu tonni'n gu masaa'n, gio gu chiichia' maakam tu'm jup mimiimda' am, sia ji gu' diilh dai chi-ichia' biix aixim tu'm xi mimiimda' am jai'. ⁴² Pu'ni ba'm duñia' am gu koi'nga'n jano' na pai' dhuuk jum aaya' nam gio

duduadiip baapmigia'. Dibaa' dho dhich chutku' nam pai' dhuuk jich yaaspa'. Gu' ji na gu' nach pai' dhuuk duduadii giop baapmigia', cham tu' ka ti di'nbar-da' ich, nach gu' cham tu' kar tu ko'dam ka'. ⁴³ Gio gu' na pai' dhuuk dibaa' guch chutku', jix buam tu'm jup jum duña', gu' ji nam gu'x a'bhar jup jim dui ba bubuakia' jano' na pai' dhuuk jum aaya' nam giop duduadhia', ba' cham ji'xkat ka ko'ya' am. ⁴⁴ Jir bakaax ka' dhich chutku' nam pai' dhuuk jich yaaspa', gu' ji nach gu' dai ii'mda' pix ba bubuakia' jano' na pai' dhuuk jum aaya' nach gio duduadiip baapmigia'. Jix jai'ch am gu' gu tutku' ii'mda' bhaan, ja'p na jax ya' bakaax bhaan nam jix jai'ch.

⁴⁵ Jup jum kai'ch gu ñio'kiñ gu Dios maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam nat sap bhai' ji dhua gu biipi' kam maa'nkam nat ba jai'chdhir na ba' mi' dhir ya' bar kiokam ka' dhi oi'nga'n bhaan, ba' dhi' gu jano' kam Adaan na aagit jup kai'ch. Ba' gu jumai Adaan nat xib ya'p ai, nar dhi' pix guch Xoi'kam, ii'mda'p jum duu nach ba' aach pu chu'm jup jich dhuña' ip. ⁴⁶ Ba' dhi' ja'pnir jum duukam: Biipi'ch ya' xi oip-imii bakaax bhaan nach ba' gatuuk ii'mda' bap jich dhuña'. ⁴⁷ Na gu' gu biipi' kam maa'nkam dibiir pix jup duñiix, gu' gu jumai nat ya'p ai gatuuk, jir jix dhaam kam. ⁴⁸ Gio biix na ji'k tu'x chu jai'ch dhi oi'nga'n bhaan jir tu pu chu'm na jax chu'm gu maa'nkam gui' nat biipi' jai'chdhir ya' dhi oi'nga'n. Gio gui' na ji'k tu'p jix chu jai'ch jix dhaam ja'k, jir tu pu chu'm ip na jax chu'm gui' nax dhaam dir jim. ⁴⁹ Ba' pui' nach jax jir tu'm xib na jax gu maa'nkam gui' nat biipi' jai'chdhir, gatuuk jach pu chu'm jup jich dhuña' ip na jax chu'm gui' nat jix dhaam dir ya' ai.

⁵⁰ Ja'pniñ kai'nkam jup jam titdañ jaaduñ nach cham tu' pu chu'm jimia' buiñor gu Dios na pai' dhir jir ge'kam

nach jax chu'm ya' oipo xib, cham tu' binkam dhich bakxi' ni dhich a'oo. ⁵¹ Kani nañ xi jam aa'ndha' na jax ja'k tu duña' gu Dios gatuuk, gui' pix pui'ñ jurtu'n nañ ba' aañ ya' dir jup jam aagi'ndha', cham jaroi' jumaix maat gu dhi' pui': Na aach nach ji'k ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, cham tu' biix ko'iix ka' ich jano' na pai' dhuuk jum aaya' nam gio duduadiip baapmigia' gu koi'nga'n, kuch ji gu' biix maa'n jimdam maakam tu'm jup jich dhuña' ji, ⁵² ja'p na jax nach maa'nnim kupiogia'. Jano' na maa'nnim pix ba tum kuichdha'x dhaam dir, duduadii bhai' ji baapmigia' am biix gui' nam ko'iix ka', ba' dai gui' nach ji'k duduaka' nach ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, jotmoda' maakam tu'm jup jich dhuña' ich. ⁵³ Gu Dios pix diilh jai'p ja duña' dhich chutku' nam xib kar tu ko'dam, gio nam kar ti di'nbadam, pu chu'm jup ja duña' nam jax chu'm cham ji'xkat ka ko'ya', nam pu gammiji pu ba duduaka'. ⁵⁴ Ba' jano' nach pai' dhuuk pui' bach dhuña', bam aaya' gu tanoolh na pai' dhuuk tu aagit jup kai'ch maadit gu bijik dir kam maa'n kap nat pai' ja'pni tu ua'nak: "Am-pix ma'iich jamit gu muuki', pu cham pai' ka matgir ba'. ⁵⁵ ¿Paa pich ba' ja'k jax jum duu xib Muuki' nap kar ge'kam kat? ¿Jum iikchulh jamit aa gui' nap ki'n ka tu koo'ndat?" ⁵⁶ Gu ua'tulhdhara' pix ki'n tu koo'n gu muuki', ba' gu ua'tulhdhara' dhi' bhaan jup tu da'ngi na ji'k jax tu aagix nam tui'ngit mi' pui' jiiimda' gu ja'tkam. ⁵⁷ Gu' ji na gu' gu Dios jir jix bhai'kam jich bui, aañ taxchaabgi'ñ, nat gu' gui' pix pui' tu duu nach bhaankam guch Xoi'kam tu' pix bia' gu muuki'.

⁵⁸ Ba' mi' pim pui' xi jiiimda' aapi'm jiñ jaaduñ na jax jix aa' guch Xoi'kam. Jix io'm japim bhaankam xi chu juanda', cham tu'r ja'ppix ka' gu' buiñor gu Dios gu tu' na pim jax buada'.

**Na pui' ba ja tiida' gu Paablo
nam jumpada' gu tuumiñ**

16 Ba' ja'p jañ jup xi jam tiidam jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, na pim jumpada' gu tuumiñ na pim ja makia' gu jai' nam pui'p ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam gui' nam Jerusaleen oi'dha'. Pui' pim ja'k duña' nañ jax ja aagi'n gu jai' nam pui'p ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam nam ji'kchi kap jum jumpadat jup tu daan na ji'x Galaasia bhaan bipio' gu dibiir. ²Nabap tumiñku ta'm japim ji'k bi'aidha' gu jam mai'chik na pim ba' ampik mui' ba jumpada' na pim ba' cham kia'pix bha ja'p bam tataanda' jano' nañ pai' dhuuk bhammi aaya' nañ mu jam tii'mira'. ³Aañ ba' diilh bhai' dhir tu ja ua'ndhai ja makia' gu jaroi' na pim ja aa'nda' nam mu jimia' Jerusaleen nam ja do'nchi'npu'. ⁴Piam ku pim gu' jax kai'ch nañ aañ mu jimia', aañ dho mui'p jimia', dai nañ gu' pui' pix jup jix aa' nam ji'k jiñ oidha' bhai' dhir nach ba' maap. Diilh japim xi ja aa'nda' gu jaroi' nam jiñ oidha'.

**Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo na pai'
jax bhiya' na pai' dhuuk mui' ji jimia'**

⁵Nañ pai' dhuuk mui' ji jimia' nañ mu jam tii'mira', bhai' dhir ja'p jañ bhiya' na pai' Masedoonia bhaan bipio' gu dibiir nañ ba' bhai' dhir ja'k ba aaya'. ⁶Cham maat iñ no'n bhai' dhir jam buisaidha' gux jiip na ba miamlhim, ka'n ji ba' gu' jotmoda' pix bhai' xi eji jam bui maakam ja'k jup bhiya'. Ba' aañ pui'p jam titda na pim pui'p jiñ palhbuidha' gu tu' nañ ki'n bhai' dhir jimia' pai' na ja'k jum aa'nda'. ⁷Tii dho cham aa' iñ nañ xib bhai' pix jup ba buusnichgida', gu' ji na gu' diilh jix maat gu Dios, iam git pui' ti'ya' nañ ji'k bhai' xi jam juruunxidhai. ⁸Dai ya' Eepesoñ ya' ka xi juruunxidha', ya' buisaidha' iñ bhaan Pentekostees ta'm. ⁹Ya'n

ka xi chu a'ga ya' oirit gu ñio'ki'n guch Xoi'kam na kapbhai' kar joidham. Jix chaat iñ jiñ jur am bhaan nam mui' ka ti ji'i'ndha', sia kum gu' jai' dhit xiñ bhaamki'n.

¹⁰No't bhai' ba ji buus jam bui gu Timoteo, jix bhai' pim duña' na ba' cham tu' bhaan jax jum aa'nda', pui' bhaankam jup tu juan gu' guch Xoi'kam ja'p na jax aañ. ¹¹Biix pix japim jix bhai' duña' aapi'm na pim bhai' oi'dha' na pim ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam. Xi palhbuidha' pim ip gu tu' na ki'n bhañ chii'mira' ja biim gu jai'ch Xoi'kam jiigi'ndham, aañ gu' ya' dir niira.

¹²Tiñ soi' titda gu Apoolos na pui'p jir jich jaduun guch Xoi'kam bhaan na ji'k ja baidhai guch Xoi'kam jiigi'ndham mui'p jam tii'mira', gu' ji na gu' sap cham jax jix bhaai', ku gu' sap mu jimia' ji pai' na duuk jix bhaai'n ka'.

Na ba ja tabuimgidha' gu Paablo

¹³Mi' pim pui' xi jiimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam, gammiji pim tu' silhkam buiñor ti ji'i'ndhat. Cha'pim jum o'jolhi'ndha', ni ku pim cham tu' bhaan jum tukgi'nka' gu tu' na pu cham tu' mi ninii'n. ¹⁴Gio na pim pai' dhuuk jix bhai' ja buada' gu jai', tu' silhkam ki'n japim jix ja joi'mdat jix bhai' ja buada'.

¹⁵Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aapi'm jix maat nat gu Esteepanas ja biim gui' nam maap jir jum oi'dhagim biipi' ti jii'n jamit na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam, pu cham jai'x jai'ch ka' am jano' nam pui'p ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam na ji'x Akaaya bhaan bipio' gu dibiir. Xib ba' dai nam bixchu' pix ki'n ja palhbui'n gu jai' nam pui'p ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam. ¹⁶Pu'ni pim jup xi chu duña' aapi'm na jax gui' am, gam na pim jax ja nii'n sia gu jai' nam pu'ni bhaankam tu juan gu Dios. ¹⁷Jix bhai'n ilh jañich na mit ya' xiñ eek gu Esteep-

anas gio gu Portunaatu gio gu Akaiku, na mit gu' jam a'mkam jiñ gu'ngux. ¹⁸Biix aixim bhaan jiñ gu'ngux jamit, ja'p na pim jax ja'k jiñ gu'nguxdha' git no' pim diilh bha jimia'. Jix io'm japim jix bhai' ja buada' gui' nam pu'ni tu gu'nguxi'ndha'.

¹⁹Ya' dir mu jam ñio'ki'ñ am guch Xoi'kam jiigi'ndham nam ji'kchi kap maap jum jumpadat tu daan ya' na ji'x Aasia dibiir bhaan bipio'. Sia mu jam ñio'ki'ñ gu Akiila gio gu Priiska, gam gui' nam ji'k ja biim maap tu daan ja ki'aam. ²⁰Biix jam ya' dir mu jam ñio'ki'ñ guch Xoi'kam jiigi'ndham. Gammiji pim xim ñiñio'kdhat ip aapi'm diilh, pui' pim ja'k jum ñiñio'ki'ndha' na jax ja'k bhaan jix maati' ka' na pim xim ja joi'gi'n.

²¹Ba' diilh jiñ ñob ki'n jañ palhiip ya'p xi chu jam ua'ñxidha' aañ Paablo nañ bhaan jam tabuimgidha'.

²²No' jaroi' maadit cham soi'm ilhdhat daan guch Xoi'kam, aañ pu kai'ch na cham bhai' tu jimia' dhi' dhi jaduun, gamimmi tulhiinchuda' gu Dios. Ba' aañ ya' dir pum titda aapi' Gē'kam jich Xoi'kam nap jootom gio bhai'p xi jimda' git.

²³Ba' guch Xoi'kam pix gammiji jam a'm ti niidhidha' biix ji'ma'n. ²⁴Aa'ñ pu gammiji xi jam joi'gi'nda' bhaankam guch Xoi'kam, sia pik nar pai' dhuuk ka' git.

Ja'pni daipu'.

*GU GATUUK KAM UA'NA'N GU
PAABLO NAT GIOP TU JA
UA'ÑXI GUI' NAM TI JHGI'Ñ
BUIÑOR GUCH XOI'KAM NAM*

KORIINTO OI'DHA'

Na ba ja ñio'kdha' gu Paablo

1 AaÑ Paablo nañ jir nobii'ñ guch Xoi'kam, nat gu Dios pix pu chu'm ki'n jiñ dhai, jam ñio'ki'ñ iñ biima'n gu Timoteo nar jiñ jaduun jich Xoi'kam bhaan. Aapi'm jach jam ñio'ki'ñ na pim bhai' dhir oi'dha' Koriinto na pim pui'p ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, gam sia gu jai'ch Xoi'kam jiigi'ñdham nam nai' ja'p jup tu'ii' biix na ji'x Akaaya bhaan bipio' gu dibiir. ² Ba' gu Dios jich Gi'ko-ra' gio gu Ge'kam jich Xoi'kam xi jam joi'mdat jam a'm ti niidhidha' am na ba'x bhai' tu jam jimda'.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam biix taxchaabgi'ñdha' gu Dios

³ Gammijich taxchaabgi'ñdha' gu Dios gui' nar Gi'korga'n gu Ge'kam jich Xoi'kam, na gu' gammiji xich joi'mdat jich gu'nguxi'ñ. ⁴ Jich gu'nguxi'ñdha' no'ch tu' bhaan jich chulhiin nach ba' ya' dir ja'p ja'k pui'p ja gu'nguxi'ñdha' gui' nam pui'p jum tulhiin'dha'. Ja'xbui'ch jup ja gu'nguxi'ñdha' na ji'x jich gu'nguxi'ñdha' aach gu Dios. ⁵ Ja'xbui'x io'm jich chulhiin ich gu' nat ji'x jum tulhii guch Xoi'kam ya' dhi oi'nga'n, gio ja'xbui'p jich gu'nguxi'ñ ip gu Dios nat ji'x gu'nguxdhimik guch Xoi'kam jano'. ⁶ Gu' ba' aach nach jich chulhiin, pu kai'ñkam jich chulhiin ich na ba'x bhai' tu jam jimia' aapi'm, na pim gu' cham mu ja'k ka bhiiya' na pim pai' gammiji mi' pup jum tulhiin'dha'. Jam gu'nguxdhatu' gu Dios ja'p na jax jich gu'nguxdhatu' aach na pim ba' cham jum o'jold-

hat mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' sia ku pim jup jum tulhiin. ⁷ Jix bhai'x maat ich ba' na pim mi' pui' pu jiimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam, nach gu'x maat na jam gu'nguxdhatu'nda'.

⁸ AaÑ jam aagi'ñdha'ñ jaaduñ na chich jax jich chulhii maa'nanim ya ja'p dhi Aasia dibiir bhaan, nañ gu'x aa' na pim jix mat ka'. Jix io'm tuch ma'iich, cham ka bhaai' nach jax jich dhuña'. Ni ji'x kuch cham ka ilhii'ñ no'ch duduakam jup ka bubuakia' ya' dir, ⁹ jup jich aa' ich gu' nam jich gibiimiich kooda'. Ba' dhi' bhaan maat jachich na cham tu'r silhkam ka' jax nach ilhii'ñdha' diilh, gu' ja'pji dai gu Dios nach ti'ñchoka' na gui'ch palhbui'ñdha' sia tu' na pix ki'n, sia koi'nga'n ja duduadhi'ñ gu'. ¹⁰ Gui' pix Dios gu' nat jich palhbui, jix maat ich ba' na gammiji pui' puch palhbui'ñchu'nda', ¹¹ gam no' pim gu' aapi'm jai'ch a'mkam xi chu daan nax bhai' tuch jimda'. No' pimit mui' dhit tu daanich a'mkam nax bhai' tuch jimda', mui'p jai'chdhihla' am gu ja'tkam nam taxchaabgidha' gu Dios, nam gu'x bhai'm taat ka' na bixchu' ki'n jich palhbui'ñchu'nda' nach tu a'gim gu ñio'ki'ñ.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nat jax kai'ñkam cham mu jii Koriinto

¹² Aach cham tu'x buam jum duukam jup tu duñiim jiñ jaaduñ nach xich ga'nga, jix bhai'ch chaat ich ba'. Mi' pui' jiim ich gu' na jax ja'k jum aa' nach mi' pui' jiimda' nach ya' ka oipo dhi oi'nga'n bhaan, pui' na jax aapi'm nach gu' cham tu' tu' bhaan jax jam titda ku pim gu' bhaan jix buam jup bam aa'. Gio nach gu' cham tu' pui' ja'k jujurtik na jax gu ja'tkam ya' kam dhi oi'nga'n, gu' ja'pji na jax ja'k jix aa' gu Dios na jaroi' xich joi'mdat jich niidhim. ¹³ Gui' na chich mu tu jam ua'ñxi, dai pui' pix ja'k jum aa' na pim duña' na jax pix jum kai'ch na pimit jiñkai, cham tu' na biix aixim

jir jum duukam. Tiiñ tu jam daañxi'ñ na pim git iam mi' pui'x maati' kaaya' na jax pix kai'ñkam jup jum kai'ch. ¹⁴ Gio gu'ch ñii'ñ japim aach nach jax ja'k mi' pui' jiiim, ji'x bax maat japim ba' na jax ja'k jum aa' nach mi' pui' jiiimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam. Gu' ba' no' pimit gu' mi' pui' jii na jax aach, jix bhai'm ilhdha' pim jich bui jano' na guch Xoi'kam gio bhai'p jimda', na pim gu' ba machia' nar silhkam ka'. Aach ba' pui'x bhai'p jich ilhdha' jam bui.

¹⁵ Ba' nañ pui' jiñ aagit biix dhi' nañ jax jam titda, pui bañ aagik jañich nañ mu jam guguuxdhara', gookim jañ sap git bhai' ji aaya'. ¹⁶ Nañ gu' sap biipi' bhai' xi jam eji git nañ Masedoonia ja'k bhiiya', gioñ sap ba' bhai'p bhiiya' git nañ ja'k gixia'. Ja'p jañ sap ba' jam tiida' git na pim bhai' dhir jiñ palhbuidha' gu tu' nañ ki'n aaya' Judea ja'k. ¹⁷ Jix maat gu Dios nañ tii pui' bañ aagit, gu' ji na pim gu' chi aapi'm pui'm aa' nañ jir gook ñiokdam. Jax dhui nañ gu' aañ dai pui' ja'k tu ñiok na jee', cham ji'xkat jax kai'ch iñ na cham. ¹⁸ Siax maat gu Dios nach cham tu'r gook ñiokdam, jax dhui nach gu' gammiji pui' pu jam titdada' na maaxik jir silhkam ka' jax nach kai'chdha'. ¹⁹ Jano' na chich bhaan tu jam a'gi guch Xoi'kam gui' nar Maraa'n gu Dios, jano' nach maap jiiim gu Silbaano gio gu Timoteo, cham tu' chich gio pui'p jam tii'n mikkat na cham jir silhkam pui' na chich jax chu jam a'gi, pu pui' ja'k bii na chich jax ja'k tu jam a'gi, na gu' maaxik pui' ja'k jir silhkam. Na gu' gu Dios pix diilh na pui' ja'k tu ñiok, ti jii'ñdhidhat pui' kai'chdha' na pui' tu tui'ka', nat gu' guch Xoi'kam pix pui' ba tu duu na mi' pui' tu tui'ñgida' na jax jir silhkam. ²⁰ Nat gu' gu Dios dhi' pix jich Xoi'kam bhaan pui' tu duu nat tu' ja aa'ñdhak guch bopxi kat bijik, pui' kuch ba'p kai'chdha' nach pai' dhuuk tii-moidha' nach tu daanda' buiñor gu Dios:

“Ee ku pui' tu tui'ka' bhaankam guch Xoi'kam.” ²¹ Biix ba' maap jup tu'ii' ich buiñor guch Xoi'kam, aapi'm gio aach. Gu Dios pix diilh pui' kai'ch nach pui' ja'k tu'ii', nat gu'ch a'm ti tii nach aach jir ja'tkam tugi'ñ ka'. ²² Ba' na bhaan jix maati' ka' nach aach jir ja'tkam tugi'ñ, jich chajaañ gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mdaga'n, gam nach ba' dhi' bhaan machia' na gatuuk ge'p jum duukam tuch makia'.

²³ Ba' na ñich jax kai'ñkam chakui mu jam tiigim na ñich jax bañ aagik, nañ tii mi' pix ka xi jam ñii'ñ dho no' pimit moo mi' pui' ba ji jii nañ jax jam titda biipi' dir. Dios dhox maat nañ pui' kai'ñkam cham mu jimmi, gui'ñ baabuidha' guñ ii'mda' no'ñ jam iatgi'ñ. ²⁴ Cham jir am gu' nach moop jam chian na pim mi' pui' jimia', gu' ja'pji diilh na pim mi' pui' xi dhuñia' cham jax ji kai'chit, na pim gu' ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Aach dai nach mu jam palhbui'ñ pix na pim jax ja'k jix io'm jix bhai'm taati' buiñor ti jii'gi'ñdha' guch Xoi'kam.

2 Pu kai'ñkam jañich cham mu jam tiigim na pim ba' cham jix io'm jix buam jum ilhdha' na pim bañ chigia'. ² Na gu' no' pimit dai bhai'x buam jim ilh no' ñich tii bhammi dir ba ai, cham jaroi' jai'ch ka' nañ gu'nguxdha' aañ, na pim gu' daix buam jum aa'nda' aapi'm. ³ Ja'p pix jañ ba' mu tu jam ua'ñi'ñ ip gio xib ja'p na jax biipi' dir, nañ gu' cham mu jimiim nañ cham jai'x buam jup bañ aa'nda' ji jam niidhat, cham tu'ñ gu'n-guxdha' pim gu' gu pui' ja'k. Na gu' biipi' dir na ñich mu tu jam ua'ñ, jam aagi'ñ iñ nañ ji'x jix bhai'ñ chaat jam bui nañ ja'p jiñ aagit na pim aapi'm ja'xbui'x bhai'p jum ilhdha' git. ⁴ Gu' pix ji nat gu' cham tu' pui' ji chu buus na pimit pai' dhuuk tii ba jiñkai guñ u'uan, dai na pimit bhai'x buam jim ilh sap. Aa'ñ ba' bhai'x buam jup jiñ ilh, bhai' ji susua ñich dho gu', na ñich gu' tii cham tu' pu

kai'ñkam mu tu jam ua'ñ na pim bhaan jix buam jum ilhdha', gu' ja'pji na pim dhi' pix bhaan machia' git nañ joidham xi jam joi'gi'n.

Na pui' ba ja tiida' gu Paablo nam tu uañi'ñka' gu jaroi' nat pui' buam a'ga

⁵ Ba' gu jaroi' na pui' bhai' dhir oirit jix buam jiñ a'ga, cha'pim jax jum aa'nda' na dai aañ jiñ a'ga, gu' ja'pji sia aapi'm na jam ia'dhi'ñ sia gu palhiip. Aa'ñ pui' kai'ch na sia gu palhiip jam ia'dhi'ñ, na gu' cham tu' ja'xbui' jam ia'dhi'ñ na ji'x aañ. ⁶ Ku gu'x bhai' ba tu tatdat ji na pimit tu' ki'n tulhiin'chuda mui' maap jim jumpadak. ⁷ Dai ba' na pim ba tu uañdha' pix nat bach a'ga, cha'pim ka juanda'. Jix bhai' pim pix ba titdada' na cham jix buam jum aa'nda'. ⁸ Pui' pim ja'k jix bhai' buada' na jax ja'k bhaan jix mat ka' na pim jix joi'gi'n, soi'ñ jam titda na pim pui' ja'k duña'. ⁹ Biipi' dir jañich bo pu pui' ja'k mu tu jam ua'ñ na pim tulhiin'chuda' gu jaroi' no't tu' bhaan cham am bua, xib jañ ba' machia' no' pim mi' pui' jimia' pui' na ñich jax jam ti'ñ piam ku gu' cham. ¹⁰ Ba' aañ jup tu uañdha' ya' dir dhi' na pim jaroi' tu uañdha', gui' dho ji no'm aa' ip nañ biix jai'p tu uañdha' aañ piam ku gu' cham. Aa'ñ gu' pui' pix duiñchu' na pim ba' mi' pui'p tu daa'ñchu'nda' na pim jax jiñ ñiidhat, na gu' pu'ñi ja'k jich a'm ti niidhidha' guch Xoi'kam. ¹¹ Gio cham tu' bhaan jich mai'chia' gu ja'ook, nach gu'x maat na dhi' bhaan tu da'ngi gam biix aixim gu' nar jix buam jum duukam.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nax buam jum aa jano' nat Trooas ai

¹² Jano' na ñich Trooas ai, silh jañich bhai' ai na pai' ge'r kiicham nañ ba' bhai' tu a'ga' git gux bhai'm kai'chdham ñio'k-i'ñ guch Xoi'kam. Ba' joidham ti cham tu' jax jum kai'ch nañ nai' xi che kee,

tiir am kat nañ mui' ji chu ja a'gidha' git gu ja'tkam. ¹³ Gu' ji na gu' cham tu' pui' tu tatda'ñ jur am bhaan, na ñich gu' cham tu' bha ti gu Tiito nar jiñ jaduun' jich Xoi'kam bhaan. Cham jañich ba' tu ja a'gi, ba jii ñich Masedoonia ja'k xi ja tabuimgidhak gu bha oi'ñkam.

Na pui' ba ja tiida' gu Paablo na taxchaabgi'ñ gu Dios

¹⁴ Ku gu' aañ taxchaabgi'ñ ji gu Dios na gammijich palhbui'ñchu' bhaankam guch Xoi'kam nach ba' ja'kbui' kat ja mai'chim gux buam tum duu'ñkam, nach gu' bhaankam nai' tu a'gim gu ñio'ki'ñ, biix kap ba' ja aajim gu ja'tkam nam pai' jax oi'dha'. Ja'p ji buusan gu' dhi ñio'ki'ñ gu Dios na jax gux xuu'ngi nap jum bua na joidham uub, biix kap ba' i'bhim am gu ja'tkam. ¹⁵ Aach ba'r di' pix nam jich i'bhí gu ja'tkam, ja'p ji buusan nach a'm juulhix gui' na joidham uub, gui' nat jax chu'm jich Xoi'kam ki'n tu kubhioñ gu Dios. Biix i'bhia' am ba' gu ja'tkam sia pik nar jax ka' git, sia gui' nam mu ja'k bhiya' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiin'ndha', gio gui' nam ji'k buiñor ja'k jup bhiya' guch Xoi'kam. ¹⁶ Gui' nam mu ja'k bhiya' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiin'ndha', pui' ja'k i'bhia' am nar maimda' kam, ba' gui' nam ji'k buiñor jimia' guch Xoi'kam, pui' ja'k i'bhia' am na dhi' ja'kbui' kat ja dudua'ñdha'. Ba' cham pik jaroi' xim gu'nguxi'ñ na pu'ñi nai' tu a'ga' ja'p na jax aach. ¹⁷ Gio gu' aach cham tu' pu kai'ñkam tu a'gim gu ñio'ki'ñ gu Dios nach jax dhui ja tañiim gu ja'tkam gu tu-umiñ, ja'p nam jax ja'k tu jim jai' dhit. Jax dhui nat gu' pu kai'ñkam nai'ch joot gu Dios nach bhaankam nai' tu a'ga' gu ñio'ki'ñ na jax jir silhkam. Gio nach gu' maa'n tuuku' bap duiñchu' biima'n guch Xoi'kam, jich a'm jum aa' ba' nach bhaankam tu a'ga'.

**Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo
na xib maakam ba tu aagix**

3 Ba' dhi' nach ji'k jax jam titda, cha'pim jax jum aa'nda'n jaaduñ nach dhi' bhaan pix jam aagi'n nach aach jir jix kiki' ja'tkam. Jax dhui na gu' cham tu'm aa' nach jam aagi'ndha' nach jax jir tu'm kam, ni ku cham jum aa' nach ua'kat gu jax chu'm u'uan jam ti'i'ndhoda' na mi' pui'm kai'chdha', ni aapi'm kuch cham ji'xdhat jam tañia' na pim tu ua'naich makia' nach ba'p ja nini'i'ndhidha' jai' kap nach silhkam jir jix kiki' ja'tkam, ja'p nam jax bua jai' dhit. ²Jax dhui na gu' ja'p ji buusan na aapi'm diihl pix jir jich u'uan, pu chu'm ya'p tu ua'nix gu' aach jich jujur am na jax chu'm jam jujur am tu ua'nix aapi'm, biix dhit jich a'm tu ji'nkui'n am ba' gu ja'tkam. ³Jix bhai' xim kaima pui' na ji'k jax tu ua'nix jam jujur am, gio aach jich jujur am pui' ip. Ja'p ji buus nat guch Xoi'kam pix bhammi dir jam a'm pu chu'm ya'p tu ua'nach jujur am nach ba' ki'n nai' ja aa'ndhidha' gu ja'tkam nach silhkam jir jix kiki' ja'tkam. Gio gu' guch Xoi'kam cham tu' gu jax chu'm na ja'p pix tu mamxi'n nat ki'n ya' tu ua'nach jujur am, gu' ja'pji gux Dhuudu' kam jix Ua'n li'mdaga'n ki'n gu Dios. Ni kut cham bhaan tu ua'na gu jax chu'm ja'ppix u'uan nax jai'ch, gu' ja'pjich a'm aach sia kuch jir ja'tkam, jich jujur am silh nat tu ua'na.

⁴Jix maat gu Dios na silhkam jir pui' nañ jax jam titda, nach gu' buiñor ti ji'gi'n guch Xoi'kam. ⁵Gio gu' cham tu' diihl pix nax bhaai' nach pu tu buim na pim jax jich ñi'i'n, gu' ja'pji gu Dios pix nap tu buim. ⁶Nat gu' gui' pix pu chu'm jup jich dhuu nax maat na jax ja'k tu'm jum aa' gui' nam pu'ni bhaankam nai' ja aagi'ndha' gu ja'tkam na xib maakam tu't jum aa' nam mi' pui' jiidmat buiñor ti ji'gi'ndha', nam cham tu' mi' pai'

bhaan ka tu daa'nchu'nda' gu jax chu'm u'uan na jax ja'k tu aagix, gu' ja'pji dai na jax pix ja jurtudidha' gux Dhuudu' kam jix Ua'n li'mda'. Na gu' jaroi' maadit no't cham am bua pui' na jax tu ua'nix ka' nam jax ja'k tu't mi' pui' jiidma' gu ja'tkam, dhi' mu ja'k bhiichdha' na pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'. Gu' ba' no'm gu' bhaan pix tu daa'ñchugit mi' pui' ba jiim na jax pix ja jurtudidha' gux Dhuudu' kam jix Ua'n li'mdaga'n gu Dios, cham tu' mu ja'k bhiia' am, bhai' ja'k ja bhiichdha' gu' na pai' gammijix bhai' pu ba tu ja jimda'.

⁷Kani na gu' jano' nat tu ua'na gu Dios bhaan gu ja'ppix joodaix ko'kmal-hik na jax ja'k tu aagix ka' nam tui'ngida' biix gu Israel kam, sia ku gu' mu ja'k ti bhiibhiichu'n nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha', joidham jix a'bhar ki'n ja bui ai gu Israel kam ja'tkam. Na gu' nat pai' dhuuk mu ba ja aichulh gu Moisees, joidham jix abhaar miimtu' gu buibsa'n, ba' cham bhaai' nam jax dhui bha tigia' silh buibsa'n gu Israel kam ja'tkam. Gu' ba' nax abhaar miimtu' gu buibsa'n gu Moisees, dhi' nam bhaan jix mat ka' nar ge'p jum duukam gui' na tu' ja ua'tulhi'n, gu' ji nat gu' ji'k pix jur nat nai' ji tuu gu buibsa'n. ⁸Gu' ba' no't gu' dhi' ge'kam ki'n ja bui ai gu Israel kam ja'tkam na mu ja'k bhiichdha' gu jaroi' no't cham am bua na pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha', dho bak jix io'm ji nar ge'p jum duukam dhi' nax Dhuudu' kam jix Ua'n li'mda'ch aagi'n na maakam tu't bam aa' xib nach mi' pui' jiidmat buiñor ti ji'gi'ndha' gu Dios, na gu' ja'p ji buusan na gux Dhuudu' kam jix Ua'n li'mda' bhaan tu ua'nix. ⁹Piam ja'pni ip, jax ña pim ja'k jix maatit kaaya': No't gu' dhi' ge'kam ki'n ja bui ai gu Israel kam ja'tkam na mu ja'k jich bhiichdha' nach pai' gammiji mi' pup jich chulhiindha' no' chich cham am bua tu' bhaan mi' pai', jix io'm jir ge'p jum duukam

bak na bach aagi'n gu Dios na jax ja'k jix bhai' ba tuch jimda' ya' dir ja'p ja'k.

¹⁰ Ba' dhi' bhaan jix maati' na cham tu'r ge'p jum duukam gui' nat jax chu'm ja bui ai jano' gu Israel kam ja'tkam, gu' matgim jix io'm ji nar ge'p jum duukam dhi' nat xib jich bui ai nañ jax ba kai'ch.

¹¹ Gam nat gatuuk nai' ji jaa nat tiix abhaar tonnichgit ja bui ai, ¿gu' dhi' gi ba' nat xib jich bui ba ai na pu gammijix abhaar miimda'? Jix io'm dho bak jir ge'p jum duukam.

¹² Dhi' pu kai'nkam jach ba' aach cham tu' bhaan ji chotdonit tu a'ga dhi' nat ge'p jum duukam jich bui ba ai.

¹³ Cham jach tu' pui' ja'k jich dhuuk na jax jum duuka' jano' gu Moisees na iinka' gu buibsa'n maa'n jix xuu'ngi' jan-nulh ki'n, nam ba' cham nii'ndha' gu Israel kam ja'tkam na jax ja'k jagia' na joidham jix abhaar ka miimda'. ¹⁴ Gu' ji nam gu' pu cham maatit nii'ndha' gu Israel kam ja'tkam na jax jir tum duukam ka' dhi' nam ji'k jax ti nii'ndha', sia xib jam pui cham maatit nii'n. Na gu' ja'p ji buusan na pui ja soobhi'n gu jannulh gui' na jax chu'm ki'n jum iinka' jano' gu Moisees, nam gu' cham ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam, na gu' dai guch Xoi'kam jix bhaai' na ja'k ja bhiidha' dhi jannulh na ja iin.

¹⁵ Cham maatit kee am na jax kai'nkam jup jum kai'ch sia kum tii tu jiinka'i'n gui' nat ji'k Moisees tu ua'nak, na gu' ja'p ji buusan na gui' pix jannulh ja soobhi'n gu ja moom nam ba' cham maatit kaaya'. ¹⁶ Jii' ji no' mit buiñor ba ti jii'n guch Xoi'kam na ba' ja'k ba ja bhiidha', jix maatit bhai' ji kaaya'm ba'.

¹⁷ Dhi' pix jir Dios gu' gux Dhuudu' kam jix Ua'n li'mda'. Ba' no' jaroi' bhaan bap tui'dhi' gux Dhuudu' kam jix Ua'n li'mda', ba palhbuidha' sia tu' na pix ki'n.

¹⁸ Pui' na jax aach na gu' cham tu' tu' kach iin guch buibas, pui' pix ba' maaxik ge' tanoor ich, na gu'ch a'm jum maaxi'n gu Dios na jax jir tu'm kam. Gammijich

jix io'm pui'ch dhuñiim na jax jir tu'm kam gu Dios, na gu'ch Xoi'kam pix nap tu duiñchu', na gu'r dhi' pix gux Dhuudu' kam jix Ua'n li'mda'.

4 Ba' aach cham tu' bhaan jich o'jol-hdhat xi chu a'gichu' gu ñio'ki'n gu Dios, nat gu' gui' pix xich joi'mdak dhi' bhaan jich chuttu nach bhaankam tu jua-na'. ² Cham tu'ch pui' ja'k tu jim na jax gu jaroi' na am jix xi'iraam jum ilhii'ndha' no'ch am mamti na tu' bhaan jich iatgi'n, nach gu' aach maaxik silhkam tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n gu Dios, cham tu' nach aach ya' dir maakam duñiim na jax cham jir silhkam. Kani na pim jix bhai' xim ga'ngada' na maaxik jir silhkam pui' nach ji'k jax tu a'ga bhaankam gu Dios. ³ Jix bhai'x maatit kee pim gu' aapi'm dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam, cham tu' pui' na jax gui' nam cham ti jiigi'n na ja'p pix ji buusan na iin gu ja buibas. ⁴ Na gu' pui' ja duuk gux buam jum duukam ya' kam dhi oi'nga'n nam ba' cham maatit kaaya' ni kum jix maatit ti-gia', sia ku tiix abhaar miim na bhaan jum maaxi'n gu Ge'kam jich Xoi'kam na jax jir tu'm kam, gio guch Xoi'kam na pui' bhaan jup jum maaxi'n gu Dios duakam na jax jup jir tu'm kam. ⁵ Cham tu'ch ja aa'ndhim gu' gu ja'tkam nach jax jir tu'm kam diilh, gu' ja'pji nach pui' ja titdaim na guch Xoi'kam biix jir jich Ge'kam tuk. Gio gu' pui' pix jich ilhii'n ich jam bui nach jir tu jam juandam tuk, nach gu' xi jam joi'gi'n bhaankam guch Xoi'kam. ⁶ Nat gu' gu Dios gui' nat tu chia bijik na mi' dhir jai'chdhilhia' gux chu maax na pai'x chu tuggam, mimiich guch jujur nach ba' pu'ni ja bi'ñxidha' gu ja'tkam, nañ ja'pni kai'nkam jup kai'ch nach ja aagi'ndha' gu ja'tkam na ji'x jir ge'kam gu Dios, gio na dhi' pix bhaan jum maaxi'n guch Xoi'kam na jax jir tu'm kam gu Dios.

**Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo
nam jax ja'k nakgat buiñor ti
jiigi'ndha' guch Xoi'kam**

⁷ Jano' nat pai' dhuuk jich maa gu Dios gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ, ja'p ji buus nat bhi'ñ jaja' ta'm gaam gux bii bapainum gui' nax dha'ram namiik ya' dhi oi'nga'n. Nach gu' aach ja'p pix ji buan na jax gu bhi'ñ jaja', pui' ku ba'x bhai'x maati' na Dios pix jir ñio'ki'ñ dhi' nach tu a'ga, gio gu'ch a'm ti niidhidhat jich palhbui'ñchu' nach biix aixim pu tu buim na jaroi' cham ji'xdha' pu tu duña', sia kuch gu' aach jir ja'ppix jaja'x jaikgam. ⁸ Cham tu'ch ba' bhaan jich o'joldhat nai' xi chu a'gichu' sia pui' jich chulhiiñat biix aixim, nach gu'x maat nach cham tu' gammiji puch chulhiiñdha'. Pui' na jax xib sia kuch jix buam jich aa' na cham bhai' tuch jim, cham tu'ch xi' kam jix aa' nax bhai' ba tuch jimda'. ⁹ Piam jai' dhit nam xich bhaamkidhat jich gaagim nam jax pik xich dhooda' git, aach cham jax jich aa', nach gu' bia' gui' na jaroi'ch palhbui'ñchu'. Gio gu' chakuich koi mit sia kum tii xich koodak. ¹⁰ Ba' sia pai' na pix ja'k nach jup tui'ngida', jich chulhiñaidha' ich ja'p nat jax jum tulhii guch Xoi'kam na ya' xi oilhimik, gu' ji na gu' ja'xbui'p jich palhbuidha' gu Dios nat ji'x jup palhbui guch Xoi'kam jano'.

¹¹ Na gu' aach nach buiñor tu juan guch Xoi'kam, jich chulhiiñdha' ich sia pik nar jax ka' git, nam ba' xich ñii'ndha' gu ja'tkam nach jax ja'k nakgat maa'n nach jax mi' pui' jiiim, na gu'ch gu'nguxi'ñ gu Dios. ¹² Ba' pu'ñi pix kai'ñkam jich chulhiiñ ich aach xib, jich a'm jup tui'dhi' gu muuki', aapi'm ba' dai nax bhai' tu jam jim.

¹³ Maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam jup jum kai'ch: "Aañ jum a'mkam tu a'ga, nañ gu' tu' silhkam jum bui ti jiigi'ñ." Aach ba' pu'ñi ip

xib, tu' silhkam jach buiñor ti jiigi'ñ gu Dios nach ba' bhaankam tu a'ga. ¹⁴ Jix maat ich gu' na jax chu'm tanoolh jich dhudua'ndhaich baapmi'ndha' nach ba' mi' dhir buiñor bap tui'ka' gammiji, ja'p nat jax dua'ndhak giop buusai' guch Xoi'kam na ka muukix kat. Biix maap jich dhudua'ndhaich baapmi'ndha' sia aapi'm. ¹⁵ Gu' ba' dhi' nach jich chulhiiñ, dhi' na jax dhuix bhai' tu jam jimda' aapi'm. Na gu' no' mui'x ja joi'mdat ja a'm ti niidhim gu Dios, dhi' biix dhit taxchaabgidhat jix bhai'm taat ka' am, ge'kamtu'nda' am.

¹⁶ Cham tu'ch dho ba' bhaan jich o'jolhi'ñ, na gu' sia ku ja gi'girtaim dhich chutku', jich ii'mda' bhaan jich xixi-ibkamtaim ich gammiji nabap tanoolh.

¹⁷ Gio gu' ya' dhi oi'nga'n bhaan nach jich chulhiiñ pur cham tu', jootom ya' dir ba bubuakia' ich gu'. Ba' dai nach ba tu mai'chia' ge'ger jup tum duu'nkam na pu cham ja'kbui' namiik iam nach ji'x jich chulhiiña' ya' dhi oi'nga'n. ¹⁸ Ba' aañ pu jam titda aapi'm jiñ jaaduñ nach dai bhaan titi'ñchoka' gui' nach tu' cham nii'ñ xib, cham tu'ch bhaan jup jich buix-i'ndha' gu tu' nax maax. Na gu' gui' na tu'x maax ya' dhi oi'nga'n, gatuuk cham pai' ka maati' ka', gu' matgim gui' nach tu' cham nii'ñ xib, gammiji ji na pux jai'ch ka', pu cham tu ju'ngi, na gu'r jix dhaam kam.

5 Dhich chutku' pui'p ji buusan na jax gu ba'bhak gui' nam jup ja bua gu ja'tkam ya' dhi oi'nga'n na cham tu' mui' juruuxi'ñ. No't jax chu'm tanoolh ma kiklhii'ñchak nai' jim kajaa, cham jach jax jich aa'nda', nach gu'x maat nach jai' ba tu ba'bhak jix dhaam buiñor gu Dios na cham ji'xkat kiklhi'ñcha', dai nach bhai' pix ji baapkia' nach pai' dhuuk mu jiiimda'. Cham tu'r jup ja duiñ gu jax chu'm ja'tkam ya' kam dhi oi'nga'n.

² Tii aa'nda'ch git nach bhai' ba oi'ñka' bhaan dhich ba'bhak jix dhaam kam, gu'

ji nach gu' ya' ka dudua bhaan dhi jai'ch ba'bhak nar ya' kam dhi oi'nga'n. Pui' pix jach ba'ch ii'mda' ka xi buppa nach tiix aa' nach git gui' bhaan ba oi'rika'. ³Gio ja'pniip ji buusan dhich chutku' na jax guch tiidhara'. No't jax chu'm tanoolh am xi kikhli'ñchak nai' ji dhibaa dhich tiidhara', cham tu'ch pui'x dha'npak pup oipoda', jai' tich chii'dha' gu' gu Dios ki'n gu tiidhara'x dhaam kam. ⁴Ba' ka xi tu nakoo' ich sia kux buam tu tatda' nach ya' kap tu'ii' bhaan dhich ba'bhak na jax chu'm tanoolh kikhli'ñcha', na gu' kam aajim nach pai' dhuuk jai' xixi-ibkam ba'bhak bhaan aaya'. Gio cham aa' ich nach pui'x dha'npak pup oipoda' na pai' dhuuk kikhli'ñchai nai' ji ii'ñxia' dhich tiidhara' nach ya' ka ja ti' xib, gu' ja'pji nach jix aa' nach jai' ti ti'ya' na cham ji'xkat ka kikhli'ñcha', jumai ii'mda' bap jich dhuñia' ich gu'. ⁵Gu Dios pix diilh gu' nat pui' ja'k tu duu nach pu'ni jai'p jich dhuñia', maaxik ba' pui' ji chu buusnia', nat gu' pu kai'ñkam jich tajaan gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' na ba' dhi' bhaan jix maati' ka'.

⁶Ti jiigi'ñ ich na pui' ji chu buusnia' sia pik nar jax ka' git. Gio gu' xib nach ya' kap tu'ii' dhi tutku' bhaan, mik jup tu'ii' ich, cham tu' amuub na pai'p tu'ii' guch Xoi'kam. ⁷Pu cham nii'ñ ich maaxik, silh pix jach buiñor ti jiigi'ñ jich jujur am bhaan ⁸cham tu' bhaan jax jich aagit, dai nach tii bax aa' pix na git ja'bsunii dhich chutku' jai' bap jum duñia' nach ba' buiñor ba jimia' guch Xoi'kam. ⁹Pui' kuch ba' gammiji pui' tii tu duiñchu' nach jax ja'k jix bhai' ji bubuakia' buiñor guch Xoi'kam nach ya' ka oipo dhi oi'nga'n bhaan, gammijich sia mi' pui' pu tu duiñchu'nda' na jax jix aa' sia kuch buiñor bap tu'ii'. ¹⁰Na gu' biix buiñor gu'kia' ich nach ji'k ja'tkam ka' na pai' daaka' nar ge'kam ka', gui' ba' diilh pu ti'ya' na tu'r jich mai'chik ka' biix ji'ma'n tu' nach jax dhuñia' ya' dhi

oi'nga'n bhaan, piam ku gu' nach jich chulhiina' pix jir jich mai'chik.

Na pui' ba ja tiida' gu Paablo nam dai gu Dios daanda'

¹¹Ba' kapbhai' nach aach bax maat na dai gu Dios jum aa' nach tu' ka'm niidhat mi' pui' jiimda' na jax jix aa', aach ya' dir ja'p ja'k pui'p ja gu'nguxi'ñ gu ja'tkam nam pui' tu' ka'm jup tiigii mi' pui'p ba jimia' na jax jix aa'. Jix maat gu Dios nach pu kai'ñkam pix ya ja'p oipot pu chu'm tu a'ga, aapi'm git jup xim ga'ngada'ñ jaaduñ na maaxik jir silhkam.

¹²Cham tu' pim jax jum aa'nda'ñ jaaduñ nach dhi' bhaan ge'gerkam jich chaatit pix am jam aagi'ñ nach jax jir tu'm kam, gu' ja'pji nach mi' pix jam aagi'ñ na pim ba' dhi' bhaan xim ga'ngada' nam jaroi' silhkam bhaankam tu a'ga gu Dios, nam cham jam iatgi'ñdha' gui' nam pui' xi kai'chdha' nam bhaankam tu a'ga gu Dios, sia kum gu' cham tu' silhkam bhaankam tu a'ga. ¹³Ba' no' pim gu' jai' dhit jix nanaanbim pix jich kee pui' nach jax kai'ch, cham dho jax bua, na gu' gu Dios cham tu' pui' ilhii'ñ. Piam ku pim gu'x maatiit jich kee, jix bhai' ji chu buusnia' dho ip jam bui. ¹⁴Jano' dir xich joi'mdat jich a'm ti niidhim guch Xoi'kam na chich dhir maat nat gui' pix jich a'mkam muu biix, ja'p ji buus ba' na chich pu biix maa'n jimdam koi. ¹⁵Ba' pu kai'ñkam pix biix jich a'mkam muu gio nat biix jich a'mkam giop dua, nach ba' aach mi' dhir pui' pix ja'k ba tu duiñchu'nda' na jax jix aa'nda', cham tu' nach diilh jax ilhii'ñdha'. ¹⁶Gio gu' cham tu'ch pui'p ka ilhii'ñ nam jax ilhii'ñ gu ja'tkam ya' kam dhi oi'nga'n, biix aixim ilhdhat kee am gu' nam bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, sia kuch gu' aach pui' biix aixim jup ilhdhat nach chakui ti jii'ñdhat. ¹⁷Pui' ku ba' gu jaroi' no't ba ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, bar maakam tu'm ka' ii'mdagaram bhaan, cham tu'

pui' kia' na jax biipi' dir. Ja'p ji buusnia' na jumai maa'nkam xibkam jup jum duñia'.

¹⁸ Ba' dhi' gu Dios pix diilh nat pui' tii na pui' ja'k tum duñia'. Na gu' guch Xoi'kam nat jich a'mkam muu, pui' ja'k tu duu nach jix bhai' ba bi'ya' buiñor gu Dios. Dhi' pu chu'm ba' aach jup jich chia gu Dios nach nai' ja aagi'ñdha' gu ja'tkam. ¹⁹ Piam ja'pni ja'k, jax na pim ja'k jix maatiit kaaya': Gu Dios pix diilh pui' ja'k tu duu na guch Xoi'kam bhaankam pui' ja'k tu duñia' nam jix bhai' bi'ya' biix gu ja'tkam buiñor diilh gu Dios, cham jax bua sia kum jax jix u'ua'tulhdhix. Dhi' ji' pu chu'm jich chia aach gu Dios nach nai' tu a'ga'.

²⁰ Bhaankam pix nai' tu a'gim ich ba' aach guch Xoi'kam, ja'p ji buusan na gu Dios pix diilh soi' ja titda gu ja'tkam nam ti jii'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' aach xib bhaankam guch Xoi'kam soi' jam titda aapi'm jiñ jaaduñ na pim mi' pui' xi jii'mda' na pim ba'x bhai' ji bubuakia' buiñor gu Dios. ²¹ Guch Xoi'kam dho tii cham tu' tu' bhaan jum ua'tulhdhak na ya' xi oilhimik dhi oi'ñ-ga'n, gu' ji nat gu' gu Dios jich a'mkam tu bhiñolh, ba' pui' ji buus nat giilhim ge'm ua'tulh. Jix bhai' ji bii chich ba' aach buiñor gu Dios, nat gu' guch Xoi'kam jix bhai' ba duu.

6 Ba' aach nach jir tujuandam tugi'ñ gu Dios, soi'ch jam titda na pim mi' pui' xi jii'mda' na jax jix aa' nat kapbhai' xi jam joi'mdak jam a'm ba ti tii, biix aixim bhaan bax maat japim gu' na silhkam xi jam joi'mdat jam a'm ti nii'ñ.

² Jup jum kai'ch gu' gu ñio'ki'ñ gu Dios maa'n kap nat pai' tu ua'nak maadiit gu bijik dir kam:

Aa'ñ jum kai jano' nat pai' dhuuk jum ai gu tanoolh nañ jum kaaya',

gio jano' ñich jix bhai'm duu ip nat pai' dhuuk jup jum ai nañ jum palhbuidha'.

Ba' dhi' xib tu aagit jup kai'ch, jam keek gu Dios ja'p ja'k ba jam tuttu na pim mu ja'k ba jiimit na pim pai' gammiji mi' pup jum tulhiñdha'.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo na biix aixim tu'm bhaan nai'm tulhiñnaim na bhaankam tu a'gim guch Xoi'kam

³ Gio gu' aach cham tu' maakam tu buim na jax cham jir mi' pui', maa'n nach jax pix jam boi'ñxi'ñchu' na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios, nach gu'x maat na pim cham kach jiigi'ñdha' no'ch aach diilh cham mi' pui' duiñchu' nach jax kai'chdha'. ⁴ Biix na ji'k jax tuch jim, dhi' bhaan jix maati' nach silhkam jir tujuandam tugi'ñ gu Dios, pui' na jax nach biix aixim tu'm ki'n nai'ch chulhiñnaim, gu' ji nach gu' aach tu nakgatu'. Ya' biix aixim tu'm jich a'm tum aa'n-da' tii, gio biix aixim jix chu xijai ka' panaas. ⁵ Gio nam nai'ch gibiidha', gam nam nai'ch kukpaidha'. Gio nax oodam tu tatda' ka' nam giilhim kai'chdha' gu ja'tkam nam cham ti jiigi'ñdha' nach jax tii ja titdada'. Gam nach gammiji tu juanda' nach ba' mai'chii gu tu' ki'n jumaip ba xia'ñdha', pai'jich ua'maidha', gam nach cham koksoda'. ⁶ Sia biix aixim bhaan jup jix maati' nach jax jich aa'ch jujur am, pui' na jax nach mi' pui' tu a'ga na jax jir silhkam, gio nach tu nakoo'nda' sia kuch jich chulhiñ, gio nach jix ja joi'mdat jix bhai' ja buidha' gu ja'tkam tu' silhkam ki'n, gio gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda' nach a'm jup tui'dhi'. ⁷ Gio nach tu' silhkam tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na jax jir pui', gam na biix aixim jix bhaai' nach pu tu duñia', ba' dhi' bhaan jix maati' nach a'm ti niidhidhat jich palhbui'ñchu' gu Dios. Dhi'ch ki'n biix aixim jich palhbui'ñ nach mi' pui' jiiim na jax jix aa' guch Xoi'kam, gio dhi'ch ki'n jup tu kokda. ⁸ Pai'jich ja buip tui'ka' gu ja'tkam gui' nam jix bhai'

kai'chdha'ch bui, pai'ji ba' ja bui gui' nam xich bhaamki'ndha'. Gio pai'ji tu' pix jich ilhii'ndha' am jai', jai' ba' nam tu' ka'm jup jich ilhii'ndha' pai'ji. Gio pai'jim pui'ch chiida' gu ja'tkam nach ja iatgi'n no'ch tii tu ja a'gi'n gu ñio'ki'n gu Dios, sia kuch gu' aach tii mi' pui' tu ja a'gi'n na jax jir silhkam. ⁹ Gio jai' kap gui' nam tiix bhai' xich mat ka', mi' pix ja'p gai ti niidhidha' am nam chi sap panaas pu cham jich mat ka'. Gio nam tii pup jich koodaidha' nai' ja'p, ji nach gu' xi dhuduatu'. Cham jax jich aa' ich ba', nam gu' cham jich kooda' sia kum bixchu' ki'n jich chulhiinchu'n. ¹⁰ Gio gu' aach pu gammijix bhai'ch chaat ka', sia kuch gu' panaas pui' tu'ii' nach jix buam jich aa'. Gio mui' pui' ba ja duu chich nam jir jix chutumñigam ka' ii'm-da' bhaan, sia kuch gu' aach cham tu'r jix chutumñigam ya' maaxik. Gio gu' biix jup jir tu aach ga'n nach ji'k tu' ti nii'n, sia kuch gu' cham tu' bia' panaas na pim jax jich ñii'n.

¹¹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim Koriinto oi'dha', biix jir silhkam dhi' nach ji'k jax jam titda, giox bhai' jam aagi'n ich na pim jax ja'k jix bhai'x maati' jich kaaya', gio biix jach jam aagi'n nach ji'k jax jix chu maat, nach gu' xi jam joi'gi'n. ¹² Pu cham pai' palhiip am cham jam kiigalhi'n ich iam, aapi'm ji na pim ji'x am cham jich kiigalhi'n. ¹³ Ba' aañ soi' jam titda na pim xiñ joi'gi'nda' ja'p nañ jax xi jam joi'gi'n aapi'm. Soi'n jam titda, nañ gu' ja'p jam ilhii'n na pim jir jiñ maamar.

**Na pui' ba ja tiida' gu Paablo nam
cham ja biim jum titmoda'
gui' nam cham ti jiigi'ndha'
buiñor guch Xoi'kam**

¹⁴ Cha'pim ja biim jum titmoda' gui' nam cham ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam. Jix maat japim gu' nar jumai gux kii'p jum duukam, gio gux buam jum

duukam jir jumai ip. Gio pui' na jax na pai' dhuuk jix chu maax ka', na gu' cham tu' pu chu'm jup tum maaxi'ndha' na pai' dhuuk jix chukgam ka'. ¹⁵ Jix maat japim sia na guch Xoi'kam cham kiigalhi'n gu ja'ook. Gio gu jaroi' na buiñor ti jiigi'ndha' guch Xoi'kam, na gu' cham tu' pui' ja'k jup tu jimda' na jax gu jaroi' na cham ti jiigi'ndha'. ¹⁶ Gio gu chiop gui' na silhkam Dios duakam bhaan ti nii'ndha', na gu' cham tu' jir pu chu'm ka' nam jax chu'm kir ja tutuka' gu ja'tkam gu didios jup duiñxim. Ja'p ji buusan gu' nach aach jir chiop ga'n gu Dios duakam nach ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam. Jup kai'ch gu' diilh gu Dios mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam:

Aañ ja biim oirida' dhi Israel kam ja'tkam,

nañ gu' ja biim kioka'.

Jir jiñ ja'tkam tuk ka' am,

aañ ba'r ja Dios tuk ka'.

¹⁷ Gio ja'p iam nap tu ua'ñix ja'pnip kai'ch ip diilh gu Dios:

Cha'pim mi ja biim oipoda' gui' nam jix buam tu jim,

bubuakia' pim mi' dhir.

Cha'pim gan da'ngida' gui' na cham jir kii' aañ jiñ bui.

No' pimit pui' duu dhi' nañ jax jam titda nañ ba' ba xi jam kiigalhi'ndha' ip gio.

¹⁸ Gammijiñ ba' pui' ba jam ilhii'ndha' na pim aapi'm silhkam jir jiñ maamar na pim ji'k jir u'uub gio na pim ji'k jir chichio'n,

nañ gu' aañ ba'r jam Gi'kora' ka'.

Aa'ni' pui' kai'ch nañ bixchu' pu tu bua na tu' jaroi' cham ji'xdha' pu duñia', nañ gu'x io'm jir ge'kam.

7 Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aapi'm nañ xi jam joi'gi'n, dhi'r di' nat xib ya' pui' ba tu duuch bui gu Dios nat jax ja tiidak bijik guch bopxi kat, pui' ji chu buus nat jax tii. Xib ba' aach pix bam aa' nach mi' pui' jimia' na jax jix

aa' nach ba' cham tu' bhaan jix u'ua'tul-hdhix ka'ch ii'mda' bhaan gioch chutku' bhaan. Jix iibhidhat jach mi' pui' ba j-imda' gu Dios na jax jix aa', gammijich pix jix u'uañ bap tui'ngida' gui' buiñor.

**Na pui' ba ja tiida' gu Paablo nax
bhai'm taat ja bui nam mi' pui'
jiim na jax jix aa' gu Dios**

² Cha'pim kach bhaamki'ndha'n jaaduñ, nach gu' cham tu' jax jam buixi'n, ni kuch jaroi' mu pai' ba gibiim, ni ku chich jaroi' tu' ba iix. ³ Cha'pim jix buam jum aa'nda' pui' nañ jax jam titda, nañ gu' xi jam joi'mdat mi' pix jam aagi'n. Tu' silhkam xi jam joi'gi'n iñ gu' nañ jax pu ba jam titda biipi' dir, pu gammijiñ xi jam joi'gi'nda' nach ji'x ya duduaka' dhi oi'nga'n bhaan, sia chich chi pu gan ji koi. ⁴ Joidham jix bhai' tu tatda' gu' na pim aapi'm pui'p ti jügi'n buiñor guch Xoi'kam, cham tu' tu' bhaan jax jiñ aa' iñ jam bui. Gio sia kuñ gu' aañ xiñ chulhiñat biix aixim, cham tu' bhaan jiñ o'jolhi'n iñ, jix bhai'n chaatit jañ pix mi' pui' xi jim na jax jix aa' gu Dios.

⁵ Jano' dir na chich jax bhai' dhir ja'p ai na Masedoonia bhaan bipio' gu dibiir, jano' dir jam nai' pup xich bhaamki'nchu' gu ja'tkam, cham pai' dhuuk maa'nnim joidham cham jich juan am. Biix aixim jach ba' tiich palhbui'nchu'nda'x chotdontugit. ⁶ Gu' ji na chich gu' xib bach gu'ngux nat ya' ba ji buus gu Tiito, gu Dios pix jich gu'ngux gu' na jaroi' tu gu'nguxi'n no' jaroi' bam o'jolhi'n. ⁷ Gio gu' cham tu' dai nat ya ai pix gu Tiito na chich ki'n jich gu'ngux, gu' ja'pji sia na bach aagi'n na joidham jix bhai'm taat jam bui, na pim gu' sap mi' pui' tu duiñchu' na jax jix aa' gu Dios. Jich aagi'n ip na pim sap ti xich chiigik, gam sap na pim jiñ a'mkam jix buam jum aa' na jax tuñ jim, dhi' bhaan jañich jix io'm jix bhai'n ilh aañ.

⁸ Na ñich jax ja'k mu tu jam ua'n biipi' dir jiñ jaaduñ, cham tu'n bhaan jix buam kañ aa' xib, moo jano' ji na ñich jix buam jiñ ilh, na pimit gu' sap jix buam jum ilh aapi'm. Ji'k tanoolh japim sap jix buam jum aa'nda' pix. ⁹ Xib jañ jix bhai'n chaat na ñich jax ja'k mu tu jam ua'n, ku gu' cham tu' ji nañ dhi' bhaan jix bhai'n chaat na pimit jix buam jum ilh, gu' ja'pji na pimit jix buam jum ilhdhak gio mi' pui'p ba jii na jax jix aa' gu Dios. Dios pix jup jir duñii'n bak gu' nach pui' ja'k mu tu jam ua'ndha', cham tu' ba'r jich kuiñcha aach. ¹⁰ Pu'ni ja'k tu aagi'n gu' gu Dios no' jaroi' cham mi' pui' jim na jax jix aa', tu' jax xi duiñdha' na bhaan jix io'm jix buam jum ilhdha' na ba' katti juraa'n bhüji mi' pui' ba jimia' na jax jix aa'nda'. Mi' pix jix bhai' buada' gu' na ba' cham mu ja'k bhüya' na pai' gammiji mi' pup jum tulhiñdha'. Jix io'm jir jix buam gu' gu jaroi' no't mu ja'k pu bhii, dhi' mu ja'k ti bhübhüchu'n no'n bhaan jurtikat jix buam jiñ aa' gu tu' na ya' dhi oi'nga'n jix chu jai'ch. ¹¹ Am giñ ba' dhi' nat jax ja'k jam aa'n gu Dios, na pimit gu'x buam jum ilhdhak gio mi' pui'p ba jii na jax jix aa'. Sia ba maat japimit gu' na maaxik cham tu'n a'm jup tu tu'ii' pui' na ñich jax ja'k mu tu jam ua'n, sia ku pimit gu' ji'x ma bhaak jiñ bui. Giop ma tooto'n japimit gu' na pim jix bhai' xim ga'nga na jax jum kai'ch, giop ba xiñ chiigik japim ba'. Maaxik ba maat japimit gu' nat am giñ pui' na ñich jax mu tu jam ua'n. ¹² Na ñich pai' dhuuk mu tu jam ua'n, cham pai' jax jiñ aa' iñ no'p bar jiñ kuiñcha ka' gatuuk, nañ gu' pu cham maat no' pim dhi' ki'n jix buam jup jum ilhdha'. Pui' ñich pix jiñ aagik mu tu jam ua'n Dios buiñor na git iam dhi' bhaan matgilhia' no' pim tu' silhkam jix buam jum aagit jich chiñcho piam ku gu' cham. ¹³ Jix bhai'n chaat iñ ba' aañ xib na pim gio mi' pui'p ba jiim na jax jix aa' gu Dios.

Ba' na chich tu' pik bhaan jix io'm jix bhai'ch ilh, gu Tiito nat jix io'm jix bhai'm taattugit ya' ba ai, biix aixim bhaan gu'ngux japimit gu' sap ip gio. ¹⁴ Gio gu' aañ pui' pu ba tiin' biipi' dir gu Tiito nañ jix bhai'n chaat ip aañ jam bui, maa'n ba' nañ jax jix bhai'n chaat jam bui sia gu xib. Tu' silhkam jañ jix bhai'n chaat jam bui, cham tu' nañ pui' pix kai'ch, gio dhi' nach ji'k jax jam titda, jir silhkam ip. ¹⁵ Jix io'm dhi' bhaan jix bhai'm taat gu Tiito na pimit sap cham jax ji chi'ik mi' pui' jii nat jax jam tiin', tu' ka'm tiigik japimit sap mi' pui' jii. ¹⁶ Pui' kuñ ba' cham tu' tu' bhaan jax kañ aa' aapi'm jam bui, na pim gu'r jix kiki' jatkam.

Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo nam jumpada' gu tuumiñ

8 Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, xib jañ ba'p xi jam aagi'ndha' nat jax ja'k matgir nax ja joi'mdat ja a'm ti nii'n gu Dios gui' nam pui'p ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam biix nam ji'k kap maap jum jumpadat tu daan na ji'x Mase-doonia dibiir bhaan bipio'. ² Jix bhai'm taat am dhi' dhich jaaduñ sia kut biix aixim tu'm bhaan tu ja ma'lich. Gam sia kum cham tu' bia', mui' tu maakda' am gu tuumiñ buiñor gu Dios, ja'p na tu'x chutumñigam panaas. ³ Diilh jiñ buupui ki'n jañ ja nii'n aañ nam mui' tu maak gu tuumiñ buiñor gu Dios, jix io'm mui' xi chu makia' am sia kum gu' cham tu' bia' nañ jax ba kai'ch. Diilh ip ja ju-jur ki'n nam tu maakda', cham tu' na jaroi' ja chianda'. ⁴ Maa'nnim jamit pu'ni mui' maap xi jumpadak gu tuumiñ soi'ch chii'n nach aach ja ui'dhika' gu jai'ch Xoi'kam jiigi'ndham nam cham tu' bia' ni ji'x. ⁵ Gio gu' tu' silhkam soi'm ilhdhak tu maa mit. Biipi' mit soi'm ilhdhak tu maa buiñor gu Dios, mi' dhir ba' aach jich bui soi'p bam ilhii'n am nam pui'ch chitda nach ja ui'dhika' gu jai'ch

Xoi'kam jiigi'ndham nam cham tu' bia' ni ji'x. Gu Dios pix gu' na pui' ja'k tu buim. ⁶ Ba' aach xib ya' dir pui' soi'p tiin' gu Tiito na mu jimii jumpada' gu tuumiñ na pim pai' maap jum jumpadat tu daan, kat japim chi ba' iam jix ja joi'mdai gu jai' tu makia' ji'k na pim pui' pup jum duuk. Nat gu' dhi Tiito pu ba tu jumpai biipi' dir gu tuumiñ bhai' jam bui, dhi' ba' gio mui'p jimia' xib. ⁷ Jix bhai' ti jiigi'n japim gu' aapi'm buiñor guch Xoi'kam, giox bhaai' na pim jax chi'ya', gio bixchu'x chu maat japim na jax ja'k tu tu'ii'. Pu'ni chu'm pix jum aa' am guch Xoi'kam jiigi'ndham gui' nam ja palhbui'ndha' gu jai'. Gio gu' bax maat japim nach jax ja'k jix chu joi'gi'nda', nach gu' jam aagi'n. Dai dhi' pix ba' bam aa' na pim machia' na pim ja palhbui'ndha' tuumiñ ki'n gu jai'ch Xoi'kam jiigi'ndham.

⁸ Cham tu' nañ jam chianit jup kai'ch dhi' nañ jax jam titda no' pim gu' aapi'm cham aa', ja'pji nañ mi' pix jam mamti no' pim ja'xbui' pui'p jix chu joi'gi'n nam jax jix chu joi'gi'n jai' kap guch Xoi'kam jiigi'ndham. ⁹ Gio gu'x maat japim gu Ge'kam jich Xoi'kam nat gampai' xim duuk ya' xi oilhimik dhi oi'nga'n bhaan. Nat xich joi'mdak jich chii kut ba' pui'm duu nach ba' aach jix chutumñigam ki'n ji bi'ya' ii'mda' bhaan, cham tu' na jax pik jir jum duukam.

¹⁰ Aa'ñ jix maat na pimit aapi'm maaki'n biipi' tu maa gu tuumiñ ji'k maap xi jumpadak, joidham japimit cham da'dat tu maa. ¹¹ Aa'ñ ba' xib pui'p ilhii'n na pim maa'n na pim jax cham da'dat tu maakda' na pimit jax ba duu maaki'n, sia jax ña pim pui' pup jum duuka' pim xi chu makia'. ¹² Gio gu' gu Dios jix kii' kam tigia' gu tuumiñ no' pimit cham da'dat tu maa, gio dai gui' nam bia'ka' nax aa'nda' nam tu makia', cham tu' gui' nam cham bia'ka'.

¹³ Gio gu' no' pim pu'ni tu' ki'n ja pal-hbui'n gu jai', cham tu' nam moo ki'n jup bam tutumñigamta', aapi'm ba' gam-pai' pix ji bi'ya', ¹⁴ gu' ja'pji nañ ja'pni kai'ñkam pui' ja'k bua nam gui' pui'p tu bia'ka' na pim aapi'm tu' tu bia' xib. Gio gu' jax chu'm tanoolh pui'p ba duñia' am no'm pui'p ba bia' gu tu', sia kum gu' xib cham tu' bia'. Kani no' pim aapi'm buimok gu maaxdhi' cham ka bia' gu tu' na pim xib bia', gui' dhop ba jam on-bai'ndha' am no'm gu'p ba bia', maa'n ba' na pim jax pix jum papalhbui'ndha'. ¹⁵ Ja'pnim kai'ch gu' maa'n kap nat pai' tu ua'nak maadit gu bijik dir kam: "Gui' na mit mui' tu jumaap, ampix ja ai biix, cham tu' pai' palhiip tu' bii. Gio gui' na mit gook alh tu jumaap, pui' ampix jup ja ai ip, cham pai' jax tii mit nat cham ja ai."

Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo nar jix kii' maa'nkam gu Tiito gam sia gui' nam maap tu juan

¹⁶ Aañ taxchaabgi'n gu Dios nat pui' ja'k jup jurtuda gu Tiito nat jax chu'm jiñ jurtuda aañ, xi jam joi'mdat jam ti'ñ-cho ip gu' sia ja'p na jax aañ. ¹⁷ Jix aa' ba' nañ a'mkam pu duñia' nañ jax ka tu duñia' git aañ, diilh pui' kai'ch na dhi' mu jam ti'i'mira', na gu' sap xi jam tiigim.

¹⁸ Jumai biima'n mui'p jimda' gu Tiito na pui'p ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam. Jir jix bhai'kam dhi' dhich jaduun, biix pix pui' kai'ch am gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ndham nam jai' kap jup tu'ii'. Jix bhai' sap mi' pui' tu duiñchu' na jax ja'k jum aa' na ba'x bhai' ji buusnichgi-da' dhix bhai'm kai'chdam ñio'ki'n guch Xoi'kam nach tu a'ga. ¹⁹ Gio diilh guch Xoi'kam jii'gi'ndham jamit bhaan ti tiigik pui' tii na dhi' jai'p jich oi'ndha' nai' ja'p, na ba' jai'ch palhbuidhidha' nach tu jumpada' gu tuumiñ nach tu' bhaan ba tu a'ga. Gio gu' dhi' nach bhaan pix ge'kamtu'n guch Xoi'kam nach ba' pui'

ja'k duiñchu' nach ja palhbuidha' gu jai', gam nach jix aa' nax bhai' tu ja jimda' ip diilh. ²⁰ Gio gu'x maat ich nam biix aixim bhai' ji chi'ya' gu ja'tkam no' chich cham mi' pu duu nach jax kai'ñkam jumpada', ²¹ pui' kuch ba' mi' pui' tu duñiim na ba'x bhai' ji chu buusnichgi-da'. Gio gu' cham tu' dai buiñor gu Dios nach jix bhai' ji bubuakidha', gu' ja'pji sia ja bui gu ja'tkam nam xich ñii'ndha'.

²² Jumai pup biima'n xi jimda' gu Tiito, pui'p ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam, gook ba' bap jum duñia' am gu jumai ki'n na pui' biima'n mui'p jimda'. Dhi' sia pui'p jir jix kii' maa'nkam ya' nach xi ñii'n na jax ja'k tu jim, gam na pui'x bhai'p jum taat jam bui na pim ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam. ²³ Gu Tiito aañ jiñ buir jix kii' maa'nkam, jam a'mkam maap tu juan ich na ba'x bhai' tu jam jimda'. Ba' dhi jai' gook nam biima'n mu jii'mda' gu Tiito, gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ndham jamit dhi' ki'n ja darai, mi' pix ba' pui'p tu duiñchu' am na jax jix aa' guch Xoi'kam. ²⁴ Aapi'm ba' iam mi' dhir cham tu' bhaan jax ji chi'jix bhai'p ja aichdha' nam pai' dhuuk bhammi dir ba aaya'. Pui' pim ja'k jix bhai' ja duñia' na jax ja'k bhaan jix maati' ka' na pim tu' silhkam jix ja joi'gi'n, nam ba'x bhai'm ilhdha' jai' kap dir guch Xoi'kam jii'gi'ndham nam pui' ba ti kaaya', gio na ba' dhi' bhaan matgilhia' na silhkam jir pui' nach jup kai'ch nach jix bhai'ch chaat jam bui na pim mi' pui' tu duñiim na jax jix kii' ka'm nii'n gu Dios.

9 Aañ ya' pix juugit pu chu'm tu jam ua'ndha' dhi' nañ bhaan tu a'ga na pim tu makia' gu tuumiñ nach ba'p ja makia' gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ndham. Cham tu'm aa' gu' nañ ge' mui'p tu jam ua'ni'ndha' gu pui' ja'k, ² ba xi jam maat iñ gu' na pim jir jix bhabhai'kam. Jix bhai'n chaatit jañ ja aagi'n guch Xoi'kam jii'gi'ndham gui' nam Masedoonia oi'dha' na pim aapi'm Akaaya kam cham

tu' bhaan jax ji chi'ji tu makia' na pai' dhuuk pu'ni ba tum aagidha', na pimit gu' maaki'n cham jax ji chi'ik tu maa. Ba' na nich pu'ni ja tiin, mui' mit jum gu'nguxdhak tu maa ji'k nam pui' pup jum duuk. ³ Mijiin ba' xi jam joochxidha' dhiin jaaduñ nañ ja aa', na ba' git iam pui' ji chu buusnia' nañ jax ja titda jai' kap guch Xoi'kam jiiigi'ndham na pim aapi'm bixchu' ki'n pix jir jix bhabhai'kam. ⁴ Jir jix xi'iraam gu' no' mit jax dhuuk ji'k maap jim daagik guch Xoi'kam jiiigi'ndham muñ baidhak nam jix maachik no' moor pui' nañ jax jam aa'. Jaiin no' pim gu' cham pui' ilhii'n na chich bhammi dir ji bubua, bhai' bach xi'irbo chich dho gu' jam biim. ⁵ Pu'ni kai'nikam jañ ba' biipi' mui' ba ja jootos dhiin jaaduñ nam ba' bhammi dir eji jai' jam palhbuidha' na pim jumpada' gui' na pim ji'k pui' tu makia' ip gio na pimit jax ti maaki'n. Dhi'm ba' bhaan bach jiiigi'ndha' gu jai'ch Xoi'kam jiiigi'ndham nar silhkam pui' nach jax kai'ch, na pim gu' joidham jix chu joi'mdat ba tu makia' cham da'dat.

**Na ba ja aagi'ndha'
gu Paablo na ja'xbui'p tu
oraa' gu jaroi' ji'x na ti ixia'**

⁶ Jup kai'chdha' am gu ja'tkam na saak gu jaroi' no' ge' ti is, ge'p tu orda', ba' gu jaroi' na palhiip ti isda', palhiip tu orda' ip. ⁷ Ba' aapi'm pu'ni na pim tu makia' gu tuumiñ, ja'kbui' pim tu makia' na pim ji'k ilhii'n nar am na pim ba'x bhai'm taatit tu makia', ni ku cham jaroi' jam chianda' ip. Jix joi'gi'nda' gu' gu Dios gu jaroi' nax bhai'm taatit tu maakda'. ⁸ Gio gu' gu Dios pix biix tu jam maak tu' nam aa', jai' pup xi jam bipio' na pim ba' pu'ni mi' dhir ja makia' gu jai' nam cham tu' bia', piam gu tu' na ki'n jax jum duñia' na jax jix ki' ka'm nii'n gu Dios. ⁹ Na gu' ja'pnim kai'ch maa'n kap nat pai' tu ua'nak maadit gu bijik dir kam:

Xi ja makia' ap gu tu' nap bia' gui' nam cham tu' bia' ni ji'x, gammiji ba'x bhai' ba tum jimda' sia nar pai' dhuuk ka' git no' pich pui' duu. ¹⁰ Ba' gu Dios pix biix aixim tu'm jam makia' gu kaichuk na pim ba' ti isdat tu kua'da', jir gui' ga'n gu' gu kaichuk dhi' na biix aixim tu'm jix jai'ch. Gio gu Dios pix diilh jup tu duin'chu'nda' nax kii' gigerdat ge'ger iibhai'nicharda' gu jam gaa, gam na pim ge' tu orda'. Dhi' pix ba'r jam mai'chik ka' na pim ba tu makia' gu tuumiñ. ¹¹ Gammiji biix aixim tu jam maakidha' gu Dios tu' nam aa'nda', mui' nammi ji chu jam kiixd-hidha' na pim ba' aapi'm mi' dhir jup ja maakda' gui' nam pu'ni cham tu' bia'. Gio gu' gui' na pim xib jumpadai bhach joochxidha', pu kai'nikam ja makia' ich gu jai'ch Xoi'kam jiiigi'ndham nam ba' mi' dhir jam a'mkam taxchaabgidha' gu Dios na tu jam maak. ¹² Nach gu' cham tu' dai pu kai'nikam pix ja maak gu tuumiñ guch Xoi'kam jiiigi'ndham nam ba' ba bia'ka' nam ki'n saba'da' gu tu', gu' ja'pji dhi' ki'n jup jum gu'nguxi'n am nam jam a'mkam taxchaabgi'n gu Dios. ¹³ Pu kai'nikam jix bhai'm ilhdhai taxchaabgidha'm ip gu Dios, na pim mi' pui' jiim na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam dhi' na pim pui' bhaan jup tu a'ga ip aapi'm, dhi' bhaan machia' am gu' na pim mui' ba ja joochxidha' gu tuumiñ. Sia dhi' bhaan taxchaabgidha'm ip gu Dios no' pimit mui' maap jumpadak mui' xi ja joochxi. ¹⁴ Gio gu' xi jam joi'mdat jam a'mkam tu daan am, nam gu'x bhai'm taat na pim jir jix bhabhai'kam, nam gu'x maat nat gu Dios pix diilh pui' ja'k jam jurtuda na pim jix ja joi'mdat ja palhbui'ndha' gu jai'. ¹⁵ Aach pui'x bhai'ch chaatit jup taxchaabgi'n gu Dios nat pu chu'm ki'n jich dharai nach tu' bhaan ba tu juan xib, cham bhaai' nach jax pik ja'k xi taxchaabgi'ndha' git.

Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo nat cham tu' jumai tu ja a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam

10 Aa'ni' Paablo soi' jam titdat tu jam a'gi'ñ, nañ gu' buiñor ti jüigi'ñ guch Xoi'kam gui' nax chu joi'gi'n, sia ku pim gu' pui' kai'ch nañ mik dir jix bhaamut tu jam a'gi'ndha', no'ñ jam buip tu'ii' sap ba' xi jam iibhi'ndha' iñ panaas. ² Ba' aañ xib dir soi' jam titda na pim cham tu'ñ chianda' nañ pai' dhuuk bhammi dir aaya', nañ ja ñiokdha' gui' nam saak bhai' dhir pui'ch a'ga nach aach pui' ja'k tu jim, nam jax ja'k tu jim gui' nam cham ti jüigi'ñ. Cham tu' ja iibhi'ñ iñ gu' no' ba xim aagim. ³ Jir ja'tkam ich dho pix ya' kam dhi oi'ñ-ga'n aach nach ji'k ti jüigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, gu' ji nach gu' cham tu' pui' ja'k tu kokda nam jax chu kokda gui' nam cham ti jüigi'ñ. ⁴ Gui' nam jax chu'm ki'n tu kokda gui' nam cham ti jüigi'ñ, aach cham tu' pu chu'm ki'n tu kokda, gu' ja'pji gui' ki'n nat Dios jich cha-jaañ, na cham maax, dhi' ki'n jix bhaai' nach cham pai' matgilhdha' gux buam jum duukam sia kur ge'p jum duukam panaas. Pu'ñich jup ja dooda' gui' nam pui' bhai' pai' oipot buam jich a'ga na jax cham jir pui', ii'mda' bhaan jach cham pai' ja matgilhdha'. ⁵ Sia jax ña pix chu'm gux buam jum duukam no' tu sosbhi'ñ nam cham machia' gu ja'tkam gu silhkam ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, dhi' ki'n jach cham pai' matgilhdha'. Na gu' dhi' pix nach a'm tajaanix na ba' pui' tu duiñchu' nam gu ja'tkam jix maatiit keejidhat gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' pui' jimiim na jax jix aa' guch Xoi'kam. ⁶ Jix bhaai' ip ba' nach tulhiinchuda' gu jaroi' no' cham mi' pui' jim na jax jix aa' guch Xoi'kam no' gu' tii ti jüigi'ñ buiñor, aapi'm jam bui dhir jach bhai' ji kiisa' no' pim cham mi' pui' jiim.

⁷ Aa'ñ jix maat na pim aapi'm cham tu' tuukab xim ga'nga na jax ja'k jir tu'm kam ka' gui' na silhkam mi' pui' jim-da' na jax jix aa' guch Xoi'kam. Kani no' pim aapi'm tu' silhkam buiñor jup tui'dhi' guch Xoi'kam, jix mat ka' pim nach aach tu' silhkam buiñor jup tui'dhi' ip. ⁸ Ba' sia kuñ ji'x am bhabhai'bchu'n nañ jax ja'k tu jam a'gi'ndha' pai'ji, aañ cham tu' dhi' bhaan jup bax xi'ir, nat gu' gu Dios pix jich chajaan' gui' nach ki'n jam silhka'nda' no' pim cham mi' pui' ka jiim na jax jix aa', cham tu' nach ki'n cham pai' jam matgilhdha' ja'p nach jax dhooda' gux buam jum duukam. ⁹ Cham tu' pim jax jum aa'nda' nañ dhi' bhaan pix jam i'ñkiat mik dir mui' ji chu jam ua'ñdhat. ¹⁰ Jai' dhit saak jup kai'chdha' pim nañ mik dir jix bhaamut mu tu jam ua'ñi'ndha', nañ jam buip tui'ka' sap ba' cham tu' bhaan jax jam titdada' iñ, daman jañ sap cham pik bhai' maatiit tu a'ga. ¹¹ Ba' aañ xib dhi u'uan bhaan pu ja titda gui' nam pui' kai'chdha' nach jix bhaamut tu ja a'gidha' nach pai' dhuuk bhammi dir aaya' jam bui no'm cham mi' pui' jiim na jax jix aa' guch Xoi'kam. Ja'xbui'x bhaakut jach jup tu ja a'gidha' nach ji'x jix bhaakut pui' mu tu jam ua'ñi'ñ.

¹² Gui' nam nai' jiimit pui' kai'chidha' nam jir jix kiki' ja'tkam, aach cham tu' pui' ja'k bhaan jup tu daa'ñichu', ni kuch jix aa' nam jich bipna'nda' pu chu'm gu ja'tkam. Ja'p ji buusanda' gu' nañ jir jix ñaanbigim no'ñ biix aixim bhaan ge'kam jiñ chaat. ¹³ Aa'ñ daipu' dhi' bhaan ge'kam jiñ chaatiit jix bhai'ñ chaat nañ jir tujuandam tugi'ñ gu Dios, gio daipu'ñ dhi' bhaan ge'kam jup jiñ chaat na ñich ji'k kap ba tu jua, ja'p na jax na chich bhai' eek jam bui tu jam a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, ti jii'ñ japimit ip cham jax ji chi'ik. ¹⁴ Aach biipi' bhammi dir eek tu jam a'gi gu' Koriinto gux bhai'm

kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, dhi' bhaan jañ ba' pui' kai'ch nach sia aapi'm jam buix bhai'ch chaatit ge'gerkam jich chaat. ¹⁵Cham tu'ch bhaan ge'gerkam jich chaat ja bui gu jai' na chich cham aach tu ja a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, dai aapi'm jam bui pix. Jix io'm jach jam bui tu jua-na' no' pim aapi'm xim gi'lhdim na pim buiñor ti jii'gi'ñ guch Xoi'kam. ¹⁶Gio gu' ka tu ja a'gidha' ich jai' gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam gammiji ja'k iam na pim pai' oi'dha' aapi'm, nach ba' dai dhi' ja buix bhai'ch chaatit ge'gerkam jich chaat ka', cham tu' ja bui gui' na mit jai' ba tu ja a'gi.

¹⁷Gu jaroi' ba' no' ge'kam xim ilhdham, dhi' bhaan ge'kam jum taat ka' no' mi' pui' jim na jax jix aa' gu Dios. ¹⁸Na gu' gu jaroi' nam tu' ka'm ilhii'ndha' gu ja'tkam, no' pui' kai'ch gu Dios nam ba' tu' ka'm ilhii'ndha'. No' gu' cham pui' kai'ch gu Dios, dho cham tu' ka'm ilhii'ndha'm ip gu ja'tkam, pur ja'ppix maa'nkam ka' sia ku jax kai'ch mi ja'p oirit.

Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo nam ja'p ji buan na jax maa'n gu tiyaa

11 Ea na pim ka xiñ keeñ jaaduñ nañ jai' pup ka xi chu jam a'gidha' dhi u'uan bhaan, sia ku pim gu'x ñaan-bim pix jiñ kee. ²Aa'ñ jix buam jiñ aagit jam ti'ñchoka' gammiji, jix maat iñ na gu Dios pix jup tu duiñchu' nañ ba' pui'ñ aa', ja'p ji buan japim gu' biix na jax maa'n gu tiyaa no' buiñor ba xim tiimom maa'n gu biapma'. Ba' gu biapma'r di' guch Xoi'kam na ñich aañ jam iimchuda na pim buiñor jum tiimo'. Jix aa' iñ na pim tu' silhkam jir titi'ya ka' jano' na pim pai' dhuuk biima'n jum tiimo'. ³Pui' kuñ ba'x buam jiñ aa'nda', nañ gu' cham maat no' pim moo gammijim nuukdat oipoda', ka' ba' gu' pui'

ma tu jam dooda' nat jax chu dooda bijik gu Eeba nat biix aixim iatgidhak ma'iich gu ko'. Na pim gu' cham tu' kar pu chu'm ka' na jax chu'm jix aa' guch Xoi'kam na pim buiñor jum tiimo' no't pui' tu jam dooda. ⁴Ja'pniñ kai'ñkam pui' jam titda na pim ja'p xi bubuakia' no' jaroi' maakam tu jam a'gidhim na jax cham pui'm kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, no' cham tu'r pu chu'm na chich jax chu'm tu jam a'gi aach. Aapi'm gu' sap kee'ke' jaroi' na jimda' sia ku cham mi' pui' tu a'gim na jax jir silhkam. Cham tu' dhi' pix bhaan jup tui'ngida' gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na jax chu'm jich a'm jup tui'dhi' aach, jumai pix jam a'm jam tajaandha' na jax chu'm cham kii'. ⁵Gio gu' aañ cham tu'ñ dho'ñcho' nam tu' pix jiñ ilhdha' gui' na mit gatuuk bha ja'p ai nam saak pui' kai'chim nam jix io'm jir jix kikii' tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam, cham tu' pui' na jax aañ. ⁶Cham tu'r jiñ jupaabkam am gu' sia kuñ cham pui'x bhai' xi bua nañ tu a'ga na jax gui' am, na gu' nañ ji'k tu'x chu maat aañ, cham tu' ja'xbui' pui' tu maat am gui'. Jix maat japim dho aapi'm jano' nach bhammi dir oipimik nach biix aixim tu buada' nam tu' cham pu bua gui' xib.

⁷Gio gu' cham tu' ki'n jiñ ua'tulh jañich jam bui. Pui' pix jañich tu jam a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, cham pai' jam taa ñich tu' tu-umiñ. Gampai' ñich jiñ dhuuk tu jam a'gi na pim ba' aapi'm te'kob iam ji bi'ya'. Ka'ñ chi gu' dhi' ki'n aa mañ ua'tulh jam buiñ jaaduñ? ⁸Jai' kap dir jiñ palhbui mit gu' guch Xoi'kam jii'gi'ndham tuumiñ ki'n na ñich ba' ki'n bhai' dhir ja'p eek jam bui ba tu jam a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam. ⁹Cham tu' tu' jam taa ñich na pim ki'n jiñ palhbuidha' na ñich ji'k tanoolh bhai' juruun jam bui, na mit gu'ñ palhbui guch Xoi'kam jii'gi'ndham

Masedoonia kam na mit bha eek na ñich ba' ki'n bhai' buusai'. Jix maat iñ gu' nax xijai jam bui no' ñich biix aixim bhai'p ba ji chu jam taa, sia xib jañ cham tu' tu' jam taan. ¹⁰ Jix bhai' tu tatda' gu' aañ jiñ bui nañ cham tu' tu' jam taan, sia ku jaroi' pui' kai'ch na cham jir am bha ja'p ji oirit na ji'x jir Akaaya. Ja'xbui'ñ jiñ jur ki'n jix maat nar am nañ ji'x ti jügi'ñ nar silhkam na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam. ¹¹ Cham tu'ñ ja'p kai'ñkam pui' jam titda nañ cham ka jam joi'gi'n, xi jam joi'gi'n iñ ji matgim, jix maat do gu Dios.

¹² Aañ gammiji mi' pui' pu jimda' nañ jax ba jim nam ba' cham tu' bhaan jiñ mai'chia' gu jai' nam tii dhi' bhaan ge'gerkam xim ilhdhak nat jax chu'm ki'n jich dharai aach gu Dios. ¹³ Cham tu' silhkam jir noonbi'ñ am gu' guch Xoi'kam sia kum pui' kai'ch, pui' pix ja'k jam tii xi chu jim nam jax dhui bhaan ja iatgi'ñ gu jai'ch Xoi'kam jügi'ñdham. ¹⁴ Gio gu'x maat ich gu ja'ook na bix-chu'x aichu'n na jax ja'k bhaan ja iatgidha' gu ja'tkam, sia pui' xim dui na panaas jir nobii'ñ ka' gu Dios. ¹⁵ Mi' pui'p tu daa'ñchu' am ba' gui' nam jir noonbi'ñ gu ja'ook ya' dhi oi'nga'n, pui'm ja'k xi chu jimda' nam panaas jir jix kiki' ja'tkam, gu' ji na gu' na pai' dhuuk jum aaya' nam jum tulhiña', mu ja'k pu bhiya' am, na gu' pu'ñi pix ja'k jir ja mai'chik ka'.

**Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nat ge'
bam tulhii na bhaankam tu
juan guch Xoi'kam**

¹⁶ Jix gi'm jañ ya' tu jam a'gi'ñ jiñ jaaduñ, sia ku pim gu' aapi'm pui' pix ja'k jiñ kēē na jax gux ñaanbigim nañ jax ba jam titda, piam ku pim gu' pui'm aa' nañ silhkam jix ñaanbi'. Sia pim ka xiñ kēē nañ jam aagi'ñdha' nañ jax jir tu'm kam aañ diilh, sia ku gu' dhi' bhaan

jix maati' nañ am ge'kam jiñ chaat. ¹⁷ Cham tu' pui' ja'k jix aa' gu' gu Dios nañ ge'kam jiñ chaatit am ja aagi'ñdha' gu jai' nañ aañ jix io'm jir jix kii' maa'ñkam, jix ñaanbigim pix jiñ ilhi-i'ñdha' gu' no'ñ pui' kai'ch. ¹⁸ Gu' ji na gu' kapbhai' nam mui'x jai'ch gui' nam ge'gerkam jum taatit pui' kai'ch nam jix bhai' tu jim, aañ jai' pui'p xi chi'ya' ge'kam jiñ chaatit sia gu palhiip nañ jax ja'k jix bhai'p tu jim. ¹⁹ Jix bhai' jam jur bia' pim dho tii aapi'm jiñ jaaduñ, gu' pix ji na pim gu' joidham ja kēē gui' nam pu'ñix ñanaanbim kai'chdha'. ²⁰ Cham jax ilhii'ñ japim panaas sia chi jaroi' tu jam juantu'n, piam sia kum jam bui dhir jum tutumñigamtam biix aixim xi jam iatgidhat, gam chi siam gampai' xi jam ilhdhat, ji'x jam xi jam kakpiasat na jax aa'. ²¹ Aach gu' gampai' tui'ngit bhammi dir jam bui ai jano', jix xi'iraam tu tatda' xib nañ mui' xiñ ga'nga.

Ba' kapbhai' nam jai' ge'gerkam jim ilhdhat pui' kai'ch nam jax jir tu'm kam, aañ dho pui'p xi chi'ya' xib, sia ku gu' buiñor gu Dios ja'p ji buusan nañ jix ñaanbi'. ²² Ja'pniñ kai'ch nañ aañ ja'xbui'p jir pu chu'm nam jax chu'm gui', ebreo ñi'ook ki'n jañ tu a'ga ja'p nam jax chu'm ki'n tu a'ga gui', gior Israel kam maa'ñkam iñ ip ja'p na jax gui' nam jir Israel kam, jir jiñ boxii ip gu Abraam ja'p na jax gui' na pui'p jir ja boxii. ²³ Gior tujuandam tugi'ñ iñ guch Xoi'kam ja'p na jax gui' nam sap pik ba' jai'p jir tujuandam tugi'ñ. Jix io'm jir jix kii' tujuandam tugi'ñ iñ aañ guch Xoi'kam, pui' xi chii ñich sia kuñ buiñor gu Dios jix ñaanbim kai'ch. Ge' ba tu jua ñich gu' bhaankam guch Xoi'kam, gui' cham pai' pui' tu juan am. Gio mui'kim jamit ba jiñ gi' jo' ki'n, gui' cham pai' ja gib am, pai'ji tiip jiñ mumua'da' am. ²⁴ Jix chamaamim jamit jix io'm ba jiñ gi' jo' ki'n gu Israel kam ja'tkam, aichdha' am maa'n oo'm daman mambhiix

damdir jix jum maakob nam miñ chitkidha' gu jo' gu maa'nnim nam jiñ gii'bia'.²⁵ Baikim jamit jup ba jiñ gii' uux jix kabaak ki'n, gio maa'nnim joodai ki'n jamit jup jiñ ma'yasa. Gio baik suudai' chir jup ba baap gu kaknub gui' nañ bhaan ka jimda'. Maa'nnim jañ suudai' dhaam pu se' ji bhabhai'mukdat, irban gu ge' suudai' nañ pu se' maa'n tukaa' gio maa'n tanoolh.²⁶ Gio nai' ja'p nañ jax jimda', tiip jiñ bhibhi'ntikidha' gu suudai' na ge' jimda' nai' a'kki'n. Pai'ji gux i'xkum jam tiip jiñ mumua'da' nam mi-a'n mañ bhiiya'. Gam diilh gu Israel kam ja'tkam nam xiñ mu'aak ka' sia kuñ tiip jir pu chu'm, gam jai' kap dir nam cham jir Israel kam ja'tkam. Pai' nañ ja'k jimda'n muuki' chir jup tui'ngida', sia kuñ ge' kiicham oiri, piam mu ja'p gampix, piam kuñ suudai' dhaam ka jim kanuub ta'm, gam sia ja bui gui' nam sap pik ba' tii ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam.²⁷ Gio nañ jix io'm tu juanda', bhaan pix jiñ chulhiindha' iñ, pai'jiñ cham kokso-da' gu', gam pai'ji nañ uamaidha', pui'x bhio'git juruuxi'ndha' iñ. Gam nañ tonmoidha' pai'ji, gam nañ gibkaidha' nañ cham kikii' tu jajannull.

²⁸ Biix aixim jañ bhaan nai'n chulhi-iñaidha', gam nañ jix ja joi'mdat ja ti'n-choka' nabap tanoolh biix guch Xoi'kam jii'gi'ndham nam ji'k nai' maap jum jumpadat tu daan.²⁹ No'n ja bui kap tu'ii' mu pai' no't jano' pik tu' bhaan ma tu ai maadit, aañ ja'xbui'x ko'kkam jup xiñ dhuñia' na ba' bhaan jix maati' ka' nañ jix joi'mdat nii'n. Piam no' mit jaroi' tu' bhaan gai bua nam ua'tulhdha', jix buam jiñ ilhdhaiñ gampai' pup tui'ka'.³⁰ Aa'ñ dhi' pix bhaan ge'kam jiñ chaat nañ gampai' pix jiñ ilhii'n, cham tu' jumai tu' bhaan pup ge'kam jiñ chaat iñ.³¹ Jix maat do gu Gi'korga'n gu Ge'kam jich Xoi'kam nañ silhkam jup kai'ch, dhi' na gammijim aa' nach ge'kamtu'nda' sia nar pai' dhuuk ka' git.³² Jano' nañ

Damaasko xip tu't, gux kai' gui' nat jix io'm ge'kam Areetas mi dai, tu chia nam mi ge' ki'ngob gu'kuya' gu sandaarui'x nam tu nuukda' nañ pai' dhuuk mu buusnia' nam ba'n dhaagiiñ kuupa'.³³ Gu' ji na mit gu' jai' dhit jix bhai' duu nam jix chu joi'gi'n, maa'n kap dir jamit jiñ buusai' na pai' dhir mu ja'p tum joojoi'n na ilhi'ch ti di', ampix jiñ aixim. Baalh cha'm jamit xiñ dhaasak xi gia'rgidhak tirbiñ ki'n muñ tibiaañ mijimmi diirap. Pu'ni tu't jañich ba' ja nakoo gui' nam ka xiñ kuupak kat.

Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo nat jax chi tii ii'mda' bhaan

12 Ba' pui' nañ jax ba jam titda, pur cham tu' sia kuñ tii ge'kam jiñ chaatit biix aixim tu a'ga, gu' ji na gu' dhi' nañ tu' bhaan tu jam a'gidha' xib, jum aa' nañ jam aagi'ndha' sia kuñ panaas dhi' bhaan pix ge'kam jiñ chaat. Jam aagi'ndha' iñ nat jax tiñ chii'ñchuda gu Dios maa'nnim jiñ ii'mda' bhaan.²⁻³ Aa'ñ maa'n jix maat gu jaduun na pui'p ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam, ba' tii ñich ii'mda' bhaan na mit baidhak bhijimmi baik jix dhaam bhaan. Mambhiix daman maakob oidha' bap duu jano' na mit baidhak, dai nañ cham maati' nii'n no' biix tukga'n binkam jim, ka' ba' dai ii'mdaga'n pix, gu Dios diilh jix maat.⁴ Maa'n kap aich jamit na pai' joidham tu tu'ii', bhai' ba' ti kai na tum a'ga ki'n gu ñi'ook nax xi dhuu ya' dhi oi'ñga'n na jaroi' ki'n tu a'ga'.⁵ Ba' aañ pu jam titda na dai dhi' dhi jaduun jir am na ge'kam jum taatit pix am tuch a'gi'ndha' gui' na tu'r jumai oi'ñga'n kam na cham tu ju'ngi. Aa'ñ gu' no' ñich tii bhai'p ji chu a'ga gu tu' nañ jix maat ya' dhi oi'ñga'n, dhi' pix bhaan tu a'gada' iñ nañ tu' bhaan jiñ chulhiin.⁶ Gio gu' aañ jiñ bui tii cham tu' nañ ge'kam jiñ chaat ka' no'n tu a'ga nañ tu'x maat, nañ gu' silhkam maaxik jix maati' jup kai'chdha'. Gu' ji

nañ gu' aañ ja'xchudhix kam pix tu a'-gada' nam ba' cham jax jum aa'nda' gu ja'tkam nañ ja'p pix ge'kam jiñ chaat.

⁷ Pui' na jax nat tiñ chiñ'ñchuda ii'mda' bhaan gu Dios, nañ gu' cham tu' biix tu aa' na ñich jax ti tii, diilh pix jañ pui'x chu maat. Tu nakoo' iñ sia kuñ jax tii bhaan ge'kam xiñ ilhdham gui' nañ tu'x maat, bhai' pix ji chuñ ai ba'ñ chuuku' bhaan, ja'p tu tatda' na panaas joi' ki'n jiñ xissi gu ja'ook biix kap na ji'x jir jiñ chuuku'. ⁸ Aañ ba' tii baikim pui' ba tiñ'n gu Dios nañ cham ka aa' nañ dhi' ki'n jiñ chulhiindha'. ⁹ Gu' ji na gu' gu Dios jup jiñ chitda na dhi' bhaan xiñ joi'm-dat jiñ a'm ti niidhim, gio sap dhi' bhaan mamti am gu ja'tkam na biix aixim jix bhaai' na pu tu duñia' sia ku cham jax jix bhaai' panaas gu tu'. Pui' kuñ ba' aañ jix aa' na cham bhai' tuñ jimda' na ba' dhi' bhaan matgilhdha' na bixchu'x bhaai' na pu tu duñia' guch Xoi'kam sia ku jax jix chu xijai panaas. ¹⁰ Gam ba' nañ gam-miji pux bhai'ñ chaat ka' sia ku cham bhai' tuñ jim, siam chi giilhim jiñ chitda gu ja'tkam, gam sia kuñ cham tu' bia', gam sia kum jai' xiñ bhaamkidhat xiñ mu'aak, gam sia ku jax jix xijai nañ mi' pui' jimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam. Gio gu' aañ jiñ bui no' tu' bhaan jix buam tu tatda', dhi' ki'n jañ jix io'm bhaan xiñ gu'nguxdhai mi' pui' ba xi jimda'.

¹¹ Ja'p pix kai'ch iñ dho gu' na tu'x ñaanbigim nañ jax chu jam a'gi'ñ, nañ gu' panaas dhi' pix bhaan ge'kam jiñ chaat, gu' ji na gu'm aa' nañ dhi' bhaan tu jam a'gidha' na pim ba' aapi'm tu' ka'm jiñ ilhdha', cham tu' nañ aañ diilh ge'kam jiñ chaatit jam aagi'ñ nañ jax ja'k tu jim. Ja'p ji buus ba' na pimit jiñ chia nañ pu chu'm tu jam a'gidha' na pim ba' dhi' bhaan xim ga'ngada'. Cham tu'r jiñ jupaabkam am gu' gui' nam bhai' pai' oipot pui' kai'ch nam jix io'm jir jix kikii' tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam, aañ ba' gampai' pix bañ ilhi'iñ

am. ¹² Dhi' bhaan jix maati' nañ aañ jir jix kii' tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam nañ xi ñakoo'ntugit mi' pui' xi jim na jax jix aa' sia pui' jiñ chulhiinaat. Sia dhi' bhaan jix maati' na ñich biix aixim jix bhai'm duukam jup tu duu jam bui na pim tu' cham pai' dhuuk pu chu'm niidhat. ¹³ Gio gu' aapi'm cham tu' bitaa'n bipio' ja bui gu jai'ch Xoi'kam jiigi'ñdham nam nai' maap jum jumpadat jup tu daan, cham tu' pim dhi' ki'n bitaa'n bipio' na ñich cham tu' tu' jam taa na pim ki'n jiñ xiispa' jano' nañ bhai'p tu't jam bui. Xi chuñ uañdha' pim no' pimit pui' ja'k ilh, cha'pim dhi' ki'n jix buam jup bam aa'nda'.

Na pui' ba ja tiida' gu Paablo na gio mui'p ja ti'i'mira'

¹⁴ Ba' aañ gio pix am jix bhai'p bañ bua nañ gio mui'p ba xi jam ti'i'miram, bar baikim ka' ba' dhi' nañ gio bhammi dir jup ba aaya' jam bui. Ba' maa'n nañ jax pix cham tu' jam tañiidha' na pim tu' ki'n jiñ xiispa', nañ gu' aañ cham tu' mu gaagidha' gu tu' na pim bia', gu' ja'pji aapi'm nañ mu jam gaagidha'. Na gu' na pim jax bax maat ya' dhi oi'nga'n no' jaroi' tu maamar, jum aa' na gu ja taat gaagidha' gu tuumiñ na ki'n tu ja taañxi'ñdha' gu maamra'n, cham tu' nam ja'k-bui' kat tu taañxi'ñdha' gu ja taat. Aañ ba' pu'ñi ip, aapi'm ja'p ji buan gu' na pim jir jiñ maamar. ¹⁵ Ba' aañ dhi' ki'n jix bhai' jam duñia' nañ ji'k ki'n pui' pup jiñ dhuuk diilh, sia ñich chi pui' ji bi. Sia aañ diilh jañ jam a'mkam xiñ chulhiina' na ba' aapi'm jix bhai' tu jam jimia'. Jix io'm xi jam joi'gi'n iñ gu', cham maat iñ na jax ku pim ba' aapi'm cham ja'xbui' pui'p jiñ joi'gi'n mu dir bha ja'k.

¹⁶ Jix maat japim ip jiñ jaaduñ na ñich cham tu' tu' jam taa na pim ki'n jiñ xiispa', gu' ji nam gu' jai' sap pui' kai'ch na ñich ixchuixim ge'p jum duukam ma tu ma'iich jano' nañ bhai' dhir oilhimik

jam bui, dai ji sap na pim gu' aapi'm pu cham maat na ñich jax duu. ¹⁷ ¿Ka' pim ji gu' aapi'm ja'p jum aa' aa na mit gui' pui' jam dooda na ñich mijí ja joot nam mu jam ti'mpo'? ¹⁸ Jax dhui na gu'r jix bhái'kam gu Tiito nat mu jimiik jam bui jumai biima'n ip na pui'p jir jix bhái'kam, nam gu' ti jügi'n buiñor guch Xoi'kam. Mi' pix pui'p tu daa'ñchu' gu' gu Tiito na jax aañ, maa'n ii'mda' pix jup duuk ich, cham ilhii'n iñ ba' nat jix ix-chuixim jup ma'iich gu tu' bhammi dir jam bui.

¹⁹ Gio gu' chi aapi'm ja'p jum aa'ñ jaaduñ nach pu kai'ñkam pix biix aixim soi' jam titdat mai'chim gu tu' na ba' ki'n jix bhái' tuch jimda' aach. Chaam tu' ji matgim, jax dhui na gu' gu Dios jix maat nach jax kai'ñkam pui' ja'k tu jam a'gi'n. Biix dhi' nach ji'k jax jam titda, dhi' na pim ki'n jum gu'nguxd-ha' na pim mi' pui' xi jii'mda' na jax jix aa' guch Xoi'kam. ²⁰ Nañ gu'x aa' na pim mi' pui' jii'mda' nañ pai' dhuuk gio mui'p jam ti'mira'. Jix buam tu taddachia' gu' no' ñich ba jam ti na pim cham mi' pui' jii'm, cham tu'n ba' ka tu jam a'gidha' na pim jax ja'k bhaan jix bhái'm taat ka'. Jix buam gu' no' pim daim kokda, piam ku pim xim jii'igak bixchu' pix bhaan, piam ku pim gu' biix aixim bhaan ge'gerkam jum taat, piam ku pim gu' diilh pix xim jajoi'gi'n, no' pim gu' pu cham jajoi'gi'n gu jai'. Piam ku pim jum i'iattulhi'n, piam ku pim jum a'a'ga, gammiji biix aixim ku pim pui'm bua na jax cham ki' ka'm nii'n gu Dios. ²¹ Siañ dhi' bhaan jix buam jiñ aa' nañ pai' dhuuk bhammi dir ba ji buusnia' no' ñich ja ti na maa'n nam jax kiisaim nam jum ua'tulhi'n gui' nam pum ua'-tulhi'n jano' na ñich bhammi dir xi eek. Jiñ xusuakchuda' dho gu' gu Dios nañ jix xi'irai ja a'mkam dhi' dhi ja'tkam nam ti ti jügi'n buiñor guch Xoi'kam. Mui' ja biim boppo am gu' gu u'uub gam biix

aixim gu tu' nam diilh joidham ilhii'n nam pu tu buim nam jax tu jimdat nam chakui ti jii'ndhat buiñor guch Xoi'kam, ni ji'x ba' kum cham soi'm ilhdhat ja'k sulhii' ip gio.

**Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo nam
jax ja'k tu duiñchu'nda' gio
na ja tabuimgidha'**

13 Ba' nañ jax ba kai'ch, dhi' bar baikim ka' nañ gio bhammi dir jup ba jam tigia'. Jup jum kai'ch gu ñio'ki'n gu Dios nach sap cham tu' ja'p pix bha kusbi'ndha' gu jaroi' no'ch cham bhái' maat no't silhkam cham am bua gu tu', jii' ji no'm gook jix jai'ch piam ji'k baik gui' nam jix bhái'x maat ka' nat maaxik cham am bua, piam no' mit ti ja buupui ki'n nat tu' bhaan cham am bua nach ba' bhái' ba kusbidha'. ² Ba' aañ ya' dir gio pui'p ja titda gui' nam pum ua'-tulhi'n jano' na ñich gatuuk gio bhammi dir jup xi eek, nañ cham tu' ka ja joi'm-da' no' maa'n nam jax jum ua'tulhi'n nañ gio mui'p jimda', pui' ñich pu xi ja tiidak diilh jano', ³ nam gu' chix maachik kat pui'm bua nañ jax ja'k bhaankam guch Xoi'kam ja silhkada'. Na gu' guch Xoi'kam na pai' dhuuk jam silhka'nda', cham tu' na soi' jam titdada' na pim mi' pui' jimia', gu' ja'pjix oo' ñi'ook ki'n na tu jam a'gi'ndha' na pim ba' bhaan xim ga'ngada', ⁴ sia kut gu' gampai'm duu jano' na mit pai' dhuuk sissapak mua bhaan gu u'uux na gai biit. Na gu' mi' dhir nat pai' dhuuk gio duadik jup bam, tajaan gu Dios gui' na ki'n biix aixim jix bhaai'n ka' na pu tu duñia'. Aach ba' pu'ni gampai'p tu'ii' xib, nach gu' buiñor ti jügi'n guch Xoi'kam, gu' ji na gu' pui'ch a'm jup tajaanix gui' na ki'n bixchu'x bhaai' nach pu tu duñia'. Mi' pim dho ba'ch machia' no' pim cham mi' pui' jii'm nach pai' dhuuk bhammi dir ji bubuakia'.

⁵Xim ga'ngada' pim diilh no' pim silhkam buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, tu' pim jax xi dhuñia' na pim bhaan machia'. Jix bhai' pim xim ga'ngada' no' jam a'm ti niidhim guch Xoi'kam pui' na pim jax ja'k tu jim piam ku gu' cham.

⁶Biix japim xim ga'ngada' no'r am piam ku gu' cham pui' nach jax ja'k jup tu jim aach. Aach diilh jix maat gu' na chich chakui tu' bhaan gai suulh, mi' pui' pu jiim ich na jax jix aa' guch Xoi'kam. ⁷Gu' ba' no' pim gu' aapi'm tu'ch ñii'ñxi'ñ nach bhaan gai suulhgichu', aach jam a'mkam tu daan na pim aapi'm cham tu' bhaan gai suulhgia'. Cham tu'ch jam a'mkam tu daanda' nach aach xi'r jix kiki' ja'tkam, gu' ja'pji ja'p pix nach jam a'mkam tu daanda' na pim ba'x bhai' mi' pui' jiimda'. ⁸Aach dai pui' pix tu duiñchu' gu' na jax pix jix kii' ka'm ñii'ñ gu Dios, cham tu' nach maakam tu duiñchu' na jax cham jir mi' pui'. ⁹Pui' kuch ba'x bhai' pix jich chaat ka' sia ku cham bhai' tuch jim, nach gu'x maat na pim dhi' ki'n jum gu'nguxdhai mi' pui' xi jiimda' aapi'm. Gammijich pu jam a'mkam tu daanda' na ba' gu Dios jam palhbuidha' na pim jir jix kiki' ja'tkam ka', na pim cham tu' u'ua'tulhdhix ka'.

¹⁰Biipi' dir jañ mui' pu ba tu jam ua'ñi'ñ

bhaan dhi'ñi u'uan na pim jax ja'k tu i'ñgida' nañ ba' cham xi'x oo' ki'n tu jam a'gidha' nañ pai' dhuuk bhammi dir aaya'. Jiñ chajaañ gu' gu Dios gui' nañ ki'n biix aixim pu tu duñia' nañ jax il-hii'ñdha', dai nat cham tu' pu kai'ñkam jiñ chajaañ nañ cham pai' jam matgilhdha' ya' dir dhi oi'ñga'n, gu' ja'pji nañ ba' dhi' ki'n jix io'm ja kabkadidha' guch Xoi'kam jiigi'ñdham.

¹¹Ja'p jañ ba'p xi jam tiidam jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nañ ba' moo ja'xbui' pix tu jam ua'ñdha': Aa'ñ jix aa' na pim gammijich bhai'm taatit tu oi'ñka'. Xi gaagidhat japim na jax ja'k jix bhai' tu jam jimda' na pim ya' kap tu'ii' dhi oi'ñga'n bhaan. Xim gu'nguxdhat japim ip biix ji'ma'n na pim jax ja'k mi' pui' ji-imda' na jax jix aa' gu Dios. Gio na pim jix bhai' kai'chit, cha'pim daim kokdada' na ba' gu Dios xi jam joi'mdat jam a'm ti ñii'ñdha', na gu' gu Dios cham tu' pui' bhanaa'. ¹²Xim ñiño'kdhat japim ip na jax ja'k bhaan jix maati' ka' na pim xim ja joi'gi'n. ¹³Ya' dir mu jam ñio'ki'ñ am biix guch Xoi'kam jiigi'ñdham.

¹⁴Ba' gu Dios gui' nax chu joi'gi'n biima'n gu Ge'kam jich Xoi'kam gio gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda' pix jam a'm jup tui'ñgida' am gammiji. Ja'pni daipu'.

*GU UA'NA'N GU PAABLO NAT TU
JA UA'ÑXI GUI' NAM TĪ JHGI'Ñ
BUIÑOR GUCH XOI'KAM NAM*

GALAASIA OI'DHA'

Na ba ja ñio'kdha' gu Paablo

1 Aañ jir Paablo, jir nobii'ñ iñ guch Xoi'kam. Diilh guch Xoi'kam biima'n gu Gi'korga'n Dios pu chu'm ki'n jiñ dhai mit, cham tu' na mit gu jax chu'm ja'tkam ya' kam dhi oi'nga'n pu chu'm ki'n jiñ dhai. Gu Gi'korga'n guch Xoi'kam, dhi' pix jañ aagit jup kai'ch gui' nat jano' mi' dhir dua'ndhak bamii' koi'nga'n tir. ² Ba' aañi' gio ja biim biix guch Xoi'kam jiigi'ndham nam ji'k jiñ biim jup tu'ii', mu tu jam ua'ni'ñ ich biix aapi'm na pim ji'k kap maap jum jumpadat tu daan buiñor guch Xoi'kam na ji'x Galaasia bhaan bipio' gu dibiir. ³ Ba' gu Dios jich Gi'kora' gio gu Ge'kam jich Xoi'kam pix git xi jam joi'mdat gammiji jam tajaan'dhidha' am gui' na pim ki'n joidham jix bhai'm taatit tu oi'ñka'. ⁴ Guch Xoi'kam diilh jum do'ñcho na mit mua na ba' pu'ñi ja'k tu namkix ka' guch ua'tulhdhara', gam na ba' cham tu'ch dhaam kap tui'ka' gux buam jum duukam na ya' dhi oi'nga'n jix jai'ch, nat gu' pu kai'ñkam bha jii na ya' pui' tu duñia' na jax jix aa' gu Dios. ⁵ Ba' dai gui'ch pix ge'kamtu'nda' gammiji sia nar pai' dhuuk ka' git. Jam git jach moo biix pui' duiñchu'nda'!

**Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na maa'n
pix jix jai'ch gui' na silhkam bhaan
tum a'ga gu ñio'ki'ñ guch Xoi'kam**

⁶ Gu Dios jam a'm ti tii aapi'm na pim ba'r ja'tkam tugi'ñ ka', bhaan guch Xoi'kam matgir nat tu' silhkam xi jam joi'mdak jam a'm ti tii. Gu' pix ji nañ gu' cham maat na pim jax kai'ñkam jot-

moda' maakam jup ba tu jim na jax ja'k cham aa' gu Dios. Cham japim mi' pui' ka jiim, jumai bhaan gu ñi'ook japim pix bhaan ba tu daa'ñchu', cham tu' kia' gui' na jax chu'm pik jir silhkam. ⁷ Gu' ji na gu' maa'n pix jix jai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na silhkam tu a'ga, cham tu' gook, gu' pix ji nam gu' mi' dhir jai' maakam duñiim na jax ja'k cham jir silhkam. Mi' ba' maakam ja'k jup ba jam bhiichdhatu' am aapi'm, na pim gu' mi' cham ka maat na jax pik tu'm jir silhkam. ⁸ Ku gu' no' jaroi' maakam jam aagi'ñ gu ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, no' cham tu' pui' ja'k na chich aach jax ja'k tu jam a'gi, aañ pu kai'ch na git iam tulhiiñchuda' dhi' gu Dios. Cham jax bua sia chi moo maadit gui' nach maap tu a'ga no'm maakam jam aagi'ñ na jax cham jir silhkam, piam sia kut maadit gu nobii'ñ gu Dios jix dhaam dir ya' ji eek. ⁹ Gioñ moo pui'p xi chi'ya': No' jaroi' maadit maakam jam aagi'ñ gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, cham tu' pui' ja'k na chich jax ja'k tu jam a'gi, pu kai'ch iñ na git iam tulhiiñchuda' gu Dios sia pik nar jax ka' git.

¹⁰ Aañ cham tu' ja niira gu' gu ja'tkam nam pu ti'ya' nañ jir jix kii' maa'nkam, piam no'ñ mi' pui' tu a'ga, gu' ja'ppi gu Dios nañ aañ niira na pu ti'ya'. Na gu' no'ñ aañ jix aa'nda' git nañ jix bhai' bi'ya' ja bui gu ja'tkam, cham tu' silhkam jir tujuandam tugi'ñ ka'ñ git guch Xoi'kam.

**Na ba tu aa'nda' gu Paablo nat
jax dhuuk mi' ji buus nar
nobii'ñ ka' guch Xoi'kam**

¹¹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aañ jix aa' na pim jix bhai'x mat ka' nat cham tu' jaroi' ja'p pix pui' ja'k jim aagak gu jax chu'm maa'nkam ya' kam dhi oi'nga'n pu chu'm nai' ji chu a'ga dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch

Xoi'kam, dhi' nañ aañ jax chu'm bhaan tu a'ga. ¹² Cha'pim jax jum aa'nda' nat jaroi' jax chu'm maa'nkam pu chu'm jiñ aa'ndhak nai'n joot nañ nai' pu chu'm tu a'ga', gu' ja'pji diilh guch Xoi'kam nat pui' ja'k jiñ aa'ndhak nai'n joot.

¹³ Jix maat japim dho nañ aañ jax jir tu'm kat nañ chakui buiñor ti jii'ndhat guch Xoi'kam, nañ mi' pui' ka tu daa'ñchu'nda' nam ji'k jax tu jim gu Israel kam ja'tkam gui' nam cham ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam. Jix bhaamut jañ ja gaagidha' gui' nam ti jiigi'n, jix ja koodaktu'nda' iñ. ¹⁴ Aa'ñ pik jix io'm biipi' pup xiñ chaattu'nda' nañ mi' pui' xi chu duñiidha' nach ji'k jax tu jimda' biix nach ji'k jir Israel kam ja'tkam jano' nañ cham ti jiigi'ndha'. Cham jaroi' gui' nach ji'k maa'n nach jax jich chaat ka' kum iam jiñ jupaab jim-mida' nam sap pik ba' tii mi' pui'p xi chu duiñchu'nda'. Aa'ñ jix io'm jix iibhi'ndha' gu' na jax tu aagix ka', pui' kuñ ba' mi' pui' xi chu duñiidha' nam jax tu jimdat guch bopxi kat. ¹⁵ Gu' ji nat gu' gu Dios pu bijik dir xiñ joi'mdak jiñ a'm pu ti tii nañ pu'nir tujuandam tugi'n ka', pu biipi' dir jiñ a'm ba ti tii na ñich chakui maaxir. Ba' yammi nat pai' dhuuk jup ilh diilh gu Dios, ¹⁶ bañ mattuda gu Maraa'n nañ ba' bhaankam nai' ji chu a'ga' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n na bhaan tu a'ga nam jax ja'k dui cham mu ja'k ka bhiya' gu ja'tkam nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha', gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam jañ tu ja a'gidha'. Gu' ba' aañ jano' cham pai' mu pai' gaagam gu jaroi' nañ tikka' nañ jax ja'k ba ji chu duñia' ja bui gu ja'tkam, piam nañ jax ja'k ba ji chu ja a'gidha'. ¹⁷ Ni ku ñich cham ja tiigim ip gui' nam pu biipi' dir bar noonbi'n guch Xoi'kam nam Jerusaleen jup tui'ka' nañ xi ja tikkada' git. Jax dhui na ñich gu' moo jano' mu ja'k pu bhi maa'n kap na

pai' Araabia bhaan bipio' gu dibiir, gio mi' dhir Damaasko ja'k jañich pu bhi ip.

¹⁸ Baik oidha' ki'n jañich ba' mui' ka jii Jerusaleen, jano' ñich kia'pix ba maat gu Peegro. Dhi' buiñor juruun jañich mambhiix daman jix chamaam tanoolh. ¹⁹ Ba' mi' dhir daipu' gu Santiago ñich pix ba tii, gui' nar ja'nni'n gu Ge'kam jich Xoi'kam. Pu daipu' dhi' pix ba', cham jañich jumai pup ka tii gui' nam jir noonbi'n guch Xoi'kam. ²⁰ Jir silhkam dhi' pui' nañ ji'k jax jam titda, cham tu' nañ pui' pix kai'ch. Jix maat sia gu Dios nañ silhkam jup kai'ch.

²¹ Ba' gatuuk jañich mu ja'k pu bhi ip na pai' Siiria gio Siliisia bhaan bipio' gu dippir, ji'kchi kap jañich ai mi ja'p. ²² Ba' jano' pu cham jiñ mat ka' am guch Xoi'kam jiigi'ndham biix kap nam ji'k kap maap jum jumpadat tu daanda' na ji'x jir Judea, pu cham jiñ ñii'ndha' am maaxik. ²³ Dai sap ja'pni pix ja kee'ke' am jai' nam kai'chdha': "Xib sap mu pai' oirit ba tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam gui' na ka xich bhaamkidhat ka xich koodak ka'. Pu chu'm sap jup ba tu a'ga na jax chu'm cham aa'nda' na git cham pai' pu chu'm ka tum a'gada'." ²⁴ Jix bhai'm taat am sap ba' buiñor gu Dios nañ jax ja'k bar tu'm xib.

**Na ba tu aa'nda' gu Paablo na
mit joidham jix kiigalh gu
jai' noonbi'n guch Xoi'kam**

2 Ba' mambhiix daman maakob oidha' xip duu na ñich gio mui'p jii Jerusaleen biima'n gu Bernabee, biix gu Tiito ñich xi baidhak. ² Gu Dios pix pui' ja'k jiñ jurtuda gu' nañ mu jimia' na ñich ba' aañ mui'p jii. Ba' bhammi nach bap tu'ii' Jerusaleen, maa'n kap jachich bach jumaap dilhkob ja biim gui' nam ji'k jix io'm jir jix chu mamatda' ja bui biix guch Xoi'kam jiigi'ndham. Ba' aañ xi ja aagi'n nañ jax ja'k tu a'ga gux bhai'm kai'chd-

ham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na bhaan tu a'ga nam jax ja'k dui cham mu ja'k ka bhiiya' gu ja'tkam nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha', xi ja aagi'ñ iñ nañ pu'ñi chu'm ja bui tu a'ga gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam. Ba' dhi' na ñich ja aa'ñ, ja'p kai'ñkam ja aa'ñ jañich nam gui' mu dir bha ja'k jiñ aagi'ñdha' no'r am pui' nañ jax ja'k tu a'ga piam ku gu' cham, nañ gu'x maachim no' cham jir tu' kub nañ jax ja'k tu ja a'gi'ñ. ³Ba' cham pai' jax kai'ch am. Sia gu Tiito nañ bai'ñchu', cham pai' jax titda am sia ku cham jir Israel kam maa'ñkam. Cham pai' jax titda am no'p jum aa' nam matgilhdha' na ba' bhaan bax maati' ka' na jai'p bar Israel kam maa'ñkam. ⁴Jix maat iñ gu' nam jai' dhit bhai'p oipoda' gui' nam sap pui'p ti jiigi'ñdha' tii buiñor guch Xoi'kam, gu' nam jax dhui bhai'ch mai'chidha' nach sap gio mi' pui'p tu dagia' nam ji'k jax tu jim gu Israel kam ja'tkam gui' nam cham ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Tii chian am gu' gu Tiito nam matgilhdha' na ba' jai'p bar Israel kam maa'ñkam ka'. Jax dhui na gu' aach dhi' pui' ja'k cham kam aa' nach pui' ka tu buada', cham tu'ch dhaam kap tu'ii' gu' pui' nam jax ja'k tu jim, nat gu' aach guch Xoi'kam mi' dhir bach boosolh. Ba' dhi' bhaan jix maati' nam cham tu' silhkam buiñor ti jiigi'ñdha' guch Xoi'kam, nam pui' pix xi iatat jix xi'lhim bha ja'p jich iatgi'ñ. ⁵Gu' ji nach gu' aach xi gu'ki'nda' sia kum jax jich chitda, ni ji'x dho moo ku chich am pui' tii nach mi' pui' jimia', nach gu' aach jix aa' na pim mi' pui'p tu dagia' bhaan gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam nar silhkam pui' na jax jum kai'ch.

⁶Ba' gui' nam jir jix chu mamatda' ja bui biix guch Xoi'kam jiigi'ñdham, cham pai' jax jiñ chii'n jamit nañ jax ba kai'ch no'ñ tu' cham mi' pu duiñchu' nañ jax tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ

guch Xoi'kam. Cham pai' jax jiñ chitdam ip no' tu' pup jum aa' nañ mi' xi binda' dhi' nañ jax ja'k tu a'ga. Gu' ji nañ gu' cham maat no'm silhkam jir jix chu mamatdagim ka' ba' cham. Gio gu' cham jax bua sia kuñ cham maat no'm jir jix chu mamatdagim, na gu' gu Dios cham tu' dhi' ki'n xich joi'mda'. ⁷Gu' ji nam gu' ja'kbui' kat jup jiñ chitda nat sap aañ jiñ a'm ti tii gu Dios nañ tu ja a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, gu' ba' gu Peegro bhaan jup ti tii sap na tu ja a'gidha' gu Israel kam ja'tkam. ⁸Ba' gu Dios, dhi' nat Peegro bhaan ti tii na nai' tu ja a'gidha' gui' nam jir Israel kam ja'tkam, dhi' pix gu Dios nat aañ jiñ a'm jup ti tii nañ pui' nai'p tu ja a'gidha' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam.

⁹Ba' gu Santiago gio gu Peegro gio ba' gu Juan, dhi' nax io'm jix bhaai' nam jax ja'k ti'ya' ja bui biix guch Xoi'kam jiigi'ñdham, dhi' biix pui'p tii mit nat aañ jiñ a'm ti tii gu Dios nañ nai' tu ja a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam. Gu' ba' na bhaan jix maati' ka' nach maap pu chu'm ka'm tu juana', bhai' xiñ dhaa'ñ jamit gu ja noonob, panaas ku chich jich ñiñio'ki, sia biix gu Bernabee bhai'p xi dhaa'ñ jamit, nat gu' dhi' ba' bhaan bii nañ biim nai' tu a'ga'. Ba' gui' diilh sap ja bui tu a'ga am dai gu Israel kam ja'tkam. ¹⁰Ba' ja'pni soi'p xich chii'n jamit nach sap siamrix joi'mdat jix bhai' xi ja bua't gui' nam cham tu' bia' ni ji'x, na pu cham bhaai' nam pai' dhir u'ji gu tu' ki'n tu saba'da'. Ba' aañ dhi' pui' tii duiñchu', cham mik buppa iñ.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nat ñiok gu Peegro bhammi Antiokiya

¹¹Ba' maa'nnim nat mu jii gu Peegro Antiokiya, ñiok jañich maaxik bhai' ji

niidhat buibsaram, na gu' buam pix tu jim na jax cham kii' ka'm nii'n gu Dios. ¹²Biipi' dir ja biim ka xi chu kua'da' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam. Ba' mikkat na mit bhammip ba ji bubua ji'kchi gui' nam bhaankam bhammi ja'p oipim gu Santiago, cham tu' ja biim ka tu kua', nat gu' bax ja iibhi. Mi' pui' tu daa'nchu' am gu' nam jax tu jim gu Israel kam ja'tkam nam cham ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam, jum aa'nda' sap gu' nam matgilhdhix ka' sia kum gu'p ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam, mi' dhir ba' bax bhaai'n ka' ip nam ja biim tu kua'da' gui' nam jir Israel kam ja'tkam. ¹³Ba' gui' nam jir Antiokiiya kam nam pui' tiip ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam, jai' mi' pui' tiip ba tu daagik jamit nam jax ji niidhat gu Peegro na jax ja'k tu jim, nam gu' pui'p jir Israel kam ja'tkam, sia jai' gu Bernabee pui' ja'k jup xi chu jii. ¹⁴Ba' pui' na mit jax ja'k tu jii, dhi' cham tu' pui'm kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam nach pu'ni ja'k tu jimda'. Pui' ku ñich ba' pu ti'n gu Peegro nam biix dhit xi che kee guch Xoi'kam jii'gi'ndham gui' nam ji'k jir Antiokiiya kam. Ja'pniñ moo titda: "Aap nap jir Israel kam maa'nkam, pui' ja'k jap tu jimdat nap panaas pu cham tu'r Israel kam maa'nkam. Gu' ba' xib, ¿jax kup ba'p ba ja chian gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam nam mi' pui' jimia' na jax gui' nam jir Israel kam ja'tkam? Na gu' cham jir am gu pui'."

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na dai pix no' jaroi' tu' silhkam buiñor ba ti jii'gi'n guch Xoi'kam, cham tu' mu ja'k ka bhiiya' na pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'

¹⁵Aach dho pui tiich chiiti' nach jir Israel kam ja'tkam, nach mi' pui' jiim panaas na ji'k jax tu aagix gu ñio'ki'n gu Dios, ba' cham tu' pui'r jich chiitgidam ich nach jir jix u'ua'tulhdhix kam, ja'p na

jax gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam. ¹⁶Gu' pix ji nach gu'x bhai'x maat na gu Dios cham ji'xkat ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara' gui' nam mi' pui' tii xi chu duñiim na ji'k jax tu aagix ja bui gu Israel kam ja'tkam, gu' gui' ji na ja uañi'n nam tu' silhkam soi'm ilhdhai buiñor ba ti jii'ndha' guch Xoi'kam. Pui' ku chich ba' aach tu' silhkam soi'ch ilhdhak buiñor ti jii'n nach jix aagit nach uañdha' guch ua'tulhdhara' gu Dios, cham tu'ch mi' pui' ka tu daa'nchu' na ji'k jax tu aagix, na gu' dhi' cham ji'xkat jich palhbuidha'.

¹⁷Gu' ba' aach nach gaagim nach jax ja'k jix bhai' bi'ya' buiñor gu Dios bhaankam guch Xoi'kam, gu' ji nam gu' jai' pui' ilhii'n nach aach ji ba'r di' gux u'ua'tulhdhix kam, ¿ja'p kai'ñkam jup kai'chdha'm aa ba' na guch Xoi'kam ua'tulhdhara' bhaan jup tui'dhi'? Chaam tu' ji matgim. ¹⁸Na gu' dhi' ja'pni na jax gu tu' no' ñich xi iarak nañ pui' ilhii'n na cham tu' bhai', gu' ji no' ñich gu' gatuuk gio mi'p kii, dhi' bhaan jix maati' ka' na cham jir am pui' nañ jax tu bua. ¹⁹Aa' nañ gu' cham tu' mi' pui' ka tu daa'nchu' na ji'k jax tu aagix gu bijik dir kam, ja'p ji buusan nañ muukix buiñor dhi'. Kuñ ji gu' dua ji buiñor gu Dios, nañ gu' dai pui' pix ja'k ba tu duñiim na jax jix aa', cham tu' kia' na jax ja'k tu aagix. ²⁰Biima'n muu ñich gu' guch Xoi'kam jano' na mit pai' dhuuk mua. Ba' na ñich pai' dhuuk biima'n duadik giop bam, cham jañ kar pu chu'm nañ jax jir tu'm kat biipi' dir, bar jumai iñ. Guch Xoi'kam pix jiñ a'm pup kio ba' mi' dhir, dai ba' nañ soi'n ilhdhat pix buiñor ba ti jii'gi'n, nat gu' xiñ joi'mdak jiñ a'mkam muu. Dhi'r di' gu' gu Maraa'n gu Dios. ²¹Ba' aañ ti jii'gi'n dhi' pui' nat jax ja'k tu duu gu Dios xich joi'mdak, na gu' cham kam aa' nach mi' pui' ka tu duñiidha' na jax tu aagix. Na gu' no' pui' ja'k xich joi'mdat jich a'm ti niidhidha' git gu Dios nach mi' pui' tu duñiidha' na ji'k jax tu aagix, jir tu' kub

ka' git pix ba' guch Xoi'kam nat ba muu bhaan gu u'uux na gai biit.

Na pui' ba ja tiida' gu Paablo no'm mi' pui' jimia' na jax chu aagix gu bijik dir kam piam ku gu' nam silh pix ba ti jiigi'ndha' soi'm ilhdhat buiñor guch Xoi'kam

3 Ja'p moo cham am buatu' pim aapi'm na pim Galaasia oi'dha' na pim tii buiñor ti jiigi'n guch Xoi'kam! ¿Jaroo biix aixim jam titdaimik maakam jam iatgi na jax cham jir silhkam? Maaxik jam aa'n jachich gu' nat jax ja'k jum duu guch Xoi'kam nat muu bhaan gu u'uux na gai biit. Ja'p cham jam jur bia' pim panaas! ² Jano' nat jam a'm jum tajaa gux Dhuudu' kam jix Ua'n Ii'mda-ga'n gu Dios, ¿na pim mi' pui' jiim aa na ji'k jax tu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak kut ba' jam a'm jum tajaa, ka' na pimit ti jii'n aa nar silhkam pui' na pimit jax ja'k kai gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam? ¿Jia na gu' na pimit ti jii'n na maaxik jir silhkam pui' na jax jum kai'ch? Jiñ aagi'ndha' pim. ³ Ja'p cham ji'x jam jur bia' pim panaas ku pim ba' pui'm bua! Tii' na pim gu' biipi' dir ka xix aa'nda' na jam a'm jup tui'ngit jam palhbui'ñchu'nda' gux Dhuudu' kam jix Ua'n Ii'mda' na pim jax ja'k mi' pui' jiimda', gu' ji na pimit gu' xib ja'p xi dhuuk, diilh japim pix mi' pui' ba tu duiñchu' na pim jax pix ilhii'n. Ya' pix jup jir ja duiñ gu' gu ja'tkam dhi' na pim jax chu'm bhaan ba tu daa'ñchu'. ⁴ Biix aixim japimit tii xi chu maat panaas na pim jax ja'k mi' pui' jiimda' git na jax jix aa' gu Dios, gu' pix ji na pimit gu' bak pu cham tu' maat. Cham ilhii'n iñ na pimit moo cham tu'p maat. ⁵ Jano' na jam a'm jam tajaan'i'ndha' gu Dios gux Dhuudu' kam jix Ua'n Ii'mda', gio na biix aixim jix bhai'm duukam jup tu buada' jam bui na pim tu' cham pai' dhuuk pui' ti nii'ndha', dhi' cham tu' pu kai'ñkam

pui' tu buada' na pim mi' pui' jiimda' na jax tu aagix, gu' ja'pji na pim silhkam ti jiigi'ndha' na maaxik jir pui' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam.

⁶ Pui'm duu gu' bijik gu Abraam, nat tu' silhkam ti jii'n pix buiñor gu Dios, pui' kut ba' gu Dios bhammi dir bha ja'k pui'p tii nar jix kii' maa'ñkam. ⁷ Gu' ba' gui' nam tu' silhkam jir bopxi'n ka' gu Abraam, jum aa' nam pu'ñi tu' silhkam ti jiigi'ndha' soi'm ilhdhat buiñor gu Dios. ⁸ Gio gu' pui'p tu ua'ñix maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam gu ñio'ki'n gu Dios na saak sia gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam jix kiki' ja'tkam ja tigia' gu Dios, dai pix no'm tu' silhkam soi'm ilhdhat buiñor ba ti jiigi'n. Pui' ku ba'p titda gu Dios gu Abraam: “Jix bhai' tu ja jimia' biix gu ja'tkam aap jum a'mkam.” ⁹ Ba' bhaankam gu Abraam, gu Dios biix jix kiki' ja'tkam ja tigia' gui' nam ji'k soi'm ilhdhai tu' silhkam buiñor ba ti jii'ndha', ja'p nat jax soi'm ilhdhak tu' silhkam buiñor ti jii'n diilh gu Abraam.

¹⁰ Gu' ba' gui' nam ji'k mi' pui' jiimda' na ji'k jax tu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak nam pui' jim aagit na git dhi' ki'n jix bhai' tu ja jimia', dhi' cham tu' bhai' tu ja jimia'. Na gu' ja'pnim kai'ch: “Ba' gu jaroi' na cham biix pui' tu duñia' na ji'k jax tu aagix dhi' na ba tu ua'ñix, gu Dios pui' ti'ya' na dhi'm tulhiña' sia pik nar jax ka' git. Siat chi moo maa'n kap pix cham am bua, na gu' ja'p ji bu-usnia' na pu biix maa'n jimdam cham am bua' na ji'k jax tu aagix ka'.” ¹¹ Gu' ba' na gu' cham ji'xdha' jaroi'x bhai' bi'ya' buiñor gu Dios dhi' ki'n na jax tu aagix na tu ua'ñix, pui' kut ba' ja'pnip tu ua'nak maadit gu bijik dir kam: “Gu jaroi' na soi'm ilhdhat tu' silhkam buiñor ti jiigi'ndha' gu Dios, diilh gu Dios pui' ba ilhdha' nar jix kii' maa'ñkam.” ¹² Gu' ba' no'ch jix bhai' bi'iidha' git buiñor gu

Dios nach mi' pui' tu duñiidha' na ji'k jax tu aagix na tu ua'ñix, dai pui' pix ja'k jach jup tu duñiidha' git, ba' cham tu'm aa'nda' git nach silh pix soi'ch ilhdhat buiñor ti jii'gi'ñdha' gu Dios. Na gu' ja'p iam ja'pni'p jum kai'ch nat tu ua'nak gu Moisees na jax ja'k tu aagix ka': "Gu jaroi' na biix mi' pui' tu duñiidha' na ji'k jax tu aagix dhi' na ba tu ua'ñix, dhi' ki'n jix bhai' tu jimia' buiñor gu Dios."

¹³Gu' ba' guch Xoi'kam mi' dhir jich boosolh nach pai' cham ji'xdha' mi' pui' jimia', mi' dhir jich boosolh nat pai' gu Dios pui' ba ti'iik nach jich chulhiina' git, nach gu' cham tu' biix mi' pui' tu duñiidha' na ji'k jax tu aagix ka'. Guch Xoi'kam ba' ja'p ji buus nat diilh mi' ja'k ji bii, jich a'mkam ba' cham bhai' tu jii. Na gu' ja'pni'p tu ua'ñix ja'p iam mi' na pai' tu daa na jax ja'k tu aagix: "Gu jaroi' na bhaan mukia' gu u'uux na gai biit, dhi' bhaan jix maati' ka' nat ge'kam ki'n jix buam tu duu." ¹⁴Ba' dhi' pui' ja'k tum duu na ba' bhaankam guch Xoi'kam jai' ja a'm jup bi'ya' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam dhi' nat tu' iimchuxdhak gu Dios gu Abraam, dai pix no'm soi'm ilhdhat tu' silhkam buiñor ba ti jii'gi'ñ. Gio na ba' pu'ñi biix jich a'm jich chajaañdha' gu Dios gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mdaga'n aach nach ji'k buiñor ti jii'gi'ñdha' guch Xoi'kam, pui' nat jax ti'iik bijik.

Na bhaan ba tu a'ga' gu Paablo na ji'k jax chu aagix gio gui' nat tu' tu iimchuxdhak gu Dios gu Abraam

¹⁵Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, ya' kam dhi oi'ñga'n jañ bhaan xi chu jam a'gidha' na pim ba'x maati' jiñ kaaya' nañ jax kai'ñkam jup kai'ch. Pui' na pim jax bax maat, no' mit gook maap xi chu a'gak gu ja'tkam nam jax ja'k duñia gu tu', jum aa'nda' nam u'uan ta'm tu ua'-na', bitaa'n jam ba' mi'p xi dharsa' nam jax tii' na ba' dhi' bhaan jix maati' ka'

na pui' tu tui'ka'. Ba' cham ji'xdha' jaroi' gio maakam jup ka duñia' pui' na jax ja'k ba tu ua'ñix ka', pui' ja'k pup tu-i'ka'. ¹⁶Ba' pu'ñi ip gu Dios na mit gook dit maa'n ñi'look jup duu gu Abraam bijik. Gu Dios pui' ja'k ti'i'n gu Abraam nax bhai' tu jimia' diilh gio gu bopxi'i'ñ nam jai'chdhihlia' gatuuk. Ba' dhi' nam jir bopxi'i'ñ ka' gatuuk, cham tu' ja'p kai'ñkam jup kai'ch na diilh pix jix bhai' tu ja jimia', gu' ja'pji na maadi' mi' dhir jup jai'chdhihlia' nam ba' dhi' bhaankam jix bhai' tu jimia', dhi' ba'ch Xoi'kam nat xib ya' ba jai'chdhir. ¹⁷Kani nañ jix bhai' xi jam aagi'ñdha' na jax pik ja'k tu tu'ii' dhi'. Pui' nat jax ja'k ti'i'n gu Dios gu Abraam, tu' silhkam ki'n pui' ti'i'n na pui' tu duñia', ba' cham tu' na gio maakam jup ba kai'chdha', sia kut bap duu gu maakob sianto daman maa'n oo'm mambhiix oi'dha' nat ba' mi' dhir jup ba jai'chdhir na jax ja'k tu aagix ka' nat tu ua'nak gu Moisees. ¹⁸Na gu' no' gu Dios git jix bhai' ja duñiidha' dai gui' nam mi' pui' tu duñiidha' na ji'k jax tu aagix, dhi' cham tu' pui' ja'k ka duñichu'nda' git nat jax ja'k tiidak gu Abraam. Na gu' jano' nat pai' dhuuk pui' ti'i'n gu Dios, cham pai' jax titda na tu' jax xi dhuñia' na ba' pui' tu duñia' nat jax ti'i'n.

¹⁹¿Gu' tu' ji chi ba'x bhaai' pui' na ji'k jax tu aagix? Aa dho biipi' dir nat pui' xi chiidak gu Dios gu Abraam nax bhai' tu ja jimia' ip gu bopxi'i'ñ, gu Dios pix diilh gatuuk jich maa dhi' pui' na ji'k jax tu aagix nach ba' dhi' bhaan pix jix mat ka' nach tu' bhaan jich ua'tulhi'ñdha', ba' jano' juugit pix tu'x bhaai'n ka' na pai' dhuuk pu'ñi jai'chdhihlia' maadi' gu boxii'ñ gu Abraam, dhi' na bhaankam jix bhai' tu ja jimia' gu jai' bopxi'i'ñ. Ba' dhi' pui' na ji'k jax tu aagix, gu noonbi'i'ñ gu Dios jamit maa gu Moisees nat bha ja joot diilh gu Dios, mi' dhir ba' gu Moisees diilh jup jich aagi'ñ nach ba' mi' pui'

jiimda' git. ²⁰ Gu' ji na gu' jano' nat pai' dhuuk maa'n ñi'ook jup duu gu Dios bii-ma'n gu Abraam, cham tu' jumai pix pu tii'n gu Dios na ba' mi' dhir pui'p tiida' gu Abraam, gu' ja'pji diilh maaxik nat pu tii'n. Ba' xib cham tu' kam aa' nach mi' pui' ka tu daa'ñchu'nda' na jax tu aagix, nat gu' diilh guch Xoi'kam ya' eek jich boi'ñxi nach jax ja'k mi' pui' jimia' na ba'x bhai' tuch jimia', na gu' ja'xbui'p jir ge'kam na gu Dios.

Na ba tu aa'nda' gu Paablo nat tu' ki'n jich palhbui pui' na jax chu aagix

²¹ Ja'p kai'ñkam jup kai'ch iñ aa ba' panaas na pui' nat jax tu ua'nak gu Moisees na tu aagix ka', dhi' bhaan jix maati' na cham tu' pui' ka tu duñia' gu Dios nat jax tiidak gu Abraam, na gu' pui' xib cham tu' ka bhai' nat jax tu ua'nak gu Moisees na tu aagix ka'? Chaam tu' ji matgim. Na gu' no' pui' ja'k jix bhai' tuch jimda' git nach mi' pui' jiimda' pix na ji'k jax tu aagix, jum aa'nda' git nach dai dhi' bhaan jup tu daa'ñchu'nda' nach ba'x bhai' bi'iidha' buiñor gu Dios. ²² Gu' ji na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam na gu ua'tulhdhara' biix ja daam jup tu'ii' gu ja'tkam. Gu' ba' gui' nam ji'k pu'ñi tu' silhkam buiñor ba ti jii'ñdha' guch Xoi'kam, mi' dhir ba ja bubuaxdha' gu Dios, na gu' dhi' pu'ñir jum duukam nat jax tiidak gu Abraam.

²³ Biipi' dir nach chakui tu' silhkam buiñor ti jii'gi'ñdha' guch Xoi'kam, ja'p ji buusandat na mu pai'ch kuupka' ja'p na gux i'xkum dhi' na jax ja'k tu aagix ka'. Ya' juugit jich kuu nat pai' dhuuk jum ai nach soi'ch ilhdhai tu' silhkam buiñor ti jii'ñdha' guch Xoi'kam. ²⁴ Ba' dhi' pui' na ji'k jax tu aagix ka', ja'p jup ji buus na panaas bhai' puch bai'ñchu', yammi ba' xich dho'ñcho na pai' guch Xoi'kam. Ja'p na jax maadit gu tujuandam na ja aa'ñd-hidha' gu a'alh nam jax ja'k tui'ñgida',

nam pai' bar ge'ger ja'tkam ka' nam ba' mi' dhir diilh bax mat ka'. ²⁵ Gu' ji na gu' xib nat bam ai na dai guch Xoi'kam pix bax bhaai' nach buiñor soi'ch ilhdhat tu' silhkam ba ti jii'gi'ñdha', cham tu' kam aa' na pui' kar jich boi'tu'nda' dhi' pui' na ji'k jax tu aagix, cham kam aa' na kach aa'ñdhidha' nach jax ja'k tui'ñgida'.

²⁶ Pui' na jax aapi'm xib, bar maam-ra'n japim gu Dios, na pimit gu' soi'm ilhdhak tu' silhkam buiñor ba ti jii'ñ guch Xoi'kam, ²⁷ na pimit gu'm bopko suudai' ki'n. Dhi' ba' bhaan matgir ip na pimit maa'n tuuku'p duu maap guch Xoi'kam, xib ba' pui' ja'k jup ba tu jim japim na jax gui'. ²⁸ Ba' ya' dir ja'p ja'k, cham tu' jax ka bua sia chi maadit jir Israel kam maa'nkam piam ku gu' cham, piam sia kur tujuandam pui' pix cham namkidhat am piam ku gu' namkidhix kam jir tujuandam, piam ku gu'r chio'ñ piam kur ubii, pix ji no' pim biix soi'm ilhdhat tu' silhkam buiñor ti jii'gi'ñ guch Xoi'kam. Biix maap jup tui'ñgida' pim biima'n guch Xoi'kam sia pik nar jax ka' git, panaas ku pim jir maa'n maa'nkam pix ka' biima'n. ²⁹ Gu' ba' no' pim gu' pu'ñi biima'n jup tui'dhi' guch Xoi'kam, dho aapi'm ba'r di' na pim tu' silhkam jir bopxi'ñ gu Abraam. Jai'p tu jam makia' ba' gu Dios gui' nat tu' iimchuxdhak gu Abraam jano'.

4 Ja'pniñ ja'k jup xi chu jam a'gidha' na pim ba'x maadit jiñ kaaya' nañ jax kai'ñkam jup kai'ch. No' gu jax chu'm jix chumñigam maa'n tu mar, gu' ji no' gu' kar alhii gu maraa'n, chakui bhaan jup tu tui'ka' gu bixchuga'n gu taata'n, dai na tu iimchudhix ka' pix. Gio no' pu'ñi kar alhii, pui' pix jup jir tu'm ka' na jax maadit gu tujuandam, sia ku gu' gatuuk biix bhaan ji chu bi'ya' na ji'k tu' tu bia'ka' gu taata'n. ² Gio jai' gu ja'tkam nam jix bhai' buada', bha bhiidhidha' am gu tu' na aa'nda'. Na pai' dhuuk diilh gu taata'n xi ñii'ñdha' na

bar am ka' na ba' ba tu makia' gu bixchuga'n. ³Pu'ni ip ba' aach nach ji'k ba ti jii'gi'n xib buiñor guch Xoi'kam. Bijik nach chakui buiñor ti jii'ndhat, mi' ja'k jich bhiichdhatu'nda' na jax ja'k ilhii'ndha' gux buam jum duukam na ya' dhi oi'nga'n bixchu'x bhaai' na pu tu duña', aach ba' mi' pui'p tu duñidha' ja'p na tu' a'alh. ⁴Gu' ji na gu' yammi nat pai' dhuuk jum ai nat pai' pix juugit tu dai diilh gu Dios, bhai' ba joot gu Maraa'n nat ba' ya' maaxir bhaan dir maa'n gu ubii, dhi' na mi' pui' tu daa'nchu'nda' na ji'k jax tu aagix ja bui biix gu Israel kam ja'tkam. Ba' diilh mi' pui'p tu duu na ji'k jax tu aagix dhi Maraa'n gu Dios, ⁵mi' dhir ba' dai nat bach boosolh nach cham mi' pui' ka tu daa'nchu' nam aa'ndat nach mi' pui' tu duiñchu'nda' biix na ji'k jax tu aagix ka'ch bui aach nach ji'k jir Israel kam ja'tkam. Ba' xib nat bach boosolh, maamra'n bach ilhii'n gu Dios.

⁶Ba' mi' dhir diilh gu Dios jup jich chajaan gux Dhuudu' kam jix Ua'n li'mda'ch jujur am nach ba' dhi' bhaan machia' nach silhkam bar maamra'n, pui' nat jax jup tajaan diilh gu Maraa'n. Ba' dhix Dhuudu' kam jix Ua'n li'mda' pui'ch jurtu'nka' nach pui' kai'chdha' na gu Dios jir jich Gi'kora'. ⁷Ba' aapi'm cham tu' pui' ka ji buan na jax gu ja'ppix tujuandam, gu' ja'ppi bar maamra'n japim aapi'm gu Dios. Gu' ba' na pim gu' aapi'm bar maamra'n, cham kam aa' na pim mi' pui' tu duiñchu'nda' biix na ji'k jax tu aagix, na gu' tu jam makia' ip jai' gu bixchuga'n na pim pai' dhuuk buiñor aaya'.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nax buam jum aa' ja a'mkam guch Xoi'kam jii'gi'ndham Galaasia kam

⁸Bii'pi' dir na pim chakui maatit dhi' na jax chu'm silhkam jir Dios, jir tu ja juandam tuk ka' pim gu didios jup duiñxim ya' kam dhi oi'nga'n. ⁹Gu' ba'

xib na pim tii bax maat gui' na jax chu'm silhkam jir di' gu Dios, sia ku gu' ja'k-bui' kat jix bhai' xi jam maat na pim jax jir tu'm, jax ku pimit ba' gio mi'p ja jii'n gux buam jum duu'nkam nam jam daam jimia', nam bixchu'x bhaai' nam pu tu duña' ya' dhi oi'nga'n? Pu cham tu' bhaai' am gu' tii buiñor gu Dios. ¹⁰Pui pim biix aixim tu'm bhaan tu piastat gu', jix iibhidhat japim tu piastatda' jax chu'm masaa'n nam aajidha', piam jax chu'm tanoolh, piam jax chu'm oidha'. ¹¹Jix buam tu tatda' ba' nat moo pui' pik cham jam a'm jup baap gu ñio'ki'n gu Dios na ñich tii tu jam a'gi.

¹²Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aañ soi' jam titda na pim soi'm ilhdha' ja'p na jax aañ na ñich soi'n ilh jam bui jano' nañ jam bui oilhimik. Cham tu'n ja'p kai'nkam jup kai'ch na pimit tu' bhaan mañ ko'ktulh, ja'ppi nañ soi' pix jam titda na pim mi' pui' jimia' na ñich aañ jax tu jii jano'. ¹³Na gu' na pim jax bax maat jano' na ñich tu jam a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam na bhaan tu a'ga na pim jax ja'k dui cham jum tulhiiña', jix ka'ooktugit jañich tu jam a'gi. ¹⁴Ba' sia ku jax jix xijai ka' aañ jiñ bui nañ jix ka'ooktu'nda', aapi'm maa'n na pim jax joidham xiñ kiigalhi'ndha', cham pai'x buam jiñ ñii'ndha' pim, ni ku pim cham jiñ oo'nda'. Joidham jix bhai'n aichdhidha' pim nai' ja'p jam ki'aam ja'p na panaas maa'n gu nobii'n gu Dios piam ja'p na diilh guch Xoi'kam. ¹⁵Joidham japim jix bhai'm taat ka' jano', cham bhaai'n ka' na pim jax pik xim buada' na pim joidham jix bhai'm taat ka'. Sia gu jam buupui pim xiñ chainbuidhak ka'. ¿Gu' xib japimit ba' jax jum duu na pim jix bhai' kam taatit jiñ bui? ¹⁶Panaas ku pimit dhi' ki'n bañ bhaamki na ñich xi jam aa'n na tu'r silhkam.

¹⁷Gu ja'tkam dhi' nam biix aixim maakam jam iatgi'n, joidham xi jam da'-

dat jix bhai' jam titda am, gu' nam jax dhui jumai boi bhaan jam bhiichdhatu' na mu ja'k bhiix na pai'r tu tulhiinara'. Jix aa' am na pim cham tu'n bui kap tu-i'ngida', nam gu'x aa' na pim dai gui' pix mu ja'k ba ja kaichgida'. ¹⁸ Jir am ip dho nañ jix ja da'da' gu ja'tkam no'm gu'r jiñ ja'tkam tuk tu' bhaan, dai pix ji no'n mi' ja'k ja bhiichdhatu' na pai' ja'k jix bhai' tu ja jimia', cham tu' mu ja'k na pai' cham bhai' tu ja jimia'. Gu' ba' no' pim gu' aapi'm silhkam xiñ kiigalhdhat jiñ buip tui'dhi', gammiji pim pu xiñ kiigalhi'ndha' sia kuñ cham jam buip tu'ii', cham tu' na dai no'n jam buip tu'ii' na pim ba' xiñ kiigalhi'ndha'. ¹⁹ Aan ya' dir mu ja'k ja'p jam ilhii'n gu' na pim panaas jir jiñ maamar, gammijiñ ba' pux buam jiñ aa'nda' no' pim cham mi' pui' jimmi nat jax ja'k tu jii guch Xoi'kam, jix ko'kom jix buam tu tatda' gu' xib ja'p na jax maa'n gu ubii no't kia'pix ba maaxir gu maraa'n. ²⁰ Tii dhox aa' iñ nañ git xib jam bui bap tui'ka' nañ ba' maakam tu't jup tu jam a'gidha' na pim jax ja'k jix bhai'x maatit jiñ kaaya', na pimit gu' chi cham bhai' maatit jiñ kai na ñich jax tii tu jam a'gi.

Gu Paablo na bhaan ba tu a'ga' gu Agaar gio gu Saara

²¹ Ea nañ aapi'm jup xi chu jam a'gidha' na pim mi' pui' tu daa'ñchu' na ji'k jax jum kai'ch na jax tu ua'ñix na tu aagix. Ja'p tu'm japim xiñ aagi'ndha': ¿Aapi'm aa cham ji'xkat jiñkai'ñ gu u'uan gui' na mit bijik dir kam tu ua'na? ¿Pu cham maat japim aa na jax jum kai'ch maa'n kap na pai' bhaan tu a'ga gu Abraam? ²² Ja'pnim kai'ch na sap gook tu maamar kat gu Abraam, maa'n bhaan gu tujuandam tugi'ñ, gio ba' jumai bhaan ip gu diilh binga'n. ²³ Gu maraa'n gui' nat tii gu tujuandam tugi'ñ, ja'ppix maa'nkam maaxir. Gu' ba' gui' nat tii gu diilh binga'n, dhi' pu kai'ñkam

maaxir nat jax tiidak biipi' dir gu Dios diilh gu Abraam na saak pu'ñi maa'n makia' gu alhii. ²⁴ Dhi'ch bhaan jix bhai' xich ga'ngada' na jax ja'k ji chu busaak. Gu Agaar gio gu Saara ja'p ji buan am nam jir di' nat jax ja'k tii gu Dios na tu tu-i'ka' ja bui biix gu ja'tkam. Ba' gu Agaar ja'p ji buusan na dhi'r di' na jax ja'k tu aagix biix nat ji'k tu ua'nak gu Moisees, nat jax aa'ndhak gu Dios bhaan gu oidha' na Sinaii tii'. Ba' gui' nam ji'k pu'ñi pui mi' pui' jiim na ji'x jax tu aagix, ja'p ji buusan nam jir maamra'n gu Agaar, ba' pui'p jir tujuandam am. ²⁵ Sia gui' nam ji'k Jerusaleen oi'dha' xib, na Judea bhaan bipio' gu dibiir, nam gu' dhi' sia pui mi' pui'p tu daa'ñchu' nat ji'k jax tiidak gu Dios gu Moisees na tu aagix ka' jano' nat ñio'ki bhaan gu oidha' na Sinaii tii', na Araabia bhaan jup bipio' gui' gu dibiir. ²⁶ Ba' gu Saara ja'p ji buusan na dhi'r di' gu ge' kiicham jix dhaam kam na pui'p tii' Jerusaleen. Ba' aach nach ji'k buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, dhi'r maamra'n ich. Cham tu'ch ba' tujuandam ki'n oipo, gu' ja'pji ja'p pix nach oipo jix bhai'ch chaatit. ²⁷ Jup jum kai'ch gu' maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam:

Jix bhai'p jum taat ka' aapi' ubii na cham jir jum ai gu a'aalh.

Xi jiiñakda' ap jix bhai'm taatit nap cham tu taat na jax jix chu ko'k no'p ja ninii'ñ.

Jix io'm mui' ja tigia' gu' gu a'aalh gu ubii gui' nar dilhdhim ka', cham tu' pui' na jax aap sia kup tii ti biina'.

²⁸ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aach nach ji'k buiñor ba ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, jir bopxi'ñ ich gu Abraam, nat gu' gu Dios diilh pui' tiidak gu Abraam na saak mui' tu bopxicha' bhaan dir gu Isaak. Gu' ba' na gu' guch Xoi'kam jir boxii'ñ gu Isaak, aach jai'p jir jich boxii. ²⁹ Gu' ba' gu Ismael nat ja'ppix

maa'nkam maaxir, bhai' ji bhaamki gu sipdhi'n Isaak nat pik bhaan ti tii gu Dios. Pu'ni bap tuch bua aach xib, gui' nam mi' pui' tu daa'nchu' na ji'k jax tu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak, xich bhaamki'n am aach nach jir di' gu bopxi'n gu Isaak. ³⁰ Gu' ji na gu' ja'pnip jum kai'ch ja'p iam mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam nap titda gu Dios gu Abraam: "Mai' jootsa' ap mi' dhir jum ki'aam dhim tujuandam tuk, biima'n jap mai' jootsa' gu maraa'n. Na gu' dhi tujuandam gu maraa'n, cham jir am na jai' bhaan jup tu bi'ya' gui' na tu' bhaan bipio' gu maraa'n gum biina'." ³¹ Ba' aan pu jam titda aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na cham jir am nach aach pui mi' pui' ka tu daa'nchu'nda' na jax tu aagix gui' nat gu Moisees tu ua'nak, nach gu' aach cham tu' gu tujuandam jir maamra'n, gu' ja'pji gui' ji na pik jir binga'n gu Abraam.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nat guch Xoi'kam jich palhbui

5 Guch Xoi'kam pix diilh mi' dhir bach bubuax nach pai' pui' ka tu daa'nchugit na jax tu aagix na tu ua'nix gu bijik dir kam. Pui' ku ba'm aa' na pim aapi'm mi' pui' xi jiiinda' bhaan dhi boi nat pai' ja'k bach chuttu. Cha'pim gio mu ja'k jup ka bhibhiida', na pim gu' ja'p jum duña' ip gio na jax gu tutuur nam yuu' ta'm buuplhichgida'. Pui' pim dho tu't biipi' dir.

² Kani na pim jix bhai' xiñ kaaya' nañ jax jam tiida'. Aan Paablo ya' jam aagi'n na cham tu' dhi' ki'n jam uañdha' gu Dios gu jam ua'tulhdhara' sia ku pim tii ja matgilhi'n gu jam maamar nam jir Israel kam. Na gu' no'r pui' ka' git, jir tu' kub pix ka' git ba' nat jich a'mkam ba muu guch Xoi'kam. ³ Na gu' gu jaroi' no' tu' bhaan mi' pui' tu daa'nchu' nat jax tu ua'nak gu Moisees, pui' na jax nam jum matgilhi'ndha' nam jir Israel kam, ja'p ji

buusanda' na biix bhaan tu daa'nchu'nda' na ji'k jax tu aagix ka' nat ji'k jax tu ua'nak gu Moisees, sia ku tii panaas dai maa'n bhaan tu daa'nchu'. Jum aa'nda' ba' na biix mi' pui' tu daa'nchu'nda' na ji'k jax tu aagix. ⁴ Aapi'm jañ jup jam titdat jup kai'ch na pim ji'k jix joojoi'n na pim pui mi' pui' jiiim na jax tu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak, na pim gu' ja'p jum aa' na pim pui' ja'k cham ka u'ua'tulhdhix ka'. Gu' ji na gu' cham tu'r pui', ja'p xi dhuuk japimit gu' guch Xoi'kam, pu cham jam a'm ti niidhim ba' gu Dios. ⁵ Gu' ji na gu' aach maa'n nach jax tu' silhkam buiñor ti jiiigi'n guch Xoi'kam, na gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' pui'ch jurtu'n. Pui' ja'k ti jiiigi'n ich nach cham tu' ka u'ua'tulhdhix nach kax u'ua'tulhdhix kat. ⁶ Na gu' aach nach bax maat nach buiñor jup tui'dhi' guch Xoi'kam, jich a'm ti niidhim sia kuch cham kach matgilhi'n. Na gu' guch Xoi'kam cham tu' dhi' bhaan jich a'm ti niidhidha' no'ch matgilhdhix piam ku gu' cham, gu' ja'pji no'ch tu' silhkam buiñor ti jii'ndhat xich jajoi'gi'n.

⁷ Aapi'm tii moo mi' pui' ka jiiimit. ¿Jax ku pimit ba' moo mi'p ja jii'n gui' na mit jam iatgi? ⁸ Na gu' cham tu' diilh gu Dios nat pui' jam jurtuda na pim gio ja'k jup suulhgia'. Jax dhi nat gu' gu Dios ba' tii mi' dhir jam boosolh na pim pai' bap tu'ii' ip gio xib. ⁹ Maadit ji gu' gu jaroi' na bhai' oirit maakam jam aagi'n gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam biix na ji'k jax jum kai'ch. Dhi' ja'pni ji buusan na jax gui' na ki'n jappukar gu paan na palhiip pix jum aa' nam mi gii'ñxidha' gu tui', ge'p jum duña' na bhai' ji jabka'. ¹⁰ Iam git mu gamimmim tulhiña' gu jaroi' nat jam iatgi, sia chi moor jaroi' pik ka' git. Aapi'm git ba' moo cham mi ja jii'ndhat xi gu'kgida' na jax jix aa' guch Xoi'kam.

¹¹ No'n git aan pu pui' ja'k ja mam-tuxdhidha' gu ja'tkam gui' nam cham jir

Israel kam nam moo jano'm matgilhdhidha' nam jax ti jii'ndhidha' buiñor guch Xoi'kam na ba' bhaan jix maati' ka' nam jai'p bar Israel kam, sia ku gu' gu maaxik ja tutku' bhaan cham tu'r Israel kam am, cham tu'n bhaamki'ndha'm git gui' nam jir Israel kam ja'tkam nam cham ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam, nam gu' cham tu' jax ilhii'n no'n ja'p pix tu a'ga nat jax jum duu nat muu guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit.

¹² Iam git pu biix maa'n jimdam ja i'kia' am mi' nam pai' matgilhdhix gui' nam bha ja'p oipot jam iatgi'n na ba' cham ka bhaai'n ka' nam tu a'gada' bhaankam gu Dios, nam gu' buam pix jam aagi'n.

¹³ Ba' aapi'm jin jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, diilh pix gu Dios jam a'm ti tiigik mi' jam tuttu na pim mi' pui' ba jimia' nat jax ja'k tu dai na tu tui'ka' ya' dir ja'p ja'k, na cham tu' pui' ja'k kia' nat jax tu ua'nak gu Moisees na tu aagix ka'. Cham tu' pu kai'ñkam jam a'm ti ti na pim pu tu duñia' na pim diilh jax ilhii'n. Xim ja-joi'mdat japim jup jum papalhbiu'ndha' biix ji'ma'n, ¹⁴ na gu' biix gu jai' na ji'k jax tu aagix, dhi'ni bhaan jim titmo na ja'pnim kai'ch: "Jix joi'mdaip jix bhai' duñia' gu jaroi' no' tu' bhaan jum tulhiiñ, sia moo nar jaroi' ka' git, panaas ku moo aap pix jir di' ka' gu jaroi' nam tulhiiñdha'." ¹⁵ Ba' aañ pu jam titda na pim jix bhai' kai'chit, cha'pim jum ko'kdat, na gu' cham bhai' tu jam jimia' no' pim daim ko'kda.

Na ba tu aa'nda' gu Paablo na sia jaroi' bixchu' bhax chu aa'nda' no' pix dua tuuku' bhaan

¹⁶ Ba' jam guguuxi'n in na pim dai pui' pix ja'k tu duiñchu'nda' na jax pix jam jurtudidha' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda'. Cha'pim gaagidha' na pim pu tu duñia' na pim diilh jax ilhii'n, na gu' jam mai'chia' gux buam jum duukam. ¹⁷ Cham tu'm kikiigalhi'n am gu' gux

buam jum duukam gio gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda', dhi' bhaan ba' cham jir am na pim pu tu buada' na pim diilh jax ilhii'n, sia pim chi moo tu' tii jax jix dhuñiik. ¹⁸ Na gu' no' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda' jam a'm jup tui'ngit pui' jam jurtudim na pim jax ja'k tu duiñchu'nda', cham tu'm aa' na pim mi' pui' ka tu duñiidha' na jax tu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak.

¹⁹ Jix bhai'x maati' am gu ja'tkam gui' nam jix buam tu jim, na ja daam jup tu-i'dhi' gux buam jum duukam. Pui' na jax gui' nam mui' ja biim boppo gu u'uub, gio gu u'uub nam mui' ja biim boppo gu chichio'n, gam biix aixim kum pu tu bua na jax cham jir kii'. ²⁰ Gio nam tu' ka'm niidhat daanda' sia tu' na pix nam pui' ji ilhdhat nar dios, sia ku gu' cham tu' maaxik jir di' gu silhkam Dios. Gio nam jix jii'poiñar ka'. Gio nam jix chu bhaamki'ndha', gio nam jix chi jiiigak ka', gio nam palhiip pix niirda' nam bhaaku'. Gio nam jix aichu'n ka' nam jax ja'k ja kokdhichdha' gu ja'tkam. ²¹ Gio nam jai' pui'p jix chu aa'nda' nam git pu chu'm jup xi bia'ka' gu tu' nam jax chu'm nii'ñxi'n ka' gu jaroi'. Gio nam jix maik ka', gio nam gammiji pix ge'ger tu kua'da' cham aagix kam, gammiji biix aixim na tu' cham jir kii' kum pu tu buidha'. Dhi' pu chu'm gu ja'tkam cham ji'xkat aaya' am buiñor gu Dios na pai' dhir jix io'm jir ge'kam, aañ moo jam aagi'n, na gu' cham ja kiigalhi'n gui' nam pui' ja'k tu jim.

²²⁻²³ Ba' no' jaroi' bhaan tajaanixchu' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda', jix chu joi'gi'nda' pix sia tu' na pix bhaan ja bui gu ja'tkam, na gammijix bhai'm taatit ja palhbiu'ndha' sia nar pai' dhuuk ka' git. Gio na cham bhaamdar ka', nax chu nakoo'nda' pix sia tu' na pix ki'n. Gam na diilh jum palhbiu'ñka' na jax ja'k cham tu' bhaan mai'chia' gux buam jum duukam. Na gammiji soi'm

ilhdhat tu' silhkam ti jii'ndhat buiñor guch Xoi'kam mi' pui' jimda' na jax jix kii' ka'm nii'n. No' jaroi' gammiji pu'ni mi' pui' tu duiñchu', cham jum aa' na jaroi' aagi'ndha' na jax ja'k tu aagix, na gu' pu'ni pix ja'k jum aa' nam tu-i'ngida' git biix gu ja'tkam. ²⁴ Na gu' aach nach ji'k buiñor ba ti jii'gi'n guch Xoi'kam, biix binkam sissapa mit guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit na ji'x jich a'm jup tu't guch u'ua'tulhdhara', gam sia biix nach ji'k tu'x buam jum duukam kap tu duña' git. ²⁵ Ba' no'ch gu' xib mi' pui' tu daa'nchugit mi' pui' tu duñiim na jax jich jurtudim gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', dho gammijich mi' pui' tu daa'nchugit mi' pui' jii'mda' na jax jich jurtudidha'. ²⁶ Gio nach cham tu' ge'gerkam jich chaat ka', soi'ch pix jich ilhii'ndha'. Ni kuch cham ja kokdhichu'nda' gu ja'tkam, ni kuch cham xich jijigak ka' aach diilh nach ji'k ba ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam.

Gu Paablo na pui' ba ja tiida' guch Xoi'kam jii'gi'ndham nam xim papalhbuidhat biix ji'ma'n nam jax ja'k jix bhai' mi' pui' jii'mda'

6 Ja'p jañ jup xi jam tiidam jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, no't jaroi' tu' bhaan mam ua'tulh, xi palhbuidha' pim aapi'm na pim mi' pui' jiiim, xi aagi'ndha' pim jix bhai' pix na jax ja'k jix bhai' mi' pui' jimda'. Gio aapi'm diilh mi' pui'p xi jiimit, xi gaagidha' pim na jax ja'k cham jam mai'chia' gux buam jum duukam. ² Xim papalhbuidhat japim biix ji'ma'n na pim jax ja'k mi' pui' jiiimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam. Ja'p ji buusan gu' nach biix ji'ma'n jix biipit tu kuuksiop, pui' ku ba'm aa' nach jich papalhbui'ñchu'nda' nach ba' biix mi' pui' jiiimda'.

³ Gu jaroi' no' tu' ka'm jum ilhii'n sia ku tiir cham tu', diilh tu daam jimiidha'. ⁴ Jum aa' ba' na pim biix ji'ma'n

xim ga'ngada' na pim jax ja'k mi' pui' jiiim. Ba' no' pim gu'x bhai' mi' pui' jiiim, cha'pim jax jum aa'nda'. Cha'pim pui' ja'k jup tu jimda' nam jax tu jimda' gu jai', gu' ja'pji aapi'm diilh na pim xim ga'ngidhat na jax ja'k jir am nañ jax ba kai'ch. ⁵ Diilh pix japim jix mat ka' na pim jax ja'k jix bhai' ji bubuakidha' buiñor gu Dios, na gu' ja'p ji buusan nach biix ji'ma'n tu kuuksiop guch bixchu', ba' diilh jach soi'ch buidhat aaya' nach pai' ja'k jiiim.

⁶ Gio gu jaroi' na tum mamtuxi'ndha' gu ñio'ki'n guch Xoi'kam, jum aa' na tu' ki'n palhbui'ndha' gu jaroi' na tu mamtuxi'ndha', na gu'm aa'nda' na tu' ki'n duaka' ya' dhi oi'nga'n bhaan.

⁷ No' pim biix aixim jix buam xi chu bua't gio na pim sap pik ba' mi' pui' xi jiiim na jax jix aa' gu Dios, dhi' na pim jax dhui jaaxmagi'ndha' pix gu Dios. Cham tu'm jaaxmagi'n gu' gu Dios, na gu' cham jaroi'r jupaabkamun. Ba' pui' na pim jax chu'm ti ixia' xib ii'mda' bhaan, pu chu'm tu oraa' pim ip gatuuk. ⁸ Na gu' gu jaroi' nax joojoidhat daix buam jum duukam jup tu buada', ja'p ji buusan na pu chu'm ti isda'. Ba' na mu ba aaya' na pai' bam tulhiña', ja'p ji buusnia' na pu chu'm ba tu oraa'. Ba' gu jaroi' nax joojoidhat mi' pui'p tu duñidha' na jax pix jurtudidha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', dhi' pui'p ji buusan na pu chu'm jup ti isda'. Ba' na pai' dhuuk ba aaya' buiñor gu Dios na gammiji buiñor bap tui'ka', ja'p jup ji buusnia' na pu chu'm jup tu oraa'. ⁹ Gammijich jix kii'p jum duukam xip tu duñiidha' cham jich o'joldhat. Na gu' no' chich cham jich o'jolph, jix kii'p jum duukam tu oraa' ich na pai' dhuuk jum aaya'. ¹⁰ Jum aa' nach biix jix bhai' ja buada' gu ja'tkam gui' nam jum tulhi'ndha', gui' pik jach jix io'm jix bhai' ja buada' nam pui'p ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam ja'p na jax aach, nam gu' dhi'

ja'p ji buan nam jix io'm mia'n jir jich jaaduñ.

**Gu Paablo na ba ja aagi'ndha' guch
Xoi'kam jüigi'ndham nam jax
kai'ñkam maakam ja iatgi'ñ jai'
bhai' ji oipot, mi' dhir ba'
dai na ba ja tabuimgidha'**

¹¹ Aa'ñ dhi'ñi diilh jir jiñ u'uan nar ge'ger. ¿Jia nañ ge'ger tu u'uan na pim xi ñii'ñ? ¹² Gu ja'tkam nam jam chian na pim jum matgilhdha' na pim ba' jai'p bar Israel kam ja'tkam ka', dhi' pu kai'ñkam pix pui' ja'k bua am nam ba' jax dhuix bhai' bi'idha' ja bui gui' nam cham ti jüigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, nam gu' cham aa' nam jai' bhai'p ji ja o'bhai'ndha' no'm bhaankam jup ba tu a'gim guch Xoi'kam na mit jax kai'ñkam mua bhaan gu u'uux na gai biit. ¹³ Gio gu' pui' pix cham tu' biix mi' pui'p tu duiñchu' am na ji'k jax tu aagix gui' nat Moisees tu ua'nak gui' nam ji'k tiim matgilhi'ñ. Dhi' ba' bhaan jix maati' nam jax dhui pix bhaan ge'gerkam jum taat ka' no' pimit jum matgilh, nam gu' mi' dhir pui' ba kai'chdha' ba' na mit gui' pix pui' jam chia. ¹⁴ Aa'ñ cham tu' pui' ja'k tu jim na jax gui' am, aa'ñ daipu' pix bhaan jix bhai'ñ chaat nañ jiñ chulhiñ bhaankam

guch Xoi'kam gui' na mit sissapa bhaan gu u'uux na gai biit. Na gu' nañ jix maat aa'ñ, pu kai'ñkam pix muu guch Xoi'kam nañ ba' mi' dhir jumai maa'ñkam jup jiñ dhuñia' ii'mda' bhaan, cham tu' pu chu'm kia' nañ jax jir tu'm kat. Ba' xib cham tu' ka jai'ch iñ nañ jax jir tu'm kat biipi' dir, ni buiñor gux buam jum duukam kuñ kax jai'ch. ¹⁵ Aa'ñ jix maat na pu cham tu' bhaai' sia ku jaro'i tii matgilhdhix piam ku gu' cham, gu' ja'pji nañ cham tu'x buam ka tu buada', dhi' pik ji nam aa', na jumai ii'mda'ñ a'm bap tui'ñgida'. ¹⁶ Ba' na pim ji'k mi' pui' jiim dhi' nañ jax jam aagi'ñ na pim ji'k maap jum jumpadat daan gu Dios, gammiji pim git moox bhai'm taatit tu oi'ñka' gio na pim xim ja joi'mdat biix ji'ma'n.

¹⁷ Cha'pim mi' ka ja jüigi'ndha' gui' nam bhai' oipot maakam jam iatgi'ñ na jax cham jir pui', nañ gu' aa'ñ ba'x io'm jiñ chulhiñia' no' pim gan mi ja jüigi'ñ. Diilh kat ge'ger bax bapaiñmi' guñ chuuku', sia ku gu' dhi' bhaan jup jix maati' nañ tu' silhkam jir tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam.

¹⁸ Ja'pni pix jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan ku ba' diilh pix gu Ge'kam jich Xoi'kam jam a'm ti niidhidha' gammiji biix ji'ma'n aapi'm. Ja'pni tu tui'ka'.

**GU UA'NA'N GU PAABLO NAT TU
JA UA'ÑXI GUI' NAM TĪ JHGI'Ñ
BUIÑOR GUCH XOI'KAM NAM**

EEPESO OI'DHA'

Na ba ja ñio'kdha' gu Paablo

1 Aañ jir Paablo, jir nobii'ñ iñ guch Xoi'kam, nat gu' gu Dios pui' ja'k jix aagak pu chu'm ki'n jiñ dhai. Aañ mu tu jam ua'ñxi'ñ bhaan dhi'ñi u'uan aapi'm na pim mi' oi'dha' Eepeso na pim buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, na pim gu' aapi'm Dios bar ja'tkam tugi'ñ. ² Ba' gu Dios jich Gi'kora' gio gu Ge'kam jich Xoi'kam pix xi jam joi'mdat jam a'm ti niidhidha' am na pim ba' gammijix bhai'm taatit tu oi'ñka'.

**Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nach dai
gu Dios taxchaabgi'ñdha'**

³ Taxchaabgi'ñdha' ich gu Dios gui' nar Gi'korga'n gu Ge'kam jich Xoi'kam, nat gu' guch Xoi'kam bach ua'p jix dhaam dir gui' na tu' ki'n jix bhai' ba tuch jimda'ch i'ii'mda' ir bhaan, nach gu' buiñor ba ti jiigi'ñ. ⁴ Gu Dios pu bijik dir jich a'm ti tii nach jir ja'tkam tugi'ñ ka' bhaankam guch Xoi'kam, pux io'm bijik dir nat ba' moo bap duu dhi oi'ñ-ga'n. Jich a'm pu ti tii nach pu'ñi gatuuk cham tu' buiñor kax u'ua'tulhdhix ka'. Joidham xich joi'gilh gu' gu Dios ge'kam ki'n, ⁵ pui' kut ba' bha joot guch Xoi'kam na ba' dhi' bhaankam maamra'n jich ilhdha', pu bijik dir pui' ja'k pum aa gu Dios na tu duñia'. ⁶ Pu kai'ñkam pui' ja'k duu gu Dios nach ba' aach pu'ñi dhi' bhaan taxchaabgidhat ba ge'kamtu'nda' gammiji nat ge'kam ki'n xich joi'mdak jich a'm ba ti tii, gam nat jix bhai' ba duu nat bhai' bach joochxi gu Maraa'n na ba' ya'ch palhbuidha'. ⁷ Ge'kam ki'n xich joi'mdak pui' tu duu gu Dios na dai pix

gu i'ra'n gu Maraa'n nat jaax, dhi' ki'n pu bach uañ guch ua'tulhdhara', ba' cham tu' mu ja'k ka jiim ich nach pai' gammiji mi' pup jich chulhiindha' git. ⁸ Dhi' bhaan jix maat ich ip nat gu Dios xich joi'mdak jich a'm ti tii nat jich chajaañ gu matda' nach ba' ki'n jix maatit kaaya' gu ñio'ki'ñ na jax jir jum duukam. ⁹ Jix maatit ba kai chich ba' xib nat jax ja'k jum aa bijik na tu duñia' pu'ñi gatuuk, bak na pu'ñi bha jimda' guch Xoi'kam na ba' dhi' bhaankam ya' pu tu duñia' na jax jix aa'. ¹⁰ Ba' jano' na pai' dhuuk biix pui' tum duñia' nat jax ja'k tu dai diilh gu Dios na tu duñia', biix maap tu jumpadai na ji'k tu'x chu jai'ch jix dhaam gio ya' dhi oi'ñga'n pu ja tiida' nar ja ge'kam tuk guch Xoi'kam.

¹¹ Ba' gu Dios bhaankam guch Xoi'kam xich joi'mdak jich a'm pu ti tiix io'm bijik nach pu'ñi gatuuk jir ja'tkam tugi'ñ ka'. Gu' ba' nach pai' bar ja'tkam tugi'ñ ka', dai na ba tuch makia' nat tu' pu tu dai bijik na tuch makia'. Pu tu duñia' gu' gu Dios jax ña ilhdhai pu ti'ya'. ¹² Gu Dios pix diilh pui'x aa na aach nach jir Israel kam ja'tkam biipi' soi'ch ilhdhai buiñor ti ji'i'ñdha' guch Xoi'kam nach ba' mi' dhir dai gui' ba ge'kamtu'nda', nach gu' pu'ñi bax mat ka' na dai gui' bix-chu'x bhaai' na pu tu duñia' na jax ilhii'ñdha'. ¹³ Mi' dhir ba' aapi'm na pim cham jir Israel kam ja'tkam jup ba ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam soi'm ilhdhak, na pimit gu'p ti jii'ñ pui' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ. Ti jii'ñ japimit na dhi'r silhkam pui' na jax jum kai'ch, guch Xoi'kam pix ba'p tu duu na pim ba' xib jai'p bar ja'tkam tugi'ñ gu Dios. Ba' gu Dios jup jam ta-jaañ gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nat diilh pui' pu tii bijik nach chajaañdha' aach nach ji'k bar ja'tkam tugi'ñ ka'. ¹⁴ Ba' dhix Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nat bach chajaañ gu Dios, dhi' bhaan jix maati' na ka tuch makia' ip gui' na tu'

ka bi'iix na tuch makia', dai pix no't biix mi' bach chuttu na pai'x aa' gui' diilh aach nach ji'k jir ja'tkam tugi'n ka'. Dhi' bhaan jach ba' gammiji ge'kamtu'nda' dai gu Dios, na gu' dai gui'r Ge'kam.

Na pui' ba ja tiida' gu Paablo na tu daan buiñor gu Dios ja a'mkam

¹⁵ Pui' ti kai niich na pim sap aapi'm tu' silhkam buiñor ti jiigi'n gu Ge'kam jich Xoi'kam, jix ja joi'gi'n japim sap ba' biix gui' nam jir ja'tkam tugi'n gu Dios. ¹⁶ Ba' dhi' bhaan gammiji ba jam ti'ñcho' iñ nañ pai' dhuuk ba ji chu dañia' buiñor gu Dios, xi taxchaabgi'ñdha' iñ ba' na gui' jam palhbui'ñchu' na pim buiñor ti jiigi'n guch Xoi'kam. ¹⁷ Gio pui' soi'p titdatu' iñ gu Dios, dhi' nar Gi'korga'n gu Ge'kam jich Xoi'kam, na jam tajaan'dha' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' na ba' dhi'x bhai' jam aa'ñdha' na jax pik ja'k jir tu'm kam diilh gu Dios, na gu'r matda' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda'. ¹⁸ Pui' ja'k soi'p titda iñ gu Dios na gui' pix jam mattuda' na pim ba' machia' nach tu' niira na gatuuk jup tuch makia' diilh gu Dios, gio na pim ba' machia' na cham tu' ja'p pix pui'm kai'ch na guch Xoi'kam mi' dhir baabu' gu jaro'i' bhaan dir gu boi na mu ja'k bhiix na pai' gammiji mi' pup jum tulhiñdha', dhi' mi' dhir ja boos-gaim gu' gu Dios gui' nam ji'k jir ja'tkam tugi'n ka'. ¹⁹ Pui' ja'k soi'p titdatu' iñ gu Dios na jam mattuda' ip na pim jix bhai' machia' nax io'm bixchu'x bhaai' na pu tu duñia' diilh, na gu' dhi' ba' bixchu' pix ki'n jich palhbui'ñ aach nach ji'k buiñor ti jiigi'n guch Xoi'kam. Bixchu' pix jix bhaai' gu' na pu tu duñia' gu Dios cham aagix kam. Dhi' pix ki'n pui' tu duu ²⁰ jano' nat dua'ñdhak giop buusai' guch Xoi'kam mu dir koi'ñga'n tir nat ba' mi' dhir kii'n dir xi chia na daibu' bhammix dhaam na pai' daa diilh gu Dios, bhai' na pai' dhir jir Ge'kam. ²¹ Gio dhi' ki'n pix na jax chu'm ki'n bixchu'x bhaai' na pu

tu duñia' diilh gu Dios, dhi' pix tajaan' guch Xoi'kam na ba' ja daam bap tui'ka' gui' nam i'ii'mda' bhaan jix chu jai'ch, nam pui' tii bixchu'x bhaai' ip nam pu tu duñia' nam jax ilhii'ñdha', sia biix na ji'k tu' ya'x chu jai'ch dhi oi'ñga'n bhaan giox dhaam. ²² Biix na ji'k tu'x chu jai'ch, bitaa'n ji chu bii mit buiñor guch Xoi'kam, ba' cham tu'r jupaabka-mu'n am. Gu Dios pix diilh jup dai guch Xoi'kam nar Ge'kam ka' biix jich bui nach ji'k buiñor ti jiigi'ñdha', ja'p ji buusan na dhi' ba'r jich mo'. ²³ Aach ba' ya' dir mu ja'k ja'p jup ji buusan nach jir tukga'n, nach gu' buiñor ti jiigi'n. Biix nach ji'k buiñor ti jiigi'n, gui' bhaan jix o'jo' ich. Sia biix na ji'k tu'x chu jai'ch, bhaan jup tu tu'ii' guch Xoi'kam sia pik nar jax ka' git.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nat gu Dios xich joi'mdak jich palhbui

2 Biipi' dir na pim chakui buiñor ti jii'ñdhat guch Xoi'kam, ja'p tui'kat japim panaas na pim ko'iix kat buiñor gu Dios, na pim gu'x buam tu buada' na tu'r ua'tulhdhara'. ² Mi' pui' tu daa'ñchugit japim nam jax jix buam tu jimda' gu ja'tkam nam ya' dhi oi'ñga'n dai bhaan titi'ñcho, jix jiigi'ñdhat japim na jax jam jurtu'nka' gui' na ii'mda' bhaan jix jai'ch na bixchu'x bhaai' na pu tu duñia', dhi' na jai' i'ii'mda' pui' ja daam jup tu'ii' nam pui' cham jup jir kiki'. Dhi' ba' mik ja'k ja bhiichdhatgida' gu ja'tkam na diilh jax ilhii'n gui' nam ji'k cham mi' pui' jiidma' na jax jix aa' gu Dios. ³ Aach sia pui' ja'k jup tu jimdat nach pui' chakui buiñor jup ti jii'ñdhat guch Xoi'kam, mi' pui' tu duñiidha' ich jax no' tu tatda'ch chutku' bhaan, piam jax nach jich aa'nda', xich jijiigi'ñdha' ich panaas aach diilh nach jix buam jum duukam jup jix chu duñiik ka' na tu'r ua'tulhdhara'. Gu' ba' dhi' nach tu' bhaan jich ua'tulhi'ñdha', cham tu'ch joi'm-

daich chulhiinchuda' git gu Dios no'ch pui mi' pui' tu daa'nchu'nda' git, ja'xbui' pui'p jich chulhiinchuda' git na jax ja tulhiinchuda' gui' nam cham mi' pui' jimia' na jax jix aa'. ⁴ Gu' ji na gu' joidham jir jix chu joi'gi'n gu Dios, ge'kam ki'n xich joi'mdak jich chii ba' aach. ⁵ Tii' nat jich dhudua'ndhak jich baapmi' jano' nat pai' dhuuk dua'ndhak giop bamii' guch Xoi'kam mi' dhir koi'nga'n tir, sia kuch gu' ko'iix kat ki'n guch u'ua'tulhdhara' nach jix buam tu buada'. Ba' xib cham tu' mu ja'k ka jiim ich nach pai' gammiji mi' pup jich chulhiindha' git, sia ku gu' mi' ja'k jum aagit tii nach bhiya' git na chich ge' bach ua'tulhdhak. ⁶ Jano' nat pai' dhuuk gu Dios dua'ndhak giop bamii' guch Xoi'kam mu dir koi'nga'n tir, ja'p ji buus nat aach jano' maap jich dhudua'ndhak biima'n jich baapmi' nach ka ko'iix kat. Mi' dhir ba' maa'n kap jich bi' diilh gu Dios jix dhaam nach pai' aaya' gatuuk, nach mi-a'n bap tui'ka' buiñor. ⁷ Ba' pu kai'nkam pui' ja'k duu na ba' dhi' bhaan jup jix maati' ka' nax io'm xich joi'mdaix bhai'ch dhuñia' ip gatuuk, na gammijix io'm pu ba xich joi'gi'nda', cham tu' dai xib. Ja'xbui'p xich joi'gi'nda' nat ji'x pu ba xich joi'gilh xib bhaankam guch Xoi'kam. ⁸ Ba' na pimit ti jii'n aapi'm nat gu Dios tu' silhkam ba xich joi'gilh, dhi' bhaan cham tu' mu ja'k ka jiim japim bhaan gu boi na mu ja'k bhiix na pim pai' gammiji git mi' pup jum tulhiindha'. Cham tu' pimit tu' bhaan tu juanak ma'iich dhi', gu' ja'pji pui' pix nat xi jam joi'mdak ja'p ja'k jam tuttu gu Dios. ⁹ Ba' cha'pim tu' ka'm jup bam ilhii'ndha' na pim cham tu' mu ja'k ka jiim na pim pai' gammiji git mi' pup jum tulhiindha', na pimit gu' cham tu' tu' bhaan tu juanak pu chu'm ma'iich. ¹⁰ Gio gu' aach jup jir dunii'n pix gu Dios, gui' pix pui'ch dhuu bhaankam guch Xoi'kam nach aach dai gux kii'p jum duukam bap tu duñiidha'

ya' dir ja'p ja'k, cham tu' kia' gux buam jum duukam nar ua'tulhdhara'. Pu bijik pui' ja'k pu tii gu' gu Dios na tu duñia'.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nat guch Xoi'kam pix pui' tu duu nach ba' biix maa'n ñi'ook bap duuka' nach ji'k buiñor ti jii'gi'ndha'

¹¹ Aapi'm na pim ji'k cham jir Israel kam ja'tkam, gui' nam jir Israel kam ja'tkam jup jam tiiti' am: Gu ja'tkam cham jum matgilhdhadam. Ba' diilh gu Israel kam ja'tkam jup jum tiiti' am: Aach ja'tkam jich matgilhdhadam. Ba' dhi' nam pui' jam tiiti', ja'p kai'nkam jup kai'chdha' am na pim aapi'm cham tu'r kikii' ja'tkam, pu cham jam a'm ti niidhim gu Dios. Diilh sap ba' ja a'm ti niidhim panaas nam jum matgilhi'n ja tutku' bhaan. ¹² Gu' pix ji na gu' maaxik aapi'm cham tu' buiñor jup ti jii'ndhat guch Xoi'kam, dilhkob jup tui'kat japim, cham tu' ja biim gu Israel kam ja'tkam. Ba' pui' cham tu' jam a'm jup bipio'-dat gui' nat tu' ja iimchux pu bijik gu Dios gu Israel kam ja'tkam, nam jaroi'r ja'tkam tugi'n. Cham tu' pim pui' ja'k tu jimdat nat jax ja'k maa'n ñi'ook jup duu gu Dios ja bui gu Israel kam ja'tkam, ja'p pix japim duduakat ya' dhi oi'n- ga'n bhaan. Pu cham buiñor ti jii'gi'ndha' pim gu Dios, pu cham mat ka' pim sia na pim pa ja'k jiimda'. ¹³ Ba' sia ku pim mik jup tui'kat buiñor gu Dios, xib na pim maap bap tui'dhi' guch Xoi'kam na pim buiñor ba ti jii'gi'n, mia'n ba ai pimit, pu kai'nkam jich a'mkam muu gu' guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit. ¹⁴ Guch Xoi'kam pix pui'ch dhuu nach cham kach bhabhaakui'ndha'. Nat muu pix bhaan gu u'uux na gai biit, dhi' ki'n pui' ba tu duu nach mi' dhir maa'n ñi'ook bap duuka' jam bui aapi'm na pim cham jir Israel kam ja'tkam, gio aapi'm mu dir bha ja'k jich bui aach nach jir Israel kam ja'tkam. Panaas kut iar gu tu'

na pui'ch dhuukat, ba' xib ja'p ji buusan nach maap bar jich oi'dhagim. ¹⁵ Guch Xoi'kam pix nat muu bhaan gu u'uux na gai biit nach ba' cham tu' pui' ja'k ka tu jim na jax tu daaxix na tu aagix, nach pu'ni tu' pix ja ilhii'ndha' gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, ja'p ji buus nat daam dir mim jaax gu i'ra'n na ba' cham ka maax ka' pui' na jax ja'k tu aagix kat. Ba' xib ja'p ji buusan na pu cham pai' ka maati' gu pui' ja'k aach jich bui, maap pix bar jich oi'dhagim ich xib, nach gu' maap buiñor bap tui'dhi' guch Xoi'kam. Diilh guch Xoi'kam pix pui'ch dhuu nach cham kach bhabhaakui'ndha'. ¹⁶ Daipu' nat muu pix guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit, mi' jotmoda' cham kach bhabhaakui'ñ ich. Cham ka jam bhaamki'ñ ich aach ya' dir mu ja'k jam bui aapi'm na pim cham jir Israel kam ja'tkam, gio aapi'm mu dir bha ja'k pui' cham jup kach bhaamki'ñ aach nach jir Israel kam ja'tkam. Maap jach pix jix bhai' ba kai'ch, nat gu' maa'n maa'nkam pix jup jich dhuu.

¹⁷ Guch Xoi'kam bhach bhiidhak gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga nach jax ja'k cham kach bhabhaakui'ndha', nach jax ja'k maa'n ñi'ook bap duuka', pui' na jax aapi'm na pim cham jir Israel kam ja'tkam na pim mik jup tu't buiñor gu Dios, gio aach nach jir Israel kam ja'tkam nach pu mia'n jup tu'ii' buiñor gui'. ¹⁸ Gio nat muu pix guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit nach ba' maa'n ii'mda' pix bap duuk. Aapi'm na pim cham jir Israel kam ja'tkam jach jam bui maa'n ii'mda' bap duuk, gio aapi'm mu dir bha ja'k pui' maa'n ii'mda' pix bap duuk jich bui aach nach jir Israel kam ja'tkam. Ba' maa'n ii'mda'p duiñchugit jach amuub bap tu'ii' buiñor gu Dios jich Gi'kora'. Ba' pu'ni nach jax maa'n ii'mda' bap duiñchu', maap biix jach buiñor aaya' gu Dios. ¹⁹ Ba' xib cham tu' pim kar jai'

ja'tkam buiñor gu Dios, cham tu' pui' kam tiiti' pim na pim cham jir Israel kam ja'tkam, na pim gu' xib pui'p bar Israel kam ja'tkam, maap bar jum oi'dhagim japim gui' nam jir Israel kam ja'tkam. Gio jai'p bar ja'tkam tugi'ñ japim gu Dios, pui'p tu jam makia' ba' na jax tu ja makia' gui' nam pur Israel kam ja'tkam. ²⁰ Aapi'm na pim ji'k buiñor ba ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, ja'p ji buan japim na jax gu joodai na daam dir mui' ba bhi'ñbakchix ka' bhaan gu jai' joodai na bitaa'n jup darka'. Gu joodai na bitaa'n darka', dhi' pui' ji buan am na jax gui' nam ji'k jir noonbi'ñ guch Xoi'kam, piam gui' nam bhaankam tu a'ga gu Dios. Ba' diilh guch Xoi'kam ja'p ji buusan na dhi'r di' gu jodai na biix bhaan jum siisap dhi' dhi bhi'ñbak. ²¹ Ba' na pim saalh kaapakaim na pim buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, ja'p ji buusan na diilh guch Xoi'kam saalh tiimuim dhi' dhi bhi'ñbak, dai pix no' pim biix maa'n ñi'ook jup duiñchugit buiñor xip tui'dhi'. ²² Na gu' no' pim aapi'm biix buiñor xip tui'dhi' guch Xoi'kam, biix jir bhi'ñbak-i'ñ ka' pim, mi' ba'r mi' ka' na pai'p tu-i'ka' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' bhaamkamu'n gu Dios.

**Na ba tu aa'nda' gu Paablo nat
tu' bhaan ti ti gu Dios na
bhaankam tu juana'**

3 Aa'ñ Paablo, pu kai'ñkam ya' kuup iñ nañ jir tujuandam tugi'ñ pix guch Xoi'kam, ku gu' mi' pui' tu duñim iñ ji na jax ja'k jix bhai' tu jam jimia' aapi'm na pim cham jir Israel kam ja'tkam. ² Bax maat japim dho nat gu Dios pix pu chu'm ki'n jiñ dhai nañ pu'ni jam aagi'ndha' nat tu' bhaan xich joi'mdak jix bhai'ch dhuu, pui' nat jax pu ti bijik na tu duñia'. ³ Gu Dios diilh jiñ mattuda gu' nañ ba'x maatit ba kee nat jax ja'k tu dai pu bijik na cham jaro'i' maatit keeket. Dhi' ba'r di' na ñich jax ja'k mu tu jam ua'ñ ji'k

daam biipi' dir. ⁴ Ba' no' pimit gu'x bhai' jiñkaidhak jix maatit kai dhi' na ñich jax mu tu jam ua'ñ, bax maat japim nañ jax ja'k jix maatit kœe pui' nat jax ja'k tu daasak gu Dios nat jax pum aa bijik na cham jaroi' maatit. Guch Xoi'kam gu' na bhaan tu a'gat jup kai'ch, pui' ba tu duu xib nat jax ja'k tu dai bijik. ⁵ Dhi' nat tu' jax ba duu xib gu Dios, nat bijik pui' ja'k pum aa na tu duña', dhi' pu cham tu' ja mattudak guch bopxi kat gui' nam bijik ya' tu duduakat. Ba' xib bhaankam gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' ba ja mattuda gu Dios gui' nam jir noonbi'ñ guch Xoi'kam nam bhaankam tu a'gat jix u'uañ ki'n ya' oipo. ⁶ Nat jax ja'k jum aagak tu dai gu Dios bijik na tu duña' pu'ñi gatuuk, jir dhi'ñi: Na sap pu'ñi bhaankam guch Xoi'kam bax bhaai'n ka' biix gui' nam ji'k cham jir Israel kam ja'tkam ka' nam pui'p ba bubuakia' mi' dhir bhaan gu boi nam bhaan mu ja'k jiim nam pai' gammiji mi' pup jum tul-hiñdha'. Gio na bax bhaai'n ka' ip na jai'p tu ja makia' gu Dios na tu' ja bi'i'ñ gui' nam jir Israel kam ja'tkam, dai pix ba' nam aa' nam ti jii'ñdha' na maaxik jir silhkam pui' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam.

⁷ Jix bhai'ñ dhuu aañ gu Dios, tii' nat jiñ dhai nañ aañ ba'r di' ka' nañ pui' nai' ja aagi'ñdha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, na gu' bixchu'x bhaai' na pu tu duña'. Tii cham tu'r am kat na dhi' ki'n jiñ dha'ñsada', ⁸ nañ gu' tiir cham tu', gampai' tu'm iñ ja bui gui' nam pui' Dios jup jir ja'tkam tugi'ñ. Gu' ji nat gu' gui' xiñ joi'mdak jiñ dhai nañ aañ jir di' ka' nañ nai' tu ja a'gid-ha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, nañ ja aa'ñdha' na bhaankam guch Xoi'kam jix bhai' ba tuch jim. Biix aixim bhaan jix bhai' ba tuch jim na jaroi' pu cham ji'xdha' tiimo' sia ku tii

ba tu ja'kilhi'ñ. ⁹ Biix pu chu'm ki'n jup jiñ dhai gu Dios nañ ja mattuda' na jax ja'k pui' tu duñiim nat jax ja'k ilhdhak tu daasak bijik. Diilh gu Dios nat pui' ja'k ilhdhak tu dai bijik, dhi' nat jaroi'p tu duu biix na ji'k tu'x chu maax ya' dhi oi'ñga'n giox dhaam ja'k. Mui' oid-ha' bap duu nat pui' ja'k ilhdhak pu tu dai na tu duña' pu'ñi gatuuk. ¹⁰ Ba' xib gui' nam i'ii'mda' bhaan jix chu jai'ch, pui' na jax gu noonbi'ñ gu Dios gio gu jai' biix aixim nam jix chu jai'ch, na bixchu'x bhaai' nam pu tu duña', nam xi ja nii'ñdha' gui' nam ji'k buiñor ba ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, dhi' bhaan ba machia' am na gu Dios bixchu' bhaan joidham jix chu matda'. ¹¹ Pu'ñi ja'k pum aa gu Dios na tu duña' jano' bijik nat jax pui'm aagik pui' ja'k tu dai, ba' xib maaxik ya' pui' ba tu duu bhaankam gu Ge'kam jich Xoi'kam. ¹² Ba' taxchaabgi'ñ ich guch Xoi'kam nat jix bhai'ch dhuu, dhi' nach jaroi' buiñor ti jiigi'ñ, na gu' xib bax bhaai' nach mia'n aaya' buiñor gu Dios cham tu' bhaan ji chotdonit. ¹³ Ba' cha'pim jum o'jolphdhat buiñor xi chi jiigi'ñdha' guch Xoi'kam. Soi'ñ jam titda na pim cham tu' dhi' bhaan jum o'jolhi'ñdha' nañ giilhim jiñ chulhiñ aañ, na gu' dhi' nañ jax jiñ chulhiñ, jam a'mkam aapi'm jañ pui'ñ chulhiñ. Gu' ja'pji na pim jix bhai'm taatit mi' pui' xi jiimda' nañ kapbhai' jam a'mkam jiñ chulhiñ.

Na ba tu aa'nda' gu Paablo nat ji'x ki'n xich joi'gilh guch Xoi'kam

¹⁴ Ba' biix dhi' pu kai'ñkam jañ jiñ o'l-hia ki'n kiikat gammiji buiñor tu daan gu Dios, dhi' nar Gi'korga'n gu Ge'kam jich Xoi'kam, ¹⁵ dhi' nat jaroi'p tu duu biix na ji'k jix chu jai'ch ya' dhi oi'ñga'n giox dhaam. ¹⁶ Gio ja'p jañ soi'p titda gu Dios, na bixchu' bhaan jir jix chumñigam bhammix dhaam na pai' dhir jix io'm jir Ge'kam, na git bhaankam gux Dhuudu'

kam jix Uań Ii'mdaga'n pui' jam duńia'
na pim jix io'm buińor xi chi jiigi'ńdha'
guch Xoi'kam, na dhi' pix pui' jam gugu-
uxdha'. ¹⁷ Biix jań pui' soi'p titdatu' gu
Dios na diilh guch Xoi'kam pix jam ju-
jur am ba kioka', dai na pim aapi'm pui'
ja'k buińor ti jiigi'ńdha'. Gammiji pim
ba' joidham jix kiigalhdhat gu Dios mi'
pui' xi jiimda' na jax jix aa', gio na pim
jix ja joi'mdat jix bhai' xi ja bua't gu jai'
ja'tkam ¹⁸ na pim ba' dhi' bhaan bhai' ji
machia' nat ji'x ge'kam ki'n xich joi'm-
dak jix bhai'ch dhuu guch Xoi'kam biix
nach ji'k buińor ba ti jiigi'ń. ¹⁹ Pui' ja'k
soi'p titdatu' iń ba' gu Dios na gui' pix
jam mattuda' na jax kai'ńkam jup jum
kai'ch no'ń maa'n jix kiigalhi'ń gio no'ń
maa'n jix joi'gi'n. Jix io'm jir ge'p jum
duukam gu' dhi' na pui'm kai'ch, cham
tu' nach ji'x ilhii'ń aach dhiilh. Ba' no'
gu' dhi' jam a'm bap tui'dhi', mi' dhir
dai na pim jix bhai' ba machia' na jax jir
tu'm kam gu Dios.

²⁰ Gu Dios jich makia' gu tu' nach
aach taanda'. Jix io'm ge'ch makia' gu
tu', cham tu' nach aach ji'x ilhii'ńdha'
na panaas jich makia'. Piam no'ch jax
chitda na tu' bhaan jich palhbuidha', jix
io'm ge'ch palhbuidha', cham tu' ja'xbui'
nach aach ji'x ilhii'ńdha', na gu' gu Dios
jix io'm ge'x bhaai' na pu duńia' gu tu'.
²¹ Ba' biix nach ji'k buińor ti jiigi'ń guch
Xoi'kam, jum aa' nach gammiji buińor
tu daanda' gu Dios sia pik nar jax ka' git.
Pu'ńi git moo tu tui'ka'.

**Na pui' ba ja tiida' gu Paablo
nam maa'n ii'mda' pix jup
duińchu'nda' biix nam ji'k
buińor ti jiigi'ń guch Xoi'kam**

4 Ba' aańi' nań ya' kuup, pu kai'ńkam
pix nań jir tujuandam tugi'ń guch
Xoi'kam. Aań soi'ń jam titda na pim
mi' pui' tui'ńgida' na jax ja'k bhaan jix
maati' ka' nat jam a'm ba ti ti gu Dios,
jam a'm ba ti niidhim gu' aapi'm. ² Soi'

pim pix bam ilhii'ńdha', bar jix bhab-
hai'kam ka' pim, cha'pim ka bhaa'mna'
ka', xim jajoi'mdat japim pix bam pa-
palhbui'ńdha' sia tu' na pix bhaan. ³ Xi
gaagidha' pim na pim jax ja'k ti git
cham bhakkurda' ja bui gu jai' nam pui'p
ti jiigi'ń buińor guch Xoi'kam, na pim
ba' gammiji maa'n ii'mda'p duińchu'n-
da', pui' na jax ja'k jam jurtu'n gux Dhu-
udu' kam jix Uań Ii'mda'. ⁴ Maa'n tuuku'
pim pix jup duińchu'nda' gio maa'n ii'm-
da', pui' nat jax biix maap jam boosolh
gu Dios mi' dhir bhaan gu boi na pim
bhaan mu ja'k jiimit na pim pai' gam-
miji git mi' pup jum tulhińdha'. ⁵ Maa'n
pix jix jai'ch gu' guch Ge'kam tuk, ba'
dai dhi'ch buińor ti jiigi'ńdha', gio dai
dhi'ch buińor jich bopkonda'. ⁶ Maa'n
pix jix jai'ch gu Dios, dhi' biix dhit jir
jich Gi'kora', na gu' biix dhit jir jich
Ge'kam tuk. Tu' no't jax ba ji dhuuch
bui, biix jich bui pui' tu duńia', na gu'
biix pix jich a'm ti nii'ń.

⁷ Ku gu' guch Xoi'kam biix ji'ma'n jich
dharai ji nach tu' jax dhuńia' bhaankam,
ba' dhi' bhaan jix joojoidhaich mi' pu
duńia'. Pu chu'm ki'n jich dharai guch
Xoi'kam nat jax chu'm ilh diilh, ⁸ pui'm
kai'ch gu' maa'n kap na mit pai' tu ua'-
nak gu bijik dir kam, jup jum kai'ch:
Nat pai' dhuuk giop tis jix dhaam,
mui' xi ja buuprak xi ja u'uuk gui' nat ja
bui tu kokda,
jai' ba' ya' xi ja chianik nam ji'k tu' jax
dhuńia' biix ji'ma'n.

⁹ ¿Gu' tu' ba' ku ba' pui'm kai'ch chi
nat pui' giop tis jix dhaam? Dho na ja'pni
kai'ńkam jup jum kai'ch dho nat guch
Xoi'kam bhammi dir bha tim ya' dhi
oi'ńga'n bhaan. ¹⁰ Ba' dhi' nat bhammi
dir bha tim, maa'n na jax jir dhi' pix
nat gio mui'p tis. Jix io'm daam dir ji
bii na ji'k kap jix jai'ch gux dhaam. Dhi'
ba'r di' na ja daam jup tu'ii' biix na
ji'k tu'x chu jai'ch. ¹¹ Ba' dhi' pix jup jir
di' nat jai' dhit ja darai nam pu'ńi mi-

a'n jir noonbi'n ka', nam ba' mi' dhir bhaankam nai' pu tu duña' na jax il-hii'ndha'. Gio jai' dhít jup ja darai nam bhaankam tu a'gada' na jax ja jurtu'nka'. Gio jai' dhít jup ja darai nam nai tu a'ga' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n na diilb bhaan tu a'ga guch Xoi'kam. Gio jai' dhít jup ja darai gui' nam maap ja jumpadat daich Xoi'kam jiigi'ndham ja jiñkaixdhat ja aagi'ndha' gu ñio'ki'n na jax jir jum duukam, gio ba' nam maap tu daanda'. Gio jai' ja darai ip gui' nam ja mam-tuxi'ndha' gu daich Xoi'kam jiigi'ndham nam jax ja'k mi' pui' jiiimda'. ¹² Ba' dhi' nat biix aixim tu'm ki'n ja darai, pu kai'ñkam dhi' ki'n ja darai nam ba'x joo-joidhat mi' dhir pui' duña' na jax jix aa'. Aach pu chu'm ki'n jich dharai biix ji'ma'n nach ji'k buiñor ti jiigi'n, nach ba' ya' dir pui'p tu ja a'gidha' gu jai' ja'tkam nam ba' mui'dha' gui' nam buiñor ti jiigi'ndha', gio nach ba' mi' dhir ja aagi'ndha' nam jax ja'k tui'ngida'. Na gu' nañ jax ba kai'ch nach aach ja'p ji buan nach jir tukga'n guch Xoi'kam, ¹³ nach ba' mi' dhir biix maa'n nach jax jix io'm buiñor ti jiigi'ndha', gio nach biix maap mi' pui' jiiimda' na jax jix aa', biix jix bhai' bax mat ka' ich gu' na jax ja'k jir tu'm kam gu Dios. Ba' ja'xbui' mi' pui'p ba jiiimda' ich nat ji'x mi' pui' jii guch Xoi'kam, chakui jupaaban bhii chich gu' na ji'x jum aa'. ¹⁴ Ba' cha'ch pui' ja'k ka tu jimda' na jax gu a'aalh. Na gu' gu al-hii jax ñam aa'nda' na tu duña', ja'x-pix maakam jup bam aa'nda', cham tu' pui' ka tu duña' na jax tii xim aaga' biipi' dir. Gio ba' na cham tu'x bhai' xim ga'ngada' gu jaroi' no' ba iatgi'n, ja'p pix ti jii'ndhai mi' pui' ba duña' jax ña iatgidha'. Jix jai'ch am gu' gu ja'tkam nam biix aixim tu'm ki'n tu iatgi'n, gu' ja'pji nach pui' ja'k ba tu jimda' na jax no'ch jir ge'ger ja'tkam. ¹⁵ Maa'n ii'm-da'p duiñchugit jach mi' pui' tu a'gada' na jax jir silhkam, xich jajoi'mdat ich

biix ji'ma'n. Mi'ch pui' ba tu duiñchu'nda' nat ji'k jax tu duu guch Xoi'kam nach ba' ja'xbui' mi' pui'p ba jiiimda', na gu' dhi'r jich Ge'kam tuk biix nach ji'k buiñor ti jiigi'n. ¹⁶ Guch Xoi'kam pix diilb mi' kiisa' gu jaroi' ja bui gui' nam buiñor ti jiigi'ndha' no't mi' pui' ba jii na jax jix aa'. Gio gui' pix jich Xoi'kam pui'p ja duña' biix gui' nam buiñor ti jiigi'ndha' nam biix maap jix bhai' kai'chit mi' pui' tu duña' na jax jix aa', nam ba'x io'm mui'dha' gio nam jix io'm bax chu joi'gi'nda'.

**Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nach
jumai ii'mda' ba ua' nach ji'k
buiñor ti jii'n guch Xoi'kam**

¹⁷ Ba' ja'p jañ jam titda bhaankam guch Xoi'kam jich Ge'kami' na pim cham tu' pui' ja'k ka tu jimda' nam jax chu jim gu jai' ja'tkam nam cham buiñor ti jiigi'n guch Xoi'kam, nam gu' dhi' pui' ja'k tu jim nam jax pix ilhii'n diilb, pu cham tu' bhai' pui' nam jax ja'k tu jim. ¹⁸ Cham tu mamatda' am gu' dhi' dhi ja'tkam, gio nam cham maatit te kee sia ku jaroi' tii tu ja a'gi'n na jax ja'k jir joidham, pu cham maat am ba' na joidham jir jix kii' pui' na jax jix aa' gu Dios. ¹⁹ Jir jix kaapak am dhi' dhi ja'tkam kum ba' cham maatit te kee, biix aixim pix ba tu buim am na tu' cham jir kii', na tu' cham bhaigit nam pu buada' nam pu tu buim. Ni ji'x kum iam xim ga'nga' no'r am gu pui' ka' ba' cham. ²⁰ Ba' aapi'm cham tu' pui' ja'k tu jim, na mit gu' cham tu' pui' ja'k jam aa'n gui' na mit tu jam a'gi bhaankam guch Xoi'kam. ²¹ Dai guch Xoi'kam bhaan tu jam a'gi mit, gio jam aagi'n am ip na jax ja'k jix aa' na pim mi' pui' jiiimda'. Dai pui' ja'k jir jix kii' gu' gio nar silhkam nat jax ja'k jich aa'n guch Xoi'kam. ²² Ba' cha'pim gio ja'k jup ka sulhii'nda' mu ja'k na pim pai'x buam tu jimdat biipi' dir, na pai' gux buam jum duukam pui' jam duiñchu'nda' na pim

jix buam tu buada' na tu' cham jir kii'.
²³ Cha'pim pui' ja'k kam aa'nda', dai pui' ja'k japim pix bam aa'nda' na jax ja'k jir jix kii'. ²⁴ Bar jai' ja'tkam ka' pim, cham tu' pu chu'm kia' na jax gu biipi' dir kam. Jix u'uañ ki'n japim xi gu'kgida' pui' na jax jir tu'm gu Dios, na ba' dhi' bhaan jix maati' ka' nat gui' jam pataasak jai'p jam duu. Mi' pui' pim ba jiiimda' na jax ja'k silhkam jir mi' pui'.

²⁵ Cha'pim ba' nai' kam i'iatgi'ndha', silhkam japim tum a'a'gi'ndha' biix ji'-ma'n, nach gu' biix maa'n tuuku' pix jup duuk nach buiñor ti jii'gi'n guch Xoi'kam.

²⁶ Ba' no' pimit gu' jax dhuukat tu' bhaan ma bhaak, cha'pim jum ua'tulhi'ndha', xi ñakoo'nda' pim, gio gu' cham tu' na pim bix chanoolh jix bhaak ka'. ²⁷ Cha'pim jix jii'gi'ndha' gu ja'ook no' pui' jam jurtu'n na pim jum ua'tulhdha' no' pimit pu'ni tu' bhaan ma bhaak. Dhi' bhaan ba jam mai'chia' gu' no' pimit bam ua'tulh.

²⁸ Gu jaroi' no' biipi' dir kax ixbi' kat, ya' dir ja'p ja'k cham tu' ka ti iixi'ndha'. Ba tu juanda' pix na ba' diilh noonbi'n ki'n mai'chit gu tuumiñ jai' ja maakda' gui' nam cham bhaai' nam jax dhui tu juana'.

²⁹ Giox bhai' pim tu ñiokda', cham tu' na pim giilhim kai'chdha'. Pui' pim ja'k tu ñiokda' na jax ja'k ja palh-bui'nchu'nda' nam mi' pui' jiiimda' gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ndham, gio nam cham dhi' bhaan jix buam jum aa'nda'. Dhi'x io'm jum aa' na pim jix bhai' tu ñiokda', ³⁰ na gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' pui'x buam jup jum aa'nda' no' pim jix buam tu ñiok. Jum aa' ba' na pim cham jix buam tu ñiokda'. Dhix Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' gu' na jam a'm tajaanix, ja'p ji buusan nat dhi' ki'n jam matgilh gu Dios na ba' dhi' bhaan jix maati' jam tigia' ip gio gatuuk na pim aapi'm cham tu' mu ja'k bhiya' na pim pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'.

³¹ Cha'pim biix aixim bhaan jix buam jum aa'nda', ni ku pim cham bhaak ka'. Cha'pim giilhim ja titdat ja jii'kai'ndha' gu ja'tkam. Ja'p japim xi dhui biix gux buam jum duukam mi' pui' ba jimia' na jax jix aa' gu Dios. ³² Bar jix bhabhai'kam ka' pim pix, jix ja joi'mdat japim jix bhai' xi ja bua't gu jai'. Xi chum u'uañdhat japim no' pimit tu' cham am bua, pui' nat jax xi jam joi'mdak tu jam uañ gu Dios bhaankam guch Xoi'kam.

**Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nam
 jax ja'k mi' pui' jiiimda' gui'
 nam jir maamra'n gu Dios**

5 Jir maamra'n japim aapi'm gu Dios, ba' joidham xi jam da'. Xi gaagidha' pim na pim jax ja'k tii git pui'p xi chu jimda' na jax gui', mi' pui' pim xi jiiimda' na jax jix aa'. ² Jix ja joi'gi'nda' pim gu jai' sia tu' na pix ki'n, ja'p na jax guch Xoi'kam nat xich joi'mdak jich a'mkam muu. Na gu' guch Xoi'kam nat muu, ja'p ji buus buiñor gu Dios nat jaroi' kubhioñxi gui' na ki'n joidham uub. Dhi' bhaan ba' xich joi'mdak jich chii.

³ Gu' ba' kapbhai' na pim aapi'm jai'p bar ja'tkam tugi'n gu Dios, cha'pim bhaan ka titii'ñchoka' na pim git jai' ja biim xi boppoda' gu u'uub nam cham jir jam bipna', gam jai' biix aixim gu tu' na pui'p jir ua'tulhdhara', pui' na jax ña pim cham tu' ja'p pix biix aixim bhax chu aa'nda' na pim git xi chu bia'ka'. ⁴ Gio na pim cham tu' giilhim ka tu ñiokda'. Cha'pim jix ñanaanbim kai'chdha'. No' pim giilhim bax chi'iik, xi chu dañia' pim buiñor gu Dios, xi ge'kamtuda' pim, cham tu' na pim giilhim ti'ya'. ⁵ Giox maat japim ip na ja'pniip tu tu'ii': Na gu jaroi' no' ganai' pix ja biim boppo gu u'uub sia ku tii ti biina', piam no' biix aixim tu bua gu tu' na pui'p jir ua'tulhdhara', piam no' cham am jum ju'ngi'n sia ku tii bar jix chumñigam, no' gu' ja'p pix bhax chu aa' na git biix aixim xi chu

bia'ka', dhi' cham tu' buiñor aaya' guch Xoi'kam na pai' dhir jir Ge'kam biima'n gu Dios jich Gi'kora'. Na gu' no' jaroi' biix aixim ja'p pix jix aa' na git xi chu bi-a'ka', jir jix buam jum duukam buiñor gu Dios, na gu' dhi' ja'p ji buusan na buiñor tu daanda' gu jax chu'm didios jum tiitgi-dam ja'ppix jup duiñxim. ⁶ Xim gaagidha' pim nam jax ja'k cham jam iatgidha' gui' nam nai' oipot maakam tu iatgi'n, na pu cham tu' mim nini'i'n buiñor gu Dios. Jix io'm ja tulhiinchuda' gu' gu Dios gui' nam nai' pui' tu iatgidhidha', nam gu' dhi' cham tu' mi' pui' jiiimda' na jax jix aa'nda'. ⁷ Jam aagi'n in ba' na pim cham tu' mi ja jiiigi'ndha' dhi' pu chu'm gu ja'tkam, ni ku pim am ja bipnatda'.

⁸ Gu jaroi' no' cham maat na jax jir tu'm kam gu Dios, ja'p ji buusanda' nax chu tukgam kir oirida', pui' na jax aapi'm na pim jix chu tukgam kir oipot biipi' dir na pim chakui maatit na jax jir tu'm kam gu Dios. Ba' xib na pim bax maat, jix chu maax kir ja'k ba oipo pim, jum aa' ba' na pim mi' pui' jiiimda' na jax jix aa' gu Dios na ba' dhi' bhaan jix maati' ka' na pim bax maat na jax jir tu'm kam. ⁹ Gux Dhuudu' kam jix Ua'n li'mdaga'n pix gu' diilh gu Dios jich mat-tudidha' nach jax ja'k mi' pui' jiiimda', nach jax ja'k jix chu joi'gi'nda', gio nach jax ja'k mi' pui' jiiimda' na jax jix kii' ka'm nii'n gio na jax jir silhkam. Gu' ba' no'ch gu' dhi' biix mi' pui' tu duiñchu', dhi' bhaan jix maati' ka' nach jix chu maax kir jiiimchu'. ¹⁰ Xi gaagidha' pim na pim jax ja'k tii git mi' pui' xi jiiimda' na jax jix aa' gu Dios. ¹¹ Cha'pim jai' ja palh-bui'ndha' gu tu' nam jax buada' gui' nam cham maat ni ji'x na jax jir tu'm kam gu Dios, na gu' nam ji'k tu' jax buada', pu cham tu' mi nini'i'n am. Ja'kbui' kat ji na pim ja aagi'ndha' na cham jir am pui' nam jax ja'k tu bua. ¹² Jix xi'raam gu' sia no'ch am jai' pu chu'm jup tu a'ga aach nach ji'k jix chu maax kir bap tu'ii',

nam gu'x chu tukgam kir jup tu't pui' tu bua gui'. ¹³ Ba' no'm gu' iam mi' ja'k xi baapkia' git na pai'x chu maax, jix bhai' bhai' ji machia' am git na maaxik cham tu'r pui' nam jax tu bua, giox bhai' ba machia' am na jax ja'k jir silhkam. ¹⁴ Pui' ku ba'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam:

Gor xi ñiñña,

cha'pim ka kookos ka'.

Xi baapmigia' pim mi' dhir koi'nga'n tir na ba' jam bi'ñxidha' guch Xoi'kam.

¹⁵ Ba' xi gaagidha' pim ip na pim jax ja'k tu jimda' aapi'm diilh. Pui' pim ja'k tu jimda' na jax ja'k bhaan jix maati' ka' na pim jix bhai' jam jur bia', na pim gu'r jix chu mamatda'. Cha'pim ja'p pix tu jimda' na jax gui' nam cham ja jur bia' ni ji'x. ¹⁶ Gammiji pim tu' jax xi buada' na tu'r jix kii'p jum duukam, cha'pim gam irdat darka', na gu' cham tu' gammijir jix kii' tanoolh ka'. ¹⁷ Cha'pim pui'm il-hii'ndha' na pim panaas pu cham ji'xdha' machia' na jax ja'k jix aa' gu Dios, na gu' dhi' pui' ji buusanda' na pim pu cham jum jur bia'ka' no' pim pui'm aa', gu' ja'pji na pim xi gaaga' na pim jax ja'k jix bhai' mi' pui' jiiimda'. ¹⁸ Gio na pim cham tu' maikkorda', na pim gu' biix aixim jix buam tu buada' no' pim cham jam jur ka bia', gu' ja'pji ja'kbui' kat na pim xi baidha' gux Dhuudu' kam jix Ua'n li'mda' na ge' jam a'm jum tajaana' na ba' dhi' jam jurtudidha' na pim jax ja'k tu duñiidha' gu tu'. ¹⁹ Gio na pim pai' dhuuk tu daanda' buiñor gu Dios, ki'n japim xim guguxdhat xi chu jiiñkaidhat bhaan Saalmos ta'm, gio mi' dhir japim xi boosgat na pim laala'nda', piam sia jax ña pim ja'k jix mat ka' na pim laala'nda', dai nax dhaam kam bhaan tu a'gada'. Dhi' pu'ni ja'k japim bhaan ge'kamtu'nda' gu Dios biix jam jujur ki'n. ²⁰ Gammiji pim taxchaabgi'ndha' gu Dios jich Gi'kora' na biixchu' pix ki'n jix bhai'ch

bua, bhaankam japim taxchaabgi'ndha' gu Ge'kam jich Xoi'kam.

**Na ba tu aa'nda' gu Paablo
nam jax ja'k tu jimda' daim
bipnagim gio ja bui gu ja maamar**

²¹ Tu' ka'm japim xim niniidhat biix ji'ma'n, cham tu' na pim ge'gerkam jum taat ka', na gu' pu'ni ja'k bhaan jup jix maati' ka' ba' na pim tu' ka'm nii'n guch Xoi'kam.

²² Gu u'uub gui' nam ti bipna', jum aa' nam tu' ka'm ja nii'ndha' gu ja bipna', pui' nam jax tu' ka'm nii'n guch Xoi'kam. ²³ Na gu' gu chio'n pik bhaan jup tu tu'ii', cham tu' gu ubii. Ja'p na jax guch Xoi'kam na gui' pik bhaan jup tu tu'ii' biix nach ji'k bui'nor ti jiigi'n. Gio gu' dhi' pix jich Xoi'kam gammijich palhbui'nichu'nda' sia tu' na pix bhaan, na gu' nañ jax ba kai'ch nach jir tukga'n pix. ²⁴ Jum aa' ba' na gu ubii tu' ka'm nii'ndha' gu binga'n sia pik nar jax ka' git, ja'p na jax aach nach ji'k bui'nor ti jiigi'n guch Xoi'kam nach gu' tu' ka'm nii'n.

²⁵ Gio gu chichio'n gui' nam ti bipna', pui' tu' ka'm jam jup ja niidhat jix ja joi'gi'nda', ja'xbui' pui'p jix ja joi'gi'nda' am nat ji'x xich joi'gilh guch Xoi'kam aach biix nach ji'k bui'nor ba ti jiigi'n xib. Ge'kam ki'n xich joi'mdak jich a'mkam muu gu'. ²⁶ Ba' nat xich joi'mdak jich a'mkam muu, dhi' pu chu'm nai' pup tum a'ga, dhi' nat ba' aach jax chu'm ki'n uana guch ua'tulhdhara' binkam na chich jich bopko suudai' ki'n. Gui' diilh pui' ja'k tu duu nach ba' bar ja'tkam tugi'n ka', ²⁷ diilh jich kii'mpi nach ba' joidham jix kiki' bui'nor jup tui'ka' na xich nii'ndha', na ni ji'x ku iam palhiip jich a'm jup tui'ka' gux buam jum duukam. Ja'p pix jach tui'ka' na jax gu ipuur gui' nax io'm jix chua ka', na pu cham pai' pix am jix ikoora' ka', ni ku cham pai' pix am jix xo'solhik ka', ni pal-

hiip ku pix am jax tui'ka'. ²⁸ Gu chio'n ja'pni ja'k jup jix joi'gi'nda' gu binga'n na jax gu diilh tukga'n. Na gu' gu jax chu'm chio'n no'x joi'gi'n gu binga'n, ja'p ji buusanda' na diilh xim joi'gi'nda'.

²⁹ Na gu' cham jaroi' jai'ch gu maa'nkam na gampai' pix ilhii'ndha' gu tukga'n, gu' ja'pji gammiji nam jix ja joi'mdat jix bhai' ja buada' gu ja tutku', tu ja maakda' am gio biix aixim nam jix bhai' ja buada'. Ba' pu'ni xich joi'mdat gammijix bhai'ch bua guch Xoi'kam aach nach ji'k bui'nor ti jiigi'n. ³⁰ Na gu' pui' nañ jax ba kai'ch, biix ji'ma'n nach ji'k bui'nor ti jiigi'n, ja'p ji buusan nach jir tukga'n.

³¹ Pui' ku ba'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: "Gu chio'n no't maa'n ba bhii gu ubii, mi' dhir ba jimia' ja bui gu gi'korga'n, na gu' diilhkob ja'k ba tu kiicha' biima'n gu binga'n. Ja'p ji buusnia' ba' nam maa'n maa'nkam pix jup jum du'nia' gook dit."

³² Ba'r ge'p jum duukam dhi' pui' na jax ja'k tu tu'ii' nam tu' chakui maat mui' gu ja'tkam. Guch Xoi'kam gio gui' nam ji'k bui'nor ti jiigi'n jañ ja aagit jup kai'ch.

³³ Biix dho ba' na pim ji'k jir chichio'n na pim ti bipna', jum aa' na pim jix ja joi'gi'nda' gu jam bipna'. Gio biix na pim ji'k jir u'uub na pim jup ti bipna', jum aa' ip na pim tu' ka'm ja nii'ndha' gu jam bipna' chichio'n.

6 Ba' aapi'm na pim ti gigi'kora', tu' ka'm japim jup xi ja niidhat, na pim gu' aapi'm bui'nor bap tui'dhi' guch Xoi'kam, pui' ja'k jam a'm jum aa' ba' na pim duin'chu'nda'. ² Dhi' biipi'm aa' nach pui' du'nia' na ba'x bhai' tuch jimda' nat jax tu daasak gu Dios na tu aagix ka', nat ba' mi' dhir jup tu ua'na gu Moisees, ja'pni kai'ch: "Tu' ka'm jap niidhat mi' pui' jimda' na jax jum tiidaidha' gum taat gio gum naan ³ na ba'x bhai' tum jimda' gio nap ba' mik duaka' ya' dhi oi'nga'n bhaan."

⁴Ba' aapi'm na pim tu maamar, cha'pim tu' bhaan ja bhakkutu'nda' gu jam maamar, cha'pim buam pix ja tit-dada'. Ja'kbui' kat japim xi ja mamtuxdha' nam jax ja'k jir jix kikii' ja'tkam ka', xi ja aagi'ndha' pim na jax ja'k jix aa' guch Xoi'kam.

⁵Gio aapi'm na pim pui' pix jir tujuandam nam cham jam namki'n, tu' ka'm japim ja niidhat mi' pui' xi chu duñiidha' jax ñam jam tiidaidha' gui' nam jir jam ge'gerkam tuk ya' dhi oi'nga'n bhaan, jix ja iibhidhat japim mi' pui' tu duñiidha' gu tu' nam jam chiñiidha'. Gio cham tu' na pim jix oodat parban pu buada' gu tu', gu' ja'pjix bhai', panaas ku pim guch Xoi'kam pix tujañxi'ndha'.

⁶Gammiji pim jix bhai' tu ja juañxi'ndha' sia no'm cham jam nii'n, cham tu' na dai no'm jam nii'n na pim ba'x bhai' mi' pu duñia' gu tu', na pim gu' aapi'm jir tujuandam tugi'n guch Xoi'kam, jum aa' ba' na pim mi' pui' tu duñiidha' na jax jix aa' gu Dios. ⁷Cha'pim o'jodat mi ja'p pui' xi chu duñiidhat nañ jax ba kai'ch. Pui' pim pix xim aagat na pim gu Dios pix tu juañxi'n, cham tu' gu jam ge'gerkam tuk ya' kam dhi oi'nga'n. ⁸Bax maat japim gu' na gu Dios tu ja makia' biix gu ja'tkam gui' nam ji'k buiñor ti jii'gi'n guch Xoi'kam na tu'r ja mai'chik ka', ja'xbui' tu ja makia' nam ji'x tu'x bhai'm duukam jup tu duñia' ya' dhi oi'nga'n, cham jax bua sia kum jai' dhit pu'ñir tujuandam kat pui' cham ja namkidhat piam ku gu' cham, na gu' gu Dios maa'n na jax pix ja ilhii'n.

⁹Ba' aapi'm na pim jir ge'gerkam, cha'pim buam pix ja buada' gu jam tujuandam tuk nam pui' pix tu jam juañxi'n cham ji ja namkidhat, jir jix bhabhai'kam ka' pim ja bui. Ti'ñchokat japim na jumaip jix jai'ch gui' nax io'm jir ge'kam, jir jam ge'kam tuk aapi'm gio gu jam tujuandam tuk, na pim gu' buiñor jup tui'dhi'. Gu Dios jañ dho aagit

jup kai'ch nax dhaam jup tu'ii', gui' na maa'n na jax pix ja ilhii'n biix gu ja'tkam.

Na ba tu aa'nda' gu Paablo na jax jir tuutu'm gui' nam ki'n tu kokdada' buiñor gux buam jum duukam gui' nam buiñor ti jii'gi'ndha' guch Xoi'kam

¹⁰Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, xi chañia' pim guch Xoi'kam na jam makia' gui' na ki'n biix aixim jix bhaai'n ka' na pim pu duñia' gu tu'.

¹¹Gio dhi' ki'n japim jum palhbui'ñka' nat tu' ba tu jam maa gu Dios, dhi' ki'n cham jax jam dooda' gu ja'ook sia kut tii ba ji jam oi. ¹²Nach gu' aach cham tu' tu kokda' ja bui gu ja'tkam gu ya' kam nam jix maax, gu' gui' ji nam i'i-i'mda' bhaan jix chu jai'ch nam cham maax, nam jix dhaam ja'p oipo, nam jir jix buam jum duu'nkam. Pui' bixchu'x bhaai' ip nam pu tu duñia' nam jax ilhii'ndha', gu' pix ji na gu' dai ya' dhi oi'nga'n bhaan, na gu' dai ya' pix nam ge'gerkam jum ilhii'n. ¹³Pui' ku ba'm aa' na pim xi ja da'ngia' biix dhi' nat Dios ba tu jam maa na pim ki'n jum palhbuidha' na pai' dhuuk tii ji jam mai'chia' gux buam jum duukam. Maa'n ba' na pim jax mi' pui' jii'mda' na jax jix aa' gu Dios, na gu' cham ji'xdha' jax jam dooda' sia pik jax ka' git no' pim aapi'm xi gu'ki'.

¹⁴Ba' gammiji pim mi' pui' xi jii'mit na jax jix aa' gu Dios, dai dhi' pim bhaan tu daa'ñchu'nda' na jax jir silhkam, na jax jir mi' pui'. Dhi' ba' ja'p ji buusanda' na pim jum ti'ii'ñka' gu baiñum kutuun na pim ki'n jum taa'bi'ñka' na cham jam jur am jam aaya' gux buam jum duukam na bhai' ji jam mumuuya'.

¹⁵Gammiji pim jix kii'm duuka' na pim ba' cham xijaichdha' na pim nai' tu a'ga' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam na bhaan tu a'ga nach jax ja'k jix bhai'ch chaatit tu oi'ñka'. Ba' dhi' ja'p

ji buusanda' na pim aa'nka' gu sussak gui' nam jax chu'm sandaarui'x ja a'da. ¹⁶Ba' na pim tu' silhkam soi'm ilhdhat ti jiigi'ndha' gu Dios, dhi' ja'p ji buusanda' na pim daa'nka' gu baiñum komarak na pim ki'n sosbhidha' gu u'u-u'n gu ja'ook na pai' dhuuk mui' ji jam mumuuya' xi mimiichdhai na pai' dhir jix mu'muk. ¹⁷Gu' ba' na pim cham tu' mu ja'k ka jiim na pim pai' gammiji git mi' pup jum tulhiindha', dhi' ja'p ji buusan na pim jam moom am ja baapas gu bapaiñum bopnam na pim ki'n taa'biñ, na ba' cham bhai' ja'k jam aaya' gux buam jum duukam na bhai' ji jam muuuya'. Ba' na pim jix mat ka' na ji'k jax tu ua'ñix gu ñio'kiñ gu Dios, dhi' ja'p ji buusnia' na jax no' pim daa' maa'n gu tēb kuxiir na pim ki'n jup jum palhbui'ñka', gui' nat jam maa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. ¹⁸Gammiji pim jup ti'ñchokat na pim tu daanda' buiñor gu Dios, pui' pim ja'k tu daanda' na jax ja'k jam jurtudidha' gux Dhuudua' kam jix Uañ Ii'mda', sia gu tu' na pim taanda'. Gio soi' pim jum ilhdhat, gio na pim cham tu'm o'jolhi'ndha', ja'pji na pim xi bua'tgida' na pim mi' pui' xi jiimda'. Ja a'mkam japim tu daanda' ip sia biix gui' nam ji'k jir ja'tkam tugi'ñ gu Dios. ¹⁹Sia aañ japim jiñ a'mkam xi chu daanda',

pui' pim xi chitdada' gu Dios na gui' pix jiñ guguuxdhatgida' nañ nai' tu a'ga dhi' bhaan nat jax ilhdhak bijik xib ya' pui' ba tu duu, na diilh pix pui'x chu maatit. ²⁰Gu Dios pix gu' diilh nai'ñ joot nañ pu'ñi nai' tu a'ga dhi' pui' nat jax ilh pu bijik nat xib ba' ya' pui' ba tu duu, dhi' nañ ba' ki'n ya' kuup xib. Pui' pim soi' xi chitdada' gu Dios nañ aañ cham tu' bhaan too'nnit nai' xi chu a'gidha' dhix bhai'm kai'chdham ñio'kiñ guch Xoi'kam.

Na ba ja tabuimgidha' gu Paablo

²¹Ba' gu Tiikiko nach joidham jix kii-galhi'ñ nar jich jaduun jich Xoi'kam bhaan, gam na joidham jir jix kii' tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam, dhi' mu jimia' jam bui na ba' jam aagi'ndha' nañ jax jiñ ilhii'ñ aañ gio nañ ji'k tu' jax bua. ²²Mui'ñ xi jam joochxidha' na jam aagi'ndha' nach jax jich ilhii'ñ na pim ba' bhaan jum guguuxdha'.

²³Ba' gu Dios jich Gi'kora' gio gu Ge'kam jich Xoi'kam pix jam tajaan'dha' am gui' na pim ki'n joidham jix bhai'm taatit tu oi'ñka', ²⁴gio ba' nam gammiji git pix ba' moo xi jam joi'mdat jam a'm ti niidhidha' biix na pim ji'k buiñor jup tui'dhi' gu Ge'kam jich Xoi'kam.

**GU UA'NA'N GU PAABLO NAT TU
JA UA'ÑXI GUI' NAM TI JHGI'Ñ
BUIÑOR GUCH XOI'KAM NAM**

PILIPOS OI'DHA'

Na ja ñio'kdha' gu Paablo

1 Aañ Paablo biima'n gu Timoteo nach gook dit jir tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam, mu tu jam ua'ñi'ñ ich aapi'm na pim mi' oi'dha' Piliipos na ge' daa'ñxim jir kiicham, na pim gu'r ja'tkam tugi'ñ gu Dios na pim buiñor bap tui'dhi' guch Xoi'kam Jesuus. Biix jañ jam aagit jup kai'ch na pim ji'k maap jum jumpadat daan gu Dios, sia gui' nam biipi' dir gu'kat tu jam a'gi'ñ gu ñio'k-i'ñ, gam gui' nam ja'ppix jir tujuandam mi' jam bui. ² Ba' gu Dios jich Gi'kora' gio guch Xoi'kam Jesuus nar ge'kam pix jam a'm ti niidhidha' am gammiji na pim ba'x bhai'm taatit tu oi'ñka' biix ji'ma'n aapi'm.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo na gammiji ja a'mkam tu daan

³ Aañ gammiji taxchaabgi'ñdha' gu Dios nañ ba jam ti'ñcho', ⁴ gio nañ pai' dhuuk tu daanda', jix bhai'ñ chaatit jañ jai' jam a'mkam jup xi chu dañia' biix aapi'm. ⁵ Nañ gu'x maat nach maap tu a'gichu' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, jano' dir jach maap puch dhaa'ñchu' na pimit dir ti jii'ñ, sia pui xib. ⁶ Tu' silhkam ki'n ti jii'gi'ñ iñ aañ na gu Dios pix diilh gammiji jam palhbui'ñchu'nda' na pim ba'x bhai'm duukam jup tu duiñxidhidha' dai gui', nat gu' pu chu'm ki'n jam a'm ba ti tii, pui' pu jam palhbui'ñchu'nda' jano' juugit na pai' dhuuk gio bhai'p jimda' guch Xoi'kam Jesuus ya' dhi oi'ñga'n bhaan. ⁷ Cham tu'r ja'p ja'k dhi' pui' nañ ji'k jax jiñ aa' jam bui biix aapi'm, nañ

gu' joidham xi jam joi'gi'n, ja'xbui' pui' jam a'm jup ti niidhim gu' gu Dios na jax aañ sia kuñ ya' kuup. Jiñ a'm ti niidhidha' sia ja bui gu ge'gerkam no' mit jiñ aich, nañ gu' mi' bhaankam nokia' gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, jix bhai'ñ xi ja aagi'ñdha' na jax pik jir jum duukam. ⁸ Jix maat gu Dios nañ tii xi jam tiigim biix ji'ma'n aapi'm, nañ gu' xi jam joi'gi'n bhaankam guch Xoi'kam. ⁹ Jam a'mkam tu daan iñ ip na pim ba'x bhai' machia' na pim jax ja'k joidham jix chu joi'gi'nda', cham tu' ja'xbui' na pim ji'x jix chu joi'gi'n xib, gio na pim jix chi bhiibhi'ñ ka' na pim ba'x mat ka' gu tu' na pim jax jix dhuñiik ka', ¹⁰ na pim dai gux kii'p jum duukam jup tu duñiidha' na ba'x u'uañ ka' gu jam i'ii'mda' na pim ya' ka xip tu'ii' dhi oi'ñga'n bhaan, ba' cham tu'x buam jum duukam jam tii'ñxidha' guch Xoi'kam na gio bhai'p jimda'. ¹¹ Na gu' dhi' xib ja'p ji buusan na pim oraim biix aixim tu'm gux bhai'm duukam na pim jup tu bua, jano' pim ba' ba tii'ñchu-da' guch Xoi'kam na gio bhai'p jim. Gui' pix jam palhbuidha' na ba' pui' ji chu buusnia', ba' bhaan ge'kamtuda' pim gu Dios nax io'm jir ge'kam.

Na pui' ba ja tiida' gu Paablo na pu kai'ñkam pix dua tuuku' bhaan na dai guch Xoi'kam tu juanxi'ñdha'

¹² Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aañ jam aagi'ñ na pim cham jax jum aa'nda', nat gu'x bhai'm duu na mit jiñ kuu, nat gu' ya' ba' bhai'p ji chum a'ga gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga nam jax ja'k dui cham jimia' gu ja'tkam nam pai' gammiji mi' pup jum tulhi'ñdha'. ¹³ Biix nam ji'k ya'r tujuandam ja bui gu ge'gerkam gam jai' gu ja'ppix ja'tkam, biix jix maat am nañ pu kai'ñkam ya' kuup nañ buiñor ti jii'gi'ñ guch Xoi'kam. ¹⁴ Ba' mui' guch Xoi'kam jii'gi'ñdham nam jiñ niidhat nañ

aañ kuup, bhaan jum gu'nguxdhak nai' ji chu a'ga mit gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam cham tu' bhaan ji chotdonit, jix io'm jamit pix buiñor xim biiñkadak guch Xoi'kam nar ge'kam.

¹⁵ Ji nam gu' ji'ma'n jup tu a'ga bhaankam guch Xoi'kam nam jix chi jii'-mut, gam jai' nam ja'p jum aa' nam jix io'm jix bhai' xi bua. Ba' jai' jix bhai'p tu a'ga am na jax jir mi' pui', ¹⁶⁻¹⁷ nam gu' silhkam jix ja joi'mdat gu ja'tkam tu a'ga ja'p na jax aañ, nam gu'x maat nat dhi' ki'n jiñ dhai gu Dios nañ bhaan tu a'ga'da' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam nach aagi'ñ nach jax ja'k cham jich chulhiña' gatuuk. Gui' nam tu a'ga bhaankam guch Xoi'kam nam diilh jax jup ilhii'ñ, dhi' na sap ba'x bhai' tu ja jimda' dai gu maaxik bhaan, sia ku gu' ja i'ii'mda' bhaan xiñ jiigak kat tu a'ga am. Jix io'm jiñ chulhiñchu'n am ba' dhi' pui' nam jax ja'k tu jim, daman pup nañ jiñ chulhiñ nañ ya' kuup. ¹⁸ Ba' cham jax bua sia jax ñam kai'ñkam tu a'gada', ku gu' aañ jix bhai'ñ chaat ji nam tu a'ga bhaankam guch Xoi'kam, nam gu' keejim gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ.

Jix io'm jañ jix bhai' kañ ilhdha' gatuuk, ¹⁹ nañ gu'x bhai'x maat pui' na ji'k jax tuñ dhuñchu', dhi' na jax dhuñ pix jix bhai' tuñ jimia', na gu'ñ guguuxdhatu' gux Dhuudu'kam jix Uañ li'mda-ga'n guch Xoi'kam, gio aapi'm na pim jiñ a'mkam tu daan. ²⁰ Gio gu' biix jiñ jur ki'n jup ti jiigi'ñ iñ nañ mi' pui' tu kuugalhdha' na jax jix aa' gu Dios, na gu'ñ palhbui'ñchu', ba' dai nañ jix io'm xi chu ja a'gidha' gu ja'tkam sia nam jir jaroi' cham tu' bhaan jax jiñ aagit. Ba' dhi' bhaan jiñ a'm matgilhidha' gammiji nax io'm jir ge'kam guch Xoi'kam, na pim jax pu bax maat biipi' dir nañ a'm pu matgilhim. Ba' sia no' ñich ba muu, piam kuñ pui dua, puñ a'm jix maati' ka'. ²¹ Nañ gu' aañ dai

guch Xoi'kam tu juañxi'ñdha' nañ ji'x duaka' dhi tuuku' bhaan. Ba' no' ñich ba muu, dai nañ ba tu mai'chia' na tu'ñ a'm bipio' na tuñ makia' guch Gi'ko-ra'. ²² Gio gu' no'ñ jax dhuukat duatgit dhi tuuku' bhaan maa'n nañ jax tu juantu' bhaankam guch Xoi'kam, maa'n na jax jix bhai' tuñ jimda'. Ba'x xijai nañ machia'. ²³ Cham maat iñ no'ñ mukia' piam kuñ gu' duaka'. Na gu' no' ñich ba muu, dai nañ ba jimia' nañ buiñor bap tui'ka' guch Xoi'kam. Jix io'm jix bhai' ji chu buusnia' gu pui' ja'k aañ jiñ bui. ²⁴ Gu' ji nañ gu' pui'p xiñ aa' nax io'm jix bhai' ji chu buusnia' aapi'm jam bui nañ duatgit jam palhbui'ñchu'nda' tu' na pix bhaan. ²⁵ Ku gu'x bhai'x maat iñ ji aañ nañ pui ka xi dhuatu' dhi tuuku' bhaan, ba' mu ja'k jiñ chi'ñcho iñ jam bui nañ jam guguuxdhara' na pim xi gu'ki'nda' na pim mi' pui' jii'mda' na jax jix aa' guch Xoi'kam, gio na pim ba'x io'm jix bhai'm taatit jix biiñak ka' buiñor. ²⁶ Ba' aapi'm joidham jix bhai'm ilhdha' nañ gio mup ba aaya' jam bui, nañ gu' mi oirit ba jam guguuxi'ñdha' bhaankam guch Xoi'kam.

²⁷ Ba' ja'p jañ jup xi jam tiidam jiñ jaaduñ, xim ga'ngada' pim no' pim mi' pui' jiim na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam. Na gu' no' ñich moo mui' ma jii piam ku gu' cham, pui'x chu maachim ka' iñ sia nar jax ka' git no' pim mi' pui' jiim, gio no' pim diilh xim gu'nguxdhat na pim jax ja'k jix io'm jum biiñkadim buiñor guch Xoi'kam, pui' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñi'ook nach aagi'ñ nach jax dhuñia' nach ba' cham jich chulhiña' gatuuk. ²⁸ Gam na pim cham tu' ji ja iibhidhat gui' nam xi jam bhaamki'ñ, na gu' dhi' bhaan jix bhai'x maati' ba' na pim aapi'm cham mu ja'k ka jiim na pim pai' gammiji mi' pup jum tulhiñdha' git, gio gui' nam xi jam bhaamki'ñ jix bhai'x maati' ip nam mu ja'k jiim nam pai' gammiji mi' pup jum

tulhiindha', nat gu' gu Dios pui' ja'k duu na tu tui'ka'. ²⁹Na gu' no' pim ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam, cham tu' dai jam a'm jum aa' na pim ja'p pix ti jii'gi'ndha' buiñor, gu' ja'pji sia na jam a'm jum aa' na pim bhaankam jum tulhiindha'. ³⁰Maa'n na jax pix chu'm jich a'm jum aa' nach nakga' aañ gio aapi'm, sia ku gu' jax jix xijai. Na pim jax bax maat na ñich jiñ chulhiñaimik nakoo maa'nnim, sia xib japim jix maat nañ jax jiñ chulhiñ, gu' pix ji nañ gu' nakoo'.

Na pui' ba ja tiida' gu Paablo nat soi'm duu diilh guch Xoi'kam sia ku jax jix io'm jir ge'kam

2 Aapi'm jiñ jaaduñ, no' pim bax maat na guch Xoi'kam pix jam guguux-iñ biix aixim bhaan, gio no' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' jam a'm tajañix, gio no' pim jix maat na jax ja'k jum bua no' pim nii'n na maadit mi' pai'm tulhiñ, ²jam a'm jum aa' ip na pim jix bhai' kai'chit tu oi'ñka'. Biix na pim xim ja joi'gi'nda' maa'n na ji'x. Gio jax ña pim jum aa'nda', biix maap na pim pui' ja'k jum aa'nda', cham tu' na maadit maakam jum aa'nda', sia gu tu' na pim jax jix dhuñik ka'. Aa'ñ joidham jix bhai'n chaat ka' no' pim biix pu'ni tu duiñchu'. ³Cha'pim ge'gerkam jum taatit biix aixim tu buada' na pim diilh jax ilhi'iñ, na gu' dhi' dai na pim jax dhui bhaan pix jix bhaak ka', gu' ja'pji na pim soi'm ilhdhat tu' jax buada' nar jix bhai'm duukam. Pui' pim ja bia'ka' gu jai' nam jix io'm mui' namiik, cham tu' pui' na aapi'm. ⁴Na gu' cham jir am no' jaroi' gan gaagim na ja'p jim aagit na diilh joidham jix bhai' tu jimda', gu' ja'pji biix maa'n jimdam na pim maap gaa'ñchu'nda' na jax ja'k jix bhai' tu jam jimda'.

⁵Pui' pim ja'k jup jum aagit tu jimda' na jax guch Xoi'kam na ya' xi oilhimik. ⁶Ja'pni ja'k bo nat tu jii: Sia ku

gu' ja'xbui'p jir ge'kam na gu Dios, cham ji'xdha' ja'xbui' ge'kam jum ilh. ⁷Ja'p xi dhuuk na diilh jax jir tu'm nat ba' mi' dhir tujuandam ki'n ji bii nat maa'nkam jup jim duuk maaxir ya' aach jich bui. ⁸Ba' soi' pix jum ilhi'iñdha' na ji'x ya' oilhimik tuuku' bhaan, mi' dhir ba' diilh maaxik xim kii na mit mua, na gu' tu' ka'm niidhat mi' pui' jim na jax jix aa' guch Gi'kora'. Pui' ja'k tii mit na giilhim jix buam tu jim, bhaankam jix xi'irak mua mit bhaan gu u'uux na gai biit. ⁹Pu'ni dhuuk ba' gu Dios diilh jix io'm ge'kam ki'n dai nat pai' dhuuk giop tis jix dhaam, cham jax chu'm jumai ja'xbui' joidham kaidha' na jax gui'. ¹⁰Ba' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, ja o'lhia ki'n gu'kuya' am buiñor gu Jesus biix gui' nam ji'k jix dhaam jup tu'ii', sia gui' nam ya'p tui'ka' dhi oi'ñga'n bhaan, sia gui' nam ka ko'iix ka'. ¹¹Biix bhai' ji machia' am na dai gu Jesus jich Xoi'kam jix io'm jir ge'kam, pu'ni dhuuk ba' ge'kamtuda' am gu Dios jich Gi'kora'.

Gu Paablo na ba ja aagi'ndha' guch Xoi'kam jii'gi'ndham nam ja'p ji buan nam ti bigii'n ya' dhi oi'ñga'n

¹²Ja'p jañ ba' xi jam tiidam jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan. Ti'ñcho iñ na pim tu' ka'm jiñ niidhat mi' pui' duñiidha' jax ña'ñ jam titdada' jano' nañ mup tu't jam bui. Aa'ñ ba' xib jup jix aa' na pim jix io'm tu' ka'm jiñ chiigii mi' pui'p xi dhuñia' nañ jax jam titda, nañ gu' mik jup tu'ii'. Diilh japim mi' pui' xi jiimit na pim jax ja'k cham mu ja'k bhiya' na pim pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha', tu' ka'm japim xi chi niidhat sia tu' na pix bhaan na ba'x bhai' tu jam jimda'. ¹³Na gu' gu Dios diilh pui' jam jurtudidha' na pim ba' dai gux kii'p jum duukam bhaan titii'ñhot pui' tu duiñchu'nda', na gu' gui'x aa' na pim jix bhai' ji bubuakia' buiñor.

¹⁴ Biix na pim ji'k jix bhai'm duukam jup tu buada', cha'pim bhaan ñiokboda', ni ku pim pix am bhaan tu a'gada' ¹⁵ na ba' cham tu'x buam jum duukam jam a'm jup tui'ka' nam xi jam nii'ndha' gu ja'tkam gui' nam cham tu' ka'm ti nii'n. Pui' pim ja'k tu jimda' nam jax ja'k jix maati' jam nii'ndha' na pim jir maamra'n gu Dios. Na gu' aapi'm ja'p ji buan na pim mimiim ya' dhi oi'nga'n ja bui gui' nam cham ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam, ja'p na jax gu chiichia' nam mimiimda' tukaa' ja'k bha ja'p jix dhaam. ¹⁶ Ba' dhi' bhaan jix maati' ka' nar jix bhai'm duukam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook dhi' na sia jaroi'x kii' ii'mda' tigia' no't bhaan ti jii'ndhak mi' pui' ba jii na jax jum kai'ch. Aa'ñ ba' cham pai' jax jiñ aa'nda' jano' na guch Xoi'kam gio ya'p aaya' dhi oi'nga'n bhaan no' pimit pu'ni mi' pui' jii nañ jax jam titda, na gu' cham tu'r ja'p pix ka' ba' nañ ji'x nai' oilhia' nañ bhaankam tu juana' guch Xoi'kam. ¹⁷ Ba' cham jax bua sia mit mañ mua, na gu' dhi' ja'p ji busunia' nañ aa'ñ ba' biix mui' xi chi tikia' na ji'x ka jam bi'liix na pim ti tikiim, na gu' pu'ni ja'k ji buusan na pim jum tulhiinat mi' pui' jiiim na jax jix aa' gu Dios tu' silhkam ti jii'ndhat buiñor. Aa'ñ joidham jix bhai'n chaat dhi' bhaan, tii pui'p jix aa' iñ na pim git aapi'm ja'xbui' pui'x bhai'p jum taat ka' na jax aa'ñ. ¹⁸ Gi no' pimit moo aapi'm jix bhai'p xim ilh pui' na jax aa'ñ, pui' pim ja'k xim ilhdha' na panaas aa'ñ pix jir aapi'm ka'.

**Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo na mu
ja joochxidha' gu Timoteo gio gu
Epafrodito guch Xoi'kam
jiigi'ndham nam Piliipos oidha'**

¹⁹ Aa'ñ mu jam joochxidha' gu Timoteo na mu jam tii'mira' na ba'n ua'pdha' na pim jax jum ilhii'n nañ ba' bhaan jix bhai'n ilhdha', ku gu' no'x aa'nda' git ji guch Xoi'kam nar ge'kam. Aa'ñ gui' pix

buiñor jix biiñak. ²⁰ Na gu' cham jaroi'x jai'ch na jax gu Timoteo na pui'x buam jup jum aa' jam a'mkam ja'p na jax aa'ñ. Cham jaroi' jax xim aa' iam no'x bhai' tu jam jim ka' ba' cham. ²¹ Na gu' jai' dhit nam pui' tiip ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam, diilh pix nam jax ilhii'n nam mi' pui' jiiim, cham tu' na jax ilhii'n guch Xoi'kam. ²² Dai gu Timoteo nax bhai' mi' pui' jim. Jix maat japim sia aapi'm na jax ja'k tu jim jano' na puñ oi'ñchu' na chich bhammi dir tu jam a'gi gux bhai'm kai'chdham ñi'ook, biix aixim tu'm ki'n jiñ palhbuidhim ja'p na jax maa'n gu alhii no' joidham jix jiigi'n gu taata'n. ²³ Dhi'n ba' miji xi jam joochxidha' nañ jax pix xi machia' na jax ja'k tuñ jimia' nañ ya' kuup, ²⁴ sia kuñ gu' aa'ñ diilh buiñor jix biiñak kat ti niira na diilh pix pu ti'ya' guch Xoi'kam nañ jootom diilh mu jimii jam tigia' na pim jax jum ilhii'n.

²⁵ Gu' ba' xib nañ mui' xiñ ga'nga, biix jup jum aa' nañ mu jam joochxidha' gu Epafrodito na pui'p jir jich jaduun jich Xoi'kam bhaan, sia ku pimit gu' aapi'm bhammi dir bhañ joochxi nach ba' pu'ni ya' maap ba tu juan bhaan gux bhai'm kai'chdham ñi'ook dhi' nach ki'n jich chulhiinat xi ñakoo'. ²⁶ Tii xi jam tiigim sap biix aapi'm na pim jax jum ilhii'n, gio sap nax buam jum aa' na pimit pui' ti kai nat tu ai. ²⁷ Maaxik jup tu ai dho, tiip muu, gu' ji nat gu' siamri diilh gu Dios jix joi'mdak ma tii, sia aa'ñ xiñ joi'mdak jiñ chii nañ ba' cham jumai pup bhaan jix buam jiñ aa'nda', daipu' nañ tu' pix pu bhaan jix buam bañ aa'. ²⁸ Mijiñ ba' moo xi jam joochxidha' na pim ba' cham jax kam aa'nda' na pimit giop ba tii, dai na pim joidham jix bhai' bam taat ka', jootom moo bhammi dir ba ji busunia'. ²⁹ Joidham japim jix bhai'm ilhdhai aichdha' na bhammi ba aaya', ja'p japim ilhdha' na jax gu mia'n jam jaduun, na gu' pui'p ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam. Jix io'm japim tu' ka'm ja niidhat jix

ja joi'gi'nda' gui' nam pu'ni ja'k tu jimda' na jax dhi'. ³⁰Tii' na gu' dhi' tiip mumkim, pu kai'nkam pix na jai'p jir tujuandam tugi'n guch Xoi'kam. Cham jaroi' maadit aapi'm iam bha jimii'k jax kai'ch gu' na pim tu' bhaan xiñ palhbuidha' nañ a'm tum aagim ya' nañ pai'p tu'ii', dai dhi' na ya' ja'k giixchu'nda'.

Gu Paablo na ba ja aagi'ndha' nax io'm jum aa' nach mi' pui' jiidma' na jax jix aa' gu Dios, cham tu' nach jax ja'k tu jimda' aach diilh

3 Aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, jix bhai' pim jum taat ka' buiñor guch Xoi'kam. Maa'n nañ jax jam titda xib, na gu' aañ jiñ bui cham jax bua siañ pix miji dir bhai' ji kiksa, pui' na ñich jax tu jam ua'ñxi biipi' dir, na gu' aapi'm bhaan maachim na pim jax ja'k mi' pui' jiidma' na ba'x bhai' tu jam jimda'. ²Cha'pim mi ja kekeedat gu ja'tkam nam buam pix tu jim, nam gu' ja jikiakkichulhi'ndhat ja i'ki a'lhich gu ja tutku' gu ja'tkam nam sap ba' bhaan jix maati' ka' nam jir Israel kam. ³Jax dhui na gu' gui' nam silhkam matgilhdhix ka' nam jir Israel kam ja'tkam, jum aa' nam pui' ja'k tu jimda' na jax aach nach tu daan buiñor gu Dios, pui' na jax pix jich jurtu'n gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', jix bhai'ch chaat ich ba' nach buiñor ti jiigi'n guch Xoi'kam. Dhi' bhaan tu daa'ñchu' ich aach, cham tu' gu tu' na daam dir jich chutku' bhaan jix maax ka'. ⁴Maaxik dho aañ pui' ja'k jup jir tu'm kat bijik nañ chaku' ti jii'ndhat buiñor guch Xoi'kam. Cham jaroi' pui' ja'k jup tu jii jano' na jax aañ. ⁵Na gu' na ñich jax maaxir, jix jum baik tanoolh ki'n jiñ matgilh jamit na ba' bhaan jix maati' ka' nañ jir Israel kam maa'nkam, nam gu'r Israel kam guñ gi'kora', gio mi' dhir ja'k jim iñ na pai' gu bopxi'n

gu Benjamiin, ba' aañ jai'p jir jiñ boxii. Gu' ba' nañ jax ja'k jix maati' keeke' na ji'k jax tu aagix ja bui gu Israel kam ja'tkam, mu ja'k jañich maa'n ñi'ook jup duu ja bui gui' nam pariseos jum tiiti'nda'. ⁶Ba'x io'm jix joojoidhat mi' pui' jimda' iñ nam jax ja'k tu jimda', cham jaroi' jai'ch ka' na tu' bhaan jax jiñ chii-da', nam gu' biix pix jix mat ka' nañ mi' pui' jimda'. Ba' dhi' bhaan ge'kam jiñ chaatit bhai' ji ja tulhiinchuda ñich gui' nam ba ti jiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam. ⁷Jix io'm gu' nañ tu' ka'm ilhii'ndha' pui' nañ ji'k jax tu jimda'. Ba' xib nañ buiñor ba ti jiigi'n guch Xoi'kam, ja'p xi dhuuk jañich, na gu' pu cham tu' bhai' na ñich ba maati'. ⁸Ja'p pix gu' nañ mi' pui' jimda' bak sia kuñ cham tu' mi chiigim jiñ ii'mda' bhaan, gu' guch Xoi'kam ji nar ge'kam nax io'm jum aa' nañ machia' nar tu'p tu'm da'. Dhi' bhaan jañ ba' gampai' pix ba ilhi-i'n nañ ji'k jax tu jimdat biipi' dir, dai guch Xoi'kam jañ pix bax dhaan gio nañ buiñor bax biñak, na gu'n a'm ti niidhim, ⁹ba' gammijiñ buiñor jup tui'ngida'. Na gu' cham ji'xdha'x bhai' bi'ya' iñ git buiñor gu Dios no'n git maa'n nañ jax mi' pui' jimda' na jax pix tu aagix ja bui gu Israel kam ja'tkam, gu' ja'pji na ñich buiñor tu' silhkam ti jii'n na ñich ba'x bhai' ji bii. ¹⁰Ba' xib dai nañ jix io'm jix maachim na jax pik ja'k tu jim guch Xoi'kam. Jix aa' iñ nañ ja'xbui' pui' bixchu'p jix chu aichu'nda' na jax gui' nat diilh duadik giop buus mu dir koi'nga'n tir na mit ti yaas. Ja'xbui' pui'p jix aa' iñ nañ jiñ chulhiña' nat jax jum tulhii gui', gio pu chu'm ki'n jup jix aa' iñ nam jiñ bhaamkidhaiñ mu'aa' na mit jax chu'm ki'n bhaamkidhak mua, ¹¹nañ gu' pui'p jix aa' nañ duadii giop bamgia' mi' dhir koi'nga'n tir nat jax jum duu gui'.

Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo nach xi gu'ki'nda' nach mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios nach ba' buiñor aaya'

¹² Ku gu' cham tu' ji nañ pui' kai'ñkam jup kai'ch nañ bar pu chu'm nañ jax chu'm bhaan tu' a'ga, ni kuñ cham pui' ja'k kai'ch nañ jix uañ ki'n ba kiik. Jax dhui na ñich gu' chakui ai na pai' juugit tu daaxix nañ aaya', ba'ñ a'm jum aa' nañ pui' mi' ka pup xi jimda' cham jiñ o'joldhat nañ ba' pu chu'm ba mai'chia', nat gu' pu chu'm ki'n jiñ a'm ti tii guch Xoi'kam nañ a'm jum aa' nañ aaya' sia nar jax ka' git. ¹³ Cha'pim pui' ja'k jum aa'nda' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nañ moo pui' bar tu'm. Chakui ji matgam. Ku gu' cham tu' bhaan ka titi'ñcho iñ ji nañ jax jir tu'm kat biipi' dir, ja'p xi dhuuk jañich biix. Ba' dai nañ biix jiñ jur ki'n ti jii'ndhat mi' pui' jim na jax jix aa' guch Xoi'kam. ¹⁴ Bhaan jurchichu iñ nañ tu mai'chia' buiñor gu Dios na tuñ makia' na tu'ñ a'm bipio', na gu'ch bai'ñ na tuch makia' biix nach ji'k jich chulhiinaat mi' pui' jiim nach ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam Jesusu.

¹⁵ Biix nach ji'k bhaan ba xich maat nach ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, biix dhit jach mi' pui' duiñchu'nda' na jax ja'k jum aa'. Ba' no' maadit cham maatit maakam jum aa' na jax cham jir mi' pui', gu Dios diilh pui' ja'k jurtuda' na jax jir mi' pui'. ¹⁶ Ba' pu'ñi ja'k biix maap mi' pui' ba duiñchu'nda' ich nach ji'k tu' bax maat nach a'm jum aa' nach mi' pui' duñiidha' gammiji.

¹⁷ Mi' pim pui' tu daa'ñchugit mi' pui' jiimda' na pim jax jiñ ñii'ñ aañ nañ mi' pui' jim, piam gui' pim xi ja niidhat nam ji'k mi' pui' ba jiim na chich jax ja'k jam aa'ndhak jano' nach bhammip tu't jam bui. Aa'ñ pu jam titda aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan. ¹⁸ Nam gu' mui'x jai'ch gu ja'tkam nam tii pui'p ti

jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, dai ji nam gu' pui' ja'k tu jim na jax ja'k bhaan jix maati' nam cham ji'x niidham gu u'uux na gai biit nat bhaan muu guch Xoi'kam. Mui' kim jañich bhaan ba tu jam a'gi dhi' bhaan jiñ jaaduñ, ba' gioñ pui'p xi jam titdax buam jiñ aagit. ¹⁹ Ja'p ilhii'ndha' am gu ja boopok na jax gu Dios nam ba' dai gu tu' gaa'ñchu'nda' nam gaamdha'. Gio gu tu' nam git bhaan jix xi'irda', ja'kbui' kat dhi' bhaan ge'gerkam jum taat ka' am, gio nam dai bhaan jujurtika' gu tu' na ya' dhi oi'nga'n jix chu jai'ch. Ku gu' dhi' pu chu'm gu ja'tkam mu ja'k bhiya' am ji gatuuk nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'. ²⁰ Aach ba' dai nach ba iimchudhix nach buiñor aaya' gu Dios. Ba' jix dhaam dir pix jup niira' ich na bha jimda' gu ge'kam jich Xoi'kam nax bhaai' na jaroi' na pix baabu' mi' dhir bhaan gu boi na mu ja'k bhiix na pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'. ²¹ Ba' ya'ch pataaxdhai guch chutku' na cham kii', pui' ja'k duñia' na jax diilh gu tukga'n na joidham tanoor, na gu' bixchu'x aichu'n na pu tu duñia', sia tu' na pix cham xijai kam ilhii'ñ, na gu'x io'm jir ge'kam.

Gu Paablo na pui' ba ja tiida' nam gammijix bhai'm taat ka'

4 Ba' ja'p jañ xi jam tiidam ip jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan aapi'm nañ jix io'm xi jam joi'mdat xi jam da', gam nañ tii xi jam tiigim. Na gu' aapi'm jir jiñ mai'chik, jix bhai'ñ chaat iñ ba' jam bui. Mi' pim pui' xi jiimda' na pim jax mi' pui' ba jiim na jax jix aa' guch Xoi'kam nar ge'kam.

² Gu Eboodia gio gu Siintike, aañ soi' ja titda nam iam maa'n ñi'ook xip duñia', nam gu' ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam. ³ Ba' aap Siisigo nap jir jiñ jaduñ guch Xoi'kam bhaan, iam jap mi' dhir xi ja palhbuidha' nam jax ja'k maap maa'n ñi'ook jup duñia', aañ pum titda, nap gu'

dai aap mi' pui' duiñchu' git tu juañ ja'p na jax aañ. Jum guguuxdhak jiñ palhbui mit gu' dhi gook u'uub jano' na ñich bhammi dir tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga nam jax ja'k dui cham mu ja'k bhiya' gu ja'tkam nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'. Sia biix gu Klemeente gio jai' ji'kchi pup na mit jup jiñ palhbui, ba' aañ jix maat nam dhi' biix ba ua'ñix jix dhaam bhaan gu u'uan nam pai' ja daasaim gui' nam ji'k gammiji buiñor bap tui'ka' gu Dios.

⁴ Ba'x bhai' pim jum taat ka' gammiji buiñor guch Xoi'kam. Gioñ moo pui'p xi chi'ya': Jix bhai' pim jum taat ka'. ⁵ Cha'pim ja bhaamkidhat gu ja'tkam, jir jix bhabhai'kam ka' pim pix ja bui. Na gu' guch Xoi'kam bar mia'n na gio ya'p aaya', ba' cham jir am no'm jax jam a'ga gu ja'tkam na pim cham jir jix bhabhai'kam.

⁶ Cha'pim bixchu'x buam jum aagit bhaan titii'ñchoka', gu' ja'pji na pim xi aagi'ndha' pix gu Dios buiñor ji chu daanit na tu' jam a'm jum aa'nda'. Xi taxchaabgidhai pim ba' na pim pai' dhuuk pu'ni xi aa'ndhai. ⁷ Ba' diilh jam tajaanidha' gui' na pim ki'n jix bhai'm taatit tu oi'ñka' gammiji, na gu' diilh jix bhai'x maat na jax ja'k jich guguuxdhatu'nda', sia kuch gu' aach diilh cham maat. Ba' gui' pix pui' jam jurtudidha' na pim ba' dai bhaan titii'ñchoka' na tu'r jix bhai'm duukam, ba' bhaan jix bhai'm taat ka' pim, na pim gu' maap maa'n ñi'ook jup duuk guch Xoi'kam Jesusu.

Gu Paablo na pui' ba ja tiida' nam dai bhaan titii'ñchoka' gu tu' nar jix bhai'm duukam

⁸ Ja'pniñ ba' moop xi jam tiidam jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan. Dai gu tu' nar jix kii'p jum duukam japim bhaan titii'ñchot mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios. Pui' pim ja'k tu jimda' nam jax

ja'k pix jix bhai' jam aa'nda' gu ja'tkam na pim jir jix kiki' ja'tkam. Biix aixim japim tu' ka'm xi chi' niidhat.

⁹ Pui' pim ja'k mi' pui' xi jimia' na ñich jax jam aa'ñ gio na pimit jax ja'k jiñ chi' na ñich mi' pui' jii jano' nañ bhammi dir jup tu't jam bui, pui' nañ jax ja'k tu a'-gada' na pim jiñ keeke', gio na ñich ji'k tu' jax dhuu. Na gu' no' pim biix pui' tu duiñchu', jam a'm jam tajaanidha' gu Dios gui' na pim ki'n gammijix bhai'm taatit tu oi'ñka'.

Gu Paablo na ba ja taxchaabgidha' na mit mui' ba joochxi gu tuumiñ

¹⁰ Aañ jix bhai'ñ chaat buiñor guch Xoi'kam na pimit giop mañ chi'ñcho. Ku gu' cham tu' ji nañ ja'p kai'ñkam jup kai'ch na pim moo pu cham ji'x jiñ chi'ñchokat, ja'pji nañ ja'p kai'ñkam jup kai'ch na pimit siamrix bhai' ma duu na pimit mañ palhbui ki'n gui' na pim tu' ilhii'ñ nañ a'm jum aa'. ¹¹ Dhi' sia cham pui' kai'ñkam jup kai'ch iñ na moox io'm jiñ a'm bam aagit dhi' na pimit tu' ki'n bañ palhbui. Jax dhuu nañ aañ cham jax kar jiñ aa'ndam sia kuñ palhiip pix bia' gu tu', nañ gu' bhaan ba xiñ maat. ¹² Siax maat iñ nañ jax ja'k tu jimda' no'ñ pu cham tu' bia' ni ji'x, gio no'ñ ge' bia' gu tu', pui'p jix maat iñ nañ jax ja'k jup tu jimda'. Sia tu' na pix nañ dhaam jimiidha' bhaan ba xiñ maat iñ. Pui' na jax no'ñ uamaim, bhaan ba xiñ maat iñ nañ jax ja'k nakga'. Gio no'ñ bia' nañ tu' jugia', jix maat iñ ip nañ jax ja'k jup tu jimda'. ¹³ Biix aixim cham tu' bhaan jax jir jiñ aa'ndam iñ kia', na gu' guch Xoi'kam pix nañ a'm ti niidhidhat jiñ palhbui'ñchu' nañ ba' biix aixim bhaan jix chu nakoo'nda'. ¹⁴ Ku pim ti gu' siamrix bhai' duu ji na pimit bhai' bañ joochxi na pim pui' jim aagit na bixchu'ñ a'm tum aa' nañ ya'ñ chulhiñ.

¹⁵ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aapi'm na pim bhai' oi'dha' Piliipos na

pim ji'k maap jum jumpadat daan guch Xoi'kam, dai aapi'm jix bhai' duu na pimit bhañ joochxi gu tuumiñ na pimit maap xi jumpadak ji'k na cham jam a'm kam aa', na pim gu'x bhai'm taat na ñich jam ua'p gux ki'p jum duukam jam i'i-i'mda' ir bhaan na ba'x bhai' ba tu jam jim. Jano' bhai' bañ aichulh jamit na ñich kia'pix bhai' dhir ba ji jii Mase-doonia na ñich maakam ja'k ba ji chu a'gam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga nam jax ja'k dui cham kam tulhiina' gu ja'tkam. ¹⁶ Gio gama ja'k Tesaloonika nañ bap tu'ii', gio pimit bhai'p xiñ joochxi ji'kchi kim pup gu tuumiñ na ji'k cham jam a'm kam aa' maap ji jumpadak, nañ ba' ki'n tu saba'-da' tu' nañ a'm jum aa'. ¹⁷ Ku gu' cham tu' ji nañ moo dai dhi' bhaan jurtikat jix aa' na pim pix bhai' jiñ joochxi'ñdha' gu tuumiñ, gu' ja'pji nañ tu' pik jix aa' aañ, ja'pji na pim aapi'm jix io'm ge'p jum duukam tu mai'chia' buiñor gu Dios gatuuk. ¹⁸ Aañ xib cham tu'ñ a'm jum aa' gu', kapup bia' iñ aixim na ji'k jiñ a'm tum aa', jai' pup xiñ bipio'. Pui dhi' pix

jir di' na pimit bhañ joochxi buiñor gu Epafrodito. Ba' dhi' ja'p ji buus na pimit tu kubhio ki'n gui' na joidham uub, gio na pimit ti tii buiñor gu Dios nat ba'x kii'p jum duukam ki'n tii. ¹⁹ Gui' pix ba' gammiji xi jam joi'mdat tu jam maakidha' na ji'k tu' jam a'm jum aagidha', na pim gu' buiñor ti jii'gi'ñ guch Xoi'kam. Na gu' guch Gi'kora' bixchu' bhaan jix io'm jir tu bia' kam, ²⁰ ba' dai gui' pix jix bhai' nach ge'kamtu'nda' gammiji. Pu'ñi ba' moo tu tui'ka'.

Na ba ja tabuimgidha' gu Paablo

²¹ Mi' dhir japim biix jiñ a'mkam xi ja ñio'kdha' gui' nam ji'k ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Ya' dir mui'p jam ñio'ki'ñ am guch Xoi'kam jii'gi'ñdham nam ya'ñ biim jup tu'ii'. ²² Sia biix mu jam ñio'ki'ñ am guch Xoi'kam jii'gi'ñdham gui' nam ji'k ya ja'p maap jum jumpadat daan guch Gi'kora', gui' pik nam jir tujuan-dam tugi'ñ gux io'm ge'kam Rooma kam. ²³ Ja'pni tu tui'ka' ku ba' moo guch Xoi'kam nar ge'kam pix gammiji jam a'm ti niidhidha' biix ji'ma'n aapi'm.

*GU UA'NA'N GU PAABLO NAT TU
JA UA'ÑXI GUI' NAM TI JHGI'Ñ
BUIÑOR GUCH XOI'KAM NAM*

KOLOOSAS OI'DHA'

Na ba ja ñio'kdha' gu Paablo

1 Aaň jir Paablo, jir nobii'ñ iň guch Xoi'kam, nat gu' gu Dios pui' ja'k jix aagak pu chu'm ki'n jiň dhai. Ba' tu jam ua'ñxi'ñ ich gook dit guň jaduun jich Xoi'kam bhaan na Timoteo tii'. ²Tu jam ua'ñxidha' ich aapi'm na pim pui'p jir jich jaaduň jich Xoi'kam bhaan na pim bhammi dir oi'dha' Koloosas, Dios buiñor jup tui'dhi' pim. Ba' gui' pix jich Gi'kora' Dios git jam a'm ti niidhidha' na pim ba'x bhai'm taatit tu oi'ñka'.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na gammiji ja a'mkam tu daan buiñor gu Dios

³Aaň gammiji jam a'mkam tu daan buiñor gu Dios gui' nar Gi'korga'n gu Ge'kam jich Xoi'kam, taxchaabgi'ñdha' iň gammiji, ⁴nach gu' pui' te kee na pim sap tu' silhkam biix jam jujur ki'n buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, xim ja-joi'gi'n japim sap biix ji'ma'n na pim Dios buiñor jup tui'dhi'. ⁵Ba' xib dai na pim ti niira na pim maa'n kap aaya'x dhaam nat pai' gu Dios ba tu jam bi' na pim aaya'. Ba' dhi' na pim ba ti niira na pim maa'n kap aaya' buiñor gu Dios, gux bhai'm kai'chdham ñio'k-i'ñ guch Xoi'kam nat pui' jam duu, na pimit gu' cham jax ji chi'ñik keek mi' pui' ba jii na jax jum kai'ch, na pimit gu' maat nar silhkam, cham tu' nar iat-da'. ⁶Dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na mit tu jam a'gi, jum gi'lhdim biix kap na ji'x oi'ñga'n, pix ja'x ji ti ji'ñdham am mui' gu ja'tkam, ja'p na jax aapi'm bhai' dhir na pimit ba mui'dha, sia ku mit gu' tii ji'k pix

keek ti jii'ñ na jax jix chu joi'gi'n gu Dios, maat japimit na tu' silhkam jix chu joi'gi'n, cham tu' na pui' pix jum kai'ch. ⁷Guch jaduun Epaapras pui' tu jam a'gi na pu chu'm ka'm jup tu juañ ja'p na jax aach, na pim aapi'm jaroi' pui' bia' nar jix kii' tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam. Gio aach pui'p jix kiigalhi'ñ dhi' dhich jaduun jich Xoi'kam bhaan, ⁸nat gu' dhi' ba' yach aichulh gu ñi'look na pim jax tu jim bhammi dir, pu'ñi sap xim ja joi'gi'n japim biix ji'ma'n na jax jam jurtu'n gux Dhuudu' kam jix Uaň Ii'mda'.

⁹Ba' aach moo jano' na chich jax pui' ti kai, jam a'mkam jachich pu tu daani buiñor gu Dios, jano' dir jach cham ji'x mik ka buppa nach jam a'mkam tu daan. Pui' soi' titdatu'nda' ich gu Dios na jam makia' gu matda' na pim ba'x bhai' machia' na jax pik ja'k jix aa' na pim mi' pui' jimia', sia gu ii'mda' bhaan na pim tu machia' na jax ja'k tu tu'ii'. ¹⁰Na gu' mi' dhir ba' no' pim pu'ñix bhai' bax maat, mi' pui' ba duiñchu'nda' pim na jax ja'k jum aa' no'ñ pu'ñi buiñor bap tui'dhi' guch Xoi'kam, dai gux kii'p jum duukam japim bap tu duñi-idha' gu' na jax pix jix aa' gui'. Saalh japim pu'ñix kii'p jum duukam bhai' jip tu duñia', mikkat jix io'm, na pim gu'x bhai' ba machia' na jax ja'k jix aa' gu Dios na pim mi' pui' jii'mda'. ¹¹Gio pui' soi'p titdatu'nda' ich gu Dios na gui' pix pui' jam duñia' na pim biix aapi'm jix chu nakoo'nda', na pim cham tu' jax jir jum aa'ndam ka', na gu' gu Dios joidham bixchu'x bhaai' na pu tu duñia'. ¹²Dai ba' na pim taxchaabgi'ñdha' gu Dios jich Gi'kora' joidham jix bhai'm taatit nat ba tu jam bi' na pim pai' buiñor aaya', na pai' joidham jix chu maax, nat gu' gu Dios diilh pui' pu ja tiidak guch bopxi kat na pu'ñi maa'n kap ja aichdha' nam buiñor aaya' gui' nam jir ja'tkam tugi'ñ ka'. ¹³Gu Dios mi' dhir jich boosolh na pai'ch dhaam kap

tu't gux chukgam, mi' ja'k ba'ch chuttu na pai'r ge'kam gu diilh Maraa'n, gui' nax io'm jix dha'. ¹⁴Dhi' dhi Maraa'n bhaankam xich joi'gilh ip aach nat ba'ch boosolh mi' dhir nach pai' mu ja'k ba ji-mit nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiindha', dhi' bhaankam jich uañ biix guch ua'tulhdhara'.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na chich jix bhai' ba bii buiñor gu Dios bhaankam guch Xoi'kam nat jich a'mkam muu

¹⁵Guch Xoi'kam jir di' pix gu Dios nat maa'nkam jup jim duuk ya' xi oil-himik jich bui. Na gu' gu Dios tii cham maax, jir ii'mda' pix. Pu biipi' dir bap tu-i'dhi' dhi Maraa'n nar jich Xoi'kam nat ba' mi' dhir bap tu duu biix nach ji'k tu' ti niiñ. ¹⁶Gu Maraa'n pix bhaankam jup tu duu gu Dios biix na ji'k tu'x chu jai'ch jix dhaam ja'k gio dhi oi'nga'n bhaan, pui' na jax gui' na tu' cham maax. Jup ja duu gui' nam i'ii'mda' bhaan tu dudua na biix aixim jix bhaai' nam pu tu duña' nam jax ilhii'ndha'. Dhi' biix jup tu duu gu Dios bhaankam guch Xoi'kam, pu kai'nkam pix jup tu duu na ba' guch Xoi'kam pix bhaan tu bi'ya'. ¹⁷Gu' ba' na gu' guch Xoi'kam jix io'm bijik dir pu bax jai'ch nat ba'p ba tu jai'chdhir biix aixim, gui' pix bhaan jup tu tu'ii' na ba' pui' tu tui'dhi' na jax jir joidham dhi' na ji'k tu'x chu jai'ch. ¹⁸Gio gu' guch Xoi'kam pui'p ji buusan nar jich mo' aach nach ji'k buiñor ti jii'giñ. Gio biipi' duadik jup bam koi'nga'n tir dir ja'p na jax nax io'm bijik dir pu bax jai'ch nat ba'p ba tu jai'chdhir biix aixim, pu kai'nkam biipi' duadik bam na ba' pu'ñi biix bhaan ji chu bi'ya' na ji'x tu'x chu jai'ch. ¹⁹Na gu' guch Xoi'kam pu bijik dir dhi' pix jir di' gux Ua'ñ Ii'mdaga'n gu Dios, ²⁰bhaankam ba' guch Xoi'kam pui' tu duu nax bhai' tu bi'ya' buiñor na cham mi' pui' ka tu tui'ngit na jax jix aa' biix nat ji'k tu'p tu duu na ji'k tu'x

chu jai'ch, pui' na jax na ji'k tu'x chu jai'ch jix dhaam ja'k gio na ji'k tu'p jix chu jai'ch ya' dhi oi'nga'n. Jix bhai' tu bii biix buiñor gu Dios nat jaax pix gu i'ra'n guch Xoi'kam bhaan gu u'uux na gai biit.

²¹Aapi'm cham tu' jam kiigalhdhat biipi' dir gu Dios, na pim gu' cham tu'r Israel kam ja'tkam ka' jam jujur am bhaan, daix buam jum duukam japim jup tu buada' na tu' cham jir kiñ. ²²Gu' ji na gu' xib gu Dios pix diilh pui' jam duu na pim jix bhai' bi'ya' buiñor na ba' xi jam joi'mdat jam a'm ba ti niidhim, pui' jam duu bhaankam guch Xoi'kam nat jum tulhii tuuku' bhaan na ya' xi oil-himik. Pu kai'nkam pui' duu gu Dios nax aa' na pim buiñor aaya' cham tu' bhaan u'ua'tulhdhix kam, dappaam jix u'uañ pix na pim buiñor aaya'. ²³Ba' no' pim gu' aapi'm jix aa' na pim buiñor aaya', dai na pim mi' pui' xi jii'mda' tu' silhkam ti jii'ndhat buiñor guch Xoi'kam, maa'n na pim jax mi' pui' tu daa'ñchu'nda' na pimit jax ja'k kai gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, na mit tu jam a'gi na bhaan tu a'ga na pim jax ja'k dui cham mu ja'k bhiya' na pim pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'. Dhi' ji' ji pu chu'm dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na biix kap nai' tum a'ga na ji'x jir oi'nga'n. Ba' aañi' Paablo dhi' pu chu'm ki'n jup ja palhbui'ñ gu jai' nam nai' tu a'ga, aañ pui'p tu a'gichu'.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nat dhi' bhaan ti tii gu Dios nax bhai' tu ja aagi'ndha' gui' nam buiñor ti jii'gi'ñ guch Xoi'kam

²⁴Ba' aañ xib jam a'mkam pix jiñ chulhiiñ. Jix bhai'ñ chaat iñ nañ jam a'mkam jiñ chulhiiñ, jam a'mkam ba tiimuim iñ ip sia na ji'x tii ka bi'iix nam jum tulhiiña' biix gui' nam ji'k ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Diilh guñ chuuku' ki'n jañ ja a'mkam ba tiimuim, katti ba' iam

jix bhai' tu ja jimia' diilh, pui' nat jax jup jum tulhii guch Xoi'kam jich a'mkam aach nach ji'k buiñor ba ti jii'gi'n. ²⁵ Gu Dios pu chu'm ki'n jiñ a'm ti tii nañ jix bhai' ja duñia' gui' nam ji'k pu'ni buiñor ti jii'gi'n guch Xoi'kam na ba'x bhai' tu ja jimia', nañ jix bhai' ja aa'ñd-hidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam na jax pik jir jum duukam. ²⁶ Gui'n aagit jup kai'ch nañ jix bhai' jam aagi'ndha' nat diilh gu Dios jax ja'k tu dai na tu duñia' pu'ni gatuuk. Jix io'm mui' oidha'p duu nat dir pui' ja'k tu daasak, pu cham jaroi' maatit kee'ke' na jax jir jum duukam ka'. Xib ba'x bhai' ka matgir na jax jir jum duukam, nat gu' diilh gu Dios pix jich aa'n nach ji'k jir ja'tkam tugi'n. ²⁷ Gu Dios diilh jix aa na pu'ñich aagi'ndha' aach nach ji'k jir ja'tkam tugi'n nat jax ja'k tu daasak bijik na pu cham jaroi' maatit kee'ke', nach ba' mi' dhir bhaan machia' nax aa' gu Dios na joidham jix bhai' tu ja jimia' biix gu ja'tkam, pui' na jax sia gui' nam pu'ni cham jir Israel kam. Ba' dhi' nat jax ja'k tu daasak gu Dios na pu cham jaroi' maatit kee'ke', guch Xoi'kam tii pu aagit jup kai'ch na pu'ni gatuuk ya' aaya', dhi' na jam a'm ti niidhim xib, gam dhi' na pim jaroi' buiñor ti jii'ndhat jix aik na pai' joidham jix chu abhaar.

²⁸ Ba' aach biix jich jujur ki'n jix bhai' xich ga'ngidhat tu a'gim na jax ja'k tu tu'ii' buiñor guch Xoi'kam, nach ba'x bhai' bi'ya' buiñor jano' nach pai' dhuuk buiñor aaya'. ²⁹ Dhi' bhaan jañ gammiji tu juantu' aañ, cham jañ pai'n o'jolhi'n, na gu'n a'm ti niidhim guch Xoi'kam na ba' bixchu'x bhaai' nañ pu tu duñia'.

2 Ti'ñchoka' pim jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nañ aañ jix io'm jiñ dhikoo'ndhatu' jam a'mkam aapi'm na pim ji'k Laodiisea oi'dha', biix sia gui' nam cham jiñ maat, nam pu cham pai' dhuuk jiñ ñii'n maaxik. ² Jiñ dhikoo'ndhatu' iñ ja a'mkam nam

ba'm guguuxdhai ja jujur am bhaan gammiji xim jajoi'gi'nda' biix ji'ma'n. Jiñ dhikoo'ndhatu' iñ ip nam ba'x bhai' machia' nat jax ja'k tii gu Dios bijik na tu' jax dhuñia'. Gu Dios jir dhi' pix guch Xoi'kam. ³ Ba' guch Xoi'kam pix bhaan jix jai'ch gu matda', dhi' buiñor bhaan jup tu tu'ii' sia pik nar jax ka' git. ⁴ Aañ jam aagi'n na pim ba' cham jaroi' jii'gi'ndha' sia chi moo tii joidham jix bhai' xi bua na xi chu a'ga. Na gu' dhi' na mi' pix jam iatgi'ndha', jix mamatdagim xi kai'chdha' am gu' gui' nam iatda'. ⁵ Gammiji jam ti'ñcho iñ gu' aañ sia kuñ gu' cham jam buip tu'ii' gu maaxik, ba' aañ jix bhai'n chaat nañ jix maat na pim aapi'm mi' pui' jiim na jax jix aa' guch Xoi'kam, na pim gu' sap tu' silhkam buiñor ti jii'gi'n.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nax kii' ii'mda' ba ua'ka' gu jaroi' no't buiñor ba ti jii'n guch Xoi'kam

⁶ Ba' gammiji pim mi' pui' xi jiimit na jax jix aa' guch Xoi'kam, na pimit gu' pu kai'ñkam buiñor ti jii'n. Jir jam ge'kam tuk ba' xib. ⁷ Mi' pim pui' tu daa'ñchu'nda' nam jax ja'k jam aagi'n nax aa' guch Xoi'kam, maa'n na pim jax mi' pui' tu duñiidha' na pim ba' pu dhi' bhaan jix io'm kaapaka'. Gammiji pim taxchaabgi'ndha' gu Dios.

⁸ Cha'pim mi ja kee'eda' gui' nam jix mamatdagim xi kai'chdha', nam gu' jam iatgi'ndha' pix. Jir pui' ka' dho panaas nam jax kai'chdha', gu' pix ji na gu' cham tu'r silhkam ka'. Na gu' diilh pix nam jax ilhii'ndha' nam pu kai'chdha' na jax ja jurtu'nka' gux buam jum duukam ya' kam dhi oi'nga'n, cham tu' nam mi' pui' tu daa'ñchu'nda' na jax jix aa' guch Xoi'kam.

⁹ Guch Xoi'kam maa'n na jax pix jir di' gu Dios. ¹⁰ Ba' guch Xoi'kam jir ge'kam ja bui gux buam jum duu'nkam nam jix chu jai'ch ii'mda' bhaan, cham tu'r ju-

paabkamu'n am. Jix bhai' tu jam jim ba' aapi'm na pim ji'k buiñor ti jii'gi'n. ¹¹ Gu Israel kam ja'tkam jum matgilhi'n am na ba' dhi' bhaan bax maati' ka' nam dhi'r di' gu ja'tkam tugi'n gu Dios. Ba' aapi'm sia ku pimit cham pui' ja'k duu, na pimit buiñor ti jii'n guch Xoi'kam, gu Dios pui' ja'k ba jam duu na pim pui'p bar ja'tkam tugi'n ka' ja'p na jax gu Israel kam ja'tkam. Mik ba' jam bui'ñchulh na pim ba' cham ua'tulhdhara' bhaan ka titii'ñchoka', ba' dhi' pu'ni ja'k ja'p ji buus na pimit jum matgilh ja'p na jax gu Israel kam ja'tkam na pim ba' bar ja'tkam tugi'n gu Dios. ¹² Na pimit pai' dhuuk jum bopko suudai' ki'n, dhi' ja'p jir jum duukam na pimit biima'n jum yaas guch Xoi'kam jano' na mit pai' dhuuk yaas na mit xi mu'aak. Ba' nat pai' dhuuk duadik giop buus mi' dhir koi'n-ga'n tir, aapi'm pui' biima'n duduadik jup baapam, na pimit gu' ti jii'n na dai gu Dios bixchu'x bhaai' na pu tu duña'. ¹³ Na gu' biipi' dir ja'p ji buusandat na pim ko'lix kat, na pim dai ua'tulhdhara' bhaan jum tukgi'nka', cham tu'r ja'tkam tugi'n ka' pim gu Dios. Ba' xib ba bubua pimit biima'n guch Xoi'kam, gu Dios pix diilh biima'n jam dudua'n, ba uañchudhix xib gu jam ua'tulhdhara'. ¹⁴ Biix na ji'k jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moisees, cham tu'ch palhbuidhat nach ji'k jax tii chu buada', dai na mu ja'k jich bhiichdhatu'ndat nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiñdha', gu' pix ji nat gu' guch Xoi'kam tu soo'm nat muu bhaan gu u'uux na gai biit. ¹⁵ Ba' bhaankam guch Xoi'kam, gu Dios ja xi'irbo biix gui' na bixchu'x bhaai' nam pu tu duña', nam i'ii'mda' bhaan jix chu jai'ch. Cham tu' ki'n ji bii mit nam xi ja nii'n gu jai' nam jup jix chu jai'ch, nat gu' xi ja u'uuk ja saagi'n ja tuttuk biix pu tii nam cham tu' ka bhaai', guch Xoi'kam pix nat muu bhaan gu u'uux na gai biit.

**Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nach dai
gaagidha' nach jax ja'k tu
mai'chia' gux dhaam kam**

¹⁶ Cham jir am no' jaroi' cham jam kiigalhi'n na pim kua' gu tu', piam gu tu' na pim io', piam no' pim cham tu piastat gu jax chu'm tanoolh na pai' dhuuk jum aa'nda', pui' na jax na ki-a'pix bhai' dhir ja'p ba gixia' gu masaa'n, piam na pai' dhuuk cham tum juanda'. ¹⁷ Jax dhui na gu' dhi' ja'p pix ji buusan nar ikgiga'n guch Xoi'kam, dhi' bhaan pix jum ua'rgi'n nam jax ja'k tu jimda' gu ja'tkam. Gu' ba' guch Xoi'kam pik bhaan jup tu tu'ii' dhi' biix. ¹⁸ Ba' cha'pim jaroi' jii'gi'ndha' sia ku jaroi' jax kai'ch na pim jum ua'tulhi'n, sia chi moo soi'm ilhdhat tii tu daan panaas ja bui gu noonbi'n gu Dios. Pui' xi kai'chdha' am moo nam jix dhuduu'nkam ja nii'n jix dhaam kam, gu' ji nam gu' iatda' nam jax dhui pix bhaan ge'gerkam jum taat ka', dai gux buam jum duukam nam bhaan titii'ñchoka' gu' na tu' cham jir kii'. ¹⁹ Cham tu' buiñor jup tui'ka' am gu' guch Xoi'kam dhi' pu chu'm gu ja'tkam, guch Xoi'kam pix gu' nar ge'kam ja bui dhi' nam buiñor ti jii'gi'ndha', dhi' ba' ja guguuxdha' nam jix io'm mi' pui' xi jimda' na jax jix aa'. Guch Xoi'kam pix sia ja maak na tu' ja a'm jum aa'nda' gui' nam buiñor ti jii'gi'ndha', sia guch Xoi'kam pix diilh mi' ja tuttu' gui' nam buiñor ti jii'gi'n na pai' jax jix aa' gu Dios nam tuutka'.

²⁰ Ba' aapi'm buiñor bap tui'dhi' guch Xoi'kam xib, na pim gu' ba ti jii'gi'n nat jich a'mkam muu, cham tu' pim ja bui kap tui'dhi' gui' nam ii'mda' bhaan ya'r ge'gerkam dhi oi'nga'n bhaan. Gu ba' no' pim gu' cham ja bui kap tui'dhi' dhi', ¿jax ku pim ba' pui pui' ja'k tu jim ja'p na jax no' pim panaas ja buip tui'dhi'? Pui pim ja jii'gi'n gui' nam jup jam titdada': ²¹ "Ja'p tu'm jir ua'tulhdhara' no' pim

gan da'ngi. Ja'p tu'm jir ua'tulhdhara' no' pim gan kua'. Ja'p tu'm jir ua'tulhdhara' no' pim gan di'nka." ²²Dhi' ya' pix gu' nam diilh jax ilhii'ndha' gui' nam pui' kai'chdha', na gu' dhi' saalh pui' ja'k tii pup xi chu jimdat am gu ja'tkam mikkat maakam jup ba tu duiñchu'nda', cham tu' nam gammiji pui' pu tu jimda'. ²³Tii dhor am ip pui' nam jax kai'chdha', nam gu' tu ja aagi'ndha' nam jax ja'k soi'm ilhii'ndha' gu ja'tkam gio nam jax ja'k jix bhai' tu jimda'. Ja aagi'ndha' am nam tulhiinchuda' gu ja tutku' na ba'x bhai' tu ja jimia', gu' pix ji na gu' dhi' pui' ja'k cham ji'xkat jich palhbuidha' nach jax ja'k dui nakga' nach biix aixim jix buam jix chu duñiik ka'ch chutku' bhaan.

3 Gu' ba' na pimit gu' aapi'm ko'iik giop ba dudua biima'n guch Xoi'kam, jum aa' na pim gaa'ñchu'nda' na pim jax ja'k daix dhaam ja'k tu mai'chia', na gu' guch Xoi'kam jix dhaam daa, kii'n dir ja'k daa na pai' gu Dios. ²Dai gux dhaam kam japim bhaan titii'ñchoka', cham tu' gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n jix jai'ch. ³Na pimit gu' aapi'm ja'p ji bubua na pimit koi buiñor gux buam jum duukam, ba' xib ja'p ji buusan na pim buiñor ba ulhñix gu Dios biima'n guch Xoi'kam. ⁴Guch Xoi'kam pix jir jam ii'mda' aapi'm, na gu' na pai' dhuuk maaxik jam buim maaxdha', aapi'm pui' buiñor jup jum maaxdha', ba' dai na pim buiñor ja'k ji aaya', gammiji pim ba' pu buiñor bap tui'ka' na pai' dhir jix io'm jir ge'kam.

Gu Paablo na bhaan ba tu a'ga' nach jax jir tu'm kat biipi' dir gio xib nach buiñor ba ti jiigi'ñ guch Xoi'kam

⁵Ba' kapbhai' nat ja'p ji buus na pim ba ko'iix buiñor gux buam jum duukam, cha'pim ka kiisaidha' na pim jix buam jum duukam jup tu buada'. Cha'pim nai' pix ja biim ka boppoda' gu u'uub no'm

cham jir jam bipna'. Cha'pim pui' ja'k jix buam tu jimda'. Xi ñakoo'nda' pim sia ku jax jix buam tu tatda' na pim jix buam jix chu duñiik. Cha'pim jix aa'nda' sia na pim git ja'p pix mui' xi bi-a'ka' gu tuumiñ, na gu' dhi' pui' pix jup ji buusan na jax no'ch ja bui tu daan gui' nam didios jir jum tiitgidam jup duiñxim. ⁶Na gu' dhi' pu chu'm ki'n ba' ja tulhiinchuda' gu Dios gu ja'tkam gui' nam cham ji'x kiigalhdha'. Na gu' gui' nam cham kiigalhi'ndha' gu Dios, dai pu'ñi ja'k nam tu buada', cham tu' ka'm nii'ndha' am. ⁷Aapi'm pu'ñi ja'k jup tu jimdat gu' biipi' dir na pim chakui ti jii'ndhat buiñor guch Xoi'kam. ⁸Ba' xib cha'pim kam bhabhaakui'ndha'. Cha'pim ka ga'ngada' na pim jax ja'k jix buam ja dooda' gu jai' ja'tkam, cha'pim giilhim ka ja titdada'. Cha'pim jix buam jum duukam kap tu buada' na ba' cham giop bhaamu' gu Dios jam bui. Cha'pim tu' kap jum buixi'ndha' biix dhi' pui'. ⁹Cha'pim kam i'iatgi'ndha' tu' na pix bhaan. Ba do'ñcho pimit gu' aapi'm na pim jax ka tu jimdat biipi' dir, cham tu' pim pui' ja'k ka tu jim. Kam ua'tulhi'ndha' pim gu' biipi' dir, ¹⁰xib maakam japim ba tu jim, mi' pui' ba jiim japim na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios. Saalh japim pix mi' pui' ji jimiim na jax ja'k tu jim gu Dios nat jaroi'p tu duu biix na ji'k tu'x chu jai'ch, na pim gu' saalh pix jix bhai' maachim na jax ja'k tu jim gu Dios. ¹¹Cham tu' ba'm aa' kia' sia ku jaroi'r Israel kam maa'nkam piam ku gu' cham. Piam sia ku matgilhdhix nar Israel kam maa'nkam piam ku gu' cham. Piam sia kur mi' pai' kam gu jaroi' nam pai' oi'dha' gux chutumñigam, piam ku gu' maakam ja'k kam nam pai' oi'dha' gui' nam cham tu tumñi'. Piam ku gu'r tujuandam pui' cham namkidhat, piam ku gu' namkidhix kam jir tujuandam. Jax dhui na gu' biix pix ja a'm ba ti niidhidha' guch Xoi'kam, dai no'm soi'm il-

hdhat buiñor ba ti jiiigi'n. Ba' dai guch Xoi'kam jix bhaai' na ja palhbuidha' biix gu ja'tkam sia nar jaroi' ka' git.

¹² Jix io'm xi jam joi'gi'n aapi'm gu Dios, ba' mi' jam tuttu ja bui gui' nam jir ja'tkam tugi'n na pim ba' aapi'm pui'p bar ja'tkam tugi'n ka'. Dai ba' na pim mi' pui' ba jiiimda' na jax ja'k jum aa' na pim mi' pui' jiiimda' na pim bar ja'tkam tugi'n. Xix jajoi'mdat japim gu jai', jir jix bhabhai'kam ka' pim. Soi' pim jum ilhi-i'ndha', cha'pim nai' tu kokkada'. ¹³ Xi ñakoo'nda' pim no't jaroi' maadit tu' cham am bua jam bui, cham tu' na pim tukgii pui'p dooda'. Tu uañi'ñka' pim pix, ja'p na jax guch Xoi'kam nat tu jam uañ na pim buiñor jix u'ua'tulhdhix kat.

¹⁴ Dhi' pik jix io'm jum aa' na pim jix io'm xim jajoi'gi'nda' biix ji'ma'n, na gu' no' pim xim jajoi'gi'n, biix maa'n ñi'ook jup duiñchu'nda' pim. ¹⁵ Pu kai'ñkam jam a'm ti tii gu' gu Dios na pim maa'n tuuku' pix buiñor bap tui'ñgida' bhaan gu tukga'n guch Xoi'kam. Jix bhai' pim jum taatit tu oi'ñka', na gu' dhi' guch Xoi'kam pui' ja'k jix aa', pui' ja'k jam ju-jurtu'nka' na pim jix bhai'm taat ka'. Jix bhai'm taat ka' pim ip ba' buiñor guch Xoi'kam nax bhai' jam bua.

¹⁶ Cha'pim mik buppada' na pimit tu' ba maat nat jam aa'n guch Xoi'kam, na gu' dhi' joidham jir jix kii'p jum duukam. Gio na pim pai' dhuuk tum a'aagi'ndha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam, piam na pim pai' dhuuk jum sisilhka'nda' sia tu' na pix bhaan, biipi' pim xim ga'ngimii na pim jax ja'k ti'ya' na pim ba'x bhai' ja aagi'ndha'. Xi laala'ñxidhat japim gu Dios, bhaan japim dir xi boosgat Saalmos ta'm, piam sia jax ña pix chu'm, dai nax dhaam kam bhaan tu a'gada'. Dhi' pim ba' bhaan tax-chaabgi'ndha' gu Dios gio na pim bhaan ge'kamtu'nda' biix na ji'x jam jujur ki'n. ¹⁷ Gio biix na pim ji'k jax kai'chdha', piam na pim ji'k tu' jax buada', pui' pim

ja'k buada' na jax ja'k bhaan jix maati' ka' na pim aapi'm silhkam kaichu' guch Xoi'kam nar Ge'kam. Xi taxchaabgidhat japim ip ba' gu Dios jich Gi'kora' nat jix bhai' ba duu jam a'mkam guch Xoi'kam.

**Na ba ja aagi'ndha' gu Paablo nam
jax ja'k tu jimda' nam buiñor
ba ti jiiigi'n guch Xoi'kam**

¹⁸ Aapi'm u'uub na pim ti bipna', tu' ka'm japim xi ja niidhat gu jam bipna'. Jum aa' na pim pu'ñi ja'k duiñchu'nda' na pim buiñor ba ti jiiigi'n guch Xoi'kam.

¹⁹ Gio aapi'm chichio'n na pim jup ti bipna', xix jajoi'mdat japim ip gu jam bipna', cha'pim giilhim ja titdat. ²⁰ Ba' aapi'm na pim ti gigi'kora', tu' ka'm japim xi ja niidhat gu jam tataat gio gu jam nanaan, sia na pim jir a'aalh, piam ku pim jir biipibop, piam ku pim jir ge'ger ja'tkam, na gu' pui' ja'k jix aa' guch Xoi'kam. ²¹ Ba' aapi'm na pim jir ja gi'kora', cha'pim ja bhakkutu'nda' gu jam maamar nam ba' cham tu' bhaan jum o'jolhi'ndha'. ²² Gio aapi'm na pim pui' pix jir tujuandam cham ji jam namkidhat, pui' pim tu' ka'm jup ja niidhat gui' na pim tu ja juañxi'n. Gammiji pim mi' pui' ja duiñxidhidha' gu tu', cham tu' dai nam pai' dhuuk xi jam nii'ndha' no' pim mi' pui' tu duñiim.

²³ Biix na pim ji'k tu' jax buada', cha'pim jum o'joldhat pu buada', gu' ja'pji biix jam jujur ki'n, panaas ku pim guch Xoi'kam pix pu buixi'ndha' gu tu', cham tu' gu ja'tkam ya' kam dhi oi'ñga'n. ²⁴ Bax maat japim gu' na gu Dios jam makia' gui' nat tu' bijik pu ja iimchux na ja makia' gui' nam pu'ñir ja'tkam tugi'n ka'. Bhaankam tu juaan japim gu' guch Xoi'kam dhi' na pik jir jaroi' ga'n biix na ji'k jix chu jai'ch. ²⁵ Na gu' gui' nam jix buam tu duñia' ya' dhi oi'ñga'n, cham tu' pu chu'm tu mai'chia' am, ja'xbui' ka'm jum tulhiiña' am nam ji'k tu'x buam tu duñia', na gu' gu Dios cham tu' jai' ja'p

pix jix ja kiigalhdhai ja aichdha' buiñor, gu' ja'pji gui' nam mi' pui' jimia' na jax jix aa'.

4 Ba' aapi'm na pim ji'k ja bia' gu tu-juandam pui' cham ji ja namkidhat, jix bhai' pim ja bua't, jix bhai' pim ja tit-dat, cham tu' na pim buam pix ja buada'. Ti'ñhot japim na jumaip jix jai'ch gu ja ge'kam tuk nax dhaam jup tu'ii', jam tikka' ba' na pimit jax ja'k tu jii ja bui. Jich Xoi'kam dhor di' gu ja ge'kam tuk.

² Gammiji pim tu daanda' buiñor gu Dios, taxchaabgi'ñdha' pim sia tu' na pix bhaan, cha'pim dai gam irdat darka'.

³ Jich a'mkam japim sia tu daanda', pui' pim xi chitdada' gu Dios na cham tu' tu'x buam jum duukam tu sosbhi'ñdha' nach nai' tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, nach jix bhai' ja aagi'ñdha' gu ja'tkam nat jax pik kai'ñkam bha jii ya' dhi oi'ñga'n. Dhi' ki'n ya' kuup iñ aañ nañ tu a'ga pix dhi' pu chu'm. ⁴ Pui' pim xi chitdada' gu Dios na gui' pix jiñ palhbui'ñchu'nda' nañ ba'x bhai' ja aa'ñdhidha' gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na jax jir mi' pui'.

⁵ Diilh japim xim ga'ngada' ip na pim jax ja'k tu jimda' ja bui gui' nam cham buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam. Gammiji pim tu ja a'gi'ñdha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, cham tu' na pim jax chu'm tanoolh gam irdat darka'.

⁶ Dai gux kii'p jum duukam ip na pim tu ja a'gi'ñdha' gammiji na tu' joidham jum kai'ch. Gio biipi' dir japim pu bam ga'ngada' na pim jax ja'k tiida' maa'n gu tu' na ba jam tikkada', cham tu' na pim ja'p pix mui' ba nokia' cham bhai' ji keeji na tu' pik jix maachim ka'.

Gu Paablo na ba ja tabuimgidha'

⁷ Gu Tiikiko nar jich jaduun jich Xoi'kam bhaan, joidham jir jix kii' tu-juandam tugi'ñ guch Xoi'kam, gammiji puñ palhbui'ñchu' nañ ji'k tu' jax bua.

Dhi'ñ a'mkam mummi tu jam a'gidha'.

⁸ Mu jam joochxidha' iñ na ba'x bhai' jam aagi'ñdha' nach jax jich ilhii'ñ aach ya', gio na jam guguuxdha' na pim cham tu' bhaan jum o'joldhat mi' pui' xi jimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam. ⁹ Biix mui'p jimda' biima'n gu Oneesimo na pui'p jir jich jaduun jich Xoi'kam bhaan. Jix kiigalhi'ñ ich dhi' dhich jaduun, na gu' mi' pui' xi jim na jax jix aa' guch Xoi'kam ja'p na jax aapi'm. Bax maat japim nar jaroi' dha', na gu'r mi' kam jam bui. Dhi'm ba' jam aagi'ñdha' na ji'k tu' jax jum bua ya ja'p.

¹⁰ Mu jam ñio'ki'ñ dhi u'uauan ta'm bhaan guñ jaduun jich Xoi'kam bhaan Aristaarko, nach maap ya' kuup. Gio gu Maarkos pui' mui'p jam ñio'ki'ñ, nam iampix mia'n jir jum jajaa'nim gu Bernabee. Bax maat japim na pim joidham jix bhai' tiida' aichdha' dhi Maarkos no't jax dhuuk mummi ja'p ba ji buus jam bui. ¹¹ Biix gu Jesus mui'p jam ñio'ki'ñ, nam Juusto ki'n jup jix maat ka' jai' dhit gu ja'tkam. Dai dhi baik gammijiñ biim jup tui'ñgida' am nam jiñ palhbuidhidha' biix aixim nañ tu a'ga na jax ja'k duix joi'mdat ja a'm ba ti niidhidha' gu Dios gu ja'tkam. Daipu' dhi'ñ palhbui'ñchu'nda' am sia kum gu' tii jai'p jix jai'ch gui' nam pui' buiñor jup ti jiigi'ñ guch Xoi'kam nam pui'p jir Israel kam ja'tkam. Ba' dhi'ñ ja a'm jiñ guguux-i'ñ. ¹² Sia gu Epaapras mu jam ñio'ki'ñ, dhi' na pui'p jir tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam. Dhi' pui'p jix maat japim, na gu'r mu kam jam bui. Gammiji soi'm ilhdhat tu daanda' jam a'mkam aapi'm na ba' gu Dios jam a'm ti niidhidha' na pim mi' pui' jiimda' na jax jix aa', na pim cham tu' bhaan jum o'joldhat sia nar jax ka' git. ¹³ Nii'ñ iñ aañ na tu' silhkam jix buam jum aa' jam a'mkam guch jaduun Epaapras, sia ja a'mkam jix buam jum aa' guch jaaduñ gui' nam Iaraapolis oi'dha' gio gui' nam Laodiisia

oi'dha'. ¹⁴ Sia gu Deemas ya' dir mu jam ñio'ki'ñ, gio gu Luukas, dhi' nax maatit tu ja julhii'ñ gux kako'kkam. Joidham jix kiigalhi'ñ ich aach dhi Luukas.

¹⁵ Aapi'm ba'ñ a'mkam jup xi ja ñio'kdha' biix gui' nam ji'k buiñor ti jii'gi'ñ guch Xoi'kam nam Laodiisia maap jum jumpadat tu daan. Biix japim jiñ a'mkam xi ñio'kdha' gu Ninpas, gam biix gui' nam ji'k buiñor jum jumpadat maap tu daan buiñor gu Dios. ¹⁶ Ba' na pim pai' dhuuk tiimo' na pim jiñkuidha' dhi'ñi u'uan nañ mu tu jam ua'ni'ñ, ja do'ñchi'ñpu' pim gui' nam Laodiisia maap jum jumpadat tu daan buiñor gu

Dios nam ba'p jiñkuidha'. Aapi'm ba'p xi jiñkuidha' gu u'uan gui' nam bhai'p jam joochxidha', gui' na ñich mui'p tu ja ua'ñ biipi' dir. ¹⁷ Ja'p japim tiida' gu Arkiipo nax bhai' mi' pui' xi dhuñidha' nat jax kai'ñkam bhaan ti tii gu Gø'kam jich Xoi'kam, jix bhai' na xi chu juañxidhidha'.

¹⁸ Ba' aañ Paablo, diilh jiñ ñob ki'n jañ ya' xi chu ua'na', ja'p jañ ya' xi chu jam ua'ñdha'. Xiñ chi'ñchokat japim nañ ya' kuup. Biix jiñ jur ki'n jañ aañ pui'ñ aa' na git gu Dios pix jam tajaanidha' gui' na pim ki'n jix io'm xim jajoi'gi'nda' biix ji'ma'n.

*GU BHPI' KAM UA'NA'N
GU PAABLO NAT TU JA
UA'ÑXI GUI' NAM TI JHGI'Ñ
BUIÑOR GUCH XOI'KAM NAM*

TESALOONIKA OI'DHA'

Gu Paablo na ba ja ñio'kdha'

1 Aa' Paablo biima'n gu Silbaano gio gu Timoteo, mu tu jam ua'ñxi'ñ ich aapi'm ji'ñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim Tesaloonika dibiir bhaan jup tu'ii' na pai' mui' pa' daa'ñxim jir kikcham, bhai' na pim pai'm jumpadat daan gu Dios jich Gi'kora' gio guch Xoi'kam nar Ge'kam, na pim gu' buiñor bap tui'dhi'. Ba' gui'm pix jam a'm ti niidhidha' biix ji'ma'n aapi'm na pim ba'x bhai'm taatit tu oi'ñka' gammiji.

Na ba tu aa'nda' gu Paablo nam gammiji tu daanda' ja a'mkam

² Aach gammiji jam ti'ñchot tax-chaabgi'ñdha' gu Dios na pim xi gu'ki' na pim buiñor ti jiigi'ñ guch Xoi'kam, tu jam daa'ñxi'ñ ich na ba' cham tu' jam a'm jum aa'nda' jam i'ii'mda' bhaan gio jam tutku' bhaan. ³ Pui'ch jich aagit tax-chaabgi'ñdha' gu Dios jich Gi'kora' na pimit ji'x xim biiñkadak buiñor guch Xoi'kam pu duu na jax jix aa', gio na pimit ji'x jix kiigalhdhak tu juañxi sia pui' jim tulhiñaimik, na pim gu'x io'm buiñor jix biiñak. Cham jax jum aa' pim ba' na pim pui' jim aagit na gui' pix jam palhbui'ñchu'. ⁴ Aapi'm ji'ñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, gu Dios xi jam joi'mdat jam a'm ti nii'ñ. Jix maat ich nat gui' pix jam a'm ti tiigik pui' jam duu na pim dai gui' pix ba daanda'. ⁵ Na gu' na chich pai' dhuuk tu jam a'gi guch bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam nax bhaai' na mi' dhir baabu' gu jaroi' na mu ja'k ka jimda' na pai' gammiji git mi' pup jum

tulhiñdha', cham tu' dai aach diilh pix nach jax kai'ch, gu' ja'pji guch Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda' nach a'm jup tui'dhi' nat jich guguux na chich ba'x gi'm jix oo' ki'n pu jam ti'ñ na maaxik jir silhkam pui' na jax jum kai'ch. Gaa chich nach jax ja'k tu jimia' jam bui na pim ba'ch chiigii pui' ja'k jup ba tu jimda' jai' ja bui. Jix bhai'x maat japim dho na chich pui'ch dhuu.

⁶ Ba' na pimit jax ja'k jich chiigik nach tui'dhi', pui' ja'k jup ji chu jii pimit, na gu' pui' ja'k jix aa' guch Xoi'kam. Cham jax ji chi'ik joidham jix bhai'm taatit kai pimit guch bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, na gu' guch Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda' na pui' jam jurtu'n, sia ku pimit gu' mi' dhir giilhim bam tulhii. ⁷ Ba' aapi'm jir ja booi'chu' biix guch Xoi'kam jiigi'ñdham gui' nam Masedoonia dibiir bhaan oi'dha' gio gui' nam Akaaya dibiir bhaan jup oi'dha', nam gu' mi' pui'p ba tu daa'ñchu' nam jax ji che keeket na pim tu jim. ⁸ Ba' cham tu' dai Masedoonia gio Akaaya nam pui' te kee na pim jax ja'k tu jim, gu' ja'pji sia jai' kap mul' kap nam pai' jax cham ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, bax maat am na pim buiñor jix biiñak gu Dios. Ba' aach cham tu'ch a'm kam aa' nach jax kai'chdha', ⁹ ja'kbui' kat diilh pui' tu a'ga am na chich aach pu chu'm tu jam a'gi bha ja'p ji jam pax-iarak. Sia pui' tu a'ga am na pimit joidham jix bhai'ch aich cham jax ji chi'ik. Biix pui'p xi kai'ch am na pimit cham tu' kap jum buix ja bui gu didios nar jup ja duiñ gu ja'tkam, dai gu silhkam Dios duakam japimit bhaan ba jujurti, dai gui' pim pix bar tujuandam tugi'ñ. ¹⁰ Gio nam pui'p xi kai'ch na pim jax ja'k tu't niira na gio bhai'p jimda' guch Xoi'kam, Maraa'n gu Dios, nat Dios pix diilh dua'ñdhak mi' dhir buusai' koi'ñ-ga'n tir. Gu Jesuus jir di' nach palhbui'ñ nach ba' cham jich chulhiña' na cham

xiim jum aaya' nam jix io'm jum tulhi-
iña' gui' nam cham mi' pui' jimia' na jax
jix aa'.

**Na ba tu aa'nda' gu Paablo nat
jax ja'k tu jii ja bui**

2 Aapi'm jix maat jiñ jaaduñ jich
Xoi'kam bhaan na chich cham tu'
tu' kub pix tu a'ga gux bhai'm kai'chd-
ham ñio'ki'ñ gu Dios jano' nach bha ja'p
tu jam a'gidhim, ²sia kuch gu' biipi'
dir jup xich chulhiñaimik bhammi Pili-
ipos na pim jax jup bax maat. Giilhim
jamit biix aixim jich chitdaimik jich gibi-
imik, gu' ji nat gu' gu Dios jich palhbui
nach ba' aapi'm jup jam aagi'ñdha' gux
bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu
a'ga na jax ja'k jix bhai' na pim duña',
na pim ba' cham mu ja'k ka jii'mda' na
pim pai' gammiji git mi' pup jum tulhi-
iñdha'. Cham jax jich aagik jachich tu
jam a'gi sia kum mui' dhät tiich o'bhagi'ñ
nam cham jich kiigalhdhat. ³Nach gu'
aach maaxik jix maat nach mi' pui' tu
a'gim na jax jir silhkam, cham tu'r gama
ja'k. Ni kuch cham iam maakam ja iat-
gidhat gu ja'tkam tu' mi' tiigim na ba'
aach diilh jich a'm ji chu bi'iidha'. ⁴Jax
dhui na gu' gu Dios pux maatit jich ñii'ñ
nach jax jir tuutu'm. Jix kiki' ja'tkam
jich chiigik pu chu'm ki'n jich dharai
nach nai' tu a'ga' gu ñio'ki'ñ na bhaan
tu a'ga nam jax ja'k duña' gu ja'tkam,
nam ba' cham mu ja'k ka bhiya' nam
pai' gammiji mi' pup jum tulhiñdha'.
Dai ba' pu'ñi pix jach tu a'gim, cham
tu' jumai tu' pup kui'mgi'ñ ich, ni ku
chich cham aa ip nam pix jix bhai'm
taatit joidham jich aa'nda' gu ja'tkam,
nach gu' aach jix aa' na dai gu Dios jix
bhai'm taat ka' aach jich bui, gui' nax
bhai'x maat nach jax jich aa' jich jujur
am bhaan. ⁵Gio cham pai' dhuuk mu
pai' giilhim biix aixim xi bua ich nach tu
jam a'gi'ñ na pim jax ja'k joidham jich
keëji pix jix bhai'ch aa'nda' git, jix maat

japim dho. Ni ku chich cham pai' dhuuk
mu pai' bixchu' bhaan tu a'gimik ma'iich
gu tuumiñ. Jix bhai'x maat sia gu Dios
na chich cham tu' pui' tu jii. ⁶Pu cham
jich ko'raaro gu' na jaroi' ge'gerkam
jich bia'kat pix jix bhai'ch aa'nda', ni
jaroi' dho moo, ni aapi'm. ⁷Jix bhaigit
ip dho nach pui' ja'k tu jimia' na jax gu
ge'gerkam, nach gu' bhaankam tu a'ga
guch Xoi'kam nach jir noonbi'ñ. Gu' ji
na chich gu' ja'p pix tu jii jam bui na
jax gu a'aalh, gio ja'p na jax maa'n gu
ubii nax ja da'dat jix bhai' ja buada' gu
maamra'n. ⁸Pu'ñich jup jam ilhii'ñ aach
na pim panaas jir jich maamar. Joidham
xi jam da'dat xi jam joi'gi'ñ ich, cham
tu' na chich dai gu ñio'ki'ñ gu Dios pix
xi chu jam a'gidhak, gu' ja'pji sia guch
i'ii'mda' na jam a'm jup tu'ii'. Joidham
tu' silhkam ki'n xi jam da' ich gu'! ⁹Jiñ
jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, sia ti'ñcho
pim dho chi nach jix io'm tu juanaimik
nach ba' mai'chikda' gu tu' nach a'm jum
aa'nda'. Tu juanda' ich nabap tanoolh
gio nabap tukaa', nach gu'x mat ka' nax
xijai ka' aapi'm jam bui na pim tu' ki'n
jich xiispa' nach bha ja'p tu jam a'gi'ñ
gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios.

¹⁰Aapi'm dhox bhai'x maat gam sia gu
Dios na chich mi' pui' tu jii na pimit jax
ja'k joidham jix kiki' ja'tkam jich chi.
Jix bhai' niidhix kam jachich pu tu duu
jam bui aapi'm na pim ti jiigi'ñ buiñor
guch Xoi'kam. ¹¹Gam na chich jam gu'n-
guxdhimik na pim jax bax maat ip, jam
aa'ndhimik ich biix ji'ma'n na pim jax
ja'k tui'ngida', ja'p na jax maa'n gu
maa'nkam no' tu ja aagi'ñ gu maamra'n.
¹²Jup xi jam tiidak jachich na pim pui'
ja'k duña' na jax ja'k bhaan jix maati'
ka' na pim Dios bar ja'tkam tugi'ñ, na gu'
aapi'm bar dhi' na pim ba iimchudhix na
pim buiñor aaya' na pai' dhir jix io'm jir
ge'kam na joidham jix chu abhaar.

¹³Pui'ch jup taxchaabgi'ñ gammiji gu
Dios na pimit cham jax ji chi'ik keek

mi' pui' jii na jax jum kai'ch gux bhaim kai'chdham ñio'ki'ñ na chich tu jam a'gi. Ti jii'ñ japimit na maaxik Dios jir ñio'ki'ñ, cham tu' gu ja'tkam. Na gu' maaxik Dios bhaan tu a'ga gux bhaim kai'chdham ñi'ook nach bhaan tu a'ga. Aapi'm jam a'm jix maati' na tu'p jir tu'm da' na pim ji'k dhi' bhaan ti jii'gi'ñ. ¹⁴ Aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, jano' na mit gu bhai' kam ja'tkam jam tulhiinchuda sia ku pim tii bhai' maap oi'dha' bhaan gu dibiir, pu'ñip tu ja dooda gux jaaduñ Judea kam nam pui'p ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam nam tii mi ja'p maap jum jumpadat jup tu daanda'. Gu mi' kam ja'tkam nam jup ja bua, jir Judea kam am ip pui', gu' ji nam gu' gui' cham ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. ¹⁵ Dhi Judea kam ja'tkam jir dhi' am na mit mua gu Ge'kam jich Xoi'kam, pui'x maat am gu' na mit mui' ba ja koi gui' nam bhaankam tii tu a'gada' gu Dios. Sia aach mi' dhir mai' bach aadi mit. Ni ji'x ba' kum xim ga'ngada' no'x bhaim taat gu Dios ja bui ka' ba' cham. Giox bhaak ka' am tu' na pix ki'n, ¹⁶ na gu' no'ch tii xix chu ja a'gidham gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam nam ba' cham jup jum tulhiina', gui' cham aa'nda' am nach gan tu ja a'gi'ñdha'. Pu'ñi dhuuk jamit ba' bam ua'tulh ja'p ge'kam ki'n, ba suuda' ja i'i-i'mda' bhaan. Ba' dai na cham xiim jix io'm ja tulhiinchuda' cham ja joi'mdat gu Dios.

**Gu Paablo na tii giop
jix ja tii'miram ka'**

¹⁷ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aach gammiji jam ti'ñcho biix jich jujur ki'n, sia kuch gu' mik cham pai' ka jam nii'ñ maaxik. Tiich jich ga'ngada' nach jax dhui mu jam tii'mpo' git ip gio. ¹⁸ Maa'n-nim jachich tii mui' ma ji jam tiigim, aañi' Paablo tii mui'kim ji tu dai nach mu jam tii'mpo' git, gu' ji na gu' gu ja'ook mi' gaim titka. ¹⁹ Na gu' aapi'm

ba'r di' nach ji jam niidhat jich gu'n-guxi'ñ nach jix bhaim'ch chaat. Jix bhaim' tu tatda' ka' nach xi jam ti'ñchoka', na gu' jano' na pai' dhuuk gio bhaim'p jimda' guch Xoi'kam, aapi'm pix jir di' ka' na pim biipi'ch chuttu'. ²⁰ Pui' kuñ ba'p kai'ch nach aapi'm ji jam niidhat jix bhaim'ch chaat, cham tu' bhaan jax jich aa' ich ba'.

3 Ba' nañ gu' cham nakgaim nañ jix maachim na pim jax tu'ii', pui' ma tii ñich nañ aañ mi' pix ka oirida' Ateenas, ² gu Timoteo ñich ba' miji xi joot nañ a'mkam mu jam tii'mira' na pui'p jir jich jaduñ jich Xoi'kam bhaan, gio na pui' bhaankam jup tu juan gu Dios, na tu a'ga gux bhaim' kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam. Jup xi chiidak jañich na bhammi jam guguuxdha' na pim ba' mi' pui' tu daa'ñchugit ti jii'gi'ñdha' dhi' na pimit tu' ba maat nar joidham. ³ Gio na pim ba' biix cham jum o'joldhat xi gukgida' sia pui' biix aixim bhaan jim tulhiinaidhat, na gu' dhi'm aa' nach pu'ñi biix aixim jich chulhiina' na pim jax bax maat. ⁴ Pu jam aagi'ñ ich jano' nach bhammi xip tu't jam bui na pu'ñi bixchu' bhaan bhaim' jim tulhiina' pim ip aapi'm na pimit ba ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, ba' pui'p ji chu buus. Ti'ñcho pim dho chi nach pui' jam titda. ⁵ Pu'jani nañ jiñ aagit ba' cham nakgaim nañ jix maachim na pim jax tui'dhi'. Pui' ku ñich ba' miji tu joot nam jam tikka' no' pim pui mi' pui' tu daa'ñchu' na pimit tu' maatik ti jii'ñ jano' na chich bhammi tu jam a'gi. Nañ gu'x choon-nit jam ti'ñchoka' tii no't jax dhuuk tu' bhaan ji jam mai'chik gu ja'ook mu ja'k jam iabu ip gio ua'tulhdhara' tir, nañ gu' cham aa' nar tu' kub ka' guch magoñi' na chich bhammi ja'p ba bhii.

⁶ Ba' xib bhammi dir ja'k ba gii gu Timoteo Tesaloonika na pim pai' oi'dha', joidham jix chu guguuxdham kai'chim. Mi' pui' tu daa'ñchugit jix biinaak japim

sap na pimit tu' tu maat, jix chu joi'gi'n japim sap sia tu' na pix bhaan ki'n. Sia aach japim sap tiich chi'ñchoka', xich chiigik ka' pim sap tii maaxik ja'p na jax aach ya' dir mu ja'k nach pui' tii joidham jup xi jam tiigik. ⁷ Ba' dhi' bhaan aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, ge'kam ki'n jachich jix bhai'ch ilh nam pui' bach chitda na pim mi' pui' jiimit jix biñak buñnor guch Xoi'kam, sia kuch gu' aach biix aixim bhaan jich chulhiñ. ⁸ Panaas ku chich mi' pai' dhir kia'pix bhai' ji dhudua ko'iix kat nam pui' bach chitda na pim mi' pui' jiim na jax jix aa' gu Ge'kam jich Xoi'kam. ⁹ Cham bhaai' dho nach jax pik ja'k moox bhai'ch chaatit xi taxchaabgi'ñdha' git gu Dios na pim mi' pui' tui'dhi' na jax jix aa', ¹⁰ dai nach soi' titdatu' nabap tanoolh gio nabap tukaa' na iam pu ti'ya' nach mu jimia' nach ba' maaxik jam tigia' ip gio, gio nach ba'x io'm jix bhai' xi jam aagi'ñdha' na jax ja'k tu tu'ii' dhi' nach jax ja'k tu jim na pim ba' cham tu' bhaan jax jim aagit jix bhai' bhaan ti jiigi'ñdha'.

¹¹ Jix aa' ich tii na git gu Dios jich Gi'kora' gio gu Jesus jich Ge'kam tuk jich palhbuidha' nach jax dhuu mu jimia' nach jam tii'mpo'. ¹² Gio ba' na gui' pix Dios jam maakidha' matda' na pim jax ja'k jix io'm maachidha' na pim xim ja-joi'gi'nda' biix ji'ma'n, ja'p na jax aach nach xi jam joi'mdat tii jam ti'ñcho. ¹³ Gio gu Dios pix git ip ba' moo pui' ja'k duiñchu'nda' gu jam jujur na pim jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa', na pim jix u'uañ jup tui'ngida', na ni jax chu'm ua'-tulhdhara' ku jam tii'ñxidha' gu Dios jich Gi'kora' jano' na pai' dhuuk gio bhai'p jim gu Jesus jich Ge'kam tuk ja biim biix gui' nam ji'k buñnor jum biñkada'. Moo git pui' tu tui'ka'.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam jax ja'k tu jimda'

4 Ba' xib aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, soi'ñ jam titda bhaankam gu Jesus jich Ge'kam tuk na pim gammiji mi' pui' jiimda' na chich jax jam aa'ñdhak na pim duiñchu'nda' na ba'x bhai'm taat ka' gu Dios jam bui, pui' na pim jax ja'k ba duiñchu' xib.

² Jix bhai'x maat japim gu' na jax ja'k jum aa' na pim duñia', na chich gu' xi jam aa'ñdhak bhaankam guch Xoi'kam gui' nax io'm jir ge'kam. ³ Dai pui' pix ja'k jix aa' gu' gu Dios na pim jix u'uañ jup tui'ka' gui' buñnor gammiji. Cha'pim nai' pix ja biim boppoda' gu u'uub no'm cham jir jam bipna', ⁴ daipu' ji gui' nam jir jam bipna' ka' na pim jix ja da'dat. Tu' ka'm japim ja nii'ñdha', cham tu' na pim jax ña pim pix ja alhiosda' na jax cham jir am. ⁵ Ni ku pim cham biix aixim jix buam jum aagit ja nii'ñdha' ja'p nam jax ja'k tu jim gui' nam cham maat gu ñio'ki'ñ gu Dios. ⁶ Ni ku pim cham jix joidhat nii'ñdha' gu jax chu'm jich Xoi'kam jiigi'ñdham gu binga'n, ni jaroi' jax chu'm jumai. No' jax dhuukat jaroi' pui' ja'k tu jim, Dios dhox io'm tulhi-ñchuda' cham joi'mdai, nach gu' tii pu ba jam aagi'ñdha'. ⁷ Nat gu' gu Dios pu kai'ñkam jich a'm ti tii nach ba' mi' pui' ba jiimda' na jax jix aa', nach jix u'uañ jup tui'ka' gui' buñnor, cham tu' nach biix aixim tu buada' na tu' cham jir kii'. ⁸ Pu'jani nax abhaaruix. Gu jaroi' na tu' pix ilhii'ñdha' dhi' nañ ji'k jax kai'ch na jax jim aagit na maa'ñkam jup jir duni-i'ñ, cham tu' gu jax chu'm maa'ñkam na cham kiigalhi'ñdha', gu' ja'ppi gu Dios nat jam a'm tajaa gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda'.

⁹ Ba' na pim jax ja'k xim jajoi'mdat jix bhai'm buada' diñh daich Xoi'kam jiigi'ñdham, cham jum aa' nañ pui' ja'k tu jam ua'ñi'ñdha' bhaan dhi u'uan, nat

gu' diilh gu Dios ba jam aa'n na pim jax ja'k xim jajoi'gi'nda' biix ji'ma'n. ¹⁰Pui' ja'k tu jim japim sap gu' ja bui guch Xoi'kam jiigi'ndham biix gui' nam ji'k Masedoonia dibiir bhaan oi'dha', ku gu' aach jam aagi'n ji soi'ch ilhdhat na pim jix io'm xim gi'lhhdidha' na pim xim jajoi'gi'nda'. ¹¹Ba' dai dhi' bhaan japim jup jum tukgi'nka' gu tu'x bhaim duukam na pim jup tu buada', cham tu' na pim biix aixim jum aa'nda' gu tu' na cham jum aa'. Diilh jam boorda' ki'n japim tu bia'ka' gu tu', na chich jax pui' pu xi jam tiidak moo ba pui', ¹²nam ba' pu'ni ja'k pix jix bhai' jam aa'nda' gui' nam cham ti jiigi'n bui'nor guch Xoi'kam, gio na ba' cham tu' jam a'm jum aa'nda' aapi'm diilh.

Na ba tu aa'nda' gu Paablo na jax ja'k gio bhai'p jim guch Xoi'kam

¹³Ji'n jaadu'n jich Xoi'kam bhaan, xi jam aagi'ndha'ch ip nam jax jum du'niim jai' dhi't nam ko'iim ja tutku' bhaan guch Xoi'kam jiigi'ndham, nach gu'x aa' na pim jix mat ka' na pim ba' cham bhaan jix buam jum aa'nda' ja'p na jax gui' nam pu cham maat ni ji'x nam jax jum du'nia' nam pai' dhuuk ko'ya'. ¹⁴Pui' nach jax ti jiigi'n xib nat muukik giop dua guch Xoi'kam, pu'nip ti jiigi'n ich na gu Dios pix diilh ja dudua'ndhai ja baapmi'ndha' nam jimia' bui'nor guch Xoi'kam ji'k nam bui'nor ti jii'ndhai ko'ya'.

¹⁵Ja'pni ja'k tu tu'ii' na pim ba'x mat ka', guch Xoi'kam jich Ge'kam tuk pix ya'ch aagi'n dhi'. Aach nach ji'k dudua'ka' tutku' bhaan jano' na pai' dhuuk gio bhai'p jimda' guch Xoi'kam, cham tu'ch biipi' kat baasi'n namkia'. ¹⁶Na gu' jano' na pai' dhuuk jum aaya' gu tanoolh, bhammi dir pui' ba tim ti'ya'x gi'm ki'n gio ge' ki'n. Sia gu ja ge'kam tuk biix gu noonbi'n gu Dios ge' ki'n pui'p ba ti'ya', gio gu Dios gu kuichdhakarun bam kuichdha'. Ba' guch Xoi'kam nar

Ge'kam bhammi dir bhai' ji jimia' jix dhaam, ba' gui' nam ji'k bui'nor ti jii'ndhai ko'iix ka', biipi' dudua'dii bhai' ji baapmigia' am. ¹⁷Ba' gui' nach ji'k dudua'ka' nach pui'p ti jiigi'ndha' bui'nor, maap jach bhai' ba bhiya' nach ba namkipu' bhammi tibaa'n cha'm gui' na bhaan bha jimda', gammijich ba' bui'nor pu bap tui'ka' guch Xoi'kam. ¹⁸Pu'ni pim xi kai'chit biix ji'ma'n cham jax jum aagit mi' pui' xi jiidma' na jax jix aa' guch Xoi'kam.

5 Ba' na jax ja'k ba tum buidha', piam na tu' tanoolh ba' pik gio bhai'p jimda' guch Xoi'kam, cham jum aa'n jaadu'n nañ pu chu'm ya'p jam aagi'ndha', ²na pim gu' bax maat na guch Xoi'kam gio bhai'p jim na cham jaroi' pum aa'nda'. Ya' pix ba aaya' ja'p na jax maa'n gux ixkum na mu pai' aaya' ba'k chir jax ña pix chu'm tukaa'. ³Nam pai' dhuuk gu ja'tkam jup kai'chdha': "Ja'p moo joidham cham tu' jax jum bua xib, joidham jix bhai' tuch jim", ba' jotmoda' cham jum ilhdham pix ja daam ba jimia' gux buam jum duukam, ja'p tu ja dooda' na jax maa'n gu ubii na bax chiigim ka' gu alhii nax io'm joi'mdam jum buada'. Pu cham bhaai'n ka' nam jax dhuim palhbuidha'. ⁴Ba' aapi'm ji'n jaadu'n cham tu'x chukgam tir kap tu'ii', ba' cham tu' todo'nia' pim na pai' dhuuk ya' pix ba kiika' guch Xoi'kam ja'p na maa'n gux ixkum. ⁵Jix chu maax kir bap tu-i'dhi' pim, tanoor joidham na pim pai' jax oipo, pu cham ji'x jich a'm jup tu'ii' gux chukgam. ⁶Pui' ku ba' aach cham jich a'm jum aa' nach mu pai' kookos ka' ja'p nam jax tu'ii' gui' nam cham ti jiigi'n bui'nor guch Xoi'kam, gu' ja'pji nach ti nii'ndha', joidham jach jix bhai'ch jur bia' kam jup tui'ka'. ⁷Na gu' gui' nam kookos ka', tukaa' buujidha' am kum ba' kookos ka', gio gui' nam jix maik ka', pui' tukaa' buujidha' am ip kum ba'x maik ka'. ⁸Gu' matgim aach nach ji'k

jix chu maax kir bap tui'dhi', jum aa' ji nach gammiji pix jich chitii'ñcho kam jix bhai'ch jujur bia' kam oipoda', gio nach jix bhai' bhaan jix biiñak kat tu' silhkam bhaan ti jiiigi'ñdha' pui' nach jax ja'k tu jim. Xich jajoimdat ich tu' silhkam ki'n, gam nach tu' silhkam ki'n ti jiiigi'ñdha' nach cham tu' mu ja'k ka jiim nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiiñdha'. Dhi'ch ba' bhaan jich palhbui'ñchu'nda' sia tu' na pix ki'n. ⁹Na gu' gu Dios cham tu' mi' ja'k ka tich ñii'ñchu'n nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiiñdha', gu' ja'ppi bhaankam guch Xoi'kam nar Ge'kam mi' dhir jich boosgak maakam ja'k jich chuttu nach pai' ja'k cham kach chulhiiñdha'. ¹⁰Nat gu' guch Xoi'kam jich a'mkam muu, ba' cham jax bua sia kuch jai' dhit dudua tutku' bhaan piam ku mit jai' dhit ba koi, pui' pix maap buiñor jup oi'ñcha' ich gu' gatuuk. ¹¹Pui' ku pim ba' cham jax jum aagit dhi' bhaan xim gu'nguxdhat mi' pui' xi jiiimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam, pui' na pim jax ja'k pu ba tui'dhi' xib.

**Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo
nam jax ja'k tui'ñgida'**

¹²Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, jam aagi'ñ ich ip soi'ch ilhdhat na pim siamri tu' ka'm xi ja niidhat gui' nam mi' tu juan jam bui bhaankam guch Xoi'kam, sia gui' nam tu jam aagi'ñ na pim jax ja'k tui'ñgida' na pim mi' pui' jiiimda' na jax jix aa' gu Ge'kam jich Xoi'kam. ¹³Jum aa' na pim jix ja joi'mdat ja niidhat jix bhai' ja buada', na gu'r jix bhai'm duukam pui' nam ji'k tu' jax bua. Joidham japim jix bhai' kai'chit tu oi'ñka' ip biix ji'ma'n.

¹⁴Ja'p jach jup xi jam tiidam jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, gui' nam cham tu juanak ka', xi ja aagi'ñdha' pim na ja a'm jum aa' nam tu juanda'. Xi ja guguuxdhat japim ip gui' nam jix buam jum aa'nda' tu' na pix ki'n. Gio gui' nam

cham maat nam jax pik ja'k mi' pui' jiiimda' na jax jix aa' gu Dios, xi ja aagi'ñdha' pim. Jir jix bhabhai'kam ka' pim sia jaroi' na pix buiñor.

¹⁵Cha'pim ja'k buppi'ñdha' gu jaroi' no't jax jam alhio, siat chi moo jax jix buam jam alhio. Ja'kbui' kat ji na pim jix bhai' buada' sia jaroi' na pix, sia ku cham ti jiiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam.

¹⁶Gammiji pim jix bhai'm taatit tu oi'ñka', cham tu' na pim jix buam jum aa'nda' tu' na pix ki'n. ¹⁷Tu daanda' pim gammiji. ¹⁸Taxchaabgi'ñdha' pim gu Dios sia biix aixim bhaan jax ña tu jam jimda', na gu' pu'ñi ja'k jix aa' gu Dios na pim taxchaabgi'ñdha' aapi'm na pim ba ti jiiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam.

¹⁹Cha'pim tussada' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na jam a'm miim. ²⁰No' maadit tu a'ga gu tu' nar jix bhai'm duukam, no' aapi'm jix maat na Dios pui' ja'k jurtu'n, tu' ka'm japim xi chiigii mi' pui' xi jimii na jax kai'chdha'. ²¹Biix aixim jax ña tum a'gada' piam gu tu' na jax jum buada', xim ga'ngada' pim dhi' bhaan no' moor jix kii'p jum duukam piam ku gu' cham. Dai gu tu' nar jix kii'p jum duukam japim bi'aidha' jam jujur am, ²²gux buam jum duukam japim ba' ja'p xi dhuñiidhat, na gu' biix aixim tu'm jix jai'ch.

²³Ba' gu Dios na buiñor jix bhai' tu tatda' pix jup tu duñia' na pim jax dhuix io'm jix u'uañ bap tui'ñgida' gui' buiñor, gio na jam a'm ti niidhidha' na ba' cham jax chu'm jix buam jum duukam jam daam jimia', sia jam i'ii'mda' bhaan, sia na pim jax ja'k jum aa'nda', sia jam tutku' bhaan, na ba' cham tu'x buam jum duukam jam tii'ñxidha' gu Ge'kam jich Xoi'kam jano' na gio bhai'p jim. ²⁴Silhkam jup kai'chdha' gu' guch Xoi'kam jax no't ba tii, gui' nat jam a'm ti tii na pim buiñor jup tui'ñgida', cham tu' na pui' pix xi chi'ji. Pui' ba' ji chu buusnia' nat jax xi chi'iik.

Na ba ja tabuimgidha' gu Paablo

²⁵ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, jich a'mkam japim tu daanda' gammiji.

²⁶ Biix japim xim a'aa'ñdha' nach xi jam joi'mdat mu jam ñio'ki'ñ bhaan dhi u'uan.

²⁷ Ba' bhaankam jañ pui'p jam titda gu Gɛ'kam jich Xoi'kam na pim biix xim ji-jiñkuixdha' dhi u'uan na pim ji'k buiñor ti jiigi'ñ.

²⁸ Ba' gu Gɛ'kam jich Xoi'kam pix jam a'm ti niidhidha' gammiji biix ji'ma'n aapi'm.

**GU GATUUK KAM UA'NA'N GU
PAABLO NAT GIOP TU JA
UA'ÑXI GUI' NAM TI JHGI'Ñ
BUIÑOR GUCH XOI'KAM NAM**

TESALOONIKA OI'DHA'

Na ba ja ñio'kdha' gu Paablo

1 Aa'ñ Paablo biima'n gu Silbaano gio gu Timoteo, mu tu jam ua'ñxi'n ich aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim bhai' oi'dha' na pai' mui' pa' daa'ñxim jir kikcham na Tesaloonika bhaan bipio' gu dibiir, bhai' na pim pai' maap jum jumpadat daan gu Ge'kam jich Xoi'kam gio gu Dios jich Gi'kora', na pim gu' gui' ja bui bap tui'dhi'. ² Ba' gu Dios jich Gi'kora' gio gu Ge'kam jich Xoi'kam pix jam a'm ti niidhidha' am biix ji'-ma'n aapi'm na pim ba'x bhai'm taatit tu oi'ñka' gammiji.

**Na ba tu aa'nda' gu Paablo na gu
Dios ja tulhiiñchuda' gux
u'ua'tulhdhix kam jano' na gio
bhai'p jimda' guch Xoi'kam**

³ Aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aach gammiji maa'n nach jax tax-chaabgi'ñchu' gu Dios na pim ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, na gu'ch a'm jum aa' nach dhi' bhaan jam siispatgida'. Jix bhai' ba maachim japim gu' na jax jir jum duukam dhi' pui' nach jax ja'k tu jim, ba'x io'm jix bhai' bhaan ti jii'ñd-hidhat jum biiñkadim japim, gio na pim jix io'm jum gi'lhdim na pim xim ja-joi'gi'n. ⁴ Ba' aach jix bhai'ch ilhdhat ya' dir ja'p ja'k jup ja aagi'ñ gu jai'ch jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nam jai' kap maap jum jumpadat tu daan. Ja aagi'ñ ich na pim jix bhai' bhaan ti jii'ñdhat jix bi-iñak nach ji'k jax tu jim, xi gu'ki' pim sia kum giilhim jam titdat jam tulhiiñchu'n gu ja'tkam. ⁵ Ba' dhi' bhaan jix maati' na

aagix na jax ja'k jum aa' nam tu jimia' gui' nam jix jimiik ka' buiñor gu Dios. Jix bhai' bax maati' na pim aapi'm ba iim-chudhix na pim buiñor aaya' na pai' dhir biix kap jir ge'kam, na pim gu' pui' ja'k tui'ñgit mai'chim na pim jum tulhiiñ.

⁶ Ba' gui' nam jam tulhiiñchu'n, ja bi'chulhi'ñ gu Dios na pui'p ja tulhi-iñchuda', na gu' pui' ja'k ja a'm bip-io'. ⁷ Aapi'm ba' dai na jam jijikgitdai ba jam jii'pdhatda' na pim jum tulhiiñ, sia pui' na jax aach. Dhi' jano' pui' ja'k tum duñia' na gu Ge'kam jich Xoi'kam gio bhai'p jimda' ja biim gu noonbi'ñ gu Dios nam bixchu'x bhaai' nam pu tu duñia', ge' tonnichgida' ja'p na gu tai no' pai' ge' miim na bhai' ba jimda' jix dhaam dir. ⁸ Pu kai'ñkam pix bha jimia' na ya' ja tulhiiñchuda' gui' nam cham tu'p jum buixdha' na jax jum kai'chd-ha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ, na bhaan tu a'ga nam jax ja'k dui cham kam tulhiiña' git, nam dai tu' pix ilhdha' gu Dios. ⁹ Dhi' pu chu'm gu ja'tkam, cham pai' bhai' pai' mia'n aaya' am na pai' dhir jix io'm jir ge'kam gu Dios, mik ja'k pu ja iabu' pai' nam ja'k gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'. ¹⁰ Jano' pui' tum duñia' na guch Xoi'kam gio bhai'p jimda', na bam aaya' nam pai' dhuuk jix bhai'm ilhdhai ge'kamtuda' biix gui' nam ji'k ti jii'ñdha' buiñor. Aapi'm jir dhi' ka' na pim ge'kamtuda', na pimit gu' ti jii'ñ na chich jax jam ti'i'n, jix bhai' ba tu jam jim ba' xib.

¹¹ Tu daan ich buiñor gu Dios na cham tu'r tu' kub ka' nat jam a'm ti ti. Jam palhbui'ñchu'nda' pix na ba'r jix bhai'm duukam ka' biix na pim ji'k jax jum aagidha', gam na ba' pui' ji chu buus-nichgida' jax ña pim jim aagai pu duñia' gu tu' tu' silhkam ti jii'ñdhat na pui' ji chu buusnia'. ¹² Ba' sia jaroi' na pix pu kai'chdha' nar ge'kam guch Xoi'kam nam ji jam niidhat na pim jix bhai'm duukam jup tu buada'. Ba' diilh gu Dios

biima'n gu Ge'kam jich Xoi'kam tu' ka'm jam ilhii'ndha' am ji'x nam xi jam joi'm-dat jam nii'n.

Na ba tu aa'nda' gu Paablo na jax ja'k ba tum buidha' na bar mia'n ka' na gio bhai'p jimda' guch Xoi'kam

2 Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, bhaan jañ jup xi chu jam a'gidha' na jax ja'k ba tum buidha' jano' nach pai' dhuuk baasi'n ba namkia' guch Xoi'kam na gio bhai'p jim. Aach soi' jam titda ²na pim siamrix bhai' xim ga'ngada' bhaan jax ña tum kai'chdha', cham tu' na pim jotmoda' pix ba ti jiigi'ndha', sia moo ku jaroi' jax kai'ch nax Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' bhaan jup tu-i'dhi'. Cha'pim totdon ka', ni ku pim jix ja iibhi'ndha'. Piam kut jaroi' ba jam ua'p gu jax chu'm u'uan jax ji kai'chidhat na aach jir jich u'uan, no' gu'p jum kai'ch gu u'uan nat biix pui' ba tum duu na jax tu daaxix na tum duña', ba' dai nach ba niira pix na cham xiim ya' aaya' guch Xoi'kam, ³cha'pim ja jiigi'ndha' dhi' nam pu'ni kai'chdha'. Na gu' jano' na pai' dhuuk bar mia'n ka' na bha jimda' guch Xoi'kam, ba jai'chdhilhia' am gu ja'tkam nam cham tu' buiñor ka ti jiigi'ndha' gui' na silhkam jir Dios, ja'p xi dhuuji am na jax ja'k jix aa'nda' tii nam tui'ngida' git. Maadit jai'chdhilhia' gu maa'nkam na pui' ja'k ja mamtuxdha'. Dhi' dhi maa'nkam dai gux buam jum duukam na bhaan jurtika', mu ja'k ti nii'ñchudhix na pai' gammiji pup jum tulhiindha'. ⁴Diih jum aagidha' nar Dios ka' dhi' dhi maa'nkam jix buam tomaatim, pu ja titdaidha' gu ja'tkam nam dai gui' pix ba daanda', na gu' sap cham tu' jumaip jix jai'ch ka' na bhaan jup tu tui'ka' biix na ji'k tu'x chu jai'ch. Mi' pai' jax chu'm chiop øji biipi' dir daakat bhai' ba tu ja a'gi'ndha' gu ja'tkam, sia ku gu' tiix chu xid-

huu na silhkam Dios jup duiñxidhix ka' gu chiop.

⁵Pui pim dho chi ti'ñcho nañ pui' jam titda jano' nañ bhammi jam buip tu't. ⁶Jix maat japim na maadit tu' ki'n tu soobhi'ñ na ba' cham biipi' dir jai'chdhilhia' dhi' dhi maa'nkam na chakuim aaya' na pai' dhuuk pik tu daaxix. ⁷Ba tu daaxix ii'mda' bhaan na tu'x buam jum duukam jup tum duña' jano', dai dhi' pix ba aa' na tu soobhi'ñ na gai dhir xim kiisa', ⁸na ba' mi' dhir ba jai'chdhilhia' gu maa'nkam na Dios jum ilhii'ndha'. Ba' guch Xoi'kam na pai' dhuuk ge' tonnichgit ya' aaya', pu biimsa' maa'n jimdam, bhai' pix xi buxchana'. ⁹Bhaan ti niidhidha' gu ja'ook dhi maa'nkam na pui'm ilhii'ndha' nar Dios. Biix aixim jix bhai'm duukam xip tu buidha' na tu' jaroi' cham pai' dhuuk pu chu'm ti nii'ndha', dai na cham tu'r silhkam ka'. ¹⁰Biix aixim jix buam jum duukam bhaan ja iatgidha' gu ja'tkam gui' nam pui' mu ja'k jup ti nii'ñchudhix nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha', gui' nam cham soi'm ilhdhai mi' pui' jimia' na jax jum kai'chdha' dhi' na silhkam bhaan tum a'ga nam ba' cham mu ja'k bhiya' git. ¹¹Cham tu'p jum buixdha' gu Dios ja bui dhi ja'tkam sia ku mit bhaan ba suulh na tu' cham jir silhkam, xi ja nii'ndha' pix nam dhi' bhaan ti jii'ndha' ¹²na ba' maa'n nam jax mu ja'k pu ti nii'ñchudhix ka' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha', sia gui' nam ji'k xib cham aa' nam mi' pui' jimia' na jax jir silhkam, nam dai gux buam jum duukam bhaan jix bhai'm taat.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nat Dios ja a'm ti tii

¹³Dhi' bhaan ba' aach jich a'm jum aa' nach gammiji taxchaabgi'ndha' gu Dios nat jam a'm ti tii aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, nat gu' pu kai'nkam pix jam a'm ti tii na pim ba' aapi'm biipi' ba

boosgix ka' mi' dñir bhaan gu boi na mu ja'k bñiix nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha' gui' nam pui dñi' bhaan jiim, nat gu'x u'uañ bap jam duu gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda', na pimit gu' mi' pui' jii bhaan gui' na tu'r silhkam. ¹⁴ Jam bai gu Dios ki'n gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ na bhaan tu a'ga na pim jax ja'k dui cham gammiji kam tulhiiñdha', dñi' nach aach tu' bhaan tu a'ga. Jix dhaam ja'k ba ti nii'ñchudhix japim na pim buiñor aaya', na pai' dñir jix io'm jir ge'kam guch Xoi'kam.

¹⁵ Ba' cha'pim jax jum aa'nda' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, dai na pim mi' pui' xi jiimda' xi chi'ñchot nach jax jam titda jano' nach jam buip tu't, gio dñi' nach jax mu tu jam ua'ñi'ñ.

¹⁶ Ba' gu Ge'kam jich Xoi'kam biima'n gu Dios jich Gi'kora' nat xich joi'mdak jich bai nach buiñor bap tui'ñgida', gam nat bach aa'ñ nach gammiji cham tu' bhaan jax jich aagit dai gui' buiñor ti jii'ñdhat jix biiñak ka', ¹⁷ gui' pix pui' jam jujurtudidha' am na pim jum guguuxdhidhat mi' pui' jiimda' na jax jir silhkam, na pim dai gux bhai'm duukam jup tu buada' gio na pim jax kai'chdha'.

Na pui' ba ja tiida' gu Paablo nam mu ñir bha ja'k ja a'mkam tu daanda'

3 Palhiip pix jañ ba tu jam a'gidha' bhaan dñi u'uan aapi'm jiñ jaaduñ na ba' moo bar daipu' ka'. Jich a'mkam japim tu daanda' buiñor gu Dios na ba' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam jotmoda' biix kap aaya', gio nam ba' cham jax ji chi'ji joidham keeji mi' pui' ba jimia' gui' nam kaaya', ja'p na jax aapi'm na pimit cham jax ji chi'iik keek mi' pui' jii. ² Pui' pim xi kai'chdha' sia buiñor gu Dios nam cham jich juanda' gu ja'tkam nam jix buam tomaat nam cham tu' ka'm ti nii'ñ, nam gu' cham tu' biix pui'p ilhii'ñdha' nach jax kai'chdha' aach. ³ Ku gu' na gu'r ge'kam

guch Xoi'kam, pui' tu duñia' jax no't ba tii. Jam palhbui'ñchu'nda' sia aapi'm na pim jax ja'k mi' pui' jiimda' na jax jix aa', gio na ba' cham tu'x buam jum duukam jam daam jimia'. ⁴ Guch Xoi'kam pix nar Ge'kam buiñor jix bhai'ch chaat ich na jam palhbui'ñchu' na pim mi' pui' jiim na chich jax jam aa'ñdhak, gui' pix jam palhbui'ñchu'nda' na pim gammiji mi' pui' jiimda'. ⁵ Sia guch Xoi'kam pix jam palhbuidha' na pim ba' ja'xbui'p jix chu joi'gi'nda' na jax gu Dios, gio na pim ba' ja'xbui'p jix ñakoo'nda' gu tulhiiñara' nat jax jix ñakoo diilh guch Xoi'kam.

Na pui' ba ti'ya' gu Paablo na ja a'm jum aa' nam tu juanda'

⁶ Aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, jix gi'm jañ ja'pnip xi jam tiidam bhaankam gu Ge'kam jich Xoi'kam. Cha'pim mi bipnatda' gu jax chu'm jich Xoi'kam jii'gi'ñdham no' cham tu juanam, piam no' cham mi' pui' tu daa'ñchu' nach jax jam aagi'ñ na pim tui'ñgida'. ⁷ Jix maat japim gu' na jax ja'k jum aa' na pim mi' pui' jiimda', na pimit gu'ch chii aach na chich jax ja'k mi' pui' jii nach jam buip tu't na pim ba' aapi'm mi' pui'p tu dagia'. Tu juanda' ich gammiji, cham tu' nach mi' pai' pix pu darka'. ⁸ Ni kuch pui' pix jam taanit tu kua'da' gu tu', gu' ja'ppi nach jam saba'nda'. Jax dñui nach gu' gammiji tu juanda' nabap tanoolh gio nabap tukaa', nach gu'x mat ka' nax xijai ka' aapi'm jam bui na pim tu' ki'n jich xi-ispā'. ⁹ Sia ku gu' maaxik jum aagit ip na pim jich xiispa' sia tu' na pim bhaan jum gu'nguxi'ñdha' git, gu' ji nach gu' cham pai' jax jam titda. Diilh jach tu juanat duduaka', pu kai'ñkam jach pix diilh tu juanda' na pim ba' aapi'm jich ñiidhat mi' pui'p tu daa'ñchu'nda'. ¹⁰ Jano' nach bhammip tu't jam bui, ja'pni chich xi jam tiidak na tu tui'ka': Jaroi' nax chooodat cham aa'nda' na tu juanda', pui'

mu oirida' cham tu kua'dat. ¹¹ Ba' aach pui' te kēē na pim aapi'm jai' dhit pu cham tu juan, dai na pim gam darka' sap. ¹² Dhi' pu chu'm gu ja'tkam, aach ya' dir pu ja titda bhaankam gu Ge'kam jich Xoi'kam nam tu juanda' cham tu' bhaan jax jim aagit nam ba' mai'chidha' tu' nam aa'nda' nam ji'x duduaka'.

¹³ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, cha'pim jum o'johdhat jix kii'p jum duukam xip tu duñiidhat gammiji. ¹⁴ No' jaroi' maadit cham pu bua nach ji'k jax kai'ch dhi u'uan ta'm bhaan, jix xi'iraam japim xi ñiidhat cham mi bipnatda' na ba' bhaan maachidhat jix xi'iraidha' ip diñlh. ¹⁵ Ku gu' cham tu' ji na pim moop jix bhaamki'ñdha', iimda' pim ji nar jam jaduun jich Xoi'kam bhaan na ba' cham xi' pik jix buam jum aa'nda'.

**Na pui' ba ja tiida' gu Paablo nax
bhai' tu ja jimda', mi' dhir
dai na xi ja tabuimgidhai**

¹⁶ Ba' gu Dios jich Gi'kora' na buiñor jix bhai' tu tatda' pix jam a'm ti niidhidha' gammiji na pim ba'x bhai'm taatit tu oi'ñka', sia biix aixim bhaan nax bhai' tu jam jimda'. Gui' pix jam biim jup tui'ñgi-da' gammiji.

¹⁷ Aañ Paablo, diñlh jiñ ñob ki'n jañich ya' tu ua'na dai dhi'ñi nañ bhaan jam tabuimgi'ñ. Dhi' ba' bhaan jix maati' ka' nañ aañ mu jam joochxi'ñ dhi u'uan. Pui' ja'k bua iñ gu' biix na ji'k aañ jir jiñ u'uan, diñlh jañ mi'p xi chu ua'na' na pai'm tiimo'. ¹⁸ Ba' gu Ge'kam jich Xoi'kam pix jam a'm ti niidhidha' gammiji biix ji'ma'n aapi'm.

*GU BHPF' KAM UA'NA'N GU
PAABLO NAT TU UA'NXI GU*

TIMOTEO

Gu Paablo na ba ñio'kdha' gu Timoteo

1 Aa'ñ Paablo na'ñ jir nobii'ñ guch Xoi'kam, nat gu' gu Dios ji'ñ a'm ti tiigik pu chu'm ki'n ji'ñ dhai, dhi' nat jaroi'ch ua'ñ guch ua'tulhdhara' gook dít guch Xoi'kam, dhi' nach jaroi' buiñor jix biiñak xib. ² Ba' aa'ñ tum ua'ñxidha' bhaan dhi'ñi u'uan aapi' Timoteo na'ñ ja'p jum ilhii'ñ nap jir ji'ñ mar, na pich gu'ñ a'm dir maat na jax ja'k jix bhaai' nap buiñor jix biiñak ka' guch Xoi'kam, ba' pui mi' pui' tu daa'ñchu' ap na jax aa'ñ. Ba' guch Gi'kora' Dios gio gu Ge'kam Jesus jich Xoi'kam xim joi'mdat jum a'm ti niidhidhat jum tajaandhidha' am jum jur am gui' nap ki'n jix io'm jum biiñkadidha' ja bui, gio gui' nap ki'n jum guguuxdhat cham jax jum aagit jix bhai'm taatit oirida'.

**Gu Paablo na ba aagi'ñdha' gu
Timoteo na jax ja'k
tu duñia' mu Eepeso**

³ Aap mi' pix ka oirida' Eepeso na ñich jax soi' xim tiidak na ñich ba jii Mase-doonia ja'k. Aap bhai' ka ja soo'mchulhi'ñka' jai' dhit guch Xoi'kam jiigi'ñdham nam cham maakam ja iatgidha' gu jai'. ⁴ Ja'p jap ja titdada' nam cham tu'p jum buixi'ñdha' nam jax tu jimdat gu bijik dir kam jich bopxi, na gu' dhi' bhaamdara' pix ba ua'. Bhaan ji' ñiokboi pix cha'tak jimia' am gu' no' mit bhaan ba ji chu a'ga, cham tu' na iam ja palhbuidha' nam jax ja'k bhaan xim guguuxdhaix io'm mi' pui' ba jiimda' na jax jix aa' gu Dios.

⁵ Jax dhui na cham tu' kam aa' nach bhaan titi'ñchoka' gu tu' bijik dir kam,

ja'pji dai nach xich jajoi'gi'nda' biix ji'ma'n. Dhi' pu chu'm tu ua'pu no'ñ jix kii'p jum duukam bhaan jurtikat pui' ba duñiim, na'ñ cham tu' gux buam jum duukam bhaan ka jurtika', gio na'ñ silhkam ti jiigi'ñdhat buiñor jix biiñak ka' guch Xoi'kam. ⁶ Jai' dhit gui' nach maap tii kach dhaa'ñchugit pu'ñi biix aixim jim aagik bhaan pix ba ñiokbo am, pu cham tu' mi chüigim am siam tii bhaan ñiokbo maakam ji chi ilhdhat, bhaan pix mai' ba suulh jamit. ⁷ Jix maatim xi kai'chdha' am tii nam pai' dhuuk ba ji chu a'ga na jax chu aagix na tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios, gu' ji nam gu' pu cham maatit keeket jup kai'chdha'. Pui' tii xi ja titdada' am gu ja'tkam na maaxik jir silhkam pui' nam jax ilhi-i'ñ, gu' ji na gu'r gama ja'k ka'.

⁸ Jix maat ich dho nam aa' nach mi' pui' jimia' na ji'k jax tu aagix na tu daaxix gu ñio'ki'ñ gu Dios, dai ji na gu' mi' pui' na jax pik kai'ñkam jup jum kai'ch, cham tu' nach jax ilhii'ñdha' diilh. ⁹ Kani nach jix bhai' xich ga'ngada' na cham tu'm aa' na jaroi' ja aagi'ñdha' na jax ja'k tu aagix gui' nam cham tu'x buam tu bua, gu' gui' ji nam aa' nam ja aagi'ñdha' nam jix buam tu bua, gui' nam cham mi' pui' jimiik ka', nam cham ti jiigi'ñdha', nam gammiji pix jum ua'tulhi'ñ, gio nam pu cham tu' ka'm nii'ñ gu Dios, gio na ni jax chu'm jai'x xidhu-u'n kam na nai'x chu jai'ch kum cham tu' ka'm ti nii'ñ. Gio gui' nam ja tataat ja koo'n piam gu ja nanaan, biix gui' nam ji'k jir tu koo'n kam. ¹⁰ Gio gui' nam mui' ja biim boppo gu u'uub, piam gu u'uub gui' nam mui' ja biim boppo gu chichio'ñ. Gio gui' nam dai chichio'ñ maap boppo nam pui' ji dhui na maadit jir ubii ka', piam gui' nam dai u'uub maap boppoda' nam pui' ji dhui ip na maadit jir chio'ñ ka'. Gio gui' nam ti iixdhat gu jai' ja'tkam maakam ja'k ja ga'ra' nam tu ja juantu'nda' pui' cham ji ja namkid-

hat. Gio gui' nam jix ia'tbi' nam pui' xi kai'chdha' nar silhkam, sia kum gu'x maat na cham jir silhkam. Sia gui'n ja aagit jup kai'ch nam mi' dhir maakam duñiidha' na jax cham jir silhkam gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na silhkam tu a'ga. ¹¹ Dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook na silhkam tu a'ga, dhi'r di' gu ñio'ki'n guch Xoi'kam. Diilh guch Xoi'kam jich aagi'n nach jax ja'k duñia' nach ba' cham jimia' mu ja'k nach pai' gammiji pup jich chulhiindha', dhi' nañ jax chu'm bhaan tu a'ga aañ, nat gu Dios jix dhaam kam jiñ chia nañ nai' tu a'ga'.

Gu Paablo na ba taxchaabgidha' gu Dios

¹² Taxchaabgi'n iñ aañ gu Ge'kam jich Xoi'kam, nat gu'x kii' maa'nkam jiñ chiigik tujuandam tugi'n ki'n jiñ dhai, gio ba' nat jiñ guguux nañ pu tu duñia' na ji'k jax jix aa', ¹³ sia kuñ gu' biipi' dir giilhim jix bhaamut ka a'gada', ganai' biix aixim jañ ai'chuxdhat a'gada' na jax cham jir am kat nañ pu kai'chdha'. Gam nañ ja da'ngit ja kukpada' gui' nam buiñor ti jii'gi'ndha', giilhim jañ xi ja tit-dat. Gu' ji nat gu' siamri xiñ joi'mdak jiñ chiñ gu Dios sia pu chu'm giilhim jix ua'-tulhdhix kam, nañ gu' chakui ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, pu cham mat ka' iñ no'n jix buam jum duukam bhaan jup tui'ka'. ¹⁴ Gu' ji nat gu' gu Dios ge'kam ki'n xiñ joi'mdak jiñ a'm ti tii, jiñ chajaañ gui' nañ ki'n buiñor bax bi-iñak ka', gio gui' nañ ki'n bax jajoi'gi'nda' gu jai'. Sia aap pu chu'm jum a'm tajaa, nach gu' buiñor ba ti jii'gi'n guch Xoi'kam, maap maa'n ñi'ook jup duuk ich ba'.

¹⁵ Jum aa' nam biix gu ja'tkam ti jii'gi'ndha' na silhkam maaxik ja'pni tu tu'ii': Guch Xoi'kam pu kai'ñkam pix bha jii ya' dhi oi'nga' na ba' ya' ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam nam ba' cham ka jimia' nam pai' gammiji mi'

pup jum tulhiindha'. Aañ pik jir di' kat nañ giilhim jix io'm jix ua'tulhdhix kat. ¹⁶ Pu'ñi dhuuk ba' gu Dios xiñ joi'mdak jiñ chiñ na ba' dhi' bhaan matgilhia' nat guch Xoi'kam pu kai'ñkam jum tulhii. Aañ ba' ja'p ji buusan nañ jir ja booi'chu' gu ja'tkam, na mit gu'n chiigik jup ba ti jii'ñ jai' dhit gui' nat ji'k Dios ja a'm ti tii nam ti jii'ndha', nam ba' mi' dhir buiñor bap tui'ka' gammiji. ¹⁷ Jum aa' ba' nach dai dhi' buiñor tu daandat ge'kamtu'nda' gammiji cham aagix kam, na gu'x io'm jir ge'kam, cham tu mumki, gio na cham maax. Gio daipu' dhi'x jai'ch gu Dios. Maaxik jir pui' moo.

¹⁸ Ba' aap Timoteo nañ ja'p jum ilhi-i'n nap jir jiñ mar, xim guguuxdha' ap nap jix io'm xim biñkada' buiñor guch Xoi'kam. Xi kiikgida' ap nap mi' pui' xi jimda' na jax jix aa', na gu' dhi' ja'p ji buusan nap bhaan tu kokdatu'. Pui'p ja'k duiñchu'nda' na pich jax ja'k ja kai na mit tum daañxi buiñor gu Dios guch Xoi'kam jii'gi'ndham. ¹⁹ Jai' dhit nam tii buiñor kax biñak kat guch Xoi'kam, xib cham tu' kap jum buixi'n am buiñor, na gu' dai na mit maakam jim aagik mu ja'k bhaan ba tu daa'ñchu' na tu' cham kii' ka'm ni'i'n gu Dios. ²⁰ Gu Imeneo gio gu Alijaanru pui' ja'k tu ja duiñchu'. Aañ xi ja nii'n pix na pu ja dooda' gu ja'ook nam ba' mi' xi machia' na cham bhai' nam gi-ilhim ai'chuxdhat a'gada' gu Dios.

Gu Paablo na pui' ba ti'ya' nach ja a'mkam tu daanda' biix gu ja'tkam

2 Biix jañ pu jam titda na pim ji'k buiñor ti jii'gi'n guch Xoi'kam na pim siamri soi'm ilhdhat ja a'mkam tu daanda' buiñor gu Dios biix gu ja'tkam, sia gui' nam cham ti jii'gi'n buiñor, na ba' cham tu' biix aixim ja a'm jum aa'nda'. Xi taxchaabgidhat japim ip ba' na bha tuch joochxi'n gu tu' nach pu'ñi taanda'. ² Biix japim tu ja daañxi'ndha' nam jix bhai'm taatit tu oi'ñka' gui' nam

ge'gerkam ki'n daraa ya' dhi oi'nga'n nam ba' cham ti jigialhchu'nka', gio ba' nam cham jich juanda' aach nach buiñor ti jüigi'n guch Xoi'kam, nach ba' cham tu' bhaan jax jich aagit mi' pui' jii'mda' na jax jix kii' ka'm nii'n gu Dios. ³Pui' ja'k jix aa' gu' gu Dios gui' nat jich boosolh nach mu ja'k ba bhiichgit nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiindha', nach pu'ni biix pix ja a'mkam tu daanda' gu ja'tkam. ⁴Na gu' gu Dios jich Gi'kora'x aa' nam biix gu ja'tkam mi' pui' jimia' na jax jum kai'ch gu ñio'ki'n na silhkam tu a'ga na ba'x bhai' tu ja jimia'. ⁵Na gu' maa'n pix jix jai'ch gu Dios, cham tu' mui'. Gio maa'n pix jup jix jai'ch guch Xoi'kam na pui' ja duña' biix gu ja'tkam nam maa'n ñi'ook bap duuka' buiñor gu Dios, ba' mi' dhir gammiji buiñor bap tui'ngida' am. ⁶Nat gu' guch Xoi'kam diilh maaxik jum kii na mit mua, pu'ni ja'k jich a'mkam tu namki guch ua'tulhdhara' gui' nach jik pu'ni mi' pui' jii'm na jax jix aa', ba' cham tu' mu ja'k ka bhüya' ich nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiindha'. Yammi pu dhuuk pui' tu duu gu Dios nat pai' dhuuk tu dai diilh na pui' duña'. ⁷Dhi' pu chu'm jañ ba' aañ bhaan tu a'ga, nañ gu'r nobii'n guch Xoi'kam. Gui'n chia nañ pui' ja'k nai' tu ja a'gidha' gu ja'tkam gui' nam cham jir Israel kam, pui' ja titdaim in nam dai gui' buiñor pix ja'k bax biñak ka'. Jir silhkam nañ jir nobii'n guch Xoi'kam, cham tu' nañ pui' pix kai'ch.

⁸Ba' aañ pu kai'ch nam gu chichio'n tu daanda' buiñor gu Dios pai' na pix dhir maap jim jumpadai, xi baapmi'ndhat am gu ja noonob, gio nam cham jix buam jum duukam bhaan jujurtikat, ni kum cham bhaak ka' jai' ja bui, ni kum cham tu' bhaan ñiokboix ka'. ⁹Ba' gu u'uub aañ jix aa' ip nam ja'xchudhix kam pix jix bhai'm duuka', na ba' dhi' bhaan jix maati' ka' nam soi'm ilhii'ndha'. Nam pai' dhuuk jum gaxbuda', ja'x-

chudhix kam pix nam jix bhai' buada' gu ja kuup, cham tu' na xi' bhai'bchixim. Gio cham jir am nam tu xialhich ka' gux dha'ram namkim, ni gu jajannulh kum tu aa'nka' gux dha'ram namkim. ¹⁰Gu' ja'pji nam biix aixim jix bhai'm duukam xip tu duñiidha' na jax jix kii' ka'm nii'n gu Dios, ba' dhi' pui' bam kai'ch nam jix bhai'm duuk. Pui'm ja'k xi chu duña' gu u'uub na jax ja'k bhaan jix maati' ka' nam dai gu Dios pix buiñor soi'm ilhii'ni ja i'ii'mda' bhaan. ¹¹Gio ba' nam tu' ka'm ja nii'ndha' gu chichio'n jax ñam kai'chdha', te keeke'm pix, ¹²cham tu' nam ja'kbui' kat tu ja aagi'ndha' nam jax ja'k tui'ngida'. Na gu' no'm ja'kbui' kat tu ja aagi'n, dhi' bhaan gampai' pix ba ja ilhii'ndha' am, gu' ja'pji nam cham ñiokda' no'm tu a'ga gu chichio'n. ¹³Nat gu' gu Dios biipi'p duu gu Adaan, cham tu' gu Eeba. ¹⁴Ni kut cham gu Adaan tu'm da'p duu na mit ba'm ua'tulh, gu' gui' ji Eeba nat iatgidhak ma'iich gu ja'ook. ¹⁵Ku gu' cham tu' mu ja'k bhüya'm ji gu u'uub nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha' no'm mi' pui' xi jii'm na jax ja'k jum aa' nam mi' pui' jii'mda' nam jir u'uub, gio ba' no'm mi' pui' xi jii'mit buiñor jix biñak guch Xoi'kam, nam jix u'uañ jup tui'ngida', gio nam jix chu joi'gi'nda'.

Gu Paablo na ba tu aa'nda' na jax ja'k jum aa' nam tu jimda' gui' nam biipi' dir gu'kat ja guguuxi'ndha' guch Xoi'kam jüigi'ndham

3 Jir silhkam dho na ja'pni tu tu'ii': No' jaroi' pui'm aa' na biipi' dir kiikat ja guguuxi'ndha' guch Xoi'kam jüigi'ndham, dhi' joidham jir jix kii'p jum duukam gu jaroi' no' pui'm aa'. ²Dai nam aa' na joidham jir jix bhai'kam ka', nam cham jix bhaamki'ndha' gu ja'tkam. Gio ba' na maa'n pix ti biina' ka', daipu' gu jax chu'm na biima'n jum tiimo' gu ubii. Gio bixchu' bhaan na tu' ka'm ti

niidhat mi' pu tu duñiidha', gio nax gi'm tu a'gada'. Gam nax bhai' ja titdat ja tibi-aptudidha' gu ja'tkam no'm paxiaraim kia'mi'ñ. Gam nax joojoi'ñdha' na tu ja a'gi'ñdha' gu ja'tkam gu ñio'ki'ñ gu Dios. ³Gio ba' na cham maimmukda', ni ku cham ja kokdada' gu ja'tkam, gu' ja'ppi nar jix bhai'kam ka' pix ja bui, jix ja joi'mdat pix ja nii'ñdha'. Gam na cham tu' bhaan jup jum buixi'ñdha' gu tu' tumiñ. ⁴Gio ba' nax bhai' titdat gu binga'n na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios, gio gu maamra'n na tu ja a'gi'ñdha' nam jax ja'k jix bhai' mi' pui' jii'mda', nam tu' ka'm ti nii'ñdha' gio nam jix che keeke'. ⁵Na gu' no'ñ aañ diilh cham maatit ja silhka'n guñ ki'aam kam, cham jir am nañ mu pai'p ba ja silhka'nda' guch Xoi'kam jii'gi'ñdham. ⁶Gio na cham jir am na jaroi' jotmoda' pu chu'm ki'n ba daaka' na jax kia'pix ti jii'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Na gu' cham maati' ka' no' gammiji maa'n na jax mi' pui' jimda' na jax jix aa' gu Dios, ka' ba' gu' moo jano' ge'kam jim taatii pum ua'tulhdha' ja'p nat jax chu'm ki'n jum ua'tulh gu ja'ook. ⁷Gam nam aa' ip na tu' ka'm ja nii'ñdha' gu ja'ppix ja'tkam nam cham ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam nam ba' mu dir bha ja'k jix kii' ka'm jup nii'ñdha', pu'ñi ja'k ba' cham tu' bhaan mai'chia' gu ja'ook.

Gu Paablo na ba tu aa'nda' na jax ja'k jum aa' nam jup tu jimda' gui' nam mi' tu juanda' ja bui guch Xoi'kam jii'gi'ñdham

⁸Gio gui' nam mi' tu juanda' ja bui guch Xoi'kam jii'gi'ñdham, jum aa' ip sia nam jir jix kiki' ja'tkam ka', nam jir jix bhabhai'kam ka' biix pix ja bui. Gam nam silhkam tu a'gada' jax ñam kai'chdha'. Ni kum cham jix maik ka'. Ni kum cham ja'p pix mui'x mai'chik ka' gu tumiñ nam diilh ki'n xim tu tumñigamtak ka'. ⁹Gio nam mi' pui' tu daa'ñchu'n-

da' na jax jir silhkam nach aach jax chu'm bhaan ti jii'gi'ñ, nach gu'x maat nar silhkam, dai gux kii'p jum duukam nam bhaan jujurtika'. ¹⁰Biipi'm aa' nam tu' jax xi dhuñia' no'm moo mi' pu bua gu tu' nam aa'nda' nam jax dhuñia' nam ba' mi' dhir tujuandam ki'n ba darka' ja bui guch Xoi'kam jii'gi'ñdham. ¹¹Sia gu u'uub no'm jix aa' nam tujuandam ki'n baapkia' ja bui guch Xoi'kam jii'gi'ñdham, jum aa' nam tu' ka'm ti nii'ñdha' ip sia. Silhkam nam tu a'gada' jax ñam kai'chdha', cham tu' nam iatda'. Jix gi'm nam tu a'gada', gam nam mi' pui' xi chu dhuñiidhat tu' nam aa'nda' nam pu duñia'. ¹²Jum aa' ip na maa'n pix ti biina' ka' gu jaroi' nar tujuandam ka' ja bui guch Xoi'kam jii'gi'ñdham, pu daipu' gu ubii gu jax chu'm na biima'n jum tiimo'. Gio nax bhai' ja mamtuxi'ñdha' gu maamra'n, nam cham buam tu'm tu maachidha', sia gu binga'n jix bhai' titdat. ¹³Na gu' gu jaroi' na pu chu'm bhaan ba tu juanda', no'x bhai' mi' pu tu duñiim na tu'm aa'nda' na pu duñia', jix kii' maa'nkam tiigiix io'm te'kob ba daasa' am guch Xoi'kam jii'gi'ñdham, pix jix bhai' ba aa'nda' am ba' na silhkam buiñor jix biiñak ka' guch Xoi'kam.

Gu Paablo na ba tu aa'nda' na pu dhi' bhaan jix bhai'x maati' na pui' ja'k jir silhkam nam jax ja'k tu daan guch Xoi'kam jii'gi'ñdham

¹⁴Jootom jañ mui' bam tii'mira', dai nañ biipi' mu tum ua'ñxi'ñ ¹⁵na ba' no' ñich cham ob mu ai, aap bax mat ka' na jax ja'k jum aa' na tui'ñgida' gu jaroi' ja bui guch Xoi'kam jii'gi'ñdham. Na gu' dhi' ja a'm ti niidhat ja nuuka'n gu Dios maaxik duakam, nam ba' mi' pui' tu a'gada' gu ñio'ki'ñ na jax jir silhkam. ¹⁶Aach diilh jix bhai'x maat nar ge'p jum duukam dhi' nach tu' bhaan jix biiñak kat pui' ja'k tu jim, na gu' ja'pni tu tu'ii':

Guch Xoi'kam ya ai dhi oi'nga'n bhaan
 maa'nkam jup jim duuk.
 Biix aixim jix bhai'm duukam jup tu
 buimik,
 na gu' gux Dhuudu' kam jix Uań Ii'mda'
 na bhaan tajaani'xchu'.
 Gu noonbi'ń gu Dios joidham jix kii'
 maa'nkam tii mit,
 sia nai' pu chu'm ba tum a'ga ja bui gui'
 nam cham jir Israel kam,
 jai' dhit ba ti jii'gi'ń am buińor.
 Ba' ya' dir giop jii jix dhaam ja'k na pai'
 dhir jir ge'kam xib biix kap.

**Na pui' ba ti'ya' gu Paablo nam
 gatuuk jai' dhit cham mi' pui' ka
 jii'mda' na jax jix aa' gu Dios**

4 Gux Dhuudu' kam jix Uań Ii'mda'p
 kai'ch na sap jano' na pai' dhuuk bar
 mia'n ka' na ba ji chum kuugalhdha' ya'
 dhi oi'nga'n, mui' cham mi' pui' ka tu
 daa'ńchu'nda' am na jax jix aa' gu Dios.
 Mu ja'k pix ba ja kaichgida' am gui' nam
 maakam tu mamtuxi'ńdha' gu ńio'ki'ń
 gu Dios, diilh pix jam pui' ba tu buidha'
 nam jax ilhii'ńdha'. Pu cham jir silhkam
 ka', na gu' gu cham kikii' i'ii'mda' ja a'm
 bap tui'ńgida' dhi' dhi ja'tkam, dhi'm ba'
 pui' ja jurtu'nka' nam cham silhkam ka
 tu a'gada'. ² Pu cham mi' pui' jii'mda' am
 diilh nam jax ja'k ja aagi'ńdha' gu jai',
 dai gux buam jum duukam nam bhaan
 jujurtika' diilh, ja'p ji buusanda' nam
 pui' ja'k bapaińmichdhix ka'. ³ Dhi' pu
 chu'm gu ja'tkam jup kai'chdha' am na
 cham jir am na gan ti biina' ka' gu jaroi'
 no' ba ti jii'gi'ń buińor guch Xoi'kam.
 Sia ji'ma'n gu koi' ua'tulhdhara' ilhii'ńd-
 ha' am, aagix ka' pix na jax chu'm jix
 bhaai' nam kua'da'. Jax dhui nat gu' gu
 Dios jup tu duu biix na ji'k jir tum kua'-
 dam nam ba' pu'ńi tu kua'da' gui' nam
 ti jii'gi'ńdha' buińor guch Xoi'kam, dai
 nam xi taxchaabgidhat gu Dios. ⁴ Nat gu'
 gu Dios tum kua'dam jup tu duu gu koi'
 biix na ji'k jix chu jai'ch, cham tu' nach

gu' aach ba' ya' dir pui'p ba duńia' na
 cham jir tum kua'dam ka', dai ji nach tu
 kua'da' xi taxchaabgidhat gu Dios. ⁵ Na
 gu'x uań jup jum duńia' gu koi' nań xi
 taxchaabgidhai gu Dios tu jugia', nat gu'
 diilh gu Dios pui' pu tii nax bhaai' nach
 tu kua'da'.

**Gu Paablo na ba tu aa'nda' na jax ja'k
 jir tu'm ka' gu jaroi' na tu' silhkam jir
 tujuandam tugi'ń ka' guch Xoi'kam**

⁶ Ba' no'p gu' aap pu'ńi dai gux
 kii'p jum duukam ja aagi'ń guch
 Xoi'kam jii'gi'ńdham, gio no'p mi' pui'
 tu daa'ńchugit jum biińkadat bhaan
 jum guguxi'ń na jax jum kai'ch gux
 bhai'm kai'chdham ńio'ki'ń gu Xoi'kam
 na silhkam tu a'ga, gio ba' no'p maa'n
 nap jax mi' pui' jim gammiji, jir jix kii'
 tujuandam tugi'ń ka' ap guch Xoi'kam.
⁷ Cha'p mi ja kekeedat gui' nam bixchu'
 iatda' ganai' sapooki'ń tu a'gada'. Cham
 tu' mim ńińi'ń gu pu chu'm, gio gu'
 dai gui' nam cham ja jur bia' nam ba'
 pu chu'm tu a'gada'. Aap cham tu'p
 jim buixdhat xim guguxdhatgida' nap
 jix io'm xi gaa'ńchu'nda' nap jax ja'k
 mi' pui' jimda' na jax jix aa' gu Dios.
⁸ Na gu' dhi' ja'pni ji buusan na jax ya'
 maaxik jich chutku' bhaan nam aa'nda'
 nach ja'p xi oipoda' nach jich xiisida'
 na ba'x bhai' tu tatda' ka', sia ku gu'
 cham pik jum aa' dhich chutku' nach
 jix bhai' ja buada'. Gu' matgim guch
 i'ii'mda'x io'm ji nam aa' nach jix bhai'
 ja duńia' na ba'x bhai' tuch jimda' ya'
 nach ka dudua dhich chuuku' bhaan
 gio gatuuk jich i'ii'mda' bhaan. ⁹ Jir
 silhkam dhi' nań ji'k jax tu a'ga. Jum aa'
 nam biix dhit ti jii'gi'ńdha' na maaxik
 jir silhkam. ¹⁰ Jich dhakoo'ńdhatu'ndat
 tu a'gichu' ich aach gux bhai'm
 kai'chdham ńio'ki'ń gu Dios, sia kum
 cham jich kii'galhi'ń gu ja'tkam nach
 buińor jix biińak gu Dios duakam, gui'
 nat mi' dhir jich boosolh nach ji'k ba

ti jii'gi'n bui'no' guch Xoi'kam nach mu ja'k ba bhiichgit nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiindha', gui' na sia pui'p jix bhaai' na ja boosga' mi' dhir gui' nam jix aa'nda' nam ba' cham jum tulhiina'.

¹¹ Pu'nip xi ja aa'ndhai xi ja chi'nia' nam mi' pui' jimia' guch Xoi'kam jii'gi'ndham. ¹² Cha'p jum do'ndhoka' nam tu' pix jum ilhii'ndha' nap jir bi-apma', ja'kbui' kat ji nap aap jir ja booi'chu'nda' nam jax ja'k mi' pui' jii'mda' biix guch Xoi'kam jii'gi'ndham. Cha'p ji'x ja'p ti kiissapda' nap jax ba jim, jix bhai'p tu' niokda', gio nap jix chu joi'gi'nda', gammiji nax chu uan' kir jup tui'ngida' gum ii'mda' nap mui' xim ga'ngada'. ¹³ Ba' ampik nañ aañ mu aaya', aap ka ja jiinkaixi'ndha' guch Xoi'kam jii'gi'ndham gu ñio'ki'n gu Dios na tu ua'ñix, xi ja guguuxi'ndha' ap nam mi' pui' jimia' na ji'k jax jum kai'ch. ¹⁴ Pui'p xi chu du'nia' nap jax ja'k jix chaat jum jur am bhaan, nat gu' gu Dios dhi' bhaan jum a'm ba ti tii. Nap gu'p kai'ch nap bhaankam jix chu juanam gu Dios, pui' ku mit ba' pui' ja'k tum daa'ñi bhai' xim daagik gui' nam bijik dir ba ti jii'gi'n bui'no' guch Xoi'kam.

¹⁵ Mi'p pui' xi jimia' nañ ji'k jax jum titda nam ba' xim nii'ndha' gu jai' nap jix io'm jum bii'ndakadim bui'no' guch Xoi'kam. ¹⁶ Xim nuukdat ap nap cham ua'tulhdhara' tir gixia'. Xim ga'ngada'p ip no'p moo mi' pui' ja aagi'n gu jai' na jax jir silhkam. Gammijip mi' pui' xi jimdat na jax jix kii' ka'm nii'n gu Dios, na gu' no'p mi' pui' dui'ndhu', cham mu ja'k bhi'ya' ap nap pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha', sia gui' nap ji'k pui' ja mamtuxdha'.

Gu Paablo na ba tu aa'nda' na jax ja'k jum aa' nach tu jimda' ja bui gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ndham

5 Cha'p bhaamda' ki'n tu ja a'gi'ndha' gu chichio'n jagi'gir nap pai' dhuuk tu ja a'gi'ndha'. Tu' ka'm jap ja niidhat tu ja a'gi'ndha', nam gu' gu pu'nim taati'm ja'p ji buanda' na jax gum taat. Gio gum bipna' biipibop jap pui'p ja ilhii'ndha' na jax gu mia'n jum jaaduñ, tu' ka'm jap ja niidhat tu ja a'gi'ndha'. ² Gio gu u'uub jagi'gir jap pui' tu' ka'm jup xi ja niidhat, nam gu' gu pu'nim taati'm pui'p ji buanda' na jax gum naan. Gio gu titi'ya pui'p jup ja ilhii'ndha' na jax gu mia'n jum jaaduñ, tu' ka'm jap ja niidhat jup tu ja a'gi'ndha'.

³ Jix bhai'p xi ja bua't gu u'uub di'dilhdhim nam ba ko'iix gu ja bipna', na gu' cham jaroi' ka jai'ch nax bhai' ja du'nia'. Xi ja maakat ap gu tu' na ja a'm jum aa'nda'. ⁴ Gu jax chu'm diilhdhim ubii no't muu gu binga'n, gu' ji no'm gu' dudua gu maamra'n piam gu a'buila'n, dhi' ji nap ja aagi'ndha' nam aa' nam biipi'x bhai' ja du'nia' gui' nam maap jir jum oi'dhagim ka', nam ba' mi' dhir gu jai'x bhai'p ba ja du'nia'. Jum aa' gu' nam pui'x ja joi'mdaix bhai'p ja du'nia' ja'p na jax gui' na mit jix ja joi'mdak jix bhai' ja buimik ja gi'gilh, pui' ja'k jix aa' gu' gu Dios, na gu'r jix bhai'm duukam. ⁵ Gio gu' gu ubii gui' na silhkam pui'm tiiti'nda' nar diilhdhim, soi'm ilhdhat tu daanda' bui'no' gu Dios gammiji nabap tanoolh gio nabap tukaa'. ⁶ Gu' ji no' gu' nai' biix aixim tu bua na jax cham kii' ka'm nii'n gu Dios sia ku tiir diilhdhim, dhi' dho gi gu' pu muukix ka' ji ii'mdagaram bhaan. ⁷ Pui'p ja'k xi ja chi'nia' nam dui'ndhu'nda' gammiji biix guch Xoi'kam jii'gi'ndham, na gu' cham tu' jaroi' tu' bhaan jax ja titdada' no'm gammiji mi' pui' jii'm. ⁸ Na gu' gu jaroi' na cham ja joi'gi'nda' gui' nam maap

jix bhai' kai'chdha', ni gu jajaa'nni'n na pik tiix io'm jum aa'nda', dhi' bhaan jix maati' ka' na cham tu' buiñor jix bi-iñak ka' guch Xoi'kam. Jix io'm cham jir ki' maa'nkam ka' ba', cham tu' pui' na gui' nam cham ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam.

⁹ Ja daasa' ap gu di'dilhdhim u'uub gui' na silhkam jum aa'nda' nap jix bhai' ja duñia'. Dai gui' na mit ji'ma'n pix ja biim tu kiichak gu chichio'n, gio dai gui' nam baik oo'm oidha' bia'ka' gammiji ja'k. ¹⁰ Gio ba' nam biix pix jix mat ka' no't jix bhai' ja mamtuxdhimik ja gi'gilh gu maamra'n. Gam no'r jix bhai'kam kat ja tibiapputu'n kia'mi'n gui' nam pax-iaraidha'. Gio no' soi'm duukat ja palhbui'n guch Xoi'kam jii'gi'ndham biix aixim tu' na ja a'm jum aa'nda'. Gio gui' nam biix aixim tu'm bhaan jum tulhiin no'x bhai' ja bua, no' dai gux ki'p jum duukam bhaan ji bamgim nap tu bua.

¹¹ Cha'p ja da'nsada' gu di'dilhdhim u'uub nam gook alh oidha' bia'ka', na gu' cham am ka gixia' no'm jax dhuuk gio maakam jup ba ilhii'n gatuuk. Ja'p xi dhui am ba' guch Xoi'kam nam bax ja oidhak ka' ip gio jai' gu ja'tkam, ¹² bam ua'tulhdha'm ba', nam gu' cham mi' pui' jimia' nam jax tii xi chi'ya' nam jax jum daasa'. ¹³ Piam nam nai' pix jimit ba tu a'gidha' kikcham na tu' cham bhai'm kai'ch, piam nam iataidha', piam nam bax chu o'jo'nda'. ¹⁴ Ba' ja'pni ja'k jix bhai', nam gu xixibkam di'dilhdhim u'uub jai' xi ja oidhai gu chichio'n, xi chu oi'nchaim jix bhai' xi ja dui gu ja maamar no' mit ji'k ja tii. Ba' pu'ni ja'k cham tu' tu' bhaan jax jich chitdada' am gui' nam xich bhaamki'n aach nach ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam. ¹⁵ Jai' dhit gu di'dilhdhim u'uub cham tu' mi' pui' ka jiim am na jax jix aa' gu Dios, mu ja'k pix bhaan bax chutkagix am na jax ja jurtu'n gu ja'ook.

¹⁶ No' maadit guch Xoi'kam jii'gi'ndham, cham jax bua no'r chio'n piam kur ubii, no' tu jaaduñ ji'k gu u'uub di'dilhdhim na mit koi gu ja bipna', jum aa' na diilh jix bhai' ja duñia' na ba' cham xi'x xijai ka' ja bui biix guch Xoi'kam jii'gi'ndham nam jup ja palhbui'ndha' gu jai' na pu cham jaroi' jai'ch ka' nax bhai' ja duñia'.

¹⁷ Guch Xoi'kam jii'gi'ndham nam jix io'm bax maat nam jax ja'k tu ja aagi'n gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ndham, dhi'x io'm jum aa' ip na pim jix bhai' ja buada'. Gook ja'kbui' kim japim ja maakda' gu tu' nam aa'nda', gui' pik nam jix io'm tu a'gat tu mamtuxi'ndha' gu ñio'ki'n gu Dios. ¹⁸ Na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: "Jum aa' na kua'da' gu tuur gu tu' nar magooñ-ga'n ka'." Gio ja'p iam ja'pniip tu ua'niix, iam pix pui'p jum kai'ch: "Jum aa' nam maakda' gu tu' na bhaan jup bipio'da' gu tujuandam."

¹⁹ Ba' no' jaroi' maadit jax jum titda na maadit gui' nam tu a'ga gu ñio'ki'n gu Dios cham mi' pui' duiñchu' na jax ja'k jum aa' na tui'ngida', aap cham jii'gi'ndha'. Jii' ji no'm jix jai'ch ji'k gook piam ji'k baik nam maaxik ni'i'n. ²⁰ Ba' no'm jai' dhit pu'ni kiisaim nam jum ua'tulhi'n, ja ñiokdha' ap nam pai' dhuuk biix maap jup tui'ka' guch Xoi'kam jii'gi'ndham nam ba' jai'p tē kēēket jix chotdonit cham pui'p jum ua'tulhi'ndha'. ²¹ Ja kaichdhat jañ ya' pum titda gu Dios gio guch Xoi'kam, gio gui' nat pu pui' ja'k ja a'm ti tii bijik gu Dios nam jir noonbi'n ka', nap gammiji pu'ni duiñchu'nda'. Maa'n nap jax pix jup ilhii'ndha' sia nar jaroi', na gu' cham jir am no'p jai' cham ja juan sia kum jum ua'tulhi'n. ²² Gu jaroi' nap bax dhaasam ka' na biipi' dir kiikat ja aagi'ndha' gu ñio'ki'n gu Dios guch Xoi'kam jii'gi'ndham, biipi'p xi ni'i'ndha' no'x joojoi'n na mi' pui' jim na jax jix aa' gu Dios. Na gu'

no't jax dhuukat cham mi' pui' ka jii, aap jum a'm ji chi gixia'. Dai gux kii'p jum duukam jap bhaan jum tukgi'ñka' nap xip tu duñiidha'.

²³ A'l'hich jap mui'p xi io'dat gu uubas gu barga'n gux o'jo' pa' na ba' jotmoda' duadhidha' gum book na saak jix ko'k, cham tu' dai suudai'.

²⁴ Jai' dhit gu ja'tkam jix bhai'x maati' pu ya' nam tu' bhaan jix u'ua'tulhdhix, sia kut chakuim ai na pai' dhuuk ja aagi'ñdha' gu Dios. Ba' jai' na cham maati' ya' nam tu' bhaan jix u'ua'tulhdhix, jano'x bhai' matgilhia' nam tu' bhaan jix u'ua'tulhdhix ka'. ²⁵ Ba' gui' nam jix bhai'm duukam jup tu buada', ji'k pix ip nax bhai'x maati' pu ya', gu' ba' gui' na ji'k cham maati', gatuuk jix bhai' matgilhia'.

6 Jai' dhit guch Xoi'kam jii'gi'ñdham nam tu ja juantu'n pui' cham ji ja namkidhat, jum aa' nam tu' ka'm ja niidhat mi' pui' xi dhuñiidha' tu' nam ja chianda' gu ja ge'gerkam tuk nam ba' biix pix jix bhai' aa'nda' gu Dios gio gu ñio'ki'ñ dhi' nach aach bhaan tu a'ga. ² Ba' no'm gu' pui'p ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam gu ja ge'gerkam tuk, jum aa' nam jix io'm tu' ka'm ja niidhat mi' pui' xi dhuñiidha' jax ñam ja tiidaidha'. Giox bhai' nam mi' pui' xi dhuñiidha', cham tu' parban, na gu' ja'p ji buusanda' nam mia'n jir jum jajaa'nnim ka' nam maap ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Gio gu' guch Xoi'kam jii'gi'ñdham pik nax io'm jum aa' nach jix bhai' ja buada'. Xi ja aagi'ñdha' ap biix nam pui' ja'k duñichu'nda'.

Gu Paablo na pui' ba ti'ya' na cham jir am na jaroi' bixchu' bhax chu aa'nda' na git xi chu bia'ka'

³ No' jaroi' maadit jix io'm maakam xi bua na tu ja a'gi'ñ guch Xoi'kam jii'gi'ñdham na jax ja'k cham pui'm kai'ch gu silhkam ñio'ki'ñ guch Xoi'kam dhi' nach

tu' bhaan ti jii'gi'ñ aach, ⁴ dhi' na jax dhui bhaan pix ge'kam jum taat ka' ku ba'p kai'chdha', cham tu' nax mat ka'. Na gu' gu jaroi' na gammiji biix aixim kai'chdha' na jax ilhii'ñ diilh, dhi' ja'p ji buusan na pu chu'm ki'n jix ka'ook ka', mi' dhir ba'p ja ia'ñdhidha' gu jai'. Mi' dhir jum gigi'lhi'ñ ip gu jii'moda', gio gu bhaamdara', gam nam nai' pix ba tu a'gada', gio nam cham ka ti kiigalhi'ñdha'. ⁵ Bar ko'kdhicham ka' pix ba', gammiji biix aixim pix bam buidha' am dai ja'p tuutu'm nam cham ji maati' na jax pik ja'k jir silhkam. Nam gu' bax ia'ñdhix ka' gu tu' na cham jir kii' ka', bhaan pix jum tutumñigamtaidha' am nam jax ja'k tu jimda'. Cha'p mi ja kekeeda' pu chu'm gu ja'tkam. ⁶ Jir pui' dho ip nax io'm jum tumñigamta' gu jaroi' ii'mda' bhaan no' dhi' ki'n jix bhai'm taat na ji'x pix maakidha' gu tu' gu Dios nam aa'nda', na gu' buiñor ti jii'gi'ñdha'. ⁷ Nach gu' aach pu cham tu' ua' na chich pai' dhuuk maaxir ya' dhi oi'nga'n bhaan, ni kuch pu cham tu' xi bhii nach pai' dhuuk giop ko'ya'. ⁸ No'ch bia' nach tu' kua' gio nach tu'ch chi ti'i'ñ, dhi' ki'n jach jix bhai'ch chaat ka', cham tu' nach bhaan jix buam jich aa'nda' gu tu' na pu cham jum aa'nda'. ⁹ Na gu' gui' nam jix aa'nda' nam jir jix chutumñigam ka', dhi' bhaan biix aixim tu'm ki'n bhai' ji chu ja mai'chii mu ja'k bhaan pix bax chutkagix ka' am, biix aixim pix bam aa'nda'm ba'. Dhi' pui' ja'k tu bua nam ba' cham ji'xkat mi' pui' jimia' gu ja'tkam na jax jix aa' gu Dios, dhi' ba' ki'n jup ba ja tulhiiñchuda' gatuuk. ¹⁰ Na gu' gu jaroi' no't bhaan ba ji jurti gu tuumiñ, dhi' mi' dhir bhai' jim gi'lhdha' biix aixim gu tu'x buam jum duukam. Jai' dhit nam tii mi' pui' ka tu daa'ñchugit na jax jix aa' gu Dios, cham tu' mi' pui' ka jiim am, nam gu' dai bhaan pix bax chutkagix nam jum ga'nga nam jax dhui biix aixim tu'm

xi chu bia'ka' git, dai nam bam tulhiin
pix ba' ja i'ii'mda' bhaan.

**Gu Paablo na pui' ba ti'ya' nam
aa' nach mi' pui' jiimda'
na jax jix aa' gu Dios**

¹¹ Ba' aap nap bhaankam tu juan gu Dios, cha'p pu chu'm bhaan jum tukgidhat mi' pui' xi jimda' na jax jix aa'. Soi'p jum ilhdhat jix ja joi'gi'nda' gu jai' gammiji. Mi'p pui' tu daa'ñchugit xi kiikgida' nap tu' bhaan jix biiñak kat ti jiigi'n biix jum jur ki'n. ¹² Ja'p ji buusanda' nap tu kokdatu'nda' nap mi' pui' tu daa'ñchu'ndat xi kiiki'nda'. Xim do'ñcho' ap nam a'm ti niidhidha' gu Dios gammiji, na gu' dhi'r jix bhai'm duukam. Gio gu' pu kai'ñkam jum a'm ti tii nap ba' mi' pui' tu duñia' na jax jix aa', pui' na pich jax tii jano' nam mui' tē kēē guch Xoi'kam jiigi'ñdham nap saak buiñor jix biiñak guch Xoi'kam biix jum jur ki'n. ¹³ Ba' gu Dios na ja maak ii'mda' biix nam ji'k tu' nai' tu dudua, gio guch Xoi'kam nat aa'n gu Poonsio Pilaato nar tu'p tu'm da', aañ dhi' ja kaichdhat jum chian ¹⁴ nap mi' pui' xi dhuñia' nañ jax jum titda. Cha'p pataasat nañ ba' cham tu' bhaan jax jum titdada'. Gammijip ba' moo pui' pu duiñchu'nda' jano' juugit na pai' dhuuk bha jimda' guch Xoi'kam nax io'm jir ge'kam. ¹⁵ Na gu' gu Dios pui' tu duñia' na pai' dhuuk diilh pu ti'ya', na gu' dai gui'r Dios nax io'm jir ge'kam. Jir ja ge'kam tuk gui' nam jix io'm jir ge'gerkam ya' dhi oi'nga'n, sia gui' nam a'lhich ki'n jir ge'gerkam. ¹⁶ Dai gui'x jai'ch na cham tu mumki. Maa'n kap kio na pai' joidham jix chu abhaar gio nax chum tua kat tum tanoor. Pu cham jaroi' nii'n maaxik, ni ku cham ji'xdha' jaroi' tigia', na gu' pu cham jaroi' mia'n a'ji bhai' na pai'p tu'ii'. Pui' kuch ba' dai gui' ge'kamtu'nda', na gu' bixchu'x bhaai' na pu tu duñia'. Ee ku pui' tu tui'ka'.

¹⁷ Gui' nam jir jix chutumñigam ya' dhi oi'nga'n bhaan, ja'p jap ja tiida' nam cham tu' ja tumñi' bhaan jujurtika', ni kum cham dhi' bhaan ge'gerkam jum taat ka', na gu' pu cham tu' bhaai' sia ku jaroi' tii giilhim jir jix chumñigam ya' dhi oi'nga'n bhaan. Ja'p jap ja tiida' na dai gu Dios jix bhaai' nam buiñor jix biiñak kat jix bhai'm taat ka', na gu' gui' pix na tuch maak biix aixim tu' nach a'm jum aa'nda' nach ba' aach ya' dir ki'n jup jich guguxxi'ñdha' dhich chutku' bhaan. ¹⁸ Xi ja aagi'ñdha' ap nam jix joojoidhat jix chu onbai'ñdhar ka' gu tu' nam bia' na ba' pu'ni ja'k silhkam pui' bam kai'chdha' nam jir jix chutumñigam, nam gu'x bhai'm duukam jup tu buada'. ¹⁹ Jix bhai' tu ja jimda' ba', na gu' ja a'm ba ti niidhidha' gu Dios. Gatuuk dai na ba ja baidhika' nam buiñor bap tui'ka' gammiji, nam gu' xib dir buiñor pu bam tutumñigamtaidha'.

**Gu Paablo na ba guguxdha' gu
Timoteo na cham ja kekeeda'
gui' nam maakam ja
mamtuxi'ñdha' gu ja'tkam**

²⁰ Ba' aap Timoteo, diilh jap mi' pui' xi duiñchu'nda' na pich tu' ba maat nar joidham. Cha'p ja kekeedat gui' nam biix aixim tu'm tu a'ga na tu' ya' dhi oi'nga'n jax jum bua, na gu' pu cham tu' mim nini'i'n. Diilh pix nam jax ilhii'ñdha' nam pu kai'chdha', cham tu' na pui' ja'k jix aa' gu Dios. ²¹ Na gu' jai' dhit nach tii maap kach dhaa'ñchugit, na mit pai' dhuuk pu'ni biix aixim tu'm ba ji chu a'ga, pu cham mi' pui' ka tu daa mit na jax jix aa' guch Xoi'kam.

Ja'pni tu tui'ka' ku ba' moo guch Gi'kora' git pix gammiji jam a'm ti niidhidha' biix ji'ma'n aapi'm.

*GU GATUUK KAM UA'NA'N GU
PAABLO NAT GIOP TU UA'ÑXI GU*

TIMOTEO

Gu Paablo na ba ñio'kdha'

1 Aañ Paablo nañ jir nobii'ñ guch Xoi'kam nat Dios bhach joochxi ya' dhi oi'ñga'n, nat gu' bijik dir pui' ja'k pu tu dai na ba' mi' dhir pu'ñix bhai' ba tuch jimda' gammiji, na gu' guch Xoi'kam pix bhaan jup tu tu'ii' nat jix bhai' dhuu. ²Ba' aañ ya' tum ua'ñxidha' aapi' Timoteo nañ joidham xim da', ja'p ji buusan nap jir jiñ mar. Guch Gi'kora' Dios gio gu Ge'kam jich Xoi'kam pix git ba' moo xim joi'mdat jum a'm ti niidhidha' am na ba' cham jix buam jum duukam jum daam jimiidha'.

**Gu Paablo na ba aagi'ñdha' na cham
xi'irdat ja aagi'ñdha' gu ja'tkam nar
tu'p tu'm da' guch Xoi'kam**

³Aañ gammijim ti'ñchot taxchaabgi'ñdha' gu Dios nañ tu daanda' buiñor nabap tanoolh gio nabap tukaa', nañ gu' aañ dai gui'r tujuandam tugi'ñ nañ pu duñiim na tu'r jix kii'p jum duukam, ja'p na jax guñ bopxi kat na mit pui'p tu juañxidhak gu Dios. ⁴Ja'p jañ chi moo joidham jix bhai'ñ ilhdha' no' ñich jax dhuuk giop jum tii maaxik, tii xim tiigim iñ gu'. Pui ti'ñcho iñ na pich susua, cham mik buppa iñ. ⁵Ti'ñcho iñ sia nap jix bhai' buiñor jix biiñak guch Xoi'kam. Biipi' buiñor jum biiñakai gum abuil Loida gio gum naan Euniise, pui' kuñ ba' aañ jix maat nap ja'xbui'p jix biiñak na jax gui' am.

⁶Ba' aañ jum aagi'ñ nap jix io'm xim guguuxdhai pui' xi dhuñia' nat tu' bhaan jum a'm ti tii gu Dios jano' na ñich bhai' xim daagik tum daañxi. ⁷Nat gu' gu Dios cham tu'ch a'm tajaa gu jax chu'm

ii'mda' na bhaan jich eeka' gu too'n-ni', gu' gui' ji na tu guguuxi'ñ, gio na tu maak joi'mdara', gio nañ mattu'nka' no'ñ moox bhai'm duukam jup tu bua. ⁸Jum jur jap xi dhaasai nai' xi ja mat-tuda' gu ja'tkam nar tu'p tu'm da' guch Xoi'kam, cha'p xi'irdat. Ni kup cham jiñ a'mkam xi'irda' nañ pu chu'm ki'n ya' kuup, gu' matgim ja'pji ji'x nam guguux-i'ñ gu Dios jap cham jax ji kai'chit pui'p xim tulhiiña' ki'n gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam. ⁹Nat gu' gu Dios mi' dhir bach boosolh nach pai' mu ja'k ba jiimit nach pai' gammiji mi' pup jich chulhiiñdha' git, xib ba' dai nach aach diilh mi' pui' ba jiimda' na jax jix aa'. Xi dho'ñchidha' ich guch ii'm-da' na ba' gui' diilh pui' ja'k duiñchu'n-da' na jax jix aa'. Gio gu' aach cham tu' tu'x bhai'm duukam jup duu gu tu' nat ba'x bhai'ch dhuu gu Dios, gu' ja'pji diilh pix nat jix bhai'ch dhuu, na gu' pux maat na pui' ja'k jix bhai' ji chu buusnia'. Xich joi'gilh bhaankam guch Xoi'kam pu biipi' dir nat chakuip duuk dhi oi'ñga'n. ¹⁰Xib jix bhai' kach mat-tuda na tu' silhkam xich joi'gi'n, bhaan maat jachich nat bhach joochxi guch Xoi'kam nat ba'ch boosolh nach mu ja'k ba jiimit nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiiñdha'. Ma'iich guch Xoi'kam gu muuki' na ya' tu daam kiikat dhi oi'ñ-ga'n bhaan. Ba' ja'p ji buus nat jix chu maax jup tum duu nach ba'x bhai' ti niid-hat mi' pui' jiimda' na jax jix aa' gu Dios, gammijich ba' buiñor bap tui'ñgida'.

¹¹Aañ dhi' pu chu'm ki'n jir nobi-i'ñ gu Dios nañ ja aa'ñdhim gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, pu chu'm jiñ aa'ñdhak nai'ñ joot nañ nai' jimdat ja mamtuxdhidha'. ¹²Dhi' pu chu'm ki'n ba' ya' bañ chul-hiiñ iñ. Ku gu' cham tu' ji nañ moo dhi' ki'n jup bax xi'ir, nañ gu' aañ jix maat nañ jaroi' buiñor jix biiñak. Cham jax jiñ aa' iñ ba', nañ gu'x maat na gui'ñ palh-

bui'ñchu' nañ ba' biix tu kuugalhdhim na ji'k tanoolh tu daaxix nañ ya' pui' tu duñia' nat ji'k tuñ chia, na gu'r ge'kam.

¹³ Aap ba' mi' pui'p xi dhuin'chugit na ñich jax ja'k tum aa'ñ. Gammijip jix biiñak ka' buiñor guch Xoi'kam gam nap jix ja' joi'mdat gu jai', gook dit maa'n ñi'ook jup duuk ich gu' buiñor guch Xoi'kam. ¹⁴ Dai dhi'p bhaan tu daa'ñchu'ndat mi' pui' jimda' nap tu'x chaat nar jix kii'p jum duukam, na gu' gu Dios pix na dhi'x aa'nda' nap bhaan tu daa'ñchu'nda', na gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n nam palhbui'ñchu'nda' nach a'm tajaanix.

¹⁵ Ba' pui' nap jax jup bax maat na mit ja'p xiñ dhuuk guch jaaduñ nam pui' tiip ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam gui' nam Aasia dibiir bhaan oi'dha', jai' dhit jir di' am gu Pijeelo gio gu Ermoojenes. ¹⁶ Gu Onesiiporo dho gi gu' mui'kim ya' ba ji ai ji nañ guguuxi'ñ nañ cham tu' bhaan jax jiñ aa'nda'. Cham pai' jax kai'ch no'p jix xi'ir jiñ a'mkam nañ ya' kuup. Guch Xoi'kam pix git ba' moo ja a'm ti niidhidha' biix nam ji'k maap jir jum oi'dhagim. ¹⁷ Jum dikoo'ñ nat jiñ gaa nat jax ya' ai Rooma, pu cham ji'x jum jiiip. Nat pai'ñ chii' nat ba'x bhai'm ilh. ¹⁸ Gu Dios git pix ba' moox joi'mdat tigia' jano' na pai' dhuuk tu kuugalhdha'. Jix maat ap dho nat bixchu' bhaan ge'kam ki'n jich palhbui' nach maap mu oipimik Eepeso.

Gu Paablo na pui' ba tiida' nar jix kii' sandaarui'x chugi'ñ ka' guch Xoi'kam

2 Aapi' nañ pui'm ilhii'ñ nap jir jiñ mar, diilh jap xim guguuxdhai mi' pui' xi jimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam, na gu' gui' xich joi'mdat jich a'm ti niidhim. ² Jai'p pui' xi ja tiidai gu chichio'ñ nam pui'p ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam nam mi' dhir gammiji ja'k ja aagi'ñdha' gu ja'tkam na pich jax ja'k jiñ kai nañ kai'ch jano' nam mui'ñ kee, ku gu' gui' ji nap pu ja tiida' nap jaroi'x ja mat ka'

nam silhkam pui' duñia', gio nam jix joo-joi'ñdha' nam tu mamtuxdha'.

³ Cha'p tu' bhaan jax jim aagit xim do'ñcho' nap jum tulhiina', na gu' dhi' bhaan jix maati' ka' no'p jir jix kii' sandaarui'x chugi'ñ guch Xoi'kam. ⁴ Na gu' gu jax chu'm sandaarui'x no'r jix kii', cham tu' tu' jumai bhaan titi'ñchoka', dai na mi' pui' tu duñiidha' na jax ja'k tu aagix ka' ja bui gu sandaarui'x, na gu'x aa'nda' nax bhai' bi'iidha' buiñor gu ge'kam tugi'ñ. ⁵ Piam pui' na jax gui' nam titbia, no't maadit cham pui' ja'k titbia na jax ja'k aagix ka' nam titbia', cham ji'xkat makia' am gu tu' nam tii iimchuxdha' biipi' dir nar mai'chikga'n ka'. ⁶ Piam gu jaroi' no't mi' pai' ti ii na gu'm aa'nda' nax bhai' duñia' na ba' tu' mi'p oraa'. Na gu' no't cham bhai' duu, cham ji'xkat tu' mi oraa'. ⁷ Jix bhai'p bhaan xim ga'ngada' dhi' nañ ji'k jax jum titda, guch Xoi'kam ba' diilh pui'm jurtuda' na jax pik jir jum duukam biix.

⁸ Ti'ñchokat ap nat guch Xoi'kam muukik gio duadik jup buus mi' dhir koi'nga'n tir. Jir boxii'ñ kat gu Dabii gui' nax io'm jir ge'kam kat bijik. Dhi'ñ ba' ja aagi'ñ gu ja'tkam na jax jir jum duukam. Ba' gui' nam ji'k ti jii'ñdhim, cham ja tulhiin'chuda' gu Dios gatuuk. ⁹ Dhi' ba' pu chu'm ki'n ya'ñ chulhiin'at tu nakoo' iñ. Jiñ buupur am bapainum kiikii'ñxim ki'n, ja'p tu'ii' iñ na jax gui' nam giilhim jix buam tomaat. Ku ba' gu' na gu' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios cham tu' buupulh. ¹⁰ Pui' kuñ ba' cham jax jiñ aagit xi kiik nañ tu nakoo' nam ba' bhaan jum guguuxdhai pui'p ti jii'ñdha' buiñor guch Xoi'kam gui' nat ji'k Dios ja a'm ti tii. Ba' cham ji'xkat mu ja'k ka bhiiya' am nam pai' gammiji git mi' pup jum tulhiin'ndha', dai nam jimia' na pai' joidham jix chu abhaar, dai pix no' mit ba ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam. ¹¹ Jir silhkam dho maaxik na ja'pni tu tu'ii':

Ja'p ji buus na chich biima'n koi guch Xoi'kam jano' na mit pai' dhuuk mua.

Ba' nat pai' dhuuk duadik giop buus, pui'p ji buus na chich pui' biima'n dud-uadik jup bubua.

¹² Ba' no' chich jich chulhii, jir jich mai'chik ka' nach buiñor jimia' na pai' dhir biix kap jir ge'kam.

Ba' no' chich ja'p xi dhuuk, gui' ja'p jup xich dhunai.

¹³ Gio no'ch aach ji'x cham mi' pui' jiim na jax gui', diilh maa'n na jax mi' pui' jimda', na gu' diilh cham ji'xkat jum o'joldha'.

**Gu Paablo na ba aagi'ndha'
nax bhai' ja aagi'ndha' gu
ja'tkam na jax jir silhkam**

¹⁴ Jix gi'm jap xi ja aagi'ndha' guch Xoi'kam jiigi'ndham na cham jir am nam bhaan tu a'gada' gu tu' na pu cham tu' bhai'. Na gu' dhi' dai nam bhaan pix ba niokboda', jix buam jum aa'nda' am ba' jai' dhit nam te keeke'. ¹⁵ Diilh jap xim guguuxdhai mi' pui' xi jimia' na jax jix aa' gu Dios, cha'p xi'irdat. Silhkam jap tu a'gada' na jax jir mi' pui' gux bhai'm kai'chdham ni'ook. ¹⁶ Aap diilh cham jup tu a'gat gu tu' na pu cham tu' bhai' nam jax chu'm tu a'ga gu ja'tkam ya' dhi oi'nga'n. Na gu' gui' nam pu chu'm ba ji chu a'ga', saalh pui' pu chu'm ji chu a'gimii gammiji mikkat cham kar kikii' ja'tkam ka' am, maakam pix ba kai'chdha' am. ¹⁷ Mi' dhir ba' pui'p ja mamtuxd-hidha' am gu jai', saalh pix ji ja ia'ndhidha' ja'p na jax gu ko'kdai' gui' na cham duadhi' na saalh ja'k tu a'ji. Pui' ja'k tu ja duiñchu' gu Imeneo gio gu Pileeto. ¹⁸ Maakam sap pix ba tu a'ga am na jax cham jir silhkam, ja'p sap kai'chdha' am na cham ji'xkat gio mi'p ka baapkia' guch i'ii'mda' bhaan guch chutku' nach ba' gio duduadiip baapmigia'. Mui'm sap pui' ja'k bhaan ba ti jiigi'n nam jax ja

aagi'n. ¹⁹ Ku ba' gu' na gu'p jum kai'ch maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam: "Diilh jix maat guch Gi'kora' nam ji'k silhkam buiñor jup tui'dhi'." Gio ja'p iam ja'pniip tu ua'ñix: "Gui' nam silhkam daan gu Ge'kam Dios, jum aa' nam cham tu'x buam jum duukam bhaan ka titii'ñchoka'." Dhi' bhaan jich aagi'iñ gu Dios nach ba' diilh xich ga'ngada' no'ch mi' pui' jiim piam ku gu' cham.

²⁰ Mi' pai' no' ge'r kiicham, cham tu' dai mix jai'ch ka' gux u'uam piam jix chooto bapaiñum jix a'bhar totbikdam jup duiñxim i'lhich jup jum du-u'nkam, gu' matgim ja'ppi sia gu u'uux jup duiñxim na mix chu jai'ch ka' gam bhi'n. Ba' ji'k pix nam jix dha'ram ja ilhii'ndha', jax chu'm nax io'm jix a'bhar ka'. ²¹ Aach ba' pu'ni ip buiñor guch Gi'kora' no'ch jix aa' nax dha'ram jich ilhii'ndha', gio no'ch jix aa' nach tu'x bhaai'n ka' buiñor, jum aa' nach jix u'uañ oipoda', nach cham tu'x buam tu buada'. Pu'ni ja'k dho gi gu' tu'x bhaai'n ka'ch ji buiñor guch Gi'kora', jich dharsa' ba' tu' na pix bhaan nach jix bhai'm duukam jup tu duña'.

²² Ja'p jap xi buusnichgida' no' bixchu' bhaan xi chum mai'chim nap jir biapma'. Xi kiikgida' ap nap mi' pui' jimda' na jax jix kii' ka'm nii'n guch Xoi'kam, gammijip jix biiñak ka' buiñor, xix ja joi'mdat ap gu ja'tkam. Jix bhai'p jum taatit oirida', ja biim ap gui' nam mi' pui' jiimdat biix ja jujur ki'n pui'p iim guch Gi'kora'. ²³ Cha'p mi ja bipnatdat gui' nam dai niokboda' bixchu' bhaan ji chu a'gat na pu cham tu' mim nini'iñ, na gu' dhi' dai gu bhaamdara' tu ua'pu nap jax bax maat. ²⁴ Na gu' no'ñ jir tujuandam tugi'n guch Gi'kora', cham jir am nañ ja kokdada' gu ja'tkam, gu' ja'ppi nañ jir jix bhai'kam ka' biix pix ja bui, gio nañ jix joojoi'ndha' nañ tu ja a'gi'ndha'. Cham bhammukda' iñ sia kum jai' dhit jax jiñ chitda. ²⁵ Soi'n ilhdhat jañ pix xi ja aag-

i'ndha' gui' nam jix bhaamki'ndha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios. Gu Dios ba' diilh jix maat no' pui' ja duñia' nam buiñor ti jii'ndhai machia' na jax jir silhkam, aach dai gui' pix buiñor jix bi-ñak ka'. ²⁶Na gu' ja'p ji buusnia' nam bhai' ji ñiñña' no' mit jix bhai' ba maat na jax jir silhkam, ba machia' am gu' na tii'ngikar tir ja bia'ka' gu ja'ook. Mi' dhir ji boopoya' am ba', na gu' mi' ba' ja bia'kat ja iatgi'ndha' na ba' pui' ja duiñchu'nda' na diilh jax ilhii'ndha'.

**Gu Paablo na ba tu aa'nda' nam
jax jir tu'm ka' gu ja'tkam
jano' na pai' dhuuk bam
aajidha' na tum kuugalhdha'**

3 Biix jañ jup xim aa'ndham nap ba'x mat ka' na jax ba tum buidha' no' bar mia'n na tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n. Jix xijaim pix ba tum buidha' biix aixim. ²Gu ja'tkam bax aa'nda' am nam mui' bia'ka' gu tuumiñ nam ba' bhaan tu' pix ja ilhii'ndha' gui' nam cham tu' bia'ka', ge'gerkam jum taat ka' am. Sia gu Dios tu' pix ba ilhii'ndha' am, jax ñam pix ai'chuxdhat ba a'gada'. Ni kum cham tu' ka'm ka ja nii'ndha' gu ja tataat, tu' pix ba ja ilhii'ndha' am. Ni kum cham tu' ka'm ka ti nii'ndha' gux xidhuu'n kam nax chu jai'ch, ja'p jam pix xi dhuukat sia kum tiix maat. ³Ni kum cham joi'mdat ka aa'nda' gu jaroi', gam nam jix ia'tbi' ka'. Pu cham ka bhaai'n ka' nam jax dhui mik bua' pui' nam jax chu jimda'. Cham ti jiigi'ndha' am sia ku jaroi' tii tu ja a'gi'ñ na tu'r jix bhai'm duukam. Cham kaim ka' am, dai nam jix bhaak ka' pix. ⁴Gio nam cham ji'xkat pu duñia' nam jax tii xi chi'ya', sia ku mit tii silhkam pui' xi chii nam pu duñia' gu tu' nar jix bhai'm duukam, dai gu tu' nar jix buam jum duukam dho gi gu' pu duñia'm ji no' mit ba ilh. Ge'gerkam jum taatit gaagidha' am gu tu' nam ki'n jix bhai'm taat ka' diilh, iam nam gaagidha'

git nam jax ja'k mi' pui' jiiimda' na jax jix aa' gu Dios. ⁵Pui' xi kai'chdha' am nam Dios buiñor ti jiigi'ndha', gu' pix ji na gu' nam jax ja'k tu jimda', dhi' bhaan jix maati' ka' nam cham tu' mi' pui' jiiimda' na jax ja'k jix aa' gu Dios nam tui'ngida'.

Cha'p mi ja bipnatdat dhi' pu chu'm gu ja'tkam. ⁶Nam gu' dhi'x ja oi'ñ gui' nam nai' jiiimit ja iatgidhidha' gu u'uub mu ja'p nam jax oi'ñka' nam sap pik ba' tii ñio'ki'ñ gu Dios xi chu a'gidha', gu' ji na gu' diilh nam jax pix ilhii'ndha', pu cham jir silhkam ka'. Gui'm jup ja jiigi'ndha', nam gu' cham mat ka' no' moor silhkam. Dai gu tu' nar ua'tulhdhara' ka' gu' nam bhaan jujurtika' ip dhi' dhi u'uub. ⁷Biix aixim tu'm tii bax chu mat ka' am, ji nam gu' pu cham mat ka' gui' na pik tu'r silhkam ka'. ⁸Ja'p na jax gux jiiipoiñar kam Jannes gio gu Jamres na mit tii ma'iich gu Moisees, pu'ñi ip xib dhi ja'tkam nam biix aixim tu'm tu a'ga. Tii cham aa' am na tum a'gada' na tu'r silhkam, nam gu' daix buam jum duukam bhaan titii'ñcho na tu' cham jir kii', pu cham buiñor biiñak am gu Dios. ⁹Ku gu' cham miikidha' ji nam ba ja machia' gu ja'tkam nam jax ja'k jir tu'm. Cham ja jur bia' kam pix ba ja bia'ka' am mi' dhir gammiji ja'k, pui' nat jax tu ja dooda gu jook jiiipoiñar kam nam tii pup mamai'chimik gu Moisees.

**Gu Paablo na daipu' pix ba
aagi'ndha' na jax ja'k tui'ngida'**

¹⁰Aap dho gi gu' mi' pui' tu daa'ñchu' ji nañ jax ja'k tu mamtuxi'ñ aañ, nañ jax ja'k tu jim, nañ tu' jax bua, nañ jaroi' bhaan jix biiñak, gio nañ ji'x jix ñakoo' gu bhaamdara', gio nañ jax jix chu joi'gi'n, gio nañ jax ja'k jiñ guguxdhat jix ñakoo' nañ nai'ñ chulhiinaim ¹¹nam cham jiñ kiigalhi'ñ gu ja'tkam. Jix maat ap dho nat jax tuñ dhooda mu Antiokiiya, gio gama ja'k Ikoonio, gio mi' amuub ja'p ja'k na pai' Listra

ti tii'. Giilhim na mit jiñ bhaamkidhak jiñ dhaagik jiñ chulhiinchuda, ji nat gu' guch Xoi'kam jiñ palhbui. ¹² Jir silhkam gu' nam pu'ñix ja bhaamkidhat ja tulhiinchu'nda' gui' nam ji'k buiñor bap tu-i'ngida' guch Xoi'kam. ¹³ Ba' gui' nam gammiji pux buam jum duukam jup tu buada', gio gui' nam silhkam xi kai'chdha' nam iatda', jix io'm cham bhai' tu ja jimia' gatuuk, sia ku gu' xib palhiip pix cham bhai' tu ja jim. Gammiji pup ja iatgidhidha' am gu ja'tkam, gio diilh nam pui'p iatgidhix ka'.

¹⁴ Xi kiikgida' ap aap na pich jax ja'k ba tu maat. Dhi'p pix ja'k bhaan bam o'to'nka', na gu' pui' ja'k bam guguux japich diilh nam jax ja'k silhkam jum aagi'ñ gui' na mit jaroi' tum mamtux. ¹⁵ Ihi'ch dhim dir bax maat ap na jax jum kai'ch gux uañ ñio'ki'ñ gu Dios na tu ua'ñix. Dhi' maa'n na jax mi' pui'm bhiichdhatu'nda' nap ba' cham mu ja'k bhiya' nap pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'. Gio nap jix bhai' buiñor jix biiñak ka' guch Xoi'kam. ¹⁶ Na gu' biix na ji'k jax tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na mit tu ua'nak gu bijik dir kam, gu Dios diilh nat pui' ja'k ja jurtuda nam tu ua'na' nach ba' bhaan tuch mamtuxdhai mi' dhir pui'p ja mamtuxdha' gu jai'. Gio gu'x gi'm na mi' pui'm kai'ch nach ba' aach mi' dhir jix gi'm jup ja aagi'ñdha' gu jai'. Gio nach aagi'ñ na tu' cham bhaai' nach pu buada', nach ba' aach ya' dir ja'p ja'k jup ja aagi'ñdha' gu jai' na tu' cham jir kii' nam pu buada'. Gio ba' nach ja aagi'ñdha' nam jax chu't mi' pui' jiimda' na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios, ¹⁷ na ba' gu' gu jaroi' na silhkam buiñor jup tui'ka' gu Dios, jix bhai'x mat ka' na jax ja'k duña' sia tu' na pix nar jix kii'p jum duukam.

4 Ba' gu Dios gio guch Xoi'kam na gio bhai'p jim jix io'm ge'kam ki'n, na ba' gu ja'tkam gui' nam duduaka' gio gui' nam ko'iix ka' ja tutku' bhaan, ya'

ja aagi'ñdha' no' mit jix bhai'm duukam jup tu duu piam ku gu' dai gu tu' nar ua'tulhdhara', aañ dhi' ja kai'chdhat ya' pui'm tiida' ² nap siamri xi chu a'ga' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam. Cham jax bua sia kum cham kaik piam kum gu'x kaik, na cham ji'x iikix ka' nap tu a'gada'. Jix bhai'p ja aagi'ñdha' nam jax ja'k jix maatit jum kee'ke' nam ba'm jiigi'ñdha'. Gu jaroi' no' buam pix tu bua, xi aagi'ñdha' ap jix gi'm na cham pui' ja'k tu jimda'. Xi ja guguuxdhat ap nam ba' cham jum o'jolhi'ñdha'. Cha'p bhaamda' ki'n jup tu ja mamtuxi'ñdha'. ³ Kam aajim nam pai' dhuuk jai'chdhilhia' gu ja'tkam nam cham ji'x ka kaim ka' dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na silhkam tu a'ga. Diilh pix ba ja ga'ngada' am gui' nam tu ja mamtuxi'ñdha' dai pui' ja'k nam jax jix aa'nda' diilh. Dai dhi' kee'ke' am jaroi' na ja ko'raarda' na jax chu'm tu a'gada'. ⁴ Ja'p jam xi dhuuji na tu' pik jir silhkam ka', dai gu tu' nar sapooki'ñ ka' nam jix io'm jix joojoi'ñdha'. ⁵ Aap gammiji mi' pui' xi jimdat na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios, cha'p tu' bhaan jum ua'tulhdhat. Xim guguuxdhaip xi chu a'ga' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na bhaan tu a'ga na jax ja'k dui cham ja tulhiinchuda' gu Dios gu ja'tkam. Jix bhai'p xi chu juana' dhi' bhaan, sia kup jim tulhiinat, xi ñakgat ap.

⁶ Na gu' chi moo ba miamlhim nam pai' dhuuk jiñ mu'aa', aañ dhi' pui' pix ilhii'ñ nañ buiñor bañ makgirxidha' gu Dios, ba' dai nax bhai' bam ilhdha'ñ bui. ⁷ Na ñich gu' mi' pui' jii na jax jix aa' sia pui' jiñ chulhiinaidhat, ja'p na jax maa'n gu sandaarui'x no't mu pai' tu kokdarak na pai' cham jaroi' ilhii'ñdha' na gio duakam ja'k jup ka gixia'. Panaas kuñ milhchu' git ip ja'p na jax gui' nam pu chu'm ka'm titbia, biipi' ñich ai na pai' juugit daaxix. ⁸ Xib ba' dai nañ bi'chulhi'ñ guch

Xoi'kam maa'n gu kuruun jix abhaar nañ kixdha' jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n. Na gu' gui'x uañ kat jir ge'kam, cham ji'xdha'x buam jum duukam jup tu duñaia'. Ba' cham tu' dai aañ jiñ bi'chulhi'n gu kuruun, gu' ja'pji sia gui' nam ji'k soi'm ilhdhat niirada' na gio bhai'p jimda'.

**Gu Paablo na ba aagi'ndha' na
ji'k tu' jax dhuñaia'**

⁹Xim ga'ngada' ap nap jax ja'k dui jootom bhañ chii'mira'. ¹⁰Nat gu' gu Deemas ya' xiñ buak ba jii Tesaloonika ja'k, na gu' dai bhaan jurtik gu tu' na ya'x chu jai'ch dhi oi'nga'n bhaan. Gu Kresente maa'n kap jup jii na pai' Galaa-sia bhaan bipio' gui' gu dibiir. Ba' gu Tiito bhai' dhir ja'k jup bhii maa'n kap na pai' Dalmaasia bhaan bipio' ip gui' gu dibiir. ¹¹Dai ba' gu Luukas ya'p tu'i-i'n biim. Xi gaagai ap gu Maarkos bhai' xi baidhai, katti jai'n palhbuidha' nañ tu' jax bua. ¹²Gu Tiikiko ñich mu ja'k joot na jimia' Eepeso. ¹³Nap pai' dhuuk bhai' ba jimda'p ti'ñchokat nap bha ja'p xi bhiidhat Troas nap bhai' xiñ bhiidhai gux kabook jiñ kutuun bhai' buiñor gu Karpo na ñich ka daasak, biix gux koopok jiñ u'uan. Gu jajoo'n u'uan pik jap ti'ñchokat, na gu' dhi' pik jix io'm jum aa'n bui.

¹⁴Gu Alijaanru na bapainum ta'm tu juan, cham jup kañ kiigalhi'n. Guch Gi'kora' diilh makia' gu tu' nar mai'chikga'n ka'. ¹⁵Cha'p tu'p jum buixi'ndha' sia ku jax kai'ch, na gu' dhi' cham tu' mi' pui' ka tu daa'ñchu' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam dhi' nach bhaan tu a'ga, jix bhaamki'n pix ba'.

¹⁶Pu cham jaroi'n palhbui jano' na mit jax jiñ iattullh gu ja'tkam ja bui gu ge'gerkam. Diilh na ñich jiñ pal-

hbui, na mit gu' biix ja'p xiñ dhuuk nach ji'k tii maap jich dhaa'ñchugit. Iam git dhi' bhaan cham tu'p jum buixi'ndha' gu Dios. ¹⁷Guch Gi'kora' dho gi gu'n palhbui ji, nat gu' gui'n guguux na ñich ba' siamri kuugalh na ñich tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n guch Xoi'kam na bhaan tu a'ga nach jax ja'k duñaia' nach ba' cham mu ja'k bhiya' nach pai' gammiji pup jich chulhi'ndha' git. Biix kai mit gui' nam cham jir Israel kam ja'tkam, na gu' guch Gi'kora' pix diilh pui' ja'k jix aa' nañ tu duñaia', pui' kut ba' ge'kam ki'n jiñ palhbui, ja'p tu tatda' nat panaas mabii'n ba jiñ jugiokak. ¹⁸Ba' puñ palhbui'ñchu'nda' gammiji na cham jiñ dhaam jimia' gux buam jum duukam, na gu'n bi'chulhi'n nañ buiñor aaya' na pai' dhir biix kap jir ge'kam. Pui' ku ba'm aa' nach dai gui' ge'kamtu'nda' gammiji cham aagix kam. Moo git pui' tu tui'ka'.

**Gu Paablo na pui' ba tiida' na mi'
dhir bhaankam xi ja ñio'kdha'
guch Xoi'kam jiigi'ndham**

¹⁹Mi' dhir jap jiñ a'mkam xi ja ñio'kdha' gu Priiska gio gu Akiila, sia gu One-siiporo nam ji'k maap jir jum oi'dhagim. ²⁰Gu Erasto bhai' dhir pup oiri Koriinto. Gu Troopimo ñich ba' baasi'n dir xi dho'ñchok Mileeto, nat gu' ma tu ai. ²¹Biipi' dir jap bhai' xim dikoo'ndha' nap bha jimia' na chakui jiipdha', na gu' bax xijai ka' no't ba jiipdha. Ya' dir mum ñio'ki'n gu Eubulo, gio gu Pudente, gio gu Liino, gio gu Klaudia, gio ba' biix guch Xoi'kam jiigi'ndham nam ji'k ya'p tu'ii'.

²²Ba' pu'ni pix tu tui'ka' ku ba' moo gu Ge'kam jich Xoi'kam pix jum biim jup tui'ngida', gio gu Dios jich Gi'kora' pix jam a'm ti niidhidha' biix ji'ma'n aapi'm.

*GU UA'NA'N GU PAABLO
NAT TU UA'ÑXI GU*

TIITO

Gu Paablo na ba ñio'kdha' gu Tiito

1 Aañ Paablo nañ jir nobii'ñ guch Xoi'kam nat pu chu'm ki'n jiñ dhai gu Dios nañ tu juañxidha'. Jiñ joot nañ ja aa'ñdhara' gu ja'tkam nam jax ja'k dai buiñor bax biiñak ka' gui' nat ji'k diilh ja a'm ba ti tii, ba' bhai' ji machia' am na pui' ja'k jir silhkam nach jax ja'k tu jim. ² Jum aa' na pu'ñi ja'k tu jimia' gu jaroi' na ba'x bhaai'n ka' na buiñor jimia' gu Dios na ba' gammiji buiñor bap tui'ka'. Gu Dios diilh pu pui' tii biipi' dir nat ba' moo bap duu dhi oi'nga'n na pu'ñi ja baidhika' gu ja'tkam gui' nam ji'k soi'm ilhdhai buiñor jum biiñkadai ti jii'ñdha'. Ba' dhi' pui' ji chu buusnia', na gu' gu Dios cham ji'xkat iata'. ³ Yammi pu duuk jix bhai' kach aagi'ñ na tu' pik aagit jup kai'ch bhaan gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ, nat gu' diilh yammi pu dhuuk tu dai. Bhaan maat jachich jai' dhit nam jich aagi'ñ nam pu chu'm ki'n bhaan tu juan, dhi' nat tu' aañ jiñ a'm ji bii ip nañ pu tu duña'. Nat gu' gu Dios pu chu'm ki'n jiñ dhaasak jiñ chia, dhi' nat bach boosolh nach mu ja'k ba bhiichgit nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiñdha'. ⁴ Ba' aañ tum ua'ñxidha' bhaan dhi'ñi u'uan aap Tiito, nañ ja'p jum ilhi-i'ñ nap jir jiñ mar, nap gu' ja'xbui' pui'p jix biiñak buiñor guch Xoi'kam na jax aañ. Ba' moo gu Dios jich Gi'kora' gio guch Xoi'kam Jesus pix git jum a'm ti niidhidha' am nap ba' gammijix bhai'm taat ka'.

**Gu Paablo na ba aagi'ñdha' gu Tiito
na jax ja'k tu duña' mi Kreeta**

⁵ Jano' na ñich jax bhammi dir xim do'ñchok Kreeta, jup xim tiidak jañich nap aap ba'r di' ka' nap ti tiimo' nat ji'k tu' tu bii nach jax ka tu bua't. Gio ba' nam pai' jax jum jumpa'n guch Xoi'kam jii'gi'ñdham, saak jap ji'ma'n nai' ja darsa' gui' nam tu ja a'gi'ñdha' nam jax ja'k mi' pui' jii'mda' gammiji. Gio nar mi' kam ka' ja bui' gui' am gu jaroi' nap daasa', gam na mui' tanoolh ba ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. ⁶ Gu jaroi' nap daasa', jum aa' na joidham jir jix bhai'kam ka', nam cham ji'x bhaamki'ñdha' gu ja'tkam. Gio ba' na maa'n pix ti biina' ka', pu daipu' gu jax chu'm na biima'n jum tiimo' gu ubii. Gio gu maamra'n nam biix ti jii'gi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam, cham tu' nam jax ja a'gada' gu ja'tkam nam jix buam tu jim gio nam cham tu' ka'm ti nii'ñ. ⁷ Na gu' gu jaroi' na tu ja a'gi'ñdha' guch Xoi'kam jii'gi'ñdham, dhi' gu Dios na bhaankam mi' pui' tu buada'. Pui' ku ba'm aa' na tu' ka'm ti niidhat mi' pui' jimda' na jax jix aa', na cham tu' diilh pix xim joi'gi'nda', ni ku cham bhammukda', ni ku cham maimmukda', ni ku cham joojoi'ñdha' na ja giibda' gu jai', ni ku cham jix mai'chim ka' gu tuumiñ na ki'n jix chu saba'dam ka' gu tu' na pu cham tu' mim ninii'ñ buiñor gu Dios. ⁸ Gu ja'ppi ja'kbui' kat nax bhai' ja buada' biix pix gu ja'tkam, jum aa' na joidham jix bhai' tiidai tibiaptuda' gu jaroi' na paxiaraidha'. Dai gux kii'p jum duukam na bhaan jum tukgi'ñka' nap tu buada', diilh xim guguxdhatgida' na mi' pui' jimda' xim ga'ngidhat na jax ja'k jix aa' gu Dios. ⁹ Gam na gammiji maa'n na jax mi' pui' tu daa'ñchu'nda' nat jax ja'k ba maat gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na silhkam tu a'ga, na ba' gu' mi' dhir gammiji ja'k pu chu'm ja

aa'ndhat bhaan ja guguuxi'ndha' gu jai', gam na ba'x bhai' ja aagi'ndha' gui' nam maakam ilhdhat kēē gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam nam ba' mi' pui' jimia'.

¹⁰ Nam gu' mui'x jai'ch gui' nam maakam ilhdhat kēē gu ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, ja'p jum aa' am nam pui' mi' pui' tu daa'ñchu'nda' na jax gu bijik dir kam Israel kam, nam ja matgilhdhat gu a'aalh chichio'ñ nam kia'pix maaxilhidha' na ba' bhaan jix maati' ka' nam jir Israel kam ka'. Gam biix aixim tu'm nam tu a'ga na ni jaroi' kux maatit kēē na jax jir jum duukam, jai' dhit gu ja'tkam ja jii'gi'ñ am nam jax kai'ch. ¹¹ Ja soo'm-chulhdha' ap dhi' pu chu'm gu ja'tkam nam cham pu chu'm tu a'gada'. Biix mu ja'k ji ja kaajidha'm gu' nam ji'k maap jir jum oi'dhagim ka' no't maadit ba iatgi mi' pai' jax chu'm kiicham. Mi' dhir ba' biix maap aixim ba ja titdada' am na jax ja'k pu cham jir silhkam ka', nam jax dhui bhaan mai'chikda' pix ba' gu tuumiñ.

¹² Maadit gu mi' kam kat Kreeta nax chu matdagich, biix aixim tu'm tu ua'na. Ba' maa'n jix jai'ch gu u'uan nap jum kai'ch: "Gammiji pix iatda' am gu ja'tkam ya' oi'ñkam Kreeta, gam nam jix chu o'jo'n. Nam ge'ger tu kua'da' dho gi gu' giilhim ji, daman ja'p tu jim am na jax gu ji'ngiarum nam mu ja'p jix jai'ch gampix." Gu mi' kam pix na ja aagit jup kai'ch gu ja'tkam. ¹³ Maaxik jir pui' dho nat jax tu ua'nak, sia xib pui' pui' ja'k tu jim am. Jix gi'm jix oo' ki'n jap xi ja aagi'ndha' nam dai dhi' bhaan ti jii'ndhat mi' pui' tu duñiidha' nach jax ja'k tu jim aach, na gu' dai dhi'r jix kii'p jum duukam. ¹⁴ Ni kum cham mi ja jii'gi'ndha' gui' nam bijik dir kam bhaan tu daa'ñchugit tu a'ga, na gu' diilh pix nam jax ilhii'ñ nam pui' tu jim. Ja'p xi dhuukat am gui' na pik tu'r silhkam, silh

pix nam ja chianda' gu ja'tkam nam pu duñia' sia ku tii cham jir silhkam.

¹⁵ Na gu' gu jaroi' na daix kii'p tum du-u'nkam bhaan jurtika', biix jir jix kii'p tum duu'nkam ka' ip na ji'k tu' nai'x chu jai'ch. Gu' ji no' gu' pu cham ji'x ti jii'gi'ñ nax jai'ch gu tu' nar jix kii', dho pu cham ji'xdha' jai'chdhilhia', na gu' dai pui' pix ja'k jum aa'nda'. Pui' na jax gui' nam cham ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam nam daix buam tum duu'nkam bhaan ju-jurtik. ¹⁶ Pui' xi kai'chit am nam mi' pui' jii'm na jax jix aa' gu Dios, gu' pix ji na gu' nam jax ja'k tu jim, pu dhi' bhaan jix bhax maati' nam ja'p xi dhuukat na jax pik ja'k jum aa' nam tui'ngida'. Jix ja bhaamki'ndha' am gu ja'tkam, gio nam cham ti jii'gi'ñ na tu' pik jir silhkam, ni kum cham ji'x iam xim gu'nguxi'ñ nam xip tu duñia' gu tu' nar jix kii'p jum duukam.

**Gu Paablo na ba aagi'ndha' gu
Tiito na jax ja'k ja aagi'ndha'
guch Xoi'kam jii'gi'ndham**

2 Ba' aap nap pai' dhuuk tu ja a'gi'ndha' nap ja guguuxdha' guch Xoi'kam jii'gi'ndham, dai gu tu' nar silhkam jap bhaan titii'ñchokat tu ja a'gi'ndha'. ² Gio gu chichio'ñ nap saak ja darsa' nam tu ja a'gi'ndha' guch Xoi'kam jii'gi'ndham, jum aa' nam jix gi'm tu a'gada' gio silhkam, gam nam tu' ka'm ja nii'ndha' gu jai'. Xim ga'ngidhat am diilh nam jax ja'k mi' pui' jii'mda' na jax jix aa' gu Dios, gio nam gammiji bhaan tu daa'ñchugit mi' pui' jii'mda' dhi' nach tu' bhaan jix biiñak kat ti jii'gi'ñ. Gam nam jix chu joi'gi'nda', gio nam jix ñakoo'nda' gu tulhiiñara' nam ba' nakga' na pai' dhuuk ja daam ji jimia'. ³ Gio gu u'uub nap saak pui'p ja darsa' nam tu ja a'gi'ndha' ip gu jai' u'uub, jum aa' sia nam pui' ja'k jup tu jimda' na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios. Cham jir am nam nai' biix aixim tu'm tu a'gidha' na tu' cham jir silhkam, ni kum

cham jix buam ja a'gada' gu ja'tkam, ni kum cham jix maik ka'. Gu' ja'pji nam jix bhai' tu jimda' nam ba' pui'p ji ja niidhat mi' pui'p tu daa'ñchu'nda' gu jai'.⁴ Xi ja aagi'ñdha' ap nam xix ja da'dat gammiji gu ja bipna' gio gu ja maamar.⁵ Diilh jam pui'p xim ga'ngidhat nam jax ja'k mi' pui' jii'mda' na jax jix kii' ka'm nii'n gu Dios, nax u'uañ jup tui'ngida' gammiji gu ja i'ii'mda'. Gio nam jix bhai' tu bua't mu ja'p ja kiikia' am, gio nam jix chu joi'gi'nda', gam nam jix ja kēket gu ja bipna'. Pu'ni ja'k jum aa' nach tu duiñchu'nda' na ba' cham jaroi' buam a'-ga' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios.

⁶ Ba' aap diilh jup xi ja guguuxdhatu'nda' gu biipibop nam gammiji diilh xim ga'ngidhat nam jax ja'k mi' pui' jii'mda' na jax jix aa' gu Dios. ⁷ Na gu' aap ja'p ji buusanda' nap jir ja booi' ka', nam gu'm niidhat nap jax ja'k tui'ngida' mi' pui'p tu daa'ñchu'nda'. Ba' nap pai' dhuuk tu ja a'gi'ñdha' nam jax ja'k tui'ngida', jix gi'm nap pu ja titdada', cham tu' jaaxmada' bhaan. ⁸ No'ch biix pui' tu duiñchu' dhi' nañ ji'k jax kai'ch, cham jaroi' buam jich a'gada', nam gu'ch nii'ñdha' nach jix bhai' tu jimda', jix xi'iraam jum aagat jich ñii'ñdha' am pix.

⁹ Ba' gu tujuandam nam pui'p ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam, xi ja aagi'ñdha' ap nam cham jax ji kai'chit mi' pui'p xi dhuñiidhat gu tu' na ja chianda' gu jaroi' nam tu juañxi'ñdha'. Na gu' cham jir am no'm jix bhaakut pix tu' kai'ch tu' na ja chianda', jir jix bhabhai'kam ka'm pix buiñor. ¹⁰ Gio nam cham ti iix-i'ñdha', ba' dhi' bhaan bhai' ji machia' am gu ja'tkam na gu Dios jix bhaai' na pataasa' gu ii'mdaga'n gu jaroi' no't soi'm ilhdhak buiñor mi' pui' ba jii na

jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ, ja'p na jax aach nat bach boosolh nach mu ja'k ba bhiichgit nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiñdha'.

¹¹ Nat gu' gu Dios maaxik xich joi'mdak jich chii, pui' kuch ba' ti jii'gi'ñ na gu Dios pui'x joi'mdaip tiigii baabu' gu jaroi' bhaan dir gu boi na mu ja'k bhiix na pai' gammiji mi' pup jum tulhiñdha', dai pix no't soi' bam ilh buiñor.

¹² Ba' pui' nat jax xich joi'mdak jich chii, pu'ñip jum aa' nach mi' pui' jimia' na jax jix aa', nach cham tu' kap tu buada' gux buam jum duukam na tu' dhi oi'nga'n jich aagi'ñ, dai gux kii'p jum duukam pix nach bhaan bach chukgi'ñka'. Diilh jach xich ga'ngidhat na jax jir joidham, gio ba' nach soi'ch ilhdhat dai gui' ti'ñchoka'. ¹³ Pu'ni ja'k jach tu duiñchugit jix bhai'ch chaatit niirada' gu Dios jich Xoi'kam na gio bhai'p jim jix io'm ge'kam ki'n giox abhaar bhaan. Na gu' dhi'r di' nat jich boosolh mi' dhir bhaan gu boi na mu ja'k bhiix nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiñdha', na gu'x io'm jir ge'kam. ¹⁴ Guch Xoi'kam diilh jum do'ñcho na mit mua nat ba' pu duuk biix jich uañchuda guch ua'-tulhdhara' nach a'm jup tu't jano' nach chakui ti jii'ñdhat buiñor, ja'p ji buus nat jich boosgak ja'p ja'k jich chuttu mi' dhir na pai'x chu ua'tulhdhix. Ba' aach diilh xich guguuxdhai mi' pui' ba jimia' na jax jix aa', dai gui' buiñor pix ja'k jach bap tui'ngida'.

¹⁵ Ba' aap mi' dhir pu'ñip ja aagi'ñdha' guch Xoi'kam jii'gi'ñdham, biix aixim jap bhaan xi ja guguuxi'ñdha' nam jax ja'k mi' pui' jii'mda'. Ja ñioki'ñdha' ap no'm jai' cham mi' pu bua, nap gu' ja'p ji buusanda' nap aap jir ge'kam ka' ja bui. Cha'p gan ja do'ñchoka' nam tu' pix jum ilhii'ñdha'.

Gu Paablo na ba aagi'ndha' gu Tiito na jax ja'k jum aa' nam tui'ngida' gui' nam ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam

3 Gammijip ja ti'ñchoxi'ñka' guch Xoi'kam jii'gi'ndham nam tu' ka'm ja niidhat gu ge'gerkam jix kakai' ganai' biix aixim nam tu' ki'n tu daraa, xix ja keeket am jax ñam kai'chdha'. Biipi'm jup xim ga'ngada' no' moor jix kii'p jum duukam gu tu' nam ja chianda' gu ge'gerkam. ²Cham jir am nam buam ja a'gada' gu ja'tkam, ni kum cham bhaa'mna' ka', jix chu joi'gi'nda'm pix. Pui'm ja'k tu jimda' nam jax ja'k jix maatit ja nii'ndha' gu ja'tkam nam soi'm ilhii'ñ ja jujur am bhaan.

³Pui' dhor tu'm kat ich ji biipi' dir nach chakui ti jii'ndhat buiñor guch Xoi'kam, biix aixim tu buada' ich na tu' cham jir kii', nach gu' pu cham tu' ka'm nii'ndha' gu Dios, ja'p ji buusanda' pix nach jir tujuandam tugi'ñ ka' gux buam jum duukam. Mai' suulhgix kat ich tu' silhkam ki'n, dai nach xich jii'gik ka' tu' na pix bhaan nach jax dhuix bhaak ka'. ⁴Ba' aach na chich ji'k buiñor soi'ch ilh, gu Dios xich joi'mdak jich chiigik jich boosolh mi' dhir bhaan gu boi nach pai' bhaan mu ja'k ka jiimit nach pai' gammiji git mi' pup jich chulhiindha'. ⁵Ba' cham tu' na chich moo tu' ge'kam ki'n jix bhai' duiñ gu Dios kut ba' xich joi'mdak jich boosolh mi' dhir nach pai' ja'k jich chulhiina' git, gu ja'pji diilh pix nat xich joi'gilh. Uana biix guch ua'tulhdhara', ja'p ji buus nat jich bopko suudai' ki'n nach jix i'kora' kat, gio na chich panaas kia'pix ba maaxir. Ba' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' nat jich a'm jum tajaa, dhi' pui'ch jurtu'nka' nach jix mat ka' na tu'r jix kii'p jum duukam nach ba' mi' pui' jii'mda'. ⁶Ba' diilh pix gu Dios jich palhbui'ñ bhaankam guch Xoi'kam nat ba'x io'm ge'ch a'm tajaa gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda'. ⁷Ba' mi' dhir dai

nach ba jimia' nach gammiji buiñor bap tui'ka' nach jax ba' tu'm tii niira xib, nat gu' bach ua'ñ guch ua'tulhdhara' nat xich joi'mdak jich chii.

⁸Ba' aa'ñ jix aa' nap gammiji dai dhi' bhaan tu a'gada' ja bui guch Xoi'kam jii'gi'ndham nam ba'x kii'p jum duukam bhaan jum tukgidhidha' nam jup tu duñiidha'. Na gu' dhi'r jix kii'p jum duukam, jaroi' na pix palhbui'ñchu'nda' na jax ja'k mi' pui' jimda'. ⁹Cha'p tu'p jum buixi'ndha' no'm jai' dhit bhaan ñiokbo gu tu' na pu cham tu' mim ninii'ñ, pui' na jax no'm bhaan tu a'ga gu bijik dir kam sapooki'ñ nam jax tu jimdat guch bopxi kat, na gu' dhi' bhaan pix jix bhaak ka' am bhaan ji chu a'gat na jax tu aagix nat tu ua'nak gu Moiseses. Gu' dhi' cham tu' kam aa' xib, pu cham ja'ñ maat nam jax kai'ñkam pui' ja'k tu daa'ñchu'.

¹⁰No' jaroi' maadit mi' pai' maakam ja aagi'ñ guch Xoi'kam jii'gi'ndham, diilhkob jap xi baidhai xi chu a'gidha' na cham jir am na jax ja'k tu jim. Ba' no' cham jum jii'gi'ñ, ja'p jap tiida' na buusnia' mi' dhir ja bui guch Xoi'kam jii'gi'ndham, cham tu' na mi' oirit maakam ja aagi'ndha'. ¹¹Na gu' no' cham ji'x jum kekeet nap jax tii titdada', dhi' bhaan jix mat ka' ap na cham ji'xkat mi' pui' ka jimia' na jax jir silhkam, diilh ba' gu ua'tulhdhara' n tulhiinchuda'.

Gu Paablo na ba aagi'ndha' gu Tiito na ji'k tu' jax dhuñia'

¹²Aa'ñ mum joochxidha' gu Arteemas piam gu Tiikiko nam a'mkam mi' ka oirida' nap aap yammi ka jimia' Nikoopolis nap bhañ chii'mira'. Xim gaaga' ap nap jax dhui mi'p tui'ka', na'ñ gu' aa'ñ mi'x buusaidham gux jii'p na ba miamlhim. ¹³Aap ba' xi palhbuidha' gu abogaa'n Seenas gu tu' na a'miram jum aa'nda', gio gu Apoolos. Sia tu' nap bhaan pui' pup jum duuka'p ki'n xi ja palh-

buidha', na gu'x io'm jum aa' na jaroi' ja palhbuidha' na ba' cham tu' ja a'm jum aa'nda' nam nai' ja palhbuidhim guch Xoi'kam jii'gi'ndham. ¹⁴ Xi ja aagi'ndha' ap guch Xoi'kam jii'gi'ndham na pui'p jum aa' nam ja palhbuidha' tu' na pix ki'n nam ba' pui' maachidha'. Na gu' pu'ni jaroi' na pix bam aa'nda' nam palhbuidha' guch Xoi'kam jii'gi'ndham.

biim jup tu'ii'. Aap ba' mi' dhir gammiji ja'k pui'p xi ja tiida' gui' nach maap jix bii'nak guch Xoi'kam nach aach ya' dir mu tu ja guguuxi'ni. Ja'pni ku ba' gu Dios jich Gi'kora' pix git jam a'm ti niidhidha' gammiji biix ji'ma'n aapi'm.

**Gu Paablo na pui' ba tiida' gu Tiito
na bhaankam xi ja nio'kdha'
guch Xoi'kam jii'gi'ndham**

¹⁵ Biix ya' dir mu tum guguuxi'ni am guch Xoi'kam jii'gi'ndham nam ji'k ya'ni

*GU UA'NA'N GU PAABLO
NAT TU UA'ÑXI GU*

PILIMOON

**Gu Paablo na ba
ñio'kdha' gu Pilimoon**

1 Aań Paablo nań pu kai'ńkam kuup nań buińor ti jii'gi'ń guch Xoi'kam, tum ua'ńxidha' iń biima'n guń jaduun Timoteo aapi' Pilimoon nach joidham xim kiigalhi'ń, nap gu' pu chu'm ka'm jup tu juaan na jax aach. ² Biix jań tu ja ua'ńi'ń gui' nam mi'm ki'aam maap jum jumpadat daan guch Xoi'kam, pui' na jax gu Aapia gio gu Arkiipo nach maap jich dhakoo'ńdhatu' nach jax ja'k mi' pui' jiim na jax jix aa' guch Xoi'kam. ³ Ba' gu Dios jich Gi'kora' biima'n guch Xoi'kam pix jam a'm ti niidhidha' am na pim ba'x bhai'm taatit tu oi'ńka' biix ji'-ma'n aapi'm.

**Gu Paablo na ba aagi'ńdha' gu
Pilimoon na joidham jix chu joi'mdat
jix bhai' ti jii'gi'ń buińor guch Xoi'kam**

⁴ Aań gammiji taxchaabgi'ń gu Dios nań jim ti'ńchoi jano' pik nań pai' dhuuk tu daanda' buińor, ⁵ nań gu' pui' tē kēē nap sap joidham jix ja joi'mdat jix bhai' ja bua biix guch Xoi'kam jii'gi'ńdham na pim ji'k maap jum jumpadat daan gu Dios, gam nap sap tu' silhkam ki'n ti jii'ńdhat buińor jix biińak guch Xoi'kam. ⁶ Ba' aań tu daan buińor gu Dios jum a'mkam nax io'm jum makia' gu matda' nap ba'x bhai' machia' biix nat tu'ch a'm ji bii bhaankam guch Xoi'kam, nap gu' aap pu chu'm jup tu a'ga nach aach jax chu'm bhaan ti jii'ńdhat jix biińak kat mi' pui' jiim. ⁷ Joidham jix bhai'ń chaat iń ba' nap jix ja joi'mdat jix bhai' ja bua guch jaaduń jich Xoi'kam bhaan, joidham jiń guguux jańich na ńich pui' ti

kai. Cham tu' bhaan jax kam aa' am ip sap ba' biix guch Xoi'kam jii'gi'ńdham na pim ji'k maap jum jumpa'n, na mit gu' ba maat na tu'r jix kii'p jum duukam.

**Gu Paablo na pui' ba tiida' gu
Pilimoon nax bhai' aichdha' gu
Oneesimo na mu joochxidha'**

⁸ Ba' sia kuń moo tii ja'p ji buusan nań jir ge'kam nań jir nobii'ń guch Xoi'kam, ba'x bhaaigit nań jix gi'm jix oo' ki'n tum chińia' jax ńań ilhii'ńdha', gu' ji nań gu' aań diilh cham pui' ilhii'ń. ⁹ Xim joi'm-dat soi'ń ilhdhat jań pix pui' xim tiidam, aań Paablo nań bax maat na jax ja'k jix bhai' ji chu buusnia' nap pu tu duńia', nań gu' aań mi' dhir ba jim, jagi'kat jań jup jum titda. Ba' pu kai'ńkam ya' kuup iń nań ti jii'gi'ń buińor guch Xoi'kam. ¹⁰ Aań bhaankam ńiok gu Oneesimo nat ii'mda' bhaan ja'p ji buus na bar jiń mar, nat gu' ba tu maat gux kii'p jum duukam nań tu a'gi'ńdha' ya' pui' nań ji kuupich.

¹¹ Biipi' dir gu Oneesimo cham tu'x kii' tujuandam buus jum bui. Xib jix kii' tujuandam ba buus na ba' biix gook bar jich chujuandam tuk ka', aap gio aań. ¹² Ba' xib jań miji xim joochxidha' ip gio, pui'p ja'k ilhdha' na panaas aań pix jir gui' ka' na bhammi ba aaya'. ¹³ Aań tiix aa' nam a'mkam ya' daakat jiń palh-bui'ńdha' git biix aixim na tu'ń a'm jum aagidha', na gu' aań diilh cham bhaai' nań tu' jax duńia' nań kuup pu kai'ńkam pix nań tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ńi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam. ¹⁴ Gu' ji na gu' cham jir am pui' nań jax ilhii'ń aań, pui' kuń ba' mum kekeē nap ba' aap diilh jiń aagi'ńdha' no'p pui'p ilhii'ń nań jax kai'ch. Ku gu' cham tu' ji na moo nań jum chianit jup kai'ch, gu' ja'pji aap diilh no'p pui'p ilhii'ń. ¹⁵ Ja'p ji buus nat pu kai'ńkam pix mi' dhir jum o'ńxidhak mai' mii' ji'k tanoolh gu Oneesimo na ba' mi' dhir na gio mup aaya', gammiji jum biim pu bap tui'ka'. ¹⁶ Ba' pui' pix

ja'k jap jup ba ilhdha' na jax gu jai'ch jaaduñ jich Xoi'kam bhaan. Jix joi'mdat jap nii'ndha', cham tu'p pui' ja'k ka ilhii'ndha' na jax biipi' dir nap tujuandam ki'n ka bia'ka' pui' cham ji namkidhat. Jix kiigalhi'n iñ gu' aañ. Aap jum a'm jum aa' nap jix io'm jix dha'ram ilhii'ndha', cham tu' pui' na aañ, na gu' bar jix kii' maa'nkam, gio na pui'p bar jum jaduun na ba ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam.

¹⁷ Ba' nañ jax ba kai'ch, pui'p ja'k ilhdhai aichdha'm ki'aam na panaas aañ pix jir gui' ka', no'p dho ji pui'n ilhi-i'n nañ aañ jir jum jaduun jich Xoi'kam bhaan. ¹⁸ No't tu'x buam jum duiñ, piam ku tu' bhaan jum ua'tu'n, jiñ aagi'ndha' ap nañ aañ jum namkidha'. ¹⁹ Silhkam jañ jum namkidha', cham tu' nañ pui' pix kai'ch. Aa'ni' Paablo nañ ya' tu u'uan dhi u'uan ta'm bhaan ya' pui' kai'ch. Sia ku gu' aap ja'p ji buusan nap jix io'm ge'n ua'tu'n, cham tu' ja'xbui' nañ ji'x jum chian nap puñ dhuindha' xib, ku gu' nañ gu' aañ dhi' bhaan cham tu'p kañ buixi'n. ²⁰ Ea nap pu duñia'n jaduun jich Xoi'kam bhaan. Soi'n ilhdhat jañ pum titda nap iam puñ dhuindha' nañ jax jum titda, nap gu' bax maat na jax ja'k jum

aa' nach pu duñidha' no'ch ba ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam. Dhi' bhaan jap xiñ guguuxdha' nañ cham jax jiñ aa'nda'n jur am bhaan, nach gu' pu kai'nkam bar jich jajaa'nnim jich Xoi'kam bhaan.

²¹ Jix maat iñ jiñ jur am bhaan nap mi' pui' tu duñia' nañ jax jum titda, pui' kuñ ba' mu tum ua'ni'n. Jix maat iñ nap jix io'm jix bhai' mi' pu duñia', cham tu' pui' nañ jax jum aagi'n. ²² Gio ja'p jañ jup xim tiidam nap mi' dhir jix kii' xi chuñ dhuindha' mi ja'p pai'm ba'gir nañ mi aaya', na ba' gu' no't jotmoda' ma aa gu Dios nañ mu jam tii'mira', bax maati' ka' nañ pai' aaya', na pim gu' pui' ja'k soi' titda gu Dios.

Gu Paablo na ba tabuimgidha' gu Pilimoon

²³ Ya' dir mum ñio'ki'n gu Epaapras nach maap kuup pu kai'nkam pix nach buiñor ti jii'gi'n guch Xoi'kam. ²⁴ Biix gu Maarkos ya' dir mum ñio'ki'n, gio gu Aristaarko, gio gu Deemas, gio ba' gu Luukas, nam pui'p jiñ palhbui'n nach bhaankam tu juan guch Xoi'kam.

²⁵ Ba' guch Xoi'kam nar ge'kam pix jam a'm ti niidhidha' gammiji biix ji'-ma'n aapi'm.

*GUX BHAI'M KAI'CHDHAM ÑIO'KI'Ñ
GU DIOS NA MFT TU JA UA'ÑXI*

GU ISRAEL KAM JA'TKAM

*NAM TI JHGI'ÑDHA'
BUIÑOR GUCH XOI'KAM*

Guch Xoi'kam na pui'p jir tu'm na jax gu Dios

1 Bijik mui'kim bha ja ñio'kdhak gu Dios biix aixim ja'k gui' nam ji'k bhaankamu'n tu a'gat gu ñio'ki'ñ, jai' tiitki' cha'm, jai' ba' maaxik ja bui jim maaxdhai. Gui' ba' mi' dhir bha ja'k jup ja mattu'nka' am guch bopxi kat nam jax ja'k tui'ñgida' biix ji'ma'n. ² Ba' aach xib dai guch Xoi'kam jup jich mattu'n na jax ja'k jix aa' gu Dios nach tui'ñgida' biix ji'ma'n, pui' ba' nat jax ja'k xi chu daasak na jax ya' xi oilhimik. Dhi' pix jir di' gui' nat jaroi'p duu dhi oi'ñga'n gio dhix dhaam bhaankamu'n gu Dios. Ba' biix na ji'k tu'x chu jai'ch jir tu gui' ga'n xib, nat gu' biix bhaan ji chu bii. ³ Ba' xib jix bhai' bax maat ich na jax jir tu'm kam gui' na pui' ti' Dios nar jich Gi'kora', nach gu' bax maat na jax jir tu'm kam gu Maraa'n. Na gu' gu Maraa'n jich Xoi'kam pui' pix jup jir tu'm na jax diilh gu Dios, ja'xbui'p jir ge'kam, gio na ja'xbui' bixchu'p jix chu aichu'n. Dhi' ba' xich joi'ndak mach palhbui nach jax ja'k cham mai' suulhgix ka', ti' nat bha jimiik jich a'mkam muu kuruus ta'm na ba' pu'ñi duuji tu namkix ka' guch ua'tulhdhara'. Mi' dhir ba' pu jii ip gio jix dhaam, bhammi ji dhaibu sonpan gu Dios kii'n dir ja'k.

Gu Maraa'n gu Dios nax io'm jir ge'kam, cham tu' pui' na jax gu noonbi'ñ

⁴ Guch Xoi'kam gui' nar Maraa'n gu Dios, jix io'm jir ge'kam, cham tu' pui'

na jax gu noonbi'ñ, nat gu' dai gui'x io'm ge'kam ki'n dai gu Dios, cham tu' pui' nat ji'x ge'gerkam ki'n ja darai gu noonbi'ñ. ⁵ Nat gu' gu Dios cham pai' dhuuk maa'nanim jax tiidak maadit gui' nam ji'k jir noonbi'ñ ja'p na jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ mi' na pai' tu ua'ñix, na ja'pni mui' ji kiksa:

Aap jir jiñ mar,

ge'kam ki'n jum a'm ba ti niidhim iñ.

Aañ jir jum gi'kora'.

Ni ku cham pai' dhuuk jax kai'ch na maadit gui' nam jir noonbi'ñ aagit jup kai'ch na jax jup jum kai'ch jumai kap gu ñio'ki'ñ na ja'pnip jum kai'ch:

Aañ jir Gi'korga'n ka',

gui' ba'r jiñ mar ka'.

⁶ Ba' jano' nat pai' dhuuk ya' ai dhi oi'ñ-ga'n bhaan gu Maraa'n jich Xoi'kam, jup ja titda biix na ji'k noonbi'ñ, pui' na jax jup ba tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ nap jum kai'ch:

Tu daanda' pim buiñor guñ mar biix na pim ji'k jir jiñ ñoonob.

⁷ Ba' jumai kap ja'pnip tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na bhaan tu a'ga gu noonbi'ñ:

Jix bhaai' nañ jibiilh jup ja duñia' dhi' nam ji'k jir jiñ ñoonob no'ñ xi ilhii'ñ, jai' ba' tai.

⁸ Gio ba' jumai kap ja'pnip jum kai'ch gu ñio'ki'ñ na gu Maraa'n jich Xoi'kam aagit jup kai'ch:

Aap gammiji pur Dios sia nar pai' dhuuk, cham pai' ju'ka' nap jir ge'kam.

Jix bhai' ti silhka'n ap na jax pik ja'k jum ko'raar aap diilh.

⁹ Jix kiigalhi'ñ ap gui' na ji'k tu'r jix kii'p jum duukam,

gui' ba' na ji'k tu'r jix buam jum duukam cham kiigalhi'ñ ap.

Pui' kuñ ba'p kai'ch nap aap pui'p jir Dios ja'p na jax aañ,

na ñich gu' pu chu'm ki'n jum a'm ti ti. Ba' xib dai nap joidham ge'kam ki'n jix bhai' bam taat,

cham jaroi' pui'.

¹⁰ Gio ba' moo jumai kap ja'pnip jum kai'ch gu ñio'ki'ñ na sia guch Xoi'kam aagit jup kai'ch:

Aapi' Dios jiñ Gi'kora',

bixchu'x aichu'n ap nap pu tu duñia' ge'ger jup tum duu'nkam.

Tii' na pich jup duu dhi oi'nga'n bijik na chakui jai'ch kat,

sia dhix dhaam japich biix jup duu.

¹¹ Ba' aap gammiji pux jai'ch ka'ñ Gi'kora',

cham tu' pui' na jax dhi oi'nga'n gio dhix dhaam na pich jup tu duu,

na gu' alhio pix yax chu jai'ch ka'.

Na gu' dhi' cham xiim kikh'i'ñchai nai' jim xichui'dha',

ja'p na jax gu tu' jannulh na kilhii'ñchai nai' ji saaskia'.

¹² Nap gu' aap biix tu kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n,

ja'p ji buusnia' na jax no' pich ba nansapa gu jax chu'm jannulh,

piam pui' na jax gu jaroi' no't jai' ba tim tii' gu jajannulhi'ñ xixiibkam,

ba' dai na mai' ba tu iabo' gu kikh'i'nga'n.

Aap pu'ñip tu dooda'ñ Gi'kora' ya' dhi oi'nga'n gio bha'ni ja'p jix dhaam, na gu' kai'ñkam alhio pix yax chu jai'ch ka'.

Dai aap ji nap ba' gammiji duakat pux jai'ch ka',

ni kup cham pai' dhuuk jum pataasa'.

¹³ Gio jumai kap pui'p tu ua'ñix gu ñio'k-i'ñ gu Dios nat sap gui' cham pai' dhuuk maa'nnim jup tiidak maadit gui' nam jir noonbi'ñ:

Ya'ni kii'n dir jiñ xanoop jap ka xi dhaibu' nañ aañ ka xi ja tulhiin'chuda' gui' nam xim bhaamki'ñ.

¹⁴ Nam gu' gu noonbi'ñ gu Dios jir ja'p-pix tujuandam tugi'ñ, ja'pni pix jir tuu-tu'm am na gu jibiilh, na tu ja chianda' pix. Pui' na jax na bha ja jootosda' ya ja'p ja bui gui' nam ji'k ti jii'ndhidha'

buiñor guch Xoi'kam nam ja nuuka'nda' na ba' cham jax ja dooda' gux buam jum duukam.

Na jax ku ba'm aa' nach jix bhai'x mat ka' gu ñio'ki'ñ gu Dios na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam

2 Ba' dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam na mit ba tuch a'gi, jix io'm jich a'm jum aa' nach tu' ka'm niidhat mi' pui' jiimda' na jax jum kai'ch, cham tu' nach gampai' pix ilhdhat ja'p xi dhuukat, nach ba' cham gama ja'k pix bhiichgida' na pai' ja'k jir tu tulhiin'ara' no'ch ja'p xi dhuukat. ² Na gu' kai'ñkam dhi'x io'm jum aa' nach tu' ka'm nii'ndha', tii' pik aa na mit gu' ja tulhiin'chudak gu bijik dir kam jich bopxi kat na mit cham tu' ka'm tiigik na jax tii' tu daaxix ka' gu ñio'k-i'ñ gu Dios na mit ja aa'ndhak gui' nam jir noonbi'ñ pix, nam cham tu'x io'm jir ge'gerkam. ³ Gu' gi ba' dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook na xib ya ja'p tum a'gichu', nat diilh bha jimiik guch Gi'kora' maa'nkam jup jum duuk ya' xi chu daasak na jax ja'k tu aagix ka' jich bui, ɿcham aa gu'x io'm jum aa' nach biix jich jujur ki'n ti jii'ndhai buiñor mi' pui' ba jimia'? Na gu' no'ch aach ja'p xi dhuukat cham ti jii'gi'ñ nat tuch uañ nach jix u'ua'tulhdhix kat, am ti'ñchoka' ich nax io'm jich chulhiin'chuda', na gu' dhi' cham tu'r jaaxmada', ni ku cham tu'r iat-da'. Gu' dhi' matgam maaxik keejimik am ji gui' nam maap oipimik jano' guch Gi'kora', jix maatit jam ba' mi' dhir bha ja'k pui'p ba tuch a'gi'ñ. ⁴ Gio gu'x bhai'x maati' na silhkam jir di' gu Dios na ya' oilhimik jich bui, na gu' bixchu'p tu buimik jix bhai'm duukam nach tu' cham ji'xkat pui' ti niidhat. Sia xib jix bhaai' nach bhaankamu'n gui' jix bhai'm duukam jup tu duñia' nach ji'k ba ti jii'gi'ñ buiñor, sia ku cham ya' kap tu'ii' jich bui, nat gu' xich chajaan'dhak gux

Dhuudu' kam jix Uań li'mdaga'n na ba' pui' ja'k jich jurtudidha' nach ji'k tu' jax dhuńia' bhaankamu'n biix ji'ma'n.

**Guch Xoi'kam na pui'p jir
tu'm na gu ja'tkam**

⁵ Bijik nat jax jup duu gu Dios dhi oi'ń-ga'n, cham tu' gu noonbi'ń ya' tu daam kiika'm git. ⁶ Jumai ji, na gu' ja'pnim kai'ch mi' pai' u'uan ta'm na tu ua'ńix gu ńio'ki'ń:

¿Tu'p ba' pik moop ilhdhat gu maa'ńkam ku pich ba' tii ge'kam ki'n daasak ya' dhi oi'ńga'n?

Pur cham tu' gu' tii.

⁷ Tii' na pich gu' biix tii tu iimchudak na pich ji'k tu'p tu duu ya' dhi oi'ńga'n, sia ku gu'r ja'ppix maa'ńkam, pu cham iam pui'p jir tu'm kat gu' na jax gui' nam jir jum noonob.

⁸ Biix tii tu daam kiikat na ji'k tu'x chu jai'ch,

na pich gu' tii ge'kam ki'n daasak.

Dho jaiń, maaxik dhor pui' na jax bam kai'ch mi u'uan ta'm nat tii biix tu iimchudak gu Dios gu biipi' kam maa'ńkam nar jich boxii kat gui' na ji'k tu'x chu jai'ch. Gu' ji nat gu' cham pui' ji chu buus, nat gu'm ua'tulh. Ba' xib cham ka bhaai' nach tu daam kiika' ya' dhi oi'ńga'n. ⁹ Pui' kut ba' bha joot gu Maraa'n jich Xoi'kam na ya'ch a'mkam mukia' na ba' pu'ńi duuji tu namkix ka' nach ba' cham ka u'ua'tulhdhix ka', nat gu' ge'kam ki'n xich joi'gilh gu Dios. Saak ba' nat ya' dir bhammi ai jix dhaam, pu ge'kam ki'n dai guch Gi'kora', nat gu' pui' tu kuugalh nat ji'k jax tiidak bha joot. Sia ku gu' na jax ya' xi oilhimik, jir ja'ppix maa'ńkam kat na jax aach, ni ku cham pai'r ge'kam kat ya' dhi oi'ńga'n, xib gu'x io'm ji na ge'kam ki'n ba daa.

¹⁰ Gu Dios biix jup tu duu na ji'k tu'x chu jai'ch biix kap nat tu' ilh diilh, na jax bar tu gui' ga'n ba' gu xib sia nar tu'. Ba' tiix aa' na gu ja'tkam nat jup ja

duu biix dappaam bhammi aaya' am git jix dhaam na pai'p tu'ii' nam bar maamra'n ka', na gu' tiix ja joi'gi'n, na ba' biix jai' ja a'm jup tu bi'ya' gui' na ji'k jir tu gui' ga'n. Ba'm aagat na pu'ńi maadit bha jootsa' bhammi dir jix dhaam, nat jax bhai' ba joot ba' gu Maraa'n jich Xoi'kam. Ku gu' pui' ja'k duuji gu Dios na pui'p xim tulhiindha' gu Maraa'n ya' dhi oi'ńga'n nam jax jum tulhiin gu ya' kam ja'tkam, na bhaan matgilhia' no't moo cham jum o'jolphhak pu maa'n jimdam jum ua'tulh, na sap ba' no't cham jum o'jolphhak jum ua'tulh, mi' dhir jix bhaai'n ka' na ja a'mkam mukia' biix gu ja'tkam. ¹¹ Ba' gui' nam ji'k ti ji'ńdhat buińor guch Xoi'kam mi' pui' ba jiim na jax jix aa' guch Gi'kora', pui' bam tiiti' am nam jir maamra'n gu Dios, pui' ip na jax guch Xoi'kam gui' nat tu ja namkix gu ja ua'tulhdhara' nar Maraa'n gu Dios. Ba' cham pai' jax ilhii'ń guch Xoi'kam sia ku jajaa'nni'ń ja iim gu ja'tkam nam ba ti jiigi'ń buińor, na gu'x maat nam gui' pui'p bar maamra'n gu Dios na jax diilh. ¹² Pui' tu ua'ńix gu' gu ńio'ki'ń gu Dios mi u'uan ta'm, jup jum kai'ch:

Ja aagi'ńdha' iń guń jaaduń nap jax jir tu'm kam jiń Gi'kora',
ja biim jań jup jum laala'ńxi'ńdha' gu alabaa'n mu nam pai'm jumpadat tu daanda' aap jum bui.

¹³ Gio ba' moo ja'pnip jum kai'ch:

Aań dai guń Gi'kora' pix buińor jix bi- ińak ka'.

Gio ba' moo ja'pni ip:

Ya' ja biim oiri iń guń jaaduń nam pui'p jir maamra'n gu Dios nam bań kaichu'.

¹⁴ Na gu' guch Xoi'kam jir maa'ńkam kat jano' na ya' xi oilhimik, pu chu'm kat ip gu tukga'n na jax gu aach jich chutku', gio ti i'ńir kat ip na jax aach. Ja'pni na jax ba' gu jaroi' no' gook tu maa-mar, na gu'r maa'n nam jax chuutu'm ka' biix gook, pu'ńi ip guch Xoi'kam. Cham

tu' na pim jax jum aa'nda' nar maakam tu'm kat, na gu' dai pu'ni ja'k jix bhaigit na duuji jich a'mkam mukia' na ba' mi' dhir ba mai'chia' gu ja'ook gui' na jaroi' giilhim xich bhaamkidhat mu ja'k xich bhiichdhak kat na pai' giilhim jir tu tul-hiina'ra'. ¹⁵ Ba' xib joidham jix bhai'ch chaatit jix jikgim bap tu'ii' ich, nat gu'x bhai' ba duu guch Xoi'kam nat xich joi'ndak mach palhbui nach jax dhui cham mu ja'k ka bhiya' na pai' giilhim jir tu tulhiina'ra'. Xib cham tu' ka totdon ich, nach gu' bax maat nach jix dhaam ja'k ba bhiichu'. ¹⁶ Nat gu' guch Xoi'kam pu kai'nikam pix bha jii ya' dhi oi'nga'n nat bha ja palhbuidham gu ja'tkam nam jir bopxi'n gu Abraam, cham tu' gui' nam jir noonbi'n gu Dios. ¹⁷ Ba'm aagit na pu chu'm jup jum duña' na jax gu ja'tkam ya' kam dhi oi'nga'n, na ba' mi' dhir bax bhaai'n ka' na ja palhbuidha' nam jax dhui cham mai' ka suulhgix ka'. Pui' kut ba' maa'nkam jup jum duuk ya' eek jich bui, ba' ya'm makgirta jich a'mkam na ba' pu'ni duuji tuch uañdha' gu Dios biix guch ua'tulhdhara', nat gu'ch a'mkam ba muu guch Xoi'kam. Dhi'r di' ba' xib gui' nach a'mkam niok buiñor gu Dios, na pui' ti'ntu'nda' gammiji na tuch uañi'ñka' guch ua'tulhdhara' nach gammiji pix jich ua'tulhi'n. Pui' ji buusan na jax gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu ja daa'ñxi'ñdha' gu ja'tkam gio nam ja palhbui'ñdha' nam tu daanda' buiñor gu Dios, na joidham jix chu joi'gi'n. ¹⁸ Ba' jano' na ya' xi oilhimik jich bui guch Xoi'kam, pui'p jum tulhiinaimik nach jax jich chulhiin aach xib. Mui'kim ti' ji ma'iich gu ja'ook na sap ba'm ua'tulhdha' git, gu' ji nat gu' cham ji'xdhat ma'iich. Ba' xib gui' xich joi'ndat jich palhbui'ñka' no't tu' bhaan ba jich chulhiin chuda gu ja'ook na bhaan xich mai'chim ka', na gu' gui' bax maat na giilhim jix chu xijai ya' dhi

oi'nga'n nach mi' pui' jiidma' na jax jix aa' gu Dios.

Guch Xoi'kam nax io'm jir ge'kam, cham tu' pui' na gu Moisees

3 Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim bar maamra'n gu Dios, nat ge'kam ki'n xi jam joi'ndak jam a'm ti tii, jam a'm jum aa' na pim biix jam jujur ki'n ti ji'ñdhat jix biiñak ka' buiñor guch Xoi'kam. Gu Dios pu kai'nikam pix bha joot na ya' pui' ba ji buusanda' na jax gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios. ² Dhi' pu chu'm ki'n dai, nat gu' mi' pui' tu kuugalh nat jax tiidak bha joot na pu'ni ya'ch palhbuidha' nach jax dhui cham kach chulhiina' gatuuk. Ja'pni na jax bijik gu Moisees nat pui' tu' ka'm jup tiigik pui' tu duu na ji'k jax titda gu Dios, jano' nat chia na ja palhbuidha' gu Israel kam ja'tkam na ja boosga' mi' dhir nam pai' giilhim tu ja juantu'nda'. ³ Ku gu' gu Jesus jich Xoi'kam jix io'm te'kob ji bii ji, cham tu' pui' na gu Moisees, nat gu'x io'm jix kiigalh gu Dios nat ji'k tu' jax dhuu, sia ku mit gu' biix gook mi' pui' tu kuugalhdhak nat jax ja chia gu Dios. Na gu' dhi' ja'pni jia na jax ba' gu jaroi' no't mi' pai' kii gu ba'aak jix abhaar, nam gu'x io'm ge'kam bia'ka' gu ja'tkam gui' na jaroi' mi' kiisa', cham tu' pik buiñor gui' na mi' tu juanda' na nuuka'nda'. ⁴ Na gu' gu ba'aak cham ji'xdha' diilh jup jum duña', jum aa'nda' ji gu jaroi' na kiisa'. Guch Xoi'kam dhor di' nat kii gui' gu ba'aak bhaanka-mu'n gu Dios nat jaroi'p tu duu biix na ji'k tu'x chu jai'ch. ⁵ Nat gu' gu Moisees mi' pui' xi chu duu nat ji'k tu' chia gu Dios, ja palhbui gu Israel kam ja'tkam nam jax dhui bubuakia' mu dir nam pai' giilhim tu ja juantu'nda'. Xi ja aagi'n ip na ji'k tu' jax dhuña' gatuuk gu Dios ja bui biix nam ji'k jir Israel kam, pui' nat

ji'k jax tiidak mu joot. Pui'p tu kuugalh ba' gu Moisees ja'p nax kii' tujuandam na nuukdaimik gu ba'aak. ⁶Ba' gu Jesusus jich Xoi'kam nar Maraa'n gu Dios, jix io'm ge'kam ki'n dai ya' aach jich bui jano' dir nat pui' xi chu kuugalhdhak nat jax tiidak bha joot. Ja'p ji buus nat gui' bhaan ji bii gu ba'aak nat kii bhaankamu'n gu Dios na nuuka'ndat gu Moisees, na gu'ch palhbui'nchu' biix aixim bhaan aach nach ji'k buiñor bap tui'd-hi' gu Dios. Ba' gammiji pu bach palhbui'nchu'nda' no'ch aach cham oodat buiñor ti jii'ndhat mi' pui' xi dhuin'chu' na jax jix aa' jix bhai'ch chaatit.

Nach mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' gu Dios tu' ka'm niidhat

⁷Gu jaroi' no' cham tu' ka'm nii'n gu Dios, dhi' ba' pui' ba ji buusnia' na jax ba tu ua'nix gu ñio'ki'n gu Dios na mi chu a'ga gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nap jum kai'ch:

Aapi'm na pim xib kee gu ñio'ki'n gu Dios,

⁸xi moimkada' pim gu jam jujur na pim ba'x maatit kaaya' na jax kai'ñkam jup jum kai'ch.

Cha'pim kaapaka'nka' na mit jax jum duu bijik gu jam bopxikat mummu gampix jix chu gak kir na mit cham tu' ka'm tiigik jum ua'tulh buiñor gu Dios,

sia kuñ tii ja aagi'ndha' na jax ja'k jix aa' guch Gi'kora' nam tui'ngida'.

⁹Cham jiñ jii'ndha' am siañ jax tii ja titda.

Tii ja palhbui'nchu'nda' iñ ki'n gu tu' na ja a'm jum aagaidha',

gam nañ jix bhai'm duukam tiip tu buada' ja nii'nchudat gook oo'm oidha' juugit,

nam ba' pu'ni duuji jum biiñkada' git buiñor guch Gi'kora'.

Gu' ji na mit gu' cham ji'xdha' tu' ka'm tii.

¹⁰Aañ ba'p ja titda,

nañ gu' bax bhaam na ni ji'x ku ja a'm baapak nañ alh tii ja aagi'n nam jax ja'k tui'ngida':

“Aapi'm chi cham ji'xdha' mi' pui' jimia' ji nañ ji'k jax tiix aa' na pim tui'ngida',

sia kuñ tii jax jam titda.

Tii' nar maa'n na pim jax jum ua'tulhi'n jiñ bui,

cham aa' pim na pim mi' pui' jimia' nañ jax jix aa'.

¹¹Ba' xib tu' na jax tui'ka',

cham ji'xdha' aaya' pim bhammi dir na pim pai'x jijikgim bap tui'ka' git.

Ya' pim pu bam tulhiin'dha' na pim jax bam tulhiin'.”

¹²Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, jix bhai' pim, cha'pim biix aixim tu'm bhaan titii'ñchoka' nar jix buam jum duukam, na pim cham mik bua' na jax jix aa' gu Dios na pim tui'ngida'. Jix io'm japim pix mui' xix biiñak ka' buiñor. ¹³Jix joi'ndat japim xi guguux-i'ndha' no' jaroi' maadit cham pik mi' pui' ka jim na jax jix aa' gu Dios, kapbhai' na xia'lhidhat kapup tu maaxilhim, na jax bam kai'ch mi u'uan ta'm, na pim ba' cham jum ua'tulhdhai maakam ja'k pix ba bhiichgida' na pai' ja'k jir tu tulhiiñara'. ¹⁴Na gu' na ba'ch baidhika' gu Jesusus jich Xoi'kam jix dhaam ja'k, jum aa' nach mi' pui' jimia' na ji'k jax tu daaxix gu ñio'ki'n gu Dios, gio nach gammijix biiñak ka' buiñor nach jax bax biñak jano' dir na chich jax ti jii'n buiñor.

¹⁵Na gu'p jum kai'ch mi' na pai' tu ua'nix gu ñio'ki'n gu Dios:

Xib nam kapbhai' kapup tu jam a'gi'n gu ñio'ki'n gu Dios na xia'lhidhat kapup tu maaxilhim,

xi moimkada' pim gu jam jujur na pim ba'x maatit keeji mi' pui' ba jimia' na jax jum kai'ch.

Cha'pim kaapaka'nka' na mit jax jum duu bijik gu jam bopxikat mummu gampix jix chu gak kir.

¹⁶ ¿Jix maat japim aa nañ jaroi' ja aagit jup kai'ch na mit cham ji'xkat mi' pui' jii na jax tiix aa' gu Dios, sia kum tii ja aagi'ndha'? Aa dho gu Israel kam ja'tkam nat mu dir bha ja boosolh Ejipto gu Moisees nam mi' ja tulhiiñchudat. ¹⁷ Ba' jai' dhit na mit xi'x io'm bam ua'tulh, pu maa'n jimdam ja koi diilh gu Dios, na mit gu' ge' bam ua'tulh nam cham ji'x jum biiñka'n buiñor, sia kut gook oo'm oidha' tii ba ja palhbui mummu gampix jix chu gak kir. Cham ti jii'gi'ndha' am sia jax tii ja titda. ¹⁸ Pui' kut ba' maa'n jimdam ja koi nam ba' cham aaya' bhammi nat pai' tii ba tu ja iimchudak nam pai'x jijikgim bap tui'ka' git, nam cham tu' bhaan kam tulhiiñdha', dai nam jix bhai'm taatit bam jii'pi'ñka' git, na mit gu' cham ji'xdha'm biiñkadak mi' pui' jii na jax tii pup ja titdaimik. ¹⁹ Pui' dho ba' pu cham bhammi dir ai mit Kanaan nat pai' tii ba ja maakak gu dibiir, na mit gu' cham ji'xdha' mi' pui' jii na jax jix aa'.

4 Xib pu'ñi ip aach jich bui, tuch iimchuda gu Dios maa'n kap nach aaya' nach pai' joidham jix jijikgim bach jii'pdha', nach cham pai' tu' bhaan kach chulhiiñdha'. Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, mui' pim xix biiñak ka' buiñor guch Xoi'kam cham jum o'jolphat, na pim gu' cham ji'xdha' aaya' nat pai' tu jam iimchuda gu Dios no' pimit dai ba jim o'jolph ja'p nat jax tu ja dooda jano' guch bopxi kat. ² Bax maat ich gu' nach jax ja'k dui bhammi aaya' nach pai' tu iimchudhix, nam gu' bach aagi'ñ, ja'p na jax jano' guch bopxi kat nam gu' tii pup ja aa'ndhimik nam jax ja'k duñia' nam ba' bhammi aaya' git Kanaan. Gu' ji na mit gu' cham pu duu sia kum tii bax maat. Ja'p xi dhuuk jamit, nam gu'

pu cham pai' biiñak ka' buiñor gu Dios, ni gu jai' kum cham iam ja jii'gi'ndha' sia kum tii ja guguuxi'ñ nam biix ja jur ki'n bam biiñkada' buiñor. ³⁻⁴ Aach dho gi gu' aaya' ji bhammi nach pai' gammijix jijikgim bap tui'ka', nach pai' gammiji bach jii'pi'ñka', gio nach pai' cham tu' bhaan kach chulhiiñdha', nach gu' aach biix jich jujur ki'n ti jii'ndhat bax biiñak buiñor guch Xoi'kam. Sia ku gu'p jum kai'ch mi' pai' u'uan ta'm na tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios:

Ba' xib tu' na jax tui'ka',
cham ji'xdha' aaya' pim na pim pai' gammijix jijikgim bap tui'ka' git,
nañ gu' bax bhaam na pim cham jiñ jii'gi'ñ nañ jax tii jam titda.

Gio jumai kap na pai' ja'pnip jum kai'ch na bhaan tu a'ga nat pai' dhuuk jum jii'p gu Dios nat xi chiimok nat jup duu dhi oi'ñga'n:

Ba' buimgidhak na bar xijum gook tanoolh,
dai nat bam jii'p gu Dios nat xi chiimok nat jup duu dhi oi'ñga'n.

⁵ Gio ba' mi' nañ pai' jax ba jam aagi'ñ biipi' dir na ja'pnim kai'ch:

Ba' xib na tu' jax tui'ka',
cham ji'xdha' aaya' pim bhammi dir na pim pai'x jijikgim bap tui'ka' git.

⁶ Dhi' gu bijik dir kam jich bopxi kat ja aagit jup kai'ch na mit cham ji'xkat mi' pui' jii tu' ka'm tiigik na jax tii pup ja titdaimik guch Gi'kora', pui' ku mit ba' cham ji'xdha' bhammi dir ai Kanaan nam pai'x jijikgim bam jii'pdha' git. ⁷ Ku ba' gu' xib pui kapup jix bhaai' ji no' jaroi'x jimiim jix dhaam na pai' gammijix jikgim bap tui'ka', ja'pji dai na mi' pui' xi jimia' na jax tum a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, pui' nat jax tu ua'nak gu Dabii jix io'm gatuuk nat pai' dhuuk pu'ñi ja'k tu ja jii guch bopxi kat, na ja'pnim kai'ch:

No'm tu jam a'gi'ñ gu ñio'ki'ñ gu Dios,

xi moimkada' pim gu jam jujur na pim
ba'x maatit kœji na jax kai'ŋkam
jup jum kai'ch mi' pui' ba jimia'.

⁸Gu' na pai' ja'k tu aa' xib gu Dios
nach aichdha' nach pai'x jijkigim bach
jiipdha', cham tu' mu ja'k ka tu aa' ji
Kanaan na mit pai' ai gu Israel kam
ja'tkam xi ja koodak gu mi' oi'ŋkam jix
io'm gatuuk nam mu xim tulhiinaimik
gampix jix chu gak kir. Na gu' no' mi'
pix tu aagit jup kai'chdha' git, xib cham
tu' ja'p ja'k jup ka tuch iimchu'nda' git.

⁹Gu' xib aach pui'ch chitda ji na jumaip
jix jai'ch nach pai' gammijix jijkigim
bach jiipi'ŋka' nach ji'k ba ti jiigi'ŋ
buiñor guch Xoi'kam, nach pai' cham tu'
bhaan kach chulhiin'dha', na pai' joid-
ham jix chu uañ. ¹⁰Na ba' gu jaroi'
no't bhammi ba ai, gammijix jijkigim bam
jiipi'ŋka', cham pai' tu' bhaan ka ma-
goonka', ni ku pai' ka tu juanda', ja'p
na jax gu Dios nat gu' pum jiip jano'
nat xi chiimok nat jup duu dhi oi'ŋga'n.

¹¹Ba' aañ jam guguuxi'ŋ jiñ jaaduñ na
pim cham oodat mui' xi bua'tgida' na jax
jix aa' guch Gi'kora' na pim ba' bhammi
aaya' na pim pai' gammijix jijkigim bap
tui'ka', na cham pui'p tu jam dooda' na
jax guch bopxi kat Israel kam ja'tkam
na mit cham ji'xdha' bhammi dir ai nat
pai' tii ba tu ja iimchudak gu Dios nam
pai'x jijkigim bam jiipi'ŋka' git, na mit
gu' cham mi' pui' jii na jax jix aa'.

¹²Na gu' dhix bhai'm kai'chdham
ñio'ki'ŋ gu Dios na tum a'ga xib, tu maak
iimda' nañ ki'n gammiji pu ba duaka'x
bhai'ŋ chaatit, gio na bixchu'x aichu'n
na pu tu duñia'. Ja'p ji buusan nax io'm
jix mu'uuk, cham tu' pui' na jax gu tœb
kuxiir na bixxik dir jix mu'muk. Dhix
bhai'm kai'chdham ñi'ook jix bhai'ch
mattu'nka' na jax jir tu'm ka' guch ii'm-
da', gio nach jax jich aa'nda', gio ba'
nach tu' jax jix dhuñiik ka', gio biix jix
bhai'ch mattu'nka' na cham jir am nach
tu' jax bua't oipoda'. ¹³Cham ji'xkat tu'

ixchoidha' ich gu Dios, sia kuch pui'ch
aa' na chi cham maat nach tu' jax bua.
Jax gi dhui na gu' gui' biix ti niidhat jup
tu'ii' nat ji'k tu'p tu duu. Kagit na gu' ka
ja aagi'ndha' biix gu ja'tkam nam tu' jax
buimik nam duduakat ja tutku' bhaan
no't ba tum kuugalh ya' dhi oi'ŋga'n, na
gu' kai'ŋkam biix jix bhai'x mat ka' nam
tu' jax buada'.

**Gu Jesus jich Xoi'kam na pui' ji
buusan na jax gu ja ge'kam
tuk gui' nam bhai' ge' chiop
tu juan bhaankam gu Dios**

¹⁴Gu Jesus jich Xoi'kam nar Maraa'n
gu Dios, pui' ji buusan na jax gu ja
ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja
palhbui'ndha' gu ja'tkam nam tu daan-
da' buiñor gu Dios, na bhammi ba daax
dhaam sonpan gu Dios, nach a'mkam
ñiok. Jum aa' ba' nach dai gui' pix
buiñor jix biiñak ka' gammiji. ¹⁵Gui'ch
palhbui'ŋka' no'ch tu' bhaan cham ka xi
ja buatu', na gu' guch Xoi'kam na pui'
ji buusan na jax gu ja ge'kam tuk gui'
nam bhai' ge' chiop tu juan, jix bhai'x
maat na giilhim jir tulhiinara' ya' dhi
oi'ŋga'n, na gu' diilh pui'p jum tulhi-
inaimik jano' na ya' xi oilhimik. Tii ma-
mai'chmik gu ja'ook na sap ba'm ua'tul-
hdha' git, gu' ji nat gu' cham ji'xkat ma'i-
ich. Ba' cham tu' bhaan jum ua'tulhdhak
guch Xoi'kam, pui' kuñ ba'p kai'ch nax
maat na giilhim bixchu' bhaan tu ma-
mai'chik gu ja'ook ya' dhi oi'ŋga'n. ¹⁶Ba'
aañ jam guguuxi'ŋ jiñ jaaduñ na pim jix
io'm mui' xim biiñkada' buiñor gu Dios
jich Gi'kora' na bhammi daax dhaam, na
jaroi' joidham jix chu joi'gi'n, na ba'ch
palhbui'ŋka' no't tu' bhaan tii ba jich
ma'iich gux buam jum duukam, na gu'
gui' joidham xich joi'gi'n biix ji'ma'n.

5Gu jaroi' nar ja ge'kam tuk ka' gui'
nam bhai' ge' chiop ja palhbui'nd-
ha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor
gu Dios, pu kai'ŋkam mi daaxix ka' na

ja a'mkam ñiokda' gu ja'tkam jix dhaam ja'k buiñor gu Dios, gam na tu makgix-i'ñdha' gu sasoi' ja a'mkam gu ja'tkam, na ba' pu'ñi duuji tu ja uañi'ñka' gu Dios gu ja ua'tulhdhara'. ²Gammiji soi' ti'ntu'nda' gu Dios ja a'mkam biix gu ja'tkam na siamri tu ja uañi'ñka' gu ja ua'tulhdhara', na gu'x ja joi'gi'nda', na gu'x mat ka' nax chu xijai nañ duaka', tu' nañ pix bhaan gai ba gixia' gu'. ³Pui' ku ba' gui' na pu'ñi mi' tu juanda' chiop, gammiji nabap tanoolh tu makgixi'ñdha' gu sasoi' gu Dios ja a'mkam biix gu ja'tkam gio diilh, na ba' pu'ñi duuji tu ja uañi'ñka' gu Dios gu ja ua'tulhdhara'.

⁴Ku ba' gu' dhi' gu Dios ji no't pu chu'm ki'n bhaan ba ti ti gu jaro'i na ba' pu'ñi bar ja ge'kam tuk ka' gui' nam bhai' ge' chiop tu juanda', cham tu' na diilh pix no'x aa' pai' na duuk ilhii'ñdha'. Ja'p na jax bijik gui' na Aroon tiigich, nat gu' Dios pu chu'm ki'n bhaan ti tiigik dai na pu'ñir ja ge'kam tuk ka' gui' nam mi' tu juanda' irban dir gu jannulh ba'aak nam ja palhbui'ñdha' gu Israel kam ja'tkam nam tu makgixi'ñdha' gu sasoi' gu Dios, cham tu' diilh pix. ⁵Gu' ba' gu Jesus jich Xoi'kam pu'ñi ip xib, gu Ge'kam Dios pu chu'm ki'n bhaan ti ti na ba' xib pui' ji buusanda' nar ja ge'kam tuk ka' gui' nam bhai' ge' chiop tu juan, cham tu' nat pai' dhuuk ilh diilh nat pu chu'm ki'n jum dai. Na gu' ja'p-nim kai'ch mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'k-i'ñ gu Dios na dhi' aagit jup kai'ch:

Aap jir jiñ mar,
ge'kam ki'n jum a'm ba ti niidhim iñ.
Aañ jir jum gi'kora'.

⁶Gio ba' moo jumai kap ja'pnip jum kai'ch:

Ya' dir ja'p ja'k gammiji pui' ba ji buusanda' ap na jax gui' na Melk-isidek tiigich na ja palhbui'ñdha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios.

⁷Jano' na ya' xi oilhimik guch Xoi'kam, palhbui gu Ge'kam Dios na bixchu'x aichu'n na pu duña' na jax dhui nakga' nam bax mu'aak gu ja'tkam, na gu' ge'kam ki'n soi'm ilhdhat suakit soi' ti'ntu'nda' na palhbuidha'. Palhbui ip ba' gu Dios gu Maraa'n jich Xoi'kam, na gu' mi' pui' tu kuugalhdhim nat jax tiidak bha joot. ⁸Ba' sia kut jax giilhim jum tulhiinaimik guch Xoi'kam, biix mi' pui' tu kuugalhdhak na ji'k jax jix aa' guch Gi'kora'. Na gu' na bar maa'nkam, ba maat na jax ja'k tu' ka'm jum ninii'ñ gu Dios, sia ku gu' pu bijik dir jix maat, na gu'r Maraa'n. ⁹Gu' ba' nat gu' cham jixdha' pai' dhuuk tu' bhaan jum ua'tulhdhak buiñor gu Dios, biix mi' pui' tu kuugalh na jax jix aa', ba' pui' ja'k duu gu Dios nar am na ja a'mkam mukia' gu ja'tkam, na tu ja namkixdha' gu ja ua'tulhdhara', na ba' mi' dhir pu'ñi duuji bax bhaai'n ka' nam jimia' jix dhaam nam pai' gammijix jijkigim bap tui'ka', gui' dho ji nam ji'k soi'm ilhdhai ti jii'ñdha' buiñor gio nam mi' pui' jimia' na jax jix aa'. ¹⁰Gio pu chu'm ki'n jup dai ip gu Dios gu Maraa'n jich Xoi'kam na ja'p ji buusanda' na gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu juanda', ja'p na jax jir tu'm kat gui' na Melkisidek tiigich.

Nach jax ja'k jix io'm machia' gu ñio'ki'ñ gu Dios

¹¹Mui' ka bi'iix ji gu' gui' nañ ji'k ti xi chu jam a'gidham jiñ jaaduñ, gu' ji na gu'x xijai nañ jam aagi'ñdha' na pim jax ja'k jix bhaxi'x maatit kaaya', na pim gu' cham biix maatit kaaya' no'ñ mui' pix tiip xi jam aagi'ñ. ¹²Tii bar am kat ji gu' na pim jix bhaxi' bax mat ka' git dhi ñio'ki'ñ gu Dios na jax pik kai'ñkam jup jum kai'ch, am jai' ba tu mamtux-i'ñdha' pim git, nat gu' dhi' mui' ba jur jano' dir na pimit pai' dhuuk keek dhix bhaxi'm kai'chdham ñi'ook ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam. Gu' ji na gu' cham, pui

jam a'm jum aa' ji gu' na jaroi' jam aagi'ndha' na jax pik kai'nkam jup jum kai'ch dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios. Ja'pni pix ji buan japim kia' na jax gu a'aalh gui' nam jix io'm kar a'l'hich ka', nam pu chakui io'gi'ndha' gu timkalh, dai bii'm nam io'da'. ¹³ Ja'pni dho moo ji buan japim na jax gu a'aalh gui' nam kia'pix maaxilhia', nam chakui mat ka' na tu'r jix buam jum duukam gio na tu'r jix kii'p jum duukam. ¹⁴ No'm bar ge'ger ja'tkam gu'x bhai' bax mat ka' am ji gui' nar jix buam jum duukam gio gui' nar jix kii'p jum duukam, nam gu' bixchu' ba tu machia'. Gio gu' biix aixim tu'm ba tu kua'da' am gu koi', cham tu' dai bii'm kia' na jax nam jir a'l'hich kat.

6 Jiñ jaaduñ, ja'ppi nach jix io'm mui' xich mamtuxdha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios jax chu'm nach chakui maat, nach ba' mi' dhir jix bhai' ba gi'lhia' guch i'ii'mda' bhaan. Aa'ñ tii cham tu' bhaan ka xi chu jam a'gidham ji na mit jax tuch a'gi jano' na chich ba' ba ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, pui' na jax nach saak cham jix buam ka tu buada' na tu'r ua'tulhdhara', gio nañ jax ja'k jix io'm mui' xix biiñak ka' buiñor gu Dios. ² Piam pui' na jax nach jax ja'k saak jich bopkonda' suudai' ki'n no' chich ba ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, piam nach jax ja'k tu ja daa'ñxi'ndha' guch Xoi'kam jii'gi'ndham. Gio tii cham kam aa' nach pui pu chu'm jup tu a'gada' nam cham xiim biix duduadii baapmiglia' gu koi'nga'n, nam ba' mi' dhir bhammi ba aaya' na pai' daaka' guch Xoi'kam na ja aagi'ndha' nam tu' jax buimik nam duduakat ja tutku' bhaan, nach gu' dhi' biix jix bhai' bax mat ka' git nach bijik dir ba ti jii'gi'ñ. ³ Gu' xib jai' ji nach bhaan jup ba tu a'gada' git gu ñio'ki'ñ gu Dios nach chakui maat, saalhiom ji chi ba', no' pui'p jix aa'nda' git guch Gi'kora'.

⁴ Ba' gui' nat ji'k ja a'm bam tajaa gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda' nam jix chu maax kir bap tu'ii', nat ji'k jix ja joi'ndak ja a'm ti tii gu Dios, ⁵ gio na mit joidham keek gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, nam gu' bax maat na bixchu'x aichu'n, gammiji mi' pui' jii'mda' am na jax jix aa gu Dios. ⁶ Gu' ji no' mit gu'x oodak gio ja'k jup suulh nam giox buam jup ba tu buada', dhi' pu chu'm gu ja'tkam cham ji'xdha' mi' pui' ka jimia' am na jax jix aa' gu Dios, sia jaroi' tii giop ba ja guguuxi'ñ, nam gu' cham tu' pui' soi' kam ilhii'ndha' buiñor guch Xoi'kam. Tu' pix ba ilhii'ndha' am no' pui' tii xi chu ja a'gi'ñ gu jaroi', ba' ja'p ji buusnia' nam giop ba sissapa' kuruus ta'm guch Xoi'kam, nam gu' giilhim biix aixim pix ba ai'chuxi'ndha' ja kaixdhat gu jai' ja'tkam na jax jano' na mit pai' dhuuk mua. ⁷ Ja'pni pix ba ji buusan na jax dhi dibiir na mi' pu bhaan baapkidha' gu suudai' na pai' dhuuk bha duukda'. Na gu' no' joidham dai gux kii'p jum duukam mix joi'ñ, joidham jir jix kii' dibiir ka'. ⁸ Gu' ji no' gu' dai gu tu'x bii u'uux jix jo'ii' mix joi'ñ na cham tu'r jix kii' sai', dhi' dho gi gu' cham tu'x kii' dibiir ka' ji. Ba' gu jaroi' no' pu'ñi pix ja'k ji buusan, am ti'ñ-choka' nam mu bua' tai chir.

**Nach jix biiñak ka' buiñor
guch Xoi'kam nach ba'
bhammi aaya' jix dhaam**

⁹ Ku ba' gu' aa'ñ ilhii'ñ ji na pim aapi'm cham tu' mu ja'k jup tui'dhi'ñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pai' ja'k mai'x chi giixi'. Silh bhiichu' pim ji na pim pai' gammijix jijikgim bap tui'ka', cham jum aagat nañ pu'ñi chu'm tu jam a'gi'ndha'. ¹⁰ Tii' na pim gu' joidham jir jix bhabhai'kam, jix ja joi'ndat ja palhbui'ñ japim gu jai' nam pui'p ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam ki'n gu tu' na ja a'm jum aagaidha'. Dhi' ji ba' bhaan bax maati'

na jam a'm ti nii'n gu Dios na joidham jix chu joi'gi'n. ¹¹ Ba' aañ jam guguuxi'n jiñ jaaduñ na pim cham mik buppada' na pim jax ba duiñchu' xib jano' juugit na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'n-ga'n. Dai na pim pix am ti niirda' na pim jimia' na pim pai' tu iimchudhix na pim saak pai'x jijikgim bap tui'ka'. ¹² Gammiji pim cham oodat pix bhaan ji baap-migidha' na pim jax ba duiñchu', mi' pim pui'p xi bhiichgida' nam jax tu jim gui' nam tu' silhkam tu' ka'm niidhat gu Dios mi' pui' ba jiim na jax jix aa', nam ji'k jix aik jix dhaam nat pai' tu ja iimchuda guch Gi'kora' gui' nam ji'k pu'ni tu' ka'm tigia'.

¹³ Jano' nat tu daax gu Dios gu Abraam na saak mui' bopxichuda', diilh xi chum daaxdhak na pui' tu duña', na gu' cham tu' jumaip jix jai'ch ka' gux io'm ge'kam na jai'p jix mat ka' na pui' tu duña'.

¹⁴ Ja'pni bo na titda: "Aañ mui'm bopxichuda' cham daaxix kam. Ba' joidham jix bhai' tu ja jimia'." ¹⁵ Ba' gu Abraam cham pai' jax kai'ch na pui' ji' titda gu Dios, dai na soi'm ilhdhat pix ti niir na pui' ji chu buusnia' na jax titda. Pui' dho ji chu buus mikkat na jax titda.

¹⁶ Ya ja'p gu ja'tkam no'm jix aa' nam silhkam jup kai'chdha' gu tu', jum aa'n-da' nam bhaankamu'n pu kai'chdha' gu jax chu'm ge'kam na ba' bhaan jix maati' ka' nar silhkam ka', ba' pui' tu tui'ka' no't pix pu'ni jax ba tii. ¹⁷ Ba' jano' nat pai' dhuuk pu'ni tu daaxdhak gu Dios gu Abraam, bhaankamu'n diilh pu titda na ba' bhaan jix maati' ka' na silhkam pui' tu kuugalhdha' nat jax ba tii'n, gio na silhkam ja makia' gu bopxi'n no' mit ba mui'dha gui' nat tu' ba ja iimchuda. ¹⁸ Xib jach dho ba' bax maat jiñ jaaduñ na gu Dios jich Gi'kora' cham ji'xdha' iat, jir pui' ka' jax no't ba tii. Dhi'ch ba' bhaan jix bhai'ch chaat ka' nach ji'k buiñor ba ti jii'gi'n, na gu' cham tu' pix jap kai'ch nat tuch iimchuda na

bhammich aichdha' nach pai' gammijix jijikgim bap tui'ka', gio nap kai'ch na gammijich nuukdaidha' nach ji'k ya' ka oipo dhi oi'n-ga'n bhaan. ¹⁹ Ba' cham jax jich aa' ich kia' gu xib, jir maa'n nach jax biix jich jujur ki'n jix biiñak kat buiñor guch Xoi'kam ti niir nach baidhika' nat pai' ja'k tuch iimchuda nach aichdha' gatuuk, bhammi na pai' joidham jix chu uañ. Dhi'ch ba' bhaan cham ji'xdha' kuu' ka jimia', pui' nach jax bax biiñak ka' buiñor. Dhi' dhi ni'look ja'pni ji buusan aach jich bui na jax gui' na ki'n bulhka' gu kanuub na cham maakam ja'k nui'nñika' gu jibiilh. ²⁰ Jix dhaam nach pai' tu iimchudhix, jir bhai' nat pai' ja'k bhii guch Xoi'kam nat ya' dir miji ji dhuu. Aach bhammi pix jup ji bubuakia' nach pai' dhuuk ya' dir mui'p ji jimia'. Guch Xoi'kam xib bhammi daakat jich a'mkam niok buiñor guch Gi'kora', na gu' pui' ba ji buusan na jax gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu juanda' nam ja palhbui'ndha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, ja'p na jax jir tu'm kat gui' na Melkasidek tiigich bijik.

Guch Xoi'kam na pui' ji buusan na jax gui' na tu ja daa'xi'ndha' gu ja'tkam na jax jir tu'm kat gui' na Melkasidek tiigich bijik

7 Gui' na Melkasidek tiigich bijik, Saleem ti tiigim jir ge'kam kat, gio ba' na tu ja daa'xi'ndha' gu ja'tkam jix dhaam buiñor gu Dios. Ba' maa'nnim na gu Abraam kia'pix ja'k ba giixchu' nat tu kokdarak ja bui ji'kchi gu ge'gerkam, gui' ji' Melkasidek nammi gama ja'k namkik xi chu daa'xidhak nax bhai' tu jimia'. ² Ba' gu Abraam xi chu maa gu Melkasidek gui' na ji'k bhaan bipio' gu Dios gui' nat tu ja boosgi gu ge'gerkam nam ba tu ua'kat nat xi ja ko'ktulhdhak. Ba' gu pui' na jax tiigich Melkasidek ja'p kai'nkam jup jum kai'ch: Gu ge'kam nax bhai' ja silhka'n gu ja'tkam na jax

pix jir am. Gu' ba' mi' na pai'r ge'kam ka' na Saleem ti tii'ka', ja'p kai'nkam jup jum kai'ch ip: Gu ge' kiicham nam pai'x jikgim jup tu'lii' gu ja'tkam. ³Ku gu' gui' gu jaduun pu cham jaroi' maati' ji nat pai' dhir ja'k buus, ni nat pai' ba maaxir, gio na jaroi'r taata'n kat, gio ba' na jaroi'r di'ii'n kat, ni ku cham maati' nam jaroi'r kukuulsi'n gio nam jaroi'r bopxi'n. Ni ku cham pai' kaidha' no't muu piam ku dua. Panaas ba' ku pui mu pai' dua sia gu xib na ja palhbui'n gu ja'tkam nam tu daanda' bui'nor gu Dios gam na tu ja daa'xi'n, iam pix pui' ja'k jup ba ji buus na jax guch Xoi'kam na bhaankamu'n ya' oilhimik gu Dios na gammiji pu dua.

⁴Ku gu' gu Melkasidek cham tu'r ja'p-pix maa'nkam kat ji, ni ku cham pai' jaroi' tu' pix ilhdhat. Tii' nat guch boxii kat Abraam tu' ka'm tiigik xi chu maa gui' na ji'k bhaan bipio' gu Dios gui' nat tu ja boosgi gu ge'gerkam nam ba tu ua'kat nat xi ja ko'ktulhdhak. ⁵Mi' nat pai' tu ua'nak bijik gu Moisees nat aa'ndhak gu Dios, jup jum kai'ch na sap dai gui' nam ji'k jir bopxi'n gu Lebii nam mi' tu juan chiop nam ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu makgirxi'ndha' gu sasoi' gu Dios, jix bhaai' nam tu ja maakidha' gui' na ji'k Dios bhaan bipio'-da' gu tu' nam tu mai'chikda' gu ja'kam, nam gu' pui'p jir bopxi'n gu Abraam na jax gui' nam jir ja'ppix ja'tkam nam cham tu' mi' tu juan chiop. ⁶Gu' gu Melkasidek tii cham tu'r boxii'n ji gu Lebii. Tii' nat guch boxii kat Abraam xi chu maa gui' na ji'k Dios bhaan bipio' gui' nat tu ja boosgi gu ge'gerkam. Ni gu Abraam kur ja'ppix maa'nkam kat, nam gu'x bhai' maap jum ke'ke' gu Dios, pui' kut ba' pui' tu daax na ge'p jum duukam bui'nor jup tu du'nia'. Ba' gu Melkasidek xi chu daa'xidhak ip gu Abraam nax bhai' tu jimia'. ⁷Dhi' ba' bhaan jix maati' na cham tu'r ja'ppix maa'nkam gu Melk-

isidek. Na gu' gui' na tu daa'xi'ndha' gu jaroi', jix io'm te'kob jup tui'ka', cham tu' pui' na gui' nam tu daa'xi'ndha'. ⁸Gui' nam xib bhai' tu juan ge' chiop nam tu ja daa'xi'n gu ja'tkam gio na ja a'm bi'iim gui' na ji'k bhaan bipio' gu Dios gui' nam tu mai'chik gu ja'tkam, jir tu ko'dam am pix ba'. Gu' mi' pai' u'uan ta'm na tu ua'niix gu nio'ki'n gu Dios pui' ja'k pix iam jum kai'ch ji na sap gui' ji' na Melkasidek tii' gammiji pu dua, na gu' cham pai' kaidha' no't jup muu. ⁹Ba' gui' nam xib bhai' tu juan ge' chiop na ja a'm bi'iim gui' na ji'k bhaan bipio' gu Dios gui' nam tu mai'chik gu ja'tkam, nam jir bopxi'n gu Lebii, ja'p ji buus ji na mit biix tu maa gu Melkasidek gui' na ji'k bhaan bipio' gu Dios gu tu' nam tu mai'chik, nat gu' guch boxii kat Abraam ja a'mkam pu ba tu maa, ¹⁰na gu' dhi'r boxii'n gu Lebii gio gu jai'. Pu bhaan bap tui'dhi' am gu Abraam jano' nat gu Melkasidek mui' xi nam na ja'k ba giixchu' nat tu kokdarak, sia ku mit gu'x io'm gatuuk ba' ka maaxir, na gu' jano' pu pui' ba titda gu Dios na mui' tu bopxi'cha' cham daaxix kam.

¹¹Bijik gui' nam bhai' ge' chiop tu juanda' nam ja palhbui'ndha' gu Israel kam ja'tkam nam tu makgirxi'ndha' gu sasoi' gu Dios, nam jir bopxi'n gui' na Aroon tiigich, na dhi Aroon tiigim Lebiip jir boxii'n kat, tu daasak jamit bhaankamu'n gu Dios na jax ja'k tu aagix ka' ja bui biix gu Israel kam ja'tkam nam mi' pui' xi jii'mda'. Gu' ji na gu' dhi' pui' na mit jax tu daasak jano' dhi' ji' nam jir bopxi'n gu Aroon, cham ji'xdha'ch aichdha'x dhaam sia kuch tii mi' pui' xi jii'm na jax jum kai'ch. Ba'm aa' na jumai jai'chdhilhia' gui' na mi' tu juanda' chiop na ja palhbui'ndha' gu ja'tkam nam tu daanda' bui'nor gu Dios, na cham tu' kar boxii'n ka' gui' na Aroon tiigich, ja'pji gui' ji Melkasidek. ¹²Na gu' no't pu'nim pataasa gui' na jaroi' ja palh-

bui'ndha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios, biix jup jum pataasa' gu ñio'ki'ñ gu Dios, na gu' maakam ba tu daasa', ba' cham tu' pui' ja'k ka tu aagix ka' na mit jax tu daasak gui' na biipi' dir. ¹³ Gu Gɛ'kam Jesuus jich Xoi'kam jañ dho aagit jup kai'ch na jaroi' aagit jup kai'ch mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na saak jir boxii'ñ ka' maadit gui' nam ji'k jir maamra'n gu Israel, na cham tu' maadit bhai' tu juan ge' chiop gui' gu bopxi'ñ. ¹⁴ Gui' dho na Judaa tiigich jir boxii'ñ gu Gɛ'kam jich Xoi'kam. Biix gui' nam ji'k jir bopxi'ñ gu Judaa, cham tu' maadit mu ja'p tu juan chiop na ja palhbui'ndha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam na tu ja daa'ñxi'ndha', na gu' gu Moisees cham pai' jax kai'ch no'x bhaai' nam mu ja'p tu juanda' chiop gui' nam ji'k jir bopxi'ñ ka' gu Judaa.

¹⁵ Ba' dhich Xoi'kam na pui' ji buusan na jax gui' na mu ja'p tu juan chiop na ja palhbui'ndha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam na tu ja daa'ñxi'ndha', pui' ja'k jir tu'm pix iam na jax gu Melkiseidek gui' na tu ja daa'ñxidhat bijik gu ja'tkam, ¹⁶ na pu cham jaroi' maat na jax chu'm jir boxii'ñ kat gui' nam ji'k jir maamra'n gu Israel, gio na pu cham jaroi' maat no't muu, ka' ba' pui mu pai' dua. ¹⁷ Na gu' ja'pnim kai'ch mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na guch Xoi'kam aagit jup kai'ch:

Aap xib dir ja'p ja'k gammiji pui' ba ji buusanda' na jax gu Melkiseidek gui' na tu ja daa'ñxidhat gu ja'tkam bijik.

¹⁸ Ba' nat ji'k jax chu daasak bijik gu Moisees na tu aagix ka', biix mi' pix ja'p ji bii. ¹⁹ Na gu' dhi' na jax ja'k tu daaxix, cham ji'xdha' uana' git guch ua'tulhdhara', na gu' cham tu' bhaai'. Xib gu' na chich ji'k kɛɛk gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios mi' pui' ba jiim, ba ua'ñchudhix ji guch ua'tulhdhara', ba' dai nat ba tuch iimchuda gu Dios na

bhammich aichdha' nach pai' gammijix jijikgim bap tui'ka'.

²⁰ Diilh gu Dios pui' ja'k tu dai na gu Mara'a'n jich Xoi'kam gammiji pui' ji buusanda' na ja palhbui'ndha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam na tu ja daa'ñxi'ndha'. ²¹ Gu' gui' nam bijik bhai' tu juanat ge' chiop, cham pai' tu' pui' ti'iik ji gu Dios no'm gammiji ya' pu ja palhbui'ndha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gam nam tu ja daa'ñxi'ndha'. Gu' jano' na pai' dhuuk bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, silh pu tu aa' ji na gammiji pui' ji buusanda' na jax gui' na ja palhbui'ndha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam na tu ja daa'ñxi'ndha'. Pui'm kai'ch gu ñio'ki'ñ mi' na pai' tu ua'ñix na ja'pnim kai'ch: Ja'pni kai'ch guch Gi'kora':

“Aap gammiji pui' ji buusanda' na jax gui' nam bhai' ge' chiop tu juanda' nam ja palhbui'ndha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam nam tu ja daa'ñxi'ndha'.”

Cham pai' dhuuk ka pataasa' gu Dios gu pui' nat jax ba tii.

²² Pui' ku ba' xib gu Jesuus jich Xoi'kam pui'ch chitda aach nach ba ti jiigi'ñ buiñor na xib ba' bax bhaai' nach aaya' buiñor gu Dios. ²³ Gu' gui' nam bijik ja palhbui'ndha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam nam tu ja daa'ñxi'ndha', cham tu' pui' ja'k kai'chit am jia, gio gu mui' jai'chdhirik jamit, cham tu' na tu' maa'n, nam gu' pix ji ko'iidha', nam gu'r tu ko'dam kat pix. ²⁴ Gu' gu Jesuus jich Xoi'kam na xib pui'p ji buusan, cham pai' dhuuk ka mukia' ji, gammiji pu jai'ch ka', cham pai' dhuuk jum pataasa'. ²⁵ Ba' dhi' ya' dir ja'p ja'k pu gammiji bax bhaai'n ka' na ja baidhika'x dhaam buiñor gu Dios ji'k nam mux jimiik ka', na gu' dhi' ya' dir ja'p ja'k gammiji pu ba jai'ch ka', nach a'mkam ñiokda' buiñor gu Dios.

²⁶ Dhi' ji' ji pu'ni chu'm nach a'm jum aa' na pui'm tiiti'nda' nar ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja palhbui'ndha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam nam tu ja daa'xi'ndha' na jax jir tu'm guch Xoi'kam, na joidham jir jix uañ, cham pai' tu' bhaan jix ua'-tulhdhix, ni ku cham pai'x buam tu bua na tu' cham jir kii', na xib bhammi ba daax dhaam jix io'm Ge'kam ki'n nat ya' dir dhaaxir ja bui gu ja'tkam jix u'ua'-tulhdhix kam. ²⁷ Ku gu' gui' cham tu' pui' ja'k jup tu bua ji nam jax chu bua't gui' nam bijik jir ja ge'gerkam tuk kat gui' nam bhai' ge' chiop tu juanat nam ja koodat gu sasoi' makgirxi'ndha' gu Dios gammiji nabap tanoolh, na ba' tu ja ua'ni'ñka' gu diilh ja ua'tulhdhara' gio ba' gu ja ua'tulhdhara' biix gu Israel kam ja'tkam. Gu' dhich Xoi'kam nañ jaroi' bhaan tu a'ga cham ji, maa'nnim pix ji nat tu makgirxi gu Dios, pu daipu'. Dhi' ki'n pu gammiji ba tu ja ua'ndhix gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam, nat gu' diilh tukga'n makgirxi gu Dios, cham tu' gu sasoi'. ²⁸ Na gu' gui' nam bijik ja palhbuidhimik gu ja'tkam nam tu makgirxi'ndha' gu sasoi' gu Dios gam nam tu ja daa'xi'ndha' nat ja darsak gu Moisees, cham ji'xdha' uañchudak jamit ji gu diilh ja ua'tulhdhara', gammiji pix jum ua'tulhi'ndha' am ja'p na gu ja'p-pix ja'tkam. Ba' na gu' tiix aa' gu Dios na maadit git jax chu'm na cham ua'tulhdhix ka' na pu chu'm ki'n daaka', ba' gu Maraa'n jich Xoi'kam nat cham pai' dhuuk jum ua'tulhdhak jano' na ya' xi oilhimik, pu chu'm ki'n dai guch Gi'kora' na sap pu'ni gammiji pui' ji buusanda' na jax gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu juanda' na tu ja daa'xi'ndha' gu ja'tkam gio na ja palhbui'ndha' nam tu daanda' buiñor gu Dios.

Nax io'm jir jix kii' guch Xoi'kam na xib pui' ji buusan na jax gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop ja palhbui'ndha' gu ja'tkam nam tu daanda' buiñor gu Dios gam nam tu ja daa'xi'ndha'

8 Na tu'x io'm jir joidham dhi' nach ji'k tu' bhaan tu a'ga xib, dho nach maadit ba bia' gui' na ja'p ji buusan nar ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu juanda' na bhaami ba daa jix dhaam sonpan gu Dios kii'n dir ja'k, na gammiji jich a'mkam niok, dhi' ji'x io'm jir joidham aach jich bui. ² Gu Jesus jich Xoi'kam jañ dho aagit jup kai'ch na bhammi ba daa nat pai' kii gu chiop guch Gi'kora' na joidham jix chu uañ, cham tu' pui' na jax ya ja'p nam pai' tu chichiopi' gu ja'tkam. ³ Na gu' ya' dhi oi'ñ-ga'n gui' nam bhai' tu juanda' ge' chiop, pu kai'ñkam pix mi darka' am nam tu ja daa'xi'ndha' gu ja'tkam gio ba' nam ja palhbui'ndha' nam tu makgirxi'ndha' gu sasoi' gu Dios. Ba' gu Jesus jich Xoi'kam na pui' ji buusan na jax gui' nam bhai' ge' chiop tu ja daa'xi'ndha' gu ja'tkam gio na ja palhbui'ndha' nam tu makgirxi'ndha' gu sasoi' gu Dios, jum aagit ji na tu' xi makgirxidha' gu Dios. ⁴ No' git pui ya' oirida' dhi oi'ñ-ga'n bhaan gu Jesus jich Xoi'kam, cham tu' pui' bia'ka'm git gu ja'tkam no' gui' ja'p jup ji buusan na jax gui' nam bhai' ge' chiop tu ja daa'xi'ñ gu ja'tkam gio na ja palhbui'ñ nam tu makgirxi'ndha' gu sasoi' gu Dios. Nam gu' mui'x jai'ch gui' nam bhai' ge' chiop tu ja daa'xi'ñ gu ja'tkam gio nam ja palhbui'ñ nam tu daanda' buiñor gu Dios, daipu' gui' na jax chu'm pix ja aa' mi' nat pai' tu ua'-nak gu Moisees nar am nam pu chu'm ka'm tu juanda'. ⁵ Ba' biix nam ji'k tu' jax bua gui' nam ya' darka' gui' nam bhai' ge' chiop tu ja daa'xi'ndha' gu ja'tkam gio nam ja palhbui'ndha' nam tu daanda'

buiñor gu Dios, iam pix pui' ja'k tii xi chu bua am nat jax aa'ndhak bijik gu Dios gu tujuandam tugi'ñ Moisees, nar pu chu'm na jax tum bua bhammix dhaam, pui' na jax tu tu'ii' bhai' na pai' tu chiopi' gu Dios. Na gu' jano' nat pai' dhuuk chia gu Dios gu Moisees na kiisa' gu jannulh ba'aak mi' na pai' dhir mu daanda', nax io'm jix chu xidhuu ka', jup titda: "Pu chu'm jap moop duñia' gu chiop mi' na pim pai' dhir bha tu daanda' jiñ bui na ñich jax chu'm jum tii'ñchoda bhammi oidha' ta'm nach pai' xi chu a'gimik."

⁶ Gu' dhi' na jaro' ba daaxix xib nar ja ge'kam tuk ka' gui' nam bhai' ge' chiop tu ja daa'ñxi'ndha' gu ja'tkam gio nam ja palhbui'ndha' nam tu makgixi'ndha' buiñor gu Dios, jix io'm jir jix kii' ji, gio gu' pui' ja'k ba duu na ya' dir ja'p ja'k maakam ba tu aagix ka', cham tu' nat jax ja'k tii tu ja daaxdhak gu Moisees biipi' dir. Gu xib gu' pui' ja'k duu ji nach jax ja'k jix bhai' maa'n ñi'ook bap duuka' gook dit gu Dios, gam nach a'm ba tu bi'ya' gui' nat tu' tuch iimchuda.

⁷ Na gu' bijik nat tii tu ja daaxdhak gu Moisees gu Israel kam ja'tkam nam jax ja'k tui'ngida', ja'p ji buusan na dai daaman pix tu ja ua'ñi'ñka' gu Dios gu ja ua'-tulhdhara', irban dir ja'k ba' pu cham, siam chi moo mi' pui' tii xi chu kuu-galhdhidha' git. Maakam aagit na duñia' gu Dios na ba' pu'ñi duuji biix dappaam tu ja ua'ndhix ka' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam, ba' ja'p ji buusnia' na sia irban dir ba tu ja ua'ndha'. ⁸ Gio ji nam gu' cham tu'x bhai' mi' pui'p jiiimda' gu Israel kam ja'tkam nat jax ja'k tii tu ja daaxdhak gu Moisees. Tii dho mi' pui' xi chu buada' am ji'x na jax ja chian-da', gu' ji na gu' pui' nam jax bam ua'-tulhi'ndha'. Ba' pui' ja'k tii gu Dios na jax chu'm tanoolh pui' ma tu duñia' na jax ja'k jix bhaai' na tu ja ua'ndha' pu biix dappaam gu ja ua'tulhdhara', pui'

na jax bam kai'ch gu ñio'ki'ñ mi' na pai' tu ua'ñix na ja'pnim kai'ch:

Kam aajim moo nañ pai' dhuuk maakam tu jam daaxdha' na pim tui'ngida' aapi'm na pim jir Israel kam ja'tkam gio aapi'm na pim jir bopxi'ñ gu Judaa,

maakam ba tu aagix ka' mi' dhir ja'p ja'k.

⁹ Ku gu' cham tu' pui' ja'k ji kia' nat jax ja'k tu ja daaxdhak gu Moisees jiñ a'mkam nam tui'ngida' gu jam bopxi kat bijik na mit cham ji'xkat mi' pui' jii,

sia ku ñich tii ja palhbui nam bha bubuakia' mu dir Ejipto nam pai' tu ja juantudat.

Pui' kuñ ba' cham ja a'm ti niidhidhat ji'k tanoolh.

¹⁰ Gu' dhi' matgam nañ jax ja'k ilhii'ñ xib nañ tu daasa' jam bui aapi'm Israel kam ja'tkam na tu aagix ka',

cham tu' pui' ji kia' na jax jano'.

Xib jañ ji jam jujur am ua'na' ji guñ ñi'ook,

ba' gammiji ti'ñchot mi' pui' jiiimda' pim nañ jax jix aa'.

Aa'ñ jam buip tui'ngida' gammiji, gio aapi'm mu dir bha ja'k jiñ buip tui'ngida'.

¹¹ Cham kam aa'nda' na pim jum a'aagi'ndha' biix ji'ma'n nañ jax jir tu'm kam piam nañ jax ja'k jix aa' na pim tui'ngida',

na pim gu' biix ji'ma'n jix bhai' bax mat ka' guñ ñi'ook.

Jix bhai' bax mat ka' pim ip nañ jax jir tu'm kam,

biix jam jix mat ka' na ji'k ja'tkam,

sia gui' nam jir ge'gerkam gio gui' na cham.

¹² Gio gammiji pix jañ ba tu jam ua'ñi'ñka' gu jam ua'tulhdhara',

sia pim chi moo jax ge'kam ki'n jum ua'tulhi'ñ,

panaas ku pim moo pu cham pai'm ua'tulhi'ndha'.

¹³ Ba' na pui' kai'ch gu Dios na maakam ba tu daasa', dhi' bhaan jix maati' na cham tu' ka bhaai' nat jax chu daasak gu Moisees biipi' dir, ba' cham xiim cham pai' maati' ka' na jax ja'k tu aagix kat.

**Na jax tu tu'ii' bhai' ge' chiop nam
pai' dhir tu daan gu ja'tkam buiñor
gu Dios gio bhammix dhaam
na pai' tu chiopi' gu Dios**

9 Gu Dios aa'ñdhak bijik gu Moisees nam jax ja'k bua't mu daanda' gu Israel kam ja'tkam jix dhaam ja'k na pai'p tu'ii', gio na jax ja'k tu tui'ka' mi' nam pai' dhir tu daanda'. ² Maa'n chia na kiisa' gu jannulh ba'aak, irban ba' sa'i-ich gu jannulh na ki'n tu kuupka'. Ba' mi' dhir nañ jax mu baakidha', jix chu xidhuu kam tim tiiti'nda'. Maa'n mi kiik gui' na bhaan mimiimda' gu tai na ki'n ti bi'ñdhix ka' miji irban dir, gio ba' moo maa'n gu mees na bhaan jum tua'ba gux xidhuu kam paan. ³ Gu' ba' mi' na pai' se' gu jannulh miji biipgan dir, jix io'm jix chu xidhuu kam tim tiiti', na cham pik jaroi' miji bapki. ⁴ Maa'n mi'p kiik gui' na bhaan tum kubhion nar jix uam totbikdam nax dha'ram namiik, gio ba' gux xidhuu kam kaaja mi'p daa na biix kap juulhdhix gux uam totbikdam. Miji irban dir ba' gaamix maa'n gu alhi'ch ja'aa na pui'p jir jix uam totbikdam na bhaan mi jim gu koi' na manaa jum tiiti' na ja'p tu'm na gu jabook kib. Gio ba' moo gu oxia'n gu Aroon mi'p jim jix xidhuu kam kaaja ta'm na joidham jix iipun, gio gu ko'kmarak joodai na bhaan tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios. ⁵ Ba' bha daam dir gu kuuparga'n bha tuut am jup duiñxim gook gu noonbi'ñ gu Dios, pix am iin am ja kakarbo ki'n gu kuuparga'n gu kaaja. Dhi' ba' bhaan jix maati' na ge'kam ki'n mi' ti ni'i'ñ gu Dios. Ku gu' chi dhi' cham pik jum aa' ji nañ biix jam aagi'ñdha' na ji'k tu' miji ja'p jix chu jai'ch kat irban

dir gu jannulh ba'aak, ku gu' pu'jani ja'k tu duu mit jano' gu Israel kam ja'tkam.

⁶ Ba' gammiji nabap tanoolh mi baa-pakda' am gui' nam pu'ñi chu'm ki'n darka' nam tu ja daa'ñxi'ñdha' gu ja'tkam buiñor gu Dios, ku gu' dai ji mi' dhir nañ jax mui' ji bakia', cham tu' biix tuukab dir na pai' tu kuup, na gu'x io'm jix chu xidhuu. ⁷ Dai ji diilh gui' nar ja ge'kam tuk gui' nam mi' tu juanda' chiop nam tu ja daa'ñxi'ñdha' gu ja'tkam gam nam ja palhbui'ñdha' nam tu makgixxi'ñdha' gu sasoi', na ba'x bhaai' na mu bapkada' bhijimmi dir jix io'm tuukab dir na pai'x io'm jix chu xidhuu, ku gu' maa'nnim pix ji nabap oidha'. Ba' gammiji na pai' dhuuk mu bakia', ua'da' gu sasoi' ja i'iir na makgixxidha' gu Dios, na ba' ki'n tu ja ua'ñi'ñka' gu ja ua'tulhdhara' biix gu Israel kam ja'tkam gio diilh gu ua'tulhdhara'n, nam pu cham ji'x mat ka' nam tu' bhaan jum ua'tulhi'ñdha'. ⁸ Ba' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' pui' ja'k jich mattu'n na sia ku tii ba jai'ch nam pai' dhir ja a'mkam nokia' gu ja'tkam buiñor gu Dios gui' nam mi' tu juan, pui' pix cham jup bhaai' nam mu baapkia' miji dir na pai'x io'm jix chu xidhuu. ⁹ Gu' ba' gu xib ya' pu'ñi ip aach jich bui, cham ji'xdha' biix dappaam ua'ñchudhix ka' guch ua'tulhdhara' sia kuch aach mi' pui' tii tu daa'ñchugit tu makgixxi'ñdha' gu Dios gu sasoi' nam jax tu jimdat gu bijik dir kam, gam siach tii tu maak gui' na ji'k bhaan bipio' gu tu' nach tu mai'chik. ¹⁰ Na gu' dhi' ja'p pix nach pui' ja'k tu buada', koi' pix nach mi'x bhai' buada' gam gu tu' nach i'ya' na pu cham tu' bhaai'n ka' sia kuch tii jax chu bua, panaas ba' kuch bhaan pix ti niirada' na ji'x juugit pu'ñi maakam tu daasa' gu Dios na tu aagix ka' ya' dir ja'p ja'k, cham pai' nach iam ua'ñchudidha' guch ua'tulhdhara' pu chu bua't.

¹¹ Ku ba' gu' xib nat ya' ba ai guch Xoi'kam, cham tu' pui' ji kia' na jax biipi'

dir, nat gu' gui' ja'p ba ji buus xib na jax gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu juanda' nam tu ja daa'xi'ndha' gu ja'tkam gio nam ja palhbui'ndha' nam tu makgirxi'ndha' bui'nor gu Dios. Ba' dhi' pu gammiji bar pu chu'm ka', na gu' bhammi ba daa jix dhaam, bhai' na pai' tu chiopi' gu Dios na joidham jix chu uañ, cham tu' pui' na jax ya ja'p nach pai' tu chichiopi' aach. ¹² Guch Xoi'kam maa'nnim pix mu baa bhammi dir tuukab dir na pai'x io'm jix chu xid-huu nat mu tu makgirxi'nmirak gu Dios gu diilh i'ra'n, cham tu' kia' gu kakarbax ja i'ir gam bhe'mser. Pu daipu' maa'n-nim pix nat tu makgirxi, dhi' ki'n pu gammiji ba tuch ua'ndhix guch ua'tulhdhara', bax bhaai' ba' xib nach bhammi aaya' jix dhaam bui'nor gu Dios. ¹³ Na pim jax bax maat jiñ jaaduñ na saak gu ja i'ir gu tutuur gam karbax no' ñich makgirxi gu Dios, dhi' ki'n tuñ ua'ndha' guñ ua'tulhdhara' sia gu palhiip. ¹⁴ Gu' gi ba' gu i'ra'n guch Xoi'kam nax io'm jir ge'p jum duukam, pu gammiji ji nat ba tuch uañ gu Dios guch ua'tulhdhara' nat pai' dhuuk makgirxi guch Xoi'kam. Gux Dhuudu' kam jix Uañ li'm-da' na gammiji bhaan tajaanixchu'ndat guch Xoi'kam guguux nach a'mkam jum makgirta' bui'nor gu Dios, na cham tu' bhaan ua'tulhdhix, na ba' pu'ñi duuji dappaam tuch ua'ndhix ka' guch ua'tulhdhara'. Ba' aach dai nach kaichgit gammiji mi' pui' ba jiimda' na jax jix aa' guch Gi'kora' na gammiji pur Dios.

¹⁵ Jano' nat pai' dhuuk pu'ñi ya' xi eek jich a'mkam muu guch Xoi'kam, pui' ja'k xi chu daasak na mi' dhir ja'p ja'k bax bhaai'n ka' nach a'm tu bi'ya' gui' nat tu' tuch iimchudak bijik gu Dios. Pui' ja'k duu ip na mi' dhir ja'p ja'k pu ba tuch ua'ndhix ka' na chich ji'x ge' bach ua'tulhdhak, sia kuch gu' pui' tii duiñchugit nat jax ja'k tu daasak gu Moisees biipi' dir. Ba' gu xib dai nach a'm ba tu bi'ya'

gu ge'ger jup tum duu'nkam nat tuch iimchuda gu Dios. ¹⁶ Na gu' dhi' ja'pni jia na jax tum buada' ya ja'p maaxik, pui' na jax gu jaroi' no't tu iimchuda gu maraa'n biix na ji'k tu' bia'ka', pui' ja'k tu daasa' u'uan ta'm. Ku gu' chakuir tu gui' ga'n ka' ji no' pui' ka dua gu taata'n, no't ba muu ji na ba' bhaan ba tu bi'ya'. ¹⁷ Chakuir tu gui' ga'n ka' gu bixchu' no' gu' pui' ka dua gui' nat tu iimchuda, nañ jax ba kai'ch, daipu' nar iimdharma'n ka' pix. ¹⁸ Pui' ku ba' moo jano' nat jax tu ja daax gu Dios gu Israel kam ja'tkam nam jax ja'k tu buada' bui'nor, gu Moisees ja koodak gu sasoi' makgirxi na ba' pu'ñi duuji jix bhaai'n ka' na tu ja ua'ñi'ñka' gu ja ua'tulhdhara' sia gu palhiip. Ba' dhi' pui' ji buusan na jax gu jaroi' no't bhaan ba tu bii gu bixchu' na tu iimchudhix. ¹⁹ Ba' nat pai' dhuuk xi ja aa'ndhak gu Moisees gu ja'tkam gu ñio'ki'ñ gu Dios nam jax ja'k tui'ngida', mi' dhir ba' baxbhat gu ja i'ir gu sasoi' ki'n ja jupsusda' biix na ji'k gu Israel kam ja'tkam suudai' palhiip xi bipnadat, biix sia ki'n jupsusda' gu ko'kmarak joodai na bhaan tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios. ²⁰ Jup ja titda ba': "Dhi i'ir na ñich ki'n ba jam jupsussa, ja'p jir jum duukam na gu Dios jix aa' na pim pui' ja'k tu kuugalhdhidha' na ji'k jax jix aa' na ba' tu jam ua'ñi'ñka' gu jam ua'tulhdhara'." ²¹ Gio ba' mu ja'k jup tu jupsusda' gu Moisees gam gui' na miji tu daraa irban dir gu chiop nam bhaan tu'x buada' gui' nam mi' tu juanda' nam tu ja daa'xi'ndha' gu ja'tkam gio nam ja palhbui'ndha' nam tu makgirxi'ndha' gu sasoi' gu Dios. ²² Pui' dho tu duu gu Moisees na jax ja'k titda gu Dios, na sap jum aa' nam i'ir ki'n ja jupsusda' gui' nam ki'n tu daanda' bui'nor na ba'x kiki' ka', na gu' sap cham bhaai' na ja ua'ndha' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam no'm cham biix makgirxi'ñ gu ja i'ir gu sasoi'.

**Guch Xoi'kam jix bhaai' na tuch
uañdha' guch ua'tulhdhara' nat
gu'ch a'mkam bam makgirta**

²³ Gu chiop nat kiisak bijik gu Moisees, iam pix jir pu chu'm kat na jax chu'm gux dhaam kam chiop, sia gu tu' na mijix chu jai'ch irban dir. Pui' kut ba' gu Moisees ja koodak gu sasoi' baxbhak gu ja i'ir ki'n tu jupiis miiji irban dir bhaan gui' na miiji tu daraa nam bhaan tu'x buada' gui' nam mi' tu juanda' na sap ba'x uañ kir tu bi'ya'. Dho jaiñ na gu' ya ja'p dhi oi'nga'n tum makgirtar gu sasoi' bhai' ge' chiop na sap ba'x chu uañ ka', gu' bhammi gi ba'x dhaam na pai'x io'm jix chu xidhuu, jix io'm ge'p jum duukam ji na aa' na tum makgirta', cham tu' gu sasoi'. ²⁴ Bhai' ji' nañ tu aagit jup kai'ch nat baa guch Xoi'kam nax io'm jix chu xidhuu, cham tu' pui' na jax ya ja'p nach pai' tu chichiopi' aach, na gu' gui' Dios jir chiopga'n, cham tu' gu ja'tkam. Tii iam pix pu chu'm xip duu mit gu ja chichiopi' gu ja'tkam na jax chu'm gux dhaam kam. Bhai' ji' ba' daakat jich a'mkam ñiok xib guch Xoi'kam buiñor gu Dios, na pu tii'ntu'n na tuch uani'ñka' guch ua'tulhdhara'. ²⁵ Maa'nnim pix bhai' tu makgirxi guch Xoi'kam gu Dios, cham tu' na mui'kim nam jax chu buada' ya ja'p dhi oi'nga'n gu ja ge'gerkam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu juanda', nam gammiji nabap oidha' mui' ba ji bhiika' gu sasoi' ja i'ir miiji na pai'x io'm jix chu xidhuu nam ki'n jupsusda' gux xidhuu kam kaaja, na ba' dhi' ki'n tu ja uañdhix ka' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam. ²⁶ Na gu' no' mui'kim ji chu makgirxidha' git guch Xoi'kam gu Dios, ¿cham aa gu' ji'k na kim ba mukia' git dhi' jano' dir nat pai' dhuuk jup duu gu Dios dhi oi'nga'n, kux ba' gu' tu' maa'nnim pix? Dai xib na ya' ba miamlhim na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n nat ba' bhai' xi

jimiik ya' aach jich bui xim makgirtak jich a'mkam, pu daipu' maa'nnim pix. Dhi' ki'n pu gammiji ba tu uañdhix ka' guch ua'tulhdhara'. ²⁷ Na gu' dhi' ja'pni jia na jax ya ja'p gu ja'tkam, nam gu' cham tu' ko'dat gio duduardat ya ja'p oipo, ja'pji no't pix ba muu, pu cham pai' ka dodhia', dai jano' na ba tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n nam ba' dud-uadii giop bhai'p ji baapmigia' na bam aaya' na pai' dhuuk ja aagi'ñdha' guch Xoi'kam nam tu' jax buimii nam dudukat gu ja tutku' bhaan. ²⁸ Pu'ni ip guch Xoi'kam jano' nat ya' xi eek, maa'nnim pix jum makgirta jich a'mkam, dhi' ki'n pu ba tu namkix biix maa'n jimdam nam jix u'ua'tulhdhix gu ja'tkam ya' dhi oi'nga'n. Ba' xib na gio bhai'p jimda', cham tu' na gioch a'mkam jup ka mukia' na tuch ñamkixdha' guch ua'tulhdhara', ja'pji daipu' na bha ja bai'ñmira' pix gui' nam ji'k pu'ni ti niira na bha ja bai'ñmira' mi' pui' ji jiimit na jax jix aa'.
10 Gu Moisees pui' ja'k tu daasak bhaankamu'n gu Dios ja bui gu Israel kam ja'tkam nam sap tu makgirxi'ñdha' gu sasoi' gu Dios na ba' ki'n tu ja uañi'ñka' gu ja ua'tulhdhara'. Ba' dhi' ji' nat ji'k jax tu daasak, iam pix pui' ja'k ip na ji'k jax jum duñia' guch Xoi'kam no't pu'ni ya' ba ai, na ba' mi' dhir pu biix dappaam tu ja uañdhix ka' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam. Na gu' gu pui' nat ji'k jax tu daasak gu Moisees nam pui' tu makgirxi'ñdha' gu sasoi' gu Dios, cham bhaai' na dhi' ki'n pu biix dappaam tu ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara', sia kum gu' tii gammiji nabap oidha' pix miiji dir ji bapo' nam tu makgirxi'ñ gu sasoi', pui' nam jax bax u'ua'tulhdhix ka'. ² Ba' pux mat ka' am gu Israel kam ja'tkam na cham tu' bhaai' na pu biix maa'n jimdam tu ja uañdha' gu Dios gu ja ua'tulhdhara', sia kum gu' tii tu koodat gu sasoi' makgirxi'ñ nat jax tu daasak gu Moisees, pui' nam jax bax u'ua'tulhdhix ka' nam

xim taat ka'. Ba' tii pix miji dir ji bapo'-da' am nam tu makgirxi'ndha' gu sasoi'.³ Ku gu' dhi' pu ja'p pix ji ba' nam tii xi chu makgirxi'ndha', panaas ba' nam jax dhui pix bhaan ti'ñchoka' gammiji nabap oidha' gu ja ua'tulhdhara', na gu' cham pai' iam pu biix dappaam ja uañd-hidha' gu Dios,⁴ na gu' gu ja i'iir gu tutuur gam kakarbox cham ji'xkat biix dappaam uañchuda' gu ua'tulhdhara'.

⁵ Pui' ku ba' nat pai' dhuuk ya' ai guch Xoi'kam ya' dhi oi'nga'n, jup titda gu Dios jich Gi'kora' jix dhaam:

Cham ka aa' ap jiñ Gi'kora' nam jum makgirxi'ndha' gu ja'tkam gu sasoi' ja i'iir,

pui' ku pich ba' maa'n jiñ maa gu tuuku' nax io'm jir ge'p jum duukam nañ jum makgirxidha' ja a'mkam.

⁶ Nap gu' cham ji'xdhat biix dappaam tu ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara' siam chi moo tiim mimii'ñxi'ñ gu sasoi' gam nam jum makgirxi'ñ.

⁷ Ba' nañ jax ba kai'ch jiñ Gi'kora', ya'n bap tu'ii' ba' xib dhi oi'nga'n bhaan nañ pui' tu kuugalhdha' na pich jax jiñ chiidak bhañ joot gam nap jax jix aa',

na ba' pui' ba tum kuugalhdha' na jax tu ua'ñix gum ñi'look mi u'uan ta'm.

⁸ Dho jaiñ na jax kai'ch guch Xoi'kam. Biipi' dir jup xi chi'iik na gu Dios cham ji'xdha' biix dappaam tu ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam siam chi moo tii makgirxi'ñ gu sasoi' gam biix aixim tu'm nat jax tu daasak gu Moises nam saak tu buada', na ba' dhi' ki'n tu ja uañi'ñka' gu ja ua'tulhdhara' sia gu palhiip. ⁹ Mi' dhir ba' moo ja'pnip xi chii: "Ya'n bap tu'ii' ba' xib dhi oi'nga'n bhaan jiñ Gi'kora' nañ pui' tu kuugalhdha' na pich ji'k jax jiñ chiidak bhañ joot." Dhi' ja'p kai'ñkam jup kai'ch na mi' dhir ja'p ja'k maakam ba tu aagix ka' ja bui gu Israel kam ja'tkam, cham tu' kia' nat jax tu ua'nak gu Moises bhaankamu'n

gu Dios nam saak tu makgirxi'ndha' gu sasoi'. ¹⁰ Gu' ba' nat pai' dhuuk pu'ñi diilh jum makgirta guch Xoi'kam jich a'mkam, pu biix dappaam tuch ñamkix guch ua'tulhdhara'. Daipu' maa'nnim pix nat jum makgirta jich a'mkam, pu dhi' ki'n gammiji ba tuch uañi'ñka' gu Dios guch ua'tulhdhara'.

¹¹ Cham pui' na jax gui' nam bhai' tu juan ge' chiop nam ja a'mkam tu daanda' gu ja'tkam, nam gammiji nabap tanoolh ba ji chu makgirxidha' gu sasoi' gu Dios na sap ba' pu'ñi duuji tu ja uañi'ñka' git gu ja ua'tulhdhara'. Gu' ji na gu' pui' pix cham jup bhaai' na biix dappaam ja uañdha' nam ji'x jix u'ua'-tulhdhix, sia kum gu' tii pix bhaan ji baapmigim nam tu makgirxi'ñ. ¹² Guch Xoi'kam gu' kai'ñkam maa'nnim pix ji nat xi makgirxidhak gu Dios gu diilh tukga'n, pu daipu'. Mi' dhir pu jiix dhaam, bhammi ji dhaibu sonpan gu Dios kii'n dir ja'k. ¹³ Ba' bhammi pix dhaakat ti niira na biix ka xi ja tulhiiñchuda' gu Dios gui' nam ji'k jix bhaamki'ñ. ¹⁴ Ba' sia kut maa'nnim pix jum makgirta jich a'mkam guch Xoi'kam, dhi' ki'n pu gammiji ba tu ja uañi'ñka' gu Dios gu ja ua'tulhdhara' dai gui' nam ji'k soi'm ilhdhai ti jii'ndha' buiñor. ¹⁵ Pui' ja'k jich jur-tu'n gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na biix aach jich aagit jup kai'ch mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ gu Dios na ja'pnim kai'ch:

¹⁶ Jano' nañ pai' dhuuk maakam tu daasa' na tu aagix ka' ja bui gu Israel kam ja'tkam, ja jujur am jañ ua'na' guñ ñi'look, nam ba' gammiji ti'ñchokat mi' pui' jiimda' nañ jax jix aa'.

¹⁷ Dappaam jañ tu ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara' sia mit jax ge' bam ua'tulh, gio nañ gammiji pix ba tu ja uañi'ñka' no'm jum ua'tulhi'ñ,

panaas kum moo pu cham pai'm
ua'tulhi'ndha'.

¹⁸ Dho jaiñ nat jax ja'k ji chu buus jiñ
jaaduñ, pu biix ba tuch uañdhix guch
ua'tulhdhara' xib. Cham kam aa' nach
gammiji nabap tanoolh tu makgirxi'nd-
ha' gu sasoi' gu Dios nach jax tu bua't
biipi' dir, nat gu' guch Xoi'kam na jax ya'
xi oilhimik jum makgirta jich a'mkam na
ba' pu'ni duuji biix dappaam tuch uañd-
hix ka' guch ua'tulhdhara'.

Nach gammiji tu daanda' buiñor gu Dios

¹⁹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, xib
dho gi bax bhaai' ji nach diilh ba tu
daanda' buiñor gu Dios cham tu' bhaan
ji chotdonit, cham kam aa' na jaroi' tuch
dhaa'xi'ndha' na jax biipi' dir. Ja'p ji
buusan ba' xib na bax bhaai' nach diilh
mu baapkia' mijì irban dir gu chiop
mi' na pai'x io'm jix chu xidhuu, sia
kuch jir ja'ppix ja'tkam. Tu' gi nat gu'
guch Xoi'kam ba makgirxi gu Dios gu
diilh i'ra'n na ba' pu'ni bax bhaai'n ka'
nach ya' dir ja'p ja'k silh ba tu daan-
da' buiñor. ²⁰ Na gu' nat pai' dhuuk muu
guch Xoi'kam jich a'mkam, pu irban sar
gu jannulh na mi' se' irban gu ge' chiop
na Jerusaleen kiik, na ki'n tu kuup na
ba' cham jaroi' mu bakia' bhijimmi dir
soosna'n na pai'x io'm jix chu xidhuu.
Ba' dhi' ja'p ji buus nat jich kupio'k
bhai' nach pai' dhir mu baapkia', na gu'
bach aagi'n nach jax ja'k dui silh ba
tu daanda' buiñor gu Dios aach diilh.
²¹ Gu Jesus jich Xoi'kam ba' pui' ba
ji buusan xib na jax gu ja ge'kam tuk
gui' nam bhai' ge' chiop tu juan, na xib
bhammi ba daa jix dhaam na pai' tu
chiopi' gu Dios, ba' bhai' dhir soi' ti'i'n-
tu' na tuch uañi'ñka' guch ua'tulhdhara'.
²² Bax bhaai' ba' xib nach silh buiñor tu
daanda' gu Dios soi'ch ilhdhat, nach gu'
ba ti' jiigi'n buiñor guch Xoi'kam gui' nat
jaroi' tuch ñamkix guch ua'tulhdhara'.

Ja'p ji buus nat jich batbich joidham jix
kii' suudai' ki'n, nat gu' biix uañchuda
nach ji'x jix u'ua'tulhdhix kat. ²³ Xib gu'
dai ji nach jix biñak kat buiñor guch
Xoi'kam pix ba ti niirda' nach bhammi
aaya' na pai'p tu'ii' gu Dios. Cham jach
tu' bhaan jax kach aa'nda', na gu' gu
Dios cham xiim pui' tu kuugalhdha' nat
ji'k jax ba tu dai jich bui. ²⁴ Ja'ppi dai ji
nach ba xich ja joi'gi'nda' biix ji'ma'n,
joidham nach jix bhai' kai'chit jich pa-
palhbui'ndha' tu' na pix ki'n, gio nach jix
bhai'm duukam xip tu buada' bhaanka-
mu'n. ²⁵ Jum aa' ip nach gammiji mu
jimmida' pai' nach jich jumpa'nda' nach
tu daanda' buiñor gu Dios, cham tu' nach
am irdat oipoda' na jax jai' nam pu cham
jimmi mu ja'p nam pai' jax jum jumpa'n
nam tu daanda' buiñor gu Dios. Aach
gu' jiimchu'nda' ji mu ja'p nach pai' jax
jich jumpa'nda' nach tu daanda', na gu'
pu'ni ja'k jix aa' guch Gi'kora' nach gam-
miji mu daa'ñchu'nda'. Jix io'm jach mui'
ba xi dhaa'ñchu'nda' xib, na gu' bar mi-
a'n na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya'
dhi oi'nga'n, na pai' dhuuk ja aagi'ndha'
guch Xoi'kam nam tu' jax buimik biix gu
ja'tkam nam duduakat ja tutku' bhaan.

²⁶ Na gu' no'ch aach am irdat daraat
jich ua'tulhi'n ja'p xi dhuukat guch
Xoi'kam sia kuch tiix maat na jax jum
kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n,
cham ji'xdha' tuch uañdha' gu Dios guch
ua'tulhdhara', nach gu' pu cham soi'ch
ilhii'ndha' buiñor guch Xoi'kam nat tiich
a'mkam muu kuruus ta'm. ²⁷ Ba' no'ch
gu' aach pu'ni pix tu'ii', dai nach am
ti'ñchoka' jano' na pai' dhuuk tum ku-
galhdha' ya' dhi oi'nga'n na xich aa'nd-
hai guch Xoi'kam na chich tu' bhaan
jich ua'tulh mu ja'k xich jootsa' na pai'
ge' miim gu tai na gammiji cham tu'tki,
mi' na pai' ja tulhiiñchuda' gu Dios gui'
nam ji'k jix bhaamki'n. ²⁸ Mi' nat pai'
tu ua'nak gu Moisees bhaankamu'n gu
Dios, jup jum kai'ch nam sap pu maa'n

jimdam mu'aa' gu jaroi' no' cham tu' ka'm nii'n nat jax tu daasak gu Dios, dai pix no'm ji'k baik nii'n nat pai' cham am bua, ti'nchoka' nat ja'xbui' pix ti tii. ²⁹ Dho jai'n, ɛgu' gi ba' jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'n-ga'n, jax japim ilhii'n na tu ja dooda' gui' nam ji'k tu' pix ilhii'n guch Xoi'kam Maraa'n gu Dios nat tiix ja joi'ndak ja a'mkam muu kuruus ta'm, nat ge' jaax gu i'ra'n nat ki'n tu ja namkix gu ja ua'-tuldhdhara'? Jix io'm ji na ja tulhii'nchuda' gu Dios, cham tu' na tu' palhiip, gam nam gu' tu' pix ilhii'n gux Dhuudu' kam jix Ua'n li'mda' na tiix ja tajaandham gu Dios nax ja joi'gi'n. ³⁰ Na gu' pui' pu kai'ch gu Dios mi' na pai' tu ua'nix gu nio'ki'n na jax ja du'nia' gui' nam cham tu' ka'm tigia', jup jum kai'ch: "Aa'n diilh jix maat ji na'n jax ja dooda' gatuuk gui' nam ji'k cham ji'n kii-galhdhai cham tu' ka'm ji'n chigia'. Ja makia' i'n na jax ja'k ja a'm bipio'da' gu pu chu'm gu ja'tkam." Gio ba' jumai kap ja'pnip jum kai'ch: "Gu Dios jich Gi'ko-ra' diilh ja aagi'ndha' gatuuk gu ja'tkam nam tu' jax buimii biix ji'ma'n, no'm jix bhai'm duukam jup tu buimik piam ku gu'x buam jum duukam." ³¹ Ja'p moox iibhidham ji na tu ja dooda' ji'k no'm jaaxmam pix ilhii'n gu Dios na gammiji pur ge'kam!

³² Ba' aapi'm ji'n jaadu'n, jam guguu-xi'n i'n na pim cham jax jum aa'nda' no't tu' jax ba ji jam duu, ja'p na jax jano' na pimit jax ti jii'n bui'nor guch Xoi'kam, na pimit nakoo nat pai' dhuuk biix aixim jix buam jum duukam bhai' jam daam ji jii, pui' na pim jax bax bii'nak bui'nor. ³³ Jai' dhit aapi'm jamit biix aixim jam ai'chuxdhak gam na mit jam ko'ktulh gui' nam xi jam bhaamki'n ja nii'nchudat gu mui' ja'tkam. Ba' jai' dhit cham jax ilh japimit sia ku mit tii pui' bhai'p ji jam tulhii'nchuda nam jax ja tulhii'nchu'n gu jai' nam jix io'm jix bii'nak bui'nor gu

Dios nam ba' cham jax jum aa' sia kum jax ja bua. ³⁴ Gam na pimit jix ja joi'ndak ja tiigik ja palhbui gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ndham na mit ja kuu, gio na pim cham pai' jax jum aa' sia ku mit ba tu jam boosgi gu jam bixchu' gu ge'gerkam na pim tu bia'kat na pim ba ti jii'gi'n bui'nor guch Xoi'kam, na pim gu' pui' pix xim aa' nax dhaam bui'nor gu Dios no' pimit ba ai, jix io'm mui' jam a'm tu bi'ya' gu bixchu', na pu cham tu' jax jum bua, ni ku cham ti kikli'n'char. ³⁵ Ba' jam guguxi'n i'n ji'n jaadu'n na pim cham oodat jix io'm mui' xix bii'nak ka' bui'nor gu Dios, na ba' jam a'm bi'ya' gu ge'ger jup tum duu'nkam. ³⁶ Cha'pim jax jum aa'nda' sia ku pim bixchu' bhaan jum tulhii'n ya' dhi oi'n-ga'n. Xi'nakgat japim mi' pui' xi chu kuugalhdhidha' na ji'k jax jix aa' gu Dios, na pim ba' pu'ni duuji tu mai'chia' gu ge'ger jup tum duu'nkam nat tu jam iimchuda na tu jam makia' biix ji'ma'n no't ya' ba ai, na gu' dhi' cham xiim bha jim. ³⁷ Pui'm kai'ch jia gu nio'ki'n mi' na pai' tu ua'nix na ja'pnim kai'ch:

Alh moo cham xiim ya' aaya' gui' na saak bha jimda',
cham tu' ka miikidha'.

³⁸ Ba' gui' nam ji'k biix ja jujur ki'n ti jii'ndhat jix bii'nak bui'nor gu Dios, joidham jix bhai' tu ja jimia'.

Gu' no' mit jix oodak gio ja'k jup suulh mu ja'k na pai'r tu ua'tuldhdhara',
dho gi gu' am ti'nchoka' am ji na ja tulhii'nchuda' gu Dios.

³⁹ Jai'n na jax jum kai'ch gu nio'ki'n gu Dios. Ku ba' gu' nach gu' aach biix jich jujur ki'n ti jii'ndhat jix bii'nak bui'nor guch Xoi'kam, cham ji'xdha' ja'k suulhgia' ich sia ku jax jix buam tuch jim, nach gu'x maat nach baidhika' gu Dios jix dhaam nach pai' joidham jix jii'kgim bap tui'ka' gammiji, cham pui' na jax gui' nam gio ja'k jup suulhi' mu ja'k na pai'r tu tulhii'nara'.

**Nañ jax ja'k biix jiñ jur
ki'n ti jii'ndhat jix
biiñak ka' buiñor gu Dios**

11 No'ñ silhkam biix jiñ jur ki'n ti jii'ndhat jix biiñak buiñor gu Dios, pui'p ti jii'ndha' iñ na pui' tu kuugalhdha' nat jax tu dai na saak tu duñia' gatuuk, sia kuch gu' cham maat na jax ba' ja'k ba ji chu duñia' na pui' ba ji chu kuugalhdha'. ²Ja'p na jax bijik guch bopxi kat nam joidham biix ja jujur ki'n ti jii'ndhat jix biiñak kat buiñor gui', ba' joidham jix ja kiigalh, nam gu' tu' ka'm niidhat mi' pui' jiimit na jax jix aa' nam tui'ngida'.

³Biix jup ti jii'gi'ñ ich nat gu ñio'ki'ñ ki'n jup duu gu Dios dhi oi'nga'n binkam gui' na ji'k tu' yax chu jai'ch gam gu jai' oi'nga'n na mik ja'k daraa, na chakui tu'x chu jai'ch kat, dai na pui' pix xi kai'ch.

⁴Jaiñ gui' na Abeel tiigich bijik, joidham jix kiigalh gu Dios gui' nat tu' makgirxi gio diilh, cham tu' pui' na gu xio'gi'ñ Kayiin, na gu'x maat nat biix juraa'n ki'n soi'm ilhdhak pui' tu duu, na gu' tu' silhkam ki'n tu' ka'm niidhat jix biiñak ka' buiñor. Ba' cham jax bua sia kut mui' oidha' ba jur jano' dir nat muu, xib gu' ja'p ji buusan ji na pui ya' oirit pui' na jax bax biiñak buiñor gu Dios, nach ba' aach niidhat pui'p jich biñkada' buiñor guch Gi'kora'.

⁵Gio gui' na Enok tiigich, pu biix tukga'n binkam bhiik gu Dios jix dhaam, mi' pix pu cham pai' ka matgir, na gu' pui' biix juraa'n ki'n jup ti jii'ndhat jix biiñak kat buiñor gu Dios, gam na mi' pui' jimda' na jax jix aa', pui' kut ba' joidham jix kiigalhdhak baidhak pu biix tukga'n binkam. ⁶Ba'm aa' nach aach pu'ni biix jich jujur ki'n ti jii'ndhat jix biiñak ka' buiñor gu Dios no'ch baabui' silhkam ba kaichu', na gu' gui' cham tu' ja kiigalhi'ñ gui' nam cham ti jii'ndhat jix biiñak ka'

buiñor. Silhkam nach ti jii'gi'ndha' biix jich jujur ki'n nax jai'ch ji gu duakam Dios nax dhaam jup tu'ii', gio na silhkam jich baidhika' gatuuk bhammi na pai'p tu'ii'.

⁷Gio ba' pui' na jax gu Noee ip, pui' biix juraa'n ki'n ti jii'ndhat jup jix biñak kat buiñor gu Dios. Jii'gi'ñ ip jano' nap titda na tisaa'ndha' gu suudai' biix kap na ji'x oi'nga'n, pui' kut ba' jotmoda' cham jax ji chi'ik jup duu gu ge' kanuub nat ji'x chia gu Dios, na sap ba' bhaan jum o'ñcho' diilh gu Noee ja biim gu ja-jaa'nni'ñ na pai' dhuuk bhai' ji dhuudu' gio na bhai' ji chisdia' gu suudai'. Pui'm duu dho, dai gu Noee ja biim gu maamra'n gio gu ja bipna' mit bhaan tiitis gui' gu kanuub, na gu' dai gui' nam tu' ka'm niidhat jix biiñak ka' buiñor gu Dios, gu jai' ja'tkam dho gi gu' pu biix koi mit ji bhai'kok.

⁸Gio guch boxii kat Abraam pui' biix juraa'n ki'n jup jix biiñak kat buiñor gu Dios. Tii' nat tu' ka'm tiigik pui' tu duu jano' nap titda na jimia' mi' dhir kia'mi'ñ mu ja'k na pai' ja makia' saak gu dibiir gu bopxi'ñ nam mui'dha'. Gu Abraam mui' pix pu jimchu' na pai' ja'k aa'ndhim gu Dios na bhiya', na gu' dai gui' pix buiñor jix biiñaktu', diilh pu cham maat gu' na pai' ba' silh ba ji aaya', dai ba' na pix ti niiraim na aagi'ndha' gu Dios na pai'. ⁹Mummu ba' ji kiicha na pai' tu aagi'ñ, na gu'p titda na mi' ji' ja makia' gu dibiir gu bopxi'ñ no' mit ba maaxir. Cham tu' bhaan ji choo'nnit ba' mi'p xi kioka' gu Abraam cham ja iibhidhat gu mi' oi'ñkam, dai nat jax mi ja'p tu tuttu gu jajannulh ba'bhak, na gu' dai gu Dios pix buiñor jix biiñak ka' biix juraa'n ki'n. Gio mi' dhir gu maraa'n Isaak nat maaxir pui' ip, gio gu kuulsi'ñ Jakob, pui' jajannulh ba'bhak chir jam pix jup tu oi'ñkat, nam gu' pui' dai gu Dios buiñor jup jix biiñak kat, na gu' pui'p ja titda gu Dios na mui' ja bopxichuda'. ¹⁰Gu Abraam

biix juraa'n ki'n jix biiñak kat buiñor gu Dios pu ti niirada' na jax chu'm tanoolh bhammi aaya' na pai' joidham jix a'bhar tuut gu ba'bhak nat diilh bhai' ja tuttu gu Dios.

¹¹ Gio jano' nat chakui maa'n ba ji chii gu alhii gu Saara, gu Abraam dai gu Dios pix buiñor xix biiñak ka', ti jiigi'ñdha' biix juraa'n ki'n na gui' pui' tu kuugalhdha' nat jax tu daax biipi' dir, nap titda nam saak maa'n tigia' gu alhii sia kum jax bar jagi'gir, na ba' mi' dhir dhi' bhaan mui' tu bopxicha' gu Abraam. Pui'm duu dho, gu Dios diilh ja palhbui nam jax dhui tigia' gu alhii, na gu'x maat nam tu' silhkam jix biiñak buiñor.

¹² Ba' pui' ji chu buus na jax titda gu Dios gu Abraam, jix io'm mui' tu bopxicha cham daaxix kam, cham jum ilhdham ji gu', na mit gu' dakoo pix ji chii gu alhii daim bipnagim nam pux io'm bar jagi'gir, nam cham ka ilhii'ñ, na gu' am tii pup pu am bax muukim gu Abraam nax io'm bar jagi' ka'. Gui' ji' ba' gu alhii na mit tii bhaan mui' tu bopxicha gu Abraam, ja'pni pix jum duu mit na gu chiichia' na bha'ñi ja'p daraa jix dhaam, gio ja'pni ip na jax gu o'ya na mu ja'p kaat suudai' jugii'ñ. Pu cham jaroi' maat nam ji'k aix.

¹³ Biix ji'ma'n dhi' nañ jaroi' ja aa' nam tu' silhkam jix biiñak kat buiñor gu Dios, chakui ja a'm tu bi'iik gu ge'p jum duukam nat Dios ja iimchudak na mit koi. Ku gu' nam gu'x biiñak kat buiñor, ja'p ji buus ji na mit sia gu mik dir mu ti tiigik bhammi jix dhaam na pai' ja makia' gu Dios gu ge'p jum duukam. Ba' joidham jix bhai'm taat am, pux maat am nam cham tu' gammiji ya' pu oi'ñka' dhi oi'ñga'n bhaan, nam gu'x maat nam cham jir ya' kam. Pui' kum ba'x biiñak kat buiñor gu Dios ti niirda' na jix dhaam ja'k pui' tu kuugalhdha' nat jax tu ja daax. ¹⁴ Ba' pui' kum ba'p kai'chdha' pix jano' nam ya' ka oipoda' dhi oi'ñga'n

bhaan nam cham tu'r ya' kam, nam gu' pux maat na kam aajim gu tanoolh nam pai' dhuuk aaya' ja'p iam nam pai' gammiji bhai' pu ba oi'ñka' dho gi ji ba', nat pai' tu ja iimchuda gu Dios nam saak oi'ñcha'. ¹⁵ No'm git cham pai' maakam ja'k jum ti'ñchoka' nam pai' gammiji bhai' pu ba oi'ñka', ¿cham aa gu' mi' pu cham joiñat daraaka' am git nam pai' jax ba oi'ñkat no'm pui'm aa'nda' git nam jir ya' kam dhi oi'ñga'n? Piam kum palhiip ja'p xi jimii ji'k tanoolh gio mup ba aaya' git nam jir pai' kam. ¹⁶ Gu' ji nam gu'x maat nam cham tu'r ya' kam, ba' ja'p ja'k jix aik am nam pai' gammiji bhai' pu ba oi'ñka' nax dhaam ja'k kat jup jum kai'ch. Ba' gu Dios cham pai'x xi'iraam jum ilhii'ñ sia ku pui'm tiiti' nar ja Dios tuk dhi' ji', nam gu' biix ja jujur ki'n jix biiñak kat buiñor, dai nax ja aichdham jix dhaam nam pai' gammiji bhai' pu ba oi'ñka' joidham jix a'bhar ba'pki chir.

¹⁷ Gio jano' nap titda gu Dios gu Abraam na sap mua'ji makgirxidha' gu maraa'n Isaak na mi' pix bhaan machia' no' sap moo silhkam jix biiñak buiñor piam ku gu' cham, gu Abraam cham jax ji chi'iik pui'p tu duu na jax titda gu Dios, na gu' biix juraa'n ki'n ti jii'ñdhat jix biiñak ka' buiñor. Pui' ku ba' biix juraa'n ki'n jix aa' na makgirxidha' gu Dios gu maraa'n Isaak, cham jax bua sia ku daipu' maa'n tu mar, ¹⁸ sia ku gu'p titda biipi' dir na saak bhaan dhi' dhi maraa'n Isaak mui' tu bopxicha' cham daaxix kam. ¹⁹ Na gu' pux bhai'x maat gu Abraam na gu Dios jix io'm jir ge'kam, bixchu'x aichu'n na pu tu duña', sia koi'ñga'n jix bhaai' na ja dudua'ñdhai giop ja baapmi'ñdha'. Ba' pui' pix jum aa' na cham jax bua siat mu'aak makgirxi gu maraa'n Isaak, na gu' gui' giop dua'ñdha'. Gu Dios pux bhai'x maat ip na gu Abraam tu' silhkam biix juraa'n ki'n jix biiñak buiñor, ba'p titda na sap cham ka mumua'da' gu maraa'n na bax

mu'aam. Ku gu' pui' ji buus ji nat tii mua gu Abraam gu maraa'n Isaak, gu' ji nat gu' gu Dios giop dua'n.

²⁰ Gio mi' dhir gu Isaak nat pai' dhuuk gi'iir, biix juraa'n ki'n ti jii'ndhat jup jix biinak kat buinor gu Dios, pui' ku ba'p ja titda gu gook maamra'n, Jakob gio Esauu, na sap joidham jix bhai' tu ja jimia'. ²¹ Gio pui' na jax gu Jakob, pui' biix juraa'n ki'n jup jix biinak kat buinor gu Dios, mi' pui'p jimdat na jax jix aa'. Pui' ku ba' jano' na pux io'm bar jagi', na pu bar mia'n na mukia', pui' ja'k xi chu ja daaxdhak gu gook maamra'n gu Josee na sap jix bhai' tu ja jimia'. Gio sia ku cham ka oo' na kiika' nax io'm bar jagi', gu oxia'n bhaan xim siispak nat tu daani buinor gu Dios, na gu' kai'nkam tu' silhkam jix biinak kat buinor. ²² Gio gu Josee pui' ip, biix juraa'n ki'n jix biinak kat buinor gu Dios. Pui' ku ba' jano' nat pu ba ji muu, na pu palhiip pix ba niok, jup xi ja tiidak gu jajaa'nni'n na sap ji'kchi oidha' ki'n gu Dios ja palhbuidha' nam bubuakia' mi' dhir Ejipto. Ba'p xi ja tiidak nam sap xi bhiiji gu tukga'n no' mit ba jii mi' dhir, na gu' biix juraa'n ki'n ti jii'ndha' na pui' tu kuugalhdha' gu Dios jax no't ba tii.

²³ Gio ja'pni ip na jax gu gi'korga'n gu Moisees nam pui' biix ja jujur ki'n jup jix biinak kat buinor gu Dios. Pui' ku mit ba' cham tu' bhaan ji chotdonik ixchu baik masaa'n gu Moisees nat jax maaxir, sia kum gu'x maat nat pui' ja'k tu dai gu ge'kam mi' kam Ejipto nam pu biix ja koodaidha' gu a'alh Israel kam nam jax maaxilhidha' no'm jir chichio'n. Na gu' nam xi nii'n, joi'mdam tu'm gu alhii, gio nam gu' pui' pix xim aa' na ja palhbuidha' gu Dios, nam gu' buinor jix biinak ka'. ²⁴ Gio mi' dhir nat gi'iir gu Moisees, pui'p jum biinakai buinor gu Dios, biix juraa'n ki'n ti jii'ndhat mi' pui' jimda' na jax jix aa'. Pui' ku ba' cham ka aa' na pui pui'm tiiti'nda' nar gi'l-

hga'n gu maraa'n gui' na mi'r ge'kam Ejipto. ²⁵ Na gu' cham aa' na pui' ja'k jup tu jimda' nam jax tu jim gu mi' kam Ejipto nam biix aixim tu buada' na jax cham jir am, sia gui' nar di'ii'n tu'm, pui' ku ba' cham ka aa' na kaichgida'. Pui'm aa' ba' nar am na mu ja'k ba ja binta' gu Israel kam ja'tkam na mia'n jir jajaa'nni'n, cham jax bua sia ku mit pui' bhai'p ji chulhiinchuda nam jax ja tulhiinchu'nda' gu Israel kam ja'tkam. ²⁶ Pui'm duu ba', buus gu Moisees mi' dhir ja bui gu Ejipto kam ja'tkam, na gu'x aa' na ja biim jum tulhiina' gu Israel kam ja'tkam, cham tu'p jum buixdhak sia chi jax kar jix chumñigam kat. Jix aa' gu' na ja'xbui'p xim tulhiina' na ji'x jum tulhiina' guch Xoi'kam no't pu'ni ya' ba ai, na gu' pux maat na ge'p jum duukam makia' gu Dios jix dhaam no't ba ai, na gu' biix juraa'n ki'n jix biinak ka' buinor. ²⁷ Pu mai' mii ba' mi' dhir Ejipto cham tu' bhaan ji choo'nnik sia ku jax giilhim jix bhaam gu ge'kam mi' kam, na gu'x maat na ge'kam ki'n bhaan ti niidhim gu Dios sia ku cham pai' nii'n maaxik.

²⁸ Mi' dhir ba' dai nat ba tu juu gu paan gakdhi'ñchix kam bhaan Paaskua ta'm ja biim gu Israel kam ja'tkam, na bhaan jix maati' ka' nam jix io'm jix biinak kat buinor gu Dios ti jii'gi'n na gui' ja palhbuidha' nam bubuakia' mi' dhir Ejipto. Gio ba' nat ja chia biix ji'ma'n nam sap i'iir ki'n mamxidha' gu kiki'n-gob mu ja'p nam pai' jax chu ba'bhak, na sap ba' cham mi' aaya' gu nobii'n gu Dios na pai' dhuuk biix kap ja kooda' gu biipi' kam ja maamar gu Ejipto kam ja'tkam. ²⁹ Ba' buimgidhak na mit ba jii mi' dhir Ejipto, ja palhbui gu Dios nam jax dhui mi' bhiya' irban gux Bi' Suudai', nam gu' biix ja jujur ki'n jix biinaktu'nda' buinor. Joidham jix chu gak kir bhii mit, nat gu' joidham irban nai' ji ii gu suudai'. Gu' ba' gu Ejipto kam ja'tkam nam mui' tii ja ardim gu Israel

kam ja'tkam, mi' pu koi mit na mit pai' dhuuk mui' tiip ji bubua, nat gu' jotmoda' am xim kuu ip gio gu suudai' na mit mu ji bhii irban.

³⁰ Gio gatuuk nam mummu ja'k jup ba tu kokda na pai' Jerikoo ti tii', diilh pix nai' ji ia'ri gu bhibhii'ñbak, dai na mit biix xikoolh dhir pix xi jii sakaalh gu Israel kam ja'tkam xijum gook tanoolh juugit, nam gu' biix ja jujur ki'n jix bi-ñaktu'nda' buiñor gu Dios, pui' kut ba' gui' pix jup tu duu. ³¹ Gio pui' na jax gui' na Raab tiigich bijik, pui'p ti jii'ñdhat jix biiñak kat buiñor gu Dios, sia ku gu' biipi' dir jir ganai' pix kat. Pui' kut ba' cham muu ja biim gu mi' oi'ñkam nat pai' dhuuk ja koi gu Dios, nat gu'x joi'gilh nat ja palhbuidhak ja tibiaptuda gu gook ja'tkam na mit mu ja joot gu Israel kam ja'tkam nam ti tii'mpu' nam jax tu't tu oi'dha' mi' Jerikoo.

³² Jax jañ pik ja'k moop xi jam tiida' git na pim ba'x maati' kaaya'? Tii mui' ka bi'iix am ji gu' na ñich chakui ja aa nam pui'p jix biiñak kat buiñor guch Gi'kora', dai ji na gu' chix io'm tēb jup jum bua no' ñich biix mui' ji jam aa'ñ nam ji'k jax tu buimik na bhaan jix maati' nam jix biiñak kat buiñor gu Dios. Dai nam jax tiigich jañ pix mui' xi jam aa'ñdha', pui' na jax gui' na Gedeon tiigich, gio ba' gu Barak, gio ba' gu Sansoon, gio ba' pui' na jax gu Jepte nam pui'p jix biiñak kat buiñor gu Dios. Gio gu Dabii gui' na bijik jir ge'kam kat, gio ba' gu Samuel, gam gui' nam bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios. ³³ Biix ja jujur ki'n ti jii'ñdhat jix biiñak kat am buiñor gu Dios dhi' dhi ja'tkam, pui' kum ba' jai' dhit ja daam kiikat gu jai' ja'tkam, jai' dhit ba' nam jix bhai' ja silhkadimik gu ja'tkam nam pai' dhuuk jir ge'gerkam kat na jax jix aa' gu Dios. Jai' dhit ba' nat ja a'm tu bii gui' nat tu' tu ja iimchuda gu Dios. Gam jai' dhit nat cham ji'xdhat ja jugiokak gu maapi'ñ sia

ku mit miji tii ja iabo nam pai' kuup, nat gu' ja palhbui gu Dios nam buiñor jix biiñak ka'. ³⁴ Gio ba' jai' dhit na mit tii tai chir ja iabok, cham ji'xdhat ja miidhak sia ku giilhim jix choiñ, nat gu' ja palhbui gu Dios na ja buip tui'ñgit. Gio gam jai' dhit na mit cham ji'xdha' mi-a'n ja bhii na mit jiboi'ññor nam tii bax ja koodak tē'tēb kukxir ki'n. Ku ba' gu' gatuuk na mit gio mui'p ji chu kokda, pu tu ma'iich jamit ji, nat gu' ja palhbui gu Dios nam buiñor jix biiñak ka'. Cham ji'xdha' ba' jax ja dooda mit gui' nam jix ja bhaamki'ñdha'. ³⁵ Jai' dhit dhi' nañ jaroi' ja aa', jix bhai'm duukam jup tu duuk jamit ja bui gu di'dilhdhim u'uub, ja dudua'ñdhak bhaankamu'n gu Dios giop ja baapmi' mit gu ja maamar nam ba ko'iix kat.

Jai' dhit moo xi'x io'm jix biiñak kat am buiñor guch Gi'kora', pui' ku mit ba' cham jax ilh na mit giilhim ja tulhiiñchudaimik ja koi nam xi chuut nam gammiji pu kaichgida' gu Dios sia kum tii ja chian nam sap cham ka kaichgida', nam gu'x aa' nam ba jimia' nam pai' cham tu' bhaan kam tulhiiña'. ³⁶ Jai' dhit nam ja gibiimik giilhim biix aixim xi ja ai'chuxdhimik, gio jai' dhit na mit ja buuprak bapaiñum titropiñ ki'n ja kuu nam tii xi chu ja a'gi'ñdha' gu ñio'ki'ñ gu Dios. ³⁷ Jai' dhit jamit joodai ki'n ja ma'yasimik ja koi, jai' dhit ba' na mit i'rapan ja i'ki sirruuch ki'n, gam jai' dhit nam ja sixximik kukxir ki'n. Biix dhi' nañ ji'k ja aa', jai' dhit cham pai' tu oi'ñkat am, mui' kap oipimik am, kakasnr ja-jo' tim ti'i'iñka' am gam kakarbax jajoo', nam gu' cham tu'r jix chutumñgam kat, gampai' tuutu'm kat am. Bixchu' bhaan jum tulhiiñaimik am, gam na mit ja ko'k-tulhdhimik. ³⁸ Biix pix gu ja'tkam jix ja bhaamki'ñdha' am sia kum tii mi ja'p jix chu oi'ñchak ja biim. Ba jimia' am ba' mu ja'p gampix jix chu gak kīr na pai' cham jaroi' oiri, gam bha ja'p ge'ger

oi'dha' ta'm. Mu ja'p jam ba tibiapka' ji'x na pai' chiichio' gio na pai' jax geger ti diidi'. ³⁹ Ku ba' gu' siam jix io'm jix bi-iñak kat buiñor gu Dios, cham tu' pui' tu kuugalh ji nat jax tu ja daaxdhak, ⁴⁰ na gu' pui' pum aa' gu Dios na xib ba' pui' ka tu kuugalhdha' nat jax tu ja daaxdhak gui' nach pai' dhuuk aach ya' ba oipoda' pu'ñi, na ba' biix maap maa'n jimdam tuch uañdha' guch ua'tulhdhara', na ba' mi' dhir bax bhaai'n ka' na sia aach jich a'm tu bi'ya' gu ge'ger jup tum duu'nkam nat ja iimchuda gui'.

**Nach cham jax jich aa'nda' sia
kuch pui'p jich chulhiñ nax
jum tulhii guch Xoi'kam**

12 Dho jaiñ nam jax pik joidham biix ja jujur ki'n ti jii'ndhat jix biiñak kat buiñor gu Dios gu bijik dir kam jich bopxi kat. Aach dho pu'ñi ip jiñ jaaduñ, ja'p jach xi dhui biix nach ji'k tu' bhaan jich chukgi'ñ, ba' dai nach biix jich jujur ki'n bach biiñkada' buiñor gu Dios. Cham jach bhaan ka titii'ñchoka' gu tu' nar ua'tulhdhara', dai ji nach pix bhaan ji baapmigia' nach mi' pui' ba tu kuugalhdhidha' na jax jix aa' guch Gi'kora'. ² Mi'ch pui' ba jimia' nat jax xi chi'ik guch Xoi'kam jano' na ya' xi oilhimik, gui'ch pix buiñor jix biiñak ka' gammiji. Gui' diilh jich palhbuidha' no't tu' ba jich dhuu, gio nach guguuxi'ñdha' nach ba' cham jax jich aa'nda', gam na tuch uañi'ñka' no' chich tu' bhaan cham am bua, nat gu' gui' pui'p jum tulhi-iñak jano' na mit giiimik sissapa kuruus ta'm. Ku gu' cham pai'x xi'iraam jum ilh ji nam pui' bax dhoodak, ni ku pai'x buam jum aa', na gu' pux bhai'x maat na alhio pix ya' xim tulhiñai mi' dhir ja'p ja'k gammijix jikgim bap tui'ka', pui' na jax xib na gu'x jikgim bhammi pix daa sonpan gu Dios kii'n dir ja'k.

³ Aapi'm pu'ñi ip jiñ jaaduñ, mi' pim pui'p xi chu daa'ñchu'nda' nat ji'k jax tu

duu guch Xoi'kam nam pai' dhuuk tul-hiiñchudimik gu ja'tkam jix u'ua'tulhd-hix kam. Cham tu' na pim moo maa'n jimdam totdonii pu ja'k suulhgia' no'm jax ba xi jam doodak gu ja'tkam na pim ba kaichu' guch Xoi'kam, piam ku gu' na cham bhai' tu jam jim, gu' ja'pji na pim jix bhai' pix jum taat ka' ji. ⁴ Na gu' dhi' cham pik jir tu' no' pim tu' bhaan jum tulhiñ, piam no'm pu'ñi jax ba xi jam doodak gu ja'tkam, no' mit gu' chakui jam koi na mit jax dhooda guch Xoi'kam. ⁵ Ba' aapi'm cham tu' dhi' bhaan kuu' jimmida' no' pimit ba jim tulhii, na gu' pai' ji' Dios pix jir jup dunii'ñ ka'. Ti'ñ-chokat japim gu ñio'ki'ñ mi' na pai'p jum kai'ch na saak ja tulhiñchudat ja silhka'nda' gui' nam ji'k moo tu' silhkam ba kaichu', nam bar maamra'n, na ja'p-nim kai'ch:

Moop cham jix buam jum aa'nda' ni nap jix bhaam ka' no'm tulhiñchudat jum silhka'n gu Dios, piam kut jum ñiok no'p mi' pai' cham pu duiñchu' na jax jix aa', na gu' xim joi'ndat pix jup jum buada'. Cham tu' nap moo dhi' bhaan pu ja'k gixia'.

⁶ Na gu' gu Dios silhka'nda' gu jax chu'm maraa'n no'x dha', tulhiñchuda' ip no' cham mi' pui' jim na jax jix aa'.

⁷ Aapi'm pu'ñi ip jiñ jaaduñ, cha'pim jax jum aa'nda' no' pimit tu' bhaan ba jim tulhii, na gu' xi jam joi'ndat pix jup jam buada' gu Dios na pim jir maamra'n, na pim ba' pu'ñi duujir maa'n na pim jax jix biiñak kat buiñor mi' pui' bhiichgida' na jax jix aa'. Na gu' dhi' ja'pni jia na jax ya ja'p gu ja'tkam, nam gu' ja gibdat ja silhka'nda' gu ja maamar no'm buam pix tu bua. ⁸ Na gu' no' cham jam tul-hiiñchudat jam silhka'n gu Dios no' pim buam pix tu bua, dhi' bhaan jix maati' ka' na cham tu' maamra'n jam ilhii'ñ, na gu' na ji'k tu' silhkam maamra'n ja ilhi-

i'ñ, ja silhka'nda' na jax ja'k jix aa'. ⁹ Ja'p na jax aach bijik nach jir a'aalh kat, nam gu'ch chulhiinchudat jich xilhkadimik guch gi'kora', tu' ka'm ja nii'ndhat ja kee'ke' ich ip ba' no'm jax jich chitda nach cham pu buada' gu tu'. Gu' gi ba' gu Dios nax io'm jir ge'kam nax dhaam jup tu'ii', çham aa gu'x io'm jum aa' nach tu' ka'm niidhat mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa'? Nach ba' gu' pu'ni duuji bhammi aaya' gatuuk na pai'p tu'ii'. ¹⁰ Mi' pix jich xilhka'nda' jia gu Dios na ba'ch chulhiinchu'nda' no'ch cham mi' pui' jiim na jax jix aa', nach ba' cham pik moo ja'p xi' pik xich ua'tulhi'ndha'. Na gu' no' mi' pix xich nii'ñ nach jich ua'tulhi'ñ, dhi' bhaan jix maati' ka' na cham jich joi'gi'n, na gu' cham bhai' tuch jimia' ba' gatuuk. Pui' ku ba' tiich xilhka'nda' na xich joi'ndat, ja'p na jax aach nach jir a'aalh kat na mit gu'ch gi'bak jich xilhkadimik guch gi'kora' kat nam jax ja'k ilhii'ñ nach jix kiki' ja'tkam bi'ya', na ba'x bhai' tuch jimia' nach ji'x juugit ya duduaka', nam pu'ni xich joi'gi'nda'. ¹¹ Maaxik dho gu' cham tu'r jix kii'p jum duukam gu tulhiinara' no't jiñ a'm ba gi, na gu'x buam tu tatda' nañ jiñ chulhiin'dha'. Ku gu' mi' dhir no' ñich ba buus nañ xiñ chulhiinaimi, ba machia' iñ ji na tu' cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios. Ba' mi' dhir dai nañ jix jikgim pix bap tui'ka', gio nañ cham tu'x buam ka tu buada' na tu' cham jir kii', nañ gu' ba too'nnia'.

Na cham bhai' tu jimia' gu jaroi' no't cham mi' pui' jii na jax jix aa' gu Dios

¹² Ba' aañ jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ na pim jix io'm mui' xim biin'kada' buiñor gu Dios na ba' ja'p ji buusnia' na pim giop ba o'jo'nta', na gu' xib ja'p ji buusan na pimit ba momgo na pim tii jiimchu', pu'ni duuji pim ba' giop o'jo'nta'. ¹³ Mui' pim ba' moo xi gaa'nchu'nda' na pim jax ja'k jix bhai' mi' pui' jiimda' na jax pik ja'k jix aa' gu Dios na pim tui'ngida'. Ja'p

ji buusnia' na pim dai mi' bhiichgida' na pai'x chi kii', na ba' gu jai' nam chakuix bhai'x biin'ak ji jam tiigii jix io'm soi'm ilhdhai mi' pui'p ba jimia' am na jax jix aa' gu Dios.

¹⁴ Jam guguuxi'ñ iñ ip na pim joidham jix bhai' kai'chit jix jikgim tu oi'ñka', cha'pim tu' ki'n jum kokdat, gu' dai ji na pim soi'm ilhdhat mi' pui' xi jiimda' na jax jir am. Cha'pim kam ua'tulhi'ndha', na gu' gu jaroi' no' daim ua'tulhi'ñ, cham ji'xdha' aaya' bhammi buiñor gu Dios. ¹⁵ Jam aagi'ñ iñ mooñ jaaduñ na pim siamri biix tu' ka'm xi niidhat gu Dios. Na gu' no' pim jai' dhit am ir-dat oipo, cham tu' bhai' tu jam jimia' gatuuk. Ni ku cham tu'r am na pim jai' dhit tu' bhaan ba ji ja ko'kdhichdha' gu jai', nam gu' mi' dhir ba' biix bhai' jim kooda' na ji'k guch Xoi'kam jiig'i'ndham. Ba' ja'p ji buusnia' gui' na tu ko'kdhichdha' na jax gu jax chu'm i'ix nax maimdagim te bhe'e na ja maikkutu'n gu ja'tkam no' mit xi juu. ¹⁶ Gio jam guguuxi'ñ iñ ip na pim cham jai' dhit ja biim boppoda' gu jai' u'uub no' pim cham maap tiimui'x. Ni ku pim cham tu' mik bua' ji tu' pix ba ilhii'ndha' gu Dios nat tii xi jam joi'ndak tu jam uañ gu jam ua'tulhdhara'. Pui' dhom duu ji gui' na Esauu tiigich bijik, na pu'ni moo gampai' pix ti ilhii'ndha'. Tii' nat ga'ra nar biipi' kam kat, maa'n jooxia' gu bhab gisaar jamit pix xi maa, ja'p ji buus ba' nar gatuuk kam pix ba'. ¹⁷ Ba' gatuuk na tii ba chian gu taata'n na tu daa'ñxidha' nax bhai' tu jimia', nap jum aa' na gui' bhaan bipio' nar biipi' kam na jax tu daaxix, cham tu' tu daa'ñxi gu taata'n, nat gu' pu biipi' dir ba maa gu sipdhi'ñ na saak gui' ja'p ji buusnia' nar biipi' kam ka'. Ba' tii ma susua ja'p io'm pa', cham ji'xdha' bhaan ka bii gui' na a'miram bipio'dat nar biipi' kam, nat gu' ga'ra, ja'ppix ba ji buusan gu' nar gatuuk kam.

¹⁸ Aapi'm chi gu' cham pai' dhuuk pu chu'm ti tiigik ji na mit jax ti tiigik guch bopxi kat bhammi ge' oidha' ta'm na pai' Sinaii ti tii', jano' nat maaxik bha eek gu Dios. Giilhim iibhidham ji nat tum duu jano', bhai' ji gi'nduki gu oidha', gio nat giilhim jix chukgam jup tum duu, gio gu tai na pix nammi kikka bhai' na ji'x jir oidha' ta'm. ¹⁹ Gio nat ge' ki'n bhai' ji chum kuich, pix am joiñchu'n gu dibiir, nat ba' mi' dhir bhai' ba tu ja a'gi gu Dios guch bopxi kat na jax ja'k tu daaxix ka' ja bui. Ba' guch bopxi kat jix chotdonit tiip kai'ch am na ja'xbui' pix tu a'ga' gu Dios, ²⁰ nam gu'x maat na cham ji'xdha' jaroi' nakga' na ji'k jax kai'ch, nam gu'x iibhidhat kee nap kai'ch: "Pu maa'n jimdam japim moo mu'aa' ma'yasimii joodai ki'n piam kuxiir ki'n gu jaroi' no't gan yammi tis oidha' ta'm nañ pai'p tu'ii', sia gu jax chu'm soi'." ²¹ Giilhim ji nax iibhidham tum bua jano', cham tu' pui' pix. Sia gu Moisees tiix choodon na bhammip tu'ii' oidha' kuu am, jup kai'ch: "Giilhim jañ jix io'm gi'bok nañ jix choodon."

²² Aapi'm gu' ba jam kupio'kdhix ji bhammix dhaam na pai' joidham jix a'bhar gu ba'bhak na pai'p tu'ii' guch Gi'ko-ra' na gammiji pur Dios, na pim ba' jimit aaya' bhammi na pim pai' iimchudhix na pim saak oi'ncha', bhammi na pai' ja'p ji buusan nar xibkam ge' kicham na Jerusaleen ti tii', nam mui' bhai'p tu'ii' gu noonbi'n gu Dios nam gammiji ge'kamtu'n. Cham tu' kax chi iibhidhara' ka' nach pai' dhuuk bhammi aaya' buiñor, cham pui' na jax jano' nat bha eek Sinaii. ²³ Jai' dhit jam bhammi bap tu'ii' xib buiñor gu Dios na mit ji'k tu' silhkam mi' pui' jii na jax jix aa' ja'p na maamra'n, nat ji'k pu ja dai nam pu'ni bhammi aaya' buiñor. Ba' aapi'm pu'ni xib jiñ jaaduñ, cham xiim japim bhammip ji bubuakia', na pim gu' aapi'm mi' pui' ba jiim na jax jix aa' gu Dios gui' na ja aagi'ndha' gatuuk gu ja'tkam nam

tu' jax buimii nam duduakat ja tutku' bhaan, nat gu' ba tu jam uañ biix dap-paam gu jam ua'tulhdhara', ²⁴ jano' dir pix nat guch Xoi'kam ya' eek maakam tu dai na tu aagix ka', nat guch a'mkam muu, na ba' pu'ni duuji biix tuch uañdhix ka' guch ua'tulhdhara'. Nat gu' pu kai'nikam pix jaax gu i'ra'n bhaan gu kuruus na ba' dhi' ki'n pu'ni tuch uañdhix ka', cham tu' na ja'p pix na jax bijik gui' na Abeel tiigich nat pui' tii ge'p jaax gu i'ra'n na mit pai' dhuuk mua.

²⁵ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ, mi' pim pui' xi jiimit na jax jam tiidaidha' gu Dios, cha'pim gampai' pix ilhii'ndha'. Na gu' no' pim gampai' pix ilhii'n jax no' tii jam titda, jam tulhiiñchuda' ja'p nat jax ja dooda bijik guch bopxi kat nat pu maa'n jimdam ja tulhiiñchuda gui' na mit ji'k cham tu' ka'm tii nat jax tii ja tii'n. Aach pu'niip tuch dhooda' no'ch am irdat oipo no' tiich a'gi'n nach jax ja'k tui'ngida'. ²⁶ Jano' nat maaxik tu ja a'gidhak gu Dios guch bopxi kat bhammi Sinaii, jix io'm gi'nduki gu dibiir nat ji'x miikim tu a'ga. Ba' dhi' cham xiim jum aaya' na pai' dhuuk giop joiñchuda' gu dibiir, pui' tu ua'niix gu nio'ki'n, jup jum kai'ch: "Maa'nnim jañ pix ba joiñchuda' dhi oi'nga'n, biix sia dhi' na tu' bha'ni ja'p jix maax jix dhaam." ²⁷ Ba' gu dhi' pui' na kai'ch na pui' maa'n-nim pix ba joiñchuda' dhi oi'nga'n, ja'p kai'nikam jup kai'ch na biix tu kuugalhdha' nat ji'k tu'p tu duu, na cham tu' bhai', na pu'ni ampix tu gi'ndukda', na ba' mi' dhir dai gui' pix bax chu jai'ch ka' na cham jax jum bua, ni ku pai' joiñdha'. ²⁸ Jix dhaam ja'k kat jup jum kai'ch dhi' na pai'p tu'ii' gu Dios, bhammi ja'k dho gi cham pai' dhuuk joñia' ji gu oi'n-ga'n no't bhammi bach aich gu Dios. Na gu' gui'x io'm jir jix kii' ka', cham tu' pui' na dhi' nach bhaan oi'dha' xib. Pui' kuch ba' gammijix bhai'ch chaatit mui' xi dhaa'ñchu'nda' bhammi ja'k na pai'p

tu'ii' tu' ka'm niidhat. Gammiji nach mu ge'kamtu'nda' cham oodat na jax ja'k jix aa', na ba'ch baidhika'. ²⁹Na gu' no' chich jax dhuuk cham tu' ka'm tii, am ti'ñchoka' ich nax io'm jich chulhiñchu-da', na gu' gui' ja'p ji buusan na gu tai gui' nax io'm jix choiñ na tu' na pix ja'ngichu'n.

Nach jax ja'k tu jimda' na ba' xich kiigalhi'ñdha' gu Dios

13 Jam guguuxi'ñ in ip jiñ jaaduñ na pim joidham jix bhai' kai'chit xim jajoi'gi'nda' na jax ja'k jum aa' no'ch ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Cha'pim tu' bhaan jum bhabhaakuidha' ni na pim jum kokdada', gu' ja'pji na pim joidham jir jix bhabhai'kam ka' ji pix. ²Gio no'm jam paxiaraim gu ja'tkam, joidham japim jix bhai' ja tiidai ja aichdhai ja tibiaptuda' jix bhai'm taatit, cham tu'x oodam. Jai' dhit gu bijik dir kam nam pu'ni joidham jir jix bhabhai'kam kat, gu noonbi'ñ gu Dios jamit ja tibiaptudak nam cham pum aa', na gu' pu'ni jaroi' nam pix tibiaptudidha'. Aapi'm pu'ni ip jiñ jaaduñ, cham maati' ka' gu' nar tu'p tu'm da' ka' gui' na mi' jam paxiaraidha'.

³Jix ja joi'ndat japim soi' pix jum ilhii'ñdha' ja a'mkam guch jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nam jum tulhiiñ mu nam kuup, panaas ku pim moo aapi'm biix mup kuupka' ja biim. Sia gui' nam ja'p pix ja tulhiiñchu'n japim pui' soi'p jum ilhii'ñdha' ja a'mkam, panaas kum moo aapi'm biix jup jam tulhiiñchu'nda', na pim ba' gu' cham jax ilhii'ñdha' no' mit pui' bhai'p ji jam dooda ja'xpix.

⁴Gio ba' jam guguuxi'ñ in ip na pim cham jir ganai' pix ka'. Cha'pim jai'x bhai' ja titdadat ja biim boppoda' gu u'uub, dai ji gui' na pim maap tiimui'x na jax tu daaxix. Na gu' pui' pix jam tiida' gu Dios jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n na pim jix u'ua'tulhdhix no' pim pu'ni jai'x bhai' ja

titda gu u'uub. Ba' pui' xi jam tiidai mu ja'k xi chu chiñia' nam jam iabu' na pim pai' gammiji mi' pup miijidha'.

⁵Jam guguuxi'ñ in ip jiñ jaaduñ na pim cham tu' bhaan jum tutkagi'ñka' gu tuumiñ ni ku pim jix aa'nda' na pim mui' bia'ka'. Dhi' ki'n japim jix bhai'm taat ka' ji'k na pim bia'ka'. Dios diilh jix maat na pai' dhir tu jam maakidha' gu tu' na jam a'm jum aagaidha' no' pim cham ka bia', na gu'p jum kai'ch gu ñio'ki'ñ mi' u'uan ta'm na tu ua'ñix: "Aañ gammijim a'm ti niidhidhat jum palhbui'ñchu'nda' ki'n gu tu' nam a'm jum aagaidha'. Cham ji'xdha' pai' dhuuk diilh jum bua' in."

⁶Jaiñ na gu' jax pik joidham kai'ch gu Dios jich Gi'kora', ja'pji dai nach buiñor jix biñak kat pix ti'ñchoka' mi' ja'k na pai' ja'pnip tu ua'ñix gu ñio'ki'ñ: Cham jañ pai' dhuuk tu' bhaan jix choodon ka',

na gu' cham ji'xkat jaroi' jax jiñ dhooda', na gu' gu Dios gammiji xiñ joi'ndat jiñ a'm ti niidhidhat jiñ palhbui'ñchu' tu' na pix bhaan.

⁷Gammiji pim ti'ñchokat mi' pui' xi chu daa'ñchu'nda' na mit jax tu jii gui' na mit ya ja'p tuch a'gi gu ñio'ki'ñ gu Dios, nam joidham biix ja jujur ki'n ti jii'ndhat jix biñak kat buiñor.

⁸Guch Xoi'kam bijik dir pux jai'ch, cham pai' dhuuk jum pataas. Gio ya' dir ja'p ja'k gammiji pux jai'ch ka', cham pai' dhuuk jum pataasa'. ⁹Pui' ku pim ba' dai gui' pix buiñor ti jii'ndhat jix biñak ka' gammiji. Cha'pim tu'p jum buixdhat na ji'k jax tu daaxix gu ya' maaxik, pui' na jax gu koi' na jax chu'm jir jum kua'dam gio na jax chu'm cham. Na gu' dhi' cham ji'xkat tu' ki'n jich palhbuidha' sia kuch tii mi' pui' tu daa'ñchu' na jax tu daaxix. Ja'pji dhi' nax io'm jum aa' nach mi' pui' xi chu kuugalhdhidha' nat jax tu daasak guch Xoi'kam, nach ba' bhammi aaya' jix dhaam buiñor gu Dios.

¹⁰ Na gu' guch Xoi'kam pui' ji buusan na jax gu xibkam sasoi' mimii'ñkar, cham tu' pui' na jax gu bajik kam na jax chu'm jai'ch mi' nam pai' tu juan gui' nam tu ja daañxi'ñdha' gu Israel kam ja'tkam. Dai pix nam aa' nach buiñor jix biiñak ka', na ba' pui' ji buusanda' nach tu makgirxi'ñ gu Dios. ¹¹ Piam pui' na jax gu ja ge'kam tuk gui' nam bhai' ge' chiop tu juanda' nam tu ja daañxi'ñdha' gu ja'tkam, na baxbhat gu ja i'ñir gu sasoi' mummu ki'n tu jupsusda' na pai'x io'm jix chu xidhuu ka', na ba' dhi' ki'n tu ja uañi'ñka' gu Dios gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam. Gu ja bakxi'm ba' mik ja'k ja u'tikat ja mimii'ñdha', na pai'r gampix na cham jaroi' oiri. ¹² Ba' jano' nat ya' eek guch Xoi'kam pu'ñip jum duu, diirap dir gu ge' kiicham jamit baidhak tulhi-ñchudimik mua, gu i'ra'n nat jaax ki'n ja uañchuda biix dappaam gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam. ¹³ Aach ba' xib pui' cham jax jup jich aa'nda' sia ku mit pui' bhai'p jich chulhiñchuda' na mit jax dhooa guch Xoi'kam, jix bhai'ch pix jix chaat ka', dai ji nach jix io'm mui' xix bi-ñak ka' pix buiñor, ja'p jach xi dhui biix na ji'k tuch chukgi'ñ ya' dhi oi'ñga'n, ¹⁴ nach ba' aaya'x dhaam nach pai' gammiji bhai' pu ba oi'ñka'. Na gu' ya' nach pai' oi'dha' xib cham tu' gammiji ya' pu oi'ñka' ich, pui' kuch ba' tii gaa'ñchu' xib dir nach jax dhui ja'p iam oi'ñcha' nach pai' gammiji bhai' pu ba oi'ñka'. ¹⁵ Ba' aañ jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ nach gammiji mu daañchu'nda' guch Gi'kora' jix dhaam, gam nach taxchaabgi'ñdha' nat jix bhai' ba duu nat bha joot guch Xoi'kam na pu'ñi ya' tuch ñamkixdha' guch ua'tulhdhara', ja'p ji buusanda' nach mu tu makgirxi'ñdha' gui' na ki'n tuch uañi'ñka' guch ua'tulhdhara'. ¹⁶ Jam guguuxi'ñ iñ ip na pim cham mik buppat jix bhai'm duukam xip tu buada' bhaankamu'n gu Dios, gam na pim jix ja joi'ndat xi chu ja maakat gu jai' gu

tu' no' ja a'm jum aagaidha', na gu' dhi' pu'ñi ja'k jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios, ja'p ji buusanda' na pim tu makgirxi'ñdha'.

¹⁷ Gio gui' nam biipi' dir gu'kat jam aagi'ñ gu ñio'ki'ñ gu Dios japim siamri tu' ka'm jup xi ja niidhat, cha'pim gampai' pix ja ilhii'ñdha'. Na gu' ja'p ji buusan nam gui' gammiji jam nuuka'n na cham tu' jam duñia', nam gu' gammiji tu jam daañxi'ñdha' buiñor gu Dios na jam nuuka'nda'. Gu Dios diilh pu chu'm ki'n ja darai nam pu'ñi jam nuuka'nda' gu jam i'ii'mda' bhaan, na ba' no't ba tum kuugalh ya' dhi oi'ñga'n, joidham jix bhai'm taatit pu ti'ya' am na pimit jix bhai' tu jii biix ji'ma'n. Jix bhai'm duukam japim xip tu buada', nam ba'x bhai'm taatit gammiji biipi' dir gu'kat jam aagi'ñdha' gu ñio'ki'ñ gu Dios. Na gu' no' pim buam pix tu bua na tu'r jix buam jum duukam, jix buam jum aa'nda' am, na gu'x xijai ka' nam jix bhai' jam tuttu' na jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios.

¹⁸ Bhai' pim xi chuch dhaañxi'ñdha'ñ jaaduñ, nach ba' gammijix bhai' tu a'gada' dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios. Jix aa' ich nach jix bhai' mi' pui' tu kuugalhdhidha' na jax jix aa' guch Gi'kora'. ¹⁹ Gio jam taan iñ ip na pim pui' ja'k tu daanda' buiñor gu Dios nañ palhbuidha' nañ jax dhui jootom gio mui'p jam paxiarmira' mu ja'p na pim jax tu oi'dha' nañ mu jam tii'mira'.

Na ba tiimo' na tu a'ga gui' nat mu tu ja ua'ñxi gu Israel kam ja'tkam gio ba' na tu ja daañxidha'

²⁰ Ba' gu Ge'kam Dios gui' nat dua'ñdhak giop bamii' guch Xoi'kam mu dir koi'ñga'n tir, gui' na xib pui' ji buusan nar jix kii' bipia'dam, xi jam joi'ndat tu jam uañi'ñka' gu jam ua'tulhdhara' ki'n gu i'ra'n nat jaax, ²¹ gam nax kikii' ja'tkam jup jam duñia' biix ji'ma'n, na pim ba' gammijix biiñak kat mi' pui' ji-

imda' na jax jix aa'. Gu Dios ba' diilh jix maat mi' dhir ja'p ja'k na tu' jax dhuñia' jam bui na pim ba ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Gammijich ba' moo ge'kam-tu'nda'. Ja'pni pix tui'ka'.

²² Ba' jam guguuxi'ñ iñ jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim cham oodat xi chu jiñkuidhai dhi' na ñich mui' ba tu jam ua'ñxi, na gu' cham pik moo ja'p jup jir ge', palhiip ji, nañ ji'x pix bhaan jam guguuxi'ñ na pim jax ja'k gammijix bi-ñak ka' buiñor guch Gi'kora'. ²³ Gio ba' xi jam aa'ñdham iñ ip nat kia'pix ba buus na kuupich gu T'imoteo nar jich jaduun jich Xoi'kam bhaan. Ba' pui' tti ilhii'ñ iñ

no't jootom ya' ai nach maap mu jiim nach mu jam paxiarpu' mu ja'p na pim pai' tu oi'dha'.

²⁴ Miji ja ñio'ki'ñ iñ guñ jaaduñ nam biipi' dir gu'kat jam aagi'ñ gu ñio'ki'ñ gu Dios, gio gui' nam ji'k ba ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam no'm jix bhai'm ilhii'ñ. Aa'ñ ya ja'p siamri jix bhai'ñ ilhii'ñ ji sia gu palhiip. Gu ya' kam Itaalía guch Xoi'kam jii'gi'ñdham mijip xi jam ñio'ki'ñ am no' pim sap jix bhai'm ilhii'ñ.

²⁵ Ja'pni pix ba' moo tui'ka' ku ba' gu Dios jich Gi'kora' pix gammiji xi jam joi'ndat jam a'm ti niidhidha' biix ji'ma'n.

GU UA'NA'N GU

SANTIAGO

**Gu Santiago na mui' ba ja ñio'kdha'
gu Israel kam ja'tkam mu
ja'p nam jax oi'dha'**

1 Aañ Santiago nañ jir tujuandam tugi'n gu Dios jich Gi'kora' gio gu Jesus jich Xoi'kam jañ ya' dir mu jam ñio'ki'n jiñ jaaduñ na pim mummu ja'p oi'dha' mui' kap na ji'x oi'nga'n, na pim jir ja bopxi gu mambhiix gook gu maam-ra'n gu Jakob, na pim ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam.

**Na jax ja'k bua't jum mamti
gu ñio'ki'n gu Dios**

² Aañ ya' dir mu jam guguuxi'n jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim ge'kam ki'n jix bhai' pix jum taat ka' no't tu'x buam jum duukam jam a'm ba ji chu jii na panaas ku cham nakgam tu tatda'. Xi ñakoo'nda' pim, ³ na gu' no' pim pu'ñir maa'n na pim jax jix biiñak buiñor guch Gi'kora', sia ku pim bix-chu' bhaan jum tulhiiñ, pui' ba machia' pim. Mi' dhir cham tu' jax ka ilhii'ndha' pim sia tu'x buam jum duukam jam a'm jimiim, panaas ku pim moo pu cham tu'm tulhii'ndha', na pim gu' pui' ja'k ba kaapaka'. ⁴ Dai ji na pim gu'x bhai' xim ga'ngidhat mi' pui' duiñchu'nda' na jax moox kii' ka'm nii'n guch Gi'kora', dhi' pim bhaan ba' pu'ñi mui' xim otdatgi-da' cham tu' bhaan jax jim aagit. Dhi' ba' bhaan bax maati' ka' na pim silhkam jix biiñak buiñor gu Dios, mi' dhir ba'x io'm bhai' ji machia' pim na jax ja'k jix aa' gui' na pim tui'ngida'.

⁵ Ba' no' pim gu' jai' dhit aapi'm jix bhai'x maachik na jax pik ja'k moox aa' gu Dios na pim tui'ngida', soi'm ilhdhai pim mui' xi chañia' gu Dios. Gui' jam

makia' maa'n jimdam gu matda' cham jax ji chi'ji, ge' cham daaxix kam, na pim ba' mi' dhir ki'n bhai' ji machia' pu'ñi na jax pik ja'k jix aa' na pim tui'ngida'. ⁶ Dai ji na gu'm aa' na pim biix jam jujur ki'n jix biiñak kat pu tiida' na pim ba ilhii'ndha' na pui' ji chu buusnia', biix jam jujur ki'n na pim ti jiigi'ndha' na silhkam jam makia' gu Dios na pim pai' dhuuk mu tañia'. Na gu' no' pim aapi'm pix bap xi chitda pu cham ji chi jii'ndhat biix jam jujur ki'n na pui' ji chu buusnia', cham tu' jam makia' gu Dios gu matda'. Na gu' no' pim pu'ñi cham biix jam jujur ki'n ti jiigi'n na pui' ji chu buusnia' na pim jax ilhii'ndha', ja'p pix ba ji bubuakia' pim na jax gu suudai' na gu'ngukidhat mu ja'k jup jimda' pai' na ja'k bhiida' gu jibiilh, ja'p ja'k gio ja'p ja'k. ⁷ Ba' gu jaroi' no' pu'ñi ja'k pix jir tu'm, cham jixdha' makia' gu matda' guch Gi'kora', sia ku tiix maachim na jax ja'k jix aa' gu Dios, ⁸ na gu'x mat ka' na cham tu'x biiñak kat jup titdada', pix bap na tii xi chaanda'. Ni ku cham tu' gammiji nabap tanoolh pu chu'm bhaan titii'ñ-choka', na gu' buimgidhak maakam tu'm bhaan jup ba titii'ñchoka', gio buimgidhak maakam ip. Mikkat mi' pu cham ka ti'ñchoka' na pin tu' ka taanit gu Dios, pu cham tu' kap jum buixdha'.

⁹ Ba' gu jax chu'm jiñ jaduun jich Xoi'kam bhaan no' gampai' pix tu'ii' na cham tu' bia', jix bhai' pix jum taat ka' buiñor gu Dios, na gu' bhammi dir bha ja'k jix chumñigam ilhii'ndha' gu Dios, na gu' bhaan ti nii'ndha'. ¹⁰ Gu' ba' gu jax chu'm jiñ jaduun jich Xoi'kam bhaan no'r jix chumñigam, gu' ji no't gu' nai' ji chu juu gu tu' na bia'kat, jix bhai' pix jum taat ka' ip sia buiñor gu Dios, na gu' gu Dios pui' na jax bhaan ba ti niidhidha', pui' na jax bar jix chumñigam ka' buiñor, sia ku gu' ya' gu maaxik bhaan pui' ji bii. Gio na gu' cham tu' gammiji ya' pur jix chumñigam ka' gu jaroi' no'r

jix chumñigam. Ja'p pix ji buusan jia na jax gu yooxi' na alhio pix mu pai' yoota', ni ji'x ku iam moo gammiji mi' pu yoota'. ¹¹ Na gu' no't jix io'm bhai' xi chon, bhaatai pu nai' ji gokia' biix binkam gu toona'n, jix gak mi ja'p pup katka', mi' pu dibai cham pai' ka matgilhia'. Pu'ñi ip gu'i nam jir jix chutumñigam, jotmoda' pix cham pai' matgilhia' no't tu' ma duu, gio gu' pu nix chu' ip ku bhiika'.

**Na jax ja'k jix bhaai' nañ
dhuñia' no' cham bhai' tuñ jim**

¹² Ja'p moo joidham jix bhai' ba tu jimia' gu jaroi' no' xi ñakgat gammiji pux biiñak buiñor gu Dios, sia kut gilhim biix aixim jix buam jum duukam bhai' a'miram ji chu jii, na gu' gatuuk na pu'ñi xim tulhiñaimii, mi' dhir dai na ba baidhika' guch Xoi'kam jix dhaam ja'k na pai' gammiji jix jikgim bap tui'ka', na joidham jix chu abhaar. Ba' pui' ji buusnia' na ba mai'chia' gu kuruun na joidham jix abhaar nax dha'ram namiik, gui' nat jax chu'm ja iimchuda guch Xoi'kam na saak ja makia' gui' nam ji'k pu'ñi mi' pui' jimia' na jax jix aa'. ¹³ Gu' ba' gu jaroi' no' ampix pui'x buam jix chu duñiim na jax ja'k cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios, cham tu' jax jum aa'nda' na gu Dios pui' ja'k jurtu'n ku ba' pui' tu tatta'. Jax dhui na gu Dios cham ji'xdha' pui' ja'k jurtu'nda' gu jaroi' nax buam tu duñia', na gu' cham tu'x buam jum duukam a'miram dir busaak. ¹⁴ Ja'pji diilh jura'ram dir na buusnia' gu jaroi' na pu'ñi biix aixim bam aa'nda', na mi' ba ji kaaya' na jax ja'k jurtu'nka' gux buam jum duukam na ba'x buam bax chu duñiim ka' na jax ja'k cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ¹⁵ Mi' ba' na pu'ñi xim aagaimii, dho gu' dai na pui' ba duñia' dho na jax cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios, ba' dai na bam ua'tulhdha'. Mi' dhir ba' no't cham soi' kam ilh buiñor gu Dios na tu uañdha', muuki' chir bap tui'ñgida' gu

ii'mdagaram bhaan, na gu' gatuuk dai na ba tulhiñchuda' gu Dios.

¹⁶ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, cha'pim pui' ja'k kam aa'nda' na gu Dios pui' ja'k jam jurtu'nka' na pim ba' pu'ñi buam pix jix chu duñiim ka' na jax ja'k cham kii' ka'm nii'ñ gui'. ¹⁷ Jax dhui na gu Dios cham tu' a'miram dir busaak gu tu' nar jix buam jum duukam, dai ji gui' na ji'k tu'r jix kii'p jum duukam. Biix gui' na ji'k tu'ch a'm jimiiim nar jix kii'p jum duukam, Dios jir jup dunii'ñ, gui' nax dhaam jup tu'ii' nat jaroi'p duu dhi chiichia' na bha'ñi ja'p daraa jix dhaam gio dhi tanoolh na biix kap tu toonni'ñ. Gu Dios gammiji pur Dios jia, cham pai' dhuuk maakam jup bar tu'm, pu maa'n na jax pix jir tu'm na jax bar tu'm. ¹⁸ Ba' xich joi'ndat tii xich baidhikam jix dhaam na pai'p tu'ii' nach pai' gammiji jix jikgim bap tui'ka', dai sap nach mi' pui' xi jiiimda' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ. Joidham jix bhai'ch chiidai jich aichdha'x dhaam dai aach nach ji'k mi' pui' jimia'.

**Nañ jax ja'k tui'ñgida' no'ñ silhkam
ba ti jügi'ñ buiñor guch Xoi'kam**

¹⁹ Ja'pniñ ba' moo tiip xi jam tiidam jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, na pim siamri xi ñakgat no' jaroi' giilhim jam titda na jax cham jir am. Cha'pim juanda', xi keeke' pim pix sia ku jax kai'ch. ²⁰ Cham tu' na pim moo maa'n jimdam bhaakui giilhim mui'p tiida' ya' dir mu ja'k, na gu' dhi' pu'ñi ja'k cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ²¹ Gu ja'pji na pim soi'm ilhdhat mi' pui' xi jiiimda' ji na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, gui' na bhaan jich aagi'ñ na jax ja'k jix bhaai' nach duñia' nach ba' cham jich chulhiña' gatuuk, na pim gu' bax maat. Ja'p japim xi dhui biix na ji'k tu'r jix buam jum duukam na ya' dhi oi'ñ-

ga'n jix chu jai'ch na pim ba' cham dhi' bhaan jum ua'tulhi'ndha'.

²² Ku gu' dhi'm aa' ji na pim tu' silhkam mi' pui' xi dhuin'chu'nda' na ji'k moo jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, cham tu' daipu' na pim jix mat ka' pix. Na gu'r ba pui' pix ip sia pim tiix maat no' pim gu' cham pu bua na jax jum kai'ch, diilh japim ua'tulhdhara' tir jum iabuda', na pim gu' cham am बातगिदा'. ²³ Na gu' gu jaroi' no' tiix maat na jax ja'k jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, gu' ji no' gu' cham pu bua, dhi' ja'pni pix ba ji buusan na jax gu jaroi' no'm ninii'ñ nax maachim na jax moo tu'm ba ti nii'ñ, piam no' cham jix ja'kkulhi'. ²⁴ Ba' dai mi' na ka ti'ñchoka' na kam ninii'ñdha', mi' dhir na ja'p ti tigia', pu cham tu' ka ti'ñchoka' na pin jax chu'm ti nii'ñ. Pu'ñi ip ba' dhi'. ²⁵ Gu' ba' gu jaroi' no' kēēket gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios mi' pui' xi dhuin'chu' na ji'k jax jum kai'ch na bhaan jich aagi'ñ nach jax ja'k dui cham kach chulhiina', dhi' dho gi gu' joidham jix jikgim bap tui'ka' ji gio nax bhai' ji chu buusnidha' na ji'k tu' jax buada', na gu' joidham bhaan ti niidhidhat palhbui'ñchu'nda' gu Dios.

²⁶ Ba' gu jaroi' no' mi' pui' tii xi jim na jax moo tu aagix gu ñio'ki'ñ gu Dios na ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam, gu' ji no' gu' buam pix tu ñiok na jax cham jir am na cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios, pur cham tu' ka', sia ku gu' tii pui'm aa' na mi' pui' bhiichu' na jax tu aagix, jir ja'p pix ka' ba' na pui'm tiiti'nda' nar jich Xoi'kam jii'gi'ñdham, na gu' giilhim tu ñiokda'. ²⁷ Gu' dhi' matgam no'ñ tu' silhkam mi' pui' ba bhiichu' na jax tu aagix gu ñio'ki'ñ gu Dios nañ ba ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam, cham tu' ji nañ kañ ua'tulhi'ndha' ki'n gu tu' ya' kam dhi oi'nga'n, pui' na jax nañ jix buam tu ñiokda' gam nañ giilhim ja titdada' gu ja'tkam, gu' ja'pji nañ jix ja joi'gi'n-

da' ji gio nañ ja palhbui'ndha' gu a'aalh nam alh jir di'dir koi', gio gu di'dilhdhim u'uub nañ xi ja maakidhat gu tu' na ja a'm jum aagaidha'.

Nañ jax ja'k jix bhai' ja buada' gu ja'tkam sia jaroi' na pix

2 Ja'pni ja'k jañ ba' moo tiip kai'chit jiñ jaaduñ na pim ba ti jii'gi'ñ buiñor gu Ge'kam jich Xoi'kam, na pim cham tu' ji'k pix jix ja joi'ndat jix bhai' ja buada' gu ja'tkam, jai' ba' tu' pix ja ilhii'ndha' pim. ²⁻³ Pui' na jax mu pai' no' pim jum jumpa'n na pim tu daanda' buiñor gu Dios, no't gu' maa'n mi' ba ai gu maa'nkam jix chumñigam na bixchu' bapaiñum jix u'uam totbikdam xi chu baapsatu' noonbiram, gio nax kiki' xi chi tii'chu' jix dha'ram namkim, ba' aapi'm pix jix bhai' titdak jax chitda: "Jam jii'p jiñ jaduñ ya'ni ja'k dhix kii' atookkor ta'm." Gu' ba' no't gu' ja'x dhir mi'p ba ai jumai gu maa'nkam na alh gampai' pix chu'm nax xaasak ti tii'chu' giox i'k suuskam, ba' aapi'm jax chitda pix: "Aap baasi'n jap pix ka kiika' soos-na'n, piam kup mi ja'p xi dhaibu' diirap no'p jix oo'n nap kiik." ⁴ Dhi' ji' no' pim pu'ñi ja'k pix tu bua pui' bam kai'ch na pim ji'k pix jix ja kiigalhdhat jix bhai' ja bua gu ja'tkam, jai' ba' cham. Dhi' cham tu'r am gu pui' ja'k. Biix ji sia nar jaroi' na pim jix bhai' ja buada'.

⁵ Dho gu' dhi' ji ba' pik jix io'm jix ja joi'ndat ja a'm ti nii'ñ gu Dios gui' nam alh gampai' tu'ii' nam cham tu' bia', nam gu' gammiji pix soi'm ilhii'ndha' buiñor. ¿Tu'm gi bhaan ge'gerkam jum ilhii'ndha'? Dai nam jix io'm jix biina'k ka' pix buiñor gu Dios. Dhi' ji ba' pik ja baidhika' jix dhaam ja'k nat pai' ja'k ja iimchuda na saak ja aichdha' gui' nam ji'k mi' pui' jimia' na jax jix aa'. ⁶ Gu' ji na gu' aapi'm dhi' ba' pik tu' pix ja ilhii'ndha', gampai' pix ja ilhii'ñ japim na pim ja nii'ñ nam alh cham tu' bia', dai

gux chutumñigam na pim ba'x ja kiigalhdhat jix bhai' ja buada'. Gu' dhi' jim ba' pik tu xi bua no' mit bach o'bhai', jich ui'ka' am dho buiñor gu ge'kam nam jich chulhiinchuda' no' chich palhiip am cham am bua mi' pai'. ⁷ Gio nam gu' dhi' ba' pik cham kiigalhi'n gu ñio'ki'n gu Dios na tii tum a'ga, tu' pix ilhi'n am gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam gui' nach jaroi' buiñor ba ti jiigi'n.

⁸ Gu' dhi'm aa' ji na pim mi' pui' xi chu daa'nchu'nda' na jax jum kai'ch mi' pai' u'uan ta'm na tu daaxix gu ñio'ki'n gu Dios nap jum kai'ch: "Jix ja joi'ndat jap jix bhai' ja buada' gu ja'tkam sia jaroi' na pix, ja'p nap jax xim joi'ndat jix bhai' buada' aap diilh." Dhi' ji' no' pim pu'ni ja'k duiñchu' na pim ba' bhaan pui' ba ilhi'ndha' na pim mi' pui' bhiichu' na jax jum kai'ch gu ñio'ki'n gu Dios. ⁹ Gu' ji no' pim gu' pu'ni ji'k pix jix ja kiigalhi'ndhat jix bhai' ja bua gu ja'tkam, jai' ba' tu' pix ja ilhi'n japim, cham tu' mi' pui' duiñchu'nda' pim na jax ja'k tu daaxix gu ñio'ki'n gu Dios. Ba' dhi' bhaan bam ua'tulhdha' pim, na gu' dai na pim diilh jax ilhi'ndha' pix na pim pu tu buada', cham tu' na jax jix aa' gu Dios. ¹⁰ Gu ba' no' pim biix mi' pui' tii ka duiñchu' na ji'k jax tu daaxix gu ñio'ki'n, gu' ji no' pimit gu' mi' pai' maa'n kap am cham am xi bua, mi' pimit dho bam ua'tulh ge'kam ki'n, ja'p ji buusnia' na pim moo pu biix cham am bua' na ji'k jax tu daaxix gu ñio'ki'n gu Dios, sia ku pimit gu' maa'n kap pix tii cham am bua. ¹¹ Pui' na jax mi' pai' maa'n kap nap jum kai'ch gu ñio'ki'n gu Dios: "Cha'p biima'n boppoda' gu ubii no'p cham dhi' biima'n tiimui'x", gio jumai kap nap jum kai'ch: "Cha'p ja koo'nda' gu ja'tkam." Ba' no' gu' gu jaroi' tii cham tu' biima'n boppo gu jumai ubii na cham tu' biima'n tiimui'x, gu' ji no't gu' maa'n ma mua gu maa'nkam, dhi' dho

ki'n ge'kam ki'n bam ua'tulh, ja'p ji buusnia' na pu biix cham am bua' na ji'k jax tu daaxix gu ñio'ki'n gu Dios. ¹² Ba' aapi'm pu'ni ip jiñ jaaduñ, mi' pim pui' xi jiimda' na jax jix aa' gu Dios. Cha'pim buam pix ka tu ñiokda' na jax cham kii' ka'm nii'n guch Gi'kora', gu' ja'pji na pim mi' pui' xi bhiichgida' ji, panaas ku moo bar bhaan ka' na pai' dhuuk jam aagi'ndha' gu Dios no' pimit mi' pui' jii na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n na bhaan jich aagi'n nach jax ja'k duñia' nach ba' cham mu ja'k bhiya' nach pai' gammiji mi' pup jich chulhi'ndha', piam ku chich gu' cham mi' pui' jii. ¹³ Na gu' no' pimit aapi'm cham ja palhbuix ja joi'ndak gu ja'tkam ki'n gu tu' na ja a'm jum aa'nda', gu Dios pui' cham jup jam joi'nda' aapi'm, gu' ja'pji na jam tulhiinchuda' jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n, dai na pui' xi jam tiidai na pimit cham bhai' ja duu jix ja joi'ndak gu ja'tkam. Gu' ba' gui' nam ji'k jix bhai' ja buimii jix ja joi'ndat gu ja'tkam sia jaroi' na pix, dhi' dho gi gu'x bhai' tu ja jimia' ji, jix bhai' ja tiidai ja aichdha' guch Gi'kora' na pai'p tu'ii'.

**Gu Santiago nap kai'chdha' nam aa'
nañ pui' xi chu duñiidha'
nañ jax ja'k jix biinak ka'**

¹⁴ Gio ba' no'ch aach jax kai'ch nach biix jich jujur ki'n jix biinak kat ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam, gu' ji no' gu' ni ji'x kuch iam pui' xi bua na jax ja'k bhaan jix maati' nar pui', pu bar iatda' ka' dho, pix jap kai'chdha' ich pix ba'. Ba' dhi' pu cham ji'xdhat jich palhbuidha' jano' na pai' dhuuk jich aagi'ndha' guch Gi'kora' na chich cham tu' mi' pui' jii na jax jix aa', sia kuch gu' aach ya'x baabui'm kai'ch xib nach pui' kai'ch nach biix jich jujur ki'n ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam, no'ch gu' cham mi' pui' bua gu maaxik bhaan na jax jix aa'. ¹⁵ Na gu' dhi' ja'pni

ja'k ji buusan jia na jax no' maadit gu jax chu'm jich jaduun jich Xoi'kam bhaan cham ka bia' gu koi' na tu' jugia' ni gu jajannulhi'n na ti ti'ya', no' gu' pui'x dhaapak pix ba oiri. ¹⁶ Ba' no' gu' maadit aapi'm mu jimik jax chitda: "Moo git alh joidham jix bhai' tum jimda'n jaduun tu' na pix bhaan, ge' bia'ka' ap gu koi' nap tu kua'da', gio gum jajannulh jap git moop tu bia'ka' nap ti ti'ka' nap ba' cham gibkaidha'." Gu' ji no' gu' ni ji'x ku pich iam xi onbai' gui' na tu' a'miram jum aa' nap nii'n, ztu' gi ki'n jup palhbuidha' sia kup aap mi' joidham tii xi chitda? ¹⁷ Pu'ni ja'k pix jup ji busaak ba' sia kuñ aan pui' tii xi kai'ch nañ biix jin jur ki'n jix biiñak kat ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam. Pur ja'p pix ka' ba' nañ pui' kai'chdha' nañ sap pik ba' ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam no'n gu' cham pui' xi bua gu maaxik bhaan na jax jix aa' guch Gi'kora', pui' ji buusanda' ba' nañ pu cham pai' ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam.

¹⁸ Jaiñ no' jaroi' jax jum titda mu pai' jim namkik: "Na ba' aap moo ni ji'x kup iam jix bhai'm duukam xip tu bua na jax ja'k jix kii' ka'm nii'n gu Dios, na saak aap ba' pik biix jum jur ki'n jix biiñak kat ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam. Aan iam jix bhai'm duukam jup tu bua ji, sia kuñ cham ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam. Pui' kai'chdha' ap na saak jum aa' nañ biix jin jur ki'n jix biiñak kat ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam na ba'n baidhika' jix dhaam ja'k, gu' ji na gu' ni ji'x kup iam jix bhai'm duukam xip tu bua na jax jix aa' gu Dios na bhaan jix maati' ka' git nap silhkam biix jum jur ki'n jix biiñak kat mi' pui' jim na jax jix aa'. Aani' ji na ba' pui' bam kai'ch nañ panaas tu' ka'm niidhat mi' pui' jim na jax jix aa' gu Dios. Ti' nañ gu'x bhai'm duukam xip tu bua na jax jix kii' ka'm nii'n." ¹⁹ Ka' na pim bax maat aa nax io'm jir ge'kam gu Dios gam na daipu' maa'n jix jai'ch na bix-

chu'x aichu'n ku pim ba' ilhii'n na pim dai pui' pix ja'k bhaan jix biiñak kat biix jam jujur ki'n? Chaam ji gu'n jaaduñ, na gu' dhi' cham pik xijai jia nañ ti jii'gi'ndhat jix mat ka' na jax jir tu'm kam gu Dios. Sia dho gu jajo'k jix maat am na jax jir tu'm kam gu Dios, jix maat am ip na ja tulhii'chuda' gatuuk, ba' tiix chotdon am xib, nam gu'x maat nam jum tulhiina'. ²⁰ Moo pim siamri jam jujur xi bi-a'kat xim ga'ngada' na jax pik ja'k jix aa' gu Dios na pim tui'ngida', jam moom am japim xi baapsai dhi' nañ ji'k jax jam titda. Na gu' kai'ñkam pui' pix cham tu' ki'n jup jam palhbuidha' sia pim aapi'm tii biix jam jujur ki'n jix biiñak kat ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam, no' gu' ni ji'x ku pim iam jix bhai'm duukam xip tu bua ja bui gu ja'tkam na jax ja'k jix kii' ka'm nii'n gu Dios, pur ja'p pix ka' ba' na pim pui'm tiiti'nda' na pim jir jich Xoi'kam jii'gi'ndham. ²¹ Jax japim gi bax maat nat tu jii bijik guch boxii kat Abraam? Jaiñ nat tii pup makgirxi gu Dios gu maraa'n Isaak, sia ku daipu' maa'n tu mar. Ba' joidham jix kiigalh gu Dios, na gu'x maat na dhi' joidham tu' ka'm niidhat mi' pui' jim na jax jix aa'. ²² Jia na gu' gui' tu' silhkam biix juraa'n ki'n jix biiñak kat ti jii'gi'ndhat buiñor gu Dios? Ti' na gu' moo mi' pui' xi chu buidha' na ji'k jax tiidaidha', jix bhai'm duukam xip tu buada' gu maaxik bhaan, cham tu' na daipu' biix juraa'n ki'n jix biiñak kat ti jii'gi'ndha' pix buiñor gu Dios. Dhi' ji' ji ba' bhaan ba matgir na tu' silhkam tu' ka'm niidhat mi' pui' jimdat na jax ja'k moox aa'. ²³ Pui dho mi' pai' tu ua'ñix u'uan ta'm dhi' nat jax tu duuk gux boxii kat Abraam, mi' na pai' tu ua'ñix gu ñio'ki'n gu Dios nap jum kai'ch: "Gu Dios jix io'm jix kiigalhdhak gu Abraam, nat gu' biix juraa'n ki'n tijii'ndhat mi' pui' tu dunaak na ji'k jax tiidaidha'." Pui' ja'k jam ba' pup jix maat gu ja'tkam na sap gu Abraam gio

gu Dios maap jix bhai'm daa' am, nam gu' maap maa'n ñi'ook jup duuk.

²⁴Dho jaiñ nat jax ja'k tu jii guch boxii kat Abraam. Pu'ñi ip ba' aach xib, jum aa' nach jix bhai'm duukam xip tu buada' gu ya' maaxik bhaan na jax jix kii' ka'm nii'n guch Gi'kora', gio ba' nach pu'ñi biix jich jujur ki'n xi chi jii'ndhat buiñor, na ba' gu Dios pui' bach ilhii'ndha' nach tu' silhkam mi' pui' ba duiñchu' na jax jix aa', ba'x kiki' ja'tkam bach bi-a'ka'. ²⁵Gio ja'pni ip nat jax tu jii bijik gui' na Raab tiigich nar ganai' pix kat. Tii' nat joidham jix kiigal ip pui' gu Dios nat biix juraa'n ki'n ti jii'ndhak buiñor jix bhai' ja duu nat ja palhbuidhak ja tibiaptuda gu gook ja'tkam nat mu ja joot gu Josue. Gio buimgidhak nat xia' na mit giop ba jii, nat ja'p ja'k gabiilh ja joot nam bhiya', cham tu' mi ge' boi cha'm nam sap ba' cham ja tigia' gu mi' oi'ñkam. ²⁶Aach pu'ñi ja'k jich a'm jup jum aa' nach xi chu buada' no'ch baabui' silhkam mi' pui' ba jiim na jax jix aa' gu Dios. Na gu' no'ch cham pu bua, pur ja'p pix ka' siach tii pui'ch tiiti' nach jir jich Xoi'kam jii'ndham. Ja'pni na jax ba' jia gu maa'nkam na gu' muukix ka' no' cham bhaan kap tui'dhi' gu ii'mdaga'n, dai no' bhaan jup tui'dhi' na ba' duaka'.

Gu Santiago nap kai'chdha' na cham jir am nach giilhim pix tu ñiokda'

3 Moo pim alh jix bhai'n jaaduñ, cha'pim biix pix jix aa'nda' na pim biipi' dir gu'kat ja aagi'ndha' guch Xoi'kam jii'ndham gu ñio'ki'n gu Dios, na gu' dhi' cham tu'r jaaxmada'. Jum aa' gu' nañ biipi' jix bhai'x mat ka' gio ba' nañ mi' pui' xi jimda' na jax pik ja'k moox aa' gu Dios nañ ba' bar pu chu'm ka', nañ ba' gu' cham maakam pix ja aagi'ndha' guch Xoi'kam jii'ndham. Na gu' no'ñ mi' pai' maakam pix ja aagi'n, no' gu' cham tu' pui' kai'ñkam jup jum kai'ch gu ñio'ki'n gu Dios, dhi'

ñich dho bhaan ge'kam ki'n bañ ua'tulh buiñor, ba' dai na bañ chulhiñchuda'. ²Na gu' tu' nañ pix bhaan bañ ua'tulhdha' sia tu' palhiip jup jum duukam mi ja'p no'ñ cham bhai' maat, sia no' ñich mi' pai' maakam pix tii na cham pui' tum ñiok, dhi' ki'n jañich dho pu bañ ua'tulh buiñor gu Dios. Na gu' dhi' biipi'm aa' nañ jix bhai' tu ñiokda' nañ ba' ilhii'ndha' nañ a'm ti niidhidha' gu Dios, nañ cham tu' giilhim ka tu ñiokda' na jax cham jir am na cham kii' ka'm nii'n. Dhi' pix no'ñ pu'ñi ja'k ba duiñchu', cham ji'xdhat pui' ka tu duña' dhiñ chuuku' na diilh jax ilhii'ndha' nar jix buam jum duukam, na gu' ja'p ji busnia' nañ mi' bhiichdhatgida' na pai' jax jir am. ³Ja'pni na jax ba' jia gu kabai piam gu tu' maachu', nañ gu' bhai' xi baaxdhai chiñi'ram gu piriñ no' ñich pai' ba jii nañ ba' ki'n silh bhiichdhatgida' pai' nañ ja'k jimda', gam nañ ki'n kiksaidha' gammiji biix boi no'ñ bax chimñim. Na gu' no' cham tu piriñchu', gammiji pup jimda' pai' na ja'k ilhii'ndha' diilh. ⁴Gio ja'pni ip na jax gu ge'ger kaknub na mu ja'p bhaan tum oiri ge' suudai' dhaam. Jaiñ jir i'lhich gu u'uux nam ki'n palhiip jax xi chu bhiijidha' gui' nam bha daraichgida', silh ja bhiichdhatgida' am pai' nam ja'k ilhii'ndha' sia ku gu' jax jir ge'ger gu kaknub, gio sia jax jix io'm jix jibiir. ⁵Pu'ñi pix jup ji busan dhiñ ñiin na yiiji kiik jiñ chiñ am, jir ilhi'ch jup jum duukam tii na palhiip ja'p joiñdha' nañ ba' tu a'gada'. Gu' ji na gu' dhi' ba' pik jix io'm xi chu xi bua na pai' dhuuk mui' ji ñokia', ja'p na jax gu tai no't palhiip mi ja'p pai' gii nax chi miidha', pu giilhim ji'x na ge' ti miya' pai' na juugit jix chi miidha' ka'. ⁶Dhiñ ñiin na yiiji kiik jiñ chiñ am, pu'ñip ji busan na jax gu tai, na gu' na pai' dhuuk bhai' ji joña', jix bhaai' na giilhim ti'ya' na jax cham pui' tum ñiok na sia gu Dios cham kii' ka'm nii'n. Aa'ñ ba' bhai'n a'm

ji jimia' gu ua'tulhdhara' na pai' dhuuk pu'ni giilhim ti'ya' dhiñ ñiin binkam guñ chiñ no'ñ cham soo'mchulhi'ñ, na gu' nañ jax ba kai'ch, na kai'ñkam dhiñ ñiin pui' ji buusan na jax gu tai. Ba' na pai' dhuuk giilhim ti'ya', ja'p ji buusnia' na bhai' pu ji miya' biix dhiñ chuuku', na gu'ñ a'm ba jimia' gu ua'tulhdhara'. Ku gu' dhi' mummu kat jup jum kai'ch ji na pai' cham tutki gu tai nañ pu ba miijidhat jup tui'ka' nañ pai' gammiji mi' pup jiñ chulhiñdha', dhiñ ñiin na tu'm da'p duña' no'ñ cham soo'mchulhi'ñ. Ku ba' gu' chi na gu'x xijai nañ ba' soo'mchulhdha' no' jax jix chi'iim, ⁷ cham pui' na jax gu jaroi' no'x ja sasoi'ntam gu ji'ngiarum sasoi', pui' na jax gu u'ji', piam gu kooko', piam gu maapi'ñ, piam sia jax chu'm, daipu' na ja da'ngii ja mamaansutdai ja mamtuxdha' jax ña ilhii'ñdha', pui' ja'k machia' am. ⁸ Gu' matgam dhiñ ñiin gio dhiñ chiñ chi gu' moox xijai ji nañ aa'ñdha' gio nañ soo'mchulhdha' na jax jup ilhii'ñdha', ja'pji na pu ti'ya' na jax jup jix chi'iim ka', na gu' dhi' cham tu'r jix kii'p jum duukam bak. Dhi' ja'p ji buusan ji na bhaan dir jum gig'i'ñ dai gu tu' nax io'm jix maimda'. ⁹ Jaiñ gu' dhiñ ñiin gio dhiñ chiñ jañ ki'n pix jup ge'kamtu'nda' tii gu Dios jich Gi'ko-ra' nax dhaam jup tu'ii', gu' ji nañ gu' dhi' ki'n pix giilhim jup ja tiida' gu jai' ja'tkam nañ jix maat nat Dios jup ja duu, na saak jir pu chu'm am ip na diilh, na jax aa' kuñ pu ja titdaimii nañ jax ilhii'ñ na cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ¹⁰ Jax ba' ja'k jup tu'ii' dhi'ñ jaaduñ nach ba' gu' dhich chiichiñ ki'n pix jup ge'kamtu'nda' gu Dios gio ba' moo nach giilhim jup ja titdada' gu ja'tkam na jax aa'? Panaas gu' moo dhi' cham tu' am gi'nsi ji gu pui' jiñ jaaduñ. ¹¹ Na gu' dhi' ja'pni jia na jax ba' pai' no' diibon gu suudai', ¿paa pim duuk nii'ñ na ji'x jix i'oob mi' dhir jup ba buan, ji'x ba' moox xibu'? ¿Jia na gu' cham? ¹² Gio ja'pni ip na jax

gu iigix, na gu' cham ji'xdha' turaasno iibhai'ñcha', nix chu' gu uubas ku cham ji'xdha' iigix iibhai'ñcha', na gu' cham tu'r pu chu'm ka' gu toona'n. Pu'ni ip ba' dhi'ñ jaaduñ, aañ cham pai' dhuuk ti nii'ñ ji pai' na diibon gu suudai' na ji'x jix xibu' mi' dhir jup ba buanda', ji'x ba' moox i'oob ip.

**Nañ jax ja'k tu jimda' no'ñ
silhkam jix bhai' bax maat
na jax ja'k jix aa' gu Dios**

¹³ No' jaroi' maadit jix bhai' bax maat na jax pik ja'k moox aa' gu Dios na tu-i'ñgida', jum aa' nar jix bhai'kam ka' gio nax bhai' xi chu jimda' ja bui gu jai', na ba' dhi' bhaan jix maati' ka' na silhkam jix bhai' bax maat gu ñio'ki'ñ gu Dios. Ba'x io'm pix bhai' ji maachidha' no' pui' ja'k duiñchu'. ¹⁴ Gu' ji no' gu' dai ge'kam jum taatit nai'x ja bhaamki'ñ gu jai' na pui' jim aagit nax io'm jix chu maat sia tu' na pix, gam sia na jax ja'k jix aa' gu Dios, cham tu'r di' ka' gu matda' gui' na Dios tu maak. ¹⁵ Na gu' gui' cham tu' pu chu'm tu maak jia gu matda' na ba' gu jaroi' ki'n ge'kam jim taatit nai'x ja bhaamki'ñdha' gu ja'tkam na palhiip bar jix aixkam. Gu' dhi' ya' kam pix ji dhi oi'nga'n na bhaan jup tui'ñgida' gu matda' gu jaroi' na pu'ni ja'k pix jir tu'm ka' na jax ja'k jurtu'nka' pix gu ja'ook, pui' ku ba' ge'kam jim taatit nai' pix jix chu bhaamki'ñdha'. ¹⁶ Pai' no'm mui' jai'ch gu pu chu'm gu ja'tkam, gammiji pix jum daa'ngichgida' am tu' na pix bhaan nam xim jijiigak kat ki'n gu tu' nam bia'ka' biix ji'ma'n. Jum koo'nda' am jai', jai' ba' nam jum kokdadat jum ko'ktolhi'ñdha', gammiji na jax cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ¹⁷ Matgam gu' gui' nam moo tu' silhkam bax maat na jax ja'k jix aa' gu Dios nam tui'ñgida', nat ba ja tajaan gu matdaga'n, mi' pui' ji nam xi jiiimda' na jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ. Cham pai' tu' bhaan jum ua'tulhi'ñdha' am, ni kum

cham pai' dhuuk tu' ki'n ja bhaamki'ndha' gu ja'tkam, dai ji nam jir jix bhabhai'kam kat jix bhai' ja titdada', gio ba' nam jix ja joi'mdat ja palhbui'ndha' tu' na pix bhaan. Dhi' ji' ji na ba' pui' bam kai'ch nam silhkam jix maatit mi' pui' ba bhiichu' na jax ja'k jix aa' gu Dios no'm pu'nir jix bhabhai'kam sia jaroi' na pix buiñor. ¹⁸ Ba' gu ji'k nam pu'ni jix maatit gu ñio'ki'n gu Dios jix bhai' pix ja titda' gu ja'tkam, nam cham pai' dhuuk tu' ki'n ja kokda, dhi' ja'p ji buusnia' nam jix kii'p jum duukam ja a'm ti is gu ja'tkam. Pui' na jax nam jax ja'k dui cham tu' bhaan jax ji kai'chit tu oi'ñka', ni kum cham pai' dhuuk tu' ki'n jum kokdada', dai ji nam jix jijikgim jix bhai'm taatit mi' pui' jiiimda' na jax ja'k jix aa' gu Dios.

Gu Santiago nap kai'chdha' na cham jir am nach bhaan titii'ñchoka' gu tu' ya' kam dhi oi'ñga'n

4 ¿Paa pim dir ilhii'ñ nam gigi'lhi'ñ gu bhaamda' na pim ba' ba jim ñiñiok-boixdha' tu' na pix bhaan gam na pim ba jim kooda'? Dho bhai' dhir jam jujur am bhaan na pim biix aixim jix chu duñiik ka' na tu' cham jum aagaidha', gam na pim bhaan titii'ñchoka' gu tu' ya' kam dhi oi'ñga'n. ² Tiix aa'nda' pim na pim jai'p bia'ka' gu tu' na pim nii'ñxi'ñka' na bia' gu jumai. Ji'x japim tii bax chu kokdak ka', piam ku pim bax mu'aam ka' gu jaroi' na pim ba' pu'ni duuji ba bia'ka' git gu tu' na pim jix aa'nda' na pim bia'ka'. Gu' ji na gu' cham, na gu' ni ji'x ku pim soi'm ilhdhat jup xi chaanda' gu Dios na jam makia', dai na pim pu'nix bhaamut ja ti'ñchoka' gu jai', gam na pim jix ja jii-gak ka' tu' na pix bhaan. ³ Gio ji na gu' sia ku pim tii taan gu Dios na jam makia' gu tu' na pim jix aa'nda' na pim bia'ka', cham tu'p jam maakda', na gu'x bhai'x maat ka' na pim bhaan pix ge'gerkam jum taat ka' gio na pim ki'n biix aixim jix chu duñiik ka' na jax ja'k cham kii' ka'm

nii'ñ, cham tu' na pim ki'n jix bhai'm duukam jup tu buada'. ⁴ Ja'p japim pix ba ji buan jiñ jaaduñ na jax gu jax chu'm ubii no' tii biima'n tiimui'x maa'n gu chio'ñ, no' gu' jumai biima'n boppo. Dhi' pu chu'm gu ja'tkam cham tu' ja kiigalhi'ñ gu Dios, na pim gu'x maat na gu jaroi' no' pu'ni pix ja'k tu jim, no' dai biix aixim tu bua na jax cham jir am, cham tu' bhaan ti niidhidha' gu Dios, jir ki'darga'n ka' pix, na gu' cham mi' pui' jimda' na jax jix aa'. ⁵ Na gu'p jum kai'ch gu ñio'ki'ñ nax io'm xich joi'ndat xich dha' aach, nat gu' tiich a'm ba tajaa gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' nach ba' kaichgit mi' pui' xi jiiimda' git na jax jix aa', cham tu' nach maakam tu buidha'. ⁶ Jumai kap jup jum kai'ch ip gu ñio'ki'ñ na sap jix kiigalhdhat jix joi'gi'nda' gu Dios gu jaroi' na gampai' pix jum ilhi-i'ndha', gu' ba' gui' na ge'kam jum taat ka', gampai' pix bia'ka', ni ku cham kii-galhi'ndha'. ⁷ Ba' aañ jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ na pim mui' xix biiñak ka' buiñor gu Dios biix jam jujur ki'n. Cha'pim mu ja'k kee'ke' gu ja'ook. Xi ñiokdhai pim bhaankamu'n guch Xoi'kam, ka na gu' pu jimiññolhia', ba' cham tu' maakam ka jam jurtu'nka'. ⁸ Soi' pim bam ilhdha' buiñor guch Gi'kora' na ba' xi jam joi'ndai gio jam a'm jup ba ti niidhidha'. Ja'p ji buusnia' na pim jix bhai' bam i'koimdha' gio na pim ba uana' gu jam jujur, na gu' ba tu jam uañdha' gu Dios no' pimit soi'm ilhdhak pui' ba tii'n na pim cham pui' ka tui'ka', sia ku pim gu' pui' tii kam aagit na pim biix gok kap jup tui'ka' git, pui' na jax na pim kaichgida' gu Dios gio ba' na pim pu'ni biix aixim tu buada' git na jax cham kii' ka'm nii'ñ. ⁹ Na gu' cham kiigalhi'ñ gu Dios gu pui' ja'k, gu' ji na pim soi' pix bam ilhii'ndha' ya' dir ja'p ja'k. Cha'pim jix bhai'm taatit ka jiiimda', ni na pim ge'gerkam jum taat ka', ja'pji na pim soi'm ilhdhat ba suanda' ji pui' xim aagit na pim ge'kam ki'n

cham am buatu' gu pui' na pim jax ja'k tu jim. ¹⁰ Gio na pim gampai' pix bam ilhii'ndha' buiñor gu Dios, cham tu' na pim bhaan ka titii'ñchoka' gu tu' ya' kam dhi oi'nga'n, na ba' mi' dhir pu'ñi xi jam joi'ndai gio jam a'm jup ba ti niidhidha', gam na ba jam palhbui'ñchu'nda' tu' na pix bhaan.

Gu Santiago nap kai'chdha' na cham jir am nach pu tiida' guch jaduun jich Xoi'kam bhaan na cham tu' mi' pui' jim na jax jix aa'

¹¹ Gio ja'pniñ ba' moo tiip kai'chit jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, na pim git cham tu' bhaan jax ji kai'chit tu oi'ñka'. Cha'pim jum a'a'gat, gio na cham jir am na pim jax tiida' gu jax chu'm jich jaduun jich Xoi'kam bhaan na cham tu' mi' pui' jim na jax tu daaxix gu ñio'ki'ñ gu Dios. Nap gu' cham tu' dhi' pu chu'm ki'n daaxix ka'ñ jaduun nap mi' dhir ja aagi'ndha' gu jai' no'm mi' pui' jiim ka' ba' cham, ja'pji nap mi' pui' xi jimda' aap diilh cham tu'p jum buixdhat nam jax ja'k jup tui'ñgida' gu jai'. Na gu' no'p pu'ñi ja'k duiñchu', pui'r jum duukam ka' nap ge'kam jum taat, cham tu' nap mi' pui' jim na jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios. ¹² Na gu' dai gu Dios jich Gi'kora' jix maat na jaroi' mi' pui' jimchu' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gio na jaroi' cham tu' mi' pui' jim. Gui' ba' diilh ja aa'ñdhai na mit pai' cham am bua ja tulhiñchuda' gatuuk gu ji'k nam cham mi' pui' jimia'. Gu' ba' gu ji'k nam mi' pui' jimia', dai na ba ja baidhika'x dhaam na pai'p tu'ii'. Ja'pni ja'k dhi'ñ jaaduñ, ba' cham bhaai' nach aach moo jax jup ja titdada' guch jaaduñ nam cham mi' pui' jiim, nach gu' cham pu chu'm ki'n dalhxix ka'. Ja'pji aach diilh nach mi' pui' xi jiimda' nax io'm jum aa'.

Gu Santiago nap kai'chdha' na cham bhaai' nach diilh ge'gerkam jich chaatit pux chu duñiik ka' nach diilh jax ilhii'ndha'

¹³ Jix bhai' pim xiñ kaaya' aapi'm na pim joidham ti ilhdhat jup kai'chdha': "Maik jach tu juanpu' mummu ja'p na jax jix bhai' tum namki'ñ. Maa'n oidha'ch mu juruunñdha', joidham jach mui' xi mai'chii gu tuumiñ bhai'p ba jimia', tu' gi. Ja'xñich moo gamai' ji jimia' piam kabuimuk, xi chu bhiññorai ich gu tu' nach tu ga'raidha' nach ba'x io'm mui' mai'chia' gu tuumiñ." ¹⁴ Jaiñ gu' ni ku pim jix mat ka' na tu' jax jam duñiidha' gu mi' jotmoda', sia ku pim aapi'm joidham tii ti ilhii'ñ na pim tu duñia'. Pu cham mat ka' pim no' pim moo pui'p ka duduaka' buimgidhak ka' ba' gu' cham, gui' dho ji nach gu' cham tu' gammiji joodaip jich dhuukat ya' pai' darka'. Jax dhui nach gu' aach ja'pni pix ji buan na jax gu jikoom na mu ja'p se'ka' kabuimuk ja'k. Alhio pix mi' pui' tui'ka', na pai' dhuuk bhai' ji chu juuka' pix cham pai' matgilhia'. ¹⁵ Gu' dhi' biipi'm aa' ji nach jix biiñak ka' buiñor guch Gi'kora' gui' na jaroi'ch chainbui'ñ gu ii'mda' nach ki'n dudua. Ja'piani nach kai'chdha' no'ch jax jup ilhii'ñ: "Mooñ ja'pni tu duñia' kabuimuk gio ja'pni, no' moo pui' ja'k jup jix aa'nda' git dho ji guch Gi'kora' na jaroi'ch palhbui'ñ biix aixim bhaan." ¹⁶ Gu' ji na gu' aapi'm diilh pix ge'gerkam jim taatit biix aixim jum aa'nda' na pim tu duñia', ni ji'x ku pim iam jix biiñak kat buiñor gu Dios. Dhi' pu'ñi chuutu'm gu ja'tkam, cham tu' ja kiigalhi'ñ guch Gi'kora', na gu' cham kii' ka'm nii'ñ no'm diilh ge'gerkam jum taat. ¹⁷ Pu'ñi ja'k jañ dho ba' pix jam titdañ jaaduñ, jam guguux-i'ñ iñ na pim siamri mi' pui' xi jiimit na jax ja'k jix kii' ka'm nii'ñ guch Gi'kora'. Na gu' moop jir ua'tulhdhara' ji bo no'ch

aach ja'p xi dhuukat na jax ja'k jix aa' gu Dios maakam tu buim, no'ch gu' tiix maat na jax ja'k jix aa'.

**Nam jax ja'k tui'ngida' gui'
nam jir jix chutumngam**

5 Ba' aapi'm na pim jir jix chutumngam, soi' pim bam ilhdha' buiñor guch Gi'kora', na gu' bam aajim na pai' dhuuk cham bhai' tu jam jimia'. ²Cha'pim mu ja'k bhaan ka jujurtika' gu tu' na pim bia' na pim ki'n jir jix chutumngam, na gu' dhi' ja'p ji buusan na bax dhibaalh, na pu cham tu' ka bhai'. Gio dhi jam jajannulh jix dha'ram namkim na pim ti ti', pui' cham tu'p ka bhai', na gu' ja'p jup ji buusan na ampix bam bhii nax io'm bax dhibaalh. ³Gux uam totbikdam gio gux chua totbikdam na pim bia' nax io'm jix dha'ram namiik, ja'p ji buusan nax io'm jix kuukum pix ba' gam na bax konbiñ, na gu' pur cham tu' buiñor guch Gi'kora', sia ku gu' panaas jix io'm jix dha'ram namiik na pim pui' xim aa'. Aapi'm chi gu' ja'p jum aa' na pim pui' pix jup jimia' jix dhaam ja'k sia ku pim ja'x ji chi kiisaim na pim jumpadaim dhix dha'ram namkim xib na ya' bar mia'n na pai' dhuuk tum kuugalhdha'. Ja'kbui' kat ja'p ji buusnia' ji na dhi' ba' mu ja'k xi jam iabu' tai chir na pai' cham tutki, na gu' dhi' bhaan jam tulhiinchuda' gu Dios na pim dai jumpadim gux dha'ram namkim, iam gu' mi' pui'p ba ji jii pimit na jax jix aa' na pim ba' pu'ni duuji jimia' git buiñor. ⁴Daman gu jam tujuandam tuk japim pui' pu cham ja namkidha' pai'ji, sia kum alh tiix bhai' bua nam jam ixii'ndha' gio nam tu orda'. Tu' pix ja ilhii'ndha' pim, ni ji'x ku pim jix ja joi'gi'nda'. Ku ba' gu' na gu' gu Dios jix bhai' ja kee nam ge'kam ki'n tii soi'm ilhii'ñ buiñor na pim ja tulhiinchu'n, gui' ba' diilh jup bax maat na jax dhui

ja palhbuidha', ⁵sia ku pim gu' aapi'm cham tu'p jum buixdhat ge'gerkam jum taatit biix aixim tu bua na jax cham kii' ka'm nii'ñ guch Gi'kora', dai gu' na pim biix aixim tu bua na pim diilh jax ilhii'ñ. Ja'p ji buusan na pim jum gii'ñchudaim na ba' mi' dhir ja'p tu jam dooda' na jax gu sasoi' nam ja gii'ñchudat ja koodat ja kua'da', ⁶na pimit gu' ge' bam ua'tulh na pimit biix ja tulhiinchudak ba ja koi gui' nam cham tu' bhaan kuiñcha bia'kat.

**Gu Santiago nap kai'chdha' nach sap
cham jax jich aagit ti niirka' na pai'
dhuuk bha jim guch Xoi'kam**

⁷Aapi'm moo cham tu' bhaan jax jim aagit ti niirka'ñ jaduun jano' na pai' dhuuk bha jim guch Xoi'kam, Dios japim pix buiñor jix biiñak ka' cham jim o'jolhdhat. Ja'pni na jax ba' gu jaroi' no't ti ii, na gu' soi' pix jum ilhii'ndha' na ba' bha duukda' na ki'n tu kaibhaidha', mi' dhir ba' ti niirda' na pai' kabka' na ba' pik ba tu oraa', cham tu' gu mi' jotmoda' nax aa'nda' na git ba tu oraa'. ⁸Aapi'm pu'ni ip jiñ jaaduñ, cha'pim jax jum aa'nda' na cham ob pai' aajim guch Xoi'kam na pim tii xi chi niira, Dios japim pix buiñor jix biiñak ka' cham jax jim aagit nañ jax ba jam titda. Pu ka na gu' jootom ya' pix ba kiika' cham jum ilhdham, dai ji nach cham oodat pix am ti niirda'. ⁹Aapi'm jix bhai' xi chu jimda' dai. Cha'pim biix aixim jum i'iattulhdhat jum niñiokboixi'ndha', ni ku pim cham jum bhabhaaku'i'ndha', na ba' gu' cham pui' jam tiidai jam tulhiinchuda' guch Xoi'kam no't ya' ba ai. Na gu' no' pim aapi'm pu'ni ja'k pix tu jim, pui' ji jam tiida' na pim dhi' bhaan kuiñcha bia', pui' jam tiida' na pimit dhi' bhaan cham tu' mi' pui' jii na jax jix aa', ba' dai na ba jam tulhiinchuda'. Alh moo cham ji'x ka miikidha' ji gu' na ya' pix ba aaya' guch Xoi'kam, am bha mia'n

bam kiisap ji gu' na bhai' bar jimdam.
¹⁰ Aapi'm gu' mi' pui' xi jiidat ji na jax
 jix aa' jix biiñak ka' buiñor, cha'pim jax
 jim aagit sia ku jax giilhim cham bhai'
 tu jam jim xib biix aixim bhaan. Mi' pim
 pui' xi chu daa'ñchu'nda' nat jax tu ja
 jii gui' nam bijik ya ja'p bhaankamu'n
 tu a'gimik guch Gi'kora' nam pu'ñi giil-
 him jum tulhiiñaimik biix aixim bhaan
 nam tii tu a'gada' gu ñio'ki'ñ. ¹¹ Aapi'm
 ba' pu'ñi ip, na gu' aach nach ji'k ba
 ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, gammiji
 jich a'm ti niidhidhat jich palhbui'ñchu'
 guch Gi'kora' nach ba' gammijix bhai'ch
 chaatit jix jijikgim jup tui'ka' guch i'i-
 i'mda' bhaan, sia kuch pu'ñi biix aixim
 bhaan jich chulhiiñ. ¿Jax japim gi bax
 maat nat tu jii bijik gui' na Job tiigich?
 Jaiñ nat giilhim jum tulhii biix aixim
 bhaan, ku gu' mi' nat xi ñakoo sia ku
 jax giilhim jix buam tu tatda', joidham
 jix bhai' tu jii ji, gē'p jum duukam jup tu
 duu gu Dios buiñor, jix joi'ndat palhbui,
 na gu' bhaan ti niidhidhat jup tui'ka'.
 Aach ba' pu'ñi ip jiñ jaaduñ no'ch xi
 ñakoo' siach pu'ñi giilhim jich chulhiiñ
 tu' na pix bhaan, gui' dhoch palhbuid-
 ha', na gu' gui' joidham jir jix bhai'kam,
 dai pix ji no'ch jix biiñak buiñor.

¹² Gio ja'pniñ ba' moo tiip kai'chit jiñ
 jaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim tu-
 i'ñgida' git, na pim cham pai' dhuuk jax
 kai'chdha' dho na dhix dhaam bhaan
 jix maati' ka' nar pui' ka' jax na pim
 kai'chdha', piam dhi oi'ñga'n, piam sia
 gu tu' ya' kam dhi oi'ñga'n, na pim
 pui' jim aagit na dhi' ba' jam palh-
 buidha' piam ku jam tulhiiñchuda' no'
 jax dhuukat cham jir pui' jax na pim
 kai'chdha'. Ja'pji daipu' na pim pu ti'ya'
 pix na cham no' pim jix maat na cham jir
 pui'. Piam no' pim jix maat nar pui', dho
 daipu' na pim pu ti'ya' pix na jē'. Daipu'
 dhi' nax aa' guch Gi'kora' nach silhkam
 tuch a'a'gi'ñdha' na ba' cham dhi' bhaan

jich chulhiiñchuda' gatuuk no't ba tum
 kuugalh.

¹³ Gu' ba' no' moo maadit aapi'm
 cham bhai' tu jim na tu' na pix bhaan
 jum tulhiiñ, jum aa' na soi'm ilhdhai
 pu tiida' gu Dios na palhbuidha' na ba'
 mi' dhir cham kam tulhiiñdha'. Piam
 ku gu'x bhai' tu jim, ba'x jikgim jup
 tu'ii' nax bhai' tu tatda', dho gu' dai dho
 na laala'ñxi'ñdha' gu alabaa'n buiñor gu
 Dios na taxchaabgi'ñdha'. ¹⁴ Piam ku gu'
 jaroi' maadit ēē gu jax chu'm kokdai'
 na ki'n jix ka'ook, dai na ja umua'ñd-
 ha' dho guch Xoi'kam jiigi'ñdham gui'
 nam ji'k bijik dir ba ti jiigi'ñ nam tu
 daa'ñxidha' buiñor gu Dios na dua'ñd-
 ha' xi juulhdhai am palhiip gu asait.
¹⁵ Dua'ñdha' dho guch Gi'kora' no' mit
 biix ja jujur ki'n soi'm ilhdhak buiñor
 tu daa'ñxi, tu ua'ñdha' ip no't tu' bhaan
 jum ua'tulh buiñor. ¹⁶ Pu'ñi ja'k jum aa'
 na pim duiñchu'nda'ñ jaaduñ. Xi chu a'-
 gat japim xi chum ua'ñdhat maa'n ñi'ook
 xip bua't no' pimit tu' bhaan mam ua'-
 tulh dai aapi'm jam bui, na ba' gu'p jam
 kēēkē' gu Dios na pim pai' dhuuk pu'ñi
 soi' ba titdada' na pim tum daa'ñxi'ñdha'
 biix ji'ma'n na jam dudua'ñdha' no't ba
 ji jam ai gu jax chu'm ko'kdai', sia gu jam
 i'ii'mda' bhaan. Na gu' gu jaroi' no' moo
 mi' pui' xi dhuñchu' na jax ja'k moox aa'
 guch Gi'kora', bixchu'x bhai'm duukam
 jix bhaai' na pu tu duñia' bhaankamu'n,
 na gu' kēēkē' na pai' dhuuk mui' ba
 taanda'. ¹⁷ Ja'pni na jax gu Eliiyas gui'
 na bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik
 guch Gi'kora'. Jaiñ na tii pui' pix jup jir
 tu'm kat na jax aach, cham tu' mu pai'r
 tu'p tu'm da' kat. Tii' na kēēkē' gu Dios
 na pai' dhuuk taanda' gu tu', na gu'x
 mat ka' na mi' pui' jimda' na jax jix aa'.
 Jaiñ jano' nat soi'm ilhdhat pu tii'n gu
 Dios na cham tu duukchuda' baik oidha'
 daman taak mi' na ji'x jir Israel. Pui' dho
 ji chu buus, kai gu Dios nat ji'k jax tii'n.
¹⁸ Gio mi' dhir nat xi buus gu ja'kbui'

baik oidha' daman taak, gio soi'm ilhd-hak pui'p xi chii'n gu Dios nax bhaai' na ba tu duukchuda'. Pui' giop ji chu buus, giop ba duu'n mi' na ji'x jir Israel na mit ba' giop ba ti i'sa gu ja'tkam. Pu'ni ip ba' aach no'ch moox biiñak buiñor guch Gi'kora'.

¹⁹Gu' ba' no' moo jax dhuukat jaroi' maadit cham tu' kap jim buix buiñor gu Dios, no' gu' maakam pix ba tui'dhi' na

jax cham pui' ja'k aa', ba' no't gu' jaroi' maadit jix joi'ndak tiigik guguux na gio mi' pui'p ba jimia' na jax jix aa' gu Dios, ²⁰dhi' gɛ'kam ki'n jix bhai' ba duñia', na gu' guguuxdhaimii na jax ja'k dui giop bax biiñak ka' buiñor guch Gi'kora', ba' biix pu tu uañdha' ip gio gu Dios na ji'k ua'tulhdharga'n. Mi' dhir ba' cham tu' mu ja'k ka bhiichgida' na pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha' git.

GU BHPF' KAM UA'NA'N GU

PEEGRO

Na mui' ba ja ñio'kdha' gu Peegro guch Xoi'kam jiigi'ndham

1 Aa' Peegro na' jir nobii'n guch Xoi'kam, ya' dir mu tu jam ua'ñi'ñ iñ aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim mummu ja'p oi'dha' mui' kap na pai' jai' dippir bhaan bipio', pui' na jax aapi'm jiñ jaaduñ na pim mummu ja'k oi'dha' na pai' Ponto dibiir bhaan bipio', gio aapi'm na pim mummu ja'k jup oi'dha' na pai' Galaasia dibiir bhaan jup bipio', gio ba' moo aapi'm ip na pim mummu ja'k oi'dha' na pai' Kapadoosia dibiir bhaan bipio', gio ba' aapi'm na pim mummu ja'k oi'dha' na pai' Aasia dibiir bhaan jup bipio', gio aapi'm na pim mummu ja'k jup oidha' na pai' Bitinia dibiir bhaan bipio'. ² Nat gu' bijik dir pu chu'm ki'n jam a'm ti tii gu Dios na pim pu'ni ti jii'ndha' buiñor gu Maraa'n jich Xoi'kam, gio ba' nat biix ji'ma'n jam tajaan gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mdaga'n na pim ba' kaichgit mi' pui' xi bhiichgida' na jax ja'k jam jurtudidha', gam na jam mattu'nka' nat guch Xoi'kam tu jam ua'ñ gu jam ua'tulhdhara' jano' nat pai' dhuuk jaax gu i'ra'n bhai' bhaan gu kuruus na mit sissapa, na pim ba' mi' dhir cham tu' ka ua'tulhdhix ka'. Ja'pni, moo git ba' gu Dios pix jam a'm ti niidhidha' na pim ba' gammiji cham tu' bhaan jax jim aagit jix jijikgim jup tui'ka'ñ jaaduñ.

Nach jax ja'k dui mai'chia' gux kii'p jum duukam na cham jax jum bua

³ Ja'p moor ge'kam ji gu Dios jich Gi'kora' gui' nat bha joot gu Jesus jich Xoi'kam ya' dhi oi'nga'n, tu daanda' ich buiñor jiñ jaaduñ na gu'r jix bhai'kam.

Tii' nat jix bhai' duu nat xich joi'ndak tuch ua'ñ guch ua'tulhdhara' nach jix u'ua'tulhdhix kat, nat tuch ñamkix guch Xoi'kam jano' nat muukik duadik giop bam mu dir koi'nga'n tir na mit pai' tii yaas. Ba' xib ja'p ji buus na chich giop ba maaxir nach ji'k ba ti jiigi'ñ buiñor, xib ba' gu' dai ji nach jix bhai'ch chaatit pix am ti niirda' nach a'm tu bi'ya' gui' nat tuch iimchuda gu Dios, ⁴ nap kai'ch na saak jich makia' gatuuk gu ge'ger jup tum duu'nkam no' chich bhammi ba ai na pai'p tu'ii', gui' na cham ji'xdha' jax jum duña' ni gu cham pai' dhuuk kilhi-i'ñchai nai' ji dhibaa'. Ka git na gu' pui' ji chu buusnia' na' jax jam titda, ⁵ na pim gu' biix jam jujur ki'n bax biiñak buiñor gu Dios, ge'kam ki'n jam a'm ba ti niidhim ba' gu xib. Ba' jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n, dai na ba jam baidhika'x dhaam na pim pai' gammijix jijikgim bap tui'ka', cham tu' mu ja'k na pai'r tu tulhiñara'.

⁶ Ba' aapi'm dhi' ki'n jix bhai' pix bam taat ka'ñ jaaduñ na pim ba tu iimchudhix, cha'pim kuu' jimmida' sia ku ji'x cham bhai' tu jam jim tu' bhaan. Mui' pim xix biiñak ka' buiñor guch Gi'kora' na gu' gatuuk joidham jix bhai' tu jam jimia'. ⁷ Na gu' dhi' cham pik jir tu' sia ku pim jum tulhiñ tu' na pix bhaan, na gu' bhaan pix jix maati' ka' no' pim moo tu' silhkam biix jam jujur ki'n jix biñak buiñor guch Gi'kora'. Ja'pni na jax ba' jia gux uam totbikdam nax dha'ram namiik, nam gu' xi mimi'ndha' tai chir nam mi' pix mamtida' no' moor di' gux kii', piam ku gu' gui' na cham pik tu' bhai'. Aapi'm ba' pu'ni ip jiñ jaaduñ, mi' pix bhaan jix maati' ka' no' pim moo silhkam jix biiñak buiñor guch Gi'kora' no' pim pu'ni tu' bhaan jum tulhiñ. Ba' no' pim pur maa'n na pim jax jix biiñak, ja'p ji buusnia' buiñor gu Dios na pim aapi'm jir di' gui' nax dha'ram namiik. Jix io'm tu' ka'm jam ilhi'ñ gu Dios,

cham tu' pui' na jax gux uam totbikdam, na gu' dhi' pui' pix jup jum xichui'd-ha' saalhiom. Ba' jano' na pai' dhuuk ya' ba aaya' guch Xoi'kam, joidham pix jix bhai' jam tiidai jam baidhika' buiñor, na gu'x mat ka' na pim aapi'm gammijix bi-ñak kat buiñor sia ku pimit jum tulhii.

⁸ Na pim gu' aapi'm buiñor ti jii'ñd-hat tu' ka'm niidhat guch Xoi'kam mi' pui' ba jiim na jax jix aa', sia ku pimit cham tu' maaxik tiigik na ya' xi oil-himik. Jix maat iñ na pim biix jam ju-jur ki'n jix biiñak buiñor, sia ku pim jix maat na cham tu' ya' kap tu'ii' dhi oi'ñ-ga'n bhaan, gam na pim ge'kam ki'n jix bhai'm taatit buiñor jix jijkigim jup tu'ii' na pu cham bhaai' na pim jax xim buada' ni na pim jax xi chitdada', ⁹ na pim pui' xim aa' nat ge'kam ki'n jix bhai' ba duu nat tu jam uañ gu jam ua'tulhdhara' na pim ba' mi' dhir cham tu' kam tulhi-iña', dai na ba jam baidhika'x dhaam nat pai' tu jam iimchuda. Pui' ku pim chi ba' cham jax jum aagit mui' xix biiñak buiñor biix jam jujur ki'n sia ku pim jum tulhiñ tu' bhaan.

¹⁰ Na gu' gui' nam bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, pui' tu a'gimik am gio na mit pui' tu ua'nak na sap pu'ñi jax chu'm tanoolh jix joi'ndat jam tiigii gu Dios tu jam uañdha' gu jam ua'tulhdhara' na pim ba' cham jum tulhi-ña' gatuuk. ¹¹ Diilh guch Xoi'kam pui' ja'k ja jurtu'nka' gui' ji' nam bhaanka-mu'n tu a'gada' gu ñio'ki'ñ jano', na ji'k jax tu duña' no't pu'ñi ya' ba ai dhi oi'ñ-ga'n bhaan, gam na jax ja'k jum tulhi-iña' ja a'mkam na ba' mi' dhir jix io'm ge'kam ki'n ba daasa' guch Gi'kora'. Tii ba' xim ga'ngada' am ja jujur am bhaan nam jix maachik ka' na jaroi' ba' pui'r jich Xoi'kam ka', na pai' dhir buusni ba' pui' ba ja palhbuidha' gu ja'tkam, gam na pai' dhuuk ba' pui' tum duña' gu pui' na jax ja jurtu'nka' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda'. ¹² Ba' diilh gu Dios ba ja

mattuda gui' ji' nam bhaankamu'n tu a'-gada' na cham tu' jano' pui' tu kuugal-hdha' na pui' tu ja uañdha' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam nam pai' dhuuk mi' kapup oipoda' gui'. Ja'pji sap jix io'm gatuuk ji na ba' pui' ba tu kuugalhdha', xib bak ba' nach pai' dhuuk pu'ñi ya' ba oipoda' aach. Jaiñ, pui' dho ba tum ku-ugalh ba' xib na mit ji'k jax tu ua'nak gui' ji' nam bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik guch Gi'kora'. Ya' dho eek guch Xoi'kam pui' xi chu duuk nat tu' ki'n bha jii. Xib ba' dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook nai'p ba tum a'gichu' na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, nat ji'k ja a'm ta-jaa gu Dios gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mdaga'n gui' na ja a'm tajaanixchu'-dat gui' nam bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik, na ba' ja mattudidha' nam jax ja'k tu a'gada', piam nam ki'n machia' gu tu' no'm jix maachik sia moo jax jix xi-jai, nam sia gu noonbi'ñ gu Dios cham ji'xdha' machia' siam tiix maachik.

Gu Peegro nap kai'chdha' nach sap jix chu uañ kir bap tui'ka' na jax gu Dios

¹³ Ba' aañ jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ na pim siamri mi' pui' xi jiimit na jax jix aa' guch Gi'kora' pix am ti niirda' jano' na pai' dhuuk ya' aaya' guch Xoi'kam na ba' mi' dhir ba jam makia' gu ge'ger jup tum duu'nkam nat jam iimchuda gu Dios na jam makia'. ¹⁴ Cha'pim mu ja'k bhaan ka titii'ñchoka' gu tu' ya' kam dhi oi'ñ-ga'n na pim jax tu buimik jano' na pim chakui ti jii'ñdhat buiñor guch Xoi'kam, na pim gu' aapi'm xib bar maamra'n gu Dios. ¹⁵ Gu' ja'pji dai ji na pim pix bhaan ji baapmigia' na pim mi' pui' xi jiimda' na jax ja'k moox aa' guch Gi'kora' na pim ba' pu'ñi duujix chu uañ kir bap tui'ka' ja'p na jax gui' nat jaroi' xi jam joi'ndak jam a'm ti tii na joidham jix uañ. ¹⁶ Na pim gu' bax maat na jax jum kai'ch gu ñio'ki'ñ mi' pai' u'uan ta'm na tu ua'ñix nap jum kai'ch bo: "Joidham japim jix

chu uañ kir jup tui'ka' ja'p na jax aañ nañ joidham jix uañ.”

¹⁷ Gu' ba' gu xib jum aa' na pim siamri soi'm ilhdhat mi' pui' xi jii'mda' na jax ja'k jix kii' ka'm nii'n gu Dios, gui' na pim pui' ba iim xib nar jam Gi'kora', na pim ya' kapup dudua dhi oi'nga'n dhi jam tutku' bhaan, na ba' jam baidhika' jix dhaam ja'k. Na gu' gui' cham ji'xdha' jaroi' joi'nda' no'x maat nat cham mi' pui' jii na jax jix aa' jano' na pai' dhuuk jum aaya' na ja aagi'ndha' biix gu ja'tkam nam tu' jax buimii nam dud-uakat. Biix ji na mi' pui' xi ja tiida' nam silhkam kuiñcha bia' na mit cham mi' pui' jii nat jax tu daasak, cham tu' na gu' ji'k ba'p jix ja joi'gi'nda' sia ku mit cham tu' ka'm tii. ¹⁸ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ cham pu chu't, tu' ka'm japim xi ñiidhat gu Dios, nat gu'x bhai' ba duu nat tuch uañ guch ua'tulhdhara' nach buam pix tu jimdat nam jax tu jimdat guch bopxi kat gam jich kukuulsi kat, nat bha joot guch Xoi'kam na ya' tuch ñamkixdha' ki'n gui' nax io'm jix dha'ram namiik, cham tu' ki'n gu tu' ya' kam dhi oi'nga'n na sap pik ba' pui' tiix dha'ram jup namiik, pui' na jax gux uam totbikdam gio gux chua totbikdam na nai' pix jim xichui'dha' mikkat. ¹⁹ Gu' ja'pji gu i'ra'n guch Xoi'kam nat jaax bhaan gu kuruus nax io'm jix dha'ram namiik nat ki'n tuch ñamkix nach jix u'ua'tulhdhix kat, na mit mua sissapak kuruus ta'm na ba' mi' dhir pu'ñi duuji tuch uañdhix ka' guch ua'tulhdhara'. Ja'p jum duu na jax maa'n gux kii'x dhuakam gu kasnir nam ba makgirta' bhaan gu sasoi' mimii'ñkar. ²⁰ Gu Dios bijik dir na chakui ya'r oi'nga'n ka' pu pu chu'm ki'n dai jia guch Xoi'kam na sap ba' pu'ñi bha jimii ya'ch a'mkam jum tulhiina' na tuch ñamkixdha' nach jix u'ua'tulhdhix, nach ba' mi' dhir cham mai' ka suulhgia'. Dho jaiñ, pui' tum duu dho, ya' dho xi eek pui' xi chu kuugaldh-

hak. Ja'p moo joidham iam, tii' na gu' jano' pik nach pai' dhuuk ya' ba oipo aach, jix bhai' tuch jii dho gu', nat gu' ba tuch uañ gu Dios guch ua'tulhdhara'. ²¹ Jix bhai' duu dho guch Xoi'kam nat tuch ñamkix, nach gu' mi' dhir ba' pu'ñi duuji dai gu Dios pix buiñor bax biiñak ka', gui' nat jaroi' dua'ñdhak giop bamii' guch Xoi'kam mu dir koi'nga'n tir na mit pai' tii yaas gu ja'tkam xi mu'aak nat ba' mi' dhir jix io'm ge'kam ki'n ba dai bhammix dhaam. Ba' xib dai gui' pim pix buiñor jix biiñak kat ti niirda' na pui' tu kuugaldha' nat jax tuch dhaaxdhak.

²² Na pim gu' aapi'm jix chu uañ kir ba'p tu'ii' ba' xib, na pim gu' keeket gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios mi' pui' ba bhiichu' na jax jix aa' ti jii'ndhat buiñor guch Xoi'kam, nat gu' ba tu jam uañ gu jam ua'tulhdhara', gio na pimit ba maat na pim jax ja'k dui jix bhai' kai'chit xim jajoi'gi'ndat tu oi'ñka' biix ji'ma'n gammiji. Ba' dhi' pu'ñi ja'k japim duiñchu'nda' gammiji nabap tanoolh, cha'pim tu' bhaan jum kokdada', gu' ja'pji na pim joidham jix bhai' kai'chit jix bhai' xim ti titdat xim ja joi'gi'nda' ji biix ji'ma'n biix jam jujur ki'n gio na pim ji'x jup jum taat. ²³ Na gu' aapi'm na pim mi' pui' ba jiiim na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, ja'p ji buus na pimit giop ba maaxir gu jam i'ii'mda' bhaan, cham tu' gu ya' maaxik na jax na pimit pai' dhuuk maaxir dhi tuuku' bhaan. Gu ja'pji na pim mi' pui' ba jiiim ji na jax jix aa' guch Gi'kora' na jax bam kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ, nat gu' ba pataasa gu jam i'ii'mda', cham tu' pui' ja'k ka tu jim japim na pim jax chu jimdat. Ba' dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios na pim kaichgit mi' pui' ba jiiim, cham pai' dhuuk jum pataasa' ni ku cham pai' dhuuk jugia', gammiji ya' pui' pu tu daaxix ka' na jax ba tu ua'ñix.

²⁴ Pui' na jax ba tu ua'nix maa'n kap gu ñio'ki'n gu Dios nap jum kai'ch:

Bix na ji'k gu ja'tkam ja'pni pix ji buan am na jax gu sai' na mu ja'p tuut.

Ba' nam pai' dhuuk bar ge'gerkam ka', ja'p pix jup ji buanda' am na jax gu yooxga'n.

Ba' na pai' dhuuk bhaatai nai' ji gokia' gu sai',

bix gu yooxga'n pix cham pai' matgilhia',

na gu' ba gokia' gu toona'n.

²⁵ Pu'ni ip gu ja'tkam ya' dhi oi'nga'n, alhio pix nam ya' oipoda',

gu' matgam gu ñio'ki'n gu Dios cham pai' dhuuk jugia' ji,

gammiji ya' pui' pu tu daaxix ka' nat jax ba tu dai na tu aagix ka',

ni ku cham pai' dhuuk jum pataasa'.

Ba' dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam na jax jir tu'm kam na xib mui' kap tum a'gichu', jir di' pix gu ñio'ki'n gu Dios na gammiji pui' pup tu aagix ka'.

2 Ba' aapi'm jiñ jaaduñ, mi' pim pui' xi jiimit na jax jix aa' guch Gi'kora', cham tu' na pim pui' pix xim tiitgat na pim jir jich Xoi'kam jiigi'ndham pu cham tu' ka'm ni'ndha' na jax jix aa', sia ku pim gu' pui' ti xi chu bua nam jax ja'k bhaan pui' jam ilhii'ndha' gu ja'tkam na pim jir jich Xoi'kam jiigi'ndham. Gu' ja'pji na pim silhkam tu' ka'm ni'ndha' ji. Cha'pim bix aixim jix buam jum duukam kap tu buada', ni ku pim cham jum i'iatgi'ndhat, silhkam japim tu a'gada'. Ni ku pim cham tu' ka' jii-gak ka' maa'n no' tu' bia', gam na pim cham nai' ka tu a'gada'. ²Gu' ja'pji dai ji na pim joidham bax maachik ka' na jax pik ja'k jix aa' gu Dios na pim tu-i'ngida', na pim ki'n joidham jix kok-ba'n ka' gu jam i'ii'mda' bhaan, ja'p na jax gu a'aalh gui' nam kia'pix maaxilhia' nam gu' joidham gammiji pix kax xi'iik ka'. Pu'ni ip aapi'm jiñ jaaduñ, mui' pim

xi gaa'nchu'nda' na jax pik ja'k jix aa' guch Gi'kora' na pim ba' cham mu ja'k ka bhiichgida' na pim pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha' git, ³no' pim dho ji moo baabui' pui' bax chu maat na joidham jir jix bhai'kam gu Dios piam ku gu' cham.

Guch Xoi'kam na ja'p ji buusan na jax maa'n gu jodai gui' nax io'm jix kii'

⁴ Mui' pim xix biiñak ka'x io'm buiñor guch Xoi'kam jiñ jaaduñ, na gu' gui'x io'm jir ge'p jum duukam buiñor gu Dios, pui' kut ba' ge'kam ki'n bhaan ti tiigik bha joot ya' dhi oi'nga'n. Gui' ja'p ji buusan jia na jax maa'n gu jodai gui' nax io'm jir jix kii' na mit tu' pix ilhdhak ja'p xi dhuuk gu ja'tkam cham kiigalhdhak. ⁵Ba' aapi'm no' pim moo bix jam jujur ki'n ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam, gu Dios pu chu'm jup jam duña' na jax gu jodai gux kiki' joidham, mi' dhir ba' ki'n kiisa' gux abhaar gu chiopga'n. Piam na pu chu'm jup jam duña' na jax gui' nam mi'r ge'gerkam ka' jax chu'm chiop, nam mi' oipot tu makgirxi'ndha' gu Dios gam nam tu kubhioñxi'ndha' na gammiji gui' na joidham jix kiigalhdhidha'. Aapi'm pu'ñip ji bubuakia'n jaaduñ no' pim moo pix bhaan ji baapmigim na pim mi' pui' jiimit jix biiñak buiñor guch Xoi'kam nar ge'p jum duukam buiñor gu Dios, ⁶pui' na jax bam kai'ch mi' pai' u'uan ta'm na pai' tu ua'nix gu ñio'ki'n gu Dios nap jum kai'ch:

Maa'n jañ mu jootsa' gui' nañ a'mkam ja palhbuidha' gu Sion oi'nkam nar ge'p jum duukam aañ jiñ bui.

Gui' ja'p ji buusan na jax maa'n gu ge' jodai nax io'm jum aa' nam mi' daasa' gu bhibhii'nbakchadam nam pai' bhaan jum o'to'nka' gu jai' joodai.

Ba' gu jaroi' no't soi'm ilhdhak ti jii'n buiñor,

ge'kam ki'n jix bhai' ba tu jimia' gio nañ
ba palhbui'ñchu'nda' gammiji.

⁷ Aapi'm dho pui'p bax maat nar ge'p
jum duukam gui' ji' na ja'p ji buusan na
jax gu jodai gux kii' joidham, na pim gu'
ba ti jii'gi'ñ buiñor biix jam jujur ki'n.
Gu' ba' gui' nam ji'k cham kiigalhdat
cham ti jii'gi'ñ buiñor, dhi' bhaan pix pui'
ba tum kuugalhdha' nat jax tum ua'nak
bijik nap jum kai'ch:

Gu jodai na mit mai' tii xi buak gu
bhbihii'ñbakchadam,
xib mi' daa na pai'x io'm jum aa' nam
bhaan jum o'to'n gu jai' joodai.

⁸ Gio jumai kap ja'pni'p jum kai'ch ip:
Dhi' ji' dhi jodai bhaan jutbui ia'lhia' am
gu ja'tkam.

Maaxik dho pui' ba ji buusan nam ba ia'l-
hix jutbuk bhaan dhi jodai gui' nam ji'k
cham tu' ka'm nii'ñ guch Gi'kora', na gu'
dai na ba ja tulhii'ñchuda' gatuuk nam
cham ti jii'ñdha' buiñor guch Xoi'kam na
tii tum a'ga gu ñio'ki'ñ. Dhi' ba' pu'ñi
ja'k ja bi'chulhi'ñ.

⁹ Aapi'm nat gu' xi jam joi'ndak jam
a'm ti tii gu Dios na pim ba' pu'ñi tu'
ka'm niidhat mi' pui' jii'mda' na jax jix
aa' na ba' jam a'm ti niidhidha', gio na
pim ba' pui' bar tuutu'm ka' na jax gui'
nam mu ja'p tu juanda' chiop bhaanka-
mu'n gu Dios, gam na pim sap ba' joid-
ham jix chu uañ kir bap tui'ka' gammiji
na jax gui', na pim gu' mi' pui' jii'mda'
na jax jix aa'. Pu chu'm ki'n jam a'm ti
tii ip gu Dios jiñ jaduun na pim joidham
tu' ka'm niidhat nai' xi jimia' biix kap na
pim tu a'gapu' gux bhai'm kai'chdham
ñio'ki'ñ na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam,
na pim ja aa'ñdhidha' gu ja'tkam nat
gui' xi jam joi'ndak jam boosolh mu dir
jix chu tukgam tir na pim pai'p tu't, na
pim ba' mi' dhir pu'ñi joidham jix chu
maax kir bap tui'ka'. ¹⁰ Na gu' jano' na
pimit chakui ti jii'gi'ñdhak buiñor guch
Xoi'kam, cham tu' jam a'm ti niidhat gu
Dios, ni ku cham pai' xi jam joi'gi'n-

dat. Gu' matgam xib na pim ba kaichu',
ge'kam ki'n ji na jam a'm ti niidhidhat
xi jam joi'gi'n, na pim gu' buiñor bap tu-
i'dhi' mi' pui' jii'mit na jax jix aa'.

Nach jax ja'k bhaankamu'n tu juanda' gu Dios

¹¹ Ja'pniñ ba' moo tiip kai'chit jiñ
jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, na pim gam-
mijix bhai' pix jum taat ka', na pim gu'
cham xiim ba jimia' maakam ja'k na pai'
joidham jix chu abhaar. Na gu' xib ja'p
ji buusan na pim ya' pix ja'p bhiichu'
dhi oi'nga'n bhaan, ja'p na jax pai' no'ñ
cham jir mi' kam. Pui' ji buusan na pim
cham tu'r ya' kam dhi oi'nga'n, ba'm aa'
na pim siamrix bhai' xi chu jimdat na jax
jix kii' ka'm nii'ñ guch Gi'kora' na pim
ba' jimia' jix dhaam. Cha'pim pui' ja'k
jup tu jimda' nam jax tu jim gu ya' kam
dhi oi'nga'n nam cham tu' ka'm nii'ñ gu
Dios. Xi ñakoo'nda' pim sia ku pim tii
pui'p jix chu duñiik. ¹² Jix bhai' pim xi
chu jimda' na jax jix aa' gu Dios mi'
ja bui gui' nam cham ti jii'gi'ñ buiñor
guch Xoi'kam. Na ba' jano' na pai' dhuuk
jum aaya' na ja aagi'ñdha' gu Dios biix
gu ja'tkam nam tu' jax buimii nam dud-
uakat, ba machia' am na pimit aapi'm
silhkam tu' ka'm tiigik guch Xoi'kam,
nam gu' xi jam nii'ñdha' na pix jix bhai'
jam tiidai jam aichdha' na pai'p tu'ii'.
Ba' dai nam ba ge'kamtuda' gu Dios, sia
kum gu' xib ka xi jam bhaamki'ñ nam
jam nii'ñ na pim maakam pix tu jim na
jax cham ja ko'raar.

¹³ Jam guguuxi'ñ iñ ip jiñ jaaduñ na
pim tu' ka'm xi ja niidhat gu ge'gerkam
ya' kam dhi oi'nga'n, pui' na jax gux
io'm ge'kam Rooma kam. Pu'ñi ja'k jix
kii' ka'm nii'ñ gu' gu Dios na pim tu'
ka'm ja nii'ñdha' gu ge'gerkam. ¹⁴ Sia
gui' pim tu' ka'm ja niidhat nat jix
kakai' ki'n mu ja'p ja darai jam bui na
ge'ger jir kikcham na ba' bhaankamu'n
ja silhka'nda' gu ja'tkam, gio nam ja tul-

hiiñchu'nda' gu ji'k nam buam pix tu buada' na jax cham jir am. Dai ba' gui' nam tu' ka'm ti niidhat jix bhai' tu jimda'x kiki' ja'tkam ja bia'ka' am. ¹⁵ Na gu' guch Gi'kora' pui' ja'k jix aa' na pim tu' ka'm ti niidhat jix bhai' xi chu jimda' na jax ja'k jir am, nam ba' cham tu' bhaan jax jam a'gada' gui' nam cham tu' ka'm ti nii'n. ¿Jax jam gi bia' nam ba ji chi'ya' jam biibhi' dhir no' pim gu'x bhai' xi chu jim?

¹⁶ Ku pim ji gu' cham pik moo ja'p xi' pik jup ka xim ua'tulhi'ndha' ji jiñ jaaduñ na pim pui' jim aagit na gam-miji tu jam uañi'ñka' guch Xoi'kam nat ba tu jam namkix bhaan gu kuruus, gu' ja'ppi na pim jix bhai' ba tu jimda' ji ya' dir ja'p ja'k, dai na pim jix bhai'm taatit bhaankamu'n ba tu juana' gu Dios. ¹⁷ Soi'm ilhdhat japim tu' ka'm xi niidhat gu Dios, sia gux io'm ge'kam Rooma kam nañ jax ba jam titda biipi', sia gui' nam jir ja'ppix ja'tkam nam cham ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam, gam sia gui' nam bar jich Xoi'kam jiigi'ndham japim jix ja joi'ndat ja palhbuidhat ki'n gu tu' na ja a'm jum aagaidha'.

**Gu Peegro nap kai'chdha' nach
ja'xbui' pui'p xich chulhiin'dha' nat
jax jum tulhii guch Xoi'kam**

¹⁸ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim nai' ja'p jir tujuandam, jam guguuxi'n in ip na pim tu' ka'm xi ja niidhat gui' na pim ja bui tu juan. Mi' pim pui' xi dhuñiidhat jax ña jam tiidaidha', sia ku cham pik jir kii' maa'nkam gu jaroi' na pim buiñor tu juanda' no' cham jir jix bhai'kam. Cham tu' na gu' moo dai no'r jix bhai'kam na pim ba'x bhai' tu juañxi'ndha', ja'ppi sia ji no'r jax chu'm. ¹⁹ Cham jax bua sia kum jam tulhiiñchu'n, na gu'r joidham aach jich bui nach ba ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam no'm pu'ñich chulhiin'chu'n ja'p pix sia kuch cham tu' jax bua gu tu' nar jix

buam jum duukam, dai nach jix bhai'ch chaatit mui' xix biin'ak ka' pix buiñor gu Dios. Gui' diilh jich guguuxi'ndha' na ba' cham pik moo jax xi chu tatda' ka', na gu'ch a'm ti niidhat jup tu-i'ka', gio na gu'x mat ka' nam ja'p pix jich chulhiin'chu'nda'. ²⁰ Gu' ji no' chich gu' diilh tu' jax dhuu nar jix buam jum duukam, ¿jax jach dhuix bhai'ch chaatit tu nakoo'nda' no' mit pu'ñi bach chulhiin'chuda, no' chich gu' diilh cham am ji buak ja bui? Pui' pix chu'm jich a'm bam aa'nda' gu', nach gu' bach ua'tulhdha'. Gu' ji no'ch gu' ti moo cham tu' jax bua gu tu' nar jix buam jum duukam, no' mit bhai' jich chulhiin'chuda, dhi' ji' ji nax abhaaruix buiñor gu Dios, jix bhai'm taat ka' ip no'ch aach cham jax jich aagit xi ñakoo' no'm pu'ñi bach chulhiin'chu'n. ²¹ Pu'ñi ja'k aa' nach tui'ngida'n jaaduñ, mi'ch pui'p xi chu daa'ñchu'nda' nat jax jum duu guch Xoi'kam jano' nat jum tulhii jich a'mkam, nat gu' xich joi'ndak ba tuch uañ guch ua'tulhdhara'. Dai ba' nach pu'ñi mi' pix pui'p ji bhiya' nat jax tu jii gui', ²² nat cham pai' dhuuk tu' bhaan jum ua'tulhdhak, ni nat cham pai' dhuuk iatda' tu a'gak, silhkam tu ja a'gi'ndha' gu ja'tkam. ²³ Jaiñ na gu' jano' na mit mi ja'p daasak giilhim titdaimik na jax aa', gam nam giilhim ai'chuxd-himik, cham pai' jax kai'ch, ni kut iam mu dir bha ja'k giilhim bhai'p ja ti'i'n na jax aa', mi' pix ji na pu tu'ii'. Gio na mit pai' dhuuk bhai' ji chulhiin'chuda, na mit bhai' ji giiimi, cham pai' jax xim bua na git xim palhbuidha', ni ku pai' xim o'to'n, daipu' na soi' xim ilhii'n buiñor gu Dios bhammi ja'k jix dhaam na pai'p tu'ii', na jaroi'x bhai'x maat no' kuiñcha bia' ka' ba' cham. ²⁴ Guch Xoi'kam dho ba' ti bhiik biix guch ua'tulhdhara' jano' na mit pai' dhuuk pu'ñi xi chulhiin'chudaimik gu ja'tkam ba siss-apa kuruus ta'm, nach sap ba' mi' dhir cham tu' ka u'ua'tulhdhix ka', nat gu'

biiχ bhammi ja'k ji bii tukgaran guch Xoi'kam guch ua'tulhdhara'. Xib ba' dai nach pix bhaan ji baapmigia' nach mi' pui' xi jii'mda' na jax jix aa' nach tui'ñgi-da'. Guch Xoi'kam pui' kai'ñkam pix jum tulhii jia jich a'mkam nach ba' aach ba duduadhia' nach jix kako'k kat ki'n guch ua'tulhdhara', na ba' mi' dhir jich a'm ba ti niidhidha'. ²⁵ Nach gu' aach ja'pni pix tu't na jax gu kakaasnir no' cham jaroi' jai'ch na ja bipia'da', nam gammiji pix cha'tak jii'mda', jai' ja'p ja'k gio jai' ja'p ja'k. Gu' matgim xib bax maat ich ji na jaroi'r jix kii' bipia'dam, guch Xoi'kam dho nach jaroi' buiñor ti jii'ñdhat bax biiñak. Gui' ji na ba'ch a'm ti niidhidhat jich nuukdaim nach ba' gammijix jii'kgim bap tui'ka', nach gu' cham tu' mai' ka suulhgix.

**Nam jax ja'k tu't tu oi'ñka'
gui' nam jir jum bipnagim**

3 Gio aapi'm u'uub jiiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim ti bipna', jam guguuxi'ñ iñ ip na pim siamri tu' ka'm xi ja niidhat gu jam bipna' na pim maap tu oi'dha', na ba' gu' no'm jax dhuukat jai' dhít cham ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam, saalhiom bhai' ji chí jii'ñdha' am, dai nam xi jam nii'ñdha' pix no' pim aapi'm joidham jir jix bhabhai'kam ja bui. Cham pik jum aa'nda' ba' na pim gammiji tu ja a'gi'ñdha' gu ñio'ki'ñ gu Dios, ² daipu' nam xi jam nii'ñdha' pix na pim aapi'm joidham jix bhai' tu jim na jax ja'k jix abhaaruix, gam no' pim joidham tu' ka'm ti nii'ñ. Mi' dhir ba' pui' jim aaga' am na bak gu'r joidham ji no'ñ ba ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam. ³ Gio ba' na pim pai' dhuuk jum iamtu'nda', cha'pim pik moo ja'p jix a'bhar tim titii'ñdha' gu jajannulh na jax chu'm jix dha'ram namiik, am buixim japim pix jix bhai'm buada'. Sia na pim jum gaxbuda', ja'xchudhix kam pix, cham tu'x io'm jix bhai', ni ku pim cham pik tu baapasda'

gui' nax io'm jix dha'ram namiik nar jix uam totbikdam. ⁴ Gu' ja'pji gu jam i'i-i'mda' bhaan ji na bii'pi'm aa' na pim jix bhai'm duuka'. Ja'p ji buusnia' na pim gammijix a'bhar tim ti'ii'ñka' gux dha'ram namkim na pu cham jax jum bua, na pim gu' gammiji soi' pix jum ilhdhat mi' pui' jii'mda' na jax jix aa' guch Gi'kora'. Ba' mi' dhir dai na jam a'm ba tajaanixchu'nda' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' na jam guguuxi'ñdha' na pim ba' gammiji cham tu' bhaan jax jim aagit jix jii'kgim jup tui'ka'. Dhi' ji' ji nax io'm jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ⁵ Gui' nam bijik ya' oipimik gu u'uub nam pu'ñi buiñor ti jii'ñdhat guch Gi'kora', pu'ñi ja'k tu jimdat am ji nañ jax ba jam titda, nam gu'x io'm mi' pui' jii'mda' na jax jix aa' gu Dios. Cham pai' tu'x io'm jix bhai'm duuka' am, am buixim pix, gio nam joidham tu' ka'm ja nii'ñdha' gu ja bipna', cham tu' nam pu tu duñi-idha' nam diilh jax ilhii'ñdha'. ⁶ Pui' na jax gui' na Saara tiigich, jaiñ na joidham tu' ka'm nii'ñdha' gu binga'n Abraam nam maap tu oi'ñka', ge'kam tugi'ñ xi iimit, na gu' gampai' pix jum ilhii'ñdha' buiñor, cham pai' tu' na diilh ge'kam jum taat ka'. Aapi'm ba' pu'ñi ip u'uub jiiñ jaaduñ, tu' ka'm japim xi ja niidhat jix bhai' xi chu jimda' ja bui gu jam bipna'. Mi' pim pui' xi chu daa'ñchu'nda' nat jax chu jii bijik gu Saara na ba' ja'p ji buusnia' na pim jir maamra'n, na pim gu' pui' ja'k jup xi chu jimda' nat jax tu jii. Ba' no' pim pu'ñi ja'k duiñchu' nañ jax jam titda, cham pai' dhuuk tu' bhaan jix chotdon ka' pim ja bui gu jam bipna', na pim gu' tu' ka'm ja nii'ñdha'. ⁷ Tu'm gi bhaan bhaaku' jam bui?

⁷ Gu' ba' aapi'm na pim jir chichio'ñ, jam guguuxi'ñ iñ ip na pim siamrix bhai'p xi ja titdat gui' nam jir u'uub nam jir jam bipna'. Cha'pim ja bhaamki'ñdha', xi ja palhbuidhat japim tu' nam jax buada' mi ja'p. Na gu' gu ubii cham tu'

ja'xbui' pui'x oo' na jax gui' nar chio'ñ,
 pui' ku ba'm aa' na pim jix ja joi'ndat
 ja palhbui'ñdha' na ba' gu' pui'x bhai'
 tu tatda' ka'. Gio na gu' gu Dios ja'xbui'
 pui'p jix ja joi'gi'n gui' nam jir u'uub na
 jax aapi'm, pui'p ja baidhika' gatuuk jix
 dhaam ja'k nat pai' jam iimchuda aapi'm
 na jam aichdha', nam gu' pui'p ba ti
 jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Na ba' no'
 pim pu'ñix bhai' kai'chit maa'n ñi'ook
 jup duuk na pim jir jum bipnagim, jam
 kee'ke' gu Dios tu' na pim mui' ba taan-
 da' soi'm ilhdhat.

**Nam jax ja'k tu jimda' gui' nam ja
 tulhiinchu'nda' siam cham tu' jax
 bua gu tu' nar jix buam jum duukam**

⁸Ba' biix na pim ji'k ti jiigi'ñ buiñor
 guch Xoi'kam, jam guguuxi'ñ iñ na pim
 joidham jix bhai' kai'chit tu oi'ñka'.
 Joidham japim maa'n ñi'ook xip duukat
 biix dhit xim ja joi'gi'nda' biix ji'ma'n,
 panaas ku pim moo jir maa'n na pim
 jax pix ilhii'ñdha' biix ji'ma'n, cham tu'
 jai' maakam. Gam na pim joidham jir
 jix bhabhai'kam ka' ja bui gu jai', gio
 na pim gampai' pix jum ilhii'ñdha'. ⁹Tu
 uañi'ñka' pim gu jaroi' no't tu' jax ma
 jam duiñ, cham tu' na pim ya' dir mu
 ja'k pui'p dooda'. Sia no't jaroi' giilhim
 jam ti'i'n na jax cham jir am, tu uañi'ñka'
 pim sia, cham tu' na pim moo pui' giil-
 him mui'p tiida' ya' dir mu ja'k na jax
 cham jir am. Xi chu daañxi'ñdha' pim
 pix buiñor gu Dios nax bhai' tu jimda' sia
 ku buam pix jam bua, na ba' jam a'm ti
 niidhidha' ip aapi'm gu Dios, na pim gu'r
 jix bhabhai'kam ka'. ¹⁰Pui' na jax bam
 kai'ch mi' pai' u'uan ta'm na tu daaxix
 gu ñio'ki'ñ gu Dios nap jum kai'ch:
 Gu jaroi' no'x aa' na gammijix jikgim
 bap tui'ka' gio na joidham jix bhai'
 ba tu tatda' ka',
 jum aa' nax bhai' ba tu ñiokda' na jax jir
 am,

cham tu' na giilhim pix kai'chdha' na jax
 cham pui' tum ñiok,
 gio na cham tu' iatda' ka tu a'gada',
 ja'pji silhkam na tu a'gada' na jax jir
 pui'.

¹¹Gio ba' na cham tu' biix aixim jix
 buam ka tu buada' na jax cham kii'
 ka'm nii'ñ gu Dios,
 gu' ja'pji dai ji na pix bhaan ji bamgidha'
 nax bhai'm duukam bap tu buada'
 na jax jix aa',
 na ba' pu'ñi duuji gammiji cham tu'
 bhaan jax jim aagit jix jikgim bap
 tui'ka',

gammiji na pu'ñi ja'k duiñchu'nda',
 cham tu' pai' pix.

¹²Na gu' gu jaroi' no' moo pu'ñi tu' ka'm
 niidhat mi' pui' xi jim na jax jix aa'
 guch Gi'kora',
 ge'kam ki'n bhaan ti niidhidhat ba nuuk-
 daidha' na ba' cham tu' duña',
 gio na maa'n jimdam kaaya' na pai'
 dhuuk soi'm ilhdhat mu taanda' gu
 tu',
 makia' ip.

No' gu' pu cham mi' pui' jim na jax jix
 aa',
 no' gu' dai na buam pix tu bua na jax
 cham kii' ka'm nii'ñ,
 pu cham tu' dho bhaan ti niidhidha',
 dai na ba bi'chulhi'ñka' na tulhiinchuda'
 gatuuk.

¹³Ba' aapi'm cham pu chu't jiñ jaaduñ,
 mi' pim pui' xi jiimit na jax jix aa' gu
 Dios. ¿Jaroo gi jax jup jam dooda' ya' dhi
 oi'ñga'n no' pim aapi'm tu' ka'm niidhat
 mi' pui' xi bhiichu' na jax jix abhaaruix?
 Na gu' jam a'm ti niidhidhat jam palh-
 bui'ñchu'nda' guch Gi'kora'. ¹⁴Piam no'
 mit gu' moo sia bhai' ji jam tulhiinchuda
 gu ja'tkam sia ku pim jix bhai' tu jim na
 jax jir am, jix bhai' pim pix jum taat ka'.
 Cha'pim jax jum aa'nda', ni ku pim cham
 pai' totdon ka' siam jax ba xi jam doodak
 nam xi jam bhaamkidhat. ¹⁵Mui' pim
 pix xix biiñak ka' soi'm ilhdhat buiñor

guch Xoi'kam, tu' ka'm japim xi niidhat, na gu'x io'm jir ge'kam gam na jam a'm ti niidhim. Gu' ba' no' jax dhuukat jaroi' maadit bhai' ba jam tikka' na pim jax kai'nkam ba' pui' ti jii'ndhat buiñor guch Xoi'kam maakam ba tu jim, na tu' ba' mim ninii'n nañ pui' ja'k tu jimda', aapi'm silhkam xi ja aagi'ndha' cham jax ji chi'ji na jax kai'nkam. Xi ja aagi'ndha' pim na pim jix jimiik jix dhaam ja'k nat pai' jam iimchuda guch Xoi'kam na jam aichdha', pui' ku pim ba' ti jii'ndhat mi' pui' ba jiim na jax jix aa'. ¹⁶ Ku gu'x bhai' pix ji na pim xi ja aagi'ndha' soi'm ilhdhat gio tu' ka'm ja niidhat, cham tu' na pim ge'gerkam jim taatit, ni ku pim jix bhaakut. Pu ka git nam gu'x xi'i'ra' gui' nam xi jam bhaamkidhat biix aixim jam ai'chuxi'n, nam xi jam nii'ndha' na pim aapi'm joidham jir jix bhabhai'kam gio na pim tu' ka'm niidhat jix bhai' tu jim na pim ji'k ba ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam. ¹⁷ Ba' cha'pim jax jum aa'nda'n jaaduñ sia ku mit gu' moo bhai'p ji jam tulhiiñchuda sia ku pim cham tu' jax bua gu tu' nar jix buam jum duukam, no' moo pui' ja'k jup jix aa'nda' git gu Dios na pim jum tulhiiña'. Jix bhai' pim pix jum taat ka' buiñor. Ba' no' pimit gu' diilh cham am bua mi' pai', pui' dho pix chu'm jam a'm ba jimmida' nam jam tulhiiñchuda'.

¹⁸ Gu' matgim cham jax bua ji siam jam tulhiiñchu'no' pim gu' tii cham tu' jax bua. Pui' kam dho no'ch ba ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam. Jaiñ sia diilh guch Xoi'kam pu'ni pik jum tulhii jano' nat pai' dhuuk tuch ñamkix guch ua'tulhdhara' pu daipu' maa'nnim pix, na ba' mi' dhir pu gammiji ba tuch uañdhix ka'. Gui' tii cham tu' pai'x buam tomaatit dho, ni nax ua'tulhdhix kat, cham tu' kuiñcha bia'kat nam pui' dooda' git. Gu' ja'pji na gu' aachi' nach jix u'ua'tulhdhix, nat xich joi'ndat ba' pui'm duu jich a'mkam, na sap ba' mi' dhir bax

bhaai'n ka' nach bhammi aaya'x dhaam na pai'p tu'ii' gu Dios. Ba' sia ku mit tii mua, gu ii'mdaga'n gu' pui' ji na jax ba dua, ¹⁹ mummu ja'k pu oiri gu ii'mdaga'n na ji'x ka muukix gu tukga'n nam pai' kuupich jum tulhiiñ gu ja i'ii'mda' gu ja'tkam nam ba ko'iix. Mu ja'p xi chu ja a'gidhimik gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n gu Dios. ²⁰ Jir di' pix am gu ja i'ii'mda' gui' na mit jano' cham ji'xkat ti jii'n buiñor gu Dios na tii pup tu ja a'gidhimik gu Noee jano' nap duñiidha' gu ge' kanuub. Tii pup xi ja niiraimik ip gu Dios nam git soi'm ilhdhai mi' pui' ba jimia' na jax jix aa' ampiik na tiimo' gu Noee nap duñiim gu ge' kanuub, na ba' bax bhaai'n ka' nam bhaan jum o'ñcho' git na pai' dhuuk jix io'm duudui bhai' ji chisdia' gu suudai'. Gu' ji na gu' cham, tu' pix ilh jamit. Xijum baik jamit ba' pix bha tiitis bhaan gui' gu kanuub nat pai' dhuuk bhai' ji chis gu suudai' na mit ji'k ti jii'ndhak mi' pui' jii na jax jix aa' gu Dios, gu jai' pu biix koi mit. ²¹ Ba' gu xib nach ya' dir mui' xich ga'nga, ja'p ji buus nat jum bakua gu Noee gui' gu suudai' ki'n nat tis jano', na gu' soi'm ilhii'n buiñor gu Dios, pui' kut ba' cham muu bhai'muk. Aach ba' pu'ñip ba ji bubua xib, nach gu' cham tu' mai' ka suulhgix, na chich gu'ch bopkonak suudai' ki'n pui' ba tii'n guch Xoi'kam nach gammiji ba kaichgida'. Nañ jiñ bakua-na' suudai' ki'n, cham tu'r pui' na jax nañ batbia' no'ñ bax ikoora', gu' ja'pji na bhaan jix maati' ka' ji nañ mi' dhir ja'p ja'k soi' bañ ilhii'ndha' buiñor gu Dios, gam nañ mi' pui' ba jimda' na jax ja'k jix aa' nañ tui'ngida', gio ba' nañ pui' xi chiida' guch Xoi'kam na gammiji ba tuñ uañi'ñka' guñ ua'tulhdhara', nat gu' xiñ joi'ndak jix bhai' ba duu nat jiñ a'mkam muukik giop bam mu dir koi'ñga'n tir, ²² gui' na jaroi' ya' xi oilhimik giop tis bhijimmini ja'k jix dhaam, na xib bhammi sonpan ba daa gu Dios ki'n dir

ja'k. Ba' biix pix tu' ka'm nii'n am gui' nam bhammir noonbi'n gu Dios, sia gui' nam bhammi ge'gerkam ki'n dalhxix.

Nañ bhaankamu'n tu juanda' gu Dios jax ña ja'k jiñ a'm ti tigia'

4 Ba pui' na pim jax bax maat jiñ jaaduñ, nat guch Xoi'kam jix io'm jum tulhii bo jano' na ya' xi oilhimik tuuku' bhaan, jaiñ na cham pai' jax jum aa'. Aapi'm pu'ñi ip jiñ jaaduñ, cha'pim jax jum aa'nda' sia pimit bhai' jim tulhii tu' na pix bhaan, jix bhai' pim pix jum taat ka'. Na gu' no' pim pu'ñim tulhiñ, gammiji soi' pix jum ilhii'ndha' pim, cham pai' tu' bhaan ka xim ua'tulhdha'ka' pim, ²dai ji na pim gammiji pix bhaan ji baapmigidha' na pim mi' pui' tu kuugalhdhidha' na jax pix ja'k jix aa' gu Dios na pim tui'ngida'. Cham tu'x buam jum duukam kap jix chu duñiik ka' pim nar ya' kam dhi oi'nga'n, ni na pim diilh jax ilhii'ndha', na pim gu' kai'ñkam soi' pix bam ilhii'ndha' buiñor no' pim xim tulhiñ. ³Sia ku pimit gu' ge'm ua'tulhdhak buiñor gu Dios na pim chakui ti jii'ndhat buiñor guch Xoi'kam, na pim biix aixim tu bua't na pim diilh jax ilhii'ndha' nar ya' kam pix dhi oi'nga'n bhaan, pui' na jax na pim jix maik ka' ge'ger xi chu kua'dat mi ja'p pai' maap jim jumpadat, gam na pim bixchu' bhaan jum tutkagi'ñka' na pim jup tu duñia' nar jix buam jum duukam, gio na pim tu daanda' ja bui gu didios jum tiitgidam nam jir jup duñiixim pix, na tu' ni ji'x ku cham kiigalhi'ñ gu Dios gui' nax dhaam jup tu'ii'. ⁴Ba' gu xib na pim cham pui' ja'k ka tu jim na pim jax tu jimdat, xi jam bhaamkidhat biix aixim jam ai'chuxi'ñ am gui' nam cham tu' ka'm nii'n gu Dios nam cham ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, na pim cham ka ja bipnat nam jix buam tu bua na jax cham kii' ka'm nii'n gu Dios, na pim gu' aapi'm maakam ba tu jim. ⁵Ku ba' gu' aapi'm cham jax jum

aa'nda' ji jiñ jaaduñ siam xi jam bhaamki'ñ na pim cham ka ja bipnat, na gu' dhi' kam aajim na pai' dhuuk ja aagi'ndha' gu Dios na mit cham tu' bhai' tu jii gu pui' nam jax ja'k tu jim xib, jano' nam pai' dhuuk biix maap jum jumpada' gu ja'tkam, sia gui' nam ba ko'iix gio gui' nam ka duduaka', na ja aagi'ndha' gu Dios na mit jax tu jii biix ji'ma'n, no' mit tu' ka'm tiigik piam ku gu' cham. ⁶Na gu' gu ja'ii'mda' gu ja'tkam gui' nam pu biipi' dir ba ko'iix nat chakui muukik guch Xoi'kam, mu jimiik biix pui' ba tu ja a'gi diilh nat jax kai'ñkam jum tulhii ja a'mkam, na sap ba' ji'k nam ti jii'ndhai soi'm ilhdha' buiñor dai jano', jimia' am jix dhaam buiñor gu Dios nam pai' gammijix jii'kgim ba'p tui'ka', sia ku mit gu' cham tu' ka'm tiigik gu Dios nam ka duduakat gu ja tutku' bhaan.

⁷Ba' aapi'm jiñ jaaduñ, mi' pim pui' xi jiimit na jax jix aa' gu Dios, gammiji pim soi'm ilhdhat tu daanda' buiñor, na gu' dhi' ya' bar mia'n na pai' dhuuk tum kuugalhdha'. ⁸Gampai' pim pix jum ilhii'ndha' biix ji'ma'n, joidham japim xim jajo'i'gi'ndat biix ji'ma'n jix bhai' kai'chit. Xi chum uañdhat japim no' pimit tu' bhaan mam ua'tulh dai aapi'm jam bui, na gu' pu'ñi ja'k jum bua no'ñ tu' silhkam jix chu joi'gi'n, nañ tu uañi'ñka' gu jaroi' siat jax jiñ dhooda. ⁹Gio na pim joidham pix jix bhai' tiidai aichdha' gu jaroi' cham jax ji chi'ji no' jam paxiaraim mu ja'p na pim jax oi'dha'. Xi ja ti'biaptudidhat japim jix ja joi'ndat, gio na pim xi chu ja onbai'ndhat no' pim pup bia' gu koi'. ¹⁰Na gu' aapi'm xi jam joi'ndat jam a'm ba ti niidhim gu Dios, pui' ku pim ba' aapi'm pui'p jix ja joi'ndat xi chu ja maakidhat gu jai' gu tu' na jam maakidha' xi jam joi'ndat guch Gi'kora'. Pui' pim xi chu duñiidha' jax ña pim ja'k jix joojoi'ndha' na pim bhaankamu'n tu juana' gu Dios, nat gu' biix ji'ma'n ba jam

maa na pim jax tu duña' bhaankamu'n.
¹¹ Pui' na jax no' gu jaroi' maadit jix
 joojoi'n na bhaankamu'n tu a'ga' gux
 bhai'm kai'chdham ñio'ki'n gu Dios, dho
 dhi'r di' ka', dai ji na ba oidhidha' na
 ba tu a'gichgida'. Na gu' gu Dios diilh
 aa'ndhidha' na jax ja'k ti'idha', na gu'
 bhaan ti niidhidha'. Piam ku gu' jaroi'
 maadit jix joojoi'n pix na bhaankamu'n
 ja palhbui'ndha' gu ja'tkam gu tu' na ja
 a'm jum aagaidha', pui'p jir am dho, na
 gu' diilh gu Dios guguuxdhatgida' na ba'
 cham oodat pix bhaan ji bamgidha' nax
 bhai' ja buada'. Dhi' pim ba' pu'ni ja'k
 tu bua't bhaan ge'kamtu'nda' gu Dios
 na pim jix bhai'm taat ka' nat jix bhai'
 duu guch Xoi'kam nat tu jam uañ gu jam
 ua'tulhdhara'. Gammiji pim ba' moo tu
 daañchu'nda' buiñor, na gu' gui' gam-
 mijir ge'kam. Ja'pni ba' pix tui'ka'.

**Gu Peegro nap kai'chdha' nach cham
 jax jich aa'nda' sia kuch jich
 chulhiin aach nach ba ti
 jüigi'n buiñor guch Xoi'kam**

¹² Gio ba' pui' nañ jax ba jam titdañ
 jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, na pim alh
 moo xi chu nakoo'nda' sia ku pimit jax
 jix io'm bhai' jim tulhii na pim ba ti
 jüigi'n buiñor guch Xoi'kam. Cha'pim jix
 buam ilhii'ndha', ¹³ nat gu' diilh guch
 Xoi'kam pu'ni pik jup jum tulhiinak. Pui'
 ku pim ba' aapi'm ge'kam ki'n jix bhai'
 pix jum taat ka' na pim pui'p jum tulhiin
 nat jax jum tulhii gui' jich a'mkam jano'
 na ya' xi oilhimik gu tuuku' bhaan, na
 ba' jano' na pai' dhuuk gio bhai'p jimda'
 jix io'm ge'kam ki'n, joidham jix bhai'm
 ilhdha' pim buiñor, na gu' pix jix bhai'
 jam tiida' na pimit pui'p tu jii na jax
 gui'. ¹⁴ Sia no' jaroi' giilhim jam ai'chux-
 i'n piam ku giilhim jam titda na jax aa'
 na pim maakam ba tu jim na pim ba ti
 jüigi'n buiñor guch Xoi'kam, ge'kam ki'n
 japim jix bhai' pix jum taat ka' sia, na
 gu' aapi'm ge'kam ki'n jam a'm ti niid-

him gu Dios pui' ji chu't, na gu' jam
 a'm ba tajaanix gux Dhuudu' kam jix
 Uañ li'mdaga'n. ¹⁵ Cham tu'r jix xi'iraam
 jia no'm jam tulhiinchu'n na pim ba ti
 jüigi'n pix buiñor guch Xoi'kam. Jii' ji
 no' pimit tu' jax dhuu nar jix buam jum
 duukam, pui' na jax no' pimit maa'n mua
 gu maa'nkam, piam ku pimit tu' ti iix,
 piam ku pimit tu' jax ja duiñ gu jai'.
 Dhi' ji na ba'r jix xi'iraam no'm pu'ni
 chu'm ki'n mu pai' bañ chulhiinchu'n.
¹⁶ Gu' cham ji no' gu' na pim ti jüigi'n pix
 buiñor guch Xoi'kam nam ba jam tulhi-
 inchu'n, cham dho jax bua. Xi ge'kam-
 tu'nda' pim pix gu Dios jix bhai'm taatit
 nam pui' jam bua, cha'pim xi'irda'.

¹⁷ Na gu' xib ya' aach jich bui nach
 jik ba ti jüigi'n buiñor guch Xoi'kam,
 bar bhaan na pai' dhuuk matgilhia' nach
 jik moo jimia' jix dhaam ja'k buiñor gu
 Dios. Pui' ku ba'm aa' nach jich chul-
 hiiña' xib nach ya' ka dudua dhi tutku'
 bhaan, na ba' bhaan jix maati' ka' no'ch
 silhkam buiñor ti jüigi'n, piam kuch gu'
 pix jap kai'ch. Dho jaiñ nach gu' aach
 pui'p xich chulhiina' palhiip sia kuch ba
 ti jüigi'n buiñor guch Xoi'kam nach ba'
 pik ba jimia' nach pai' ja'k cham kach
 chulhiina'. ¿Gui' gi ba' nam pu cham kii-
 galhdhat pu cham ti jüigi'n buiñor sia
 kum tii tu ja a'gi'n gu ñio'ki'n, jax japim
 ilhii'n na ji chu buusnia' ja bui? Dho dai
 na xi ja aagi'ndha' dho na mit pu cham
 mi' pui' jii na jax jix aa', mi' dhir dai na
 ba ja tulhiinchuda'. ¹⁸ Jaiñ no' gu' aach
 nach tii ti jii'ndhat mi' pui' jii na jax jix
 aa' guch Xoi'kam, jich chulhiinaimik ich
 na chich ba' pik ba jii dhaam na pai'p
 tu'ii' gu Dios. ¿Gui' gi ba' nam pu ni jix
 kum Dios ti'ñchokat biix aixim tu bua na
 jax cham kii' ka'm niiñ, nam gammiji
 pix jum ua'tulhi'n, jax japim ilhii'n na ja
 dooda' gu Dios jano' na pai' dhuuk ba
 tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n? Dho
 dai dho na ba ja tulhiinchuda' pix, cham
 tu' na pui' pix ja nii'ndha'. ¹⁹ Pui' kuñ

ba'p jam titdañ jaaduñ na pim aapi'm cham tu' jax jum aa'nda' sia ku pimit bhai' jim tulhii biix aixim bhaan, no' gu' moo pui' ja'k jup jix aa'nda' git dho ji gu Dios, na gu' alhio pix na pim jum tulhiina'. Aapi'm gu' mi' pui' xi jiimit na jax jix aa' jix bhai'm duukam xip tu buada' ji jiñ jaaduñ, Dios japim pix ti'ñ-choka' gammiji nat jaroi'p jam duu biix ji'ma'n. Gui' diilh jam palhbui'ñchu'nda', na gu' gammiji jam a'm ti niidhidha', cham ji'xdha' pai' diilh jam iabu'.

**Nam jax ja'k tui'ñgida' gui' nam
biipi' dir gu'kat tu ja aagi'ñdha'
guch Xoi'kam jii'gi'ñdham**

5 Ba' aapi'm jiñ jaaduñ na pim jix io'm biijk dir ba ti jii'gi'ñ na pim bax maat gu ñio'ki'ñ gu Dios, palhiip jañ jup xi chu jam a'gidham na pim jax ja'k tui'ñgida' nañ kapbhai' bax maat pa' na jax ja'k jix bhai'. Nañ gu' aañ pui' pix am jup bax maat gu ñio'ki'ñ gu Dios na jax aapi'm, nañ gu' pui' biijk dir jup ba ti jii'gi'ñ, gio na ñich gu'x bhai' tiigik jiñ buupui ki'n guch Xoi'kam nat jax jum duu jano' nat jum tulhiina'k jich a'mkam bhaan gu kuruus. Ba' pui'x bhai'p jiñ ilhdha' iñ jano' na pai' dhuuk gio bhai'p jimda'x io'm ge'kam ki'n na pim jax jix bhai'm ilhdha' aapi'm, na gu' maap bach baidhika'.² Ja'p jañ ba'p xi jam tiidam jiñ jaaduñ na pim bhaan bax kaapak gu ñio'ki'ñ gu Dios, na pim joidham jix bhai'm taatit mui' xim guguuxdhatgida' na pim ja aagi'ñdha' guch Xoi'kam jii'gi'ñdham gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios. Ja'p ji buusnia' na pim ja bipia'da', nam gu' ja'p ji buan nam jir jam kakaasnira'. Ku gu' cham tu' ji na pim bhaan pix jix mai'chik ka' gu tuumiñ ku pim ba'm dakoo'ñdhatgida' na pim ja aagi'ñdha', sia ku pim jix oo'n no' pim gu' cham joojoi'ñ gu pui' ja'k. Gu' ja'pji na pim joidham jix bhai'm taatit ji, diilh pix na pim joidham jix aa'nda' na pim pu'ñi

ja'k bhaankamu'n tu juanda' guch Gi'ko-ra'.³ Ni na pim ge'gerkam jum taatit jix bhaakut mu ja chianda' nam mi' pui' jimia' na jax jix aa' gu Dios na pim pui' jim aagit na pim jix io'm bax maat gu ñio'ki'ñ. Ja'pji bhai' pix ji na pim ja aa'ñdhat xi ja guguuxi'ñdha', gio aapi'm diilh na pim jix bhai' mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' gu Dios nam ba' jam niidhat mi' pui'p bhiichgida'.⁴ Na ba' jano' na pai' dhuuk jich baidhika' guch Xoi'kam gui' na jaroi'r jam ge'kam tuk na pim tu bipi'ñxi'ñ gu kakaasnir ga'n, joidham jix bhai'm ilhdha' pim buiñor, na gu' pix jix bhai' jam tiidai ba jam tuttuidha' biix ji'ma'n gu kuruun nax io'm jix dha'ram namiik, na pu cham jax jum bua, dhi' ba' ki'n jix io'm ge'kam ki'n jix bhai' bam ilhdha' pim.

⁵ Gu' ba' aapi'm jiñ jaaduñ na pim kar biipibop, jam guguuxi'ñ iñ ip na pim siamri tu' ka'm xi ja niidhat gui' nam jam aagi'ñ gu ñio'ki'ñ gu Dios, nam gu' gui'x io'm bax maat, nam gu' biijk dir ba ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Jam guguuxi'ñ iñ ip na pim jix bhai' xi kai'chit biix ji'ma'n, cha'pim jai' dhit ge'gerkam jum taatit tu' pix ja ilhii'ñdha' gu jai'. Ja'pji gampai' pix na pim jum ilhii'ñdha' biix ji'ma'n, na gu' ja'pniñ kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' na pai' tu ua'ñix:

Cham tu' ja kiigalhi'ñ gu Dios gui' nam ge'gerkam jum taatit giilhim xim ilhii'ñdha',

ni ku ja a'm ti nii'ñdha',

dai gui' nam ji'k gampai' pix jum ilhii'ñdha' na ba' joidham jix ja joi'ndat ja a'm ti niidhidhat ja palhbui'ñchu'nda' tu' na pix bhaan.

⁶ Ba' aapi'm pu'ñi ip jiñ jaaduñ, cha'pim ge'gerkam jum taat ka', soi' pim pix jum ilhii'ñdha' buiñor guch Gi'kora' na ba' jam a'm ti niidhidhat jam palhbui'ñchu'nda' tu' na pix bhaan, na ba' cham xi' gampai' xi chu tatda' ka'.⁷ Sia xib no' pim tu' bhaan jix buam jum aa'

na cham bhai' ji buusnim, soi'm ilhd-hai pim pui' xi chiida' gu Dios na jam palhbuidha'. Na gu' gui' joidham xi jam joi'gi'n biix ji'ma'n, pu moo jano' jam palhbuidha' no' tu' ba jam duiñchu', dai ji na pim mui' xix biiñak ka' pix buiñor.

⁸Moo pim alh jix bhai'ñ jaaduñ, cha'pim am irdat darka'. Tu daanda' pim buiñor gu Dios, cha'pim kooksit darka', na ba' cham jax jam dooda' gu ja'ook. Na gu' giilhim xi jam bhaamki'ñ na pim ba kaichu' guch Xoi'kam, giilhim nai' mimra na tu ga'nga no' jaroi' pai' am irdat daa, na ba' mi' pu xi mai'chii maakam ja'k bhiichdha' na pai' ja'k mai'x chi giixi'. Na gu' gui' ja'p ji buusan na jax gu mabii'ñ no' giilhim bax bhio' na ge' ki'n jii'kit nai' ti nai'ñdha'.

⁹Aapi'm xi ñakgat maa'n na pim jax mi' pui' xi jii'mda' na jax jix aa' guch Gi'kora' no't tii bhai' ji jam tulhiiñchuda gu ja'ook tu' na pix bhaan. Mui' pim pix xix biiñak ka' buiñor gu Dios, nam gu' sia pu'ñim tulhiiñ guch jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nam nai' ja'p oi'dha' na ji'x oi'ñga'n na bixchu' bhaan ja tulhiiñchu'n gu ja'ook. ¹⁰Ku ba' gu' aapi'm cham jax jum aa'nda' ji jiñ jaaduñ, na gu' nañ jax ba jam titda na sia ku pim palhiip jum tulhiiñ ya' dhi oi'ñga'n, gatuuk joidham jix bhai' tu jam jimia'. Na gu' gu Dios gui' na joidham jir jix bhai'kam jam baidhika' jix dhaam ja'k na pim pai' gammiji joidham jix jikgim bap tui'ka'. Gio na gu' no' pim moo mui' xix biiñak pix buiñor gu Dios, gammiji jam a'm ti niidhidhat jam palhbui'ñchu'nda', gam na jam guguux-i'ñdha' na pim ji'x ya' kapup oipo na ba'

cham pik moo xi'x buam xi chu tatda' ka' no' pim jum tulhiiñ, na pim gu' aapi'm ba ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam. ¹¹Dai gui'ch ba' pix moo ge'kamtu'nda' gammiji sia nar pai' dhuuk, na gu'r ge'kam. Ja'pni ba' pix tui'ka'.

Gu Peggio na ba ja tabuimgidha' guch Xoi'kam jii'gi'ñdham

¹²Miji ñich ba' xi joot guñ jaduun Silbaano nañ jaroi'x maat na joidham biix juraa'n ki'n ti jii'ñdhat mi' pui' jim na jax jix aa' guch Gi'kora', na mu jam do'ñchi'ñmira' dhi u'uan na ñich bhaan mi' tu dai na pim jax ja'k mi' pui' jii'mda' na jax jix aa' gu Dios, gio nañ bhaan jam guguuxi'ñ na pim jix jijikgim jup tui'ka', gam na pim ba' bhaan jix mat ka' na gu Dios joidham xi jam joi'gi'n biix ji'ma'n. Biix jañich mi'p xi chu dai na pim jax ja'k gammijix bhai' kai'chit tu oi'ñka', gio na pim xim ja joi'gi'nda'.

¹³Ba' guñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nam ya' oi'dha' Babiloonia, nat pui'x ja joi'ndak ja a'm jup ti tii gu Dios na jax aapi'm, mu jam ñio'ki'ñ am no' pim jix bhai'm ilhii'ñ. Biix gu Maarkos mui'p xi jam ñio'ki'ñ na pim jax jum ilhii'ñ, dhi' nañ jaroi'ñ mar ilhii'ñ guch Xoi'kam bhaan. ¹⁴Ja'pniñ ba' pix jam titdañ jaaduñ. Moo git ba' gammiji pix jix jijikgim jup tui'ka' pim biix ji'ma'n na pim ba kaichu' guch Xoi'kam. Xim ñiño'kdhat japim ba' xim kookmikik na pim pai' dhuuk bam titgia', jix bhai' pim jum taatit na pim ba ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam.

GU GATUUK KAM UA'NA'N GU

PEEGRO

Gu Piegro na mui' ba ja ñio'kdha' guch Xoi'kam jii'gi'ndham

1 Aa'ñ Simoon Piegro na'ñ jir tujan-dam tugi'ñ gu Jesus jich Xoi'kam, mu jam ñio'ki'ñ iñ ji'ñ jaadu'ñ bhaan dhi'ñi u'uan no' pim mi'ji ja'p pai'x bhai'm ilhii'ñ, na'ñ gu'x bhai'ñ chaat na pim aapi'm pui'p ti jii'ndhat jix bi-iñak buiñor gu Dios jich Xoi'kam na jax aach, gui' nat jaroi' joidham xich joi'ndak tuch ua'ñ guch ua'tulhdhara' nach ba' mi' dhir ja'p ja'k cham mai' ka suulhgix ka'. ²Moo git ba' gammiji jam a'm ti niidhidha' gu Dios na ba'x bhai' tu jam jimda' tu' na pix bhaan, gio na pim ba' gammijix jijikgim jup tui'ka' cham tu' bhaan ji chotdonit, na pim gu'x maati' mi' pui' ba jiim na jax jix aa' guch Gi'ko-ra' gio gu Jesus jich Xoi'kam na pim jaroi' buiñor ba ti jii'gi'ñ.

Na'ñ mi' pui' xi jimda' na jax ji'ñ chiidaidha' gu Dios

³Na gu' gu Dios nax io'm jir ge'kam xich joi'ndak tuch ua'ñ guch ua'tulhdhara' nach ba' mi' dhir jix bhai'ch chaati' ba tu daanda' buiñor cham tu' bhaan jax jich aagit, gio ba' nach joidham jix bhai' ba tu jimda' na jax jix aa', nach gu' bax maat nat ge'kam ki'n jix bhai'm duukam jup tu duu aach jich bui nach ba' cham mai' ka suulhgia'. ⁴Mi' dhir ba' xich aagi'ñ ip na jax ja'k jich palhbui'ñchu'nda' biix ji'ma'n nach ji'k tu' ka'm ba nii'ñ, nach ba' mi' dhir pu'ñi duuji pui' ja'k jup xi chu jimda' na jax gu Dios, ba' cham tu' bhaan kach chutkagi'ñka' ich gu tu' nar ya' kam dhi oi'ñga'n, ni nach jix buam kax chu duñiik ka' na jax cham ki' ka'm nii'ñ. ⁵Ba' gu xib kapbhai' nat

xi jam joi'ndak ba jam palhbui gu Dios, jam a'm jum aa' na pim tu' ka'm niidhat gammiji ti jii'ndhat jix biñak ka' buiñor gui', jix bhai' na pim xi chu jimda' na jax ja'k jix kiigalhi'ñ na pim ba' mi' dhir bhai'x maati' ji kaaya' gu ñio'ki'ñ gu Dios. ⁶Mi' dhir ba' no' pimit jix maati' ba kai gu ñio'ki'ñ, bhai'p ji machia' pim na jax pik ja'k jix aa' na pim tui'ngida', ba' dai na pim jix maati' mi' pui' ba jiimda' diilh jam jujur ki'n, cham kam aa'nda' na jaroi' jam aagi'ndha'. Gu' ba' no' pim pu'ñi ja'k ba duiñchu', cham pik jax kam aa'nda' pim sia cham ob pui' ji chu buusnim jax ña pim ilhii'ndha', gio na pim bax ñakoo'nda' no't tu' ba ji jam duu, dai na pim jix bhai'm taati' xi ge'kamtu'nda' pix gu Dios. ⁷Mi' dhir ba' bhai' ji machia' pim ip na pim jax ja'k tu' ka'm ja niidhat jix ja joi'gi'nda' gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ndham, nat gu' jam a'm bam tajaa gux chu joi'gi'n na pim ba' ki'n gammiji bax chu joi'gi'nda'.

⁸Dhi' ji' biix no' pim pu'ñi ja'k ba duiñchu' na'ñ jax tu jam a'gi'ñ, dho gi ba' gu'x bhai' ba machia' pim ji na pim jax ja'k tui'ngit mi' pui' jiimda' na jax ja'k jix aa' gu Ge'kam jich Xoi'kam, cham tu' na pim ja'p xi dhuukat am irdat darka' sia ku pim tiix maat. ⁹Na gu' gu jaroi' no' cham pu'ñi ja'k duiñchu' na'ñ jax jam titda, dhi' ja'p pix ba ji buusnia' na jax gu jaroi' no' cham ñia, piam no' cham mik ñia. Ba' dhi' bhaan bax maati' ka' na ja'p xi dhuukat sia ku tiix maat nat jix bhai' duu gu Dios nat tu ua'ñ gu ua'tulhdharga'n na ge'x ua'tulhdhix kat, gio na cham aa' na tu' ka'm nii'ndha'. ¹⁰Ba' aapi'm ji'ñ jaadu'ñ jich Xoi'kam bhaan, mui' pim xim dikoo'ndhatgida' na pim mi' pui' xi jimii na'ñ ji'k jax jam titda na ba' bhaan jix maati' ka' na ge'kam ki'n xi jam joi'ndat jam a'm ba ti niidhim gu Dios. Ba' mi' dhir cham tu' ja'k jix xuulhgik kam ilhii'ndha' pim na pim jax tu jimdat biipi' dir na pim chakui ti jii'nd-

hat buiñor guch Xoi'kam. ¹¹ Pu'ñi ja'k no' pimit duu nañ jax kai'ch, joidham cham tu' bhaan jax ji chi'ji jam aichd-ha' gu Ge'kam jich Xoi'kam bhammix dhaam na pai' dhir nai'r ge'kam, gui' nat jaroi' xich joi'ndak tuch uañ guch ua'tul-hdhara' na ba' mi' dhir pu'ñi bax bhaai'n ka' nach baidhika'.

¹² Aa'ñ gammiji pu'ñi ja'k tu jam a'gi'ndha'ñ jaaduñ nañ jax ba jam titda na pim ba' bhaan ti'ñchoka' na pin jax ja'k jix aa' guch Gi'kora', sia ku pim gu' biix jam jujur ki'n ti jii'ndhat buiñor bax biñak, gam na pim jix maati' mi' pui' ba jiim na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ na mit ba tu jam a'gi. ¹³ Nañ ji'x ya' kapup dua'ñ jaaduñ, pu'ñi ja'k jañ tu jam a'gi'ndha' gammiji na pim ba' ti'ñchokat mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' gu Dios, sia kuñ gu' alhio pix ya' bap tu'ii' dhi oi'ñga'n. ¹⁴ Na gu' pui' kam tu tatda' nañ jootom ba mukia' panaas, diñh gu ge'kam jich Xoi'kam pui' ja'k jiñ jurtu'n na jootom bañ baidhika'. ¹⁵ Pui' kuñ ba' tiñ dhikoo'ndhatu' nañ tu jam a'gi'ñ dhi' pui' nañ jax ba jam titda na pim ba'x bhai' machia', na ba' sia ku ñich aa'ñ am xi muu, aapi'm ti'ñchokat pui' na pim jax mi' pui' jiimda' na jax jix aa' guch Gi'kora'.

Nañ jax ja'k jix bhai'x mat ka' nax io'm jir ge'kam guch Xoi'kam

¹⁶ Na gu' dhi' na chich ji'k jax ba tu jam a'giñ jaaduñ bhaankamu'n gu Dios nach jup kai'ch nar ge'kam kat bixchu'x aichu'n gu Ge'kam jich Xoi'kam, gam nach jup kai'ch na gio bhai'p jimda' gatuuk, cham tu'r iatda' pix dhi', ni ku chich diñh pui' ja'k xi duuk nai' ja'p pu chu'm ba tu a'gim, ni ku cham tu'r sapooki'ñ. Ja'pji silhkam ji dhi', maaxik jachich tiich buupui ki'n gu Ge'kam jich Xoi'kam nax bhai'm duukam jup tu buimik na ya' xi oilhimik kuch ba' pui' ba tu jam a'gi'ñ. ¹⁷ Jix bhai' kai

chich ip guch Gi'kora' maa'nnim nat bhammi dir ba ñio jix dhaam na ge'kam-tu'n guch Xoi'kam nach maap jiim, jup kai'ch: "Dhi'r jiñ mar nañ jix io'm jix dha', ge'kam ki'n jañich bhaan ti tiigik mu joot. Jix bhai'ñ chaat iñ ip ba' buiñor." ¹⁸ Jix bhai' ti'ñcho ich na pu'ñi bha kai'ch guch Gi'kora' bhijimmi dir jix dhaam jano', nach gu' pu maap jiim gu Ge'kam jich Xoi'kam bhammi maa'n kap oidha' ta'm nat pai' dhuuk bhai' ba tum ñio. Dhi' ji' jich ba' bhaan pui' kai'ch nar ge'kam ji guch Xoi'kam.

¹⁹ Ba' aa'ñ jam guguuxi'ñ jiñ jaaduñ na pim keeket mi' pui' xi jiimda' nach jax tu jam a'gi'ñ dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios na ba' bhaan jix maati' ka' na cham tu'r ja'p pix na mit jax tu ua'nak gui' nam bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios nam dhi' pix aagit jup kai'ch guch Xoi'kam na pu'ñi bha jimda'. Dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook ba' pui' ji buusan na joidham ge' tanoor, na tu tonni'ñka' pai' no'x chukgam. Gammiji ya' pu ge' tanoor-da' dhi ñio'ki'ñ gu Dios nammi juugit na pai' dhuuk gio bhai'p jimda' guch Xoi'kam. Jano' guch Xoi'kam ja'p ji buusnia' na jax gu ge' chi'ii' gui' na katukgab bha tissa'n na ba' mi' dhir diñh ba jam bi'ñxi'ñka' biix ji'ma'n jam jujur am bhaan. ²⁰ Gio ja'pniñ ba' moop xi jam tiidam jiñ jaaduñ, na pim cham tu' maakam ilhdhat keeke' dhi ñio'ki'ñ gu Dios no'm tu jam a'gi'ñ, sia ku cham tu' pui' ja'k kai'ñkam jup jum kai'ch. Na gu' no'ch aach diñh pix tiix maachik nach jir ja'tkam, maakam pix ilhdhat keeke' ich no'ch gu' cham taan gu Dios nach mattuda'. ²¹ Na gu' gui' nam bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, cham tu' diñh na mit jax ilh nam pui' tu a'gimik, gu' ja'pji na jax ja'k jix aa' ji gu Dios, na gu' biix ji'ma'n ja a'm ta-jaañixchu'nda' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mdaga'n na ja mattudidha' nam jax

ja'k tu a'gada' gu ñio'ki'ñ, nam gu' tu' ka'm niidhat mi' pui' jiimda' na jax jix aa'.

**Nam jax jir tu'm kam gui'
nam nai' tu iatgidhidha'**

(Juudas 4-13)

2 Ba' mui' gui' nam tiip ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam bhai' ji jai'chd-hilhia' am nam biix aixim bhai' ji chu jam a'gidha' nam sap pik ba' tii Dios ñio'ki'ñ xi chu a'gada', gu' ji na gu' maakam pix na jax cham jir pui'. Pu chu'm jai'chdhilhia' am na mit jax chu'm jai'chdhirik bijik ya' ja bui gu Israel kam ja'tkam. Biix aixim jam tu a'gidha' na jax ja'k cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios, nam jax dhui pix bhaan bam tulhiina' gatuuk. Sia gu Ge'kam jich Xoi'kam jam biix aixim jix bhaamut a'gada' nat jaroi' tiix ja joi'ndak ja palhbuidhak ja boosolh mu dir jix chu tukgam kir. Ku gu' dhi' dai ji ba' nam pix am ti'ñchoka' na pu maa'n jimdam ja tulhiinchuda' gu Dios mu nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'. ² Mui' gu ja'tkam joidham ilhdha' am nam jax ja'k tu a'gidha' dhi' pu chu'm gu ja'tkam, nam gu' pui' tu ja a'gidhidha' na cham tu'r ua'tulhdhara' ka' siam chi biix aixim tu bua na jax cham jir am. Ba' bhai' ji bhaamkidha' am gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios dhi' na tii silhkam tum a'ga, nam gu' maakam ba ja aagi'ndha' gui' nam nai' jiimit maakam tu iatgidhidha' pui' xi kai'chit nam Dios bhaankamu'n tu a'gada'. Ba' gui' nam chakui ti jii'gi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, biix aixim bhai'p ji ai'chuxdha' am gu ñio'ki'ñ gu Dios, iatda' pix ba ilhii'ndha' am. ³ Ku gu' dhi' nam bhaan pix xi jam boosgidhak ka' ji gu jam tumñi' nam ba' pu'ñi mu ja'p jiimit maakam jam iatgidhidha', cham tu' nam silhkam ñio'ki'ñ gu Dios tu a'gidha' joidham jix joojoidhat. Ku ba' gu' dhi' kam aaya' ji gu tanoolh nam pai' dhuuk

jum tulhiina' ja'p io'm pa', nat gu' gu Dios pu bijik dir tu dai na pu'ñi ja tulhiinchuda' gu pu'ñi chu'm gu ja'tkam.

⁴ Ja'pni nat jax ja dooda' jano' gu noonbi'ñ na mit jum ua'tulh buiñor. Tii' nat moo jano' tu chia nam ja da'ngii ja buuprai mu ja'k xi ja iabu' na pai'r tu tulhiinara', na giilhim jir jix chukgam kir, cham tu' nat pai'p tu ja uañ na mit jum ua'tulh buiñor. Xib dho gu' dai nam pix am ti niir jano' nam pai' dhuuk bhammi aaya'x dhaam na pai' ja aagi'ndha' guch Xoi'kam na mit tu' bhaan jum ua'tulh nam ba' bam tulhiin. ⁵ Gio ja'pni ip na jax gui' nam bijik ya' oipimik gu ja'tkam nat cham ji'xdhat tu ja uañ gu Dios nam pu'ñi giilhim biix aixim jix buam tu buada' na jax cham kii' ka'm nii'ñ, gu' ja'pji nat pu maa'n jimdam ja koi ji suudai' ki'n jano' nat jix io'm tu duukchuda nat ba' mi' dhir bhai' ji chis gu suudai' na mit ba' ki'n ba koi bhai'kuk. Daipu' gu Noee jix joi'ndak palhbui na cham mukia' bhai'mui ja biim gux xijum gook gu jajaa'nni'ñ. Na gu' gu Noee mi' pui' jimda' na jax jix aa', gam na bhaankamu'n tii pup tu ja a'gidhimik gu ja'tkam, gu' ji na mit gu' cham ji'xdha' tu' ka'm tii gu Dios. ⁶ Gio pui' na jax gui' nam bijik mu oi'ñkat Sodooma gio ja'pni ja'k na pai' Gomorra ti tiigich nam pu'ñi cham tu' ka'm niidhat gu Dios, biix aixim tu buada' am na jax cham kii' ka'm nii'ñ. Jaiñ nat pui' cham jup ja joi'gilh gu Dios, pu maa'n jimdam ji nat ja koi tai ki'n, mataip ja dooda biix dappaam. Dhi'm sap ba' bhaan jix mat ka' gu jai' ja'tkam nam jai'chdhilhia' gatuuk na pu'ñip tu ja dooda' no'm jax dhuukat cham tu' ka'm nii'ñ pu'ñi, no'm gu' biix aixim tu bua na jax cham kii' ka'm nii'ñ. ⁷ Jano' maa'n pix gu maa'nkam Lot tiigim mi' pui' jimda' na jax jix aa' gu Dios bhai' ja bui gu Sodooma oi'ñkam, sia ku gu' tiix buam ja nii'ndha' nam jax ja'k tu jimda'. Pui' kut ba'x joi'mdak palhbui gu Dios

na ba' cham bhai' miya' binkam gu jai' nat pai' dhuuk ja mi'i'n. ⁸Na gu' mi' pui' xi jimda' na jax jix aa'nda' gu Dios sia diilh, xi ñakgat sia ku tiix buam ja ni'i'n nam biix aixim tu buada', gio nam biix aixim kai'chdha' gu mi' oi'ñkam gammiji nabap tanoolh. ⁹Ba' pu'ni ip aach no'ch moo tu' silhkam tu' ka'm niidhat mi' pui' xi jiim na jax jix aa' gu Dios, gui' dhoch palhbuidha' no't ba jich ma'iich gux buam jum duukam. Gu' ba' gui' nam bixchu' bhaan jum ua'tulhi'n xib, dai na ba ja bi'chulhi'n na ja tulhiin'chuda' xi ja aa'ndhai na mit tu' bhaan jum ua'-tulh jano' na pai' dhuuk jum aaya' nam buiñor aaya' guch Xoi'kam.

¹⁰Biix ja tulhiin'chuda' gu Dios gui' nam tu' pix ilhii'n gu ñio'ki'n na tii tum a'ga, nam dai bixchu' bhaan titii'n-cho nar jix buam jum duukam, nam gu' ja'p moo cham tu' ka'm ti ni'i'n gu ja'tkam, ge'gerkam jum taatit biix aixim tu buada' am, gam nam biix aixim jix buam xi ja ai'chuxdhat ja a'ga gu noonbi'n gu ja'ook. ¹¹Gu noonbi'n gu Dios cham tu' moo pui' pik ge'gerkam jup jum taat am, sia kum gu'r ge'gerkam pa', cham pai' dhuuk tu' pix ja ilhdhat biix aixim ja ai'chuxi'n am gu noonbi'n gu ja'ook, ni nam pai' xi ja iattulhi'n buiñor guch Gi'kora'.

¹²Gu' matgam dhi' dhi ja'tkam ni ji'x ji kum iam ja jur bia', ni ji'x nam xim ga'nga na jax ja'k jix aa' gu Dios nam tu-i'ngida'. Ja'p pix nam dudua ja'p na jax gu sasoi' nam pu cham ja jur bia', ja'p pix nam mikkat ja koodai ba ja bioma'. Dhi' pu'ni ja'k pix ji buan am, gammiji pup kai'chidha' am nam jax aajidha' nam sia diilh pu cham maatit keeke'. Ku ba' gu' dhi' pu chu'm gu ja'tkam am ti'ñchoka' am ji na ja'p tu ja jimia' na jax gu sasoi' nam ja koodat ja kua'da' gu ja'tkam. ¹³Na mit gu' dhi' giilhim ge' bam ua'tulh nam biix aixim bhaan ja tulhiin'chu'n gu ja'tkam. Pui'm dho ka xi

chu bua xib nam diilh jax ilhii'n nam bhaan jix bhai'm taatit ge'gerkam jum taat ka'. Ja'p chi moox buam gio nax xi'iraam no' pim aapi'm jai' mijimmip xi oipo pai' nam tu piastatda' dhi' dhi ja'tkam, nam gu' biix aixim jum buada' mi' pui' ji chu bua't.

¹⁴Nam gu' kai'ñkam gammiji pix jum ua'tulhi'n jia. Sia tu' ubii no' mi ja'p pai' oiri dho gu'x joidhat nii'ndha' am ji, maakam jum aagit nii'ndha' am. Dhi'm ba' ji ja niidhat pui' ja'k jup ti bhijidha' gu jai' nam cham jir pu chu'm, gio gu' bixchu'x aa'nda' am nam tu bia'ka' jix dha'ram namkim. Dhi' ba' ki'n pui' bam kai'ch nam cham tu'r jix kikii' ja'tkam.

¹⁵Ba' dhi' pu mai' ba suulhgix kat jup tu'ii' am, nam gu' cham tu' mi' pui' jiim na jax ja'k jix aa' gu Dios nam tui'ngida', dai diilh pix nam jax ilhii'n. Pui' pix ja'k jup tu jim am gu' nat jax tu jii bijik gui' na Balaam tiigich, maraa'n gu Beor, na tii ti jii'ngida' buiñor gu Dios, gu' ji na gu' pu'ni mui'x mai'chim ka' gu tuumiñ nam namki'ndha' gu ja'tkam, sia ku gu'r jix buam jum duukam gu tu' nam chian-da' na jax dhuñia' na jax cham pui' ja'k aa' gu Dios. ¹⁶Gu' ji nat gu' maa'nnim cham pui' ka ji chu buus na jax tii ka ti ilhii'ñchu'ndat. Mummu pai' boi cha'm na ka jim, mi' ma juraap gu bhuru'xi'n na bhaan jim. Jotmoda' bhaamda' ki'n bhai' ba ñio, ba' mi' dhir too'nnik pu ja'k gii gu Balaam, nat gu' dhi' bhaan ba maat na cham jir am gu pui' na jax jum aa'ntugit mui' ka jim.

¹⁷Dhi' pu chu'm gu ja'tkam ja'pni pix ji buan am na jax no' tii mu ja'p pai' ge'ger kakolhbixdhix gu suudai', gu' ji no' gu' pu cham mi suu'n, jir ja'p pix ka' ba' na mi kakolhbixdhix ka'. Piam ja'pni ip na jax gu tibaa' no' bha ja'p pai' ka daraa, gu' ji no't gu' jotmoda' mui' ji jib, pu cham pai' matgilhia', na gu' pai' na ja'k jax ja dooda'. Pu'ni pix ja'k jup ji bubuakia' am dhi', nam gu'

dhi' ba bi'chulhdhix nam mu ja'k bhiya' na pai' giilhim jix chu tukgam, na pu cham tu maax ni ji'x. ¹⁸ Nam gu' giilhim ge'gerkam jum taatit biix aixim kai'chdha' dai, cham pai' dhuuk gampai' pix jum ilhdhat tu a'ga' am. Gam nam ja iatgidhat ja chianda' nam jix buam jum duukam jup tu duñaia' gui' nam kia'pix bax mat ka' na jax ja'k jix aa' gu Dios nam tui'ngida'. ¹⁹ Pui' xi ja titdat am nam dai pu'ni ja'k jix jijikgim jup tui'ka' no'm pui' xi chu bua nam jax ja'k tu jimda' diilh, gio sap nam cham tu'm tulhiña' sia kum pu'ni ja'k tu jim. Gu' ji nam gu' pu diilh mai' suulhgix kat jup tui'ka' nam giilhim biix aixim tu buada' na jax cham kii' ka'm nii'n gu Dios. Bax bhai' ba ja dagia' gux buam jum duukam, nam gu' mi' pui' xi chu buidha' na jax ja chianda'. Iam gu' nam tu' ka'm nii'ndha' git gu Dios. ²⁰ Ba' gui' nam pu'ni tii ba ti jii'ndha' buiñor guch Xoi'kam, nam bax mat ka' nat ja a'mkam muu kuruus ta'm nam ba' cham kam tulhiña', gu' ji no' mit gu' gio ja'k jup suulh mu ja'k na pai'r tu ua'tulhdhara' nam giox buam jup ba tu buada' na jax cham kii' ka'm nii'n gu Dios, jix io'm jix buam tu'm pix ba bi'ya' am, cham tu' pui' kia' na jax biipi' dir nam chakui' ti jii'ndhat buiñor guch Xoi'kam. Jix io'm jix buam pix ba tu buada' am na jax cham kii' ka'm nii'n gu Dios. ²¹ Jir am kat nam pu cham mamtida' git na jax jir tu'm kam guch Xoi'kam nam ba' cham pu'nix io'm bam ua'tulhdha' no' mit alhio pix xi chi jii'ndhak buiñor guch Xoi'kam gio ja'k jup suulh mu ja'k na pai'r tu ua'tulhdhara' ja'p xi dhuuk na jax ja'k tiix aa' guch Xoi'kam nam tui'ngida' git. ²² Dhi' pu chu'm gu ja'tkam pui' pix ja'k ba tu jimda' am na jax gu gagoox no't mi ja'p pai' ma bio, ja'xpix giop xi jugai gu bioxi'n. Piam pui' na jax gu tooxkolh no' mit tiix bhai' batbich jix kii' suudai' ki'n, nam pai' dhuuk xi dho'ñcho', giop

xi dhai'ññaia' nam bakchira' mu na pai'x chu jaraam, pui' na jax jix ikoora' mi ja'p ba oirida'. Pu'ni pix ja'k tu jimda' am gui' nam ja'k suulhgii giop bam ua'tulhdha', sia kut tii ba tu ja uañdhak guch Xoi'kam.

Na jax tum duñaia' jano' na pai' dhuuk gio ya'p aaya' guch Xoi'kam

3 Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aañ ya' dir gio mui'p tu jam ua'ñxi'n, dhi' ki'n ba' moo bar gookim. Biix gook ka'm dhi' u'uan jir maa'n na ñich jax pix mi' tu jam ua'ñxi nañ bhaan jam guguuxi'n na pim jax ja'k jir maa'n na pim jax mi' pui' tu daa'ñchu'n na jax jix aa' gu Dios na pim ba' cham maakam ba jim aaga' na jax cham kii' ka'm nii'n. ² Ti'ñchokat japim mi' pui' xi jii'mda' na mit jax tu ua'nak gui' nam bijik ya ja'p bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, gio nat jax ja'k jup xi chi'lik gu Ge'kam jich Xoi'kam gui' nat jaro'i'ch a'mkam muu na ya' xi oilhimik, gam na mit jax tu jam a'gi gu noonbi'n nam biima'n oipimik.

³ Ja'pniñ ba' moop xi jam tiidam jiñ jaaduñ na pim ba' moo ti'ñchokat, na jano' na pai' dhuuk ba miamlhidha' na tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n, biix aixim pix ba tu buada' am gu ja'tkam nam diilh jax ilhii'ndha' na pu cham kii' ka'm nii'n gu Dios, gam nam biix aixim bhai' ji jam tiida' nam bhaan pix jam asda' aapi'm na pim ba kaichu' guch Xoi'kam. ⁴ Jup jam titdada' am: “¿Jax jum duu na saak gio bhai'p jimda' guch Xoi'kam na pim jup kai'chdha', nat ba' moo cham pai' ba ji ai? Ja'p moo na pur iatda' ji bak. Bijik dir pu chu'm ba tum a'ga, yammii pui' ba koi mit guch gi'ko-ra' kat pu chu'm jup xi che keejimik. Gio gu' ni ku cham pai' iam maakam jup ba tum duñiim no' moo tum pataasaim, pui' na jax pix ba tu tu'ii' na jax pu ba tu tu'ii' nat dir jup jum duu dhi oi'nga'n. Ja'p moo na pur iatda' ji dhi'.”

⁵ Pu'ñi ja'k jam titdada' am jai' dhit gu ja'tkam, nam gu' cham mat ka' nax io'm bijik dir nat jax jup duu gu Dios dhi oi'ñ-ga'n gio dhix dhaam, chakui pai'x maax kat gu dibiir na jax xib. Na gu' suudai' pix ya suu'n kat biix kap na ji'x oi'ñga'n moo jano' nat jax jup duu gu Dios, cham pai' maa'n kap jix chu gak kat. Gu' ji nat gu' diilh gu Dios pix jup tu duu nat ba' ji'ma'n kap pix jim tua gu suudai', pui' kut ba'x chu gak kir jup tum duu jai' kap.

⁶ Gio xib pa' nat tum surnik ya' dhi oi'ñ-ga'n nat ge' tis gu suudai', gu Dios pix jup tu duu ip, na gu' bixchu'x aichu'n.

⁷ Gu' ba' gu xib na ya' ba miamlhim ip na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñ-ga'n, gu Dios na jaroi' bixchu'x aichu'n na pu tu duña', pui' ja'k ba tu dai na tai ki'n miidhai tiimo' dhi oi'ñga'n. Gio ba' na tai chir ja tulhiinçhuda' gui' nam ji'k buam pix tu buada' na jax cham ki' ka'm ni'iñ, daipu' na xi ja aa'ñdhai na mit tu' bhaan jum ua'tulh jano' nam pai' dhuuk bhammim jumpada' gu ja'tkam buiñor.

⁸ Ti'ñchokat japim na gu Dios cham tu' xijaichu'n na pu tu duña', ni na mik kam ti ilhii'ñ siat chi mambhiix jix cha't-mam oo'm oidha' ba jur. Maa'n tanoolh dho pix ti ilhii'ñ gu ja'kbul' oidha', sia ku gu' aach jich bui mambhiix jix cha't-mam oo'm oidha' ba jur. ⁹ Cham tu' ji na moo nar saalhiom gu Dios na pui' tu ku-ugalhdha' nat jax tu dai na pui' saak gio bhai'p jimda' guch Xoi'kam, sia kum pui' kai'ch jai' dhit gu ja'tkam na pur iatda'. Gu' ja'pji na ti ja niir pix ji nam git biix gu ja'tkam keeji gu ñio'ki'ñ mi' pui' ka xi jimia' na jax jum kai'ch nam ba' cham jum tulhiinçha'. Na gu' biix na ji'k ja'tkam tiix ja joi'gi'n gu Dios, pui' ku ba' cham ob bha jimiim ya' dhi oi'ñga'n, na mit gu' chakui biix kai gu ñio'ki'ñ.

¹⁰ Ku ba' gu' na pai' dhuuk jum aaya' na bha jimda' gu Ge'kam jich Xoi'kam, ya' pix ji na ba kiika' cham jum ilhd-ham, cham jaroi' mat ka' na jax chu'm

tanoolh. Ja'pni na jax ba' gu jax chu'm jix ixkum no' pai' bax chi iixdham ba'k chir na gu' pu cham aagi'ñdha' gu mi kiokam, mi' pix ba bakia'x xi'lhim. Pu'ñi ja'k jup ji buusnia' guch Xoi'kam na pai' dhuuk bha jimda', dai na jotmoda' pix giilhim ba tim ti'ya'. Ba' pu cham pai' matgilhia' dhix dhaam, gio gu chiichia' bhai' nai' ji miya' gam gui' na ji'k tu' bha ja'p tu daraa. Gio dhi oi'ñga'n biix pu miya' maa'n jimdam binkam gu tu' na ya'x chu jai'ch, na gu' jano' bar bhaan ka' na pai' dhuuk ja aagi'ñdha' gu Dios gu ja'tkam nam tu' jax buimii nam dud-uakat ja tutku' bhaan.

¹¹ Dho jaiñ, bax maat japim dhoñ jaaduñ na jax jix iibhidham tum duña' jano' na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, na pai' dhuuk bha jimda' guch Xoi'kam. Ba' mi' pim pui' xi jiimit na jax jix aa' gu Dios, cha'pim jix buam ka tu buada', na pim gu' bax maat ba' xib na jax chu ja dooda' gui' nam ji'k cham tu' ka'm tigia' gu Dios. ¹² Gu' dai ji na pim mi' pui' jiimit na jax jix aa' pix ti niirda' jano' na pai' dhuuk bha jimda'. Gammiji pim pu chu'm bhaan titi'ñ-chokat pui' xi chu duñiidha' na jax jix aa' na ba' jotmoda' bha jimda'. Ba' jano' na pai' dhuuk bar bhaan ka' na bha jimda' guch Xoi'kam, pu maa'n jimdam bhai' pu miya' dhix dhaam na bha'ñi ja'p binkam gui' na ji'k bha ja'p tu' daraa. Pu cham pai' tu matgilhia', na gu' pu biix ti miya', na gu' giilhim nammi ka'n kikkidha' gu tai. ¹³ Ku ba' gu' aach nach ji'k ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam jimia' ich ji na pai' gu xibkam oi'ñga'n gio na pai' gu xibkam jix dhaam, nat pai' tuch iimchuda gu Dios nach aichdha' na pai' dhuuk pu'ñi ba tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n. Bhammi ja'k dho gi cham tu' ka jai'ch ka' ji gu ua'tulhdhara', cham pai'x buam ka tum buada' na jax cham jir am.

¹⁴ Pui' kuñ ba'p jam titdañ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim cham jax jim aagit mi' pui' xi jiidma' na jax jix aa' gu Dios cham jim o'joldhat, na ba' na pai' dhuuk ya' aaya' guch Xoi'kam, pu jam baidhika' maa'n jimdam, na pim gu' cham tu' bhaan u'ua'tulhdhix ka'. ¹⁵ Pu' jani pix kai'ñkam ba' cham ob pai' aa-jim guch Xoi'kam ya' dhi oi'ñga'n bhaan, na gu'x aa' nach biipi'x bhai' mi' pui' ka xi jimia' na jax jix aa' na ba' bhai' ba jimda', ba' mi' dhir dai na bach baidhika'x dhaan nach pai' gammijix jijikgim bap tui'ka'. Gu Paablo gui' na pui'p jir jich jaduun jich Xoi'kam bhaan, dhi' pix bhaan jup tu a'ga mi' u'uan ta'm nat pai' tu jam ua'ñxi nañ tu' bhaan tu jam a'gi'ñ aañ xib, daipu' na ji'k jax jurtudim gu Dios na mu tu jam ua'ñxi'ñ. ¹⁶ Biix moo nat ji'kim ba tu jam ua'ñxi, dhi' pix pu chu'm bhaan tu a'ga nañ jax chu jam a'gi'ñ aañ, na pui' bhaan jup jam guguuxi'ñ na pim jax ja'k tui'ñgida', sia ku ji'ma'n kap jix io'm jix xijaim tu a'ga na cham pik moo jaroi' maatit xi kaaya' na jax jir jum duukam. Ku gu'x maatit kaaya' am ji gui' nam biix ja jujur ki'n jix biiñak buiñor gu Dios. Gu' ba' jai' dhit nam cham pik buiñor jix biiñak kat gu Dios tu jiñkui'ñdha' dhi ua'na'n gu Paablo, maakam pix ilhdhat keeke' am, cham tu' pui' na jax kai'ñkam jup jum

kai'ch. Ba' no' mit gu' cham biix ja jujur ki'n xim gaa na jax pik kai'ñkam jup jum kai'ch, pu cham ji'xdha' maatit kaaya' am, maakam pix ilhdhat keeke' am. Sia gu jai' ñio'ki'ñ gu Dios na cham jir ua'na'n gu Paablo bhai' maakam ji dhuñia' am nam jax pix ja'k ilhdhat keeke' diilh, cham tu' na jax pik kai'ñkam jup jum kai'ch, nam gu' cham biix ja jujur ki'n jix biiñak kat buiñor gu Dios tu jiñkuidha'. Ku ba' gu' dhi'x io'm ja tulhiñchuda' ji gu Dios no' mit jax dhuuk maakam duu.

¹⁷ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, ti niidhat japim nam cham jam iatgidhai mu ja'k jam aichdha' ja bui dhi' pu chu'm gu ja'tkam, nañ gu' ba jam aagi'ñ nam kai'ñkam mui' cham maatit keeke' na jax pik kai'ñkam jup jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios. Sia kum gu' tii tu jiñkui'ñ, maakam pix ilhdhat keeke' am, nam gu' cham biix ja jujur ki'n xim ga'ngada' na jax pik kai'ñkam jup jum kai'ch. ¹⁸ Aapi'm gu' dai ji na pim jix io'm mui' xi gaagidha' na pim jax ja'k jix bhai' machia' na jax jir tu'm kam gu Ge'kam jich Xoi'kam gui' nat jaroi' xich joi'ndak tuch ñamkix guch ua'tulhdhara' bhammi kuruus ta'm, gio ba' na pim jix bhai' machia' na pim jax ja'k joidham jix chu joi'gi'nda'. Gammijich ba' moo tu daanda' buiñor sia nar pai' dhuuk ka' git. Ja'pni pix tui'ka'.

GU BHP' KAM UA'NA'N GU

JUAN

NAR NOBII'Ñ GUCH XOI'KAM

Gu Juan nap kai'chdha' na guch

**Xoi'kam jir di' pix gui' na
tu maak gu ii'mda'**

1 Miji ja'p tu jam ua'ñxi'n ñ jñ jaaduñ na pim pai' jax tu daraa nañ bhaan tu jam a'gi'n na jax jir tu'm kam guch Xoi'kam gui' na bijik dir pux jai'ch. Aach jai' dhit jix bhai' maatik na jax jir tu'm kam, na chich gu' maaxik tiigik jich buupui ki'n, ño'kdhak jachich, keejimik ich ip na jax tu a'gimik. Dhi' pix jir di' gui' na bijik dir bhaan ba tum a'ga, jir di' pix ip gui' na tu maak gu ii'mda'.² Ba' dhi' ji' na jaroi' tu maak gu ii'mda', maaxik ya' xi oilhimik maa'nkam jup jum duuk. Aach jix bhai' tiigik jai' dhit, jix maatit jach ba' ya' dir pu chu'm jup ba tu jam a'gi'n jñ jaaduñ na pim ba' moo mui' xim guguuxdha' na pim jix io'm mui' xix biñak ka' buñor na ba' jam makia' gu ii'mda' na pim ki'n gammiji pu ba duduaka' bhammi ja'k jix dhaam. Na gu' dhi' nañ jaroi' bhaan tu jam a'gi'n jñ jaaduñ, cham tu'r ya' pai' kam dhi oi'nga'n, matgim gu' dhi' bhammi dir ji nat bha jii jix dhaam na pai'p tu'ii' gu Dios, nat pai' ja'k giop bhii na jax ya' xi oilhimik. ³Ba' aach xib bhaankamu'n gui' jam guguuxi'n jñ jaaduñ na pim biix jam jujur ki'n ba ti jñ'ndha' buñor. Na gu' dhi' cham tu'r iatda' nach jax tu jam a'gi'n, gu' aach maaxik tiigik ji jich buupui ki'n nañ jax ba jam titda, jix bhai' keejimik ich na jax tu a'gimik. Ba' jam guguuxi'n ich na pim biix jam jujur ki'n ti jñ'ndhai mi' pui' ba jimia' na jax jix aa' nach ba' maap maa'n ñi'ook bap duuka' jam biim, ja'p na jax aach nach maap maa'n ñi'ook

bap duuk gu Dios gio gu Maraa'n jich Xoi'kam, nach gu' biix jich jujur ki'n ba ti jñgi'n buñor. ⁴Biix dhi' pu'ñi ja'k jañ mu tu jam ua'ñxi'n jñ jaaduñ, nañ gu' ge'kam ki'n jix bhai' bañ chaat buñor guch Xoi'kam, na pim ba' aapi'm pu'ñi dhuuji pui'x bhai'p jum taat ka' buñor.

**Gu Juan nap kai'chdha' na
gu Dios joidham ge' tanoor**

⁵Jano' nach maap oipimik guch Xoi'kam, pui' tuch a'gidhimik na gu Dios joidham ge' tanoor bhammi na pai'p tu'ii', cham pai' dhuuk jix chukgam kir jup tu'ii'. Ba' aach ya' dir pu chu'm jup ba tu jam a'gi'n jñ jaaduñ na jax jir tu'm kam gu Dios nat jich aa'ndhak guch Xoi'kam. ⁶Ba' no'ch aach jax kai'ch nach silhkam ti jñ'ndhat mi' pui' ba jiim na jax jix aa', gu' ji no'ch gu'x chu tukgam tir jup tu'ii' pui' xi kai'chit, ba iatda' ich pix, cham tu' pai' silhkam ti jñgi'ndha' ich buñor. ⁷Gu' no'ch silhkam biix jich jujur ki'n ti jñ'ndhat mi' pui' ba jiim na jax jix aa', dho gi gu' pui' bam kai'ch ji nach tu' silhkam jix chu maax kir jup tu'ii', na gu' tiich bi'ñxi'ñka' gu Dios no'ch tu' ka'm ñi'ñ. Gio gu' joidham jix bhai' kai'chit maa'n ñi'ook bap duuka' ich nach ji'k ba ti jñgi'n buñor gu Dios, ba' gammiji ba tuch uañi'ñka' no'ch jich ua'tulhi'ñ ki'n gu i'ra'n gu Maraa'n jich Xoi'kam nat jaax bhammi kuruus ta'm.

⁸Ba' cham jir am no'ch aach jax kai'ch nach cham ka u'ua'tulhdhix, na gu' cham ji'xdha' jaroi'x uañ ki'n pu ba kiika' ya' dir ja'p ja'k, na gu' ya'x chu ua'tulhdhix. Pui' kuñ ba'p kai'ch na cham jir am no' jaroi' pui'm aa' na cham ka ua'tulhdhix, na gu' cham tu'r mi' pui' ka' na jax jir silhkam, diilh pix na pui' ilhii'ndha'. ⁹Jee' ji no'ch maaxik jax kai'ch nach gammiji pix jich ua'tulhi'ñ na ba'r pui' ka' na jax jir silhkam. Tuch uañi'ñka' ip gu Dios no'ch soi'ch ilhdhat

jax chitda na tuch uañdha' no' chich tu' bhaan mach ua'tulh. ¹⁰ Sia cham jir am no'ch jax kai'ch nach cham pai' dhuuk tu' bhaan jich ua'tulhi'ñ, na gu' pui' pix ba ji buusnia' ba' gu Dios nar jix iatkum, na pui' kai'ch nach biix pix jix u'ua'-tulhdhix nach ji'k ja'tkam, maaxik jup jir pui' gu' nach biix pix jix u'ua'-tulhdhix. Ba' no'ch pui' kai'ch nach cham pai' dhuuk tu' bhaan jich ua'tulhi'ñ, dhi' bhaan bax maati' ka' nach cham tu' biix jich jujur ki'n ti jiigi'ñ buiñor gu Dios.

Guch Xoi'kam jich a'mkam ñiok buiñor gu Dios

2 Ba' aañ dhi' pu'ñi ja'k pix mi' tu jam ua'ñxi'ñ jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nañ bhaan jam guguuxi'ñ na pim mi' pui' xi jiiimda' na jax jix aa' gu Dios, na pim ba' moo cham kam ua'tulhi'ñdha'. Piam kut gu' moo jax dhuuk jaroi' maadit mam ua'tulh cham jum ilhdham, maadit bia' ich ji gu' matgim gui' na jaroi'x bhaai' nach a'mkam nokia' buiñor gu Dios jich Gi'kora', na ba' tuch uañi'ñka' nach jich ua'tulhi'ñ. Gui' dho Jesus jich Xoi'kam jañ aagit jup kai'ch na jaroi'x uañ ki'n kiik, ² nat jaroi' jich a'mkam jum makgirta bo jano' bhaan gu kuruus na ba' pu'ñi dhuuji tu namkix ka' biix nach ji'x jix ua'tulhdhix. Ku gu' cham tu' ji na dai nach ji'k jir ya' kam dhi Israel nat tuch ñamkix, ja'pji dappaam ji na ji'x oi'ñga'n kam gu ja'tkam.

³ Ba' no'ch mi' pui' xi jiiim na jax jix aa' gu Dios, dhi' bhaan bax maati' ka' nach tu' silhkam biix jich jujur ki'n ti jiiñdhat tu' ka'm ba ni'i'ñ, ba' pui' bam kai'chdha' nach jix bhai' bax maat na jax jir tu'm kam. ⁴ Gu' ji no'ch gu' pu cham tu' mi' pui' jiiim na jax jix aa', sia kuch gu' pui' tii xi kai'ch nach biix jich jujur ki'n ba ti jiigi'ñ buiñor, pix jap kai'chdha' ich, cham tu'r pui' ka'. ⁵ Gu' matgim gu jaroi' no't moo tu' silhkam ba maat na jax jir tu'm kam gu Dios, joidham ji na

tu' ka'm niidhat mi' pui' jimda' na jax jix aa'. Dhi' ba' bhaan bax maati' ka' na biix juraa'n ki'n ba ti jiigi'ñ buiñor, ba' maap bam keke'e am gu Dios. ⁶ Ba' no' jaroi' jax kai'ch nam maap maa'n ñi'ook bap duuk gu Dios, jum aa' na pui' ja'k jup xi chu jimda' nat jax tu jii guch Xoi'kam jano' na ya' xi oilhimik na ba' bhaan jix maati' ka' nar silhkam.

Na jax ja'k tu aagix ka' ya' dir ja'p ja'k

⁷ Ba' dhi' nañ ji'k tu' mu tu jam ua'ñxi'i'ñ jiñ jaaduñ, jir di' pix gu ñio'ki'ñ gu Dios na pim bijik dir pu ba ke'e na pu chu'm tum a'ga, nat pu bijik dir pui' ja'k tu dai gu Dios. Cham tu' na pim jax jum aa'nda' na dhi' ba' bar xibkam nañ aañ mui' ba tu jam ua'ñxi'ñ. ⁸ Ku ba' gu' dhi' nañ ji'k tu' mu tu jam ua'ñxi'ñ jiñ jaaduñ, ja'p ji buus ji nar xibkam ñio'ki'ñ gu Dios, sia ku gu' bijik dir pu chu'm bhaan ba tum a'ga, nat gu' kia'pix pui' tum kuugalh na jax ya' xi oilhimik guch Xoi'kam. Dhi' ba'r di' ba' xib gui' na joidham ge' tanoor ya' dhi oi'ñga'n.

⁹ Ba' no' gu' maadit jax kai'ch nax chu maax kir bap tu'ii' na pui' jim aagit na ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, gu' ji no' gu'x bhaamki'ñ gu jumai na pui'p ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, cham tu'x chu maax kir jup tui'ka', puix chukgam kir kap tui'ka'. ¹⁰ Jii' ji no' gu' joidham jix joi'ndat pix jix bhai' titda gu jumai na pui'p ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, dhi' ji' ji na ba' pui' bam kai'ch na joidham jix chu maax kir bap tui'dhi', ba' cham ji'xdha' tu' bhaan jutbui ilhia'. Ja'p jañ kai'ñkam jup kai'ch na cham ji'xdha' mai'chia' gux buam jum duukam. ¹¹ Gu' ji no' gu' daix bhaamki'ñ gu jumai Xoi'kam jiigi'ñdham, dhi' dho gi gu' puix chu tukgam kir jup tui'ka' ji, ba' pu cham mat ka' na pai' ja'k bhiichgida', pui' pix ba ji buusnia' na jax maa'n gu cham ñiakam.

¹² Ja'pniñ ba' moo ya'p tu jam ua'ñx-i'ñ jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim jix bhai' pix jum taat ka', nat gu' ba tu jam uañ gu Dios biix gu jam ua'tulhdhara' nat jix bhai' duu guch Xoi'kam nat tuch ñamkix. ¹³ Ba' aapi'm na pim ji'k bar ge'ger ja'tkam, mu tu jam ua'ñxi'ñ iñ ip nañ jix bhai'ñ chaat na pimit pui'p ba maat guch Xoi'kam gui' na bijik dir pux jai'ch, na gammiji pur ge'kam. Gio aapi'm na pim ji'k jir tu biipibop, pui'ñ mui'p tu jam ua'ñxi'ñ nañ jix bhai'ñ chaat na pim cham ka kaichu' gux buam jum duukam, na pim gu' ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam.

¹⁴ Pu'ni ja'k jañ dho ba' pix tu jam ua'ñxi'ñ jiñ jaaduñ nañ bhaan jam guguuxi'ñ na pim jix bhai' pix bam taat ka', na pim gu' bax maat ba' xib na jax jir tu'm kam gu Dios jich Gi'kora'. Gio aapi'm na pim ji'k jir ge'ger ja'tkam, pu'ni ja'k pix jañ mui'p tu jam ua'ñxi'ñ na pim ba' moox bhai' pix jup bam taat ka' na pimit pui'p ba maat guch Xoi'kam gui' na bijik dir pux jai'ch. Biix sia aapi'm na pim jir tu biipibop jañ pu'ni pix ja'k mui'p tu jam ua'ñxi'ñ, nañ gu'x bhai'ñ chaat na pim bhaan bax o'jo' ba' xib buiñor guch Xoi'kam, na pim gu' ba ti jiigi'ñ buiñor, ba' cham ji'xdha' jax ka jam dooda' gu ja'ook.

¹⁵ Jam guguuxi'ñ iñ ip jiñ jaaduñ na pim siamri mik ba bua' gu tu' nar ya' kam dhi oi'nga'n. Cha'pim bhaan kam tutkagi'ñka', ni ku pim pui' ja'k jup ka tu jimda' nam jax tu jim gui' nam chakui ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Na gu' gu jaroi' no' dai mu ja'k bhaan titi'ñ-cho gu tu' nar ya' kam dhi oi'nga'n, dhi' bhaan jix maati' ka' na cham tu' biix juraa'n ki'n ti jii'ñdhat tu' ka'm nii'ñdha' gu Dios. ¹⁶ Na gu' cham tu' gu Dios na pui' ja'k jurtu'nka' no'x buam bax chu duñiim na jax cham ki' ka'm nii'ñ, ya' dir pix ji bhaan dhi oi'nga'n na pu chu'm busaak. Biix nam ji'k tu' jax bua

gu ja'tkam nar jix buam jum duukam, jir ya' kam pix dhi oi'nga'n bhaan, pui' na jax nam ge'gerkam bam taat ka' no'm bar jix chutumñigam, piam nam bixchu' bhax chu joi'ñdha' jix dha'ram namkim, gam nam jai' bhax ja joi'ñdha' gu u'uub. ¹⁷ Ku gu' dhi' alhio pix ji nam ya' pui' xi chu buimii dai ya' dhi oi'nga'n bhaan, iam gu' gammiji ki'n ya' pux bhai'm taat ka' am git. Na gu' na pai' dhuuk jum tiimo' dhi oi'nga'n, biix pu cham pai' matgilhia' gu tu' na ya'x chu jai'ch. Gu' matgim gu jaroi' no't ba ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, gammiji ji na pux jikgim bap tui'ka', na gu' pu baidhika' bhammi ja'k jix dhaam na buiñor bap tui'ka'.

Nam jax ja'k tu jimda' gui' nam jix bhaamut a'gada' guch Xoi'kam

¹⁸ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, ya' moo ba miamlhim na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n bhaan. Ba' na pim jax bax maat jiñ jaaduñ na pui' tum kai'ch bo na saak maa'n jai'chdhilhia' gui' nax bhaamut a'gidha' guch Xoi'kam na pai' dhuuk pu'ni bar mia'n ka' na tum kuugalhdha'. Dho gu' xib mui' ji nam pu chu'm ba oipo gu ja'tkam nam jix bhaamut a'ga guch Xoi'kam. Dhi'ñ ba' bhaan pui' ba kai'ch na bar mia'n ji na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'nga'n. ¹⁹ Dhi' dhi ja'tkam nam xib nai' jimit jix bhaamut a'gim guch Xoi'kam, ya' maap jich jumpadat ich nach chu daandat buiñor guch Xoi'kam, nam gu' panaas ka ti jiigi'ñdha' buiñor. Gu' ji na mit gu' mikkat ya' dir ji jii jich bui, mummu ja'p jam pix jix bhaamut ba a'gim guch Xoi'kam. Dhi' ba' bhaan ba matgir nam bak gu' pu cham kiigalhi'ñ ji sia pu bijik dir, nam gu' chi pu cham ti jiigi'ñdha' buiñor biix ja jujur ki'n. Na gu' no'm pux kiigalhi'ñdha' git pu bijik dir, puich biim jup tui'ngida'm git sia gu xib.

²⁰ Aapi'm na pim gu' biix jam jujur ki'n ba ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam, ba' biix ji'ma'n jam a'm ba tajaanix gux Dhuudu' kam jix Uań Ii'mdaga'n. Dhi' bax bhai' jam mattu'n na jax jir tu'm kam guch Xoi'kam, gio na jax ja'k jix aa' na pim tui'ngida'. ²¹ Pui' kuń ba' miji tu jam ua'ñxi'n jiń jaaduń, nań gu'x bhai'ń chaat na pim jix bhai'x maati' tu' ka'm ba nii'n guch Xoi'kam, gam na pim biix jam jujur ki'n ba ti jii'gi'n buiñor. Ba' gui' nam ji'k pu'ñix bhai' bax mat ka' na jax jir tu'm kam guch Xoi'kam, cham tu'x bhaamut aa'nda' am.

²² Gui' nam ji'k pui' kai'chdha' na gu Jesus cham tu'r di' guch Xoi'kam nat Dios bha joot jix dhaam dir na ba' ya'ch a'mkam mukia', dhi'r di' ka' am gui' nam jix bhaamki'ndha' guch Xoi'kam. Ba' pui' bam kai'chdha' nam tu' silhkam jir jix iatkum ka', nam gu' nai' jiimit tu iatgidhidha' nam jix bhaamut a'gidha' guch Xoi'kam, ja'p jum aa'nda' am na gu' ja a'm ti niidhidha' gu Dios nam chi sap pik ba' panaas tii ti jii'gi'n gui' buiñor. Jax gi dhui ip nam gu' maap jup tui'dhi' gu Dios gio gu Maraa'n jich Xoi'kam. Ba' gu jaroi' no' tu' pix ilhdhat ja'p xi dhuukat gu Jesus jich Xoi'kam, cham tu' bhaan ti niidhidha' gu Dios, na gu' pui' ji buusanda' na biix jix bhaamki'ndha' no' tu' pix ilhii'ń gu Maraa'n jich Xoi'kam. ²³ Na gu' kai'ńkam nań jax ba kai'ch, na gu jaroi' no' tu' pix ilhdhat ja'p xi dhuukat gu Jesus jich Xoi'kam, cham tu' bhaan ti niidhidha' gu Dios, sia ku gu' kai'ńkam tii ti jii'gi'n dai gu Dios buiñor. Jii' ji gu jaroi' no' ti jii'gi'n biix juraa'n ki'n buiñor gu Maraa'n jich Xoi'kam na ba' bhaan ti niidhidha' gu Dios jich Gi'kora', nam gu' kai'ńkam maap jum kekeẽ gu Dios gio guch Xoi'kam.

²⁴ Ba' aań jam guguuxi'ń na pim cham tu' mik buppada' dhix bhai'm kai'chdham ñi'ook na pimit jano' dir pu maat na pimit pai' dhuuk ti jii'ń buiñor guch

Xoi'kam. Jam jujur am japim xi baapsai na pim ba' gammiji ti'ńchokat mi' pui' tu daa'ńchu'nda' na pim jax ba jiim, na ba' bhaan jix maati' ka' na jam a'm ti niidhidha' gu Dios jich Gi'kora' gio gu Maraa'n jich Xoi'kam. ²⁵ Na ba' no'ch pu'ńi mi' pui' xi dhui'ńchu' na ji'k jax jix aa' guch Xoi'kam, dai na bach baidhika' bhammi ja'k jix dhaam nat pai' tuch iimchuda na saak jich aichdha'. Diilh pui' xich chiidak gu' guch Xoi'kam jano' na ya' xi oilhimik.

²⁶ Pui' kuń ba' tiiń dhakoo'ńdhatu' nań mu tu jam ua'ñxi'ń jiń jaaduń nań bhaan pix jam aagi'ń nam jax jir tuutu'm gui' nam pu'ńi nai' jiimit jix bhaamut a'gidha' guch Xoi'kam, gam nam maakam tu iatgidhidha', na pim ba' moo cham ja kekeẽda' aapi'm jiń jaaduń no'm pu chu'm mi ja'p pai' ba gu'nguk, jir maa'n na pim jax ti niidhidha' na pim pai' jax ba jiim. ²⁷ Na gu' aapi'm jam a'm ba tajaanix gux Dhuudu' kam jix Uań Ii'mda', dai dhi' ji na pim pix kaichgida' na jax ja'k jam jurtudidha'. Cham kam aa' na jaroi' pai' dhir jimdat jam aagi'ndha' na pim jax ja'k tui'ngida'. Gux Dhuudu' kam jix Uań Ii'mda' na jam a'm ba tajaanix biix ji'ma'n, jir di' na pui' ja'k jam jurtudidha' na pim jax ja'k tui'ngida', gam na jam mattudidha' na jax pik ja'k jix aa' gu Dios. Gu' ba' no' pim mi' pui' xi bhiichu', dhi' bhaan jix maati' ka' na pim silhkam biix jam jujur ki'n ti jii'ndhat tu' ka'm nii'ń guch Xoi'kam.

²⁸ Ba' aań jam guguuxi'ń jiń jaaduń na pim mui' xix biińak ka' buiñor guch Xoi'kam cham tu'p jum buixdhat sia ku mi ja'p jax tum a'ga. Na gu' no' chich jax dhuuk cham mi' pui' jii na jax jix aa', jix xi'ĩ'rai nai' gampai' jich dhuńia' ich jano' na pai' dhuuk gio bhai'p jimda'. Gu' dai ji nach jix bhai'ch chaati' baasi'n ba namkia' no' chich mi' pui' jii, ²⁹ nach gu' tu' silhkam bar maamra'n ka'. Na gu' na pim jax bax maat jiń jaaduń nap

kai'ch bo gu Dios na gu jaroi' no't tu' ka'm tiigik mi' pui' jii na jax jix aa', dhi' ba' pui' bam kai'chdha' na silhkam jir maraa'n ka', ja'p na jax guch Xoi'kam jano' na ya' xi oilhimik nat gu' tu' ka'm tiigik gu Dios.

Gu Juan nap kai'chdha' nach aach bar maamra'n gu Dios nach ji'k ba ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam

3 Dho jaiñ na jax pik jir jix bhai'kam gu Dios, biix pui'ch bia' nach sap bar maamra'n, na gu' joidham xich joi'gi'n. Maaxik dho silhkam bar maamra'n ich, nach gu' ba ti jiigi'n buiñor gu Maraa'n jich Xoi'kam. Gu' ba' gui' nam ji'k cham ti jiigi'n buiñor, pu cham maat am nach jir tu'p tu'm da', nach jax kai'ñkam ba' pui' bach chiiti' nach bar maamra'n gu Dios, nam gu' cham ti jii'ndhat buiñor xim ga'nga biix ja jujur ki'n nam iam ba machia' git na jax jir tu'm kam gu Dios nach jaroi' buiñor bap tu'ii'. ² Aach dho gi nach gu' bax maat nach tu' silhkam bar maamra'n gu Dios nañ jax ba jam titdañ jaaduñ, sia kuch gu' chakui pik moo maat gu xib nach jax moo tu'm jup jich dhuñia' jano' nach pai' dhuuk buiñor bap tui'ka' guch Xoi'kam no't bach baidhak ya' dir dhi oi'nga'n. Daipu' nach jix maat nach saak pui' tuutu'm jup jich dhuñia' na jax jir tu'm gui', nach gu' maap bap tui'ka'. ³ Gu' ba' gu jaroi' no'x aa' na bhammi aaya' na pai'p tui'ka' guch Xoi'kam, jum aa' nax bhai' xi chu jimda', na cham tu'x buam ka tu buada' na tu'r ua'tulhdhara'. Na gu' cham jixdha' jaroi' bhammi aaya' no'x ua'tulhdhix, na gu' gui'x uañ ki'n kiik na pai'p tu'ii'.

⁴ Na gu' gu jaroi' no' biix aixim tu bua na jax cham jir am, jum ua'tulhi'ndha' buiñor gu Dios, na gu' gui' cham kii' ka'm nii'n gu pui' ja'k. ⁵ Pu kai'ñkam dho bha jii guch Xoi'kam ya' dhi oi'nga'n na

ba' ti bhiika' gu ua'tulhdhara' ya' dir dhi oi'nga'n. Nat gu' gui' cham pai' dhuuk jum ua'tulhdhak, pui' kut ba'ch a'mkam jum makgirtak ti bhiik. ⁶ Ba' no'ch tu' silhkam pui' ja'k ba ti jiigi'n biix jich jur ki'n buiñor guch Xoi'kam, jum aa' nach cham tu' bhaan kach ua'tulhi'ndha'. Gu' no'n gu' puiñ ua'tulhi'n pui' xi kai'chit nañ ba ti jiigi'n buiñor, cham tu' ti jiigi'ndha' iñ, pix jap kai'chdha' iñ. ⁷ Ja'pniñ ba' moop jam guguuxi'n jiiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim siamri xi chi niidhat na cham jaroi' pai' dhir jimdat maakam jup ba jam iatgidha' na jax cham jir pui' na jax jix aa' gu Dios. Aapi'm cham tu' ji kekeedat jir maa'n na pim jax mi' pui' xi jiimda' na jax jix aa' gu Dios na ba' bhaan jix maati' ka' na pim dai gui' tu' ka'm nii'n. ⁸ Gu' no' pim gu' dai biix aixim tu bua na tu'r ua'tulhdhara', dhi' bhaan jup bax maati' ka' na pim dai mu ja'k kaichgit gu ja'ook mi' pui' tu kuugalhdhim na ji'k jax jam tiidaim. Na gu' gu ja'ook gammiji dhi' bhaan tu juan, bijik dir pum ua'tulhi'n nat dir jup duu gu Dios. Pu kai'ñkam ba' pix bha joot gu Dios gu Maraa'n jich Xoi'kam na ba' ya'ch palhbuidha' na pu'ñi tuch uañdha' guch ua'tulhdhara', na ba' mi' dhir cham jixdha' jax kach dhooa' gu ja'ook na jax tii ka ilhdhat.

⁹ Na gu' gu jaroi' no' silhkam bar maraa'n gu Dios, cham tu' kam ua'tulhi'ndha'. Jix bhai' pix ba tu jimda', na gu' bhaan jup tui'ngida' gu Dios. ¹⁰ Pux bhax maati' ka' jia nam jax ja'k tu jimda' gui' nam silhkam jir maamra'n ka' gu Dios gio gui' nam jup jir maamra'n gu ja'ook. Pui' na jax gui' nam biix aixim tu buada' na jax cham jir am, na jax cham kii' ka'm nii'n gu Dios, gio nam jix ja bhaamki'ndha' gu jai'ch Xoi'kam jiigi'ndham, dhi' cham tu' Dios jir maamra'n ka' am, gui' ji ja'ook.

**Gu Juan nap kai'chdha' nach
xich jai'gi'nda' biix ji'ma'n**

¹¹Ja'pni ja'k jup xi chi'ik guch Xoi'kam jano' na ya' xi oilhimik, sap nach xich jai'gi'nda' biix ji'ma'n na pim jax ba te kee'n jaadu'n jano' dir na pimit jax ti jii'n bui'no'. ¹²Cham tu'ch mi' pui'p ka tu daa'ñchu'n nat jax tu jii bijik gu Kayiin nat cham tu' kii' maa'nkam buus. Tii' nat bhaamkidhak mua gu sipdhi'n Abeel nat jax ja'k jur-tuda gu ja'ook na bhaan jup tui'ngit. ¿Jax japim ilhii'n nat kai'nkam jup doo-da'? Dho nax jigam dho, na gu'x maat na gu sipdhi'n tu' ka'm niidhat mi' pui' jimda' na jax jix aa' gu Dios, ba' joidham jix kiigalhi'ndha'. Diilh gu' gu Kayiin pu cham tu' mi' pui' jimda' na jax ja'k jix kii' ka'm nii'n gu Dios, ba' pu cham kii-galhi'ndha', na gu' buam pix tu buada'.

¹³Jam guguuxi'n iñ ip jiñ jaadu'n na pim cham tu' bhaan jax jum aa'nda' sia kum xi jam bhaamki'n gu ja'tkam na pim bar jich Xoi'kam jii'gi'ndham. ¹⁴Na gu' aach nach ji'k ba ti jii'gi'n bui'no' guch Xoi'kam, cham tu' mu ja'k ka bhi'ichu' ich nach pai' gammiji mi' pup jich chul-hii'ndha' git. Xib gu' dai ji nach silh ba bhi'ichu' nach pai' gammijix jikigim bap tui'ka', ja'p ji buus nach ko'iix kat gio duadadik jup ba baapam. Pui' kuch ba' xib joidham bax ja joi'gi'n guch Xoi'kam jii'gi'ndham, na gu' pu'ni ja'k jia no'ch silhkam ba dua guch ii'mda' bhaan, gu' no'ch pui ka ko'iix guch ii'i'mda' bhaan, dai ji nach jix chu bhaamki'ndha'. ¹⁵Ba' gu jaroi' no'x bhaamki'n gu jumai na pui'p ti jii'gi'n bui'no' guch Xoi'kam, ja'p ji buusnia' na ba mu'aa', na gu' gu jaroi' na pu'ni chu bhaamki'ndha', ja'p ji bu-usanda' nar tu mua'kam ka', ba' cham ji'xdha' ja baidhika' guch Xoi'kam jix dhaam nam pai' gammijix jikigim bap tu-i'ka'. ¹⁶Aach dho gi gu' nach ji'k biix jich jujur ki'n ba ti jii'gi'n bui'no' guch

Xoi'kam jix bhai' bax maat ji nach jax ja'k tu buada' no'ch silhkam jix chu joi'gi'n, nach gu' mi' pui' tu daa'ñchu' nat jax tu duu guch Xoi'kam jano' nat joidham xich joi'ndak jich a'mkam muu nach ba' pu'ni duuji cham kach chul-hii'na'. Aach ba' pu'ni ip jiñ jaadu'n, pui'ch jup xix chu joi'gi'nda' nat jax xich joi'gilh guch Xoi'kam, cham jax bua sia mit chi mach koi ja a'mkam gu jai', nach gu'x ja joi'gi'nda'. ¹⁷Dhi' ji' pu'ni ja'k no'ch xi dhu'ñchu' na ba' pui' bam kai'ch nach bax maat na jax kai'nkam pui'm kai'ch nach jix chu joi'gi'nda'. Gu' ji no' gu' pui' na jax gu jaroi' no' tiir jix chumñigam, ba' no' gu' tii nii'n na tu' a'miram jum aa' gu jax chu'm jich Xoi'kam jii'gi'ndham, ji no't gu' pu cham pai' iam jix joi'ndak xi maa, dhi' pu cham tu'x mat ka' na jax kai'nkam pui'm kai'chdha' nañ jix chu joi'gi'n, na gu' bak pu cham mat ka' na jax jir tu'm kam gu Dios. ¹⁸Ba' aapi'm cham pu chu't jiñ jaadu'n jich Xoi'kam bhaan, ja'pji nach xi ja palhbuidhat guch jaadu'n ki'n gu tu' na ja a'm jum aagaidha' na ba' bhaan jix maati' ka' nach silhkam bax chu joi'gi'n, cham tu' nach pui' pix kai'chdha'.

**Nach jax ja'k tui'ngida' na ba'ch
a'm ti niidhidha' gu Dios**

¹⁹Dhi' pix no'ch pu'ni ja'k xi dhu'ñchu' bhaan bax maati' ka' nach tu' silhkam bax maat na jax ja'k jum aa' nach tui'ngida' no'ch pui' ba ti jii'gi'n bui'no' guch Xoi'kam, ba' pui' ba ilhii'ndha' ich nach a'm ti niidhidha' gu Dios. ²⁰Nach gu' cham ji'xkat tu' ixchuidha' gu Dios, sia kuch gu' jax jich aa' na chi cham maat no'ch mi' pai' maa'n kap cham mi' pui' jiim na jax jix aa'. Jax gi dhu' na gu' gui' biix jix chu maat sia nar tu', pux bhai'x mat ka' no'ch jich ua'tulhi'n. Tii pik aa nach gu' aach sia diilh jix mat ka' no'ch mi' pai' cham pu dui'ñchu' na jax

jix aa', gu' gi ba' gui' nar ge'kam. ²¹ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, xim ga'ngada' pim jam jujur am bhaan no' pim moo mi' pui'p duiñchu' na jax pik ja'k moox aa' gu Dios, piam ku gu' cham. Ba' no' pim gu' moo panaas mi' pui' bhiichu' na jax jix aa' na pim mul' xim ga'nga, dho gu' dai dho ba' na pim joidham pix jix bhai'm taat ka' buiñor, na pim gu' bhaan bax mat ka' na jam a'm ti niidhim gui'. ²² Ba' gui' xi jam joi'ndat tu jam maakidha' biix na pim ji'k tu' mu taanda' bhammi ja'k na pai'p tu'ii', na gu'x mat ka' na pim tu' ka'm niidhat mi' pui' bhiichgida' na jax chu daaxix gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gam na jax pik ja'k jix aa'. ²³ Gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ na tu daaxix, jir di' pix gui' na bhaan tu a'ga gu Maraa'n jich Xoi'kam na pui'm kai'ch nach sap ti ji'ñdha' buiñor na ba' pu'ñi duuji uañchudhix ka' guch ua'tulhdhara'. Mi' dhir sap ba' dai nach ba xich jajoig'i'nda' biix ji'ma'n ja'p na jax guch Xoi'kam nat xich joi'gilh, diilh sia pui'p xich chiidak na ya' xi oilhimik. ²⁴ Dhi' ji' ba' no'ch biix mi' pui' xi dhuiñchu' pui' bam kai'chdha' nach mi' pui' tu kuugalldhim na ji'k jax chu daaxix gu ñio'ki'ñ gu Dios. Ba' gui'ch a'm ba ti niidhidha', gio aach ya' dir mu ja'k buiñor jup tui'ñgida' ip, nach gu' maap bach kekeke'. Ba' pux bhai'x mat ka' ich no'ch a'm ti niidhim gu Dios, na gu'ch mattu'nka' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mdaga'n nat jich a'm tajaa.

**Nach jax ja'k duujix mat
ka' nam jax chu'm silhkam
Dios bhaankamu'n tu a'gada'**

4 Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, moo pim siamri xi chi niidhat na cham jaroi' pai' dhir jimdat maakam jam iatgidha' pui' xi kai'chidhat na Dios bhaankamu'n tu a'gada'. Biipi' pim xi mamtida' no' moo silhkam Dios jir tu-

juandam tugi'ñ piam ku gu' cham, nam gu' xib mui' nai' oipichu' gui' nam maakam tu iatgi'ñ pui' xi kai'chidhat nam sap pik ba' Dios bhaankamu'n tu a'gim. Ba' aapi'm cham tu' maa'n jimdam ja keeji mu ja'k jup ji ja kaaya', ka xi mamtida' pim. ² Jix maati' ka' am jia gui' nam silhkam Dios jir tujuandam tugi'ñ gio gui' na cham. Gui' nam silhkam Dios bhaankamu'n tu a'ga, pui' ja'k kai'chidha' am nat guch Xoi'kam maa'nkam jup jum duuk ya' ai dhi oi'ñga'n bhaan. ³ Ba' no' gu' cham tu' pui' ja'k kai'chim, dhi' cham tu'r di' ka' gui' na silhkam Dios bhaankamu'n tu a'ga, gui' ji ja'ook na bhaankamu'n tu a'gidha', gui' pix na pui' ja'k kai'chidha', na gu'x bhaamki'ñ guch Xoi'kam. Nam gu' saak pu chu'm jai'chd-hilhia' gu ja'tkam nam pu'ñix bhaamut a'gidha' guch Xoi'kam na pim jax ba te kee. Dho gu' dhi' pu xib ji nam pu chu'm ba oipichu', cham tu' na pai' dhuuk.

⁴ Ku gu' aapi'm jiñ jaaduñ, cham ji'xdha' jam iatgidha'm ji dhi' pu chu'm gu ja'tkam sia kum tii ilhii'ñdha' git, na gu' aapi'm jam a'm ti niidhidhat jam nuukdaim gu Dios, na pim gu' biix jam jujur ki'n ba ti jiigi'ñ buiñor. Gio na gu'x io'm jir ge'kam gui' na jam buip tui'dhi' aapi'm, cham tu' pui' na jax gui' na ja buip tui'dhi' gui' nam pu'ñix bhaamut a'gidha' guch Xoi'kam. ⁵ Na gu' dai gu tu' nar ya' kam dhi oi'ñga'n nam bhaan tu a'gidha' na jax ja'k ja jurtu'nka' gux buam jum duukam, cham tu' gu ñio'ki'ñ gu Dios. Ba' joidham ja keeke' am gui' nam cham tu' ka'm nii'ñdha' gu Dios, na gu' biix ja ko'raarda' nam jax ja'k tu ja a'gi'ñdha', na gu'r ya' kam ka' pix dhi oi'ñga'n bhaan. ⁶ Ku gu' aach nach ji'k ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, cham tu' kach bipnat ji siam jax tiich iatgi'ñ gu dhi' pu chu'm gu ja'tkam, nach gu' aach jix bhai' bax maat na jax pik ja'k jir silhkam, dai ji gui' nam cham tu' ka'm nii'ñ gu Dios nam ba' joidham ja keeke'.

Aach ba' no'ch tiip xi chu ja a'gi'n̄n gui' nar silhkam ñio'ki'n̄n gu Dios, pu cham kaim ka' am, na gu' cham ja ko'raarda', dai ba' gui' nam tu' ka'm nii'n̄n gu Dios nam ba' joidham jup jix kaik ka'. Pu'ñi ja'k japim ba' duujix mat ka' jiñ jaaduñ nam jax chu'm silhkam Dios bhaanka-mu'n tu a'gidha' gio ba' na jax chu'm cham.

Gu Juan nap kai'chdha' na gu Dios jir jix chu joi'gi'n

⁷ Jam guguuxi'n̄n iñ ip jiñ jaaduñ na pim siamri xim jajoi'gi'nda' biix ji'ma'n na ba' bhaan jix maati' ka' na Dios jam a'm ti niidhim, na gu' gui' joidham jix chu joi'gi'n. Ba' gu jaroi' no' pu'ñi joidham jix ja joi'gi'n gu jai', dhi' bhaan jix maati' ka' na bax maat na jax jir tu'm kam gu Dios, ba' pui' bam kai'chdha' na Dios bar Maraa'n. ⁸ Gu' no' ampix jix ja bhaamki'n̄n gu jai', dho gi gu' bhaan jup bax maati' ka' ji na pu chakui maat na jax jir tu'm kam gu Dios, na gu' bak pu cham ti jii'gi'ndha' buiñor. Na gu' no' ti jii'gi'ndha' git, pui'p jix chu joi'gi'nda' git jia na jax gu Dios na joidham jix chu joi'gi'n. ⁹ Na gu'x bhai'x maati' jia na joidham jix chu joi'gi'n gu Dios. Ti'i' nat moo bha joot gu dai maa'n Maraa'n ya' aach jich bui, nat xich joi'gilh na sap ba' no' chich ti jii'n̄n buiñor, jich baidhika'x dhaam nach pai' joidham jix jijikgim bap tui'ka'. ¹⁰ Diilh pix nat xich joi'gilh gu Dios, sia kuch chakui mi' pui' jii'mda' na jax jix aa', dai pix nax mat ka' nach mu ja'k bhiichu'n nach pai' gammiji mi' pup jich chulhiindha'. Pui' kut ba' bhai' ma joot gu Maraa'n jich Xoi'kam na ya'ch a'mkam jum makgirta' na ba' pu'ñi duuji tu namkix ka' nach ji'x jix u'ua'tulhdhix.

¹¹ Dho jaiñ na jax pik jir jix bhai'kam gu Dios, ge'kam ki'n̄n xich joi'gilh nach mai' ba suulhgix kat. Aach ba' mi' pui'p xi chu daa'ñchu'nda'ñ jaaduñ na jax gui', joidham jach xich jajoi'gi'nda' biix ji'-

ma'n. ¹² Na ba' no'ch pu'ñi xich jajoi'gi'n biix ji'ma'n, gammijich a'm ba kioka' guch Gi'kora', gam nax io'm ba xich joi'gi'nda'. Sia kuch gu' cham nii'n̄n gu maaxik bhaan na jax chu'm, ku gu' ya'p tui'ka' ji jich bui no'ch pu'ñi ja'k xi dhuiñchu'. ¹³ Jix bhai'x maati' nach a'm ti niidhim gu Dios, gio aach ya' dir mu ja'k nach buiñor jup tui'dhi', na gu' pui' ja'k jich mattu'n gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' nat jich a'm tajaan biix ji'ma'n. ¹⁴ Bax maat ich ip nat guch Gi'kora' bha joot gu dai maa'n Maraa'n ya' dhi oi'nga'n na ba' ya'ch palhbuidha' biix nach ji'k ja'tkam nach ba' cham kach chulhiina' gatuuk. Dhi' biix pu'ñi ja'k jich mattu'n gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda'. ¹⁵ Gu jaroi' no' ti jii'gi'n̄n nat gu Dios bha joot gu Maraa'n jich Xoi'kam, dhi' bhaan ti niidhidha', na gu' biix juraa'n ki'n̄n ba ti jii'gi'ndha' nar silhkam, gio gui' ya' dir mu ja'k buiñor jup tui'ngida' ip.

¹⁶ Ba' aach nach ji'k ba ti jii'gi'n̄n biix jich jujur ki'n̄n buiñor guch Xoi'kam, jix bhai' bax maat ich na gu Dios joidham xich joi'gi'n, na gu'r di' pix gux chu joi'gi'n. Ba' gu jaroi' no' pui'p jix chu joi'gi'n na gui', dhi' bhaan bax maati' ka' na silhkam bax maat gu Dios, ba' pui' bam kai'chdha' na bhaan ba ti niidhim. ¹⁷ Ba' no'ch aach pui'p jix chu joi'gi'n na gu Dios, cham pai' totdon ka' ich jano' na pai' dhuuk jum aaya' na ja aagi'ndha' guch Xoi'kam biix gu ja'tkam nam tu' jax buimii nam duduakat ja tutku' bhaan, nach gu' pui' xich aa'nda' nach pui' ja'k jup tu jimdat nat jax tu jii diilh jano' na ya' xi oilhimik. ¹⁸ Na gu' no'ñ moo joidham xix chu joi'gi'n na jax gu Dios, cham tu' bhaan toodon ka' iñ, dai nañ joidham jix bhai' pix jiñ chaat ka', pu pai' na ja'k jax jum duñia' gu too'nni'. Gu' dai ji no'ñ cham pui'p jix chu joi'gi'n na gu Dios nañ ba' tiix choodon ka', nañ

gu'x mat ka' nañ bañ chulhiiña' pix ba', nañ gu' dhi' bhaan cham am buatu'nda'.

¹⁹ Aach tu' ka'm niidhat mi' pui' ba jiim ji ba' xib na jax jix aa' gu Dios, nat gu' gui' biipi' dir xich joi'gilh ampik nach ba' aach tu' ka'm jup ba nii'ndha', cham tu' nat gatuuk xich joi'gilh nach aach pu tu' ka'm ba nii'ñ. ²⁰ Ba' no' gu' jaroi' maadit jax kai'ch: "Aañ dho gi tu' ka'm niidhat mi' pui' jim ji na jax jix aa' gu Dios", gu' ji no' gu'x bhaamki'ñ gu jumai na pui'p ti jiiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, pix jap kai'chdha', cham tu' silhkam tu' ka'm nii'ndha' gu Dios. Na gu' no' pu'ñi cham tu' ka'm niidhat jix joi'gi'n gu jumaich Xoi'kam jiiigi'ndham na ya' nii'ñ maaxik, ¿jax dhui tu' ka'm jup tigia' gu Dios na cham maax? ²¹ Gu' dhi'm aa' ji na pui'p xix jajoi'gi'nda' gu jai'ch Xoi'kam jiiigi'ndham no' baabui' tu' ka'm niidhat mi' pui' ba jim na jax jix aa' gu Dios, pui' nat jax ja'k xi chu daasak guch Xoi'kam jano' na ya' xi oilhimik nap kai'ch bo: "Gu jaroi' no' tu' ka'm niidhat mi' pui' ba jim na jax jix aa' gu Dios, jum aa' na tu' ka'm niidhat jix joi'gi'nda' ip gu jumai na pui'p ti jiiigi'ñ aañ jiñ bui."

Na cham ji'xkat jax jiñ dhooda' gux buam jum duukam no'ñ biix jiñ jur ki'n ti jiiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam

5 Gu jaroi' no' biix juraa'n ki'n ti jiiigi'ñ na gu Jesus jir di' guch Xoi'kam nat Dios bha joot, dhi' ji' pui' bam kai'chdha' na Dios jir Maraa'n. Ba' no' pui' bam tiiti' na Dios bar Maraa'n, jum aa' nax ja joi'ndat jix bhai' ja titdada' gu jai' nam pui'p jir maamra'n gu Dios. ² Ba' aach no'ch tu' silhkam tu' ka'm niidhat mi' pui' ba jiim na jax jix aa' guch Gi'kora', jich a'm jum aa' nach jix ja joi'ndat tu' ka'm ja nii'ndha' gu jai' nam pui'p ti jiiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, nam gu'r maamra'n guch Gi'kora'. ³ Nañ mi' pui' xi jimda' na ji'k moo jax jix aa' gu Dios na ba'

pui' bam kai'ch nañ tu' ka'm nii'ñ. Cham xijai ip nañ mi' pui' tu kuugalhdhidha' nat jax tu dai, ni ku pai'x magooñi'. ⁴ Gio na gu' no'ñ silhkam bar maraa'n gu Dios, cham tu' bhaan ka tiiti'ñchoka' iñ jia gu tu' nar ya' kam dhi oi'nga'n, ni kuñ tu' bhaan ka xiñ ua'tulhdham ka', nañ gu' biix jiñ jur ki'n ba ti jiiigi'ndha' buiñor guch Xoi'kam, ba' cham ji'xdha' jax jiñ dhooda' gux buam jum duukam. ⁵ No'ñ ti jiiigi'ñ dho siamri biix jiñ jur ki'n na gu Jesus jich Xoi'kam Dios jir Maraa'n nat bha joot na ba' cham jax jiñ dhooda' gux buam jum duukam, na gu' bañ palhbui'ñchu'nda' gu Dios nañ ba' cham ka xiñ ua'tulhdham ka'.

Nach jax ja'k duix mat ka' nat silhkam Dios bha joot guch Xoi'kam

⁶ Jano' na ya' xi oilhimik guch Xoi'kam dhi oi'nga'n bhaan, suudai' ki'n jum bakuanak, gio mikkat na mit pai' dhuuk mua na mit sissapa kuruus ta'm, ge' jaax gu i'ra'n. Dhi'ch ba' bhaan jix mat ka' na silhkam ya' oilhimik. Biix gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' pui'x chu maat nat pu'ñim duu guch Xoi'kam, ba'm aa' nach jiiigi'ndha' na pai' dhuuk pu'ñi ja'k jich jurtu'nka'. ⁷⁻⁸ Ba' pui' ji buusan nam baik pui'x chu maat nat silhkam ya' eek guch Xoi'kam, pui' na jax gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda', gio ba' gu suudai', gio ba' gu i'ra'n ip. Ba' dhi' dhi biix baik xi chuut am nam pui' kai'ch nat silhkam ya' eek ji guch Xoi'kam, ba'm aa' nach ti jiiigi'ndha' no'm pui' ba tuch a'gi'ñ. ⁹ Na gu' ja'pni jia na jax ba' gu jaroi' no' ya'ni ja'p pai' kiikat jax tuñ a'gi'ñ, nañ gu' joidham pix jix dhappaam jiiigi'ndha' no' jax kai'ch. Gu' dhi' gi ba' na Dios jir ñio'ki'ñ, pu moo jano' ji nach joidham keeji ba ti jii'ndha' no'm pui' ba tuch a'gi'ñ, nam gu' pui'ch chitdaidha' na guch Xoi'kam Dios jir Maraa'n nat bha joot bhammi

dir jix dhaam. Dhi ñio'ki'ñ gu Dios ge'p jum duukam bhaan tu a'ga, cham tu' tu' palhiip jup jum duukam. ¹⁰ Ba' gu jaroi' no' biix juraa'n ki'n ti jiigi'ñ na guch Xoi'kam silhkam Dios jir Maraa'n nat bha joot, cham tu' iatda' ilhii'ndha' no' jaroi' pui' ba tu a'gi'ñ. Gu' no' gu' cham ti jiigi'ñ na Dios jir Maraa'n guch Xoi'kam, iatda' dho pix ilhii'ndha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios na bhaan tu a'ga na guch Xoi'kam jir Maraa'n nat bha joot bhammi dir jix dhaam, pui' ba' pix ba ji buusnia' nax iatbi' gu Dios. ¹¹ Gu' gu Dios pui' tii ba tii ji na sap jich baidhika'x dhaam nach pai' gammijix jijikgim bap tui'ka', ku gu' sap no'ch ti jii'ndha' ji buiñor gu Maraa'n jich Xoi'kam. No'ch gu' sap cham ti jii'ndha', cham tu' dhoch baidhika'. ¹² Na gu' dai gu jaroi' no' ti jiigi'ñ buiñor gu Maraa'n gu Dios na ba' jimia'x dhaam na pai'p tu'ii'. No' gu' pu'ni cham ti jiigi'ñ buiñor, dho gi gu' cham tu' jimia' ji, ya' pup bi'ya' na pai'r tu tulhiñara'.

Na ba ja tabuimgidha' gu Juan guch Xoi'kam jiigi'ndham

¹³ Ba' aapi'm jix bhai' pix jum taat ka'ñ jaaduñ, na pim gu' aapi'm jimia'x dhaam na pim pai' gammijix jijikgim bap tui'ka', na pim gu' aapi'm biix jam jujur ki'n ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam nar Maraa'n gu Dios.

¹⁴ Na gu' aach nach ji'k ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, dai gu Dios jach pix buiñor bax biñak, nach gu'x maat nach ke'ke' nach pai' dhuuk soi'ch ilhdhat mu taanda' gu tu' nach a'm jum aa'nda', no'x maat na silhkam jich a'm jum aa'. ¹⁵ Ba' dai nach pix ti niirda' na gui'ch makia' maa'n jimdam gu tu' nach mu tañia' nach a'm jum aa', no'ch dho ji baabui' ti jiigi'ñ na gui'ch ke'ke' nach ji'k tu' mu taanda' soi'ch ilhdhat.

¹⁶ Gioñ ba' moo ja'pniip xi jam tiidam jiñ jaaduñ, no' pim maadi' nii'ñ gu jax chu'm jich jaduñ jich Xoi'kam bhaan na cham pik mi' pui' jim na jax jix aa' guch Gi'kora', no' gu' pui' ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, tu daa'ñxi'ndha' pim buiñor gu Dios na tu ua'ndha' gu ua'-tulhdharga'n na ba' cham ka tulhiñchuda' gatuuk. No' gu' pu cham ka ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, dho gi gu' cham ji'xdha' tu ua'ndha' ji gu Dios, sia ku pim aapi'm tii tu daa'ñxi'ñ buiñor na tu ua'ndha' gu ua'-tulhdharga'n, na gu' pu cham pai' soi'm ilhii'ndha', ba' dai na ba tulhiñchuda' gatuuk. ¹⁷ Na gu' ya' dhi oi'ñ-ga'n bhaan, tu' nach pix bhaan bach ua'-tulhdha' ji bo, ku ba' gu' no'ñ moo ti jii'ndhat buiñor guch Xoi'kam soi'ñ ilhi-i'ñ, tuñ ua'ndha' ji gu Dios guñ ua'-tulhdhara', ba' cham tu' kañ chulhiñchuda' gatuuk.

¹⁸ Gu' ba' gu jaroi' no' Gi'korga'n ba iim gu Dios, cham ka joojoi'ndha' nam ua'-tulhi'ndha', na gu' palhbui'ñchu'nda' guch Xoi'kam na ba' cham mai'chia' gux buam jum duukam.

¹⁹ Aach nach ji'k moo ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, Dios buiñor jup tui'dhi' ich, na gu'ch a'm ti niidhim. Gu' ba' gui' nam ji'k tu' pix ilhii'ñ guch Xoi'kam nam cham ti jiigi'ñ buiñor, dhi' dai biix ja daam kiik gu ja'ook.

²⁰ Aach nach gu' bax maat gu silhkam Dios na jaroi'x io'm jir ge'kam, nat gu' bach mattuda gu Maraa'n jich Xoi'kam nat bhammi dir bha joot jix dhaam na pu'ni ya'ch aagi'ndha' na jax jir tu'm kam guch Gi'kora'. Pui' kuch ba' aach xib dai guch Xoi'kam buiñor ti jii'ndhat mi' pui' bhiichu' na jax jix aa', nach gu' bax maat nar di' gu silhkam Dios nax io'm jir ge'kam, gio nax bhaai' nach baidhika' gatuuk jix dhaam ja'k nach pai' gammijix jijikgim bap tui'ka'. ²¹ Dai gu Dios japim ba' tu' ka'm niidhat mi' pui' jiimda' na jax jix aa' jiñ

jaaduñ. Cha'pim mu ja'k ja daanda' gup
duñiixim didios. Ja'pniñ ba' pix jam
guguuxi'ñ.

GU THIRAB KAM UA'NA'N GU

JUAN

NAR NOBII'Ñ GUCH XOI'KAM

Gu Juan na ja guguuxi'ñdha' guch Xoi'kam jüigi'ñdham nam jax ja'k mi' pui' xi jii'mda' na jax jir silhkam gam nam jax ja'k xim jajoi'gi'nda'

1 Miji ja'p tu jam ua'ñxi'ñ iñ jiiñ jaaduñ na pim ji'k joidham maap jum jumpadat tu daan buiñor gu Dios jich Gi'kora' mi' pui' jii'mit na jax jix aa' tu' ka'm niidhat, nañ gu' aañ joidham jix bhai'ñ chaatit aapi'm jam bui xi jam joi'gi'n biix ji'ma'n. Biix siañ biim jix bhai'm taatit xi jam joi'gi'n am gu ya' kam jiiñ jaaduñ nam pui'p kaichgit guch Xoi'kam mi' pui' ba jii'm na jax jix aa' guch Gi'kora'. ²Ba' aach ya' dir ja'p ja'k cham ji'xdha' mik ka bua' dhi' nach tu' bax maat xib, nach gu' biix jich jujur ki'n ba ti jüigi'ñ na dhi'r silhkam, cham tu' nar iatda'. Pui' kuch ba' xib joidham jix bhai' bach chaat aapi'm jam bui na pim pui' biix jam jujur ki'n jup ba ti jüigi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Jam guguuxi'ñ iñ ba' na pim cham tu' mik ka buppada' dhi' na pimit tu' ba maat. ³Ja'pni ku ba' gu Dios jich Gi'kora' biima'n gu Maraa'n jich Xoi'kam xi jam joi'ndat jam a'm ti niidhidha' am gammiji na ba'x bhai' tu jam jimda', gam na pim ba' joidham jix jüikgim jup tui'ka' cham tu' bhaan jax jim aagit, gio na pim ba' mi' pui' jii'mit na jax jix aa' xim jajoi'gi'nda' biix ji'ma'n.

⁴Joidham ge'kam ki'n jañich jix bhai'ñ ilh aapi'm jam bui na ñich pui' ba ti kai na pim joidham biix jam jujur ki'n ti jii'ñdhat buiñor guch Xoi'kam mi' pui' ba jii'm na jax jix aa' gu Dios jich Gi'kora'. ⁵Ba' aañ pui' tii jam guguuxi'ñ jiiñ jaaduñ na pim siamri cham jum kokdat,

joidham japim xim jajoi'gi'nda' pix biix ji'ma'n, na gu' pui' ja'k aagix jia gu ñio'k-i'ñ gu Dios na pim jax ba tē kēē jano' dir na pimit pai' dhuuk ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam. Cham tu' na dhi'r xibkam nañ aañ mui' ba tu jam ua'ñxi'ñ, pu dhi' pix ji na jax bhaan ba tum a'ga bijik dir. ⁶Na gu' no'ñ moox aa' nañ tu' silhkam tu' ka'm nii'ñdha' gu Dios jich Gi'kora', jum aa' nañ biix mi' pui' tu kuugalhdhidha' na ji'k moo jax jix aa', cham tu' nañ maa'n kap cham mi' pui' duiñchu'nda'. Ba' aach na chich pai' dhuuk dir ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, pui' puch chitda nach sap jix ja joi'gi'nda' gu jai', sia jaroi' na pix.

Nam jax jir tu'm kam gui' nam jix bhaamki'ñdha' guch Xoi'kam

⁷Moo pim xi chi niidhat jiiñ jaaduñ, nam gu' xib jix io'm mui' nai' oipichu' gu ja'tkam na ji'x oi'nga'n nam pui' tu iatgidhim nat sap guch Xoi'kam cham tu' silhkam maa'nkam jup jum duuk ya' eek, nam gu' dhi' cham tu'r jix kiki' ja'tkam. Dhi' jim ba' bar di' gui' nam tu' silhkam jix bhaamki'ñ guch Xoi'kam, pu cham ti jüigi'ñ am gu' nat ya' eek, gu' chi ba' pik nam jup ba ti jii'ñdha' buiñor. ⁸Ba' aapi'm jiiñ jaaduñ cham pu chu't, ni ku pim cham ja kekeeda' gu dhi' pu chu'm gu ja'tkam no'm jax jam iatgi'ñ. Jir maa'n na pim jax tu daa'ñichu'n na pim pai' jax ba bhiichu' na ba' jam a'm tu bi'ya' gu ge'ger jup tum duu'nkam na saak tu jam makia' gu Dios. No' pimit gu' mu ja'k ji ja kai, dho gi gu' cham tu' jam makia' ji.

⁹Ba' gu jaroi' no' jai' pup mi' xi baapsaim na diilh jax ilhii'ñdha' na pai' dhuuk tii sap pik ba' tu a'gada' gu Dios ñio'ki'ñ, cham tu' bhaan ti niidhidha' gu Dios. Jii' ji no' daaxix kam pix tu a'ga, daipu' nat jax pix xi chu daasak guch Xoi'kam jano' na ya' xi oilhimik na ba' bhaan ti niidhidha' gu Dios gio gu

Maraa'n Jesuus. ¹⁰ Ba' no' jaroi' maadit mu ja'p pai' jimdat jam ki'aam jax ba tu jam a'gidhim, no' gu' cham tu' pui' ja'k kai'chim nat jax tu daasak guch Xoi'kam, sia ku gu' pui' kai'chim na Dios ñio'ki'ñ tu a'gim, cha'pim ja kekeeda', ni ku pim cham tu' pix jix bhai' ja tiidai ja aichdha'. ¹¹ Na gu' no' pimit aapi'm pix jix bhai' ja tiidak ja aich, dhi' bhaan pui' bam kai'chdha' na pim jai'p ba ja bintatu' gui' nam jix bhaamut a'gada' guch Xoi'kam.

Na ba tiimo' na tu a'ga gu Juan

¹² Biix aixim ji gu' nañ tii xi chu jam a'gidham jiñ jaaduñ dhi u'uan ta'm, gu'

ji nañ gu' chi moo ja'xbui' pix mu tu jam ua'ñxidha' gu xib. Diih jañ mu jim bhammi dir jam bui nañ ba' maaxik mi ja'p daibui jam aagi'ñdha' nañ ji'k jax ka xi chu jam a'gidham, nach ba' mi' dhir ja'p ja'k biix dhit joidham jix bhai' bach chaat ka'.

¹³ Ja'pniñ ba' pix mu tu jam ua'ñxi'ñ jiñ jaaduñ. Ba' miji ja'p jam ñio'ki'ñ am gu ya' kam jich Xoi'kam jiigi'ñdham no' pim jix bhai'm ilhii'ñ, nam gu'x bhai'm taat nax ja joi'ndat pui' ja a'm jup ba ti niidhim gu Dios na jax aapi'm.

GU GATUUK KAM UA'NA'N GU

JUAN

NAR NOBII'Ñ GUCH XOI'KAM

Gu Juan na guguuxi'ñdha' gu Gaayo

1 Mu tum ua'ñxi'ñ iñ jiñ jaduun Gaayo, nañ gu' ge'kam ki'n xim joi'gi'n, nach gu' gook dit maa'n ñi'ook jup duukat jix bhai' maap jich dhaa'.

² Aañ gammijim a'mkam tu daañchu'nda'ñ jaduun buiñor guch Gi'kora' nañ pui' tii'ntu'nda' nam a'm ti niidhidhat jum palhbui'nchu'nda' na ba'x bhai' tum jimda' gu maaxik bhaan, nax bhai' ji buusnidha' gu tu' nap jax buada', ja'p na jax jix bhai' tum jim gum ii'mda' bhaan. ³ Joidham ge'kam ki'n jix bhai'ñ ilh jañich nam pui' ba tuñ a'gi'ñ ji'kchi guñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nam bhiji dir jiim, nap sap joidham jir maa'n nap jax mi' pui' jim na jax pik ja'k moox aa' guch Gi'kora' ⁴ ja biim gu jai'ñ jaaduñ nam ji'k ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Ba' gammiji pix joidham jix jikgim jup tu'ii' iñ nañ pui' xiñ aagit na pim jir maa'n na pim jax mi' pui' xi jiim na pim pai' jax ba bhiichu'.

⁵ Aap dho gi tu' silhkam jix biiñak kat buiñor guch Gi'kora' jir jix bhai'kam ji jiñ jaduun. Tii' nap gu' joidham jix ja joi'ndat jix bhai' ja bua gu jai'ch jaaduñ nam mik dir ja'k tu jimda' nam mi' aajidha' jum ki'aam, nam mi ja'p tu a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios. ⁶ Dhi'm ba' ya ja'p pui' ba tu a'gim nap jax jir tu'm kam jiñ jaduun, nap sap pu'ñi joidham jix ja joi'ndat jix bhai' ja buada' na mit ji'kim bhai' ba ai jum ki'aam. Biix jam pui' bax chu maat gu ya' kam jich Xoi'kam jiigi'ñdham. Ba' aañ jum guguuxi'ñ jiñ jaduun nap siamri pu'ñix bhai' xi ja bua't guñ jaaduñ jich Xoi'kam

bhaan no'm bhai' aajim jum ki'aam, xi ja palhbuidhat ap ki'n gu tu' na ja a'm jum aagaidha', na gu' pu'ñi ja'k jix kii' ka'm ñii'ñ gu Dios. ⁷ Nam gu' dhi' tu jua-naidhat jup tui'ñgida' jia buiñor guch Xoi'kam nam tu a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ, cham tu' nam ja'p pix mu ja'p jiimda', na gu' sap cham jir am nam ja taanda' gui' nam cham ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam gu tu' na ja a'm jum aagaidha'. ⁸ Aach ba'ch a'm jum aa' nach ji'k ba ti jiigi'ñ nach pu'ñi xi ja palhbuidhat guch jaaduñ no'm jich aajim ki'n gu tu' na ja a'm jum aagaidha' nam ba' ki'n jum guguuxdhatgida' nam tu a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios. Ba' pui' bam kai'chdha' nach aach biix jup jir tujuandam tugi'ñ guch Gi'kora' no'ch ja palhbui'ñ.

**Na jax jir tu'm kam gu
Diotrepes gio gu Demetrio**

⁹ Maa'nnim jañich miji tii tu ja ua'ñxi guch Xoi'kam jiigi'ñdham nañ ja aagi'ñ na jax ja'k jix aa' gu Dios nam tui'ñgida'. Gu' ji nañ gu' ja'p tē kēē nax bhaam gu Diotrepes nat mu bam aich gu u'uan, panaas ku ge'kam jum taat. Tiix aa' nam diilh kaichgida' git guch Xoi'kam jiigi'ñdham, pui' ku ba' cham aa' nañ aañ ya' dir jax jup ka ja titdada' guñ jaaduñ, na gu' tiix aa' na ja daam kiika' git. ¹⁰ Kuñ ji gu' aañ siamri xi aagi'ñdha' ji nañ pai' dhuuk mu jimda' na cham bhai' na pui' ja'k tu jimda', na gu' dhi' cham tu'r am buiñor gu Dios. Gio gu' biix aixim jich a'ga biix nach ji'k ti jiigi'ñ ya ja'p buiñor guch Xoi'kam, sia ku cham jir pui', na pui' pix jich buixi'ñ na xich bhaamkidhat. Gio ja'p jup tē kēē iñ na sap cham ji'xdha' ja tibiaptuda' guch Xoi'kam jiigi'ñdham nam mik dir mi' tii aajidha' kia'mi'ñ nam bhaankamu'n tu a'gidha' guch Xoi'kam. Piam no'm jai' dhit gu mi' kam jich Xoi'kam jiigi'ñdham tiix ja tibiaptudak, ja soo'm-

chulhi'ñka'. Ba' no't jaroi' maadit xi ja tibiaptuda, pu mai' ardimia' sap mi' dhir nam pai' tu daanda'. Ja'pni ja'k dho pix kaidha'.

¹¹ Ba' aap jiñ jaduun cham pu chu't. Jix bhai'p xi chu jimda' na jax ja'k jix kii' ka'm nii'n guch Gi'kora' cham tu'p jum buixdhat sia kum jai' jax jup tu jim. Na gu' cham tu' bhaan ti niidhidha' jia saak gu Dios gu jaroi' no'x buam pix tu jim na jax cham kii' ka'm nii'n, jee' ji gu jaroi' na joidham jix bhai' xi chu jimda' na ba' joidham bhaan ti niidhidha'.

¹² Gio guñ jaduun Demetrio pui' joidham jup kaidha', biix pix jix bhai' aa' am, jup kai'ch am na sap joidham jir jix bhai'kam. Ti jiigi'n in dho nar silhkam na jax kaidha', nañ gu'x maat na gui' tu' ka'm niidhat mi' pui' jim na jax jix aa' guch Gi'kora', nap jax bax maat jin jaduun.

Na ba tiimo' gu Juan na tu a'ga

¹³ Ja'xbui'n pix mu tum ua'ñxi'n jin jaduun. Biix aixim ji gu' nañ mui' ti xi chum ua'ñxidham kat, ji na gu' chi moo ja'xbui' pix gu xib. ¹⁴ Diilh jañ mu jim nañ mum paxiarmira'n jaduun mu nap pai' kio, muñ ba' moo bam aagi'ndha' dho gi ji ba' nañ ji'k jax ka xi chum a'gidham.

¹⁵ Ja'pniñ dho ba' pix mu tum ua'ñxi'i'n jin jaduun. Moo git ba' joidham gam-miji pix jix jikgim jup tui'ka' ap. Ba' ya' dir mum ñio'ki'n am gum jaaduñ jich Xoi'kam bhaan no'p jix bhai'm ilhii'n, gio aañ ya' dir mijip ja ñio'ki'n gu mu ja'p kam jin jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nam jax jum ilhii'n, nap ba' mi' dhir jin a'mkam ja ñio'kdha'.

GU UA'NA'N GU

JUUDAS

NAR NOBII'Ñ GUCH XOI'KAM

Na mui' ba ja ñio'kdha' gu Juudas
guch Xoi'kam jiigi'ñdham

1 Aañ Juudas nañ jir ja'nni'ñ gu Santiago gio nañ jir tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam, mu tu jam ua'ñxi'ñ iñ jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan mu ja'p na pim jax tu oi'dha' na ji'k xi jam joi'ndat jam a'm ba ti niidhim gu Dios jich Gi'kora' na pim ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam no' pim siamri miji ja'p pai'x bhai'm ilhii'ñ. ²Moo git ba' ge'kam ki'n jam a'm ti niidhidhat xi jam joi'gi'nda' gu Dios na pim ba' gammijix jijikgim pix jup tui'ka' biix ji'ma'n, gam na pim xim jajoi'gi'nda'.

Nam jax jir tu'm kam
gui' nam tu iatgi'ñdha'

(2 Peegro 2:1-17)

³ Bijik dir jañ miji tii xi chu jam ua'ñxidham ka'ñ jaaduñ, nañ tii bhaan xi chu jam a'gidham ka' nat ji'k tu' jax dhuu guch Xoi'kam jano' nat tuch ñamkix guch ua'tulhdhara' nach ba' cham kach chulhiina' gatuuk. Ku ba' gu' xib jumai bhaan xi chu jam a'gidham iñ ji, cham tu' dhi'. Xib gu' dai ji nañ pui' tii xi jam tiidam dhi u'uan ta'm jiñ jaaduñ na pim mui' xim guguuxdhatgida' na pim jix biiñak kat biix jam jujur ki'n mi' pui' xi jiimda' na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Gi'kora', nat jich chianik nach saak mi' pui' tu kuugalhdhidha' na ji'k xich joi'ndat jich a'm ba ti niidhim. ⁴Tiix buam jiñ aa' iñ gu' na mit bhiji ba ji kai'ñcha jam bui gui' nam tu iatgi'ñ, nam pui' kai'ch na sap cham tum aa' nach tu' ka'm nii'ñdha' guch Xoi'kam, na gu' sap pur cham tu'. Gam

nam pui' kai'chit oipo na sap cham ji'xdha'ch chulhiinchuda' gu Dios sia kuch jix buam tu bua na jax cham kii' ka'm nii'ñ, na gu' sap gui'r jix bhai'kam, cham ji'xdha' na moop ba jich chulhiinchuda'. Ku ba' gu' dhi' am ti'ñchoka' am ji nax io'm ja tulhiinchuda' guch Gi'kora', na mit gu' giilhim ge' bam ua'tulh buiñor. Pui' ja'k tu daaxix gu ñio'ki'ñ mi' nat pai' tum ua'-nak bijik na jax ja dooda' gu pu'ñi chu'm gu ja'tkam. Cham jir am gu' gu pui' nam jax kai'chit oipo bhaan xim iatat nam sap pik ba' ti jiigi'ñ nat gu Dios jix ja joi'ndak ja palhbui, gu' na jax dhuu pix bhaan cham maati' ka' ji nam cham kiigalhdhat jix bhaamut aa' guch Xoi'kam, gam nam biix aixim tu bua na jax cham kii' ka'm nii'ñ.

⁵Na gu' dhi' ja'pni jia nat jax tu ja dooda bo bijik guch bopxi kat. Pu kani git nañ moo palhiip bhaan xi chu jam a'gidha'. Jano' nam bhammi dir tu ja juantu'nda' Ejipto gu Israel kam ja'tkam, gu Dios ja palhbui na mit ba' bha bubua yammi dir ja'k Kanaan. Yammi dir nat ja aichdhak ba' moo dai nat jup ba ja koi gui' na mit ji'k cham tu' ka'm tii na jax tiix aagat. Dhi' pu'ñip tu ja dooda'. ⁶Gio ja'pni ip na jax gu noonbi'ñ gu Dios jano' na mit ge'kam ki'n jum ua'-tulh buiñor, na mit dai diilh ge'gerkam ba jim ilh, gio na mit pui' ba ji chu duu nam diilh jax ilhii'ñ. Jaiñ nat cham tu' tu ja uañ gu Dios, pu moo jano' ji nat tu chia nam ja buuprai bapaiñum titropiñ ki'n miji ja'p ka xi ja kuupa' mi' maa'n kap na pai'x io'm jix chu tukgam, jano' juugit na pai' dhuuk tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n na xi ja aa'ñdhai na mit tu' bhaan cham am bua na ba' moo mu ja'k xi ja iabu' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'. ⁷Gio ja'pni ip na pim jax bax maat nat tu ja dooda bijik gui' nam mu oi'ñkat Sodooma, gio ja'pni ja'k na pai' Gomorra ti tii', gio mi' dhir ja'p biix xikoolh na jax a'lhich jir

kikcham kat, nat tai ki'n ja koi bo gu Dios nam cham tu' ka'm nii'ndha'. Pu'ni biix aixim tu buada' am na jax cham ki' ka'm nii'ndha', gam nam giilhim mui' ja biim boppoda' gu u'uub, gam sia diilh dai chichio'n. Gammiji nam jax aajidha' nam pu tu buichgida', ja'pni kai'nkam ba' ja mi'i'n gu Dios, na mit gu' giilhim ge' bam ua'tulh buiñor. Sia xib jam dho pui miijim mu na pai' ge' miim gu tai na cham ji'xdha' tukia', ba' dhi' gammiji mi' pup jum tulhiindha' am. Dhi'ch ba' bhaan ti'ñchoka' xib na pu'ñip tuch jimia' aach no'ch jax dhuuk cham tu' ka'm tigia' gu Dios.

⁸Ba' dhi' dhi ja'tkam nañ jaroi' ja aa' na mit bha ja'p maakam ba ji jam iatgi, pu'ni ja'k jup tu ja dooda', na mit gu' pui' ge'p bam ua'tulh bixchu' bhaan, gam nam pui' kai'chit oipo na cham tu'r jich Ge'kam tuk guch Xoi'kam. Gio gu' cham tu' ka'm nii'n am pui' xi kai'chit, daman tu' pix ja ilhii'n am gui' nam ya ja'p jir ge'gerkam. Sia gu noonbi'n gu Dios gampai' pix ja bia' am, dai nam giilhim xi ja ai'chuxdhat, nam gu' ja'p moo tu' nam pix bhaan ge'gerkam jum taat ka'. ⁹Cham pui' na gu Migial gui' nar nobii'n gu Dios, na cham pai' moo ja'p pu'ni pik ge'kam jum taat sia kur ja ge'kam tuk biix na ji'k noonbi'n gu Dios. Jaiñ na cham pai' jax xi chitda gu ja'ook diilh ge'kam jum taatit na jax ilhii'n jano' nat joot gu Dios na baabuidhai yaaspa' gu tukga'n gu Moisees nat ba muu. Jup titda pix soi'm ilhdhat: "Dho gu' gu Dios jich Gi'kora' ji nam aagi'ndha' na jax jup ilhii'n. Aa'ñ nañ gu'r tujuandam tugi'n pix, cham bia' iñ nañ jax jum tiida'." ¹⁰Gu' dhi' dhi ja'tkam ja'ppi nam moo pu cham ja jur bia', ja'p pix ji nam moo ge'gerkam jim taatit biix aixim kai'chdha' nam sia diilh pu cham maatit kee nam jax kai'nkam jup kai'chdha'. Silh pix nam gammiji pup kai'chidha' nam jax ilhii'ndha', ja'p pix ji buan am

na jax gu sasoi' na ni ji'x kum ja jur bia'. Dhi' ba' pui' pix ba ji buusan nam diilh gaa'ñchu' nam jax dhui mu ja'k suulhgia' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'.

¹¹Tiix buam jiñ aa' iñ ja a'mkam, na gu' dhi' cham bhai' tu ja jimia', nam gu' buam pix tu bua na jax cham ki' ka'm nii'n guch Gi'kora'. Pui' ja'k jup xi chu jim am gu' nat jax tu jii bijik gu Kayiin nat mua gu sipdhi'n. Gam nam biix aixim jix buam jum duukam bhaan mui'x mai'chik gu tuumiñ, ja'p nat jax tu jii ip bijik gui' na Balaam jup tiigich, na pu'ni dai tuumiñ mui'x mai'chim kat. Ba' dhi' saalhiom dai na ja'pni pix ba tu ja dooda' nat jax jum duu bijik gui' na Koree tiigich, nat bhaa gu dibiir nat ge'kam ki'n bam ua'tulh buiñor gu Dios.

¹²Ja'p chi alh moox xi'iraam no'm jai' mijimmip xi dharaa pai' na pim tu piastatda' daich Xoi'kam jiigi'ndham na pim jix bhai'm taat ka' buiñor gu Dios. Nam gu' dhi' dhi ja'tkam cham tu' ka'm ti nii'n, ni nam jix maatit tu xi'i'ra, ge'ger bha chu koi'mii am nam ji'x ilhii'ndha', nam jax dhui pix ba' mi' ba jam ia'ndha' nam jax jir tuutu'm no' pim gan ja biim tu kua'. Nam gu' mu dir bha ja'k pu cham xi jam joi'gi'nda', dai diilh pix nam xim joi'gi'n. Dhi' ja'pni pix ji buan am jia na jax no' tii pix jix chuk sai'chu' gu tibaa', gu' ji no' gu' cham bha duuk, dai na pix ji jim gammiji pai' na ja'k ua'ka' gu jibiilh. Piam ja'pni ip na jax gu jax chu'm i'iix no' cham i'bhai'ñchar sia kut tii bam ai na pai' dhuuk iibhai'ñchai ba bhaaya' git. Ja'p ji buusan nam pu ba ko'iix dhi' dhi ja'tkam, nam gu' cham xiim bam tulhiina'. ¹³Gio ba' ja'pni ja'k pix jup ji buan am dhi' na jax gu ge' suudai' na giilhim bha silh gu'ngukda' no'x jibiir. Gu ja ua'tulhdhara' ba' ja'pni ip na jax gu tokso' na mi' dhir ja'p katka' biix suudai' jugii'n, jix ikoora' giox chanaara' na jax aa' gu pu chu'm, nam gu' dhi' dhi

ja'tkam giilhim bixchu' bhaan jum ua'-tulhi'ñ. Ja'pni pix jup ba ji buan am na jax gu chiichia' no'm gammiji pix pup jiim, na gu' dhi' ba ja bi'chulhdhix nam mummu ja iabu' maa'n kap na pai' giilhim jix io'm jix chukgam, nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'.

¹⁴ Moo pu pui' ba kai'ch ji gu' gui' na Enok tiigich na bijik bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, na mik dir pa'r kuulsi'ñ gu Aadaan, na sap jax tu ja jimia' gu dhi' pu chu'm gu ja'tkam, nap kai'ch: "Alh moo jootom bhai' ka jim gu Dios jich Gi'kora' ja biim mui' cham daaxix kam gu noonbi'ñ ¹⁵ na bam aaya' na pai' dhuuk ja aagi'ñdha' biix na ji'k ja'tkam nam tu jax buimii nam duduakat gu ja tutku' bhaan. Ba' mi' dhir dai na ba ja tulhiiñchuda' gui' nam ji'k biix aixim jix buam tu buimii na jax cham kii' ka'm nii'ñ, gam gui' nam biix aixim ai'chuxdhat jix bhaamut a'gimii gu Dios." ¹⁶ Ba' pu'ni ja'k tu ja jimia' dhi' dhi ja'tkam nañ jaroi' bhaan tu a'ga, nam gu' giilhim buam pix tomaat na jax cham pui' ja'k aa' gu Dios. Jix bhai'x mat kam xim ilhii'ñdha' am gu ñio'ki'ñ gu Dios, ge'gerkam jum taatit gampai' pix ja ilhdhat jix bhaamut ja aa'nda' am ba' gui' nam silhkam tu a'gada' gu Dios ñio'ki'ñ pui' xi ja ai'chuxdhat nam cham tu' maat, nam sap ba' dai gui' pix mu ja'k ja kaichgida' gu ja'tkam. Jix bhai'm taat ka' am ba' no' mit mu ja'k ji ja kai, nam gu' mi' pix ja iatgi'ñdha'.

**Gu Juudas na ja guguuxi'ñdha' guch
Xoi'kam jiigi'ñdham nam jax ja'k
tui'ngit gammijix biiñak
ka' buiñor guch Xoi'kam**

¹⁷ Ti'ñchokat japim jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nam jax tu jam a'gidhimik gu noonbi'ñ gu Ge'kam jich Xoi'kam, ¹⁸ nam jup jam titda bo na saak pu'ni na pai' dhuuk ba miamlhia' na tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n, mui'

bhai' ji jai'chdhilhia' am gu ja'tkam nam pu'ni biix aixim tu buada' nam diilh jax ilhii'ñdha', gio gam nam biix aixim xi ja ai'chuxdhat tu' pix ja ilhii'ñdha' gui' nam bhaankamu'n tii tu a'gada' guch Gi'kora'. ¹⁹ Dho gu' dhi' jim ba' bar di' nam bha ja'p ba oipo jam bui nam ba xi jam kokdhichdhak na pim joidham maap maa'n ñi'ook jup duukat kax bi'ñak buiñor guch Xoi'kam, na pim sap ba'm ji'dilhkadai mu ja'k ji ja binta' na pim jai' pui' ja'k jup ba tu jimda' nam jax tu jim diilh. Pui' kai'ñkam pix jam ba' maakam ba xi jam iatgidhak, na gu' dhi' dhi ja'tkam cham tu' ja a'm tajaanix jia gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' na pui' ja'k ja jurtudim nam ba' xi jam iatgidhak, diilh pix ji nam ge'gerkam jim taatit.

²⁰ Ba' aapi'm jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, cha'pim ja kekeeda' no' mit jax ba ji jam iatgi dhi' dhi ja'tkam. Dios japim pix buiñor jix biiñak ka' mi' pui' jimit na pim pai' jax ba bhiichu'. Gammiji pim tu daanda' buiñor gu Dios na ba' jam aagi'ñdha' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' na pim jax ja'k tui'ñgida'. ²¹ Joidham japim tu' ka'm niidhat mi' pui' xi jiiimda' pix na jax pik ja'k jix aa', dai ji na pim pix ti niirda' jano' na pai' dhuuk bha jim gu Ge'kam jich Xoi'kam, gui' na jaroi'x io'm xich joi'gi'n, na ya' dir jich baidhika' bhammi ja'k jix dhaam nach pai' gammijix jijikgim bap tui'ka'.

²² Jix ja joi'ndat japim jix bhai'p xi ja aagi'ñdha' gui' nam chakui biix ja jur ki'n ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam nam ba' maatii jum biiñkada' buiñor. ²³ Gio jai' dhit nam chakui pai' kee gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, jix ja joi'ndat japim xi ja aagi'ñdha' nam jax ja'k duñia' nam ba' cham mu ja'k ka bhiichgida' na pai' giilhim ge' miim gu tai, nam pai' gammiji mi' pup miijidha'. Ku pim ji gu'x bhai' ji nam cham ja'k-bui' kat mu ja'k jam bhiichdha' nam jax

ja'k tu jim diilh nam giilhim biix aixim bhaan jum ua'tulhi'ñ. Ja'p ji buusnia' na cham bhaai' na pim gan da'ngida' gu ja jajannulh no' mi ja'p pai' daraa na cham jam ia'ñdha' gu ja ua'tulhdhara', na gu' giilhim ge' mi bhi'sap.

Gu Juudas na ge'kamtu'nda' gu Dios

²⁴ Ku ba' gu' gu Dios jich Xoi'kam diilh jam palhbuidha' ji na pim jax dhui cham gai suulhgia' tu' na pix bhaan, gui' nat jaroi' bha jimiik tuch ñamkix guch ua'-tulhdhara'. Gui' tu jam uañi'ñka' gammiji no' pim soi'm ilhii'ñ buiñor, na pim

ba' cham u'ua'tulhdhix ka' jano' na pai' dhuuk ya' aaya', ba' dai na pim joidham jix bhail'm taattugit ba oidha' bhammi ja'k jix dhaam. ²⁵ Dai gu Dios jach ba' pix buiñor tu daanda' gammiji nat jaroi' xich joi'ndak jich boosolh mu dir na pai'r tu tulhiiñara', na gu' gui'x io'm jir ge'kam, bixchu'x aichu'n na pu tu duñia'. Joidham jix chu joi'gi'n ip, tii' nat bhach joochxi gu Ge'kam jich Xoi'kam na ya'ch palhbuidha' nach jax dhui cham mai' ka suulhgia'. Gammijich ba' moo tu daanda' buiñor sia nar pai' dhuuk ka' git. Ja'pni ba' pix tui'ka'.

NAT JAX TI TH GU

JUAN

Gu Juan nat jax ti tii nat mattuda guch Xoi'kam na jax tum duñia' gatuuk

1 Biix na ji'k jax ya' tu ua'nix dhi u'uan ta'm, ya'ch aagi'n gu Jesus jich Xoi'kam nach ji'k ba kaichu' na jax tum duñia' gatuuk, pui' na jax ja'k jup mattu'n gu Dios. Ba' guch Xoi'kam mu joot maadit gu nobii'n gu Dios mummu buiñor gu tujuandam tugi'n Juan na sap ba' mattuda' na ji'k jax tum duñia' gatuuk. ²Ba' gu Juan pui'p tu ua'na biix nat ji'k jax ti tii nat pai' dhuuk mattuda guch Xoi'kam bhaankamu'n gu Dios na tu' jax dhuñia'. Cham pai' maa'n kap tu ua'na na diilh jax ilhii'n, daipu' nat jax pix ti tii gio nat jax ti kai.

³Ba' joidham jix bhai' tu ja jimia' gui' nam ji'k tu jiñkaidhai mi' pui' ba jimia' na ji'k jax ya' tu ua'nix dhi u'uan ta'm gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n gu Dios, bar mia'n gu' na pai' dhuuk pui' tum ku-ugalhdha' na ji'k jax ya' tu daaxix.

Gu Juan na mui' ba tu ja ua'ñxidha' guch Xoi'kam jiigi'ndham mu ja'p xijum gok kap nam pai' jax jum jumpa'n nam tu daanda'

⁴Aa' nañ Juan tii' mu tu jam ua'ñxi-i'n iñ jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan mu ja'p xijum gok kap na pim pai' jax jum jumpadat tu daan buiñor guch Gi'kora' na Aasia dibiir bhaan bipio', nañ mu jam ñio'ki'n no' pim jix bhai'm ilhii'n. Gammiji git ba' xi jam joi'ndat jam a'm ti niidhidha' gui' na bijik dir pux jai'ch, gio na ya' dir ja'p ja'k gammiji pux jai'ch ka', gam na gio bhai'p jim gatuuk, gio ba' gux xijum gook jix dhuudu' kam jix u'uañ i'ii'mda' nam bhammip tu'ii' son-

pan na pai' daa, ⁵gio ba' gu Jesus jich Xoi'kam ip gui' nat duadik giop bam mu dir koi'nga'n tir, na xib jix io'm ge'kam ki'n ba daa ja bui biix gu ge'gerkam ya' dhi oi'nga'n. Guch Xoi'kam ge'kam ki'n xich joi'gi'n jia, pui' kut ba' bha jimik tuch ñamkix guch ua'tulhdhara' ki'n gu i'ra'n nat jaax kuruus ta'm, na ba' pu'ni duuji tuch uañdha' gu Dios. ⁶Ba' mi' dhir pui' ja'k duu na gatuuk ge'gerkam ki'n jich dharsa' nach ja silhka'nda' gu jai', gio ba' nach bhai' ba tu juanda' na pai' tu chiopi' gu Dios jich Gi'kora'. Jaiñ na jax pik joidham. Ge'kamtu'nda' pim guch Xoi'kam, na gu'x io'm jir ge'kam sia nar pai' dhuuk.

⁷Ba' jano' na pai' dhuuk gio bhai'p jimda' guch Xoi'kam, tibaa'n cha'm bhaan bhijimmini dhir bhai' ji chimña'. Biix tigia' am gu ja'tkam na ji'x oi'nga'n kam, sia gui' na mit tulhiinchudak siss-apa kuruus ta'm jano' na ya' xi oilhimik. Ba'x buam jum ilhdhai bhai' ji susuaña' am tii gui' na mit ji'k cham ti jii'n buiñor nam ba tigia' na bhai' ba jimda', nam gu' pui' xim aa'nda' na mit cham mi' pui' jii na jax jix aa'. Kani git na pui' tum duñia'.

⁸Gui' nax io'm jir ge'kam, na bijik dir pur Dios, gio na ya' dir ja'p ja'k gammiji bar pu chu'm ka', gam na saak gio bhai'p jimda', ja'pni kai'ch: "Aa'ni' nañ bijik dir pux jai'ch, jup tu duu ñich biix na ji'k tu'x chu jai'ch. Aa' ba' giop tu kuugalhdha', dai ba' aa' gammiji pu jai'ch ka'."

Na ba tigia' gu Juan na jax jir tu'm kam guch Xoi'kam

⁹Aa' pui'p jir jam jaduñ guch Xoi'kam bhaan, nañ gu' aa' pui'p ti jiigi'n buiñor, pui' kuñ ba' miji tu jam ua'ñxi'n, pui' bhammip aaya' iñ buiñor gu Dios na pim pai' ja'k bhichu' aapi'm. Gio ja'xbui' pui'p jiñ chulhiñ iñ bix-chu' bhaan na jax aapi'm, gu' ji na gu' guch Xoi'kam jiñ palhbuidhat jiñ guguxi'n nañ jax dhui nakga'. Xib jañ yammi

dir ja'k jup tu'ii' suudai' iraab na pai' alhi'ch jir dibiir na Patmos ti tii', na mit jiñ dhaagik yammi dir ja'k jiñ aich gu Rooma kam nam cham aa' nañ bha ja'p tu a'gada' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam. ¹⁰ Ba' maa'nnim maa'n tumi-iñku ta'm nañ ka tu daan buiñor gu Dios, ge'ñ a'm bam tajaa gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ li'mda'. Ba' miji dir ja'p pai' bhai' ji chum ñio jiñ biibhi' dhir jix io'm ge' ki'n, ja'xbui' na ji'x tu kuu gu kuichdhakar, ¹¹ jup tum kai'ch:

—Tu ua'na' ap u'uan ta'm biix nap ji'k jax ti tigia' nañ tim tii'ñchoda', mu ja joochxidha'p ba' gui' nam jiñ bui ti jügi'ñ mu ja'p xijum gok kap nam pai' jax jum jumpada' nam tu daan jiñ bui na Aasia dibiir bhaan bipio', pui' na jax mu na pai' Eepeso ti tii', gio ba' jumai mu ja'k jap jup tu jootsa' na pai' Esmirna ti tii', gio ba' moo jumai mu ja'k ip na pai' Peergamo jup ti tii', gio ba' moo mu ja'k ip na pai' Tiatira ti tii', gio pui' na jax mu ja'k na pai' Sardiis jup ti tii', gio ba' moo mu ja'k Piladelpia ip, gio ba' mu ja'k Laodiisia.

¹² Ba' na ñich pai' dhuuk mui' ji chi tii nañ jix maachim na jaroi' ba' miji pai' dhir bha tuñ a'gi'ñ, mi ja'p tuut xijum gook gui' na bhaan jum tuttu gu kañdhiir nar jix uam totbikdam. ¹³ Mi' irban ba' kiik maa'n gu maa'nkam, pui' kam tu'ii' na gu Jesus jich Xoi'kam. Tëb jum ti'ii'ñ gu jannulh, diirap xi ju', gio ba' maa'n gu bhispara' bha ja'p jup xi bur bhaasturam na pui'p jir jix uam totbikdam. ¹⁴ Gu kupu'a'n joidham jix chuam maaxi'ñ ja'p na gu jabook kib, piam ja'p na jax gux chua bapoo, gio gu buupui'ñ ge'ger mimiim ja'p na tai. ¹⁵ Gio gu tootna'n jix io'm jix mimiim ja'p na jax tui'ka' gu baiñum no' tai chir baaxich, na giilhim bax miim

ka' nax io'm bax choiñ ka'. Ba' na xi chu a'ga, giilhim ge'x kaidha', am tiroon, ja'p na jax kai'chdha' gu suudai' pai' no' ge' mir na pu'ñi am tiroonda' na sasbak-da'. ¹⁶ Ba' ja'pni kii'n dir ja daa' xijum gook gu chiichia', gio ba' na chiñi'ram dir busaak maa'n gu tëb kuxiir na bixxik dir jix mu'muk. Gio gu buibsa'n giilhim jix o'jo' tanoor, ja'p na jax gu tanoohl no'x dhaam ba daa.

¹⁷ Ba' aañ na ñich pu'ñi tii, mukxi kam jañich panaas mi ja'p pu gii tootnaram na ñich tu kaam, na ñich gu' giilhim jix choo'n. Ba' gui' bhai' xiñ dhaagik ki'n gu kii'n dir kam nobii'ñ jup jiñ chitda:

—Aap moo cham toodon ka'ñ jaduun. Aa'ni' pix jir di' nañ bijik dir pu jai'ch na ñich jup tu duu biix na ji'k tu'x chu jai'ch. Aa'ñ ba' giop tu kuugalhda', dai aañ ba' gammiji pu jai'ch ka'. ¹⁸ Aa'ñ pix jir di' na ñich duadi'k giop bam mu dir koi'nga'n tir. Ba' ya' dir ja'p ja'k jañ gam-miji pu ba duaka', cham jañ pai' dhuuk ka mukia'. Aa'ñ ba tu daam kiik ba' xib mu nam pai'm tulhiin gu koi'nga'n, ja'p ji buusan nañ aañ ba ua' ba' xib gui' na ki'n jum kukpio'k gu ki'ngob na pai' dhir mu tum bapki, cham tu' kia' gu ja'ook. ¹⁹ Ba' aañ pui' ilhii'ñ nap tu ua'na' biix nap ji'k jax ti nii'ñ xib gio nap ji'k jax ka ti tigia'. ²⁰ Ba' xim aagi'ñdha' iñ na jax jir jum duukam dhix xijum gook chiichia' nañ ja daa' gio dhix xijum gook na bhaan jum tuttu gu kañdhiir nap ya' nii'ñ. Dho dhix xijum gook chiichia', jir di' am guñ chujuandam tuk gui' nam mu ja'p biipi' dir gu'kat ja aagi'ñ gux bhai'm kai'chdham jiñ ñi'ook gui' nam bañ kaichu'. Gu' ba' dhix xijum gook na bhaan jum tuttu gu kañdhiir, dhi' pix pui' ja'k jum maax-i'ñ mu ja'p xijum gok kap nam pai' jax jum jumpa'n nam jiñ dhaanda' gui' nam ba ti jügi'ñ aañ jiñ bui.

**Gu Juan na mui' ba tu ja ua'ñxidha'
guch Xoi'kam jiigi'ñdham
mu nam pai'm jumpadat tu
daan buiñor na Eepeso ti tii'**

2 'Mu tu ua'ñxidha' ap guñ chuJuan-dam tuk na mu tu Juan Eepeso jiñ a'mkam ja bui gui' nam ti jiigi'ñ jiñ bui. Ja'pniip ja'k mi chu daasa': "Gui' na ja daa' gux xijum gook chiichia', na mi' irban kiik na pai' xikoolh tuut gui' na bhaan jum tuttu gu kañdhiir nar jix uam totbikdam, nap sap ba' mi' dhir ja aagi'ñdha' gui' nam ti jiigi'ñ buiñor, ja'pni kai'ch: ² Jix bhai'x maat iñ na pim jax ja'k tu dudua aapi'm na pim jiñ bui ti jiigi'ñ, gio na pim ji'k tu' jax bua't oipo. Jix maat iñ ip na pim pui' na pim jax bax biiñak aañ jiñ bui, sia ku pim bixchu' bhaan jum tulhiin, gam nam biix aixim jam titdada' gui' nam jix buam tomaat. Siax bhai'x maat iñ na pim cham ja kekee gui' nam maakam tu iatgi'ñ mi ja'p oipot pui' xim tiitgit nam aañ jir jiñ chuJuandam tuk, na pim gu' bax maat nam bhaan pix tu iatgi'ñ. ³ Jix maat iñ ip nar maa'n na pim jax ti jiigi'ñ jiñ bui sia kum giilhim jam tulhiinchu'n gu ja'tkam na pim bañ kaichu'. ⁴ Maa'n kap dai cham pui' ka duiñchu' pim nañ jax jix aa', cham tu' biix jam jujur ki'n jix biiñak kat tu' ka'm kañ ñii'ñ japim, ja'p na jax moo jano' na pimit jax ti jii'ñ jiñ bui na pim joidham biix jam jujur ki'n jix biiñak kat. Xib ampix pui'x oodam ti jiigi'ñ japim jiñ bui. ⁵ Ba' aañ pui' ilhii'ñ xib na pim gio soi'p jum ilhdhai mi' pui' ba jimia' na pim jax ja'k tui'ñgit biipi' dir, na pim joidham tu' ka'm niidhat mi' pui' jiimit na jax jix aa' gu Dios. Piam ku pim gu' cham pu tu duñia' nañ jax jam titda, ja'k bhiya' iñ gui' na tu jam bi'ñxi'ñ na pim ba'x chu maax kir jup tu'ii', ba' pui'x chukgam kir ji bi'ya' pim, nañ gu' xi' pik cham ka xi ñakgaim na pim jax tu jim. ⁶ Siamri dho maa'n kap mi'

pui' duiñchu' pim nañ jax ilhii'ñ aañ, na pim cham ja kaichgit pui' ja'k jup tu bua nam jax tu jim gui' nam Nikolaitas jum tiiti', pui' cham jup ja kiigalhi'ñ japim na jax aañ. ⁷ Ba' gu ji'k nam keeji mi' pui' jimia' na jax tu a'gada' gux Dhuudu' kam jix Uañ li'mda' mu ja'p chi-chiop nam pai'm jumpadat tu daan jiñ bui gui' nam bañ kaichu', ja baidhika' iñ bhammi ja'k na pai' joidham jix chu abhaar, na bixchu' bha ti i'xchix. Ja chinia' iñ ba' nam jugia' gu bhaidha' na bhai'p kiik nam ki'n gammiji pu ba dudua'x jijikgim, sia gui' nam nakgair maa'n nam jax jix biiñak ka' aañ jiñ bui sia kut jax biix aixim jix buam jum duukam bhai' jam daam ji chu jii, nam gu' bhammi ja'k gammijix jijikgim bap tui'ka'."

**Gu Juan na mu ja'k jup ba tu ja
ua'ñxidha' guch Xoi'kam
jiigi'ñdham na pai' Esmirna ti tii'**

⁸ 'Mu ja'k jup jup tu ua'ñxidha' gu ju-maiñ chuJuandam tuk na mu ja'k jup tu Juan jiñ a'mkam na pai' Esmirna ti tii' ja bui gui' nam bañ kaichu'. Ja'p jup tiida': "Gui' na bijik dir pux jai'ch, gio na gammiji pu bax jai'ch ka' ya' dir ja'p ja'k, nat maa'nnim duadik giop bam mu dir koi'ñ-ga'n tir na mit tii mua, nap sap ba' mi' dhir ja aagi'ñdha' gui' nam ba ti jiigi'ñ buiñor, ja'pni kai'ch: ⁹ Jix bhai'x maat iñ na pim giilhim bixchu' bhaan jum tulhiin mi ja'p na pim jax tu oi'dha', gam na pim gampai' pix tu'ii' na pim cham jir tu bia' kam. Ku ba' gu' aapi'm cham jax jum aa'nda' ji, na gu' kam aajim na pai' dhuuk jam a'm tu bi'ya' gu ge'ger jup tum duu'nkam bhammi ja'k jix dhaam, sia ku pim gu' xib cham tu' bia'. Jix maat iñ ip nam xi jam bhaamkidhat giilhim jam a'ga gui' nam pui'm aa' na ge'kam ki'n ja a'm ti ñii'ñ gu Dios, nam gu'r Judea kam, nam gu' paa gi mi' pui'p jiim na jax jix aa' gu Dios pui' xi kai'chit. Na jax ja'k jix aa' gu ja'ook dho gi gu'

jæe' ji, pui' xi chu buim am dho na jax ja tiidaim. ¹⁰ Ba' aapi'm cham tu' bhaan jax jim aagit gammiji mui' xix biiñak ka' buiñor gu Dios. Cha'pim jax jum aa'nda' sia kut biix aixim jix buam bhai' ji chu jam jii. Xi ñakoo'nda' pim sia no' mit bhai' ji jam tulhiiñchuda gu ja'tkam bhaankamu'n gu ja'ook, na gu' jax chu'm tanoolh pui' ja'k ja jurtuda' nam jam tulhiiñchudai jam kuupa', ku gu' dhi' na bhaan pix matgilhia' ji no' pim moox biiñak jiñ bui piam ku gu' cham. Gio gu' cham tu' mui' tanoolh jum tulhi-ña' pim, mambhiix tanoolh pix. Ba' no' pimit nakoo sia ku pim pu'ñi giilhim jum tulhiñ, jam makia' iñ gu ge'ger jup tum duu'nkam nar jam namki' ka'. ¹¹ Na gu' gu' ji'k nam kæji mi' pui' jimia' na jax tu a'gada' gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' mu ja'p chichiop nam pai'm jumpadat tu daanda' gui' nam bañ kaichu', cham tu'm tulhiña' am gatuuk mu nam pai'm tulhiña' gui' nam cham tu' ka'm tigia' gu Dios."

**Gu Juan na mu ja'k jup ba tu ja
ua'ñxidha' guch Xoi'kam
jiigi'ñdham na pai' Peergamo ti tii'**

¹² Xib jap ba' moo mu ja'k jup tu ua'ñxidha' guñ chujuandam tuk na mu tu juañ jiñ a'mkam na pai' Peergamo ti tii' ja bui gui' nam bañ kaichu'. Ja'p-nip mi chu daasa' u'uan ta'm: "Ja'pni kai'ch gui' na chiñi'ram dir busaak gu tæb kuxiir na bixxik dir jix mu'muk: ¹³ Jix maat iñ na pui' na pim jax bax biiñak biix jam jujur ki'n jiñ bui sia ku mi' tu daam kiik gu ja'ook na pim pai' oi'dha', ni ku pim cham tu' bhaan jax jum aa' sia kut mua gu ja'ook guñ chu-juandam tuk Antiipas na mi' pui' jim-dat nañ jax jix aa', na cham aa' na mi ja'p tu a'gada' gux bhai'm kai'chdham jiñ ñi'look, na gu' mi' kia'mi'ñ ti ilhii'ñ na ji'x Peergamo ti tii'. ¹⁴ Dai maa'n kap moo cham jiñ ko'raar na pim jax ja'k

duiñchu', na pim gu' jai' dhit pui' ja'k tu bua nat jax tu jii bijik gui' na Balaam tiigich, nax ixchuixim aagi'ñ gu Balak na jax ja'k duña' nam ba'm ua'tulhdha' gu Israel kam ja'tkam na cham ja kii-galhi'ñdha'. Pui' ku mit ba' saalh pui' mu ja'k ji ja biinat gu mi' kam ja'tkam na pai' kio gu Balak, jai'p ba tu daanda' am ja bui gu ja didios tuk jup duñi-ixim, gam nam tu kua'da' gu koi' nam ja titki'ñdha' gu ja didios tuk, gio ba' nam jix bhai' ja titdat ja biim boppoda' gu mi' kam u'uub. Ku ba' gu' gu Bal-aam ji nat tu'm da'p duu. ¹⁵ Gio jai' dhit dhi' nam jiñ bui ti jiigi'ñ nam pui' ja'k pix iam jup tu daa'ñchu' nam jax tu jim gui' nam Nikolaitas jum tiiti'. Dhi'jani bhaan jañ ba' pui' kai'ch na pim cham tu' biix pui' tu kuugalhdhim nañ jax jix aa'. ¹⁶ Ba' aañ pui' ilhii'ñ na pim siamri soi'm ilhdhai mi' pui' xi jimii nañ jax jix aa', ja'p japim xi dhui na pim jax ja'k tu jim xib. Piam ku gu' cham, mu jimiiñ jam tulhiiñchuda' jam bindai dhi' nam Nikolaitas jum tiiti'. Ja'p ji buusnia' nañ jam kooda' ki'n dhi tæb jiñ kuxiir nañ chiñ am dir busaak. ¹⁷ Ja'pni ku pim ba' siamri mi' pui' xi jimii nañ jax jam titda, na gu' no' pimit moo mi' pui' xi jii nañ jax jix aa' cham tu' bhaan jax jim aagit sia ku pimit bixchu' bhaan bhai' jim tulhii, aañ bhammi ja'k jam aichd-haix dhaam jam makia' gux kii' koi' na manaa jum tiiti' na pim ki'n gammijix jijikgim bap tui'ka'. Gio ba' moo gu a'l-hich ko'kmarak joodai sopkoñxim ip na joidham jix chooto na bhaan mi ua'ñix-chu'nda' na pim jax ja'k ba ti'i'ka' mi' dhir ja'p ja'k. Cham jaroi' mat ka', dai aapi'm diilh. Gu ba' no' jaroi' maadit jix kaim gu ñio'ki'ñ gu Dios, biix juraa'n ki'n xi kæke' na jax tu a'gada' gux Dhu-udu' kam jix Ua'ñ Ii'mda' mu ja'p chi-chiop nam pai'm jumpadat tu daanda' gui' nam jiñ bui ti jiigi'ñ."

**Gu Juan na mui' ba tu ja
ua'ñxidha' gu Tiatira kam
jich Xoi'kam jüigi'ñdham**

¹⁸ Xib jap ba' moo mu ja'k jup tu ja ua'ñxidha' gu Tiatira oi'ñkam nam jiñ bui ti jüigi'ñ, buiñor guñ chujuandam tuk na mi' tu juan ja bui, na ba' mi' dhir ja aagi'ñdha'. Ja'pnip ja'k mu tu ua'ñxidha': "Ja'pni kai'ch gui' na ge'ger mimiim gu buupui'ñ, gio ba' gu tootna'n nax mimiim ja'p na jax gu baiñum toiñd-hichdhix kam: ¹⁹ Jix bhai'x maat iñ na pim jax ja'k tu dudua mi' na pim pai' oi'dha'. Jix maat iñ ip na pim joidham biix jam jujur ki'n tu' ka'm niidhat jix biñak aañ jiñ bui, gam na pim joidham jix ja joi'ndat jix bhai' ja bua't ja palh-bui'ñ gu jai' ki'n gu tu' na ja a'm jum aa'. Gio xib joidham bax chu joi'gi'n japim, cham tu' pui' na biipi' dir. ²⁰ Gu' ji na gu' cham jiñ ko'raar na pim jai' dhit pui' ja'k jup tu daa'ñchu' na jax tu jimdat bijik gu ubii na Jesabeel tiigich, pui' kai'chdha' pim na pim Dios bhaankamu'n tu a'-gada' ja'p na jax kai'chdha' gui'. Paa gip jir silhkam, pu cham tu' ka'm niñ'ñ japim gu Dios pui' xi kai'chit. Tiñ' na pim jai'x bhai' ja titdat ja biim boppo gu u'uub, gam na pim tu kua' gu kol' na tikdhix kat gu didios jup duñiixim, pui' ip na jax ja'k tu buada' bijik gu Jesabeel. Dhi'jani bhaan jañ ba' cham tu'x bhai'ñ chaat jam bui. ²¹ Biix gui' nam pu'ñi ja'k tu jam a'gi'ñdha' na jax tu jimdat gu Jesabeel, tiix ja joi'ndat ja niirka' iñ nam soi'm ilhdhai mi' pui' ba jimia' git na jax jix aa' gu Dios, biix sia aapi'm na pim ji'k pui' ja'k ba tu jim. Gu' ji na pim gu' cham tu' soi' xim ilhdhak buiñor gu Dios, pui' na pim jax bam ua'tulhi'ñ, na pim jai'x bhai' ja titdat ja biim boppo gu u'uub, gam na pim tu daan ja bui gu didios jup duñiixim. ²² Ba' gu xib na tu' jax tui'ka', jam tulhiñchuda' iñ ko'kdai' ki'n, cham jax bua sia pimit jai' dhit ma koi no'

pimit cham nakoo. Ba' no' pim gu' sia cham soi'm i'lihi'ñ buiñor gu Dios, dho gi ba' gu'x io'm ba jam tulhiñchuda'ñ ji, no' gu'r maa'n na pim jax pui' ja'k tu jim nat jax chu jii gu ubii na Jesabeel tiigich, ²³ nam ba' dhi' bhaan jix chot-don ka' biix nam ji'k jiñ bui ti jüigi'ñ nam mui' kap jum jumpadat tu daan, na gu' pu'ñi ja'k jup tu ja jimia' no'm jai' pui' ja'k jup tu jim. Gio nam ba'x mat ka' nañ aañ biix jix mat ka' nam ji'k jax jum aa'nda' gu ja'tkam, gam nam jax tu buada', gio nam tu' jax jix dhuñiik ka'. Ba' bhaan jup ba machia' am ip nañ aañ tu maak na jax ja'k ja a'm bipio'da' gui' nam pu'ñi tu' pix ilhdhat cham tu' ka'm niñ'ñdha' gu Dios. ²⁴ Gu' ba' aapi'm na pim ji'k cham pui' ja'k tu jim na jax tu jimdat gu Jesabeel, cham jañ jam tulhiñchuda', na pim gu' cham tu' pui' ja'k jup tu bua na jax tu bua't gui', na gu' dhi' ba' bhaan bax maati' ka' git na pim pui'p kaichu' gu ja'ook na jax gui'. ²⁵ Dai nañ jam guguuxi'ñ na pim cham mik buppat gammiji ti jüigi'ñdha' aañ jiñ bui jano' juugit nañ pai' dhuuk gio bhai'p jimda'. ²⁶ Gio no' pimit mi' pui' jii nañ ji'k jax jix aa', gam no' pim pu gammijix biñak jiñ bui sia kut tu'x buam jum duukam bhai' jam daam ji jii, ge'gerkam ki'n jam darsa' iñ ja bui biix gu ja'tkam na pim ja silhka'nda', ²⁷ ja'p na jax aañ nat ge'kam ki'n jiñ dhai guñ Gi'kora' biix kap na ji'x oi'ñga'n. Aapi'm pu'ñi ip gatuuk, ji'ma'n japim ja daada' ka' gu bapaiñum o'xia, aapi'm ba' ja aagi'ñdha' biix gu ja'tkam na mit tu' bhaan cham am bua nam dud-uakat ja tutku' bhaan, ba' ja'p ji buus-nia' na pim ja jaisa' ki'n gu jam o'xia ja'p na bhi'ñ jaja'. ²⁸ Gio ba' pu'ñi ja'k tu'm ki'n jam darsa' iñ na jax gu ge' chi'ii' na katukgab bha tissa'n. ²⁹ Gu ba' gu jaroi' no' tu' silhkam jix maachim gu ñio'ki'ñ gu Dios, jum aa' na biix juraa'n ki'n xi kee'ke' na jax tu a'ga gux Dhuudu' kam

jix Uań li'mda' mu ja'p chichiop nam pai'm jumpa'n gui' nam bań kaichu'."

**Gu Juan na mu ja'p jup ba tu ja
ua'ńxidha' guch Xoi'kam
jįigi'ńdham na pai' Sardiis ti tii'**

3 'Xib jap ba' moo mu ja'k jup tu ua'ńxidha' guń chujuandam tuk na mu ja'k jup tu juan jįń a'mkam na pai' Sardiis ti tii' ja bui gui' nam bań kaichu'. Ja'p jap tiida': "Ja'pni kai'ch gui' na ja daa' xijum gook gu chiichia' gio gux xijum gook jix dhuudu' kam jix u'uań i'i-mda', nap sap ba' mi' dhir ja aagi'ńdha' gui' nam ba kaichu': Jix bhai'x maat iń na pim jax ja'k tu dudua mu ja'p na pim pai' oi'dha'. Cham tu' mi' pui' jįim japim nań jax jix aa', pui' xi kai'chit japim na pim ti jįigi'ń buińor gu Dios, gu' paa gi tu' ka'm jup nii'ń japim pui' xi kai'chit. Ba' dhi' ka daasaim na pai' dhuuk jam tulhińchuda'. ² Ku ba' gu' no' pimit moo soi'm ilh pu xib na kapbhai' xia'lhidhat kapup tu maaxilhim, cham tu' jam tulhińchuda' ji. Jix io'm japim mi' pui' xi jimia' na jax ja'k jix aa', cham tu' palhiip pix na pim jax tui'dhi' xib. Alhi'ch pix ba aa' gu' na ba jam tulhińchuda' gu Dios no' pimit chakui soi'm ilh, ba' dhi' ja'p ji buusnia' na jam kooda', na gu' cham tu' ki' ka'm nii'ń gu pui' na pim jax ja'k tu jim. ³ Siamri pim moo mi' pui' xi jimii na jį'k jax jix aa' gu Dios, ja'p na pim jax ja'k tui'ńgit moo jano' na pimit jax ti jii'ń aań jįń bui na pim joidham biix jam jujur ki'n tu' ka'm jįń ńiidhat. Soi' pim bam ilhdha' ip gio, cha'pim kooksit darka'. Na gu' no' pim aapi'm cham tu'p jum buixdhat am irdat oipo, cham tu' jam baidhika' iń bhammi ja'k nat pai' tu jam iimchuda gu Dios na saak jam aichdha', nań gu' aań jotmoda' pix mi' pix ba kiika' cham jum ilhdham nań pai' dhuuk mu jimda'. Pu cham jaroi' mat ka' na pai' dhuuk, ja'p na jax ba' gu jax chu'm jix ixkum pai' no't ba tu o'bhai' jax chu'm ba'k chir na

ti iixdha', na gu' cham tu' na mu pai'p ja aagi'ńdha' gu mi oi'ńkam, mi' pix ba bakia'. Pu'ńi ip ba' aań nań pai' dhuuk mu jim. ⁴ Dai ba' gui' nam jį'k jįń ńiir jań xi ja baidhai, pui' na jax gui' nam jį'k mi' pui' jįim na jax jix aa' gu Dios mi' dhi' Sardiis, nam cham pai' dhuuk tu' bhaan jum ua'tulhi'ń. Ba' gammijįń biim oipoda' am bhammix dhaam joidham jix chooto ji chim tii'dhat. ⁵ Biix gui' nam jį'k mi' pui' jimia' nań jax jix aa', pu'ńi chu'm jań tu ja tii'dha' joidham jix chooto, gio ba' nań mi' xi ja daasa' u'uan ta'm nam jax chii' nań pai' ja daasaim gui' nam jį'k tu' ka'm jįń ńiidhat mi' pui' ba jįim nań jax jix aa' nań ba' gatuuq pu silh ja baidhika' bhammi ja'k jix dhaam nam pai' gammijįx jįjįkgim bap tui'ka'. Aańi' pu tiida' jano' gu Dios ja kaixdhat biix gu noonbi'ń na ńich aań biix tu ja uań gu ja ua'tulhdhara' gui' nam jį'k tu' ka'm jįń chigia' xib. ⁶ Ba' no' jaroi' tu' silhkam jix maachim gu ńio'ki'ń gu Dios, jum aa' na mu jimii biix juraa'n ki'n xi kęęke' na jax tu a'gada' gux Dhuudu' kam jix Uań li'mda' mu ja'p chichiop nam pai'm jumpa'nda' gui' nam ti jįigi'ń jįń bui nam tu daanda' buińor gu Dios."

**Gu Juan na mu ja'k jup ba tu ja
ua'ńxidha' gu Piladelpia kam
jįich Xoi'kam jįigi'ńdham**

⁷ 'Xib jap ba' moo mu ja'k jup tu ua'ńxidha' guń chujuandam tuk na mu ja'k tu juan jįń a'mkam na pai' Piladelpia ti tii' ja bui gui' nam ba ti jįigi'ń aań jįń bui. Ja'pniip mu tu ua'ńxidha': "Gui' nar Maraa'n gu Dios, na joidham jix uań ki'n kiik gio nax io'm jir ge'kam, cham tu' pui' na jį'x jir ge'kam kat gu Dabii, gam na cham jį'xdha' jaroi' soo'mchulhdha' no' tu' jax jix dhuńiim, pui' tu kuugalhdha'. Ja'pni kai'ch nap sap ba' mi' dhir ja aagi'ńdha' gui' nam ba kaichu': ⁸ Jix bhai'x maat iń na pim jax ja'k tu

dudua ip aapi'm. Jix bhai' mi' pui' jiim japim nañ jax jix aa' cham tu' bhaan jax jim aagit, sia ku pim jum tulhiin bixchu' bhaan. Ba' aañ pui' ilhii'n nañ jix io'm ge'kam ki'n jam a'm ba ti niidhidha' ya' dir ja'p ja'k, cham ji'xdha' jaroi'n soo'm-chulhdha' nañ ji'x ge'kam ki'n xi jam joi'gi'n, dai ji no' pim jix biiñak pix aañ jiñ bui. ⁹ Aañ pui' ja'k tu duñaia' nam xi jam iibhidhai tu' ka'm jam tigia' biix gui' nam kaichu' gu ja'ook, gui' nam pui'm aa' na ge'kam ki'n ja a'm ti niidhim gu Dios nam jir Israel kam, nam ba' machia' nañ aapi'm xi jam joi'ndat jam a'm ti niidhim, nam gu' gui' cham tu' mi' pui' jiim nañ jax jix aa', dai na jax ja'k ja tiidaim pix gu ja'ook. ¹⁰ Aapi'm ji na pim ba' biix jam jujur ki'n tu' ka'm jiñ niidhat jix biiñak jiñ bui, tii' na pim gammiji mi' pui' jiim nañ jax jix aa'. Ba' aañ xi jam joi'ndat jam a'm ti niidhidhat jam palhbui'ñchu'nda' na pai' dhuuk bhai' ja daam ji jimia' gu tulhiinara' biix gu ja'tkam na ji'x oi'nga'n, na bhaan pix matgilhia' nam ji'k moo tu' silhkam jix biiñak ka' aañ jiñ bui, gio na ji'k cham. Aapi'm jañ ba' dai jam palhbuidha', na pim gu' gammijix biiñak jiñ bui. ¹¹ Ba'm aa' na pim pu'ni gammiji ti jii'ndhat jix biiñak ka' aañ jiñ bui na ba' jam a'm tu bi'ya' gu ge'ger jup tum duu'nkam jano' nañ pai' dhuuk jam baidhika' bhammi ja'k jix dhaam. Na gu' no' pim am ir, jumai bhaan bi'ya'. Bar mia'n gu' nañ pai' dhuuk mu jim nañ mu ja bai'ñmira' ji'k nam jiñ ñiira. ¹² Ba' gui' nam pu'ni mi' pui' jimia' nañ jax jix aa', ge'gerkam ki'n ja darsa' iñ bhammix dhaam, ja'p ji busunia' nam gui' bhai' siisap ka' gu chiop ga'n gu Dios. Gammiji bhai' pu bap tu-i'ka' am, cham tu' ji'x juugit. Ja a'm ua'-na' iñ na jax chii' gu Dios gio na jax ti tii' bhai' na pai' dhir nai'r ge'kam, nax io'm ge'r kiicham, na xibkam Jerusaleen jup ti tii', gio ba' nañ jax jup ba tii'ka' ip aañ mi' dhir ja'p ja'k. ¹³ Ba' no' jaroi' tu'

silhkam jix maachim gu ñio'ki'n gu Dios, jum aa' na biix juraa'n ki'n xi kœœke' na jax tu a'gada' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' mu ja'p chichiop nam pai'm jumpa'nda' gui' nam ba ti jiigi'n aañ jiñ bui nam tu daanda' buiñor gu Dios."

**Gu Juan na mu ja'k jup ba tu ja
ua'ñxidha' guch Xoi'kam
jiigi'ndham nam mu ja'k jup
oi'dha' na pai' Laodiisia ti tii'**

¹⁴ Xib jap ba' mu ja'k jup tu ua'ñxidha' gu jumaiñ chujuandam tuk na mummu ja'k tu juañ jiñ a'mkam na pai' Laodiisia ti tii' ja bui gui' nam jiñ bui ti jiigi'n. Ja'pnip mi' tu daasa' bhaan gu u'uan nap mu joochxidha': "Gui' nat jup duu dhi oi'nga'n biima'n gu Dios gio na ji'k tu'x chu jai'ch, na joidham jix uañ ki'n kiik, gam na pui' tu kuugalhdha' jax no't ba tii, ja'pni kai'ch nap sap ba' mi' dhir ja aagi'ndha' gui' nam ba kaichu': ¹⁵ Jix bhai'x maat iñ na pim ji'k tu' jax bua't tu dudua mu ja'p na pim pai' oi'dha'. Jix maat iñ ip na pim cham tu' biix jam jujur ki'n tu' ka'm jiñ niidhat jix bi-iñak aañ jiñ bui. Cham tu'x bhai' mi' pui' jiim japim nañ jax jix aa', palhiip pix. Ja'p pix ji buan japim na jax gu suudai' no'x juuk pix, na cham tu'x io'm jix choiñ ka' piam na cham io'm jix jii'pi'n ka'. Ba' aañ jiñ bui cham tu'r am gu pui' na pim jax tui'dhi', ja'pji no' pim jix aa' na pim jiñ kaichgida', biix jam jujur ki'n ip na pim tu' ka'm jiñ niidhat mi' pui' jiimda' nañ jax jix aa', cham tu' palhiip pix. Piam no' pim jup jix oo'n na pim tu' ka'm jiñ ñii'ndha', cha'pim pui' kai'chdha' na pim jiñ kaichu'. ¹⁶ Gu' ba' gu xib na tu' jax tui'ka', cham tu'ñ jam a'm ti niidhidha', na pim gu' cham tu' biix jam jujur ki'n tu' ka'm jiñ niidhat mi' pui' jiim nañ jax jix aa', sia ku pim gu' pui' kai'ch na pim jiñ kaichu'. Ja'p ji busunia' nañ jam biñbo' ya' dir jiñ chiiñ am, na pim gu' pui' pix ji buan na jax gu su-

udai' no'x juuk na pu cham i'oob no'n̄n̄ tii xi io'. ¹⁷ Pui' kai'chdha' pim gu' na pim jir jix chutumñigam, na pim saak biix tu bia' na tu' jam a'm jum aa' jam i'ii'mda' bhaan gio gu maaxik bhaan, gam na saak gammijix bhai' tu jam jim, gio na biix jix bhai' ji chu buusnidha' gu tu' na pim jax buada'. Gu' aañ jiñ bui, paa gip jir jix chutumñigam japim. Cham tu' biix tu bia' pim na tu' jam a'm jum aa'. Ja'pni pix ji buan japim na jax gui' nam alh gampai' tu'ii', nam cham jir tu bia' kam. Ja'p ji buusan ip na pim pui'x dha'n-pakat oipo, gio na pim cham ñiñña, sia ku pim gu' aapi'm pui' kai'ch na pim jir jix chutumñigam, pui' ku pim ba' cham Dios ka ti'ñcho. ¹⁸ Paa gip jir pui' na pim jax jum aa'. Cham tu' bia' pim gui' nax io'm jix dha'ram namiik. No' pim jix aa' na pim bia'ka' dhi' nax io'm jix dha'ram namiik, jum aa' na pim aañ jiñ chaña', na ba' dhi' ki'n pui' bam kai'chdha' na pim jir jix chutumñigam. Daipu' aañ bia' jia dhi' ji' nax io'm jix dha'ram namiik. Ba' no' pimit jiñ chaa, cham tu'x dha'n-pakat ka oipoda' pim gu jam i'ii'mda' bhaan, ja'p ji buusnia' gu' na pim ba tim tii'dha' joidham jix chooto gu jajannulh, gio na pim ba tum juulhia' gui' na dud-ua'ñdha' gu jam buupui na pim cham ñiñña'. ¹⁹ Ja'p jañ dho kai'ñkam jup jam titda, na pim soi'm ilhdhai mi' pui' ba jimia' nañ jax jix aa', cha'pim kam ua'-tulhi'ñdha'. Piam ku gu' cham, jam tul-hiñchuda' iñ na pim ji'x pix juugit soi'm ilhdha' aañ jiñ bui, nañ gu' tii xi jam joi'gi'n. Pu'ñi ja'k jañ ja bua't ja silhka'n jia gui' nañ ji'k jix ja da'. ²⁰ Tiix aa' iñ nañ biix jam a'm jup tui'ñgida' git, ja'p ji buusan nañ mi' dhir ki'ñgob kiikat mu tu son na pim pai' jax chu oi'dha'. Ba' no't jaroi' maadit jiñ kupio'kdhak jiñ chia nañ mu bakia' irban dir, mui'ñ dhop ji bakia' cham jax ji chi'ji, ba' mi' dhir dai nach maap daraibui ba tu jugia'. Pu'ñi ja'k jum aa' na duña' gu jaroi' no'x aa'

nañ bhaan jup tui'ñgida'. ²¹ Gu' ba' gu ji'k nam jiñ buix biñak kat mi' pui' tu kuugalhdhim nañ ji'k jax jix aa' cham tu' bhaan jax jim aagit sia tu' ba ji ja duu, aañ ge'gerkam ki'n ja darsa' ya' nañ pai' Ge'kam ki'n ba daa sonpan gu Dios, nam jai'ñ a'mkam ja silhka'nda' gu ja'tkam. ²² Gu' ba' no' jaroi'x bhai'x maachim gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, jum aa' na mu jimii biix juraa'n ki'n xi kee'ke' na jax tu a'gada' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' mu ja'p chichiop nam pai'm jumpadat tu daanda' buiñor gu Dios gui' nam ji'k ba ti jiigi'ñ aañ jiñ bui."

Na ba tum daanda' buiñor gu Dios bhammix dhaam

4 Ba' mi' dhir biix dhi' pui', bhammi ja'k jup ba tum maax jix dhaam. Maa'n kap ge' kiidha' na pai' biix xikoolh dhir kuup na pai' tuut gu ba'bhak, kupio'kix ji gu', cham tu' kuup. Ba'p jiñ chitda ip gio gui' na mi' tuñ a'gi'ñ, nax io'm ge' tu ñiok ja'xbui' na ji'x tu kuu gu kuichdhakar:

—Bhai' xi jiim yammini ja'k nañ pai'p tu'ii', nañ tim ti'ñchoda' na jax chum duña' jano' nañ pai' dhuuk tu kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n.

² Ba' nat gu' ge'ñ a'm bam tajaa gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', bhammi ñich ba ai jix dhaam. Ba' bhai' kiik maa'n gu atookkor nam jax chu'm bhaan daraaka' gui' nam jix io'm jir ge'gerkam. Jaroi' maadit ba' bhai' dhaa bhaan dhi' dhi atookkor. ³ Joidham jix a'bhar totbik gu tii'dhar ga'n gio diilh, ja'p na jax chu'm totbikda' gu joodai gui' nax io'm jix dha'ram namiik ya' dhi oi'ñga'n. Gio maa'n gui' na ja'p tu'm na ki'oor bhai'p kiik daam dir na pai' daa, pui' biix aixim tu'm ki'n jup mimiim joidham jix a'bhar. ⁴ Gio ba' moo biix xikoolh dhir jup tuut ip jai' maa'n oo'm daman maakob gu a'-toxkar nam jax chu'm bhaan jup dadarri gui' nam cham pik jir ge'gerkam ka'.

Biix ji'ma'n dhi a'toxkar bhaan daraa am maa'n oo'm daman maakob gu ja'tkam nam bar jagi'gir pa', nam jir tujuandam tugi'n gu Dios. Jix chooto ti ti' am biix ji'ma'n, gio nam ja tuttu gu kukrun jix u'uam totbikdam. ⁵ Ba' giilhim ge' tim tiroon mi' na pai' daa gux io'm Ge'kam, ja'p na jax kai'chdha' gu duuk no' tiroon, gio ba' na ge' ki'n tum a'ga. Amuub ja'pni biipi' dir ba'p mimiim gui' na ja'p tuutu'm na kañdhiir xijum gok kap, dhi' pix pui' ja'k jum maaxi'n gux dhuudu' kam jix u'uañ i'ii'mdaga'n gu Dios. ⁶ Gio ba' gu suudai' mi ja'p jup suu'n joidham jix kii'x uañ, cham pai' ikoora'.

Gio ba' moo biix xikoolh dhir mi' na pai' daa gux io'm Ge'kam gio gu jai' nam jir tujuandam tugi'n, mi'p guguuk am maakob gu sasoi' kam tuutu'm nam jir dudua kam gio nam pui' ja' jur jup bia' na jax gu ja'tkam, biix kap tu buupui am na ji'x jir ja tutku'. ⁷ Maa'n ja'p tu'm na gu mabii'n, jumai ba' ja'p tu'm na gu tuur, gio ba' moo gu jumai ja'p tu'm ip na gu maa'nkam, gio ba' moo gu jumai ja'p tu'm ip na gu bha'aa' na jax tui'ngida' no' dai'chu'. ⁸ Biix ji'ma'n dhi sasoi' xijum maa'n tu kakarbo am, sia biix kap tu buupui am na ji'x jir ja kakarbo, daam dir gio bitaa'n dir. Ba' gammiji cham jum jiipi'ñka' am nam laala'nda' nam ge'kamtu'nda' gu Dios, jup kai'chdha' am:

Ja'p moox uañ ki'n kiik ji dhi Dios jich Gi'kora' na ya' daa.

Joidham bixchu'x aichu'n na pu tu duña',

na gu'x io'm jir ge'kam.

Dhi'x io'm bijik dir pux jai'ch na chakui jai'ch kat gu oi'nga'n,

gio xib ya' dir ja'p ja'k gammiji pux jai'ch ka'.

Dhi' ba' diilh giop kuugalhdha' gu oi'nga'n.

⁹⁻¹⁰ Ba' gammiji gu maakob sasoi', nam pai' dhuuk ge'kamtu'ndat tax-

chaabgi'ndha' gui' na bhai' daa ge' atookkor ta'm na gammiji pu dua sia nar pai' dhuuk, gu maa'n oo'm daman maakob gu ja'tkam nam biix xikoolh dhir daraa, jotmoda' ja o'lhia ki'n gu'kit tu daanda'm ip buiñor, nam pui'p ge'kamtu'nda', xi ja kookosat am gu ja kukrun mu xi ja daraasdat ja'pni biipi' dir na pai' daa gu Ge'kam. Jup kai'chdha' am:

¹¹ Dai aap jix bhai' nam tu' ka'm jum niidhat jum ge'kamtu'nda' gammiji Dios jich Gi'kora',

nap gu'x io'm jir ge'kam,

gio nap bixchu'x aichu'n nap pu tu duña'.

Tii' na pich jup tu duu biix na ji'k tu'x chu jai'ch,

sia gui' nam jir tu dudua kam,

aap ja taiñbui'n gu ii'mda' nam ki'n dudua xib.

Gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir na ba silhña' gu u'uan bhiibgixim

5 Ba' gux io'm Ge'kam na bhai' daa atookkor ta'm, ja'pni kii'n dir daa' maa'n gu u'uan bhiibgixim na bixxik dir mi tu ua'ñix, xijum gok kap ba' bhiibhi'sap ki'n gui' nax kabkam tu bhiibhi'sap, na sap ba' cham jaroi' silhñai tigia' na jax jum kai'ch. ² Ba' maadit gu nobii'n gu Dios bha ja'p kiikat jup kai'ch ge' ki'n na ji'x tu jiiñak:

—¿Jaroo chix bhai' na bhi'spio'kai silhñai tigia' na jax jum kai'ch dhi u'uan bhiibgixim?

³ Pu cham jaroi' jai'ch gu' nax bhai' na bhi'spio'kai silhñai tigia' gu u'uan na jax mi tu ua'ñix gui' nam ji'k bhammi ja'p jup tu'ii' jix dhaam nam jir noonbi'n gu Dios, gio gui' na mu ja'p jix chu jai'ch na ji'x oi'nga'n, piam sia chi moor pa ja'k kam ka' git. ⁴ Ba' aañ jix buam jiñ aagit ma susua nat moo pui' pik cham jup jai'chdhir gu jaroi' nax bhai' na bhi's-

pio'kai silhñai tigia' gui' gu u'uan. ⁵Gu' ji na gu' maadit gu maa'n oo'm daman maakob nam mi' daraa biix xikoolh dhir na pai' daa gux io'm Ge'kam, jup jiñ chitda:

—Aap moo cham jax jum aa'nda'n jaduun, ba jikgi ap. Matgam ya' pai' jai'ch ji maadit nax bhai' na bhi'spio'kai silhñai tigia' na jax jum kai'ch dhi u'uan bhiibgixim, nat gu' gui' ba ma'lich gux buam jum duukam. Gui'n dho aagit jup kai'ch nar boxii'n gu Judaa, na xib jix io'm ge'kam ki'n ba daa, sia biix jai' bhaankamu'n gu Dabii, na gu' pui'p jir boxii'n.

⁶Ba' gui' nat ja'p ji buus na gux kii' kasnir mi'p kiik ja'pni biipi' dir na pai' daa gux io'm Ge'kam, mi' irban nam pai' biix xikoolh dhir daraa gu ja'tkam nam jir jagi'gir pa' gio gu maakob sasoi' nam biix aixim tu'm, xijum maakob tu a'aa', gio gu buupui'n ja'kbui' ip. Dhi' pix kat jup jum kai'ch gux xijum gook jix dhuudu' kam jix u'uañ i'ii'mdaga'n gu Dios nat mui' kap ja joot biix kap na ji'x oi'n-ga'n. Gui' ji' na pui' ji buusan na gux kii' kasnir, biix kap jix bapaiñmi' gu tukga'n nam pai' jax gibiimik jano' nat jum makgirta, ⁷ba' mu jimiik bhai' ji dhaa gu u'uan bhiibgixim na ja'pni kii'n dir daa' gux io'm Ge'kam na bhai' daa atookkor ta'm. ⁸Gu' ba' gu maakob sasoi' nam biix xikoolh dhir guguuk, gio gu maa'n oo'm daman maakob gu ja'tkam nam biix xikoolh dhir jup daraa, mi' ja o'l-hia ki'n ji guguu mit ja'pni biipi' dir na pai' kiik gui' ji' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, biix ji'ma'n ja daada' am gu sasaasbikar gio gu a'lhich jaja' jix u'uam totbikdam, susdagim mi jim gui' na joidham uub na jax chu'm jum kubhioñxi'n gu Dios. Dhi' pix pui' ja'k jum maaxi'n gui' nam ji'k ba tu daan buiñor gu Dios nam ba ti jiigi'n buiñor guch Xoi'kam, na gu' pui' ji buusanda' nam tu kubhioñxi'ndha' nam pai' dhuuk tu daan-

da' buiñor. ⁹Ba' biix dhit bhai' ji laalagi mit maa'n gu xibkam alabaa'n na ja'p-nim kai'ch:

Dai aap jix bhai' nap bhi'spio'kai silhñai tigia' na jax jum kai'ch dhi u'uan bhiibgixim nap mi' daa',

na pich gu' pu kai'ñkam jum tulhi-ñaimik jum makgirta jano' nat ge' jaax gum i'hir bhaan gu kuruus ja a'mkam biix dappaam gu ja'tkam na ji'x oi'n-ga'n,

nam biix aixim tu'm tu ñiok gam biix aixim tuutu'm,

na pich gu' biix ja saba'lh ki'n gum i'hir na pich ki'n tu ja namkix gu ja ua'-tulhdhara' na ba' mi' dhir bax bhai' ka' nam yammi aaya' na pai'p tu'ii' gu Dios.

¹⁰Ba' xib pui' ja'k ba duu pich nam jai' dhit ba tu daam kiika' na ji'x oi'n-ga'n,

gam jai' nam nai' ba tu a'gidha' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n gu Dios, nam pui' ja titdaidha' gu ja'tkam nam ba ti jii'ndha' soi'm ilhdhai aap jum bui.

¹¹Ba' mi' dhir mui' cham daaxix kam mi' bam maax jamit gu noonbi'n gu Dios biix xikoolh dhir mi' na pai' daa gux io'm Ge'kam, gio nam pai' daraa gu maa'n oo'm daman maakob gu ja'tkam gio ba' gu maakob sasoi'. ¹²Jup kai'ch am ge' ki'n:

Ge'kamtu'nda' ich dhi' na pui' ji buusan na gux kii' kasnir,

nat gu'm makgirta kuruus ta'm.

Na gu' xib jix io'm ge'kam ki'n ba daa, biix bhaan ba tu bii gu tu' nax chu jai'ch, pui' na jax gu ge'ger jup tum duu'nkam gio gu a'lhich jup tum duu'nkam.

Xib dhi' bax bhai' na pu tu duña' jax ña ilhii'ndha' ja bui biix gu ja'tkam.

Ja'pni kuch ba' moo gammiji tu' ka'm niidhat ge'kamtu'nda'.

¹³Ba' mi' dhir biix gui' nat ji'k tu'p tu duu gu Dios na bhammi ja'p jix chu

jai'ch jix dhaam, gio ba' mu ja'p na ji'x oi'nga'n bhaan, gam mu ja'p suudai' chir, jup kai'ch am ip:

Gammijich moo tu' ka'm niidhat tu daanda' buiñor gux io'm Gek'am na bhai' daa atookkor ta'm gio dhi' nat ja'p ji buus na gux kii' kasnir nat jum makgirtak,

nam gu' gammiji pur ge'gerkam sia nar pai' dhuuk ka' git.

¹⁴ Ba' gu maakob sasoi' nam biix xikoolh dhir guguk mi' na pai' daa gux io'm Gek'am jup kai'ch am ip:

—Pui' dho.

Gu' ba' gu maa'n oo'm daman maakob gui' nam biix xikoolh dhir daraa, na mit jax ja o'lhia ki'n guguu bhai' ji chu daani mit buiñor.

Na ba bhiibhi'spio'ka' guch Xoi'kam gu u'uan bhiibgixim

6 Ba' gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, maa'n kap xi bhi'spio' gui' ji' u'uan bhiibgixim na daa'. Ba' maadit gu maakob sasoi' jup jiñ chitda ge' ki'n, pix am nammi ja'p tu baapkichu'n:

—Pu kani muni ja'k xi chi tii'.

² Ba' na ñich mui' xi chi tii, maadit mu kiik gu maa'nkam jix chua kabai cha'm gaat ji dhaagit. Ba' maa'n xi kiix jamit gu kuruun na bhaan jix maati' nat ba tu ma'iich nat tu kokdarak ja bui gui' nam jix bhaamki'ñ, gio ba' na bhaan jix maati' ka' ip na mi' dhir ja'p ja'k gammiji tu daam ba kiika'.

³ Ba' nat jumai kap jup xi bhi'spio' gu u'uan bhiibgixim gui' ji' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, jup jiñ chitda ip jumai maadit gu maakob sasoi':

—Mi'ni ja'k jup xi chi tii'.

⁴ Ba' na ñich mui' xi chi tii, maadit mu ja'k jup kiik gu maa'nkam jix bi' kabai cha'm. Ba' maa'n xi maa mit gu tɛb kuxiir na bixxik dir jix mu'muk, gio ba' na mit xi chia na ja kokdhichdha' gu ja'tkam biix kap na ji'x oi'nga'n na

pui' ja'k tu duñia' nam diilh pix bhai' jim kokda', nam cham maa'n ñi'ook kap duuka'.

⁵ Ba' nat pai' dhuuk jumai kap jup xi bhi'spio' gu u'uan bhiibgixim na ba' moo baik kap ba bhiibhi'spio'kix ka', jumai bhai'p ji ñio maadit gu maakob sasoi', jup jiñ chitda ip:

—Muni ja'k jup jup xi chi tigia'.

Ba' na ñich mu ja'k jup xi chi tii, jumai mu ja'k jup kiik gu maa'nkam jix chuk kabai cha'm ji ua'dat maa'n gui' na bhaan jix maati' ka' na ji'x jix bit ka' gu tu'. ⁶ Ba' mi' irban nam pai' biix xikoolh dhir guguk gu sasoi', bhai' ji chum ñio, jup tum kai'ch:

—Ya' dir ja'p ja'k gook kiilo pix ba aix ka' gu juun na ji'k mai'chia' gu maa'n tanoolh no't tu jua gu jaroi', piam baik kiilo gu tiriik. Pu'ni ku pim ba' siamri cham xi buada' gu asait gio gu uubas baraa', na pim gu' pu'ni cham tu' gammiji ge' bia'ka'.

⁷ Ba' nat pai' dhuuk jumai kap jup xi bhi'spio' gu u'uan bhiibgixim gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, na ba' moo maakob kap ba bhiibhi'spio'kix ka', jumai bhai'p ji ñio gu maakob sasoi', jup jiñ chitda:

—Mi'ni ja'k jup jup xi chi tigia'.

⁸ Ba' aañ mu ja'k jup xi chi tii na pai' ja'k tuñ aagi'ñ. Mu kiik ip jumai gu maa'nkam jix uam kabai cha'm, Muuki' sap tii' gui' gu maa'nkam. Ba' dhi' jumai'p oi'ñchu' gu maa'nkam na Tul-hiñara' tii', na dhi' pix kat jup jum kai'ch mi' nam pai'm tulhiñña' gatuuk gu ja'tkam. Ba' biix gook jup ja titda am nam sap ja kooda' gu ja'tkam nam ji'k daaxix mui' kap na ji'x oi'nga'n, nam pui' ja'k tu duñia' nam diilh pix bhaakui bhai' ji chi jigialhchuda' nam jax dhiu pix ko'ya', gam jai' nam ua'mai, nam ja a'm jimiichdha' gu bhiogi', gio jai' ko'kdai' ki'n, gam jai' nam ja jugioka' gu gampix kam sasoi' nam jix bhaa'mna'.

⁹Ba' nat jumai kap Jup xi bhi'spio' gu u'uan bhiibgixim na ba' moox chamaam kap ba bhiibhi'spio'kix ka', mi sonpan gu sasoi' mimii'ñkar na mi ja'p kiik, ba tii' ñich nam mi'm maaxi'ñ gu ja i'ii'm-da' gui' nam bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios na mit ja bhaamkidhak ja koi gu ja'tkam nam cham aa' nam tu a'gada'.
¹⁰Ba'p kai'ch am mi' ji gu'kat ge' ki'n:

—Aapi' Ge'kam Dios jich Gi'kora', nap joidham bixchu'x aichu'n gio nap joidham jix uai' ki'n kiik, gam nap pui' tu kuugaldha' jax no' pich ba tii, ¿paa duuk jum aaya' nap saak ja aagi'ñdha' biix gu ja'tkam nam tu' jax buimik gu ja tutku' bhaan kup ba ja tulhii'ñchuda' gui' na mit jich bhaamkidhak jich koi nach mu ja'p jum a'mkam ka tu a'gat gux bhaim' kai'chdham jum ñi'ook?

¹¹Ba' biix ji'ma'n dhi' nam mi' guguuk sonpan gu sasoi' mimii'ñkar, xi ja tii' mit gu jajannulh joidham jix chooto, gio ba' nam Jup ja titda nam sap ka xim ñiira' alhi'ch pix ba', nam biix bhammi ka xi aaya' gui' na mit chakui ja koi, nam pui' ka tu a'gichu' gux bhaim' kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios biix kap na ji'x oi'ñga'n nam ji'k daaxix nam pu'ñi ja kooda', na ba' mi' dhir pui' ba tu kuugaldha' gu Dios nam jax kai'ch.

¹²Ba' nat pai' dhuuk jumai kap Jup xi bhi'spio' gu u'uan bhiibgixim, giilhim ge' bhaim' ji chim tir, gio gu tanoollh bhaim' pix ji chukuur, jix chuk bhaim' pup daa, ja'p na gu jax chu'm jannulh no'x chukuum jix chuk, gio gu masaa'n jix bi'p jum duu ja'p na i'ñir. ¹³Gio gu chichia' nat mui' ji ii' mu ja'k oi'ñga'n bhaan, ja'p na jax gu iibhai'ñga'n gu iigix na giilhim mui' mu pix titronia' diirap no't jix io'm bhaim' xi jib. ¹⁴Gio gux dhaam pix cham pai' matgir, ja'pni pix jum duu na jax gu u'uan no't jotmoda' xim bhiib. Gio ba' nat giilhim jix io'm bhaim' ji gi'ndoki gu oi'ñga'n, pix cham pai' matgir gu oi'dha' na mui' kap

ka daraat na ji'x oi'ñga'n, gio gu a'l'hich dippir na mu ja'p dir kax maaxich suudai' iraab. ¹⁵Ba' gui' nam nai' ja'p daraa nam jir ge'gerkam na ji'x oi'ñga'n, ma jiboi'ññor jamit bha ja'p oi'dha' ta'm na jax chiichio', jai' bha ja'p na jax ti diidi' na mit bam o'ñchom, ja biim gu jaja'tkam tuk gam gu ja tujuandam tuk, pui' na jax gu ja ge'gerkam tuk gu ja sandaarui'x chuk, biix sia gui' nam jir jix chutumñigam, sia gui' nam jix io'm jix o'jo', gam sia gui' nam jir ja'ppix ja'tkam. ¹⁶Ba'p ja titda am gu oi'dha' bhiji ja'p ji baapxich chiichiob gam bha ja'p na jax ti diidi':

—Iam gor bhaim' xi ia'lh jich a'm, xich ixchu' pim, na cham jich chigia' gui' nax io'm ge'kam ki'n daa bhammix dhaam, gio gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, na gu' giilhim jix bhaam jich bui. ¹⁷Bam ai gu' na pai' dhuuk jich chulhi-iñchuda' aach na chich cham mi' pui' jii na jax jix aa', gam gu jai'. ¿Jaroo gip jix ñakoo' nax io'm jum tulhii'ña'?

**Na ba ja matgilhdha' gu Dios xijum
gook oo'm daman maakob miil
gu Israel kam ja'tkam nam
mi' pui' jiim na jax jix aa'**

7 Gio ba' moo mi' dhir ja'pni ñich Jup ti tii, maakob sap gu noonbi'ñ gu Dios maakob kap guguuk am na ji'x oi'ñga'n, na mit pui' ja'k ja tiidak mu ja joot nam jix io'm ti jilhbichdha' biix kap na ji'x oi'ñga'n na ba' tum xichui'dha' biix na ji'k tu'x chu jai'ch biix kap, sia mu ja'p suudai' chir. ²Ba' jumai ja'pni jurnip dir ja'k mui'p ba jim gu nobii'ñ gu Dios ji ua'dat gui' na ki'n ja matgilhchu'n gu Dios gui' nam ji'k kaichgida'. Ba' mui' xi ja jiñkai gu jai' noonbi'ñ nam mu ja'p guguuk maakob kap na ji'x oi'ñga'n, na mit ja chia nam tu xichui'dha' jibiilh ki'n biix kap na ji'x oi'ñga'n, Jup ja titda:

³—Chakui pim jix io'm ti jilhbichu'nda', nam gu' biix pu ko'ya' gui' nam ji'k

tu dudua na ji'x oi'nga'n, sia biix pum xichui'dha' gu tutua gam sai' gio gu suudai', nach gu' ka ja matgilhdha' gui' nam ji'k tu' ka'm niidhat mi' pui' tu kuugalhdhim na jax jix aa' guch Gi'kora'. Dai nach ka xi ja matgilhdha' na pim ba' moo mui' ba ti jilhbichdha'.

⁴Ba' gu nobii'n gu Dios xi ja matgilh ja kokobtai' am gui' nam ji'k tu' ka'm nii'n gu Dios nam jir Israël kam ja'tkam, xijum gook oo'm daman maakob miil (144,000) ja matgilh. ⁵Mambhiix daman gook miil ja matgilh gui' nam jir bopxi'n gu Judaa, gio gui' nam jir bopxi'n gu Rubeen ja'kbui' ip mambhiix daman gook miil, gio gui' nam jir bopxi'n gu Gaad mambhiix daman gook miil ip, ⁶gio ba' gui' nam jup jir bopxi'n gu Aseer ja'kbui' mit jup ja matgilh mambhiix daman gook miil, gio ba' gui' nam jir bopxi'n gu Nephtalii ja'kbui' mit jup ja matgilh mambhiix daman gook miil, gio gu bopxi'n gu Manasees mambhiix daman gook miil ip, ⁷gio gui' nam jir bopxi'n gu Simeon mambhiix daman gook miil ip, gio ba' moo gui' nam Lebiip jir bopxi'n ja'kbui' mambhiix daman gook miil jamit jup ja matgilh, gio gui' nam jir bopxi'n gu Isakaar ja'kbui' mambhiix daman gook miil jamit jup ja matgilh, ⁸gio ba' moo gui' nam ji'k jir bopxi'n gu Sabuloon ja'kbui' ip mambhiix daman gook miil ip, gio ba' gui' nam jir bopxi'n gu Josee mambhiix daman gook miil ip, gio ba' gui' nam jup jir bopxi'n gu Benjamiin ja'kbui' mit jup ja matgilh mambhiix daman gook miil.

Gu Juan na ba ja tigia' mui' gu ja'tkam jix chooto ti ti' kam

⁹Ba' mi' dhir mui' mi' bam maax jamit gu ja'tkam cham daaxix kam, ja'pni biipi' dir na pai' daa gux io'm Ge'kam gio gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, pu cham jaroi' maat nam ji'k

aix, pui' pix tu'ii' am. Biix kap dir mi' guguuk am gu ja'tkam na ji'x oi'nga'n kam, nam biix aixim tu'm tu niok gam biix aixim tuutu'm. Jix io'm mui' dho ba' ji gu ja'tkam nam mi guguuk, nam pu cham ji'xdha' jaroi' ja tiimo' siat ti ma ja ja'kilh. Biix jix chooto ti ti' am, gio nam ji'ma'n ja daada' gu ko'kmarak jaja'. ¹⁰Ba'p kai'ch am ge' ki'n:

Ja'p moo ge'kam ki'n jix bhai' duu ji dhi Dios jich Gi'kora' na bhai' dhaa atookor ta'm nat jich uan' guch ua'tulhdhara',

nat gu' mu joot dhi' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir na ba' pu'nich a'mkam jum makgirta' na ba' ki'n tu namkix ka' guch ua'tulhdhara'!

Gammijich jix bhai'ch chaatit tu daanda' buiñor,

na gu'r jix bhai'kam.

¹¹Ba' gu mui' cham daaxix kam gu noonbi'n gu Dios nam biix xikoolh dhir guguuk mi' na pai' daa, gio mi' nam pai' biix xikoolh dhir daraa gu maa'n oo'm daman maakob gui' nam jir jagi'gir pa', gio gu maakob sasoi', ja o'lhia ki'n gu'kik bhai' ji chu daani mit buiñor gu Dios na mi' daa irban. ¹²Jup kai'ch am: Maaxik dhor pui' nam jax kai'ch dhich jaaduñ,

gammijich dho tu' ka'm niidhat ge'kam-tu'nda' dhi Dios jich Gi'kora' na ya' ge'kam ki'n daa,

na gu' maaxix jix io'm jir Ge'kam,

bixchu'x aichu'n na pu tu duñia'.

Gammijich ge'kamtu'ndat taxchaabgi'ndha' sia nar pai' dhuuk ka' git.

Ja'pni tu tui'ka'.

¹³Ba' maadit gui' nam mi' biix xikoolh dhir daraa nam jir jagi'gir pa' jup jiñ chitda:

—¿Jaroom da' dhi ja'tkam jix chooto ti ti' kam nam ya' guguuk? ¿Paam dir ja'k jiim?

¹⁴Ba' aañ jup titda:

—Cham ji nañ maat. No' pich mi' dhir iam jiñ aa'ñ jiñ jaduun nap jix maat.

Ba' gui' xiñ aagi'ñ ip, jup jiñ chitda:

—Jir di' am dho gui' nam giilhim jum tulhiiñaimik mu ja'p oi'nga'n bhaan nam duduakat gu ja tutku' bhaan, gio nam gammiji pux biiñak kat buiñor gu Dios siam jum tulhiñ. Ba' xib yammii ja'k bap tu'ii' am jix bhai'm taatit, nat gu' biix dappaam tu ja uañ gu ja ua'tulhdhara' guch Xoi'kam, dhi' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, ki'n gu i'ra'n nat jaax bhaan gu kuruus, na mit gu' soi'm ilhdhak ti jii'ñ buiñor. ¹⁵ Ya' ji' bar di' nam pai' gammiji biima'n bap tui'ka' gu Dios joidham jix jijikgim, ja'p ji buusnia' nam gammiji ya' pu ba tu juanda' na pai' tu chiopi' gu Dios. Dhi' ba' diilh ja buip tu't ja nuuka'nda'. ¹⁶ Ya' dir ja'p ja'k cham pai' dhuuk kax bhio'n ka' am, ni nam cham pai' dhuuk ka tanook ka', ni gu tanoolh ku cham pai' dhuuk ja a'm ka tonnia', ba' cham pai'x chatoiñ kir kam tulhiiña' am. ¹⁷ Ba' xib ya' dir ja'p ja'k gammiji ya' pu ba oi'ñka' am jix bhai'm taatit, cham tu' bhaan jum tulhiiñat ka suanda' am nam jax jum tulhiiñaimik mu ja'p oi'nga'n bhaan, na gu' ya' gammijix bhai' tu tatda' buiñor dhich Gi'ko-ra', gio na gu' gammiji ja biim oirida' dhi' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, ja'p ji buusnia' na ja bipia'da' ja'p na kakasnir, gio na gammiji ja i'chu'nda' gux kii' suudai' nam ki'n gammijix bhai'm taat ka'.

Na jumai kap jup ba bhi'spioka' gu u'uan bhiibgixim guch Xoi'kam

8 Ba' nat pai' dhuuk jumai kap jup xi bhi'spio' gu u'uan bhiibgixim gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir na ba' ki'n biix ba bhiibhi'spio'kix ka' na ji'k kap bhiibhi'sap kat, pix cham tum ñio biix kap na ji'x jir jix dhaam, miikim pa' moo na cham tum ñiok. ² Ba' gux xijum gook gu noonbi'ñ gu

Dios nam ja'pni biipi' dir guguuk mi' na pai' daa, xi ja maa mit ji'ma'n gu kukuichdhakar. ³ Ja'xpix ba' moo jumai mi'p ba ai na pui'p jir nobii'ñ gu Dios alhi'ch kubhioñkar ji kusbiot nar jix uam totbikdam, ba' mi' ji kikbo sonpan gu ge' kubhioñkar na ja'p tu'm na sasoi' mimii'ñkar. Ba' ge' xi maa mit gui' na joidham uub na sap ba' kubhioñxidha' gu Dios bhaan gu kubhioñkar na mi' kiik ja'pni biipi' dir na pai' daa, maap xi bindai gui' na mit tu kubhioñxi gui' nam ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, na pui' ji buusan nam tu kubhioñxidhimik nam tu dañiimik buiñor tu' ka'm niidhat. ⁴ Ba' nat pai' dhuuk bhai' ji chu kubhiona, silh mu ja'k bhii gu kuu'mxiga'n na pai' daa gu Dios, maap jum bindak gui' nam tu kubhioñxi'ñ guch Xoi'kam jiigi'ñdham. ⁵ Mi' dhir ba' nat jax daa ip gio gu alhi'ch kubhioñkar, mi' xi suuduidhak gu tuupalh bhai' dhir bhaan gu ge' kubhioñkar mijimmi xi bua oi'nga'n bhaan. Ba' bhai' pu ji gi'ndoki gu oi'nga'n, gio na ge' tim tiroon ja'p na jax kai'chidha' gu duuk tirnidam.

Gu noonbi'ñ gu Dios nam ba tu kuichdha'

⁶ Gu' ba' gux xijum gook noonbi'ñ gu Dios nam ji'ma'n ja daada' gu kukuichdhakar, jix kii' bam duu mit nam ba tu kuichdha'.

⁷ Ba' nat pai' dhuuk maadit xi chu kuich, jix dhaam dir mui' pu ji ii' gu chia mu ja'p oi'nga'n bhaan, gio ba' gu tai ip binkam gu i'ñir. Ba' pu mii alhi'ch gu dibiir binkam gu tutua gam sai' na mi ja'p ka tu tuutit na ji'x pix aagix na ti miya'.

⁸ Mi' dhir ba' nat pai' dhuuk jumaip xi chu kuich gu nobii'ñ gu Dios, maa'n jix dhaam dir mui' xi jibua mit ge' gui' na ja'p tu'm na oidha', dai na biix miimtu', silh mummu gi' irban gu ge' suudai'. Ba'x bi'p jum duu taak dir gu suudai' ja'p

na i'hiir na ji'x pix aagix na bi'lhia'. ⁹Ba' koi mit gu boptop gam gu jai' nam mi' ka tu oipot mi' nat ji'x bigiir gu suudai' na ji'k aagix nam ko'ya'. Gio gu ja'tkam nam mi ja'p ka oipot kaknub ta'm pui'p koi mit nam ji'k pix jup aagix, biix pu baap gu ja kaknub.

¹⁰Ba' nat pai' dhuuk jumaip xi chu kuich gu nobii'n gu Dios na ba' ki'n bar baik ka', jix dhaam dir mui' ji jigii maa'n gui' na ja'p tu'm na chi'ii', ba' mu ja'p gii ji'kchi kap ge'ger jir a'kki'n na pai' mir gu suudai' gio mu ja'p na jax jir biipi-atam, na ji'k kap aagix na gixia'. ¹¹Jix Xibu sap tii' gui' gu chi'ii', ba' biix nat ji'k kap a'kki'n gii, jix xibu'p jum duu gu suudai'. Ba' mui' koi mit gu ja'tkam na mit ji'k ii gui' gu suudai' na ji'k pix aagix nam ko'ya', nat ja maimtuda gu suudai' na gu' giilhim jix xibu'.

¹²Ba' nat pai' dhuuk jumaip xi chu kuich gu nobii'n gu Dios na ba' ki'n bar maakob ka', tii pup irban juugit nai' ji chuu gu tanoolh, gio gu masaa'n, gio ba' gu chiichia'. Cham tu'x bhai' ka tu ton-ni'n gu tanoolh, gio gu masaa'n palhiip pix ba tum masbagi'n gio gu chiichia', ba'x chukgam jup tum duu jai' kap na ji'k kap aagix na tum tukgamta', tataab ja'k gio tukaa' ja'k.

¹³Ba' maa'n gu bha'aa' bhammi ja'p ji dhede'dat jix dhaam jup kai'ch ge' ki'n:

—Ja'p moo joi'ndam jum du'nia' am gu ja'tkam biix na ji'x oi'nga'n nam pai' dhuuk xi chu kuichdha' dhi baik noonbi'n gu Dios nam ka bi'iix nam tu kuichdha'.

9 Ba' nat pai' dhuuk jumaip xi chu kuich gu nobii'n gu Dios na ba' ki'n bar jix chamaam ka', maa'n jix dhaam dir mui' ji jigii gu chi'ii' mummu oi'n-ga'n bhaan, ba' xi maa mit gui' na ki'n jum kukpio'k mu na pai' ge' ti di' na cham pai' ju'. ²Ba' xi kupio' mi' dhir na pai' kiidha', giilhim ge' miji dir ji buus gu kuubhix iibhidham jix chuk jix

kubha'biñ, ja'p na jax chu'm kuubhis-da' gu tii'nkar no' jaroi' bax chu maim. Ba' ja'xpix bhai' pix ji chim iika biix kap na ji'x oi'nga'n, nat gu' ba taa'bi gu tanoolh gu kuubhix, na gu' giilhim jix chuk nat miji dir buus na pai' ge' ti di'. Sia gu jibiilh cham tu' ka kii', nat gu' biix ba ia'n gu kuubhix. ³Ba' bhiji dir ja'p bhaan gu kuubhix bhai' ji bubua mit mui' gu sossoi, biix kap ba oipo am na ji'x oi'nga'n, dai nam pui'x io'm jup jix bhaa'mna' na jax gu nankasir. ⁴Pui' ja'k ja tiidak mu ja joot jamit nam ja ki'mna' gu ja'tkam na ji'k cham daaxd-hix ka' ja kokobtai' am gui' na ki'n tu matgilhchu'n gu Dios na bhaan jix maati' nam gui' kaichu', gio nam cham jax ja buada' gu tutua gam sai' na mi ja'p tu tuut, daipu' nam jax pix ja titda. ⁵Gio ba' moop ja titda am ip nam sap cham tu' pu ja koodaidha' gu ja'tkam nam ji'k ja ki'mna', ja'pji dai nam ji'x pix bhaan jum tulhiina'. Ba' dhi' ji' nam ja'p tu-utu'm na sossoi, bhai' ji ja ki'mna mit biix gu ja'tkam jix chamaam masaa'n ju-ugit, pui' ja'k ti kiki' am na nankasir. ⁶Ba' na mit pai' dhuuk bhai' jim tulhii gu ja'tkam na mit bhai' ji ja ki'mna gu sossoi, mui' tiix aa' am nam ba ko'ya' git nam cham mi' pum tulhiindha', gu' ji nam gu' cham ko' siam chi moo jax jum bua't tii muuki' dhaan, ja'p ji buus gu' nat mai' mii gu muuki' mi' dhir ja bui.

⁷Gu sossoi ja'p tuutu'm am na gu kak-bai, gio nam pui'x ja joi'ni' nam nai' xi bapo' nam jax xim buada' gu kakbai pai' no'r jigialhi'. Dai nam biix ji'ma'n ja'p tu'm tu moom na ja'tkam, gio nam biix ji'ma'n ja tuttutu' gui' na ja'p tu'm na kuruun. ⁸Gu ja kuup ba' ja'xbui'r te'teb nam ji'x tu kuup gu u'uub, gu' ba' gu ja taatam ja'p tu'm ip na gu mabi-i'n gu taatmu'n. ⁹Biix kap na ji'x jir ja tutku' tu baapsatu' am gu ko'kmarak ba-pai'num nam ki'n jum soo'mdhatu'. Ba' nam xi a'ngib ja'p tum kai'ch na jax no'm

pai' dhir mui' mu boopo' gu kakbai ji ja tiibiopat gu kakret no't ba ji chum kokda. ¹⁰Gu' ba' gu ja bhaabhai ja'p tu'm na gu bhai'n gu naksir, kugaram mi chuut gui' na ki'n ti kiki'. Dhi' ba' ki'n ja ki'mna mit gu ja'tkam jix chamaam masaa'n juugit. ¹¹Gu ja ge'kam tuk dhi sossoi, Abadoon tii' gu ebreo ni'look ki'n, gu' ba' gu griago ni'look ki'n Apolion. Dhi' pix jir di' gui' na mu ja'k jup jir ge'kam na pai' giilhim ge' ti di'.

¹²Ja'pni ja'k tum bua, ku gu' gook ka bi'iix ji gu tulhiinara' na ja a'm ka jimia' gu ja'tkam, cham tu' daipu'. Dhi' ki'n ki-a'pix maa'n ba jim.

¹³Gu' ba' nat pai' dhuuk xi chu kuich gu jumai nobii'n gu Dios na ka bi'iix, bhai' ji chum nio bhai' dhir bhaan gu kubhionkar nar jix uam totbikdam na mi' kiik ja'pni biipi' dir na pai' daa gu Dios, ¹⁴jup titda gu nobii'n gu Dios nat kia'pix tu kuich:

—Mi' dhir jap ja do'nchora' gu maakob noonbi'n gu Dios nam mummu buupulh ge' akki'n na Eupraates ti tii'.

¹⁵Ba' gu nobii'n gu Dios mu jimiik jup xi ja do'ncho gu jai' noonbi'n nam mummu buupulh ak jugii'n, nam sap ba' ba ja kooda' ji'kchi gu ja'tkam na ji'k aagix, nam gu' pu pu kai'nkam mi' buupulh nam pu'ni tu du'nia' na pai' dhuuk jum aaya' gu tanoolh gio gu oidha' na pui' tu kuugalhdha'. ¹⁶Ba' gu ja sandaarui'x chuk gook jix cha'tmam oo'm miyoones ja aa am nam aix, biix kakbai cha'm jiim am.

¹⁷Biix ji'ma'n gu ja sandaarui'x chuk nam bha daraichu' kakbai cha'm, ji'ma'n ja baapsatu' am gu ko'kmarak bapainum nam ki'n jum soo'mdha', dai na ge' miimtu' ja'p na tai, taak dir jix chiidu'm maaxi'n, taak dir ba'x uam. Gu' ba' gu ja kakbai' ja'p tu'm tu moom am na jax chu'm tu mo' gu mabii'n, ba' ja chiichi'n am dir busaak gu taix io'm jix choi'n kuubhix binkam. ¹⁸Ba' mui' ja koi

mit gu ja'tkam ki'n gu tai nam ji'k pix aagix nam ja kooda'. ¹⁹Gu ja bhaabhai ba' ja'p tuutu'm na kooko', tu moom kugaram dir na jax chu'm gu ko'. Dhi' ki'n jamit ba' mui'p ja ki'mna gu ja'tkam.

²⁰Ba' gui' na mit bii na mit cham koi ki'n gu tai na ja chiichi'n am dir busaak gu kakbai, gio na mit cham ja ki'mna, cham pai' iam soi' ba jim ilh jamit bui'nor gu Dios sia kum jax ti nii'n, pui' nam jax ba tu bua na jax cham ki'i' ka'm nii'n. Jix io'm ba xi jii mit nam tu daan ja bui gu cham kikii' i'ii'mda' nam jir noonbi'n gu ja'ook, gam ja bui gu didios jum tiitgidam nax uam totbikdam ki'n jup du'niix, gam jai' gui' nax chooto totbik, gio jai' biix aixim tu'm, gio gam jai' gui' nar u'uux jup du'niixim nam pu cham tu oipo sia kum tii tu tooton, ni nam te kee sia kum tii tu naanak, gio nam cham ni'ni'nia sia kum tii tu buupui, nam gu' pu cham tu' dudua, nam gu'r jup du'niixim pix.

²¹Gio ba' nam mui' ja bia'kat gu u'uub ja biim boppo, gio nam ti iixi'n, gam nam ja koo'n gu ja'tkam, gio ba' nam nai' tu jiboi'n.

Gu nobii'n gu Dios na ua'ka' gu u'uan

10 Ba' maa'n gu nobii'n gu Dios jix dhaam dir mui' ba jurnim mu ja'k oi'nga'n bhaan joidham tibaa'n cha'm. Ge'kam kam tui'dhi' gui' gu nobii'n gu Dios, ki'oor biix xikoolh xi bhiichdhixchu' bha mo'r daam, gio gu buibsa'n na ge' miimtu' ja'p na gu tanoolh, gio gu tootna'n pui' ip, ²maa'n daa'nchu' gu u'uan silhniixim na bixsik dir mi chu ua'nix. Ba' mummu ji kikbo oi'nga'n bhaan, maap dir suudai' chir ti kiis gu kii'n dir kam toona'n ki'n, gu o'nsop dir kam toona'n ba' dibiir ta'm ti kiis. ³Ba' xi jii'n ge' ki'n, ja'p tii na gu mabii'n no' ge' ki'n jiirok. Ba' mu pai' dhir bhai' ji chum nio ge' ki'n gio nat tim tir, jix xijum gook tii na mit bha nio maap maa'n jimdam. ⁴Ba' aan ba ji chu ua'nak nam

ji'k jax kai'ch gui' nam mu pai' dhir bha ñiok, gu' ji nat gu' jotmoda' bhai' ba tum ñio bhammi dir jix dhaam, jup jiñ chitda:

—Dhi'p dai cham tu' u'uanda' nam jax kai'ch dhi' nam mu ñiok, diilh jap pix pui'x chu mat ka'.

⁵ Ba' gu nobii'ñ gu Dios na mu kiik oi'nga'n bhaan, na maap dir suudai' chir ti kiisap, xi bamii'ñdhak gu kii'n dir kam nobii'ñ ⁶ jup kai'ch bhaankamu'n gui' na bijik dir pux jai'ch, gio na mi' dhir ja'p ja'k gammiji pux jai'ch ka', gam nat jup tu duu biix na ji'k tu'x chu jai'ch:

—Ja'xbui' pix juugit ti ñiira gu Dios, ⁷ na gu' xib na pai' dhuuk xi chu kuichdha' dhi jumai nobii'ñ nat chakui tu kuich, biix pui' ba tu kuugalhdha' nat ji'k jax ja tiidak gui' nam bijik bhaankamu'n tu a'gimik biix kap na ji'x oi'nga'n.

⁸ Ba' gui' na bhammi dir bha tuñ a'gi'ñ jix dhaam, jup jiñ chitda ip gio:

—Taañmir gu u'uan na daa' gu nobii'ñ gu Dios na mu kiik oi'nga'n bhaan, na maap dir suudai' chir ti kiisap, ja'p jap tiida' nam makia'.

⁹ Ba' aañ mu jimiik bhai'p ba taan gu u'uan na daa', ba' gui'p jiñ chitda:

—Ya' dho, dai ji nap gu' bha jugia'. Joidham jix maikak ka' nap mui' ji jugia', irban dir gum book ba' bhai' jim maimtuda'.

¹⁰ Ba' aañ bhai'p xi juu gu u'uan nat pai' dhuuk bhai' xiñ maa gu nobii'ñ gu Dios. Pui' dho joidham jix maikak ja'p na miibat na ñich mui' ji juu, nat pai' dhuuk irban dir jum gaam ji guñ book nat ba' giilhim bhai' jiñ maimtuda'. ¹¹ Ba' gui' na bhammi dir bha tuñ a'gi'ñ jix dhaam jup jiñ chitda ip gio:

—Jum aa' nap giop ka tu a'gara' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, nap ja aagi'ñdha' biix gu ja'tkam na tu' jax dhuñia' gatuuk. Biix kap jap aaya' na ji'x oi'nga'n, na gu' biix jum aa' nam pui' tu machia' na ji'k ja'tkam, sia nam jir jax chu'm, siam jir pa ja'k kam, piam siam

jai' maakam tu ñiok, biix jap pui' tu ja a'gi'dha', sia gui' nam jir tẽ ge'gerkam.

Gu gook tujuandam tugi'ñ gu Dios

11 Ba' mikkat maa'n xiñ maa mit gu jupaabdakar ja'p tu'm na tootkom, mi' dhir ba'p jiñ chitda am:

—Jupaabda' ap dhi' ki'n gu chiopga'n gu Dios gio gu sasoi' mimii'ñkar na bhaan tum makgirxi'ñ gu Dios, gio ba' nap ja ja'kilhdha' gu ja'tkam nam ji'k aix nam mi chu daan irban dir. ² Dai mu ja'p diirap dir gu chiop jap cham jupaaba'nda', na gu' dhi' mi' dhir ja'p ja a'm bipio' gui' nam cham ti jiigi'ñ aañ jiñ bui. Na gu' dhi' ja'p jir jum duukam nam biix tu' pix ja ilhdha' gui' nam ji'k ba ti jiigi'ñdha' aañ jiñ bui baik oidha' daman taak juugit. ³ Ba' aañ gook mu ja jootsa' guñ chujuandam tuk nam jiñ a'mkam tu ja a'gidha' guñ ñi'ook biix gu ja'tkam baik oidha' daman taak juugit. Gampai' pix tui'ngida' am, jix xaasak ti tii'chgida' am na bhaan jix maati' ka' nam soi' pix jum ilhii'ñchu'nda'.

⁴ Gui' ji' gook tujuandam tugi'ñ gu Dios, dhi' pix pui' ja'k jum maaxi'ñ am gu gook oliibos na ja'pni biipi' dir tu't bhai' na pai' daa gu Dios, gio gu gook na bhaan jum tuttu gu kañdhiir. ⁵ Ba' nat pai' dhuuk mu ja joot gu Dios gu gook tujuandam tugi'ñ nam tu ja a'gi'ñpu' gu ja'tkam, cham ji'xdha' jax ja dooda mit gu ja'tkam sia kum tiix ja bhaamki'ñ, na gu' bixchu'x bhai' nam pu tu duñia', ja chiichiñ am dir busaak gu tai. Ba' jai' dhit nam tiix ja koodam, pu ja mii'ñ jamit. ⁶ Siax bhai' na mit pui' tu duu nat cham duu'n baik oidha' daman taak na mit ji'x juugit tu ja a'gi gu ja'tkam gu ñio'ki'ñ gu Dios na jax ja'k tu duñia' gatuuk, gio na mit i'liir jup duu gu suudai', gio ba' na mit pui' ja'k tu duu nam bixchu' bhaan bhai' jim tulhiina' gu ja'tkam na mit ji'x juugit ilh. ⁷ Gu' ba' nat pai' dhuuk jum ai na ji'x juugit

daaxix nam tu a'ga', na mit biix kap ba tiimo nam tu a'gimik gu Dios ñio'ki'ñ, maa'n gu nobii'ñ gu ja'ook nax iibhidham tu'm mi'ji dir buusnik na pai' ge' ti di' bhai' ji chu kokda ja bui, ja mai'chik pu ja koi. ⁸Mi' pix ja'p biit am ba'b-hak sanoop, mi' irban gu ge' kiicham na Jerusaleen ti ti', na mit pai' gibiimik sis-sapa ip kuruus ta'm guch Xoi'kam jano' na mu xi oilhimik, mi' na pai' ja'p ji buusan na gook ki'n ti ti': Sodooma gio ba' Ejipto, nam gu' pui' ja'k jup tu jim gu mi' oi'ñkam Jerusaleen na jax gu Sodooma kam gio gu Ejipto kam. ⁹Baik tanoolh daman taak mi' pu biit gu ja tutku' gu gook tujuandam tugi'ñ gu Dios. Biix na ji'k ja'tkam ja tii mit nam mi' pix ja'p ko'iix, sia gui' nam mik ja'k oi'dha', gio jai' gui' nam maakam tu ñio. Biix kap dir na ji'x oi'nga'n ja tii mit, ba' pu cham jaroi'm guguux na ja yaaspa', mi' pix xi ja nii'ñ am, nam gu' tu' pix ja ilhii'ñ.

¹⁰Dai na mit joidham jix bhai' bhai' jim ilh biix na ji'k ja'tkam na mit ba ja tii na mit ba koi gui' ji' gook tujuandam tugi'ñ gu Dios, pix am tum a'onbagi'ñ am biix ji'ma'n gux dha'ram namkim, nam gu' pui' xim aa' na mi' dhir ja'p ja'k joidham jix bhai' ba tu ja jimia', cham tu' bhaan kam tulhiina' am, na mit gu' ba koi gui' nam pui' ja'k ka tu bua't.

¹¹Ba' mi' dhir nat xim ai gu baik tanoolh daman taak, gu Dios giop ba ja dudua'ñ gu gook tujuandam tugi'ñ, ba baapam jamit mi' dhir nam pai' ka biitit. Ba' gi-ilhim bhai' ji chooto'n jamit biix na ji'k ja'tkam na mit ba ja tii gu gook ja'tkam na mit giop ba dudua nam ka ko'iix kat. ¹²Ja'xpix bhammix dhaam dir mui' ba tum ñio ge' ki'n, jup ja titda am gu gook tujuandam tugi'ñ gu Dios:

—Bhai' gor bi jiim.

Ba' gu gook tujuandam gamai'p ji chiitis jamit joidham tibaa'ñ cha'm na mit ba jii bhammi ja'k jix dhaam buiñor gu Dios ja nii'ñchudat biix gu ja'tkam

nam jix ja bhaamki'ñ. ¹³Ba' mi' dhir jix io'm bhai' ji gi'ndoki gu oi'nga'n na mit jax pix bhammi ji bhiibhi'ñ gu gook tujuandam tugi'ñ gu Dios, ba' ji'kchi ia'ri gu ba'bhak na ji'k daaxix na ia'lhia' gui' gu tanoolh, gio gu ja'tkam xijum gook miil jup koi mit nat ja tiim gu ba'bhak. Ba' gui' na mit ji'k bii, jix chotdonik ma tu daani mit buiñor gu Dios nax dhaam jup tu'ii'.

¹⁴Gook moo ba jim gu tulhiina'ra', maa'n pix ba bii na pui' tum kuugaldha'.

Na jumaip ba tu kuichdha' gu nobii'ñ gu Dios nam ba' ki'n bar daipu' ka'

¹⁵Ba' nat pai' dhuuk jumaip xi chu kuich gu nobii'ñ gu Dios nam ba' ki'n bar daipu' ka', mui' dhit bhai' ji chum ñio ge' ki'n bhammi dir jix dhaam, jup kai'ch am:

Dhi Dios jich Gi'kora' biima'n guch Xoi'kam,

biix kap bar ge'gerkam am na ji'x oi'nga'n,

ba' gammiji pu bar ge'gerkam ka' am sia nar pai' dhuuk ka' git.

¹⁶Ba' gu maa'n oo'm daman maakob gu ja'tkam nam jir jagi'gir pa', nam biix xikoolh dhir daraa mi' na pai' daa gu Dios, na mit jax ja o'lhia ki'n guguu, nai' ji mumgia mit, diirap xi chu sissap gu ja moom, bhai' ji chu daani mit buiñor, ¹⁷jup kai'ch am:

Taxchaab Dios jich Gi'kora' nap jix io'm jir ge'kam kat bixchu'x aichu'n nap pu tu duña',

gio nap bijik dir pux jai'ch na chakui jai'ch kat dhi oi'nga'n,

nap gu' aap biix kap bar ge'kam ba' xib na ji'x oi'nga'n gam sia nar pa ja'k.

¹⁸Mui' jai' dhit gu ja'tkam na ji'x oi'nga'n nam cham ti jiigi'ñ aap jum bui, tiix bhaak am nap biix kap bar ge'kam na ji'x oi'nga'n.

Ku ba' gu' nap gu' ba ja tulhiinchuda',

ya' bar bhaan gu' nap pai' dhuuk ja aag-i'ndha' biix na ji'k ja'tkam nam tu' jax buimik nam duduakat ja tutku' bhaan,

no'm jix kii'p jum duukam jup tu buimik piam ku gu'x buam jum duukam.

Xib jap ba' ampix tu ja makia' gui' na tu' ja a'm bipio' gui' nam bijik jum a'mkam tu a'gimik gum ñi'ook,

gio gui' nam jum a'mkam tu juanaimik, gam gui' na mit ti jii'ndhak mi' pul' jii nap jax jix aa'.

Gio gui' na mit ji'k cham tu' ka'm jum tii,

pui'p jup ja makia' na tu' ja a'm jup bipio',

siam chi moor jix chutumñigam piam siam cham tu' bia'.

Sia ja makia' ap na tu' ja a'm bipio' gui' nam tu ko'ktulhdimik biix kap na ji'x oi'nga'n.

¹⁹ Ba' ja'xpix bhai' jim kupio' gu ki'ñ-gob bhai' na pai' tu chiopi' gu Dios. Ba' nañ mui' xi chi nii'ñ, bhijimmi pix daa irban dir gux xidhuu kam kaaja. Ba' mi' dhir ge' bhai' ji chim tir, gio nat bhai' ji gi'ndoki gu oi'nga'n, gam nat bhai' ji ii' gu chia.

Gu Juan na ba tigia' gu ubii gio gu ja'ook na ja'p tu'm tu tuuku' na gu tirook

12 Ba' mi' dhir maa'n bhammi ja'p bam maax jix dhaam gu ubii ji chi'kat maa'n gu jannulh na ge' tanoor, ja'p na ji'x tu tonni'ñ gu tanoolh, maa'n xi kiis gu kuruun na mambhiix daman gook bha daraa gu chiichia', amuub bi-taa'n ja'p ba' daa gu masaa'n na pai' kiik gu ubii. ² Jir alhi'ch kiikam ji gu' gu ubii, ba' mi' dhir ge' ki'n bhai' ji saraa nat bhai' jix chu ko'kor nat bam ai na pai' dhuuk tigia' gu alhii na bia'. ³ Ba' ja'x-pix ja'p ja'k jup bam maax gu ja'ook, dai na giilhim iibhidham tu'm gu tukga'n, ja'p tu'm na tirook dai na ge' gio nax

bi', xijum gook tu moom, mambhiix ba' tu a'aa', ba' biix na ji'k moomoram ji'-ma'n ja tuttutu' gu kukrun. ⁴ Mi' dhir ba' gu bhai'ñ ki'n ja gibio'rak xi ja ii'ñxich mui' gu chiichia' na bha ja'p daraa na ji'k pix aagix, mummu ja'k xi ja iabu oi'ñ-ga'n bhaan. Mi' dhir ba' mui' ji ai mu ja'k na pai' gu ubii na kia'pix ba dud-uar alhii ki'n, na sap ba' mi' pu jugioka' gu maraa'n na jax maaxilhia'. ⁵ Gu alhii nat tii gu ubii, jir chio'ñ. Dhi' sap ba'r ja ge'kam tuk ka' gu ja'tkam biix na ji'x oi'nga'n, nax oo' ki'n ja silhka'nda' ki'n gu baiñum oxia. Ba' moo jano' nat jax maaxir gu alhii mi' dhir pum bhiik baasi'n ja'k jix dhaam buiñor gu Dios, nam bhammi ja'k ge'kam ki'n daasa'.

⁶ Diilh mi' pup bii gu ubii, di'ii'n gu alhii. Ba' mai' ba mii mu ja'p gampix na pai' cham jaroi' oiri na ba' cham jaroi' jax dhooa', silh pu bhii mummu maa'n kap na pai' tu aagi'ñ gu Dios na aaya', nat gu' pu pui' ja'k ba duu biipi' dir nam gu mi' oi'ñkam ka tu maakda' gu koi' na ki'n duaka' baik oi'dha' daman taak juugit.

⁷ Ba' gatuuk jup ma jigialhich bham-mix dhaam, gu nobii'ñ gu Dios nar ja ge'kam tuk gu jai' noonbi'ñ na Migial tii', ma tu kokda ja biim gu sandaarui'x chugi'ñ buiñor gu ja'ook na ja'p tu'm tu tuuku' na gu tirook. Gu ja'ook tiix io'm tu kokda ja biim gu noonbi'ñ na ilhdhat na moo ja mai'chia' git gu noonbi'ñ gu Dios. ⁸ Gu' ji nat gu' cham tu' jax ji dhuu, tu' pix dooda mit, ba' pu mai' ardi mit bhammi dir jix dhaam. ⁹ Mu ja'k jamit xi ardi oi'nga'n bhaan binkam gu noonbi'ñ, ba' xib biix kap na ji'x oi'nga'n oirit ja iatgi'ñ gu ja'tkam. Dhi' pix jir di' gu ko' na bijik dir pu jai'ch nat dir dhi oi'nga'n jup jum duu, na gook ki'n tii': Ja'ook gio ba' Dhiabur.

¹⁰ Ba' mikkat bhammi dir jix dhaam bhai' ba tum ñio ge' ki'n, jup tum kai'ch: —Xib ba' ya' bam ai na pai' dhuuk saak jix ja joi'ndai gu Dios tu ja uañd-

ha' gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam na ji'x oi'nga'n. Biix kap bar ge'kam ba' xib gu Dios ja bui gu ja'tkam, nat gu' guch Xoi'kam pui' ba tu kuugalh nat jax tiidak mu joot mu oi'nga'n bhaan, mai' ba ardi gu' gu ja'ook na ya' mimrat ka ja iattulhi'ndha' gu ja'tkam, gammiji ya' kiika' kia' na ja iattulhi'ndhu'nda' buiñor gu Dios jich Gi'kora'. ¹¹ Xib na mit gu' mai' ba ardi, ba' ya' dir ja'p ja'k cham ka bhaai' ka' na jax ja iattulhdha' gu ja'ook dhich jaaduñ, nat gu' ba tu ja namkix gu ja ua'tulhdhara' guch Xoi'kam gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, jano' nat jaax gu i'ra'n bhaan gu kuruus na ba' pu'ni duuji biix dappaam tu ja uañdhix ka' gu ja ua'tulhdhara'. Ba' cham jax ka ja dooda' xib gu ja'ook, nam gu' dhi' ba kaichu' guch Xoi'kam. Pui' ku ba' na mit pai' dhuuk ti jii'ñ buiñor, mi' dhir nai'p ji jii mit na mit tu ja a'gidham gu jai' gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios cham tu' bhaan ji chotdonik sia mit chi ja bhaamkidhak ja koi, nam gu' biix ja jujur ki'n bax biiñak buiñor guch Xoi'kam. ¹² Ba' aapi'm na pim ji'k ya ja'p tu oi'dha'x dhaam, ge'kam ki'n japim jix bhai' pix bam taat ka' na mit ya' ba ai dhich jaaduñ na mit mi' pui' jii na jax jix aa' guch Gi'kora' nam jich biim ba oi'ñka'. Dai aapi'm na pim ji'k mu ja'p jup tu'ii' biix kap na ji'x oi'nga'n dho gi gu' ge'kam ki'n jix buam jum aa'nda' ji, na gu'x io'm jam tulhiinçhuda' gu ja'ook biix aixim bhaan nat ya' dir miji xi mii, sia aapi'm na pim ji'k mu ja'p oipo suudai' dhaam kaknub ta'm, gam na jam iatgidhai mu ja'k jam bhiichdha' na pai'x io'm jum tulhiinña' diilh, na gu'x maat na bar mia'n nam pai' dhuuk daagii tulhiinçhuda'.

¹³ Ba' na mit pai' dhuuk mu ja'k xi ardi gu ja'ook na ja'p tu'm na tirook oi'nga'n bhaan, mu eek bax mu'aam gu ubii gui' nat kia'pix tii gu alhii, na gu' giilhim jix bhaamtu'. Gu' ji nat gu' jim-

iññor gu ubii, gu ja'ook ba' gatuuk dir mui'p ji ardi. ¹⁴ Ba' gu Dios xi a'ngatuda' gu ubii ja'p tu'm na gu bha'aa' gu a'nga'n na sap ba' de'ji nakga' gu ja'ook, gio na ba' jotmoda' aaya' mummu gampix nat pai' joot nam o'ñcho' baik oidha' daman taak juugit, na ba' cham mu'aa' gu ja'ook. ¹⁵ Ba' gu ja'ook chiñi'ram dir mui' xi nua ge' gu suudai' na sap ba' bi'ñña' git gu ubii nax mu'aam, ¹⁶ gu' ji nat gu' gu dibiir jotmoda' xim kupio' na mui' ba milhiim gu suudai' mu na pai' gu ubii, miji ja'k pix ji baap gu suudai' dibiir bita', pix cham pai' matgir, pu cham jax dhooda. ¹⁷ Giilhim tiix bhaam ji gu' gu ja'ook buiñor gu ubii nat cham jax dhooda. Ba' gatuuk na mit pai' xi mui'dha gu bipsalhi'ñ gu ubii, bhai' ji chu kokda ja bui. Gu bipsalhi'ñ gu ubii, dhi' pix kat jup jum kai'ch am gui' nam ji'k ti jii'ndhat buiñor guch Xoi'kam mi' pui' ba jiim na jax jix aa' gu Dios, gio nam gammijix biiñak buiñor. ¹⁸ Ba' gu ja'ook na ja'p tu'm na gu tirook, mi' pix ji kikbu ju'ndharam gu ge' suudai'.

Gu gook noonbi'ñ gu ja'ook nam pui'x iibhidham tuutu'm jup tu tutku'

13 Ba' mikkat maa'n miji dir ba ji buus suudai' iraab gui' nar nobii'ñ gu ja'ook, pui' iibhidham tu'm jup tu tuuku', xijum gook jup tu moom, mambhiix ba' tu a'aa'. Ba' biix ji'ma'n ka'm gu a'ga'n ja tututu' gu kukrun, bha moomoram ba' mui' bha ua'ñixchu' gu ñiiñio'k na jax ja'k cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios. ² Gu tukga'n gui' ji' nobii'ñ gu ja'ook nat miji dir ji buus suudai' iraab, ja'p tu'm na di'nbalh, gu tootna'n ba' ja'p tu'm ip na gu booji gu tootna'n, gu chiñii'ñ ba' ja'p tu'm na gu mabii'ñ gu chiñii'ñ. Gu' ba' gu ja'ook gui' na ja'p tu'm jup tu tuuku' na gu tirook, ge'kam ki'n ba dai gui' ji' nat miji dir buus suudai' iraab nar nobii'ñ, na sap ba' ja'xbui'p bar ge'kam ka' na

diilh, gam na bixchu'x aichu'n na pu tu duñia'. ³Gu' ji na gu' panaas ja'p tu'ii' na maa'n muukixchu' gu ma'oo'n gui' ji' nobii'n gu ja'ook, panaas kux io'm jix ko'k-tolhdhix, cham ji'xdha' ka dodhia' kam tu'ii', gu' ji nat gu' mi' jotmoda' bhai' ji dhua cham jum ilhdham. Ba' biix gu ja'tkam na ji'x oi'nga'n na mit tii nat ba dua gu ma'oo'n gui' nar nobii'n gu ja'ook, joidham jix bhaim' ilhdhak mu ja'k ji kai mit. ⁴Ba' dai nam ba tu daanda' buiñor gu ja'ook gui' na ja'p tu'm tu tuuku' na gu tirook dai na ge', nam gu' biix ba kaichu' gui' na mia'n jir nobii'n nat pu pu kai'ñkam ge'kam ki'n dai na ba' pu'ñi ja iatgidhai biix gu ja'tkam ja chini'a' nam tu dañia' buiñor. Tu daanda' am ba' gu ja'tkam buiñor gu ja'ook gio buiñor gu nobii'n jup xi kai'chit:

—Ja'p moo tu' silhkam jir ge'kam ji dhi' nach jaroi' kaichgit ba tu daan buiñor! Cham ji'xdha' jaroi' jax dhooda' sia pik jax ka' git, na gu' cham tu' jumaip jai'ch na ja'xbui'p jir ge'kam na dhi'.

⁵Ba' gui' ji' nar nobii'n gu ja'ook jup ja titda biix gu ja'tkam na sap dhi'r di' gu Dios, na gu' pu'ñi ja'k aagi'n diilh gu ja'ook. Ba' biix ja daam kiikat gu ja'tkam na ji'x oi'nga'n baik oidha' daman taak juugit. Jup titda ip gu ja'ook na sap biix aixim ai'chuxdha' gu Dios na jax cham kii' ka'm nii'n. ⁶Ba' pui'p duu gu nobii'n gu ja'ook nat jax chia, jix bhaamut bhai' ji a'ga gu Dios, biix aixim ba ai'chux-i'n na jax cham kii' ka'm nii'n ja bindat sia gu noonbi'n nam bhammi ja'p jup tu'ii'x dhaam. ⁷Gio ba' nat bhai' ji ja tulhiinchuda gui' nam ji'k ti jügi'n buiñor guch Xoi'kam, nat gu' sia dhi' pu'ñi ja'k chia gu ja'ook na tu duñia'. Ba' ji'kchi ja koi nam ji'k kaichgit gu Dios, na gu'x aa' nam dai gui' kaichgida'. Biix ja daam kiika' na ji'k ja'tkam, sia nam jir pa ja'k kam, piam siam jai' maakam tu ñiok. ⁸Ba' biix kap na ji'x oi'nga'n gu ja'tkam ba tu daan am buiñor

gu nobii'n gu ja'ook nat ji'k pu cham ja dai gu Dios jix io'm bijik dir na ba' moo dhi oi'nga'n jup ba jai'chdhilhia', bhaan gu u'uan nam pai' daaxix nam ji'k bhammi aaya'x dhaam, nam pai' gam-mijix jijikgim bap tui'ka', na pai' ja daasaim xib gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir nam ji'k ti jii'ndhim buiñor.

⁹Gu jaroi' no'x aa' na biix jix mat ka' gu ñio'ki'n gu Dios, jum aa' na biix mo'ram baapsa' mi' na pai' ja'pnim kai'ch: ¹⁰“Biix gui' nam ji'k daaxix nam ja da'ngii ja kuupa', pui' ja dooda' am, gio gui' nam ji'k jup daaxix nam te'teb kukxir ki'n ja kooda', pui'm jup ja dooda', ba aagix am nam jaroi' pui' ja dooda'. Dhi' ba' bhaan matgilhia' na jaroi' moo tu' silhkam biix juraa'n ki'n jix bi-iñak buiñor gu Dios, no'm moo pui' nam jax bax biiñak buiñor siam jax ja bua.”

¹¹Ba' ja'xpix jumai ja'p dir ja'k dibii'r bita' bhai'p ji buus gu nobii'n gu ja'ook na pui' iibhidham tu'm ip gu tukga'n, gook tu a'aa' ja'p tu'm na gu kasnir gu a'ga'n, pui' ja'k tu ñiok na diilh gu ja'ook na ja'p tu'm tu tuuku' na gu tirook. ¹²Ja'xbui' ge'kam ki'n jup daaxix na gu jumai nobii'n gu ja'ook nax xijum gook tu moom. Biix kap ja daam jup ba kiik gu ja'tkam na ji'x oi'nga'n, ja chia nam sap tu daanda' buiñor gu jumai nobii'n gu ja'ook nax xijum gook tu moom, gui' nat kia'pix dua gu ma'oo'n na ka muukix kat maa'n, sia ku gu' cham ji'xdha' ka dodhia' kam tu't. ¹³Gio na joidham jix bhaim' duukam xip tu bua ja nii'ñchudat biix na ji'k ja'tkam, tai bhammi dir ja'p jix dhaam bhai' ji ii'ñxichu'n. ¹⁴Ba' na mit tii biix gu ja'tkam na ji'x oi'nga'n na joidham bixchu'x aichu'n na pu tu duñia' nam tu' cham ilhii'n, biix jix bhaim' ilhdhak mu ja'k jup ji kai mit, nat gu' dhi' ki'n ba ja iatgi. Ba' mi' dhir dai nat ba ja chia nam sap jup duñia' gui' na pui'p tu'm ka' na gu jumai nobii'n gu ja'ook nax xijum gook tu moom, gui' na mit tii

sii tēb kuxiir ki'n, gu' ji nat gu' cham tu' muu. ¹⁵ Ba' na mit pai' dhuuk tiimo na mit jup duu, gu nobii'n gu ja'ook gui' nat tu chia nam jup duñia', xi dhua'n gup duñiixim na sap ba' diilh ba tu oirida' gio na tu ñiokda'. Ja chia ba' biix gu ja'tkam nam sap tu' ka'm niidhat tu daanda' buiñor gup duñiixim. Ba' gui' nam ji'k cham aa' nam tu dañia' buiñor, pu biix ja koi. ¹⁶ Gio nat ja chia nam sap jum matgilhda' biix na ji'k ja'tkam ja kokobtai' am piam gu kii'n dir kam ja noonob am, na bhaan jix maati' ka' nam buiñor jup tui'dhi' gu ja'ook. Biix jamit ba'm matgilh gu ja'tkam na ji'x oi'nga'n, pui' na jax gui' nam jir jix chutumñigam gio gui' na cham, sia gui' nam jir tujuandam gio gui' na ji'k cham, gam biix gu a'alh nam kia'pix maaxilhim, gio gui' nam jix io'm bar jagi'gir. ¹⁷ Ba' pu cham bhaai' nam tu saba'da' gio nam tu ga'ra' gui' nam ji'k cham bha daaxdhix ja kokobtai' am gui' na bhaan jix maati' nam buiñor jup tui'dhi' gu ja'ook piam na ji'k ja'kilhi'n bia', nam gu' ja o'bhagi'n. ¹⁸ Ya' ba' moox io'm matda' jum aa' gio na pim jix bhai' xim ga'ngada' na pim ba' machia' na jax chii' gui' na iibhidham tu'm bhaan dhi'ñi ja'kilhi'n na ya'ni daa: Xijum maa'n jix cha'tmam oo'm daman baik oo'm xijum maa'n (666). Dhi' pim ba' bhaan machia'. Ku gu' na jax chii'ka', jir pu chu'm ka' ji nam jax chii' gu ya ja'p kam ja'tkam.

**Nam ba laala'nda' gux xijum gook
jix cha'tmam oo'm daman
maakob miil gu ja'tkam nam ti
jiigi'n buiñor guch Xoi'kam**

14 Ba' gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, bhammi kiik ge' oidha' ta'm na pai' Sion ti tii' ja biim xijum gook jix cha'tmam oo'm daman maakob miil (144,000) gu ja'tkam. Biix ji'ma'n bha ua'ñix ja kokobtai' am na jax chii' gui' na ja'p ji buusan na gux

kii' kasnir gio na jax chii' gu Dios. ² Ba' ja'xpix ge' ki'n bhai' ji chim tir bha ja'p jix dhaam, ja'p tum kai'ch na jax no' tiroon gu duuk, piam pai' no' ge' mir gu suudai', gio ba' na jax jup tum kai'chdha' no'm pai' tu sab mui' dhit gu sasabdam kikchar ki'n. ³ Ba' gu mui' ja'tkam nam bhai' guguuk biima'n gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, laala'n am maa'n gu xibkam alabaa'n mi' ji gu'kat ja'pni biipi' dir na pai' daa gux io'm Ge'kam, nam pai' biix xikoolh dhir daraa gu ja'tkam nam jir jagi'gir pa' gio gu maakob sasoi'. Ku gu' cham bhai' ji na jaroi' machia' dhi' dhi alabaa'n, daipu' gux xijum gook jix cha'tmam oo'm daman maakob miil na mit mi' pui' jii na jax jix aa' guch Xoi'kam nam duduakat gu ja tutku' bhaan, ⁴ nam cham tu' biix aixim tu buimik na jax cham kii' ka'm nii'n gu Dios, ni nam cham tu' mui'x bhai' ja titdaimik ja biim boppimik gu u'uub, dai ji nam tu' ka'm niidhat mi' pui' jiimit na jax jix aa' gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir. Ja'p ji buus na mit jum makgirta buiñor gu Dios nat pai' dhuuk ja tulhiinchudak ja koi gu ja'ook. ⁵ Cham pai' dhuuk tu' bhaan jum ua'tulhdhak jamit, ni na mit cham pai' dhuuk iatda' tu a'gak.

**Gu baik noonbi'n gu Dios nam
ba tu a'ga' bhaankamu'n**

⁶ Ba' maa'n gu nobii'n gu Dios bhammi ja'p dede' irban gux dhaam, jir di' pix gui' na biix kap na ji'x oi'nga'n tu ja a'gi'n gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'n na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam. Biix na ji'k ja'tkam tu ja a'gi'n, siam jai' maakam tu ñiok, piam sia kum jir jax chu'm, gam sia kum jir pa ja'k kam. ⁷ Jup kai'ch ge' ki'n:

—Tu' ka'm japim niidhat ge'kamtu'nda' gu Dios, na gu'x io'm jir ge'kam. Xib ya' bam ai na pai' dhuuk saak ja aagi'ñdha' gu ja'tkam nam tu' jax buimik nam

duduakat gu ja tutku' bhaan. Dhi' pix jir di' gui' nat jup duu dhi oi'nga'n gio dhix dhaam, gio gu suudai' na mu ja'p suusu'n mui' kap.

⁸ Gio ba' moo mi' dhir jumai bhai'p ji ñio gu nobii'ñ gu Dios, jup kai'ch ip:

—Xib dho gi ba' am xi ko'ya' am ji gu Babiloonia oi'ñkam, na mit pai' dhir pui' ja mamtux biix gu ja'tkam na ji'x oi'nga'n nam jax ja'k ge'kam ki'n jum ua'tulhdha', gam nam jax ja'k ja daanda' gu didios jum tiitgidam jup duñiixim nam jax ja'k tu jim diilh. Ja'p ji buus na mit ja i'iich gu biiñ nam ki'n jum ua'tulhdha' buiñor gu Dios.

⁹ Mi' dhir ba' moo jumai bhai'p ji ñio gu nobii'ñ gu Dios na ba' ki'n bar baikim ka', jup kai'ch ip ge' ki'n:

—Gu jaroi' no't tu daani buiñor gu ja'ook na ja'p tu'm tu tuuku' na gu tirook, gio gup duñiixim na pui'p tu'm, gam no't jum matgilh bha kobtagi'ñ piam gu kii'ñ dir kam nobi'ram na bhaan jix maati' na ba kaichu' gu ja'ook, ¹⁰ am ti'ñchoka' nax io'm tulhiinchuda' gu Dios mu na pai' miim gu tai nax io'm jix choiñ ja nii'ñchudat biix na ji'k noonbi'ñ gio gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir, ja'p ji buusnia' na ja i'chdha' gui' nax io'm jix xibu' nax maimda'. ¹¹ Mi'm ba' pu miijidha' gammiji sia nar pai' dhuuk ka' git, na gu' cham pai' dhuuk tukia' gu tai, nam gu' ge'kam ki'n cham am bua no' mit jax dhuuk tu daani buiñor gu ja'ook, gio gui' nar jup duñiixim na pui'p tu'm, gio no' mit jum matgilh na bhaan jix maati' ka' nam gui' ba kaichu'. ¹² Ba' gui' nam ji'k ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, jum aa' nam nakga' siat pu'ñix io'm bhai' ji ja tulhiinchuda gu ja'ook, dai nam mi' pui' xi chu kuugalhdhidha' pix na jax jix aa' gu Dios. Dhi' ba' bhaan ba matgilhia' nam silhkam biix ja jujur ki'n jix biiñak buiñor guch Xoi'kam.

¹³ Mikkat ba' moo bhammix dhaam dir bhai' ba tuñ a'gi mit, jup jiñ chitda am:

—Ja'pni ja'k jap mi'p xi chu daasa' u'uan ta'm: “Ja'p moo joidham jix bhai' ba tu ja jimia' gui' nam ji'k ti ji'ñdhai ko'ya' buiñor guch Xoi'kam!” Ba' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' jup kai'ch ip: “Jee' dho. Cham pai' dhuuk magooñi' ja a'm ka jimia', nam gu' cham pai' dhuuk ka tu juana', ni nam tu' bhaan kam tulhiina', dai nam gammijix jijikgim bap tui'ka'. Dhi' ba'r ja mai'chik ka' nam jix bhai'm duukam jup tu buimii bhaankamu'n gu Dios.”

Na ba tum oraa' biix kap na ji'x oi'nga'n

¹⁴ Ba' mi' dhir biix dhi' pui', maa'n gu maa'nkam bha ja'p daa joidham jix chua tibaa'ñ cha'm, kuruun maa'n xi kiis nar jix uam totbikdam, gio ba' juus maa'n jup xi dhaa' joidham jix mu'uuk. ¹⁵ Ba' maadit gu nobii'ñ gu Dios bhiji dir buusnik na pai' tu chiopi' gu Dios jup titda ge' ki'n gu maa'nkam na bhammi daa tibaa'ñ cha'm:

—Ba kabka ba' xib gu tiriik mu ja'p oi'nga'n bhaan. Bar am nap ti bhiji ki'n dhim juus ba tu kaipga'. Bar bhaan gu' na pai' dhuuk tim bhii.

¹⁶ Ba' gui' na bhai' daa tibaa'ñ cha'm nat jax pui'p ti kai, ba ti bhiim gu tiriik mu ja'p oi'nga'n bhaan. Biix kap ti bhii na ji'k kap ti ix.

¹⁷ Mikkat ba' moo jumai bhiji dir jup ji buus chiop gu nobii'ñ gu Dios, pui' juus jup xi dhaa'ñchu' joidham jix mu'uuk. ¹⁸ Gio ba' moo jumai bhai' dhir jup ji buus bhaan gu kubhioñkar na ja'p tu'm na sasoi' mimii'ñkar, na pui' ja'k ge'kam ki'n daaxix na miidha' sia tu' na pix. Ba'p titda ge' ki'n gu jumai nobii'ñ gu Dios na ua' gu juus:

—Ba ti i'kmira'p ba' xib gu uubas mu ja'p na ti ix biix kap na ji'x oi'nga'n ki'n dhim juus nap daa'. Bar am gu' na pai' dhuuk jum u', na gu' bax bhai.

¹⁹ Ba' gu nobii'n gu Dios nat jax pui'p ti kai, xi mii nat ti i'kim gu uubas mu ja'p oi'nga'n bhaan, biix i'kik mu xi iicha bhaan gu ge' na bhaan jum baki' gu barga'n gu uubas na mi ja'p kiik nam ba' bakii'nna'. Dhi' gu ja'tkam kat jup jum kai'ch nam pui' ji buan na gu uubas, ba' na pai' dhuuk jix io'm ja tulhiinchuda' gu Dios, ja'p ji buusnia' na ba ja bakii'nna'. ²⁰ Ba' nat pai' dhuuk xim baki' gu uubas nat mi' iicha gu nobii'n gu Dios gui' na bhaan jum baki' na mu ja'p kiik ju'ndharan gu ge' kiicham, i'hir pix bhai' ji mii gu barga'n, giilhim ge'p jum duu, bhammi ja'p xi juu ja chiichin am gu kakbai nam mi ja'p guguuk, gio nat mik ja'p juugit mii, chi ji'k baik simaan ki'n jum a'ji gu pui' nañ jimda'.

Gux xijum gook noonbi'n gu Dios nam ba ja tulhiinchuda' biix aixim bhaan gu ja'tkam biix kap na ji'x oi'nga'n

15 Gio ba' moop ja tii nich xijum gook gu noonbi'n gu Dios nam pui' ja'k tu'm ki'n dalhxix biix ji'ma'n nam biix aixim bhaan ja tulhiinchuda' gu ja'tkam biix kap na ji'x oi'nga'n bhaankamu'n gu Dios, na ba' moo bar daipu' ka'.

² Gu' ba' gu suudai' mi ja'p jup suu'n ge', joidham jix kii'x uañ, dai na biina' gui' na ge' miim ja'p na tai. Mi ja'p gai dhir dhi ge' suudai'm ba' guguuk ji'kchi gu ja'tkam ji chu daa'ngit gu ja kikchar. Jir di' am gui' na mit ma'iich gu ja'ook nax iibhidham tu'm tu tuuku', gio gup duñixim na pui'p tu'm, na mit cham tu'm matgilh ja kokobtai' am, gio na mit cham tu daani buñor sia tii pup ja chiñi-imi. ³ Ba' mi' ji gu'kat laala'n am maa'n gu alabaa'n gui' na jax chu'm laala'nda' bijik gu Moisees gui' na bhaankamu'n tu a'gimik gu Dios, gio na jax chu'm jup laala'nda' gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir jano' na ya' xi oilhimik, nap jum kai'ch:

Ja'p moo tu' silhkam jix io'm jir ge'kam ap ji bak jich Gi'kora',
gio nap bixchu'x aichu'n nap pu tu duña' jix bhai'm duukam gio ge'ger jup jum duu'nkam!

Biix kap jir ge'kam ap na ji'x oi'nga'n, gio nap biix kap ja silhka'n gu ja'tkam nap jax pix jix aa' aap diilh.

⁴ Biix pix gu ja'tkam tu' ka'm jum niidhat tu daan am aap jum bui Dios jich Gi'kora',

na gu' dai aap nap jix io'm jix uañ ki'n kiikat jix io'm jir ge'kam.

Biix na ji'k ja'tkam tu' ka'm jum tiigii tu daña' am aap jum bui,
nam gu' ba machia' nap aap joidham jir jix bhai'kam kat jix bhai' ja silhka'n gui' nam bam kaichu'.

⁵ Ba' ja'xpix bhai' jim kupio' gu chiopga'n gu Dios na bhammi kiik jix dhaam, bhai' na pai'x io'm jix chu xidhuu. ⁶ Ba' bhiji dir bhai' ji bubua mit xijum gook gu noonbi'n gu Dios nam pu chu'm ki'n dalhxix nam ja tulhiinchuda' gu ja'tkam biix aixim bhaan biix kap na ji'x oi'nga'n. Jix chooto ti tii'chu' am biix ji'ma'n, jix kiki' ji gu'x u'uañ gu ja jajan-nulh, gio nar jix dha'ram namkim, ko'k-marak bhibhispara' nar jix uam totbikdam jam bha ja'p jup xi chu buupratu' ja bhabhaastu am. ⁷ Ba' maadit gu maakob sasoi' nam biix xikoolh dhir guguuk mi' na pai' daa gu Dios, ji'ma'n xi ja maa gu a'lhich jaja' nar jix uam totbikdam gux xijum gook noonbi'n gu Dios na mit bhiji dir ji bubua chiop. Dhi jaja' bhaan mi jim gui' na tu' ki'n jix io'm ja tulhiinchuda' gu Dios na jaroi' gammiji pux jai'ch biix na ji'k ja'tkam nam cham tu' ka'm nii'n, na gu'x io'm jix bhaam ja bui. ⁸ Ba' ja'xpix mi' dhir bhai' ji bam gu kuubhix na pai' daa gu Dios, bhijimmi ja'k ji baa na pai' tu chiopi', bhiji jim tiimo irban dir. Ba' dhi' bhaan jix maati' na chakui jaroi' bhaai' na mu bakia' na pai' tu chiopi' gu Dios, na mit gu' chakui tu tulhiinchuda

gux xijum gook noonbi'n. No' mit pui' ba tu kuugalh na ba' bax bhaai'n ka' nam mu baapkia'. Gu kuubhix dhi' pix pui' ja'k jum maaxi'n na jax ja'k jir ge'kam gu Dios.

**Gux xijum gook noonbi'n gu Dios
nam ba ja tulhiiñchuda' gu ja'tkam**

16 Ba' ja'xpix ge' ki'n bhai' ji chum ñio bhiji dir na pai' tu chiopi' gu Dios, jup ja titda gux xijum gook noonbi'n gu Dios nam ji'ma'n ja daada' gu jaja':

—Nua'pu' pim mu ja'p oi'nga'n bhaan dhi' na ki'n tu tulhiiñchu'n gu Dios na mi jim dhi jaja' ta'm na pim ja daada'.

²Ba' maa'n biipi' mu jii mu oi'nga'n bhaan nat ba nu'aam gui' na mi jim ja'aa ta'm. Ba' nat mu eek mi ja'p xeeñ ñua dibiir ta'm. Biix gui' nam ji'k matgilhdhix ja kokobtai' am na bhaan jix maati' nam kaichu' gu ja'ook na iibhidham tu'm gu tukga'n, gam nam tu' ka'm niidhat tu daan buiñor, sia gup duiñxim na pui'p tu'm, bhai' ji ja ai gui' na ja'p tu'm na bipri'x na giilhim jix ko'k.

³Mi' dhir ba' moo jumai mijip ji dhuu gu nobii'n gu Dios ua'dat gu ja'aa nat ba nu'aam ip mu ja'p oi'nga'n bhaan gui' na mi jim. Ba' mu eek mi' xi ñua ge' suudai' chir. I'hir jup jum duu gu suudai' biix na ji'x juugit suu'n, ja'p tu'm na jax gu i'ra'n gu jaroi' no' mit mua. Pu biix koi mit gu dudua kam nam mi' ka tu oipo nat pai' dhuuk i'hir jup jum duu gu suudai'.

⁴Mi' dhir ba' moo jumai mijip ji dhuu gu nobii'n gu Dios ua'dat gu ja'aa, baik ba' moo ba jim. Ba' mu ja'p xi ñua a'kki'n na pai' mir gu suudai' gui' na mi jim ja'aa ta'm gio mu ja'p na jax jir biipiatam, i'hir jup jum duu ip gu suudai'.
⁵Ba'p kai'ch gu nobii'n gu Dios gui' na mu ja'p nuuka'n gu suudai':

—Aap dho gi ja maak ji Dios jich Gi'kora' nap jix uañ ki'n kiik na tu' ja a'm bipio' dhi ja'tkam nam cham tu' ka'm

jum nii'n aap nap bijik dir pux jai'ch gio nap gammiji pu jai'ch ka' ya' dir ja'p ja'k, ⁶na mit gu' dhi' ge'kam ki'n jum ua'tulh aap jum bui. Tii' na mit giilhim ja tulhiiñchudaimik ja koi gui' nam jum bui ti jii'ndhat gio gui' nam jum a'mkam tu a'gimik bijik gum ñi'ook. Xib jam ba' mi' xi aaya' nam i'ya' gu i'hir nam ba' mi' xi machia' na jax tu tatda' gu pui' na mit jax ja dooda gui' nam jum kaichgit gio gui' nam jum a'mkam tu a'gat. Pui' dho tu'm ja a'm bipio'.

⁷Gu' ba' bhai' dhir bhaan gu kubhioñkar na ja'p tu'm na sasoi' mimi'iñkar, bhai'p ji chum ñio, jup tum kai'ch:

—Pui' dho aapi' Dios jich Gi'kora' nap bixchu'x aichu'n nap pu tu duñia'. Maaxik dho ja maak ap na jax ja'k ja a'm bipio' dhi ja'tkam, nap gu'x maat na mit ge'kam ki'n cham am bua aap jum bui.

⁸Ba' gu jumai nobii'n gu Dios mu jimiik bhammi ja'k jup xi ñua bhaan gu tanoolh gui' na mi jim ja'aa ta'm na ua'. Ba' dhi' ki'n jix io'm jix choiñ bhai' ji chon gu tanoolh, ba ji ja mii'n gu ja'tkam. ⁹Tii pup koi mit ki'n gu tanoolh nat ja a'm ton, na gu' giilhim jix choiñ, gu' ji na gu' ni ji'x ku mit iam soi' ba jim ilh buiñor gu Dios sia ku jax ja tulhiiñchu'n. Jano' mit dho ba' giilhim bhaak ji buiñor, biix aixim bhai' ji ai'chux jamit na jax cham kii' ka'm nii'n. Cham pai' na mit iam soi'm ilhdhak ba tu daani buiñor ku cham ka ja tulhiiñchu'nda' git.

¹⁰Ba' mikkat gu jumai nobii'n gu Dios mui'p ji jii, mi'p xi ñua gui' na mi jim ja'aa ta'm na pai' dhir jir ge'kam gu nobii'n gu ja'ook nax xijum gook tu moom, jix chukgam jup tum duu mi' na pai' daa. Ba' gu ja'tkam nam kaichu', giilhim pix sasrak biit am nam jum tulhiiñ, ¹¹na ja ee gui' na ja'p tu'm na bipri'x nax io'm jix ko'k. Gu' ji na gu' sia kum jax jum tulhiiñ, cham pai' iam soi' ba jim ilh jamit buiñor gu Dios, pui' nam jax jix buam

ba tu bua na jax cham kii' ka'm nii'n, gio nam giilhim jix bhaamut biix aixim ai'chuxi'n gu Dios nax dhaam jup tu'ii'.

¹² Ba' mi' dhir jumai mui'p ji jii gu nobii'n gu Dios ua'dat gu ja'aa, xijum maa'n ba' moo ba jim. Silh jim mu ge' akki'n na pai' Eupraates ti tii', na pai' ge' mir gu suudai'. Mu eek mi' xi nua suudai' chir gui' na mi jim ja'aa ta'm. Ba' nai' pix ji gaa gu suudai', cham pai' ka mir, na ba'x bhaai'n ka' nam mu bubuakia' baasi'n dir ja'k gu ge'gerkam nam mu dir ja'k mu jiim xia'lhui.

¹³ Ba' gu ja'ook na ja'p tu'm tu tuuku' na gu tirook dai na ge', gio gu nobii'n na pui' giilhim tu'm jup tu tuuku' nax xijum gook tu moom, gio ba' gui' na bhaanka-mu'n tu a'ga, bhiji dir ji bubua mit ja chiichi'n am gu cham kikii' i'ii'mda' ja'p tu'm na sosbha'n, ¹⁴ nam jir noonbi'n gu ja'ook, nam bixchu'x aichu'n nam pu tu du'nia'. Ba' dhi' dhi cham kikii' i'ii'mda' mu ja'p ja joot gu ja'ook ja bui biix gu ge'gerkam na ji'x oi'nga'n nam pui' ja'k ja jurtu'np'o' nam biix maa'n ni'ook jup dui tu kokda' bui'no' gu Dios nax io'm jir ge'kam. ¹⁵ Ba' aapi'm ji'n jaadu'n na pim ba kaichu' guch Xoi'kam, cha'pim jax jum aa'nda' sia jax tum bua, na gu'p kai'ch guch Xoi'kam: "Ja'p moo joidham jix bhai' tu jimia' gu jaroi' no' gammiji pu ti jiigi'n aa'n ji'n bui, ni na cham pai' dhuuk koosit daaka'. Na gu' no' cham tu'p jum buixdhat am irdat daa, ja'p ji buusanda' nax dhaapkat oirida', ba' giilhim jix xi'iraa' na'n pai' dhuuk mu jimda'. Gu' cham ji no' gu' gammiji soi'm ilhii'n, ja'p ji buusanda' ji na tim ti'ii'ka', ba' cham xi'iraam jum ilhdha' na'n pai' dhuuk mu aaya'. Na'n gu' aa'n jotmoda' mi' pix ba kiika' cham jum ilhdham, ja'p na jax gu ixkum no' pai' bax chi iixdham jax chu'm ba'k chir, na gu' jotmoda' pix mu jimii mi bakia', pu cham mat ka' gu kiokam na jax chu'm tukaa' mu jim."

¹⁶ Ba' gu cham kikii' i'ii'mda' pui' ja'k ja

jujurtuda mit biix na ji'k gu ge'gerkam na ji'x oi'nga'n nam maa'n ni'ook jup dui mummim jumpadat na pai' Armagedoon ti tii' gu ebreo ni'ook ki'n, na ge'x gio'.

¹⁷ Mi' dhir ba' moo jumai mui'p ji jii gu nobii'n gu Dios na ba' moo bar daipu' ka'. Mu ja'p jup xi nua gui' na mi jim ja'aa ta'm bhaan gu jibiilh. Ba' bhiji dir chiop na pai' daa gu Dios bhai' ji chum nio ge' ki'n, jup tum kai'ch:

—Xib dho gi gu' pu biix dappaam ba tum kuugalh ji.

¹⁸ Ba' mi' dhir bhai' ji chim bipgi bha ja'p jix dhaam, gio nat ge' ki'n bhai' ji chim tir, gam nat jix io'm bhai' ji gi'n-doki gu oi'nga'n, na cham pai' dhuuk pu'ni pik jix io'm joi'ndhat. ¹⁹ Ba' mi ge' kiicham na pai' Babiloonia ti tii', baik kap bhai' ji jai gu dibiir. Ba' pu biix nai' ji ia'ri gu ba'bhak, sia biix kap na ji'x oi'nga'n na jax jir kikcham kat, nat gu' biix kap joi gu dibiir, ba' mui' koi mit gu ja'tkam. Ba' gui' nam Babiloonia oi'nkak, jix io'm ja tulhiinchuda gu Dios, na gu' pu ja bi'chulhi'n na pu'ni ja dooda' jax chu'm tanoolh, na mit gu' ge' bam ua'tulh bui'no', ja'p ji buus nat ja i'lich gu biin nam ki'n ko'ya'. ²⁰ Sia biix pix cham pai' matgir gu a'lhich dippir na mu ja'p ka daraat suudai' iraab, gio gu oi'dha', nat gu'x io'm joi gu oi'nga'n. ²¹ Gio ja'xpix jix dhaam dir bhai' ji ii' gu chia ge'ger, chi ji'k gook oo'm kiilos jix biipit biix ji'ma'n. Ba' gu ja'tkam giilhim jix bhaak am bui'no' gu Dios, biix aixim ai'chuxi'n am na jax cham kii' ka'm nii'n, na gu' giilhim ja tulhiinchu'n ki'n gu chia.

Nam ba tulhiinchuda' gu ubii gui' nar ganai' pix

17 Ba' maadit gux xijum gook noon-bi'n gu Dios nam ja daada' gu ja-ja', bha jimiik jup ji'n chitda:

—Bhai' xi jim ya'ni ja'k na'n jum tiin'chuda' nam jax ja'k tulhiinchuda' gu

ubii gui' nax io'm jir ganai' pix ka', na biix kap tu daam kiika' na ji'k kap suusu'n gu suudai'. ² Dhi' dhi ubii ja'p ji buusan na biix jix bhai' ja titdat ja biim boppo gui' nam jir ge'gerkam mu ja'p na ji'x oi'nga'n, nam gu' pui' ja'k jup ba tu jim na jax gui', biix jai'p ba tu daan am ja bui gup duñiixim didios jum tiitgidam, biix sia gui' nam jir ja'ppix ja'tkam ja'p ji buus nat ja i'ich gu biin na pui' ja'k tu bua.

³ Ba' nat ge'n a'm bam tajaa gux Dhuudu' kam jix Ua'n Ii'mda', bañ baidhak gu nobii'n gu Dios mummu pai' maa'n kap gampix. Ba' mi' oiri maa'n gu ubii bhaan gu tu'x buadam jix bi' na iibhidham tu'm, jix xijum gook tu moom, mambhiix ba' tu a'aa'. Biix kap na ji'x jir tukgaram bha ua'nixchu' gu ñiñio'k na jax ja'k cham kii' ka'm nii'n gu Dios. ⁴ Gu ubii ba' joidham jix abhaar jup xi chi tii'chu', jix bi' kat jix muraa'nma' gu jan-nulhi'n, jix uam totbikdam ki'n bha ja'p jup xi oi'chdhix gio gu joodai gui' nax a'bhar totbik. Ba' maa'n ua' gu ja'aa na suu'ngim mi jim na jax ja'k jir tu'm diilh, pui' na jax nax io'm jir ganai' pix gam na jax ja'k cham kii' ka'm nii'n gu Dios, gio pui' na jax na mul' tu didios' jup duiñxim. ⁵ Gio ba' bha kobtagi'n bhai' xi chu ua'nixchu' palhiip na ja'p kai'nikam jup jum kai'ch: "Mi ge' kiicham na pai' Babiloonia ti tii', ja'p ji buusan na dhi'r ja naan biix gu u'uub gui' nam jir ganai' pix, na gu' mi' dhir na mit pui' ja mam-tux gu ja'tkam nam jix buam tu buada' na jax cham kii' ka'm nii'n gu Dios, ja'p moo joidham." ⁶ Gu' ji na gu'x maimtu' gu ubii ki'n gu ja i'ir gui' nam ti jii'ndhat buiñor gu Dios gio gui' nam bhaankamu'n tu a'gat. Ba' aañ mi' pix pui' ba tu'ii', ⁷ ba' gu nobii'n gu Dios jup jiñ chitda:

—¿Jax kup ba' mi' pui' pup tu'ii'? Xib jañ jum aagi'ndha' na tu' pui' ja'k jum maaxi'n dhi ubii gio dhi' na bhaan jim

nax xijum gook tu moom, gio ba' na jax jir jum duukam kum ba' pui' tu'ii'. ⁸ Dhi' nax iibhidham tu'm nax xijum gook tu moom na bhaan jim dhi ubii, dhi' maadit jir di' gu nobii'n gu ja'ook. Ku gu' cham tu' ya' ka oiri ji xib, dai bijik na jax ya' xi oilhimik, ku ba' gu' cham xiim gio ya'p aaya' ji, mu dir ja'k jimda' na pai' ge' ti di' na cham pai' ju'. Daipu' pix ya' xi eji, nam gu' mi' dhir daagii mu ba bua' na pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'. Ba' gu ja'tkam gui' nat ji'k pu cham ja dai gu Dios bhaan gu u'uan mi' na pai' ja daasaim gui' nam ji'k ti jii'ndhim buiñor biipi' dir na ba' moo bap duñia' dhi oi'nga'n, giilhim bhai' ji chotdonia' am nam ba tigia' na gio mi'p ba aaya' gu nobii'n gu ja'ook, sia ku gu' xib cham pai' maati'.

⁹ Xib jap ba' moox io'm biix jum jur ki'n xiñ kaaya' nañ jum aagi'ndha' na jax jir jum duukam gu pui' na jax ja'k tu'm gu nobii'n gu ja'ook: Gux xijum gook moomo'n gui' nax iibhidham tu'm, jix xijum gook gu ge'gerkam kat jup jum kai'ch, gio ba' xijum gok kap ip na pai' jax tu daam kiik gu ubii na bhai' daa bhaan gu nobii'n gu ja'ook. ¹⁰ Ba' dhix xijum gook ge'gerkam, jix chamaam jamit jum ge'gerkamtak ba koi. Maa'n pix ya'r ge'kam xib, maa'n ba' moo chakuim ge'kamta. Ku ba' gu' no't ya' bam ge'kamta gu maa'n na ka bi'iix nam ge'kamta', cham tu' mik ya'r ge'kam ka' ji, alhio pix. ¹¹ Ba' gu jumai ge'kam na mi' dhir bhai'p ji jai'chdhil-hia', jir di' ka' gu nobii'n gu ja'ook nax xijum gook tu moom na bhaan daa dhi ubii, na gu' jano' gio ya'p ba aaya' na pu'ni giop bam ge'kamta', sia ku gu' bijik pui'p jir ge'kam kat. Ku gu' maadit jir di' ka' ji gux xijum gook nam biipi' dir jum ge'gerkamta', daipu' maa'nnim pix bam ge'kamta', nam gu' mi' dhir daagii mu ba bua' na pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha'.

¹²Gu' ba' gu mambhiix gu a'ga'n dhi' nar nobii'n gu ja'ook, mambhiix gu ge'gerkam kat jup jum kai'ch, dai nam chakui jai'ch gu xib. Ku ba' gu' ka jai'chdhilhia' am ji dhi' dhi ge'gerkam, ku ba' gu' alhio pix ji nam maap jum ge'gerkamta' gu nobii'n gu ja'ook nañ aa' biipi'. ¹³Ba' nam pai' dhuuk pu'ni bam ge'gerkamta' gu mambhiix nañ ja aa', maa'n ñi'look jup dui ge'kam ki'n daasa' am mi' ja bui gu nobii'n gu ja'ook nax xijum gook tu moom gui' na bhaan jim gu ubii. ¹⁴Gio ba' nam palhbuidha' na tu kokda' buiñor guch Xoi'kam na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir. Gu' ji nam gu' cham ji'xkat jax dhooda', na gu' guch Xoi'kam na mu dir bhai'p ji chu kokda' ja biim gui' nam kaichu', pu maa'n na jax tu' pix dooda' gu nobii'n gu ja'ook gio gu ge'gerkam nam kaichgida'. Na gu' guch Xoi'kam cham ji'xdhat jaroi' jax dhooda', na gu' gui'r ja ge'kam tuk gui' nam nai' ja'p jir ge'gerkam. Biix oi'ñdha' am jano' gui' na mit ji'k ti jii'ndhak buiñor mi' pui' jii na jax jix aa'.

¹⁵Gio ba' moo ja'pnip jiñ chitda gu nobii'n gu Dios:

—Ba' dhi suudai' na mui' kap suusu'n nap nii'n, na pai' jax tu daam kiik dhi ubii nar ganai' pix, dhi' biix gu ja'tkam nam pui' ja'k jum maaxi'n, sia nam jir pa ja'k kam, sia gui' nam maakam tu ñiok, biix nam ji'k jai'ch ya' dhi oi'ñga'n. ¹⁶Ba' gu mambhiix gu ge'gerkam nam jai'chdhilhia' ya' dhi oi'ñga'n, gio gu nobii'n gu ja'ook, bhai' ji bhaamkidha' am dhi ubii nar ganai' pix. Biix tu boosgidha' am gu tu' na bia', sia gu jannulhi'n na ti ti'chgidha'. Mi' dhir jam ba' bhai' ji jugia' gu tukga'n, ba' gu ji'x na bi'ya', mu xi miidha' am tai chir.

¹⁷Ba' diilh gu Dios pui' ja'k ja jurtuda gu mambhiix ge'gerkam ya' kam dhi oi'ñga'n nam pu'ni biix dhit maa'n ñi'look jup dui ge'kam ki'n daasa' gu nobii'n gu ja'ook ja bui, na jax dhui pix ba' gui' pui'

tu kuugalhdha' nat jax ja'k tu dai diilh gu Dios na tum buimii tum kuugalhdha' ya' dhi oi'ñga'n. ¹⁸Ba' dhi ubii nar ganai' pix nap ya' nii'n, dhi' pix pui' ja'k jum maaxi'n gu ge' kiicham mi' nam pai' mui' oi'dha' gu ja'tkam, na gu' gu mi' kam gu ge'kam, biix ja daam kiik gu jai' ge'gerkam na ji'x oi'ñga'n, sia gu ja'ppix ja'tkam. Pui' ja'k jam ba'p ba tu jim na jax gu mi' oi'ñkam ge' kiicham, na mit gu' pui' ba ja mamtux.

Nam ba ko'ya' gu Babiloonia oi'ñkam

18 Ba' mi' dhir biix dhi' pui', maa'n gu nobii'n gu Dios bhammi dir jix dhaam bhai' ba jurnim, na ge'kam ki'n daaxix, ge' tonnichu', biix kap tu maaxir na ji'x oi'ñga'n, ²jup kai'chim ge' ki'n:

—Am xi koi mit ba' xib gu Babiloonia oi'ñkam. Biix pu ia'ri gu ja ba'bhak, jajo'k jam pix mi' ba oi'dha' nam pai' oi'ñkat, gam gu cham kiki' i'ii'mda', gio gu u'ji' gux bupuichik nam jax chu'm cham kiki' ja nii'n gu ja'tkam. ³Nam gu' giilhim cham bhai' tu jimdat dhi' dhi ja'tkam, biix pui' ja mamtux jamit gu ja'tkam na ji'x oi'ñga'n nam jax ja'k jix io'm jum ua'tulhdha' nam ba' pui'p ba tu daanda' ja bui gu didios jup duñiixim, gam jai' biix aixim tu'm na cham kiigalhi'n gu Dios, sia gui' nam biix kap jir ge'gerkam na ji'x oi'ñga'n. Ja'p ji buus na mit bha ja i'iich gu biiñ gui' na pui' ja'k tu bua nam ba' pu'ni biix aixim bhai' ji chu duñia' na jax cham jir am. Biix na ji'k ja'tkam na ji'x oi'ñga'n nam bixchu' tu ga'ra, jix chutumñigam jup jum duu mit, nam gu' mi' dhi ge' kiicham tu ja saba'nda' gu tu' nam mu tu ga'raidha'.

⁴Ba' bhammi dir jix dhaam jup tum kai'ch ip:

—Aapi'm na pim ji'k ba kaichu' gu Dios, ja'k japim jimia' mi' dhir dhi ge' kiicham na cham jam ia'ndha' gu ja ua'tulhdhara' gu mi' oi'ñkam, gio na ba' cham jai' jam daam jimia' gu tulhiñnara'

na pai' dhuuk ja a'm gixia'. ⁵ Na mit gu' dhi' giilhim ge' bam ua'tulh buiñor gu Dios, ja'p ji buusan nat yammí ba ai jix dhaam gu ja ua'tulhdhara' mi' nam pai' jumpadim. Ba' biix ji'ma'n nam ji'k mi' oi'dha' dhi ge' kiicham, ja bi'chulhi'n gu Dios nax io'm ja tulhiinchuda'. ⁶ Xib na tu' jax tui'ka', aapi'm na pim jir tujuandam tugi'n, xi ja tulhiinchuda' pim gu mi' oi'ñkam dhi ge' kiicham na ji'x ja a'm bipio' gu tulhiinara' na mit gan ja iatgidhak buam ja mamtux gu ja'tkam, ja'p ji buusnia' na pim gookim bha ja i'chdha' gu biin gui' na giilhim jix xibu' nax maimda' na mit jax ja dooda diilh gu jai' ja'tkam. ⁷ Aañ pu jam titda bhaankamu'n gu Dios na pim siamri xi ja ti'n-choixdha' dhi' dhi ja'tkam na mit ge'kam ki'n cham am bua buiñor, giilhim gu' nam ge'gerkam jum taat ka' tu' na pix bhaan, gio ba' nam mui' tu bia'kat gux dha'ram namkim bhaan jum ua'tulhi'ndha', jup kai'chdha' am ba': "Biix pix tu' ka'm jich ñii'n am gu ja'tkam dai aach nach jir ya' oi'ñkam Babiloonia, gu' chi nach gu'r jix chutumñigam. Biix tu bia' ich na tu'ch a'm jum aa', gio na joidham jix bhai' tuch jim. Ba' cham pai' dhuuk tu' bhaan jich chulhiña' ich." ⁸ Ku ba' gu' xib ya' bam ai ji na pai' dhuuk ja a'm jimia' gu tulhiinara' nam tu' cham niirat. Bhiogi' ja a'm jimia', gio ba' muuki' ip. Diilh gu Dios nax io'm jir ge'kam pu'ni ja'k ja tulhiinchuda' dhi' dhi ja'tkam, mi' dhir ba' mu ja'k xi ja iabu' na pai' ge' miim gu tai, nam pai' gammiji mi' pup miijidha'.

⁹ Ba' gui' nam jir ge'gerkam biix kap na ji'x oi'ñga'n, nam jai' pui'x buam jup tu buimii nam jax ji ja niidhat dhi' dhi ja'tkam, joi'ndam ja tiigii bhai' ji susuaña' am nam mu pix miijidha' tai chir gu Babiloonia oi'ñkam. ¹⁰ Ba' tot-donii nam cham pui'p ja tulhiinchuda' ja bindai, dilhkob ja'k xi gu'kia' am, ba'p

kai'chdha' am mui' ji ja niidhat nam jum tulhiindha':

—Cham pum aagit japim na jax jup ba tu jam buidha' aapi'm Babiloonia oi'ñkam, na pim biix kap tu daam kiikat na ji'x oi'ñga'n, gu' ji nat gu' jotmoda' pix cham jum ilhdham ba jam tulhiinchuda gu Dios na pim cham pum aa'.

¹¹ Sia gui' nam bixchu' mi' ka tu ga'rat biix kap dir na ji'x oi'ñga'n, bhai' ji susuaña' am nam joi'ndam ja ni'ndha' nam jum tulhiindha' gu Babiloonia oi'ñkam, gam nam pui' xim aa'nda' na cham jaroi' ka jai'ch ka' na tu ja saba'da' gui' nam tu ga'ra nax dha'ram namiik. ¹² Pui' na jax gux uam totbikdam, gio ba' gux chua totbikdam, gam gu jai' na pui'x a'bhar jup totbik nax dha'ram jup namiik. Gio pui' na jax gu jajannulh gui' na biix aixim tu'm na pui'x dha'ram jup namiik, pui' na jax gui' nar jix chooto na joidham am totbikda', gio gux mumra'nma', gio ba' gux ñankabma', gam jai' biix aixim tu'm. Gio ba' pui' na jax gu bixchu' nam jup tu bua nar u'uux sobkoñxim na pui'x dha'ram jup namiik, gio ba' gui' nar bapaiñum nax io'm jix kaapak, gio gui' nax mamoi'k pa'. ¹³ Gio ba' pui' na jax biix aixim gui' na joidham uub, pui' na jax gui' nam jum jurda' gu ja'tkam nam ki'n joidham uubka', gio ba' gui' nam ki'n tum kubhion, gam jai' biix aixim tu'm. Gio gu biin gui' nax dha'ram namiik, gio pui' na jax gu tiriik gio gu ariin nar tum kua'dam, gio gu asait. Sia pui' na jax gu biix aixim tu'm gu sasoi', pui' na jax gu kakbai gam mamchus na bhaan tum bhii'mñor, gio ba' gu karretas, gio gam kakasnir, ganai' tujuandam nam tu ja juantu'nda' pui' cham ji ja namkidhat. ¹⁴ Ba'p kai'chdha' am ip tii mui' ji ja niidhat gu Babiloonia kam nam bam tulhiindha':

—¿Xib ba' jaroo ka tuch saba'da' dhi' nach tu' tu ga'ra? Na gu' dai aapi'm na pim jir jix chutumñigam kat gio na jam

ko'raarot na pim tu bia'ka' gux dha'ram namkim. Xib ba' gu' cham jax kax bhaai' ji, na gu' mi' na pim pai' bam tulhiin xib, cham pai' dhuuk kam tutumñigamta' pim.

¹⁵ Ba' dhi' na mit ji'k mi' tu ga'raimik ja bui gu Babiloonia kam jum tutumñigamta, totdonii dilhkob ja'k xi gu'kia' am nam ba' cham pui'p ja tulhiin chuda' ja bindai, tii joi'ndam ja niidhat xi suanda' am ¹⁶ jup ji kai'chit:

—Ja'p moo joi'ndam jup bua pim na pim jum tulhiin aapi'm na pim Babiloonia oi'ñkat! Cham pum aagit japim na jax jup ba tu jam buidha'. Biix tii tu daam kiikat japim na ji'x oi'ñga'n, gio na pim jir jix chutumñigam kat, jix a'bhar jix dha'ram namkim japim xi chi ti'ka' gu jajannulh na biix aixim tu'm ki'n mamxidhix, pui' na jax gux mumra'nma', gio gux ñankabma' na pix am oi'chdhix ka' ki'n gux uam totbikdam nax dha'ram namiik, gam jai' gui' na biix aixim tu'm totbik. ¹⁷ Gu' ji na gu' na mit pai' dhuuk bhai' ji jam tulhiin chuda, biix pu cham pai' matgir dhix dha'ram namkim na pim ka tu bia'kat, ni nat tu' ki'n jam palhbui.

Sia mik ja'k xi guguu mit gui' nam gammiji mu ja'p oipo suudai' dhaam kaknub ta'm na mit pai' dhuuk bhai' ji ja tulhiin chuda gu Babiloonia oi'ñkam, gui' na mit pui'p jum tutumñigamta nam mi'p tu ga'raimik gu boptop ganai' biix aixim tu'm ja bui. ¹⁸ Ba'p kai'ch am ge' ki'n nam xi ja nii'n na mu pix miijim tai chir:

—Dai dhi' nam ji'k mi' oi'ñkat Babiloonia nam biix kap tu daam kiikat na ji'x oi'ñga'n, gio nam dai dhi'r jix chutumñigam kat. Cham pai' dhuuk pu chu'm ka jai'chdhilhia' am chi ba' gu ja'tkam ya' dir ja'p ja'k.

¹⁹ Ba' bhai' xim buidhak ja moom am gu matai ge'ger ki'n bhai' ji sasra mit jix buam jum aagit nam joi'ndam ja nii'n gu

Babiloonia oi'ñkam nam ja tulhiin chu'n, jup xi kai'chit am:

—Ja'p moo siamrix iibhidham ja dooda mit dhi' nam Babiloonia oi'ñkat! Tii cham tu'r ja'ppix ja'tkam kat am. Mi' dhir gu' na chich jich chutumñigamta gui' ja bui, nach mi' ja ga'lhidhimik gu boptop ganai' biix aixim tu'm aach nach ji'k ja bia' gu kaknub, nam gu' dai dhi'x io'm jir jix chutumñigam kat. Gu' ji na mit gu' ya' jotmoda' cham pai' matgir, sia gu tu' nam bia'kat nax dha'ram namiik.

²⁰ Ba' biix aapi'm na pim ji'k bhammi ja'p jup tu'ii'x dhaam, jix bhai' pim jum taat ka', nat gu' ba ja tulhiin chuda gu Dios gui' nam mi' oi'ñkat Babiloonia, nam giilhim jix buam tomaatit. Biix sia aapi'm jix bhai' pix jum taat ka' na pim ti jiigi'n buiñor gu Dios na pim bhammi bap tu'ii'x dhaam, gio aapi'm na pim ji'k bhaankamu'n tu a'gimik guch Gi'kora' mu ja'p na ji'x oi'ñga'n, na gu' xib ba ja tulhiin chu'n gui' na mit jam tulhiin chudak jam koi jano' na pim duduakat gu jam tutku' bhaan. Xib ba' ja a'm ba gii gui' na tu' ja a'm bipio'.

²¹ Ba' maa'n gu nobii'n gu Dios na bixchu'x aichu'n na pu tu duña', nat jax daa maa'n gu ge' komaarak jodai ja'p tu'm na jax gui' na ki'n jum tua' gu tiriik, mijimmi xi bua irban gu ge' suudai', mi' dhir ba'p kai'ch:

—Ja'pni ji bubuakia' pim aapi'm na pim ji'k mi' oi'dha' na pai' Babiloonia ti tii' na pai' dhuuk jam kooda' gu Dios, ba' cham pai' dhuuk ka jam tigia' am gu ja'tkam. ²² Ya' dir ja'p ja'k cham pai' dhuuk ka jai'chdhilhia' am gu sasabdam nam biix aixim tu'm sasaasbikar ki'n tu sab mi' na pim pai' oi'dha' xib, gio nam cham pai' dhuuk mi' ka tu ga'ra' gux dha'ram namkim biix kap dir na ji'x oi'ñga'n. ¿Jaroo gip ka tu jam saba'da'? Sia gui' na pim bhaan tua' gu tiriik, cham pai' matgilhia', sia aapi'm na pim biix

aixim tu'm ka'm tu juan, biix sia cham pai' matgilhia' pim. ²³ Ampix ji chu ju-gia' mi' na pim pai' oi'dha', gampix jup tum duñia'. Tukaa' ja'k cham pai' ka miimda' gui' na ki'n jix chu maax ka', ni ku cham pai' dhuuk mi' pai' kar bhoo'n ka' na jax chum bua xib na ge' ki'n tum sabda' pai' no' mit bam tiimo, na pimit gu' ge'kam ki'n cham am bua na pimit pui' ja mamtux gu ja'tkam biix na ji'x oi'nga'n nam jax ja'k ja daanit gu cham kiki' i'ii'mda' nai' tu jiboindha'. Nai' xi ja jootsat japim gu jam tujuandam tuk biix kap na ji'x oi'nga'n nam tu ga'rapu' gux dha'ram namkim.

²⁴ Ba' pu'ni ja'k ja dooda gu Dios gui' nam mi' oi'ñkat ge' kiicham na pai' Babiloonia ti tiigich, nam gu' giilhim jix buam tomaatit. Tii' na mit ja tulhiinchudaimik ja koi gui' nam bhaankamu'n tu a'gimik gu ñio'ki'ñ, gio jai' gui' nam buiñor ti jii'ndhat, gam jai' ja'ppix nam ja koodaimik biix kap na ji'x oi'nga'n.

19 Ba' mi' dhir mui' dhít bhái' ji chum ñio ge' ki'n bhammi dir jix dhaam, jup tum kai'ch:

¡Ja'p moor ge'kam ji dhi Dios jich Gi'kora'!

Gammijich tu daanda' buiñor tu' ka'm nii'dhat,

na gu'r ge'kam kat jir jix bhái'kam.

Tii' nat jix bhái' duu nat tu ja uañ gu ja ua'tulhdhara' gu ja'tkam mu ja'p oi'nga'n bhaan,

pui' kuch ba' dai dhi' tu' ka'm niidhat ge'kamtu'nda' gammiji.

² Na gu' dhi' niidhix kam ja tulhiinchu'n gu ja'tkam nam ji'k kuiñcha bia',

cham tu' na sia gui' nam jix bhái' tu jim.

Pui' ba' nat jax ba ja dooda gui' nam mi' oi'ñkat ge' kiicham na pai' Babiloonia ti tiigich,

na mit gu' dhi' maaxik ge'kam ki'n cham am bua buiñor,

na mit pui' ja mamtux biix gu ja'tkam na ji'k oi'nga'n nam jax ja'k biix aixim tu buada' na tu'r ua'tulhdhara' buiñor gu Dios,

gam nam tu daanda' ja bui gu didios jup duñiixim,

gio na mit ja tulhiinchudaimik ja koi gui' nam mu ja'p tii pup tu ja a'gidhimik gu ñio'ki'ñ gu Dios.

Pui' kut ba' ja koi,

na mit gu' ge' bam ua'tulh.

³ Mi' dhir ba' moop kai'ch am ip gio gu mui' nam bhammi dir bha ñiok jix dhaam:

—Ge'kamtu'nda' ich gu Dios jich Gi'kora', na gu'x io'm jir ge'kam, gio na bixchu'x aichu'n na pu tu duñia'. Jaiñ nat jax ja dooda gui' nam mu oi'ñkat ge' kiicham Babiloonia ti tiigim. Dhi' gammiji mi' pup miijidha' am tai chir sia nar pai' dhuuk ka' git.

⁴ Ba' gu maa'n oo'm daman maakob gu ja'tkam nam jir jagi'gir pa' nam biix xikoolh dhir daraa mi' na pai' daa gu Dios, gio ba' gu maakob sasoi' nam biix xikoolh dhir jup guguuk, na mit jax ja o'lhia ki'n guguu, nai' ji mumgia mit, diirap xi chu sissap gu ja moom, bhái' ji chu daani mit buiñor gu Dios, jup kai'ch am:

—Jee', pui' dho. Biix dhít jach dho ge'kamtu'nda' dhi Dios jich Gi'kora' na ya' daa.

⁵ Ba' ja'xpix bhái' dhir bhái'p ji chum ñio sonpan na pai' daa gu Dios, jup tum kai'ch:

Tu daanda' pim buiñor gu Dios biix aapi'm na pim ji'k mu ja'p oi'dha' dhi oi'nga'n bhaan na pim jir te ge'gerkam,

gio aapi'm na pim jir ja'ppix ja'tkam, sia aapi'm na pim tu' ka'm niidhat

bhaankamu'n tu juan,

na gu'x io'm jir ge'kam.

**Na bar piasta ka' bhammix dhaam
na pai' ja'p ji buusnia' na
bam tiimo' guch Xoi'kam**

⁶ Mi' dhir ba' panaas ku mit mui' dhit bhai' ji ñio gu ja'tkam, pix jap tum kai'ch na jax pai' no' ge' mir gu suudai' na sas-bakda', piam ja'p na jax chum kai'chdha' no' tim tiroon, jup kai'ch am:

Biix dhit jach tu' ka'm niidhat ge'kam-tu'nda' guch Gi'kora',
na gu'r ge'kam kat bixchu'x aichu'n na pu tu duñaia'.

Xib ya' dir ja'p ja'k biix kap sia bar ge'kam ka' na ji'x oi'nga'n gam sia nar pa ja'k.

⁷ Joidham jach biix jich jujur ki'n jix bhai'ch chaatit buiñor ge'kamtu'nda'.

Gio na gu' xib ya'r bhoo'n ka',
bam ai gu' na pai' dhuuk jum tiimo' dhi' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir.

Ya' bap tu'ii' gui' na biima'n jum tiimo',

⁸ ba titii' mit gux chua jannulh na joidham jir jix kii' gio nar totbikdam.

Gux chua jannulh, dhi' pix kat jup jum kai'ch na mit joidham jix bhai' tu jii na jax jix aa' gu Dios nam duduakat gu ja tutku' bhaan gui' nam ji'k ti jii'ñ buiñor.

⁹ Ba' maadit gu nobii'ñ gu Dios jup jiñ chitda:

—Ja'pni'p mi'p xi chu daasa' u'uan ta'm: “Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja jimia' gui' nam ji'k baidhix nam tu jugia' gu bhoo'n, nam gu' biix dhit biima'n jum tiimo' dhi' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir! Ba' ya' dir ja'p ja'k gammijix jii'kgim bap tui'ka' am.”

Gio ba' moo ja'pni'p xi chii:

—Dhi' nañ ji'k jax jum titda, bhaankamu'n gu Dios jañ pui'm titda, cham tu' aañ diilh. Silhkam jup kai'ch gu dhi' pui' na jax kai'ch.

¹⁰ Ba' aañ na ñich jax jiñ o'lhia ki'n kikbo, ba ji chu daani ñich buiñor gu no-

bii'ñ gu Dios na mi' tuñ a'gi'ñ, gu' ji na gu' gui'p jiñ chitda:

—Cha'p tu daanda' aañ jiñ bui, nañ gu' aañ pur cham tu'. Jir tujuandam tugi'ñ iñ pix gu Dios ja'p na jax aap jiñ jaduun gio gu jai' nam ji'k tu' ka'm niidhat mi' pui' ba jiim na jax chum a'ga gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam. Gui' ji Dios nap xi dhañaia'.

Na gu' biix nam ji'k bhaankamu'n tu a'ga gu Dios, biix ja jujur ki'n ba ti jiigi'ñ am na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñi'ook na bhaan tu a'ga guch Xoi'kam.

**Na ba tu mai'chia' gui' nax
chua kabai cha'm jimda'**

¹¹ Ba' ja'xpix bhai' jim kupio' gux dhaam, ba' bhammi bam maax maa'n gu maa'nkam jix chua kabai cha'm, na ja'pni' tii': Na pui' tu kuugalhdhidha' jax no't ba tii, gio na silhkam jup kai'chdha'. Na gu' gui'x bhai' ja silhka'n gu ja'tkam, gio na niidhix kam tulhiinchuda' gu jaroi' no't tu' bhaan cham am bua buiñor. Piam no't jaroi' jax ba ji dhooa, tu kokda' ip buiñor. ¹² Gu bu-upui'ñ ge'ger mimiim ja'p na tai, gio na mui' ja tututu' gu kukrun. Ba' bha kobtagiñ maa'n bhai' xi ua'ñixchu' gu ñi'ook na pu cham jaroi' maat na jax kai'nkam jup jum kai'ch, dai gui' diilh pix jix maat. ¹³ Ba' gu jannulh na tii'chu', i'iir ki'n mamxidhix, jix chukuum jix bi'. Gio ba' moo ja'pni' ja'k jup tii' dhi' ji' nax chua kabai cha'm jim: Gu ñio'ki'ñ gu Dios. ¹⁴ Mui' oi'ñchu' am ji gu' gu sandaarui'x chugi'ñ gu Dios pui'x chooto kakbai cha'm ip, gio ba' nam jix chooto titii'chu', jix kiki'x u'uañ gu ja jannulh gio nar totbikdam. ¹⁵ Ba' maa'n chiñi'ram dir busaak gu tēb kuxiir na bixxik dir jix mu'muk. Dhi' ba' ki'n tu kokda' biix kap na ji'x oi'nga'n ja bui gui' nam jix bhaamki'ñ. Mi' dhir ja'p ja'k ba' bar ja ge'kam tuk ka' biix na ji'k

ja'tkam, gio nax bhai' ja silhka'nda' ki'n gu baiñum oxia'n, gio ba' na ja aagi'ñdha' biix nam ji'k tu' jax buimik nam dud-uakat gu ja tutku' bhaan. Mi' dhir ba' dai na ba ja tulhiinçhuda' gui' nam ji'k cham mi' pui' jimia' na jax jix ki' ka'm nii'ñ, ja'p ji buusnia' na jax gu uubas no't xi ba kii' tootna' ki'n, gio ba' na bha ja i'chdha' gu biiñ gui' na giilhim jix xibu' gio nax maimda', na jax chu'm ki'n tu tulhiinçhu'n gu Ge'kam Dios na bixchu'x aichu'n na pu tu duña'a. ¹⁶ Ba' bha ja'p jannulhiram gio toonaram bhai' xi ua'ñixchu' na jax chii', jup jum kai'ch: Gu ja ge'kam tuk gui' nam biix kap jir ge'gerkam sia nar pa ja'k.

¹⁷ Ba' ja'xpix maadit gu nobii'ñ gu Dios bhammi ji kikkok bhaan gu tanoolh jup ja titda biix gu u'ji' nam bha ja'p nini'x dhaam:

—Bhai' gor sap jiim na pim tu jugia' gu koi' na tu jam makia' gu Dios. ¹⁸ Na gu' ge' jai'chdhilhia' gux kii' bakaax na pim tu jugia', nar ja tutku' gui' nam biix kap jir ge'gerkam na ji'x oi'ña'a'n, gio gu ja ge'gerkam tuk gu ja sandaarui'x chuk, gam jai' gui' nam jix o'jo' nam giilhim jix maatit tu kokda, gio gu ja tutku' gu ja'tkam gui' nam kakkai' cha'm jiim gam gu ja bakxi' gu ja kakkai', gio ba' gu ja tutku' gui' nam jir tujuandam gio ba' gui' nam cham, gam gui' nam palhiip ge'gerkam ki'n dalhxix, gio ba' gui' nam jir ja'ppix ja'tkam.

¹⁹ Ba' gu nobii'ñ gu ja'ook na giilhim tu'm tu tuuku' gio nax xijum gook tu moom, ja biim gui' nam jir ge'gerkam biix kap na ji'x oi'ña'a'n, gio gu ja sandaarui'x chuk, maap bam jumaap jamit nam ba tu kokda' buiñor gui' nax chua kabai cha'm jim ja biim gu sandaarui'x chugi'ñ. ²⁰ Gu' ji nat gu' cham tu' ma'i-ich gu nobii'ñ gu ja'ook, nat gu' tu' pix dooda gui' nax chua kabai cha'm jim. Ba' pu daa mit gu nobii'ñ gu ja'ook biima'n gui' na bhaankamu'n ja iatgidhimik gu

ja'tkam na biix aixim jix bhai'm duukam jup tu buimik ja nii'ñchudat nat bhaan pix ja iatgi nam ba' aaga' nam jum matgilhdha' ja kokobtai' am na bhaan jix maati' ka' nam ba kaichu' gu ja'ook, gio nam ba' tu dañia' buiñor gui' nar jup duiñxim na pui'p tu'm na gu nobii'ñ gu ja'ook. Ba' ja u'uuk mummu xi ja iabu mit pui' dudua kam na pai' ge' miim gu tai, na giilhim jix miim nax io'm jix choi'ñ. ²¹ Gu jai' ba' nam kaichgit gam gu sandaarui'x chugi'ñ, ja koi diilh gui' nax chua kabai cha'm jim ki'n gu teb kuxiir na bixxik dir jix mu'muk na chii'ram dir busaak. Ba' biix gu u'ji' bhai' ji chu juu mit gu ja tutku', tu koi'mik am jum ju' mit.

**Nam buuprai ba kuupa' gu
ja'ook mambhiix jix
cha'tmam oo'm oidha' juugit**

20 Ba' mikkat maadit gu nobii'ñ gu Dios bhammi dir bhai' ba jurnim jix dhaam ji ua'dat gui' na ki'n jum kupio'k mu na pai' ge' ti di' na cham pai' ju' gio maa'n gu baiñum tirbiñ sarbhak. ² Ba' daagik xi buupra ki'n gu baiñum tirbiñ gux bhangim, nar di' pix gu ja'ook na ja'p tu'm tu tuuku' na gu tirook dai na ge', jir di' pix ip gu ko' gui' na bijik dir bax jai'ch, kuupa' ba' buupl-hix kam mambhiix jix cha'tmam oo'm (1000) oidha' juugit. ³ Ba' mi' dhir nat xi buuprak, kupio'kak mi' na pai' ge' ti di' mijimmi xi bua, gio mi'p xi kuu gu ki'ñgob jix kabkam na ba' cham buusnii cham nai' ka ja iatgi'ñdha' gu ja'tkam. Mi' ba' na xim aaya' gu mambhiix jix cha'tmam oo'm oidha', giop ka xi dho'ñ-cho' am gu ja'ook, dai na gu' alhio pix, cham tu' mik.

⁴ Ba' maa'n kap daraa am mui' gu ja'tkam bhaan gu a'toxkar nam jax chu'm bhaan daraaka' gui' nam jir ge'gerkam pa'. Pui' ja'k ge'gerkam ki'n dalhxix am nam ja aagi'ñdha' biix gu

ja'tkam nam jax ja'k tui'ngida' nax kii' ka'm nii'n gu Dios nam ji'x juugit ya duduaka' dhi oi'nga'n bhaan. Jir di' pix am gui' na mit ja tulhiinchudaimik ja koi ja i'kchulhdhak gu ja kuukxiopo jano' nam duduakat gu ja tutku' bhaan, nam xi chuut nam gammiji pu kaichigida' guch Xoi'kam nam tii ja chian nam jum matgilhdha' ja kokobtai' am piam ja noonob am na bhaan jix maati' ka' git nam kaichu' gu ja'ook. Ba' cham tu'm matgilh jamit, gio na mit cham tu' tu daani buiñor gu nobii'n gu ja'ook gio gup duiñxim na pui'p tu'm. Ba' duduadik baapmigik ba jii mit bhammi ja'k jix dhaam nam ba' gatuuk gio bhai'p jimii maap bar ge'gerkam ka' guch Xoi'kam ya' dhi oi'nga'n ja bui gu ja'tkam mambhiix jix cha'tmam oo'm oidha' juugit. ⁵Ku gu' dai gui' ji nam ji'k ti jii'ndhat buiñor guch Xoi'kam na mit ba' baapmigik jii bhammi ja'k buiñor. Ba' gui' nam cham ti jii'gi'n, cham tu' dudua mit, mi' pup ko'iix am, nat pai' xim ai gu mambhiix jix cha'tmam oo'm oidha' na mit ba' duduadik bhai'p ji baapam. Gui' nam ji'k ti jii'gi'n buiñor guch Xoi'kam, biipi' baapam jamit. ⁶Ja'p moo joidham jix bhai' tu ja jimia' gui' nam ji'k biipi' duduadii baapmigia', cham tu' gatuuk no't bam ai gu mambhiix jix cha'tmam oo'm oidha'! Nam gu' mi' dhir ja'p ja'k gammijix jijikgim bap tui'ka', nam gu' bar maamra'n ka' gu Dios. Cham pai' dhuuk mu ja'k bhiya' am nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiindha' git, nam gu' bhammi ja'k bap tui'ka' buiñor, ja'p ji buusnia' nam bhammi tu juanda' na pai' tu chiopi' gu Dios gio guch Xoi'kam, nam gu' biima'n jir ge'gerkam ka' biix kap na ji'x oi'nga'n nam ja aagi'ndha' gu jai' ja'tkam na jax ja'k jix aa' gu Dios nam tui'ngida' mambhiix jix cha'tmam oo'm oidha' juugit.

Nam ba tulhiinchuda' gu ja'ook

⁷Mi' dhir ba' nat xim ai gu ja'kbui' mambhiix jix cha'tmam oo'm oidha', giop xi dho'ncho mit gu ja'ook na kuupkat. ⁸Ba' giop xi mii biix kap na ji'x oi'nga'n nat giop ba ja iatgidham gu ja'tkam nam ba' pui' tu duña' na jax ilhii'n. Biipi' bhai' ji ja iatgi gui' nam mur ge'gerkam na pai' ge'ger jir kikcham na Goog ti tii', gio ja'pni ja'k na pai' Magoog jup ti tii', nam pai' dhir biix ja daam kiik gu ja'tkam na ji'x oi'nga'n. Ba' biix maap ja jumaap gu sandaarui'x nam ji'k jai'ch na ji'x oi'nga'n, ja'p pix tu'ii' am na jax gu o'ya, pu cham jaroi' maat nam ji'k aix. ⁹Mi' dhir ba' nai' ji jii mit biix kap na ji'x oi'nga'n na mit ba ja gaagam gui' nam ti jii'ndhat mi' pui' jiiim na jax jix aa' gu Dios nam ja kooda'. Ba' maa'n kap pix ji ja tii mit nam biix maap oi'dha' na pai' ge'r kiicham na ge'kam ki'n ja a'm ti nii'n gu Dios. Ba' nam pai' dhuuk bax ja koodam, tai bhammi dir bha jigisik jix dhaam ja a'm gii gu sandaarui'x, pu biix jaa mit. ¹⁰Gu' ba' gu ja'ook nat ja iatgi, daagik mu xi bua mit na pai' ge' miim gu tai na giilhim jix io'm jix choiñ, mi' na mit pai' bua gu nobii'n gio gui' na bhaankamu'n tu a'gimik na pui'p ja iatgidhimik gu ja'tkam. Mi'm ba' pup jum tulhiindha' tai chir nam miijidha' gammiji sia na pai' dhuuk ka' git.

Gu Dios na ba ja aagi'ndha' biix gu ja'tkam nam tu' jax buimik nam duduakat gu ja tutku' bhaan

¹¹Ba' nañ mui' xi chi nii'n bhammix dhaam, bhammi pix dhaa gui' nax io'm jir ge'kam jix chua atookkor ta'm. Ba' gu oi'nga'n gio gux dhaam na bha ja'p jix maax jotmoda' pix cham pai' matgir. ¹²Ba' ja'xpix ja'pni biipi' dir na pai' daa gui' ji' ge'kam, mi' bam maax jamit gu ja i'ii'mda' biix gu ja'tkam nam ji'k jai'ch kat na ji'x oi'nga'n, sia gui' nam jir jix

chutumñigam kat gam gui' nam jir gam-pai' tuutu'm kat. Ba' gu Dios xi ja chia gu noonbi'n nam xi chigia' gux kakkok u'uan na bhaan mi chu daaxix na mit jax chu jii gio nam tu' jax buimik biix ji'ma'n gu ja'tkam nam duduakat gu ja tutku' bhaan. Mi' dhir ba' gu jumai u'uan jup xi chu chia nam xi chigia' nam bhaan daaxix nam jax chii' gui' nam ji'k jimi-a'x dhaam nam pai' gammijix jijikgim bap tui'ka', na mit ti jii'ndhak buiñor guch Xoi'kam mi' pui' jii na jax jix aa'. Ba' gu Dios xi ja aagi'n biix gu ja'tkam nam tu' jax buimik biix ji'ma'n jano' nam duduakat gu ja tutku' bhaan, gio nam tu' bhaan kuiñcha bia' jai', mi' xi ñiidhat gu u'uan na bhaan mi chu daaxix na mit jax chu jii. ¹³ Biix jamit sia baap-migik bhammi ai gui' na mit mu ja'p koi bhai'kok ge' suudai' chir, sia gui' nam ji'k mu ja'k jup tu't nam pai' aajidhat gui' nam ko'iidhat cham ji chi jii'ndhai buiñor guch Xoi'kam. Xi ja aagi'n ip gu Dios na ja tulhiñchuda', nam gu' ge'kam ki'n kuiñcha bia' na mit gu' cham mi' pui' jii na jax jix kii' ka'm nii'n. ¹⁴ Ba' dhi' ji' nam mu ja'k jup tu't nam pai' ja'k aajidhat gui' nam ko'iidhat cham ji chi jii'ndhai buiñor guch Xoi'kam, mijimmi xi ja iabu mit na pai' ge' miim gu tai nax io'm jix choiñ, dai na mit xi ja aa'ndhak nam tu' bhaan kuiñcha bia', mi' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiñdha', ja'p ji buusnia' nam giop ba ko'ya'. ¹⁵ Biix jamit sia mu ja'k xi ja iabu gui' nam cham mi buan u'uan ta'm nam jax chii', mi' nam pai' buan gui' nam buiñor bap tui'ka' gu Dios jix jijikgim, na mit gu' buiñor ti jii'ndhak guch Xoi'kam mi' pui' jii na jax jix aa'.

**Gu Juan na ba tigia' gu xibkam
oi'nga'n gio gu xibkam jix dhaam**

21 Ba' mi' dhir biix dhi' pui', ja'p ja'k jup bam maax gu xibkam oi'nga'n gio gu xibkam jix dhaam, na gu'

gu kilhii'nga'n oi'nga'n gio gux dhaam pai' nat ja'k jax jum duu, cham pai' ka matgir binkam gui' na mix chu jai'ch kat bhaan. ² Ba' ja'xpix bhammi dir jix dhaam buiñor gu Dios bhai' ba timñim gu ge' kiicham na joidham tu tu'ii', jir di' pix gu xibkam Jerusaleen. Joidham jix chu abhaar ji gu', ja'p ji buusan na jax maa'n gu tiyaa no't joidham jix chua ba tim tii' no't ba jim tiimo biima'n gu chio'n. ³ Mi' dhir ba' ge' ki'n bhai' ji chum ñio bhai' dhir na pai' daa gu Dios, jup tum kai'ch:

—Xib ya' dir ja'p ja'k gammiji buiñor bap tui'ka' am gu Ge'kam Dios dhich jaaduñ nam ya' bap tu'ii', gio gu Dios mu dir bha ja'k gammiji ja biim jup tui'ka' ip, nam gu' bar maamra'n. ⁴ Cham pai' dhuuk tu' bhaan jix buam jum aagit ka suanda' am ya' dir ja'p ja'k, ni na cham pai' dhuuk ka ja aaya' gu jax chu'm ko'k-dai', gio nam cham tu' bhaan jum tulhi-ña', ni nam pai' dhuuk ka ko'ya', na gu' ya' cham tu' pui' kia' na jax mu ja'k nam pai'p tu't biipi' dir.

⁵ Ba' gux io'm Ge'kam na bhai' daa atookkor ta'm jup kai'ch:

—Biix jañich ba tu pataasa, cham tu' pui' kia' na jax biipi' dir.

Mi' dhir ba'p jiñ chitda aañ:

—Biix jap dhi' mi' xi dhaasa' nañ jax kai'ch, nañ gu' silhkam jup kai'ch.

⁶ Gio ba' moo mi' dhir jup jiñ chitda ip gio:

—Biix jañich pui' ba tu kuugalh ba' xib na jax tu daaxix kat, aañ nañ bijik dir pux jai'ch gio nañ ya' dir ja'p ja'k gammiji pu jai'ch ka' sia nar pai' dhuuk ka' git. Ba' gu jaroi' no'x chanoom gu ii'mdagaram bhaan, aañi' dho makia' pui' pix gux kii' suudai' mi' dhir baxb-hixim bibiatam na pai' cham ga'ki, na ki'n gammijix jikgim bap tui'ka' mi' dhir ja'p ja'k, gio na ki'n cham pai' dhuuk ka tanoom ka'. ⁷ Dhi' ji' pu chu'm jañich ja iimchuda nañ ja makia' gui' nam

ji'k gammiji pux biiñak ka' biix ja jujur ki'n aañ jiñ bui, sia kut tu'x buam jum duukam ja daam ba ji jii. Ba' gammiji ya'ñ biim bap tui'ka' am, nam gu' bar jiñ maamar ka', aañ pur ja Dios tuk ka' gammiji sia nar pai' dhuuk. ⁸Dai gui' nam ji'k cham jum guguuxi'ñ nam ti jii'ñdha' aañ jiñ bui, sia kum tii ba kee guñ ñi'ook, cham tu' ja makia' iñ, sia gui' nam cham biix ja jujur ki'n jix biiñak ka' aañ jiñ bui sia kum tii ba ti jii'gi'ñ, ni sia gui' nam nai' pix jix chu bhaamki'ñdha', sia gui' nam jix buam tu bua, pui' na jax gui' nam ja koo'nda' gu ja'tkam, gio gui' nam jai' ja bia'kat gu u'uub ja biim boppda' nam cham maap tiimoi'x, gio gui' nam jir u'uub no'm jai' ja biim boppo gu chichio'ñ, gio ba' gui' nam nai' tu jiboiñdha' na ja a'm jup tui'ñgida' gu cham kii' ii'mda', sia gui' nam ja bui tu daanda' bha ja'p ja tuttut gu didios jum tiitgidam nam jir jup duñiixim, gio ba' gui' nam jix ia'tbi' na pu cham jir silhkam ka' jax no'm kai'ch, gam sia gui' nam biix aixim tu bua na tu'r ua'tulhdhara'. Biix dhi' ji' nam pu'ni ja'k jir tuutu'm gu ja'tkam, mu ja'k xi chu chiñia' iñ nam ja iabu' na pai' giilhim ge' miim gu tai gio nax io'm jix choiñ, mi'm ba' pup jum tulhiñdha' nam miijidha' gammiji sia nar pai' dhuuk ka' git, ja'p ji buusnia' nam giop ba ko'ya'.

Gu Juan na ba tigia' gu xibkam Jerusaleen

⁹Ba' maadit gu nobii'ñ gu Dios nam ja daada' gu jaja' na bhaan mi jimdat gui' nat ki'n ja tulhiñchuda gu Dios gu ja'tkam, bha jimiik jup jiñ chitda:

—Bhai' xi jim ya'ni ja'k nañ jum ti'ñchuda' gui' na biima'n jum tiimoi' gui' na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir.

¹⁰Ba' nat gu' ge'ñ a'm bam tajaa gux Dhuudu' kam jix Ua'ñ Ii'mda', mummu pai' chich ba ai gook dit gu nobii'ñ gu Dios na muñ bai'ñchu', maa'n kap ge'

oidha' ta'm na mik ja'p jix chu maax. Ba' bhammix dhaam dir na pai'p tu'ii' gu Dios, bhai' ba timñim gu ge' kiicham na joidham jix chu abhaar, jir di' pix gu xibkam kiicham na pai' Jerusaleen ti tii'.

¹¹Joidham ge' tum tanoor ji gu' biix kap na ji'x jir kiicham, na gu' ge' tanoor gu Dios na bhai' daa, ja'p tu'm miim na jax chu'm totbikda' gu jodai gui' nax io'm jix dha'ram namiik gio na joidham ja'k dir jix chu maax. ¹²Ba' biix xikoolh dhir tē'kob kuup gu ge' kiicham, mambhiix gok kap ba'r kiki'ñgob, biix ji'ma'n kap ba' bha ua'ñix nam jax chii' gu mambhiix gook gu maamra'n gu Jakob. ¹³Baik moo ja'pni xia'lhui dhir ja'k bipio' gu kiki'ñgob, baik ba' moo ja'pni o'nsop dir ja'k, gio ba' moo ja'pni jurnip dir ja'k baik ip, gio ba' moo tai' dhir ja'k baik ip. ¹⁴Ba' biix xikoolh dhir daraa mambhiix gook gu joodai ge'ger na bhaan kiik gui' na ki'n kuup biix xikoolh dhir gu ge' kiicham. Biix ji'ma'n bhaan dhi joodai bha ua'ñix nam jax jup tii' gu mambhiix gook gu noonbi'ñ guch Xoi'kam na ja'p ji buusan na gux kii' kasnir.

¹⁵Ba' gu nobii'ñ gu Dios na mu ja'p jiñ bai'ñchu', maa'n ua' gu jupaabdakar nar jix uam totbikdam na ki'n jupaabda' na ji'x moor ge' gu ge' kiicham, gam gu kiki'ñgobga'n, gio ba' gui' na ki'n tu kuup biix xikoolh dhir. ¹⁶Ba' xi jupaabai, mambhiix gook jix cha'tmam oo'm miil (12,000) kiloometros jir tēb maap dir gu ge' kiicham, biix maakob kap dir jir maa'n na ji'xi'ñ, cham pai' maap dir jir tēb. Gio na ji'x jir tē'tēb gu ba'bhak, ja'kbui' ip mambhiix gook jix cha'tmam oo'm miil kiloometros. ¹⁷Mi' dhir ba' gui' na biix xikoolh dhir ki'n kuup jup xi jupaabai, maa'n oo'm daman mambhiix maakob obrasaa'n jir tē'kob. Pui' ja'k jupaabai nam jax ja'k tu jupaaba'n gu ja'tkam ya' kam dhi oi'ñga'n.

¹⁸Gui' na biix xikoolh dhir ki'n kuup gu ge' kiicham, jix a'bhar joodai ki'n

bha bhi'ñbakchix na biix aixim tu'm totbik gio nax dha'ram namiik, gu' ba' gu ba'bhak na irban dir tuut, jix uam totbikdam nax dha'ram namiik ki'n jup duñiix, na joidham ja'k dir jix chu maax.

¹⁹ Gu' ba' gu ge'ger joodai na bitaa'n dir daraa na bhaan kiik gui' na ki'n tu kuup biix xikoolh dhir gu ge' kiicham, biix aixim tu'm totbikdam bha bhiibhi'spidhix. Maa'n gui' na biix aixim tu'm totbik bha bhi'spidhix, gu jumai ba' gui' nax chukuum jix chiido' totbik bhai'p bhi'spidhix, gio ba' moo gu jumai gui' nax io'm biix aixim tu'm totbik bha bhi'spidhix, gio gu jumai na ja'p iam jup daa, jix mondora' totbikdam bhai'p bhi'spidhix. ²⁰ Gu' ba' gu jumai na ja'p ja'k jup daaxdhix, gui' na biix aixim tu'm totbikdam bha bhi'spidhix, gio ba' gu jumai na ja'p ja'k, jix chukuum jix bi' totbikdam bhai'p xi bhi'spidhix, gio ba' moo gu jumai na ja'p ja'k iam jup daa, jix uam totbikdam bhai'p bhi'spidhix, gio ba' gu jumai na ja'p ja'k, gui' nax mondora' kat jix chiido' totbik, gio ba' gu jumai na ja'p iam jup daa, gui' nax bi' kat jix uam totbik bhai'p bhi'spidhix, gio ba' moo gu jumai na ja'p ja'k jup daaxdhix, jix mondora' totbikdam bha bhi'spidhix, gu jumai ba' moo gui' nax bi' kat jix uam totbik, gio ba' moo gui' na ja'p dir ja'k jup daaxdhix, gui' nax muraanma' kat jix chiido' totbik bhai'p bhi'spidhix. ²¹ Gu' ba' gui' na ki'n jum kukpa' gu kiki'ngob, jir joodai sobkoñxim gui' nax io'm jix kaapak gio nax a'bhax jix dha'ram namkim. Ba' gu komaarak boi na mu bhiix irban gu ge' kiicham, dai gux kiiga'n gux uam totbikdam ki'n jup duñiix nax io'm jix dha'ram namiik, na gu' joidham ja'k dir jix chu maax.

²² Ba' bhai' dhi ge' kiicham, cham tu' ka jai'ch gu chiop na pai' dhir tum daan, na gu' ja'p ji buusan na gu Dios biima'n guch Xoi'kam bhai'r chiop, na gu' bhai'p tu'ii' biix kap na ji'x jir kiicham. ²³ Ba'

cham tu' kam aa' gu tu' na tu tonni'ñ ka' biix kap na ji'x jir ge' kiicham, pui' na jax gu tanoolh gio gu masaa'n, na gu' gu Dios na bhai' daa joidham ge' tanoor, biix kap tu tonni'ñ na ji'x jir kiicham, gux chu maax jir di' guch Xoi'kam. ²⁴ Joidham jix chu maax kir jam jup tu-i'ka' gu ja'tkam nam bhammi aaya' biix kap dir na ji'x oi'nga'n bhai' dhi ge' kiicham. Gio gui' nam jir ge'gerkam kat biix kap na ji'x oi'nga'n na mit mi' pui' jii na jax jix aa', tu' ka'm tiigii xi chu makia' am gux dha'ram namkim gu Dios. ²⁵ Cham pai' dhuuk jum kukpa' gu kiki'ngob bhai' na pai' dhir mu tum bapki miji ja'k na pai'r kikcham, gammiji pu kukpio'kix ka', na gu' cham pai' dhuuk tukgia', gammiji pur tataab ka'. ²⁶ Ba' biix na ji'k gu ja'tkam na mit tu' ka'm tii gu Dios, bhammi eji tu daña' am buiñor, ja'p ji buusnia' nam tu makia' gux dha'ram namkim gio gu tu' na joidham jix a'bhax. ²⁷ Bhai' cham tu' ka jai'ch ka' am gui' nam jix buam tomaat na jax cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios, ni sia gui' nam bixchu' bhaan jum ua'tulhi'ñdha' gam nam nai'x chu bhaamki'ñdha', gio gui' nam nai' pix tu iatgi'ñdha', dai ji gui' nam mi daaxix ka' nam jax chii' bhaan gu u'uan na pai' ja daasaim guch Xoi'kam gui' nam ji'k ti jii'ñdhidhat mi' pui' jiim na jax jix aa' nam ba' bhai'p tui'ka'.

22 Ba' mi' dhir ja'p ja'k jup jiñ baidhak gu nobii'ñ gu Dios, maa'n kap jiñ aich na pai' ge' mir gu suudai' joidham jix kii', jir di' pix gui' na ki'n gammijix jikgim bap tui'ka' gu jaroi' no't xi ii. Joidham jix kii'x uañ ji gu', cham pai' palhiip pix am jix ikoora', bhai' dhir ja'k bha mir na pai' daa gu Dios gio guch Xoi'kam dhi' na ja'p ji buusan na jax gux kii' kasnir. ² Silh mi' irban gu ge' kiicham buusan gu ak na bhaan mir gux kii' suudai', bixxik dir juu'ñdharam gu ak ba i'xchix gu bhaidha' na gam-

miji bhæ nabap masaa'n. Dhi' ki'n sia gammijix jikgim bap tui'ka' gu jaroi' no't ba juu, gu jaaga'n ba'x bhaai' nam ki'n jum duduadhi'ndha' no'm jix kako'k gu ja'tkam nam mu ja'p oi'dha' na ji'x jir oi'nga'n. ³Bhai' dhi ge' kiicham cham tu' ka jai'ch ka' gu tu' nam bhaan jum tulhiina' gu ja'tkam no'm bhammi bap tu'ii', na gu' gu Dios gio guch Xoi'kam bhai'p tui'ka' ja biim na ja a'm ti nii'ndha', dai ji nam jix bhai'm taatit tu daanda' buiñor. ⁴Maaxik ba nii'ndha' am gu' ja buupui ki'n na jax jir tu'm kam gui' na pui' tii' Dios, gio na bhai' ba ua'nix ka' ja kokobtai' am na jax chi'. ⁵Cham pai' dhuuk xia'lhidhat ka jurnidha' mi' dhir ja'p ja'k, gammiji pur tataab ka'. Gio na cham kam aa'nda' gu tu' nam ki'n ti bigii'ñka' piam gu tu' na tonni'ñka', pui' na jax gu tanoolh gio gu masaa'n, na gu' gu Dios jich Gi'kora' ge' miimda' na bhai'p tui'ka'. Biix kap tu tonni'ñka' gu' na ji'x jir kiicham, gui' ba' nam ji'k bhammi bap tui'ka', ja silhka'nda' am gu ja'tkam na mummu ja'p tu oi'ñka' oi'ñga'n bhaan.

Gu Juan nap kai'chdha' na bar mia'n na bha jim guch Xoi'kam

⁶Ba' gu nobii'ñ gu Dios jup jiñ chitda ip gio:

—Biix na ji'k jax jum titda gu Dios, silhkam jup kai'ch, cham tu' na pix jap kai'ch, na gu' gu Dios jich Gi'kora' gammiji pui' tu kuugalhdhidha' jax no't ba tii. Jir di' pix gui' na ja tajaani'ñka' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n gui' nam ji'k bhaankamu'n ja aagi'ndha' gu ja'tkam na jax tu duña' gatuuk. Aa' ba' bhai'p xiñ joot nañ sap pu'ñi biix ja mat-tuda' gui' nam ji'k bhaankamu'n tu a'ga gu ñio'ki'ñ na jax tu duña' jootom, na cham ka miikidha'.

⁷Guch Xoi'kam jup kai'ch ip:

—Jootom jañ moo mui' ba jim. Ba' joidham jix bhai' tu jimia' gu jaroi' no'

ti jiigi'ñ na jax mi chu ua'nix dhi u'uan ta'm nañ jax chu duña' gatuuk, na gu' dai na pix bhaan ji bamgidha' na mi' pui' ba jimda' na jax jix aa' gu Dios.

⁸Pu'ñi ja'k jañich ti kai gio na ñich ti tii aa'ñ nañ Juan tii' nañ jax ba tu jam a'gi'ñ jiñ jaaduñ. Ba' nat pu'ñi tiñ chi'ñchuda gu nobii'ñ gu Dios, jiñ o'lhia ki'n kikkok ba ji chu daani ñich buiñor, ⁹gu' ji nat gu' gui' puñ xoo'mchulh, jup jiñ chitda:

—Cha'p tu daanda' aa'ñ jiñ bui, nañ gu' aa'ñ jir ja'ppix tujuandam tugi'ñ gu Dios ja'p na jax aap gio gu jai' nam pui' bhaankamu'n jup tu a'ga, gam gui' nam ji'k ti jii'ndhat buiñor guch Xoi'kam mi' pui' ba jiim na jax ya' tu ua'nix dhi u'uan ta'm. Dai ji gu Dios buiñor nap tu daanda'.

¹⁰Gio ba' moo ja'pnip jiñ chitda gu nobii'ñ gu Dios:

—Xib ba' moo dai nap biix kap ja aagi'ndha' gu ja'tkam na ji'x oi'nga'n dhi' na pich ji'k tu' tu ua'na dhi u'uan ta'm, nam ba' biix pui' ba tu machia' na tu' jax dhuña' gu Dios, na gu' dhi' cham xiim pui' tu kuugalhdha'. Cham tu' nap diilh pix pui'x chu mat ka'.

¹¹Cham jax bua sia kum jai' cham aa' nam mi' pui' jimia'. No'm biix aixim jix buam tu bua na jax cham jir am, cha'p ja soo'mchulhi'ñka', sia gui' nam biix aixim tu'm bhaan titii'ñcho nar jix buam jum duukam. Dai gui' nam ji'k ti jii'ndhat mi' pui' ba jiim na jax jix aa' guch Gi'kora', nam jix bhai'm duukam bap tu bua na jax jix kii' ka'm nii'ñ, xi ja guguuxdha' ap nam jix io'm jix bhai'm duukam xip tu buada' bhaankamu'n gu Dios. Piam gu jaroi' no' biix juraa'n ki'n ba ti jiigi'ñ buiñor guch Xoi'kam, pui'p jup xi guguuxdha' nax io'm mui' xix bi-iñak ka' buiñor gu Dios.

¹²Ba'p kai'ch ip gio guch Xoi'kam:

—Cham xiim jañ mui' ba jim. Moo pim pix ti niirada'. Pu tu ua'da' iñ gui' nañ tu

jam makia' nar jam mai'chik ka', na tu' jam a'm bipio'da' na pim tu' jax buimiiñ a'mkam na pim duduakat gu jam tutku' bhaan. ¹³ Aań bijik dir pux jai'ch, gio ya' dir ja'p ja'k gammiji pu jai'ch ka' iñ sia nar pai' dhuuk ka' git. ¹⁴ Ba' joidham jix bhai' tu jimia' gu jaroi' no' cham tu' biix aixim ka tu bua na tu'r ua'tulhdhara', na ja'p ji buusanda' nax kii' tim ti'ii'ńka' gu jajannulhi'ń, nam gu' dhi' ba' pix jix bhai' tiidai mu baasa' bhai' dhir na pai' mu tum bapki miji ja'k ge' kiicham, ba' dai nam ba chińia' na tu jugia' gu bhaidha' na mu kiik irban gu ge' kiicham na ki'n gammijix jikgim bap tui'ka'. ¹⁵ Dai gui' nam bixchu' bhaan jix u'ua'tulhdhix ka'm mu dir ja'p pup bi'ya' diirap dir, pui' na jax gui' nam biix aixim tu buada' na jax cham kii' ka'm nii'ń gu Dios, gio gui' nam giilhim nai' ja jiboińdha' gu ja'tkam, gio ba' gui' nam jai'x bhai' ja titdat gu u'uub ja biim boppoda', gio gui' nam jir u'uub no'm jai' ja biim boppo gu chichio'ń, sia gui' nam ja koo'nda' gu ja'tkam, gio ba' gui' nam tu daanda' ja bui gup duińxim didios, gam gui' nam jix ia'tbi' nam nai' pix tu iatgi'ńdha'.

¹⁶ Aańi' Jesus ya' dir mu joot jańich gui' nar nobii'ń gu Dios mummu buińor guń chujuandam tuk Juan na ba' pui' tu mattuda' nań ji'k jax tu duńia' jootom, na ba' mi' dhir gu Juan biix kap ba ja aagi'ńdha' gui' nam ba ti jiigi'ń aań jiń bui na ji'x oi'ńga'n nam ba' pui' tu machia'. Aań pui' ji buusan na jax gu ge' chi'ii' gui' na katukgab bha tissa'n. Jir di' pix iñ gu boxii'ń gu Dabii gui' na bijik jir ge'kam kat.

¹⁷ Gu' ba' gux Dhuudu' kam jix Uań Ii'mda' gio gui' na ja'p ji buusan nar bin-ga'n guch Xoi'kam, jup kai'ch am ip:

—Jum niira ich nap jootom bhai' xi jimda' Jesus jich Xoi'kam.

Pu'ni ip ba' gu jaroi' no' ba ti jiigi'ń buińor guch Xoi'kam, no'x aa' na jimia' bhammi ja'k buińor, jum aa' na tu'

ka'm niidhat niirka', gio na xi bai'ńdha' na jotmoda' bha jimda'. Piam no' jaroi' maadit jix chanoom gu ii'mda-garam bhaan, guch Xoi'kam dho pui' pix toi'dha' gux kii' suudai' na ki'n cham pai' dhuuk ka tanoom ka' gio na ki'n gammijix jikgim bap tui'ka'.

¹⁸ Ja'pniń ja'k ba' moop kai'ch bhaankamu'n gu Dios ja bui gui' nam ji'k jix aa' nam tu jińkuidhai mi' pui' jimia' na jax ya' tu ua'ńix dhi u'uan ta'm: Na cham jir am no't jaroi' jai' mi'p baapai gu ni'ook na diilh jax ilhii'ń ya' na pai' tu daaxix dhix bhai'm kai'chdham ni'ook, na gu'x io'm tulhiińchuda' gu Dios mu na pai' ja tulhiińchuda' gui' nam ji'k cham tu' ka'm tigia', pui' na jax ba tu ua'ńix dhi u'uan ta'm na mi chu a'ga na pai' ja'k ja tulhiińchuda'. ¹⁹ Gu' ba' gu jaroi' no't jai' boosolh dhi ni'oki'ń gu Dios na ji'k ya' tu daaxix u'uan ta'm, piam ku ja'p xi dhuukat, gu Dios pui'p baabo' na mi' ka daaxix ka' na jax chii' bhaan gu u'uan na pai' ja daasaim gui' nam ji'k bhammi aaya' ge' kiicham, na pai' joidham jix chu abhaar, bhai' na pai' gammijix jikgim bap tui'ka', pui' na jax tu a'ga bhaan dhi u'uan. Ba' cham tu' ka jugia' gu bhaidha' na bhammi kiik na ki'n gammijix bhai' ba tu tatda' ka' git.

²⁰ Ba'p kai'ch ip gio guch Xoi'kam:

—Jix io'm jootom mu jimda' iñ no' pimit xim jotma'n na pim biix kap ja aagi'ńdha' gu jai' ja'tkam dhi' na ji'k mi chu ua'ńix u'uan ta'm.

Aań ba'p titda:

—Ea nach pui' tu duńia' nap jax kai'ch Jesus jich Xoi'kam nap ba' moo jootom bha jimda'.

²¹ Ja'pniń ba' pix jam titdań jaaduń. Moo git ba' gu Ge'kam jich Xoi'kam xi jam joi'ndat jam a'm ti niidhidhat jam palhbui'ńchu' tu' na pix bhaan biix ji'ma'n aapi'm.